

VEKÂYİ‘U‘L-FUZALÂ

Şeyhî‘nin Şakâ‘ik Zeyli

ŞEYHÎ MEHMED EFENDÎ

1. CİLT

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 93

Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi: 12

- Kitabın Adı* : VEKÂYİ'U'L-FUZALÂ
Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli
- Müellifi* : Şeyhî Mehmed Efendi (ö. 1144/1731)
- Özgün Dili* : Osmanlı Türkçesi
- Hazırlayan* : Doç. Dr. Ramazan Ekinci
Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi
- Editör* : Prof. Dr. Derya Örs
- Proje Koordinatörü* : Dr. Göker İnan (Yazma Eser Uzmanı)
- Arşiv Kayıt* : Süleymaniye Yazma Eser Ktp. Hamidiye 941
Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Hazine 1308, 1309; Revan 1447
İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. Türkçe Yazmalar 1535
Millet Yazma Eser Ktp. Ali Emiri Tarih 732
- Kitap Tasarım* : Yüksel Yücel
- Baskı* : Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu OSB 1. Cadde No. 16 Ümraniye / İstanbul
Tel: 444 44 03 www.bilnet.net.tr / Sertifika No. 31345
- Baskı Yeri ve Yılı* : İstanbul 2018
- Baskı Miktarı* : 1. Baskı, 2000 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Library of Congress A CIP Catalog Record

Şeyhî Mehmed Efendi

Vekâyi'u'l-Fuzalâ, Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli

1. Şeyhî, 2. Şakâ'ik, 3. Tarih, 4. Biyografi, 5. Şiir, 6. Edebiyat, 7. Taşköprüzâde

ISBN: 978-975-17-4068-7 (Takım) 978-975-17-4069-4 (1. Cilt)

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.

Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'na* aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı

Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul

Tel.: +90 (212) 511 36 37

Faks: +90 (212) 511 37 00

info@yek.gov.tr

www.yek.gov.tr

VEKÂYİ'U'L-FUZALÂ

ŞEYHÎ'NİN ŞAKÂ'İK ZEYLİ

(İNCELEME - TENKİTLİ METİN - DİZİN)

1. CİLT

Şeyhî Mehmed Efendi
(ö. 1731)

Hazırlayan
Ramazan Ekinci

Editör
Derya Örs

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve iş birliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşâ edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gök kubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslam ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda, Medine’de, Kahire’de, Şam’da, Bağdat’ta, Buhara’da, Semerkant’ta, Horasan’da, Konya’da, Bursa’da, İstanbul’da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu örecektir değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanlarının geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşa edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan
Cumhurbaşkanı

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	4
EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ	15
HAZIRLAYANIN ÖNSÖZÜ	17
KISALTMALAR	27

İNCELEME

GİRİŞ	29
--------------	----

I. BÖLÜM

ŞEYHÎ MEHMED EFENDİ

A. Hayatı	32
1. Adı, Mahlası ve Nisbesi	33
2. Ailesi	33
3. Doğum Tarihi ve Yeri	34
4. Eğitimi ve İcazeti	35
5. Mesleği ve Görevleri	36
6. Evliliği ve Çocukları	36
7. Vefatı ve Mezarı	37
B. Edebî Şahsiyeti	38
1. Şairliği	38
2. Nâsirligi	44
C. Eserleri	45
1. Vekâyi‘u‘l-Fuzalâ	45
2. Takvîmü‘t-tevârîh Zeyli	45
3. Cihânnümâ-yı Avrupa	46
4. Dîvân	50

II. BÖLÜM

VEKÂYİ‘U‘L-FUZALÂ

A. Şekil Unsurları	53
1. Eserin Adı	53
2. Eserin Yazılma Sebebi	53
a. Cild-i Evvel ve Cild-i Sâni‘nin Yazılma Sebebi	53
b. Cild-i Sâlis’in Yazılma Sebebi	56
3. Eserin Yazım Tarihi	57
a. Cild-i Evvel ve Cild-i Sâni‘nin Yazım Tarihi	57
b. Cild-i Sâlis’in Yazarı ve Yazım Tarihi	60

4. Eserin Telif Aşamaları	60
a. Cild-i Evvel ve Cild-i Sâni'nin Telif Aşamaları	60
b. Cild-i Sâlis'in Telif Aşamaları	64
5. Vekâyi'ü'l-Fuzalâ'nın İthaf Edildiği Şahıslar	64
a. Cild-i Evvel ve Cild-i Sâni'nin İthafı	64
b. Cild-i Sâlis'in İthafı	65
6. Kaynakları	66
a. Yazılı Kaynaklar	67
Edebî ve Tarihî Kaynaklar	67
Resmî Kaynaklar	80
b. Sözlü Kaynaklar	81
B. Muhteva Unsurları	82
1. Cild-i Evvel'in Muhtevası	82
2. Cild-i Sâni'nin Muhtevası	87
3. Cild-i Sâlis'in Muhtevası	92
4. Tabaka Tanziminde Şeyhî Mehmed Efendi'nin Yaptığı Yenilikler	94
5. Dil ve Üslûp Özellikleri	95
6. Biyografi Yazım Metodu	98
7. Eserin Edebiyat Tarihi Açısından Önemi	103
DEĞERLENDİRME	118
III. BÖLÜM	
VEKÂYİ'Ü'L-FUZALÂ'NIN NÜSHALARI VE METNİ	
A. Nüsha Tavsifeleri	121
Tam Nüshalar	122
Eksik Nüshalar	151
B. Nüshaların Değerlendirilmesi	160
Cild-i Evvel ve Cild-i Sâni'ye Ait Nüshaların Değerlendirilmesi	165
Cild-i Sâlis'e Ait Nüshaların Değerlendirilmesi	174
C. Tenkitli Metinde Kullanılan Nüshalar	176
D. Metnin Tesisi ile İlgili Açıklamalar	177
Transkripsiyonda Gözetilen Özel Durumlar	178
Der-kenâr Kayıtlarının Yazımı	184
Âyet ve Hadislerin Yazımı	184
Arapça ve Farsça İbarelerin Yazımı	184
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	185

METİN
VEKĀYİ'U'L-FUZALĀ
[CİLD-İ EVVEL]

1. Cilt

[Mukaddime]	189
On Yedinci Tabaka İkmâli - IV. Murad (sl. 1032-1049 / 1623-1640)	
[1040-1049 / 1630-1640 arası vefeyatı]	
[Şıfı'l-'ulemâ]	193
Şıfı'l-meşâyiḥ ve'l-vâ'izîn	295
[Tarikatlerin Silsileleri]	297
[Naş-bendiyye, Ḥalvetiyye, Zeyniyye, Mevleviyye, Bayramiyye, Celvetiyye, Ṭarîḳa-i Gulşenî, Ṭarîḳa-i 'Abdü'l-ḳâdir-i Gilânî, Nür-baḫşıyye, Rufâ'iyye]	
[Meşâyiḥ Vefeyâtı]	319
Āḫir-i Vefeyât / Zıkr-i Aḫvâl-i Sulṭân	334
Evlâd-ı kirâmları	348
Mu'allimleri	349
[Ricâl-i Devlet]	349
Vüzerâ-yı 'İzâm	349
Meşâyiḥ-ı İslâm	352
Şudürü'l-'ulemâ-yı Rûm	352
Şudür-ı Anaṭolı	353
Ḳuzât-ı Dârü's-salṭana	354
Nuḳabâ-yı Eşrâf	354
[Ḳuzât-ı Vilâyet-ı Sâ'ire]	355-385
[Mekke, Edirne, Bursa, Mısır-ı Kahire, Şam, Medine, Kudüs, Haleb, Selanik, Yenişehir-i Fenar, Galata, İzmir, Filibe, Bağdad, Üsküdar, Eyyub, Diyarbekr, Kayseriyye, Mağnisa, Sofya, Belgrad, Sakız, Bosna, Trablus-ı Şam, Konya, Maraş, Kütahiyye, Sire]	
Ḳırım Ḥânları	385
Ḳapudanlar	385
Mısır Vâlileri	386
Ağayân-ı Yeniçeriyân	387
Şıfı'ş-şu'arâ'	389
On Sekizinci Tabaka - Sultan İbrahim (sl. 1049-1058 / 1640-1648)	
[Şıfı'l-'ulemâ]	412
Şıfı'l-meşâyiḥ ve'l-vâ'izîn	523

Âhîr-i Vefeyât / Zîkr-i Ahvâl-i Sulţân	542
Evlâd-ı kirâmları	551
[Ricâl-i Devlet]	552
Vüzerâ-yı 'Îzâm	552
Meşâyih-i İslâm	554
Şudûr-ı 'Asâkir-i Rûmili	555
Şudûr-ı 'Asâkir-i Anaţolı	556
Kuzât-ı Dârü's-saltana	557
Nuķabâ-yı Eşraf	558
[Kuzât-ı Vilâyât-ı Sâ'ire]	558-580
[Mekke, Edirne, Bursa, Mısır-ı Kahire, Şam, Medine, Kudüs, Haleb, Selanik, Yenişehir-i Fenar, Galata, İzmir, Filibe, Bağdad, Üsküdar, Eyyub, Diyarbekr, Kayseriyye, Mağnisa, Sofya, Belgrad, Bosna, Sakız, Erzurum, Trablus-ı Şam, Konya, Maraş, Kütahiyye, Sire, Ankara]	
Kırım Hânları	580
Kapudanlar	581
Mısr Vâlileri	581
Ağayân-ı Yeniçeriyân	582
Şıfûş-şu'arâ	584
On Dokuzuncu Tabaka - IV. Mehmed (sl. 1058-1099 / 1648-1687)	
[Şıfû'l-'ulemâ]	626

2. Cilt

[On Dokuzuncu Tabaka - IV. Mehmed (sl. 1058-1099 / 1648-1687)]	
[Şıfû'l-'ulemâ - devâmı]	957
Şıfû'l-meşâyih ve'ş-şulehâ'	1325
Âhîr-i Vefeyât / Zîkr-i Ahvâl-i Sulţân	1417
Evlâd-ı kirâmları / Mu'allimleri	1445
[Ricâl-i Devlet]	1445
Vüzerâ-yı 'Îzâm	1445
Meşâyih-i İslâm	1456
Kuzât-ı 'Asâkir-i Rûmili	1457
Kuzât-ı 'Asâkir-i Anaţolı	1460
Kuzât-ı İstanbul	1463
Nuķabâ-yı Eşraf	1468
[Kuzât-ı Vilâyât-ı Sâ'ire]	1468-1555
[Mekke, Edirne, Bursa, Mısır-ı Kahire, Şam, Medine, Kudüs, Haleb, Selanik, Yenişehir-i Fenar, Galata, İzmir,	

Filibe, Bağdad, Üsküdar, Eyyub, Diyarbekr, Kayseriyye, Mağnisa, Sofya, Belgrad, Bosna, Sakız, Erzurum, Trablus-ı Şam, Konya, Lefkoşa, Maraş, Kütahiyeye, Tokat, Sire, Ankara]

Çırım Hânları / Çapudanlar	1557
MıŖr Vâlileri	1559
Yeniçeri Ağaları	1561
Şımfu'ş-şu'arâ	1563
[Âhir-i Cild-i Evvel]	1786

[CİLD-İ SÂNÎ]

[Mukaddime]	1787
Yirminci Tabaka - II. Süleyman (sl. 1099-1102 / 1687-1691)	
[Şımfu'l-'ulemâ]	1788
Şımfu'l-meşâyiğ	1855

3. Cilt

[Yirminci Tabaka devamı - II. Süleyman (sl.1099-1102 / 1687-1691)]	
Âhir-i Vefeyât / Zıkr-i Ahvâl-i Sulţân	1875
Mu'allimleri	1885
[Ricâl-i Devlet]	1885
Vüzerâ-yı 'İzâm	1885
Meşâyiğ-ı İslâm	1887
Çuzât-ı 'Asâkir-i Rümili / Anaţoli / Çoştanţınıyye	1887
Nuqabâ-yı Eşraf	1881
[Çuzât-ı Vilâyât-ı sâ'ire]	1881-1901
[Mekke, Edirne, Bursa, Mısır-ı Kahire, Şam, Medine, Kudüs, Haleb, Selanik, Yenişehir-i Fenar, Galata, İzmir, Filibe, Bağdad, Üsküdar, Eyyub, Diyarbekr, Kayseriyye, Mağnisa, Sofya, Belgrad, Bosna, Sakız, Erzurum, Trablus-ı Şam, Konya, Lefkoşa, Maraş, Kütahiyeye, Tokat, Sire, Ankara]	
Çırım Hânları	1901
Çapudanlar / MıŖr Vâlileri / Yeniçeri Ağaları	1903
Şımfu'ş-şu'arâ	1904
Yirmi Birinci Tabaka - II. Ahmed (sl. 1102-1106 / 1691-1695)	
[Şımfu'l-'ulemâ]	1918
Şımfu'l-meşâyiğ ve'l-vâ'izîn	1976
Âhir-i Vefeyât / Zıkr-i Ahvâl-i Sulţân	1993

Mu'allimleri / Evlād-ı kirāmları	2000
[Ricāl-i Devlet]	2000
Vüzerā-yı 'İzām	2000
Meşāyih-ı İslām / Kuzāt-ı 'Asākir-i Rümili	2004
Kuzāt-ı 'Asākir-i Anaṭolı / Kuzāt-ı İstanbul	2005
Nuḳabā-yı Eşrāf	2006
[Kuzāt-ı Vilāyāt-ı sā'ire]	2006-2018
[Mekke, Edirne, Bursa, Mısır-ı Kahire, Şam, Medine, Kudüs, Haleb, Selanik, Yenişehir-i Fenar, Galata, İzmir, Filibe, Bağdad, Üsküdar, Eyyub, Diyarbekr, Kayseriyye, Mağnisa, Sofya, Belgrad, Bosna, Sakız, Erzurum, Trablus-ı Şam, Konya, Lefkoşa, Maraş, Kütahiyeye, Tokat, Sire, Ankara]	
Kırım Hānları / Kıpudanlar	2018
Mısr Vālileri / Yeniçeri Ağaları	2019
Şinfu's-şu'arā'	2020
Yirmi İkinci Tabaka - II. Mustafa (sl. 1106-1115 / 1695-1703)	
[Şinfu'l-'ulemā]	2047
Şinfu'l-meşāyih [Zikrū'l-meşāyih-i'l-kirām]	2210
Āḫir-i Vefeyāt / Zikr-i Aḫvāl-i Sulṭān	2239
Sebeb-i Zuhūr-ı Vaḳ'a-i Edrine	2250
Evlād-ı Girāmileri	2253
Mu'allimleri	2254
[Ricāl-i Devlet]	2254
Vüzerā-yı 'İzām	2254
Meşāyih-ı İslām	2264
Şudūr-ı Rümili	2264
Şudūr-ı Anaṭolı	2265
Kuzāt-ı Dārü's-salṭana	2266
Nuḳabā-yı Eşrāf	2267
[Kuzāt-ı Vilāyāt-ı sā'ire]	2268-2290
[Mekke, Edirne, Bursa, Mısır-ı Kahire, Şam, Medine, Kudüs, Haleb, Selanik, Yenişehir-i Fenar, Galata, İzmir, Filibe, Bağdad, Üsküdar, Eyyub, Diyarbekr, Kayseriyye, Mağnisa, Sofya, Belgrad, Bosna, Sakız, Erzurum, Trablus-ı Şam, Konya, Lefkoşa, Maraş, Kütahiyeye, Tokat, Sire, Ankara]	
Kırım Hānları / Kıpudanlar	2290
Mısr Vālileri / Yeniçeri Ağaları	2291

Şımfu'ş-şu'arā	2293
Yirmi Üçüncü Tabaka/(A) - III. Ahmed (sl. 1115-1143 / 1703-1730)	
[1115-1130 / 1703-1718 arası vefeyatı]	
[Şımfu'l-'ulemā]	2332
Şımfu'l-meşāyih ve'l-vā'izīn	2708
[Teşerrüf-i Salţanat be-Cülüs-i Aĥmed Hĥān-i Sālis]	2763
[Ricāl-i Devlet]	2766
Vüzerā-yı 'İzām	2766
Meşāyih-i İslām	2776
Şudürü'l-'ulemā-yı Rümili	2777
Şudürü'l-'ulemā-yı Anaţoli	2779
Kuzāt-ı Dārüs-salţanat	2780
Nuķabā-yı Eşrāf	2782
[Kuzāt-ı Vilāyāt-ı sā'ire]	2783-2822
[Mekke, Edirne, Bursa, Mısır-ı Kahire, Şam, Medine, Kudüs, Haleb, Selanik, Yenişehir-i Fenar, Galata, İzmir, Filibe, Bağdad, Üsküdar, Eyyub, Diyarbekr, Kayseriyye, Mağnisa, Sofya, Belgrad, Bosna, Sakız, Erzurum, Trablus-ı Şam, Konya, Lefkoşa, Maraş, Kütahiyye, Tokat, Sire, Ankara]	
Hĥānān-ı Kırırım / Kıpudan-ı Bahır	2823
Mısr Vālileri	2824
Ağayān-ı Yenîçeriyān	2825

4. Cilt

Şımfu'ş-şu'arā	2827
Hĥātıme	2909
[Āhir-i Cild-i Sānî]	2910

[CİLD-İ SÂLÎS]

[Mukaddime]	2911
Yirmi Üçüncü Tabaka/(B) - III. Ahmed (sl. 1115-1143 / 1703-1730)	
[1131-1143 / 1718-1730 arası vefeyatı]	
[Şımfu'l-'ulemā]	2916
Şımfu'l-meşāyih ve'ş-şulehā	3272
Āĥir-i Vefeyāt / Zıkr-i Cülüs-ı Hĥāzret-i Sulţān	3293
[Ricāl-i Devlet]	3366
Vüzerā-yı 'İzām / Meşāyih-i İslām	3366
Şudürü'l-'ulemā-yı Rümili	3366

Şudürü'l-'ulemâ-yı Anaṭolı	3367
Ḳuzât-ı Dârü's-salṭanat	3369
Nuḳabâ-yı Eşraf	3370
[Ḳuzât-ı Vilâyât-ı sâ'ire]	3371-3405
[Mekke, Medine, Edirne, Bursa, Mısır-ı Kahire, Şam, Kudüs, Haleb, Hemedan (be-rütbe-i Haleb), Tebriz (be-rütbe-i Haleb), Selanik, Yenişehir-i Fenar, Galata, İzmir, Filibe, Bağdad, Üsküdar, Eyyub, Diyarbekr, Revan (be-rütbe-i Amid), Gence (be-rütbe-i Amid), Kayseriyye, Mağnisa, Sofya, Belgrad, Bosna, Sakız, Erzurum, Trablus-ı Şam, Konya, Lefkoşa, Maraş, Kütahiyeye, Tokat, Sire, Ankara]	
Hânân-ı Ḳırım / Ḳapudan-ı Baḫr / Mışr Vâlileri	3405
Ağayân-ı Yeniçeriyân	3406
Şinfu'ş-şu'arâ'	3407
Hâtime	3440
BİYOĞRAFYA DİZİNİ 1	3443
BİYOĞRAFYA DİZİNİ 2	3505
ÖZEL İSİMLER DİZİNİ	3609
KAYNAKÇA	3985

EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ

Osmanlı dönemi Türk bilim, eğitim ve kültür tarihimizin yüz akı eserlerinden birisi de hiç kuşkusuz **Taşköprülüzâde Ahmed Efendi**'nin (901-968/1495-1561) Arapça kaleme aldığı *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fi Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* adlı ölümsüz eseridir. Yazılışından itibaren büyük ilgi gören *Şakâ'ik*, Osmanlı Devleti'nin kurulduğu dönemden başlayarak 965/1558 yılına kadar Osmanlı ulema ve meşayihinin hayat hikâyeleriyle menkıbelerini içeren ilk derli toplu tabakât ve hâl tercümesi kitabı olmak sıfatıyla kendi alanında önemli bir çıkır açmıştır.

“*Tabaka*” adı verilen on ana bölümden oluşan eserde, **Sultan Osmân Han**'dan başlayarak **Kânûnî Sultan Süleymân Han** zamanına kadar yaşamış olan 371 bilgin ve 150 şeyhin hâl tercümeleleri, ölüm tarihleri sırasına göre ele alınmıştır.

Telif edildiği yıldan itibaren çok sayıda nüshası istinsah edilerek Osmanlı bilim dünyasında hızla yayılan *Şakâ'ik*, zaman içinde yapılan çok sayıda çeviri, zeyil ve telhisleriyle birlikte, etkisi neredeyse 20. yüzyıla dek sürecek olan edebî ve ilmî bir hareketin de fitilini ateşlemiştir. Arapça yazılmış olması dolayısıyla, ilgililerin eserden daha fazla yararlanabilmesi amacıyla, daha müellif hayattayken, bizzat kendi izni ve oluruyla çok sayıda Türkçe çevirisi yapılmış, zaman içinde bu çevirilere ek olarak yine çok sayıda Arapça ve Türkçe zeyiller kaleme alınmış, böylece Osmanlı dönemi Türk bilim tarihi için son derece önemli olan bir *Şakâ'ik* çevirileri ve zeyilleri geleneği ortaya çıkmıştır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı tarafından, başta *Şakâ'ik*'in Arapça metninin eleştirel basımı ve Türkçeye çevirisi olmak üzere, diğer önemli çevirileriyle zeyillerinin, “*Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Çeviri ve Zeyilleri Projesi*” adı altında bir dizi hâlinde yayınlanmasıyla birlikte, Osmanlı dönemi bilim, eğitim, sanat, kültür ve sosyal tarihimizin önemli bir bölümüne ışık tutulmuş olacaktır.

Bu dizide yayınlanması öngörülen eserler, *Şakâ'ik*'in Arapça metni ve çevirisiyle birlikte, **Mehmed Hâkî el-Belgradî**'nin *Hadâ'iku'r-Reyhân fî Terce-meti Şakâ'iku'n-Nu'mân*, **Derviş Ahmed Efendi**'nin *ed-Devhatü'l-İrfâniyye fî Ravzati'l-Ulemâi'l-Osmâniyye*, **İbrâhîm b. Ahmed el-Amasî**'nin *Terceme-i Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*, **Mecdî Mehmed Efendi**'nin *Hadâ'iku's-Şakâ'ik fî Terce-meti's-Şakâ'ik* adlı çevirileriyle, **Âşık Çelebi**'nin *Tetimmetü's-Şakâ'iku'n-Nu'mâ-niyye*, **Ali b. Bâlî**'nin *el-İkdu'l-Manzûm fî Zikri Efâdul'r-Rûm*, **Âkifzâde Abdürrahîm Efendi**'nin *Kitâbü'l-Mecmû' fî'l-Meşhûd ve'l-Mesmû'*, **Nev'izâde Atâyî Efendi**'nin *Hadâ'iku'l-Hakâ'ik fî Tekmileti's-Şakâ'ik*, **Uşşâkizâde Seyyid İbrâhîm Hasîb**'in *Zeyl-i Şakâ'ik*, **Simkeşzâde Mehmed Şeyhî Efendi**'nin *Vekâyi'-ı Fuzalâ* ve **Fındıklılı İsmet Efendi**'nin *Tekmileti's-Şakâ'ik fî Hakki Ehli'l-Hakâ'ik* adlı zeyillerinden ibârettir.

Adı geçen eserlerden Türkçe olanlar, mevcut yazma nüshaların karşılaştırılmasıyla çeviriyazı olarak, Arapça olanlar ise özgün metinleri ve Türkçe çevirileriyle birlikte yayınlanacaktır.

“*Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Çeviri ve Zeyilleri Projesi*” kapsamında yayınlanacak olan toplam on iki adet eserin bilim dünyamıza hayırlı olmasını diler, bu ağır ve zorlu iş için gecesini gündüzüne katarak emek veren bilim insanlarını ve bu fevkalade önemli projeyi hayata geçiren Türkiye Yazma Eserler Kurumu'nun saygıdeğer başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit'in şahsında değerli Kurum çalışanlarını tebrik ederim.

Prof. Dr. Derya Örs

Proje Editörü

HAZIRLAYANIN ÖNSÖZÜ

Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye külliyyatı Klasik Türk Edebiyatı biyografi sahasındaki geniş kapsamlı hâl tercümesi kitaplarının birçoğunu ihtiva etmektedir. Bu külliyyat, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Sultan II. Abdühamid devrinin ortalarına kadar geçen yaklaşık altı asırlık bir zaman diliminde muhtelif yönleriyle öne çıkan Osmanlı âlim, mutasavvıf, devlet adamı ve şairlerinin hayat hikâyelerini bahis konusu etmektedir. Her padişahın saltanat sürdüğü devri bir tabaka kabul edip ilgili devirde vefat eden şahısların biyografilerini kronolojik şekilde ele alan bu eserler başta tarih, edebiyat ve ilahiyat olmak üzere Osmanlı tarihi ve medeniyeti sahasında araştırma yapacak olanların en mühim kaynakları arasında yer almaktadır. Bu gruptaki eserler sahip oldukları ehemmiyetin aksine uzun yıllar kütüphanelerin tozlu raflarına terk edilmiş, sadece belli alanların mütehasıslarınca muhtelif araştırmalarda kullanılmıştır. Abdülkadir Özcan, *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* külliyyatı içerisinde yer alan en meşhur eserlerden bir seçki teşkil edip bunlara ayrıntılı dizinler ilave ederek tıpkıbasımını yapmıştır. 1989 yılında Çağrı Yayınları arasında neşredilen bu seçkideki eserler geniş kitlelerin istifadesine sunulmuştur. Aradan geçen yaklaşık 30 yıla rağmen bu tıpkıbasım serisindeki eserler sadece araştırmacılarca istifade edilip sonra tekrar kapağı kapatılan kitaplar olarak kalmaya devam etmiştir. İşte bu çalışmanın mevzuunu da *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* külliyyatının en hacimli ve tertip şekli açısından en müttekâmil örneği olan ve bugüne kadar ilmi bir neşri yapılmayan Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ'sı* teşkil etmektedir.

eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye külliyyatı içinde yer alan eserlere olan alâkam Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans öğrencisi olduğum günlerde başlamıştır. Bu bölümü isteyerek tercih etmiş bir öğrenci olarak, henüz lisans eğitimimin başında Eski Türk Edebiyatı sahasında çalışma yapmaya karar vermiş ve bu alanda te'lif edilen akademik çalışmaları temin etmeye ve hasbelkader incelemeye başlamıştım. Lisans eğitimimin son yılında hocalarımla müsaadesiyle yüksek lisans derslerini de takip etmeye gayret ediyor ve derslere de elimden geldiğince hazırlık yapıyordum. Türk edebiyatında biyografi sahasında kaleme alınan eserler hakkında verilen ödev için hazırlık yaparken şuarâ tezkireleri-

nin hemen hepsinin bir akademik çalışmaya konu olduğunu görmüş ve keşke 15-20 yıl evvel doğsaydım da bu eserlerden birini de ben hazırlasaydım diye hayıflanmıştım.

Ödev hazırlığı esnasında Klasik Türk Edebiyatı tarihçisinin en temel kaynağı hüviyetindeki şuarâ tezkirelerinin hemen hepsinin çalışılmış olmasına rağmen en az onlar kadar mühim olan *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* tercüme ve zeyillerinin -birkaç istisna dışında- yazıldıkları günden beri neredeyse hiçbir çalışmaya konu olmadıklarını görmüş ve şaşırılmıştım. Birçok şair ve yazarın divân, mesnevi, menâkıbnâme, mensur hikâyeye vb. telifatı üzerine mükerrer yayınlar bile yapılırken birinci derecede kaynak olma vasfına sahip *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* tercüme ve zeyillerinin öylece durması hayreti mücib bir şeydi. İşte o günlerden itibaren bu mevzu hakkında araştırma yapmaya karar vermiş, kendimce bilgi ve belge toplamaya başlamıştım.

Yüksek lisans mülakatında hocalarım hangi tür eserler üzerinde çalışmak istediğimi sorduklarında, hiç düşünmeden -biraz da cahil cesaretiyle- *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* zeyilleri diye cevap vermiştim. Yüksek lisans ders dönemini tamamlayıp da tez konusu araştırırken bu gruptaki zeyilleri yazma eser kütüphanelerinde tetkik etmiş; hem hacimleri hem de nüshalarının fazlalığından gözüm korkmuş, tezi vaktinde tamamlayamama endişesiyle *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* zeyilleri üzerinde çalışma yapma isteğimi ileri bir tarihe ertelemiştim.

Biyografi türüyle alâkamı devam ettirerek bu türün alt şubelerinden olan vefeyâtnâmelerden *Vefeyât-ı Ayvansarâyî* üzerine yüksek lisans tezi hazırlamıştım. *Vefeyât-ı Ayvansarâyî* nin kaynakları bahsinde, eserin yazarı Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin birçok kez Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'sından yararlandığını tespit etmiştim.

Doktora eğitimime başlar başlamaz tez konumu belirlemiş, içimde bir ukde olarak kalan *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* zeyillerinden birinin üzerinde çalışma isteğimi gerçekleştirmek üzere Uşşâkîzâde Hasîb'in *Zeyl-i Şakâ'ik*'ini hazırlamaya karar vermiştim. Nev'îzâde Atâyî'nin *Hadâ'iku'l-bakâ'ik*'ine yazılmış bir zeyil olan bu eser, 1633-1695 yılları arasındaki dönemde öne çıkan şahsiyetlerden 562'sini bahis konusu ediyordu. Şeyhî Mehmed Efendi ise bu eseri, ismini

anmadan tenkit ediyor ve Hasîb'in zeyl ettiği dönemi tekrar ele alıyordu. Ayrıca çağdaşı olan Hasîb'in hâl tercümesini de ayrıntılı bir şekilde yazan Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'sında Hasîb'in *Zeyl-i Şakâ'ik*'ından yararlanmaktan da geri kalmıyordu. İşte elinizdeki bu çalışmanın temelini Şeyhî ile Hasîb'in eserleri arasındaki benzerlikleri tespit etme gayesiyle yaptığımız mukayeseler ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine nu: 1308-1309'daki *Vekâyi'ül-Fuzalâ* yazmalarını esas alarak Manisa Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü bünyesinde *Şeyhî Mehmed Efendi'nin Vekâyi'ül-fuzalâ'sında Şair Biyografileri (İnceleme-Metin)* adıyla hazırladığımız bilimsel araştırma projesi teşkil etmektedir.

Şeyhî Mehmed Efendi, Hasîb'in zeyl ettiği dönemi tekrar ele almakla kalmayıp onun zeylinin kaldığı 1695 yılından 1730 yılına kadarki dönemin vefeyâtını da kaleme almış; seleflerinden kendisine intikal eden *Şakâ'ik* zeyli tertip metodunu daha zenginleştirerek Hasîb'in eserinin yaklaşık dört katı hacmindeki *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'yı yazmıştır. Nev'izâde Atâyî'nin vefatı sebebiyle yarım kalan Sultan IV. Murad tabakasının ikmâliyle başlayan eser, sırasıyla Sultan İbrahim, Sultan IV. Mehmed, Sultan II. Süleyman, Sultan II. Ahmed, Sultan II. Mustafa ve Sultan III. Ahmed tabakalarında ömür sürmüş 2078 şahsın hâl tercümesini ihtiva etmektedir. Şeyhî sadece Sultan IV. Murad tabakasının vefeyâtını ikmal etmekle kalmayıp Nev'izâde Atâyî'nin gözünden kaçan birkaç şahsın biyografisini de kaleme almıştır. Yazar her tabakanın sonunda o devirde vukû bulan mühim hadisatı (fetihler, seferler, isyanlar, depremler, yangınlar vb.) bildirmeye gayret etmiştir. Seleflerinin tabaka sonlarında Kırım hanları, şeyhülislâmlar, nakîbüleşraflar, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri ile İstanbul kadılarının nasb ve azil tarihlerini bildirdikleri bölüme, onlardan farklı olarak Şeyhî, mühim Osmanlı şehirlerinde (Edirne, Bursa, Mekke, Medine, Kudüs, Bağdad, Sofya, Erzurum, Diyarbakır, Kayseri, Manisa, İzmir, Ankara vb.) görev yapmış kadılar, Mısır valileri, kapdan-ı deryâlar ve yeniçeri ağalarının tayin ve azil tarihlerini de eklemiştir. Bunlara ilaveten her tabakanın sonunda o devirde ömür sürmüş şairlerin hayat hikâyelerini, elifbâ tertibine göre bildirerek şiirlerinden örnekler sunmuş, böylelikle eserini bir şuarâ tezkiresi hüviyetine büründürmüştür. Eserde bahsedilen 2078 kişinin 576'sı şairdir. Yazar bu şair-

lerin şiirlerinden örnek verirken şiir kabiliyetleri ve meşhur olup olmadıklarını gözönünde tutarak 1 beyitten 262 beyte varıncaya kadar örnekler sunmuş; böylelikle kitabına bir tarih ve biyografi kitabı olmanın yanı sıra içinde farklı şairlere ait binlerce beyti barındıran bir antoloji kimliği kazandırmıştır. Kitabın muhtelif ciltlerine ait 28'i tam ve 8'i eksik ve 2'sinin varlığı şüpheli toplam 38 nüshası günümüze intikal etmiştir.

Doktora eğitimimi tamamladığımdan eserin hacmi ve nüsha sayısının fazlalığı gözümü korkutmuyordu. Artık zaman sınırlamasından âzâde olduğum için Allah ömür ve sıhhat verirse eserin neşri için önümde uzun yıllar bulunduğunu düşünerek çalışmaya karar verdim.

Her ne kadar *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, eş-*Şakâ'ikü'n-Nu'mâniyye* külliyyatının terip hususiyetleri açısından en mütekâmili, bahis konusu ettiği şahsiyet sayısı itibariyle en hacimli olsa da hem Osmanlı asırlarında hem de Cumhuriyet devrinde ne Mecdî Mehmed Efendi'nin *Hadâ'iku'ş-Şakâ'ik*'i ne de Nev'izâde Atâyi'nin *Hadâ'iku'l-hakâ'ik*'i kadar meşhur olmuştur. Osmanlı Devleti'nde matbaanın yaygınlaştığı ve kitap basımının bir hayli kolaylaştığı zamanlarda pek çok ikinci derecede kabul edilebilecek kitap basılırken *Vekâyi'ül-Fuzalâ* gözardı edilmiştir. Cumhuriyet döneminden günümüze kadar eser üzerinde yapılan çalışmalarda iki elin parmaklarını geçmeyecek kadar azdır. Söz konusu bu çalışmalar ise eseri ve yazarını tanıtmaya yönelik gayretlerden öteye geçmemektedir.

Kitabın ehemmiyetinden bahseden kişilerden ilki, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri* adlı kitabında, Şeyhî bahsinde *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'ya değinen Alman Türkolog Franz Babinger'dir. Ali Cânib Yöntem ise *Hayat Mecmûası*'nda kaleme aldığı seri makalelerde Klasik Türk Edebiyatı döneminde öne çıkan şair ve yazarlarını ele alırken tarihçiler ve eserlerine de değinmiş; *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, *Defterdâr* ve *Silahlâr Tarihlerini* birkaç sayfa içinde tanıtmıştır. Leiden'de neşredilen *İslâm Ansiklopedisi* 1940'lı yıllarda genişletilerek ve bazı maddeleri yeniden ele alınarak Türkçeye tercüme edilmiş; bu çalışmaların hazırlığında görev alan Ömer Faruk Akün, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'yı fişlediğinden bir mülakatında bahsetmiştir. Cumhuriyet devrinin önde gelen şairlerinden Behcet Gö-

nül (Necatigil), mezuniyet tezi olarak hazırladığı “İstanbul Kütüphanelerinde Al-Şakâik Al-Numaniya Tercüme ve Zeyilleri”ni makale olarak neşretmiş ve *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın nüshaları hakkında bilgi vermiştir. 1986 yılında Ali Uğur, Şeyhî Mehmed Efendi ve *Vekâyi'ül-Fuzalâ* hakkında İngilizce bir kitap kaleme almış, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'daki biyografilerin bir kısmını serbest bir şekilde İngilizceye çevirmiştir. 1989'da Abdülkadir Özcan, yayınladığı *eş-Şakâ'î-ku'n-Nu'mâniyye* külliyyatı içinde Beyazıt Kütüphanesi Veliyyüddin Efendi 2361-2362 numarada kayıtlı *Vekâyi'ül-Fuzalâ* nüshalarının ayrıntılı indekslerini ilave ederek eserin tıpkıbasımını yapmıştır. Özcan'ın tıpkıbasımında kullandığı nüshaları esas alan İsmail Kayacıoğlu “Şakaiku'n-Numaniye Zeyillerinden Vekâyi'ül-fudalâ'daki Şair Biyografileri” adlı bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Cemal Karabaşoğlu ise hem *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da hem de *Sâlim ve Safâyi Tezkireleri*'ndeki mûsikî-şinâs şairlerin hâl tercümelerini konu edinen bir yüksek lisans tezi hazırladıktan sonra neşretmiştir. *Vekâyi'ül-Fuzalâ* üzerinde en fazla mesai harcayan Abdülkadir Özcan, hazırladığı tıpkıbasımın önsözünde, *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne yazdığı Şeyhî Mehmed Efendi maddesinde ve eserle alâkalı sunduğu bir tebliğde *Vekâyi'ül-Fuzalâ* hakkında kıymetli bilgiler vermiştir.

İsimleri anılan çalışmaların tamamını temin ve tetkik ettikten sonra yazma eser katalogları ve kütüphanelerinde yaptığım ayrıntılı tarama neticesinde eserin nüshalarının bulunduğu yerleri tespit ettim. Müellifin kaleminden çıkan yazmanın Mısır Milli Kütüphanesi'nde kayıtlı olduğu bilgisine ulaştığımdaki heyecanım dün gibi aklımdadır. Ne yapıp edip bu nüshayı temin etmeliydim. Uşşâkizâde Hasîb'in *Zey-i Şakâ'îk*'inin da iki nüshası bu ülkede bulunmaktaydı ve doktora eğitimim esnasında Mısır ile ülkemiz arasında cereyan eden olumsuz hadiseler sebebiyle bu nüshalara bir türlü ulaşamamıştım. Bu tatsız tecrübeden hareketle ancak bir Mısır vatandaşının yazmaların görüntülerini alabileceğine kanaat getirerek Mısırlı bir tanıdık bulma çabası içine girdim. Uzun uğraşlar neticesinde İstanbul Üniversitesi'nde görevli Mısırlı Kareem Muhammed Sobhy'ye ulaştım. İstirhamımızı geri çevirmeyen sayın Sobhy, nüshanın görüntülerinin temini için çok fazla çaba sarfetti. Birçok arkadaşını aracı koyarak yaklaşık altı ayın sonunda *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın mikrofilmden alınmış çıktısını gönderdi. Yazmanın sonunda der-kenârda Şeyhî'nin kalemin-

den çıktığını ifade eden “bi-hattı müellifihî” ibaresi kayıtlıysa da maalesef başkası tarafından istinsah edilmiş bir nüshaydı. Zira şiir örnekleri birkaç beyti geçmiyordu ve ta'lik bir hatla yazılmıştı. Ayrıca bu nüshayı beklerken boş durmayıp eserin yurtiçindeki kütüphanelerde kayıtlı yazmalarının görüntülerini toplamış, Şeyhî'nin el yazısına da ulaşmıştım. Ta'lik hatla yazılmış Mısır'daki nüshanın, nesih kırması bir yazıya sahip Şeyhî'ye ait olması çok uzak bir ihtimaldi.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın Mısır Hidiv Kütüphanesi'nde de bir yazması bulunmaktaydı. Sayın Sobhy yine araya hatırı sayılır dostlarını koyarak bu yazmanın da mikrofilminden alınmış çıktısını gönderdi. Gelen metin, Mısır Milli Kütüphanesi'ndeki yazmanın aynısı idi. Hem Hidiv Kütüphanesi hem de Mısır Milli Kütüphanesi kataloğunda kayıtlı nüshaların aynı olması entere-sandı. Mısır Milli Kütüphanesi'nde yer alan Türkçe eserlerin www.yazmalar.gov.tr adresine girilen katalog bilgisindeki varak sayısı ile Hidiv Kütüphanesi Türkçe Yazmaları kataloğundaki varak sayısı birbini tutmuyordu. Ancak daha sonra Hidiv Kütüphanesi Türkçe Yazmaları koleksiyonunun Mısır Milli Kütüphanesi bünyesine dâhil edildiğini öğrendim. Geriye iki ihtimal kalıyordu. Ya kütüphane memuru yazma künyelerini karıştırıp yanlış nüshayı göndermiş ya da eser, iki farklı kataloğa farklı numaralar altında kaydedilmiş olmalıydı. www.yazmalar.gov.tr adresine girilen katalog bilgisinde eser 672 varak görünürken Hidiv Kütüphanesi kataloğunda 623 varak olduğu kayıtlıydı. Mısır Milli Kütüphanesi'ndeki Türkçe eserler kataloğunun basılı hâlini temin edince problemi çözmüştüm. Hidiv Kütüphanesi kataloğu Osmanlı döneminde hazırlanmışken, Mısır Milli Kütüphanesi'ndeki Türkçe eserler kataloğu çok daha yakın tarihlerde tanzim edilmişti. Her iki katalogdaki bilgiler de örtüştüğüne göre www.yazmalar.gov.tr adresine aynı eser iki farklı esermiş gibi girilmişti. Her iki nüsha da 623 varak olmanın yanısıra, yazmanın başında bulunan 22 varaklık fihrist ve bazı varakların mükerrer görüntüleriyle Mısır Milli Kütüphanesi nüshası sehven 672 varak olarak hesaplanmış olmalıydı.

Yurtiçinde ve Mısır'da bulunan bütün nüshaların görüntülerini temin etmek de problemi çözmüyordu. Eserin iki te'lif aşamasının olduğunu fark etmiştim ve son te'lif aşamasına ait elimde sadece tek tam nüsha bulunuyordu.

Geriye Avusturya ve Tunus'taki nüshaların görsellerini elde etmekten başka bir çıkar yol kalmamıştı. Tunus'daki nüshanın görüntülerini getirmek için gösterdiğimiz çabanın tamamı sonuçsuz kaldı. Tunus hükümetinin ülkelerindeki kütüphanelerde bulunan Osmanlı el yazmalarından istifadeyi yasakladığını öğrendim. Avusturya Milli Kütüphanesi'ndeki yazmayı ise kolaylıkla temin ettim. Bu nüsha, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın te'lif aşamalarının bulunduğu düşüncesini teyit etti. Son te'lif aşamasına ait ikinci tam nüsha ise bu yazmaydı.

Tunus'taki iki ciltlik nüsha hâricinde bütün nüshaları temin ve tetkik edilen *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın tamamına ait bir müellif hattı yazması elde bulunmuyordu. Sadece eserin II. cildinin bir kısmına ait müsvedde nüshası günümüze erişmişti. Nüshalardaki biyografi sayıları hemen hemen birbirinin aynısı olmasına rağmen, şairlerin şiirlerinden sunulan örneklerde çok fazla tutarsızlıklar mevcuttu. Meselâ Nev'îzâde Atâyi'nin şiirlerinden verilen örnek beyit sayısı hem birinci te'life hem de ikinci te'life ait sıhhatli nüshalarda 123 beyitken, başta Çağrı Yayınları arasında çıkan tıpkıbasımda olmak üzere birçok nüshada neredeyse yarı yarıya eksikti. Beyit sayısı farklılıklarının sadece bir şairde değil de, kitapta hâl tercümesine yer verilen hemen hemen bütün şairler için geçerli olması, bu tasarrufun kesinlikle müellifin bilgisi dışında olduğunu gösteriyordu. Eserin satır sayısı ve varak sayısının hacmi, müstensihleri şiir örneklerini kısaltarak kendilerinden istenen yazma kitabı kısa sürede tamamlamaya sevk etmiş olabilirdi. Elde müellif hattı yazmanın bulunmaması, eserin en az iki te'lif aşamasının olması ve örnek olarak sunulan beyit sayılarının nüshadan nüshaya farklılığı tenkitli metin kurmayı zarurî hâle getirmişti. Bu sebepten ötürü hazırlamaya karar verdiğimiz *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'yı tenkitli metin olarak neşretmenin daha münasip olduğu fikrine vardık.

Yukarıda hangi sebeplerin tesiriyle çalışılmaya karar verildiği ve nüshaların temini safhasında yaşanan güçlüklerin ayrıntılı şekilde anlatıldığı bu kitap, bir giriş ve üç bölümden meydana gelmektedir. Giriş kısmı oldukça muhtasar tutulmuş, biyografi türü ve *eş-Şakâ'iku'n-Numâniyye* külliyyatı hakkındaki bilgiler için "Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye" projesinin ikinci kitabı olarak neşredilen Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb'in *Zeyl-i Şakâ'ik*'ine göndermelerde bulunulmuştur.

Çalışmanın ilk bölümü Şeyhî Mehmed Efendi'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve eserlerine ayrıldı. Yazarın biyografisi ve te'lifâtı hakkında yazılmış eski ve yeni harfli bütün kaynaklara ulaşılmaya gayret edildi. Billhassa Şeyhî Mehmed Efendi'nin ailesi ve eserleri hakkında yeni bilgilere erişildi. Yazara mâl edilen eserlerden *Cihânnümâ-yı Avrupa*'nın eksik de olsa iki nüshasına ulaşılarak eser hakkında yeni bilgiler verildi. Bunun yanı sıra yazara nisbet edilen *Sâkînâme*'nin başka bir şaire ait olduğu ortaya kondu.

Çalışmanın asıl kısmı denilebilecek ikinci bölüm *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'ya tahsis edildi. Bu bölümde eserin adı, kaleme alınma sebebi, yazım tarihi ve aşamaları, kaynakları, muhtevası, dil ve üslûp özellikleri, yazarın biyografi yazma metodu üzerinde durulduktan sonra eserin edebiyat tarihimiz açısından kıymeti ortaya konulmaya çalışıldı.

Kitabın son bölümünde ise *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın nüshaları ve tenkitli metnine yer verildi. Bu kısımda önce nüshaların ayrıntılı tavsif ve tenkitleri yapılarak metin teşkilinde gözetilen hususlara temas edildi. *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın her cildinin te'lif süreçleri gözönünde tutularak yapılan değerlendirme neticesinde *Cild-i Evvel*'in tenkitli metninde Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Hazine 1308'deki ve Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye 941 numaradaki nüshalar, *Cild-i Sânî*'nin tenkitli metninde Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Hazine 1309 numarada kayıtlı yazmanın sadece *Cild-i Sânî*'si ile aynı kütüphanede Revan 1447 numarada kayıtlı nüsha mukayese edildi. Şeyhî'nin vefatı sebebiyle oğlu Hasan Efendi tarafından tebyiz edilen *Cild-i Sâlis*'in tenkitli metni ise İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar 1585 ve Millet Kütüphanesi Ali Emirî Tarih 732'de kayıtlı nüshaların karşılaştırılmasıyla kuruldu.

Eserin sonuna biyografik metinlerin olmazsa olmazı kabul edilen dizinler ilave edilerek metinden istifade edeceklere kolaylık sağlanması amaçlandı. İlk iki dizin biyografi başlıklarına göre düzenlendi. Üçüncü dizin kitabın tamamındaki yer, şahıs ve eser adlarından meydana gelecek şekilde hazırlandı.

Bütün dikkat ve gayretlerimize rağmen çalışmamızda gözden kaçmış hatalarımız elbette olacaktır. Yüzlerce şahıs, eser ve yer isminin bulunduğu ve yak-

laşık bir milyon kelimededen müteşekkil bu hacimli eserdeki muhtemel okuma hatalarından dolayı özür diler, yapıcı eleştirilerin bizleri memnun edeceğini bildirerek okuyucuların hoşgörüsüne sığındığımızı beyan etmek isteriz.

Çalışmamızın en başından beri desteklerini esirgemeyen ve Arapça ifadelerin tercümesini yapan ağabeyim Dr. Öğr. Üyesi Kenan Özçelik'e, Farsça tercümeleri yapan ağabeyim Dr. Öğr. Üyesi Suat Donuk'a, İstanbul Üniversitesi Nâdir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan yazmaların temininde yardımcı olan ağabeyim Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin Ayçiçeği'ne ve Mısır Milli Kütüphanesi'ndeki ve Hidiv Kütüphanesi'ndeki yazmaların görsellerini gönderen Kareem Muhammed Sobhy'ye minnettar olduğumu ifade etmek isterim. Bu kadar hacimli bir eseri baştan sona kadar okuyup hatalarımızı tashih eden, teklif ve tenkitleriyle çalışmaya yön veren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Derya Örs'e şükranlarımı sunarım. Son olarak kitabın basımını üstlenen Türkiye Yazma Eserler Kurumu'nun değerli başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit'e, başkan yardımcısı Doç. Dr. Ferruh Özpilavcı'ya, kurumda görevli uzmanlar Ahmet Kaylı ve Arafat Aydın başta olmak üzere diğer çalışanlara teşekkür ederim.

Ramazan Ekinci

KISALTMALAR

age	: Adı Geçen Eser
agm	: Adı Geçen Makale
agmd	: Adı Geçen Madde
agt	: Adı Geçen Tez
agtb	: Adı Geçen Tıpkıbasım
agy	: Adı geçen Yazma
AKMB	: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Hz.	: Hazret-i
Hzl.	: Hazırlayan
Ktp.	: Kütüphanesi
Kültür Bak.	: Kültür Bakanlığı
nr.	: Numara
Or.	: Orient
ö.	: Ölüm Tarihi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
sl.	: saltanat süresi
ss.	: Sayfadan sayfaya
s. t.	: Saltanat tarihi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Terc.	: Tercüme
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TY.	: Türkçe Yazmalar
Üni.	: Üniversitesi
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vr.	: Varak
Yay.	: Yayınları
YL	: Yüksek Lisans

GİRİŞ

Türkler milâdî X. asırdan itibaren kitleler hâlinde İslâm medeniyeti dairesine girmeye başlamış; bu yeni dini, bütün müesseseleriyle birlikte kabul ederek ictimâî hayatlarını da tedricen benimsedikleri yeni dinin emir ve yasaklarına göre tanzim etmişlerdir. İslâm'ın tesiri sadece dinî ve sosyal sahada kalmamış; aynı zamanda sanat, edebiyat ve kültürümüze de nüfûz ederek onu değıştirip geliştirmiştir. Doğrudan Fars edebiyatı ve Fars edebiyatı kanalıyla da dolaylı olarak Arap edebiyatından nazım ve nesir türünde çeşitli eserler Türkçeye tercüme edilmiştir. Tıp, matematik, kimya, coğrafya, felsefe, tarih, edebiyat vb. din dışı ilimlerde; tefsir, hadis, kelim, fıkıh, siyer vb. dinî ilimlerde birçok eser Türkçeye çevrilmiştir. Tercüme faaliyetlerinin yaygınlaşmasının ardından Türk şair ve yazarlar, selefleri olan Arap ve Fars müelliflerinin kalem oynattığı sahalarda müstakil ve orjinal eserler yazmışlardır.

Hemen her konuda Türk edebiyatına örnek olan Fars ve Arap edebiyatında, biyografi türünün ortaya çıkması oldukça eski tarihlere kadar giderken Türk edebiyatında bu türün teşekkülü çok geç asırlarda tamamlanmıştır. Araplarda “tabakat” adı altında gelişen bu türün gelişmesini hadis râvilerinin hâl tercümelerinin doğru ve tam tespiti çalışmaları sağlamış; kısa sürede fıkıh, tefsir, tasavvuf ve edebiyatta da öne çıkan şahsiyetlerin hayat hikâyeleri kaleme alınmaya başlanmıştır. Arap edebiyatında şairlerden bahseden ilk biyografik eser İbn Sellâm el-Cumâhî'nin *Tabakatü Fuħûli'l-şu'arâ'sı* miladî IX. asırda kaleme alınmıştır.¹ İslâm tesirinde gelişen Fars edebiyatında kaleme alınan ilk biyografik eserler ise Ferîdüddîn Attâr'ın velilerin biyografilerini ele aldığı *Tezkire-*

1 Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail Durmuş, “Tabakât”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 288; Casim Avcı, “Tabakât (İslâm Tarihi)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 297; Abdülhamit Birişik, “Tabakât (Tefsir)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 290-91; Mehmet Efendioğlu, “Tabakât (Hadis)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 291-92; Eyyüp Said Kaya, “Tabakât (Fıkıh)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 292-94; Mustafa Öz, “Tabakât (Kelâm)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, C. 39, s. 294-95.

tü'l-evliyâ'sı 1220'de ve Muhammed Avfî'nin şuarâ tezkiresi yazma geleneğini başlatan *Lübâbü'l-elbâbî* ise 1221'de yazılmıştır.¹ Türk edebiyatının bütün sahalarında XV. asrın sonlarına kadar ne te'lif ne de tercüme bir biyografi kitabına rastlanır.

Edebiyatımızda, ilk biyografi örneklerine Osmanlı dönemi tarih kitaplarının vefeyât kısımlarında rastlanmaktadır. Erken dönem Osmanlı kroniklerinde tam mânâsıyla olmasa da bazı şahıslara ait biyografik malzemeye rastlamak mümkündür.² XV. asrın sonlarına doğru Anadolu sahası Türk edebiyatında Sinan Paşa, Ferîdüddîn Attâr'ın *Tezkiretü'l-evliyâ'sını* yeni kişilerin hayat hikâyelerini de ekleyerek tercüme etmiş, eserine yarı te'lif bir hüviyet kazandırmıştır. Böylelikle İslâmî Türk edebiyatının ilk eseri olan *Kutadgu Bilig*'in yazımından yaklaşık dört asır sonra yarı te'lif yarı tercüme de olsa ilk Türkçe biyografik eser yazılmıştır. Çağatay sahasında ise Ali Şîr Nevâyî'nin, *Devletşâh Tezkiresi* ve Molla Câmî'nin *Bahâristân*'ından ilham alarak 1491 yılında yazdığı *Mecâlisü'n-nefâ'is*'i Türk edebiyatının ilk te'lif biyografi eseri olmuştur. Bu eser Türk edebiyatında biyografik eserlerin yazımında bir milat olmuş, bilhassa Anadolu sahasında çok zengin bir şuarâ tezkiresi yazma geleneğinin teşekkül etmesine vesile olmuştur. XVI. asrın başlarında Bursalı Lâmi'î Çelebi'nin, Molla Câmî'nin *Nefehatü'l-üns min-hadarâti'l-kuds* adlı kitabını Anadolu'da yetişen sûfileri de ilave ederek tercüme etmesi bu türdeki eserlerin yaygınlık kazanmasını sağlamıştır. Bu asrın ilk yarısında kaleme alınan diğer biyografik metinlerden Sehî Bey'in *Heşt-bibişt*'i, Kastamonulu Latîfî'nin *Tezkiretü'ş-şuarâ'sı*, doğrudan Ali Şîr Nevâyî'nin tesiri ve onun kanalıyla Fars edebiyatındaki örneklerin model alınmasıyla mümkün olabilmıştır.

Osmanlı dönemi Türk edebiyatı sahasında, Fars edebiyatında ortaya çıkan tezkiretü'l-evliyâ ve tezkiretü'ş-şuarâ geleneğinin aksine Arap edebiyatındaki tabakat geleneğini benimseyerek bu vadide eser kaleme alan ilk kişi Taş-

1 Yusuf Öz, "Tezkire", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2011, C. 41, s. 68.

2 Feridun Emecen, "Osmanlı Kronikleri ve Biyografi", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, S. 3, 1999, s. 85.

köprizâde Ahmed Efendi'dir. Her padişah dönemini bir tabaka kabul ederek Osman Gazi'den Kanuni Sultan Süleyman devrinin ortalarına kadar ömür sürmüş 521 âlim ve sûfînin biyografisine yer verdiği *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fi'fî-ulemâ'id-Devleti'l-Osmâniyye* isimli Arapça eseri bu sahanın ilk nümûnesidir. 1558 yılında kaleme alınan eser, yazıldığı devirden itibaren çok sevilmiş ve büyük beğeni toplamış; kısa süre içinde eserin Türkçe tercüme, telhis, intihab ve zeyilleri kaleme alınmaya başlanmıştır. *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'ye önce Arapça, ardından da Türkçe zeyiller yazılmıştır. Nev'izâde Atâyî, Edirneli Mecdî'nin tercümesine *Hadâiku'l-hakâ'ik fi'tekmiletî's-Şakâ'ik* adlı bir Türkçe zeyil yazmıştır.¹ 1634 yılında eserini tamamlayan Atâyî, kitabında 1133 şahsın biyografisine yer vermiştir. Atâyî'ye zeyil yazan Uşşâkizâde Hasîb ise yarım kalan Sultan IV. Murad tabakasını ikmâl ederek 562 şahsın hâl tercümesine yer verdiği *Zeyl-i Şakâ'ik*'i ile zeyil zincirini 1695 yılına kadar getirmektedir.² Nev'izâde Atâyî'nin eserine zeyil yazanlardan biri de XVII. asır mutasavvîf şairlerinden Sîmkeşzâde Hasan Feyzî Efendi'nin oğlu, Emir Buhârî dergâhı postnişîni, şair ve yazar Şeyhî Mehmed Efendi'dir. Bu çalışmanın konusunu Şeyhî Mehmed Efendi'nin kaleme aldığı *Vekâyi'ül-Fuzalâ* adlı üç ciltlik zeyli oluşturmaktadır.

1 Eser "Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Projesi"nin ilk kitabı olarak neşredilmiştir. Bkz. Suat Donuk, (hzl.), *Nev'izâde Atâyî, Hadâiku'l-Hakâ'ik Fi Tekmiletî's-Şakâ'ik*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2017.

2 *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye* ve tesirleri, *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye* tercüme, telhis, intihap ve zeyilleri, *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye* geleneğinin teşekkülü, bu biyografi türünün diğer biyografik eserlerden farkları vb. konular için bkz. Ramazan Ekinci, (hzl.) *Uşşâkizâde İbrâhîm Hasîb, Zeyl-i Şakâ'ik*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2017, s. 53-83.

I. BÖLÜM

ŞEYHÎ MEHMED EFENDİ

A. Hayatı¹

Şeyhî Mehmed Efendi'nin hayatı hakkında bilinenler oldukça sınırlıdır. Kaynaklardaki bilgiler birbirinin tekrarından öteye geçmemektedir. Bilinenlerin çoğu ise yazarın eserlerinin mahiyeti hakkındadır.

- 1 Şeyhî Mehmed Efendi'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri hakkında bilgi verilirken aşağıdaki kaynaklardan istifade edilmiştir: Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyü'l-fudalâ* (tıpkıbasım: Abdülkadir Özcan), C. 3, İstanbul: Çağrı Yay., 1989, ss. VII-XIII; Fındıklılı İsmet, *Tekmiletiş-Şakâ'ik fi-Hakki Ehlî'l-hakâ'ik* (tıpkıbasım: Abdülkadir Özcan), İstanbul: Çağrı Yay., 1989, ss. 331-35; Abdülkadir Özcan, "Şeyhî Mehmed Efendi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 39, İstanbul, 2010, ss. 82-84; Abdülkadir Özcan, "Şeyhî'nin Vekâyü'l-fudalâsının Bilim Tarihi Bakımından Önemi ve Değeri", *Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim Milletlerarası Kongresi Tebliğler*, İstanbul: IRCICA Yay., 2001, ss. 117-132; Adnan Ince (hzl.), *Sâlim Efendi, Tezkiretü's-şu'arâ*. Ankara: AKMB Yay., 2005, ss. 442-43; Ağâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara: TTK Yay., 2008, ss. 360-64; Ali Cânib Yöntem, "On İkinci Asra Aid Menba' ve Me'hazlardan: Vekâyü'l-fuzalâ ve Defterdâr ve Silahdâr Târihleri", *Hayat Mecmuası*, III/75, Ankara, 1928, ss. 2-3; Ali Uğur, *The Ottoman Ulemâ in The Mid-17 th. Century, An Analysis Of The Vakâ'ü'l-Fuzalâ Of The Mehmed Şeyhî Efendi*, Berlin: Klaus Schwarz Verlag, 1986, ss. XXII-XXXVI; Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-ârifin, Esmâü'l-müellifin ve Âsârü'l-musannifin*, C. II, Beyrut, 1992 (1413), s. 321; Behcet Gönül, "İstanbul Kütüphanelerinde Al-Şakâ'ik Al-Nu'mâniya Tercüme ve Zeyilleri", *Türkiyat Mecmuası*, C. VIII, İstanbul, 1945, ss. 136-168; Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, C. III, İstanbul, 1342, s. 74; Mehmed Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâili* (tıpkıbasım: C. Kurnaz-M. Tatcı), C. II, Ankara: Bizim Büro Yay., 2001, s. 2195; Fehmi Edhem Karatay, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, C. 1, İstanbul, 1961 ss. 389-391; Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (çev. Coşkun Üçok) Mersin: KB Yay., 1992, ss. 292-94; Gustav Flügel, *Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften der Kaiserlich Königl. Bibliothek zu Wien*, I-III, Wien, 1865-67, ss. 396-397; Hanifzâde Ahmed Tâhir, *Âsâr-ı Nev (Kâtib Çelebi- Kefûz-zünûn an-Esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn* ile birlikte), edited and translated by Gustav Flügel, Londra, 1835, ss. 576-578; Hans Georg Majer, *Vorstudien Zur Geschichte Der İlmiye Im Osmanischen Reich*, München: R. Trofenik 1978, ss. 95-100, 307-322; Kâtib Çelebi-Şeyhî Mehmed Efendi, *Takvimü't-tevârih*, İstanbul, 1146, s. 4; Komisyon, "Şeyhî Mehmed Efendi", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul: Dergâh Yay., 1998, s. 148; Mehmet Arslan (hzl.), *Mehmed Cemâleddin-Âyine-i Zurefâ*, İstanbul: Kitabevi Yay., 2003, ss. 46-47; Müstakim-zâde Süleymân Sa'deddin Efendi, *Mecelletü'n-nisâb*, (tıpkıbasım), Ankara: Kültür Bak. Yay., 2000, vr. 283a; Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C. II, İstanbul: MEB Yay., 1983, s. 788; Nuri Akbayer (hzl.), *Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay., 1996, s. 1598; Ramazan Ekinci (hzl.), *H. Hüseyin Ayvansarayî, Vefeyât-ı Ayvansarayî*. İstanbul: Buhara Yay., 2013, s. 134; Ramazan Ekinci, "ŞEYHÎ, Simkeş-zâde Mehmed Efendi", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedybiyatiiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1288>. [erişim tarihi: 01.01.2017]; Ruhsar Zübeyiroğlu (hzl.), *Mecmû'atü't-terâcim, Mehmed Tevfik Efendi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE, Basılmamış Doktora Tezi, 1989, s. 270; Sadık Erdem (hzl.), *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâsı*, Ankara: AKMB Yay., 1994, s. 177; Klaus Kreiser-Serhan Tayşi, (hzl.), *Zâkir Sükrî Efendi, Die İstanbuler Derwich-konvente und Ihre Scheiche (Mecmu'a-i Tekaya)*, Freiburg: Klaus Schwarz Verlag, 1980, s. 54.

1. Adı, Mahlası ve Nisbesi

Vekâyi'ül-Fuzalâ adlı eserin müellfinin ismi Mehmed'dir. Kendisine bu ismin verilmesinde kültürümüzde yeni doğan erkek evlada, dedesinin isminin verilmesi âdetinin tesiri olabilir.¹ Edebiyat ve tarihle meşgul olan Mehmed Efendi, şiirlerinde “Şeyhî” mahlasını kullanmaktadır. *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın mukaddimesinde söylediği “bu ‘abd-i kalîlü'l-bizâ'a ve kasîrû'l-bâ'a eş-Şeyh Mehmed Şeyhî ibnü's-Şeyh Hasan el-Feyzî”² hareketle kendisini “eş-Şeyh Mehmed Şeyhî ibnü's-Şeyh Hasan el-Feyzî” künyesiyle tanıttığı söylenebilir. Biyografik kaynaklarımızda Şeyhî'nin nisbesi hakkında muhtelif kullanımlar mevcuttur. Ayvansarâyî, Şeyh Mehmed Şeyhî Efendi;³ Râmiz, Feyzîzâde Şeyhî,⁴ Müstakîmzâde ve Bağdatlı İsmail Paşa, Şeyhî-i Rûmî;⁵ Mehmed Cemâleddîn ise Şeyh-i Emîr Buhârî Mehmed Şeyhî Efendi⁶ şeklinde yazarın nisbesini kaydetmektedirler.

2. Ailesi

Şeyhî Mehmed Efendi'nin babası Emîr Buhârî Dergâhı şeyhi Sîmkeşzâde Şeyh Hasan Feyzî Efendi'dir. Hasan Efendi, Beyazıt'taki Sîmkeşhâne'de hadeden gümüş ve altın tel çeken Sîmkeş Mehmed Ağâ'nın oğludur. Babasının mesleğinden ötürü Hasan Efendi, “Sîmkeşzâde” künyesi ile anıldı. 1036'da (1626/27) İstanbul'da dünyaya geldi. Henüz 18 yaşındayken Halvetî şeyhlerinden Şeyh Abdülahad Nûrî Efendi'ye intisab etti ve çileye girdi. Belli bir süre Bolbolcuzâde Abdülkerim Efendi'nin yerine görev yaptı. Fâzıl Monla Çelebi, Dersîâm Sâlih Efendi ve Bıçakçı Mehmed Efendi'den dersler aldı. Nakîbüleşrâf Kudsîzâde Şeyh Mehmed Efendi'den mülazım olarak tadrîse başladı. Küçük dereceli medreselerde görev yaparak kırk akçe yevmiyeli medreselere tayin olana kadar çalıştı. Bundan sonra müderrislik vazifesini bırakarak tamamen tasavvufa yöneldi. Bosnevî Şeyh Osman Efendi'den Nakşî icazeti, el-Hâc Ahmed Dede'den de Mevlevî icazeti aldı. 1062'de (1651/52) Arâkiyyeci İbrahim

1 Yazara dedesi Sîmkeş Mehmed Ağâ'nın ismi verilmiştir. Şeyhî Mehmed Efendi de oğluna, babası Şeyh Hasan Feyzî Efendi'nin adını vermiştir.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, I. Cilt vr. 1b.

3 İkinci, age (2013), s. 134.

4 Erdem, age (1994), s. 177.

5 Müstakîmzâde, agy, vr. 283a; Bağdatlı İsmail Paşa, age, s. 321.

6 Arslan, age (2003), s. 46.

Çavuş Câmî'i'nde cuma şeyhi oldu. Uzun yıllar bu vazifesini sürdürdü. 1079 (1668) yılında Kılıç Ali Paşa Câmî'i'nde Pazartesi günü vâizi, 1086 (1676) yılında Emîr-i Buhârî Zâviyesi postnişini oldu. 2 Safer 1102 (5 Kasım 1690) tarihinde İstanbul'da vefat etti. İlk dönem şiiirlerinde Şeyhülislâm Yahya Efendi'nin tavsiyesiyle Sîmî mahlasını kullanan Hasan Efendi, pîri Abdülâhad Nûrî Efendi'nin isteği üzerine mahlasını Feyzî olarak değiştirdi. *Türkçe Divân, Gamze vü Dil, Mi'râc-nâme, Cevâb-nâme* adında eserler kaleme aldı.¹

Şeyhî Mehmed Efendi'nin annesinin adı bilinmemektedir. Annesi IV. Murad ve Sultan İbrahim devri kadılarından Kulalı Ahmed Efendi'nin (ö. 1053/1643/44) kızıdır.²

Şeyhî Mehmed Efendi'nin dayısı Mecdî mahlasıyla şiiirler yazan müderris şairlerden Mehmed Efendi'dir (ö. 1128/1716).³ Dayısının oğullarından Mustafa⁴ (ö. 1134/1722) ve Ahmed⁵ Efendi'ler (ö. 1135/1723) Şeyhî Mehmed Efendi'nin süt kardeşleridir.⁶

3. Doğum Tarihi ve Yeri

Şeyhî Mehmed Efendi'nin hayatı ve edebî şahsiyeti hakkında bilgi veren kaynaklardan birisi hâricinde tamamı, yazarın 1078 yılı Recep ayının sonunda (Ocak 1668) dünyaya geldiği hususunda hemfikirdir.⁷ Bilhassa bu tarihi ilk bildiren kişi Şeyhî ile yakın münasebetleri olduğu anlaşılan Mirzâzâde Sâlim Efendi'dir. Kanaatimizce diğer biyografik kaynaklar Sâlim'in verdiği bilgiden hareketle Şeyhî'nin doğum tarihini bildirmişlerdir.

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, II. Cilt vr. 22b-23a.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, I. Cilt vr. 62a.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, II. Cilt vr. 211a.

4 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, III. Cilt vr. 50a.

5 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, III. Cilt vr. 72a.

6 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, III. Cilt vr. 72a.

7 İnce, age, s. 442; Fındıklılı İsmet, age, s. 332; Levend, age, 360; Komisyon, agmd, s. 148; Özcan, agmd, s. 82; Ekinci, agmd, [erişim tarihi: 01.01.2017]

Yazarın babası Feyzî mahlasıyla şiiirler yazan Hasan Efendi, oğlunun doğumuna tarih düşürmüş olmalıdır. Zira Şeyhî'nin süt kardeşleri olan Mecdî-zâde Ahmed ve Mustafa Efendi'lerin doğumlarına tarih düşürmüştür. Ayrıca Feyzî Hasan Efendi'nin *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da pek çok tarihi bulunmaktadır. Bu tarihlerin tamamına yakını divânın mevcut nüshasında yer almadığına göre, eserin günümüze erişmeyen nüshalarında kayıtlı olmalıdır. Bkz. Ali Osman Coşkun, *Simkeş-zâde Feyzî Divânı*, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 1990.

Şeyhî Mehmed Efendi'nin doğum tarihini diğer kaynaklardan farklı şekilde belirten tek kişi XIX. asır şuarâ tezkiresi yazarlarından Hacı Mehmed Tevfik Efendi'dir. Tevfik Efendi'ye göre Şeyhî 1076 (1665/66) yılında doğmuş ve doğumuna da “âşık-ı Hudâ” «عاشق خدا» terkibi tarih düşürülmüştür.¹

Mirzâzâde Sâlim Efendi'nin, Şeyhî Mehmed Efendi'nin doğum tarihini neredeyse tam tarih olarak bildirmesi ve Şeyhî ile yakın ilişkilerinin bulunmasından hareketle belirttiği tarihin, Mehmed Tevfik Efendi'ye nazaran daha kesin olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklarda Şeyhî Mehmed Efendi'nin doğum yeri hakkında herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Yazarın doğum tarihi olan 1078 (1668) yılında babası Şeyh Hasan Feyzî Efendi Topkapı'daki Arâkıyyeci İbrahim Çavuş Câmî'i'nde cuma şeyhi olduğu² bilgisi gözönünde tutulursa yazarın doğum yerinin İstanbul olduğu tahmin edilebilir.

4. Eğitimi ve İcazeti

Kaynaklarda Şeyhî Mehmed Efendi'nin kimlerden dersler aldığı hususunda da kapsamlı bilgi bulunmamaktadır. Şeyhî'nin, eserinde babasından “üstâdım” diye bahsetmesinden hareketle ilk eğitimini babasından aldığı söylenebilir. Ayrıca *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da Keçeciler İmamı Dâmâdı Hasan Efendi (ö. 1109/1697) ve Halil Paşazâde İbrahim Efendi'nin (ö. 1109/1697) kendisinin hocaları olduğunu ifade etmiştir.³

22 yaşındayken şeyh olan Şeyhî Mehmed Efendi, icazetini babası Şeyh Hasan Feyzî Efendi'den almıştır.⁴ İcazetini tam olarak ne zaman aldığı bilinmeyen yazarın, babasından hangi tarikatın icazetini aldığı konusunda kaynaklarda fazla malumat yer almamaktadır. Sadece Fındıklılı İsmet Efendi *Tekmilü'ş-Şakâ'ik fi-Hakkı Ehli'l-hakâ'ik*'ta babası Hasan Feyzî Efendi'den Nakşî tarikatı icazetini aldığını zikretmiştir.⁵ Her ne kadar Emîr Buhârî Dergâhı,

1 Zübeyiroğlu, agt, s. 270.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, II. Cilt vr. 22b.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, II. Cilt vr. 75a, 77b.

4 Bilindiği üzere yazarın babası Şeyh Hasan Feyzî Efendi Halvetî, Nakşî ve Mevlevî icazeti almıştır. Ancak her ne kadar üç farklı tarikattan icazet almışsa da Şeyh Hasan Feyzî, Halvetî silsilenin Sivasiyye şubesine mensup meşayih arasında zikredilmiştir. Bkz. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, (hzl.), *Hüseyn Vassâf, Sefîne-i Evliyâ*, C. III, İstanbul: Kitabevi Yay., 2011, ss. 497-498.

5 Fındıklılı İsmet, age, s. 333.

Nakşî tekkesi olarak bilinmekteyse de diğer tarikatlara intikal ettiği de bilinmektedir.¹ Yazarın Nakşî şeyhlerin yer aldığı silsilede yer almaması, Fındıklılı İsmet'in verdiği bilginin sıhhatini tehlikeye düşürmektedir.

5. Mesleği ve Görevleri

Her ne kadar kaynaklarda ders aldığı hocaların kimler olduğu hususunda bilgiler az olsa da yazdıklarından iyi bir eğitim aldığı anlaşılan Şeyhî Mehmed Efendi, medrese tahsilini tamamladıktan sonra Ebu Sa'îdzâde Feyzullah Efendi'nin (ö. 1110/1699) yanında tezkireciliğe başladı. Ebu Sa'îdzâde Feyzullah Efendi'nin 1095 yılı Zilhicce'sinde (Kasım-Aralık 1684) ikinci kez Anadolu kazaskerliğine tayin olması² hasebiyle tahsis edilen mülazemetlerden birisi, 1096 yılı Cumâdelâhire'sinde (Mayıs-Haziran 1685) Şeyhî Mehmed Efendi'ye verildi.³ Böylelikle henüz on sekiz yaşında iken mülâzım oldu ve alt derecedeki medreselerde göreve başladı. Kısa sürede kırk akçelik medreselerden birine tayin oldu. 1102 yılı Safer'inde (Kasım 1690) babasının vefatı üzerine onun yerine Edirnekapısı dışında Otakçılar'da bulunan Emîr Buhârî Dergâhı şeyhliğine getirildi. Vefatına kadar bu dergâhta dersler verdi ve şeyhlik yaptı.

6. Evliliği ve Çocukları

Tam olarak ne zaman ve kiminle evlendiği bilinmeyen Şeyhî Mehmed Efendi'nin, Hasan isminde bir oğlu vardır. Oğluna, babası Hasan Feyzî Efendi'nin ismini vermiştir. Hasan Efendi'nin hayatı ve faaliyetleri hakkında çok az bilgi bulunmaktadır. Şeyhî'nin müsveddelerinden hareketle *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Sâlis*'ini tebyiz eden Hasan Efendi'nin hattatlığı bilinmektedir. Ta'lik hatla çoğalttığı iki eser, günümüze erişmiştir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Revan 1228'de kayıtlı *Sefâret-nâme-i Sultan Ahmed Han* ve aynı kütüphanede Revan 2023'te kayıtlı *Mecmû'a* Hasan Efendi tarafından çoğaltılmıştır. Mecmuadaki istinsah kaydından hareketle Hasan Efendi'nin 1157 (1744/45) yılında hayatta olduğu tespit edilmiştir.⁴

1 Zâkir Şükrî Efendi'nin *Mecmû'a-i Tekâyâ*'sında yer alan meşâyih listesinden tekkenin 1086'da (1675-76) Halvetiyye'nin Sivasıyye koluna, 1144'te Kâdiriyye'ye (1731-1732) intikal ettiği, meşihatın 1240 (1824-25) yılında tekrar Nakşibendiyye'ye bağlandığı görülmektedir. Bkz. M. Baha Tanman, "Emîr Buhârî Tekkesi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1995, C. 11, s. 128.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, II. Cilt vr. 80a.

3 İnce, age, 442; Erdem, age (1994), 177.

4 Karatay, age, C. I, s. 283-284, C. II, s. 356.

7. Vefatı ve Mezarı

Şeyhî Mehmed Efendi'nin vefat tarihi hususunda kaynaklarda ihtilaf mevcuttur. Kâtib Çelebi'nin *Takvîmü't-tevârih*'ini ve Şeyhî'nin *Zeyl-i Takvîmü't-tevârih*'ini kısmî ilâvelerle neşreden İbrahim Müteferrika, Şeyhî'nin ölüm tarihini 1145 Zilhicce'si (Mayıs-Haziran 1733) olarak bildirmektedir.¹ Ayrıca XVIII. asır biyografi yazarlarından Râmiz, Müstakimzâde Süleyman Sa'deddîn ve Ayvansarâyî Hüseyin Efendi, XIX. asır biyografi yazarlarından Mehmed Cemâleddin, Mehmed Süreyyâ ve Bağdatlı İsmail Paşa, XX. asır biyografi yazarlarından Bursalı Mehmed Tâhir ve Mehmet Nâil Tuman Şeyhî'nin 1145 (1732/33) yılında vefat ettiğini bildirmektedirler. Bunlardan sadece Ayvansarâyî vefatına düşürülmüş olan "a'zamül-esmâ' sene 1145"² tarihini zikretmektedir.

İstanbul'daki tekkelerde postnişinlik yapmış meşayihin listesini veren Zâkir Sükrî Efendi *Mecmû'a-i Tekâyâ*'sında Şeyhî'nin 1144'te vefat ettiğini bildirmektedir. XIX. asır şairler tezkiresi yazarlarından Mehmed Tevfik Efendi ve *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'ya *Tekmiletü's-Şakâ'ik fi-Hakkı Ehli'l-bakâ'ik* adıyla zeyl yazan Fındıklılı İsmet Efendi ise Şeyhî'nin vefatını 15 Muharrem 1144 (20 Temmuz 1731) tarihi olarak bildirirler. Yazarın vefatına düşürülen "zamân-ı hâtîme 1144"³ ve "abd-i huçeste 1144"⁴ tarihlerini belirtmektedirler. Ayrıca Mehmed Tevfik Efendi, Şeyhî'nin mezar taşındaki hattın celî hat olduğunu ve bunun Eğrikapılı Mehmed Râsim⁵ tarafından nakşedildiği ifade etmektedir. Kabrinin yerini ise en ayrıntılı şekilde sadece Fındıklılı İsmet Efendi bildirmektedir:

"Edirnekapısı hâricinde seccâde-nişîn olduğu dergâh ile Şeyhülislâm Kemâl Paşa-zâde hazretlerinin türbe-i şerîfleri miyânındaki küçük makâbirden ve dergâhın minâresine yakın olan tarafda pederinin yanına defn ile rahmet-i Rabb-i Rahîm'e vedî'a edildi."⁶

1 *Takvîmü't-tevârih*, İbrahim Müteferrika Neşri, s. 157.

2 اعظم الاسماء

3 زمان خاتمه

4 عبد خجسته

5 Eğrikapılı Mehmed Râsim hattatlığının yanı sıra şairliğiyle de tanınmaktadır. Şeyhî'nin vefatı hakkında belki bir tarih düşürmüştür düşüncesiyle başta Eğrikapılı Mehmed Râsim'in olmak üzere Râşid Mehmed Efendi, Çelebizâde Âsım, Mirzâzâde Sâlim, Mirzâzâde Ahmed Neylî, Arpaeminizâde Sâmi, Nahîfî vb. Şeyhî'nin çağdaşı olan birçok şairin divanı taranmış, ancak bu hususta bir sonuç elde edilememiştir.

6 Fındıklılı, age, s. 334.

Fındıklılı İsmet, eserinde farklı bir şahıstan bahsederken sözü yine Şeyhî'nin kabrine getirerek şunları söylemektedir:

“Edirnekapısı hâricinde Hazret-i Emîr-i Buhârî Dergâhı'nın yanındaki küçük kabristânda *Şakâ'ik-ı Numâniyye*'nin bu eser-i 'âcizânemden mukaddemki zeylin müellifi Şeyhî Efendi'nin kabr-i meşhûru kurbünde defn ile vedî'a-i rahmet-i Rabb-i Gafûr kılındı.”¹

Fındıklılı İsmet'in bu ifadeleri ve Mehmed Tevfik Efendi'nin Şeyhî'nin mezar taşındaki hattın türü ve bunun hattatına kadar ayrıntılı bilgi vermeleri Şeyhî'nin kabrini gördüklerinin açık birer delilidir. Bu sebeple diğer yazarların aksine Şeyhî'nin vefat tarihini Fındıklılı İsmet ve Mehmed Tevfik'in bildirdiği 15 Muharrem 1144 (20 Temmuz 1731) olarak kabul etmek daha doğru olacaktır.

Şeyhî'nin postnişîn olarak görev yaptığı Emîr Buhârî Tekkesi, I. Dünya Savaşı sırasında bir kaza sonucu Metris Kışlası önünden atılan bir Ramazan topunun güllesiyile harap olmuş ve kalıntıları Vakıflar tarafından 1942'de enkazcıya satılmış² ve buradaki mezarlarla birlikte Şeyhî'nin mezarı da çevre yolu yapımı esnasında ortadan kaldırılmıştır.³

Şeyhî'nin çağdaşı olan Mirzâzâde Sâlim Efendi onu iyi huylu, sakin yaratılışlı, ahlaklı ve edepli, zeki, her şeyin doğrusunu öğrenme ve gerçekleri yazma hususunda itinalı, dünya hırslarından uzak bir kişi olarak tarif etmektedir.⁴ Tezkire yazarı Râmiz ise Şeyhî'yi uğurlu bir yaratılışa sahip, melek tabiatlı olarak tavsif eder. Bilgi birikimi hakkında ise onun faydalı ilimlerde akranlarıyla aynı seviyede, bilhassa edebiyat ve tarihte olgunluk derecesine yakın bir konumda bulunduğunu söyler.⁵

B. Edebî Şahsiyeti

1. Şairliği

Klasik Türk Edebiyatı şairleri şiirlerinde kendi adlarını kullanmak yerine “mahlas” denilen takma bir ad kullanmayı tercih etmiş ve edebiyat dünyasında

1 Fındıklılı, age, s. 169.

2 Baha Tanman, “Emîr Buhârî Tekkesi”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1995, C. 11, s. 128.

3 Özcan, agmd, s. 82.

4 İnce, age, s. 443.

5 Erdem, age (1994), s. 177.

bu takma adlarıyla tanınmışlardır.¹ Şairlerin gayesi şiire başladıkları ilk günden itibaren muhtelif zamanlarda kaleme aldıkları şiirlerini etrafındakilere okuyarak, vererek veya kimseye göstermeden biriktirerek günün birinde dîvânlarını tertip edip dîvân sahibi bir şair olmaktır.² Bir şairin edebî şahsiyetinin değerlendirilmesinde en önemli kaynak, tertip ettiği dîvânıdır.

Emîr-i Buhârî Tekkesi şeyhi Mehmed Efendi de babası vasıtasıyla yabancı-sı olmadığı edebiyat dünyasında kendisine Şeyhî mahlasını seçerek girmiştir. Bu mahlas, edebiyat tarihimiz boyunca birçok şair tarafından tercih edilmiştir. Mustafa İsen, aynı mahlası kullanan şairlerle alâkalı araştırmasında 23 şairin “Şeyhî” mahlasını kullandığını tespit etmiştir.³ En güncel edebiyat tarihi bilgilerinin bulunduğu *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*’nde “Şeyhî” mahlasını kullanan 28 şair bulunmaktadır.⁴ Bunlar arasında şiirleriyle en meşhur olanı hiç şüphesiz klasik Türk şiirinin de kurucuları arasında zikredilen Germiyanlı Şeyhî’dir. Geriye kalan Şeyhî mahlaslı şairler arasında, şairliğinden ziyade nâsırlığıyla meşhur olanı ise Emir Buhârî Tekkesi postnişini Şeyhî Mehmed Efendi’dir. Her ne kadar bazı kaynaklarda Şeyhî Mehmed Efendi’nin dîvân sahibi olduğu ifade edilse de bugün itibarıyla bu eser elde değildir. Bir gazelinin 3 beyti, bir tahmisinin ilk bendi, bir gazelinin son beyti, 31 beyitlik bir cülûsiyye kasidesi ve *Vekâyi'ül-Fuzalâ*’daki birkaç manzumesi hâricinde Şeyhî’nin günümüze erişmiş başka şiiri yoktur. Dolayısıyla Şeyhî’nin şairliği hakkındaki değerlendirmeler sathî kalacaktır.

1 Ömer Faruk Akün, “Divan Edebiyatı”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1994, C. 9, s. 395.

2 Akün, agmd, s. 396.

3 Mustafa İsen, “Dîvân Edebiyatında Mahlasdaş Şairler”, *Tezkireden Biyografiye*, Kapı Yay., İstanbul 2010, s. 215.

4 1) Şeyhî Yusuf Sinaneddin (ö. 1431), 2) Çakırcı Şeyhî (ö. 1451?1481?), 3) Şeyhî Şeyh Salman (?) 4) Sinan Efendizâde Şeyh Mehmed Şeyhî (ö. 1563) 5) Tayyibzâde Mehmed Şeyhî (ö. 1591), 6) Şeyhî Hayreddin (1608) 7) Şeyhî-i Burnaz (?) 8) Şeyhî Lutfullah Çelebi (ö. 1632), 9) Şeyhî Nakibzâde (ö. 1633) 10) Allâme Şeyhî Mehmed Efendi (ö. 1635) 11) Şeyhî Abdülmecid Sivasî (ö. 1639) 12) Merhabazâde Ahmed Şeyhî Efendi (ö. 1666), 13) Şeyhî Nakibzâde Seyyid Çelebi (ö. 1669), 14) Ayaşzâde Seyyid Mehmed Şeyhî (ö. 1670), 15) Kudsizâde Mehmed Şeyhî Efendi (ö. 1674) 16) La’lîzâde Şeyh Mehmed Şeyhî Efendi (ö. 1706) 17) Şeyhî Şeyh Mehmed Memiş Efendi (ö. 1723), 18) İstanbullu Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi (ö. 1729) 19) Sımkeşzâde Feyzî’nin oğlu Şeyh Mehmed Şeyhî Efendi (1731) 20) Bursalı Şeyhî Şeyh Mehmed (ö. 1738) 21) Kargazâde Mustafa Şeyhî (ö. 1730-54 arası) 22) Karaferyeli Lambazâde Şeyhî Mustafa Efendi (ö. ?), 23) Vanlı Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi, 24) Uralı Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi (ö. ?) 25) Diyarbakırlı Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi (ö. 1819) 26) Köstendilli Süleyman Şeyhî (ö. 1819) 27) Şeyhî Celaleddin Dede (ö. 1908), 28) Şeyhî Gavremzâde (ö. ?), 29) Kırşehirli Şeyhî Mehmed (ö. ?)

Şeyhî Mehmed Efendi'nin şiirleri hakkında edebiyat tenkitçisi hüviyetindeki tezkire yazarları, fazla görüş beyan etmemişlerdir. Bu hususta düşüncelerini bildiren tek kişi Şeyhî'nin de çağdaşı olan Mirzâzâde Sâlim Efendi'dir. Sâlim, Şeyhî'nin şiirleri hakkında şunları söyler:

“... kudemâ refâtârı üzre nâzik eş'ârı ve hayli hoş güftârı vardır.”¹

Râmiz ise Şeyhî'nin şiir ve inşâda akranları ile aynı seviyede olduğunu söyler.²

Mehmed Tefvîk Efendi ise Şeyhî'nin şiirlerinin “şeyhâne” olduğunu ifade eder.³

Biyografik kaynakların hemen hemen tamamı Şeyhî'nin şiirlerine örnek olarak Mirzâzâde Sâlim'in bildirdiği şu şiiri vermiştir:

Eserse gülşen-i sebz-i dile nesîm-i ümîd
Hayât-ı tâze verir câ-be-câ şemîm-i ümîd

Döner piyâle-sıfat hıdmetinde sâki-i hûş
Olursa bezm-i gam-ı yârda nedîm-i ümîd

Erer tecellî-i maksûda Şeyhiyâ bir gün
Gelirse Tûr-ı niyâza eger kelîm-i ümîd⁴

Ayvansarayî ise Şeyhî'nin, babası Hasan Feyzî'nin bir şiirine yazdığı tahminin ilk bendini örnek olarak sunmuştur:

Derûnunda edip 'aşkı ikâd n'eylersin
Kafesden murg-ı cânı eyleyip âzâd n'eylersin
Yeniden eyleyip derd-i nihânı yâd n'eylersin
Nihân et derd-i 'aşkı eyleyip feryâd n'eylersin
*Cihânı etdin ey dil âh ile berbâd n'eylersin*⁵

1 İnce, age, s. 443.

2 Erdem, age (1994), s. 177.

3 Zübeyiroğlu, agt, s. 270.

4 İnce, age, s. 443.

5 Ekinci, age, (2013), s. 134.

Bursalı Mehmed Tâhir ise diğer kaynaklardan farklı olarak şu beytini iktibas etmiştir:

Sakın aldanma lu'betbâz-ı dehrin mekrine Şeyhî
Neler peydâ ider ol bu kebûdî çâdır altında¹

Yazar, *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'da Sultan III. Ahmed'in tahta çıkışından bahsederken kendisinin kaleme aldığı cülûsiyyeyi de okuyucusuyla paylaşır:

Hoşâ dem kim berîd-i hoş-nüvîd-i müjde-peymâyî
Vürûd itdükde leb-rîz-i neşât itdi bu dünyâyı

Hoşâ dem kim vezânî-i nesîm-i müjde-bâd ile
Sabâveş 'âlem itdi sâha-i şâdîde pûyâyı

Ne müjde müjde-i şâdî-fezâ-yı cümle-i 'âlem
Ne müjde müjde-i behcet-fezâ-yı neşve-bahşâyî

Ne müjde müjde-i şevk-ı cülûs-ı ma'delet-pîrâ
Ne müjde müjde-i sultân-ı dîn-i re'fet-efzâyî

Ne müjde ya'ni sad ikbâlle Hân Ahmed-i Sâlis
Şeref-yâb eyledi el-hamdü li'llâh taht-ı vâlâyı

Bi-hamdi'llâh yüzi güldi cihânun feyz-i re'fetle
Açıldı gonçe-i ümmîd-i bâğ-ı behcet-ârâyî

Olup mihr-i vücûdı zîr-i ebr-i savn-ı Bârî'de
Bu dem nûr-ı tulû'iyile münevver kıldı dünyâyı

Zihî yek dâne dür-i bahr-i re'fet mevc-i şevket kim
Odur zîver-dih-i tâc u serîr-i milket-ârâyı

Bahâr-ı gülbün-i re'fet gül-i hoş-bû-yı devlet kim
Çerâğ-ı bezmgâh-ı ma'deletdür pertev-i râyı

1 Bursalı Mehmed Tâhir, age, s. 74.

Himem dil-beste-i dest-i kerem-mu'tâdudur her dem
Kerem fermân-ber-i Dârâ-yı tab'-ı mekrümet-zâyî

Nigâh-ı iltifât-âmîzi ihyâ-kerde-i 'âlem
Dem-i cân-bahşî reşkîn-sâz-ı enfâs-ı Mesîhâyî

Olur şermende-i tab'-ı kerîmi kulzüm-i re'fet
İder dest-i 'atâ-bahşî hacîl ebr-i güher-zâyî

Eger nazm-ı dür-i eltâfını gûş eylese ol dem
Felek hall eyler idi reşkle 'ıkd-ı Süreyyâyî

Penâh-ı merhamet zîb-i sarây-ı 'âli-i şevket
Tırâz-ı efser-i devlet şeh-i taht-ı mu'allâyî

Zihî sultân-ı 'adl-ârâ ki şâdî-i cülûsiyle
Makâmât-ı meserret kıldı hakkâ sahn-ı gabrâyî

Nizâmü'l-mülk-i 'adl-âver şehenşâh-ı zafer-yâver
K'ider fermânına münkâd dehr-i kîne-peymâyî

Vücûd-ı re'fet-âlûd-ı hümâyûnı ider ihyâ
Be-her dem rûhveş cism-i cesîm-i sahn-ı gabrâyî

Misâl-i âyet-i rahmet vücûd-ı pâkidür her dem
Hayât-efzâ-yı tab'-ı intizâm-ı dâd-pîrâyî

Olup dârüş-şifâ dergâh-ı 'adli haste-i hüzne
Tabîb-i cûdı eyler zinde her ehl-i temennâyî

Şehenşâh-ı serîr-i lutf u dâd-ârâ-yı re'fet kim
Pür itdi cûd u ihsânı basît-i sahn-ı gabrâyî

O sultân-ı serîr-ârâ-yı cûd u şevketün lâyık
Olursa sahn-ı lutfında felek pür-çetr-i fersâyî

O ser-tâc-ı mübâhât-ı cihânı eylemiş Mevlâ
Sarây-ı 'âleme ser-mâye-i şâdî-i garrâyî

Keremde mekrümetde zât-ı 'âlî-şânı olmuşdur
Hacâlet-bahş u reşkînsâz-ı rûh-ı Hâtem-i Tâî

Şehenşâhâ penâhâ ma'deletgâhâ Hudâvendâ
Misâl-i rûh ihyâ itdi lutfun cism-i dünyâyî

Vücûd-ı bî-nazîrûn zıll-ı Hak'dur sâye-i lutfun
Sitemden pâk ü 'ârî kıldı dehr-i kîne-peymâyî

Hudâ göstermesün eksikliğün ey mâh-ı evc-i cûd
Münevver ide her gün mihr-i zâtun sahn-ı gabrâyî

İdüp ser-levha-i dîbâce-i midhat sıfâtun hep
Senâ-yı zâtunı itmekde 'âlem verd-i zîbâyî

Ne mümkün lâyıkınca midhat-i zât-ı hümâyûnun
Ne denlü eylesem sahn-ı medîhünde bu da 'vâyî

Garaz 'arz-ı le'âlî-i du'â-yı hayrdur Şeyhî
Du'â meydânı içre eyledüm âgâz-ı pûyâyî

Müşerref eyleye zât-ı hümâyûnun mede'l-eyyâm
Hezârân 'adl ü şevketle hemîn taht-ı mu'allâyî

Olup eyyâm-ı 'adlün mevsim-i şâdî-i 'âlem zîb
Der-i zâtun ola zîb-i sarây-ı hıfz-ı Mevlâyî¹

Hem bu şiirlerden hem de *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nin mukaddimesindeki manzumelerden hareketle şairin klasik Türk şiirinin genel kaidelerine çoğunlukla bağlı olduğu görülmektedir. Mevcut şiirlerinin tamamında aruz veznini kullanmıştır. Mutasavvıf şairlerde görülen aruz ve kafiye kusurlarına Şeyhî'nin

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, II. Cilt vr. 242a-242b.

şiiirlerinde fazla rastlanmamaktadır. Türkçenin aruza uygun bir dil olmaması hasebiyle hemen hemen bütün şairlerimizin Türkçe kelimelerde yaptıkları imâle-i maksûreler Şeyhî'nin şiiirlerinde bulunmaktadır. Ayrıca mutasavvıf şairlerin lafız güzelliği ve ses ahenginden ziyade manayı ön plana çıkarttıkları bilgisi gözönünde tutulduğunda, Şeyhî'nin hem söz güzelliği ve ahengine hem de manaya önem verdiği görülmektedir. Klasik Türk Edebiyatı'nın belirli mecaz ve mazmunlarını şiiirlerinde başarıyla kullanmıştır. Bilhassa cülûsiyye kasidesindeki telmih, teşbih, istiare ve tekrîrler onun rahatlıkla dîvân şairleri zümresine dâhil edilebileceğinin delilidir.

2. Nâsirliğı

Şeyhî Mehmed Efendi'nin nâsirliğı hakkında bizlere kaynaklık edecek üç eseri bulunmaktadır. Bunlardan ilki ve en önemlisi *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, diğerleri Kâtib Çelebi'nin *Takvîmü't-tevârih*'i ve *Cihânnümâ*'sına yazdığı zeyillerdir. İkinci eser her yılda vukû bulan mühim hadisatın birer satırlık naklinden ibaret olduğu için Şeyhî Mehmed Efendi'nin nâsirliğinin değerlendirilmesi hususunda fazla bir katkı sağlamaz.

Şeyhî Mehmed Efendi'den bahseden bütün kaynaklar onu, kaleme aldığı *Vekâyi'ül-Fuzalâ* sebebiyle övmektedirler. Bu övgüye mazhar olmasının sebebi yazarın kullandığı dil ve üslûptan ziyade verdiği bilgilerin sıhhati ve ele aldığı dönemi seleflerinden farklı olarak her yönüyle değerlendirmesidir.

Mirzâzâde Sâlim Efendi, onun nâsirliğı hususunda bilgi vermeksizin biyografik eser yazmanın sıkıntı ve zorluklarından bahsederek Şeyhî'nin ne kadar büyük bir iş başardığına değinir ve kaleme aldığı tezkiresinde *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'dan sıklıkla faydalandığını ifade eder.

Râmiz Efendi, Şeyhî'yi inşâ ilminde mahir bulmasına ve onun *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'sını eşsiz bir eser olarak takdir etmesine rağmen kullandığı dil ve üslûbu üstü kapalı bir şekilde eleştirir:

“... tezyîl ü tekmîl idüp böyle bir eser-i bî-nazîre muvaffak olmuşlardır. Egerçi ta'birât-ı berâ'a-i hâme-i münşiyânedan âzâde, elfâz-ı sâde ile şeyhâne edâ olunmuş bir târih-i ra'nâdır.”¹

1 Erdem, age (1994), s. 177.

Fındıklılı İsmet Efendi ise Şeyhî'nin, yaşadığı devirde inşâ ilmiyle eserler yazma ve söz süslemede âriflerin beğenilmişleri arasında olduğunu zikreder.¹

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın mukaddimesinde ve bazı devlet büyüklerinin biyografilerinde görüldüğü üzere Şeyhî inşâ ilminin inceliklerine vâkıf olan ve istediği takdirde rahatlıkla süslü bir dil ve münşiyâne bir üslûpla eser kaleme alabileceğini göstermiştir. Onun, eserinde külfetsiz bir dil ve tumturaklı ifadelerden uzak duruşu sanat kaygısından ziyade, doğru ve anlaşılır bilgi vermeyi önplanda tutmasına bağlanabilir.

C. Eserleri

Şeyhî Mehmed Efendi'nin bugün itibariyle bilinen eserleri şunlardır:

1. *Vekâyi'ül-Fuzalâ*

Bu eser hakkında II. bölümde ayrıntılı bilgi verilecektir.

2. *Takvîmü't-tevârih Zeyli*

Takvîmü't-tevârih Kâtib Çelebi'nin, Hz. Âdem'in dünyaya gelişinden 1058 (1648/49) tarihine kadarki hadiseleri kronolojik şekilde anlattığı eserdir. Türklerdeki ilk ve tam manasıyla kronolojik eser olan *Takvîmü't-tevârih*, Kâtib Çelebi'nin ikinci eseridir.² Arapça ve Türkçe *Fezleke* isimli tarihler yazan Kâtib Çelebi *Takvîmü't-tevârih*'ini iki ay gibi kısa bir sürede yazmış³ cedveller hâlinde her yıl vukû bulan önemli hâdisâtı bildirmiştir. Şeyhî Mehmed Efendi'ye izâfe edilen *Takvîmü't-tevârih Zeyli* ise 1058'den (1648/49) 1144 (1731/32) yılına kadarki mühim vak'aları bildirmektedir. Şeyhî, Kâtib Çelebi'nin biyografisinde birçok eseri yanında *Takvîmü't-tevârih*'ten de söz ettiği hâlde bu esere bir zeyil yazdığını söylemez. Yüksek bir ihtimal yazar, bu zeyli yazmaya *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'yı tamamladıktan sonra karar vermiştir. Çünkü zeyildeki kronoloji 1144 yılına kadar uzanmaktadır.

Matbaa kurulunca basılan ilk kitaplar arasında yer alan *Takvîmü't-tevârih*, İbrahim Müteferrika tarafından yeniden düzenlenmiş, cedvelleri kaldırıl-

1 Fındıklılı İsmet, age, s. 334.

2 M. Tayyib Gökbilgin, "Kâtib Çelebi'nin Kronolojik Eser: *Takvîmü't-tevârih*", *Kâtib Çelebi, Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler*, Ankara: TTK Yay., 1985, s. 102.

3 Orhan Şaik Gökyay, "Kâtib Çelebi", *TDV Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2002, C. 25, s. 39.

rak Şeyhî Mehmed Efendi'nin zeyli ile birleştirilmiş, 1144-1146 (1731/32-1733/34) yılları arasındaki hâdisâtın kronolojisi ise bizzat İbrahim Müteferrika tarafından ilave edilerek neşredilmiştir.¹

İbrahim Müteferrika hazırladığı *Takvîmü't-tevârih ve Zeyli* nde, baş tarafta Şeyhî'nin neredeyse Uşşâkîzâde Hasîb'den aynı şekilde alıntılıdığı Kâtib Çelebi biyografisine “Menâkıb-ı Kâtib Çelebi” adıyla yer vermiş ve mukaddimede Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Takvîmü't-tevârih Zeyli*'ni bildirmiştir.² Şeyhî'nin eseri 135. sayfadan itibaren başlamaktadır. İbrahim Müteferrika'dan sonra eserden bahseden kaynaklar arasında Fındıklılı İsmet Efendi'nin *Tekmile-tü-Şakâ'ik fi-Hakkı Ehli'l-hakâ'ik*, Mehmed Cemâleddîn'in *Âyine-i Zurafâ'sı* ve Bursalı Mehmed Tâhir'in *Osmanlı Müellifleri* gelmektedir. Diğer kaynaklarca pek bilinmeyen bu eserin müstakil bir nüshası tespit edilememiştir. Bu kitabın en önemli kaynağı yazarın *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'sıdır. *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da Şeyhî her tabakanın sonunda cereyân eden önemli hâdisâtı zikrettiğinden *Takvîmü't-tevârih Zeyli*'ni yazarken önceki eserinden istifade etmiştir. Billhassa vüzerâ-yı izâm, meşâyih-i İslâm, kuzât-ı Rumeli ve Anadolu, nukabâ-yı kirâm, İstanbul kadıları, yeniçeri ağaları, kapdan-ı deryalar ve Mısır valilerinin nasb ve azil tarihlerini belirten cedvellerdeki 1058-1144 (1648/49-1731/32) arasındaki kayıtların tamamı *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'dan alınmadır. 86 yıllık uzun bir dönemin mühim vak'alarını kronolojik olarak bildirmesine rağmen eser, Kâtib Çelebi *Takvîmü't-tevârih*'inin gölgesinde kalmış ve fazla tanınmamıştır.

3. Cihânnümâ-yı Avrupa

Şeyhî'ye izâfe edilen eserlerin bir başkası *Cihânnümâ-yı Avrupa*'dır. Kütüphane kayıtlarında ve kataloglarda bu isimle kayıtlı bir eser bulunmamaktadır. Eserden bahseden kaynaklar Fındıklılı İsmet Efendi'nin *Tekmile-tü-Şakâ'ik*'i ve oryantalist Franz Babinger'in *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*'dir. Her iki kaynak da eserin mahiyetine dair bilgi vermezler. Babinger eserle alâkalı şunları söylemektedir:

“Şeyhî adında birisi tarafından yazılıp 1145/1732 yılında tamamlanmış olduğu rivayet edilen ve İstanbul'da Hamidiyye Kütüphanesi'nde bir yazması

1 Gökbilgin, age, s. 110.

2 İbrahim Müteferrika (hzl.), *Takvîmü't-tevârih*, [ty], s. 4.

bulunan (Esad Nu: 932/933) Cihânuma-i Avrupa adlı eserin bu Şeyhî ile ilgisi olup olmadığı aydınlanmak gerektir.”¹

Babinger’in bildirdiği katalog numarasında böyle bir eser bulunmamaktadır. Katalog numaralarının değişebileceği ihtimali gözönünde bulundurularak Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye koleksiyonundaki bütün yazmalar taranmış ve katalogda bildirilmemesine rağmen eserin sonundaki ferâğ kaydından Şeyhî Mehmed Efendi’ye âdiyeti kesin olan bir yazma tespit edilmiştir. Hamidiye 932’de kayıtlı bu kitap ilk cild(ler)i eksik bir coğrafya kitabıdır. Eksik olan bu yazmada eserin ismine dair herhangi bir kayda rastlanmamış, ancak muhtevadan hareketle Fındıklılı İsmet ve Babinger’in bahsettiği *Cihânnümâ-yı Avrupa*’nın bu eser olduğu düşünülmektedir.

Nüsha Tavsifi:

Cilt ölçüleri bildirilmemiş ve cilt görüntüleri elde bulunmayan yazmanın tamamı 243+I varaktan meydana gelmektedir. Yazmanın zahriyesinde herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Sarı renkli bir kağıda sahip yazmanın bütün yapraklarına altın yaldızlı cedvel çizilmiş, nesih kırmızı bir hatla asıl kısımlar siyah, başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış, vurgulanmak istenen kısımların üstü kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Satır sayısı bazı varaklarda değişmekle birlikte umumiyetle 35’dir. 23b-24a, 29b-30a, 51b-52a, 52b-53a, 59b-60a, 72b-73a, 73b-74a, 83b-84a, 87b-88a, 93b-94a, 98b-99a, 99b-100a, 116b-117a, 122b-123a, 123b-124a, 141b-142a, 153b, 165b-166a, 180b-181a, 192b-193a, 197b-198a, 212b-213a varaklarında toplam 22 harita bulunmaktadır.

Başı: 1b: Bâb-ı der-beyân-ı kısm-ı Avrupa. Bu kısım dünyânun dördüncü kısmıdır.

Sonu: 243a: Aroba (?) dirler. Toprağı münbitdür. Ekser-i halkı İspanya âdemleridir.

243a varağında tamamlanan eserin sonundaki ferâğ kaydında şu bilgi mevcuttur:

“Temmü’l-keîâm bi-tevfiki’l-Meliki’l-‘Allâm ve *salla’llâhu ‘alâ seyidînâ Muhammedün ve âlihî ve sahbihî ecma’in*. Kad vaka’e’l-ferâğ min-tahrîri hâ-

1 Babinger, age, s. 295-296. (Alıntadaki imlâ Babinger’e aittir.)

ze'n-nüşhati 'alâ-yedi ez'afî'l-'ibâd eş-Şeyh Mehemmed Şeyhî ibnû's-Şeyh Hasan el-Feyzî fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'ısrîn min-Şevvâli'l-mükerrerem sene sebt ve selasîn ve mi'e ve elf." (26 Şevvâl 1137/8 Temmuz 1725)

Babinger'in bahsettiği katalog numarası ve bildirdiği tarih ile bu yazmadaki tarih kaydı örtüşmediğine göre eserin, bugün elde olmayan veya kataloglara yanlış şekilde kaydedildiği için yeri tespit edilemeyen tam bir nüshası bulunmaktadır.

Hamidiye 933 numarada "Ahvâl-i Memleket-i Nasârî" adıyla kayıtlı II+250+I varaklık bir yazma bulunmaktadır. Hamidiye 932 numarada kayıtlı yazmanın farklı bir nüshası olan bu yazmada haritalara yer verilmemiştir. Eserin başına 2 varaklık bir fihrist ilave edilmiş ve ana metin içinde bölüm geçişleri der-kenârda ayrıca belirtilmiştir. Eserin sonunda ferağ kaydı da bulunmadığından, sadece bu nüshayı gören bir kişi hem eser hem de yazarı hakkında bilgi sahibi olamaz.

Mahiyeti:

Bilindiği üzere Kâtib Çelebi'nin *Cihânnümâ* adlı eserinin iki farklı te'lif süreci vardır ve her iki te'lif de maalesef yarım kalmıştır. Sadece müslüman yazarların kaleme aldığı mesâlikü'l-memâlik ve coğrafya kitaplarından istifade edilerek yazılan birinci *Cihânnümâ*'nın tam bir metni günümüze intikal etmemiştir. Mevcut nüshalarının da baş kısımları eksiktir. Bu te'lifte yazar, muhtelif coğrafi bilgileri paylaştıktan sonra Endülüs ve Magrib ülkelerinden anlatmaya başlar. İspanya, Fas, Cezayir, Tunus ve Libya'dan sonra Osmanlı memleketlerini anlatır. Balkanlar ve Macar ovaları hakkında bilgi verilen eser, kaynak yetersizliği sebebiyle Kâtib Çelebi tarafından yarım bırakılmıştır.¹ Eserin ikinci te'lifinde ise ilkinden oldukça farklı bir yol izleyen Kâtib Çelebi, Batı kaynaklarını kullanarak eserine doğuda Japonya ve Asya'nın tasvirî coğrafyası ile başlamaktadır. Batıya ve İslâm dünyasına doğru sistemli bir şekilde anlatımına devam eden yazar, Osmanlı Devleti sahasına kadar gelir, en son bahsettiği yer ise Van'dır.² Yazarın vefatı sebebiyle *Cihânnümâ*'nın ikinci te'lifi de yarım kalmış, Avrupa ve Amerika coğrafyasındaki ülkeler ve buralarda yaşayan halklara dair bilgiler yazılamamıştır.

1 Hamit Sadi Selen, "Cihânnümâ", *Kâtib Çelebi, Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler*, Ankara: TTK Yay., 1985, ss. 122-123.

2 Orhan Şaik Gökyay, "Cihânnümâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, C. 7, s. 542.

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da Kâtib Çelebi'nin biyografisini her ne kadar Uşşâkizâde Hasib'in zeylinden neredeyse harfiyyen iktibas etmişse de onun eserlerini iyi derecede bildiği muhakkaktır. *Takvîmü't-tevârih*'e zeyil yazması ve Kâtib Çelebi'nin Uşşâkizâde Hasib'in zeylinde bildirmediği bazı eserlerinin mahiyeti hakkında bilgiler vermesi bunun en sarih delilleridir. Yazarın Kâtib Çelebi'nin *Cihânnümâ*'sını tetkik etmiş olma ihtimâli yüksektir. Zira yukarıda da izah edildiği üzere Kâtib Çelebi muhtelif sebeplerden ötürü eserini tamamlayamamış, böylelikle Avrupa ve Amerika'daki ülkelere dair Türkçe bilgiler eksik kalmıştır. Muhtemelen bu sebepten ötürü Şeyhî Mehmed Efendi *Cihânnümâ-yı Avrupa* adıyla bildirilen eserini yazmıştır.

Eserin elde mevcut olan cildinde öncelikle kısaca Avrupa kıtasında hüküm süren devletlere yer verilmiş, ardından kıtanın sınırları ve bir uçtan diğer ucuna kadar mesafesi belirtildikten sonra kıta üzerinde hüküm süren devletlerin yönetim şekillerine (krallık, padişahlık, dükalık vb.) değinilmiştir. Bu coğrafyada konuşulan diller, bulunan büyük şehir, nehir ve dağlar, yetiştirilen ürünler hakkında özetlenmiş bilgiler verilir. Bu kıtada yaşayan milletlerin ahlâkî ve fiziksel husûsiyetleri kısaca dile getirilir. İlk olarak Osmanlı mülkü olan Rumeli coğrafyasının tasviriyle eser başlar. Eserdeki en uzun kısım İstanbul'dan başlamak üzere Batı'ya doğru yer alan Osmanlı coğrafyasına ayrılmıştır. İstanbul ve semtlerinin kısa tarihleri, Osmanlı devlet teşkilatında görevli memurların vazifelerinin yanı sıra, bağlı buldukları birimlerin kanun ve geleneklerine varıncaya kadar ayrıntılı şekilde bahsedilir. İstanbul'dan Batı'ya doğru en küçük kasabaları dahi atlamadan (Vize, Saray, Çorlu, Hayrabolu vb.) ayrıntılı bilgiler verilir. Bulgaristan ve Yunanistan'da yer alan Osmanlı şehirleri, Ege ve Akdeniz'de yer alan adaların durumları, bu bölgelerde hüküm süren krallar ve padişahlar, Antik Yunan ve Roma dönemlerinden başlanılarak Osmanlı'ya kadar anlatılır. Ardından Budin, Eflak, Boğdan, Akkırman ve Kırım coğrafyası ayrıntılı şekilde anlatılır.¹

Osmanlı coğrafyasını tamamlayan yazar, kuzeye geçerek Ukrayna ve Rusya'ya dair bilgiler verir. İskandinav yarımadasından bugünkü Polonya, Alman-

1 Oldukça kapsamlı bilgilerin yer aldığı bu kısımlar bugün tarih ve edebiyat tarihi araştırmacıları için ayrıntılı bilgiler ihtiva etmektedir.

ya, Avusturya, Venedik, İtalya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, Portekiz ve Yeni Dünya olarak tavsif ettiği Amerika hakkında coğrafi ve kültürel bilgiler vermektedir. Ele aldığı her coğrafyayı sistematik olarak tasvir eden müellif önce ele aldığı ülkenin sınırlarını çizer; dağları, gölleri, yeraltı ve yerüstü kaynaklarını ve burada yetişen hayvanlara varıncaya dek mühim gördüğü her şeyi anlatmaya gayret eder. Büyük şehirlerin isimleri zikredilir ve ismi anılan şehirlere ayrı başlıklar açılarak detaylı bilgiler verilerek buralardaki meşhur mimarî yapılar ve doğal güzelliklerden bahsedilir. Halkının fizikî görünümleri, ahlakî özellikleri ve eserin yazıldığı sıradaki vaziyetine kadar kapsamlı değerlendirmelerde bulunulur. Devletin yönetiminin nasıl olduğundan (krallık, dükalık, padişahlık, prenslik vb.) ve biliniyorsa eski devlet yöneticilerinin kimler olduğundan bahsedilir.

4. *Dîvân*

Kütüphane kayıtlarında, yurtiçi ve yurtdışındaki yazma eser kataloglarında ayrıntılı taramalar yapılmış, ülkemizdeki kütüphanelerde yer alan “Şeyhî Dîvânı, Dîvân-ı Şeyhî” adıyla mukayyed eserler elden geçirilmiş, ancak Şeyhî Mehmed Efendi'nin dîvânına rastlanmamıştır.¹ Bu eserin varlığından bahsedilen kaynaklar Râmiz'in *Âdâb-ı Zurafâ'sı*² ve Mehmed Süreyyâ'nın *Sicill-i Osmânî*'sidir.³ Şeyhî'nin muasırı olan şuarâ tezkiresi yazarı Safâyî Mustafa⁴ ve Şeyhî'nin ölümünden yaklaşık yarım asır sonra tezkiresini kaleme alan Kemiksizzâde Safvet,⁵ eserlerinde Şeyhî Mehmed Efendi'den hiç bahsetmemektedirler. Mirzâzâde Sâlim ise tezkiresinde Şeyhî ve *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'ya ayrıntılı şekilde yer vermesine rağmen *Dîvân*'a değinmemektedir. *Âdâb-ı Zurafâ* ve *Sicill-i Osmânî* Şeyhî'nin vefatından çok sonra kaleme alınan metinlerdir. Râmiz ve Mehmed Süreyyâ, Şeyhî Mehmed Efendi'den bahsederken Şeyhî mahlaslı başka bir şairin eserini, ona izafe etmiş olabilirler. Bu kaynakların böyle bir

1 İngiltere Millî Kütüphanesi'nde Or. 7206 numarada kayıtlı yazmanın Şeyhî Mehmed'e ait *Dîvân* olduğu bildirilmektedir. Yazmayı tetkik etme imkânımız olmadığından bahsi geçen Şeyhî'nin hangi Şeyhî olduğu tespit edilememiştir.

2 Erdem, age (1994), s. 177.

3 Akbayan, age, s. 1598.

4 Pervin Çapan (hızl.), *Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî*. Ankara: AKMB Yay., 2005.

5 Bilal Güzel, (hızl.), *Kemiksiz-zâde Mustafa Safvet ve Nubbetü'l-Âsâr min Fevâidi'l-Eş'âr İsmli Şair Tezkiresi*, Gazi Üni. SBE, Basılmamış YL Tezi, Ankara 2012.

yanılığa düşmelerine sebep olabilecek birçok etken mevcuttur. Yukarıda da belirtildiği üzere “Şeyhî” mahlası edebiyat tarihimiz boyunca şairlerimizce sıklıkla tercih edilen bir mahlastır. Yazar dışında bu mahlası kullanan 27 şairden 13’ünün ismi de Mehmed’dir.¹ Ayrıca Şeyhî Mehmed Efendi ile aynı dönemde yaşamış aynı isim ve mahlası kullanan dört şair vardır.² Farklı şahsiyetlerin birbirleriyle karıştırılmasında etken olan mahlas ve isim benzerliğinin yanı sıra aynı devirde ömür sürmüş olma da bu hususta söz konusudur. Yaptığımız bütün incelemelerin neticesinde vardığımız sonuç XVII. asır şairlerimizden Allâme Şeyhî Mehmed Efendi’nin dîvânı, Râmiz ve Mehmed Süreyyâ tarafından Şeyhî Mehmed Efendi’ye mâl edilmiş olabilir.³

Mecmualarda Şeyhî mahlaslı şairlere ait pek çok şiir kayıtlıdır. Bu şiirlerin hangilerininin Şeyhî Mehmed Efendi’ye hangilerininin Şeyhî mahlaslı diğer şairlere ait olduğunu tespit etmek oldukça güçtür.

Bazı çalışmalarda Şeyhî Mehmed Efendi’ye izafe edilen eserler arasında esmâ-i hüsnâyâ dair Arapça bir manzume yer almaktadır. Süleymaniye Ktp. İzmir, nr. 790/4, vr. 65b-67a arasında yer alan bu manzume 49 beyitlik bir kasidedir. Manzumenin son beytinde “Şeyhî Muhammed” ibaresi geçmekle birlikte diğer beyitlerde de farklı mahlaslar yer almaktadır. Bundan başka Süleymaniye Ktp. Hâlet Efendi, nr. 827/22, 179b-180b varakları arasında 71 beyitlik bir mesnevi yer almaktadır. Aruzun *mefâ’ülün mefâ’ülün fe’ülün* kalıbıyla yazılmış eser, bir tevhid manzumesidir. Şeyhî mahlasının da geçtiği son kısım şöyledir:

Boşalmayınca dil kibr ü riyâdan
Nice cân tola nûr-ı Kibriyâ’dan

-
- 1) 1) Sinan Efendizâde Şeyh Mehmed Şeyhî (ö. 1563) 2) Tayyibzâde Mehmed Şeyhî (ö. 1591), 3) Allâme Şeyhî Mehmed Efendi (ö. 1635) 4) Ayaşizâde Seyyid Mehmed Şeyhî (ö. 1670), 5) Kudsizâde Mehmed Şeyhî Efendi (ö. 1674) 6) La’lîzâde Şeyh Mehmed Şeyhî Efendi (ö. 1706) 7) Şeyhî Şeyh Mehmed Memiş Efendi (ö. 1723), 8) İstanbullu Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi (ö. 1729) 9) Bursalı Şeyhî Şeyh Mehmed (ö. 1738) 10) Vanlı Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi, 11) Urlalı Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi (ö. ?) 12) Diyarbakırlı Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi (ö. 1819) 13) Kırşehirli Şeyhî Mehmed (ö.?)
- 2) 1) La’lîzâde Şeyh Mehmed Şeyhî Efendi (ö. 1706) 2) Şeyhî Şeyh Mehmed Memiş Efendi (ö. 1723), 3) İstanbullu Şeyhî Şeyh Mehmed Efendi (ö. 1729) 4) Bursalı Şeyhî Şeyh Mehmed (ö. 1738)
- 3) Sadık Yazar, “XVII. Asır Şairlerinden Allâme Şeyhî, Divanı ve Bir Kasidesi”, *Turkish Studies*, Volume 2/3 Summer 2007, s. 586-605; Oktay Nar (hızl.), *Şeyhî, Hayatı ve Divanının Tenkitli Metni*, Selçuk Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007.

Değül Şeyhî bu söz senün kelâmun
Makâlün belki ref' ola kelâmun

Muvâfık olmayıcak fi'l ile kavl
Ne hâsıl nazm u nesr ü kuvvet-i havl

Dimekden işlemeğe yol uzakdur
Bu kıl ü kâl dahi bir tuzakdur

Hem Arapça yazılmış esmâ-i hüsnâ kasidesi hem de tevhid manzumesinin Şeyhî Mehmed Efendi'ye âidiyeti şüphelidir.

Yukarıdaki eserlerin hâricinde bazı çalışmalarda¹ Atatürk Üniversitesi Ktp., M. Seyfettin Özege, Agâh Sırrı Levend Yazmaları, nr. 12'de kayıtlı sâkinâme, *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ* yazarı Şeyhî Mehmed Efendi'ye mâl edilmiştir. Şeyhî, *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'da sâkinâme türünde birçok şiirden örnek sunması hasebiyle rahatlıkla sâkinâme yazmış şairler arasında dâhil edilebilirse de yaptığımız araştırmalarda bildirilen numaradaki sâkinâmenin "Allâme Şeyhî" lakabıyla tanınan XVII. asır müderris şairlerinden Şeyhî Mehmed Efendi'ye ait olduğu görülmüştür.²

1 Özcan, agmd, s. 83; *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'ne yazdığımız "Şeyhî Mehmed Efendi" maddesinde bizden evvelki kaynaklardan istifade ederek Şeyhî Mehmed Efendi'nin sâkinâmesi olduğunu ifade etmiştik. Bu hususta yanıldığımızı beyan eder ve okuyucudan özür dileriz.

2 *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'da "Allâme Şeyhî" bahsinde şairin sâkinâmesinden sunulan beyitlerle yukarıda bildirilen katalog numarasındaki eser mukayese edilmiş ve bu eserin Allâme Şeyhî'nin sâkinâmesinin müstakil bir nüshası olduğu görülmüştür. Bkz. Mehmet Arslan (hzl.), *Sâkinâmeler*, İstanbul: Kitabevi Yay., 2012, ss. 426-429.

II. BÖLÜM

VEKÂYİ'Ü'L-FUZALÂ

A. Şekil Unsurları

1. Eserin Adı

Şeyhî Mehmed Efendi, kaleme aldığı *eş-Şakâ'îkû'n-Nu'mâniyye* zeyline Uşşâkîzâde Hasîb'i hariç tutarsak selefleri gibi müstakil bir isim vermiş ve bunu da eserin mukaddimesinde manzum olarak şöyle ifade etmiştir:

Bu zeyl-i câme-i ahbârun olsa nâmı sezâ

Lisân-ı ehl-i siyerde *Vekâyi'ül-Fuzalâ'*

[Bu haberler elbisesi olan zeylin adı siyer ehlinin dilinde *Vekâyi'ül-Fuzalâ* olsa münasıptır.]

“Fazilet sahiplerinin başından geçenler” olarak günümüz Türkçesine çevirebileceğimiz bu adlandırma eserin yegâne ismi değildir. Bilhassa elyazması kataloglarında ve eserin nüshalarında yaygın olarak tercih edilen isimler *Zeylû'z-zeyli Şakâ'îk*, *Zeylû'z-zeyli Atâyi*, *Zeylû'z-zeyli li-Şeyhî*, *Zeylû'z-zeyli Şeyhî*dir.

2. Eserin Yazılma Sebebi

Üç cild olarak tertib edilen *Vekâyi'ül-Fuzalâ'* nın ilk iki cildi (Cild-i Evvel ve Cild-i Sâni) Şeyhî Mehmed Efendi tarafından, üçüncü cildi (Cild-i Sâlis) ise Şeyhî'nin vefatı üzerine oğlu tarafından babasının müsveddelerinden hareketle kaleme alınmıştır. Her biri farklı bir zamanda yazılan bu ciltleri biz de ayrı ayrı değerlendireceğiz.

a. *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâni*'nin Yazılma Sebebi

Klasik Türk Edebiyatı sahasında kaleme alınan eserlerin hemen hemen tamamında bir “sebeb-i te'lif” bölümü bulunmakta, şair veya yazar eserini niçin yazdığını izah etmektedir. Te'lif edilen eser dinî nitelikte bir metin değilse umumiyetle yazım sebepleri arasında ya bir mevzudaki eksiği tamamlayarak konunun anlaşılmasını sağlamak ya “hâtif” denilen gaybtan gelen bir sesin

yönlendirmesi ya da eşten, dosttan birilerinin ilgili bahiste yazması yönündeki ısrarları yer almaktadır. Şeyhî de eserini kaleme almasının gerekçelerini anlattığı mukaddime kısmında “eserinin yazılmasının gerekliliğini” okuyucuna izah etmek adına çeşitli açıklamalarda bulunmuştur.

Nev'îzâde Atâyî Efendi'nin 1042 (1632/33) yılına kadar yaşamış âlimler ve şeyhlerin hayat hikâyelerini ayrıntılı olarak anlattığı *Şakâ'ik Zeyli*'ni birçok defa okuyarak seleflerinin ahvâli hakkında malumat sahibi olduğunu söyleyen Şeyhî, biyografi yazımı sahasında edindiği bilgi sayesinde 1043 (1633/34) tarihinden kendi yaşadığı zamana kadar ömür sürmüş bilginler ve mutasavvıfların hâl tercümelerini kaleme alma isteği duyduğunu beyan etmiştir. Ayrıca adı geçen zeyilde bulunanların hâricinde mevleviyet sahibi kadılar, Kırım hanları, kapdan-ı deryâlar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarından bahsederek her tabaka sonunda elifbâ sırasına uygun bir şekilde şairleri anlatmayı gönlünden geçirdiğini ifade etmiştir. Ancak birikiminin azlığı bu isteğine ulaşması hususunda gecikmesine sebebiyet vermiştir. Devrindeki hüner sahiplerinden birinin adı geçen *Zeyl-i Atâyî*'ye zeyil yazarak 1106 (1694/95) yılına gelinceye kadarki âlimlerin hayat hikâyelerini kaleme aldığını duyduğunda, kitabı temin ederek incelediğini; eserde anlatılanların sarih olmamasının yanı sıra bahis konusu edilen zaman diliminde ömür sürmüş kimselerin tamamının hâl tercümesini ihtiva etmediğini, eserin itinasız bir şekilde tertip edildiğini ifade etmiştir. İyi ve kötü eseri tetkik edip ayırmada maharet sahiplerince bahsi geçen kitabın makbul bulunmadığını görünce dostlarının da teşvikiyle gönlündeki eski isteğini tamamlamak üzere Nev'îzâde Atâyî'nin son bulunduğu 1043 (1633/34) yılından 1130 (1717/18) senesine kadarki zaman zarfında hayat sürmüş âlimler ve şeyhlerin biyografilerini ihtiva eden bir zeyil yazmaya karar verdiği söylemiştir.

“Nev'î-zâde 'Atâyî Efendi'nün ol şakâ'ik-ı hadâ'ik-tırâza târîh-i mezbûrdan bin kırk iki sâline gelince sâye-nişîn-i nihâl-i rahmet olan 'ulemâ-yı kirâm ve meşâyih-ı fihâmun ahvâlini tafsîl eyledüğü zeyl-i müstevcibü'l-meyl-i şevk-disâr kirâren mirârâ melhûz-ı luhâza-i şu'ûrum ve dîde-i ittikân u iz'ân ile manzûrum olmağla keyfiyyet-i ahvâl-i selefe tefattun ve ol vâdîde tahsîl-i tefennün eyledüğümünden nâşî târîh-i zeyl-i merkûmdan ilâ-yevminâ hâzâ dürer-i evsâf-ı 'ulemâ vü meşâyih-i silk-i tahrîre nazm ile zeylû'z-zeyle ârzû ve zeyl-i mezkûrda

mastûr olan cumhûrdan mâ'adâ kadem-resîdegân-ı pâye-i mevleviyyet ve mah-fil-nişînân-ı icrâ-yı şerî'at olan mevâlî-i 'izâm 'alâ-tarîkı'l-velâ kitâbet ve ziver-i Bâğçe-sarây-ı emâret olan hânân-ı Kırım ve fülke-nişîn-i emâret-i kulzüm-i beyzâ olan vüzerâ ve 'azîzân-ı Mısr-ı zâtü'l-ehrâm olan dilîrân-ı ma'delet-pîrâ ve ağâyân-ı yeniçeriyân ahvâl-i 'ibret-intimâların beyâna cüst ü cû ve her ta-bakanun âhiri 'alâ-tertib-i hurûfî'l-hecâ beyân-ı zümre-i şu'arânun makarrı kılınmak derûn-ı ihlâs-meşhûnda cây-gîr ve ol muhaddire-i letâfet-i kanâ'ata nâm-zedlik mâ-fi'z-zamîr idi.

Lâkin tehyi'e-i esbâb-ı vusûle killet-i bizâ'a sebep-i te'hîr olmağla ruhsâr-ı h'âhiş verâ-yı perde-i hayâlden nezzâre-künân iken ba'z-ı hünermendân-ı zamâne ol dürr-i yek-tâ-rev-i vâdî-i 'irfâna pey-rev olmağla mecmû'a-i matlû-beye hutbe-senc-i şürû' ve bin yüz altı senesine gelince tastîr-i ahyâr-ı 'ulemâ-yı kirâm ile mu'accele-dâd-ı 'arûs-ı merâm olduğu mesmû' oldukda irsâl-i vesâ'it-i enzâr-ı şu'ûr olunup manzûrum olan safahât âyîne-i pür-gubârâsâ kedernâk-i tesâmuh olduğundan mâ'adâ cümle'nün ahvâlîn câmi' olmamağla nâ-sezâ-yı i'tinâ ve nâ-makbûl-i evliyâ-yı nik ü bed feh mân idüğü sûret-nümâ oldukda h'âhiş-i sâbık üzere mahcûbe-i mestûretü'l-'izâr vesâtet-i ilhâh-ı hullân ile 'arz-ı dîdâr itmek edevâtına mübâderet ve Nev'î-zâde merhûmun zeyli nihâyet bulduğı bin kırk üç senesinden bin yüz otuz sâline gelince -ki târîh-i tahrîrdür-h'âbnâk-i mehd-i rahmet olan evsâf-ı 'ulemâ-yı kümmel ve ahvâl-i meşâyih-ı cümmel 'ale'l-vechi'l-ekmel tahrîr olunmağla mübâşeret ve meydân-ı levha-i imlâda dest-i hâme-i iktidâr ile saf-beste-i sutûr olan ecnâs-ı elfâz-ı âşinâyî-li-bâs, ma'rûz-ı südde-i Sidre-esâs-ı hazret-i sadr-ı 'âlî-i mekârim-istînâs kılınmağ için nâm-ı nâmî-i Âsaf-ı 'âlî-şân ser-levha-i dîbâce-i cerîde-i beyân kılındı.”¹

Bu ifadelerden hareketle Şeyhî'nin *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'yı kaleme almasının üç sebebi olduğu söylenebilir. İlki çok beğendiğı bir esere zeyil yazarak gönlündeki isteğı gidermektir. İkincisi kendinden evvel kaleme alınmış bir kitabın eksikliklerini görerek onun hatalarını düzeltme ve eksikliklerini tamamlama isteğidir. Sonuncusu ise ilgili bahiste eser kaleme alması yönünde dostlarının telkin ve teşvikleridir.

1 *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*, C. I, vr.1b-2a.

b. *Cild-i Sâlis*'in Yazılma Sebebi

Şeyhî Mehmed Efendi, eserinin ilk iki cildini yazdıktan sonra da ömrünün sonuna kadar biyografik malumat toplamaya devam etmiş, yarısına kadar ele aldığı Sultan III. Ahmed tabakası vefeyâtını ikmal ederek kitabını tamamlamayı planlamıştır. Ancak yazarın vefatı sebebiyle Sultan III. Ahmed tabakası vefeyâtı yarım kalmıştır. Muhtemelen Şeyhî'nin müsvedde hâlinde kalan biyografilerinden haberdar olan sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa, hâl tercümesi yazılmış kişilerin unutulup gideceği düşüncesiyle Şeyhî'nin oğlu Hasan Efendi'yi, babasının müsveddelerinin eksikliklerini tamamlayarak beyaza çekmesi için görevlendirmiştir. Bu husus eserde şöyle ifade edilmiştir:

“... bu fakîr-i hakîrûn vâlid-i mâcidi müverrih-i du'â-gûy-ı bekâ-yı Devlet-i 'Aliyye ve imlâ-senc-i vekâyi'-i senâ-yı devâm-ı evliyâ-yı ni'am-ı celîle merhûm Şeyh Mehmed Şeyhî-i hâlisüt-tâviyye bundan akdem rakam-zede-i kilki- 'Atâyî-i vâsilü'l-hakâ'ik ya'nî *Zeyl-i Şakâ'ik* un müntehâsı olan bin kırk üç târîhinden zeylî'z-zeyle ibtidâ ve târîh-i mezbûrdan bin toksan sekiz senesi gâyetine gelince rû-nümâ-yı âyîne-i şühûd olan vefeyât-ı kibâr-ı 'ulemâ-yı a'lâm u meşâyih-ı kirâmı imlâ eyleyüp bi-'avn-i Melik-i Kadîr hâme-i bürîde-zebân-ı merhûm ile cilveger-i minassa-i zuhûr olan sutûr-ı 'ibret-mevfûri ba'de't-tebyîz *Cild-i Evvel* nâmıyla tenmîk ve büreyheten mine'z-zamân bin toksan tokuz sâl-i ferhunde-fâli ibtidâsından bin yüz otuz senesi müntehâsına gelince keşîde-i silk-i tahrîr eyledüğü yevâkî't-i ahvâl-i mevâkîti dahı *Cild-i Sâni* ismiyle tenmîk eyleyüp ve mü'lûk u selâtîn-i şevket-âyînün emcedi nâm-ı hümâyûn-ı Sultân Ahmed'i pîrâye-i dîbâce-i senâ-yı mükemmel kılup âsitâne-i devletlerine virmiş idi. Ba'dehu müddet-i hayâtı münkazî olunca vukû' bulan vefeyât-ı a'yânı dahı zabt ve cerîdesine kayd idüp bi-kazâi'llâhi te'âlâ beyâzı mukadder olmayup bu dâr-ı vahşet-medârdan güzer ve dâr-ı bekâda karâr idüp ol zamândan bu âna gelince sahâ'if-i müsevvedede kalmış idi. Hâlen müdebbir-i memâlik-i Devlet-i 'Aliyye ve müşeyyid-i saltanat-ı seniyye, lücce-i bahr-i cûd u kerem, mürebbî-i ashâb-ı seyf ü kalem hazretleri cem'-i mezbûrun tâkçe-i nisyanında mensî kalmasın revâ görmeyüp bu fakîr-i süst-tedbîre emr-i 'âlîleri sudûriyla 'alâ-kadri'l-istitâ'a ba'zı noksanını tekmîl ve tebyîzine ta'cîl idüp bin yüz otuz bir Muharremül-harâmı ibtidâsından bin yüz kırk üç senesi nihâyeti-

ne gelince müsevvedede zafer bulduğum mertebe pister-i râhatda gunûde olan 'ulemâ-yı kirâm ve meşâyih-ı fihâmun ahvâllerin tenkîh birle beyân ve tahrîr ü 'iyân eyledüm."¹

3. Eserin Yazım Tarihi

a. *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâni*'nin Yazım Tarihi

Bilindiği üzere *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâni*'nin Şeyhî Mehmed Efendi tarafından, *Cild-i Sâlis*'i ise Şeyhî'nin vefatı üzerine oğlu tarafından babasının müsveddelerinden hareketle kaleme alınmıştır. Bu yüzden eserin yazım tarihi bahsi iki grupta değerlendirilecektir. İlk olarak Şeyhî'nin kaleme aldığı ciltlerin yazım tarihi tespit edilmeye çalışılacaktır.

Klasik tertip hususiyetlerini bilen ve çalışmasına bunları tamamiyle tatbik eden müellif, eserin yazım tarihiyle alâkalı da mukaddimedede bilgi vermiş; bununla da yetinmeyerek kitabına, hem muhtevası hakkında bilgi veren hem de ebced hesabına göre harf değerleri toplandığında te'lif tarihini bildirecek bir ismi münasip görmüştür.

Yazım tarihini önce mukaddimedede açık bir şekilde beyan etmiştir:

“Nev'î-zâde merhûmun zeyli nihâyet bulduğu bin kırk üç senesinden **bin yüz otuz sâline** gelince -ki târîh-i tahrîrdür- hâbnâk-i mehd-i rahmet olan ev-sâf-ı 'ulemâ-yı kümmel ve ahvâl-i meşâyih-ı cümmel 'ale'l-vechî'l-ekmel tahrîr olunmaga mübâşeret ...”²

Ardından kitabın adlandırılmasının yapıldığı kısımda manzum şekilde şöyle dile getirmiştir:

Bu zeyl-i câme-i ahbârun olsa nâmı sezâ
Lisân-ı ehl-i siyerde *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'

Hisâb idince o nâm-ı huçeste-ta'bîri
Olur mübeyyen-i târîh-i sâl-i tahrîri³

[Bu uğurlu tabirin adını (ebced hesabıyla) hesaplayınca yazım tarihine açık bir şekilde ulaşılır.]

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. III, vr.2a.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr.2a.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr.2b.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın ebced hesabına göre sayı değeri 1129'a tekabül etmektedir. Terkibin sonunda yer alan "hemze" "1" kabul edildiğinde, yazarın mukaddimede nesren ifade ettiği sonuca ulaşılır.

Şimdi cevap bekleyen sorular bu kadar hacimli bir eserin ne kadar sürede tamamlanmış olabileceği ve yazarın belirttiği 1130 (1717/18) senesinin eserin yazımına başlandığı tarih mi, yoksa metnin tamamlanma tarihi olarak mı kabul edileceğidir. Metindeki veriler dikkatli tetkik edildiğinde ipuçlarından hareketle bu soruların cevabı ortaya çıkmaktadır.

Yazar, eserin ilk tabakası olan IV. Murad tabakasının tekmili kısmında Atâyi'nin kaleme aldığı tarikat silsilelerini *Zeyl-i Atâyi*'nin kaldığı yerden kendi zamanına kadar getirmiştir. Silsile içinde isimlerini andığı şahısların bazılarının vefat tarihleri 1130 (1717/18) senesinden sonraki yıllara aittir:

- "bunların mahdûmları ve seccâde-nişînleri Şeyh Seyyid 'Abdü'l-kebîr Efendi dahı **bin yüz otuz bir** Receb'inde intikâl eyledi."¹
- "Murâd Efendi hazretleri anların halîfesidür. **Bin yüz otuz iki** Rebî'ül-â-hir'inde 'âlem-i 'ukbâya sefer itdiler."²
- "**bin yüz otuz iki** Receb'inde şehîden 'azm-i 'âlem-i 'ukbâ eyleyen Şeyh Nazmî Efendi-zâde Şeyh 'Abdu'r-rahmân Refîâ Efendi dahı vâlid-i mâ-cidlerinden feyz-yâb olmuşlardır."³

Yukarıdaki ifadeler eldeki *Cild-i Evvel* nüshalarının hepsinde mevcuttur. Bu ifadeler göstermektedir ki yazarın mukaddimede hem mensur hem de manzum olarak belirttiği 1130 (1717/18) senesi eserin bitiş tarihi olamaz. Zaten kendisi de yazım tarihi olduğunu ifade ettiğinden hareketle bu tarihi, kitabın yazım tarihi olarak kabul etmek gerekir.

Cild-i Sâni'ye ait olan toplam 16 nüshadan 11'inin sonunda şu temmet kaydı yer almaktadır:

"Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsine ve mi'tin ve elf men lehül-'izzü'l-mezîd."

Nüsha grupları kısmında da görüleceği üzere birbirinden farklı dallardan gelen nüshaların aynı temmet kaydını ihtiva etmesi, kaydın müellife ait olma ihtimalini yükseltir ve müstensihlerin gördükleri bu kaydı, aynen çoğalttıkları

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr.29a.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr.29a.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr.31a.

nüshaya dercettiklerinin işaretidir. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 3921'de kayıtlı nüshanın zahriyesindeki:

“**1134 târîhinde** Dâmâd İbrâhîm Paşa'ya takdîm olunmuşdur.”

ifadesi ve müellife ait temmet kaydındaki 1134 (1721/22) tarihi, eserin 1134'te tamamlandığının en açık delilleridir.

Bütün bilgiler ışığında *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın biyografik bilgi ve belge temininin ne kadar sürdüğü bilinmemekle birlikte 1130 (1717/18) yılında yazılmaya başlandığı ve 1134 (1721/22) yılında tamamlanarak devrin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya takdim edildiği ortaya çıkmaktadır.¹

Yazar, eserini tamamladıktan sonra boş durmamış hem Cild-i Sâlis için bilgi ve belge toplamaya devam etmiş hem de kaleme aldığı iki ciltlik eserinde kısmî tashihler ve çeşitli ilavelerde bulunmuştur. İkinci te'lif süreci² olarak değerlendirilebilecek bu aşamanın metin içindeki ipuçları şunlardır:

- “**bin yüz otuz üç** Receb'inde fevt olan Zâkir-zâde Şeyh 'Abdü'l-vehhâb Efendi dahı Gafûrî Efendi'nün inâbet-gerdesidir.”³
- “mahdûmları Sâlik Seyyid Halîl Efendi mesned-nişînleri olup **bin yüz otuz beş** Şevvâl'inde fevt oldu.”⁴
- “Câ-nişînleri Peçevî-zâde Şeyh Ahmed Dede Efendi **bin yüz otuz yedi** Rebî'ül-âhir'inde fevt oldu.”⁵

Yukarıdaki ifadeler ise metnin sadece 2. te'lifine ait olarak değerlendirilen nüshalarında ve yine 1. te'lif aşamasına ait bir metinden çoğaltılmasına rağmen, der-kenârlarındaki bilgilerden 2. te'lif aşamasına ait bir nüshadan tashih

1 Şeyhî Mehmed Efendi hakkında Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde yapılan taramalarda erişilen bir belgede yazara 19 Cumâdelülâ 1133 (18 Mart 1721) tarihinde kahve rûsûmundan yevmî 20 akçe tahsisat bağlandığı kayıtlıdır. Belgede yazar hakkında “Atâyi Zeyli'ne zeyl ta'lik iden” ibaresi geçmektedir. Bu ibare eserin tamamlanma tarihi ile ilgili iki ihtimali ortaya çıkarmaktadır:

1) Şeyhî Mehmed Efendi *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın daha ilk cildini tamamlar tamamlamaz eserini Dâmâd İbrahim Paşa'ya sunmuş veya devrindeki kalem erbabının istifadesine açmış ve kitabını tamamlamaya yönelik çalışmalara devam etmiş, böylelikle etrafında Atâyi müzeyilli olarak tanınmıştır.

2) 1134'te tamamlanan *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın yazarı Şeyhî Mehmed Efendi'nin, Nev'îzâde Atâyi'nin *Hadâ'ikü'l-bakâ'ik*'ine zeyil yazdığı devlet görevlilerince bilinmektedir. Bundan dolayı evraka Şeyhî hakkında yukarıdaki ifadeyi yazmayı münasip görmüşlerdir.

Zira *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın tamamlanma tarihi olan 1134'ten bir yıl öncesinde tanzim edilen mezkûr evrakta yazardan bu şekilde bahsedilmesinin başka türlü izahı mümkün değildir.

Bkz. Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, İE ML 127/12048.

2 Eserin telif süreçleri ayrı bir başlık altında değerlendirilecektir.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr.32b.

4 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr.31b.

5 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr.31b.

edildiği âşikâr olan bir yazmada mevcuttur. Metnin 2. te'lif aşamasının tam olarak tamamlanma tarihini belirleyememiş olsak da bu aşamanın en erken tamamlanma tarihi yukarıdaki verilerden hareketle 1137 (1724/25) senesi kabul edilebilir.

b. Cild-i Sâlis'in Yazarı ve Yazım Tarihi

Şeyhî Mehmed Efendi'nin müsveddelerini beyaza çekerek toplam 237 kişinin biyografisiyle alâkalı belgelerin kaybolmasına mâni olan kişi, yazarın oğludur. Eserde kendisinden bahsetmeyen bu kişinin adının Hasan olduğunu bildiren ise Hanifzâde Ahmed Tâhir Efendi'dir.¹ Hasan Efendi, babası Şeyhî Mehmed Efendi'nin aksine eserin mukaddimesinde bildirilen cildin yazım tarihine dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bahis konusu edilen cildin yazım tarihi, ancak metin içindeki ipuçlarından hareketle tespit edilmeye çalışılacaktır.

Cild-i Sâlis'in mukaddimesinde Hasan Efendi, babasının müsveddelerini beyaza çekme işini Sultan I. Mahmud zamanında (s. t. 1730-1754) yaptığını ifade etmiştir. Bu bilgiden hareketle eserin tebyiz edilme tarihi Sultan I. Mahmud'un tahtta bulunduğu zaman dilimi olan 1730-1754 yılları arasında olmalıdır. Belirtilen zaman dilimi yaklaşık çeyrek asırlık uzun bir süredir. Metindeki bir diğer ipucundan hareketle bu süre daha da kısaltılabilir. Hasan Efendi, Ali Paşa isimli bir sadrazamın yardımcılarıyla zeylin tamamlandığı ifade ederek çalışmayı Sultan I. Mahmud'a ithaf etmiştir. Bu bilgiden hareketle eldeki en önemli ipucu Sultan I. Mahmud döneminde vezaret makamında bulunan Ali Paşa ismindeki şahıs zamanında eserin tamamlanmış olabileceğidir.

Sultan I. Mahmud zamanında sadrazamlık koltuğuna oturan ve ismi "Ali" olan yegâne kişi Hekimoğlu Ali Paşa'dır. Hekimoğlu Ali Paşa, ikisi Sultan I. Mahmud saltanatında olmak üzere hayatı boyunca üç kez sadaret makamına yükseltilmiştir. İlki 15 Ramazan 1144-23 Safer 1148 (12 Mart 1732-15 Temmuz 1735), ikincisi 15 Safer 1155-4 Şaban 1156 (21 Nisan 1742-23 Eylül 1743) ve sonuncusu 3 Cemaziyelevvel 1168-6 Şaban 1168 (15 Şubat 1755-18 Mayıs 1755) tarihleri arasında üç kez sadaret makamında görev yapmıştır.² Bu bilgilerden hareketle *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Sâlis*'in yukarıdaki tarih

1 Hanifzâde, age, s. 577. Cild-i Sâlis'i tebyiz edenin Şeyhî'nin oğlu Hasan Efendi olduğunu bildiren ilk yeni harfli kaynak Franz Babinger'dir. Babinger, bu bilgiyi Hanifzâde'den almış olmalıdır. Bkz. Babinger, age, s. 293.

2 Hekimoğlu Ali Paşa'nın sadaret makamında bulunduğu tarihler için bkz. M. Münir Aktepe, "Hekimoğlu Ali Paşa", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1997, C. 19, s. 167; Uğur Kurtaran, *Sultan Birinci Mahmud ve Dönemi*, Selçuk Üniveristesi SBE Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2012, s. 76.

aralığından ilk ikisinden birinde beyaza çekildiği kesinleşmektedir. Tam olarak hangi tarih aralığında tebyiz edildiğinin cevabını ancak metinde yer alan muhtelif karineler vasıtasıyla tespit etmek mümkündür:

- “yirine bi'l-fi'l İstanbul kazâsına vusûl bulduklarında arpalıkları Rûmili sadâretinden munfasıl hâlen revnak-dih-i sadr-ı fetvâ Dâmâd Efendi-zâde Ebu'l-hayr Ahmed Efendi hazretlerinün zamîme-i revâtibleri kılındı.”¹
- “olunan hâlen revnak-dih-i sadr-ı fetvâ, şeyhü'l-İslâm-ı ‘âlî-câh Dâmâd-zâde Ebu'l-hayr Ahmed Efendi hazretleri üzerlerinden Kili ve Tatarbâzârı”²
- “sene-i âtiye Saferü'l-hayrı gurre si tevkîtiyle Diyârbekr kazâsı Rûmili sadâretinden munfasıl ve hâlen şeyhü'l-İslâm-ı ‘âlî-câh olan Dâmâd-zâde Ebu'l-hayr Ahmed Efendi hazretlerine arpalık ta'yîn olunup”³

Metnin birçok yerinde geçen yukarıdaki altı çizili ifadeler, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın son cildinin tebyizinin Şeyhülislâm Damadzâde Ahmed Efendi'nin meşihat makamında görevliken gerçekleştiğinin delilidir. Damadzâde Ahmed Efendi'nin 27 Şaban 1144 -13 Cemaziyelevvel 1146 (24 Şubat 1732-22 Ekim 1733) tarihleri arasında şeyhülislâm olduğu⁴ bilindiğinden eserin kaleme alınma tarihinin kesin bir şekilde zaman dilimi olarak tespiti mümkündür. Bütün bilgiler gözönünde bulundurulduğunda *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Sâlis*'inin tebyiz edilme tarihi Hekimoğlu Ali Paşa'nın sadaretinin ilk döneminin başlangıcı olan 15 Ramazan 1144 (12 Mart 1732) ile Damadzâde Ahmed Efendi'nin şeyhülislâmlık vazifesinden azledildiği 13 Cemaziyelevvel 1146 (22 Ekim 1733) arasındaki bir buçuk yıllık bir zaman zarfında olmalıdır.

4. Eserin Te'lif Aşamaları

a. *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâlis*'in Te'lif Aşamaları

Biyografik metin yazarlarının çalışmaları tetkik edildiğinde müelliflerin eserlerini üç aşamada vücuda getirdikleri görülmektedir. Bunlar sırasıyla biyografisi yazılacak kişiyle alâkalı bilgi toplama, verileri tasnif etme ve değerlendirmeye tabi tutarak hâl tercümesini kaleme almadır. Bazı biyografi yazarları eserlerini tamamladıktan sonra yeni çalışmalara yönelirken bazıları da vücuda getirdikleri metinleriyle alâkadar olmaya devam etmişler, kitaplarında takdim ve tehirler yaparak temin ettikleri yeni bilgiler neticesinde ilave ve çıkarmalar-

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. III, vr. 134a.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. III, vr.196b.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. III, vr. 214b.

4 Mehmet İpsirli, “Damadzâde Ahmed Efendi”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, C. 8, s. 450.

da bulunmuşlardır. *Gülşen-i Şu'arâ* isimli şairler tezkiresi yazarı Bağdatlı Ahdî, Bursa'da medfûn şahıslardan bahseden *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân*'ın müellifi Bursalı İsmail Belîğ, Şeyhî'nin de çağdaşı ve *Atâyi Zeylî*'ne yazılmış ilk zeylin sahibi Uşşâkîzâde Hasib bu yazarlardan bazılarıdır.¹ Adı geçen müelliflerin eserleri birkaç te'lif aşaması geçirerek son şekillerini almıştır. Bir metnin muhtelif aşamalardan geçip geçmediği ancak o metne ait bütün nüshaların gözden geçirilmesiyle mümkündür. Sadece Tunus'taki iki nüsha hariç olmak üzere bütün nüshalarını inceleme imkânı bulduğumuz *Vekâyi'ül-Fuzalâ* da yukarıda isimleri anılan eserler gibi çeşitli aşamalardan geçerek son hâlini almıştır.

Vekâyi'ül-Fuzalâ nüshaları ayrıntılı tetkik edildiğinde eserin iki te'lif aşamasının olduğu, nüshalarının ise dört gruba ayrıldığı görülmektedir.² *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın ilk te'lifini 1134'te (1721/22) tamamlayan Şeyhî, hem yazacağı *Cild-i Sâlis* için biyografik malzeme toplamaya devam etmiş hem de önceden kaleme aldığı bilgileri gözden geçirerek eserine kısmî ilavelerde bulunmuştur. Eserin 1. ve 2. te'lifi arasındaki farklar oldukça azdır. Biyografi sayısında sadece 1 farkın bulunduğu kitapta yazar, sadece Râizâde Kâsım Efendi'nin vefat tarihini tashih ederken oğlu Abdullah Efendi'nin hâl tercümesini de bir iki satırla ilave etmiştir. Bu ilaveye karşılık da Şeyh Abdürrezzak Şaban Efendi'nin biyografisini 2. te'liften çıkarmış veya bu te'lif'e dâhil etmeyi unutmamıştır. Şairler faslında da Nisârî Yakub'un biyografisi ilave edilmiştir. Bu ilaveler ve çıkarma her iki te'lif'e ait bütün nüshalarda görülmektedir. Ayrıca bazı biyografilerde şahısların vefat tarihlerinde değişiklikler yapmış, eserin müderrisler faslı kronolojik olarak ilerlediğinden vefat tarihi değiştirilen kişilerin biyografi sıraları da ona göre değişmiştir. Bunların yanısıra tarikat silsilelerine kısmî ilâveler yapılmıştır. Birinci te'lif sürecinde bazı tarikat silsileri 1132 (1719/20) tarihine kadar getirilirken ikinci te'lif aşamasında bu tarih 1137 (1724/25) yılına kadar uzatılmıştır. Müstensihlerin şiir örneklerindeki tasarrufları sebebiyle şair şahsiyetlerin şiir örneklerinde yapılan şiir ilave veya çıkarmalarını ise tam olarak tespit etmek mümkün değildir. Sadece Karacelebizade Abdülaziz'in şiirlerinden örneklerin ikinci te'lif esnasında artırıldığı tespit edilebilmiştir. Bahsedilen bu te'lif aşaması değişikliklerinin tamamı sadece *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Evvel*'inde yapılmış, *Cild-i Sâni*'sinde ise sadece bir şahsın nisbesi tashih edilmiştir.

1 Süleyman Solmaz, (hzl.), *Ahdî, Gülşen-i Şu'arâ*, Ankara: AKMB Yay., 2005; Suat Donuk, (hzl.), *Türk Edebiyatında Vefeyâtname ve Belîğ'in Güldeste-i Riyâz-ı İrfânı*, Ankara: Gece Kitaplığı Yay., 2016; İkinci, *Uşşâkîzâde İbrahim Hasib, Zeyl-i Şakâ'ik*.

2 Nüshaların değerlendirilmesi kısmında bu mevzuaya temas edilecektir.

1. Te'lif		2. Te'lif	
1)	Emir Ali Efendi'nin Ali-zâde Seyyid Mehmed Efendi ile akrabalıkilişkisi belirtilmemiş.	1)	Emir Ali Efendi'nin Ali-zâde Seyyid Mehmed Efendi ile akrabalıkilişkisi belirtilmiş.
2)	Nevâlzâde Ziyâüddin'in ölüm tarihi 1046.	2)	Nevâlzâde Ziyâüddin'in ölüm tarihi 1050.
3)	Bustânî Ahmed Efendi.	3)	Postâlî Ahmed Efendi.
4)	Mevlevîlik silsilesi 1126'da tamamlanıyor.	4)	Mevlevîlik silsilesi 1137'de tamamlanıyor.
5)	-	5)	Celvetî silsilesinde 1133'de vefat eden şeyhlerden bahsediliyor.
6)	Niksarîzâde Abdülhay Efendi'nin ölüm tarihi 1046.	6)	Niksarîzâde Abdülhay Efendi'nin ölüm tarihi 1051.
7)	Râizâde Kâsım Efendi'nin vefat tarihi 1056.	7)	Râizâde Kâsım Efendi'nin vefat tarihi 1049.
8)	-	8)	Râizâde Kâsım Efendi'nin biyografisi içinde oğlu Abdullah Efendi'nin kısaca hayatının anlatılması vefat tarihi 1056.
9)	Tezkireci Şems'in ölüm tarihi 1054.	9)	Tezkireci Şems'in ölüm tarihi 1057.
10)	Gül Mustafa'nın ölüm tarihi 1053.	10)	Gül Mustafa'nın ölüm tarihi 1056.
11)	1. te'lif'e ait bütün nüshalarda Şeyhülislâm Kara Çelebizâde Abdülaziz'in sadece bir kasidesinden örnek sunulmuştur.	11)	Şairin kasidesine ilaveten gazellerinden de birçok beyit örnek olarak sunulmuştur.
12)	Şeyh Abdürrezzak Şaban Efendi'nin biyografisi var.	12)	2. te'lif'e ait nüshaların hiçbirinde bu biyografi bulunmamaktadır.
13)	-	13)	Nisârî Yakub.
14)	Bustânîzâde Ahmed Efendi.	14)	Postâlcîzâde Ahmed Efendi.
15)	Münîrî'nin vefat tarihi 1135.	15)	Münîrî'nin vefat tarihi 1130.

Tablo 1: *Vekâyi'ül-fuzalâ*'nın Te'lif Aşamaları Arasındaki Farklar

b. *Cild-i Sâlis*'in Te'lif Aşamaları

Cild-i Sâlis'e ait nüshalar ayrıntılı tetkik edildiğinde nüshaların iki gruba ayrıldığı görülmekle birlikte herhangi bir te'lif aşaması farkı denilebilecek ifadeler rastlanmamıştır. Nüsha grupları arasındaki en önemli fark yazım tarihleri hakkında ipuçlarını ihtiva eden ifadelerdir.

Meselâ Şeyhülislâm İshak Efendi'den bahsederken ilk gruptaki nüshalarda şunlar kayıtlıdır:

“Yüz on tokuz Receb'inün yigirmi sekizinci günü İshâk Efendi hazretleri yirlerine ibtidâ dâhil i'tibârıyla Mollâ Kestel Medresesi'ne gelüp yüz yigirmi iki Cumâde'l-âhire'sinün ikinci günü Kudsi-zâde Mülâzımı Mustafâ Efendi yirine ...”¹

İkinci gruptaki nüshalarda ise bu ifadeler şu şekildedir:

“Yüz on tokuz Receb'inün yigirmi sekizinci günü **veliyyü'n-ni'am-ı 'ale'l-himem hâlen zînet-efzâ-yı sadr-ı fetvâ olan** İshâk Efendi hazretleri yirlerine ibtidâ dâhil i'tibârıyla Mollâ Kestel Medresesi'ne gelüp yüz yigirmi iki Cumâde'l-âhire'sinün ikinci günü Kudsi-zâde Mülâzımı Mustafâ Efendi yirine ...”²

Aradaki fark, ilk gruptaki nüshaların Şeyhülislâm İshak Efendi'nin şeyhülislâmlığından önce yani 1146 Cumâdelülâ (Ekim 1733) tarihinden önce, ikinci gruptaki nüshalar ise İshak Efendi'nin meşihat makamına oturduğu Ekim 1733-31 Ekim 1734 yılları arasında istinsah edilmiş olmalıdır.³

5. *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'nın İthaf Edildiği Şahıslar

a. *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâni*'nin İthafı

Klasik Türk Edebiyatı sahasında kaleme alınan eserler tetkik edildiğinde, bunların önemli bir kısmının muhtelif şahıslara ithaf edildiği görülmektedir. Umumiyetle bu şahıslar arasında padişah, sadrazam, şeyhülislâm gibi Osmanlı devlet kademesinin en üst mertebesindeki devlet ricâli olabildiği gibi bazen de orta dereceli devlet adamları, tarikat büyükleri, âlimler de olabilmektedir. Şey-

1 *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*, C. III, vr. 45a.

2 Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1309, vr. 293b.

3 Muhammet Nur Doğan, “Ebûishakzâde İshak Efendi”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 22, İstanbul 2000, s. 531.

hî Mehmed Efendi de seleflerinin izinden giderek kaleme aldığı eserini devrin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya ithaf etmiştir.

“... tahrîr olunmağa mübâşeret ve meydân-ı levha-i imlâda dest-i hâme-i iktidâr ile saf-beste-i sutûr olan ecnâs-ı elfâz-ı âşinâyî-libâs, ma'rûz-ı südde-i Sidre-esâs-ı hazret-i sadr-ı 'âlî-i mekârim-istînâs kılınmağ için nâm-ı nâmî-i Âsaf-ı 'âlî-şân ser-levha-i dîbâce-i cerîde-i beyân kılındı.

Hakkâ Âsaf-ı kudsi-nihâd-ı mekârim-mu'tâd ki cenâb-ı hazret-i sultân-ı cihân, şehriyâr-ı ma'delet-'unvân, revnak-efken-i tahtgâh-ı saltanat, zîver-efzâyı efser-i ma'delet, şehinşâh-ı 'âlem-penâh, pâdişâh-ı re'fet-sipâh, zillu'llâhi fi'l-arzeyn, sultânü'l-İslâm ve'l-müslimîn güzide-i âl-i 'Osmân es-Sultân ibn es-Sultân es-Sultân el-Gâzî Ahmed Hân ibn es-Sultân el-Gâzî Mehemed Hân *halleda'llâhu mülkehu ve sultanehu ve efâza 'alêl-'âlemîne birrehu ve ihsânehu'* hazretlerinin şeref-i musâheretleriyle şeref-yâb ve sadâret-i 'uzmâ zât-ı mefâhir-pîrâlarıyla ibtihâc üzere idüğü bî-irtiyâbdur. Ol sadr-ı 'âlî-i sa'âdet-fercâm, melâz-ı kâffe-i enâm, hayr-h'âh-ı dîn ü devlet, hâmî-i mülk ü millet, tugrâ-yı menâşîr-i hüsn-i tedbîr, âyîne-i zuhûr-ı 'arâ'is-i takdîr, dâver-i 'alê'z-zât, Âsaf-ı kerîmü's-sıfât, *lâ-zâle fi-mesnedi'l-'izzî sâhiben ve bi-tevfiki'llâhi musâhiben'* hazretleri ki vâsf-ı pâklerinde:

Nazm

Zihî sadr-ı kerem-güster ki zât-ı re'fet-ârâsı
Vezîr-i a'zam u dâmâd-ı sultân-ı mükerrermdür

Mu'allâ-pâye İbrâhîm Paşa-yı mekârim-kâr
Ki zât-ı hullet-ârâsı kerem-senc-i mufahhamdur

nazm-ı sıdk-ihtivâsı ser-levha-i manzûme-i makâldür.”³

b. *Cild-i Sâlis'in İthafı*

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın Cild-i Sâlis'i Hekimoğlu Ali Paşa'nın isteği ve destekleriyle Şeyhî'nin oğlu Hasan Efendi tarafından tebyiz edildiği yukarıda ifade edil-

1 “Allah onun mülkünü ve saltanatını sürekli eylesin, iyiliğini ve ihsanını âlemlere indirsın.”

2 “İzzet dayanağı ve Allah'ın tevfiği sürekli ona yoldaş olsun.”

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 2a.

mişti. Hasan Efendi, babasının müsveddelerinin tebyizi işinin nasıl zuhûr ettiğini anlattıktan sonra eseri, devrin padişahı Sultan I. Mahmud'a ithaf etmiştir.

“resm-i dîrîn-i bülegâ-yı ma‘ârif-âyîn üzere ve vücûd-ı hümayûn-ı şevket-makrûn ile hâlen tahtgâh-ı saltanat-ı kesb-endâz-ı müfâharet olan sultân-ı selâtîn-i cihân, urvetü'l-vüskâ-yı emn ü emân, nâsır-ı dînu'llâh, kâhîr-i a'dâ'u'llâh, fermân-fermâ-yı şark u garb-ı 'âlem, sultân-ı Rûm u 'Arab u 'Acem, matla'-ı şems-i bâhirü'n-nûr-ı saltanat-ı 'aliyye, mevrîd-i ni'am-ı zîbende-dem-i eltâf-ı Şamedâniyye, efser-i ma'deletün dürr-i şâhvârı, gencîne-i hilâfetün cevher-i ferd-i girân-mikdârı, menâbir-i 'âlemün pîrâye-bahş-ı hutbe-i i'tinâsı, berât-ı şerîf-i 'âlî-şân-ı zindegânînün zîver-i tuğrâ-yı garrâ-yı ibtihâsı, ser-levha-i risâle-i şevket ü ikbâl, ser-i sûre-i saltanat u iclâl, kutbü'l-arz, bi't-tûl ve'l-'arz, pâdişâh-ı heft-iklîm, sâye-i lutf-ı Rabb-i Rahîm, illâ ve hüve es-Sultân ibn es-Sultân es-Sultân Mahmûd Hân ibn el-merhûm es-Sultân Mustafâ Hân *hal-leda'llâhu mülkehu ve ebbede saltanatehu ilâ-yevmi'l-mîzân*¹ hazretleri ki vâsf-ı zât-ı şevket-simât-ı ma'delet-iştîmâllerinde:

li-Münşi'ihî

Nûr-ı 'âlem ziyâ-yı zill-ı Hudâ
Ya'ni Mahmûd Hân-ı şevket-zâ

Âb-ı rûy-ı mülûk-i 'âlemdür
İde bâkî vücûdını Mevlâ

nazm-ı sadâkat-fercâmı ser-nâme-i manzûme-i makâldür.”²

6. Kaynakları

Vekâyi'u'l-Fuzalâ, Osmanlı sahası Türk edebiyatında yazılan Türkçe biyografik eserlerin en hacimlilerindedir. Bu kadar geniş hacimli bir eserin malzemesini temin etmek maksadıyla yazar, uzun yıllar araştırmalar yapmış, muhtelif tarihî ve biyografik metinler üzerinde incelemelerde bulunmuş ve şahit olduğu hadiseleri kayda geçirerek gerekli bilgileri toplamış olmalıdır. Eski yazarlarımızın mühim hususiyetlerinden birisi yazdıkları eserlerde kullandıkları

1 “Allah hesap gününe kadar onun mülkünü dâimi ve saltanatını ebedi kılsın.”

2 *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*, C. III, vr. 3a.

kaynakları belirtmemiş olmalarıdır. Eskiler daha çok yararlandıkları kaynaklardan elde ettikleri bilgiyi kendi şahsî bilgi ve görüşleri gibi göstermeyi alışkanlık haline getirmişlerdir.¹ Çok az da olsa bazı müellifler yararlandıkları eserleri bildirme hususunda azamî gayret gösterirken bazıları neredeyse hiçbir kaynak adı zikretmeden sayfalarca alıntılar yapmışlardır. *Şakâ'ik* külliyyatı içerisinde eser telif eden Nev'îzâde Atâyî ve Uşşâkîzâde Hasîb eserlerinde birçok kaynağa atıf yaparken Şeyhî Mehmed Efendi, seleflerinin aksine oldukça ketum davranmıştır. Yazarın doğrudan alıntı yaptığı veya dolaylı şekilde kullandığı eserlerin neler olduğunu eksiksiz olarak tespit etmek güçtür. Bununla birlikte şiir örnekleri bahsinde ele aldığı şahsiyetlerin dîvânlarından yaptığı seçmeleri belirtmiştir. Birkaç istisna dışında *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da yazar, hiçbir kaynak ismi zikretmemiştir. Yapılan ayrıntılı incelemeler neticesinde *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın kaynaklarını şu şekilde tasnif etmek mümkündür:

a. Yazılı Kaynaklar

Edebî ve Tarihî Kaynaklar

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın yazılı kaynaklarının büyük bölümü edebî ve tarihî eserlerden meydana gelmektedir. Bahis konusu kitaplar arasında *Şakâiku'n-Nu'mâniyye* zeyilleri, şuara tezkireleri, vekâyi' nâmeler, biyografi ihtiva eden muhtelif vefeyât ve tabakât kitapları ilk sıralarda gelmektedir. Şairliği bilinen şahıslar anlatılırken şiir örnekleri sunulmaya azamî gayret gösterilmiştir. Bilhassa bahse konu olan şahıs, devrinde meşhur bir şair olup dîvânını tertip ettiyse ve Şeyhî Mehmed Efendi bu eseri temin edebildiyse okuyucusuna onlarca beyit şiir örneği sunmuştur. Bunların hâricinde tarikat büyüklerinin kerâmet ve menkıbelerini anlatan bazı eserlerden istifade edilmiştir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın kaynak olarak istifade edilen eserler ve yazarları şunlardır:

1) Uşşâkîzâde Seyyid İbrahim Hasîb, *Zeyl-i Şakâ'ik*:

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Evvel*'inin tamamı ve *Cild-i Sâni*'sinin ilk tabakasında, en fazla kullandığı kaynak hiç şüphesiz selefi Uşşâkîzâde Seyyid İbrahim Hasîb'in *Zeyl-i Şakâ'ik*'idir. *Zeyl-i Şakâ'ik*, Nev'îzâ-

1 Mustafa İsen, "Edebiyat Tarihi Açısından Kühü'l-ahbâr'ın Önemi", *Tezkireden Biyografiye*, İstanbul: Kapı Yay., 2010, s. 107.

de Atâyî'den sonra kaleme alınan ilk zeyl olup 1043-1106 (1633/34-1694/95) yılları arasında ömür sürmüş 562 şahsın biyografisini ihtiva etmektedir. Daha önce ifade edildiği üzere Şeyhî'nin eserini kaleme alma sebeplerinden birisi, kendinden evvel Nev'îzâde Atâyî'nin *Hadâ'îku'l-hakâik fi-Tekmiletî's-Şakâ'ik*'ına yazılan zeylin eksiklikleri ve yanlışlarıdır. Yazar, çeşitli açılardan tenkit ettiği *Zeyli Şakâ'ik*'i kullanmaktan geri durmamış eserde yer alan toplam 562 biyografinin tamamını, ya kısmen ilave ve tashihlerde bulunarak veya kelimesi kelimesine aynen kullanmış, bir kez olsun Uşşâkîzâde Hasib'in eserinden bahsetmemiştir. Bazı kaynaklarda bu benzerliklerin ortak kaynak kullanımından ötürü meydana geldiği ileri sürülmüşse de tarihî kayıt dışındaki şahsî değerlendirmelerin yer aldığı seciye tasviri kısımlarında bile harfiyyen aynı olan cümleler Şeyhî'nin, *Uşşâkîzâde Zeyli*'ndeki doğru kabul ettiği yerleri aynen alıntılıdığının ispatıdır. Alttaki örnekte olduğu gibi yüzlerce biyografinin yazımında bu tavrını sürdürmüştür:

Zeyli Şakâ'ik

Mustafâ bin 'Abdu'llâh eş-şehîr bi-Hâcî Halîfe. Kân-ı gevher-i 'irfân ve gevher-i kân-ı ekvân olan mahrûse-i Kostantiniyye'den nümâyân olmuştur. 'Askerî tâ'ifesinden bir merdün rüste-i rişte-i nesebi olmağın şem'-i nûr-efşân-ı hidâyet delîl-i râh-ı reşâdı ve mürşid-i hayr-h'âh-ı tefvîk-i pîşvâ-yı semt-i sedâdı olmağın mukaddimât-ı 'ilmi tefehhüm ve san'at-ı kitâbeti ta'allüm ile gerden-i istihâlî cevâhir-i ma'ârif ile hâlî ve ceyb-i himmeti nakl-i letâif ile ma'âlî oldukda ber-resm-i mu'tâd zümre-i 'askeriyyeye duhûl murâd eyledükde bin otuz iki târihinde Anadolu muhâsbesi kalemine şâkird olup otuz üçde Tercân Seferi'ne revân, otuz beşde Bagdâd Seferi'nden sonra baş mukâbelede

Vekâyi'u'l-Fuzalâ

el-Hâc Mustafâ bin 'Abdu'llâh eş-şehîr bi-Hâcî Halîfe. Kân-ı gevher-i 'irfân ve gevher-i kân-ı ekvân olan mahmiyye-i Kostantiniyye'den nümâyân ve "Kâtib Çelebi" 'unvânıyla müşârun ileyh bi'l-benân olan el-Hâc Mustafâ Halîfe'dür. 'Askerî tâ'ifesinden bir merdün rüste-i rişte-i nesebi olmağın şem'-i nûr-efşân-ı hidâyet, delîl-i râh-ı reşâdı ve mürşid-i hayr-h'âh-ı tefvîk-ı pîşvâ-yı semt-i sedâdı olmağla mukaddimât-ı 'ilmi tefehhüm ve san'at-ı kitâbeti ta'allüm eyleyüp ber-resm-i mu'tâd zümre-i 'askeriyyeye duhûl murâd eyledükde bin otuz iki târihinde Anadolu muhâsbesine şâgird olup otuz üçde Tercân Seferi'ne revân, otuz beşde Bagdâd Seferi'nden sonra baş mukâbelede şâgirdlik ile maz-

şâgirdlik ile mazhar-ı ihsân olındı. Otuz yedide Erzurûm muhâsarasında bulunup otuz sekizde 'asker-i İslâm ile İstanbul'a dâhil ve vatan-ı aslilerine vâsıl olduktan sonra bast-ı h'ân-ı ifâde birle sît-i iştihârı fevka'l-'âde olan Re'îsü'l-meşâyih Kâdi-zâde Efendi ders-i va'zını istimâ' eyleyüp 'ilm-i şerîf tahsîline tergîb ve cehl ü dalâlden terhibe müte'allik kemâlât-ı cevâhir-simâtın mengûş-ı gûş-ı hûş idüp ol ân zimâm-ı ihtiyârın şugl ü tahsîl semtine imâle idüp mukaddimât-ı 'ulûm-ı âliyeyi şeyh-i merkûmdan i'âdeye âgâz ve bir sene mikdârı zamânda tahsîl-i meleke-i terkîb ve i'râb ile akrânı miyânından ser-efrâz oldu. Otuz tokuzda Hemedân ve Bağdâd seferlerin eyleyüp 'ulûm-ı âliyeyi şeyh-i merkûmdan i'âdeye âgâz ve bir sene mikdârı zamânda halka-i ifâdelerine duhûl itmiş idi. Bir sene mikdârı tahsîl-i meleke-i terkîb ve i'râb ile akrânı miyânından ser-efrâz oldu. Otuz tokuzda Hemedân ve Bağdâd seferlerin eyleyüp kırk birde yine Kostantıniyye'ye vusûl ve şeyh-i mezbûrun halka-i ifâdelerine duhûl idüp iki sene 'ale't-tevâlî derslerinden münfek olmayup *Tefsîr-i Kâdi* ve *İhyâ-yı 'Ulûm* ve *Şerh-i Mevâkîf* ve *Dürer* ve *Tarîkat* nüshaların görmüş idi. Kırk üç târihinde mesned-ârâ-yı dîvân-ı vezâret olan Arnavud Mehemed Paşa 'alâ-hasebi'l-emr istirdâd-ı Bağdâd mühimmâtun tedârik ve i'dâd

har-ı ihsân olındı. Otuz yedide Erzenü'r-rûm muhâsarasında bulunup otuz sekizde 'asker-i İslâm ile İstanbul'a dâhil ve vatan-ı aslilerine vâsıl olduklarında bast-ı h'ân-ı ifâde birle sît-i iştihârı fevka'l-'âde olan Re'îsü'l-meşâyih Kâdi-zâde Efendi'nün ders ü va'zını istimâ' itmekle 'ilm-i şerîf tahsîline tergîb ve cehl ü dalâlden terhibe müte'allik kemâlât-ı cevâhir-simâtın mengûş-ı gûş-ı hûş eyleyüp ol ân zimâm-ı ihtiyârın şugl ü tahsîl semtine imâle idüp mukaddimât-ı 'ulûm-ı âliyeyi şeyh-i merkûmdan i'âdeye âgâz ve bir sene mikdârı tahsîl-i meleke-i terkîb ve i'râb ile akrânı miyânından ser-efrâz oldu. Otuz tokuzda Hemedân ve Bağdâd seferlerin eyleyüp kırk bir senesinde yine belde-i Kostantıniyye'ye vusûl ve şeyh-i mezbûrun tahsîl-i meleke-i terkîb ve i'râb ile akrânı miyânından ser-efrâz oldu. Otuz tokuzda Hemedân ve Bağdâd seferlerin eyleyüp kırk bir senesinde yine belde-i Kostantıniyye'ye vusûl ve şeyh-i mezbûrun halka-i ifâdelerine duhûl itmiş idi. İki sene 'ale't-tevâlî derslerinden münfek olmayup *Tefsîr-i Kâdi* ve *İhyâ-yı 'Ulûm* ve *Şerh-i Mevâkîf* ve *Dürer* ve *Tarîkat-ı Muhammediyye* nüshaların gördiler. Kırk üç târihinde mesned-ârâ-yı dîvân-ı vezâret olan Tabaniyassı Mehemed Paşa 'alâ-hasebi'l-emr istirdâd-ı Bağdâd mühimmâtun tedârik ü i'dâd için Haleb kışlasına hatt-ı

içün Haleb kışlasına hatt-ı rahl karâr itdükte sâhibüt-terceme hacc-ı şerîf ve ziyâret-i ravza-i münîf niyyetiyle çıkup Haleb'den Hicâz seferine 'azîmet idüp ba'de edâi'n-nüsük ordu-yı hümâyûn Diyârbekr'den kufûl itmezden mukaddem 'asker-i İslâm'a vusûl bulup ol sene Halebüş-şehbâ kışlasında karâr idüp ol şeh'r 'ulemâsıyla sohbet ve meclislerinden istifâdeye meyl ü rağbet itmiş idi. Kırk dört târîhinde nigâşte-i kalem-i 'âcizânemüz olduğu vech üzere pâdişâh-ı 'âlî-nijâd ya'nî merhûm Sultân Murâd ile Revân teshîrine kıyâm ve kırk beşde feth ü zafer ile hıdmet-i mezbûreyi karîn-i iltiyâm itdükten sonra tashîh-i niyyet ve tasfiye-i 'azîmet birle cihâd-ı asgardan cihâd-ı ekbere rücû' evlâ görölüp gayret-i erkân ve sebak-i mu'ahharân pây-bend-i dil-i âzâdesi olmamağın ... fehvâsınca min-ba'd râh-ı talebde ta'abe-i nefis-i nefise tavnî ve 'ilm-i şerîf tahsîline bakıyye-i 'ömr-i 'azîzin ta'yîn idüp rızk-ı mukadderi esbâb-ı 'ilme sarf olunmak mukarrer kılup üç sene hırs-ı 'azîm ile iştigâle şürû' eylemişler idi.

'Azîmet-i sâbıklarında müstebid olmalarıyla kırk sekizde Sultân Murâd Hân ile Bağdâd istihlâsına revân olmayup zamânında fazl ü 'irfân ile meşhûr sâbiku't-terceme A'rec Mustafâ Efendi'den ta'allüm ve *Tefsîr-i Beyzâvî* evvelinden derslerin istimâ' ve tefehhüm itmişler idi. Kırk tokuzda Ayasofıyya

rahl-i karâr itdükte sâhibüt-terceme hacc-ı şerîf ve ziyâret-i ravza-i münîf niyyetiyle Haleb'den Hicâz seferine 'azîmet idüp ba'de edâi'n-nüsük ordu-yı hümâyûn Diyârbekr'den kufûl itmezden mukaddem 'asker-i İslâm'a vusûl bulup ol sene Halebüş-şehbâ kışlasında karâr idüp ol şeh'r 'ulemâsıyla dahı sohbet ve meclislerinden istifâdeye meyl ü rağbet itmiş idi. Kırk dört târîhinde pâdişâh-ı 'âlî-nijâd ya'nî Sultân Murâd Hân ile Revân teshîrine kıyâm ve kırk beşde feth ü zafer ile hıdmet-i mezbûreyi karîn-i iltiyâm itdükten sonra tashîh-i niyyet ve tasfiye-i 'azîmet birle cihâd-ı asgardan cihâd-ı ekbere rücû' evlâ görölüp bakıyye-i 'ömr-i 'azîzin esbâb-ı 'ilme sarf itmekle üç sene hırs-ı 'azîm ile iştigâle şürû' eylemişler idi.

Kırk sekiz senesinde Sultân Murâd Hân ile Bağdâd istihlâsına revân olmayup zamânında fazl ü 'irfân ile meşhûr A'rec Mustafâ Efendi'den ta'allüm ve *Tefsîr-i Beyzâvî* evvelinden derslerin istimâ' ve tefehhüm itmişler idi. Kırk tokuzda Ayasofıyya ders-i 'âmı Kürd 'Abdu'llâh Efendi ve ellite Süleymâ-

ders-i' âmi Kürd 'Abdu'llâh Efendi ve Süleymâniyye ders-i 'âmi Kiçi Mehemed Efendi derslerine hâzır olurlardı. Ellide Ahmed Haydar telâmizesinden Sehrânî Velî Efendi zuhûr itmekle mantık ve me'ânî ve beyân fünûn-ı celîlesin anlardan ikân, elli ikide şeyh-i merkûmdan 'ulûm-ı hadîs-i şerîfi iz'ân idüp ber-muktezâ-yı sıdk-ı himmet, on sene mikdârı râh-ı taleb ve istifâdede esâtîzeye hıdmet itdükden sonra ol mikdâr zamân dahı sadefce-i dil ü cân ve dürc-i dehân-ı pür-'ırfânın meydân-ı ifâdede güşâde kilmaga irâde idüp evvelen mukaddimât-ı fünûn ta'lîmine şürû' itmişler idi. Elli beşde vâkı' Girid Seferi takrîbiyle hey'et ü hendese ü hisâb tahsîline meyl-i tabî'i ziyâde olmağın üstâd-ı sâbıkı A'rec Mustafâ Efendi'den her birin istifâde eylemişler idi. Ol esnâda mizâc-ı letâfet-ımtizâcına inhirâf târî olmağın ta'dîl-i mizâc ve müdâvât u 'ilâc sebebiyle fenn-i tıbbâ ve teşebbüs-i esbâb-ı rûhâniyye takrîbiyle 'ilm-i harf ü esmâya dahı intisâb eyleyüp manzûme-i ahvâlin karîn-i iltiyâm eyleyüp altmış sekiz târîhine gelince nakd-i vakt-i 'ömr-i 'azîzin talebe-i 'ulûm ile müdâreseye iştigâlde tebyîz-i evrâk-ı nehâr ve tesvîd-i safahât-ı leyâl üzere iken altmış sekiz hudûdında 'ömr-i tamâm ve devre-i âftâb-ı hayâtı vâsıl-ı nokta-i encâm oldu.

Merhûm-ı mezbûr fezâ'il-i celîle ile meşhûr, be-tahsîs 'ilm-i tevârihe şedîdü'l-intisâb, sâhib-i ma'ârif-i bî-hisâb,

niyye ders-i 'âmi Kiçi Mehemed Efendi derslerine hâzır olurlardı. Elli birde Ahmed-i Hayderânî telâmizesinden Sehrânî Velî Efendi zuhûr itmekle mantık ve me'ânî ve beyân-ı fünûn celîlesin anlardan itkân, elli ikide şeyh-i merkûmdan 'ulûm-ı hadîs-i şerîfi iz'ân idüp ber-muktezâ-yı sıdk-ı himmet, on sene mikdârı râh-ı taleb ve istifâdede esâtîzeye hıdmet itdükden sonra elli üç ve elli dört senelelerinde mukaddimât-ı fünûn ta'lîmine şürû' itmişler idi.

Elli sekiz târîhinde başmuhasebe de ikinci halîfeliğe rû'ûsı ihsân olındı. Ol esnâda mizâc-ı letâfet-ımtizâcına inhirâf târî olmağın ta'dîl-i mizâc ve müdâvât u 'ilâc sebebiyle fenn-i tıbbâ ve teşebbüs-i esbâb-ı rûhâniyye takrîbiyle 'ilm-i harf ve esmâya dahı intisâb ile manzûme-i ahvâlin karîn-i iltiyâm eyleyüp nakd-i vakt-i 'ömr-i 'azîzin talebe-i 'ulûm ile müdâreseye iştigâlde tebyîz-i evrâk-ı nehâr ve tesvîd-i safahât-ı leyâl üzere iken bin altmış sekiz Zi'l-hiccesi'nde 'ömr-i tamâm ve devre-i âftâb-ı hayâtı vâsıl-ı nokta-i encâm oldu.

Merhûm-ı mezbûr fezâ'il-i celîle ile meşhûr, bi-tahsîs 'ilm-i tevârihe şedîdü'l-intisâb, sâhib-i ma'ârif-i bî-hisâb,

tekellüfât-ı benî nev'inden mu'riz, meşâgil-i 'ilmiyyeye mütemahhız, mede'l-'ömr taleb-i câh ile izâ'at-ı nakd-i vakt-i 'azîz [itmeyüp] ve tahrîk-i pâ-yı teşebbüs-i esbâb ile dâmen-i pâk-i kanâ'ate gubâr-engîz olmayup dest-yârî-i 'azîmet-i sâdika ile tarîkı rü'esâsına tahsîl-i merâtib için dest-i niyâzı dırâz ve cereb ü şîrîn-i ehl-i dünyâya kefçe-i kefini bâz itmemiş idi. el-Hâsıl fuzalâ ve ehl-i ma'ârifden cem'-i kesîr ile sohbet ve tekmîl-i nefis ve kesb-i ma'rifet itmekle lâ'ik-ı menâsıb-ı seniyye ve merâtib-i 'aliyye-i nây-ı hâmesi nevâ-yı tasnîf-i tâze ile bülend-âvâze ve sutûr-ı nâmesi evtâr-ı kânûn-ı sâz-ı nüvâz gibi şîrîn-âgâze idi.

Âsâr-ı 'ilmiyyesinden *Keşfü'z-zünûn 'an-Esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn* ismiyle mevsûm bir eseri vardır ki ibtidâ-yı şugulinden hâtime-i ahvâline gelince gerek bu şehirde gerek varduğı bilâd-ı İslâmiyye'de zafer-yâb olduğı niçe bin cild kitâbı ve mevzû'ât-ı 'ulûm kitâblarında mastûr olan üç yüzden mütecâviz fünûnı hurûf-ı teheccî tertîbiyle cem' ü tahrîr itdükden sonra niçe mebâhis ve mesâ'il-i garîbe yazılmışdur. Hakkâ bir eser-i latîfdür ki cemî'-i 'ulûma ve kütübe 'ilm-i icmâlî hâsıl olur. 'İlm-i muhâdarâtda *Tuhfetü'l-ahbâr fi'l-hikmeti'l-emsâl ve'l-eş'âr* nâm ve fenn-i coğrafyâda *Cihân-nümâ* ve *Atlas-ı Mensûr*¹ tercemesi ki *Levâ-*

tekellüfât-ı benî nev'inden mu'riz, meşâgil-i 'ilmiyyeye mütemahhız, mede'l-'ömr taleb-i câh ile izâ'at-ı nakd-i vakt-i 'azîz itmeyüp ve tahrîk-i pâ-yı teşebbüs-i esbâb ile dâmen-i pâk-i kanâ'ate gubâr-engîz olmayup ve dest-yârî-i 'azîmet-i sâdika ile tarîkı rü'esâsına dest-i niyâzı dırâz ve cereb ü şîrîn-i ehl-i dünyâya kefçe-i kefi bâz itmemiş idi. el-Hâsıl fuzalâ ve ehl-i ma'ârifden cem'-i kesîr ile sohbet ve tekmîl-i nefis ve kesb-i ma'rifet itmekle nây-ı hâmesi nevâ-yı tasnîf-i tâze ile bülend-âvâze ve sutûr-ı nâmesi evtâr-ı kânûn-ı sâz-ı nüvâz gibi şîrîn-âgâze idi.

Âsâr-ı 'ilmiyyelerinden *Keşfü'z-zünûn 'an-Esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn* ismiyle mevsûm bir eserleri vardır ki ibtidâ-yı şugulinden hâtime-i ahvâline gelince gerek şehir-i İstanbul'da gerek varduğı bilâd-ı İslâmiyye'de olan kitâb-hânelerde ve sahhâflar yediyle zafer-yâb olduğı niçe bin cild kitâb ve mevzû'ât-ı 'ulûm kitâblarında mastûr olan üç yüzden mütecâviz fünûnı hurûf-ı teheccî tertîbiyle cem' ü tahrîr itdükden mâ'adâ niçe mebâhis ve mesâ'il-i garîbe yazılmışdur. Hakkâ bir eser-i latîfdür ki cemî'-i 'ulûm ve kütübe 'ilm-i icmâlî hâsıl olur ve 'ilm-i muhâdarâtda *Tuhfetü'l-ahbâr fi'l-hikmeti'l-emsâl ve'l-eş'âr* nâm te'lîfleri ve fenn-i coğrafyâda *Cihân-nümâ*

1 Yazar sehven "Atlas-ı Mensûr" yazmıştır. Doğrusu "Atlas-ı Minor"dur.

mi'û'n-nûr ismiyle müsemâmâdur ve “*Revnaku's-saltana*” ‘unvânıyla mu’anven *Kostantıniyye Târîhi* ve bin sâlin-den altmış beşde İbşîr vak’asına gelince *Fezleke* nâm mufassal târihi ve devletün nizâmı hakkında *Düstûrül-‘amel* ve hübü-tü Âdem’den ilâ-âhiri’l-eyyâm fihris-i vekâyi’ olacak eserleri -ki *Takvîm-i Târîb*’ ‘alâmetiyle mu’allemdür- ve meşâyihü’l-İslâm için mesâ’il-i garîbe ve fetâvâ-yı ‘acîbe cem’ ü tertîb ve tenkîh ü tehzîb idüp *Recmür-recîm bi’s-sîn ve’l-cîm* ismiyle bir eser-i dîl-firîb itmişdür ve *İlhâmül-mukaddes mine’l-feyzi’l-akdes* ismiyle bir risâle dahı tahrîr itmişdür.

Biri dahı *Mizânül-hakk fi-İhtiyâri’l-ehâkk* ismiyle meşhûr risâlesidür ki hâtîme-i te’lifâtı vâki’ olmuşdur. Bundan mâ’adâ eyyâm-ı tahsilde ekser murâdı tahrîr ve taşşiye ve tashîhle eser-i dil-pezîr itmişdür.²

ve *Atlas-ı Minor* tercemesi -ki *Levâ-mi’û'n-nûr* ismiyle müsemâmâdur- ve *Tuhfetül-kibâr fi-esfâri’l-bihâr* ismiyle mevsûm deryâda olan fütûhâtü câmi’ târihleri, “*Revnaku's-saltana*” ‘unvânıyla mu’anven *Kostantıniyye Târîhi* ve âferîniş-i ‘âlemden bin altmış beş senesine gelince *Fezleke* nâm ‘Arabî inşâ ile târih-i kebîri ve bin sâlin-den altmış beşde İbşîr Mustafâ Paşa Vak’ası’na gelince yine *Fezleke* nâm Türkî inşâ ile târih-i sagîri ve devletün nizâmı hakkında *Düstûrül-‘amel* ve hübü-tü Âdem’den ilâ-âhiri’l-eyyâm fihris-i vekâyi’ olacak eserleri -ki *Takvîm-i Târîb* ‘alâmetiyle mu’allemdür- ve meşâyihu’l-İslâm için mesâ’il-i garîbe ve fetâvâ-yı ‘acîbe cem’ ü tertîb ve tenkîh ü tehzîb idüp *Recmür-recîm bi’s-sîn ve’l-cîm* ismiyle bir eser-i dîl-firîb itmişdür ve *İlhâmül-mukaddes mine’l-feyzi’l-akdes* ismiyle bir risâle dahı tahrîr itmişdür.

Biri dahı *Mizânül-hak fi-ihitiyâri’l-ehâk* ismiyle meşhûr risâlesidür ki hâtîme-i te’lifâtı vâki’ olmuşdur. Bundan mâ’adâ eyyâm-ı tahsilde ekser murâdı tahrîr ve taşşiye ve tashîhle eser-i dil-pezîr itmişdür.¹

1 Eserin özgün adı *Takvimü’l-tevarih*’dir.

2 Ekinci, age (2017), s. 477-480.

1 *Vekâyi’ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 149b-150b.

2) Uşşâkizâde İbrâhîm Hasîb, *Târîh*

Şeyhî'nin kullandığı kaynaklar arasında kullanım sıklığı açısından ikinci sırada yer alan eser Uşşâkizâde İbrahim Hasîb'in 1106-1124 (1694/95-1712/13) yılları arasındaki hadiseleri anlattığı *Târîh*'i gelmektedir. Şeyhî, tıpkı Uşşâkizâde'nin *Zeyli Şakâ'ik*'inden bahsetmediği gibi *Târîh*'inden de bahsetmeden yararlanmıştı. Uşşâkizâde, *Târîh*'inde her senenin sonunda o sene içerisinde vefat etmiş mühim şahısların hâl tercümelerini kaleme almıştır. Şeyhî, *Vekâyî'u'l-Fuzalâ*'da Uşşâkizâde *Târîhi*'ndeki 162 biyografinin tamamını ya aynen veya kısmî tashih ve ilavelerde bulunarak kullanmıştır. Uşşâkizâde *Târîhi* üzerine doktora tezi hazırlayan Raşit Gündoğdu, Şeyhî'nin yararlandığı biyografileri ayrıntılı şekilde ortaya koymuştur.¹

Şeyhî, bu eserden sadece biyografileri yazarken değil, aynı zamanda her tabaka sonunda yıllara göre kronolojik olarak zikrettiği önemli hadiselerin anlatımı kısmında da yararlanmıştı.

Târîh-i Uşşâkizâde

Vukû'-ı Sefer-i Moskov

Gerek hân hazretleri ve mîr-âhûr ağanın haberleri ve gerek Bender ve Babatağı ve sâ'ir Moskov hudûdında vâki' ser-had âhâlîsinün mahzarları mücebince Moskovlunun hıyânet ve niyyet-i fâsideleri zâhir olmağla üzerine sefer-i hümayûn vukû'ı lâzım geldiği vükelâ-yı devlet ile dahı müzâkere olunup cümleye tefhîm olınmak üzere tasmîm olındı.

Vekâyî'u'l-Fuzalâ

Vukû'-ı Sefer-i Moskov

Gerek hân hazretleri ve mîr-âhûr ağanın haberleri ve gerek Bender ve Babatağı ve sâ'ir Moskov hudûdında vâki' ser-had âhâlîsinün mahzarları mücebince Moskovlunun heyânet ve niyyet-i fâsidleri zâhir olmağla üzerine sefer-i hümayûn vukû'ı lâzım geldiği vükelâ-yı devlet ile dahı müzâkere olunup cümleye tefhîm olınmak üzere tasmîm olındı.

1 Raşit Gündoğdu (hızl.) *Uşşâkizâde Seyyid İbrâhîm Hasîb, Târîh-i Uşşâkizâde*, İstanbul: Çamlıca Yay., 2005, s. CXLII.

Mâh-ı mezbûrun yigirmi sekizinci Hamîs günü bi'l-cümle vüzerâ ve 'ulemâ ve ocak ağaları ve h'âcegân-ı dîvân ve küttâb ve ocak ihtiyârları sarây-ı hümayûna cem' ve da'vet ve Şofa Köşki nâm mahalde bi'z-zât huzûr-ı hümayûnda 'akd-i meclis-i meşveret olup ibtidâ bu husûsı haber virmek için gelen ümerâ-yı ser-hadden halka i'lâm-ı hâl için düşmenün keyfiyyâtı su'âl buyrıldı. Cümlesi bir ağızdan vâki' hâli takrîre âgâz idüp "Moskov keferesinün hîle vü hud'alarına i'timâd olunursa devlet-i 'aliyye üzerine hücum kasdıyla şeb ü rûz tedârikde olduğundan nâşî ser-hadlerden bi'l-külliyeye emniyyet gidüp ve havf ve mekr ü şürûr ile İstanbul halkı bî-huzûr olmuştur. Eger bir müddet müsâmaha olunursa 'ale'l-gaffle yürüyüp ser-hadlere istîlâ ideceginde şübhe yokdur." diyü tahkîk-ı makâl¹

Mâh-ı mezbûrun yigirmi sekizinci Hamîs günü bi'l-cümle vüzerâ ve 'ulemâ ve ocak ağaları ve h'âcegân-ı dîvân ve küttâb ve ocak ihtiyârları sarây-ı hümayûna cem' [ü] da'vet ve Şofa Köşki nâm mahalde bi'z-zât huzûr-ı hümayûnda meclis-i meşveret olup ibtidâ bu husûsı haber virmek için gelen ümerâ-yı ser-hadden halka i'lâm-ı hâl için düşmenün keyfiyyâtı su'âl buyrıldı. Cümlesi bir ağızdan vâki' hâli takrîre âgâz idüp "Moskov keferesinün hîle vü hud'alarına i'timâd olunursa devlet-i 'aliyye üzerine hücum kasdıyla şeb ü rûz tedârikde olduğundan nâşî ser-hadlerden bi'l-külliyeye emniyyet gidüp ve havf ve mekr ü şürûr ile İstanbul halkı bî-huzûr olmuştur. Eger bir müddet müsâmaha olunursa 'ale'l-gaffle yürüyüp ser-hadlere istîlâ ideceginde şübhe yokdur." diyü tahkîk-ı makâl¹

1 Gündoğdu, age, s. 1041.

1 Vekâyi'ül-Fuzalâ, C. III, vr. 248b-249a.

3) Nev'izâde Atâyî, *Zeyl-i Şakâ'ik*

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da bahis konusu edilen şahsiyetlerin kahir ekseriyeti babaları müderristir. Yazar bir kişiden bahsederken onun babası, dedesi vb. ceddine yönelik bilgi veririrken tezyil ettiği Nev'izâde Atâyî'ye sıklıkla atıfta bulunur. Şeyhî'nin ismini en fazla zikrettiği kaynak selefi Atâyî'nin zeylidir:

- “tercemeleri *Zeyl-i 'Atâyî'*de mezkûr olan Monlâ Tevfik-ı Gîlânî'nün mahdûm-ı mihter-i sa'd-ahteri ve pertev-i neyyir-i tevfik-güsteridür.”¹
- “Şârih-i *Şir'atü'l-İslâm* Seyyid 'Alî-zâde ahfâdından olup tercemesi *Zeyl-i 'Atâyî'*de mastûr tokuz yüz seksen beş târîhinde devlet-i Sultân Murâd Hân-ı Sâlis'de cîsr-i fenâdan 'ubûr eyleyen Seyyid 'Alî Efendi merhûmun mahdûm-ı ma'âlî-rüsûmı Seyyid Mehemed Efendi'dür.”²
- “ulemâ-yı devlet-i Sultân Selîm Hân-ı Sâni'de tercemesi *Zeyl-i 'Atâyî'*de sebki iden Burusevî es-Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'nün ferzend-i kihteri olmağın “Kadrî-zâde Efendi” demekle şehîr ...”³

4) Karaçelebizâde Abdülazîz, *Ravzatü'l-ibrâr*

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da ismi zikredilen birkaç kaynaktan birisi Şeyhülislâm Karaçelebizade Abdülaziz Efendi'nin Hz. Âdem'den 1648 yılına kadar gelen olayları içine alan umûmî tarihi *Ravzatü'l-ibrârî'l-mübîn bi-vekâyi'î selefi'l-mâziyye ve'l-ahbâr*'dır.⁴

“Kara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi *Târîh*'lerinde nakl iderler ki sâhibüt-terceme üç gün mahkemede ta'yîn-i küttâb u nevvâb ve mübâşeret-i te'âtî-i hıdmet-i ihtisâb itdükden sonra bî'r-resmî't-tâm ya'nî 'ale'l-ihtîşâm kola binüp ...”⁵

5) Şârihü'l-Menârzâde, *Târîh*

Menâr şârihi Abdülhalim Efendi'nin oğlu olan ve babasının “Menâr Şerhedicisi” mânâsına gelen lakabıyla anılan Ahmed Çelebi'nin yaradılıştan 1065

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 6a.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 6b.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 8a.

4 Bkz. İbrahim Özgül, (hzl.), *Kara Çelebizâde Abdülaziz Efendi'nin Ravzatü'l-ibrâr Adlı Eseri*, Atatürk Üni. SBE, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 2010.

5 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 148b.

(1655) yılına kadarki cereyan eden hadiseleri anlattığı *Târîh*'i, Şeyhî'nin ismini andığı birkaç kaynaktan biridir.¹

“Hattâ Şârihü'l-*Menâr-zâde* Ahmed Efendi ve Kara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'aziz Efendi *Târîh*'lerinde nakl iderler ki sâhibü't-terceme üç gün mahkeme ta'yîn-i küttâb u nevvâb ve mübâşeret-i te'âtî-i hıdmet-i ihtisâb itdükden sonra bi'r-resmî't-tâm ya'nî 'ale'l-ihîşâm kola binüp ...”²

6) Râşid Mehmed Efendi- *Târîh*

Şeyhî Mehmed Efendi'nin eserinde ismini zikrettiği birkaç kaynaktan birisi XVIII. asır şair, yazar ve tarihçilerinden Râşid Mehmed Efendi'nin 1126-1135 (1714-1723) yılları arasında sürdürdüğü vak'anüvâslik görevi esnasında kaleme aldığı tarihtir. Eser, *Na'imâ Târîhi*'nin devamı niteliğindedir. 1071-1115 (1660-1703) yılları arasında vukû' bulan hadisatı anlatan bir Osmanlı tarihidir.³ Şeyhî, bu eserin adını sadece bir kez zikremiştir.

“Sultân Bâyezîd Hân Câmi'-i Şerîfi'nde yevmü's-sebt va'ziyyesi bunlara tevcih olunup bu hâl üzere kürsî-nişîn-i va'z u tezkîr ve nâkil-i hadîs ü tefsîr iken *Râşid Efendi Târîhi*'nde tahrîr olduğu vech üzere ekseriyyâ Sebt günleri Sultân Bâyezîd Hân Câmi'-i Şerîfi va'ziyyesinden sonra Eski Sarây kurbinde ...”⁴

7) Nazmî Efendi, *Hediyyetü'l-ihvân*

XVII. asrın mutasavvîf şairlerinden olan Mehmed Nazmî Efendi'nin Halvetî tarikatının Sivasiyye şubesi şeyhlerini bahis konusu ettiği *Hediyyetü'l-ihvân*⁵ adlı mensur eseri, Şeyhî'nin mutasavvıfların hayat hikâyelerini yazarken istifade ettiği bir kitaptır. Yazar, bilhassa şeyhlerle alâkalı kerâmetleri bu eserden iktibas etmiştir:

“Hazret-i 'azîzün kerâmât-ı 'iyâniyyeleri meşhûr ve hâlât-ı seniyyeleri ze-

1 Bu eser müsvedde hâlinde kalmış ve XVIII. asır müverrihlerinden Na'imâ tarafından tebyiz edilmiş ve diğer tarihlerle mukayese edilerek yeniden telif edilmiştir. Bkz. Mehmet İpşirli, (hzl.), *Târîh-i Na'imâ*, Ankara: TTK Yay., 2007.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 148b.

3 Fatih Günay, “Râşid Mehmed Efendi”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2007, C. 34, s. 464. Bu eserin yeni harfli tenkitli neşri için bkz. Abdülkadir Özcan vd. (hzl.), *Târîh-i Râşid ve Zeyli*, İstanbul: Klasik Yay., 2015.

4 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. III, vr. 229b.

5 Bkz. Osman Türer, (hzl.), *Osmanlılarda Tasavvufî Hayat (Hediyyetü'l-ihvân)*, İstanbul: İnsan Yay., 2006; Hasan Aksoy, “Nazmî Efendi, Mehmed”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, C. 32, s. 460-61.

bân-zed-i cumhûr olup cümleden bir Şeyh Nazmî Efendi merhûm *Hediyyetü'l-ihvân* nâm te'lîf-i celillerinde zıkr itmişlerdür ki *Kitâb-ı Lemezât* mü'ellifi Şeyh Hulvî Mahmûd Efendi nakl ider ki"¹

“Biri dahı yine Nazmî Efendi merhûm *Hediyyetü'l-ihvân*'da nakl buyurmuşlardur ki hazret-i 'azîzün hulefâsından Ankaravî Karabaş Mahmûd Efendi ehl ü 'iyâlini Ankarâ'dan İstanbul'a nakl murâd itdükde 'azîz hazretleri harc-ı râh için bir avuç akçe ihsân idüp “Ta'dâd itmen, âhir-i 'ömrünüze dek size kâfidür.” buyurdılar.”²

8) Riyâzî Mehmed Efendi, *Riyâzü'ş-şu'arâ*

Şeyhî, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da 576 şairin hayat hikayesine yer vermiştir. Bunların hayatları ve eserleri hakkında malumat verirken başvurduğu kaynaklar arasında şuarâ tezkireleri başta gelmektedir. Riyâzî Mehmed Efendi'nin 1609 yılında kaleme aldığı *Riyâzü'ş-şu'arâ* adlı şairler tezkiresi de Şeyhî'nin kaynakları arasındadır. Eserin ismini bir biyografide doğrudan, bazı biyografilerde ise dolaylı olarak anmaktadır.

- “Sabrî, zümre-i kuzât-ı sûtûde-sıfâtdan olup tercemesi Riyâzî Efendi'nün *Tezkiretü'ş-şu'arâ*'sında mastûr ve bin sekiz târîhinde ...”³
- “Tercemesi *Tezkiretü'ş-şu'arâ*'da⁴ mastûr olup kırkdan munfasıl iken elf-i kâmil hudûdında cisr-i fenâdan 'ubûr ve menzil-i bekâda huzûr eyleyen Üsküdarî Hâşimî Mehmed Efendi'nün ferzend-i fûrûzende-ahteridür.”⁵
- “‘Uzûbet-i mâ ve letâfet-i hevâda bî-bahâ olan mahrûsa-i Burusa'da 'Abdü'l-mü'min Câmi'î'nde hatîb-i edîb ve fezâ'il ü ma'ârifden fâ'iz-i nasîb olup *Tezkiretü'ş-şu'arâ*'da⁶ mastûr ve bin on yedi târîhinde cisr-i fenâdan 'âlem-i bâkiye 'ubûr eyleyen Hevâyî muhalles Mustafâ Efendi'nün ...”⁷

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 37a.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 304a.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 99b.

4 Burada kastedilen eser ya Riyâzî'nin *Riyâzü'ş-şu'arâ*'sı veya Zehrimârzâde Rızâ'nın *Tezkiretü'ş-şu'arâ*'sıdır. Zira Şeyhî'den önce Üsküdarlı Hâşimî'den bahseden en eski iki kaynak yukarıda zikredilenlerdir. Bkz. Açıkgöz, agt, s. 261; Gencay Zavotçu, (hızl.), *Rıza Tezkiresi*, İstanbul: Sahhafar Kitap Sarayı, 2009, s. 173.

5 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 180b.

6 Burada kastedilen eser ya Riyâzî'nin *Riyâzü'ş-şu'arâ*'sı veya Zehrimârzâde Rızâ'nın *Tezkiretü'ş-şu'arâ*'sıdır. Zira Bursalı Hevâyî'den bahseden en eski iki kaynak yukarıda zikredilenlerdir. Bkz. Açıkgöz, agt, s. 266; Zavotçu, age, s. 177.

7 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 231a.

9) Seyyid Mehmed Rıza, *Tezkire-i Rızâ*

XVII. asır şu'arâ tezkiresi yazarlarından birisi de Zehrimârzâde Seyyid Mehmed Rıza Efendi'dir. 1000-1050 (1591-1640) tarihleri arasında yaşamış şairlerin bahis konusu edildiği *Tezkire-i Rızâ*, Şeyhî'nin bazı şairler hakkında malumat verirken müracaat ettiği kitaplar arasındadır. Ancak yazar, eserin ismini bildirmeksizin aktarmalarda bulunur.

Vekâyi'ül-Fuzalâ

“Kıssa-i *Leylî vü Mecnûn*'ı dahı tahrîre getürmeğe mübâşeret idüp rûzgâr itmâmına ruhsat virmemekle şem'î ümmîdin itfâ eylemişdür. Bu ebyât ol hikâyâtun ser-âgâzındandır.”¹

Tezkire-i Rızâ

“Kıssa-i *Leylî vü Mecnûn*'ı tahrîre getürmeğe mübâşeret idüp rûzgâr-ı zûr-kâr itmâmına ruhsat virmeyüp şem'î vücûdın itfâ eylemişdür. Bu ebyât ol hikâyâtun ser-âgâzındandır.”²

10) Yümnî Mehmed Sâlih, *Tezkire-i Şu'arâ*

XVII. asır şairlerinden Yümnî mahlaslı Mehmed Sâlih Efendi, 1621'den başlayarak Kafzâde Fâizî tarzında ve adeta ona zeyl olarak bir şairler tezkiresi kaleme almıştır. Tezkirede 29 şairin çok kısa biyografileri ve şiiirlerinden örnekler yer almaktadır.³ Şeyhî, Yümnî'nin biyografisini yazarken bu tezkirenin müsveddelerini gördüğünü ifade etmektedir.

“*Tezkiretüş-şu'arâ* tesvîdine mübâşeret eyleyüp zamânesi şu'arâsını bir mikdâr tahrîr eylemişdi. Lâkin itmâmına “ömri müsâ'ade itmedi. Fakîr-i câmi'ül-hurûf kendü hattıyla müsveddesini görmüş idüm.”⁴

Şeyhî, müsveddelerini gördüğünü söylediği bu tezkireyi eserinde kullanmış olmalıdır. *Yümnî Tezkiresi*'nde yer alan 29 şairden sadece Âbî, Fuzûlî, Hilmî Mustafa ve Vahdetî mahlaslı şairlerin biyografisi *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da yer almaktadır. Geriye kalan şairlerin tamamı eserde bahis konusu edilmiştir.

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 63a.

2 Zavotçu, age, s. 155-156.

3 Sadık Erdem, (hızl.), *Tezkire-i Şu'arâ-i Yümnî*, Ankara: TTK Yay., 2013, s. XIX.

4 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 390b.

Resmî Kaynaklar

Şeyhî Mehmed Efendi'nin eserinin en önemli kaynaklarından birisi şeyhülislâm defterleridir. XVII. asrın ortalarından itibaren kazaskerlerin nüfuzu azalmış, kadıların, hatta kazaskerlerin tayinleri bile şeyhülislâmlara verilmiştir. Nüfuz ve yetkilerin artması şeyhülislâm defterlerinin kazasker ruznamçeleri kadar önemli olmasını sağlamıştır. Şeyhî, ana kaynağı olan bu şeyhülislâm defterlerinden bahsetmese de *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'yı kaleme aldığı *Tezkiretüş-şu'arâ*'da kaynak olarak kullanan ve Şeyhî'nin çağdaşı olan Mirzâzâde Sâlim, Şeyhî'den bahsederken onun herşeyin sıhhatini bilmede ve gerçeği yazmada çok özen gösterdiğini belirterek şeyhülislâm defterlerini kullandığını şöyle ifade etmiştir:¹

“Selîkası târîh semtine düşmekle her şey'in sıhhatin bilmekte 'azîm ihtimâm ve defâtir-i kadîme-i sultâniyyelere ve şeyhü'l-İslâm defterlerine dest-resîde olmağla emr-i tevârihde sa'y-ı tâm ve hidmet-i mâlâ-keîâm edip belki umûrdan ba'zı emrin gereği gibi sıhhatine vukûf-ı tâmm için ihtiyâr-ı meşakk-ı sefer ve it'âb-ı vücûd edip terk-i huzûr etmekle elbette emr-i mühimmin sıhhatine zafer bulup eser-i mezkûrun iki cildini ...”²

Yazarın şeyhülislâm defterlerine nasıl ulaştığını tam olarak bilemesek de *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da yer alan bazı ifadeler, bu hususta bizlere fikir verebilir. Şeyhî, 4 Muharrem 1124'te vefat edene kadar üç kez şeyhülislâm olan Ali Efendi'den³ “efendim” diye söz etmiş; Ali Efendi'nin çocukları olan Abdullah Efendi ve Mustafa Efendi'den bahsederken de birçok kez “velinimetimin oğlu” ibaresini kullanmıştır.

- “**şeyhü'l-İslâm-ı sâbık efendimüz** Başmakcı-zâde es-Seyyid 'Alî Efendi merhûmun mahdûm-ı kihterleri es-Seyyid Mustafâ Efendimüze bervech-i ma'îşet mahal görildi.”⁴
- “Medrese-i mahlûlesi **veliyyü'n-ni'am-zâdemüz efendimüz** Başmakcı-zâde es-Seyyid 'Abdu'llâh Efendi hazretlerine tevcîh olındı.”⁵

1 Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, (tıpkıbasım: Abdülkadir Özcan), İstanbul: Çağrı Yay., 1989; “Şeyhî ve Vekâyi'ül-fudalâ'ya Dâir” s. X.

2 İnce, age, s. 442; Özcan, agtb, s. X.

3 Mehmet İpşirli, “Paşmakcızâde Ali Efendi”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 34, İstanbul 2007, s. 186.

4 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. II, vr. 188a.

5 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. II, vr. 146a.

- “medrese-i mahlûlesi **veliyü'n-ni'am-zâdemüz** Başmakcı-zâde es-Seyyid Mustafâ Efendimüz'e tevcih olındı.”¹

Bu ifadelerden hareketle Şeyh'in, Şeyhülislâm Başmakcızâde Ali Efendi'nin yardımlarını gördüğü, onun tarafından himaye edildiği rahatlıkla söylenebilir.

b. Sözlü Kaynaklar

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın yazımında birçok sözlü kaynaktan da istifade etmiştir. “rivâyet olunur ki”, “nakl olunur ki”, “mesmû'dur ki”, “sikâtdan mervîdir” vb. ifadelerle sözlü kaynaklarını aktaran Şeyhî, sadece babası Feyzi Hasan Efendi'den duyduğu bilgilerde kaynak şahıs ismi zikretmiştir. Diğer sözlü kaynakları ise meçhuldür:

- “Bu gûne **nakl olunur ki** yetmiş bir Muharrem'inde devletün Edrine'den İstanbul'a 'azîmetleri mukarrer olmağın sâhibüt-terceme Şeyhül'İslâm Esîrî Mehemmed Efendi'nün fetvâ-emâneti hıdmetiyle mukayyed bulunup ba'z-ı eşyâsın ...”²
- “**Nakl olunur ki** Üsküdarî Mahmûd Efendi hazretleri cedd-i sâhibüt-terceme Üftâde Efendi cenâblarınınun halîfeleri olmak takrîbiyle hayâtlarında bir gün Mahmûd Efendi hazretlerine hitâb idüp ...”³
- “Hattâ **rivâyet olunur ki** sebep-i mevti bir şeftâlû çekirdeği olmuştur.”⁴
- “Hattâ şöyle **rivâyet olunur ki** bir iki def'a sâ'ir ism ile müsemmâ olanlara tevcih olunup bir sebep ile birkaç gün içinde ref' olunmuştur.”⁵
- “Bu fakîr kendülerden **mesmû'um** olmuştur ki evâ'il-i hâllerinde nev-heves olan ba'z-ı tâze-gûyân-ı emsâl ü akrân ile mübâhese-i şî'riyye eyleyüp ...”⁶
- “... merhûm-ı mezbûrun tertîbin kalb ü tagyîr ve düşdükce i'tirâzâta telmîh-i dil-pezîr eylemişlerdür ve evâ'il-i hâllerinde ba'z-ı mahalle risâle yazdukları dahı **mesmû'dur**.”⁷

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. II, vr. 206a.

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 157b.

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 318a.

4 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 261a.

5 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 318b.

6 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. II, vr. 22b.

7 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 135b.

- “Âsâr-ı ‘ilmiyyelerinden *Binâ Şerhi* ve *Sûre-i Kerîme-i Furkân*’a tefsîri **mesmû‘dur.**”¹
- “**Sikâtdan mervîdür ki** dâ'imâ temennî-i şehâdet itmekle du‘âsı karîn-i icâbet olmuş idi.”²
- “Hattâ **mervîdür ki** merhûm-ı müşârun ileyh evvel-i eyyâm-ı şebâbdan âhir-i hengâm-ı hayât-ı takvâ-me‘âblarına değin libâs-ı vera‘ u zühd ile ârâste ...”³
- “Azîzlerine sebep-i irtibâtları bu gûne **mervîdür ki** bunlar mahrûsa-i Burusa'ya ‘azîmet itdüklerinde şeyhleri henüz tekye binâsına şürû‘ itmişler.”⁴
- “Kerâmât-ı bâhirelerinden biri dahı bu fakîr-i câmi‘ül-hurûfun vâlidî merhûm Şeyh Feyzî Hasan Efendî'den **mesmû‘-ı fakîrdür ki** ...”⁵

B. Muhteva Unsurları

Vekâyi‘ül-Fuzalâ'nın muhtevası oldukça geniş kapsamlı olduğundan her cilt ayrı ayrı değerlendirilecektir.

1. Cild-i Evvel'in Muhtevası

Mukaddime

Şeyhî Mehmed Efendi seleflerinden kendisine intikal eden klasik eser tertibi metodunu *Vekâyi‘ül-Fuzalâ*'nın mukaddimesine aynen tatbik etmiştir. Yazar eserine besmele ile başlamış; hamdele bahsinde ise insana türlü nimetler ihsan ederek yaratılmışlar arasında onu en seçkin konuma yükselten Allah'a hamd ve senada bulunmuştur.

“Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müre‘âl dergâh-ı ‘izzetine îsâl olunur ki cümle-i mahlûkât beyninden benî nev‘-i insânı mümtâz ve kâmet-i bâlâ-yı isti‘dâdların hil‘at-i garrâ-yı ⁶ (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا) ile mutarraz u ser-efrâz ve ser-i ibtihâcların tâc-ı ve ⁷ (خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ) ile müteveccü'l-i-zâz eyledi.”⁸

1 *Vekâyi‘ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 265a.

2 *Vekâyi‘ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 191b.

3 *Vekâyi‘ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 273b.

4 *Vekâyi‘ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 309b.

5 *Vekâyi‘ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 304a.

6 *Kur‘ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi* 17/70, “Ve andolsun ki biz kerem sahibi kıldık”, âyetin tamamının meâli şöyledir: “Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, (çeşitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık.”

7 *Kur‘ân-ı Kerîm, Tîn Sûresi* 95/4 “Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.”

8 *Vekâyi‘ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 1b.

Hamdele bahsini tamamlayan yazar, salvele kısmına geçerek yaratılmışların en şerefli ve varlıkların övücü, nebilerin sonuncusu Hz. Peygamber'e salât ve selâmlar gönderir.

“Ve le'âlî-i mütelâlî-i salavât-ı Süreyyâ-intizâm ve mürvârîd-i girân-bahâ-yı tahiyât-ı Pervîn-nizâm ol tırâz-ı hilkat-i insâniyye ve Tûr-ı tecelliyât-ı Rab-bâniyye, rûh-ı cesed-i 'âlem, evvelîn-i halk ve âhirîn-i mukaddem, mefhar-ı mevcûdât, eşref-i mahlûkât, hâtemül'-enbiyâ Muhammed Mustafâ 'aleyhi mine's-salavâti ezkâhâ' Ravza-i Mutahharasına îsâr olunur ki hurşîd-i cihân-tâb-ı risâleti derûn-ı âfâka nûr-efken-i hüdü ve berîk-ı mihr-i nübüvvet-i tâb-efzâsı nûr-ı cebîn-i arz u semâ ve kurre-i 'ayn-ı millet-i beyzâdur.”²

Yukarıdaki temel kısımların ardından yazar, *eş-Şakâ'îku'n-Nu'mâniyye*'ye olan alâkasına temas ederek Nev'îzâde Atâyî'ye zeyl yazma arzusunu dile getirmiştir. Kaleme almayı planladığı kitabında Nev'îzâde Atâyî'deki tertip metoduna uymakla birlikte ne gibi yeni ilavelerde bulunacağını belirtmiştir. Çeşitli sebeplerden ötürü eseri yazmakta geciktiğini, bu esnada Nev'îzâde Atâyî'ye yazılmış bir zeyil gördüğünü, bunun da muhtelif açılardan noksan ve hatalarını tespit edince dostlarının da ısrarıyla yazmayı planladığı eserini vücuda getirdiğini söylemiştir. Yazar, eserin kime ithaf edildiğini belirttikten sonra manzum şekilde kitabın adını, yazılmaya başlandığı tarihi de bildirerek hayır duaya nail olabileme ümidini ifade edip asıl kısma geçmiştir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Evvel*'i Sultan IV. Murad tabakasının ikmâlî, Sultan İbrahim ve Sultan IV. Mehmed tabakaları olmak üzere toplam üç tabakadan meydana gelmektedir.

a) XVII. Tabaka olan Sultan IV. Murad Tabakasının İkmali: *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın ilk bölümü Sultan IV. Murad tabakasının ikmalidir. 1032-1049 (1623-1640) yılları arasını kapsayan Sultan IV. Murad tabakasının 1042 (1632/33) yılına gelene kadarki kısmı Nev'îzâde Atâyî tarafından ele alınmış, yazarın 1045'te (1635-36) vefatı sebebiyle tabakanın geriye kalan yedi yıllık kısmında ölen şahısların biyografileri yazılamamıştır.

1 “Salâtların en temizi onun üzerine olsun.”

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 1b.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da Şeyhî Mehmed Efendi, eserdeki kronolojik çizgiyi bozma pahasına da olsa selefi Nev'îzâde Atâyî'ye duyduğu hürmet ve muhabbetin ifadesi sebebiyle öncelikle onun biyografisine yer vermiştir. Tabaka ismine "ikmal" dendiği için Şeyhî Mehmed Efendi'den öncelikle beklenen sadece IV. Murad devri vefeyâtının kalan kısmını, yani 1043-1049 (1633/34-1640) yılları arasında vefat eden şahısların biyografilerini yazmasıdır. Yazar bu hususta da farklı davranarak Nev'îzâde Atâyî'nin, eserinde hâl tercümelerine yer vermediği veya yazmayı unuttuğu şahısların biyografilerini de kaleme almıştır. 1040 (1632/33) yılında vefat edenlerden itibaren kronolojik şekilde tabakanın ikmaline başlamıştır. Bazı kısımlarda biyografisini yazdığı şahısların akrabalarından öne çıkmış kimselerin hayat hikâyelerinin Atâyî'nin zeylinde bulunmadığını farketmiş, kronoloji bozulsa da onların da hâl tercümelerine yer vermiştir.¹

Âlimler bahsini tamamladıktan sonra yazar sûfilerin hâl tercümesine geçer. Öncelikle *Zeyl-i Atâyî*'de bulunan tarikat silsilelerini Atâyî'nin bıraktığı yerden kendi zamanına kadar getirir. Silsilede *Zeyl-i Atâyî*'de yer almayan Celvetî ve Gülşenî silsileleri de belirtilmiştir. Tarikat silsilelerinin ardından meşâyih biyografileri kaleme alınmıştır. Daha sonra adı geçen tabakada zuhur eden hadiselerin anlatımına geçilmiştir.² Bu bahiste öncelikle padişahın doğum tarihi, tahta çıkışı ifade edilmiş düşürülen tarihlerden örnekler sunulmuştur. Ardından kronolojik olarak zuhur eden önemli hadiseler (isyanlar, yangınlar), fetihler (Bağdat ve Revan), düzenlenen seferlerden bahsedilmiştir. Padişahın vefatına değinilerek tahtta kaldığı süre belirtilmiş, yaptırdığı hayır eserleri ifade edilmiştir. Daha sonra çocukları ve hocalarının kimler olduğu söylendikten sonra devlet adamları kısmına başlanmıştır. Sadaret makamında görev yapmış

1 Meselâ yazar, Nevâlizâde Ziyâüddin Efendi'yi anlatırken onun kardeşi olan ve 1027 yılında vefat eden Nevâlizâde Atâullah Efendi'nin biyografisinin *Zeyl-i Atâyî*'de bulunmadığını farkederek Ziyâüddin Efendi'nin biyografisinin sonuna adı geçen şahsın hâl tercümesini de ilave etmiştir. Buna benzer başka bir durumsa Balat Şeyhi Hasan Efendi'nin babası Seyyid Mehmed Efendi için geçerlidir. Yazar, Balat Şeyhi Hasan Efendi'yi anlatacakken 1038'de vefat eden şeyhin babası Seyyid Mehmed Efendi'nin biyografisinin *Zeyl-i Atâyî*'de olmadığını görmüş, önce Seyyid Mehmed Efendi'nin ardından da Balat Şeyhi Hasan Efendi'nin hayat hikâyelerini yazmıştır. Eserde biyografisi yazılan şahıslar arasında en erken vefat edeni 1027'de (1617) ölen Nevâlizâde Atâullah Efendi, en geç vefat edeni ise 1142'de (1730) ölen Süfi Emir Mehmed Efendi'dir. Her ne kadar yazar, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'daki biyografilere *Zeyl-i Atâyî*'nin kaldığı 1043 yılından itibaren başladığını ifade etmişse de eserde bahis konusu edilen şahıslar 1027-1142 (1617-1730) yılları arasında vefat etmişlerdir.

2 Dikkat çekici bir diğer husus Atâyî'nin kısaca değindiği tabakalardaki cereyan eden vak'alar Şeyhî'nin zeylinde daha ayrıntılı ele alınmasıdır.

sadrazamların kısa biyografileri anlatılıp belli başlı büyük kadılıklarda görevli kişiler, Kırım hanları, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının azil ve nasb tarihleri açıklandıktan sonra şairler bahsine geçilmiştir. Burada da elifbâ sırasına göre şairlerin çok kısa hayat hikâyeleri ele alınarak şiirlerinden örnekler sunulmuştur. Sunulan şiir örneklerinin azlığı ve çokluğu hususunda bahis konusu edilen şairin şöhreti ve müretteb divânına Şeyhî Mehmed Efendi'nin ulaşip ulaşamaması en önemli etkidir.

Vekâyi'ü'l-Fuzalâ'nın ilk kısmı olan XVII. tabakanın ikmalinde toplamda 75 âlim, 12 mutasavvıf, devrin padişahı Sultan IV. Murad, 3 sadrazam ve 22 şair olmak üzere toplamda 113 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır¹.

b) XVIII. Tabaka / Sultan İbrahim Tabakası (1049-1058/1640-1648)

Vekâyi'ü'l-Fuzalâ'nın ikinci bölümü Sultan İbrahim tabakasından meydana gelmektedir. Sultan IV. Murad tabakasının ikmalinin son faslı olan şairler bölümü tamamlandıktan sonra yeni tabakaya geçiş sadece bir başlıkla ifade edilmiştir. Ölüm tarihi sırasına göre öncelikle âlimler, ardından şeyhlerin hâl tercümeleri yazılmıştır. Daha sonra adı geçen tabakada zuhur eden hadiselerin anlatımına geçilmiştir. Bu bahiste öncelikle padişahın doğum tarihi ve tahta çıkışı ifade edilerek bunlara düşürülen tarihlerden örnekler sunulmuştur. Ardından kronolojik olarak zuhur eden önemli hadiseler (isyanlar, yangınlar), fetihler, düzenlenen seferlerden bahsedilmiştir. Padişahın hal' ediliş bahsi geçirtilerek vefatına değinilip tahtta kaldığı süre belirtilmiş, yaptırdığı hayır eserleri bildirilmiştir. Daha sonra çocukları ve hocalarının kimler olduğu söylenip devlet adamlarının biyografileri kısmına başlanmıştır. Veziriazamların kısa biyografileri ve belli başlı büyük kadılıklarda görevli kişilerin, Kırım hanları, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının nasb ve azil tarihleri açıklandıktan sonra şairler bahsine geçilmiştir. Burada da elifbâ sırasına göre şairlerin çok kısa hayat hikâyeleri ele alınmış, şiirlerinden örnekler sunulmuştur.

1 Sultan IV. Murad'ın şehzadelerinin (Şehzâde Ahmed, Şehzâde Süleyman, Şehzade Mehmed ve Şehzâde Alâüddin) sadece doğum tarihleri ve çocukken öldükleri belirtildiği için bunlar müstakil biyografi olarak değerlendirilmemiş ve yukarıdaki sayıya dâhil edilmemiştir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın ikinci kısmı XVIII. tabakada toplamda 73 âlim¹, 15 şeyh, devrin padişahı Sultan İbrahim, 4 sadrazam² ve 29 şair olmak üzere toplamda 122 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır³.

c) XIX. Tabaka / Sultan IV. Mehmed Tabakası (1058-1098/1648-1687)

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın üçüncü bölümü Sultan IV. Mehmed tabakasından meydana gelmektedir. Bu tabaka *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın en hacimli kısmını teşkil etmektedir. Sultan İbrahim tabakasının son faslı olan şairler bölümü tamamlandıktan sonra yeni tabakaya geçiş sadece bir başlıkla ifade edilmiş ve *Cild-i Evvel*'in sonuna kadarki kısım tamamen Sultan IV. Mehmed tabakasına tahsis edilmiştir. Ölüm tarihi sırasına göre öncelikle âlimler, ardından mutasavvıfların hayat hikâyeleri yazılmıştır. Daha sonra adı geçen tabakada zuhur eden hadiselerin anlatımına geçilmiştir. Bu bahiste öncelikle padişahın doğum tarihi ve tahta çıkışı ifade edilerek bunlara düşürülen tarihlerden örnekler sunulmuştur. Ardından kronolojik olarak zuhur eden önemli hadiseler (isyanlar, yangınlar, depremler, sünnet düğünleri), düzenlenen seferlerden (Bozcaada, Yanova, Uyvar, Girit, Kamanıçe, Lazdin, Çehrin ve Peç) ve kazanılan zaferlerden bahsedilmiştir. Padişahın hal' edilmesine kısmî temasta bulunularak tahtta kaldığı süre belirtilmiş, vefat bahsi atlanarak yaptırdığı hayır eserleri zikredilmiştir. Daha sonra çocukları ve hocalarının kimler olduğu söylenip devlet adamları kısmına başlanmıştır. Sadrazamların kısa biyografileri ve belli başlı büyük kadılıklarda görevli kişilerin, Kırım hanları, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının tayin ve azil tarihleri açıklandıktan sonra şairler bahsine geçilmiştir. Burada da elifbâ sırasına göre şairlerin çok kısa hayat hikâyeleri ele alınmış, şiiirlerinden örnekler sunulmuştur.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın üçüncü kısmı ve en hacimli tabakası olan XIX. tabakada toplamda 590 âlim, 81 şeyh, devrin padişahı Sultan IV. Mehmed,

-
- 1 Bülbülzâde Abdullah Efendi'nin biyografisinde hem onun hayatına hem de oğlunun hayatına yer verildiği için iki farklı biyografi olarak değerlendirilmiştir.
  - 2 Bu tabakanın son sadrazamı olan Süfi Mehmed Paşa'nın vezareti Sultan IV. Mehmed zamanında da devam ettiğinden biyografisi sonraki tabakada ele alınmış ve bu sayıya dahil edilmemiştir.
  - 3 Sultan İbrahim'in şehzadelerinden Şehzâde Murad, Şehzâde Selim, Şehzade Osman, Şehzâde Cihangir, Şehzâde Bâyezîd ve Şehzâde Orhan'ın sadece doğum ve ölüm tarihleri belirtildiği için bunlar müstakil biyografi olarak değerlendirilmemiş ve yukarıdaki sayıya dâhil edilmemiştir.

16 sadrazam¹ ve 139 şair olmak üzere toplamda 827 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Evvel*'i Sultan IV. Mehmed tabakasının tamamlanmasıyla sona ermektedir.

2. *Cild-i Sânî*'nin Muhtevası

Cild-i Evvel'i tamamladıktan sonra yazar doğrudan *Cild-i Sânî*'ye başlamamış, kısa bir mukaddime kaleme almıştır. Besmele ve hamdele kısımlarından sonra eserinin *Cild-i Sânî*'sinde hangi bölümlerin yer alacağını ifade etmiştir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sânî*'sinde sırasıyla Sultan II. Süleyman, Sultan II. Ahmed, Sultan II. Mustafa tabakalarının tamamını ve Sultan III. Ahmed tabakasının 1130 senesine kadarki kısmını anlatmaktadır.

a) XX. Tabaka / Sultan II. Süleyman Tabakası (1099-1102/1687-1691)

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın tamamı gözönünde tutulduğunda dördüncü bölümü Sultan II. Süleyman tabakasından meydana gelmektedir. Bu tabaka *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Sânî*'sinin ilk kısmını teşkil etmektedir. Sultan IV. Mehmed tabakasının son faslı olan şairler bölümüyle ilk cilt tamamlanarak yeni bir cilde başlayan yazar kısa bir mukaddimenin ardından XX. tabakaya geçişi bir başlıkla ifade etmiştir. Ölüm tarihi sırasına göre öncelikle âlimler, ardından mutasavvıfların hayat hikâyeleri yazılmıştır. Daha sonra adı geçen tabakada zuhur eden hadiselerin anlatımına geçilmiştir. Bu bahiste öncelikle padişahın doğum tarihi ve tahta çıkışı ifade edilerek bunlara düşürülen tarihlerden örnekler sunulmuştur. Ardından kronolojik olarak zuhur eden önemli hadiseler (isyanlar, yangınlar, depremler) düzenlenen seferler ve kazanılan zaferlerden bahsedilmiştir. Padişahın vefatına değinilerek tahtta kaldığı süre belirtilmiş, yaptırdığı hayır eserleri ifade edilmiştir. Daha sonra çocukları bahsine temas edilmeden hocalarının kimler olduğu söylenerek devlet adamlarının hâl tercümeleri kısmına başlanmıştır. Sadrazamların kısa biyografileri ve belli başlı büyük kadılıklarda görevli kişilerin,

1 Bu tabakanın son sadrazamı olan Siyavuş Paşa'nın vezareti Sultan II. Süleyman zamanında da devam ettiğinden biyografisi sonraki tabakada ele alınmış ve bu sayıya dahil edilmemiştir.

Kırım hanları, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının nasb ve azil tarihleri açıklandıktan sonra şairler bölümüne geçilmiştir. Burada da elifbâ sırasına göre şairlerin çok kısa hayat hikâyeleri ele alınmış, şiirlerinden örnekler sunulmuştur.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sânî*'sinin ilk kısmı olan XX. tabakada toplamda 70 âlim, 7 şeyh¹, devrin padişahı Sultan II. Süleyman, 3 sadrazam² ve 19 şair olmak üzere toplamda 100 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır.

b) XXI. Tabaka / Sultan II. Ahmed Tabakası (1102-1106/1691-1695)

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın beşinci bölümünü Sultan II. Ahmed tabakası teşkil etmektedir. Bu tabakada da ölüm tarihi sırasına göre öncelikle âlimler, ardından mutasavvıfların hayat hikâyeleri yazılmıştır. Daha sonra adı geçen tabakada zuhur eden hadiselerin anlatımına geçilmiştir. Bu bahiste öncelikle padişahın doğum tarihi ve tahta çıkışı ifade edilerek bunlara düşürülen tarihlerden örnekler sunulmuştur. Ardından kronolojik olarak zuhur eden önemli hadiseler (isyanlar, yangınlar, depremler) düzenlenen seferler ve kazanılan zaferlerden bahsedilmiştir. Padişahın vefatına değinilerek tahtta kaldığı süre belirtilmiş, yaptırdığı hayır eserleri ifade edilmiştir. Daha sonra çocukları ve hocalarının kimler olduğu söylenerek devlet adamlarının biyografileri kısmına başlanmıştır. Sadrazamların kısa biyografileri ve belli başlı büyük kadılıklarda görevli kişilerin, Kırım hanları, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının azil ve nasb tarihleri açıklandıktan sonra şairler bahsine geçilmiştir. Burada da elifbâ sırasına göre şairlerin çok kısa hayat hikâyeleri ele alınıp, şiirlerinden örnekler sunulmuştur.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sânî*'sinin ikinci kısmı olan XXI. tabakada toplamda 53 âlim, 12 şeyh, devrin padişahı Sultan II. Ahmed, 4 sadrazam³ ve 24 şair olmak üzere toplamda 94 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır⁴.

1 Balat Şeyhi Hasan Efendi'nin biyografisinde hem kendi hayatına hem de babasının hayatına yer verildiği için iki farklı biyografi olarak değerlendirilmiştir.

2 Bu tabakanın son sadrazamı olan Köprülüzâde Mustafa Paşa'nın vezareti Sultan II. Ahmed zamanında da devam ettiği için biyografisi sonraki tabakada ele alınmış ve bu sayıya dahil edilmemiştir.

3 Bu tabakanın son sadrazamı olan Defterdar Ali Paşa'nın vezareti Sultan II. Mustafa zamanında da devam ettiği için biyografisi sonraki tabakada ele alınmış ve bu sayıya dahil edilmemiştir.

4 Sultan II. Ahmed'in şehzadelerinden Şehzâde Selim ve Şehzâde İbrahim'in sadece doğum ve ölüm tarihleri belirtildiği için bunlar müstakil biyografi olarak değerlendirilmemiş ve yukarıdaki sayıya dâhil edilmemiştir.

c) XXII. Tabaka / Sultan II. Mustafa Tabakası (1106-1115/1695-1703)

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın tamamı gözönünde tutulduğunda, eserin altıncı bölümünü Sultan II. Mustafa tabakası oluşturmaktadır. Sultan II. Ahmed tabakasının son faslı olan şairler bölümünün tamamlanmasının ardından yeni tabakaya sadece bir başlıkla geçilmiştir. Ölüm tarihi sırasına göre öncelikle âlimler, ardından mutasavvıfların hayat hikâyeleri yazılmıştır. Daha sonra adı geçen tabakada zuhur eden hadiselerin anlatımına geçilmiştir. Bu bahiste öncelikle padişahın doğum tarihi ve tahta çıkışı ifade edilerek bunlara düşürülen tarihlerden örnekler sunulmuştur. Ardından kronolojik olarak zuhur eden önemli hadiseler (isyanlar, yangınlar, depremler, Edirne Vak'ası'nın sebepleri) düzenlenen seferler, padişahın bizzat katıldığı seferler ve kazanılan zaferlerden bahsedilmiştir. Padişahın hal' edilişi bahsine değinilerek tahtta kaldığı süre belirtilip yaptırdığı hayır eserleri ifade edilmiştir. Daha sonra çocukları ve hocalarının kimler olduğu söylenip devlet adamlarının hayat hikâyelerine geçilmiştir. Veziriazamların kısa biyografileri ve belli başlı büyük kadılıklarda görevli kişilerin, Kırım hanları, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının azil ve nasb tarihleri açıklandıktan sonra şairler bahsine geçilmiştir. Burada da elifbâ sırasına göre şairlerin çok kısa hayat hikâyeleri ele alınmış, şairlerinden örnekler sunulmuştur.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâni*'sinin üçüncü kısmı olan XXII. tabakada 136 âlim, 23 şeyh, devrin padişahı Sultan II. Mustafa, 5 sadrazam¹ ve 21 şair olmak üzere toplamda 186 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır.²

d) XXIII. Tabaka olan Sultan III. Ahmed Tabakasının İlk Kısmı (1115-1130/1703-1718)

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın tamamı gözönünde tutulduğunda, kitabın yedinci bölümü Sultan III. Ahmed tabakasından meydana gelmektedir. Bu tabaka *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Sâni*'sinin son kısmını teşkil etmektedir. Sultan II. Mustafa tabakasının son faslı olan şairler bölümünün tamamlanmasının ar-

1 Bu tabakanın son sadrazamı olan Nişancı Ahmed Paşa'nın vezareti Sultan III. Ahmed zamanında da devam ettiği için biyografisi sonraki tabakada ele alınmış ve bu sayıya dahil edilmemiştir.

2 Sultan II. Mustafa'nın şehzadelerinden Şehzâde Mehmed, Şehzâde Süleyman, Şehzâde Hüseyin, Şehzâde Selim ve Şehzâde Ahmed'in sadece doğum ve ölüm tarihleri belirtildiği için; Şehzâde Mahmud, Şehzâde Osman ve Şehzâde Hasan'ın ise eser yazıldığı sırada hayatta olduklarından ötürü sadece doğum tarihleri bildirildiği için bunlar müstakil biyografi olarak değerlendirilmemiş ve yukarıdaki sayıya dâhil edilmemiştir.

dından yeni tabakaya sadece bir başlıkla geçilmiştir. Ölüm tarihi sırasına göre öncelikle âlimler, ardından mutasavvıfların hayat hikâyeleri yazılmıştır. Diğer tabakalardan farklı olarak Şeyhî Mehmed Efendi, bu tabaka tamamlanmadığı için zuhur eden mühim hadiselerle alâkalı kayıtlara yer vermemiştir.¹ Sultan III. Ahmed'in tahta çıkışı münasebetiyle kaleme aldığı cülûsiyyeyi örnek olarak sunarak doğrudan devlet ricalinin kısa hayat hikâyesine değinmiştir. Ardından belli başlı büyük kadılıklarda görevli kişilerin, Kırım hanları, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının azil ve nasb tarihleri açıklanarak şairler bahsine geçilmiştir. Burada da elifbâ sırasına göre şairlerin çok kısa hayat hikâyeleri ele alınmış, şiiirlerinden örnekler sunulmuştur².

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâni*'sinin son kısmı olan XXIII. tabakanın ilk kısmında 287 âlim, 43 şeyh, 12 sadrazam³ ve 57 şair olmak üzere toplamda 399 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır.

-
- 1 Şeyhî bu hususta selefi Atâyî'nin metoduna sadık kalmıştır. Atâyî de eserinde tamamlanmamış olan IV. Murad tabakasının vekâyi'ini kaleme almamıştır.
  - 2 Sultan II. Mustafa'nın şehzadelerinden Şehzâde Mehmed, Şehzâde Süleyman, Şehzâde Hüseyin, Şehzâde Selim ve Şehzade Ahmed'in sadece doğum ve ölüm tarihleri belirtildiği için; Şehzâde Mahmud, Şehzâde Osman ve Şehzâde Hasan'ın ise eser yazıldığı sırada hayatta olduklarından ötürü sadece doğum tarihleri bildirildiği için bunlar müstakil biyografi olarak değerlendirilmemiş ve yukarıdaki sayıya dâhil edilmemiştir.
  - 3 Bu tabakanın son sadrazamı olan Dâmâd İbrahim Paşa'nın vezareti, Sultan III. Ahmed tabakasının devamında da sürdüğü için biyografisi bahis konusu edilmemiştir. Kendisinin sadece üstün vasıflarından bahseden biri mensur, diğeri manzum iki medhiyeye eserde yer verilmiştir.

Hatime

Şeyhî Mehmed Efendi, Sultan III. Ahmed tabakasının vefeyâtını 1130 yılına kadar getirdikten sonra *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'yı tamamlamıştır. Eserin hâtime kısmında yazar, 1042-1130 yılları arasında ömür sürmüş ve muhtelif yönleriyle öne çıkmış şahısların biyografilerini yazarak kitabını tamamlama fırsatı veren, Nev'izâde Atâyî gibi şöhretli bir tarihçinin halefi olabilmeyi nasip eden yüce Allah'a hamd ve senâlarda bulunur. Ardından devrin padişahı Sultan III. Ahmed ve sadrazamı Damat İbrahim Paşa için dualar ederek kitabını noktalar.

“Hezârân hezâr hamd ü senâ-yı bî-şümâr cenâb-ı hazret-i Perverdigâr'a sezâvârdur ki bu 'abd-i kalilü'l-bizâ'a Şeyhî-i kemîne-bâ'ayı hazret-i selâtîn-i ma'delet-âyîn ve vüzerâ-yı ma'âlî-pîrâ ve 'ulemâ-yı fihâm ve meşâyih-ı kirâmun evsâf-nüvîsligi şerefine sezâ buyurup merhûm 'Atâyî gibi bir müverrih-i celilü'l-kadrün pey-revi olmaklığı takdîriyle bin kırk iki senesinden bin yüz otuz senesi tamâmına değin zeylü'z-zeyl tahrîrini tesyîr buyurmuşdur. Fe-li'l-lâhi'l-hamd ve'l-minne husûsâ ne nîmet-i 'uzmâ ve ne şeref-i vâlâdur ki bu eser-i pür-îberün itmâmı 'umde-i selâtîn-i kirâm, zübde-i havâkîn-i fihâm, kurretü'l-'ayni'l-'âlem, pâdişâh-ı ma'delet-penâh u ma'delet-himem:

Kıt'a

Hazret-i şâhenşeh-i 'âlem-penâh melik-i dîn
Ya'ni Sultân Ahmed-i Sâlis o sultân-ı bihîn
Zât-ı zî-şân-ı hümayûn-ı ma'âlî-perveri
Oldı genc-i saltanatda cevher-i ferd-i güzîn

Halleda'llâhu hilâfetehu ilâ-yevmi'd-dîn' hazretlerinün zamân-ı ma'delet-unvân-ı rehînü'l-emânlarında cilveger olup siyyemâ vezîr-i sütûde-tedbîr-i ma'âlî-semîrleri dahı ebu'l-mekârim, 'aynü'l-mahâmid ve'l-merâhim, Âsaf-ı bî-nazîr, düstûr-ı Aristo-tedbîr:

Kıt'a

Hazret-i dâmâd-ı şâhenşâh-ı 'âlî-menkabet
Ya'ni İbrâhîm Paşa-yı ma'âlî-iştihâr
Kim odur neşr eyleyen fırk-ı enâma dem-be-dem
Lü'lü-i eltâf u mürvârîd 'atâ-yı bî-şümâr

1 “Din gününe kadar Allah onun hilafetini sürekli kılsın.”

Edâma'llâhu 'izzetehu ve ebbede devletehu ilâ-yevmi'l-karâr' hazretlerinin ey-yâm-ı meserret-encâm-ı vezâretlerinde rûşenger olup bu husûsda mazhar olduğum ni'am-ı 'adidenün teşekkürinden 'aczüm mukarrer ve evliyâ-yı ni'am *edâ-mehumu'llâhu'r-Rabbü'l-ekrem*² hazâratının medîha-i evsâf-ı 'aliyyelerin edâdan lisân kalem-i ebkem olmağın her vaktümi hayr-du'âlarına vakf ve kârımı senâ-yı zât-ı ma'âli-simâtlarına sarf itmeğe 'azm ü cezm ile hatm-i kelâm olındı."³

3. *Cild-i Sâlis*'in Muhtevası

Mukaddime

Yukarıda da bahsedildiği üzere Şeyhî'nin vefatı sebebiyle *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'nın *Cild-i Sâlis*'i, yazarın müsveddelerinden hareketle oğlu Hasan Efendi tarafından kaleme alınmıştır. Hasan Efendi, *Cild-i Sâlis* için hazırladığı mukaddimeyi adeta yeni bir eser kaleme alıyormuş gibi kurgulamış, klasik tertip hususiyetlerini (besmele, hamdele, salve) dikkatli bir şekilde kullanmıştır. Ardından eserin önceki ciltlerinin mahiyetini, son cildin kaleme alınma safahatını ayrıntılı şekilde okuyucuya aktarmaya gayret göstermiştir. Hasan Efendi, sadrazam Ali Paşa'nın emri üzerine babası Şeyhî'nin vefatı sebebiyle yarım kalan Sultan III. Ahmed tabakası vefeyatını, onun sağlığında hazırladığı biyografilerin noksanlarını tamamlayıp tebyiz ettiğini dile getirmiş ve eseri, Sultan I. Mahmud'a ithaf etmiştir.

Cild-i Sâlis'te mukaddime ve hâtîme hâricinde tek bölüm mevcuttur.

XXIII. Tabaka Olan Sultan III. Ahmed Tabakasının İkmâli (1131-1142/1718-1730)

Vekâyi'u'l-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâlis*'i XXIII. tabakanın ikmali olan Sultan III. Ahmed tabakasının tamamlanmasından meydana gelmektedir. Mensur bir mukaddimenin ardından yazar doğrudan bir başlıkla XXIII. tabakanın ikmaline başlamıştır. Ölüm tarihi sırasına göre öncelikle âlimler, ardından mutasavvıfların hayat hikâyeleri yazılmıştır. Bu bahiste öncelikle padişahın doğum tarihi ve tahta çıkışı ifade edilerek bunlara düşürülen tarihlerden örnekler sunulmuştur. Ardından bu tabakanın ilk faslı olup *Cild-i Sâni*'nin son kısmını teşkil etmesine rağmen orada yer verilmeyen vekayi' bu bölümde anlatılmıştır

1 "Kıyamet gününe kadar Allah onun devletini sürekli kılsın, saygınlığını devam ettirsin."

2 "En cömert olan Allah onları devam ettirsin."

3 *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*, C. II, vr. 275b.

Kronolojik olarak zuhur eden önemli hadiseler (isyanlar, yangınlar, depremler, şenlikler, İsveç kralının ağırlanması) düzenlenen seferler (Moskov, Venedik ve Nemçe seferleri) ve kazanılan zaferlerden bahsedilmiştir. Diğer tabakaların aksine padişahın hal' edilişi, çocukları, tahtta kaldığı süre ve yaptırdığı hayır eserleri belirtilmemiştir. Ayrıca diğer tabakalarda sadrazamların biyografileri anlatılırken 1718-1730 yılları arasında sadaret makamında oturan ve 1730'da Patrona Halil İsyanı sonucu öldürülen Damat İbrahim Paşa'nın hâl tercümesine yer verilmemesi dikkat çekicidir. Belli başlı büyük kadılıklarda görevli kişilerin, Kırım hanları, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının tayin ve azil tarihleri açıklandıktan sonra şairler bahsine geçilmiştir. Burada da elifbâ sırasına göre şairlerin çok kısa hayat hikâyeleri ele alınıp şiirlerinden örnekler sunulmuştur.

Vekâyi'ü'l-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâlis*'i olan XXIII. tabakanın ikmali kısmında 202 âlim, 15 şeyh, devrin padişahı III. Ahmed ve 19 şair olmak üzere toplamda 237 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır.

Hâtıme

Cild-i Sâlis'i hâtimesinde yazar, kalemin uzun zamandır yazı yazma, dilin ise söz söyleme zahmetini tercih ettiğini belirterek Allah'a hamdini dile getirmiş, elinden geldiği kadarıyla başladığı işi tamamladığını ifade etmiştir. Allah'a dua ve niyazda bulunarak biyografileri yazılan dîn âlimleri ve şeyhlerin ruhaniyetlerinden gelen bereketli feyiz ve sonsuz yardımların eserin yazılmasına vesile olan sadrazama ulaşmasını temenni eder.

“Niçe evân idi ki pây-ı kalem meydân-ı sa'y ü ictihâda reftâr ve zebân-ı yerâ'a güftâr zahmetin ihtiyâr itmiş idi. *el-Hamdü li'llâhi'l-'afüvvü'l-Gafûr'* bezl-i maktûr olunup vâsıl-ı makâm-ı ihtitâm ve dâhil-i dâ'ire-i tamâm oldu. Kâdi'l-hâcâtdan tazarru' u mes'ûl oldur ki zikr olunan eşrâf-ı 'ulemâ-yı dîn ü meşâyih-ı güzîn rûhâniyyetlerinden feyz-i berekât ve imdâd-ı te'bîdât bâ'is olan sâhib-i sadrun cenâb-ı şerîflerine peyveste vâsıl u mütevâsıl ola.”²

1 “Afiv Gafûr olan Allah'a hamd olsun.”

2 *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*, C. III, vr. 323a.

Ait Olduğu Tabaka	Âlimler Faslındaki Şairlerin Sayısı	Mutasavvıflar Faslındaki Şairlerin Sayısı	Devlet Adamları Faslındaki Şairlerin Sayısı	Şairler Faslındaki Şairlerin Sayısı	Toplam Sayı
17. Tabaka Sultan IV.Murad Devri İkmali	75	12	4	22	113
18. Tabaka Sultan İbrahim Devri	73	15	5	29	122
19. Tabaka Sultan IV. Mehmed Devri	590	81	17	139	827
20. Tabaka Sultan II. Süleyman Devri	70	7	4	19	100
21. Tabaka Sultan II. Ahmed Devri	53	12	5	24	94
22. Tabaka Sultan II. Mustafa Devri	136	23	6	21	186
23. Tabaka Sultan III. Ahmed Devrinin İlk Kısmı	287	43	12	57	399
23. Tabaka Sultan III. Ahmed Devrinin Son Kısmı	202	15	1	19	237
Genel Toplam 1	786	208	55	330	2078

Tablo 2: *Vekâyi'ül-fuzalâ*'da Biyografisi Yazılan Şahısların Tabakalara ve Fasillara Göre Dağılımı

4. Tabaka Tanziminde Şeyhî Mehmed Efendi'nin Yaptığı Yenilikler

eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye ve zeyilleri geleneği içerisinde her padişahın tahtta kaldığı zaman dilimi bir tabaka kabul edilmiş ve bu dönem içerisinde vefat etmiş şahısların hâl tercümeleleri kronolojik olarak ele alınmıştır. Taşköprizâde Ahmed Efendi'nin *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*'de takip ettiği usul, zeyil yazarlarınca (Atâyî, Hasîb) geliştirilerek Şeyhî Mehmed Efendi'ye gelinceye kadar muhtelif aşamalardan geçmiştir. Her tabakada Taşköprizâde'nin en basit hâliyle belirlediği “âlim ve mutasavvıf” biyografileri ayırımına, Nev'izâde Atâyî tarikat silsilelerini ilave ederek ve sadrazam, şeyhülislâm, Rumeli, Anadolu kazaskerleri ve İstanbul kadılarının nasb ve azil tarihlerini bildirerek kapsamlı bir

hâle getirmiştir. Atâyî'nin tabaka tanzimindeki ilavelerine Uşşâkîzâde Hasîb nakibüleşraflar ve Kırım hanlarının nasb ve azl tarihlerini ilave etmiştir. Şeyhî Mehmed Efendi ise seleflerinden devraldığı kapsamlı tabaka tanzimi usulüne yeni katkılar yaparak eserini *eş-Şakâ'îku'n-Nu'mânîyye* silsilesinin tertip usulü açısından en mükemmel örneği hâline getirmiştir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da birisi Nev'îzâde Atâyî'nin yarım bıraktığı IV. Murad tabakasının ikmalî olmak üzere toplam 7 tabaka yer almaktadır. Her tabaka aynı plan dâhilinde tertip edilmiş, eser boyunca en başta belirlenen plana riâyet edilmiştir. Atâyî ve Hasîb'in son şeklini verdiği tabaka tanzimi usulüne Şeyhî, başta Mısır valileri, yeniçeri ağaları ve kapdan-ı deryaların azl ve nasb tarihlerini ilave etmiştir. Ayrıca dönemin en büyük Osmanlı kadılıkalarının bulunduğu Edirne, Bursa, Galata, Üsküdar, Eyüp, İzmir, Manisa, Kütahya, Sire, Konya, Ankara, Maraş, Erzurum, Tokat, Mekke, Medine, Şam, Kudüs, Halep, Bağdat, Trablus-ı Şam, Sofya, Belgrad, Bosna, Filibe, Yenişehir-i Fenar, Sakız, Lefkoşa ve kısa süreliğine Osmanlı hakimiyetine giren Revan, Tebriz, Gence ve Hemedan kadılarının tayin ve azl tarihlerini bildirmiştir. Bunların hâricinde *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da Şeyhî Mehmed Efendi'nin yaptığı yenilik her padişah döneminde ömür sürmüş şair biyografilerinin ilavesidir. Her tabakanın sonunda elifbâ sırasına uygun olarak şair biyografileri verilerek şairlerin şiirlerinden örnekler sunulmuş, böylelikle esere bir şairler tezkiresi hüviyeti kazandırılmıştır.

5. Dil ve Üslûp Özellikleri

Osmanlı dönemi nesir üslûbu hakkında yapılan araştırmalarda XIV. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan Türkçe mensur eserler çeşitli gruplara ayrılarak tasnif edilmişlerdir. Hazırladığı *Eski Türk Edebiyatında Nesir* adlı antolojinin ön sözünde Fahir İz, Osmanlı dönemi mensur eserlerini ihtiva ettikleri kelimelerin kökeni, Arapça-Farsça terkiplerin kullanım sıklığı vb. açılardan değerlendirerek *sade, süslü ve orta* olmak üzere üç gruba ayırır.¹ Bu mevzu hakkındaki en güncel çalışmanın sahibi Fatih Köksal ise klasik nesir üslûbunu *sade, orta, süslü ve ağdalı* nesir olmak üzere dört grupta incelemek gerektiğini bildirir:

1 Fahir İz, *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, Ankara: Akçağ Yay., 1996, s. V-XIII.

Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların az bulunduğu metinleri sade (üslûb-ı sâde); yer yer secilerle kurulmuş, sanat endişesi taşıyan ve Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların Türkçe kelimelere baskın şekilde yazılmış metinleri orta nesir (üslûb-ı mutavassıt); sanat kaygısının yoğun olduğu yabancı kelime ve tamlamaların, secilerin sıklıklar kullanıldığı metinleri süslü nesir (üslûb-ı müzeyyen); esas gayesi sanat olan külfetli bir dile sahip, yabancı sözcük ve terkiplerle meydana getirilmiş eserleri ağdalı nesir (üslûb-ı âlî) grubuna dâhil etmiştir.¹

Yukarıdaki tasniflerin değerlendirme ölçütleri gözönünde tutulduğunda *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'da kullanılan dil ve üslûb, eserin başından sonuna kadar aynı olmamakla birlikte rahatlıkla orta nesir (üslûb-ı mutavassıt) grubuna dâhil edilebilir. Bu gruptaki eserlerin mukaddimelerinde üslûb-ı müzeyyene yakın kullanımlar yer alırken, asıl mevzuun başladığı kısımlarda biraz daha sade bir dille yazılmış ifadeler bulunmaktadır. Şeyhî Mehmed Efendi de eserinin giriş kısmında uzun terkipler ve sıklıkla tekrar edilen secilerle kurulmuş süslü ifadelerle yer vermiştir:

“... le'âlî-i mütelâlî-i salavât-ı Süreyyâ-intizâm ve mürvârîd-i girân-bahâ-yı tahiyât-ı Pervîn-nizâm ol tırâz-ı hilkat-i insâniyye ve Tûr-ı tecelliyât-ı Rab-bâniyye, rûh-ı cesed-i âlem, evvelîn-i halk ve âhirîn-i mukaddem, mefhar-ı mevcûdât, eşref-i mahlûkât, hâtemül'-enbiyâ Muhammed Mustafâ '*aleyhi mine's-salavâti ezkâhâ*² Ravza-i Mutahharâ'sına isâr olunur ki hurşid-i cihân-tâb-ı risâleti derûn-ı âfâka nûr-efken-i hüdâ ve berîk-ı mihr-i nübüvvet-i tâb-efzâsı nûr-ı cebîn-i arz u semâ ve kurre-i 'ayn-ı millet-i beyzâdur.”³

Kitabın asıl mevzuu müstakil biyografiler olduğundan, ele aldığı şahsın sosyal statüsü ve ilmî şahsiyeti hâl tercümesinin yazımındaki dil ve üslûpla doğru orantılıdır. Eğer bahis konusu edilen şahıs Osmanlı ilmiye sınıfı içerisinde yüksek mevkilerde görevli biri ise yazarın kullandığı dil ve üslûpta üslûb-ı mutavassıttan üslûb-ı müzeyyene doğru bir geçiş görülmektedir. Aşağıda iki farklı şeyhülislâma ait biyografiden alınan parçalar bulunmaktadır:

“el-Mevlâ el-âlim el-fâzıl ve'l-bahrül'-kâmili's-şâmil Şeyhül'-İslâm ibn Şey-

1 Cihan Okuyucu-Ahmet Kartal-Fatih Köksal, *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*, İstanbul: Kesit Yay., 2011, ss. 16-18.

2 “Salâtların en temizi onun üzerine olsun.”

3 *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*, C. I, vr. 1b.

hü'l-İslâm Hazret-i Yahyâ Efendi ibnü'l-mevlâ Zekeriyyâ. 'Ulemâ-yı devlet-i Sultân Murâd Hân-ı Sâlis'den tercemeleri *Zeyl-i Atâyî*'de merkûm Şeyhü'l-İslâm Zekeriyyâ Efendi merhûmun nihâl-i devha-i fazl u kemâli ve semere-i şecere-i ma'ârif ü efdâli ya'nî mahdûm-ı mihter-i mükerrerem, pertev-i ser-levha-i neyyir-i a'zam, Şeyhü'l-İslâm ibn Şeyhü'l-İslâm, seyyidü'l-'ulemâ'ı'l-a'lâm Yahyâ Efendi hıdmetleridür.¹

Mevlânâ-yı sâlifü'l-beyân *eskenehu'llâhu te'âlâ [fi]-ferâdisi'l-cinân*,² mefhar-ı mahâdîm-i Rûm, mehâsin-i ef'âlle mevsûm, mecma'ül-bahreyn-i şerî'at u tarîkat, mültekâ'ü'n-nehreyn-i fazl u ma'rifet, mülk-i nezâhat, fülk-i nebâhat, eyyâm-ı hükûmetlerinde hukûk-ı 'ibâddan mütecânib ve tesviye-i umûr-ı enâma râgıb, kelâm-ı Hakk'ı tekellümde seyf-i sârim, salâh u takvâya müdâvim, tevâzu'-pîşe, hayr-endîşe, güşâde-rû, latife-gû, mütedeyyin ü müteşerri', mütesallib ü müteverri', pençe-i şerî'atle gûş-mâl-i 'afârît-i zaleme, dest-i şefkat ü 'âufetle hâtır-nüvâz-ı zu'afâ-yı müstecibü'l-merhame, rezânet-i fetvâsı müsellemler, mehâbet-i takvâsı meşhûd-ı 'âlem, hâme gibi sâye-i re'feti şâmil-i nezdîk ü dûr, şeb-çerâğ-ı zât-ı bâ-salâbeti şem'-i mihrâb-ı mescid gibi zevâyâ-yı 'âleme fâ'izu'n-nûr, rükn-i râsih, cebel-i şâmihi idi. Taraf-ı saltanat-ı 'ulyâya ve mesned-nişîn-i sadâret-i kübrâya tenfiz-i kelâm-ı Hak itmekle ol mansıb-ı celîle revnak virmişler idi."³

"el-Mevlâ el-fâzıl ve'l-hibrü'l-kâmil Mehemmed Bahâyî ibnü'l-mevlâ 'Abdü'l-'azîz bin Sa'dü'd-dîn bin Hasan Cân. Çehre-i muhaddere-i beyân-ı hâli, 'arûz-ı gubâr-ı tahrîrden berî ve şemse-i evvân-ı rif'at ü şânı dîde-i remed-dîde-i vehm ü hayâlden mütevârî, dürr-i bî-bahâ-yı sadef-i bahr-i vücûd, câm-ı cihân-nümâ-yı fazl-ı nâ-mahdûd, ser-defter-i 'ulemâ ve ser-çeşme-i fuzalâ, hâ'iz-i fezâ'il-i haseb ü neseb, fâ'iz-i mehâsin-i mevrûs u mükteseb Mevlânâ el-fâzıl Şeyhü'l-İslâm Bahâyî Mehemmed Efendi hıdmetleridür."⁴

"Mevlânâ-yı merkûm mahdûm-ı mahâdîm-i fezâ'il-mevsûm, şâh-süvâr-ı 'arsa-i fazîlet, yeke-tâz-ı meydân-ı ma'rifet, akl-ı sâf-ı hüda-ittisâfları her vechle

1 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 63a-63b.

2 "Allah onu cennet bahçelerine yerleştirsın."

3 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 64b.

4 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 123a-123b.

memdûh u makbûl, bi-tahsîs fitnat u zekâ ve rüşd ü sedâd ile gâlib-i ekser-i 'ukûl, reşha-i kilik-i zülâl-rîzi dil-teşnegân-ı ihtiyâca mâye-i Rabbânî, belki tef-sîde-lebân-ı 'atş-ı zarûrete sebeb-i hayât-ı câvidânî, Asma'ıyyü'l-fesâha, Berme-kiyyü's-semâha, fâzıl-ı bî-mu'âdil, mefkûdü'l-mümâsil idi."¹

Bahis konusu edilen şahıs, soy itibariyle ünlü bir aileye mensup değilse, küçük medreselerin bazılarında görev yapmış ve ilmiye sınıfının üst basamaklarına çıkamamış ve ilmî olarak da fazla bir varlık gösterememişse yazarın kullandığı dil ve üslûbda üslûb-ı mutavassıttan üslûb-ı sâdeye doğru bir geçiş görülmektedir.

"el-Mevlâ Mahmûd. Vilâyet-i Rûmili'nde Yenişehir kurbinde Çatalca kazâsından bedîd ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü dîd olup ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve râh-ı tadrîse 'âzim olmağla kırk akçe medreseye mevsûl ve andan dahı ma'zûl oldukdan sonra bin kırk Zi'l-hicce'sinde Yahyâ Paşa-zâde Mehemed Nutkî Efendi yerine Papasoğlı Medresesi hâricine 'âric ve beyne'l-akrân şeref-i imtiyâz ile mübtehic olmuş idi."²

"el-Mevlâ Mustafâ. Kırımı'dür. Tahsîl-i 'ilm ü kemâl ve 'ulemâ-yı 'asr hıd-metlerinde iştigâl idüp Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi merhûmdan şeref-i mülâ-zemetle kâm-yâb ve def'a-i sâniyelerinde fetvâ emâneti hıdmetiyle şeref-yâb olmuşlar idi. Kat'-ı merâhil-i tarîk ve devr-i menâzil-i ders ü tahkîk iderek kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bin otuz iki Şa'bân'ında Cerrâh Şeyhi-zâde Mehemed Efendi yerine Defterdâr Yahyâ Medresesi in'âm, otuz tokuz Ramazân'ında Rahmetu'llâh Efendi yerine Şey-hü'l-İslâm Ahî-zâde Hüseyin Efendi Medresesi ile ikrâm olunmuşlar idi."³

6. Biyografi Yazım Metodu

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'daki biyografileri kaleme alırken belli bir metodu takip etmiştir. Eser boyunca bahis konusu ettiği şahısların biyografilerini kompozisyon bütünlüğü içerisinde belirli kıstaslara riâyet ederek kronolojik şekilde anlatmıştır. Selefleri olan Nev'izâde Atâyî ve Uşşâkizâde Hasîb'den kendisine intikal eden biyografi yazım metoduna aynen bağlı kalan

1 *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*, C. I, vr. 124a-124b.

2 *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*, C. I, vr. 5b-6a.

3 *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*, C. I, vr. 15a.

yazar, müderrisler faslında bir biyografi yazarken aşağıdaki kâidelere umumiyetle riâyet etmiştir. Hayatı yazılacak kişinin:

- Önce lakabı der-kenârda verilir. Künyesi ise metin içinde biyografi başında sunulur.

- Aslen nereli olduğu veya hangi şehirde doğduğu söylenir ve biliniyorsa babası veya dedesinin ismi zikredilir.

- (Eğer biliniyorsa) hangi hocalardan ders aldığına temas edilir, hangi vesile ile kimden mülâzım olduğu belirtilir.

- Eğitim ve öğretim faaliyetleri içindeki görev yerleri kırk akçelik medreseye kadar bildirilmez. Özellikle derecesi kırk akçe ve üzeri olan medreselerde hangi tarihlerde görev yaptığı, kimlerin yerine tayin edildiği, ne zaman azledildiği ifade edilir.

- Müderrislikten ayrılarak kadılık, nakîbüleşraflık, kazaskerlik, şeyhülislâm-lık vb. vazifelerde bulunduysa bildirilir.

- Ölüm tarihi muhakkak belirtilir, varsa vefatına düşürülen tarihler aktarılır ve vefat yeri biliniyorsa kabrinin bulunduğu mekân zikredilir.

- Son görev yerinin kimlere tahsis edildiği belirtilir.

- Akranları arasındaki yeri ve karakteriyle alâkalı değerlendirmeler yapılır.

- Şairliği veya yazarlığı biliniyorsa eserlerinin adları zikredilip mahlası belirtilerek şiirlerinden örnekler sunulur.

- Vakıf, hamam, medrese, cami, çeşme gibi hayır eserleri yaptırdığı biliniyorsa bunların buldukları yerler hakkında bilgi verilir.

Belirtilen bu metod, kısa bir örnek üzerinde şöyle müşahede edilebilir:

“Zekâyî Ahmed Efendi

el-Mevlâ Ahmed. ‘Ulemâ-yı devlet-i Sultân ‘Osmân Hân-ı Sâni’den tercemeleri *Zeyl-i ‘Atâyî*’de mastûr olan Taşköprü-zâde Kemâl Efendi merhûmun rebîbi Zekâyî Ahmed Efendi’dür. Ser-mâye-i tarîk-ı ‘ilmi i’ dâd ve nakd-i vakt-i ‘ömr-i ‘azîzin sarf-ı kâlâ-yı isti’ dâd eyleyüp müşârun ileyh Kemâl Efendi hıdmetlerinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tadrîse ‘azîmet ile ‘alâ-hasebi’l-âde devr-i mecâlis-i ifâde iderek kırk akçe medreseden ma’zûl ve muntazır-ı neyl-i me’mûl iken bin kırk dört Receb’inde Sarı ‘Alî-zâde Mehemed Efendi

yirine Nişâncı Paşa-yı 'Atık Medresesi'ne hakik olup kırk tokuz Şevvâl'inde Al-tıbarmak 'Abdü'l-fettâh Efendi yirine İbrâhîm Paşa-yı 'Atık Medresesi'ne ferş-i seccâde-i ders ü tahkik itmişler idi. Elli bir Rebî'ü'l-evvel'inde Hâşimî-zâde Sey-yid Mehemed Efendi yirine Efdaliyye Medresesi virilüp elli dört Receb'inde Bagdâdî Ahmed Efendi yirine Sahn-ı Semâniyye'nün birine sâye salup sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'Abdü'r-rahîm-zâde Mehemed Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürûr itdiler. Elli sekiz Cumâde'l-ülâsında Mutahhar Efendi Dâmâdı Ahmed Efendi yirine Hâsekî Sultân Medresesi ih-sân, sene-i mezkûre Receb'inde Semîn Velî Efendi yirine Ayasofıyya Medrese-si'ne şâyân olup elli tokuz Şa'bân'ında Kara Çelebi-zâde 'Osmân Efendi yirine İstanbul'da vâkı'a Vâlide Sultân Medresesi ile tekmil-i 'izz ü 'unvân eylediler. Altmış bir Cumâde'l-ülâsında Bahâyî Birâderi Ahmed Efendi yirine Yenişehir kazâsı hükûmeti tefvîz olunup altmış iki Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Ya'kûb Efendi mevsûl olmuş iken sene-i mezkûre Ramazân'ında mansıb-ı hayâtından dahı mün'azil ve âlem-i sûretten munfasıl oldu.

Mevlânâ-yı merkûm hissemend-i ni'met-hâne-i 'ulûm, şî'r ü inşâdan haber-dâr, Zekâyî mahlası ile şöhret-şî'âr idi. Bu iki beyt güftârlarındandır:

Nazm

Bu dil-i dîvâneyi zülf-i siyâhında görüp
Resmin andan aldılar peydâ idenler şâneyi

Hûb ola âb u hevâsı bir yir isterse gönül
Ey Zekâyî ana göster gûşe-i mey-hâneyi"¹

Yazarın mutasavvıflar faslında uyguladığı biyografi metodu, birkaç küçük farklılık haricinde müderrisler faslındakiyle benzerlik göstermektedir. Farklılıklar arasında biyografisi yazılan şahsın bağlı olduğu tarikat, hangi şeyhden icazet aldığı ve hangi cami ve tekkelerde irşad faaliyetlerinde bulunduğuunun zikredilmesi vardır. Aşağıdaki biyografide hem müderrisler faslındaki kıstasları hem de mutasavvıflara özel bazı durumları görmek mümkündür:

“eş-Şeyh H'âce Fazlu'llâh en-Nakş-bendî

eş-Şeyh es-Seyyid H'âce Fazlu'llâh ibnü'ş-Şeyh es-Seyyid Mehemed Sa'îd

1 *Vekâyî'ü'l-Fuzalâ*, C. I, vr. 118b-119a.

ibnü's-Seyyid Mehemmed Mes'ûd ibnü's-Seyyid H'âce 'Abdü's-semî' hafîd-i H'âce 'Ubeydu'llâh-ı Ahrâr. Bilâd-ı Şarkıyye'den menba'-ı sâdât-ı meşâyih-ı kirâm ve menâr-ı 'ulemâ-yı 'izâm olan belde-i Taşkend'de âftâb-ı 'âlem-tâb-ı vücûdı matla'-ı hânedân-ı 'irfândan tâli' ü bedîdâr ve hilâl-i vücûd-ı bî-misâli ufk-ı kemâlinden lâmi' ü âşkâr olmağla ibtidâ-yı hâlde 'ulûm-ı dîniyye ve ma'ârif-i yakîniyyeyi iştigâl-i tâm ile meşgûl olup ba'de tekmîli'l-isti'dâd tarîk-ı tasavvufa sâlik ü 'âzîm ve meşâyih-ı Nakş-bendiyye'den 'amm-i büzürgvârları es-Seyyid H'âce Ahmed Sâdik-ı Taşkendî hıdmetlerinden dest-i irâdet ahziyle meclis-i şerîflerine mülâzım olup niçe zamân hıdmet-i şerîflerinde pûyân ol-dukdan sonra cânib-i Dârûs-saltana'ya 'azîmet ve bir müddet ikâmet buyurup ba'dehu hacc-ı Beytu'llâhi'l-Harâm ve ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâm '*aley-hi's-salâti ve's-selâm'* için rû-be-râh-ı semt-i Hicâz oldılar. Ba'de edâ'ı'n-nüsûk yine şehir-i İstanbul'a 'avdet ve bin on altı târihinde 'ammu-zâdeleri Ziyâ'ü'd-dîn Ahmed Efendi merhûm mahlûlinden Ebu'l-feth Sultân Mehemmed Hân Câmi'-i Şerîfi kurbinde vâkı'a Emîr-i Buhârî Zâviyesi'nde seccâde-nişîn-i tarîkat olup mürşid-i erbâb-ı hâl ve terbiyet-bahş-ı ricâl olmışlar idi. Bu hâl üzere sübha-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken bin kırk altı Zi'l-ka'de'sinde 'azm-i riyâz-ı Rıdvân ve âheng-i teferrüc-i gülzâr-ı cinân itdüklerinde Hâric-i Sûr'da vâkı'a Baba Haydar-ı Nakş-bendî Zâviyesi sâhasında defn olındılar. Mahlûl olan zâviyeleri mahdûm-ı mükerrerleri Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'ye tevcîh olındı.

Hazret-i şeyh-i celîlü'ş-şân nakş-bend-i perend-i 'irfân, sohbet-i ümerâ vü ekâbirden hârib, mücâlese-i erbâb-ı fakr ve tullâb-ı 'ilme tâlib, menâr-ı i'tibâr-ı meşhûd-ı sagîr ü kebîr ve şu'le-i şem'-i iştihârı 'âlem-gîr, cebîn-i pür-nûrî dîbâce-i mecd ü sa'âdet ve sîmâ-yı şerîfi mahall-i tele'lü-i lem'a-i siyâdet, şerîf-ü'n-neseb, celîlü'l-haseb idi.”²

Şairler faslında ise yukarıdakiler kadar düzenli bir metod takip edilmemiştir. Bu gruptaki biyografilerin hacmi ve sunulan örnek şiirlerin azlığı/çokluğu ele alınan şairin şöhreti ve hayatı hakkında edinilen malumatın genişliğine bağlıdır. Büyük şairler hâriç tutulursa, şiirleri fazla tanınmayan ve Şeyhî'nin

1 “Salât ve selâm onun üzerine olsun.”

2 *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 34b-35a.

haklarında fazla bilgi toplayamadığı şairler birer satırla geçirilmiştir. Sadece isim ve mahlasları belirtilerek ölüm tarihleri ifade edilmiş, şiirlerinden bir iki beyit örnek sunulmuştur:

“Kavlî

Kavlî, zümre-i dervîşân-ı Bektaşîyân'dan Ergenevî Dervîş Mustafâ'dur. Bin otuz iki târîhinde kasaba-i merkûmede fevt oldu. Bu beyt anundur:

Beyt

O meh-i bedr-i dücâ va'de-i dîdâr itdi
Kavliyâ bu gice gözden savagör uyhu¹

Hem hayatı hem de eserleri hakkında Şeyhî'nin fazlasıyla bilgi ve belge topladığı şairlerin biyografileri daha ayrıntılı yazılır ve şiir sahasındaki şöhretine muvafık düşecek kadar şiirlerinden örnek sunulur:

“Haylî Beğ el-Burusevî

Haylî, mahrûsa-i Burusa sükkânından olup zümre-i sipâhiyândan Kejdehân İbrâhîm Beg'ün ferzend-i necîbi Ahmed Çelebi'dür. Sinn-i temyîze resîde oldukda pederi tarîkına meylân ve dâhil-i zümre-i sipâhiyân olup sermenzil-i ser-bâzân-ı guzâta at sürmüşdür. Bir müddetden sonra sipâh kâtibi olup bin kırk târîhinde vezîr-i memleket-ârâ Husrev Paşa ile Bağdâd-ı bihişt-âbâd Seferi'ne 'azîmet idüp mahall-i muhârebe kendilerün na't-ı sultân-ı kevneyn için ihtirâ' eyledükleri altmış yedi beyt kasîde-i nûniyyeleri âhirinde bu beyt-i matbû'ı ki:

Beyt

Duymaya cân-ı za'fûm sekerât-ı mevî
Olmayam nûş idicek câm-ı memâtı sekrân

mazmûnî üzere fark-ı serine bir kurşun isâbetiyle zümre-i şühedâyâ ayakdaş olmuşlardır. İmâm-ı A'zam hazretlerinin kadem-i şerîfleri kurbinde medfûndur. Vefâtına şu'arâ-yı tâze-zebânun mümtâzı Cevrî Çelebi bu gûne târîh-perdâzî olmuşdur:

1 Vekâyi'ül-Fuzalâ, C. I, vr. 53a.

Nazm

Olup leb-teşne Haylî Kerbelâ'da hûn-ı a'dâya
Şehâdet câmını nûş eyleyüp kâm-ı dilin buldı

Bu mâtemgâh-ı fânîden güzâr itdükde târihin
Didi hâtif bekâya göçdi Haylî menzilin buldı

Merhûm-ı mezbûr ma'ârif ile meşhûr, handân-rûy u latîfe-gûy, cerî vü cesûr, şedîd ü gayûr idi. Müretteb ü mükemmel *Divân-ı eş'ârı* vardır. Bu ebyât andan nümûnedârdur:

ez-Kasâ'id-i Na't-ı Şerîf

Vechi vâr teşne-i âb-ı keremün olsa cihân
Ki yüzün suyına halk oldu senün kevn ü mekân

Bildi çün hilkatine bâ'is olan zâtundur
Oldı ser-geşte o şevk ile sipîhr-i gerdân¹

7. Eserin Edebiyat Tarihi Açısından Önemi

Klasik Türk Edebiyatı araştırmacılarının şair ve yazarlar hakkında müracaat ettikleri kaynaklar arasında ilk sırada şuarâ tezkireleri gelmektedir. Her şair ve yazarın, bilhassa mutasavvîf şairlerin hayat hikâyeleri çoğu zaman bu tezkirelerde yer almaz. Dolayısıyla bu tür durumlarda başka biyografik eserlere başvurmak zarurî bir hâl alır. Özellikle antolojik bir hüviyetteki XVII. asır şair tezkirelerinde biyografik malumat bir iki satırı geçmediğinden yapılacak araştırmalarda hâl tercümesi ihtiva eden eserlere müracaat etmek şarttır. Ayrıca hayatı araştırılan şair ya da yazar, müderris ise belki de tezkirelerden de önce bakılacak ilk eserler *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* tercüme ve zeyilleri olmalıdır.

Kendisi de şair ve yazar olan Şeyhî Mehmed Efendi'nin kaleme aldığı *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, şair ve yazarların biyografileri açısından çok zengin bir eserdir. Kitabın baş tarafında da bahsedildiği üzere Şeyhî, eserinin her tabakasının so-

¹ *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, C. I, vr. 52a-52b.
Bu beyitten sonra 48 beyit daha örnek vardır.

nunda şair biyografilerini elifbâ sırasına göre kaleme almış ve şiir örnekleri sunmuştur. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere sadece şairler faslında toplam 330 şahsın biyografisi yazılmıştır. Sadece bu sayı bile eserin şairler faslının başta Sehî, Garîbî, Yümnî, Rızâ, Seyrekzâde Âsım, Mücîb ve Esrâr Dede tezkireleri başta olmak üzere pek çok şuarâ tezkiresinden büyük olduğunun delilidir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da şahıslar, öne çıktıkları özelliklerine göre tasnif edilip biyografileri yazılmıştır. Bu sebepten ötürü müderrisler, mutasavvıflar ve devlet adamları kısımlarında hâl tercümeleri yazılıp da şairliklerine değinilip şiirlerinden örnekler sunulan birçok şahsiyet mevcuttur. Tabakalara ve bu tabakaların alt kısımlarına göre şairlerin dağılımı şöyledir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın ilk kısmı Sultan IV. Murad devri yani XVII. tabakanın ikmalinde 113 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır. Şairler faslında biyografileri yazılan şahıslar şunlardır:

- Emîr, Bahşî, Pendî, Beyâzî, Beyâzî-i Diğer, Beyânî, Hüseyinî, Hayretî, Haylî Beg el-Burusevî, De'bi, Deştî, Râmî, Zârî, Şerîfî, Tab'î, Âlimî, Ârifî, Kavlı, Kerimî, Nâzüki, Nef'î, Hâşimî.

Şairliklerinden ziyade âlimliği, sûfliği veya devlet adamlığı öne çıktığı için bu bahislerde zikredilen şairler şunlardır:

- Nev'îzâde Atâyî (Atâyî), Ahîzâde Seyyid Mehmed Efendi (Hasîbî), Çeşmî Mehmed Efendi (Çeşmî), Allâme Şeyhî Efendi (Şeyhî), Yâverîzâde Kâbilî Efendi (Kâbilî), Nergisîzâde Mehmed Efendi (Nergisî), Mantıkî Ahmed Efendi (Mantıkî), Nevâlîzâde Atâullâh Efendi (Atâyî), Kadîzâde Şeyh Mehmed Efendi, Şeyh Sivasî Abdülmecid Efendi (Şeyhî), Sultan IV. Murad (Murâdî).

Yukarıda ismi ya da mahlasları zikredilen şairleri de tabakanın şuarâ faslında yer alan sayıya dâhil ettiğimizde XVII. tabaka olan Sultan IV. Murad tabakasının ikmali kısmında toplamda 33 şairin hayat hikâyesine yer verilmiş olur. Ayrıca bu tabakada ilmî, dinî, tasavvufî ya da edebî eser kaleme alan yazarlar¹ şunlardır:

1 Hem şair hem de yazar olan şahıslar şairler bahsindeki sayıya dâhil edilmiştir.

- Allâmek Mehmed Efendi, Bustanzâde Yahya Efendi.

Sultan IV. Murad tabakasının ikmali kısmında hayat hikâyesi yazılan 113 kişiden 35'i şair veya yazardır.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın ikinci kısmı XVIII. tabaka olan Sultan İbrahim (1049-1058/1640-1648) devridir. Burada toplamda 122 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır. Şairler faslında biyografilerine yer verilen şahıslar şunlardır:

- Edâyî, Âzerî, Âlî, Ülfetî, Evcî, Bâkî, Habîbî, Re'fetî, Rezmî, Zekâyî, Sâmî, Sehmî, Şânî, Sabrî, Ârifî, Âlî, İlmî, İdî, Gınâyî, Fütûhî, Fahrî, Fehîm, Kesbî, Kelîmî, Mahvî, Mevcî, Nutkî, Visâlî, Vehbî.

Şairliklerinden ziyade âlimliği veya sûfliği öne çıktığı için âlimler veya meşâyih faslında zikredilen şairler şunlardır:

- Bülbülzâde Abdullah Efendi'nin oğlu Lütfullah Çelebi (Fikrî), Şeyhülislâm Yahya Efendi (Yahyâ), Riyâzî Mehmed Efendi (Riyâzî), Hamdî Mehmed Efendi (Hamdî), Vardarî Şeyhzâde Mehmed Efendi, Mutî'î Mehmed Efendi (Mutî'î), Âvârezâde Mustafa Efendi (Selîsî), Yavuzzâde Mustafa Efendi (Âlî), İmâm-ı Sultânî Yüsuf Efendi, Hacı Yusufzâde Ahmed Efendi (Zamîrî), Müezzinzâde Şeyh Ahmed Efendi (Kâni'î), Şârih-i *Füsûs* Abdî Efendi (Abdî), Şeyh Sabûhî Ahmed Dede (Sabûhî)

Yukarıda mahlasları zikredilen şairleri de tabakanın şuarâ faslında yer alan sayıya dâhil ettiğimizde XVIII. tabaka olan Sultan İbrahim tabakasında toplamda 42 şairin hayat hikâyesine yer verilmiş olur. Ayrıca bu tabakada ilmî, dinî, tasavvufî ya da edebî eser kaleme alan yazarlar şunlardır:

- Çavuşzâde İbrahim Efendi, Tevfikizâde Ahmed Efendi, Şârihü'l-*Menâr* Abdülhalîm Efendi, Acem İshâk Efendi, Şeyh Kiçi Mehmed Efendi.

Sultan İbrahim tabakasında biyografisi ele alınan toplam 122 şahıstan 47'si şair veya yazardır.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın üçüncü kısmı ve en hacimli tabakası olan XIX. tabaka, IV. Mehmed (1058-1098/1648-1687) devridir. Burada toplamda 828 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır. Şairler faslında biyografileri ele alınan kişiler şunlardır:

- Edîb, Bezmî, Bezmî-i Dîger, Pendî, Bahâyî, Behcetî, Tâ'ib, Cem'î, Cevrî, Hâfız, Harîmî, Hamdî, Hâkî, Haylî, Dâ'î, Dâniş, Dânişî, Zâkirî, Zihni, Resmî, Resmî-i Dîger, Rızâ, Ragîb, Rifatî, Zârî, Zühdi, Sâmi'î, Sâmi, Sipâhî, Sezâyî, Sa'îdî, Sükkerî, Süleymân Beg, Sûzî, Siyâmî, Şânî, Şifâyî, Şifâyî-i Dîger, Şefî'î, Şekîbî, Şinâsî, Şehdî, Şehdî-i Dîger, Şehrî, Şeyhî, Sâ'ib, Sâdikî, Sâfi, Subhî, Sadrî, Sıdkî Paşa, Tâlib, Tâlib-i Dîger, Tâli'î, Tâhir, Tab'î, Tab'î-i Dîger, Tarzî, Tıflî, Tal'atî, Tal'atî-i Dîger, Tayyibî, Ârif, Ârif-i Dîger, Âsumî, Abdî, Adnî, İzzetî, Uzletî, Ömrî, Ömrî-i Dîger, Avnî, Avnî-i Dîger, Avnî-i Dîger, Gâzî Paşa, Gâzî-i Dîger, Fârig, Ferîdün, Ferîdî, Füzûnî, Fikrî, Fevzî, Fevzî-i Dîger, Fehmî, Feyzî, Kadri, Kâtîbî, Kâmilî, Kâmî, Güftî, Güftî-i Dîger, Kelâmî, Kelîm, Gençî, Lafzî, Me'âlî, Mahvî, Medhî, Medihî, Mezâkî, Mezâkî-i Dîger, Mestî, Meşrebî, Musâhib Mustafâ Paşa, Mu'în, Münîfî, Meyyâl, Mîrî, Meylî, Meylî-i Dîger, Nâ'ilî, Nâmî, Nisârî, Nisârî-i Dîger, Nahlî, Nüzhetî, Neşit, Nasîbî, Nazmî, Nazmî-i Dîger, Nazmî-i Dîger, Nazîrî, Na'tî, Ni'metî, Nûşî, Nüvidî, Vâsîf, Vecdî, Vücûdî, Vecihî, Vahdetî, Vahîd, Vahyî, Vezni, Va'dî, Va'dî-i Dîger, Hemdemî, Yümnî, Yümnî-i Dîger.

Şairliklerinden ziyade âlimliği veya sûfliği öne çıktığı için âlimler, meşâyih veya devlet ricâli faslında zikredilen şairler şunlardır:

- Yahya Paşazâde Mehmed Efendi (Nutkî), Bahsîzâde Abdülkâdir Efendi (Kâdirî), Baldırzâde Şeyh Mehmed Efendi (Selîsî), Erzurumlu İbrahim Efendi (Mülhemî), Okcuzâde Ahmed Efendi (Vak'î), Îşî Efendi (Îşî), Sânî İbrahim Efendi (Sânî), Zekâyî Ahmed Efendi (Zekâyî), Şeyhülislâm Bahâyî Mehmed Efendi (Bahâyî), Bedrî Mehmed Efendi (Bedrî), Uşşâkîzâde Fasîhî Mehmed Efendi (Fasîhî), Rodosî Velî Efendi (Velî), Sadrüddinzâde Feyzullah Efendi (Feyzî), Şeyhzâde Mehmed Sâdik Efendi (Sâdik), Şeyhülislâm Hâcezâde Mes'ûd Efendi, Şeyhülislâm Kara Çelebizâde Abdülazîz Efendi (Azîz), Acem Mehmed Efendi (Râzî), Nev'îzâde Mahdumu Mehmed Efendi, Atâzâde Mehmed Efendi (Ref'î), Kasımzâde Mehmed Sâlih Efendi (Sulhî), Şârih-i *Mesnevî* Abdullah Efendi (Abdî), Hazinezarzâde Ahmed Efendi (Nazîrî), Sadrüddinzâde Ruhullah Efendi (Rûhî), Şerhî Mehmed Efendi (Şerhî), Işkî Hasan Efendi (Işkî), Ebezâde Mehmed Efendi (İffetî), Şeyhülislâm Ebu Sa'îd Efendi (Sa'îd), Recâyî Mustafa Efendi (Recâyî), Ünsî Abdüllatif

Efendi (Ünsî), Safvetî Mehmed Efendi (Safvetî), Beyânî Ahmed Efendi (Beyânî), Bahâüddinzâde Abdülmecid Efendi (Rıfkî), Hâşimîzâde Mehmed Efendi (Yetîmî), Bâkîzâde Es'ad Efendi (Fâ'izî), İsmetî Mehmed Efendi (İsmetî), Kemâl Efendizâde Ahmed Efendi (Ârifî), Emînî Mehmed Efendi (Emînî), Fennî Yusuf Efendi (Fennî), Uzun Abdullah Efendi (Abdî), Nazûkîzâde Mustafa Efendi (Nâzûkî), Riyâzîzâde Abdül-latif Efendi (Lutfî), Sa'dîzâde Abdullah Efendi (Fâ'izî), Sarı Mu'îd Mustafa Efendi, Nedîm Mehmed Efendi (Nedîm), Sofyalı İbrahim Efendi (Şükrî), Sâhibü't-tesânif Hayrüddin Efendi, Şâmî Abdüllatif Efendi, Ebussuudzâde Mehmed Sâdık Efendi (Sâdık), Hasan Efendizâde Mehmed Efendi (Şifâyî), İshâkzâde Zuhûrî Efendi (Zuhûrî), Hekimbaşîzâde Mes'ûd Efendi (Seyyid), Muhtârî Mustafa Efendi (Muhtârî), Kurd Mahmud Efendi (Fevrî), Kudsîzâde Şeyh Mehmed Efendi (Şeyhî), Hanımzâde Mehmed Efendi (Cemâlî), Nâlî Mehmed Efendi (Nâlî), Seyrekzâde Mehmed Âsım Efendi (Âsım), Seyyid Hisâlî Efendi (Hisâlî), Salbaşzâde Abdülkadir Efendi (Hibrî), Kudsîzâde Emiri Hâşim Efendi (Hâşim), Şeyhülişlâm Ali Efendi Biraderi Ebubekir Efendi (Nümâyî), Uşşâkîzâde Abdülbâkî Efendi (Bâkî), Pârsâ Mehmed Efendi (Pârsâ), Sebzî Mehmed Efendi (Sebzî), Hâbilzâde Ömer Efendi (Avnî), Mekki Mehmed Efendi (Emînî), Bâbî Mustafa Efendi, Dersiâm Sâlih Efendi (Zihnî), Vişnezâde Mehmed Efendi (İzzetî), Mehmed Reşid Efendi (Reşid), İmamzâde Mehmed Sa'dî Efendi, Abdülkadirzâde Receb Efendi (Kadrî), Edincikli Mehmed Efendi (Şühî), Gedâyî Ali Efendi (Gedâyî), Zekî Ahmed Efendi (Zekî), Zübâb Seyyid Ahmed Efendi (Seyyidî), Bâlîzâde Abdullah Efendi (Rifâtî), Nâzik Abdullah Efendi (Nâzik), Es'adzâde Mehmed Sa'îd Efendi (Sa'îd), Şeyh Abdülahad Nûrî Efendi (Nûrî), Mevlevî Şeyh Âdem Dede (Âdem), Mevlevî Şeyhi Ağazâde Efendi, Şeyh Mahmud Hulvî Efendi (Hulvî), Şeyh Süleyman-ı Halvetî, Oğlan Şeyhi İbrahim Efendi, Şeyh Hüseyin Efendi (Nâcî), Zâkîrîzâde Abdullah Efendi (Zâkîrî), Saçlı İbrahim Efendi (Sıdkî), Şeyh Cennet Efendi (Fenâyî), Şeyh Arzî Mehmed Efendi (Arzî), Açıkbâş Şeyh Mahmud Efendi (Resmî), Mevlevî Şeyh Yusuf Dede, Gafûrî Şeyh Mahmud Efendi (Gafûrî), Mevlevî Şeyh Neşâtî Ahmed Dede (Neşâtî), Şeyh Ah-

med Kâdirî Efendi (Kâdirî), Şekûrî Şeyh Musa Efendi (Şekûrî), Şemlelizâde Şeyh Ahmed Efendi (Rindî), Divitcizâde Şeyh Mehmed Efendi (Tâlib), Kâimî Şeyh Hasan Efendi (Kâimî), Şeyh Sa'îd Efendi, Şeyh Himmet Efendi (Himmet), Nefesanbarı Şeyh Osman Efendi, Sultan IV. Mehmed.

Yukarıda mahlasları zikredilen şairleri de tabakanın şuarâ faslında yer alan sayıya dâhil ettiğimizde XIX. tabaka olan Sultan IV. Mehmed tabakasında toplamda 241 şairin hayat hikâyesine yer verilmiş olur. Ayrıca bu tabakada ilmî, dinî, tasavvufî ya da edebî eser kaleme aldıkları ifade edilen yazarlar şunlardır:

- Reisületibbâ İsa Efendi, Kürd Abdullah Efendi, Halebî Mehmed Efendi, Fâzıl Monlâ Çelebi, Sâhibü't-tesânîf Mehmed Sırrıddîn Efendi, Abdurrahman el-Kürdî, Şeyhülislâm Abdürrahîm Efendi, Şârihü'l-*Menâr-zâde* Ahmed Efendi, Kâtib Çelebi, Muhaşşî Şihâb Efendi, Sarı Abdullah Efendi (Şumnulu), Şeyhülislâm Bâlî-zâde Mustafa Efendi, Tefsîrî Mehmed Efendi, Şeyhî-zâde Abdurrahman Efendi, Kec-dehân Dâmâdı Abdullah Efendi, Reisületibbâ Sâlih Efendi, Hüsâmzâde Şeyh Mehmed, Arûzî Mehmed Efendi, Kadri Efendi, Edirneli Ahmed Çelebi, Şeyhülislâm Bolevî Mustafa Efendi, Abdülhalîm Efendi, Şâmî Abdülbâkî Efendi, Şeyhülislâm Minkârîzâde Yahyâ Efendi, Çâker Ağazâde Halîl Efendi, Sarı Osman Efendi, Dıhkî Mustafa Efendi, Çömez Ahmed Efendi, Sirkezâde İbrahim Efendi, Sâhibü't-tesânîf Abdülkâdir el-Bağdâdî, Grebineşi Mustafa Efendi, Şârih-i *Mültekâ* Celeb Efendi, Şeyhülislâm Ankaravî Mehmed Efendi, Üstüvânî Şeyh Mehmed Efendi, Şeyh Yakub Efendi, Şeyh Muhyiddîn el-Burusevî, Vânî Mehmed Efendi, Karabaş Ali Efendi.

Sultan IV. Mehmed tabakasında biyografisi ele alınan toplam 828 şahıstan 279'u şair veya nâsirdir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâni*'sinin ilk kısmı olan XX. tabaka Sultan II. Süleyman (1099-1102/1687-1691) devridir. Burada toplamda 100 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır. Şairler bölümünde hâl tercümesi yazılan şahıslar şunlardır:

- Tâ'ib, Tecellî, Hâfız, Zikrî, Sükûnî, Selîm Dede, Siyâhî, Şekîb, Şevkî, Şehrî, Subhî, Tâlib, Ârif, Aklî, İdî, Fâ'iz, Muhlisî, Nikâtî, Vuslatî.

Şairliklerinden ziyade âlimliği veya sûfliği öne çıktığı için âlimler veya meşâyih faslında zikredilen şairler şunlardır:

- Şeyhülislâm Ebusa'îdzâde Mehmed Reşid Efendi (Reşid), Debbâğzâde Sunullah Efendi (Sun'î), İ sazâde Mehmed Efendi (Azîzî), Eyyûbî Mustafa Efendi (Sürûrî), Hâcibzâde Mehmed Efendi (Rev'î), Antakyalı Mustafa Efendi (Remzî), Sirozlu Abdülbaki Efendi (Senâyî), Edirneli İbrahim-i Gülşenî, Balat Şeyhi Hasan Efendi'nin babası Seyyid Mehmed Efendi, Balat Şeyhi Hasan Efendi (Nûrî), Simkeşzâde Feyzî Hasan Efendi (Fezî).

Yukarıda mahlasları zikredilen şairleri de tabakanın şuarâ faslında yer alan sayıya dâhil ettiğimizde XX. tabaka olan Sultan II. Süleyman tabakasında toplamda 30 şairin hayat hikâyesine yer verilmiş olur. Ayrıca bu tabakada ilmî, dinî, tasavvufî ya da edebî eser kaleme aldıkları ifade edilen yazarlar şunlardır:

Malgaralı Mülâzımı Abdülkâdir Efendi, Coğrâfiyyacı Ebû Bekr Efendi, İzmirî Süleymân Efendi, Kuds Müftüsü Seyyid Abdürrahim Efendi, Reisületibbâ Hayâtîzâde Mustafâ Efendi, Şârih-i *Mültekâ* Seyyid Mehmed Efendi.

Sultan II. Süleyman tabakasında biyografisi ele alınan toplam 100 şahıstan 36'sı şair veya nâsirdir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sânî*'sinin ikinci kısmı olan XXI. tabaka Sultan II. Ahmed (1102-1006/1691-1695) devridir. Burada toplamda 94 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır. Şâirler bahsinde hayat hikâyeleri yazılan şairler şunlardır:

- Emnî, Enîs, Hâfız, Hamdî, Râzî, Rüşdî, Reşid, Şu'ûrî, Şûrî, Şîr, Sıhhatî, Zamîrî, Tayyib, Müverrih Abdî Paşa, İzzî, Gınâyî, Fâmî, Fasîhî, Fezî, Kânî, Mîrî, Niğâhî, Nazîf, Vâsîf.

Şairliklerinden ziyade âlimliği veya sûfliği öne çıktığı için ilgili fasıllarda zikredilen şairler şunlardır:

- Mehmed Abdülkerim Efendi (Cezmî), Hâfizzâde Mehmed Sa'dî Efendi (Sa'dî), Yüsrî Ahmed Efendi (Yüsrî), Atbazarî Şeyh Osman Efendi (Fazlî), Şeyh Mehmed Niyâzî-i Mısrî (Niyâzî/ Mısrî), el-Hâc Evhad Şeyhi Hüseyin Efendi, Bolbolcuzâde Abdülkerim Efendi (Fethî), Şeyh İsmail Efendizâde Şeyh Ahmed Efendi (Ümîdî).

Yukarıda mahlasları zikredilen şairleri de tabakanın şuarâ faslında yer alan sayıya dâhil ettiğimizde XXI. tabaka olan Sultan II. Ahmed tabakasında toplamda 32 şairin hayat hikâyesine yer verilmiş olur. Ayrıca bu tabakada ilmî, dinî, tasavvufî ya da edebî eser kaleme aldıkları ifade edilen yazarlar şunlardır:

- Edrineli Murtaza Efendi, Sakkâk Fındık Mustafa Efendi, Şeyh Mehmed Sükûnî.

Sultan II. Ahmed tabakasında biyografisi ele alınan toplam 94 şahıstan 35'i şair veya nâsirdir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâni*'sinin üçüncü kısmı olan XXII. tabaka Sultan II. Mustafa (1106-1115/1695-1703) devridir. Burada toplamda 186 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır. Şairler kısmında biyografileri yazılan kişiler şunlardır:

- Ahmed Efendi, Emnî, Bahrî Paşa, Hüseyin Cân, Hamdî, Resmî, Rüşdî, Reşkî, Sırrî, Şeref, Şinâsî, Şehrî, Fethî, Fasîh, Kâtib, Lebîb, Nâzım, Nahvî, Vehbî, Yakîn, Yümnî.

Şairliklerinden ziyade âlimliği, sûfliği veya devlet adamlığıyla öne çıktığı için âlimler, meşâyih veya devlet ricali faslında zikredilen şairler şunlardır:

- Sarı Nâ'ib İsmail Efendi (Na'im), Nefeszâde Abdurrahman Efendi (Vâlî), Subhî Ahmed Efendi (Subhî), Vardarî Şeyhzâde Abdülganî Efendi, Mincel Ahmed Efendi (Nizâmî), Halil Paşazâde İbrahim Efendi (Tâ'ib), Şeyhülislâm Ebu Sa'îdzâde Feyzullah Efendi (Feyzî), Nasuh Ağazâde Hüseyin Efendi (Nasûh), Es'adzâde Kâşif Efendi (Kâşif), Rıfkî Mehmed Efendi (Rıfkî), Cûdî Ahmed Efendi (Cûdî), Debbâğzâde Efendi Mahdumu Ahmed Efendi, Hâcezâde Lutfullah Efendi (Lutfî), Emrullah Efendi (Emrî), Edirneli Necib Mehmed Efendi (Necîb), Bâkîzâde İsmail Efendi (Remzî), Gavsî Ahmed Dede (Gavsî), Eyyûb Şeyhi Yahya Efendi, Şeyh Mehmed Efendi (Nazmî), Şeyh Haydar-ı Nakşbendî (Resâ), Müneccimbaşı Şeyh Ahmed Dede (Âşık), Şeyh Nakşî İbrahim Efendi (Nakşî), Şeyh Mustafa Efendi (Ma'nevî), Sultan II. Mustafa (İkbâlî), Râmî Mehmed Paşa (Râmî).

Yukarıda mahlasları zikredilen şairleri de tabakanın şuarâ faslında yer alan sayıya dâhil ettiğimizde XXII. tabaka olan Sultan II. Mustafa tabakasında top-

lamda 46 şairin hayat hikâyesine yer verilmiş olur. Ayrıca bu tabakada ilmî, dinî, tasavvufî ya da edebî eser kaleme aldıkları ifade edilen yazarlar şunlardır:

- Tefsîrîzâde Mehmed Efendi, Nakîbüleşrâf Hâcezâde Osman Efendi, Rodosizâde Mehmed Emîn Efendi, Şeyhülislâm Debbâğzâde Mehmed Efendi, Gergerî Ahmed Efendi, Aksarâyî Şeyh Alî Efendi.

Sultan II. Mustafa tabakasında biyografisi ele alınan toplam 186 şahıstan 52'si şair veya nâsirdir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâni*'sinin son kısmı olan XXIII. tabakanın ilk kısmı Sultan III. Ahmed devri 1115-1130 (1703-1718) yılları arasına tekabül etmektedir. Burada toplamda 399 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır. Şairler bahsinde biyografileri yazılan şahıslar şunlardır:

- Ülfetî, Emîn, Emîn-i Dîger, Ânî, Bâhir, Birrî, Belîğ, Tâ'ib, Tâ'ib-i Dîger, Sâkub, Hâsib, Hamdî, Zekâyî, Zekî, Zihnî, Zihnî-i Dîger, Râsîh, Râgıb, Re'fetî, Rahmî, Resîm, Zekî, Selîm Giray, Şâhî, Şermî, Şefîk, Şühûdî, Sıdkî, Zarîf, Ârif, Âsım, İtrî, Avnî, Fâhir, Fâ'ik, Ferdî, Fennî, Feyzî, Kühnî, Ledünnî, Lutfî, Lutfî-i Dîger, Münîrî, Meylî, Nâbî, Nâsıb, Nâtuk, Nâzım, Nâmık, Nazîf, Na'tî, Ni'metî, Na'imâ, Nikâtî, Vâsık, Vâsif, Yümnî.

Şairliklerinden ziyade âlimliği veya sûfilîği öne çıktığı için ilgili bahislerde zikredilen şairler şunlardır:

- Monlâ Ahmedzâde Mehmed Efendi, Tabib Şabân Efendi (Şifâyî), Ahmed Efendi (Devletî), Örekezâde Belîğ Mustafa Efendi (Belîğ), Mehmed Efendi (Necîb), Kürdzâde Tâlib Mehmed Efendi (Tâlib), İshâk Hâcesi Ahmed Efendi (Ahmed), Bayram Efendi (Îdî), İshâkzâde Ârif Mehmed Efendi (Ârifî), Mehmed Efendi (Hâlis), Şeyhülislâm Sadrüddinzâde Sâdık Mehmed Efendi (Sâdık), Abdullah Efendi (Mâhir), Mustafa Efendi (La'li), Nîfî Dâmâdı Ahmed Efendi (Hamdî), Sâ'atî Ahmed Efendi (İffetî), Şabânzâde Mehmed Efendi (Âzîm), Bosnalı Alâaddin Efendi (Sâbit), Abdülbâkî Ârif Efendi (Ârif), İbrahim Efendi (Vahdî), Mehmed Efendi (Mecdî), Yahya Efendi (Kâmî), Antakyalızâde Abdullah Efendi (Nâ'îl), Mekkezâde Mehmed Efendi (Tâhir), Abdülhadizâde Feyzullah Efendi (Feyzî), Tefsîrîzâde Mehmed Atauallah Efendi (Vak'î), Sivasizâde Ahmed Efendi (Şemsî), Börekcizâde Mustafa Efendi (Fâ'iz), Karabacakzâ-

de Mustafa Efendi (Mâdih), Abdullah Efendi (Kudsî), Odabaşı Şeyhi Mustafa Efendi (Fenâyî), Tablîzâde Şeyh Ali Efendi (Aklî), Şeyh Abdülhay Efendi, Şeyh Seyyid Mehmed Efendi (Sadrî), Şeyh Müstakîm Mehmed Efendi (Müstakîm), Mevlevî Şeyhi Seyyid Mehmed Dede (Hasîb), Himmetzâde Şeyh Abdullah Efendi (Abdî), Mevlevî Şeyhi Ahmed Dede (Nâcî), Mevlevî Şeyhi Mustafa Dede (Siyâhî), Mevlevî Şeyhi Hasan Efendi (Nazmî), Mevlevî Şeyhi Yûsuf Efendi (Nesîb), Şeyh İsa Efendi (Mahvî), Şeyh Hasan Efendi (Kenzî), Şeyh Seyyid Mehmed Efendi (Vahyî), Şeyh Mehmed Dede (Sabûrî), Şeyh Mehmed Efendi (Nasûhî)

Yukarıda mahlasları zikredilen şairleri de tabakanın şuarâ faslında yer alan sayıya dâhil ettiğimizde XXIII. tabaka olan Sultan III. Ahmed tabakasının ilk bölümünde toplamda 102 şairin hayat hikâyesine yer verilmiş olur. Ayrıca bu tabakada ilmî, dinî, tasavvufî ya da edebî eser kaleme aldıkları ifade edilen yazarlar şunlardır:

- Şeyhülislâm Feyzullah Efendi, Fâzıl Kara Halil Efendi, Kevâkibîzâde Ahmed Efendi, Şeyhülislâm Atâullah Mehmed Efendi, Hayâtîzâde Dâmâdî Tabîb Süleyman Efendi.

Sultan III. Ahmed tabakasının ilk kısmında biyografisi ele alınan toplam 399 şahıstan 107'si şair veya nâsirdir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâlis*'i olan XXIII. tabakanın ikmali, Sultan III. Ahmed devrinin 1130-1142 (1718-1730) yılları arasındaki kısmını ihtiva etmektedir. Burada toplamda 237 şahsın hâl tercümesi yazılmıştır.¹ Şairler faslında hayat hikâyesine yer verilen şahıslar şunlardır:

- Emîrî, Bezmî, Belîğ, Hilmî, Hayrî, Dürrî, Rezmî, Rüşdî, Reşkî, Reşîd, Rahîmî, Sâdık, Sabîh, Afîf, Fâ'iz, Murtazâ, Nazîm, Niginî, Hâşim.

Şairliklerinden ziyade âlimliği veya sûfilîği öne çıktığı için âlimler veya meşâyih faslında zikredilen şairler şunlardır:

- Nefeszâde Mehmed Aziz Efendi (Hâzım), Nefeszâde Mehmed Refî' Efendi (Refî'), Abdülkerîmzâde Mehmed Efendi (Refdî), Sâcidî Ali Efendi (Sâcidî), Mehmed Efendi (Füyûzî), Bâbîzâde Mehmed Efendi, Osmanzâde Tâ'ib Ahmed Efendi (Tâ'ib), Uşşâkîzâde İbrahim Efendi (Hasîb), Edirneli

1 Bu tabakanın son sadrazamı olan Dâmâd İbrahim Paşa'nın hayat hikâyesine tabakada yer verilmemiştir.

Mehmed Efendi (Kâmî), Hâcezâde Mahmud Efendi (Vâkîf), Tosyevîzâde Mehmed Emîn Efendi (Sa'dî), Mehmed Efendi (Vâsîf), Şeyhülislâm İsmail Efendi (Na'îm), Es'adzâde Abdürrahim Efendi (Fâ'iz), Seyrekzâde Mehmed Efendi (Câzim), Mehmed Selîm Efendi (Selîm), Abdülkerimzâde Mustafa Efendi (İffetî), Uşşâkîzâde Abdullah Efendi (Nesîb), Evliyâzâde Ali Efendi (Fâ'iz), Hısnımansurîzâde Mustafa Efendi (Mücîb), Beyâzîzâde Ahmed Efendi (Mâ'il), Mehmed Efendi (Şeyhî), Defterdarzâde Mehmed Efendi (Feyzî), Mevlevî Şeyhi Salih Dede (Sâhib), Şeyh Abdurrahman Efendi (Refî'â), Mevlevî Şeyhi Ömer Dede (Şekîb), Mevlevî Şeyhi Halil Dede (Sâlik), Peçevîzâde Şeyh Ahmed Dede (Ârif), Mevlevî Şeyhi Mehmed Dede (Şeyhî), Şeyh İsmail Efendi (Hakkî).

Yukarıda mahlasları zikredilen şairleri de tabakanın şuarâ faslında yer alan sayıya dâhil ettiğimizde XXIII. tabaka olan Sultan III. Ahmed tabakasının ikmali kısmında toplamda 49 şairin hayat hikâyesine yer verilmiş olur. Ayrıca bu tabakada ilmî, dinî, tasavvufî ya da edebî eser kaleme aldıkları ifade edilen yazarlar şunlardır:

- Hısnımansûrîzâde Ahmed Efendi, Şeyhülislâm Mîrzâ Mustafâ Efendi, Şeyh Seyyid Mehmed Murâd Efendi, Şeyh Ali el-Mansûrî, Şeyh Süleyman Efendi.

Sultan III. Ahmed tabakasının ikmali kısmında biyografisi ele alınan toplam 237 şahıstan 54'ü şair veya nâsirdir.

Ait Olduğu Tabaka	Âlimler Faslındaki Şairlerin Sayısı	Mutasavvıflar Faslındaki Şairlerin Sayısı	Devlet Adamları Faslındaki Şairlerin Sayısı	Şairler Faslındaki Şairlerin Sayısı	Toplam Sayı
17. Tabaka Sultan IV.Murad Devri İkmali	8	2	1	22	33
18. Tabaka Sultan İbrahim Devri	10	3	-	29	42
19. Tabaka Sultan IV. Mehmed Devri	79	23	1	139	242
20. Tabaka Sultan II. Süleyman Devri	7	4	-	19	30
21. Tabaka Sultan II. Ahmed Devri	4	4	-	24	32
22. Tabaka Sultan II. Mustafa Devri	16	7	2	21	46
23. Tabaka Sultan III. Ahmed Devrinin İlk Kısmı	29	16	-	57	102
23. Tabaka Sultan III. Ahmed Devrinin Son Kısmı	23	7	-	19	49
Genel Toplam	176	66	4	330	576

Tablo 3: *Vekâyi'ül-fuzalâ*'daki Şairlerin Tabakalara ve Fasıllara Göre Dağılımı

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın tamamında hâl tercümesi yazılmış kişi sayısı toplamda 2078'dir. Yukarıdaki verilere göre bunların 576'sı şairdir. Sadece nâsiriğinden bahsedilen kişi sayısı ise 70'tir. Genel itibariyle bir asırlık zaman diliminde Osmanlı coğrafyasında ömür sürmüş ve eser sahibi olduğu Şeyhî Mehmed Efendi

tarafından bildirilen kişi sayısı toplamda 646'dır. Şeyhî Mehmed Efendi'nin biyografisini yazıp da şairliği yahut nâsırlığından haberdar olmadığı şahıslar yukarıdaki sayıya dâhil edildiğinde sonuç daha da yukarılara çıkacaktır.¹

Sadece bahis konusu ettiği şair sayısı bakımından değerlendirildiğinde *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, Osmanlı sahası Türk edebiyatının en hacimli şuarâ tezkirelerinden içinde 672 şairin anlatıldığı Fatîn Davud'un *Hâtîmetül-eş'âr*'ı ve içinde 640 şairin anlatıldığı Kınalızâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü's-şuarâ*'sı hâricindeki bütün tezkirelerden büyüktür.

Eserin şuarâ tezkirelerinden eksik olan yanları arasında edebî tenkitin ve sosyal hayata dair unsurların kitapta neredeyse hiç yer almamasıdır. Ayrıca bahis konusu edilen bütün şahısların sadece iyi vasıflarıyla tanıtılması şair ve yazarların ruhî portrelerinin tam anlamıyla öğrenilmesine mâni olmaktadır.

Eserin şuarâ tezkirelerinden üstün taraflarından birisi ele aldığı her şahsın ölüm tarihini bildirmiş olmasıdır. Ayrıca biyografisi yazılan her şair veya yazarın ilmî, edebî, dinî ayırt etmeksizin nazım-nesir bilinen bütün eserlerinin belirtilmesi, şairlerin birçoğunun manzum eserlerinin her birinden ayrı ayrı alıntılar yapılmış olması, eserin şuarâ tezkirelerinden bir başka üstün tarafını teşkil etmektedir. Mesela dîvânlarının yanısıra Nev'îzâde Atâyî'nin *Hamsé*'sindeki bütün eserlerinden; Bosnalı Sâbit'in *Derenâme*, *Berbernâme*, *Edhem ü Hümmâ*'sından, Nâbî'nin *Hayriyye* ve *Hayrâbâd*'ından, Edirneli Kâmî'nin *Behcetü'l-feyha*, *Tuhfetü'z-zevrâ* ve *Fîrûznâme*'sinden ayrı ayrı alıntılar yapılmıştır.

Şiir alıntılarında Şeyhî oldukça rahat davranmış, ele aldığı kişi meşhur bir şairse ve dîvânına Şeyhî ulaşabildiyse uzun alıntılar yapmıştır. Eserdeki şiir alıntıları 1 beyitten başlar, 262 beyte kadar çıkar. *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'daki en fazla şiir örneği Bosnalı Sâbit'e aittir.

Şeyhî, şiir alıntılarının çoğunda da doğrudan ele aldığı şairin dîvânını kullanmıştır. Yazarın yararlandığı bu dîvân nüshaları günümüze erişmiş olmayabilir. Bu sebeple *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da şiirlerinden çok fazla alıntı yapılan şairlerin bazı şiirleri, yeni harflerle neşredilmiş dîvânlarında bulunmayabilir. Bu düşünceden hareketle eserdeki ilk şair olan Nev'îzâde Atâyî'nin *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'daki şiirleri ile *Nev'îzâde Atâyî Dîvânı*'nın yeni harfli neşri mukayese

1 Sadece küçük bir araştırma neticesinde eserde biyografisine yer verildiği hâlde şairliğinden bahsedilmeyen birkaç şahıs şunlardır: Ayn-ı Ekber Mehmed Efendi, Bükâyî Mustafa Efendi, Samtî Mehmed Efendi.

edilmiş, *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'daki birçok beytin dîvânın yeni harfli neşrinde olmadığı görülmüştür.¹ Bu durum şiiirlerinden örnek sunulan diğer şairler için de söz konusu olabilir. Böylelikle *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*, sadece biyografiler bilgiler açısından değil, şairlerin dîvânlarında yer almayan şiiirleri ihtiva etmesi hasebiyle de öne çıkmaktadır. Eserin kıymeti hâiz bir başka tarafı ise dîvân sahibi oldukları bilindiği hâlde, dîvânları günümüze erişmeyen birçok şairin dîvânından uzun şiiir alıntılarını ihtiva etmesidir. (Meselâ Zehrimârzâde Seyyid Rıza, Bursalı İsmâil Belîğ, Tarzî vb.)

Na'ım mahlaslı Şeyhülislâm İsmail Efendi, Ârif mahlaslı Peçevîzâde Şeyh Ahmed Efendi ve İffetî mahlaslı Abdülkerimzâde Mustafa Efendi'nin şiiirlerinden örnek verilmek üzere metinde boşluk bırakılmış, ancak daha sonra bu kısımlar tamamlanmamıştır.

Eserde bazı şairlerin mahlasları bildirilmeden şiiirlerinden örnek sunulmuştur. Bunlar arasında Kadızâde Şeyh Mehmed Efendi, Vardarî Şeyhzâde Mehmed Efendi, Şeyhülislâm Hocazâde Mesud Efendi, Nev'îzâde Mahdûmu Mehmed Efendi, Sarı Mu'îd Mustafa Efendi, Mevlevî Şeyhi Ağazâde Mehmed Efendi, Şeyh Süleyman-ı Halvetî, Oğlan Şeyh İbrahim Efendi, Mevlevî Şeyhi Yusuf Dede, Eyyub Şeyhi Yahya Efendi yer almaktadır.

1 Aşağıdaki beyitler *Nev'îzâde Atâyi Divânı*'nın yeni harfli neşrinde bulunmamaktadır. Bkz. Saadet Karaköse (hzl.), *Nev'îzâde Atâyi Divânı*, Kültür Bakanlığı e-kitap. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55734,nevi-zade-atayi-divanipdf.pdf?0> [erişim tarihi: 18.01.2018]

Güneş kasr-ı felekden mâh-ı bedre şu'le saldukca
Görinür câmdan gûyâ şu'â'-ı şem'-i bezm-ârâ

***

Nev-rûza karşı esdi yine båd-ı nev-bahâr
Şâh-ı gül üzere bülbül-i zâr oldu bî-karâr

Ezhâr-ı bağ giydi yeni çıkdı câmeler
Rengîn libâs ile salınur nahl-i sebzâr

Gûyâ ki bendegân-ı harîm-i sa'âdete
Yıllık çıkardı hazret-i paşa-yı kâmkâr

***

Âşıkları bağrını kebâb eylemiş ol yâr
Ey dil yüregüm çekildi gûş idicek anı

***

Anuñla çok kerem ol yâr-ı sîm-endâmdan gördi
Bakup 'aks-i ruh-ı yâra mey-i gül-fâmdan gördi

Şiirlerinde mahlas kullanmayan şairler *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da özellikle ifade edilmiştir. Bunlar arasında Nefesanbarı Osman Efendi, Sultan IV. Mehmed, Edirneli Şeyh İbrahim-i Gülşenî, Seyyid Mehmed Efendi (Balat Şeyhi Nûrî Efendi'nin babası), el-Hac Evhad Şeyhi Hüseyin Efendi, Şeyhülislâm Debbağzâde Mahdûmu Ahmed Yahya Efendi, Monla Ahmedzâde Mehmed Efendi, Şeyh Abdülhay Efendi, Musahib Mustafa Paşa, Vardarî Şeyhzâde Abdülgani Efendi bulunmaktadır.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da sadece Türkçe şiirler kaleme almış şairlere yer verilmiştir. Arapça ve Farsça şiir yazar kişilerin de şairliklerine temas edilmiş, bunlardan sadece Şeyh Sa'îd Efendi'nin şiirlerinden örnek sunulmuş, diğer şairlerin şiirlerinden alıntı yapılmamıştır. Bu gruptaki şairler arasında İmâm-ı Sultanî Yusuf Efendi, Sâhibü't-tesânif Hayrüddin Efendi, Şâmî Abdüllatif Efendi, Bâbî Mustafa Efendi, İmamzâde Mehmed Sa'dî Efendi, Bâbizâde Mehmed Efendi ve Şeyh Sa'îd Efendi yer almaktadır.

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da bahis konusu edilen 576 şairin sadece ikisi kadındır: Ânî Fâtıma ve Sıdkî Emetullâh Hatun.

Toplamda 7 padişah devrinin anlatıldığı eserde şairlikleri bilinen Sultan IV. Murad (Murâdî), Sultan IV. Mehmed ve Sultan II. Mustafa'nın (İkbâlî) şiirlerine yer verilmiştir. Şairliği bilinen Sultan III. Ahmed (Necîb), *Vekâyi'ül-Fuzalâ* yazıldığı sırada hayatta olduğundan onun vefatı bahsine ve şairliğine eserde temas edilmemiştir.

Vekâyi'ül-Fuzalâ öne çıkan ve aksayan bütün yönleriyle değerlendirildiğinde Türk edebiyatı tarihinin en mühim biyografik kaynakları arasında sayılması gerektiği aşikardır.

DEĞERLENDİRME

Şair ve mutasavvıf bir babanın çocuğu olarak dünyaya gelen Şeyhî Mehmed Efendi, iyi bir eğitim alarak medrese tahsilini başarıyla tamamlamış ve henüz 18 yaşındayken mülazım olup müderrisliğe başlamıştır. Babası Şeyh Hasan Feyzî Efendi'nin vefatı üzerine 22 yaşındayken Emîr Buhârî Dergâhı şeyhi olmuştur. Tedris faaliyetlerinin yerini, postnişini olduğu tekkede irşad hizmetleri almışsa da yazarın tarih ve biyografiye olan alâkası kesilmeyip artarak devam etmiştir.

Elinizdeki kitabın ilk kısmında Şeyhî Mehmed Efendi'nin hayatı, edebî şahsiyeti, eserleri ve *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'sı ayrıntılı şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Bugüne kadar sadece ailesinden bir iki ferдин bilindiği yazarın, diğer aile üyelerinin kimler olduğu da bu çalışma ile ortaya konulmuştur.

Yapılan tetkiklerin neticesinde Şeyhî'ye mâl edilen *Cihânnümâ-yı Avrupa*'nın, yazara âdiyeti bu çalışmayla birlikte kesinlik kazanmıştır. Eksik de olsa *Cihânnümâ-yı Avrupa*'nın iki yazma nüshası bulunmuş ve mahiyeti hakkında bilgi verilmiştir. Bu eser Şeyhî Mehmed Efendi'ye şair, mutasavvıf, biyografi ve tarih yazarı gibi kimliklerinin yanı sıra iyi bir coğrafya bilgini hüviyeti de kazandırmıştır. Kâtib Çelebi'nin *Cihânnümâ*'da eksik bıraktığı Avrupa ve Amerika kıtasındaki ülkelerin tarihi, kültürü, sosyal durumu, ekonomik faaliyetleri ve coğrafyası hakkında ayrıntılı bilgileri ihtiva eden bu eserin baş kısmının yer aldığı cilt(ler) bulununca Osmanlı münevverinin Batı'ya dair bilgisinin sınırları da görülecektir. Kâtib Çelebi'nin *Takvîmü't-tevârih*'ini 1058'den 1144'e kadar zeyl eden Şeyhî Mehmed Efendi, eserleriyle yaşadığı döneme damgasını vurmuş bir şahsiyettir. Müellif, biyografi yazarı kimliğiyle Nev'îzâde Atâyi'nin, tarihçi ve coğrafyacı yönüyle de Kâtib Çelebi'nin XVIII. asırdaki en önemli halefi olmuştur.

Şeyhî Mehmed Efendi'ye nisbet edilen *Dîvân*'ın, onunla aynı isim ve mahlası taşıyan Allâme Şeyhî'ye ait olması yüksek bir ihtimaldir. Ayrıca yine Şeyhî Mehmed Efendi'ye mâl edilen *Sâkînâme*'nin Allâme Şeyhî'ye âdiyeti kesinlik kazanmıştır. Kendisine isnad edilen diğer manzumelerin âdiyetleri ise şüphelidir.

Şeyhî Mehmed Efendi uzun yıllar süren araştırmaları neticesinde edindiği bilgi ve belgeyi tanzim ve tasnif ederek 50'li yaşlarında ilk kitabı olan *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'yı kaleme almıştır. Nev'îzâde Atâyî'nin *Zeyl-i Şakâ'ik*'ına yazılmış bir zeyil olan bu eser, Türk edebiyatı sahasında yazıldığı zamana kadarki Türkçe biyografik eserler arasında hem varak sayısı hem de hâl tercümesine yer verilmiş şahıs sayısı bakımından en hacimli Türkçe kitaptır.

Birisi ikmâl edilmiş olmak üzere *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* zeyil zincirinin 17. ile 23. tabakalar arasındaki yedi tabakadaki vefeyâtın anlatıldığı *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın tenkitli metninde toplam 2078 şahsın hayat hikâyesi yer almaktadır. Müderrisler faslında 1486, mutasavvıflar kısmında 208, devlet adamları bahsinde 54, şairler faslında ise 330 kişinin hâl tercümesine yer verilmiştir. Müderris, mutasavvıf ve devlet adamları arasında şairlikleri zikredilen kişilerin sayısı da şairler faslında sayıya eklendiğinde *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın toplamda 576 şairin biyografisini ihtiva ettiği ortaya çıkmaktadır. Yapısı itibariyle bir şuarâ tezkiresi olmasa da içindeki şair biyografisi sayısı ile *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, Fatîm Davud Efendi'nin *Hâtimetül-eş'âr*'ı ve Kınalızâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretüş-şu'arâ*'sından sonra Türk edebiyatının en hacimli üçüncü şuarâ tezkiresi kabul edilebilir. Eserin şairler kısmındaki şair biyografileri (XVII. asır tezkireleri gibi) antolojik mahiyette, müderrisler ve mutasavvıflar faslında şair biyografileri ise (XVI. ve XVIII. asır tezkireleri gibi) biyografik bilgi ağırlıklı şuarâ tezkireleri grubuna girer. *Vekâyi'ül-Fuzalâ*, nitelikleri itibariyle iki farklı gruba ayrılan şuarâ tezkirelerinin her ikisini de temsil edebilen yegâne örnek konumundadır.

Müellif, şiir alıntılarında ikinci el kaynaklar yerine, doğrudan şairlerin dîvânlarını kullanmıştır. İktibasta bulunduğu dîvân nüshalarından bazılarının günümüze erişmemiş olması, eserdeki şiir örneklerinin kıymetini çok daha artırmaktadır.

Müellifin, seleflerinden kendisine intikal eden *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye* zeyil metodunu genişleterek tanzim ettiği *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'sı, *Şakâ'ik* geleneğinin en müttekâmil örneğidir. Selefleri Nev'îzâde Atâyî ve Uşşâkîzâde Hasîb'den farklı olarak her tabakanın sonunda büyük Osmanlı şehirlerinde görevli kadılar, kapdan-ı deryalar, Mısır valileri ve yeniçeri ağalarının tayin ve azil tarihlerini vererek bu hususta benzeri olmayan bir çalışma yapmıştır.

Şeyhî Mehmed Efendi, tabaka sonlarında yer verdiği vekâyi' kısmını, selefi Nev'îzâde Atâyî'ye nazaran daha kapsamlı yazmaya gayret etmiştir. Ayrıca *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'da Sultan III. Ahmed tabakasının son yılı olarak anlatılan 1142 (1729/1730) senesi vekâyi'i, Osmanlı dönemi resmî vekâyi'nâmelerin hiçbirinde bulunmadığı için eserin değerini daha da artırmaktadır.¹

Müellifin tenkite muhatap olabilecek tek tarafı, selefleri Nev'îzâde Atâyî ve Uşşâkîzâde Hasîb'in aksine eserinde kullandığı kaynaklardan sadece birkaçını zikretmiş olmasıdır. Yazarın bu tasarrufu, klasik dönem eser te'lifi geleneğimizde yaygın olduğu için bir eksiklik olarak görülmemelidir.

Öne çıkan bütün vasıflarına rağmen hem *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ* hem de yaşadığı devirde Nev'îzâde Atâyî ve Kâtib Çelebi'nin en ön sıradaki halefi kabul edilebilecek Şeyhî Mehmed Efendi ne Osmanlı asırlarında ne de Cumhuriyet döneminde hakkıyla tanınabilmiştir. Yazarın ve eserlerinin bütün vechelerini ortaya koymaya gayret ettiğimiz bu çalışmayla Şeyhî Mehmed Efendi'nin geniş kitlelere tanıtılması ve *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'dan istifâdenin azamî seviyeye çıkartılması amaçlanmıştır.

---

1 Özcan, agmd, s. 83.

III. BÖLÜM

VEKÂYİ'Ü'L-FUZALÂ'NIN NÜSHALARI VE METNİ

A. Nüsha Tavsifeleri

Ülkemizdeki kütüphane kayıtları ile elyazması kataloglarında ve yurtdışındaki kütüphanelerin Türkçe elyazmaları kataloglarında Şeyhî Mehmed Efendi ve *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ* hakkında akla gelebilecek bütün varyantlarla (Şeyhî Mehmed, Mehmed Şeyhî, Şeyhî Muhammed, Muhammed Şeyhî, *Vekâyi'ü'l-fuzalâ*, *Vakâyi'ü'l-fuzalâ*, *Vekâyi'ü'l-fuzelâ*, *Vakâyi'ü'l-fuzelâ*, *Vekâyi'-i Fuzalâ*, *Vekâyi'-i Fudalâ*, *Vekâyi'-i Fuzelâ*, *Vekâyi'ü'l-fudalâ*, *Vakâyi'ü'l-fudalâ*, *Vekâyi'-i Fudalâ*, *Vakâyi'-i Fudalâ*, *Zeyl-i Şakâ'ik*, *Zeylüz-zeyl-i Şakâ'ik*, *Zeyl-i Zeyl-i Şakâ'ik*) yapılan ayrıntılı taramalarda esere ait toplam 39 nüsha kaydının varlığı tespit edilmiştir.

Tespit edilen 39 nüshadan Berlin Devlet Kütüphanesi Ms. or. quart nr. 1372'de ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 2726'da kayıtlı nüshaların varlığı şüphelidir. Geriye kalan 37 nüshadan sadece Tunus Milli Kütüphanesi'ndeki 2 nüsha görülememiş,¹ diğer 35 nüshanın tamamı temin edilerek tek tek incelenmiştir. Bunun neticesinde de Mısır Milli Kütüphanesi'nde bulunan ve müellif hattı olduğu belirtilen nüsha ile Mısır Hidiv Kütüphanesi'ndeki nüshanın aynı olduğu tespit edilmiştir.

Birden fazla cildi olan yazma eserlerin nüshalarındaki problemler Şeyhî Mehmed'in *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'sında da görülmektedir. Nüshaların bazıları eserin sadece *Cild-i Sâlis*'ine, bazıları sadece *Cild-i Sâni*'sine, bazıları sadece *Cild-i Sâlis*'ine ait olmanın yanı sıra bazı nüshalarda *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâni*, bazı nüshalarda ise *Cild-i Sâni* ve *Cild-i Sâlis* bir arada bulunmaktadır. Her cildi ayrı ayrı değerlendirmek mümkündür fakat bunun sakıncası birden fazla cildi ihtiva eden yazma nüshaların varak numaralandırmasının değişerek okuyucu veya araştırmacıları çeşitli zorluklara düşürecek olmasıdır. Bu düşünceden hareketle *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'nın nüshaları tam ve eksik nüshalar olarak sınıflandırılmıştır. Tam nüshadan kastedilen, yazma nüsha, eserin hangi cildine aitse o ciltteki

1 Bu nüshaları temin etmek için çeşitli teşebbüslerde bulunuldu. Tunus hükümetinin aldığı kararla bu ülkedeki elyazması eserlerin yabancı araştırmacılarca incelenmesinin geçici bir süreyle durdurulduğu öğrenildi.

bütün tabakaları ihtiva etmesi¹ ve tabakayı teşkil eden alt grupların tamamını (ulemâ, mutasavvif ve şair biyografileri, vekâyi' kayıtları, kadıların azil ve nasb tarihleri) eksiksiz olarak bulundurmasıdır.²

Tam Nüshalar³

1) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Bölümü nr. 1308:⁴

320 x 185 mm ebatlarında, I+390 yapraktır.⁵ Vişneçürüğü renginde deri ciltli, miklepli olan yazmanın cildi şemse, salbek ve zencireklidir. Cildin sırtı ve kenarları kısmen yıpranmıştır. İç kapakta ebru vardır. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye yaprağına eski rakamlarla katalog numarası yazılmıştır ve burada "Topkapı Sarayı Tahrîr Komisyonu" nun eski harfli mührü vardır. En altta "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi" mührü yer almaktadır. Zahriyenin üst kısmında "el-Cildü'l-evvel min-zeyli Şeyhî" ibaresi yer almaktadır. Hemen altındaki temellük kaydında "Mehmed Es'ad el-Hasîbî" ismi yer almaktadır. Kaydın altında adı geçen şahsa ait mühür bulunmaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın ilk yaprağında yaldızlı, kalan kısımlarda kırmızı renkli cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları ve şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş, ancak buna eser boyunca riâyet edilmemiştir. Yazmada rekabe kaydı bulunmamaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

1 *Cild-i Sâlis*'te sadece bir tabaka vardır. Bu cilt için tabakanın alt gruplarının eksiksiz bulunmasına dikkat edilmiştir.

2 Mesela bazı nüshalarda bütün tabakalar yer almasına rağmen şair biyografileri faslı bulunmamaktadır. Bunlar eksik nüsha kategorisinde değerlendirilmiştir.

3 Nüsha tavsiflerinde Roma rakamıyla bildirilen kısımlar yazmanın başında veya sonunda bulunan asıl metinle ilgisi olmayan vikaye yapraklarını bildirmektedir. Yazmalarda sayfa numaralandırması asıl metinle başladığı için bu bölümler, sayfa numarası ile karıştırılmaması için yukarıdaki şekilde simgelenmiştir.

Tavsiflerde görüleceği üzere bazı nüshalar birbirinin devamı niteliğindedir. Nüshanın birinde *Cild-i Evvel*, diğerinde *Cild-i Sâni* olabilir. Bu tür yazmalar nüsha gruplandırmasında aynı harf(ler)le simgelenmiştir.

4 Bu nüsha tenkitli metinde ve nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **H** olarak kısaltılmıştır.

5 Karatay, age, s. 391.

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzî-de-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 390b: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

2) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Bölümü nr. 1309:¹

320 x 185 mm ebatlarında,² II+411 yapraktır. Vişneçürüğü renginde deri ciltli, miklepli olan yazmanın cildi şemse, salbek ve zencireklidir. Cildin sırtı ve kenarları kısmen yıpranmıştır. İç kapakta ebru vardır. Yazmada *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Sâni*'si ve *Cild-i Sâlis*'i bir arada bulunmaktadır. 1b-275a arasında *Cild-i Sâni*, 276b-411a arasında *Cild-i Sâlis* yer almaktadır. 366'dan itibaren yazı karakteri değişmiştir. Aynı hatla fakat başka bir müstensihin elinden çıkmıştır. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye varağına eski rakamlarla katalog numarası yazılmıştır ve "Topkapı Sarayı Tahrîr Komisyonu" nun eski harfli mührü vardır. En altta adı geçen "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi" mührü yer almaktadır. Zahriyenin üst kısmında "el-Cildü's-sâni min-zeyli Şeyhî" ibaresi yer almaktadır. Hemen altındaki temellük kaydında "Mehmed Es'ad el-Hasibî" ismi kayıtlıdır. Kaydın altında adı geçen şahsa ait mühür bulunmaktadır. Hazine 1308'deki yazmanın devamı niteliğindedir.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın ilk yaprağında yaldızlı, kalan kısımlarda kırmızı renkli cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları ve şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna eser boyunca riâyet edilmemiştir. Yazmada rekabe kaydı bulunmamaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

1 Bu nüsha tenkitli metinde ve nüshaların değerlendirilmesi bahsinde H olarak kısaltılmıştır.

2 Karatay, age, s. 391.

Cild-i Sâni

Baş 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 275a: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Cild-i Sâni'nin sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsine ve mi'etin ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd.”

Cild-i Sâlis

Baş 276b: Pîrâye-i dîbâce-i sühan ve ser-nâme-i sahâ'if-i behcet-efken levha-i zer-endûd-ı hamd-i nâ-mahdûd-ı Ma'bûd-ı bi'l-hak ...

Sonu 411a: *Allâhümme bârik lehu fi-ömrihi ve devletihî ilâ-intihâ'i'z-zamân ve nihâyeti'd-devrân ve eyyedehe bi'n-nasri'l-metîn ve'l-fethi'l-mübîn. Âmîn.*

3) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü nr. 1445:¹

310 x 190 mm ebatlarında,² 549 yapraktır. Vişneçürüğü renginde deri ciltli, miklepli olan yazmanın cildi zencireklidir. Cildin sırtı ve kenarları yıpranmıştır. İç kapakta ebru vardır. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye varağında “el-Cildü'l-evvel min-zeyli'z-zeyl li-Şeyhî” ibaresi kayıtlıdır. Hemen altında hem yeni hem de eski numaralarla katalog numarası yazılmıştır. Bir sonraki vikaye varağında fihrist için kutucuklar çizilmiş, fakat içleri boş bırakılmıştır. Zahriyenin üst kısmında içinde *A'râf Sûresi* 43. âyette geçen “el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hâzâ ve mâ künnâ”³ ibaresinin bulunduğu bir mühür ve hemen altında silik vaziyette başka bir mühür vardır. Ortada “el-Cildü'l-evvel min-zeyli'z-zeyl li-Şeyhî bi-hattı nesih, satır 35” ifadesi yer almaktadır. Altında ise silik bir mühür bulunmaktadır.

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **R** olarak kısaltılmıştır.

2 Karatay, age, s. 389.

3 “Hidayetiyle bizi (bu nimete) kavuşturan Allah'a hamdolsun! Allah bizi doğru yola iletmeseydi kendiliğimizden doğru yolu bulacak değildik.”

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın bütün sayfalarına yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secilerin bulunduğu yerlere kırmızı iri noktalar konmuş; âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Tüm sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yazılmıştır. Metnin bazı kısımları tashih edildiği için birçok yerde sahh kaydı bulunmaktadır.

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 549a: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

4) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü nr. 1447:¹

310 x 190 mm ebatlarında,² IX+293 yapraktır. Vişneçürüğü renginde deri ciltli, miklepli olan yazmanın cildi üzerinde yaldızlı çerçeve vardır. Cildin sırtı ve kenarları yıpranmıştır. İç kapakta ebru vardır. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye varağında "Cild-i Sâni min-zeyli'z-zeyl" ibaresi kayıtlıdır. Hemen altında hem yeni hem de eski numaralarla katalog numarası yazılmıştır ve "Topkapı Sarayı Tahrîr Komisyonu" nun eski harfli mührü vardır. Bir sonraki vikaye varağında üst kısmında "el-Cildü's-sâni min-zeyli'z-zeyl" ibaresi yer almaktadır. Yaprığın arka yüzünden itibaren fihrist için kutucuklar çizilmiştir. 8 yaprak devam eden fihristin son sayfası boş bırakılmıştır. Zahriyenin üst kısmında içinde *A'raf Süresi* 43. âyette geçen "el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hâzâ ve mâ künnâ" ibaresinin bulunduğu bir mühür ve hemen yanında silik vaziyette başka bir mühür vardır. Ortada "el-Cildü's-sâni min-zeyli'z-zeyl li-Şeyhi bi-hattı nesih, satır 35" ifadesi yer almaktadır. Altında ise silik bir mühür bulunmaktadır. Yazma, Revan 1445 numaradaki yazmanın devamı niteliğindedir. Cilt

1 Bu yazma, tenkitli metinde ve nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **R** olarak kısaltılmıştır.

2 Karatay, age, s. 390.

hususiyetleri, vikaye ve zahriyedeki kayıtlar, ser-levha tamamen aynıdır. Sadece aynı hatla, fakat iki farklı müstensihin kaleminden çıkmıştır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın bütün sayfalarına yıldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secilerin bulunduğu yerlere kırmızı iri noktalar konmuş; âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Bazı sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yazılmıştır. Metin baştan sona tashih edildiği için birçok yerde sahh kaydı bulunmaktadır.

Başı 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 293a: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti min-hicreti erba'in ve selâsîne ve mi'etin ve elf men lehül-'izzü'l-mezîd.”

5) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü nr. 1446:¹

310 x 180 mm ebatlarında,² Yazma VII+414+IV varaktan meydana gelmektedir. Metin kısmı 414 varaktır. Kahverengi deri ciltli ve miklepli olan yazmanın cildi şemseli, zencirekli ve altın yıldızlı çerçeveslidir. Kapak kenarlarını kurt yemiş ve cilt çok fazla yıpranmıştır. İç kapakta ebru vardır. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye yaprağında “Topkapı Sarayı Tahrîr Komisyonu”nun eski harfli mührü ve yazmanın katalog numarası eski numaralarla kayıtlıdır. Sonra gelen 2 vikaye yaprağı boştur. 3. vikaye yaprağının ardından fihrist başlar. Altın yıldızlı kutucukların çizildiği 7. vikaye varacağına kadar devam eder. Fihristte isimler siyah mürekkeple, bulunduğu yerler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **RV** olarak kısaltılmıştır.

2 Karatay, age, s. 390.

Son fihrist yaprağındaki kutucuklar doldurulmamıştır. Yazmanın zahriyesinde R 1145'teki mührün aynısı yer almaktadır. Altında “el-Cildü'l-evvel min-zeyli'z-zeyl li-Şeyhî bi-hattı nesih, satır 35” ibaresi kayıtlıdır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın bütün sayfalarına yıldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secilerin bulunduğu yerlere kırmızı iri virgüller konmuş; âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yazılmıştır. Her tabakada ser-levha yenilenmiştir. Metnin sonunda boş olan 4 vikaye yaprağı vardır.

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 414b: Devlet el virmez diyenler dest-bûs itmez niyâz
Lutf idersen eyle gel bir merhabâ nev-rûzda

6) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi nr. 1212:¹

305 x 180 mm ebatlarında,² II+210+III yapaktır. Bordo rengine deri ciltli olan yazma şemseli, köşebentli ve zencireklidir. Kalın, aharlı bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 39 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye varacağında “Topkapı Sarayı Tahrîr Komisyonu”nun eski harfli mührü vardır. 2. vikaye yaprağı boştur. Zahriyenin üst kısmına “Mustafa bin Hasan Arapgirî İsmâîl ibn Mustafa el-Mısırî” ismi yazılmıştır. Hemen altında yer alan istishab kaydında yazmanın 1197 yılında (1782-1783) Müderris Mehmed Ârif Efendi'ye ait olduğu bilgisi bulunmaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın 168. varacağına kadar yıldızlı cedvel çekilmiştir. Bundan sonraki kısımda cedvel yoktur. Ayrıca bu varaktan ibaren aynı hatla, farklı bir müstensih tarafından eser tamamlanmıştır. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **EH** olarak kısaltılmıştır.

2 Karatay, age, s. 391.

künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Der-kenârda birçok sahh kaydı vardır.

Baş 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 210b: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

7) Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi nr. 4703/01:¹

Katalogda yazmanın ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. VII+299 yapraktır. Kahverengi deri ciltli, miklepli olan yazmanın cildi üzerinde şemse, salbek ve yıldızlı çerçeve vardır. Cildin sırtı ve kenarları kısmen yıpranmıştır. İç kapakta ebru vardır. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 39 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk sayfası yazmaya sonradan ilave edilmiş sarı renktedir. Üst kısmında “el-Cildü'l-evvel min-zeyli Atâyî li-Şeyhî 1545 numero” ibaresi yer kayıtlıdır. Hemen altına “*Vekâyi'ul-Fuzalâ Cild-i Evvel*” yazılmıştır. Bu yaprağın akabinde yazmaya yine sonradan ilave edildiği âşikâr olan 5 sayfalık dikdörtgen kutucuklardan oluşan defter yaprağı tutuşturulmuş ve rik'a hatla metnin fihristi yazılmıştır. Yazmanın ilk vikaye yaprağının üstüne şu yazılmıştır: “Taşköprü-zâde'nin *Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye fî-ulemâ'i'd-devleti'l-Osmâniyye* nâm kitâb-ı müstetâbının zeyli Atâyî merhûmun *Hadâ'iku'l-hakâ'ik fî-tekmileti's-Şakâ'ik* eser-i mu'teberine zeyl olmak üzere Şeyhî muhalles Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'ul-Fuzalâ* (1129) ismiyle müsemmâ cem' ü tertîb eylediği tabakâtdır.” Kaydın altında Edirne Selimiye Kitaplığı mührü bulunmaktadır. Zahriyenin ortasında kırmızı renkli silik bir mühür hemen altındaki vakıf mühründe ise “el-Hamdü li'llâhî ve kefâ mine'l-kütübî'l-letî vakafahâ el-fakîr ilâ'llâhî te'âlâ es-Seyyid Mustafâ el-med'uv beyne's-sudûr Çelebi Paşa sene 1222 (1807/08)” ifadesi yazılıdır. Altındaki vakıf kaydında ise yazmanın Vezir Mustafa Paşa tarafından vakfedildiği, Haremeynü's-şerifeyn evkâfi memurlarından Mehmed Emin Efendi tarafından kaydın yapıldığı yazılıdır. Hemen altındaki mühürde ise “es-Seyyid Mehmed” ismi okunmaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmada baştan sona yal-

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde SY olarak kısaltılmıştır.

dızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Secilerin tamamlandığı kısımlarda küçük kırmızı noktalar konulmuştur. Tüm sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Her tabaka başında ser-levha için ayrılmış bir kısım vardır ancak müzehheb değildir.

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müt'eâl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 299b: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında eserin 12 Muharrem 1171'de (26 Eylül 1757) İstanbul'da yazıldığı kayıtlıdır.

8) Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi nr. 4703/02:¹

VI+225 yapraktır. Açık kahverengi deri ciltli yazmanın cildi üzerinde şemse, salbek ve yıldızlı çerçeve vardır. Cildin sırtı ve kenarları kısmen yıpranmıştır. İç kapakta ebru vardır. Kalın, aharlı bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Bu yaprağın akabinde yazmaya yine sonradan ilave edildiği âşikâr olan 11 sayfalık dikdörtgen kutucuklardan oluşan defter yaprağı tutuşturulmuş ve rik'a hatla metnin fihristi yazılmıştır. Yazmanın ilk vikaye yaprağının sol üst köşesinde eski rakamla "1544" numarası yazılmış, ortasına ise kırmızı mürekkeple "Sâhib-i fetâvâ 'Alî Efendi'nün terceme-i hâlî 34" ifadesi yazılmıştır. Bu yaprağın arka sayfasında Edirne Selimiye Kitaplığı mührü bulunmaktadır. Zahriyenin ortasında ise kırmızı renkli silik bir mühür, yanında "Zeyl-i 'Atâyi, Vekâyi'ül-Fuzalâ Cild-i Sâni" yazılıdır. Bunların altındaki vakıf mühründe ise "el-Hamdü li'llâhî ve kefâ mine'l-kütübi'lletî vakafahâ el-fakîr ila'llâhî te'âlâ es-Seyyid Mustafâ el-med'uvv beyne's-sudûr Çelebi Paşa sene 1222 (1807/08)" ifadesi yazılıdır. Altındaki vakıf kaydında ise yazma-

¹ Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde SY olarak kısaltılmıştır.

nın Vezir Mustafa Paşa tarafından vakfedildiği, Haremeynüş-şerifeyn evkâfi memurlarından Mehmed Emin Efendi tarafından kaydın yapıldığı yazılıdır. Hemen altındaki mühürde ise “es-Seyyid Mehmed” ismi yazılıdır.

4703/01 numarada kayıtlı *Cild-i Evvel*dekine benzer bir müzehheb ve mülevven ser-levhaya sahip olan yazmada baştan sona yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Secilerin tamamlandığı kısımlarda küçük kırmızı noktalar konulmuştur. Tüm sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Her tabaka başında müzehheb ve mülevven ser-levha bulunmaktadır.

Başı 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 225b: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsîne ve mi'etin ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd.”

9) Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa nr. 479:¹

Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. I+548 yapaktır. Vişneçürüğü renginde, deri ciltli olan yazmanın cildi üzerinde şemse, salbek ve yaldızlı çerçeve vardır. Cildin sırtı ve kenarları kısmen yıpranmıştır. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 27 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye yaprağının üst köşesinde “Kitâbü *Zeyli 'Atâyî* li-Şeyhî nesih satır 27” ibaresi kayıtlıdır. Zahriyede yazmanın “1158 (1745/46)

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **HB** olarak kısaltılmıştır.

senesinde Dârüssaâdeâğası Hacı Beşir Ağa”ya ait olduğunu bildiren temellük kaydı ve yanında iki adet silik mühür bulunmaktadır. Hemen altındaki istinsah kaydında ise nüshanın Hacı Beşir Ağa tarafından vakfedildiği ve Haremey-nüş-şerifeyn evkafı müfettişlerinden “Mehmed Emin” tarafından kaydedildiği belirtilmiştir. Kaydın altın adı geçen şahsın mührü yer almaktadır. Zahriyenin en alt köşesinde ise Süleymaniye Kütüphanesi'nin yeni harfli mührü vardır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın baştan sonuna kadar yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Sultan İbrahim tabakasında ser-levhaya yer verilmezken Sultan IV. Mehmed tabakasında metnin başındaki gibi müzehheb ve mülevven ser-levha yapılmıştır. Metinde birkaç varakta sahh kaydı yer almaktadır.

Baş 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 548b: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

10) Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi nr. 3453:¹

Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. I+753 yapaktır. Üstü ebrulu, sırt ve kenarları koyu kahverengi deri ciltli bir yazmadır. Kalın, koyu samanî renkte bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 31 satırdan müteşekkildir. Ön ve arka iç kapaklar da ebruludur. Yazmada *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'nın *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâni*'si bir arada bulunmaktadır. 1b-444b arasında *Cild-i Evvel*, 446b-753b arası *Cild-i Sâni* yer almaktadır. Vikaye yaprağında eski harflerle “birinci kısım 444, ikinci kısım 147, üçüncü kısım 161 toplam 752” yazılmıştır.² *Cild-i Evvel* 444b'de sona erdikten sonra 1 varak boşluk bı-

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde N olarak kısaltılmıştır.

2 Yazmayı kataloglayanlar metni *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'nın üç cildinin tamamı zannetmiş ve varak numaralandırmasını yanlış yapmışlardır. Sultan III. Ahmed tabakasının ilk bölümü olan 1114-1130 yılları arasındaki kısmı, eserin 1130-1142 yılları arasını ihtiva eden *Cild-i Sâlis* zannetmişlerdir.

rakılmış ve metin tekrar 1'den başlamak üzere yeniden numaralandırılmıştır. 147b varagında tamamlanan Sultan II. Mustafa tabakasından sonra eserin *Cild-i Sâlis*'inin başladığı zannedilmiş ve 1 varak boşluk bırakıldıktan sonra tekrar 1'den başlamak üzere yeniden numaralandırılmıştır. 161b'de yazma sona ermektedir. Doğru numaralandırmaya göre yazmanın tamamlandığı varak 753b olmalıdır. Yazmanın zahriyesinde ortada “Nuruosmaniye Kütüphanesi”-nin yeni harfli mührü vardır. Yanındaki mühürde ise *A'raf Sûresi*'nin 43. âyeti olan “el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hazâ ve mâ-künnâ li-nehtediye lev lâ en-hedâna'llâh” yer alır. Hemen altında yer alan vakıf kaydında ise yazmanın Sultan III. Osman (ö. 1757) tarafından vakfedildiği ve Haremeynüş-şerifeyn evkafı müfettişlerinden el-Hâc İbrahim tarafından kaydedildiği belirtilmiştir. Kaydın altında silik bir mühür bulunmaktadır.

Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Birkaç varak haricinde metnin kalan kısmında rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Birkaç şahsın lakab veya nisbesi yazılmamıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Cild-i Evvel

Baş 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzî-de-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 444b: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

Cild-i Sâni

Baş 446b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 753b: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ‘a hitâmu hâze‘t-târîhi‘l-müfid fi-seneti erba‘in ve selâsîne ve mi‘etin ve elf men lehü‘l-‘izzü‘l-mezîd.”

11) Mısır Milli Kütüphanesi Tarihî Türkî nr. 170:¹

Katalogda yazma ölçüsü ve cildi hakkında bilgi verilmemiştir.² XXI+623 yapraktır. Ta‘lik hatla yazılmış metnin her sayfası 33 satırdan müteşekkildir. Yazmada *Vekâyi'ül-fuzalâ* nın *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâni*‘si bir arada bulunmaktadır. Tamamı 623 yaprak olan yazmanın *Cild-i Evvel*‘i 373a‘da sona erdikten sonra numaralandırma devam ettirilmiştir. *Cild-i Sâni*‘si 373b-623b varakları arasındadır. 21 varaklık fihristten sonra gelen zahriyede 4 farklı temellük kaydı bulunmaktadır. İlkinde “İbrâhîm Nâşid”, ikincisinde “Müderris Mîr Mehmed Sâdık”, dördüncüsünde “Mehmed Âkif” ismi kayıtlıdır. Üçüncüsü mürekkep aktığı için okunamamıştır. Son kaydın altında 26 Safer 1265 (21 Ocak 1849) tarihi yazılıdır. Zahriyenin ortasında, eserin adı ve müellifi hakkında malumat verilmiştir. Ayrıca birkaç fevaidin yer aldığı zahriyenin alt kısmında kütüphane mührü ve katalog numarası yer almaktadır. Kenarda yer alan küçük bir mühürde “Yûsuf” ismi okunmaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın başından sonuna kadar yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Tüm sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yazılmıştır. Tabaka başlangıçlarında ser-levha için yer ayrılmış ancak içleri boş bırakılmıştır. Metinde birçok yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Cild-i Evvel

Başî 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü‘l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ‘imü‘l-ittisâl ol melik-i Mütê‘âl dergâh-ı ‘izzetine îsâl olunur.

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **MM** olarak kısaltılmıştır.

2 *Dârü‘l-kütübi‘l-Kavmiyye Kısmu‘l-fehârisi‘ş-şarkıyye*, The General Egyptian Book Organization, 1990, C. 4, s. 270. Bu yazma ile Hidiv Kütüphanesi‘ndeki yazma aynıdır.

Sonu 373a: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmişdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

Cild-i Sâni

Başı 373b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i
zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 623b: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsine ve mi'etin
ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd.”

Yazmanın sonunda der-kenâra “bi-hattı müellifihi” ibaresi yazılmış, burdan hareketle katalogda eserin müellif hattı olduğu kaydedilmiştir. Yazmanın neden müellif hattı olamayacağı ileride izah edilecektir.

12) Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye nr. 939:¹

Katalogda yazma ölçüsü ve cildi hakkında bilgi verilmemiştir. Cilt görüntüleri de bulunmamaktadır. VII+374 yapraktır. Açık sarı renkte bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vika-ye yaprağında eski harf ve rakamlarla katalog numarası ve satır sayısı bildirilmiştir. Alt köşede Murad Molla Kütüphanesi mührü yer almaktadır. 2. vikaye yaprağında eser hakkında dikkat çekici şu bilgilere yer verilmiştir:

“Taşköprizâde merhûm Devlet-i 'Aliyye 'ulemâsını 965 târîhine gelince tahrîr idüp *Şakâ'iku'n-Nu'mân* tesmiye itmişdür. Ba'dehu Nev'î-zâde 'Atâyî Efendi merhûm târîh-i mezbûrdan 1042 sâline gelince tahrîr idüp *Zeyl-i Şakâ'ik* tesmiye itmişdür. Ba'dehu Edirnekapısı hâricinde Emîr-i Buhârî Zâviyesi şeyhi Mehmed Şeyhî Efendi târîh-i mezkûrdan tekmiîlîni mübâşeret ve 1098 târîhine gelince tahrîrini beyânın ve ilâ-yevminâ hâzâ itmâm ve tekmiîline mübâderet üzere olduğu nüshadır ki *Zeylü'z-zeyl* tesmiye itmişdür. Hâlen beyne'n-nâs münteşir olmamağ-
la irsâline cesâret olunmuşdur.”

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde SH olarak kısaltılmıştır.

Bu yaprağın arkasından başlamak üzere altın yaldızlı kutucuklar içine nisbeler ve lakaplar siyah mürekkeple, biyografilerin bulunduğu yerleri bildiren numaralar kırmızı mürekkeple yazılmış olan VII yapraklık bir fihrist hazırlanmıştır. Fihristin 5. yaprağı kopmuştur. Fihristin son sayfası boştur. Zahriyede üstte yeni harfli Süleymaniye Kütüphanesi mührü, ortada *A'râf Sûresi* 43. âyette geçen “el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hâzâ ve mâ künnâ” ibaresinin bulunduğu bir mühür ve altında ise silik vaziyette başka bir mühür vardır. Hemen altında yer alan vakıf kaydında ise Sultan I. Abdülhamid (ö. 1789) tarafından vakfedildiği ve Haremeynü's-şerifeyn evkafı müfettişi Seyyid Behcet Ali tarafından kaydedildiği belirtilmiştir.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın baştan sonuna kadar yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakapları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secilerin tamamlandığı kısımlarda, cümle sonlarında altın yaldızlı nokta konulmuştur. Baştan sona kadar rekabe kaydı tutulmuştur. Her tabakanın başında müzehheb ve mülevven ser-levhaya yer verilmiştir. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 374a: Devlet el virmez diyenler dest-bûs itmez niyâz
Lutf idersen eyle gel bir merhabâ nev-rûzda

13) Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye nr. 941:¹

Katalogda yazma ölçüsü ve cildi hakkında bilgi verilmemiştir. Cilt görüntüleri de bulunmamaktadır. I+422+I yapaktır. Samanî renkte bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vi-kaye yaprağının üst köşesinde muhtemelen okuyucu veya kütüphane görevlilerince “Zeylü'z-zeyl müellif-i merhûmun hattıyladur” kaydı düşülmüştür. Bu

1 Bu yazma, tenkitli metinde ve nüshaların değerlendirilmesi bahsinde S olarak kısaltılmıştır.

bilgiyle alâkalı ileride açıklama yapılacaktır. Hemen yanında “Mücellid olan yâdigâr zîrde cild-i evvel makâmına işbu cild-i sâniyi hatâ'en şîrâze-bend itmekle gaffet buyrulmaya” ihtarı yazılmıştır.¹ Zahriyede üstte yeni harfli Süleymaniye Kütüphanesi mührü ortada *A'râf Süresi* 43. âyette geçen “el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hâzâ ve mâ künnâ” ibaresinin bulunduğu bir mühür ve hemen altında Sultan I. Abdülhamid (ö. 1789) tarafından vakfedildiği ve Harameynüş-şerifeyn evkafı müfettişi Seyyid Behcet Ali tarafından kaydedildiği belirtilmiştir. Kaydın altındaki eski harfli mühürde ise “Seyyid Behcet Ali” ismi okunmaktadır. 1b-311b arasında IV. Mehmed tabakası yer almaktadır. 312a varağına yine okuyucu ya da nüshanın sahibince “İşbu cild-i evvel hatâ'en mücellid olan yâdigâr buraya vaz' eylemiş, bâlâyâ vaz' oluna” ihtarı yazılmıştır. 314. varak boştur. Asıl metin 314b'de başlamaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın ilk yaprağında yaldızlı, kalan kısımlarda kırmızı renkli cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Baştan sona kadar rekabe kaydı tutulmuş, fakat bu hususta çok büyük hatalar yapılmıştır. Kimi yerde kelimeler eklerinden ayrılmış, kimi yerde rekabe kaydına riâyet edilmeyerek başka bir kelimeyle başlanmıştır. Cümlelerin tamamlandığı kısımlarda ve secinin bittiğini belirtmek amacıyla kırmızı mürekkeple virgüller konulmuştur. Her tabakanın başında müzehheb ve mülevven ser-levhaya yer verilmiştir. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Yeni rakamlarla yapılan numaralandırmada hatalar yapılmıştır. Yazma mevcut hâliyle değerlendirildiğinde:

Başı 1b: Tabaka-i Nüh-dehüm ez-Tabakât-ı 'Aliyye-i Âl-i 'Osmân
Zamân-ı Devlet-i Sultân-ı Gâzî

Sonu 422a: Sanma kim pîrâmen-i çeşmümde hûn-ı eşk-bâr
La'lden yapıdı ana şâh-ı hayâlün bir hisâr

1 Yazmanın mücellidi eserin formlarını karıştırmış, ilk tabaka olan Sultan IV. Murad tabakasının ikmâliyle başlaması gerekirken Sultan IV. Mehmed tabakasının olduğu kısma başa almıştır. Yazılan ihtar da aslında tashihe muhtaçtır. Eserin *Cild-i Evvel*'inde toplam 3 tabaka yer almakta, bu nüshada ise önce sonuncu tabaka, sonra ilk tabaka daha sonra ikinci tabakaya yer verilmiştir.

Zahriyedeki ihtar dikkate alındığında yazmanın ilk ve son cümleleri şöyle olmalıdır:

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzî-de-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 422a: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

14) Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye nr. 940:³

I+312 yapraktır. Katalogda cilt ve yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca cilt görüntüleri de mevcut değildir. Samanî renkte bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye eski numaralarla katalog numarası yazılmıştır ve sol alt köşesinde yeni harflerle “Murad Molla Kütüphanesi”nin mührü vardır. Zahriyenin ortasında *A'râf Süresi* 43. âyette geçen “el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hâzâ ve mâ künnâ” ibaresinin bulunduğu bir mühür yer alır. Hemen altında yer alan vakıf kaydında ise Sultan I. Abdülhamid (ö. 1789) tarafından vakfedildiği ve Harameynü's-şerifeyn evkafı müfettişi Seyyid Behcet Ali tarafından kaydedildiği belirtilmiştir. Kaydın yanında yeni harfli “Süleymaniye Kütüphanesi” mührü, altındaki eski harfli mühürde ise “Seyyid Behcet Ali” ismi bulunmaktadır. Yazmanın en sonundaki vikaye yaprağına cedvel çekilmiştir, fakat içi boştur. Yazma Hamidiye 941 numarada kayıtlı *Cild-i Evvel*'in devamı gibi görünmektedir. Kâğıt, hat, mürekkep ve ser-levha aynı, cedveller farklıdır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmada baştan sona yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak

1 Yazmanın mevcut hâliyle bu yaprak 313b varağına tekabül eder.

2 Yazmanın mevcut hâliyle bu yaprak 311b varağına tekabül eder. Tenkitli metinde bu nüsha kullanılırken mücellidin hatası düzeltilerek yeniden numaralandırma yapılmıştır. Buna göre Süleymaniye Kütüphanesi'nde okuyucuya sunulan PDF metin dosyasının 315. varağı 2a varağına tekabül etmektedir. Buradan itibaren yazmanın sonuna kadar rutin sıralama (316 ->3, 317->4, 318->5, ... 423->110) devam eder. PDF dosyasının son pozu olan 423. poz yeniden düzenlenen yazmanın 110. varağına denk gelmektedir. Bundan sonra PDF dosyasındaki ilk biyografi olan üçüncü pozdaki “Cinci Hüseyin” biyografisi düzenlenmiş metinde 111b varağına tekabül etmektedir. Buradan itibaren 313. poza kadar rutin sıralama devam eder. (3->111, 4->112, 5->113, ... 313->421)

3 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde HA olarak kısaltılmıştır.

buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Tüm sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Her tabaka başında müzehheb, mülevven ser-levha için yer ayrılmış, sadece 21. tabakada metin başında ser-levhaya yer verilmiştir.

Başı 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 312b: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsîne ve mi'etin ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd.”

15) İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 81:¹

Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. XVII+816 sayfadır. Bordo renkli meşin ciltli olan yazmanın sırtı ve kulakları yıpranmıştır. İnce, samanî renkte bir kâğıda rik'a hatla yazılmış metin bazı sayfalarda değişmekle birlikte umumiyetle 31 satırdan müteşekkildir. İlk 17 sayfada tabaka başlıkları kırmızı, kalan bölümler siyah mürekkeple yazılmış bir fihrist vardır. Fihristte sadece birkaç şahsın biyografilerinin bulunduğu sayfalar belirtilmiş, kalanların sadece nisbe veya lakaplarına değinilmiştir. Son tabakanın şairler bahsine fihristte yer verilmemiştir.

Metin baştan sona siyah mürekkeple yazılmıştır. Birkaç varak haricinde metnin kalan kısmında rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan çok az şahsiyetin nisbe veya lakabı metnin yan tarafına yazılmıştır. Çoğu kişinin nisbe veya lakabına yer verilmemiştir.

Başı 1: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Mute'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde TY olarak kısaltılmıştır.

Sonu 816: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmişdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

Bu beytin altına düşülen temmet kaydında şunlar yazılıdır:

“İşbu nüsha Kütüb-hâne-i Veliyyüddîn'de bulunan nüshadan istinsâh edilmiştir. Zilhicce sene 1322 (Şubat-Mart 1905). Kâtib-i nüsha Çördükzâde Mehmed Nâ'il bin Mehmed Râğıb Amasî.”

16) Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi nr. 3312:¹

Katalogda yazma ölçüsü ve cilt hakkında bilgi verilmemiştir. Ayrıca cilt görüntüleri de mevcut değildir. 419 yapraktır. Koyu krem renkte bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazmanın zahriyesinde ortada “Nuruosmaniye Kütüphanesi”nin yeni harfli mührü vardır. Yanındaki mühürde ise *A'râf Sûresi*'nin 43. âyeti olan “el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hazâ ve mâ-künnâ li-nehtediye lev lâ en-hedâna'llâh” yer alır. Hemen altında yer alan vakıf kaydında ise yazmanın Sultan III. Osman (ö. 1757) tarafından vakfedildiği ve Haremeynü'ş-şerifeyn evkafı müfettişlerinden el-Hâc İbrahim tarafından kaydedildiği belirtilmiştir. Kaydın altında eski harfli silik bir mühür bulunmaktadır.

Yazmanın ilk yaprağında ser-levha için yer ayrılmış fakat içi boş bırakılmıştır. Eserde baştan sona kadar yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Metinde rekabe kaydına yer verilmemiştir. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Birkaç şahsın lakab veya nisbesi yazılmamıştır. Cümlelerin ve secinin tamamlandığı kısımlarda kırmızı mürekkeple iri noktalar konmuştur. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Her tabakadan sonra bir yaprak boş bırakılmış, yeni başlayan tabaka için ser-levha yeri hazırlanmış fakat içleri boş bırakılmıştır.

¹ Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde NY olarak kısaltılmıştır.

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzî-de-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 417a: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

17) Avusturya Viyana Milli Kütüphanesi H. O. nr. 126:¹

Katalogda yazma ölçüsü hakkında sadece büyük boy olduğu bildirilmiş, cilt hakkında bilgi verilmemiştir.² Kahverengi deri ciltli olan yazmanın cildi şemse, salbek ve zencireklidir. İç kapak ebruludur. II+369 yapaktır. Açık krem renkte bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 37 satırdan müteşekkildir. Ta'lik hatla 3 sayfalık fihrist hazırlanmış; şahıs isim veya lakapları siyah mürekkeple, biyografilerin yer aldığı sayfalar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yazmanın zahriyesinde üst köşede yer alan ferağ kaydında "Hasbiya'llâh nemakahu'l-abdî'l-müznîb el-muhtâc ilâ-gafûri'r-Rahîm Mehmed 'İsmet ibn İbrâhîm gafara'llâhu lehümâ" ibaresi kayıtlıdır. İsmi bildiren müstensih yazım tarihine dair bir ipucu vermemiştir. Zahriyenin sol alt köşesinde yer alan mühürde "Seyyâh Sâmî Yûsuf sene 1223 (1808/09)" ibaresi okunmaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın ilk yaprağında yaldızlı, kalan kısımlarda kırmızı renkli cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde rekabe kaydına yer verilmemiştir. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Yazma, ismi bildirilmeyen biri tarafından ayrıntılı şekilde tetkik edilmiş, kurşun kalemle her biyografinin yanına metindeki kaçınıcı biyografi olduğu yazılmış, bazı kısımların altına kurşun kalemle çizgi çekilmiştir.

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzî-de-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde V olarak kısaltılmıştır.

2 Gustav Flügel, *Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften der Kaiserlich Königlichen Bibliothek zu Wien*, I-III, Wien 1865-67, s. 396-397.

Sonu 369b: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmişdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmişdür

18) Avusturya Viyana Milli Kütüphanesi H. O. nr. 127:¹

Katalogda yazma ölçüsü hakkında sadece büyük boy olduğu bildirilmiş, cilt hakkında bilgi verilmemiştir. Kahverengi deri ciltli olan yazmanın cildi şemse, salbek ve zencireklidir. İç kapak ebruludur. II+390 yapraktır. Yazmada *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'nın *Cild-i Sâni'si* ve *Cild-i Sâlis'i* bir arada bulunmaktadır. 1b-249b arasında *Cild-i Sâni*, 250b-390a arasında *Cild-i Sâlis* yer almaktadır. Açık krem renkte bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 37 satırdan müteşekkildir. Ta'lik hatla 3 sayfalık fihrist hazırlanmış; şahıs isim veya lakapları siyah mürekkeple, biyografilerin yer aldığı sayfalar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yazmanın zahriyesinde üst köşede yer alan ferağ kaydında "Hasbiya'l-lâh nemakahu'l-abdi'l-müznîb el-muhtâc ilâ-gafûri'r-Rahîm Mehmed 'İsmet ibn İbrâhîm gafara'llâhu lehümâ" ibaresi kayıtlıdır. İsmi bildiren müstensih yazım tarihine dair bir ipucu vermemiştir. Zahriyenin sol alt köşesinde yer alan mühürde "Seyyâh Sâmî Yûsuf sene 1223" ibaresi okunmaktadır. H. O. nr. 126'da nüshanın devamı niteliğindedir.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın ilk yaprağında yaldızlı, kalan kısımlarda kırmızı renkli cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde rekabe kaydına yer verilmemiştir. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Yazma, kütüphane görevlileri veya katalog hazırlayan şahıs tarafından ayrıntılı şekilde tetkik edilmiş, kurşun kalemle her biyografinin yanına metindeki kaçınıcı biyografi olduğu yazılmış, bazı kısımların üstüne kurşun kalemle çizgi çekilmiştir.

Cild-i Sâni

Baş 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 249b: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde V olarak kısaltılmıştır.

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsîne ve mi'etin ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd.”

Cild-i Sâlis

Baş 250b: Pîrâye-i dîbâce-i sühan ve ser-nâme-i sahâ'if-i behcet-efken levha-i zer-endûd-ı hamd-i nâ-mahdûd-ı Ma'bûd-ı bi'l-hak ...

Sonu 390a: *Allâhümme bârik lehu fi-ömrihi ve devletihî ilâ-intihâ'i'z-zamân ve nihâyeti'd-devrân ve eyyedehe bi'n-nasri'l-metîn ve'l-fethi'l-mübîn. Âmîn.*

Yazmayı tetkik eden şahıs tarafından eski harfli kıraat kaydı düşülmüş, altına okumanın “19 June 1826 zum datum 7 June 1827” tarihleri arasında yapıldığı belirtilmiştir.¹ Bu kayıttan eserin yaklaşık 1 yıllık zaman içinde okunduğunu anlaşılmaktadır.

19) Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi Veliyyüddin Efendi nr. 2361:²

Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. IX+360 yapaktır. Vişneçürüğü renginde deri ciltli, mıklepli olan yazmanın cildi şemse, salbek ve zencireklidir. Cildin sırtı kısmen deforme olmuştur. İç kapak ebruludur. III.-VII. vikaye yaprakları arasında fihrist bulunmaktadır. VIII. vikaye yaprağında muhtemelen katalog hazırlayanlarca yazılmış şu ibare kayıtlıdır. “Târih-i Zeylü'z-zeyli's-Şakâ'ik li-Şeyh Mehmed eş-Şeyhî-zâde Cild-i Evvel”. Zahriyedeki ferağ kaydında yazmanın “Mısır-ı Kâhire kadısı Veliyyüddin Efendi” tarafından

1 Kanaatimizce bu yazmayı inceleyen kişi Avusturya'nın İstanbul büyükelçisi olan ünlü şarkiyatçılardan Joseph Freiherr von Hammer-Purgstall (1774-1856) olmalıdır. İstanbul'da görevli iken Osmanlı tarihleri, biyografik eserler ve ünlü şair ve yazarlara ait edebî eserleri toplamış ve bugünkü Avusturya Millî Kütüphanesi'ndeki şark yazmalarının büyük kısmı onun sağlığında bir araya getirilmiştir. Yazmada mühim gördüğü kısımların altını çizmesi 10 ciltlik *Osmanlı Tarihi* ve 4 ciltlik *Osmanlı Şiir Sanatı Tarihi* adlı eserleri için malzeme toplamış olabileceği izlenimini uyandırmaktadır. Hammer Osmanlı Devleti hakkındaki eserlerine klasik usulde Osmanlı Türkçesi ile isimler vermekte, bunlara mukaddime ve ithaflar yazacak kadar Şark kültürüne vâkıf ve hayran birisidir. Yazmanın sonundaki klasik usuldeki kıraat kaydını rahatlıkla düşebilecek birisidir. Bkz. İlber Ortaylı, “Joseph Freiherr von Hammer-Purgstall”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1997, C. 15, s. 491-494.

Alman Türkologlardan Hans George Majer, Uşşâkizâde İbrahim Hasib'in *Zeyli Şakâ'ik*'i ile Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'sındaki biyografilerin mukayesesi için hazırladığı listede Viyana Millî Kütüphanesi H. O. nr. 126-127'de kayıtlı nüshaları kullanmış ve bu nüshalardaki biyografi numaralandırmasının Hammer tarafından yapıldığı ifade etmiştir. Bkz. Majer, age, s. 307.

2 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **B** olarak kısaltılmıştır.

istinsah edildiği bilgisi yer almaktadır. Hemen altındaki silik küçük mühürde “Veliyyüddîn” ismi okunmaktadır. Bunun altındaki vakıf mühüründe “Veliyyüddîn Efendi ibn el-merhûm el-Hâc Mustafa Ağa ibn el-merhûm el-Hâc Hüseyin Ağa” ismi okunmaktadır.¹ Mührün altında eski rakamlarla katalog numarasına yer verilmiştir. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 37 satırdan müteşekkildir.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın ilk yaprağında yaldızlı, kalan kısımlarda kırmızı renkli cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde rekabe kaydına sadece on beş yirmi yaprakta yer verilmiştir. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Baş 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 360a: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

20) Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi Veliyyüddin Efendi nr. 2362:²

Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. VII+373 yaprakur. Vişneçürüğü rengine de deri ciltli, miklepli olan yazmanın cildi şemse, salbek ve zencireklidir. Cildin sırtı kısmen deforme olmuştur. İç kapak ebruludur. I.-VI. vikaye yaprakları arasında fihrist bulunmaktadır. I. vikaye yaprağının ön yüzüne muhtemelen katalog hazırlayanlarca yazılmış şu ibare kayıtlıdır. “Târih-i Zeylü'z-zeyliş-Şakâ'ik li-Şeyh Mehmed eş-Şeyhî-zâde Cild-i Evvel”. Zahriyedeki fe-rağ kaydında yazmanın “Mısır-ı Kâhire kadısı Veliyyüddîn Efendi” tarafından istinsah edildiği bilgisi yer almaktadır. Hemen altındaki silik küçük mühürde

1 Nüşanın müstensihisi ile vakf edeni aynı kişidir. Nüşanın yazım tarihi en geç, hem hattat hem de şeyhülislâm olan Veliyyüddin Efendi'nin (ö. 1768) Kahire kadılığından İstanbul kadılığına getirildiği 1756 yılı olmalıdır. Bkz. Tahsin Özcan, “Veliyyüddin Efendi”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2013, C. 43, s. 40-42.

2 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **B** olarak kısaltılmıştır.

“Veliyyüddîn” ismi okunmaktadır. Bunun altındaki vakıf mühründe “Veliyyüddîn Efendi ibn el-merhûm el-Hâc Mustafa Ağa ibn el-merhûm el-Hâc Hüseyin Ağa” ismi okunmaktadır. Mührün altında eski rakamlarla katalog numarasına yer verilmiştir. Veliyyüddin Efendi nr. 2361'deki yazmanın devamı niteliğindedir. *Cild-i Sâni* ve *Cild-i Sâlis*'in bir arada bulunduğu yazmanın 1b-239b varakları arasında *Cild-i Sâni*, 240b-373a yaprakları arasında ise eserin *Cild-i Sâlis* yer almaktadır. Kalın, aharlı bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 37 satırdan müteşekkildir. Yazmadaki eski rakamlarla yazılmış varak numaraları karıştırıldığından yeni rakamlarla yeniden varak numarası verilmiştir.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın ilk yaprağında yaldızlı, kalan kısımlarda kırmızı renkli cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde rekabe kaydına sadece on beş yirmi yaprakta yer verilmiştir. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Cild-i Sâni

- Baş 1b:** Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.
- Sonu 239b:** Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsîne ve mi'etin ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd.”

Cild-i Sâlis

- Baş 240b:** Pîrâye-i dîbâce-i sühan ve ser-nâme-i sahâ'if-i behcet-efken levha-i zer-endûd-ı hamd-i nâ-mahdûd-ı Ma'bûd-ı bi'l-hak ...
- Sonu 373a:** *Allâhümme bârik lehu fi-ömrihî ve devletihî ilâ-intihâ'i'z-zamân ve nihâyeti'd-devrân ve eyyedehe bi'n-nasri'l-metîn ve'l-fethi'l-mübîn. Âmîn.*

21) İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 3216:¹

XIX+441 sayfadır. Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. Vişneçürüğü renginde meşin ciltlidir. Sırt ve kapak kulakları siyah renklidir. Dikdörtgen kutucuklu, açık sarı renkte sayfaları olan bir deftere rik'a hatla yazılmış metnin bazı sayfalarda değişmekle birlikte 31 satırdan müteşekkildir. İlk sayfanın ortasında kırmızı mürekkeple “*Vekâyi'ü'l-Fuzalâ* eser-i Şeyhî Mehmed Efendi” ibaresi yazılmış altına kırmızı mürekkepli “İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi” mührü vurulmuştur. Mührün içinde eski rakamla yanında ise yeni rakamla katalog numarası yazılmıştır. Lacivert mürekkeple çizilmiş her sayfası dört sütundan oluşan 14 sayfalık fihrist hazırlanmıştır. Elifbâ sırasına uygun hazırlanmaya çalışılan fihristte isimler siyah, bulunduğu sayfalar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Harf sıralaması karıştırılmış, fihristin sonuna unutulmuş kısımlar ilave edilerek bu hususta açıklama yapılmıştır.

Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri ve sayfa numaraları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin nisbe veya lakabları bu nüshada yazılmamıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Baş 1: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 441: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

“Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsîne ve mi'etin ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd.”

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde İÜ olarak kısaltılmıştır.

22) Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emirî Tarih nr. 731:¹

XX+565 sayfadır. Katalogda cilt ve yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca cilt görüntüleri de mevcut değildir. Samanî renkte bir kâğıda rik'a hatla yazılmış metnin her sayfası 24 satırdan müteşekkildir. Yazma eski numaralarla sayfa usûlüne göre numarlandırılmıştır. Tamamı 565 sayfadır. İlk vikaye sayfasında "el-Cildü's-sânî" ibaresi yanında silik bir şekilde kütüphane mührü ve eski rakamlarla katalog numarası yer almaktadır. Ortada "Alî Emirî" ismi okunabilen bir mühür, altında ise "Millet Genel Kütüphanesi" mührü bulunmaktadır. 2-20. sayfalar arasında fihrist yer almaktadır. Zahriyede "el-Cildü's-sânî min-zeyli's-Şeyhî" ibaresi ve altında silik bir şekilde eski harfli Ali Emirî Efendi'nin mührü vardır.

Herhangi bir ser-levha ve cedvelin bulunmadığı yazmada baştan sona siyah mürekkep kullanılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine siyah mürekkeple yazılmıştır. 211. sayfadan itibaren hat değişmiş, rik'a hatla başka bir müstensihin kaleminden yazma tamamlanmıştır. 211-225. sayfalar arasında künye, nisbe ve lakaplar, şiir geçişleri lacivert mürekkeple yazılmış; 225. sayfadan metnin sonuna kadar ise bildirilen kısımlarda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Başı 2: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 565: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmanın sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır:

"Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsîne ve mi'etin ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd."

23) Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emirî Tarih nr. 732:²

VIII+418 sayfadır. Katalogda cilt ve yazma ölçüsü hakkında bilgi verilme-

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **AE** olarak kısaltılmıştır.

2 Bu yazma, tenkitli metinde ve nüshaların değerlendirilmesi bahsinde **A** olarak kısaltılmıştır.

miştir. Ayrıca cilt görüntüleri de mevcut değildir. Samanî renkte bir kâğıda rik'â hatla yazılmış metnin her sayfası 25 satırdan müteşekkildir. İlk vikaye sayfasında “el-Cildü's-sâlis” ibaresi yanında silik bir şekilde kütüphane mührü ve eski rakamlarla katalog numarası yer almaktadır. Ortada “Alî Emîrî” ismi okunabilen bir mühür, altında ise “Millet Genel Kütüphanesi” mührü bulunmaktadır. Yazma eski rakamlarla sayfa usûlüne göre numarlandırılmıştır. Tamamı 418 sayfadır. 2-8. sayfalar arasında fihrist yer almaktadır. Zahriye boş bırakılmıştır.

Kırmızı ve siyah mürekkeple oldukça basit ser-levha çizilmiştir. Cedvelin bulunmadığı yazmada siyah mürekkep kullanılmıştır. Biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine çoğunluğu kırmızı olmak üzere kırmızı ve mavi mürekkeple yazılmıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Baş 2: Pîrâye-i dîbâce-i sühan ve ser-nâme-i sahâ'if-i behcet-efken levha-i zer-endûd-ı hamd-i nâ-mahdûd-ı Ma'bûd-ı bi'l-hak ...

Sonu 418: *Allâhümme bârik lehu fi-ömrihî ve devletihî ilâ-intihâ'i'z-zamân ve nihâyeti'd-devrân ve eyyedehu bi'n-nasri'l-metîn ve'l-fethi'l-mübîn. Âmîn.*

24) İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 1535:¹

Katalogta yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. 323 yapraktır. Vişneçürüğü renginde deri ciltli, miklepli olan yazmanın her iki yüzündede altın yaldızlı çerçeve içinde yine altın yaldızla yapılmış buket şemse bulunmaktadır. Miklepte cildin üzerindeki buket şemsenin tam ortadan ikiye kesilmiş hâli yer almaktadır. Cildin sırtı ve kenarları yıpranmıştır. Kalın, aharlanmış, krem renkte bir kâğıda nesih hatla yazılmış metin bazı sayfalarda değişmekle

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde İ olarak kısaltılmıştır.

birlikte umumiyetle 25 satırdan müteşekkildir. Zahriyede İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinin 2 farklı mührü yer almaktadır. Hemen altında ise eski harfli “Rızâ Paşa Kütüphanesi” mührü ile katalog numarası yer almaktadır. Altındaki kayıta ise “Zeylü’z-zeyli-Şeyhî bi-hattı nesih satır 25” ibaresi bulunmaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın başından sonuna kadar yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna eser boyunca riâyet edilmemiştir. Rekabe kaydı bulunmamaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Cümlelerin tamamlandığı ve secinin bittiği kısımlarda ilk varakta yaldızlı, diğer varaklarda ise kırmızı mürekkeple küçük virgüle benzer işaretler konulmuştur. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Başı 1b: Pîrâye-i dîbâce-i sühan ve ser-nâme-i sahâ'if-i behcet-efken levha-i zer-endûd-ı hamd-i nâ-mahdûd-ı Ma'bûd-ı bi'l-hak ...

Sonu 323a: *Allâhümme bârik lehu fi-ömrihî ve devletihî ilâ-intihâ'i'z-zamân ve nihâyeti'd-devrân ve eyyedehu bi'n-nasri'l-metîn ve'l-fethi'l-mübîn. Âmîn.*

25) İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 9591:¹

Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. X+412 yapraktır. Büyük boy, vişneçürüğü renginde deri ciltli, miklepli olan yazma şemseli ve köşebentlidir. Cilt çok fazla yıpranmış, sırtı tamamen soyulmuştur. Aharlanmış, ince, krem renkte bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metin bazı sayfalarda değişmekle birlikte umumiyetle 35 satırdan müteşekkildir. İlk vikaye yaprağı boştur. 2. ve 3. vikaye yaprağında İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi mührü

¹ Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde İN olarak kısaltılmıştır.

yer almaktadır. Bundan sonra 6 yaprak devam eden fihrist gelmektedir. Sonuncu vikaye yaprağında Şeyhî'nin biyografisi hakkında rik'a hatla yazılmış kısa malumata yer verilir. Zahriyede yer alan ketebe kaydından metnin Süleyman Mektûbî tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır.

Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı varaklarda suyla temastan kaynaklı olarak mürekkep akmış ve metin okunaksız hâle gelmiştir.

Başı 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Müte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 412a: O kâküller ki dâmân-ı 'izâr-ı yâre düşmüşdür
Ki gûyâ sâye-i sünbül gül-i gülzâre düşmüşdür

26) Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ayasofya nr. 3198:¹

282 yapraktır. Katalogda cilt ve yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. Ayrıca cilt görüntüleri de mevcut değildir. Koyu krem renkte bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 25 satırdan müteşekkildir. Yazmanın zahriyesinde üstte "*Kitâb-ı Zeyl-i Şakâ'ik* ta'lik 25" ibaresi, hemen altında farklı bir hatla eski harf ve rakamlarla "*Zeyl-i Zeyl-i Şakâ'ik Ayasofya 3198*" yazılmıştır. Altında yer alan mühürde ise *A'râf Süresi*'nin 43. âyeti olan "el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hazâ ve mâ-künnâ li-nehtediye lev lâ en-hedâna'llâh" yer alır. Hemen altında yer alan vakıf kaydında ise yazmanın Sultan I. Mahmud (ö. 1754) tarafından vakfedildiği ve Haremeynü'ş-şerifeyn evkafı müfettişlerinden Şeyhzâde Ahmed tarafından kaydedildiği belirtilmiştir. Kaydın yanında ve altında silik vaziyette iki mühürde bulunmaktadır.

1 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde SA olarak kısaltılmıştır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın başından sonuna kadar yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Rekabe kaydı bulunmamaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Cümlelerin tamamlandığı ve secinin bittiği kısımlarda ilk varakta yaldızlı, diğer varaklarda ise kırmızı mürekkeple küçük virgüle benzer işaretler konulmuştur. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır.

Baş 1b: Pîrâye-i dîbâce-i sühan ve ser-nâme-i sahâ'if-i behcet-efken levha-i zer-endûd-ı hamd-i nâ-mahdûd-ı Ma'bûd-ı bi'l-hak ...

Sonu 282b: *Allâhümme bârik lehu fi-ömrihî ve devletihî ilâ-intihâ'i'z-zamân ve nihâyeti'd-devrân ve eyyedehu bi'n-nasri'l-metîn ve'l-fethi'l-mübîn. Âmîn.*

27) Tunus Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları nr. 1240:

www.yazmalar.gov.tr sitesinde yukarıdaki katalog numarasıyla kayıtlı bir *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ* nüshası bildirilmektedir.¹ Yazmanın eserin *Cild-i Evvel'i* olduğu ve toplamda 317 varak olup ve nesta'lik hatla kaleme alındığı belirtilmiştir. Mehmet Şeker ve İ. H. Mercan tarafından hazırlanan "Tunus Milli Kütüphanesi Türkçe Elyazmaları" adlı makalede eserden bahsedilmemiştir.² Cihan Okuyucu'nun kaleme aldığı "Tunus Milli Kütüphanesi Türkçe Elyazmaları" adlı makalede ise sadece katalog bilgisi verilerek Abdülkadir Özcan tarafından hazırlanan tıpkıbasıma gönderme yapıp münderecatından bahsedilmemiştir.³

1 www.yazmalar.gov.tr/eser/vakayiul-fuzela/90021

2 Mehmet Şeker ve İ. H. Mercan, "Tunus Milli Kütüphanesindeki Türkçe Elyazmaları", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir 1985, Sayı II, s. 105-122.

3 Cihan Okuyucu, "Tunus Milli Kütüphanesindeki Türkçe Elyazmaları", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Kasım 2000-Nisan 2001, Sayı 7-8, s. 135-171.

28) Tunus Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları nr. 1241:

www.yazmalar.gov.tr sitesinde yukarıdaki katalog numarasıyla kayıtlı bir *Vekâ-yi'ül-Fuzalâ* nüshası bildirilmektedir.¹ Yazmanın eserin *Cild-i Sâni*'si olduğu ve toplamda 344 varak olup ve nesta'lik hatla kaleme alındığı belirtilmiştir. Mehmet Şeker ve İ. H. Mercan tarafından hazırlanan “Tunus Milli Kütüphanesi Türkçe Elyazmaları” adlı makalede eserden bahsedilmemiştir.² Cihan Okuyucu'nun kaleme aldığı “Tunus Milli Kütüphanesi Türkçe Elyazmaları” adlı makalede ise sadece katalog bilgisi verilip Abdülkadir Özcan tarafından hazırlanan tıpkıbasıma gönderme yapılarak münderecatından bahsedilmemiştir.³

Eksik Nüshalar

1) Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi nr. 3313⁴

348 yapaktır. Katalogda cilt ve yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. Ayrıca cilt görüntüleri de mevcut değildir. Krem renkte bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 34 satırdan müteşekkildir. Tamamı 348 yaprak olan yazmada *Cild-i Sâni* ve *Cild-i Sâlis* bir arada bulunmaktadır. *Cild-i Sâni* 1b-236b varağında olup 240b varağına kadar gelen kısımlar boş bırakılmıştır. *Cild-i Sâlis* 240b-347b varakları arasındadır.

Yazmanın zahriyesinde ortada “Nuruosmaniye Kütüphanesi”nin yeni harfli mührü vardır. Yanındaki mühürde ise *A'râf Süresi*'nin 43. âyeti olan “el-Hamdü li'llâhi'llezi hedânâ li-hazâ ve mâ-künnâ li-nehtediye lev lâ en-hedâna'llâh” yer alır. Hemen altında yer alan vakıf kaydında ise yazmanın Sultan III. Osman (ö. 1757) tarafından vakfedildiği ve Haremeynü'ş-şerifeyn evkafı müfettişlerinden el-Hâc İbrahim tarafından kaydedildiği belirtilmiştir. Kaydın altında eski harfli silik bir mühür vardır. Nuruosmaniye 3312 numarada kayıtlı I. cildin devamı niteliğindedir.

Müzehheb bir ser-levhaya sahip olan yazmada ilk yaprak ve 23. tabakanın

1 www.yazmalar.gov.tr/eser/vakayiul-fuzela/90022

2 Bkz, Şeker, agm.

3 Bkz. Okuyucu, agm.

4 Bu yazma, nüshaların değerlendirilmesi bahsinde Krş. Tam nüshalar bölümü no. 16 (s.138) (Nuruosmaniye nu. 3312)

bulunduğu yaprak hariç olmak üzere tabaka başlarında yaldızlı cedvel çekilmiş, kalan kısımlarda ise cedvele yer verilmemiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş, ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Tüm sayfalarda reka-be kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı kişilerin nisbeleri unutulduğu için yazılmamıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Her tabaka başında müzehheb ser-levha için yer ayrılmış, fakat içleri boş bırakılmıştır. Nüshanın *Cild-i Sâlis*'inde Sultan III. Ahmed tabakasının 1115-1142 (1703-1730) yılları arasındaki vekâyi'in anlatıldığı "âhir-i vefeyât" kısmı tamamen atlanmıştır. Ayrıca Meczûb-ı İlahî Ma'den Dede'nin biyografisi bulunmamaktadır.

Cild-i Sâni

Baş 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 236b: Dergeh-i Hazret-i Hak'dan budur ey dil me'mûl
Ola bu tuhfe-i Şeyhî-i kemîne makbûl

Yazmada *Cild-i Sâni*'nin sonundaki ferağ kaydında şu ibare yer almaktadır: "Vakâ'a hitâmu hâze't-târîhi'l-müfid fi-seneti erba'in ve selâsine ve mi'etin ve elf men lehü'l-'izzü'l-mezîd."

Cild-i Sâlis

Baş 240b: Pîrâye-i dîbâce-i sühan ve ser-nâme-i sahâ'if-i behcet-efken levha-i zer-endûd-ı hamd-i nâ-mahdûd-ı Ma'bûd-ı bi'l-hak ...

Sonu 347b: *Allâhümme bârik lehu fi-ömrihî ve devletihî ilâ-intihâ'i'z-zamân ve nihâyeti'd-devrân ve eyyedehu bi'n-nasri'l-metîn ve'l-fethi'l-mübîn. Âmîn.*

2) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi nr. 1210

270 x 143 mm ebatlarındadır.¹ XX+368+I yapraktır. Vişneçürüğü renginde deri ciltli, miklepli olan yazmanın cildi üzerinde şemse, salbek ve yaldızlı çerçeve vardır. Şemsenin olduğu ön ve arka kapak kahverengi, kalan kısımlar vişneçürüğü rengindedir. İç kapak ebruludur. Kalın, aharlı bir kâğıda ta'lik hatla yazılmış metnin her sayfası 31 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye varağının ardından fihrist başlar ve 15 varak devam eder. Fihristteki eksiklikler der-kenâra not edilmiştir. Son beş fihrist yaprağında kutucuklar boş bırakılmıştır. Yazmada varak numaraları sonradan ilave edilmiş ve fihrist kısmı da numaralandırmaya dâhil edilmiştir. Yazmanın zahriyesinde bulunan istis-hab kaydından kitabın 1198 yılında “Kadı Mehmed Emîn bin Veliyyüddîn Efendi”ye ait olduğu anlaşılmaktadır.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın bütün sayfalarına yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secilerin bulunduğu yerlere kırmızı iri noktalar konmuş; âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Tüm sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına siyah mürekkeple yazılmıştır. Sultan IV. Mehmed tabakasında zuhûr eden hâdisâtın ve şair biyografilerinin olduğu bölümler nüshada yer almamaktadır.

Baş 1b: Bih-terîn hamd-i ebedî-i müteceddidü'l-emsâl ve güzîde-terîn şükr-i sermedî-i dâ'imü'l-ittisâl ol melik-i Mûte'âl dergâh-ı 'izzetine îsâl olunur.

Sonu 368b: Ey şeyh-i pâk-dâmen ma'zûr-ı dâr-mâ-râ

Metnin en sonunda ferağ kaydındaki bilgilere göre bu nüsha “Hâce-zâde” lakabıyla tanınan Medine kadısı Ömer bin Osman Efendi tarafından 1141 yılı Rebülevvel ayının ilk günü (5 Ekim 1728) yazıldığı kayıtlıdır. Metnin sonundaki bir yapraklık vikaye yaprağı boştur.

¹ Karatay, age, s. 391.

3) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi nr. 1211

270 x 143 mm ebatlarındadır. XIX+312+I yapraktır. Vişneçürüğü renginde deri ciltli, miklepli olan yazmanın cildi üzerinde şemse, salbek ve yaldızlı çerçeve vardır. Şemsenin olduğu ön ve arka kapak kahverengi, kalan kısımlar vişneçürüğü rengindedir. İç kapak ebruludur. Kalın, aharlı bir kâğıda talik hatla yazılmış metnin her sayfası 31 satırdan müteşekkildir. Yazmanın ilk vikaye varağında “Topkapı Sarayı Tahrir Komisyonu”nun eski harfli mührü vardır. 2. vikaye yaprağında Nev'î'ye ait 3 beyit yer alır. Bu yaprağın arka yüzünden itibaren fihrist için altın çerçeveli kutucuklar çizilmiştir. Fihrist 17 yaprak boyunca devam eder. 18. ve 19. vikaye varaklarında fihrist için çizilmiş kutucuklar boş bırakılmıştır. Yazmada varak numaraları sonradan ilave edilmiş ve fihrist kısmı da numaralandırmaya dâhil edilmiştir. Yazmanın zahriyesinde bulunan istishab kaydından kitabın 1198 (1783/84) yılında Kadı Mehmed Emîn bin Veliyyüddîn Efendi'ye ait olduğu anlaşılmaktadır. Emanet Hazinesi 1210'daki yazmanın devamı niteliğindedir.

Müzehheb ve mülevven bir ser-levhaya sahip olan yazmanın bütün sayfalarına yaldızlı cedvel çekilmiştir. Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Secilerin bulunduğu yerlere kırmızı iri noktalar konmuş; âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş, ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Tüm sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına siyah mürekkeple yazılmıştır. Sultan III. Ahmed tabakası şairlerinin biyografileri atlanmıştır.

Baş 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 312b: Muhsin-zâde 'Abdu'llâh Paşa Haleb vâlisi iken yeniçeri ağalığına nakl olındılar. Fî 24 Safer sene 1130.

Metnin en sonunda ferağ kaydındaki bilgilere göre bu nüsha “Hâce-zâde” lakabıyla tanınan İstanbul kadısı Ömer bin Osman Efendi tarafından 1144

yılı Safer ayının ortalarında (Ağustos 1731) yazıldığı kayıtlıdır. Metnin sonundaki bir yapraklık vikaye yaprağı boştur.

4) Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan nr. 1448

295 x 195 mm ebatlarındadır.¹ 83 yapraktır. Kahverengi deri ciltli yazmanın ön ve arka kapağına mukavva üzerine ebru yapılmıştır. Ebrulu bir miklebi vardır. Kalın, aharlı bir kâğıda talik hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. İç kapak sarı renktedir. Zahriyenin üst kısmında bir mühür yer almaktadır altında “Zeyl-i Atâyî li-Şeyhî bi-hattı ta'lik satır 35” ibaresi kayıtlıdır. Altında eski rakamlarla künye numarası yer almaktadır.

Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Der-kenârda birçok sahh kaydı vardır. Sultan II. Mustafa ve III. Ahmed tabakası atlanmıştır.

Başı 1b: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 83a: semt-i tedrîse sâlik olmağla Bâlî-zâde Mustafâ Efendi'den ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ba'z-ı bıkâ'-ı 'ilmiyyede ...

5) İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 2489

Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. I+232+I yapraktır. Orta boyda, siyah renkli, meşin ciltli bir yazmadır. Aharlanmış, ince, krem renkte bir kâğıda nesih kırması bir hatla yazılmış metnin bazı sayfalarda değişmekle birlikte umumiyetle 23 satırdan müteşekkildir. İç kapakta “Hâlis Efendi Kütüphanesi'nde eski numerosu 2960” ibaresi yazılıdır. İlk vikaye yaprağı boştur. Zahriyede “Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'-i Fuzalâ* nâm vefeyâtlarıdır ki kendi hattıyladır ve 22 senelik vekâyi' derûn-ı kitâbda mastûrdur” ifadesi yazılmıştır. Altında İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi

¹ Karatay, age, s. 390.

mührü, yanında “ez-kitâbhây-ı Seyyid Şeyh Mehmed Tevfik” ibaresi bulunmaktadır. Bir diğer istishab kaydında ise yazmanın “Mehmed Emin Ali”ye ait olduğu bildirilmektedir.

Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin yazarın müsvedde nüshasıdır. Birçok satırın üzeri çizilmiş ve der-kenâra notlar alınmış, birçok kısımda tashihler yapılmıştır. *Cild-i Sâni*'yi ihtiva eden bu nüshada *Cild-i Sâni*'nin mukaddimesi bulunmamaktadır. Ayrıca Sultan III. Ahmed devri vefeyâtının 1121 yılından 1130 yılına kadar ömür sürmüş kişilerin anlatıldığı kısım, meşayih ve şuarâ biyografilerinin anlatıldığı bölümler yazmada bulunmamaktadır.

Baş 1b: Tabaka-i Bîstüm ez-Tabakât-ı Selâtîn-i Celâlet-penâh-ı ‘Osmânî ve Tafsîl-i Vefeyât-ı Devlet-i Sultân Süleymân Hân-ı Sâni...

Sonu 232b: Edrinekapusu Mihrümâhı Medresesi’ne pâ-yı himmet ko-muşlar idi. Yüz bir Şa‘bânî’nda Fettâh-zâde ...

Son vikaye yaprağına fihrist için kutucuklar çizilmiş ancak içi boş bırakılmıştır.

6) İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nr. 3921

Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. 84+I yapraktır. Büyük boy sırtı deri ciltli yazmanın ön ve arka kapağına mukavva üzerine ebru yapılmıştır. İnce, krem renkte bir kâğıda nesih hatla yazılmış metin bazı sayfalarda değişmekle birlikte umumiyetle 23 satırdan müteşekkildir. Zahriyede bu yazma içinde kaç şahsa ve bu şahısların hangi grupta (ulemâ, devlet adamı, mutasavvif) olduğuna dair bilgilendirme mevcuttur. Son satırda ise dikkat çekici şu bilgiye yer verilir: “1134 târihinde Dâmâd İbrâhîm Paşa’ya

takdîm olunmuştur.” Bu kaydın yanında “Zeylû’z-zeyli Şeyhî min-1043 ilâ-1130, vefât-ı Şeyhî fi 1144 el-medfûn fi-Hâric-i Bâb-ı Edirne nezd-i zâviye-i Buhârî’dür.” bilgisi kayıtlıdır.

Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nüsha hem baştan hem de sondan eksiktir.

Başı 1b: Tabaka-i Bîst u Süvvüm ez-Tabakât-ı ‘Aliyye-i Âl-i ‘Os-mân Tabaka-i Devlet-i Pâdişâh-ı ‘Asr u Evân Hazret-i Sultânü’l-a’zam ve’l-hâkânî’l-ekrem

Sonu 84a: Belde-i ‘Uşşâk’da Bulkaz nâm karye sâkinlerinden.

Son vikaye yaprağı boştur.

7) Ankara Milli Kütüphane nr. 06 Hk 1037

IV+179+IX sayfadır. Katalogda yazma ölçüsü hakkında bilgi verilmemiştir. Siyah renkte meşin ciltlidir. İnce, koyu sarı renkte bir kâğıda nesih hatla yazılmış metnin her sayfası 35 satırdan müteşekkildir. Yazma sonradan ciltlenmiştir. Kapakların içine bordo renkte mukavva yapıştırılmıştır. 2. vikaye sayfasında rik’a hatla “Şakâ’iku’n-Nu’mâniyye zeyli ‘Atâyî zeyline zeyl” ibaresi yazılmıştır. Yazmaya sonradan iliştiirildiği belli olan 3. vikaye sayfasında sırasıyla *Şakâ’iku’n-Nu’mâniyye*, zeyilleri ve bunların hangi tarihlere kadar biyografi ihtiva ettiği belirtilmiştir. Uşşâkîzâde zeylinin ne zamana kadar biyografi ihtiva ettiği bilinmediğinden sıralama karıştırılmıştır. Düzenlenmiş hali şöyledir:¹

- 1) Taşköprîzâde Ahmed Efendi - *eş-Şakâ’iku’n-Nu’mâniyye* (961)
- 2) Burusevî ‘Âşık Çelebi - *Zeylû Şakâ’iki’n-Nu’mâniyye* (979)
- 3) Karaca Ahmed Hamîdî - *Zeylû Şakâ’iki’n-Nu’mâniyye* (1024)
- 4) ‘Atâyî Nev’îzâde - *Hadâiku’l-hakâik fi-tekmiletiş-Şakâ’ik* (1044)

1 Bu bilgiler varlığından haberdar olduğumuz, ancak bugüne nüshası ulaşmamış olan Karaca Ahmed Hamîdî’nin zeylinin hangi tarihler arasını ihtiva ettiğini bildirmesi hasebiyle önem arz etmektedir.

5) İbrahim Hasîb - 'Atâyî Zeyli

6) Şeyhî Mehemed Efendi - eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Zeyli 'Atâyî'ye Zeyl (1044-1129)

7) Oğlu - eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye Zeyli Atâyî'ye Zeylin Zeyli (1142)

Zahriyede üstte “dikkat arkasında fihrist vardır” ibaresi yazılıdır. Hemen altında “İsmâil Hakkı” isimli birine ait kırmızı mühür, altında “Şakâik zeylinden (Şeyhî) bir kısım” ibaresi yazılmış. Farklı kişilere ait üç mühürden ilki siliktir. İkincisi okunamamıştır. Üçüncüde ise “Min kütübî'l-fakîr es-Seyyid Mehemed Âkîf sene 1272” (1855/56)” yazılıdır. Ortada Ma'ârif Vekâleti'nin eski harfli mührü, kenarda ise “Ankara İl Halk Kütüphanesi” mührü vardır.

Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Âyet ve hadislerin, Arapça ve Farsça ifadelerin üzerine kırmızı mürekkeple çizgi çizilmiş ancak buna tüm eser boyunca riâyet edilmemiştir. Tüm sayfalarda rekabe kaydı bulunmaktadır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metinde birkaç yerde sahh kaydı yer almaktadır. Sultan II. Mustafa ve Sultan III. Ahmed tabakaları eksiktir.

Baş 1: Hamd-i bî-gâye ve şükr-i mâlâ-nihâye ol müceddid-i zamân ve mün'im-i kadîmü'l-ihsân dergâhına şâyândur.

Sonu 179: Nakîbü'l-eşrâf H'âce-zâde Efendi Mahdûmı. el-Mevlâ es-Seyyid Mehemed ibnü'l-mevlâ es-Seyyid 'Osmân. Ânifen tercemeleri tahrîr olınan.

Son satırın altındaki rekabe kaydından metnin aslında devamının olduğu anlaşılmaktadır. Muhtemelen yazma parçalanmış, elde olan kısım sonradan ciltlenmiştir. Metnin sonuna çizgili defter üzerine eski harfli biyografi fihristi hazırlanmıştır. Biyografilerin bulunduğu sayfaları işaret eden numaraların bir kısmı eski rakamla bir kısmı yeni rakamlarla yazılmıştır. 5 sayfa devam eden fihristin sonunda eski harflerle, fihristin kütüphane memuru tarafından hazırlandığı yazılmış ve 29.8.1968 tarihi düşülmüştür.

8) Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi nr. 2193

Katalogda yazma ölçüsü ve cilt hakkında bilgi verilmemiştir. Ayrıca cilt görüntüleri de mevcut değildir. II+281+I yapraktır. Krem renkte bir kâğıda rik'â hatla yazılmış metin, bazı sayfalarda değişmekle birlikte umumiyetle 19 satırdan müteşekkildir. İlk vikaye yaprağına yeni harflerle “Edirne Ulema, Şuara ve Meşayihî” ibaresi yazılmıştır. İkinci vikaye yaprağının üst kısmı boş olup altta “Edirne Selimiye Kitaplığı” mührü yer almaktadır. Zahriyede iki adet eski harli mühür yer almaktadır. İlki silik olan mührün ikincisinde “Ahmed Bâdî Efendi” tarafından vakfedildiği kayıtlıdır. İki mührün arasında mavi renkli mürekkeple rik'â hatla yazılan açıklamada *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'da Edirne ile bağlantılı oldukları bildirilen şahısların biyografilerinin derlemesi olduğu bilgisi verilmiştir.

Metin siyah mürekkeple, bölüm başlangıçları, biyografi başlıkları, şiir geçişleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Biyografisi yazılan şahsiyetlerin esas künyeleri kırmızı mürekkeple metin içerisine, nisbe veya lakabları ise metnin yan tarafına yine kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı satırların altı sonradan farklı bir kırmızı kalemle çizilmiştir. Birçok satırın üzeri çizilmiş ve der-kenâra notlar alınmış, birçok kısımda tashihler yapılmıştır.

Başı 1b: Bakıyye-i Tabaka-i Heftdehüm ez-Tabakât-ı 'Aliyye-i Âl-i 'Osmân Zamân-ı Devlet-i Sultân Murâd Hân ibn es-Sultân Ahmed Hân

Sonu 281a: Şemîm-i dil-keşi 'itr-ı dimâg olur Nâtık
Ne hoşdur 'ârız-ı dil-berde zülf-i 'anber-bû

Son vikaye yaprağına ikinci vikaye yaprağındaki mühürler vurulmuştur.

9) Mısır Hidiv Kütüphanesi Türkçe Yazmaları nr. 8966

www.yazmalar.gov.tr sitesinde yukarıdaki katalog numarasıyla kayıtlı bir *Vekâyi'ül-Fuzalâ* nüshası bildirilmektedir.¹ Yazmanın eserin II. cildi olduğu ve toplamda 623 varak olup ve ta'lik hatla kaleme alındığı belirtilmiştir. Ayrıca Hidiv Kütüphanesi Türkçe Elyazmaları kataloğunda eserden bahsedilmekte-

1 www.yazmalar.gov.tr/eser/zeyl-i-hadaikul-hakaikfi-tekmiletis-sakaik/109706.

dir.¹ Temin ettiğimiz eser Mısır Milli Kütüphanesi Tarihî Türkî 170 numara-
daki eserin aynısıdır. Sehven her iki kataloğa da kaydedilmiştir.

10) Almanya Berlin Devlet Kütüphanesi Ms.or.quart nr. 1372

www.yazmalar.gov.tr sitesinde yukarıdaki katalog numarasıyla kayıtlı bir
Vekâyi'û'l-Fuzalâ nüshası bildirilmektedir.² Yazmanın toplamda 88 varak ol-
duğu ve nesih hatla kaleme alındığı belirtilmiştir. Berlin Devlet Kütüphanesi'n-
deki Türkçe yazmaları tavsif eden Wilhelm Pertsch'in hazırladığı katalogta bu
yazmadan bahsedilmemektedir.³

11) İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. Türkçe Yazmalar nr. 2726

İstanbul Ün. Nadir Eserler Kütüphanesi'nin internet sitesinde yukarıdaki
katalog numarasıyla kayıtlı bir *Vekâyi'û'l-Fuzalâ* nüshası bildirilmektedir. Yaz-
manın 178 varak olduğu belirtilmiştir. Tetkik etme imkânı bulduğumuz yaz-
mada *Ferruhnâme* ve *Ahlâk-ı Nevâlî* adlı iki farklı yazma kayıtlıdır. Ya katalog
numarası yanlış yazılmıştır veya bu yazma bugün itibariyle kayıptır.

B. Nüshaların Değerlendirilmesi

Klasik filolojide tarihî metin neşrinin amacı okuyucuya mümkün olduğu ka-
dar yazarın kaleminden çıkmış metnin aynısı olan bir metin vermektir.⁴ Bunun
için yapılması gereken ilk iş yayınlanacak eserin nüshalarını tespit ve temin edip
içlerinde müellif hattı nüshanın olup olmadığını araştırmaktır. Şayet müellif hat-
tı bir nüshaya ulaşıldıysa diğer nüshaları kullanmaya gerek kalmayacaktır.⁵ An-
cak müellif hattı nüshanın tespiti kolay değildir. Sadece kütüphane kayıtlarına
dayanılarak veya yazma eserin üzerindeki müellif hattı olduğu bilgisine bakılarak
hüküm verilmemelidir. Ayrıca müellif hattı olduğu kesin olarak tespit edilse bile

1 Ali Hilmi el-Dağistânî, *Fihristü'l-Kütübi'l-Türkiyye el-Mevcudetü bi'l-Kütübhaneti'l-Hidiviyye*, Kahire: Matbaatü'l-Osmâniyye, 1306, s. 203.

2 www.yazmalar.gov.tr/eser/zeyl-i-zeyl-iatai/123492.

3 Bkz. Wilhelm Pertsch, *Verzeichnis der Türkischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin*, Berlin: A. Asher un Co., 1889.

4 Ahmet Ateş, "Metin Tenkidi Hakkında (Dasitân-ı Tevârih-i Âl-i Osman Münasebeti İle)", *Türkiyat Mecmuası*, C. VII-VIII, 1942, s. 255.

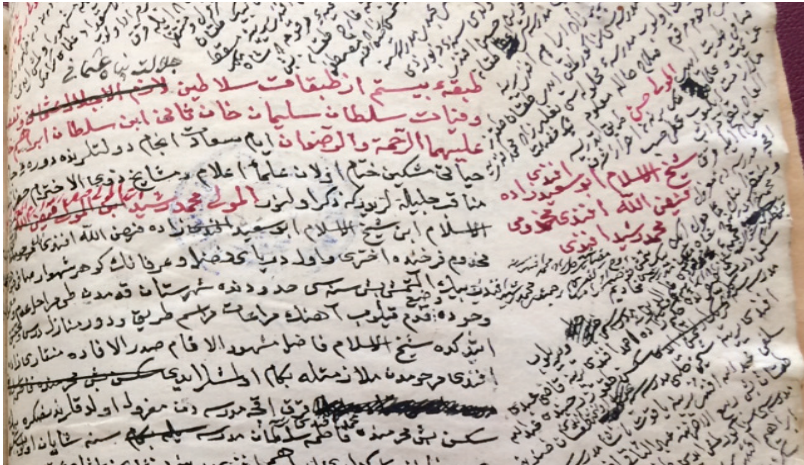
5 M. Fatih Köksal, "Metin Neşrinin Ana Esasları", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 31 (2012), s. 184.

bazen tenkitli metin kurmak zarurî hale gelebilir. Müellif, eserini yazdıktan sonra da üzerinde çalışmaya devam edip ekleme ve çıkarmalarda bulunabilir.¹ Böylesi durumlarda yazarın kaleminden çıkmış ilk metin müellif hattı dahi olsa, yazarın kaleminden son çıkan metin olmadığından diğer nüshalara müracaat etmek gerekir ve tenkitli metin kurmak zarurî hâle gelir. Tenkitli metnin gayesi en mükemmel nüshayı teşkil etmek değil, yazarın kaleminden çıkmış en son nüshaya en yakın metni ortaya koyabilmektir.

Elinizdeki kitap da neşredilmeye karar verilince öncelikle eserin bütün nüshaları tespit ve temin edilmeye çalışıldı. Ardından yapılan incelemelerde *Vekâyi'ul-Fuzalâ*'nın yazarın kaleminden çıktığı iddia edilen ikisi tam, biri eksik olmak üzere üç farklı yazmasının olduğu belirlendi.

Eksik² olan müsvedde müellif hattı İstanbul Ün. Nadir Eserler Ktp. Türkçe Yazmalar nr. 2489'da kayıtlıdır. Yazmanın ihtiva ettiği tashihler, karalamalar, sonradan doldurulmak üzere bırakılan boşluklar, müellifin müsvedde nüshası olduğunu ispata fazlasıyla yetmektedir. (bkz. Resim 1) Yazmanın zahriyesinde de yazar dışındaki biri tarafından Şeyhî'nin müsvedde nüshası olduğu belirtilmiştir.

Resim 1: Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ul-Fuzalâ*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nu. 2489, vr. 1b.

1 Köksal, agm, s. 185.

2 Bkz. Eksik Nüshalar bölümü no 5.

Müsvedde nüshadaki hattın dahi yazara âdiyetini sorgulayıp başka çalışmalarda Şeyhî Mehmed Efendi'nin yazısı olup olmadığını araştırırken yeni bilgilere rastladık. Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb'in 1106-1124 (1694/95-1712/13) yılları arasındaki hâdisâtı anlattığı *Târîh*'inin günümüze sadece müsvedde müellif hattı nüshası ulaşmıştır. Yazar Medine kadılığına tayin edilince, eser yarım kalmış ve 1118-1119 (1706/07-1707/08) yıllarının vekâyi'i başka biri tarafından yazılmıştır.¹ Esere ilavelerde bulunan başka bir şahıs da, kendi ismini doğrudan zikretmeden babasının adının Şeyh Feyzî Hasan Efendi olduğunu belirtmiştir.² (Bkz. Resim 2):

Resim 2: Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb, *Târîh*, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi 2438, vr. 273b.

Her iki yazmadaki hat da birbirinin aynısı olduğundan İstanbul Üniversitesi Türkçe Yazmalar nr. 2489'daki nüshanın Şeyhî Mehmed Efendi'ye âdiyeti kesinlik kazanmıştır. Görüldüğü üzere yazarın hattı kırık bir nesihtir.

1 Gündoğdu, age, s. LIV.

2 Gündoğdu, age, C. 2, s. 921. Tam ifade şu şekildedir: "Mollâ Kestel Medresesi hâriciyle kâm-revâ olduklarında vâlid-i câmi'ü'l-hurûf Şeyh Feyzî Hasan Efendi'nün didüğü târihdür." Uşşâkîzâde İbrahim Hasîb, *Târîh*, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi 2438, vr. 273b.

Kütüphane kayıtlarında müellif hattı olduğu bildirilen ikinci yazma Mısır Milli Kütüphane Tarihî Türkî nu. 170'teki (MM) nüshadır. (bk Tam Nüshalar no 11). Bu bilgi şayet doğruysa *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'nın tenkitli metni için uğraşmaya gerek kalmayacaktır. Doğrudan MM nüshasının neşri maksadı hâsıl etmeye yetecektir. Bu nüsha temin edildikten sonra muhtelif yönlerden (eserin yazı stili, hacmi, içindeki biyografi sayısı, imlâ husûsiyetlerine uyulması, bahis konusu edilen şahıslardan şair olanların şiir örneklerinin sayısı, ferağ kaydının olup olmaması vb.) tetkik edildi.

Her şeyden evvel MM nüshasındaki yazı stili ile yukarıda Şeyhî'ye âidiyeti kesinleşmiş olan yazı stili farklıdır. Üstelik yazmanın “müellif hattı” olduğu bilgisi derkenâra farklı bir kalemle yazılmıştır. (bkz. Resim 3)

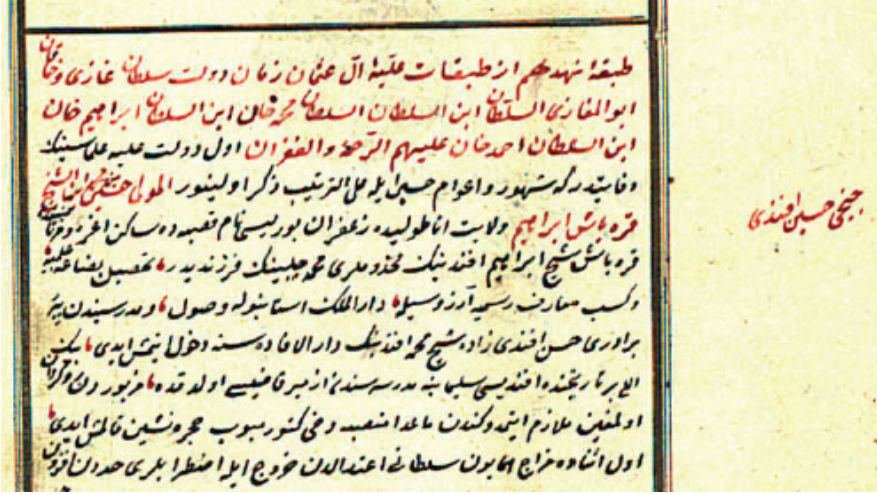

Resim 3: Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*, Mısır Milli Kütüphane Tarihî Türkî nu. 170, vr. 623b.

Bu yazmada herhangi bir ferağ kaydı da yoktur. Her ne kadar içindeki biyografi sayısı, diğer nüshalardaki ile uyum sağlasa da şairlerin şiirlerinden sunulan örnekler açısından değerlendirildiğinde, bütün nüshalar arasında en az şiir örneğini ihtiva eden yazmalardan birisidir. Ayrıca metin, eserin telif aşamalarından da ilkinde aittir. Bütün bu bilgiler gözönünde tutulduğunda bu yazmanın “müellif hattı” olduğu bilgisi kabul edilemez.

“Müellif hattı” olduğu belirtilen üçüncü nüsha ise Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye 941'deki yazmadır. (S) Yazmanın zahriyesine farklı bir

hatla “Zeylü’z-zeyl müellif merhûmun hattıyladur.” ibaresi yazılmıştır.¹ “Merhûm” sözcüğü, bu kaydı yazanın müellifin dışında birisi olduğunu ve müellifin ölümünden sonra bu kaydın düşüldüğünü ispat etmektedir. Muhtemelen okuyucuya ait olan bu kayıt, ihtiyatla karşılanmalıdır. Müellif hattı olduğu iddia edilen metnin görseli şu şekildedir:

Resim 4: Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hamidiye 941, vr. 111b.

Görüldüğü üzere bu nüshadaki yazı stili de yazarın yazısından farklıdır. Nüshada ferağ kaydı da yer almamaktadır. Sultan I. Abdülhamid tarafından vakfedildiği bilgisi zahriyede yer aldığından, nüsha en geç Sultan Abdülhamid'in vefat tarihi 1768'den evvel istinsah edilmiş olmalıdır.

Görüldüğü üzere *Vekâyi'u'l-Fuzalâ*'nın yazarın kaleminden çıkmış tam bir nüshası elde bulunmamaktadır. Bu sebepten ötürü tenkitli metin kurmak zarurî bir hâl almıştır. Nüshalar arasında muhtelif yönlerden benzerlik ve farklılıklar mevcuttur. Metin tenkidi yöntemleri arasında nüshaların bazı husûsiyetlerini dikkate alarak gruplandırmak veya aralarında türlü yönlerden ilişkiler bulunan nüshaların hataları, ilave ve çıkarmaları, der-kenârları, istinsah kayıtları değerlendirilerek şeceresini kurmak yaygındır. *Vekâyi'u'l-Fuzalâ* gibi birden fazla

1 S, zahriye.

cildi olan, içinde farklı şairlere ait binlerce beyti ihtiva eden bir eserin nüsha şeceresini kurmak oldukça zordur. Bilhassa nüshalardaki biyografi sayılarında fazla bir değişme olmamasına rağmen müstensihlerin şiir örneklerini kısaltma yoluna gitmeleri, nüsha şeceresi kurma işini güçleştirmekte, ortaya çıkacak şecerenin sıhhatini de tehlikeye düşürmektedir. Bu yüzden *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın tenkitli metni hazırlanırken nüsha şeceresi kurulmamış; muhtelif vecheleriyle öne çıkan nüshalar ayrıntılı şekilde tetkik edilip eksiklikleri ve öne çıkan yanları ortaya konarak gruplandırılmıştır.

Vekâyi'ül-Fuzalâ gibi baştan sona kadar tarihî malumat ihtiva eden bir metnin sadece iki nüshasının istinsah tarihi bellidir. Bunlardan ilki **SY** nüshasıdır. 12 Muharrem 1171'de çoğaltılan bu metin, eserin kaleme alınmasından tam olarak 37 yıl sonrasına ait bir yazmadır. İstinsah tarihi belli olan diğer yazma ise **TY** nüshasıdır. 1322 yılı Zilhicce'sinde (1905) yılında çoğaltılan bu yazma nüshalar arasında en geç tarihli olanlarından biridir. Diğer nüshalarda herhangi bir ferağ kaydı yer almadığından ancak zahriyelerindeki vakıf mühürleri, temellük kayıtları altında yer alan tarihler vasıtasıyla yazım tarihleri tahminî olarak belirlenebilir. *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın yazmalarının çoğunda istinsah kaydının bulunmaması, bulunanların da geç tarihlere ait olması sebebiyle eser farklı açılardan değerlendirilmek zorundadır.

***Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sânî*'ye Ait Nüshaların Değerlendirilmesi¹**

Mevcut yazmalardan *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın *Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sânî*'sine ait nüshaların tamamı biyografi sayısı ve bu biyografilerin yerleri açısından incelendiğinde nüshaların dört gruba ayrıldığı görülmektedir.

1. gruptaki nüshalar: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye nu. 939 (**SH**), Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Revan Bölümü nu. 1446 (**RV**)
2. gruptaki nüshalar: Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi nu. 3453 (**N**), Mısır Milli Kütüphanesi Tarihî Türkî nu. 170 (**MM**), Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Revan Bölümü nu. 1447

1 Değerlendirme bahsinde sadece tam nüshalar ele alınmıştır.

- (R), Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi nu. 3312 (NY), İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nu. 9591 (İN), Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye nu. 941 (S)
3. gruptaki nüshalar: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Hazine Bölümü nu. 1308-1309 (H)
Avusturya Viyana Milli Kütüphanesi H. O. nu. 126-127 (V)
4. gruptaki nüshalar: Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi Veliyyüddin Efendi nu. 2361-2362 (B), Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa nu. 479 (HB), Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesi nu. 4703/01-4703/02 (SY), İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nu. 81 (TY), Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Emanet Hazinesi nu. 1212 (EH), Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye nu. 940 (HA), İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nu. 3216 (İÜ), Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emirî Tarih nu. 731 (AE)

1. Gruptaki Nüshalar

Bunlardan ilk grubu teşkil eden SH ve RV nüshaları yazar, eserine henüz son şeklini vermeden sadece *Cild-i Evvel*den çoğaltılmışlardır. SH nüshasının zahriyesinde bu durum şöyle izah edilmiştir:

“Taşköprüzâde merhûm Devlet-i ‘Aliyye ‘ulemâsını 965 târîhine gelince tahrîr idüp *Şakâ'iku'n-Nu'mân* tesmiye itmişdür. Ba‘dehu Nev‘î-zâde ‘Atâyî Efendi merhûm târîh-i mezbûrdan 1042 sâline gelince tahrîr idüp *Zeyli Şakâ'ik* tesmiye itmişdür. Ba‘dehu Edirnekapısı hâricinde Emîr-i Buhârî Zâviyesi şeyhi Mehmed Şeyhî Efendi târîh-i mezkûrdan tekmîlini mübâşeret ve 1098 târîhine gelince tahrîrini beyânın ve ilâ-yevminâ hâzâ itmâm ve tekmîline mübâderet üzere olduğu nüshadır ki *Zeylü'z-zeyl* tesmiye itmişdür. Hâlen beyne'n-nâs münteşir olmamağ-la irsâline cesâret olunmuşdur.”

Bu nüshalardaki biyografilerin sıralaması, şiir örneklerinin sayısı diğer nüshaların hiçbiri ile uyumlu değildir. Ayrıca normalde şeyhler bahsinde yer alma-

sı gereken Şeyh Sa'îdâ, bu gruptaki nüshalarda şairler faslına dâhil edilmiştir.¹ Nutkî mahlaslı Karakaşzâde Mehmed Efendi hem Sultan İbrahim hem de Sultan IV. Mehmed tabakalarında sadece ölüm tarihleri farklı olmak üzere aynı malumatla tanıtılmışlardır.² Haylî-i Bursevî'nin biyografisindeki bazı bilgiler, diğer gruptaki nüshaların hepsinde olmasına rağmen, bu gruptaki nüshalarda bulunmamaktadır.³ Sultan İbrahim tabakasında biyografisi yazılan Sabuhî Ahmed Dede'nin şiiirlerinden sadece bu nüshalarda 3 beyit örnek sunulmuş,⁴ diğer gruplardaki örnek beyit sayısı bunlardan çok daha fazladır. Hâfizzâde Şeyh Mehmed, Şeyh Ahmed el-Kâdirî, Müezzinzâde Şeyh Ahmed, Şeyh Abdürrahîm Celvetî, Emine Kadıncâde Hasan, Nisârî Yakûb ve daha birçok şahsın biyografisine bu gruptaki nüshalarda hiç yer verilmemiştir. Sıralanan bu eksiklikler bu gruptaki yazmaların, eserin son şekli verilmemiş olan ilk cildinden çoğaltıldığıının delillerindedir. Bu gruptaki nüshaların birbirlerinden çoğaltılma ihtimalleri ise yoktur. Çünkü RV nüshasındaki birkaç beyit SH nüshasında, SH nüshasındaki birkaç beyit ise RV nüshasında bulunmamaktadır. Her iki nüsha da yazarın son şeklini vermediği *Cild-i Evvel* metninden çoğaltılmış olmalıdır.

2. Gruptaki Nüshalar

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın 2. grubunda yer alan nüshaların tamamı eserin ilk te'lif aşamasına aittir. Tablo 1'deki (bkz. yukarı, s.63) ilk te'lif aşamasında yer alan farklılıkların tamamı bu gruptaki nüshalarda bulunmaktadır.

İlk te'lif aşamasına ait nüshalardan N nüshası, bu gruptaki diğer nüshalardan oldukça farklı özelliklere sahiptir. Herhangi bir ferağ kaydının bulunmadığı bu yazmanın zahriyesindeki vakıf mührü, yazılma tarihinin en geç Sultan III. Osman'ın vefat tarihi 1757 senesinde olduğunun ispatıdır. Bu nüshanın ilk cildinde Edirneli Şemszâde Hüseyin, İmamzâde İbrahim, Sadrüddinzâde Abdülkerim, Şeyh Sa'îdâ ve Nisârî Yakûb'un; ikinci cildinde ise Şehrî Mehmed, Gülşenî Şeyhi Seyyid Ali, Şeyh Süleyman el-Kâdirî, Belîğ Abdullah, Feyzî Salih, Nâsıb Ah-

1 RV vr. 380; SH vr. 331a.

2 RV vr. 111b, 408a; SH vr. 87b, 366a.

3 RV vr. 55a; SH 47a.

4 RV vr. 94a; SH vr. 76b

med'in biyografileri bulunmamaktadır. Bunlara ilaveten Emine Kadınzâde Hasan Efendi'nin hem birinci te'lîfe ait diğer nüshalarda hem de ikinci te'lîfe ait nüshalarda 1097 yılında vefat ettiği belirtilirken, bu nüshada 1090 yılında öldüğü söylenmiş ve biyografi sırası buna bağlı olarak 1090 yılı içinde vefat edenlerin arasına dâhil edilmiştir.¹ Şiir örnekleri açısından değerlendirildiğinde oldukça iyi durumda olan bu yazmada beyit atlaması çok azdır. Ayrıca diğer bir özelliği de Safvetî Mehmed Efendi bahsinde, şairin şiirlerinden sunulan 23 beyit diğer nüshaların hiçbirinde yer almamaktadır.² İhtiva etmediği biyografiler ve diğer nüshalarda olmayan şiir örnekleri hasebiyle bu nüsha birinci te'lif nüshalarının hepsinden farklı bir kolbaşından çoğaltılmış olmalıdır.

İlk te'lîfe ait nüshalardan MM nüshasında ferağ kaydı yoktur. Zahriyedeki temellük kaydındaki bilgiden hareketle bu nüshanın 26 Safer 1265'ten (21 Ocak 1849) önce yazıldığı söylenebilir. Birinci te'lif grubundaki biyografilerin tamamının yer aldığı bu nüshanın en büyük eksikliği biyografisi yazılan şahısların der-kenâra kaydedilen nisbelerin yazılmamış olmasıdır. Ayrıca şairlere ait şiir örneklerinin en fazla kısaltığı nüshalardan birisi bu yazmadır. Bağlı bulunduğu gruptaki nüshalardan zikredilen eksiklikleri itibariyle ayrılan bu yazma, onlardan farklı bir kolbaşından çoğaltılmış olmalıdır.

Birinci te'lîfe ait nüshalardan bir başkası ise R nüshasıdır. Nüshanın ne zaman yazıldığına dair elimizde hiçbir ipucu bulunmamaktadır. Bağlı bulunduğu grubun dikkat çekici nüshalarından olan R'nin ilk cildinde Tezkireci Şems ve Şeyh Abdürrezzak Efendi'nin biyografilerine yer verilmemiştir. Nüshanın dikkat çeken yönü tarikat silsilesinin bulunduğu kısmın ikinci te'lîfe ait nüshalardan tashih edilmiş olmasıdır. Ayrıca metin içinde yine bazı biyografilerde tashihler mevcuttur. Şiir örneklerinin uzunluğu, kısalığı yönünden değerlendirildiğinde, bu nüsha büyük ölçüde bağlı bulunduğu gruptaki muteber nüshalarla benzerlikler göstermektedir. Şiirlerde atlamalar asgarî seviyededir. Aynı hat çeşidiyle fakat farklı bir kişi tarafından yazılan nüshanın ikinci cildi ise baştan sona tashih edilmiş olmasıyla dikkat çekmektedir. Biyografi sayısında her-

1 N vr. 294b.

2 N, vr. 198b-199a.

hangi bir eksikliğin bulunmadığı yazma, şiir örneklerinin uzunluğu açısından da ikinci te'lîfe ait H nüshasıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca okunması problem teşkil edebilecek bazı özel isimlerin bu nüshada harekelenmiş olması, yazmayı daha da kıymetli hâle getirmiştir.

Birinci te'lîfe ait nüshalardan bir diğeri NY nüshasıdır. Sultan III. Osman tarafından vakfedildiğine dair kaydın yer aldığı bu nüsha, en geç sultanın ölüm tarihi olan 1757'de yazılmış olmalıdır.¹ Sadece I. cilde ait olan yazma, şiir örnekleri açısından oldukça zengin bir görünüme sahiptir. Nüshanın Sultan IV. Mehmed tabakasında Handan Efendi ile Martoloszâde Abdülkerîm Efendi arasındaki yaklaşık 40 biyografının hepsinin sıralaması ve bunlardan şair olanların şiirleri karışmış vaziyettedir. Muhtemelen yazma dağılınca yanlış şekilde bir araya getirilmiştir.

İkinci gruptaki nüshalardan bir diğeri İN nüshasıdır. Biyografi sayısı ve sıralaması açısından bağlı bulunduğu gruptaki nüshalarla paralellik göstermektedir. Yanlış yazım asgarî derecededir. Şiir örneklerinde, eserin başından sonuna doğru ilerledikçe atlamalar çoğalmaktadır.

Birinci te'lîfe ait olan nüshalar içerisinde biyografi sayısının tam olması, şairlerin şiir örneklerinin en iyi şekilde sunulması, yanlış yazım ve satır atlamasının asgarî seviyede olması vb. yönlerden en dikkat çeken nüsha S nüshasıdır. Herhangi bir ferağ ya da istishab kaydı olmasa da zahriyesindeki vakıf mühründen en geç Sultan I. Abdülhamid zamanında yazıldığı kabul edilebilir. Zahriyesindeki "müellif hattı" olduğuna yönelik ifade gerçeği yansıtmasa da müellif hattı bir nüshadan çoğaltılmış kadar titiz yazılmıştır. Derkenâr kayıtlarının diğer nüshalara nazaran atlanmamış olması ve ait olduğu te'lîf aşamasındaki husûsiyetleri tamamen ihtiva etmesi dikkate değerdir.

3. Gruptaki Nüshalar

Üçüncü gruba ait nüshalar *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'nın ikinci te'lîf aşamasına ait tam nüshalardır. Tablo 1'deki farklılıkların tamamı bu gruptaki nüshalarda gö-

1 Üç cildin tamamını ihtiva eden bir külliyat olan bu gruptaki nüshalardan II. ve III. ciltleri ihtiva eden NY 3113 numaradaki Sultan III. Ahmed tabakasının "âhir-i vefeyât" kısmı atlandığı için eksik nüshalar arasında sınıflandırılmıştır.

rûlmektedir. Bu nüshaların ilki H'dir. Yazmada herhangi bir ferağ, istinsah, istishab, vakıf vb. kayıt bulunmadığı için tahminî de olsa yazım zamanı tespit edilememiştir. Yazmanın ilk iki cildi ve üçüncü cildinin yarıya kadarki kısmı aynı müstensihin elinden çıktığı için Şeyhî'nin sağlığında yazılmadığı âşikârdır. Şiir örneklerinin en zengin olduğu nüshalardan biridir. Hevâyîzâde Mehmed ve Feridî'nin biyografileri atlanmıştır. Bu atlamalar, bu gruptaki V nüshasında olmadığı için herhangi bir te'lif farkı olarak değerlendirilemez. Yanlış yazım, satır atlama vb. hatalar asgarî seviyededir. Nüshanın tek eksikliği der-kenâr kayıtlarının bazılarının yazılmamış olmasıdır.

Üçüncü gruba ait diğer yazma ise V nüshasıdır. Yazmada ferağ kaydı varsa da tarih bildirilmemiştir. Zahriyedeki mühürde tarih varsa da oldukça geç döneme aittir. Yazmanın üç cildi de aynı müstensihin kaleminden çıktığı için Şeyhî'nin sağlığında yazılmış bir nüsha olamaz. Biyografi sayısı itibariyle H nüshasındaki eksik biyografileri ihtiva ediyorsa da şairlerin şiirlerinden sunulan örneklerde H nüshasından oldukça geride kalmaktadır. Yanlış yazım asgarî seviyededir. *Cild-i Evvel*'de sadece Avnullah Efendi'nin biyografisi atlanmıştır. *Cild-i Sânî*'de ise Ârif Abdülbâki'nin biyografisinin olduğu kısımda yarım varaklık bir kopukluk vardır. Bazı varaklarda bu yanlışlar der-kenâra düşülen sahh kayıtlarıyla düzeltilmiştir.

4. Gruptaki Nüshalar

Dördüncü gruptaki nüshaların en temel özelliği, ikinci te'lif aşamasına ait olmakla birlikte bazı biyografilerin sıralamasında birinci te'lif yani ikinci gruptaki nüshalara bağlı kalınmış olmasıdır. Söz gelişi Nevâlîzâde Ziyâüddin'in vefatı, birinci te'lif aşaması nüshalarında 1046 olarak bildirilmiştir. İkinci te'lif aşaması olan yazmalarda ise bu tarih 1050 olarak tashihi edilmiş, biyografi sıralaması da yapılan tashihe göre düzenlenerek adı geçen şahıs 1050 yılında vefat edenlerin arasında ele alınmıştır. Dördüncü gruptaki nüshalarda bu bilgi ikinci te'lif nüshalarıyla aynı iken biyografi sırası birinci te'liftteki nüshalarda olduğu 1046 yılında vefat edenlerin arasındadır. Bunun yanı sıra te'lif aşamaları arasında değişiklik yapılan bazı biyografi-

lerde ise aynen üçüncü gruptaki sıralamaya uyulmuştur. Mesela ilk te'lifte Niksârîzâde Abdülhay Efendi'nin 1046'da vefat ettiği belirtilerek Sultan IV. Murad tabakasında zikredilmiş; ikinci te'lifte ise ölüm tarihi 1051 olarak tashih edilip Sultan İbrahim tabakası âlimleri arasına dâhil edilmiştir. Adı geçen şahsın biyografisi, bu kez hem bilgi hem de sıralama yönünden üçüncü gruptakilerle aynıdır. Ayrıca ilk te'lifte ait nüshaların ikinci cildinin sonunda "Mürîdi" biyografisinde, şairin 1135 tarihinde vefat ettiği kayıtlıdır. Yazmanın sonunda ise kitabın 1134'te tamamlandığına dair bir temmet kaydı vardır. Ayrıca ciltlerin "yazım tarihi" bahsinde de ele alındığı üzere bizzat Şeyhî tarafından tertip edilen *Vekâyi'ü'l-Fuzalâ*'nın ilk iki cildi, 1134 yılında Sadrazam Damat İbrahim Paşa'ya sunulmuştur. Bu durumda belirtilen "1135" tarihinde bir yanlışlık olmalıdır. Yazar bu yanlışını ikinci te'lifte ait üçüncü gruptaki nüshalarda düzelterek "1130" şekline çevirmiştir. Ancak dördüncü gruptaki nüshaların hepsinde de bu tarih, tıpkı birinci te'lif nüshalarında olduğu üzere "1135" şeklinde kayıtlıdır.¹ Dördüncü gruptaki nüshaların dikkat çekici başka bir yönü ise şiir örneklerinin umumiyetle kısaltılmış olmasıdır. Biyografik bilgiler açısından ikinci te'lifte ait, biyografi sıralaması açısından birinci te'lifte bağlı olan ve birinci te'lif nüshaların bazı hatalarını bünyesinde barındıran bu gruptaki nüshalar, kesinlikle bir te'lif aşaması olarak değerlendirilemez. Bu gruptaki nüshalara kolbaşıklık eden nüshanın ortaya çıkışı hakkında ileri sürülebilecek iddia şu olabilir: Bu nüshalara kaynaklık eden yazma, aslında birinci te'lifte ait tamamlanmış bir nüshadır. Ancak ikinci te'lif aşamasına ait başka bir yazmaya bakılarak tashih edilmiştir.² Böylelikle bu nüshadan istinsah edilen metinler biyografi sıralaması açısından kimi yerde ilk te'lifte, kimi yerde ikinci te'lifte bağlı kalmış, biyografik bilgiler açısından ise çoğu yerde ikinci te'lifte ait olmuştur. Muhtemelen "Münîri" bahsindeki tashih gözden kaçtığından bu gruptaki nüshalar ilk te'lifte ait hatayı da sürdürmüşlerdir.

1 2078 kişinin hayatını yazan, şairler kısmını elifbâ sırasına göre, kalan bölümleri kronolojik şekilde sıralayan Şeyhî Mehmed Efendi'nin biyografi sıralamalarında böyle hatalar yapması, her iki te'lif sürecine ait bilgileri bir arada tutması oldukça uzak ihtimaldir.

2 Mesela R nüshasının ilk cildi bu şekildedir. Sıralama tamamen birinci te'lif, der-kenarlardaki sahh kayıtları ise ikinci te'lifte ait nüshalardan alınmadır.

Dördüncü gruba ait nüshalardan ilki B'dir. Toplam 3 cildin tamamını 2 cilt içinde (II. ve III. ciltler bir arada) ihtiva eden bu külliyat hâlindeki yazma, biyografi sayısı bakımından bağlı bulunduğu grubun ilk sırasındaki nüshadır. Toplam biyografi sayısı ile, tenkitli metindeki biyografi sayısı arasında 1 sayılık fark vardır. Tenkitli metindeki diğer nüshalardan farkları arasında biyografi sıralamaları ve şairlerin şiirlerinden sunulan örneklerdeki kısaltmalar dikkat çekmektedir. Yanlış yazım, satır atlama vb. hatalar asgarî seviyededir.

İkinci te'lif ait yazmalardan birisi de SY'dir. En eski tarihli ferağ kaydını ihtiva eden bu yazma, şiir örnekleri açısından oldukça muhtasar bir nüshadır. Ayrıca çeşitli problemleri de bünyesinde barındırmaktadır. ikinci te'lif aşaması farklarından birisi olan "Bustânî Ahmed" in "Postâlî Ahmed" e çevrilmesi bu nüshada oldukça farklı görünüm arz etmektedir. Yazmanın ilk cildinde der-kenâra "Postâlî Ahmed" yazılırken, biyografinin yazıldığı kısımda "Bustânî Ahmed" şeklinde kaydedilmiştir.¹ II. ciltteki iki te'lif aşaması farklarından ilki olan "Bustânîzâde Ahmed" in "Postâlîzâde Ahmed" e çevrildiği kısım, ilk ciltteki uygulamanın tam tersidir. Lakab ya da nisbenin der-kenâra yazıldığı kısım "Bustânîzâde Ahmed" yazılırken biyografinin işlendiği metin içinde ise "Postâlîzâde" şeklinde kaydedilmiştir.² Bağlı olduğu te'lif aşamasındaki nüshalardan biyografi sayısı itibariyle bir hayli geri sırada olan bu yazmada Sultan II. Ahmed tabakasının "âhir-i vefeyât" kısmı ile Sultan II. Mustafa tabakası âlimler faslı karışmıştır. Muhtemelen dağılan varaklar yanlış yerlere iliştilmiştir. Yazmanın ilk cildinde Nevâlîzâde Ziyâüddin, Nevâlîzâde Atâullah; ikinci cildinde ise Malatyalı Mahmud, Kasımzâde İbrahim, Caferzâde Mehmed, Şeyh Süleymân el-Kâdirî, Odabaşı Şeyh Mustafa, Mevlevî Şeyhi Hasîb Mehmed, Şeyh Genc Ali, Şeyh İbrahim el-Halvetî, Şeyh İsmail, Kadı Süleyman, Şeyh Abdürrahim-i Celvetî, Şeyh Rıdvanullah, Şeyh Ömer, Hamzazâde Şeyh Abdullah, Mevlevî Şeyhi Nazmî, Cafer Dede, Hasan Dede, Karabaş Zaviyesi Şeyhi Hüseyin Efendî'nin biyografileri atlanmıştır. Yanlış yazım, beyit ve biyografi atlamalarının yoğun olduğu bu yazma sıhhatli bir nüsha değildir. Bu özellikleri sebebiyle ait olduğu te'lif aşamasındaki nüshalardan tamamıyla farklıdır.

1 SY, C. I, vr. 19b.

2 SY, C. II, vr. 37b.

TY nüshası dördüncü gruba ait olup bütün nüshalar arasında en geç tarihte istinsah edilenlerden biridir. İlk cildi ihtiva eden bu yazmanın başında B nüshasından (I. cildinden) çoğaltıldığı ifade edilmiştir.

Bu gruba ait yazmalardan HB sadece *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın I. cildini ihtiva etmektedir. B nüshası ile pek çok açıdan benzerlik gösterse de bazı şiir örnekleri yönünden ondan daha zengin bir görünüme sahiptir. Ayrıca Tezkireci Şems ve Şeyh Sa'îdâ'nın biyografilerine yer verilmemiştir. Böylelikle HB ile B'nin ilk cildinin birbirlerinden veya aynı kolbaşından çoğaltılma ihtimalleri ortadan kalkar.

Dördüncü gruba ait nüshalardan birisi EH'dir. II. cildi ihtiva eden bu yazma biyografik bilgilerin sıralaması ve bağlı bulunduğu aşamadaki biyografi sayısının tamamını içine alması hasebiyle önemlidir. Yazmanın eksik yanı şiir örneklerinin oldukça kısaltılmış olmasıdır.

Bu gruba ait nüshalardan bir başkası HA'dır. Bu nüsha hat, kağıt ve aynı şahıs tarafından vakfedilmiş olması yönünden S nüshasının devamı niteliğinde bir görünüme sahiptir. Ancak S nüshası birinci te'lîfe aitken bu nüsha ikinci te'lîfe aittir. Sadece II. cildin yer aldığı bu nüshada biyografi sayısı ve sırası diğer II. cilt nüshalarıyla uyumludur. Yanlış yazım asgarî seviyededir. Sadece şiir örneklerinin kısaltılmış olması hasebiyle dikkat çeker.

Dördüncü gruba ait nüshalardan bir diğeri İÜ nüshasıdır. Bütün yazmalar arasında en geçli tarihli istinsah edilmiş olanlardan biridir. Dikdörtgen kutucuklu bir deftere yazılmış yazma II. cildi ihtiva eder. Yazmadaki biyografi sayısı bağlı bulunduğu gruba aynıdır. Ancak bu nüshada biyografisi yazılan şahısların, der-kenâra yazılan lakap/nisbeleri atlanmıştır. Şiir örnekleri açısından oldukça muhtasar bir nüshadır.

Sadece II. cildi ihtiva edip de dördüncü gruba ait olan yazmalardan bir diğeri AE nüshasıdır. Oldukça geç bir dönemde istinsah edildiği¹ kullanılan yazı

1 Ali Emiri Efendi koleksiyonunda yer alan bazı yazmaların XX. asırda çoğaltıldıkları bilinmektedir. Bunlar ya bizzat Ali Emiri Efendi, ya da onun isteği üzerine başkaları tarafından istinsah edilmiştir. *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın tıpkıbasımını yapan Abdülkadir Özcan, Millet Kütüphanesi müdürlerinden Serhan Tayşi'den naklen bu yazmada da bu durumun söz konusu olduğunu ifade etmiştir. Bkz., Özcan, agtb., C. I, s. X.

çeşidi (rik'â), kağıt ve mürekkeplerden belli olan bu yazma, biyografi sayısı ve sıralanışı açısından B nüshasının II. cildi ile aynıdır. Şiir örnekleri kısmı EH, HA ve İÜ'ye nazaran oldukça zengin olup yine B nüshası ile paralellik göstermektedir. “Simkeşzâde Hasan Feyzî”nin şiirleri bahsinde tenkitli metinde yer almayan dört beyit sadece B ve AE nüshalarında bulunmaktadır.¹ Kesin olarak ifade edilmemişse de bu nüsha muhtemelen B nüshasından çoğaltılmıştır.

Cild-i Sâlis'e Ait Nüshaların Değerlendirilmesi

Vekâyi'ül-Fuzalâ'nın *Cild-i Sâlis*'ine ait nüsha sayısı yedidir. Bunlardan Nuruosmaniye Kütüphanesi nr. 3313'teki nüsha eksik olduğu için değerlendirme dışında tutulmuştur. Bu cilde ait nüshalarda herhangi bir te'lif aşaması durumu söz konusu değildir. Buna rağmen biyografi sıralaması açısından kendi içlerinde üç ayrılmaktadırlar.

1. gruptaki nüshalar: *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın bütün ciltlerinde şairler faslı elifbâ sırasına göre tertip edilmiştir. Biyografi sayısında herhangi bir eksiklik olmamakla birlikte bu gruptaki nüshaların şairler kısmında biyografi sıralaması bozulmaktadır.

SA nüshasında (Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ayasofya nu. 3198) Turşucızâde Mehmed'in adı Şerbetcizâde Mehmed olarak geçmektedir. Biyografi sıralaması açısından çoğunlukla tenkitli metindeki sıraya riayet edilmiştir. Eserin şairler faslında Rahîmî ve Nazmîzâde Murtaza'nın biyografileri atlanmıştır. Şiir örnekleri açısından değerlendirildiğinde sadece birkaç şairin şiirlerinde kısaltmalara rastlanmaktadır.

B nüshasında (Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi Veliyyüddin Efendi nu. 2362, vr. 240b-373a), biyografi sayısı açısından herhangi bir eksiklik bulunmamaktadır. Sadece şairler faslında Rahîmî ile Nazmîzâde Murtaza'nın biyografileri atlanmış, daha sonra farkedilerek eserin sonuna kaydedilmişlerdir. Bu dikkatsizlik şairler faslındaki sıralamayı “r” harfinden sonra tamamen bozmuştur. Bunun hâricinde şiir örnekleri umumiyetle tam alınmaya gayret edilmiştir. Bilhassa B'de yer alan *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın her üç cildi içinde şiir örnekleri

¹ B, vr. 20b; AE, s. 62.

açısından en kıymetli kısım *Cild-i Sâlis*'in bulunduğu kısımdır. Yanlış yazım asgarî seviyededir.

V nüshasında da (Avusturya Viyana Milli Kütüphanesi H. O. nu. 126-127.) biyografi sayısı açısından herhangi bir eksiklik yoktur. Tıpkı B nüshasında olduğu üzere şairler faslında Rahîmî ile Nazmîzâde Murtaza'nın biyografileri atlanmış, daha sonra farkedilerek eserin sonuna kaydedilmişlerdir. Şairler tabakasındaki sıralama bu sebepten ötürü bozulmuştur. V nüshası şiir örneklerinin uzunluğu, kısalığı açısından değerlendirildiğinde B nüshası ile paralellik gösterse de bazı şairlerin şiirlerinin sunumunda B'den daha geridedir. Birkaç istisna dışında umumiyetle şiir örneklerinin uzunluğu tenkitli metindekilerle uyumludur. Yazım yanlışları asgarî seviyededir. Yanlışların çoğu da der-kenâra düşülen sahh kayıtlarıyla düzeltilmiştir.

2. gruptaki nüshalar: 1. gruptakilerin aksine bu gruptaki nüshalarda şairler faslında sıralama düzgündür. Ayrıca biyografi sayısında da bir eksiklik yoktur.

A nüshası, (Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emiri Tarih nu. 732) bu cilt içindeki nüshalar içinde en geç tarihte istinsah edilen nüsha olmalıdır.¹ Biyografi sayısı ve sıralaması açısından tam bir nüshadır. B ve V'deki biyografi sırası karışıklığı bu nüshada bulunmamaktadır. Ayrıca şiir örnekleri açısından da oldukça değerli bir nüshadır. Bilhassa SA ve V'de atlanan şiirlerin tamamı bu nüshada yer almaktadır. Yanlış yazım oldukça azdır. Her ne kadar geç tarihte istinsah edilmişse de kopyalandığı yazma müellif hattına en yakın nüshalardan biri olmalıdır. Zira hem biyografi sayısı ve sırası hem de çoğaltma esnasında şiir örneklerinin atlanmaması bu nüshayı değerli kılmaktadır.

2. gruptaki nüshalardan diğeri **İ** nüshasıdır (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nu. 1535). Biyografi sayısı açısından herhangi bir eksikliği olmayan bu nüshada, sadece bir biyografide birkaç satır atlaması tespit edilmiştir. Şiir örnekleri açısından A nüshası kadar zengin olmasa da A'da bulunmayan bazı der-kenâr kayıtlarını ihtiva etmesi sebebiyle kıymetlidir. Ayrıca A'da yer alan birkaç tarih hatası İ'nin yardımıyla düzeltilebilmiştir.

1 AE nüshasının çoğaltılma zamanı bu yazma için de geçerlidir.

3. gruptaki nüsha: Bu grupta sadece *Vekâyi'ül-Fuzalâ* külliyyatının tamamını ihtiva eden **H** nüshasının (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Hazine Bölümü nu. 1308-1309) *Cild-i Sâlis*'i içeren bölümü (nu. 1309, vr. 276b-411a) yer almaktadır. Bu nüshanın diğerlerinden ayrılan yönü ise Şeyhülislâm İshak Efendi zamanında çoğaltılmış olup bunun da metinde dolaylı yönden bildirilmiş olmasıdır.¹ Ayrıca Turşucuzâde Mehmed, tıpkı SA nüshasındaki gibi burada da Şerbetçizâde Mehmed adıyla kaydedilmiştir.² Şairler faslında ki sıralama karışıklığı bu nüshada da mevcuttur. 1. gruptaki nüshaların aksine bu nüshada sadece Nazmîzâde Murtaza'nın biyografisi atlanmış, daha sonra eserin en sonuna ilave edilmiştir. Yanlış yazım az olsa da şairlerin şiirlerinden sunulan örneklerde atlamalara sıklıkla rastlanmaktadır.

C. Tenkitli Metinde Kullanılan Nüshalar

Yukarıda *Vekâyi'ül-Fuzalâ* nüshalarının öne çıkan ve aksayan bütün yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tenkitli metinde kullanılacak nüshalar seçilirken yazarın kaleminden çıkmış son metin olma ihtimali yüksek nüshalar araştırıldı. Üç ciltlik *Vekâyi'ül-Fuzâlâ*'nın, Şeyhî'nin oğlu tarafından tamamlanan üçüncü cildini (*Cild-i Sâlis*) bir yana bırakıp bizzat Şeyhi Mehmed Efendi tarafından kaleme alınıp son şekli verilen ciltlerine (*Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sâni*) baktığımızda bunların iki telif aşamasına sahip oldukları görülmektedir. (Bu durumu yukarıda örnekleriyle ortaya koymaya çalıştık). Bu yüzden eserin tenkitli metnini oluşturmada faydalanılan nüshalar arasında muhakkak yazarın son (ikinci) te'lifini yansıtacak nüshalar bulunmalıydı. İkinci te'lifeye ait sadece iki tane tam nüsha (**V**, **H**) olduğu için bunların mukayesesi tenkitli metinde kâfi görülebilirdi. Ancak ikinci te'lifeye ait **V** nüshasının³ biyografik bilgi açısından sıkıntısız olmakla birlikte şiir örnekleri yönünden bu te'lifin diğer nüshası olan **H**'den bir hayli geri kalması bizi bu düşünceden vazgeçirdi. Çünkü **H** ile **V**'yi karşılaştırdığımızda **H** nüshasında⁴ da şiir örneklerinde atlamalar olursa bunun tespiti mümkün olmayacaktı. Belirlendiği kadarıyla yazar, ilk te'lifteki şiir örneklerinin tamamını

1 H (III. Cilt), vr. 293b.

2 H (III. Cilt), vr. 360a.

3 Viyana Millî Kütüphanesi H. O. nu. 126 (iki cilt) (bk Tam Nüshalar no. 17-18)

4 Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Bölümü nu.1308, 1309. (iki cilt) (bk Tam Nüshalar no. 1-2)

muhafaza etmiş, bazı şairlerin şiirlerini ise genişletmiştir. Bu tespit bize tenkitli metin kurulurken hem birinci te'lîfe ait sıhhatli bir nüshayı hem de ikinci te'lîfin çeşitli yönlerden önde gelen nüshası **H'**yi karşılaştırmaya sevk etti. Böylelikle *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın ilk iki cildinin (*Cild-i Evvel* ve *Cild-i Sânî*) mukayesesinde **H'**nin ilk iki cildi ile birinci telifte ait nüshalardan müellif hattı olduğu da iddia edilen **S** nüshası¹ ve baştan sona tashih edilen **R** nüshasının² sadece ikinci cildi tercih edildi. *Cild-i Evvel*'de **H'**nin birinci cildi ile **S**, *Cild-i Sânî*'de ise **H'**nin ikinci cildi ile **R'**nin ikinci cildi mukabele edilerek tenkitli metin kuruldu. Bilhassa te'lif farklarında ve biyografi sıralamasında **H** nüshası esas alındı. İhtilaflı durumlar ikinci te'lîfe ait **V** nüshasından kontrol edilerek yazıldı.

Şeyhî'nin oğlu Hasan Efendi tarafından yazılan *Cild-i Sâlis*'te ise eserin ter-tip husûsiyetleri gözönünde tutuldu. Buna göre biyografi sıralaması açısından problemsiz olan **İ** ve **A** nüshaları tercih edildi. **İ** nüshasındaki³ şiir atlamalarının **A** nüshasında⁴ olmaması, **A**'daki bilgi hataları ve der-kenâr kaydı eksiklerinin **İ**'de bulunmaması, teşkil edilen tenkitli metnin, müellife hattına en yakın hâle gelmesini sağladı. Ayrıca *Cild-i Sâlis*'e ait diğer nüshalarda yer alıp da tenkitli metinde bulunmayan şiir örneği ve biyografi bulunmamaktadır.

D. Metnin Tesisi ile İlgili Açıklamalar⁵

- 1 Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye nu. 941. (bkz Tam Nüshalar no. 13)
  - 2 Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü nu. 1445, 1447 (iki cilt) (bk Tam Nüshalar no. 3-4)
  - 3 İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar nu. 1535 (bk Tam Nüshalar no. 24)
  - 4 Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emiri Tarih nu. 732 (bk Tam Nüshalar no. 23)
  - 5 Bu bölüm *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye Projesi* kapsamında hazırladığımız Uşşâkizâde İbrahim Hasib, *Zeyl-i Şakâ'ik* adlı eserdeki ilgili bölümün gözden geçirilmiş ve *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'ya uyarlanmış şeklidir. Bkz. Ramazan Erkinci (hzl.), *Uşşâkizâde İbrahim Hasib, Zeyl-i Şakâ'ik*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2017, ss. 191-194.
- Metin tesisinde istifade edilen çalışmalardan bazıları şunlardır: Adnan İnce, "Tenkitli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollojyumu*, İLESAM, 17-18 Ocak 1992, Ankara, (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollojyumu'nda -17-18 Ocak 1992 İlesam, Ankara-tebliğ olarak sunulmuştur.); Ahmet Tanyıldız, "Süreli Yayınlar Bağlamında Bazı Çeviri-yazı Sorunları", *Turkish Studies*, Volume 2/3, Summer 2007, ss. 525-534; Atabey Kılıç, "Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler", *I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni Bildiriler*, Kırşehir: GÜ Kırşehir Eğitim Fak. Yay., Nu: 1, 2004, ss. 331-345; Hayati Develi, *Evlîya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Ankara: TDK Yay., 1995; İsmail Ünver, "Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevrisinde Karşılaşılan Yanlışlar", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 47-58; M. Fatih Köksal, "Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler ve Bazı Tespit ve Teklifler", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 3, İstanbul, 2009, ss. 63-86; M. Fatih Köksal, "Metin Neşrinin Ana Esasları", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 31, 2012, ss. 179-209; M. Fatih Köksal, "Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler)", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*,

Transkripsiyonda Gözetilen Özel Durumlar

Genelde tarihi metin çalışmalarında, özelde Klasik Türk Edebiyatı alanında XIX. asrın ikinci yarısı ve XX. asırda kaleme alınan eserlerin neşirlerini hariç tutarsak hemen hemen bütün Arap harfli metinlerin neşrinde transkripsiyon ya da çevriyazı olarak adlandırılan sistemin kullanılması ilmî bir kural hâlini almıştır. Transkripsiyonun hangi usûl ve esaslara göre, nasıl yapılması gerektiği; çevriyazıda Arapça-Farsça birleşik kelime, edat, ön ek ve son eklerin yazımı ile terkiplerin nasıl gösterilmesi gerektiği hakkında çeşitli teklifler ileri sürülmüş-tür. Zaman zaman da mevcut metin neşirleri üzerine tenkitler yazılarak transkripsiyonlu metin neşrinin nasıl yapılması gerektiği hususunda fikirler ortaya konarak yeni görüşler bildirilmiştir.¹

1, İstanbul, 2008, ss. 169-190; M. Fatih Köksal, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul: Kesit Yay., 2012; Mertol Tulum, "Filolojik Çalışma ve Eski Metinlerin Neşri Üzerine Görüş ve Tenkitler", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Aralık 1983, ss. 1-8; Mertol Tulum, *Tarihi Metin Çalışmalarında Usûl (Menâkıbü'l-Kudsiyye Üzerine Bir Deneme)*, İstanbul: Deniz Kitabevi, 2000; Musa Duman, *Evlîya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, Ankara: TDK Yay., 1995; Osman Horata, "Klasik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ ile İlgili Bazı Problemler", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollojumu*, İLESAM, 17-18 Ocak 1992, Ankara, (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollojumu'nda -17-18 Ocak 1992 İlesam, Ankara- tebliğ olarak sunulmuştur.); Tunca Kortantamer, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlıları", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, C. VII, İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Yay., 1993, ss. 337-365; Yavuz Kartallıoğlu, "Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?" *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 449-470; Yavuz Kartallıoğlu, *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni*, Ankara: TDK Yay., 2011; Yusuf Ziya Kavakçı, *İslâm Araştırmalarında Usul*, Ankara: Emel Matbaacılık, 1976; Zeynep Korkmaz, "Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınlarında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler", *Türkoğlu Dergisi*, C. VIII, 1979, ss. 67-78; Ziya Aşar, "Tenkitli Metin Neşrinde İmla Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 75-111.

- Adnan İnce, "Tenkitli Metin Kurmada Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri", (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollojumu'nda -17-18 Ocak 1992 İlesam, Ankara- tebliğ olarak sunulmuştur.); Ahmet Ateş, "Metin Tenkidi Hakkında (Dasitân-ı Tevârih-i Âl-i Osman Münasebeti İle)", *Türkiyat Mecmuası*, C. VII-VIII, 1942, ss. 253-267; Ahmet Tanyıldız, "Sürelî Yayınlar Bağlamında Bazı Çevriyazı Sorunları", *Turkish Studies*, Volume 2/3, Summer 2007, ss. 525-534; Atabey Kılıç, "Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler", *I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni Bildiriler*, Kırşehir: GÜ Kırşehir Eğitim Fak. Yay., Nu: 1, 2004, ss. 331-345; Gotthelf Bergstrasser, *Metin Tenkidi ve Yazma Metinleri Yayınlama İlkeleri*, (hızl. Muhammed Hamdi el-Bekrî), (çev. Eyyüp Tanrıverdi), İstanbul: Kitabevi Yay., 2011; İsmail Ünver, "Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevrisinde Karşılaşılan Yanlılar", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 47-58; İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 1-46; İsmail Ünver, "Eski Türk Edebiyatıyla İlgili Sorunlarımız", *Türk Dili*, S. 500, ss. 118-126; M. Ali Tanyeri, *Divanlar Üstüne Eleştiriler*, İstanbul: Turkuaz Yay., 2005; M. Fatih Köksal, "Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler ve Bazı Tespit ve Teklifler", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 3, İstanbul, 2009, ss. 63-86; M. Fatih Köksal, "Metin Neşrinin Ana Esasları", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 31, 2012, ss. 179-209.; M. Fatih Köksal, "Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler)", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, İstanbul, 2008, ss. 169-190; M. Fatih Köksal, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul: Kesit Yay., 2012; Mehmet Çavuşoğlu, "Bir Divan Neşri Üzerine

Özellikle 1990'lı yılların başında yapılan çalışmalarda, eski harfli metinlerin ilmî neşri hususundaki teklifler arasında en çok kabul gören, İsmail Ünver'in transkripsiyonla alâkalı teklifleri¹ olmuştur. Ünver'in önerileri yakın zamana kadar birçok araştırmacı tarafından tatbik edilmiştir. Daha evvel yaptığımız metin neşirlerinde kullandığımız üzere, genel teâmüle uyararak metnin çevriyazısını hazırlarken İsmail Ünver'in tekliflerine bağlı kaldık.

- Arapça şahıs ve eser isimlerinin yazımı hususunda *TDV İslâm Ansiklopedisi'*nde bildirildiği üzere², tamlamanın ikinci kısmı özel isimse büyük harfle, cins isimse küçük harfle yazıldı.

Örnek: *Hulâsatü'l-eser, Şerhü'l-Mevâkıf.*

- Yer isimlerinin yazımında uzun ünlüler sadece Arapça-Farsça kökenli olduğu kesin olarak bilinen isimlerde gösterildi:

Örnek: Şâm, Selanik, Bağdâd, Sivas

- Yazar, metin boyunca başlıkları kırmızı mürekkeple yazdığı için bu ibareler tarafımızdan kalın şekilde belirtildi.
- Varak numaralarını bildirmek için köşeli parantez kullanıldı. Tenkitli metnin birinci cildinde (Cild-i Evvel) “[ ]” parantezle bildirilen varak numaraları Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1308 numarada kayıtlı yazmaya, ikinci cildindeki (Cild-i Sâni) “[ ]” parantezle bildirilen varak numaraları Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1309 numarada kayıtlı yazmaya ve üçüncü cildindeki (Cild-i Sâlis) “[ ]” parantez-

---

Notlar”, *Erdem*, Cilt: I, Sayı: 3, Eylül 1985, ss. 801-824; Mertol Tulum, “Filolojik Çalışma ve Eski Metinlerin Neşri Üzerine Görüş ve Tenkitler”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Aralık 1983, ss. 1-8; Mertol Tulum, *Tarihi Metin Çalışmalarında Usûl (Menâkıbü'l-Kudsîyye Üzerine Bir Deneme)*, İstanbul: Deniz Kitabevi, 2000; Osman Horata, “Klâsik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ ile İlgili Bazı Problemler”, (Bu makale I. Eski Türk Edebiyatı Kollojyumu'nda -17-18 Ocak 1992 İlesam, Ankara- tebliğ olarak sunulmuştur.); Salahattin Polat, *Metin Tenkidi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fak. Yay., 2010; Tunca Kortantamer, “Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlıları”, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt: VII, İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Yay., 1993, ss. 337-365; Yusuf Ziya Kavakçı, *İslâm Araştırmalarında Usul*, Ankara: Emel Matbaacılık, 1976; Zeynep Korkmaz, “Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayımında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler”, *Türkoğlu Dergisi*, Cilt: VIII, 1979, ss. 67-78; Ziya Avşar, “Tenkitli Metin Neşrinde İmla Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler”, *Turkish Studies*, Volume 3/6, Fall 2008, ss. 75-111; vb.. Ayrıca Erciyes Üni.'nde düzenlenen II. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu'nda (Prof. Dr. İsmail Ünver Adına, Kayseri, 15-16 Mayıs 2008) imlâ ve metin neşri konularında pek çok tebliğ sunulmuş ve bu tebliğler yayımlanmıştır: *Turkish Studies (Prof. Dr. İsmail Ünver Adına)*, Volume 3/6, Fall 2008.

1 İsmail Ünver, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, Volume 3/6 Fall 2008, s. 1-46.

2 “İmlâ Esasları”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1988, C.1.

le bildirilen varak numaraları İstanbul Üniversitesi Nâdir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar 1585 numarada kayıtlı yazmaya aittir. Tenkitli metinde kullanılan diğer nüshaların varak geçişleri dipnotta belirtildi. (Tenkitli metinde kullanılan tüm nüshalar için bkz. yukarı, s. 177).

- Esas metinde der-kenârda yer alan biyografi başlıkları transkribe metinde de başlık olarak yazıldı. Başlık ve nisbede yer almayan ancak hâl tercemesinde geçen isim, sıfat ve lakaplar köşeli paranteze “[ ]” alınarak isimliğin sonuna yerleştirildi. Hayatı anlatılan kişi bir şairse ve mahlası biliniyorsa başlığın sonunda yay parantez “{ }” içinde belirtildi.
- Özellikle yer ve şahıs isimlerinde olmak üzere okunamayan ya da emin olunamayan durumlarda (?) işareti kullanıldı.
- Metin boyunca şiirlerdeki vezin aksamaları dipnotta bildirildi.
- Metin boyunca şiirlerde zihaf yapılan heceler kısa ünlü ile gösterildi.
- Yazarın metin boyunca sonradan tamamlamak üzere bıraktığı 15 boşluk vardır, bunlar metin içinde “...” şeklinde gösterildi.
- Mensur kısımlarda noktalama işareti kullanıldı, şiir örneklerinde ise kesme işareti (apostrof) haricinde herhangi bir noktalama işareti kullanılmadı.
- Türkçe şiir örneklerinde yer alan âyet ve hadis iktibasları, Arapça-Farsça atasözü, kelâm-ı kibâr vb. ibare alıntıları transkribe edildi ve tercümeleleri dipnotta verildi. Mensur kısımlardaki iktibasların tamamı Arap alfabesiyle yazıldı ve dipnotta tercümelerine yer verildi.
- Biyografik anlatımların bünyesinde geçen diyalog cümleleri tırnak “ ” içerisinde yazıldı.
- Farsça vasıf terkiplerinde eş, yakın ve zıt anlamlı kelimeleri birbirine bağlayan vâv (و) harfi “vu, vü” şeklinde okundu. Türkçe ibareleri bağlamada kullanılan vâv (و) ise “ve” biçiminde okundu.
- Metinde geçen tarih mısra ve ibarelerinin Arap alfabeli yazımları dipnotlarla verildi. Bunların ebced hesaplamaları yapılarak bildirilen tarih ile, düşürülen tarih mısraı veya ibaresi arasında uyumsuzluk varsa belirtildi.

- Arapça ve Farsça kelimelerin imlasında kelimelerin asıl şekillerinin kullanılmasına gayret edildi.

Örnek: 'ışk ('aşk), mahabbet (muhabbet), rişvet (rüşvet), müsâfir (misâfir), bûstân (bostân), rûzgâr (rûzigâr), âftâb (âfitâb) sözcüklerinde olduğu gibi asıllarına uygun şekilde okundu.

- Farsça bazı kelimelerde yer alan vâv-ı ma'dûle, "h'ân, h'âst, h'âce" örneklerinde olduğu gibi (َ) işareti ile gösterildi.
- Esasında orta hecelerinde hemze (ء) bulunan ama nüshalarda hemzeleri ye (ِ) olarak yazılıp Türkçe söyleyişe yaklaştırılan kelimeler aslî imlaları olan hemzeli biçimleriyle metne dâhil edildi.

Örnek: hakâ'ik (hakâyık), nesâ'ih (nesâyih), dekâ'ik (dekâyık), lâ'ih (lâyih), râ'iha (râyiha), 'alâ'ik ('alâyık) gibi.

- "Hoca, tomar, afyon" benzeri halk ağzında dönüşen kelimeler esas imlaları olan "H'âce, tûmâr, efyûn" biçimleriyle metne dâhil edildi. Bu kural özel isimlerde işletilmedi.
- İl, ilçe ve diğer yer isimleri eserin kaleme alındığı çağın söyleyişine uygun olarak yazıldı: Diyârbekr (Diyarbakır), Erzenû'r-rûm (Erzurum), Sire (Tire), Ayasofıyya Câmî'i (Ayasofya Câmî'i) gibi.
- محمد (Muhammed) ismi, Osmanlı coğrafyasında yaşayan şahıslar için kullanıldığında "Mehemmed", bu coğrafya dışındakiler için kullanıldığında ise "Muhammed" biçiminde okundu.
- Bir yerleşim yerine mensubiyet bildiren Farsça -î ekini almış özel isimler Fars dili kuralları doğrultusunda terkip haline getirildi. Örnek: Abdü'l-kâdir-i Gîlânî (Abdü'l-kâdir Gîlânî), Sadrû'd-dîn-i Konevî (Sadrü'd-dîn Konevî) vb.
- Elif-i maksûre ile biten kelimelerin sonunun "â" okunmasına dikkat edildi.
- "Ramazân : Ramadân", "kâdî : kâzî" örneğinde olduğu gibi hem "d" hem de "z" okunabilen dâd (ض) harfinin imlasında (seci gereği birkaç yer haricinde) Türkçedeki yaygın kullanım olan ilk şekilleri tercih edildi.
- Metin boyunca yazar bazı yer isimlerini hem b'li hem p'li, hem d'li hem

t'li yazmıştır. Farklı harflerle yazıldıkları halde aslında aynı olan bu isimler “Adana : Atana”, “Bınarhisar : Pınarhisar”, “İbsala : İpsala” gibi kelimelerde tek tip kullanıma gidildi. Bu örneklerde kelimelerin ilk hâlleri tercih edildi.

- Aynı çift ünsüzle biten Arapça kelimelere, ünsüz harfle başlayan Türkçe bir ek geldiğinde bu ünsüzlerden biri düşürüldü: mahalden (mahall-den), Hak'da (Hakk'da) vb.
- Aynı çift ünsüzle biten kelimeler, şiirler ve tamlamalarda gerekli olduğu kısımlar haricinde tek ünsüzlü olarak yazıldı. ‘Abdülhay (‘Abdülhayy), makar (makarr), mahal (mahall), Hak (Hakk), hat (hatt), ser-had (ser-hadd) vb.
- Eserin nüshalarındaki şiir örnekleri hacim itibarıyla birbirlerinden oldukça fazla farklılık göstermektedir. En dikkatli müstensihin dahi bazen göz yanılması bazen dikkat eksikliği sebebiyle şiir örneklerinden bazı beyitleri atladıkları görülmüştür. Örnek olarak şunu zikredebiliriz: Nev‘îzâde Atâyi’nin biyografisinde tenkitli metinde 123 beyit şiir örneği yer almaktadır. Bu beyitlerin nüshalara göre dağılımı şu şekildedir:

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1308	Beyit 123
Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye 941	Beyit 123
Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 3453	Beyit 123
Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 3312	Beyit 123
Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1445	Beyit 123
İstanbul Üniv. Nadir Eserler Kütüphanesi T.Y. 9591	Beyit 119
Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa 479	Beyit 78
Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye 939	Beyit 55
Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1446	Beyit 55
Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi Veliyyüddin Efendi 2361	Beyit 53
İstanbul Üniv. Nadir Eserler Kütüphanesi T.Y. 81	Beyit 53

Avusturya Viyana Milli Kütüphanesi H. O. 126	Beyit 52
Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesi 4703/01	Beyit 24
Mısır Milli Kütüphanesi Tarihî Türkî 170	Beyit 15
Topkapı Sarayı Müzesi Kütp. Emanet Hazinesi 1210	Beyit 15

Bu kadar büyük farklılıkların sebebi hiç şüphesiz müstensihlerin bir an evvel eserin yazımını tamamlama istekleridir. Zira eserin bütün te'lif aşamalarında Nev'îzâde'nin şiiirlerinden 123 beyit örnek sunulmuştur. Bu durum, bizlere yazarın bahsi geçen biyografide herhangi bir ilave veya çıkarmada bulunmadığını göstermektedir. Eserde biyografisine yer verilen 576 şairin birçoğu için Nev'îzâde örneği geçerlidir. Bazı biyografilerdeki şiiir örneklerinin te'lif aşamalarına göre değişmesinde yazarın dahil olabilir.¹ Ancak bu tasarruf çok az şairin biyografisi için geçerlidir. Şiiir örneklerinin nüshalarda farklılık göstermesindeki en büyük sebep müstensihlerin tercihleridir. Bu sebepten Şeyhî'nin tam olarak hangi şairden kaç beyit örnek sunduğunu tespit edebilmek güçtür. Müstensihlerin şiiirlere ilavelerde bulunabileceği ihtimalini gözardı edersek, söz konusu problemi bütün nüshalardaki şiiir örneklerini mukayese ederek gidermek mümkündür. İşte bu düşünceden hareketle şairlerin şiiir örneklerinin tamamı, *Vekâyi'ül-Fuzalâ*'nın tam olan bütün nüshalarından kontrol edildi ve bu nüshalar ile tenkitli metinde esas alınan nüshalar arasında ortak olan şiiirlerdeki nüsha farkları gözardı edilerek tenkitli metne esas nüshalarda yer almayan şiiirler aparatta verildi.

1 Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye 939 ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1446'da yer alan ve tenkitli metinde bulunmayan şiiirlerin tamamında yazarın tasarrufu söz konusudur. Metne son hâlini verirken bu iki nüshada olup da tenkitli metinde yer almayan şiiir örneklerini çıkarmış olmalıdır. Çünkü numaraları anılan bu iki nüsha, eserin tamamlanmamış olduğu bir dönemde muhtemelen yazarın müsveddesinden çoğaltılmıştır.

Der-kenâr Kayıtlarının Yazımı

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da yer alan der-kenâr kayıtlarının hemen hemen tamamı müellife ait olup bahis konusu edilen şahsiyetin görevleriyle alâkalıdır. Bunlar doğrudan dipnotta berlitilmiştir. Okuyucu tarafından yapıldığı düşünülen birkaç sahh kaydı (şiir örneklerinin yanlış kişiye mâl edilmesi hususunda) bulunmaktadır. Bunlar da der-kenârda oldukları belirtilerek dipnotta gösterildi.

Âyet ve Hadislerin Yazımı

Âyet ve hadisler sadece şiir örneklerinde transkribe edilmiş, kalan kısımlarda Arapça orijinal hâlleriyle metindeki ilgili bölüme yazılmıştır.

Âyetlerin meâlleri dipnotta verilmiştir. Öncelikle âyetin geçtiği sûrenin adı, sırası ve âyet numarası bildirilmiş; ardından tırnak içinde meâl yazılmıştır:

Kur'ân-ı Kerîm, Tîn Sûresi 95/4 “Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.”

Hadisler için de önce hadisin mânâsı verilmiş; sonra hangi kaynakta geçtiği belirtilmiştir:

“Din, nasihattır.” İmam Nevevî, *Riyâzü's-sâlihîn*, Nasihat 180.

Arapça ve Farsça İbarelerin Yazımı

Vekâyi'ül-Fuzalâ'da pek çok Arapça-Farsça kelâm-ı kibâr, darb-ı mesel, şiir örneği yer almaktadır. Tıpkı âyet ve hadislerin yazımında olduğu gibi, bu ibareler de Türkçe şiirlerde transkribe edilmiş, mensur bölümlerde asıl şekilleriyle yazılarak tercümeleri dipnotta verilmiştir. En az bir mısrayı teşkil eden Arapça ve Farsça şiir örnekleri aslı şekilleriyle yazıldı.

Metin içerisinde yer alan Arapça ibarelerden yaygın olarak kullanılan *rahmetu'llâhi aleyh*, *radiya'llâhu anhu* vb. artık dilimize yerleşmiş olan kısa dua cümleleri transkribe edilerek italik hâle getirildi.

Transkripsiyon Alfabeti			
ا	a / e ā	ض	z, ḏ
ب	b	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	ṯ	ع	‘
ج	c	غ	ġ
ح	ḥ	ف	f
خ	ḫ	ق	q
د	d	ك/ك	k/ ħ
ذ	ẓ	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
س	s	ه	a /e/ h
ش	ṣ	و	u/ü/o/u/v
ص	ṣ	ی	ī/y

VEKÂYİ‘U‘L-FUZALÂ

ŞEYHÎ MEHMED EFENDİ

METİN

VEKĀYİ‘U‘L-FU‘ZALĀ

[CİLD-İ EVVEL]

Bi’smi’llāhi’r-Raḥmāni’r-Raḥīm

Bih-terin ḥamd-i ebedi-i müteceddidü’l-emşāl ve güzide-terin şükr-i sermedî-i dâ’imü’l-ittişāl ol melik-i Müte’āl dergāh-ı ‘izzetine işāl olunur ki cümle-i maḥlūkāt beyninden benî nev‘-i insānı mümtāz ve kâmet-i bālā-yı isti’dādların ḥil‘at-i ğarrā-yı ¹ ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا﴾ ile muṭarraz u ser-efrāz ve ser-i ibtihācların tāt-i ve ² ﴿خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ ile müteveccü’l-i‘zāz eyledi.

Ve le’ālî-i mütelālî-i şalavāt-ı Şüreyyā-intizām ve mürvārîd-i girān-bahā-yı taḥiyyāt-ı Pervîn-nizām ol tırāz-ı ḥilḳat-i insāniyye ve Tūr-ı tecelliyāt-ı Rab-bāniyye, rûḥ-ı cesed-i ‘ālem, evvelin-i ḥalḳ ve āḥirîn-i muḳaddem, meḥḥar-ı mevcūdāt, eşref-i maḥlūkāt, ḥātemü’l-enbiyā Muḥammed Muşṭafā *‘aleyhi mineş-şalavāti ezkāhā*³ Ravza-i Muṭahharasına işār olunur ki ḥurşid-i cihān-tāb-ı risāleti derûn-ı āfāḳa nûr-efken-i hüdā ve berîḳ-ı mihr-i nübüvvet-i tāb-efzāsı nûr-ı cebîn-i arz u semā ve ḳurre-i ‘ayn-ı millet-i beyzādur.

Ve şıla-i teslimāt-ı zākiyyāt şeref-yāftegān-ı şöḫbet-i ḥayāt-baḥş-ı nebevî olan āl ü aşḫāb-ı kirām⁴ *riḍvānu’llāhi ‘aleyhim ecma’in*⁵ ervāḥ-ı şerîfelerine ihdā olunur ki nücûm-ı semā-yı hidāyet ve menāṭ-ı istinbāt-ı aḥkām-ı şerī‘at olmalarıyla vereşe-i enbiyā olan ‘ulemā-yı kirāmuñ taḥric-i mesā’il-i dīniyyede her biri vesile-i esīlesidür.

Ve ba’d bu ‘abd-i ḳalilü’l-bizā‘a ve ḳaşirü’l-bā‘a eş-Şeyḫ Meḥammed Şeyḫī ibnü’ş-Şeyḫ Ḥasan el-Feyzî kitāb-ḥāne-i cihānda şabāḥ-ı ‘unfuvān-ı şebābdan

1 *Kur’ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi* 17/70, “Ve andolsun ki biz kerem sahibi kıldık”, âyetin tamamının meâli şöyledir: “Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, (çeşitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık.”

2 *Kur’ân-ı Kerîm, Tin Sûresi* 95/4 “Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.”

3 “Salâtların en temizi onun üzerine olsun.”

4 kirām H: ikrām S.

5 “Allah onların hepsinden razı olsun.”

mesâ-resîde-i sinn-i kühûlet olincaya degin zâviye-nişîn-i taşaffuḥ-ı âşâr ve gûşe-güzîn-i tetebbu‘-ı aḥbâr olup mü’tala‘a-i kütüb-i tevâriḥ ü siyere mâ’îl ve muḥâfaza-i nevâdir-i aḥbâr u ‘ibere şifte-dil olduğumdan bu bâbda silkü'l-le‘âl-i fazl u hüner olan dürer-i evşâf-ı eslâf ḳurṭa-i binâgûş-ı ihtiyârum ve ḳılâde-i gerden-i şu‘ûr u i‘tibârum olup huşûşâ ser-çeşme-i zülâl-i fazl u ifâde Mevlânâ Taşköpri-zâde Efendi’nün mîzâb-ı ḥâme-i gevher-bârlarından çekide olan mürvârid-i âbdâr ki ibtidâ-yı Devlet-i ‘Aliyye-i ḥâḳâniyye ve fâtîha-i salṭanat-ı seniyye-i ‘Osmâniyye *lâ-zâlet mü’eyyeden bi’t-te’yîdâti’s-Sübhâniyye*’den tokuz yüz altmış beş târiḥine gelince nâmdâr ve engüşt-nümâ-yı i‘tibâr olan ‘ulemâ-yı ḥuceste-âşâr ve meşâyih-ı sûtüde-dîdâruñ aḥvâlini keşide-i rişte-i taḥrîr eyledügi zübdetü’l-âşâr ki *Şakâ’ik-ı Nu‘mâniyye* nâmıyla şöhret-şi‘ârdur.

Ve ba‘dehu râtib-i merâtib-i ecnâs-ı ma‘ârif ü tuḥaf ve nâzım-ı menâzım-ı aḥbâr-ı selef Nev‘î-zâde ‘Aṭâyî Efendi’nün ol şakâ’ik-ı [2*] ḥadâ’ik-ı tırâza târiḥ-i mezbûrdan bin kırk iki sâline² gelince sâye-nişîn-i nihâl-i rahmet olan ‘ulemâ-yı kirâm ve meşâyih-ı fiḥâmuñ aḥvâlini tafşil eyledügi zeyl-i müstevcibü’l-meyl-i şevḳ-dişâr kirâren mirârâ melḥûz-ı luḥâza-i şu‘ûrum ve dîde-i ittikân u iz‘ân ile manzûrum olmaḡla keyfiyyet-i aḥvâl-i selefte tefatṭun ve ol vâdide taḥşil-i tefennün eyledüğümünden nâşî târiḥ-i zeyl-i merḳûmdan ilâ-yevminâ ḥazâ dürer-i evşâf-ı ‘ulemâ vü meşâyih-ı silk-i taḥrîre nazm ile zeylü’z-zeyle ârzü ve zeyl-i mezkûrda maştûr olan cumhûrdan mâ‘adâ ḳadem-residegân-ı pâye-i mevleviyyet ve maḥfil-nişînan-ı icrâ-yı şerî‘at olan mevâlî-i ‘izâm ‘alâ-ṭarîḳi’l-velâ kitâbet ve ziver-i Bâğçesarây-ı emâret olan ḥânân-ı Ḳırım ve fülke-nişîn-i emâret-i ḳulzüm-i beyzâ olan vüzerâ ve ‘azîzân-ı Mışır-ı zâtü’l-ehrâm olan dilîrân-ı ma‘delet-pîrâ ve aḡayân-ı yeñiçeriyân aḥvâl-i ‘ibret-intimâların beyâna cüst ü cü ve her ṭabaḳanuñ âḡiri ‘alâ-tertib-i ḥurûfi’l-hecâ beyân-ı zümre-i şu‘ârânuñ maḳarrı ḳılınmaḡ derûn-ı iḥlâş-meşḥûnda cây-gîr ve ol muḥaddire-i leṭâfet-i ḳanâ‘ata nâm-zedlik mâ-fi’z-zamîr idi.

Lâkin tehyi‘e-i esbâb-ı vuşûle ḳillet-i bizâ‘a sebep-i te’ḥîr olmaḡla ruḥsâr-ı ḥ‘âhiş verâ-yı perde-i ḡayâlden nezzâre-künân iken ba‘z-ı hünermendân-ı zamâne ol dürr-i yek-tâ-rev-i vâdî-i ‘irfâna pey-rev olmaḡla mecmû‘a-i maṭlû-beye ḡuṭbe-senc-i şürû‘ ve bin yüz altı senesine gelince taştîr-i aḡyâr-ı ‘ulemâ-yı

1 “Sübhâni (sadece Allah’tan gelen) destekler ile desteklenmesi devam etsin.”

2 S 2a.

kirâm ile mu'accele-dâd-ı 'arûs-ı merâm olduğu mesmû' olduğda irsâl-i vesâ'îti-i enzâr-ı şü'ur olunup manzûrum olan şafahât âyine-i pür-ğubarâsâ kedernâk-i tesâmuh olduğundan mâ'adâ cümleñün ahvâlin câmi' olmamağla nâ-sezâ-yı i'tinâ ve nâ-mağbûl-i evliyâ-yı nik ü bed fehman idüğü şüret-nümâ olduğda h'âhiş-i sâbık üzere mağcûbe-i mestüretül-'izâr vesâtet-i ilhâh-ı hullân ile 'arz-ı didâr itmek edevâtına mübâderet ve Nev'î-zâde merhûmuñ zeyli nihayet bulduğı biñ kırk üç senesinden biñ yüz otuz sâline gelince -ki târih-i taħrîrdür- h'âbnâk-i mehd-i rahmet olan evşâf-ı 'ulemâ-yı kümmel ve ahvâl-i meşâyih-ı cümmel 'ale'l-vechi'l-ekmel taħrîr olunmağa mübâşeret ve meydân-ı levha-i imlâda dest-i hâme-i iktidâr ile şaf-beste-i suşûr olan ecnâs-ı elfâz-ı âşinâyî-libâs, ma'rûz-ı südde-i Sidre-esâs-ı hazret-i şadr-ı 'âlî-i mekârim-istînâs kılınmağ için nâm-ı nâmî-i Âşaf-ı 'âlî-şân ser-levha-i dibâce-i ceride-i beyân kılındı.

Hağğâ Âşaf-ı qudsî-nihâd-ı mekârim-mu'tâd ki cenâb-ı hazret-i sulţân-ı cihân, şehriyâr-ı ma'delet-'unvân, revnağ-efken-i tahtgâh-ı salţanat, ziver-efzâ-yı efser-i ma'delet, şehinşâh-ı 'âlem-penâh, pâdişâh-ı re'fet-sipâh, zıllu'llâhi fi'l-arzeyn, sulţânül-İslâm ve'l-müslimîn güzide-i âli-i 'Osman es-Sulţân ibn es-Sulţân es-Sulţân el-Gâzi Ahmed Hân ibn es-Sulţân el-Gâzi Mehemmed Hân *halleda'llahu mülkehu ve sulţanehu ve efâza 'ale'l-âlemîne birrehu ve ihsânehu'* hazretlerinüñ şeref-i muşâheretleriyle şeref-yâb ve şadâret-i 'uzmâ zât-ı mefâhîr-pîralarıyla ibtihâc üzere idüğü bi-irtiyâbdur. Ol şadr-ı 'âlî-i sa'âdet-fercâm, melâz-ı kâffe-i enâm, hayr-h'âh-ı dîn ü devlet, hâmi-i mülk ü millet, tuğrâ-yı menâşîr-i hüsn-i tedbîr, âyine-i zuhûr-ı 'arâis-i tağdîr, dâver-i 'ale'z-zât, Âşaf-ı kerîmü's-şifâţ, *lâ-zâle fi-mesnedi'l-'izzi şâhiben ve bi-tevfîki'llâhi muşâhiben*² hazretleri ki vaşf-ı pâklerinde:

Nazm

Zihî şadr-ı kerem-güster ki zât-ı re'fet-ârâsı
Vezîr-i a'zam u dâmâd-ı sulţân-ı mükerrermdür³

Mu'allâ-pâye İbrâhîm Paşa-yı mekârim-kâr
Ki zât-ı hullet-ârâsı kerem-senc-i mufahhamdur

1 "Allah onun mülkünü ve saltanatını sürekli eylesin, iyiliğini ve ihsanını âlemlere indirsin."

2 "İzzet dayanağı ve Allah'ın tevfiği sürekli ona yoldaş olsun."

3 S 2b.

naẓm-ı sıdķ-ihtivâsı ser-levha-i manzûme-i maķâldür. Ol Āşaf-ı 'âlî-maķâm-ı 'adîmü'l-mişâlün zeyl-i kerem-i [2^b] 'amîmlerine teşebbüse vesîle olup ħurşid-i naẓar-ı i'tibâr-ı feyz-âşârları bu zerre-i nâ-çizi terbiyet ve miyân-ı emşâlde engüşt-nümâ-yı raġbet buyurmaları ümmîdiyle bu bizâ'a-i müzcât ma'rûz-ı der-i devlet-medâr-ı 'amîmü'l-berekâtları kılındı.

Nazm

Zihî 'aṭâ-yı 'azîm-i cenâb-ı Rabb-i Ğafûr
Ki zeylüm oldu sezâ-yı nigâh-ı şadr-ı şudûr

Hezâr ħamd ü şenâ ħazret-i Ĥudâ'ya sezâ
Ki ben kemîneyi kıldı bu yâdigâra revâ

Virüp tüvân-ı şu'ûr-ı dirâyet-engîzi
Ĥabîr-i vaşf-ı selef eyledi bu nâ-çizi

Muvaffaķ itdi beni şebt-i vaşf-ı eslâfa
Bu yâdigârımı kıldı hediye aĥlâfa

'Aceb mi olsa bu mecmû'a genc-i dürr-i tuĥaf
Nüviştedür safahâtında vasf-ı pâk-i selef

Bu zeyl-i câme-i aĥbâruñ olsa nâmı sezâ
Lisân-ı ehl-i siyerde *Veķâyi'u'l-fuzalâ'*¹

Ĥisâb idince o nâm-ı ĥuceste-ta'bîri
Olur mübeyyen-i târiĥ-i sâl-i taĥrîri

Cenâb-ı Ĥaķ'dan odur Şeyĥiyâ murâd-ı ehem
Nezâre-efken olan zeylûme be-çeşm-i kerem

Derûn-ı dilden idüp maĥz-ı luṭf u iĥsânı
Fakîri eyleye ĥayır du'âya erzânî

Murâd iderseñ eger ıtıtlâ'-ı aĥbâra
Güşâde-güş-ı nigâh ol vücûh-ı âşâra

1 وقایع الفضلاء

**BAKİYYE-İ TABAKA-İ HEFTDEHÜM EZ-TABAĞÂT-I 'ALİYYE-İ
ÂL-İ 'OŞMÂN ZAMÂN-I DEVLET-İ SULTÂN MURÂD HÂN İBN
ES-SULTÂN AHMED HÂN 'aleyhimü'r-rahmetü ve'r-rıdvân¹**

Ol Devlet-i 'Aliyye evâhîrinü'n vefeyâtıdur ki ferden ferdâ 'ıyân u beyân olunur.

Nev'î-zâde 'Aṭâyi Efendi ['Aṭâ'ullâh] {'Aṭâyi}

el-Mevlâ 'Aṭâ'ullâh ibnül-mevlâ Nev'î Yahyâ ibn Pîr 'Alî bin Naşûh. 'Ulemâ-yı devlet-i Sultân Mehemmed Hân-ı Şâliş'den biñ yedi Zî'l-ka'de'sinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî ve 'azm-i beḳâ-yı cavidânî eyleyen Nev'î Yahyâ Efendi merhûmuñ ferzend-i fezâ'ilmendi şâhibü'z-Zeyl Nev'î-zâde 'Aṭâ'ullâh Efendi'dür. Toḳuz yüz toḳsan bir Şevvâl'inde tengnâ-yı 'ademden 'ıdgâh-ı vücûda ḳadem-nihâde olup vâşıl-ı ser-menzil-i isti'dâd ve bâliḡ-i mebâliḡ-ı 'aḳl-ı müstefâd olduklarında evvelâ vâlid-i mâcidlerinden taḫşil-i muḳaddimât-ı 'ulûm, ba'dehu Ḳâf-zâde Feyzullâh Efendi'den istifâza-i manṭûḳ u mefhûm eyleyüp şadru'l-ifâde Ahî-zâde 'Abdü'l-ḫalîm Efendi'nüñ daḫı meclis-i derslerine dâḫil ve biñ on Şafer'inde şeref-i mülâzemetlerine vâşıl olmuşlar idi. On dört Şafer'inde kırḳ aḳçe ile Ders-i 'Âm Mehemmed Efendi yirine Cānbāziyye Medresesi virilüp sene-i mezkûre Şa'bân'ında on aḳçe teraḳḳî ile yirlerinde ḫâric i'tibâr olunmuş idi. On yedi Şa'bân'ında sâlik-i ṭarîḳ-ı ḳazâ olmaḡla Rûmili ḳalem-revinde Lofca ḳazâsında mâlik-i ezimme-i ḫükm ü imzâ oldılar. Ba'de'l-'azl on toḳuz Rebî'ül-evvel'inde² Şeyḫ Sinân Efendi-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine Bâbâ-yı 'Atîḳ ḳazâsına ḫâkim olup yigirmi iki Şafer'inde Ḥubbî Monlâsı Maḫdûmı Şems Efendi üzerinden Varna ḳazâsı tevcîh olunmuş iken ba'de eyyâm Ruscuḳ ḳazâsına naḳl oldılar. Yigirmi yedi Receb'inde Şihâb Efendi yirine³ Silistre ḳazâsı ḫükûmeti tefvîz olup yigirmi iki toḳuz Receb'inde 'azl olınduklarında yirleri 'Abdü'l-ḡanî-zâde Nâdirî Mehemmed Efendi'ye arpalıḳ ta'yîn olındı. Otuz Şa'bân'ında Bustân-zâde Yahyâ Efendi üzerinden "Rodoscuḳ" dimekle⁴ ma'rûf Tekfûrtaḡı ḳazâsı 'inâyet olup sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde Hezarḡrad ḳazâsına menḳûl ve yirlerine 'Alî Beg-zâde Efendi mevşûl oldu. Otuz iki Rebî'ül-evvel'inde mün'azil ve yirle-

1 "Allah'ın rahmet ve rızası üzerlerine olsun."

2 Rebî'ül-evvel'inde H: târiḫinde S.

3 Şihâb Efendi yirine H: -S.

4 S 3a.

rine “Mollâcıq” demekle şehîr Aḥmed Efendi [3^a] vâşıl oldu. Otuz üç Receb’inde Tırnova ma’a Şaḥrâ kazâları ma’îşet virilüp otuz dört Şevvâl’inde Tırhala kazâsı i’tâ olunduḡda ma’îşetleri ḫalef-i sâlifleri Ğanî-zâde Efendi’ye ber-vech-i arpalıq sezâ görildi. Otuz altı Şevvâl’inde ‘azl ve yirlerine Şer’iyyâtî Meḫemmed Efendi vaşl olındı. Otuz yedi senesi hilâlinde Mezistre kazâsı ma’îşetiyle¹ tekrim, kırık Zi’l-ḫicce’sinde ‘Abdü’l-ḫalîm-zâde Efendi yirine şâniyen Tırhala kazâsı tevcîhiyle ta’zîm olunduḡlarında kendüler didüḡi târiḫ-i laṭîfdür:

Nazm

Olup ‘Abdü’l-ḫalîm-zâde yirine
Yine Tırhala ‘abd-i nâ-murâde

‘Aṭâyi bü’l-‘aceb târiḫ oldı
Olup ‘Abdü’l-ḫalîm Tırhala-zâde²

“‘Abdü’l-ḫalîm” ‘adedini “Tırhala” ‘adedinden çıkarup târiḫ tevcîh olur.

Kırık iki senesi ḫudûdında Üsküb kazâsına naḫlle mañşüb kılındıḡlarında yine kendüler bu güne târiḫ dimişlerdür:

Nazm

Salındı ḫâkim-i Tırhala iken Üsküb’e
Kılıp ‘Aṭâyi’ye himmet gönûlden ehl-i ḫulüb

Semend-i devleti naḫl ile eyledi ḫareket
Müyesser oldı vuşûl-i menâzil-i maṭlûb

Ḥisâb iderseñ eger hemzeyi olur târiḫ
Vuşûli sâline ḫâḫî-i belde-i Üsküb³

Kırık dört senesi evâḫirinde ma’zûl ve maḫmiyye-i Ḳoşantınıyye’ye vuşûl buldılar. Biñ kırık beş Cumâde’l-ülâ’sında dâr-ı fenâya rıḫlet ve ‘âlem-i ervâḫa ‘azîmet eyledi.

1 ma’îşetiyle H: ma’îşetleriyle S.

2 اولوب عبد الحليم ترخاله زاده

3 وصولی سالنه قاضی بلده اسکوب

Mevlânâ-yı merķûm nahl-bend-i elvân-ı 'ulûm, ser-ğazel-i divân-ı feşâhat, tâc-beyt-i manzûme-i berâ'at, hakkâk-i cevâhir-i menşûr u mevzûn, şarrâf-ı nuķûd-ı ma'ârif-i gûn-â-gûn, handân-rûy u laţife-gûy, 'afif ü nazîf, zât-ı şerîf, bî-tekellûf ihţirâ'-ı me'âniye ķâdir, şâhib-i selîķa şâ'ir oğlı şâ'ir olduklarına kendü kavilleri şâhiddür:

Beyt

Zamânede benüm ol şâ'ir oğlı şâ'ir kim
Baş egdi nazmuma dünyânun ehl-i 'irfânı

Âşâr-ı celilelerinden *Şakâ'îk-ı Nu'mâniyye*'ye *Hadâ'îķu'l-hakâ'îķ fi-tekmile-ti Şakâ'îķ* ismiyle müsemmä Türkî inşâ ile kendü zamânlarına gelince zeyl yazmışlardır. Hakkâ ki eşer-i hûb ve cumhûr beyninde maķbûl u merğûbdur. Andan mâ'adâ fenn-i fıķh-ı şerîfde *e'l-Kavlul-ḥasen fi-cevâbi el-ķavlulî-men nâmiyla mu'anven te'lîf-i laţifleri ve Hamse* ismiyle mevsûm *Şoḫbetül-ebķâr ve Neḫatül-ezhâr ve Hilyetül-efķâr ve 'Âlem-nümâ ve Heft-h'ân* nâm beş manzûm u müdevven güftârı ve 'Aţâyî mahlaşı ile müretteb ü mükemmel Türkî *Divân-ı eş'arı* vardur ki her bir maķbûl ü müselleme ve pesendide-i müşkil-pesendân-ı 'âlemdür. Bu eş'âr-ı âbdâr nümüne-i güftâr-ı dürer-bârlarıdır:

ez-Şoḫbetül-ebķâr

İstikâmet bir ulu devletdür
Tâze serv-i çemen-i 'izzetdür

Tırveş toğrı olan menzil alır
Egriler ya gibi bend içre ķalır

Müstaķim olmaķ ile nîze-i tîz
Dil uzadur kime kim itse sitîz

İstikâmetle olan tîz lisân
Sözi geçgin ola mânend-i sinân

Toğrılık mertebe-i vâlâdur
Toğrısın mı diyeyin a'lâdur

ez-Nefhatü'l-ebhâr

Dâ'im işâretle olup rahne ger
Eyleme hem-sâyelere kec-nazar

Gül gibi mestûreleri mekr ü fen
Gonçeveş âhir çıkarur başdan

Olsa başı taşra dahı bir nihâl
Varma anuñ yanına sâye-mişâl

Bir gice nâ-geh tütulup hem-çü mäh
'Älem içinde olasın rû-siyâh

ez-Hilyetü'l-efkâr¹

İlâhî sinem eyle mâye-i süz
Hevâ-yı 'ışkuñ olsun âteş-efrüz

Dilüm aḡger derûnum eyle tennür
K'ola her şu'lesi fevvâre-i nür

Dili deryâ-yı nûra ḡavṡa-zen kıł
O şem'a şu'lesinden pîrehen kıł

ez-'Älem-nümâ

Şebângeh ki şâhenşeh-i bâḡter
Çerâḡân ile kaşırına virdi fer

Olup şem'-i mihre ufuk şem'dân [3^b]
Güm oldu inüp yana yana hemân

Düşürdi güneş çâha zer-heykelin
Hilâl itse ḡâzır n'ola² çengelin

1 S 3b.

2 ḡâzır n'ola S: n'ola ḡâzır H. [H nüshasında takdim-tehir yapılmıştır.]

ez-Heft-h'ân

Sözlerin güş idince ol gül-i âl
Yüregi kıpa yazdı gönçe-mişâl

Yâri-i t'âlî' ü sitâre ile
Yola girdi o mâh-pâre ile

Eyleyüp hün-ı dilden eşki güzêr
Kıatı açık boyadı dide-i ter

ez-Kaşâ'id**Şıfat-ı Şeb**

Giderdi cevşen-i sîmîn ile şemşîr-i zerrînin
Zamâne giydi altun tügmeli telli siyeh hârâ

Musahhar eyledi şâh-ı kevâkib milket-i şâmı
Sipâhından pür oldu yine gök meydânı ser-tâ-pâ

Güneş kaşır-ı felekden mâh-ı bedre şu'le şalduķca
Görinür câmdan güyâ şu'a'-ı şem'-i bezm-ârâ

Şıfat-ı Bahâr

Nev-rûza karşı esdi yine bād-ı nev-bahâr
Şâh-ı gül üzre bülbül-i zâr oldu bî-karâr

Ezhâr-ı bağ giydi yeñi çıķdı câmeler
Rengîn libâs ile şalınur nahl-i sebzêzâr

Güyâ ki bendegân-ı harîm-i sa'âdete
Yıllık çıķardı hâzret-i paşa-yı kâmkâr

Ve lehu

Gülşene mâ'il idüp tab'ımuזı bād-ı şabâ
Gönlümü şâhn-ı çemenzâra aķıtdı enhâr

Şıfat-ı Şubh

Mülk-i maşrıqdan gelince hüsrev-i hâversitân
Bir tabağ cevher nişâr itdi yolında ahterân

Mihr şanma düşürüp bu sebzezarîñ nergisin
Şiše-i çarha qodı bir deste idüp âsmân

Olsa nâ-bînâ 'aceb mi çeşm-i bîdâr-ı nücüm
Karşu tutdı âteşin âyînesin mihr-i cihân

Künc-i târik-i belâda görinürdüm düşmene
Şalsa pertev mihr-i luţfuñ üstüme hergiz hemân

Hüsni-i ta'birüm anuñ mazmûnına şâhid yeter
Hüccet-i şî' rümle itsem da'vi-i fazl u beyân

Şıfat-ı Âyîne

İtdi nigâr-hâne-i Çîn 'aks-i ruğları
Dükkâne câ-be-câ dizüp ol berber âyine

Âyineci olup yine bâzâr-ı 'ışqda
Tiğın o yâr 'aşığına eyler âyine

Âh eylesem hicâbla rüyın 'arağ tutar
Güyâ nefes çokınmağıla dirler âyine

Ve lehu

Ayağı tozı ile geçdi mesned-i câha
Münevver eyledi haqqâ ki çeşm-i a'yânı

Zamân-ı emn ü emân irdi 'ahd-i 'adlinde
İder bu 'ahd ü emân şâd ehl-i imânı

Yiter zemîne sehâb-ı kefi zer-efşânı
Dökerse dürrini deryâya ebr-i Nîsân'¹

1 H nüshasında bu beyit yoktur.

ez-Ġazeliyyât

Zâhir olunca sünbül-i şeb-reng-i dil-rübâ
Açıldı göñlimüz yine mânend-i şeb-güşâ

Bir gün gelür yoluña bulursun hep itdügün
'Uşşâkı zâyî' itme reh-i gamda dil-berâ

Gördi ki la'l-i yâra ıolaşur 'Aṭâyi cām
Sâķi ele virürse ıtutup âl ile n'ola

Ve lehu

Cānuma bir lem'a şalsa âteş-i 'ışķ-ı Hudâ
Cām-ı ķalbi eylese ķandil-i eyvân-ı hüdü

Ve lehu

Sâġar-ı bâde şikest olacaġı belli idi
Bezm-i meyde anı ıatlatmış idi bād-ı şitâ

Ve lehu

Hevâ-yı dâne-i ġâl-i ruġuñ terk eylemem cānâ
Degürmen yüridürlerse başumda cüy-bārāsâ

Ve lehu

Libâs itdi cüvâna 'ıd olunca 'âşık-ı şeydâ
Velî tenhâda ġayli kesdi biġdi ġüş idüp a'dâ

Saña elbette yumşar aķçe yüzi ıssıdur ey dil
Zer-i pür-tâbı ġün gibi ġörüp ol şem'-i bezm-ārâ

Ķurı bir ġösterişdür cām-ı Cem mir'ât-ı İskender
Ruġın seyr eyle 'âlem bundadır ey dide-i dünyâ

Ve lehu

Cüş idüp 'ışk ile gösterme ğubâr-ı hâtırıñ
Ey 'Aṭâyî rîg-i deryâveş de olsa bî-ḥisâb¹

Ve lehu

Rez duḥteriyle pür olıcağ sāğar-ı şarâb
Kızkulleşi gibi görünür ortada ḥabâb²

Ağyâr ile yiyüp içer ol şüh-ı bî-vefâ
Ben yaşumı şarâb iderin bağrumı kebâb

Seyl-i sirişkûñ itse 'Aṭâyî cihânı ğarğ
Bir dâne şıçradur mı saña gör bu âsyâb

Ve lehu

Devr-i felek beni bir meh-pâreden ayırdı
Ḳaddüm hilâle döndi düşdi dile ḥarâret [4^a]

Necm-i sirişk-i demdür olsa 'Aṭâyî zâhir
Gitdi ṭolandı gözden ol âftâb-ı ṭal'at

Ve lehu

Ümîd-i vaşl ile itdi vücüdını nâ-bûd
Maḥabbet ehli şehâ virdi ihtimâle vücûd

Ve lehu

Deldi geçdi süzen-i dil-süz-ı ğamzeñ bağrumı
Hâtırımdan geçmedi ammâ o zülf-i bend bend

Ve lehu

Zer ḥarc ider ol kim ğarażı bûs-ı lebidür
Şeftâlusı ol ḳaddi nihâlûñ zehebidür

1 S nüshasında bu beyit bir sonraki şiirin akabinde yer almaktadır.

2 S 4a.

İhsânına her biri virürdi dil ü cânı
 'Âşıklarını öldüren ammâ ğazabıdır

Bu şeş-der-i 'âlemde dilâ bir pula degmez
 Yârânla şunlar ki konuşmaz çeledür

Ve lehu

Kebâb oldu ciger şimden girü luţf eyle gel yakma
 Dil-i pür-ıztırâbuñ hıdmetünde baĝrı pişmişdür

'Aţâyî murĝ-ı dil görünmiş oldu âşiyânında
 Meger şehriñ yine bir tıfl-ı zibâsı yitişmişdür

Ve lehu

Ser-be-ser gözden geçürdi düşmeni ol ğamzekâr
 Şanki küffâra kılıç altından itdürdi güzâr

Şaĝ kolda seyr idüñ ol Rüm ili şehbâzını
 Her şalınuĝça niçe cân murĝını eyler şikâr

Bâde-i gül-günü sürdüñ def-i ğam kaşd eyleyüp
 Şahn-ı sine oldı sürdükce 'Aţâyî pür-ĝubâr

Ve lehu

Âbı çok çekdi çevürdi bâĝda dülâblar
 Var ise aralıĝa dil şokdılar mizâblar

Ve lehu

SİM-i eşküm gördüğince handeler eyler nigâr
 Yine bizden hırcanur tırmaz o şüh-ı şivekâr

Ve lehu

'İşk ile gezer 'arşa-i rindâna girenler
 Göñlinde olandur yine meydâna girenler

Ve lehu

Gelmez ten-i hâkiye o tîr-i müje bir kez
'Âşıkları çok igne bıraksañ yire düşmez

Ve lehu

Şalan dil zevrağın deryâ-yı 'ışka çâresin görmez
Habâbâsâ şikest olur gider bir pâresin görmez

Marîz-i 'illet-i 'ışkuñ 'ilâcı bâde görmekdür
Niçün ihmâl ider dil-haste-i gam çâresin görmez

Ṭuyar mı künc-i târik-i belâda rûze vü 'ıdı
Esîr-i bend-i firğat ay olur meh-pâresin görmez

'Aṭâyî bakmayup mir'ât-ı câma zâhid-i ḥod-bîn
Bize ṭa'n eyler ammâ kendi yüzi ḳarasın görmez

Ve lehu

Divânelükde yan başı geldi aña gönül
Mecnûn tutardı 'ışk ile bu 'arşada güreş

Olma havâle üstine o mâh-ı enverüñ
Ey mihr-i pür-fürüg ḳo germiyyeti tolaş

Eşk-i 'Aṭâyî saña ider 'arz-ı mâcerâ
Kûyında ey raḳîb-i seg anuñ önini eş

Ve lehu

Ruḥsârına oḳurken muṭrib kitâb tutmuş
Naḳşum çıḳarmasunlar diyü niḳâb tutmuş

Paslanduğın bu gice bildürdi gamzesinden
Ol tiğ-ı ḥûn-feşânı jengâr-ı ḥ'âb tutmuş

Ve lehu

Ey 'Aṭâyi evc-i istignâdadur ol serv-i nâz
Güşına girmez eger biñ kerre feryâd eyleseñ

Ve lehu

Diller düşüp 'Aṭâyi gibi bend-i zülfüne
Sen bu ıutumlu 'âlemi hep bende eyledüñ

Ve lehu

Pesdür hezâr zaḥmuña bir süzen-i müje
Baḳsa kaçan dike dike yârâna gözlerüñ

Ve lehu

Bâde-i bezm-i maḥabbetden olup mestâne dil
Düşdi râh-ı ışḳda bir ḥusrev-i ḥübâna dil

Ve lehu

Çarḫ bir sille urınca gözlerüñden od çıkar
Tıtalum âhen ya seng-i ḥâre olduñ ey gönül

Ve lehu

Ḥadengüñ sine-i ḥâkîye gelse âh u zâr itmem
Döküp tenhâda eşk-i çeşmüm izhâr-ı ğubâr itmem

Ve lehu

Rüz-ı 'ıd irdi yine oldu meh-i rûze tamâm
Giceyi gündüze ıatup idelüm 'ış müdâm¹

Mülk-i nazm içre bu gün sikkeyi mermerde ıazup
Koyalum şafḥa-i 'âlemde 'Aṭâyi bir nâm

---

1 S 4b.

Ve lehu

Sâķî-i gül-ruķ elde ıtutar ıtolı cām-ı mey
Ben bu ıtutumla yā nice mestāne olmayam

Ve lehu

Cihānuñ şüret-i iķbāli degmez inkisārına
Niçe cām-ı Cem'in āyīne-i İskender'in gördüm
Emel şāķın kesüp āzāde oldum bār-ı minnetden
Ne çarķuñ mīve-i luķfin ne bir berg-i terin gördüm
'Aķāyī her nihāl-i tāze seyrinden ferāğum var
Bu gün bāğ-ı melāķatde 'aceb a'lāların gördüm [4^b]

Ve lehu

Bāğ-ı emelde mīve-i vuşlat hayāl-i hām
Ol hām mīveler bizi itmekde telh-kām
Bilmem ķulağına ne ķodı sākıyā sebū
Ne söyledi egildi ki böyle ķızardı cām
Zerrīn-şurāķi devlet-i Cem yādigārıdur
Gördükce anı gözi ıtolar sāğaruñ müdām¹

Ve lehu

Āh-ı 'aşıķdan şaķın sür'atle kaçma her zamān
Şem'-i hūsn-i 'ālem-efrūzuñ söyünür nā-gehān
Tīşe urmuş Kūh-ken başa ğam-ı Şirīn ile
Ey 'Aķāyī sen daķı sa'y it er ol baş yar hemān

1 H nüshasının müstensihisi bu beyti sehven iki kez yazmıştır. İlk yazılışı bir önceki şiirden evveldir. S nüshasındaki yerile ortak olan kısmı tenkitli metinde muhafaza edilmiştir.

Ve lehu

‘Arz-ı reftâr it diyü virdüm yolında naçd-i cân
 Hışm ile aldı yürüyivirdi ol rûh-ı revân

Ve lehu

Yâri gördükce hemân baır gibi cüş iderin
 Karşu varup o dür-i pâki der-âgûş iderin

Didüm ağıyâra varup hâtırını hoş itme
 O cefâkâr didi ey varırın hoş iderin

Ve lehu

Bâzâr-ı ‘ışk içinde olalı direm-feşân
 Ancaç seni alur gözüm ey Yûsuf-ı zamân

Pâ-mâl idüp semend ile bu cism-i zerdümi
 Bir sikke kodı şimdi o sulţân-ı hüsn ü ân

Cevr oqlarıyla tırkeşe döndi ten-i nizâr
 Turmaz oğını taldurur ol kaçları kemân

Ve lehu

Dâm itse zülfini ne ğam ol şüh-ı dilsitân
 Dil-beste idi hayliden ansız da murğ-ı cân

Nâz ile güldi didi unutma buracığı
 Kûyında ben faķiri görünce o nev-cüvân

A‘dâ elem çekerse eger penc beytümi
 Gavğaya beş dağı dirüz ey şâh-ı hüsn ü ân

Ve lehu

Yüzine sürsün yüzün ‘aşık helâk olsun ‘adü
 Da‘vi-i ‘ışk eyleyen yâr ile olsun rû-be-rû

Kendün ortaya atup gavğaya şalma başuñ
Zâhidâ ihyâya gelmez yâr hây u hüyü ço

Ve lehu

O perinün çüridüp mâlini peydâsında
Ehl-i dünyâ da görür şon ucı dünyâsında

Şeherî dergeh-i mey-ğâneye gelmiş şüfî
Bâde-i nâb mı görmüş gice rü'yâsında

Zâhid-i şehir şuyı üfürür içer ammâ
Üfürürmiş mey-i gül-günü da tenhâsında

Ey 'Aţâyî dehen-i tengi degüldür yâruñ
Rişte-i cân yiri var la'l-i güher-zâsında

Ve lehu

Şemşirün ile toğra dilersen başum dirse
Aldanmasuñ o yâr 'adunuñ piyâzına

Ve lehu

Cihâna lerze virdi şimdi bîm-i kahr-ı sulţânî
'Aceb mi almasa kimse eline câm-ı rahşânî

Çekildi yine şahbâ jâleveş zerrîn-ğadehlerden
Şalup âfâka pertev âftâb-ı 'adl-i sulţânî

Ve lehu

N'olurdu duğter-i rez bezmi teşrif eylese bir kez
'Aceb sâķî ayağınun dökilür miydi hınnâsı

Ve lehu

Gice meclisde lebün üstine kan eyledi câm
Sâķi-i bezm 'aceb mi ele virse anı

La'linüñ şanma ki hemşiresidür duhter-i rez
Şanma âvâre görünce anı kaynar çanı

Besleye dahı 'Aţâyî niçe bıkır-i ma'nâ
Eger olursa kemâl-i kerem-i Rabbânî

Ve lehu

Ağyâra açılmaz bilürüz gerçi dehânı
T̄anbûranuñ orta kılıdur müy-yı miyânı

'Āşıkıları bağrını kebâb eylemiş ol yâr
Ey dil yüregüm çekildi güş idicek anı¹

Ve lehu

H'âb üzre iken çoçdı dimişsin o miyânı
Hayr ola düşünse eger ey Yûsuf-ı şânî²

Bî-çâre olup derd ile kalmadı mecâlüm
Sâķî berü gel kıaldıralum rıtl-ı girânı³

Ve lehu

Anuñla çok kerem ol yâr-ı sîm-endâmdan gördi
Baķup 'aks-i ruķ-ı yâra mey-i gül-fâmdan gördi

Bize mihr ü maķabbet gösterüp yüz döndürür âķir
Cefâ resmini dil-ber gerdiş-i eyyâmdan gördi

Ve lehu

Bezme geldükce tutup t̄olıya cânânımızu
Ol bahâneyle biraz oyalaruz cânımızu

1 Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

2 S nüshasında bu beyit yoktur.

3 S 5a. H nüshasında bu beyitle bir önceki beytin yeri değişmiştir. Diğer beyit matla olduğundan takdim-te'hir yapılmıştır.

Lâle gibi şeb-i miñnetde kalur dem-beste
Görmese dil eger ol mihr-i dirahşanımızu

'Ahdimiz tâ ölicecek cām-ı gamuñ çekmek idi
Seng-i cevruñ şıdı peymâne-i peymānımızu

N'ola yaş dökse 'Aṭāyī gibi hicründe gözüm
Nār-ı sūzān-ı firākuñ qurıdur qanımızu [5^a]

Ve lehu

Vechi ne ola dīde terāzū degül midür
Küy-ı nigāra gözden aqan āb gelmedi

Ağa İmāmı Meħemmed Efendi

el-Mevlā Meħemmed. Bosneviyyü'l-aşldur. Dārü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve 'ulemā-yı kirāma hıdmet ile iħrāz-ı şeref-i mülāzemet eyleyüp devr-i medāris-i mu'tāde ile kırık aqçe medreseye vuşul ve andan dahı ma'zül olduqdan soñra şadr-ı a'zam-ı sâbık Ĥusrev Paşa āsitānesine intisāb itmiş idi. Biñ otuz yedi târiħinde vezir-i mezbür Erzenü'r-rüm'da Abaza Meħemmed Paşa üzeri-ne ser-asker ta'yin olınuqda ocaq imāmeti hıdmetiyle bile gidüp otuz sekiz Rebī'ül-āħir'inde 'asākiri-i İslām ile Dārü's-saltāna'ya duħul ve şadr-ı a'zam-ı mezkür himmetiyle Vardarī Şeyħ-zāde Meħemmed Efendi yirine maħrūsa-i Burusa'da Sulṭāniyye Medresesi'ne vuşul buldı. Sene-i mezbüre Şevvāl'inde 'azl olunup medresesi Yavuz-zāde Seyyid Muşṭafā Efendi'ye virildi. Sene-i merķū-me Zī'l-ka'de'sinde halefi yirine şāniyen medrese-i mezbüreye gönderilüp kırık Receb'inde tekrār 'azl olunup medresesi Baldır-zāde Şeyħ Meħemmed Efendi'ye tevciħ olındı. Sene-i mezküre Ramazān'ında enfās-ı ma'düde-i ĥayātı tamām ve 'ālem-i ervāħa hırām eyledi.

Mevlānā-yı mezbür "Ağa İmāmı Meħemmed Efendi" dimekle meşhür, 'ilm ü ma'arifden ĥişşemend, aqrānı miyānında ser-bülend idi.

Qoyun Nâ'ibi Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Belde-i Belğrad'dan zühür ve "Qoyun Nâ'ibi Mehemmed Efendi" demekle meşhür olup ba'de taḥsili'l-isti'dād 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olduqdan soñra devr-i merâtib iderek kırk aqçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ otuz beş Ramazân'ında İdris Efendi yirine Maqtül Hasan Paşa Medresesi sezâ görülmüş id. Otuz yedi Muḥarrem'inde Şems Efendi yirine maḥmiyye-i Ed-rine'de Taşlık Medresesi'ne gönderilüp otuz toquz Receb'inde 'Abdü'l-celil Efendi yirine Trablus-ı Şâm kazâsı in'âm olındı. Kırk Receb'inde ma'zül ve yirlerine Gökdereli-zâde Aḥmed Efendi mevşül oldu. Ba'de'l-'azl sene-i mezkûre Zi'l-qa'de'sinde mansıb-ı ḥayâtdan daḥı munfaşıl ve rûḥ-ı revânı raḥmet-i Raḥmân'a vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı merḫûm ḥişşemend-i ma'ârif ü 'ulüm, şalâḥ u diyânetde 'alem, istihâl ü istihkâk ile mu'allem idi.

Üskübî Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Vilâyet-i Rümili'nde Üsküb kaşabasından neş'et ve taḥşil-i 'ilm ü 'irfâna himmet ile ba'z-ı 'ulemâdan iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris ve 'aḥd-i mecâlis iderek kırk aqçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ otuz iki Zi'l-qa'de'sinde Memek-zâde Muştafâ Efendi yirine Tevkî'i¹ Ca'fer Çelebi Medresesi ḥâricine 'âric ve bey-ne'l-aḥrân şeref-i imtiyâz ile mübtehic olmuş idi. Kırk Zi'l-ḥicce'sinde nâ-kâm u nâ-ümmid 'azm-i nüzhetgâh-ı câvid eyleyüp medrese-i maḥlûlesi 'Arab İmâm-zâde Hasan Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı merḫûm "Üskübî Mehemmed Efendi" demekle ma'lûm, fazî-let-i 'ilmiyye ile meşhür, ḥayr ile mezkûr idi.

'Acem Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Ḥavâli-i diyâr-i² 'Acem'de 'Alîşâr nâm kaşabadan zâ-hir ü bedîdar olup dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve Ḥ'âce Sa'dü'd-dîn Efendi

1 Tevkî'i H: Tevfikî S.

2 S 5b.

âsitânesine intisâbla cenâblarından¹ ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp ba'de tekmi'lîl-medâris kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi Şa'bân'ında Nûrî Efendi yirine maħrûsa-i Burusa'da 'Îsâ Beg Medresesi virilüp yigirmi yedi Ramazân'ında Kûmşî-zâde Aħmed Efendi yirine Monlâ Yegân Medresesi iħsân olınup² yigirmi toķuz Cumâde'l-ülâ'sında Belğradî 'Alî Çelebi yirine Yıldırım Bâyezîd Hân Medresesi ile kâdri mezîd oldu. Otuz iki Receb'inde Mâmâ-zâde 'Îsâ yirine T̄rablus-ı Şâm [5^b] kâzâsı tevciħ olunduķda kâzâ kabûlinden ibâ itmekle manşib-ı mezkûr 'Abdu'r-raħmân Efendi'ye virilüp bunlar Mağnisa pâyesi zamîmesi ve seksen aççe vazîfe ile teķâ'üd ve menâşib-ı dünyeviyyeden bi'l-külliyeye tebâ'üd eyleyüp maħrûsa-i Burusa'da gûşe-gîr-i künc-i ħumûl ve t̄at ü 'ibâdete meşğûl iken biñ kırk senesi³ ħudûdında irâdet-i Kâdir-i Mûte'âl ile dâr-ı beķâyâ irtihâl eyledi. Maħrûsa-i merķûme ħâricinde Aķşu reh-güzerinde medfun ve du'â-yı ebnâ-yı sebîle maķrûndur.

Merĥûm-ı mezbûr 'ilm ü şalâh ile meşhûr, 'âbid ü zâhid, mecma'-ı mekârim ü maħâmid idi.

Monlâ Maķşûd Efendi

el-Mevlâ Maķşûd. Belde-i Erzenü'r-rûm'dan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezeli-den istifâza-i nûr-i şu'ur idüp t̄arik-ı pür-tevfîķ-ı 'ilmîye 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i merâtib ve aħz-ı revâtib iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz dört Zî'l-ħicce'sinde Muştafâ Efendi yirine Zeynî Çelebi Medresesi virilüp otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde İmâm-zâde Şeyĥ Meħemmed Efendi yirine Raħîķî Medresesi'ne taħrîk olunmuş idi. Otuz sekiz Şevvâl'inde Ĥasan Efendi-zâde Şeyĥ Meħemmed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdid-i sūrûr eyleyüp otuz toķuz Şa'bân'ında Kâdri-zâde Seyyid Meħemmed Efendi yirine Ĥâdım Ĥasan Paşa Medresesi sezâ görüldükde kabûlden ibâ itmekle yirinde ibķâ ve medrese-i mezkûre Emru'llâh-zâde Meħemmed Efendi'ye i'tâ olındı. Kırk Receb'inde Ĥüsâm-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine

1 cenâblarından S: cenâblarına H.

2 iħsân olınup H: iħsân olındı S.

3 biñ kırk senesi S: biñ kırk sekiz H.

Rüstem Paşa Medresesi'ne gelüp sene-i mezbûre Ramazân'ında 'azl olunduğ- larında yirleri şâniyen selefleri Hüsâm-zâde Efendi'ye virildi. Sene-i merķûme Zî'l-ħicce'sinde Bâzârbâşı-zâde Muştâfâ Efendi yerine Pîri Paşa Medresesi'ne vuşul bulmuş idi. Kırk bir Ramazân'ında ders ü devri tamâm ve rûh-ı revânı 'âlem-i 'uqbâya hırâm eyledükde medrese-i maħlûlesi 'Abdü'l-ķayyüm Efen- di'ye in'âm olındı.

Merħûm-ı merķûm dâhil-i 'idâd-ı erbâb-ı fûhüm, nik-ħaşlet, şâfi-ťaviyyet idi.

Ürgübî Seyyid Maħmûd Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Maħmûd. Ürgübî'dür. Taħşil-i mertebe-i isti'dâd ve ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemetle ber-murâd olup bi-ħaşebi't-ťarıķ ķat'-ı merâtib-i ders ü taħķik iderek kırk aķçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ on sekiz Receb'inde Hüseyn Efendi yerine Hammâmiyye Medresesi'ne ħâ- ric ile 'âric, yigirmi dört Ramazân'ında Kara Ĥalil Efendi yerine İbrâhîm Pa- şa-yı Cedîd Medresesi'ne ħareketle mübtehic olmuş idi. Yigirmi yedi Receb'inde ķaşaba-i İznik'de Süleymân Paşa Medresesi tevcih olunduğda ķabül itmeyüp 'azl ihtiyâr eyledükde medrese-i merķûme Mentешeli 'Alâ'üd-din Efendi'ye virildi. Otuz beş Şafer'inde Hekim İshâķ Dâmâdı Aħmed Efendi yerine şâniyen İbrâhîm Paşa-yı Cedîd müderrisi olup otuz altı Ramazân'ında¹ Ķabaķulaķ Emiri yerine maħrûsa-i Burusa'da Mollâ Yegân Medresesi şâyân görildükde aña daħı gitme- mekle medrese-i mezbûre Manav Sinân Efendi'ye virilüp otuz sekiz Şafer'inde İsmâ'il-zâde Meħemmed Efendi yerine Ĥayrüd-din Paşa Medresesi i'tâ olındı. Otuz toķuz Zî'l-ħicce'sinde İznik'de Süleymân Şâh Medresesi'ne gönderilüp kırk bir Cumâde'l-âħire'sinde Seyyid 'Alî-zâde Seyyid Meħemmed Efendi yerine Ķayseriyye ķazâsı ħükümeti tefvîz olunmuş idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ķa'de'sinde ķâzî iken dâ'in-i ecel müteķâzî ve ķazâ-yı deyn-i vâcibü'l-edâ-yı câna râzî olduğ- larında yirlerine Mentеш-zâde Aħmed Efendi ķâđi oldı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü 'irfân ile meşhûr, pîr-i mu'ammer, şalâh-ı ħâlle muħammer idi.

1 S 6a.

Beg-zâde Maḥmūd Çelebi [Çatalcalı Beg-zâde Efendi]

el-Mevlâ Maḥmūd. Vilâyet-i Rûmili'nde Yeñişehr kırbinde Çatalca kazâsından bedîd ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü did olup ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve râh-ı tadrîse 'âzim olmağla [6^a] kırk aqçe medreseye mevşül ve andan daḥı ma'zül olduğdan soñra biñ kırk Zî'l-ḥicce'sinde Yahyâ Paşa-zâde Meḥemmed Nuṭkî Efendi yirine Papasoğlı Medresesi hâricine 'âric ve beyne'l-akrân şeref-i imtiyâz ile mübtehic olmuş idi. Kırk iki Receb'inde fevt olup medrese-i maḥlûlesi 'Abdü'l-vehhâb-zâde Aḥmed Efendi'ye maḥal görildi.

Merḥûm-ı mezbûr "Çatalcalı Beg-zâde Efendi" dimekle meşhûr, tâlib-i intisâb-ı 'ulûm, "Ebu's-su'ud-zâde Efendi Dâmâdi" 'unvânıyla ma'lûm idi.

Kara Süleymân Efendi

el-Mevlâ Süleymân. Taḥşîl-i 'ilme müdâvim ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olup ba'z-ı medârisde müdârese vü ifâde ve taḥkîke mümârese iderek kırk aqçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Seyyid Seyfu'llâh Efendi yirine Behrâmiyye Medresesi hâriciyle be-kâm, otuz yedi Rebî'ü'l-evvel'inde Monlâ Maḥşûd Efendi yirine Zeynî Çelebi Medresesi'ne hareketle nâ'ilü'l-merâm olmuş idi. Otuz sekiz Şevvâl'inde selefi Maḥşûd Efendi yirine Raḥîkî Medresesi virilüp kırk Zî'l-ka'de'sinde Kâbil Vücûd-zâde Aḥmed Efendi yirine Gekibuze kaşabasında vâkı'a¹ Muştâfâ Paşa Medresesi'ne taḥrîk olındılar. Kırk iki Şa'bân'ında ir-tihâl ve 'âlem-i ervâḥa isti'câl itdüklerinde² medrese-i maḥlûleleri 'Acem-zâde Maḥmūd Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Kara Süleymân Efendi" dimekle meşhûr, her vâdide mâḥîr, envâ'-ı âşâr-ı celîleye kâdir idi.

Gümülcineli 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî. Vilâyet-i Rûmili'nde Gümülcine kazâsından zuhûr ve "Gümülcineli 'Alî Efendi" 'unvânıyla meşhûr olmuş idi. Mertebe-i temyîze vâşıl ve rû-be-râh-ı sütte-i efâzil olup 'ulemâ-yı kirâma ḥıdmet ile birinden iḥrâz-ı

1 vâkı'a S: vâkı' H.

2 itdüklerinde S: itdükde H.

şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris ve 'ağd-i mecâlis iderek kırk aç-
çeye medreseye mevşül ve andan dahı ma'zül olduğdan sonra biñ yigirmi
dört Zî'l-ka'de'sinde Kâmeti 'Abdu'r-rahmân Efendi yirine Kepenekci Sinân
Medresesi ihsân, otuz iki Şafer'inde Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine
Fâtıma Sultân Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Otuz altı Ramazân'ında Muş-
lihü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdüllâh Efendi yirine Şeyhü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi
Medresesi Ülâsı ile ikrâm, otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Celeb Mûsâ Efendi
yirine Üçşerefeli Medresesi in'âm olındı.¹ Otuz toköz Şevvâl'inde Şer'ıyyâtî
'Ömer Efendi yirine Bosna kazâsı hükümeti tefvîz olunup kırk bir Ramazân'in-
da ma'zül ve yirlerine 'Abdü'n-nebi Efendi mevşül oldu. Bu hâl üzere şümâren-
de-i eyyâm iken biñ kırk iki Ramazân'ında 'âlem-i ervâha hıram eyledi.²

Merhûm-ı mezbûr keşret-i ihâta ile meşhûr, şalâh u takvâ ile ma'rûf, emâ-
net ü diyânet ile mevşûf idi.

Edrinevî³ 'Abdü'n-nebî Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'n-nebî. Gülbün-i vücûdı gülistân-ı Edrine'den nümâyân
olup tahşil-i meleke-i isti'dâd ve 'ulûm-ı râ'ikayı mertebe-i lâ'ikasında i'dâd ey-
ledükden sonra 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden ihraz-ı şeref-i mülâzemet ve tarîk-ı
tedrîse 'azîmet eyleyüp bi-hasebi'l-'âde devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe
medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi altı Şevvâl'in-
de Nûrî Efendi yirine maskat-ı re'si olan maħmiyye-i Edrine'de Sirâciyye Med-
resesi hâriciyle kâm-revâ, yigirmi sekiz Muħarrem'inde 'Acemî Hüseyn Efendi
yirine Yâkût Paşa Medresesi i'tâ olunmuş idi. Otuz beş Muħarrem'inde selefi
Hüseyn Efendi yirine Emîniyye Medresesi virilüp otuz altı Receb'inde Şalbaş
Hâsan Efendi yirine Câmî-i 'Atîk Medresesi'ne haķıķ oldılar. Otuz yedi Re-
bî'ül-evvel'inde Kirlî Maħmûd Efendi yirine belde-i Selanik'de me'zûn bi'l-iftâ
olup kırk Ramazân'ında Gümülcinelî 'Alî Efendi yirine Bosna kazâsı sezâ gö-
rilmüş idi. Kırk iki Muħarrem'inde ma'zül ve yirlerine Ya'kûbca-zâde Maħmûd
Efendi mevşül oldu. Sene-i mezkûre Zî'l-[6^b] ka'de'sinde dâr-ı fenâdan güzer ve
'âlem-i uķbâya sefer eyledi.

1 olındı H: olınup S.

2 S 6b.

3 Edrinevî H: Edrineli S

Merhûm-ı mezbûr 'ilm ü şalâh ile meşhûr, hayr ile mezkûr idi.

Tevfikî-zâde¹ Mehemmed Emîn Efendi

el-Mevlâ Mehemmedül-Emîn² ibnü'l-mevlâ Tevfik.³ Tabaka-i Sulţan Mehemmed Hân-ı Sâliş ülemâsından tercemeleri *Zeyl-i Aţâyî*'de mezkûr olan Monlâ Tevfikî-1 Gilânî'nün maḥdûm-ı mihter-i sa'd-aḥteri ve pertev-i neyyir-i tevfik-güsteridür. Kâbiliyyet-i şân-ı maḥdûmî üzere vâlid-i mâcidlerinden kesb-i 'ulûm u ma'ârif itdükden sonra Şeyhül-İslâm H'âce Sa'dü'd-din Efendi hıdmetlerinden şeref-i mülâzemetle be-kâm olup devr-i medâris ve 'aḳd-i me-câlis iderek kırk akçe medreseye vâsıl ve andan daḫı munfaşıl olduğdan sonra biñ on Muḫarrem'inde vâlid-i mâcidleri maḥlûlinden Cezerî Kâsım Paşa Medresesi virilüp sene-i mezkûre Rebî'ül-evvel'inde İpekli Mehemmed Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne taḫrîk olınmışlar idi. On bir Rebî'ül-evvel'inde 'azl olup medresesi Taşköprü-zâde Maḥdûmı Aḫmed Efendi'ye tevcîh olındı. Yigirmi Şafer'inde Kara Süleymân Efendi-zâde Muştafa Efendi maḥlûlinden Bağdâd-ı bihişt-âbâd kazâsıyla ber-murâd olup yigirmi bir Cumâde'l-âhire'sinde ma'zûl ve yirlerine Halebü's-şehbâ kâdîsi Nişancı-zâde Seyyid Mehemmed Efendi menḳûl, anlaruñ yirine 'Uşşâkî-zâde Muştafa Efendi mevşûl oldu. Yigirmi üç Receb'inde Bâbâ-zâde Dâmâdı Sinân Efendi yirine Trablus-ı Şâm kazâsı in'am olup yigirmi dört Rebî'ül-âḫir'inde Kabaşakal Muştafa Efendi yirine Saḳız kazâsına naḳl ve yirlerine Kara Süleymân Efendi vaşl olındı. Yigirmi altı Şafer'inde Receb-zâde Mehemmed Efendi yirine şâniyen Bağdâd kazâsına menḳûl ve yirlerine Pîr Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâ'sında Arpacı-zâde Mehemmed Efendi yirine Diyârbekr kazâsına naḳl olup yirlerine selefleri Arpacı-zâde Efendi ḫalef oldu. Yigirmi sekiz Şafer'inde Ca'fer Efendi yirine Medîne-i Münevvere kazâsına naḳl ü taḫvîl ve yirleriyle Menteş-zâde Mehemmed Efendi tebcîl kılınmış iken sene-i merḳûme Rebî'ül-evvel'inde kazâ-yı mezkûr tekrâr selefleri Ca'fer Efendi'ye ibkâ ve bunlar şıfru'l-yed 'azle mübtelâ oldılar. Yigirmi toḳuz Zi'l-ka'de'sinde 'Abdü'l-ḫalîm-zâde 'Abdu'r-raḫmân Efendi yirine şâniyen Trablus-ı Şâm kazâsında murabba'-nişîn-i mesned-i aḫkâm olup otuz Cumâde'l-âhire'sinde mün'a-

1 Tevfikî-zâde S: Tevfikî-zâde H.

2 Mehemmedül-Emîn H: Mehemmed Emîn S.

3 Tevfik S: - H.

zil ve yirlerine Halebî Aḥmed Efendi vâşıl oldu. Otuz iki' Rebî'ül-evvel'inde Naqş-bend-zâde Meḥemmed Efendi yirine Şofya kazâsı hükümeti tefvîz olunup otuz dört Receb'inde ma'zül ve yirlerine Baba Hüseyn Efendi mevşül oldu. Otuz yedi Cumâde'l-âhîre'sinde ḥalef-i sâlifleri Aḥmed Efendi yirine Kudsi Şerif kazâsıyla teşrîf olunup otuz sekiz Şafer'inde munfaşıl ve ol manşib-ı celile Karamanî Sefer Efendi nâ'il oldu. Kırk iki Şevvâl'inde Atlu Dâvüd Efendi yirine İzmir kazâsıyla tevķir olunmuşlar idi. Lâkin Murtażâ Paşa ile beynlerinde sâbıka şikâk u münâfere olmağın kırk üç Rebî'ül-âhîr'inde intihâz-ı ruhşat ve izhâr-ı buğz u 'adâvet idüp vücüdını dâ'ire-i şühüddan nâ-büd itdürdi. Belde-i mezkûrede defn olunup manşib-ı maḥlül Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi'ye maḥal görildi.

Mevlânâ-yı merķüm kemâl-i isti'dâd ile ma'lûm, vâşıl-ı deķâ'ik-ı ḥaķâ'ik, ehl-i 'ilm-i fâ'ik, hem-râhî-i hidâyet ve te'yîd-i tevfiķ ile pâ-bende-i sa'âdet idi.

Seyyid 'Alî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Meḥemmed ibnü's-Seyyid 'Alî. Şarih-i *Şir'atül-İslâm* Seyyid 'Alî-zâde aḥfâdından olup tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de mastûr toķuz yüz seksen beş târihinde devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Şâliş'de cisr-i fenâdan 'ubûr eyleyen Seyyid 'Alî Efendi merḥûmuñ maḥdüm-ı ma'âlî-rüsümü Seyyid Meḥemmed Efendi'dür. Tahşil-i 'ilm ü kemâle [7^a] bezl-i mechüd ve tekmil-i âdâb-ı nefse sa'y-i nâ-maḥdüd itmekle nişâb-ı fezâ'ile mâlik ve tarîķ-ı 'ilme sâlik olup 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tedrişe 'azîmet eyleyüp devr-i merâtib ve aḥz-ı revâtib iderek kırk aķçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on² Zi'l-ḥicce'sinde maḥrûsa-i Burusa'da 'Abdî Ağa Medresesi ile kâ-m-revâ, on beş Şa'bân'ında yine maḥrûsa-i merķümede Çendik Medresesi i'tâ olunmuş idi. On yedi Şa'bân'ında Kefevî³ Meḥemmed Efendi yirine kaşaba-i Vize fetvâsına gönderilüp yigirmi târihinde Çalık-zâde 'Abdü'r-raḥmân Efendi maḥlülinden kaşaba-i mezķûre kazâsı daḥı ber-vech-i mevleviyyet zamîme-i revâtibleri kılandı. Otuz Şa'bân'ında ma'zül ve yirlerine 'Abdü'n-nebi Efendi mevşül oldu. Otuz iki Zi'l-ḥicce'sinde Ḥamî-

1 S 7a.

2 biñ on H: biñ on yedi S.

3 Kefevî S: Küfrî H.

dî Nûru'llâh Efendi yirine Bosna kazâsı virilüp otuz dört Rebî'ül-evvel'inde 'azl olinup ve yirlerine 'Abdü'l-ḥalîm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi vaşl olındı. Otuz altı Muḥarrem'inde Başkesen Muşliḥü'd-dîn Efendi yirine şâniyen Bosna kazâsına ḥâkim olup otuz yedi Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Budinî Muştâfâ Efendi vâşıl oldu. Qırq Rebî'ül-evvel'inde Qadrî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Qayseriyye kazâsı ḥükümeti tefvîz olinup qırq bir Zî'l-ka'de'sinde 'azl olınduklarında Ürgübî' Seyyid Maḥmûd Efendi cā-nişîn-i ḥükümetleri oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ qırq üç senesi ḥudûdında irtihâl ve 'âlem-i 'uqbâya intikâl eyledi. Edrineqapusı ḥâricinde Emîr-i Buḥârî Zâviyesi civârında defn olındılar.

Mevlânâ-yı merḳûm ğavṭa-ḥor-ı biḥâr-ı 'ulûm, merd-i kâmil, ferd-i şâmil, mecmû'a-i fezâ'il idi.

Derzî-zâde Bustân Efendi

el-Mevlâ Bustân. Maḥrûsa-i Burusa'dan zuhûr ve "Derzî-zâde" 'unvânıyla meşhûr olmuş idi. Teşrîf-sâz-ı 'âlem-i vücûd ve tırâzende-i ḥil'at-i şühûd olup süzen-i sa'y ü ictihâd ile bâlâ-yı zîbâsına düzende-i qabâ-yı isti'dâd olduqdan soñra tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de mezkûr Trabzonî Meḥemmed Efendi'den mülâzım ve tārîḳ-ı tadrîse 'âzim olup devr-i medâris-i mu'tâde ile qırq aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi toquz Cumâde'l-âḥire'sinde Mua'mmeru'llâh Efendi yirine maskaṭ-ı re'si olan maḥrûsa-i merḳûmede² 'İvâz Paşa Medresesi'ne ḥâric ile 'âric, otuz üç Cumâde'l-âḥire'sinde 'Acem 'Abdü'l-ġanî Efendi yirine 'İsâ Beg Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Otuz beş Ramazân'ında "Ḥ'âce Fesâd Müsveddesi" dimekle şehîr Ḥüsâm Efendi yirine Qâdirî Çelebi Medresesi'ne gelüp otuz sekiz Şa'bân'ında Başmaḳcı-zâde Meḥemmed Efendi yirine Ḥançeriyye Medresesi virilüp qırq Zî'l-ḥicce'sinde Berḳ-zâde Bustân Efendi yirine Lâlâ Şâhîn Medresesi'ne tahrik olınduqda qabûlden ibâ itmekle şifru'l-yed qalmış idi. Biñ qırq üç tārîḫinde qabâ-yı vücûdî pâre-kerde-i dest-i fenâ olup bî-tâc u qabâ 'azm-i 'âlem-i 'uqbâ eyledi. Maḥrûsa-i merḳûmede derûn-ı qal'ada defn olındı.

Merḳûm-ı merḳûm zer-düz-ı erbâb-ı 'ulûm, müdeḳḳiḳ-ı dânişmend, 'ilm

1 Ürgübî S: -H.

2 S 7b.

ü ma'ârifle şöhbend, lezâ'iz-i dünyeviyyeden mu'riz, tã'at ü 'ibâdete müte-maḥḥız idi.

Nürî Efendi

el-Mevlâ Nûru'llâh. Lem'a-i şem'a-i vücûdı cānib-i Edrine'den işti'âl ve ten-vîr-i mebâhiş-i 'ilm ü kemâle iştiğâl idüp i'dād-ı meḥâsin-i isti'dād ve 'ulemâ-yı kirāmuñ birinden mülâzemetle ber-murād olduḡdan soñra devr-i medâris iderek kırk aḡçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on üç Zî'l-ka'de'sinde maskaḡ-ı re'si olan maḥmiyye-i Edrine'de Yâḡût Paşa Medresesi'ne [7^b] ḡâric ile 'âric, yigirmi iki Muḡarrem'inde Müzellef Aḡmed Efendi yirine yine maḥmiyye-i merḡümede Sirâciyye Medresesi'ne ḡareketle mübte-hic olmuş idi. Yigirmi altı Ramazân'ında Tãşlık Medresesi virilüp yigirmi toḡuz Cumâde'l-ülâ'sında Cāmi'-i 'Atiḡ Medresesi'ne ḡaḡiḡ olup otuz senesi ḡilâlinde ḡalebiyye Medresesi'ne vuşul bulup bu üç rütbede seleflerin ta'ḡib itmişler idi. Otuz dört Şâfer'inde Şânî İbrâḡim Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi'ne terfi', otuz altı Receb'inde 'Alî Çelebi-zâde 'Alî Efendi yirine Şaḡn-ı Semâniyye'nün biriyle tevḡi' olunup sene-i mezbûre Ramazân'ında Aydınî 'Abdu'llâh Efendi yirine Şîre ḡazâsı ḡükümeti tefvîz olındı. Otuz sekiz Muḡarrem'inde ma'zûl ve yirlerine 'Acem 'Abdü'l-ḡanî Efendi mevşul oldu. Kırk iki Rebi'ü'l-evvel'inde Şâ-riḡü'l-Menâr 'Abdü'l-ḡalîm Efendi yirine ḡonya ḡazâsı iḡsân olunmuş idi. Kırk üç Cumâde'l-âḡire'sinde mânend-i âḡirîn-i şu'le-i şem'dân meclis-i şühüddan nihân olup manşib-ı maḡlûl İmâm Meḡemmed Efendi'ye şâyân ḡorildi.

Mevlânâ-yı merḡûm "Nürî Efendi" dimekle ma'lûm idi.

ḡelvâci-zâde Dāmâdı Maḡmûd Efendi

el-Mevlâ Maḡmûd. ḡâmidî'dür. Tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de maşḡur olup biñ otuz iki târiḡinde 'azm-i 'âlem-i uḡbâ eyleyen ḡelvâci-zâde Meḡemmed Efendi ile 'aḡd-i peyvend-i muşâheret itmegin "ḡelvâci-zâde Dāmâdı" dimekle meşḡur olmuş idi. Tãriḡ-ı pür-tevfîḡ-ı 'ilmîye 'azîmet ve şâdr-ı 'âlî-ḡadr ḡara Çelebi-zâde Meḡemmed Efendi'den iḡrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp ba'de tekmilî'l-me-dâris kırk aḡçe medreseden ma'zûl iken biñ otuz bir Şa'bân'ında Şâdrî Efen-di yirine Şâḡkulu Medresesi ḡâriciyle kām-revâ, otuz dört Cumâde'l-âḡire'sinde Mü'ezzîn-zâde 'Abdü'l-ḡâdir Efendi yirine ḡaydar Paşa Medresesi i'tâ olındı.

Otuz altı Ramazân'ında Malğaralı Muştafâ Efendi yirine Qadırga Limanı'nda vâkı'â Mehemmed Paşa Medresesi virilüp otuz yedi Ramazân'ında Baldır-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine maħrûsa-i Burusa'da Yıldırım Hân Medresesi ihsân olınmış idi. Otuz çokuz Şevvâl'inde Başkesen Muşliħü'd-dîn Efendi maħlûlinden Kütâhiye kazâsı tevciħ olınuqda kabûl itmeyüp 'azl ihtiyâr eyledi. Qırk Zî'l-ħicce'sinde Hüdhdüd 'Abdü'l-ķâdir Efendi yirine Qapluca'da' Ğâzî Hüdâvendigâr Medresesi sezâvâr görilüp bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ kırk üç Şa'bân'ında intikâl ve rahmet-i Raħmân'a isti'câl itdüklerinde Hâzret-i Emîr merķad-i müniri ħurbinde reh-güzârda defn olup medrese-i maħlûleleri Piyâde Mehemmed Efendi'ye tevciħ olındı.

Mevlânâ-yı merķûm müşâreket-i emşalle ma'lûm, hoş-şoħbet, ķâbil-i üns ü ülfet, süfre-güşâ-yı ni'met, merd-i şâħib-himmet, saħî vü kerîm, müşfik u ħalîm idi.

Ni'metu'llâh Efendi

el-Mevlâ Ni'metu'llâh. Nihâl-i vücûdî ħâk-i pâk-i Edrine'den nümâyân ve zülâl-i feyz-i 'irfânla ser-sebz ü reyyân olup intisâb-ı muķaddimât-ı 'ulûm u fûnûn ve iktisâb-ı levâzım-ı mefrûz u mesnûn itdükden soñra ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve țariķ-ı tedriσε 'âzim olup devr-i merâtib iderek kırk aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi beş târiħinde maşķat-ı re'si olan belde-i merķûmede İbrâħim Paşa Medresesi virilmiş idi. Otuz iki Şa'bân'ında Bülbül-zâde Emîri Seyyid Mehemmed Efendi yirine Taşliķ Medresesi'ne taħriķ olup otuz beş Cumâde'l-âħire'sinde Bustâncılar H'âcesi Aħmed Efendi yirine Halebiyye Medresesi tevciħ olınmış idi. Qırk üç Zî'l-ķa'de'sinde rûħ-ı revânı 'âzim-i cennât-ı na'im ve firdevs-i a'lâda muķîm oldu. Medrese-i maħlûlesi Ramazân Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı mezbûr [8^a] 'ilm ü şalâħ ile meşhûr idi.

Ķadrî-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi²

el-Mevlâ Zeynü'l-'âbidîn ibnü'l-mevlâ es-Seyyid 'Abdü'llâh ibnü's-Seyyid

1 S 8a.

2 Evvelü müderrisin bi-medreseti Ķâdiriyye der-Burusa. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

'Alî. Zîver-i Şakâ'îk-ı Nu'mâniyye olup toköz yüz elli beş târihinde intikâl-i dâr-ı âhîret eyleyen Şeyhü'l-İslâm 'Abdü'l-ķâdir Efendi'nün dâmâdı olup 'ulemâ-yı¹ devlet-i Sulţân Selîm Hân-ı Şânî'de tercemesi *Zeyl-i Aţâyî*'de sebķ iden Burusevî es-Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'nün ferzend-i kihteri olmağın "Ķad-rî-zâde Efendi" dimekle şehîr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı şağîr ü kebîr olmış idi. Ba'de taħşîl-i'l-isti'dâd 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup 'alâ-hasebî'l-'âde devr-i medâris-i mu'tâde ile kırķ aķçe medreseye mevşûl ve andan daħı ma'zûl olduğdan soñra maħrûsa-i Burusa'da ceddi vaķfı olan Ķâdiriyye Medresesi ibtidâ hâric i'tibârıyla bunlara i'tâ ve ol medrese-i celilede² *بیہ اول مدرس درس* olmuşlar idi. Biñ toköz Muħarrem'inde Burusa Yeñişeh-rî'nde Süleymân Paşa Medresesi'ne naķl olındılar. Yigirmi Ramazân'ında Ķara Hâbib Efendi yirine ber-vech-i mevleviyyet Aţranos Ķazâsı 'inâyet olunmuş idi. Yigirmi üç Cumâde'l-ülâ'sında Gemlik Ķazâsına naķl olunup yigirmi beş Muħarrem'inde 'azl olunduğlarında yirlerine selefleri Hâbib Efendi halef oldu. Yigirmi altı Şevvâl'inde Kite Ķazâsı hükümeti tefvîz olunup yigirmi sekiz Muħarrem'inde ma'zûl ve yirlerine selefleri Hâbib Efendi mevşûl oldu. Yigirmi toköz Şevvâl'inde Şofcı Şeyh-zâde 'Alî Efendi yirine Ķayşeriyye Ķazâsı ihsân olunup otuz bir Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine 'Avnî 'Oşmân Efendi vâşıl oldu. Otuz üç Rebî'ül-evvel'inde Başkesen Muşliħü'd-dîn Efendi yirine Mar'aş Ķazâsı tevcih olunup otuz beş Muħarrem'inde 'azl ve yirlerine Seyyid Maħmûd Efendi vaşıl olındı. Otuz altı Cumâde'l-ülâ'sında Ramazân Efendi yirine şâni-yen Kite Ķazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Kırķ dört Rebî'ül-âhîr'inde fevt olup manşib-ı maħlûl Girih-gîr-zâde İbrâhîm Efendi'ye tevcih olındı.

Merħûm-ı merķûm maħdûm-ı fezâ'il-rüsûm, kerîmü'l-aħlâķ, tayyi-bü'l-a'râķ idi.

1 'ulemâ-yı H: -S.

2 "Burada ders okutan ilk müderris."

Ahî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi {Hasîbî}

el-Mevlâ¹ es-Seyyid Mehemmed ibnü'l-mevlâ Şeyhü'l-İslâm Hüseyn. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbî''den tercemeleri *Zeyl-i Atâyi'*de merķüm Şeyhü'l-İslâm Ahî-zâde Hüseyn Efendi merhûmuñ maħdûm-ı mihter-i ercmendi Hasîbî muħalleş Seyyid Mehemmed Efendi'dür. Tahşil-i 'ilm ü 'irfâna küşîş ve tekml-i âdâb-ı fûnûna verziş idüp Şeyhü'l-İslâm H'âce-zâde Mehemmed Efendi'den mülâzemetle be-kâm olup biñ on üç Şevvâl'inde Bî-endâm Muşlihü'd-dîn Efendi yirine kırk akçe ile Hızır Çelebi Medresesi virilmiş idi. On sekiz Zi'l-ħicce'sinde yirlerinde ħâric i'tibâr olunup yigirmi üç Ramazân'ında Motonî Aħmed Efendi yirine Hâfız Paşa Medresesi'ne revnaķ-baħşâ, yigirmi dört Zi'l-ķa'de'sinde Ayaşî Ĥabîb Efendi yirine Mehemmed Aġa Medresesi'ne² zînet-efzâ olmuşlar idi. Yigirmi yedi Receb'inde Ebû Sa'îd Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhı Medresesi virilüp yigirmi toķuz Muħarrem'inde Hüsâm-zâde Muştafâ Efendi³ yirine Şahn-ı Semâniyye'den birine sâye şalup otuz bir Receb'inde Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi yirine Hânķâh Medresesi'n câyġâh itmişler idi. Sene-i mezkûre Zi'l-ħicce'sinde Şirvânî Şerîf Efendi maħlûlinden Ayaşofıyya-i Kebîr Medresesi ile tevķir olunup otuz dört Şafer'inde Tefvîķi-zâde Aħmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün birine terfî', otuz beş Cumâde'l-âħire'sinde Mu'îd Aħmed Efendi yirine Dârü'l-ħadîş-i Süleymân Hânî ile tevķî' olunmuşlar idi. Otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Hışm Yahyâ Efendi yirine maħrûsa-i Burusa ķazâsı şâyân görilüp otuz sekiz Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine selef-i sâlifleri Beñli 'Abdü'l-ġanî [8^b] Efendi mevşül oldu. Otuz toķuz Şafer'inde Yaşdıġac Muşlihü'd-dîn Efendi maħlûlinden Mudanya ķazâsı arpalık ta'yîn olunup kırk bir Şevvâl'inde Bülbül-zâde 'Abdü'llâh Efendi yirine maħmiyye-i Edrine ķazâsı mecrâ-yı zülâl-i ħükm ü imzâları olduķda arpalıkları maħrûsa-i Burusa ķađîsi Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi manşıbına ilĥâķ olunmuş idi. Kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine İstanbul ķazâsına menķül ve yirlerine Kürd Kâsım Efendi mevşül oldu.

1 S 8b.

2 revnaķ-baħşâ, yigirmi dört Zi'l-ķa'de'sinde Ayaşî Ĥabîb Efendi yirine Mehemmed Aġa Medresesi'ne H:-S.

3 Efendi S: -H.

Sebeb-i Nefy-i Şâhibü't-terceme

Çırk üç Receb'inde pâdişâh-ı 'âlem-penâh ya'nî Sulţân Murâd Hân-ı encüm-sipâh hazretleri seyr-i Burusa ârzüsüyle 'azm-i râh idüp kaçaba-i İznik'e vuşüllerinde kaçaba-i mezbûre kâdisi istikbâlde tehâvün ü taķşir itdüğinden mâ'adâ şâkileri dağı zâhir olmağla cübbe ve destârı ile dervâze-i hişârda berdâr olınmağ muhtâr-ı tab'-ı 'âlileri olmuş idi. Binâ'en 'aleyh erbâb-ı tarîķ huşûş-ı mezkûreden nev'en muğayyerü'l-hâtır olup yir yir efendiler 'aķd-i encümen-i cem'iyet idüp güft ü güya başlamışlar idi. İttifâķ ol eşnâda şâhibü't-terceme kâdi efendi ziyâfet tertib eyleyüp vücûh-ı 'ulemâ ve müftî efendi bir yire geldüklerinde muķtezâ-yı hâl üzere bu bâbda niçe kelimât zuhûri ba'z-ı huşûm şu'besi ile cülûs tedbîrine ģaml olunup Vâlide Sulţân hazretlerine ihbâr itdüklerinde anlar dağı Burusa cânibine mektûb irsâl eylemişler¹ idi. Şehenşâh-ı Cemcâh hazretleri cânib-i berden mürâca'ata şitâb buyurup sarây-ı 'âmire aşģâbına nûr-ı sürûr ilķâ itdükleri gicenün şabâģında Müftî Hüseyn Efendi Mekke-i Mükerreme'ye gitmek nâmiyla sebük-bâr nefy ü iclâ belâsına mübtelâ olmağın hemân ol gice şâhibü't-terceme kâdi efendi dağı cezîre-i Kıbrıs'a tağrib ile ta'zib olunup yirleri Kıra Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi'ye naşib oldu. Te'sîr-i kürbet ü ģurbet ile pister-i marâz-ı mevte fütâde olup bin kırk dört Cumâde'l-ülâsında Lefķoşâda vâķi' Ayaşofıyya nâm ma'bed-i raģmet-mirşad pişgâhında ferş-i türâba rû-nihâde oldu. Ol eşnâda Bahâyi Efendi Haleb kâzâsından ma'zûlen cezîre-i mezbûreye nefy olınduklarında bu târiģi dimişlerdi:²

Mısrâ'

Menzil Firdevs ola el-Fâtiģa³

Mevlânâ-yı mütercem, vâdi-i zarâfetde 'âlem, ma'ârifî müselleme, şalâbet ü istikâmet ile meşhûr-ı 'âlem, naģl-i ser-sebz-i tayyibü'l-a'râķ, maģdûm-ı pe-sendide-aģlâķ idi.

Âşârlarından Ĥasîbî maģlaşî ile eş'âr-ı belâģat-şî'ârları vardur. Bu iki beyt andan nümunedârdur:

1 eylemişler H: itmişler S.

2 dimişlerdi H: dimişlerdür S.

3 منزل فردوس اوله الفاتحه

Vezin gereği "menzil" kelimesi "menzili" okunmalıdır ancak şair tarihin sayı değerini göz önünde tutarak bu şekilde kullanmıştır.

Beyt

Ġaraz yoluñda Őehā ħāk-i pāyuñ olmağdur
Yirümde ħorsa eger rüzgār-ı nā-hemvār

Ve lehu

Döşendi atlas-ı sürħ-i sirişk meydāna
Dil intizārda teşrîf-i Őāh-ı ħübāna

Kirli Maħmūd Efendi

el-Mevlā Maħmūd. Medīne-i Ķonya'dan bedidār ve "Kirli Maħmūd Efendi" 'unvānıyla Őöhret-Ői'ār olmuş idi. Tārîħ-ı sa'adet-refîħde ħaç'-ı niŐib ü firāz iderek ba'z-ı 'ulemādan mülāzemetle Őerefin iħrāz ve pāye-i erba'ine dek tek ü tāz idüp ħırħ açħe medreseden ma'zül iken biñ yigirmi bir Ramazān'ında Bāħî-zāde 'Abdu'r-raħmān Efendi yirine Silivri'de Pîrî PaŐa Medresesi ħāriciyle kām-revā, yigirmi sekiz Muħarrem'inde Āvāre-zāde MuŐtafā Efendi yirine Bergos'da Meħemmed PaŐa Medresesi sezā görildi. Sene-i mezküre Cumāde'l-ülā'sında Ķuħacı-zāde Meħemmed Efendi yirine Selanik fetvāsına gönderilüp otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde 'azl olunup yirleri 'Abdü'n-nebî Efendi'ye virildi. Otuz sekiz Zî'l-ħa'de'sinde Bıdıħ Meħemmed Efendi yirine maskaħ-ı re'si olan Ķonya ħazāsı iħsān olunup otuz toħuz Zî'l-ħa'de'sinde ma'zül ve yirlerine Ķuħb İbrāħîm Efendi mevŐül oldu. Bu ħāl üzere güzārende-i eyyām iken biñ ħırħ dört Cumāde'l-ülā'sında intikāl ve 'ālem-i ervāħa [9^a] isti'cāl eyledi.

Mevlānā-yı merħûm dāħil-i 'idād-ı erbāb-ı fūħûm, maħmūdül-ħiŐāl, memdūħül-fi'āl, 'ālim-i 'āmil, Őāliħ-i Őāf-dil idi.

ĶeŐmî Meħemmed Efendi {ĶeŐmî}

el-Mevlā Meħemmed ibn el-Ĥāc Süleymān. Vālidleri el-Ĥāc Süleymān tüccār-ı zevî'l-iħtidārdan Aydın sancaħına tābi' Gegri nām ħaŐabadandır. Őāħîbüt-terceme dāħı ħaŐaba-i mezkürede neşv ü nemā ve āb-yārî-i feyz-i Ĥudā ile cilve-nümā olup tārîħ-ı pür-tevfîħ-ı 'ilme duħûl ħaŐdıyla Dārü's-salħanatî'l-'alîyye maħmiyye-i ĶoŐantınıyye'ye vuşul bulup Birgili MuŐtafā Efendi'den

mülâzım ve rāh-ı tadrise 'âzim olmuş idi. Ba'de tekmi'l-medâris kırk aççe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken sâlik-i semt-i kazâ ve mâlik-i ezimme-i hükm ü imzâ olmağın Rümili kalem-revinde birkaç beldeye kâdî olduğdan sonra Belgrad kazâsında dağı hâkim olduklarında belde-i mezkûrede tezevüc ve tavaştun itmişler idi. Ol eşnâda Murâd Paşa Budin vâlisi olmağla hıdemâtında bulunmağ takrîbiyle intisâb eyleyüp biñ on beş Şa'bân'ında şadâret-i 'uzmâya nakl olınduklarında şâhibü't-tercemeyi Dârü's-salţana'ya bile götürüp on altı Şafer'inde Laţif-zâde Mehemmed Efendi yerine Kalendar-hâne Medresesi'n i'tâ buyurmuşlar idi. Sene-i mezkûre Rebî'ül-evvel'inde şadr-ı a'zam-ı mezbûr Celâlî def'i-çün Halebüş-şehbâ cänibine revân olduğda şâhibü't-tercemeye ordu-yı hümayün kâdîliğın ihsân buyurmalarıyla medreseleri Celeb Muştafa Efendi'ye tevcih olındı. Şehr-i Şehbâ'ya vuşüllerinden sonra sene-i merķûme Zî'l-ħicce'sinde kırk gün zabtı olan Manav Hidâyet Efendi yerine serdâr-ı ekrem irâdesiyle belde-i mezkûre kazâsı hükümeti tefvîz olunmuş idi. On sekiz Rebî'ül-evvel'inde 'azl ve yirlerine Ayaşî Ahmed Efendi vaş olındı.¹ On toköz Rebî'ül-âhîr'inde Edhem-zâde Şeyhî Efendi yerine maħrûsa-i Burusa kazâsına hâkim olup yigirmi Rebî'ül-âhîr'inde ma'zül ve yirlerine 'Alî Çelebi-zâde 'Abdu'llâh Efendi mevşül oldu. Yigirmi üç Receb'inde Bahşî Mehemmed Efendi yerine Edrine kazâsı hükümetiyle tekrîm olunup sene-i mezkûre Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Şarı Ĥ'âce Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Otuz bir Receb'inde Ĥ'âce-zâde Şâlih Efendi yerine hâkim-i Dârü's-salţana olmuşlar idi. Otuz iki Rebî'ül-âhîr'inde ma'zül ve yirlerine Biber Birâderi Hasan Efendi kâdî-i İstanbul oldu. Sene-i mezbûre Şa'bân'ında halefleri yerine şâniyen Koştanţıniye kazâsı tevcih olunup sene-i merķûme Zî'l-ka'de'sinde mütekâ'id ve yirlerine şâniyen selefleri Şâlih Efendi müteşâ'id oldu. Otuz altı Muħarrem'inde Anaţoli pâyesi ihsân olunup otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde halefleri Şâlih Efendi'ye Anaţoli şadâreti tevcih olınduğda bunlar "Baña ġadr oldu." diyü pâdişâh-ı 'âlem-penâh ġazretlerine ref'-i ruķ'a-i iştikâ itdüklerinde mâh-ı mezbûruñ on altıncı² günü Mekke-i Mükerreme'ye ġitmeleri için fermân şadır olup mâh-ı merķûmuñ yigirmi altıncı günü yine 'afv olındı. Kırk Şa'bân'ında 'Azmi-zâde Muştafa Efendi maħlûlinden Silistre kazâsı arpalık ta'yin olunup kırk bir Muħarrem'inde Ebu's-su'üd-zâde Mehemmed Efendi yerine bi'l-fi'l

1 S 9b.

2 on altıncı S: altıncı H.

Anaṭolî kâḏî-‘askerligi ile taḥşîl-i ‘izz ü şân eyleyüp sene-i mezkûre Şafer’inüñ yigirmi altıncı Şülâsâ günü ḏaḥve-i kübrâda “Rûmili şadırı olan Ahî-zâde Hüseyn Efendi mübtelâ olduğı qarḥa-i cân-güdâz zaḥmından vefât itdi.” diyü ma’rûz-ı pâye-i serîr-i sulṭânî olduğda şâhibü’t-terceme Rûmili şadırına menkûl ve yirlerine H’âce-zâde ‘Abdu’llâh Efendi mevşûl olmış iken irtesi Erbaâ günü ḥiffet-i marâz mesmû‘-ı pâdişâhî olmağın qabil-i ğurûbda muḡarrer buyrulduğı ḥaṭṭ-ı şerîf vârid olup bunlar ḥalefleri H’âce-zâde ‘Abdu’llâh Efendi yirine şâniyen Anaṭolî şadırına i‘âde ve yirlerine [9^b] selefleri Ahî-zâde Hüseyn Efendi râbi‘an qarâr-dâde olmağla vaḡt-i ‘işâda rûz-nâmeler girü yirlü yirine geldi. Sene-i mezkûre Receb’inde ḥalefleri Hüseyn Efendi def‘a-i râbi‘ası yirine şâniyen Rûmili şadâretine naḡl olunup yirlerine şâniyen H’âce-zâde ‘Abdu’llâh Efendi ḥalef oldı. Bir haftadan soñra ‘azlden mâ‘adâ nefy ü iclâ ve yirleri şâlişen Qara Çelebi-zâde Meḥemmed Efendi’ye sezâ görildi. Ba‘de’l-‘afv İstanbûl’da menzillerine vuşûllerinden soñra bin kırık dört Cumâde’l-âḥire’sinde dâr-ı fenâdan intikâl ve ‘âlem-i ‘uḡbâya irtihâl itdiler. ‘Aşık Paşa ḡurbinde menzilleri bâğçe-sinde reh-güzâra nâzır i‘dâd olınan türbe-i maḥşûşada defn olındılar.

Mevlânâ-yı merḡûm âşinâ-yı sevâḥil-i deryâ-yı ‘ulûm, fûnûn-ı resmiyyede emşâli ile müşârik olduklarından mâ‘adâ erbâb-ı himmetden ğayûr âdem idi. Bir gözi ‘alil olmağın Çeşmî maḥlaşın ihtiyâr itmişler idi.

Âşârlarından eş‘âr-ı belâğat-şi‘ârları vardır. Bu iki beyt güftârlarındandır:

Nazm

Derd-i sînem şem‘-i meclis gibi süzân eyledi
Ġuşsa daḡı gönlümi ney gibi nâlân eyledi

Bağrumı miḡnet şurâḥiveş ṭolu ḡan eyledi
Fikrümü ṭağıtdı ğam ‘aḡlum perişân eyledi

Emîr ‘Alî Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid ‘Alî. Maḡrûsa-i Burusa’dan zuhûr ve “Emîr ‘Alî Efendi” dimekle meşhûr olmuş idi. Taḥşîl-i ‘ilm ü ma‘arife kûşîş ve tekmiil-i âdâb-ı nefse verziş eyleyüp ‘ulemâ-yı ‘asrınüñ birinden mülâzım ve ṭarîḡ-ı tadrîse ‘âzim olup

devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk kırkçe medreseden¹ ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bin yigirmi toktuz Rebî'ül-âhîr'inde Ser-maħfil-zâde Meħmed Efendi yerine Kürkcibaşı Medresesi virilüp otuz Rebî'ül-evvel'inde Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yerine² maskaĥ-ı re'si olan maħrûsa-i Burusa'da Ĥanĥeriyye Medresesi'ne gönderilmişler idi. Otuz bir Receb'inde Vak'a-i 'Osmân Ĥânî sebebiyle 'azl olunup medresesi Ĥadrî-zâde Seyyid Meħmed Efendi'ye tevciħ olındı. Otuz iki Zî'l-ka'de'sinde Ĥaraĥız-zâde 'Alî Efendi yerine Kütâhiyye każâsı iħsân olunup otuz beş Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Derviş Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinde Seyyid Maħmûd Efendi def'a-i şâniyesi yerine Ĥayşeriyye kaĥdîsi olup otuz yedi Cumâde'l-ülâ'sında mün'azil ve yirlerine Bülbül-zâde Emîri Seyyid Meħmed Efendi vâşıl oldu. Otuz toktuz Receb'inde Malĥaralı Aħmed Efendi yerine Saĥız każâsı ĥükümeti tefvîz olunup kırk Zî'l-ka'de'sinde 'azl ve yirlerine Merħabâ-zâde Aħmed Efendi vaşıl olındı. Kırk dört Şafer'inde Martolos-zâde Maħmûd Efendi yerine Maĥnisa każâsı sezâ görölüp sene-i mezkûre Cumâde'l-âhîre'sinde każî iken da'in-i ecel mütekażî ve każâ-yı deyn-i vâcibül-edâ-yı câna râzî olup yirlerine Ĥâfîz Meħmed Efendi kaĥdî oldu.

Mevlânâ-yı merĥûm ĥişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, nik-ħaşlet, şâhib-ĥabî'at idi. Şâbıĥu't-terceme Seyyid 'Alî-zâde Seyyid Meħmed Efendi ile 'aĥd-i peyvend-i muşâheret itmîşler idi.³

Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâķî Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-bâķî ibnü'l-mevlâ Meħmed. Şudûr-ı devlet-i Sultân Aħmed Ĥân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyl-i Aĥâyî*'de merĥûm Dâmâd Meħmed Efendi merħûmuñ ferzend-i ercmeni ve maħdûm-ı ĥıredmendi 'Abdü'l-bâķî Efendi'dür. İ'mâl-i meleke-i Ĥudâ-dâd ve ikmâl-i ser-mâye-i isti'dâd eyleyüp Şeyħül-İslâm Ebu'l-meyâmin Muştafâ Efendi'den şeref-i mülâzemeti ĥâ'iz ve ĥarîĥ-ı şafâ-refîĥde birkaĥ pâyeye fâ'iz olduĥdan sonra kırk kırkçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bin yigirmi beş Ramażân'ında 'Abdü'r-raħmân Efendi yerine Siyâvuş Paşa Medresesi ile kâm-revâ olup yigirmi

1 S 10a.

2 Kürkcibaşı Medresesi virilüp otuz Rebî'ül-evvel'inde Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yerine H: -S.

3 Bu cümle S nüshasında yoktur.

toğuz Şafer'inde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yerine Fâṭıma [10^a] Sulṭân Medresesi iḥsân olunmuş idi. Otuz iki Muḥarrem'inde 'Uşşâkî-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yerine Pîrî Paşa Medresesi i'tâ olunup otuz üç Cumâde'l-ülâsında Kulaḫ Hâcî Efendi yerine Hâdîce Sulṭân Medresesi'ne şâyân görülmüş idi. Sene-i mezkûre Cumâde'l-âhîre'sinde Öreke Muştafâ Efendi yerine Şahn-ı Şemâniyye'nün birine hıram eyleyüp otuz beş Ramazân'ında yirlerinde ibtidâ altmışlı i'tibâr olındı. Otuz sekiz Şevvâl'inde Atlu Dāvūd Efendi yerine Hânḫâh Medresesi'n cāygâh eyleyüp kırk Ramazân'ında H'âce-zâde Meş'ud Efendi yerine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi'ne mevşül, kırk iki Muḥarrem'inde 'Alî Çelebi-zâde Maḥdûmı 'Alî Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Sene-i mezkûre Ramazân'ında Kebîrî Meḥammed Efendi yerine Yenîşehr kazâsı ḥükümetiyle maḫziyyü'l-merâm olup kırk üç Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine 'Abdü'r-raḥîm Efendi mevşül oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ kırk dört Cumâde'l-âhîre'sinde intikâl ve riyâz-ı ḫudse isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı merḫûm maḥdûm-ı ma'âlî-rüsûm, "Dâmâd-zâde Efendi" demekle meşhûr, şalâh-ı hâlle mezkûr idi.

İstanbulî 'Alî Efendi [Kaşşâb-zâde]

el-Mevlâ 'Alî. "Kaşşâb-zâde" dimekle şehir ve "İstanbulî 'Alî Efendi" 'unvânıyla ma'lûm-ı şağîr ü kebîrdür. Muḫaddimât-ı 'ulûmı taḫşîl ve levâzım-ı tarîḫ-ı 'ilmi tekmil idüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tadrîse 'azîmet eyleyüp aḫz-ı medâris ve 'aḫd-i mecâlis iderek kırk aḫçe medreseden¹ ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ iki Şevvâl'inde Kâtib Aḫmed Efendi maḫlûlinden maḫmiyye-i Edrine'de Emîniyye Medresesi tevcîh olındı. Biñ yedi Zî'l-ḫa'de'sinde Râzî Yûsuf Efendi yerine Üçşerefeli Medresesi virilmiş iken sene-i mezkûre Zî'l-ḫicce'sinde selefine ibkâ olunup bunlar şifru'l-yed ḫalmışlar idi. Biñ sekiz Cumâde'l-âhîre'sinde Amâsiyyeli İsmâ'îl Efendi yerine Kâsım Paşa Medresesi i'tâ olunup on Şa'bân'ında Tacü'd-dîn Efendi yerine Edrine Dârü'l-ḫadişî'ne gönderilmiş idi. On bir Ramazân'ında Nesîmî-zâde İbrâhîm Efendi yerine şâniyen Üçşerefeli Medresesi'ne vâşıl, on iki Şa'bân'ında Hidâyet Efendi yerine Edrine Bâyezîdiyyesi'ne nâ'il olup on üç Şafer'inde selefti

1 S 10b.

Hidâyet Efendi yirine Edrine Selîmiyyesi 'inâyet olunmuş idi. On altı Şafer'inde Hüsrev-zâde Efendi'nün def'a-i şâniyesi yirine Kuds-i Şerîf kazâsıyla teşrif olunup on yedi Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine şâniyen Hüsâm Efendi mevşûl oldu. Yigirmi Şa'bân'ında Halebî Muştafâ Efendi yirine şâniyen Kuds-i Şerîf kazâsı hükümeti müyesser olup yigirmi bir Şevvâl'inde Ümmî Sinân-zâde Mehemmed Efendi yirine Medîne-i Münevvere *dâmet bi'l-envâri müsevvere'* kazâsına naql ü tebdil ve yirlerine Yenîşehr kâdîsi Münşî 'Abdül-kerîm Efendi tahvîl ve anlaruñ yirleriyle Laţîf-zâde Mehemmed Efendi tebcil kılındı. Yigirmi iki Zî'l-ħicce'sinde ma'zûl ve yirlerine Kuds-i Şerîf kâdîsi 'Uşşâkî-zâde Muştafâ Efendi menkûl, anlaruñ yirine Karaca Aħmed Efendi mevşûl oldu. Yigirmi toktuz Cumâde'l-ülâ'sında Muhteşem Rıdvan Efendi yirine maħrûsa-i Burusa kazâsı iħsân olunup sene-i mezkûre Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine Ebu's-su'ud-zâde Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Otuz Şafer'inde Şarı Muşliħü'd-dîn Efendi yirine İzmir kazâsıyla tevķîr olındılar. Otuz bir Cumâde'l-âħire'sinde ref' olunup yirlerine Toktuz-zâde Şeyhî Mehemmed Efendi terfî' olındı. Otuz üç Zî'l-ħicce'sinde halefleri Ebu's-su'ud-zâde Mehemmed² Efendi yirine Edrine kazâsına ħâkim olup otuz dört Zî'l-ħicce'sinde Varna arpalığıyla [10^b] müteķâ'id ve yirlerine Monlâ Aħmed-zâde Nuh Efendi müteşâ'id oldu. Bu ħâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ kırķ dört Cumâde'l-âħire'sinde rıħlet ve 'âlem-i kuds-i ħaķîķiye 'azîmet eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm ħariş-i iktinâ-yı şimâr-ı 'ulüm, 'ilm ü fazlda müşârik-i emşâl, maşrıķ-ı 'inâyetden muķtebis-i envâr-ı kemâl idi.

Şarı 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'llâh. Tarîķ-ı 'ilme sülûk ve ķurş-ı i'tibârın sikke-i isti'dâd ile meskûk eyledükde 'ulemâ-yı kirâma ħıdmet ve Kâmî-zâde Mehemmed Efendi'den iħrâz-ı şeref-i mülâzemet itdükden soñra ba'z-ı medârisde müdâreseye ħimmet iderek kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi iki Ramazân'ında Belğradî 'Alî Efendi yirine Çavuşbaşı Medresesi

1 "Çepeçevre nurlar içinde olmaya devam etsin."

2 Mehemmed H: -S.

hâricine 'âric olup¹ yigirmi altı Rebî'ü'l-âhîr'inde Hâsan Efendi yerine Dâvûd Paşa Medresesi i'tâ alınmış idi. Yigirmi yedi Rebî'ü'l-evvel'inde Hâmîdî Nûrullâh Efendi yerine kaşaba-i İznîk'de vâkı'a Sultân Orhan Medresesi şâyân görüldükde kabûlden ibâ itmekle Karakız-zâde 'Alî Efendi'ye sezâ ve bunlar sıfru'l-yed ibkâ olındılar. Sene-i merķûme Receb'inde Kâmetî 'Abdu'r-raḥmân Efendi yerine şâniyen Dâvûd Paşa Medresesi virilüp yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Edîbî 'Alî Çelebi maḥlûlinden Etmekcioğlu Medresesi'ne gelüp yigirmi tokuz Receb'inde Niksarî-zâde 'Abdü'l-ḥay Efendi yerine Şâh Sultân Medresesi iḥsân, otuz Rebî'ü'l-evvel'inde Kâra Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yerine medâris-i Şaḥn'ın biriyle taḥşîl-i 'izz ü şân itmişler idi. Sene-i mezkûre² Rebî'ü'l-âhîr'inde Hüsâm-zâde Muştafâ Efendi redd itdüğü Maḡnisa kazâsın bunlar kabûl idüp otuz bir Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Meḥemmed Şâdîk Efendi mevşûl oldu. Otuz iki Zî'l-ḥicce'sinde Şa'râvî 'Abdü'r-raḥîm Efendi yerine İzmir kazâsı virilmiş iken otuz üç Muḥarrem'inde Hâcî Meḥemmed-zâde³ Hüseyin Efendi yerine Diyârbekr kazâsına nakl olunup kazâ-yı İzmir yine selefine ibkâ olındı. Otuz dört Receb'inde Tokuz-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi def'a-i şâniyesi yerine şâniyen İzmir kazâsına naklle tevķîr olunduğlarında yirleri Kûsec Aḥmed Efendi'ye virilmiş idi. Otuz beş Receb'inde 'azl ve yirlerine Kesriyyeli Maḥmûd Efendi vaşl olındı. Otuz sekiz Ramazân'ında Martolos-zâde Muştafâ Efendi yerine Üskûdar kazâsı sezâvâr görilüp otuz tokuz Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Hâfîz Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Kırk iki Rebî'ü'l-evvel'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yerine Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşûb kıılınuğda kabûlden ibâ itmekle yine selefine ibkâ olındı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Haṭṭât Şeyhî Meḥemmed Efendi yerine şâniyen Üskûdar kazâsı rızâ-dâdeleri olup kırk üç Şevvâl'inde müteķâ'id ve yirlerine Baldır-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi müteşâ'id oldu. Kırk dört Cumâde'l-âḥîre'sinde manşib-ı ḥayâtdan daḥı munfaşıl ve 'âlem-i 'uḳbâya vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr "Şarı 'Abdu'llâh Efendi" dimekle meşhûr, vaķûr u edîb, pîr-i münevverü'l-meşib idi.

1 yigirmi iki Ramazân'ında Belgradi 'Alî Efendi yerine Çâvuşbaşı Medresesi hâricine 'âric olup H: -S.

2 S 11a.

3 Hâcî Meḥemmed-zâde H: Hâcî-zâde S.

Naķibü'l-eşrâf 'Allâme Şeyhî Efendi [Meħemmed] {Şeyhî}

el-Mevlâ es-Seyyid Meħemmed ibnü'l-mevlâ¹ es-Seyyid Maħmüd. Şudür-ı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbi'den tercemeleri *Zeyl-i Aţâyî*'de merķûm Naķibü'l-eşrâf Şerîf Efendi merħûmuñ 'ammu-zâdesi naħl-i bâsık-ı tayyi-bü'l-a'râķ, serv-i şâbit-ķadem-i ķemen-i istiħķâķ, destgâh-ı ifâdenüñ 'allâme-i ercmendi Naķibü'l-eşrâf Seyyid Meħemmed Efendi hıdmetleridür. Silsile-i ne-sebleri ţarıķa-i Zeyniyye meşâyihından Seyyid Burhânü'd-din Efendi cenâbları-na vâ-bestedür. Âftâb-ı vücüd-ı pür-cüdi vilâyet-i Hâmîd'de Egirdir nâm ķaşaba maţla'ından burüz u zühür ve " 'Allâme Şeyhî Efendi" 'unvânıyla ŧanîn-endâz-ı mesâmi'-i cumhür olup sinn-i temyîze resîde olduklarında taħşil-i kemâlât-ı nef-se mecd [11^a] ü sâ'î ve âdâb-ı mücâhede-yi kemâ-yenbaĝı murâ'î olmaĝla fûnûn-ı râiķayı mertebe-i lâiķasında taħşil ve 'ulûm-ı nâfi'ayı 'alâ-ħasebi'l-merâtib tekmiil itdükden ŧonra 'ulemâ-yı 'aşr hıdmetlerinde iştigâl ve idâre-i kü'üs-² ķil ü ķâl iderek Şeyhü'l-İslâm ibn Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi hıdmetlerinden mülâzım ve ŧarıķ-ı tadrîse 'âzim olup 'alâ-ħasebi'l-'âde devr-i medâris-i mu'tâde ile kırķ aķķe medreseden munfaşil iken biñ oñ ŧoķuz Ramazân'ında Nâ'ib Meħemmed Efendi yirine Fetħiyye'de vâķı'a Sinân Paşa Medresesi'ne ŧeref-baħşâ, yigirmi bir Ramazân'ında Baħrî-zâde Efendi yirine Zâl Paşa Medresesi'ne³ zînet-efzâ oldu-lar. Yigirmi dört Ramazân'ında Sa'id Efendi yirine Şâh Sulţân Medresesi iħsân olunup yigirmi sekiz Muħarrem'inde Şıdķı Efendi yirine medâris-i Şaħn'uñ bi-rinde miħrâb-nişin-i taħķiķ u iķân olmuşlar idi. Yigirmi ŧoķuz Rebî'ül-âħir'inde Amâsiyyeli 'Abdu'llâh Efendi yirine Hâşekî Sulţân Medresesi ile tekrîm, otuz bir Şa'bân'ında selef-i sâliŧi Şıdķı Efendi yirine Sulţân Selîm-i Qadîm Medresesi ile ta'zîm olunup otuz iki Muħarrem'inde Motonî Aħmed Efendi yirine Quds-i Şerîf ķazâsıyla teşrîf olındılar. Otuz üç Rebî'ül-âħir'inde ma'zül ve yirleri Fenârî-zâde Şeyhî⁴ Efendi'ye virildükde redd itmekle ŧoķuz-zâde 'Abdü'l-vehħâb Efendi ķa-bül eyledi. Otuz beş Zî'l-ķa'de'sinde Şa'râvî 'Abdü'r-raħîm Efendi yirine Mekke-i Mükerrreme ķazâsı 'inâyet olındukda Cem'î Ćelebi bu ĝüne târiħ dimişdür:

1 ibnü'l-mevlâ S: -H.

2 kü'üs S: ĝüş H.

3 ŧeref-baħşâ, yigirmi bir Ramazân'ında Baħrî-zâde Efendi yirine Zâl Paşa Medresesi'ne S: -H.

4 S 11b.

Mısrâ'

Vâlî-i Ka'be oldu bir 'Allâme-i Hâyder-siyer'¹

Lâkin gitmemekle otuz altı Cumâde'l-âhire'sinde ol manşib-ı celil ile Kara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi tebcil kılınup bunlar Münşî 'Abdü'l-kerîm Efendi yerine Galağa kazâsına naql olındılar. Otuz yedi Zî'l-ka'de'sinde 'azl ve yirlerine Rızâyî 'Alî Efendi vaşl olındı. Otuz sekiz Şa'bân'ında Anaçolî pâyesi zamîmesiyle Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi üzerinden Güzelhişâr kazâsı arpalık ta'yîn olınup otuz toğuz senesi hilâlinde 'ammu-zâdeleri Nakîbü'l-eş-râf Şerîf Efendi hazretleri manşib-ı celil-i neçâbeti bunlara ferâğat ve te'kid-i 'alâka-i mağabbet için 'akd-i peyvend-i muşâheret itmişler idi. Manşib-ı neçâbete Cem'î Çelebi didüğü târihdür:

Mısrâ'

A'lem-i âl-i 'abâ oldu nakîb şerefâ'²

Kırk Zî'l-ka'de'sinde selefleri Şerîf Efendi terk-i cihân-ı fânî ve 'azm-i beğâyı câvidânî itdüklerinde mutaşarrif oldukları vazîfe ve Dimetoka kazâsı arpalığı bunlara erzânî görülmüş idi. Kırk iki Şevvâl'inde Dervîş Ebâbil Efendi mañlûlinden Rodoscuğ kazâsı dañı zamîme-i revâtibleri kılındı. Kırk üç Zî'l-ka'de'sinde sâbıku't-terceme Añî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi'nün ziyâfetlerine duñul töhmetiyle deryâdan³ kazâ-yı Mekke-i Mükerrreme nâmiyla İstanbul'dan çard u ib'âd ve Medîne-i Münevvere kazâsından munfaşıl Ankaravî Seyyid Mehemmed Efendi rütbe-i vâlâ-yı neçâbete iş'âd olındı. Kırk dört Ramazân'ında Cidde İskelesi'ne qarîb varduğlarında mütevârî-i emvâc-ı bañr-i rahmet-i cenâb-ı melik-i Ğafûr ve ol gevher-i kân-ı 'ilm ü 'irfân Cidde-i ma'mûrede mestûr olduğı peyam-ı bî-intizâmı vârid oldu.

Mevlânâ-yı müşârün ileyh *efâza'llâhu şe'âbibe'l-mağfireti 'aleyh*,⁴ zât-ı sütüde-sıfâtı ma'ârif ü kemâlâtlâ meşhûn ve şandük-ı derûnında nuğûd-ı envâ'-ı fezâ'il mañzûn, envâr-ı kelâm-ı mu'ciz-nizâmı mişkât-ı encümen-i ehl-i 'irfân ve âşâr-ı aklâm-ı müşkin-erçâmı mânend-i çemenzâr-ı cinân, şafa-bağş-ı ehl-i iz'ân, şî'r ü inşâda mâhir, mecmû'a-i fezâ'il ü nevâdir idi.

1 والى كعبه اولدى بر علامة حيدر سير

2 اعلم آل عبا اولدى نقيب شرقا

3 deryâdan S: derbân-ı H.

4 "Allah en duru mağfiret tanelerini ona lutfetsin."

Âşârlarından Şeyhî mahlaşı ile müretteb ü mükemmel *Divân-ı* belâgat-‘un-
vânları vardır. Bu eş‘âr nümüne-i güftâr-ı dürer-bârlarıdır:

ez-**Kaşâ'id**

Şıfat-ı Bahâr

İrişüp tâze çemen ‘arz-ı cemâl itdi bahâr
Dil-ber-i nev-ğaça döndi yine şahn-ı gülzâr [11^b]

Lâle vü nergis ile rişte-i bārânı gören
Bâğı kandil ile zeyn oldu şanur câmi‘vâr

İrgürince haber-i kahrını emvâca şabâ
Biri birin başarağ çizdiler ol demde kenâr

Şimdi göstermese ol deñlü n’ola şi‘r-i terüm
Var dağı âyine-i hâtır-ı fâtirde gubâr

Zulmet-âbâd-ı elemden çıkar ihsân eyle
Pertev-i lufti tarîkumda idüp meş‘aledâr

Şıfat-ı Şitâ

Berfden soñra açıldı felek âyine-fâm
Yüzi ağ alnı açığ bir güzel oldu eyyâm

Sâyesinde n’ola hoş geçseler anuñ enhâr
Kırdı şahrâda yine berfle eşcâr hıyâm

Toliya başdıracağ sâki-i devrân-ı şitâ
Niçe nañl anda yıkıldı nitekim mest-i müdâm

Şıfat-ı Şubh

Hoşâ şubh-ı tarabnâki hoşâ vaqt-i şenâ-h‘ânî
Ki dehri rüşen itdi mihr-i ‘adl-i zıll-ı Yezdânî

Dahı bir böyle gün doğmuş degüldür başına halkıñ
Hudâ gerdân idelden günbed-i gerdün-ı gerdanı

Kemân alduqça destüñe mişâl-i Rüstem-i destân
Şanurlar burc-i kavse geldi hürşid-i dıraşşânî

Şehâ sensin o şems-i ma'delet kim hâzret-i Bârî
Senüñ devründe hayra döndürüpdür hâl-i devrânî¹

Şeb-i zulmün zalâmın ma'la'-ı devletde mahv itdün
Beli hengâm-ı şubh irer cihâna feyz-i Rabbânî

ez-Gazeliyyât

Qarârum yoq sefer qaşdın idelden ol semen-simâ
Metâ'-ı şabrı hayfâ bir seferli eyledi yağma

Qaçan kim girye itsem ol dür-i yek-tâyı añduqça
İki göz arasında zâhir olur bir 'aceb deryâ

Yoliyla eyledüm pîr-i muğândan Şeyhiyâ tekmil
Müdâm elde çoludur anuñ için sāğar-ı şahbâ

Ve lehu

Per-i zühd ü ma'ârifle iden pervâz bî-hemtâ
Uçar evc-i kerâmetde velâyetde olur 'Ankâ

Bulan lü'lü-yi temkîni qarâr-ı bahre vâşıldur
Mişâl-i seyl-i seyyâl irdügiyle eylemez gavğâ

Ve lehu

İrenler gibi 'âlî-himmet ol tāk-ı semâdan geç
İdüp kaç'-ı menâzil bu cisir-i pür-'anâdan geç

Maḥabbet bezmine gel ḥün-ı dil nüş it benüm cānum
Vefâ cāmıyla ser-mest ol şarâb-ı dil-güşâdan geç

Özün cām-ı ta'alluḡdan ḫalâş it ey dil-i çälâk
Olur sevdâ degüldür çenber-i zülf-i dü-tâdan geç

Yapış süzen gibi dāmân-ı 'İsâ'ya tecerrüd kıł
İrem dirseñ sipihr-i açlasa tâc u kabâdan geç

Ve lehu

Mihr-i ruḫsârına bād eyler dü zülfin perdedâr
Âh elinden baña yüz göstermez oldu rüzgâr

Ve lehu

Kıl kadar söz yiri yok müy-ı miyânında velî
Diğḡat olınsa lebi söz götürür bir yirdür

Ḥâk-i râhı ter olur eşk-i terümden o şehün
Gelün inşâf idelüm ter düşicek yirlerdür

Ve lehu

Her ne raḡib bâğına degse raḡib olur
Ol şûra ḫâk-i tîrede lâ-büd diken biter

Ve lehu

Büse luḡf eyle disem ol dil-rübâ yüz döndürür
Luḡf ider ma'nâda ammâ şüretâ yüz döndürür

Baḡma çarḡ-ı bî-şebâtuñ şüret-i iḡbâline
Aşılı âyinedür ırmaz dilâ yüz döndürür

Ḥalka-i zikre girer yüz dâne ser-gerdân ile
Râst geldükce baña ol meh-liḡâ yüz döndürür

Görseler ol kâfirüñ zülf-i çelipâ peykerüñ
Şübha-i şad dânededen ehl-i riyâ yüz döndürür

Rüzgâr şarşar-ı kahruñ ile geçse muttaşıl
Şanma senden şem'aveş Şeyhî şehâ yüz döndürür

Ve lehu

Emdürür la'lin o meh üftâdesine cân virür
İstesem ammâ der-âgûş-ı miyânın yan virür

Va'de-i vaşlı yakın oldu diyü şad olma kim
Esb-i nâzı zîr-i rân eyleser çok meydân virür

Ve lehu

Elin bûs itmege 'uşşâka hergiz ol güzel virmez
Bu istignâ begüm böyle çalursa bize el virmez

Ve lehu

İderken evc-i istignâya bî-pervâ çıqup pervâz
Gönül murğını gâfil avladı ol gözleri şebbâz [12^a]

Ve lehu

Kâküli şeb yüzi meh nâhun-ı engüştü hilâl
Bir güzeldür depeden tırnağa dek hüsn ü cemâl

Ve lehu

'İbâdetle hemân cennet diler Hâk'dan olup gâfil
Ne fikre kulluğ eyler zâhid-i nâ-dânı gör ey dil

Ve lehu

Ruḥ-ı pür-tâbuña öykünme fikrin eylesün tebdil
Çulağından çıkarsun ol fetili ey şanem kandil

Vişâle va'de kılmış necm-i bahtumla barışmışken
Sipihriñ gerdişi ol âftâbı eyledi tahtvîl

Müdâm elde töludur cām-ı mey noqşân pezîr olmaz
Yoliyla eyledüm pîr-i muğândan Şeyhiyâ tekmîl¹

Ve lehu

‘Ömrümdür ey perî didüm ol kâkül-i siyâh
Luţf ile didi ‘ömrüñ uzun eylesün İläh

Ve lehu

Geçemez nesne şehâ sîneme peykânlardan
Cebedür işte bu hem tîguña hem hançerüñe

Münkesir gönlimüzi yap yeñiden ey sâķî
Bir iki şişe üfür meykedede gel yirüñe

Ve lehu

Ṭut güş-ı cānı kulkul-ı şahbâ-yı şāfiye
Meclisde söyler oldı şurâhî şurâhiye

Sâķi-nâme'lerinden

Gel ey mest-i peymâne-i ma'rifet
Getür raķşa sâķiyi sāgar-şifat

Dilüñde senüñ sırr-ı arz u semâ
Şunuldı saña cām-ı ‘âlem-nümâ

Elüñde olup cām u rıtl-ı girân
Terâzüdan aġsun mey-i erġavân

1 Yazar bu beyti sehven iki kez yazmıştır. Daha evvelki şekli şöyledir:
“Yoliyla eyledüm pîr-i muğândan Şeyhiyâ tekmîl
Müdâm elde töludur anuñ için sāgar-ı şahbâ”

Ola seyl-i meyden vücûdum tebâh
Baña olmaya bir dağı sedd-i rāh¹

O şahbâyı Şeyhî'ye yâ Rab içür
Anı bir ayaqla felekden geçür

Anuñ neşvesin eylemekle 'ıyân
Kabağ gibi Manşür aşıldı hemân

Haşâdur açılmaz bu püşide kâr
Yaşâkdur içilmez şarâb âşkâr

Nühüfte gerek sırr-ı bezm-i elest
Anuñçün sühan cāmın itdüm şikest

İrüp gâyetine rahîk-ı kelâm
Humın eyledüm ser-be-mühr-i hitâm

Şurâhî-i hâme olup ser-nigün
Bu meydânı tutdı mey-i lâle-gün

Bitürdüm bu nazm-ı ter-i sâdeyi
Düketdüm sebûda olan bâdeyi

Hum-ı sîne pür-meydür ammâ dilâ
Harîfân-ı hem-meşrebe eş-şalâ

Yâverî-zâde Kâbilî Efendi [Meḥemmed] {Kâbilî}

el-Mevlâ Meḥemmed bin 'Abdü'l-ġanî. Vilâyet-i Ḥamid a'mâlınden Isparta nâm kaşabadan zühür ve "Yâverî-zâde Efendi" demekle zebân-zed-i cumhür olmuş idi. Taḥşîl-i bizâ'a-i 'ilmiyye ve 'azm-i tarîk-ı resmîyye eyleyüp çâr-bâliş-nişîn-i mesned-i iftâ Şun'u'llâh Efendi'den mülâzemetle kâm-revâ olup² devr-i

1 S 12b.

2 olup S: -H.

merâtib ve ahz-ı merâtib iderek kırk akçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ yigirmi beş Rebî'ül-evvel'inde Tezkireci 'Abdü'l-laṭîf Efendi yerine Cānbāziyye Medresesi hāricine 'āric ve beyne'l-aḳrān şeref-i imtiyāz ile mübtehic olup yigirmi yedi¹ Receb'inde 'Ömer Efendi yerine Topkapusı dāhilinde Aḫmed Paşa Medresesi virilüp yigirmi sekiz Muḫarrem'inde Şarı 'Abdu'llāh Efendi yerine Dāvūd Paşa Medresesi'ne taḫrîk olunmuş idi. Yigirmi toḳuz Zî'l-ḫicce'sinde Rızāyī 'Alī Efendi yerine Şeyḫü'l-İslām Zekeriyā Efendi Medresesi Ülāsı ile ikrām olunup otuz bir² Zî'l-ḳa'de'sinde Mollā Aḫmed-zāde Seyyid Meḫammed Efendi yerine Gevher Ḥān Sultān Medresesi iḫsān, otuz iki Receb'inde selef-i sālifi Rızāyī Efendi yerine Şaḫn-ı Şemāniyye'den biriyle taḫşil-i 'izz ü şān itmişler idi. Sene-i mezkûre³ Zî'l-ḫicce'sinde Martolos-zāde Muştafā Efendi yerine maḫrûsa-i Burusa'da Murādiyye Medresesi'ne naḳl olunup otuz dört Şafer'inde Seyyid 'Alī Çelebi yerine İsmiḫān Sultān Medresesi'nde seccāde-niḫşin-i ders ü ifāde, sene-i mezkûre⁴ Zî'l-ḫicce'sinde Ḳabaḳulaḳ-zāde Ebu'l-irşād Meḫammed Efendi yerine Ḥākāniyye-i Vefāda feyz-baḫş-ı erbāb-ı istifāde oldılar. Otuz altı Receb'inde Mütevellî-zāde Muştafā Efendi yerine Medāris-i Süleymāniyye'nün biriyle tekmil-i devre-i merâtib eyleyüp otuz sekiz Şevvāl'inde yine selef-i sālifleri Rızāyī Efendi yerine Ğalaṭa ḳazāsı tevciḫ olunmuş idi. Kırk Zî'l-ḫicce'sinde ma'zül ve yirlerine Serçe Hüseyin Efendi mevşül oldu. Kırk iki Şevvāl'inde Ḳaba Receb Efendi üzerinden Nāzilli ḳazāsı arpalık virilmiş idi. Kırk dört Şafer'inde Ḥ'āce Fesād 'Ömer Efendi maḫlûlinden Selanik ḳāḫisi olmuş iken [12^b] sene-i mezkûre Şevvāl'inde selefleri gibi dā'in-i ecel müteḳāzî ve ḳazā-yı deyn-i vācibü'l-edā-yı cāna rāzî olduklarında manşib-ı maḫlûle Yavuz-zāde Seyyid Muştafā Efendi ḳāḫi oldu.

Mevlānā-yı mezbûr 'ilm ü faẓlla meşhûr, ḫakkāk-i cevāhir-i menşûr u mevzûn, şarrāf-ı nuḳûd-ı ma'ārif-i gün-ā-gün, ekşer-i fûnûnda māhir, mecmû'a-i cevāhir-i nevādir idi.

Āşārlarından Ḳābili maḫlaşı ile eş'ār-ı dürer-bārları olup bu ebyāt-ı munteḫab güftār-ı belāgat-simātudur:

1 yigirmi yedi S: biñ yigirmi yedi H.

2 otuz bir H: otuz S.

3 mezkûre S: mezbûre H.

4 mezkûre S: mezbûre H.

Nazm

Girüp o yâr ile keştîye seyr ide a'dâ
Kenârdan baĸa lâyıĸ mı 'âşık-ı şeydâ

Ve lehu

Yine benefşe vü sünbül açıldı gitdi şitâ
Bahâr қоқıları geldi esdi bād-ı şabâ

Ve lehu

İderdi bezm-i 'âlemde felek anı da nâ-peydâ
Eger kendi çerâĸı olmasa mihr-i cihân-ârâ

Ve lehu

Egerçi zevraĸ-ı mey batdı şimdi Қâbili ammâ
Çıĸarur yine dülâb ile çarĸ-ı felek anı

Nergisî-zâde Meĸammed Efendi {Nergisî}

el-Mevlâ Meĸammed bin Aĸmed. Rûmili қузâtından Nergisî Aĸmed Efendi'nün necl-i necîb-i ercmeni ve ĸâşıl-ı 'ömr-i berûmendi Nergisî-zâde Meĸammed Efendi'dür.

Beyt

ĸarîm-i câmi'-i ehl-i ma'ârifüñ dâ'im
Maĸâm-ı pâkine¹ bir zer çerâĸdur Nergis

Sarây-ı Bosna'dan dîde-güşâ ve mişâl-i nergis-i şehlâ şaĸn-ı vücûda revnaĸ-baĸşâ olmış idi. Ol diyâr-ı celilü'l-i'tibârda zînet-efzâ-yı mecâlis-i ifâde ve ta'lîm-i 'ulûm u ma'ârifîe âmâde olan erbâb-ı 'ilm ve esâtîze pîşgâhlarından münfek olmayup zekâ-yı ĸudâ-dâd ve sa'y-i bî-şümâr u ictihâd ile mesned-ârâ-yı bezm-i isti'dâd olup mânend-i nergis-i ra'nâ ĸadîĸa-i i'tibâr-ı enâmde rû-nümâ olduĸda vaĸan-ı aşlîden güzer ve Dârü's-salĸanati'l-'aliyye maĸmiyye-i Қoştanĸınıyye'ye sefer idüp şadr-ı 'âlî-ĸadr Қâf-zâde Feyzü'llâh Efendi

1 S 13a.

merhūmuñ intisāb-ı bāb-ı şeref-me'āblarıyla 'izzet-yāb ve nazār-ı himmet-i bülendleriyle iktisāb-ı fezā'il-i bî-hisāb eyleyüp hıdmetlerinden şeref-i mülā-zemetle mümtāz ve i'tibār-ı kibār-ı 'aşr ile qarīn-i 'izz ü imtiyāz olduğdan soñ-ra devr-i medāris-i mu'tāde iderek kırk aqçe medreseden ma'zül iken vādī-i kazāya sālīk olmağla Rūmili qalem-revinde Ğabele ve Mostar ve Manastır ve Yeñibāzār ve müte'addid menāşib-ı sitte-i mu'tebereye bi-haseb-i iktizā'i' t-ṭarīk vāşil ve her birinde emşālinden ziyāde tekrīm ile merāma nā'il olup biñ kırk dört Receb'inde pādīşāh-ı 'ālī-nijād Sulṭān Murād Hān hazretleri Revān Seferi'ne müteveccih olduklarında veqāyī'-nūvis ta'yin olunmuş idi. Sene-i mezkūre Şevvāl'inde Gekibuze menziline vuşullerinde atdan düşmekle bād-ı semūm-ı ecel-i bî-emān ile gülistān-ı 'ömr-i nāzenin berbād u perīşān olup qāmet-i serv-i ra'nāsı üftāde-i hāk ü hūn ve ol qaşaba mezārīstānında medfūndur:

Beyt

Lafzen ü ma'nen didüm tārīhini
 Āh biñ kırk dördde göçdi Nergisi¹

tārīhin naqş-ı kitābe-i seng-i mezārı itmişlerdür.

Mevlānā-yı merqūm harīş-i iktinā-yı 'ulūm, ma'ārif-i 'ilmiyye ile meşhūr-ı 'ālemiyān, vādī-i şī'rde bî-mu'ādil-i aqrān, cihet-i inşā ve hūsn-i edāda muhayyerü'l-ukūl ve pensendide-i kümmelīn-i fuḥūl idi.

Āşār-ı celīlesinden *Münşe'āt-ı mekātib-i mergūbeleri* ve *Hamse* ismiyle müsem mā *Nihālistān* ve *İksir-i Devlet*,² ve *Qānūnu'r-reşād* ve *Meşāḳku'l-üşşāḳ* ve *Ğazavāt-ı Mesleme* nām edā-yı rengin ve ta'bīr-i dil-nişin ile hikāyāt-ı 'acibe ve veqāyī'-i ġarībeyi hāvī beş te'lif-i laṭifleri daḫı vardur ki erbāb-ı ma'ārif bey-ninde mergūb bir eşer-i sūtūde-üslūbdur. Vādī-i hoş-nūvisde daḫı mānend-i hāme-i mu'ciz-raqam mümtāz u müsellemler olup āşār-ı qālemi olan kütüb-i celilü'l-i'tibār çārsū-yı rağbet-i fuḫalāda girān-qadr ü bahādār ve mā-bihī'l-if-tihārdur:

Ḥayāt-ı tāze virdi fenn-i haṭṭ u şī'r ü inşāya
 Mesihāsā Meḫemmed Nergisi-i mu'cize-güyā

1 Āh Bīk قرق دورده کوچدی نرکسی

2 Bu eserin diğeri adı *İksir-i Sa'ādet*'tir. Bkz. Bahir Selçuk, "NERGİSİ, Mehmed", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://www.turkedebiyatilisimlerozlugu.com/index.php?sayfa=detayRebi'ül-ahirdetay=310>

ve sür'at-i taḥrîri daḡı taḡrîrden dŭrdur. Ḥattâ yevmen mine'l-eyyâm Sulṭân Bâyezîd [13^a] Ḥân Câmî'-i Şerîfi'nden *Avâmil*'i mâşiyen taḡrîre bed' idüp Sulṭân Meḡemmed Ḥân Câmî'-i Şerîfi'ne gelince itmâm itdüğü şîḡâtdan mer-vîdür. Ḥuşûşâ kırık günde bir *Tefsîr-i Kâdî* taḡrîr itdüğü ve eyyâm-ı ḡalilede bu gŭne envâ'-ı kŭtŭb taḡrîri ḡayret-efzâ-yı ḡaṡ-nŭvîsân-ı tîz-destândur. Bunlar-dan mâ'adâ Nergîsî maḡlaşî ile eṡ'âr-ı âbdârı vardur. Bu ebyât andan nŭmŭne-dârdur:

ez-Ḳaşâ'id-i Şîfat-ı Şitâ

Cihâna virdi Ḥudâ bir seḡer yine zîver
Döşendi şaḡn-ı zemîne beyâz dîbâlar

Aḡardı¹ penbe-mişâl oldı berfle şaḡrâ
Nitekim sîne-i zîbâ-yı yâr-ı sîmîn-ber

Temŭz yaḡmıṡ idi sînesinde bâḡun dâḡ
Şitâ teraḡḡum idüp penbe ḡor o dâḡa meḡer

ez-Ġazeliyyât

Yanardı nâr-ı ḡamla cism-i şad pârem kebâbâsâ
Eger saḡḡâ-yı dîde dŭkmeyeydi eṡki âbâsâ

Çekilmez şehd-i la'lŭnden sŭveydâ-yı dil-i 'âşîḡ
Ne deñlü men' olinsa cân atar yine zŭbâbâsâ²

Ṭoḡınduḡca ḡayâl-i ebruvânuñ rişte-i câna
Fiḡân eyler dil-i şŭrîde derdinden rebâbâsâ

Ne ma'nâlar ne sŭzler mŭndericdŭr safḡa-i dilde
Egerçi şŭret-i zâhirde ḡâmüşam kitâbâsâ

Gezer elden ele sâḡar gibi ey Nergîsî şî'rŭñ
Neşâṡ-efzâ olur yârâna mazmŭnuñ şarâbâsâ

1 Aḡardı S: Âḡîr H.

2 S 13b.

Ve lehu

Hem-nişini her kimün bir mâh-ı mihr-endâm olur
Gicesi adr olur anuñ gündüzi bayram olur

Fülk-i dil almaz kenâr-ı bar-i amda Nergisi
İrişür 'ummân-ı vaşl-ı dil-bere eyyâm olur

Ve lehu

Bedre degül nigâhı cihânuñ hilâledür
Noşnadur nazarları şanma kemâledür

Ve lehu

Ararken defter-i gülde maall-i 'arız-ı yârı
Şabâ birbirine atdı seer evrâ-ı gülzârı

Gökdereli-zâde Amed Efendi

el-Mevlâ Amed. Marûsa-i Burusa'dan zühür ve "Gökdereli-zâde Efendi" demekle meşhür olmuş idi. Tahşil-i 'ilme muvaffaq ve erbâb-ı isti'dâda mülak olup ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve at'-ı arika 'âzım olduda devr-i merâtib iderek kırk açe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz beş Ramazân'ında Derzî-zâde Bustân Efendi yirine maşat-ı re'si olan marûsa-i merûmede 'İsâ Beg Medresesi ile kâm-revâ olmuş idi. Otuz yedi Rebî'ü'l-evvel'inde yirinde dâhil i'tibâr olunup sene-i mezbûre Ramazân'ında müteâ'id olup yiri Kızıklı Meemmed Efendi'ye virildi. Kırk Receb'inde oyun Nâ'ibi Meemmed Efendi yirine Trablus-ı Şâm azâsı in'âm olunup kırk iki Muarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Mecdî 'Alî Efendi mevşûl oldu. Kırk dört Şafer'inde 'Acem 'Abdü'l-anî Efendi yirine ayşeriyye azâsına vuşûl bulmuş iken sene-i mezkûre Zi'l-a'de'sinde pâdişâh-ı 'âlem-penâh Sulân Murâd Hân-ı encüm-sipâh hazretleri şevket ü 'âzametle Revân Seferi'ne 'âzîmet buyurup at'-ı menâzil iderek ayşeriyye azâsına duûllerinde zehâ'ir tedârikinde tehâvün ü taşir töhmetiyle Murtazâ Paşa amz eyleyüp mazar-ı âzab-ı husrevânî olmala mâh-ı merûmuñ yigirmi beşinci günü diyâr-ı 'ademe önderildi.

Mevlânâ-yı mezbûr ma'ârif ile meşhûr, nîk-haşlet, merd-i şâfi-ṭaviyyet idi.

'Uşşâkî-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-'azîz ibnü's-Şeyh Hüsâmü'd-dîn el-'Uşşâkî. Kibâr-ı meşâ-yih-ı t̄arîka-i Halvetiyye'den olup civâr-ı saltanat-ı 'aliyyede K̄âsım Paşa kaşaba-sında vâkı'a zâviyelerinde seccâde-nişîn-i irşâd ve kuṭb-ı dâ'ire-i efrâd iken elf-i kâmil hüdûdında 'azm-i 'âlem-i 'ukbâ eyleyen tecelliyât-ı ilâhiyyenüñ dil ü cân ile müştâkı eş-Şeyh Hüsâmü'd-dîn el-'Uşşâkî ḥazretlerinüñ maḥdûm-ı s̄anî-i fezâ'il-i perveri ve tercemeleri *Zeyl-i 'Atâyi'*de mezkûr olan 'Uşşâkî-zâde Muştafâ Efendi'nün birâder-i kihterleridir. Tahşil-i 'ulûm u ma'ârifde bezl-i ictihâd ve âb-yârî-i feyz-i Hüdâ-dâd ile tekmîl-i meleke-i isti'dâd eyledükden sonra [13^b] 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve t̄arîk-ı tederise 'âzim olup aḥz-ı medâ-ris ve 'aḥd-i mecâlis iderek kırk aḥçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi tokuz Şafer'inde Kevâkibi-zâde İbrâhîm Efendi yerine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile sa'id olup otuz Reb'ü'l-âhir'inde Naḥş-bend-zâde Meḥemmed Efendi yerine Pîri Paşa dârü'l-ifâdesine revnaḥ-baḥşâ, otuz iki Muḥarrem'inde Ḥasan Kethudâ-zâde Ḥasan Efendi yerine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi'ne zînet-efzâ olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Şa'bân'ında tafşîli *Zeyl-i 'Atâyi'*de maştûr cem'iyet-i Câmî'-i Ebu'l-feth Sultân Meḥemmed Ḥânî Vaḥ'ası'nda¹ 'alâ-t̄arîkı'n-nefy K̄araḥiṣâr'da Aḥmed Paşa Medresesi'ne gönderilüp sene-i merḳûme Zi'l-ka'de'sinde cülûs-ı hümâyûn-ı Murâd Ḥânî'de 'inâyet ü 'âṭifete maḳrûn olmalarıyla sene-i mezkûre Zi'l-ḥicce'sinde Rodos müftîsi 'Abdü'l-'azîz Efendi tahillesi yerine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün biriyle talṭîf olunup otuz dört Şafer'inde Yâverî-zâde² Meḥemmed Efendi yerine maḥrûsa-i Burusâda Murâdiyye Medresesi rızâ-dâdeleri oldu. Sene-i mezbûre Zi'l-ḥicce'sinde selefleri Yâverî-zâde Efendi yerine İsmiḥân Sultân Medresesi iḥşân, otuz yedi Şa'bân'ında Şâdiḳ-zâde 'Abdu'llâh Efendi yerine Üsküdar'da vâkı'a

1 **H ve S Der-kenâr:** Câmî'-i Ebu'l-feth Sultân Meḥemmed Ḥânî Vaḥ'ası bu güne olmuşdur ki biñ otuz iki Receb'inde Şadr-ı A'zam Merre Hüseyñ Paşa zümre-i kuẗâtdan bir bî-günâhı ta'zir itmek ile 'amme-i 'âlem dil-gîr olup 'ulemâdan cem'-i keşir Câmî'-i Ebu'l-feth'e varup meşrû' u ma'ḳûl üzre ittifaḳ ve ol müslim-i bî-günâhuñ ḥaḳḳını iḥḳâḳ murâd itdüklerinde yeniçeri ağası irsâl olunup şadme-i ḳahr ile cem'iyetlerini perişân itdükden sonra ba'z-ı eşrâf 'azl ü nefy olunmuşlar idi.

2 S 14a.

Vâlîde Sulţân Medresesi ile taḥşîl-i 'izz ü şân eyleyüp otuz sekiz Şevvâl'inde 'Abdu'r-raḥmân Emîri Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den birine tefrî', kırık Zî'l-ḥicce'sinde Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine Ḥalebü'ş-şebâ kazâsı ḥükümetiyle tevķî' olındılar. Kırık iki Rebî'ül-evvel'inde ma'zül ve yirlerine Ḥ'âce-zâde Mes'ud Efendi mevşül oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ kırık beş Rebî'ül-evvel'inüñ on yedinci Aḥad günü terk-i bahâristân-ı cihân-ı fânî ve 'azm-i gülîstân-ı raḥmet-i câvidânî kıilup vâlid-i mâcidleri zâviyeleri sâḥasında mütevârî-i ḥâk-i 'anber-fâm oldılar.

Mevlânâ-yı mezbûr mekârim-i aḥlâk ile meşhûr, 'ilm ü fazîletde müşârik-i emşâl, maḥdûm-ı melek-ḥişâl, hoş-şoḥbet, 'âlî-menḳabet idi.

Manţikî Aḥmed Efendi {Manţikî}

el-Mevlâ Aḥmed ibnü'l-monlâ Zeynü'd-dîn el-'Acemî en-Naḥcivânî. Biñ üç târiḥinde mâh-tâb-ı vücûdî şehri-Şâm'dan lem'a-nümâ-yı şubḥ-ı zuḥûr ve âftâb-ı feyz-i ezelden istifâza-i nûr-ı şu'ur itdükde Mollâ Şeref-i Dımişkî'den kesb-i muḳaddimât-ı 'ulûma şürû' ve vâşıl-ı netâ'ic-i uşul ü fûrû' olduğdan soñra dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve 'ulemâ-yı kirâma ḥıdmet ile birinden nâ'il-i şeref-i mülâzemet olup devr-i medâris-i mu'tade ile kırık aççe medreseye mevşül ve andan daḥı ma'zül iken biñ yigirmi toḳuz Cumâde'l-ülâ'sında Şalbaş Ḥasan Efendi yirine maḥmiyye-i Edrine'de Çuḳacı Ḥâcî Medresesi'ne ḥâric ile 'âric, otuz Şa'bân'ında Anḳaravî Es'ad Efendi yirine Ülä-yı Ḥusrev Kethudâ Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Otuz bir Receb'inde Vaḳ'a-i 'Oşmân Ḥânî sebebiyle 'azl olunup medreseleri Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâķî Efendi'ye virildi. Otuz dört Şafer'inde 'Ömer Efendi yirine İbrâḥîm Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḥaķîḳ olup otuz beş Ramazân'ında yirlerinde dâḥil i'tibâr olunup otuz sekiz Şa'bân'ında selefi 'Ömer Efendi yirine Edrineḳapusu'nda vâķ'a Mihrümâḥ Sulţân Medresesi iḥsân, otuz toḳuz Ramazân'ında Kebîrî Meḥemmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nüñ birine şâyân olmuşlar idi. Kırık Cumâde'l-âḥire'sinde selefi Meḥemmed Efendi yirine Zâl Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görilüp sene-i mezbûre Zî'l-ḳa'de'sinde Ḥaṭṭâṭ Şeyḥî Aḥmed Efendi yirine Sulţân Selim-i Ḳadîm Medresesi ile tekrîm, kırık iki Ramazân'ında Vardarî Şeyḥ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nüñ biriyle ta'zîm olındılar. Kırık dört Muḥarrem'inde Bahâyî Meḥemmed Efendi [14^a] yirine Ḥale-

büş-şehbâ kazâsı i'tâ olunup sene-i mezkûre Zi'l-hicce'sinde Kâdî-zâde Şeyhî Ahmed Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm kazâsına naql ve yirlerine 'Allâmek Mehemmed Efendi vaşl olındı. Ol eşnâda Şâm vâlisi muşâhib-i şehriyârî Silâhdâr Muştafâ Paşa mütesellimi Çiftelerli 'Osmân Ağâ'nuñ mücerred hevâsına tâbi' olmayup belki ikâ'-ı mezâlîme mâni' olmağla beynehümâda münâfere vü şikâk vâki' olmağın binâ'en 'aleyh Revân fethinde donanma emri geldükde "Kâdî efendi Şâlihîyye'de bulunmağla donanma huşuşında tehâvün itdüginden mâ'adâ erkân-ı Devlet-i 'Aliyye'ye içâle ider. Huşuşâ hıdmetinde olduğumuz nedim-i şehriyârî paşa hazretleri her bâr lisânından sâlim degüldür." diyü 'arz u i'lâm itdükde paşa-yı müşârün ileyh dahı pây-e-i serîr-i şehenşâhiye 'arz ve izâlesini taşvîb idicek çok geçmedin 'azlle mücâzâtdan mâ'adâ Mışr vâlisi Şarı Hüseyin Paşa'ya izâlesi¹ bâbında fermân şâdır olmağla kırk beş Cumâde'l-âhîre'sinde Şâm'a yaklaşduğda âdem irsâl idüp mezbûri diyâr-ı 'ademe gönderdi. Cemî'-i mâ-meleki beytü'l-mâl için ahz olunup manşib-ı maḥlûle Diyârbekr kâdîsi Bosnevî Şa'bân Efendi menkûl ve anlaruñ yiri Kara Süleymân Efendi'ye virilmiş iken kabûl itmemekle Dervîş Efendi mevşül oldı.

Mevlânâ-yı merķûm câmi'-i eştât-ı 'ulûm, mecmû'-ı ma'lûmatuñ eri, 'arâ'is-i efkâruñ şevheri, deryâ-yı tab'ı gevher-nişâr-ı manzûm u mensûr, hoş-şoḫbetlikle meşhûr, tevâriḫ ü muḥâdarâtda müstaḫzır, nevâdir-i kelimâtında mübâlağâtı vâfir, leṭâ'ifi tarab-efzâ ve nuḫl-i meclis-i yârân-ı şafâdur.

Âşârlarından kaşâ'id-i 'Arabîyyeleri ve Türkî *Divân-ı* eş'arları vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

ez-Kaşâ'id

Her şâḫ gösterüp yed-i beyzâ Kelimvâr
Oldı mişâl-i vâdi-i Eymen şüküfezâr

Faşl-ı şebâbdan dem urup rûzgâr-ı pîr
İtdi nesîm sırr-ı Mesîḫâ'yı âşkâr

Ḳurtardı çeşm-i nergisi renc-i ḥumârdan
Zerrîn ḳadeḫ şunup eline sâḳi-i bahâr

Bintü'l-'ineb didükleri kâfir ne sihr ider
Düşdi ayağına yine pîrân-ı tevbekâr

Şüfî şarâbı zemm ider ammâ ne fâ'ide
Acı sözüne neş'eden evvel virür hümâr

Meclis kırınca ağzını tutmazsa vâ'izün
Kessün ümîdini mezeden rind-i bâde-h'âr

Rez duhteriyle germ olalum sâkiyâ bu gün
Berdü'l-'acüz-i zühd ü riyânuñ da vechi var

Hâlî bulunması kadehi lalenün aña
Virmezdi seng-i ta'ne ile jâle inkisâr

Deryâ-yı fikre çalsa n'ola Mantıķî arar
Güş-ı şeh-i cihâna sezâ dürr-i şâhvâr

ez-Ġazeliyyât

Açılma lâleveş aġyâra râzuñ olmasun¹ ifşâ
Olur zîrâ baña dâġ-ı derün ey ġonçe-i ra'nâ

Ve lehu

Baş egmez 'aşık-ı pâke düşürmez säyesin hâke
El irmez güşe-i dâmânına bir serv-i dil-keş var

Çerâġ-ı şem'-i hüsninden yaķar mihr-i cihân-ârâ
Felek mişlin getürmez bir hilâl ebrü-yı mehveş var

Ve lehu

Evrâķını taġıtdı şabâ muşhaf-ı gülün
Ķaldı oķınmadı niçe evrâdı bülbülün

1 olmasun S: olmuş H.

Beñzer ki faşl-ı dey¹ sebep oldı bürüdete
Bir yirde görmez olduğ ikisin gül ü mülün

Bir şemme bulmadı eşer-i zülf-i yârdan
Girdi nesîm gerçi 'urûķına sünbülün

Pîrâne ser üşenme reh-i 'ışķa düşmedin
Zâhid elüñde yoķ mı 'aşâ-yı tevekkülün

Bir boynı bağlu bende geçer Mantıķı saña
Düşse 'aceb mi pâyuña mânend-i kâkülün

Ve lehu

Ben neşvedâr-ı mihr-i cemâl-i maħabbetem
Mest-i ħarâb-ı câm-ı vişâl-i maħabbetem [14^b]

Gül-güne-i sirişķ-i dem-âlüd ile müdâm
Zînet-resân-ı çehre-i âl-i maħabbetem

Ve lehu

'Înânın çeşm-i giryân aldı dest-i ihtiyârumdan
Şavulsun baña seng-i râh olanlar reh-güzârumdan

Sürersin üstine ben ħâksârûñ raĥş-ı bî-dâdı
Niçün âyîne-i ħüsnün şaķınmazsın ħubârumdan

Ya dest-âvîz-i miĥnetle gelür yâ tuĥfe-i ħamla
Uşandum ħâşılı âmed-şüd-i leyl ü nehârumdan

Niçün ħayr ola gül-çîn-i vişâlün ħurrem olmışken
Gülistân-ı cemâlün feyz-i çeşm-i eşķ-bârumdan

1 dey S: du'â H.

Ne t̄ali'dür ki çeşm-i h̄'âbnâk-i bahtum açılmaz
 Kıyâmet fitnesi bîdâr olurken âh u zârumdan

Eküp tuhm-ı maḥabbet bâr-ı miḥnet ḥâşıl itmekdür
 Şorarsañ Mantıķı bâğ-ı cihânda kârzârumdan

Ve lehu

Şem'-i bezm arturmasun pervânenün germiyyetin
 Rûzgâr eyler perîşân kırkaram cem'iyyetin

Şerbet-i telḥ-i cefâdan ḥişsedâr olduķ yeter
 Bilek ey sâķî mey-i luṭfuñ daḥı keyfiyyetin¹

Şöyle telḥ itdi mezâķ-ı cānı zehr-i ğuşşa kim
 Toymaz oldu ḥaste-dil âb-ı ḥayâtuñ lezzetin

Sâyesin dervîş-i bî-berg ü nevâdan dür iden
 Şaķlasun ârâyiş-i tâbüta naḥl-i ķâmetin

Mantıķı 'âlemde yok bû-yı ḥaķîķatden eşer
 Beñzer eczâ-yı vücuduñ aldılar ḥâşşiyetin

Ve lehu

'Andelibün alma ey gül eşk-i çeşm-i pür-nemin
 Naķş iden âb üzre naķş itmiş güzellik 'âlemin

Başına tel şoķdı mağrûrâne sünbül gör hele
 Rûzgârıñ pençesinden kırtarur mı perçemin

Ķoynına girdi şabâ âheste âheste gülün
 Bir birine kıttı bülbül nağme-i zîr ü bemin

Ḳabza-i teşhîrine girse 'aceb mi rûzgâr
Ḳullanur zu'mınca Süleymân zamānuñ ḥâtemin

Ve lehu

Cân ḳurtaramaz kimse o ḥûn-ḥ'âruñ elinden
Bilmem nice dil bûse umar yâruñ elinden

Bir kez yüzine güldi diyü bülbül-i zâruñ
Güller yaḳasın ḳurtaramaz ḥâruñ elinden

Evvel irişen mîvesidür şâḥ-ı ümîdüñ
Seng-i sitem ol şûḥ-ı sitemkâruñ elinden

Göz dikse n'ola sûzen-i müjgânuña cânâ
Çâk oldu giribân-dil aḡyâruñ elinden

Kârı şeb u rûz ol şeh-i devrâna du'âdur
Artık ne gelür Mantıḳı-i zâruñ elinden

Ve lehu

Bâḡ-ı emel sebz olmadın geldük bu dehrüñ bâḡına
Bu rûzgâruñ degmedük biz bir yeşil yapraḡına

Ve lehu

İsterse söyünsün felegüñ meş'al-i mâhı
Dünyâya yeter sinemüzüñ şu'le-i âhı

Şimden girü yâhû seni ey şabr u taḥammül
Sulṫân-ı ḡamuñ ḳalbe hücüm itdi sipâhı

Bir gün düşürür 'ışḳ seni çâh-ı belâya
Elden ḳoma ey dil resen-i zülf-i siyâhı

Zâhid yüregün taş ise de gör çayanur mı
Bir kez hele gözden geçür ol tîr-i nigâhı

Ve lehu

Terdür dil-i mestânemüzün şimdi ayağı
Mey-ğânedede beñzer ki küpe geçdi ayağı

Cân ağzuma geldi heves-i la'l-i lebünle
Dâd ey şeh-i hûbân niçe bir bâde yasağı

Dehrün şıkılup duhter-i rez muhtesibinden
Hüm güşesine sînmîş iken atdı kapağı

Himmet umaruz pîr-i muğānuñ nefesinden
Şevk âteşinün Mantıkiyâ söndi çerâğı

Ḳaramanî Süleymân Efendi

el-Mevlâ Süleymân. Diyâr-ı Ḳaraman'dan zühür ve istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp 'ulemâ-yı Rûm hıdmetlerinden taḫşîl-i ma'ârif ü 'ulûm iderek kibâruñ birinden mülâzım ve tarîḳ-ı tadrîse 'âzım olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bîñ otuz iki Cumâde'l-ülâ'sında Paşa-zâde Süleymân Efendi yerine Hurremiyye Medresesi'ne hâric ile 'âric, otuz üç Cumâde'l-âḫire'sinde Pîr Aḫmed Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı Cedîd Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Otuz dört Şafer'inde Bosnevî Şâlih Efendi yerine Orḫaniyye-i İznîḳ Medresesi tevcih olunup ḳabûlden ibâ itmegin medrese-i mezbûre Şerḫî Meḫemmed Efendi'ye sezâ ve bunlar 'azle mübtelâ oldılar. [15^a] Sene-i mezkûre Cumâde'l-âḫire'sinde Ḳıyâmî-zâde Meḫemmed Efendi yerine Ḳoca Muştafa Paşa Medresesi virilüp otuz beş Şafer'inde Baḫşî-zâde Dâmâdî İbrâhîm Efendi yerine Ca'fer Ağa Medresesi'ne taḫrik olunmuş idi. Otuz sekiz Şevvâl'inde Muşlihü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yerine Şâh Sulṫân Medresesi iḫsân olunup kırk Receb'inde Baldır-zâde Şeyḫ Meḫemmed Efendi yerine medâris-i Şaḫn'ın biriyle taḫşîl-i

şevket ü şân eyleyüp kırk iki Muḥarrem'inde Anḳaravî Es'ad Efendi yirine Zâl Paşa Sulṭânı Medresesi erzânî görülmüş idi. Kırk beş Şa'bân'ında ders ü devri tamâm ve 'âlem-i 'uḳbâya hırâm eyleyüp medrese-i¹ maḥlûleleri Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ûd Efendi'ye in'âm olındı.

Merḥûm-ı merḳûm fazîlet-i 'ilmiyye ile ma'lûm, hoş-şoḫbet, müslim-i pākîze-ṭıynet idi.

Mecdûr² 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî. Taḫşîl-i 'ilm ü 'irfâna bezl ü ictihâd ve tekmîl-i meleke-i isti'dâd itdükden soñra 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve rāh-ı tedrîse 'âzim olup kırk aççe medreseden ma'zûl iken biñ otuz Rebî'ü'l-evvel'inde Hüseyn Efendi yirine Hâce Hâtûn Medresesi ile memnun kılinup otuz yedi Rebî'ü'l-evvel'inde Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Ülä-yı Mesîḫ Paşa Medresesi sezâ görüldi. Otuz toḳuz Receb'inde Manav Sinân Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Monlâ Yegân Medresesi virildükde gitmemekle kırk Zi'l-ḥicce'sinde 'azl olunup medrese-i merḳûme Ḳâḍî Bustân-zâde Meḥemmed Efendi'ye tevcih olunmuş idi. Kırk iki Muḥarrem'inde Gökdereli-zâde Aḫmed Efendi yirine Ṭrablus-ı Şâm kazâsı in'âm olunup kırk dört Zi'l-ka'de'sinde selefti maḥlûlinden Ḳayşeriyye kazâsına menḳûl ve yirlerine Ḥamdî-zâde Luṭfu'llâh Efendi mevşûl oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ kırk beş Şa'bân'ında enfâs-ı ma'dûde-i ḥayâtı tamâm ve 'âlem-i 'uḳbâya hırâm eyledi. Manşib-ı maḥlûl İbrâḫîm Efendi'ye virildi.

Merḥûm-ı mezbûr keşret-i ihâta ile meşhûr, müdeḳḳiḳ-ı dânişmend, her fenden behremend idi.

Fetvâ-emîni Çolak Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Ḳırırımı'dür. Taḫşîl-i 'ilm ü kemâl ve 'ulemâ-yı 'aşr ḫıdmetlerinde iştiğâl idüp Şeyḫü'l-İslâm Yahyâ Efendi merḥûmdan şeref-i mülâzemetle kām-yâb ve def'a-i şâniyelerinde fetvâ emâneti ḫıdmetiyle şeref-yâb olmuşlar idi. Ḳaṭ'-ı merâḫîl-i ṭarîḳ ve devr-i menâzil-i ders ü taḫḳîḳ iderek kırk aççe

1 S 15b.

2 Mecdûr S: Mücâvir H. [Bu kelime ikinci te'lif aşamasına ait diğere nüshada da "Mecdûr" şeklinde olduğundan te'lif aşaması farkı değıl, müstensih hatası olarak değıerlendirilmiştir.]

medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz iki Şa'bân'ında Cerrâh Şeyhi-zâde Mehemmed Efendi yirine Defterdâr Yahyâ Medresesi in'âm, otuz tokuz Ramazân'ında Raĥmetu'llâh Efendi yirine Şeyhü'l-İslâm Aĥî-zâde Hüseyn Efendi Medresesi ile ikrâm olınmışlar idi. Kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Fetvâ-emîni Şeyh-zâde Mehemmed Efendi yirine Ğazanfer Aĝa Medresesi'ne mevşûl, kırk dört Şafer'inde 'İşmeti Mehemmed Efendi yirine Şaĥn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Sene-i mezkûre Receb'inde Maĝnisa fetvâsına gönderilmiş idi. Bu ĥâl üzere evĥât-güzâr iken biñ kırk beş senesi ĥudûdında fevt olup yirleri 'Abdü'n-nebî Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı merĥûm dâĥil-i 'idâd-ı erbâb-ı 'ulûm, şalâĥ u taĥvâda yegâne, bi-taĥşîş fenn-i fikhda müfred-i zamâne idi.

Ĥ'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi'

el-Mevlâ 'Abdu'llâh ibnü'l-mevlâ 'Ömer. Üstâd-ı maĥâm-ı 'Oşmân Ĥânî, 'aĥl-ı evvel ve mu'allim-i şânî, tercemeleri *Zeyl-i Atâyyî*'de merĥûm Ĥ'âce 'Ömer Efendi merĥûmuñ ferzend-i sa'd aĥteri Ĥ'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi ĥazretleridür. Tokuz yüz toksan iki târiĥinde kevkebe-i zât-ı kerîmleri maĥla'-ı sa'âdet ü iĥbâlden lâmi' ve ufĥ-ı 'izz ü mecden tâlî olup Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi merĥûmuñ ĥimmet-i 'aliyyelerine mazĥar ve teşrif-i mülâzemetleriyle ĥuliy-bend-i gerden-i fazl u hüner olmuşlar idi. Ba'de tekmîli'l-medâris kırk aĥçe medreseye vâşıl ve andan daĥı munfaşıl olduĥdan² soñra biñ yigirmi senesi ĥilâlinde ibtidâ ihdâş olınan Ĥabbâziyye [15^b] Medresesi ĥâriciyle kâmrevâ ve³ بها³ اول مدرس درس بها³ oldılar. Yigirmi iki Muĥarrem'inde Tefĥîkî-zâde Aĥmed Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi'ne şeref-baĥşâ, sene-i mezkûre Zi'l-ĥa'de'sinde Ķara Çelebi-zâde Maĥmûd Efendi yirine Ķoca Muştafâ Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ olup yigirmi dört Muĥarrem'inde Şıdķî⁴ Çelebi yirine Ķadırĝa Limanı'nda vâķı'a Mehemmed Paşa Medresesi sezâ görülmüş idi. Yigirmi yedi Şa'bân'ında selefleri Şıdķî Çelebi yirine İsmiĥân Sulĥân Medresesi iĥsân olup yigirmi sekiz Muĥarrem'inde Bâķî-zâde Şeyĥi Mehemmed Efendi yirine Şaĥn-ı Şemâniyye'nün biriyle tekrîm, sene-i mezbûre Receb'inde

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Ĥabbâziyye. Fi-sene 1020. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 olduĥdan H: olduklarından S.

3 "Burada ders okutan ilk müderris."

4 S 16a.

Şarı 'Alî Efendi yerine Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi ile ta'zîm olunmuşlar idi. Yigirmi toköz Rebi'ül-âhîr'inde Kesriyyeli Maḥmūd Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekmîl-i devre-i merâtib eyleyüp sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâ'sında Monlâ 'Alî Efendi yerine maḥrûsa-i Edrine'ye ḥâkim ve revnaḳ-efrûz-ı maḥâfil ü maḥâkim olup otuz Rebi'ül-evvel'inde 'Uşşâḳî-zâde Muştafâ Efendi yerine Ğalaṭa ḳazâsına menḳül ve yirlerine Biber Birâderi Ḥasan Efendi mevşül oldu. Sene-i mezkûre Receb'inde 'Alî Çelebi-zâde 'Abdu'llâh Efendi yerine İstanbul ḳazâsına naḳl ü tebdil ve yirlerine selefleri 'Alî Çelebi-zâde Efendi taḥvîl olunmuş idi. Otuz bir Receb'inde Vaḳ'a-i 'Oşmân Ḥânî sebebiyle ma'zül ve yirlerine Ḥ'âce-zâde Şâlih Efendi mevşül oldu ve' bunlar sekiz sene miḳdârı 'uzlet ü inzivâ ihtiyâr eyleyüp kırık bir Şafer'inün yigirmi altıncı Şülâsâ günü Rümili şadı Aḥî-zâde Ḥüseyn Efendi'nün vefâtı şüyü'ıyla Anaṭoli şadı olan Çeşmî Meḥemmed Efendi şadr-ı Rüm'a naḳl ve anlaruñ yirine şâhibüt-terceme ḥazretleri vaşl olunmuş iken irtesi Erba'â günü Ḥüseyn Efendi'nün fevti ğayr-ı vâḳî' olduĝı müte'ayyin olmaĝla bâ-ḥaṭṭ-ı hümâyün-ı şevket-maḳrûn yirlerinde muḳarrer ḳılınup Çeşmî Meḥemmed Efendi daḥı Anaṭoli şadrına 'avd itmegin bunlar sıfru'l-yed ma'zül ḳalmışlar idi. Sene-i mezkûre Receb'inde ḥalefleri Çeşmî Meḥemmed Efendi yerine şâniyen Anaṭoli şadrına ḳıyâm eyleyüp kırık iki Zî'l-ḥicce'sinde Ḳara Çelebi-zâde Meḥemmed Efendi maḥlûlinden şadâret-i Rüm'a menḳül ve yirlerine Monlâ Aḥmed-zâde Nûḥ Efendi mevşül oldu. Kırık dört târiḥinde pâdişâh-ı İslâm Sulṭân Murâd Ḥân-ı Ğâzî ḥazretleri ile Revân Seferi'ne 'azîmet eyleyüp ba'de'l-fetḥ ve'z-zafer mu'âvedetlerinde Mışr ḳazâsına ṭâlib olmalarıyla kırık beş Cumâde'l-ülâ'sında selef-i sâlifleri Tevfîḳî-zâde Efendi yerine mañşıb-ı maṭlûb tevcih olunduĝda yirlerine Anaṭoli şadrından ḥalefleri Nûḥ Efendi naḳl ve anlaruñ yirlerine İstanbul ḳâḫisi Ḳara Çelebi-zâde Maḥmūd Efendi vaşl olunup anlaruñ daḥı yirleri Edrine ḳâḫisi Mu'îd Aḥmed Efendi'ye iḥsân ve anlaruñ yirleriyle daḥı Seyrek-zâde Seyyid Yûnus Efendi taḥşil-i 'izz ü şân eyledi. Bunlar ol eşnâda Mışr vâlisi ta'yîn olınan Ḳapudan Şarı Ḥüseyn Paşa ile cânib-i Mışr'a 'âzim olmuşlar idi. Altı ay miḳdârı zabṭ müyesser olup sene-i mezbûre Zî'l-ḳa'de'sinde inṭikâl-i dâr-ı cinân itdükleri ḥaberi rikâb-ı hümâyûna vuşul bulduĝda mañşıb-ı maḥlûl Ḥalebî Aḥmed Efendi'ye maḥal görildi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ulûm-ı 'Arabîyye'de mahâretle meşhûr, hâkim-i hâsim, vâkıf-ı âdâb u merâsim, sehâ-yı mücessem, şânî-i Hâtem, bi-tahşîş 'ulûm-ı edebîyyede mâhir, mecma'-ı mefâhîr idi.

Bâkî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'r-raḥmân ibnü'l-mevlâ 'Abdü'l-bâkî. Tabaḳa-i Sultân Meḥemmed Hân-ı Şâliş 'ulemâsından tercemeleri *Zeyl-i 'Atâyyî*'de mezkûr sultânü's-su'arâ 'unvânıyla zebân-zed-i cumhûr olan Bâkî Efendi merhûmuñ maḥdûm-ı kih-ter-i ḥiredmendi 'Abdu'r-raḥmân Efendi'dür. Ravza-i 'ilm ü 'irfândan demîde ve hengâm-ı [16^a] cüvânide mertebe-i kemâle reside olup Şeyḫü'l-İslâm Şun'u'llâh Efendi'den mülâzemetle be-kâm olduğdan sonra devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib iderek kırk akçe medreseden ma'zûl¹ ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on toḳuz Receb'inde Maḥmûd Efendi yerine Silivri ḳaşabasında² vâkı'a Pîri Paşa Medresesi'ne ḥâric ile 'âric, yigirmi Ramazân'ında 'Allâme Şeyḫî Efendi yerine Fethîyye'de Sinân Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuşlar idi. Yigirmi iki Rebî'ül-ḥîr'inde Beñli 'Abdü'l-ġani³ Efendi yerine Dâvûd Paşa Medresesi virilüp ḳabûl itmemele sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâsında 'azl olunup yirleri Ḳabaḳulaḳ-zâde Meḥemmed Efendi'ye tevcîh olındı. Yigirmi dört Cumâde'l-ülâsında Hâcî Meḥemmed-zâde Ḥüseyn Efendi yerine 'Alî Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḥaḳîk olup sene-i mezkûre Ramazân'ında Manav 'Abdü'l-bâkî Efendi yerine Rûm Meḥemmed Paşa Medresesi'ne ferş-i seccâde-i ders ü taḳkîḳ itmişler idi. Yigirmi yedi Rebî'ül-evvel'inde Edhem-zâde Muştafâ Efendi yerine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile teccîd-i sürûr eyleyüp yigirmi toḳuz Muḥarrem'inde Menteş-zâde İbrâhîm Efendi yerine Şaḥn-ı Semâniyye'den birine şâyân, otuz bir Receb'inde Amâsiyyeli 'Abdu'llâh Efendi yerine Üsküdar'da vâkı'a Vâlîde Sultân Medresesi iḥsân olunup otuz iki Zi'l-ḥicce'sinde Prizrenli Maḥmûd Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'nün birine irtikâ, otuz üç Rebî'ül-evvel'inde Nâ'ib Meḥemmed Efendi yerine Ḥalebüş-şebâ ḳazâsı i'tâ olunmuş idi. Otuz dört Şâfer'inde 'azl olunup yirleri Dervîş Ebâbil Efendi'ye tevcîh olduğda redd itmegin Ḥüsâm-zâde Muştafâ Efendi ḳabûl eyledi. Otuz sekiz Muḥarrem'inde Ḥasan Beg-zâde

1 ma'zûl S: - H.

2 S 16b.

3 'Abdü'l-ġani S: 'Abdu'llâh H. [Bu kelime ikinci te'lif aşamasına ait diğér nüshada da "Abdü'l-ġani" şek-linde olduğundan te'lif aşaması farkı değıl, müstensih hatası olarak değıerlendirilmiştir.]

Muştafâ Efendi yerine Şâm-ı cennet-meşâm kazâsıyla ikrâm olunup otuz toktuz Rebî'ül-evvel'inde Sefer Efendi yerine Kudîs-i dârü'l-üns kazâsına nakl ve yirlerine 'Abdü'l-halîm-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi vaşl olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Kudîsî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi mevşûl oldı. Kırtk iki Cumâde'l-âhire'sinde Küçük Maḥmûd-zâde 'Abdu'llâh Efendi maḥlûlünden Mışr-ı zâtü'l-ehrâm kazâsı in'âm olunmuş idi. Kırtk dört Şafer'inde müteḳâ'id ve yirlerine Tefvîkî-zâde Aḥmed Efendi müteşâ'id oldı. Bunlar tayy-ı merâhil iderek İstanbul'a vuşullerinden soñra biñ kırtk beş senesi hilâlide dâr-ı fenâdan rıḥlet ve âlem-i bâkiye 'azîmet eyleyüp Hazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri Câmî'-i Şerifi mihrâbı hizâsında defn olındılar.

Mevlânâ-yı merḳûm maḥdûm-ı ma'âlî-rüsûm, 'âlî-ṭab' u bülend-himmet, şerîfü'n-nefs-i şâfi-ṭaviyyet idi.

Baba Halîl-zâde Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed ibnü's-Şeyh Halîl. Gülbün-i vücûdı ḥâk-i pâk-i Edri-ne'den zâhir ve "Baba Halîl-zâde Efendi" dimekle ma'lûm-ı ekâbir ü aşâgir olup dâhil-i silk-i erbâb-ı isti'dâd ve ba'z-ı ülemâdan mülâzemetle ber-murâd olduḳdan soñra devr-i medâris-i mu'tâde ile kırtk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi bir Cumâde'l-âhire'sinde Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi yerine Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görülmüş idi¹. Yigirmi dört Zî'l-ka'de'sinde² 'İvâz-zâde Yahyâ Çelebi yerine Koca Muştafâ Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunup yigirmi yedi Zî'l-ḥicce'sinde Halebî Aḥmed Efendi yerine Fetḥiyye'de vâkı'a İsmihân Sulṭân Medresesi iḥsân, yigirmi toktuz Receb'inde Nâ'ib İbrâhîm Efendi yerine Qadırġa Limanı'nda vâkı'a Mehemmed Paşa Medresesi şâyân görölüp otuz bir Şa'bân'ında Ḥ'âce-zâde Mes'ûd Efendi yerine Şâh Sulṭân Medresesi'ne mevşûl, otuz iki Muḥarrem'inde Seyyid 'Alî Çelebi yerine medâris-i Şaḥn'uñ biriyle nâ'ilül-me'mûl olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Receb'inde Mü'ezzîn-zâde Mehemmed Efendi yerine Belġrad kazâsı ḥükümeti tefvîz olunup otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde munfaşıl ve yirlerine Baba Hüseyin Efendi vaşıl oldı. Otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Martolos-zâde Maḥmûd Efendi yerine Şofya kazâsı tevcîh olunup otuz sekiz [16^b]

1 görülmüş idi H: görölüp S.

2 Zî'l-ka'de'sinde H: Zî'l-ḥicce'sinde S.

Zî'l-*hicce*'sinde¹ ma'zûl ve yirlerine Öreke Muştafâ Efendi mevşûl oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ kırk beş senesi hudûdında "ömri encâm ve manzûme-i eyyâm-ı hayâtı hitâm buldı.

Mevlânâ-yı mezbûr hüsn-i hulûk u şalâhla meşhûr idi.

Feridün Efendi

el-Mevlâ Feridün. Mâ'ül-hayât-ı 'ilm ü 'irfândan behre-yâb ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden şeref-i mülâzemetle mazhar-ı feyz-i bî-hisâb olup pâ-ye-ber-pâye menâzil-i tadrise sâye şalmağla kırk aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi dört Rebî'ül-evvel'inde Kaşşab-zâde İbrâhîm Efendi yirine Papasoğlı Medresesi virilüp yigirmi sekiz Şa'bân'ında Öreke Muştafâ Efendi yirine Şâhkulı Medresesi'ne taħrîk olınmış idi. Otuz bir Receb'inde Ğül Muştafâ Efendi yirine Rûm Meħemmed Paşa Medresesi'ne gelüp, otuz beş Şafer'inde Hâlıcı-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Pîri Paşa Medresesi'ne irtikâ, otuz altı Ramazân'ınuñ ğurresinde Şemsî Efendi yirine² medâris-i Şaħn'un birine i'tilâ itmişler idi. Mâh-ı merķûmuñ evâsıtında yevmi seksen aqçe vazife ile teķâ'üd ihtiyâr eyleyüp medreseleri selef-i sâlıfleri Hâlıcı-zâde Efendi'ye virildi. Bu hâl üzere şümârende-i eyyâm u leyâl³ iken biñ kırk beş senesi evâħirinde enfâs-ı ma'dûde-i hayâtı tamâm ve ħamâme-i rûhı evc-ĝir-i dârû's-selâm oldu.

Mevlânâ-yı merķûm dâħil-i dâ'ire-i erbâb-ı 'ulûm, nîk-ħaşlet, şâfi-taviyyet idi.

Ferhâd Paşa-zâde Muştafâ Beg Efendi

el-Mevlâ Muştafâ bin İbrâhîm Paşa. Biñ on senesi ħilâlinde devlet-i Sulţân Meħemmed Ħân-ı Şâliş'de celâlî cenginde şehîd olan Ferhâd Paşa-zâde İbrâhîm Paşa'nuñ ferzend-i ercmendi Muştafâ Beg Efendi'dür. Vilâyet-i Bosna'dan bedîd ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü did olduķda ħarîķ-ı pür-tevfîķ-ı 'ilmîye 'azîmet ve 'ulemânuñ birinden şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırk aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz bir Cumâ-

1 S 17a.

2 Pîri Paşa Medresesi'ne irtikâ, otuz altı Ramazân'ınuñ ğurresinde Şemsî Efendi yirine H: -S.

3 u leyâl H: -S.

de'l-ülâ'sında İdrîs Efendi yerine Hurremiyye Medresesi'ne hâric ile 'âric, otuz iki Cumâde'l-ülâ'sında Bosnevî Şâlih Efendi yerine Ferhâd Paşa Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Otuz dört Şafer'inde Qaraqaş Muşlihü'd-dîn Efendi yerine Qâsım Paşa Medresesi virilüp otuz altı Ramazân'ında Hamîdî Şeyh-zâde Ahmed Efendi yiri 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne haqîk olup otuz toquz Zi'l-qa'de'sinde Bahâyî Mehemmed Efendi yerine Üsküdar Mihrümâhî Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü taḥkîk eyledi. Qırq iki Muḥarrem'inde Şahḥâf Şeyh-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yerine medâris-i Şahn'ın birisi iḥsân olunup sene-i mezkûre Ramazân'ında 'İşmetî Mehemmed Efendi yerine Siyâvuş Paşa Sulṭânı Medresesi erzânî görülmüş idi. Qırq altı Rebî'ül-evvel'inde ders ü devri tamâm ve 'âlem-i uḫbâya hıram eyleyüp medrese-i maḥlûlesi Muzaffer-zâde Seyyid Mehemmed Şâlih Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr ma'ârif ile meşhûr, hoş-şoḫbet, qâbil-i üns ü ülfet idi.

Qaba Receb Efendi

el-Mevlâ Receb bin¹ Maḥmûd. Belde-i Qaşṭamonı'dan zuhûr ve "Qaba Receb Efendi" dimekle meşhûr olup esbâb-ı isti'dâd taḫşiline sâ'î ve merâsim-i tarîk-ı 'ilmi murâ'î olmaqla 'ulemâ-yı kirâma ḥıdmet ve birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp bi-hasebî'r-resm i'tilâ-yı merâtib-i medâris iderek qırq aççe medreseden ma'zûl iken bi'n on sekiz Şafer'inde Hâşbağçe H'âcesi Zekeriyâ Efendi maḥlûlinden Sittî Hâtûn Medresesi hâriciyle memnûn qılınup on toquz Ramazân'ında 'Arab H'âce Mehemmed Efendi yerine Hâdım Hasan Paşa Medresesi'ne taḫrîk olunmuşlar idi. Yigirmi üç Zi'l-qa'de'sinde selefi Mehemmed Efendi yerine Hâdîce² Sulṭân Medresesi iḥsân, yigirmi beş Rebî'ül-evvel'inde Baḥrî-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi maḥlûlinden medâris-i Şahn'ın biriyle taḫşil-i 'izz ü şân eyleyüp yigirmi yedi Rebî'ül-evvel'inde Küçük Maḥmûd-zâde 'Abdu'llâh Efendi yerine Hâşekî Sulṭân Medresesi'ne şâyân olmuşlar [17*] idi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde H'âce Fesâd 'Ömer Efendi yerine Üsküdar qazâsı sezâvâr görilüp ol eṣnâda Medîne-i Münevvere pâyesin daḫı iḥrâz eylediler. Yigirmi toquz Zi'l-ḥicce'sinde ma'zûl ve yirlerine Receb-zâde Mehemmed Efendi

1 bin H: ibn S.

2 S 17b.

mevşül oldu. Otuz iki Muḥarrem'inde kabûl itmeyen Rıdvan Efendi yerine Mekke-i Mu'azzama kazâsıyla ta'zîm olındılar. Sene-i mezbûre Şa'bân'ında otuz üç Muḥarremü'l-ḥarâmı¹ gürresi tevķitiyle 'azl olunup yirleri şadr-ı Rûm'dan ma'zûl Sünbül 'Alî Efendi'ye tevķih olunduķda ba'zı 'avâ'ik ḥasebiyle 'azl ü qarâr ihtiyâr itdüklerinde ol manşib-ı celil ile Minķârî 'Ömer Efendi tebcil kılındı. Otuz üç Ramazân'ında Çivi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yerine maḥrûsa-i Burusa kazâsı 'inâyet olunup otuz beş Muḥarrem'inde Münşî 'Abdü'l-kerîm Efendi yerine dârü'n-naşr-ı Edrine kazâsına² menķül ve yirlerine Nevâlî-zâde Sa'dü'd-dîn Efendi mevşül oldu. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde munfaşıl ve maķâm-ı ḥükümetlerine Aḫî-zâde Maḥmûd Efendi vâşıl olmuş idi. Otuz tokuz Zî'l-ka'de'sinde Monlâ Aḫmed-zâde Nûḫ Efendi yerine ḥâkim-i Dârü's-saltana oldılar. Kırķ Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Kara Mûsâ Efendi kâḫî-i İstanbul oldu. Kırķ iki Şevvâl'inde 'Allâme Şeyḫî Efendi üzerinden Kāraferye kazâsı arpalık virilmiş idi. Kırķ dört Rebî'ül-evvel'inde nâ'iblerinden rikâb-ı sa'âdet-i intisâba ref'-i ruķ'a-i iştikâ olunmağla cezîre-i Saķız'a nefy ü iclâ olunup kırķ beş Şa'bân'ında ma'fuvven Dârü's-saltana'ya vâşıl ve menzillerine dâḫil olmuşlar idi. Kırķ altı Cumâde'l-âḫire'sinün yigirmi birinci Ḥamîs günü:

Nazm

Çün gördi rûzgâr ile âḫir bulur fenâ
Gül câmesini itdi ğamından kabâ şabâ

mazmûniyla rû-gerdân-ı 'âlem-i fânî ve dîde-düz-ı na'im-i câvidânî olduklarında Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî '*aleyhi rahmetü'l-Bârî*³ civârında defîn-i zîr-i zemîn kılındı.

Mevlânâ-yı merķûm ḫişşedâr-ı ma'ârif ü 'ulûm, 'afif ü ğayûr, sâḫa-i mekârihden dür, dervîş-nihâd, pâk-i'tikâd âdem idi.

1 Muḥarremü'l-ḥarâmı S: Muḥarrem-i ikrâmı H.

2 kazâsı 'inâyet olunup otuz beş Muḥarrem'inde Münşî 'Abdü'l-kerîm Efendi yerine dârü'n-naşr-ı Edrine kazâsına S: -H.

3 "Bârî'nin (Allah) rahmeti onun üzerine olsun."

Hikâye¹

Mervîdür ki şâhibü't-tercemenün bir maḥdüm-ı dil-bendi ki mâ-şadaḡ-ı kıt'a-i Hâletî idi:

Kıt'a

Ġonçe-i güldür deheni gūyiyā
Ġonçe-i zanbaḡ gibidür her benān

Hāḡ bu ki dünyāda görilmiş degül
Böyle eli aḡzına uyar cüvān

Velvele-endāz-ı cihān olduḡı nedīm-i ḡāşşü'l-ḡāş ve muşāhibān-ı bā-iḡtişāş-dan birinün vāsıyasıyla pâdişāh-ı cihān Sulṡān Murād Hān ḡazretlerinün sem'-i ḡümāyūnlarına reside olmaḡın iḡzārı için işāret buyurduḡlarında ṡaraf-ı şehriyārīden vālid-i mâcidlerine ḡāşekī gelüp mâcerādan ḡaberdār itdükte Receb Efendi daḡı der-‘aḡab Şeyḡü'l-İslām-ı vaḡt Yaḡyā Efendi'ye keşf-i rāz eyleyüp anlar daḡı “Bir münāsib ‘orf ve üst ilbās idüp irsāl itseñ me'müldür ki aḡz u ibḡāya mâni' ola.” buyurmuşlar. Fi'l-vāḡi' vālid-i maḡdüm bu re'y-i rezīn ile ‘amel idüp maḡdümün ol hey'et-i ‘orfıyye ile irsāl eyledi. Pertev-endāz-ı meclis-i sulṡān-ı keşirü'n-nevāl olduḡda “Tebāreka'llāh! Aḡsenü'l-ḡālīḡin.” buyurup ve ol maḡdüm-ı gül-çehre bu hey'et-i ḡarīb ve heykel-i mehīb içre gelmesi sebebiyle ruḡşat-yāfte-i mürāca'at olup ol ān bir medrese virilmesi bābında ḡaṡṡ-ı şerīf iḡsān olunmaḡla² maḡzar-ı ikrām-ı pâdişāhī şerefini iḡrāz ile daḡı mümtāzü'l-aḡrān olmiş idi.

İlyās Efendi

el-Mevlā İlyās. Vilāyet-i Aydın dāḡilinde Güzelḡişār nām şehir-i meşḡurda neşv ü nemā ve ṡarīḡ-ı sa'adet-refīḡ-ı 'ilm ü 'irfāna cilve-nümā olup 'ulemā-yı kirāma ḡıdmet ile iḡrāz-ı şeref-i mülāzemet ve ba'z-ı medāris-i 'ilmiyyede iḡyā-yı merāsime himmet eyleyüp kırḡ açḡe medreseden ma'zül ve muntaḡır-ı neyl-i me'mül iken biñ otuz sekiz Şevvāl'inde Dāvūd-zāde Muşṡafā Efendi yirine Kü-

1 Hikâye H: -S.

2 S 18a.

çükçekmece'de vâkı'â 'Abdü's-selâm Medresesi in'âm, kırk beş Muḥarrem'inde Ḥandân Efendi yerine Ḥaydar Paşa Medresesi ile [17^b] ikrâm olunmuşlar idi. Kırk altı Şa'bân'ında şikeste-sebû-yı çeşme-i zindegânî ve 'âzîm-i âbiş-ḥor-ı na'îm-i câvidânî olduklarında medrese-i maḥlûleleri Bahâyî Efendi Birâderi Yahyâ Efendi'ye erzânî görüldü.

Merḥûm-ı merḥûm Ḥızır-ı mâ'ül-hayât-ı 'ulûm, ḥarîş-i deryâ-keşân-ı iş-tigâl, leb-teşne-i zülâl-i fazl u kemâl, pîr-i şâlih ü 'âbid, ḥamâme-i mesâcid ü ma'âbid idi.

Berḳ-zâde Bustân Efendi

el-Mevlâ Bustân. Maḥrûsa-i Burusa'dan zühûr ve "Berḳ-zâde Bustân Efendi" dîmekle meşhûr olmuş idi. Ba'de taḥşîl-i isti'dâd 'Abdü'l-mü'min Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olup bi-ḥasebî'l-âde kaṭ'-ı merâtib-i mu'tâde ile kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz dört Şafer'inde Baldır-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yerine maşkaṭ-ı re'si olan maḥrûsa-i merḳûmede Lâlâ Şâhîn Medresesi'ne ḥâric ile 'âric, kırk Zî'l-ḥicce'sinde Derzî-zâde Bustân Efendi yerine Ḥançerîyye Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Biñ kırk altı Ramazân'ında fevt olup medrese-i maḥlûlesi Menteş-zâde Meḥemmed Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı mezbûruñ aḥvâli ancak bu mertebeye maḳşûrdur.

'Allâmek Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed. Bosna Sarâyı'ndan nümâyân ve ta'allûm-i 'ilm ü 'irfân ile kesb-i vecâhet ü şân idüp " 'Allâmek Meḥemmed Efendi" 'unvânıyla müşârûn ileyh bi'l-benân olduğdan sonra Dârü's-salṭanatî'l-'aliyye maḥmiyye-i Ḳoşantınıyye'ye hicret ve Silaḥdâr Muştafâ Paşa âsitânesine intisâb ile 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i merâtib ve aḥz-ı revâtib iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz yedi Şa'bân'ında İsmâ'il-zâde Meḥemmed Efendi yerine Ḥâcî Ḥasan-zâde Medresesi tevciḥ olunup otuz toḳuz Şevvâl'inde Ḥelvâcî-zâde Dâmâdî Maḥmûd Efendi yerine maḥrûsa-i Burusa'da Yıldırım Ḥân Medresesi iḥsân olunmuş idi. Kırk Zî'l-ka'de'sinde medrese-i merḳûmeye gitmemek

sebebiyle 'azl olunup yirleri Manav Aḥmed Efendi'ye virildi. Kırk iki Muḥarrem'inde Paşa-zâde Süleymân Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhı Medresesi'ne terfî¹, sene-i mezbûre Ramazân'ında selefleri Süleymân Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'den biriyle tevķî¹ olunup kırk dört Zî'l-ḥicce'sinde paşa-yı merķûm kuvvetiyle Mantıķî Aḥmed Efendi yirine şehir-i dil-güşâ-yı Halebüş-şehbâda murabba-nişin-i erike-i şerî'at-ı ğarrâ olmuşlar idi. Kırk altı Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Kebîrî Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Bunlar kaç'-ı menâzil ve tayy-ı merâḥil iderek belde-i Koştanṭiniyye'ye dâḥil ve Rûmilihîşârî'nda bir yalıya nâzil olduklarından sonra çok geçmeyüp niķrîs marazı işâbetiyle sene-i mezkûre Ramazân'ında terk-i cihân-ı fânî ve 'azm-i dârü'n-na'im-i câvidânî eyleyüp Rûmilihîşârı mezâristânında defn olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü fazlla meşhûr, bahḥâş u münâzır, muḳtezâ-yı ḥilkati üzere lecûc u mükâbir idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden *Monlâ Câmî*¹ üzerine ḥâşiyesi, *İşâm* üzerine i'tirâzâtı ve *Şemsiyye-i Kuṭbî* üzerine ve *Miftâḥ-ı Seyyidi* üzerine mufaşşal ḥâşiyeleri daḥı menķüldür ve meşhûr u mütedâvildür. *Ķâḍî Beyzâvî* üzerine, *Zehrâveyn* tamâmına deġin ḥâşiyeleri daḥı menķüldür.

Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-ġanî. Medîne-i Ķaşṭamoni'dan zuhûr ve "Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. Dârü'l-mülk-i Ķoştanṭiniyye'ye ḳudüm ve devr-i mecâlis-i erbâb-ı rüsûm idüp 'ulemâ-yı 'aşrınıñ ḥıdmetlerine dâḥil ve kibâruñ birinden şeref-i mülâzemeteye nâ'il olduġdan sonra devr-i medâris iderek kırk aççe medreseden ma'zül iken biñ on yedi Zî'l-ķa'de'sinde Ķaraķız-zâde 'Alî Efendi yirine [18^a] Monlâ Gürânî Medresesi ile kâam-revâ ve yigirmi bir Cumâde'l-âḥire'sinde Seyfî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Dâvüd Paşa Medresesi i'tâ olındı. Yigirmi iki Rebî'ül-âḥir'inde Nâ'ib Meḥemmed Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi tevĉih olunup sene-i mezkûre Zî'l-ḥicce'sinde Ķara Mûsâ Efendi yirine Ķalender-ḥâne dârü'l-ifâdesine mevşül, yigirmi altı Rebî'ül-evvel'inde Kürd Ķâsım Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nüñ

1 S 18b.

biriyle nâ'îlül-me'mül olmuşlar idi. Yigirmi yedi Zî'l-hicce'sinde Kâra Çelebi-zâde Maḥmūd Efendi yirine Edrine Dârül-ḥadîşi iḥsân olındukda gitmekle yigirmi sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Edhem-zâde Muştafâ Efendi'ye tevcih olunup bunlar şıfru'l-yed ma'zül ḳalmışlar idi. Yigirmi ṫoḳuz Rebî'ül-âḫir'inde 'Allâme Şeyḫi Efendi yirine şâniyen Şaḫn Medresesi virilüp sene-i mezkûre Ramazân'ında ḫalefleri Edhem-zâde Efendi yirine şâniyen Edrine Dârül-ḥadîşi'ne gönderilüp otuz Şafer'inde Motonî Aḫmed Efendi yirine Ḥânḳâḫ Medresesi'n cāygâḫ eylediler. Otuz bir Receb'inde selef-i sâlifî Seyfi-zâde Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi ile ta'zîm, sene-i mezbûre Ramazân'ında Fenârî-zâde Şeyḫi Efendi yirine Şeh-zâde Medresesi ile tekrîm olunup otuz iki Muḫarrem'inde selef-i sâlifleri Nâ'ib Meḫemmed Efendi yirine iḥdâ-yı Medâris-i Süleymâniyye ile tekmîl-i devre-i merâtib eylediler. Otuz üç Cumâde'l-âḫire'sinde Bâḳî-zâde Şeyḫi Meḫemmed Efendi yirine Selanik ḳazâsı ḫükûmeti tefvîz olunmuş idi. Otuz dört Cumâde'l-âḫire'sinde ma'zül ve yirlerine Tefvîḳî-zâde Aḫmed Efendi mevşül oldu.¹ Otuz sekiz Ramazân'ında Aḫî-zâde Seyyid Meḫemmed Efendi yirine maḫrûsa-i Burusa ḳazâsına ḫâkim olup otuz ṫoḳuz Şa'bân'ında 'azl olunup yirlerine selef-i sâlifleri Edhem-zâde Efendi ḫalef oldu. Ḳırḳ beş Şevvâl'inde Seyrek-zâde es-Seyyid Yünus Efendi yirine Edrine ḳazâsıyla maḳzîyyü'l-merâm olup kırḳ altı Rebî'ül-âḫir'inde müteḳâ'id ve maḳâm-ı ḫükûmetlerine selef-i sâlifleri Nâ'ib Meḫemmed Efendi müteşâ'id olduğdan şoñra sene-i mezkûre Şevvâl'inde manşib-ı ḫayâtdan daḫı munfaşıl ve âlem-i bâḳiye vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı merḳûm dâḫil-i 'idâd-ı mevâlî-i Rûm, nîk-nefs ü şâfi-ṫaviyyet, murâ'î-i ḫaḳḳ-ı üns ü ülfet, ḫâlişü'l-cenân, mazbûtü'l-lisân âdem idi.

'Abdü'l-ḳayyûm Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-ḳayyûm. Vilâyet-i Rûm-ı ma'âlî-rüsûmdan zuḫûr ve âftâb-ı feyz-i ezelden istifâza-i nûr-ı şu'ûr itdükden şoñra cânib-i taḫşîl-i 'ilm ü 'irfâna mâ'il ve rû-be-râḫ-ı sūdde-i fezâ'il-penâḫ-ı efâzil olmuş idi. Ba'dehu 'azm-i ṫarîḳ-ı sa'âdet-refîḳ idüp 'alâ-ḫasebi'l-'âde devr-i mecâlis-i ifâde iderek

1 oldu S: -H.

‘ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd ve kaç’-ı merâtib-i mu’tâd ile kırk aççe medreseden ma’zül ve muntazır-ı neyl-i me’mül’ iken biñ otuz iki Zi’l-hicce’sinde Merhabâ-zâde Aḥmed Efendi yirine Kepenekci Sinân Medresesi’ne hâric ile ‘âric, otuz beş Şafer’inde Mu‘ammeru’llâh Efendi maḥlûlinden Sekbân ‘Alî Medresesi’ne hareketle mübtehic olup otuz sekiz Şevvâl’inde Ca’fer-zâde ‘Abdü’l-bâkî Efendi yirine Ḥâfız Paşa Medresesi ile ikrâm, kırk bir Cumâde’l-âhire’sinde Muṭî’î Meḥemmed Efendi yirine Şeyḥü’l-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Üläsi in‘âm olındı. Sene-i mezkûre Ramazân’ında Monlâ Maḥşûd maḥlûlünden Pîri Paşa Medresesi’ne mevşül, kırk dört Receb’inde Muzaffer-zâde Seyyid Meḥemmed Şâlih Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi’ne menkûl olmışlar idi. Biñ kırk altı Şevvâl’inde ‘âlem-i ‘uqbâya sefer ve ‘idgâh-ı ervâha güzêr eyleyüp medrese-i maḥlûlesi Bahşî-zâde ‘Abdü’l-kâdir Efendi’ye [18^b] virildi.

Mevlânâ-yı merḥûm ḥüsn-i ḥâlle ma’lûm, ḥişşemend-i ma‘ârif ü ‘ulûm idi.

Biber Birâderi Ḥasan Efendi

el-Mevlâ Ḥasan. Tuḥm-ı şecere-i münbitü’l-berere-i vücûdı zemîn-i Amâsiyye’de ḳarîn-i neşv ü nemâ ve âb-yârî-i feyz-i Ḥudâ-dâd ile cilve-nümâ olup tercemesi *Zeyli Atâyi*’de mâr Ḳonya ḳâḏisi iken biñ beş Rebîü’l-evvel’inde eczâ-yı vücûdı hâven-i fenâda ḡubâr ve dest-sûde-i diḳâḳe-i rûzgâr olmaḡla ḥâl-i leb-i ḥübân gibi nemekdân-ı ‘ademde bî-nâm u nişân olan Biber Meḥemmed Efendi’nün birâder-i kihterleri olmaḡın “Biber Efendi Birâderi” demekle ḳarîn-i² iştihâr ve pîrâye-bend-i i’tibâr olmuş idi. Şeyḥü’l-İslâm Zekeriyâ Efendi ḥıdmetlerinden nâ’il-i şeref-i mülâzemet ve râh-ı tedrise ‘azîmet eyleyüp tayy-ı merâḥil-i ṭarîḳ iderek kırk aççe medreseden ma’zül ve muntazır-ı neyl-i me’mül iken biñ üç Muḥarrem’inde Pirllepli Ḥasan Efendi yirine İbrâḥim Paşa-yı Cedîd Medresesi ile kâm-revâ ve biñ sekiz Cumâde’l-âhire’sinde Aḥî-zâde Yaḥyâ Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi’ne şeref-baḥşâ oldılar. Sene-i mezbûre Zi’l-hicce’sinde Yavuz-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Edrineḳapusu’nda vâḳı’a Mihrümâh Sulṭân Medresesi iḥsân, biñ on Muḥarrem’inde Bahşî Meḥemmed Efendi yirine Ğazanfer Aḡa Medresesi ile taḥşîl-i ‘izz ü şân eyle-

1 S 19a.

2 ḳarîn-i S: -H.

yüp on bir Ramazân'ında Niksarı-zâde Maḥmūd Efendi def'a-i sâniyesi yirine medâris-i Şaḥn'uñ birine sâye şalmışlar idi. On iki Cumâde'l-ülâ'sında Aṭûfî Meḥemmed Efendi yirine Konya kazâsı tevcih olunup qabûlden ibâ itdüklerinde La'li Meḥemmed Efendi'ye sezâ görölüp bunlar şıfru'l-yed ma'zül qaldılar. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Tulumcı Hüsâm Efendi yirine sâniyen Şaḥn-ı Semâniyye'den biri tevcih olunup on üç Şa'bân'ında Mollâ Şerîf-i Şirvânî yirine Medrese-i Şeh-zâde mesnedgâh-ı ifâdeleri oldu. On dört Zî'l-ḥicce'sinde selef-i sâlifleri Baḥşî¹ Efendi yirine Süleymâniyye Medreseleri'nün biriyle ta'zîm, on altı Zî'l-ḥicce'sinde on sekiz Muḥarremü'l-ḥarâmı² ğurresi tevkiṭiyle Şireli Ca'fer Efendi yirine Mekke-i Mükerrime kazâsıyla tekrîm olunmuşlar idi. Yigirmi Muḥarrem'inde munfaşıl ve ol manşıb-ı celîle Şerîf Meḥemmed Efendi nâ'il oldu. Yigirmi bir Receb'inde Şarı Muşliḥü'd-dîn Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşüb kılinup sene-i mezkûre Şa'bân'ında selef-i sâlifi Baḥşî Efendi qabûl itmedüğü Burusa kazâsına naql ve yirlerine Hışm Yahyâ Efendi vaşl olındı. Yigirmi iki Receb'inde mün'azil ve yirlerine Râzî Yüsuf Efendi vâşıl oldu. Yigirmi beş Cumâde'l-âhire'sinde Aḥî-zâde Hüseyn Efendi arpalığı olan Ğalaṭa kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Yigirmi yedi Cumâde'l-âhire'sinde³ 'azl olunup Ümmî Sinân-zâde Meḥemmed Efendi ta'ḳib eyledi. Yigirmi ṭoḳuz Zî'l-ḳa'de'sinde H'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Edrine kazâsıyla maḳziyyü'l-merâm olup otuz bir Şafer'inde ref' ve yirlerine Nişancı-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi tevki' olındı. Otuz iki Reb'ü'l-âhir'inde Çeşmî Meḥemmed Efendi yirine ḥâkim-i Dârü's-salṭana olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında cem'iyet-i Câmî-i Sulṭân Meḥemmed Hânî Vaḳ'ası'nda 'azlden mâ'adâ maḥrûsa-i Burusa'ya nefy ü iclâ ve kazâ-yı Koşantıniyye sâniyen selefleri Çeşmî Efendi'ye i'tâ olındı. Ba'dehu cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân Murâd Hânî'de ma'füvven İstanbul'a vâşıl olduklarından soñra otuz beş Şevvâl'inde 'Alî Çelebi-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Anatoḻi şadrı ile bülend-ḳadr oldılar. Otuz yedi Şafer'inde vazîfe-i muḳarreme ile ğüşe-ğüzin-i 'uzlet ve H'âce-zâde Şâliḥ Efendi mesned-ârâ-yı şadâret oldu. Otuz sekiz Ramazân'ında 'Azmî-zâde Muşṭafâ Efendi yirine vâşıl-ı şadâret-i Rüm ve nâ'il-i ğâyetü'l-ğâyât-ı merûm [19^a] olup otuz ṭoḳuz Şafer'inde munfaşıl ve maḳâm-ı ḥükümetlerine Bustân-zâde Yahyâ Efendi müteşâ'id oldu. Bunlara

1 Baḥşî H: Yahyâ S.

2 Muḥarremü'l-ḥarâmı S: Muḥarrem-i ikrâmı H.

3 S 19b.

selefleri arpalığı Uzuncaova Hâşköyi kazâsı ta'yîn olındı. Kırk Şa'bân'ında selefleri 'Azmi-zâde Efendi 'âzim-i cinân olduklarında zamime-i revâtibleri olan Dârü'l-hadîş-i Süleymân Hânî 'alâ-tırîkı't-tekâ'üd bunlara erzânî görülmüş idi. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ kırk altı Zi'l-ka'de'sinde irtihâl ve 'âlem-i 'uqbâya isti'câl itdüklerinde medrese-i maḥlûleleri İmâm-ı Sulṭânî Yûsuf Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḫûm fezâ'il-i 'ilmiyye ile mevsûm, diyânet ü istikâmet ile ma'rûf, kemâl-i faḳâhette mevsûf, mekârim-i ahlâḳa mâlik, câdde-i inşâfa sâlik, dâmen-i 'işmeti ğubâr-ı töhmetden pâk, ḥâkim-i hâsim-i bî-bâk idi.

Âsâr-ı hayriyyelerinden Çaragümrük'de Zincirlikuyı semtinde bir medrese-i laṭife binâ eylemişlerdür. Kendüleri daḥı anda türbe-i maḥşûşada medfündür.

Malğaralı Küsec Aḥmed Efendi¹

el-Mevlâ Aḥmed. Vilâyet-i Rûmili'nde Malğara çaşabasından bedîd ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü did olup 'azm-i तरîḳ-ı sa'âdet-refîḳ ve devr-i maḥâfil-i ders ü taḥḳîḳ ile 'ulemâ-yı kirâmuñ ḥıdmetlerine vâsıl ve şeref-i mülâzemetlerine nâ'il olmuş idi. Devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ iki Cumâde'l-âḥire'sinde Dökmeci-zâde Dâmâdı Aḥmed Efendi yirine Seydî Ğâzî fetvâsı virilüp ḳabûl itmedükde Hızır Efendi'ye tevcîh olunup bunlar şıfru'l-yed ma'zûl ḳalmışlar idi. Biñ dört Şa'bân'ında Tâcü'd-dîn Efendi yirine Amâsiyye fetvâsı 'inâyet olındı. Biñ altı Zi'l-ḥicce'sinde yirleri Çaraca Aḥmed Efendi'ye teklîf olunduḳda ibâ itmekle tekrâr şâhibü't-tercemeye ibkâ olındı. Biñ toḳuz Cumâde'l-ülâsında Şânî Meḥemmed Efendi yirine Mar'aş kazâsı ḥükümeti tefvîz olunup redd itdükde yine Şânî Efendi'ye ibkâ ve bunlar 'azle mübtelâ oldılar. Biñ on sekiz Rebî'ül-âḥir'inde Manav Ḥasan Efendi-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine şâniyen Amâsiyye fetvâsına i'âde olunmuşlar idi. Yigirmi Şafer'inde 'azl olunup yirlerine şâniyen selefleri 'Abdu'llâh Efendi ḥalef oldı. Yigirmi üç Rebî'ül-âḥir'inde ḥalefi yirine şâlişen Amâsiyye fetvâsı virilmiş idi. Yigirmi sekiz Muḥarrem'inde 'Abdu'l-ḳâdir Efendi yirine şâniyen Mar'aş kazâsı 'inâyet olunup otuz Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine Ya'ḳûbca-zâde Maḥmûd Efendi mevsûl oldı. Otuz bir

1 Bu biyografi S nüshasında 21a-21b varakları arasındadır.

Ramazân'ında 'İvâz-zâde Yahyâ Efendi yirine Konya kazâsı ihsân olunmuş idi. Otuz iki Zî'l-hicce'sinde 'azl olunup Hızır Efendi mesned-nişin-i hükümeti oldu. Otuz dört Receb'inde Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine Diyârbekr kazâsı müyesser olmuş idi. Otuz beş Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine Naşru'llâh Efendi vâşıl oldu. Otuz sekiz Şevvâl'inde 'Abdü'l-ḥalîm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Saḫız kazâsı virilüp otuz toḫuz Receb'inde 'azl ve yirlerine Emîr 'Alî Efendi vaşıl olındı. Kırk iki Zî'l-ḫa'de'sinde ḫalef-i sâlifî Ya'ḫubca-zâde Efendi ḫabûl itmedüḫi Belḫrad kazâsı tevciḫ olunup kırk üç Zî'l-ḫa'de'sinde ma'zûl ve yirlerine ḫadri-zâde Seyyid Meḫmed Efendi mevşûl oldu. Bu ḫâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ kırk altı târiḫinde intikâl ve 'âlem-i 'uḫbâya irtiḫâl eyledi.¹

Mevlânâ-yı mezbûr fûnûn-ı mütedâvilede müşâreket-i emşâl meşḫûr idi.

Altubarmaḫ ḫayrû'd-dîn Efendi

el-Mevlâ ḫayrû'd-dîn. Vilâyet-i Anaḫolı'dan zuhûr ve aḫlâḫ-ı ḫamîde ile mezkûr olmuş idi. Taḫşil-i fezâ'il-i 'ilmiyyeye müdâvim ve 'ulemâ-yı 'aşrınıñ birinden mülâzım olup devr-i medâris iderek kırk aḫçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduḫdan soñra biñ otuz dört Şafer'inde [19^b] Paşa-zâde Süleymân Efendi yirine Ferḫâd Paşa Medresesi ile kâm-revâ ve otuz beş Şafer'inde Şerḫî Meḫmed Efendi yirine İznîḫ'de Süleymân Paşa Medresesi sezâ görülmüş iken birḫaç günden soñra selefi Şerḫî Efendi medrese-i mezkûreyi yine kendüye ibḫâ itdürmekle bunlar 'azle mübtelâ oldılar. Otuz altı Ramazân'ında Gümûlcineli 'Alî Efendi yirine Fâḫıma Sulḫân Medresesi iḫsân, otuz sekiz Şevvâl'inde Kürd Aḫmed Efendi yirine Şâḫ-ı ḫübân Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Otuz toḫuz Receb'inde Kürd ḫâsım Efendi arpalığı olan Birḫi kazâsı ber-vech-i mevleviyet 'inâyet olunup kırk Muḫarrem'inde ḫavîl 'Abdü'l-vehḫâb Efendi yirine Şire kazâsına naḫl olunduḫlarında yirleri İstanbul kazâsından munfaşıl Monlâ Aḫmed-zâde Nûḫ Efendi'ye apalık ta'yîn olındı. Sene-i mezkûre Zî'l-ḫa'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Şiddîḫ Efendi mevşûl oldu. Bu ḫâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ kırk altı senesi evâḫirinde enfâs-ı ma'dûde-i ḫayâtı tamâm, 'âlem-i ervâḫa ḫırâm eyledi.

1 S 21b.

Mevlânâ-yı merķūm fazîlet-i 'ilmiyye ile ma'lūm, pîr-i şâlih ü 'âbid, ĥamāme-i mesâcid ü ma'âbid idi.

Hekīm İshāk Dāmādı Ahmed Efendi

el-Mevlā Ahmed. Resm-i erbāb-ı isti'dād üzere i'dād-ı levāzım-ı tārīka müdāvim ve 'ulemā-yı 'aşrınıñ birinden mülāzım olup devr-i medāris-i mu'tāde ile kırk aķçe medreseden ma'zūl ve muntazır-ı neyl-i me'mūl iken biñ otuz bir Ramazān'ında Kāraķaş Muşliħü'd-din Efendi yirine Ĥammāmiyye Medresesi ĥāricine 'āric, otuz dōrt Şafer'inde Süleymān Efendi yirine İbrāhīm Paşa-yı Cedīd Medresesi'ne ĥareketle mübtehic olmış idi. Otuz beş Şafer'inde selefi Süleymān Efendi yirine Kōca Muştāfā Paşa Medresesi virilüp otuz sekiz Şevvāl'inde Mü'ezzin-zāde 'Abdü'l-ķādir Efendi yirine Monlā Gürānī Medresesi erzānī görilüp kırk iki Ramazān'ında Çeşmi-zāde Muştāfā Efendi yirine Şāh Sulţān Medresesi iħsān olınmış idi. Biñ kırk yedi Rebī'ül-evvel'inde ders ü devri tamām ve 'ālem-i uķbāya ĥıram eyleyüp medrese-i maħlūlesi Şun'ī-zāde Seyyid Meħemmed Emīn Efendi'ye in'ām olındı.

Mevlânâ-yı mezbūr "Hekīm İshāk Dāmādı" dimekle meşhūr idi.

Şer'ıyyātī 'Ömer Efendi

el-Mevlā 'Ömer. Taħşil-i 'ilm ü 'irfāna himmet ve üstādān-ı 'aşr ĥıdmetlerine müdāvemet eyleyüp tārīk-ı pūr-tevfīk-ı 'ilmīye 'āzım ve 'ulemā-yı kirāmuñ birinden mülāzım olup devr-i medāris-i mu'tāde ile kırk aķçe medreseden ma'zūl ve muntazır-ı neyl-i me'mūl iken biñ yigirmi tokuz Şafer'inde 'Abdü'n-nebī Efendi yirine Cānbāziyye Medresesi'ne ĥāric ile 'āric ve beyne'l-akrān şeref-i imtiyāz ile mübtehic olmış idi. Otuz bir Şa'bān'ında 'Alī Çelebi-zāde Maħdūmı 'Alī Efendi yirine İbrāhīm Paşa-yı 'Atīk Medresesi'ne ĥaķīk olup otuz dōrt Rebī'ül-evvel'inde Kōnya ķazāsı tevcīh olınan Bülbül-zāde Emīri Seyyid Meħemmed Efendi yirine Efdāliyye Medresesi virilmiş idi. Lākin selefleri ķazā-yı mezkūrī ķabūl itmedükde yirinde ibķā ve bunlar 'azle mübtelā oldılar. Otuz beş Cumāde'l-ülā'sında selefi yirine şāniyen medrese-i mezbūre tevcīh olındı. Otuz altı Ramazān'ında Tezkireci İbrāhīm Efendi yirine Edrineķapusu Mih-rümāhı Medresesi'ne vāşıl, otuz sekiz Şa'bān'ında Bahāyī Meħemmed Efen-

di yirine Şahn-ı Semâniyye'den birine nâ'il olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Ramazân'ında Budinî Muştafâ Efendi yirine Bosna kazâsı hükümeti tefvîz olunmuş idi. Otuz çokuz Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine¹ Gümülcineli 'Alî Efendi mevşûl oldu. Kırk üç Rebî'ül-âhîr'inde Ya'kübca-zâde Maḥmûd Efendi yirine Şofya kazâsı 'inâyet olunup kırk dört Şafer'inde munfaşıl ve yirlerine Râ'î-zâde² Kâsım Efendi vâşıl oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken [20^a] biñ kırk yedi senesi hilâlînde terk-i cihân-ı fânî ve 'azm-i beḳâ-yı câvidânî eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr şudûr-ı 'ulemâya hıdmet ile "Şer'ıyyâtî 'Ömer Efendi" dimekle meşhûr idi.

Ḥusrev Paşa İmâmı Ḥabîb Efendi

el-Mevlâ Ḥabîb. Bosna diyârından nümâyân ve isti'dâdı miḳdârı teşrîf-i füyûzâta şâyân olup ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve tarîḳ-ı tadrîse 'âzim olmuş idi. Devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz üç Cumâde'l-âhîre'sinde Firûz Ağa Medresesi virilüp otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Ebu'l-ḥayr Meḥemmed Efendi yirine Tûṭî Latîf Medresesi ile talṭîf, otuz sekiz Şevvâl'inde İmâm-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yirine Meḥemmed Ağa Medresesi'ne teşrîf itmişler idi. Otuz çokuz Zî'l-ka'de'sinde Paşa-zâde Süleymân Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḥaḳîḳ olup kırk Receb'inde Şaḫḫâf Şeyḫ-zâde 'Abdu'r-raḫmân Efendi yirine Muştafâ Ağa Medresesi i'tâ, kırk iki Rebî'ül-evvel'inde ḳabûl itmeyen Ya'kübca-zâde Maḥmûd Efendi yirine Bosna kazâsı sezâ görülmüş idi. Kırk üç Rebî'ül-âhîr'inde ma'zûl ve yirlerine Ḳaraḳaş Muşliḫü'd-dîn Efendi mevşûl oldu. Bu hâl üzere şümârende-i eyyâm u leyâl iken biñ kırk yedi Rebî'ül-âhîr'inde rıḫlet ve şehri-i vücûddan hicret eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü 'irfânla meşhûr, şadr-ı a'zam-ı sâbıḳ Ḥusrev Paşa'ya intisâb ve imâmetleri hıdmetiyle şeref-yâb olmaḡın "Ḥusrev Paşa İmâmı" dimekle şehîr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı şaḡîr ü kebîr olmuşlar idi.

1 Budinî Muştafâ Efendi yirine Bosna kazâsı hükümeti tefvîz olunmuş idi. Otuz çokuz Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine H: -S.

2 S 22a.

Şiddîk Efendi

el-Mevlâ Şiddîk. İzâ'a-i bizâ'a-i isti'dâd itmeyüp t̄arîk-ı pür-tevfîk-ı 'ilme 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden ih̄râz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i merâtib iderek kırk aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz bir Receb'inde Şadrî Efendi yirine Küçükçekmece'de vâkı'a 'Abdü's-selâm Medresesi ile ikrâm, otuz beş Ramazân'ında Aydınî 'Abdu'llâh Efendi yirine kaşaba-i İznik'de Süleymâniyye Medresesi in'âm olunmuş idi. Kırk Zi'l-ka'de'sinde Hayrüd-dîn Efendi yirine Şire kazâsı tevcih olunup kırk iki Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Kırd Mehemmed Efendi mevşul oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ kırk yedi senesi huğûdında manşıb-ı hayâtdan dahı munfaşıl ve 'âlem-i uqbâya vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı merķûm "Şiddîk Efendi" dimekle ma'lûm idi.

Ser-maħfil-zâde Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Kayd-ı ta'rifden âzâde Ser-maħfil-zâde Efendi'dür.

Beyt

Ṭutdı gülşende yine bülbül-i hoş-ħ'ân menzil
Başlasun devre kadeħ oldu müzeyyen maħfil

manṭûkı üzere taħşil-i levâzım-ı t̄arîk ve ri'âyet-i merâsim-i ders ü taħkîk iderek ba'z-ı 'ulemâdan ih̄râz-ı şeref-i mülâzemet ve medâris-i 'ilmiyyede 'ilm-i şerife ĥıdmet eyleyüp kırk aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi sekiz Muħarrem'inde Ankaravî Ĥüseyn Efendi yirine Kürkcibaşı Medresesi ĥâricine 'âric, yigirmi toquz Rebî'ül-âħir'inde Nâ'ib İbrâhîm Efendi yirine Koca Muştafâ Paşa Medresesi'ne ĥareketle mübtehic olmuş idi. Otuz Receb'inde 'Abdü'n-nebî Efendi yirine Yûsuf Paşa Medresesi virilüp otuz bir Cumâde'l-âħire'sinde Müfettiş 'Ömer Efendi maħlûlinden Mehemmed Ağa Medresesi'ne taħrîk olunmuşlar idi. Sene-i mezkûre Receb'inde Vaķ'a-i 'Oşmân Ĥânî sebebiyle 'azl olunup medresesi Celeb Mûsâ Efendi'ye virildi. Otuz iki Receb'inde Öreke Muştafâ Efendi yirine Fetħiyye'de vâkı'a İsmiħân Sulṭân Medresesi ih̄sân olunmuş iken sene-i mezbûre Şa'bân'ında cem'ıyyet-i Câmî'-i Sulṭân Mehemmed Ĥânî Vaķ'ası'nda Balıkesir'de Yıldırım Ĥân Medresesi'ne

gönderilüp cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân Murâd Hânî'den sonra sene-i' merkûme Zî'l-hicce'sinde Kulağ Hâcî Efendi yirine Hâdım Hâsan Paşa Medresesi i'tâ olındı. [20^b] Otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Hâdîce Sulţân Medresesi'ne şâyân,² otuz dört Şafer'inde Velî-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'den birinde maḥfil-nişin-i taḥkîk u îkân olmuşlar idi. Otuz beş Ramazân'ında Hâzma Efendi maḥlûlinden Zâl Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görilüp otuz toḡuz Ramazân'ında Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâ'da başt-ı seccâde-i ifâde eyleyüp kırk Zî'l-hicce'sinde Kudsî-zâde Şeyḡ Meḡemmed Efendi yirine Kuds-i Şerîf kazâsıyla teşrif olındılar. Kırk iki Ramazân'ında munfaşıl ve maḡâm-ı ḡükümetlerine Martolos-zâde Muştafâ Efendi vâşıl oldu. Kırk altı Muḡarrem'inde selefleri Kudsî-zâde Efendi yirine Filibe kazâsı ḡükümeti tefvîz olunup bin kırk yedi Zî'l-hicce'sinde hicce-i 'ömri tamâm ve 'âlem-i ervâḡa ḡurâm itdüklerinde manşib-ı maḥlûl Astarıcı Sinân-zâde Meḡemmed Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı merkûm "Ser-maḡfil-zâde Efendi" dimekle ma'lûm, 'ilm ü ma'ârifden ḡişşemend, aḡrânı miyânında ser-bülend, ḡâlişü'l-cenân, ḡâhîrû'l-lisân idi.

Seyyid 'Alî Çelebi

el-Mevlâ es-Seyyid 'Alî. *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*'de devlet-i Süleymâniyye meşâyihü 'idâdında mezkûr olup 'Aşık Paşa Câmî'-i Şerîfi muḡâbilinde vâkı'a türbe-i maḡşûşada defn olunan Şeyḡ Seyyid Velâyet Efendi'nün aḡfâdındandır. Hem-râhî-i tevfiḡ ile 'âzim-i ḡarîḡ-ı sa'âdet-refîḡ olduḡda taḡşil-i 'ilm ü ma'ârifte raḡbet ve 'ulemâ-yı 'aşrının birinden iḡrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp aḡz-ı medâris ve 'aḡd-i mecâlis iderek kırk aḡçe medreseye vâşıl ve andan daḡı munfaşıl olduḡdan sonra bin yigirmi üç Şevvâl'inde Germiyânî Hâsan Efendi maḥlûlinden Ferhâd Paşa Medresesi i'tâ olınmış idi. Yigirmi altı Muḡarrem'inde Belḡradî 'Alî Efendi yirine İbrâhîm Paşa-yı 'Atîḡ Medresesi'ne ḡaḡîḡ olup yigirmi yedi Şa'bân'ında Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine Hâfîz Paşa Medresesi'ne şeref-baḡşâ, yigirmi toḡuz Muḡarrem'inde selefi Bustân-zâde

1 S 22b.

2 şâyân H: şâyân olup S.

Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Otuz Şevvâl'inde Kethüdâ Muştafâ Efendi Maḥdûmı Maḥmûd Efendi yirine Muştafâ Ağa Medresesi'ne mevşûl, otuz bir Receb'inde Kabaḳulaḳ-zâde Ebu'l-irşâd Meḥemmed Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'den biriyle¹ nâ'ilü'l-me'mûl olmuşlar idi. Otuz iki Muḥarrem'inde Hüsâm-zâde Muştafâ Efendi yirine İsmihân Sultân Medresesi iḥsân olunup otuz dört Şafer'inde Aḫî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Ayaşofıyya-i Kebîr Medresesi ile tevķîr olındılar. Otuz altı Receb'inde Monlâ-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün birine terfî, otuz sekiz Şevvâl'inde Fenârî-zâde Şeyḫî Efendi yirine Mekke-i Mükerraime ḳazâsıyla tevķîr² olunmuşlar iken otuz ṭoḳuz Şafer'inde vazîfe ile teḳâ'üd ihtiyâr itmeleriyle ol maḳâm-ı refî'a Hâcî Meḥemmed-zâde Hüseyn Efendi sezâ görildi. Bu ḫâl üzere şümârende-i eyyâm iken biñ ḳırḳ yedi senesi evâḫirinde enfâs-ı ma'dûde-i ḫayâtı tamâm ve rişte-i âmâli güseste-nizâm oldu.

Maḥdûm-ı merḳûm "Seyyid Çelebi" demekle ma'lûm, mâ-lâ-ya'niden mu'riz, meşâgil-i nâfi'aya mütemaḫḫız, zekâ vü fiṭnat ile yegâne, kemâl-i feşâḫat ile müfred-i zamâne idi.

Halebî Aḫmed Efendi

el-Mevlâ Aḫmed el-Halebî ibn 'İvâz el-'Ayntâbî. Müşârin ileyh 'Ayntâbiyyü'l-aşl 'İvâz nâm şahş-ı şâlihü'n netîce-i muḳaddimât-ı vücûdî ve nûr-ı dîde-i şühûdudur. Şehr-i dil-güşâ-yı Halebü'ş-şehbâdan 'alem-efrâz-ı² vücûd ve ol belde-i şâfiyede taḫşîl-i muḳaddimât-ı 'ulûma bezl-i mechûd itdükden soñra cânib-i Dârü's-salṭana'ya irtihâl ve 'ulemâ-yı Rûm'dan dahı kesb-i kemâl eyleyüp kibâruñ birinden mülâzım³ ve râh-ı tedriise 'âzim olmuş idi. Bi-ḫasebî'l-âde devr-i menâzil-i ifâde iderek ḳırḳ aḳçe [21^a] medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi iki Zi'l-ḫicce'sinde Hüsâm-zâde Muştafâ Efendi yirine Beşiktaş'da vâḳı'a Sinân Paşa Medresesi tevĉih olunmuş idi. Yigirmi dört Cumâde'l-ülâsında Kabaḳulaḳ-zâde Ebu'l-irşâd Meḥemmed Efendi yirine Ṭopḳapusu dâḫilinde Aḫmed Paşa Medresesi ile kâm-revâ, yigirmi beş Cumâde'l-ülâsında Ḳara Ḥalîl Efen-

1 biriyle S: birine H.

2 'alem-efrâz-ı H: 'alem-efrûz-ı S.

3 S 23a.

di yirine Hâdım Hasan Paşa Medresesi sezâ görildi. Yigirmi altı Muḥarrem'inde Ders-i Âm Meḥemmed Efendi yirine Fethiyye'de vâkı'a İsmihân Sulṫân Medresesi iḥsân olunup yigirmi yedi Zî'l-ḥicce'sinde Çāvuş-zâde 'Alî Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü taḥkîk itmişler idi. Yigirmi sekiz Şa'bân'ında selef-i sâlifî Ders-i Âm Meḥemmed Efendi yirine Sinân Paşa Dâr-ül-ḥadîsi'ne gelüp yigirmi toḫuz Zî'l-ḥicce'sinde Hâcî Meḥemmed-zâde Hüseyn Efendi yirine medâris-i Şemâniyye'nün birinde miḥrâb-nişin-i ders ü ifâde olmuşlar idi. Otuz Cumâde'l-âhire'sinde ḥaṫṫ-ı hümâyün-ı sulṫâniye taḫlîd ithâmıyla ğazab-ı ḥusrevâniye mazḥar olup 'Abdü'l-ḥalîm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Trab-lus-ı Şâm kazâsı tevciḥ olıduḫda ḳabûlden ibâ ve firâr u ihtifâ ihtiyâr itmekle manşib-ı mezkûr Ferruḫ-zâde Muştafâ Efendi'ye virilüp ol daḫı redd itdükde selefî 'Abdu'r-raḥmân Efendi'ye ibḳâ olındı. Otuz bir Cumâde'l-âhire'sinde Çuḳacı-zâde Meḥemmed Efendi maḫlûlinden Âmid kazâsıyla ser-âmed olup otuz iki Zî'l-ḥicce'sinde 'azl' olunup yirlerine selef-i sâlifîleri Hüseyn Efendi ḫalef oldı. Otuz beş Şevvâl'inde Ḳaramanî Sefer Efendi yirine Üsküdar kazâsı sezâvâr görilüp otuz altı Rebî'ül-âḫir'inde ḫalefleri Hüseyn Efendi yirine Ḳuds-i Şerîf kazâsına menḳül ve yirlerine selefleri Hüseyn Efendi mevşül oldı. Otuz yedi Cumâde'l-âhire'sinde 'azl ve yirlerine Tevfîkî-zâde Meḥemmed Efendi vaşl olunmuş idi. Kırık Zî'l-ḥicce'sinde H'âce-zâde 'Alî Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm kazâsında murabba'-nişin-i mesned-i aḫkâm olup kırık iki Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Seyfî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi vâşıl oldı. Kırık üç Şafer'inde Kebîrî Meḥemmed Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşüb ḳılınup kırık beş Receb'inde ma'zül ve yirlerine Re'isü'l-eṫibbâ Zeynü'l-âbidîn Efendi mevşül oldı. Kırık altı Muḥarrem'inde H'âce-zâde 'Abdü'llâḫ maḫlûlinden Mısr-ı zâtü'l-ehrâm kazâsıyla ikrâm olunup biñ kırık sekiz Muḥarrem'inde bunlar daḫı selefleri gibi ḫâkdân-i fenâdan dâmen-keşân ve Mısr-ı ḳuds-i ḫaḳîḳiye revân olduḫlarında manşib-ı maḫlûle Şâm ḳadîsi Bosnevî Şa'bân Efendi menḳül, anlaruñ yirine Bahâyî Meḥemmed Efendi mevşül oldı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü faẓlla meşhûr, mütedeyyin ü müteşerri', mutaşal-lib ü müteverri', merd-i fâzıl, ferd-i kâmil idi.

1 'azl S: ma'zül H.

Mektûbcı Aşam Dervîş Efendi

el-Mevlâ Dervîş, Hâmîdî'dür. Esbâb-ı isti'dâd taḥşîline sa'î ve merâsim-i tarîk-ı 'ilmi murâ'î olmağla kibâr-ı 'ulemâya hıdmet ile şadr-ı 'âlî-kâdr Taşköprü-zâde Kemâl Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eylemiş idi. Ba'de tekmi'l-ı-medâris kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi yedi¹ Rebî'ül-evvel'inde Sinân Efendi maḥlûlünden Hâcî Ḥasan-zâde dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde olup otuz iki Muḥarrem'inde Seyyid 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Zâl Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunmuş idi. Otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Celeb Mûsâ Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Ğâzî² Ḥudâvendigâr Medresesi virilüp otuz beş Şafer'inde Emîr 'Alî Efendi yirine Kütâhiyye kazâsı tevcîh olındı. Otuz altı Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Bustânî Ahmed Efendi mevşûl oldu. Otuz toḫuz senesi ḥilâlinde Aḫî-zâde Hüseyin Efendi arpalığı olan Rodoscuḫ³ kazâsı ber-vech-i mevleviyyet virilmiş idi. Kırk Şevvâl'inde 'azl olunup yirleri [21^b] ber-vech-i arpalık Dervîş Ebâbil Efendi'ye tevcîh olındı. Kırk beş Şa'bân'ında Kara Süleymân Efendi qabûl itmedügi Diyârbekr kazâsı bunlara iḥsân olunup kırk sekiz Rebî'ül-âḫir'inde târik-i 'izz ü câh ve şehristân-ı 'ademe rû-be-râh olduklarında yirlerine Hâbil-zâde Meḥemmed Efendi mesned-efrûz-ı ḥükûmet oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr mekârim-i aḫlâk ile mezkûr olup Kemâl Efendi merḥûmuñ şadâretleri ḥâlinde mektûbcilik hıdmetiyle müşerref olmağın "Mektûbcı Dervîş Efendi" dimekle meşhûr ve bu 'unvânla zebân-zed-i cumhûr olmuş idi.

Şa'râvî 'Abdü'r-raḥîm Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'r-raḥîm ibn 'Abdü'l-muḥsin ibn 'Abdu'r-raḥmân ibn 'Alî eş-Şa'râvî. Mazhar-ı füyûzât-ı ḫudsiyye ve maşdar-ı fütûḫât-ı ünsiyye, fezâ'il-i celile ile mevşûf ve ḫaşâ'il-i cemile ile ma'rûf eş-Şeyḫ 'Abdü'l-vehhâb eş-Şa'râvî ḫazretlerinin birâder-zâdesidür. Zât-ı mes'ûdı diyâr-ı Mışriyye'de vâkı' Ebâ Şa'ra nâm qaryeden nümâyân ve "Şa'râvî 'Abdü'r-raḥîm Efendi" dimekle meşhûr-ı 'âlemiyân olup rûz-be-rûz istifâza-i envâr-ı fezâ'il ü kemâl ve iktisâb-ı

1 yigirmi yedi S: yedi H.

2 S 23b.

3 Rodoscuḫ S: Ruscuḫ H.

re'sü'l-mâl-i mekârim-hişâl eyleyüp 'amm-i büzürgvârından ve Mısrî Şeyh Muhammed Bekrî'den taḥşil-i 'ulûm ve tekmil-i mebâni-i mantıḳ u mefhûm itdükden sonra Dârü's-salṭanati'l-'aliyye maḥmiyye-i Koştanṭiniyye'ye hicret ve Şeyhül-İslâm H'âce Sa'dü'd-dîn Efendi'den iktisâb-ı şeref-i mülâzemet itmişler idi. Kaṭ'-ı menâzil-i ṭarîḳ ve ṭayy-ı merâhil-i ders ü taḥḳîḳ iderek kırk aççe ile maḥmiyye-i Edrine'de Beglerbegi Medresesi tevcih olunup ba'dehu medrese-i mezbûreye hâric elli i'tibâriyla 'aric oldılar. Biñ on üç Şafer'inde 'azl olunup medreseleri 'Osmân Efendi'ye virildi. Sene-i mezkûre Zî'l-ḥicce'sinde Vizeli Emrüllâh Efendi maḥlûlinden Çorlu Medresesi'ne gönderilüp on dört Şevvâl'inde Medîne-i Münevver'e vâkı'a Sultân Murâd Hân Medresesi'ne naql olunduḳlarında gitmemekle on altı Rebî'ül-âḫir'inde Dâvûd-zâde Meḥemmed Efendi yerine Şâh Sultân Medresesi iḥsân olunup on sekiz Rebî'ül-evvel'inde Rıdvan Efendi yerine Zâl Paşa Sultânı Medresesi erzânî görilüp on ṭoḳuz Cumâde'l-ülâsında Münşi 'Abdü'l-kerim Efendi yerine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün¹ birinde miḫrâb-nişin-i taḥḳîḳ u iḳân olmuşlar idi. Yigirmi bir Cumâde'l-âḫire'sinde Karamanî Bâli Efendi yerine Edrine Dârü'l-ḫadîşi sezâ görildükde kabûlden ibâ itmegin, yigirmi iki Muḫarrem'inde medrese-i merḳûme şâniyen seleflerine i'tâ ve bunlar 'azle mübtelâ oldılar. Sene-i mezkûre Cumâde'l-âḫire'sinde selef-i sâlifleri Rıdvan Efendi yerine şâniyen Hâḳâniyye-i Vefâ'da fers-i seccâde-i ifâde eyleyüp yigirmi üç Rebî'ül-âḫir'inde 'Uşşâḳi-zâde Muştafâ Efendi yerine Medîne-i Münevver'e ḳazâsıyla teşrif olındılar. Yigirmi altı Muḫarrem'inde munfaşıl ve ol maḳâm-ı celile Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi nâ'il oldı. Otuz bir Cumâde'l-âḫire'sinde Receb-zâde Meḥemmed Efendi yerine Üsküdar ḳazâsı sezâvâr görilüp otuz iki Şafer'inde yine selef-i sâlifleri Rıdvan Efendi maḥlûlinden Saḳız ḳazâsına menḳûl ve yirlerine Kûsec Sinân Efendi mevşûl oldı. Sene-i mezkûre Rebî'ül-âḫir'inde Ṭoḳuz-zâde Şeyhî Meḥemmed Efendi yerine İzmir ḳazâsına² naḳlle tevḳir olup yirleri Kabaşakal Muştafâ Efendi'ye tevcih olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde 'azl olunup yirleri Şarı 'Abdü'llâh Efendi'ye virilmiş iken otuz üç Muḫarrem'inde ḫalefleri 'Abdü'llâh Efendi Diyârbekr ḳazâsına naql olunmaḫın bunlar daḫı yirlerinde ibḳâ olındılar. Sene-i mezkûre Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine Kuds-i Şerif ḳaḫîşi Ṭoḳuz-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi menḳûl ve anlaruñ yerine Kâḫi-zâde Şeyhî Aḫmed Efendi mevşûl

1 Şemâniyye'nün H: Şemâniyye'den S.

2 S 24a.

oldı. Otuz beş Ramazân'ında Kara Çelebi-zâde Maḥmūd Efendi yerine Mekte-i Mükerreme kazâsıyla tekrim olunmuşlar idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde 'azl olunup manşib-ı mezbûr [22^a] 'Allâme Şeyhî Efendi'ye tevcih olunduğda isti'fâ itmegin Kara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi'ye i'tâ olındı. Otuz altı Zî'l-ḥicce'sinde Şadrü'd-dîn-zâde Meḥemmed Emîn Efendi maḥlûlünden İbşala kazâsı arpalığı zamîmesiyle Sulṭân Aḥmed Hân Medresesi ber-vech-i teḳâ'üd iḥsân olunmuş idi. Otuz toḳuz Receb'inde İbşala kazâsı Yaşdığac Muşliḥü'd-dîn Efendi'ye virilüp bunlara Kec-dehân 'Abdü'llâh Efendi maḥlûlünden Bınarḥişâr kazâsı bedel virildi. Bu hâl üzere sübḥa-şümâr-ı eyyâm ü leyâl iken biñ kırk sekiz Receb'inüñ on birinci Aḥad gicesi şalât-ı 'iṣâdan ferâğat ve mu'tâd-ı şerîfleri üzere *Sûre-i Kerîme-i Mülk*'i kıırâ'at itdüklerinden soñra cânib-i riyâz-ı keşîrül'-ḥıyâz-ı cinâna irtiḥâl eyleyüp medrese-i maḥlûleleri 'Abdü'r-raḥîm Efendi'ye intikâl eyledi. Ḥazret-i Ebâ Eyyûb-i Enşârî civârındaki mezâristânda defn olındılar.

Mevlânâ-yı mezbûr deryâ-yı fazl-ı mevfûr, mecmû'a-i ma'ârif ü 'ulûm, şalâḥ-ı hâlle ma'lûm, dağdağa-i umûr-ı 'ammeden gâfil, vezâ'if-i mü'tâlâ'a vü 'ibâdete müştâğil, her fende mâhir, bi-taḥşîş 'ilm-i ḥadîs-i şerîfde akrânı nâdir, edîb ü erîb ü kerîm, ḥâfız-ı *Kelâm-ı Kâdîm* idi.

Astarcı Sinân-zâde Meḥemmed Efendi¹

el-Mevlâ Meḥemmed ibnü'l-mevlâ² Sinân. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Aḥmed Hân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyli 'Aṭâyi*'de mezkûr olan Astarcı Sinân Efendi merḥūmuñ maḥdûm-ı dil-bendi Meḥemmed Efendi'dür. Vâsıl-ı rütbe-i isti'dâd olduğda Aḥî-zâde Maḥmūd Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olup kaṭ'-ı merâḥil-i ṭarîḳ iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz bir Şa'bân'ında Kınalı-zâde 'Abdü'r-raḥmân Efendi yerine Çävüşbaşı Medresesi ḥâricine 'âric, otuz altı Ramazân'ında Paşa-zâde Süleymân Efendi yerine Kâsım Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Otuz sekiz Şevvâl'inde Piyâde Meḥemmed Efendi yerine Pîrî Paşa Medresesi i'tâ olunup otuz toḳuz Ramazân'ında Seyrek-zâde Yûnus Efendi yerine Murâd

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Vâlide Sulṭân der-İstanbul. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1044. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 ibnü'l-mevlâ H: bin el-mevlâ S.

Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürür itmişler idi. Kırk Zî'l-âhicce'sinde Hâmîdî Şeyh-zâde Aḥmed Efendi yirine Şaḥn-ı Semâniyye'nün biriyle şadân, kırk iki Ramazân'ında Muşliḥü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Gevher Hân Sulṭân Medresesi'ne şâyân oldılar. Kırk dört Cumâde'l-âhire'sinde Ḥasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine 'Oşmân Paşa Medresesi'ne pâ-dişâh-ı cihân Sulṭân Murâd Hân hazretlerinin vâlide-i muhteremeleri vezâ'if ilhâk itmeleriyle İstanbul Vâlidesi Medresesi tesmiye olunup ibtidâ şâhibüt-tercemeye tevcîh olunmuş idi. Kırk sekiz Muḥarrem'inde Ser-maḥfil-zâde Meḥemmed Efendi maḥlûlinden Filibe kazâsı hükümeti tefvîz olındı. Sene-i mezkûre Ramazân'ında bunların daḥı selefleri gibi haber-i intikâli vâsıl ve manşib-ı¹ maḥlûle Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi nâ'il oldı.

Mevlânâ-yı merķûm kenâre-nişîn-i deryâ-yı 'ulûm, "Astarıcı Sinân-zâde Efendi" demekle şehîr ve bu 'unvân ile ma'lûm-ı şaḡîr ü kebîr idi.

Edhem-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ ibnül-mevlâ Şeyhî. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Aḥmed Hân-ı Evvel'den tercemeleri *Zeyl-i Aṭâyi'*de merķûm Edhem-zâde Şeyhî Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı ercmendi Muştafâ Efendi'dür. Ser-mâye-i isti'dâda mâlik ve tārîḳ-ı 'ilme sâlik olduğda ba'z-ı 'ulemâ ḥıdmetlerinden nâ'il-i şeref-i mülâzemet ve râh-ı tadrîse 'azîmet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on yedi Zî'l-ka'de'sinde Tâlib Hısmı Sinân Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Sulṭâniyye Medresesi iḥsân olunmuş idi. Yigirmi Receb'inde Menteş-zâde Meḥemmed Efendi yirine Hânçeriyye Medresesi virilüp yigirmi bir Receb'inde 'azl olunup medreseleri Menteş-zâde İbrâhîm Efendi'ye tevcîh olındı. Yigirmi beş Cumâde'l-ülâsında Ser-bendî-zâde Şeyhî Aḥmed Efendi yirine [22^b] Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürür eyleyüp yigirmi yedi Rebî'ül-evvel'inde Kâba Receb Efendi yirine Şaḥn müderrisi olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Receb'inde Meḥemmed Şâdiḳ Efendi maḥlûlinden Şofya kazâsı hükümeti tefvîz olduğda kabûlden ibâ itmekle Nevâlî-zâde Zîyâ'ü'd-dîn Efendi'ye i'tâ ve bunlar şıfru'l-yed 'azle mübtelâ oldılar. Yigirmi sekiz Cumâde'l-ülâsında Beñli 'Abdü'l-ḡanî Efendi yirine Edrine Dârü'l-ḥadışi iḥsân olunup ana

1 S 24b.

dağı gitmedükde sāniyen selefleri 'Abdü'l-ġanî Efendi kabûl eyleyüp bunlar şıfru'l-yed¹ ma'zûl qalmasıdır idi. Otuz dört Rebi'ü'l-evvel'inde Hüsâm-zâde Muştafâ Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tekrîm, sene-i mez-bûre Cumâde'l-âhire'sinde otuz beş Muhtarremü'l-ħarâmı² ġurresi tevķitiyle Nehcî Sinân Efendi maħlûlinden Medîne-i Münevvere qazâsıyla ta'zîm olındılar. Otuz altı Muhtarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Qabaqulaq-zâde Ebu'l-irşâd Meħemmed Efendi ħâkim-i şer'-i Resûl oldu. Otuz tokuz Şa'bân'ında maħrûsa-i Burusa qazâsı ħükümetinde selef-i sâlifi 'Abdü'l-ġanî Efendi'ye ħalef ve mazhar-ı iħsân u luġf oldılar. Qırq Cumâde'l-ülâsında ma'zûl ve yirlerine ħalefleri Qabaqulaq-zâde Efendi mevsûl oldu. Qırq sekiz Muhtarrem'inde Nâ'ib Meħemmed Efendi yirine dârü'n-naşr ve'l-meymene Edrine qazâsında ħâkim ve revnaq-efrûz-ı maħâfil ü maħâkim olmışlar idi. Sene-i merķûme Şevvâl'inde dâr-ı fenâdan rıħlet ve 'idgâh-ı ervâha 'azîmet eyleyüp manşib-ı maħlûl ile ħalefleri Qabaqulaq-zâde Efendi kesb-i 'izz ü rifat eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm ħiddet-i zekâ ve 'ilm ü fazlla ma'lûm, aħlâq-ı kerîme şâħibi, ħüsn-i şenâ tâlîbi, şalâh u 'iffetde ser-bülend-i emsâl, maħdûm-ı melek-ħişâl idi.

Ebu's-su'üd-zâde Meħemmed Efendi³

el-Mevlâ Meħemmed ibnü'l-mevlâ Muştafâ ibnü'l-mevlâ Şeyħü'l-İslâm Ebu's-su'üd. Şeyħü'l-İslâm, müfessir-i kelâm-ı melik-i 'Allâm Ebu's-su'üd Efendi merħûmuñ maħdûm-ı sa'âdet-mevsümları olup tercemeleri *Zeyli 'Aṭâyi'*de devlet-i Sulṭân Meħemmed Hân-ı Şâliş 'ulemâsı silkinde manzûm olan Muştafâ Efendi'nün ferzend-i sa'âdet-peyvendleri şadr-ı 'âlî-ħadr Meħemmed Efendi'dür. Tokuz yüz tokusan yedi senesinde vâlid-i mâcidleri maħrûsa-i Burusa qâdîsi iken dâhil-i meclis-i şühüd ve secde-güzâr-ı şükr-i ni'met-i vücüd olup taħşil-i fazl u kemâle raġbet ve cânib-i tekmil-i nefse şarf-ı 'inân-ı 'inâyet idüp vâlid-i 'âlî-şânları ħıdmetlerinde iştiġâl ve cenâblarından şeref-i mülâzemetle nâ'il-i evvelîn-i âmâl olduqdan⁴ soñra qırq aqçe medreseden ma'zûl iken biñ on

1 şıfru'l-yed S: -H.

2 Muhtarremü'l-ħarâmı S: Muhtarrem-i ikrâmı H.

3 Evvelü müderrisin bi-medreseti Murâd Paşa-yı Cedid. Fi-Muhtarrem sene 1019. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

4 S 25a.

altı Zî'l-ka'de'sinde Bî-endâm Muşlihü'd-dîn Efendi yirine Hâyder Paşa Medresesi ile kâ-m-revâ, on yedi Cumâde'l-ülâ'sında Mu'îd Aḥmed Efendi yirine Maḥmûd Paşa Medresesi'ne revnaḡ-baḡşâ oldılar. On toḡuz Muḡarrem'inde Şadr-ı A'zam Murâd Paşa binâ itdükleri medrese-i cedîde ibtidâ bunlara tevcih olunup yigirmi Ramazân'ında Kûsec Sinân Efendi yirine Şaḡn-ı Şemâniyye'den birine sâye şalmışlar idi. Yigirmi iki Ramazân'ında Riyâzî Meḡemmed Efendi yirine Üskûdar Vâlidesi Medresesi'ne vâşıl, yigirmi dört Rebî'ül-evvel'inde Seyfi-zâde Muştafâ Efendi yirine Sulṡân Selim-i Ḳadîm Medresesi'nde mesned-ârâ-yı feẓâ'il olup sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde Dâvûd-zâde Meḡemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekmi'l-i devre-i merâtib idtiler. Yigirmi beş Zî'l-ḡicce'sinde Ḳudsî Meḡemmed Efendi yirine Selanik ḡazâsıyla maḡziyyü'l-merâm olup yigirmi yedi Zî'l-ḡicce'sinde ma'zûl ve yirlerine Ḳâf-zâde Fâ'izî 'Abdül-ḡay Efendi mevşül oldu. Yigirmi toḡuz Ramazân'ında İstanbullî 'Alî Efendi yirine maḡrûsa-i Burusa ḡazâsı mecrâ-yı zülâl-i ḡükm ü imzâları kılınıp otuz bir Rebî'ül-evvel'inde 'azl ve yirlerine Mollâ Aḡmed-zâde Nûḡ Efendi vaşl olındı. Otuz üç Şafer'inde Tulumcî Ḥüsâm Efendi yirine Edrine ḡazâsında başt-ı seccâde-i ḡükûmet eyleyüp sene-i mezbûre Zî'l-ḡicce'sinde Gümülcine ḡazâsı [23^a] arpalığıyla munfaşıl ve maḡâm-ı ḡükûmetlerine selef-i sâlifleri 'Alî Efendi vâşıl oldu. Otuz beş Şevvâl'inde selefleri Ḥüsâm Efendi yirine Dârûs-saltâna ḡazâsı ḡükûmetiyle ikrâm olunmuşlar idi. Otuz altı Cumâde'l-ülâ'sında ma'zûl ve yirlerine Ebû Sa'îd Meḡemmed Efendi şâniyen ḡâḡî-i İstanbul oldılar. Otuz toḡuz Zî'l-ka'de'sinde ḡalefleri Ebû Sa'îd Efendi yirine Anaṡolî şadrı ile bülend-ḡadr olup kırık bir Muḡarrem'inde müteḡâ'id ve yirlerine Çeşmî Meḡemmed Efendi müteşâ'id oldu. Kırık altı Zî'l-ka'de'sinde ḡalef-i sâlifleri Nûḡ Efendi yirine nâ'il-i şadâret-i Rûm ve vâşıl-ı ḡâyettü'l-ḡâyât-ı merûm olmuşlar idi. Kırık yedi târiḡinde pâdişâh-ı zamân Sulṡân Murâd Ḥân ḡazretleriyle Ḳal'a-i Bağdâd'a 'azîmet eyleyüp ba'de'l-fetḡ ve'z-zâfer Dârûs-saltâna cânibine 'avdet buyurduḡlarında eşnâ-yı seferde bunlaruñ mizâcları münḡarif olmaḡla kırık sekiz Şevvâl'inde Diyârbekr'e vuşüllerinde belde-i mezkûrede ḡalmışlar idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde dâr-ı fenâdan irtiḡâl ve civâr-ı rahmet-i Raḡmân'a intikâl eylediler. Manşıb-ı maḡlûle Anaṡolî şadrıdan Bosnevî 'İsâ Efendi menḡûl ve anlaruñ yirine Çivi-zâde Şeyḡ Meḡemmed Efendi mevşül oldu.

Mevlânâ-yı merķūm luţf-ı ıab' u kerem ile ma'lūm, zekā vü fıţnat ile ye-gāne, kemāl-i feşāhat ile müfred-i zamāne, 'ālim ü fāzıl, kāmıl-i deryā-dil idi.

Ƙara Mūsā Efendi

el-Mevlā Mūsā bin Zekerıyyā. Vilāyet-i Ƙaraman'da Ƙonya nām belde-i meş-hüreden nümāyān ve “Ƙara Mūsā Efendi” dimekle ma'lūm-ı 'ālemıyān olmuş idi. Taşşıl-i 'ulūm u ma'arife himmet ve Şeyhü'l-İslām H'āce-zāde Mehemmed Efendi hıdmetlerinden ihrāz-ı şeref-i mülāzemet eyleyüp bi-hasebi'l-'āde devr-i medāris-i mu'tāde ile kırık aķçe medreseden ma'zūl ve muntazır-ı neyl-i me'mūl iken biñ on beş Rebī'ül-evvel'inde Burhān Efendi yerine Murād Paşa-yı 'Atıķ Medresesi'nde bast-ı seccāde-i ders ü taħķik eyleyüp on yedi Zī'l-ķa'de'sinde 'Abdü'l-kerīm-zāde Maħmūd Efendi yerine Sinān Paşa Sulţānı Medresesi'ne hareket itmişler idi. On ıokuz Ramazān'ında selefi Maħmūd Efendi yerine Sinān Paşa Sulţānı Medresesi erzānı görölüp¹ yigirmi Receb'inde Menteş-zāde Mehemmed Efendi taħillesi yerine maħrūsa-i Burusa'da Ğāzı Hudāvendıgār Medresesi virölüp yigirmi iki Muħarrem'inde Ƙara Mu'ıd Hüseyn Efendi yerine Ƙalender-hāne Medresesi'ne mevşül, sene-i mezkūre Zī'l-ħicce'sinde Ćāvuş-zāde İbrāhım Efendi yerine Şahn-ı Şemāniyye'den biriyle nā'ilü'l-me'mūl olmuşlar idi. Yigirmi dört Ramazān'ında Muıahhar Efendi yerine Hāşekı Sulţān Medresesi ihsān, sene-i mezbūre Zī'l-ķa'de'sinde Ƙāf-zāde Fā'ızı 'Abdü'l-hay Efendi yerine Üsküdar'da vāķı'a Vālide Sulţān Medresesi ile taşşıl-i 'ızz ü şān eylediler. Yigirmi beş Zī'l-ħicce'sinde selefleri Fā'ızı Efendi yerine Sulţān Selım-i Ƙadım Medresesi ile tekrım, yigirmi yedi Receb'inde selef-i sālifi Muıahhar Efendi yerine Medāris-i Süley-māniyye'nün biriyle ta'zım olındılar. Yigirmi sekiz Şa'bān'ında ķaböl itmeyen Hāsan Beg-zāde Muıtafā Efendi yerine Alaşonya ķazāsı ilħāķıyla Yenışehir-i Fenār ķazāsı hükümeti tefvız olunup yigirmi ıokuz Rebī'ül-āħir'inde selef-i sālifleri Fā'ızı Efendi yerine Selanik ķazāsına menķöl ve yirlerine Kesriyyeli Maħmūd Efendi mevşöl oldu. Sene-i mezkūre Zī'l-ħicce'sinde 'azl ve yirlerine Serçe Hüseyn Efendi vaşl olındı. Otuz bir Ramazān'ında Rıdvan Efendi yerine Mışır-ı Ƙāhire ķazāsıyla rāyet-i iķbālī zāhire olup otuz iki Şa'bān'ında munfaşıl ve yirlerine Kec-dehān 'Abdu'llāh Efendi nā'il oldu. Otuz altı Zī'l-ķa'de'sinde Aħı-zāde Maħmūd Efendi yerine dārü'n-naşır-ı Edrine ķazāsı ile maķziyyü'l-merām olmuşlar di. Otuz

1 S 25b.

sekiz Ramazân'ında ref' olunup yirlerine Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi terfi' olındı. Otuz toköz Zî'l-ka'de'sinde İstanbul pâyesi zamimesi ve Mudurnı kazâsi arpalığıyla ta'yib [23^b] olunmuşlar idi. Kırk Zî'l-ka'de'sinde Kaba Receb Efendi yirine bi'l-fi'l hâkim-i Dârüs-salţana oldılar. Kırk bir Şevvâl'inde müteķâ'id ve maķâm-ı hükümetlerine halefleri Çivi-zâde Efendi müteķâ'id oldı. Bunlara Seyyid Maħmūd Efendi manşıbı olan Mar'aş kazâsi arpalık ta'yin olındı. Bu hâl üzere güzârende-i evķât iken biñ kırk sekiz Zî'l-ka'de'sinde 'azm-i cennât-ı âliyât eyledi. Maħlül olan arpalıkları Kuţb İbrâhım Efendi'ye tevcih olunmuş idi.

Merħüm-ı merķüm dürrütü'c-tâc-ı erbâb-ı fühüm, mütedeyyin ü müteşerri', müteşallib ü müteverri', vâşıl-ı sinn-i herem, pîr-i mübarek âdem idi.

Kürd Aħmed Efendi

el-Mevlâ Aħmed. Menba'-ı zülâl-i 'ilm ü 'irfân olan diyâr-ı Kürdistân'dan zuhür ve mihr-i feyz-i Hâk'dan istifâza-i nür-ı şu'ur idüp gevher-i meknün-ı isti'dâdı terbiyet-i üstâd ile şu'ledâr u tâbnâk olduķda dârül-mülk-i İstanbul'a 'azimet ve 'ulemâ-yı kirâma hıdmet ile birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp 'alâ-hasebi'l-âde devr-i menâzil-i ifâde idüp¹ kırk akçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ otuz Rebî'ül-evvel'inde Emîr 'Alî Efendi yirine Kürkcibaşı Medresesi virilmiş idi. Otuz iki Şa'bân'ında Bâli-zâde Muştafâ Efendi yirine 'Oşmân Paşa Medresesi'ne tahrik olunup otuz beş Cumâde'l-âhîre'sinde Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne gelmişler idi. Otuz altı Ramazân'ında Anķaravî Es'ad Efendi yirine Şâh-ı Hübân Medresesi ihsân ve otuz sekiz Şevvâl'inde Baldır-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine 'A'îşe Sultân Medresesi'ne şâyân olup kırk Zî'l-ka'de'sinde Muşliħü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine medâris-i Şaħn'uñ birinde mihrâb-nişin-i taħķik u iķân olmuşlar idi. Kırk bir Cumâde'l-âhîre'sinde selefleri Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Çorlı Medresesi'ne² gönderilüp kırk dört Rebî'ül-evvel'inde selefleri Es'ad Efendi yirine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi ile tekrîm olunmuşlar idi. Biñ kırk sekiz Zî'l-ħicce'sinde ders ü devri tamâm ve 'âlem-i ervâha hıram itdüklerinde medrese-i maħlûleleri Çeşmi-zâde Muştafâ Efendi'ye in'âm olındı.

1 menâzil-i ifâde idüp H: medâris-i mu'tâde iderek S.

2 S 26a.

Mevlânâ-yı merķûm 'ilm ü fazlla ma'lûm, bahħâş u münâzîr, her fende aķrânı nâdir idi.

Hasan Kethudâ-zâde Hasan Efendi

el-Mevlâ Hasan ibnü'l-mevlâ Meħemmed. Tabaka-i devlet-i Sultân Aħmed Hân-ı Evvel 'ulemâsından tercemesi *Zeyl-i Aťâyî*'de sebķ iden Hasan Kethudâ-zâde Meħemmed Efendi'nün ferzend-i fûrûzende-gevheri ve maħdûm-ı sa'd-aħteri Hasan Efendi'dür. Esâtize-i 'aşrından taħşil-i 'ilm ü kemâl ve tekmil-i funûn-ı nâfi'aya iştigâl idüp Şeyhü'l-İslâm Şun'u'llâh Efendi hıdmetlerinden mülâzemetle be-kâm ve ba'z-ı medâris-i 'ilmiyye ile mazħar-ı ikrâm olup kırķ aķçe medreseden munfaşıl olduķdan sonra biñ yigirmi üç Cumâde'l-ülâsında Hibri Aħmed Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi virilüp yigirmi yedi Receb'inde Tezkireci 'Abdü'l-laťif Efendi yirine Haydar Paşa Medresesi'ne taħrîk olunmuş idi. Yigirmi sekiz Receb'inde Kara Halil Efendi yirine H'âce Hayrüd-dîn Medresesi'ne gelüp yigirmi toķuz Şa'bân'ında Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine Etmekciođlu Medresesi virilmiş idi. Otuz bir Receb'inde Naķş-bend-zâde Maħmûd Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile ķadri mezîd olup otuz iki Muħarrem'inde 'Uşşâķî-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yirine Pîri Paşa Medresesi sezâ görildükde ķabûlden ibâ itmeleriyle Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâķî Efendi'ye i'tâ olup bunlar şıfru'l-yed ibķâ olunmuşlar idi. Sene-i mezkûre Receb'inde Martolos-zâde Muştafâ Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'den birine hıram eyleyüp sene-i merķûme Zî'l-ħicce'sinde 'Abdu'r-raħmân Emîri Seyyid Meħemmed Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-ħadîşi in'âm olup otuz dört Şafer'inde Sefer Efendi yirine Edrine Selimiyyesi ile tekrîm, otuz beş Cumâde'l-ülâsında Mütevellî-zâde Muştafâ [24^a] Efendi yirine Sultân Selim-i Kıadîm Medresesi ile tazîm olındılar. Otuz sekiz Şevvâl'inde selefleri Seyyid Meħemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün birine terfî', kırķ Zî'l-ħicce'sinde Velî-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Yenişehir ķazâsı hûķümetiyle tevķî' olup kırķ iki Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Kebîri Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Kırķ yedi Şevvâl'inde Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yirine Ğalaťa ķazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Kırķ sekiz Rebî'ül-evvel'inde halefleri Kebîri Meħemmed Efendi yirine Halebü'ş-şehbâ ķazâsına naķl olunduķlarında yirlerine Ğazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri ķâđisi Re'isü'l-eťibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi manşûb ķılınup anlaruñ yirleri Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi'ye tevcîh

olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinde terk-i cihân-ı fânî ve 'azm-i dârü'n-na'ım-i cavidânî itdüklerinde manşib-ı maħlûl Ankaravî Es'ad Efendi'ye erzânî görildi.

Mevlânâ-yı merķûm ma'arif-i 'ilmiyye ile ma'lûm, ħasenü'l-ħulķ ve kem-âzâr, maħdûm-ı sûtûde-eķvâr idi.

Kıyâmî-zâde Meħemmed Efendi

el-Mevlâ Meħemmed. 'İlm-i şerîfe ħıdmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris ve 'aķd-i mecâlis iderek kırık aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i' me'mûl iken biñ yigirmi toķuz Zî'l-ħicce'sinde Ĥâlîcı-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Papasoğlı Medresesi ħâricine 'âric, otuz iki Receb'inde Celeb Mûsâ Efendi yirine Meħemmed Ağa Medresesi'ne ħareketle mübteħic olup otuz üç Cumâde'l²-âħiresi'nde 'Acem İshâķ Efendi yirine Koca Muştafâ Paşa Medresesi virilüp otuz dört Cumâde'l-âħire'sinde Kudsî-zâde Şeyħ Meħemmed Efendi yirine Etmekcioğlı Medresesi'ne taħrîk olunmuşlar idi. Otuz yedi Şa'bân'ında Kâđî-zâde Meħemmed Efendi yirine Maħmûd Paşa Medresesi'ne mevşûl, otuz sekiz Şa'bân'ında selefi Kâđî-zâde Efendi yirine Ėazanfer Ağa Medresesi'ne menķûl, otuz toķuz Zî'l-ķa'de'sinde Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi yirine medâris-i Şaħn'ın biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Kırık Zî'l-ħicce'sinde Şems Efendi yirine Edrine Dârü'l-ħadış'ine gönderilüp kırık iki Ramażân'ında ibtidâ açılan müşıla-i Süleymâniyye Medresesi bunlara tevciħ olunmaķ üzere 'azl olunup yirlerine selefleri Şems Efendi ħalef oldu. Kırık dört Rebî'ül-evvel'inde Kürd Aħmed Efendi yirine Çorlı'da Sulţân Süleymân Ĥân Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Kırık sekiz Zî'l-ħicce'sinde şem'-i ħayâtı püf-zede-i şarşar-ı fenâ ve şu'le-i zühûri cevher-i cân gibi nâ-peydâ olup medrese-i maħlûlesi Ĥamdî Meħemmed Efendi'ye i'tâ olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr "Kıyâmî-zâde Efendi" demekle meşhûr, tafşil-i aħvâline ittılâ' u şu'ür ancaķ bu mertebeye maķşûrdur.

Ser-bendî Kâğî-zâde Şeyħi Efendi

el-Mevlâ Aħmed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Ĥân-ı Şâliş'den terce-

1 neyl-i H: -S.

2 S 26b.

mesi *Zeyl-i Âtâyyî*'de mezkûr olan Şeyhü'l-İslâm Kâdî-zâde Şemsü'd-dîn Ahmed Efendi hâzretlerinin aḥfâdından olmağın “Kâdî-zâde Şeyhî Efendi” unvânıyla meşhûr olmuş idi. Taḥşîl-i ma'ârif ü 'ulûm ve tekmîl-i levâzım-ı mantûḡ u mefhûm eyleyüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve semt-i tadrîse 'âzım olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aḡçe medreseye vâsıl ve andan daḡı munfaşıl olduḡdan Őonra biñ on altı Şafer'inde Serçe Hüseyn Efendi yerine Kılıç 'Alî Paşa-yı 'Atîḡ Medresesi ile kâ-m-revâ olmuşlar idi. On sekiz Rebî'ü'l-evvel'inde selefti yerine 'Alî Paşa-yı 'Atîḡ Medresesi'ne ḡaḡıḡ olup yigirmi iki Rebî'ü'l-âḡir'inde Baḡrî-zâde 'Abdü'l-bâḡî Efendi yerine Pîrî Paşa Medresesi virilüp sene-i mezbûre Ramazân'ında Nevâli-zâde [24^b] 'Aḡâ'u'llâḡ Efendi yerine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sūrūr itmişler idi. Yigirmi beş Cumâde'l-ülâ'sında Arpacı-zâde Meḡemmed Efendi yerine Şaḡn-ı Şemâniyye'den birine ḡıram eyleyüp yigirmi yedi Şa'bân'ında Bâḡî-zâde Şeyhî Efendi yerine Edrine Sulḡân Bâyezîd Medresesi'ne gönderilmiş idi. Yigirmi sekiz Muḡarrem'inde Şeyhü'l-İslâm Yaḡyâ Efendi birâderi “Çelebi Kâdî” dimekle şehîr Luḡfû'llâḡ Efendi'nüñ defa-i ḡâmisesi yerine Filibe ḡazâsı tevciḡ olunup yigirmi ḡoḡuz Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Bülbül-zâde 'Abdu'llâḡ Efendi vaşl olındı. Otuz üç Ramazân'ında ḡoḡuz-zâde 'Abdü'l-vehḡâb Efendi yerine Ḳuds-i Şerîf ḡazâsıyla teşrif olunmuş idi. Otuz dört Rebî'ü'l-evvel'inde 'azl olunup yirleri Küçük Maḡmûd-zâde 'Abdu'llâḡ Efendi'ye virildi. Otuz sekiz Şevvâl'inde Ketḡudâ Muşḡafâ Efendi-zâde Maḡmûd Efendi yerine Selanik ḡazâsı iḡsân olunup otuz ḡoḡuz Receb'inde munfaşıl ve yirlerine Kürd Ḳâsım Efendi vâsıl oldu. Kırk dört Şa'bân'ında Velî-zâde 'Abdu'r-raḡmân Efendi yerine Şâm-ı dârü's-selâm ḡazâsıyla ikrâm olunmuşlar idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ḡicce'sinde Sa'dî-zâde Seyfu'llâḡ Efendi yerine Ḳuds-i dârü'l-üns ḡazâsına menḡûl ve yirlerine Ḥaleb ḡâdîsi Mantıḡî Ahmed Efendi mevşûl, anlaruñ yirleriyle 'Allâmek Meḡemmed Efendi nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Kırk sekiz Şevvâl'inde ref olunup yirlerine Martolos-zâde Maḡmûd Efendi terfî olındı. Sene-i mezkûre evâḡirinde 'âzım-i nüzḡetḡâḡ-ı firdevs-i berin ve Edrineḡapusu ḡâricinde Emîr-i Buḡârî Zâviyesi civârında defin-i zîr-i zemîn oldılar.

Mevlânâ-yı merķūm “Ser-bendî Kâđî-zâde Şeyhî Efendi” dimekle¹ ma‘lūm, hişşemend-i ma‘ârif ü ‘ulūm, da‘ire-nişîn-i erbâb-ı fūhūm idi.

Velî-zâde ‘Abdu’r-raĥmân Efendi

el-Mevlâ ‘Abdu’r-raĥmân ibn Velî el-Ĥâc Meĥemmed. “Velî-zâde Efendi” dimekle meşhūr ve meĥâsin-i celîlesi zebân-zed-i cumhūr olup ser-mâye-i ‘ulūm ve kesb-i pîrâye-i manṭūĥ u mefhūm itdükden ōnra ṭarîĥ-ı pūr-tevfîĥ-ı ‘ilmîye ‘azîmet ve ‘ulemâ-yı ‘izâmuñ² birinden ihrâz-ı ōref-i mülâzemet eyleyüp devr-i merâtib iderek kırĥ aĥĥe medreseden ma‘zūl ve muntazır-ı neyl-i me‘mūl iken biñ yigirmi altı Rebî‘ül-âĥir’inde Mollâ Aĥmed-zâde Seyyid Meĥemmed yirine Ūlâ-yı Mesîĥ Paşa Medresesi ĥâriciyle be-kâm, yigirmi sekiz Receb’inde Ĥasan Kethudâ-zâde Ĥasan Efendi yirine Ĥaydar Paşa Medresesi’ne ĥareketle nâ’ilül-merâm oldılar. Yigirmi ṭoĥuz Zî’l-ĥicce’sinde Kâsım-zâde Ĥalebî Meĥemmed Efendi yirine Maĥmūd Paşa Medresesi sezâ görölüp otuz iki Muĥarrem’inde Baba Ĥalîl-zâde Meĥemmed Efendi yirine Şâĥ Sulṭân Medresesi iĥsân olunup sene-i mezĥûre Şa‘bân’ında cem‘iyyet-i Câmî-i Ebu’l-fetĥ Sulṭân Meĥemmed Ĥânî Vaĥ‘ası’nda Kütâhiyye’de Germiyânoĥlı Medresesi’ne gönderilmiş idi. Cülūs-ı ĥümâyün-ı Sulṭân Murâd Ĥânî’de ma‘füvven Dârü’s-salṭana’ya dâĥil ve sene-i mezbûre Zî’l-ĥicce’sinde Ġül Muşṭafâ Efendi taĥillesi yirine medâris-i Şaĥn’uñ birine vâşıl olmışlar idi. Otuz dört Şafer’inde selef-i sâlifî Ĥasan Efendi yirine Sinân Paşa Dârü’l-ĥadışi’ne irtikâ, otuz beş Cumâde’l-âĥire’sinde Âvâre-zâde Muşṭafâ Efendi yirine Ĥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi’ne itilâ eyleyüp otuz sekiz Şevvâl’inde Seyyid ‘Alî Çelebi yirine Süleymâniyye Medresele’rî’nün biriyle tekmiñ-i devre-i merâtib itdiler. Otuz ṭoĥuz Ramazân’ında Kâra Ĥalîl Efendi yirine Yeñişehr ĥazâsi ĥükümeti tefvîz olunmuş idi. Kırĥ Zî’l-ĥicce’sinde ‘azl olunup yirlerine selef-i sâlifleri Ĥasan Efendi ĥalef oldu. Kırĥ dört Muĥarrem’inde Kâra Şükru’llâĥ Efendi yirine Mekke-i Mu‘azzama ĥazâsiyla ta‘zîm olunup sene-i merķūme Rebî‘ül-âĥir’inde Seyfi-zâde ‘Abdu’r-raĥmân Efendi yirine Şâm-ı ōref-encâm ĥazâsına naĥlle ikrâm ve yirleri selefleri Seyfi-zâde Efendi’ye in‘âm olındı. Sene-i [25^a] mezĥûre Şa‘bân’ında ma‘zūl ve yirlerine Ser-bendî Kâđî-zâde Şeyhî Aĥmed Efendi

1 S 27a.

2 ‘izâmuñ H: kirâmuñ S.

mevşül oldu. Kırk altı Şafer'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine maħrûsa-i Burusa hükümetiyle ser-efrâz olmuşlar idi. Kırk yedi Şafer'inde munfaşıl ve yirlerine Fenârî-zâde Şâh Meħemmed Efendi nâ'il oldu. Bin kırk sekiz senesi hilâlinde enfâs-ı ma'düde-i hayâtı tamâm ve dârü'l-huld-i berîne hıram itdüklerinde Ebu'l-feth Sultân Meħemmed Hân Câmî'-i Şerîfi'nün Boyacılarķapusu civârında kendü menzilleri muķâbilinde defn olındılar.

Mevlânâ-yı sâbıķu'l-beyân hişşedâr-ı 'ilm ü 'irfân, vecih ü vaķûr, ħüsn-i ħulķla meşhûr, 'iffet ü nezâhetde 'alem, pāk-nihâd âdem idi.

Ĥamîdî Şeyħ-zâde Aħmed Efendi

el-Mevlâ Aħmed ibnü-Şeyħ 'Alî. Vilâyet-i Ĥamîd'den zühür ve "Ĥamîdî Şeyħ-zâde Efendi"¹ dimekle meşhûr olmuşlar idi. Dârüs-salţanatı'l-'aliyye maħ-miyye-i Koştañınıyye'ye hicret ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp aħz-ı medâris ve 'aķd-i mecâlis iderek kırk aķçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken bin otuz iki Şa'bân'ında Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Ĥaydar Paşa Medresesi i'tâ olunup sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinde Kınalı-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atıķ Medresesi'nde seccâde-nişîn-i ders ü taħķiķ olmuşlar idi. Otuz dört Rebî'ü'l-evvel'inde yirlerinde dâħil i'tibâr olunup otuz altı Ramazân'ında Ĥâlicî-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile ķadr ü menzileti mezîd oldu. Otuz sekiz Şevvâl'inde selefleri Ĥâlicî-zâde Efendi yirine Şaħn-ı Şemâniyye'nün birine hıram eyleyüp kırk Zî'l-ħicce'sinde² selef-i sâlifleri Yavuz-zâde Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-ħadişi in'âm olunmuş idi. Kırk iki Rebî'ü'l-evvel'inde 'Abdü'r-raħîm Efendi yirine Ayaşofıyya-i Ĥadîm Medresesi ile ta'zîm, kırk beş Şa'bân'ında Seyrek-zâde Seyyid Yunus Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekrîm olındılar. Kırk sekiz Zî'l-ħicce'sinde ħicce-i 'ömri tamâm ve kilķ-i ķazâ gûşe-i şaħîfe-i aħvâline ħitâme-nüvis-i temmü'l-ķelâm olup medrese-i maħlûleleri Ĥüsâm-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı mütercem 'ilm ü ma'ârifle 'alem, şalâĥ-ı ĥâlle meşhûr, emşâli miyânında ĥayr ile mezkûr idi.

1 Efendi H: -S.

2 S 27b.

Mar'asî 'Abdü'r-rahîm Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'r-rahîm. Mar'asî'dür. Tarîk-ı sa'âdet-refîk-ı 'ilme 'âzîm ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olup medâris-i 'ilmiyyede ferş-i seccâde-i ifâde ve neşr-i nefehât-i taḥkîk u icâde iderek kırık aççe medreseye mevşül andan daḥı ma'zül iken biñ otuz bir Receb'inde Celeb Mûsâ Efendi yerine Silivri'de Pîri Paşa Medresesi virilüp otuz sekiz Şa'bân'ında Ezhâri Monlâ Çelebi yerine Beşiktaş'da vâkı'a Sinân Paşa Medresesi i'tâ, otuz tokuz Ramazân'ında Bâzârbaşı-zâde Muştafâ Efendi yerine Rûm Meḥemmed Paşa Medresesi sezâ görülmüş idi. Kırık sekiz Zî'l-ḥicce'sinde ders ü devri tamâm ve sübhâ-i enfâsı karîn-i hitâm olup medrese-i maḥlûlesi Şadrü'd-dîn-zâde Feyzü'llâh Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı merķûm dâḥil-i 'idâd-ı erbâb-ı 'ulûm¹, şâlih ü 'âbid, rû-gerdân-ı zevâ'id idi.

Postâlî² Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. Maḥrûsa-i Edrine'den zuhûr ve "Postâlcı Aḥmed Efendi" demekle meşhûr olup 'ulemâ-yı kirâma ḥıdmet ve birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile³ kırık aççe medreseye vâşıl ve andan daḥı munfaşıl olduğdan sonra biñ yigirmi beş Ramazân'ında Temürkapu ḳurbinde vâkı'a Aḥmed Paşa Medresesi ḥâric ile 'âric, otuz Şa'bân'ında 'Alî Çelebi-zâde Maḥdûmî 'Alî Efendi yerine Emre Ḥ'âce Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Otuz iki Receb'inde Pîr Aḥmed Efendi yerine [25^b] Ḥabbâziyye Medresesi virilüp otuz üç Cumâde'l-âḥire'sinde Mektûbcı Dervîş Efendi yerine Zâl Paşa Medresesi i'tâ olunup otuz dört Şafer'inde Nûru'llâh Efendi yerine maḥrûsa-i Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi'ne gönderilmiş idi. Otuz beş Cumâde'l-âḥire'sinde 'Avnî Aḥmed Efendi ḳabûl itmedüḡi Anḳara fetvâsı virilüp otuz altı Muḥarrem'inde selef-i sâlifî Dervîş Efendi yerine Kütâhiyye ḳazâsı tevcih olındı.

1 'ulûm H: rûsûm S.

2 Postâlî H: Bustânî S.

3 Maḥrûsa-i Edrine'den zuhûr ve "Postâlcı Aḥmed Efendi" demekle meşhûr olup 'ulemâ-yı kirâma ḥıdmet ve birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile H: Ḥâşbâğçe ḥ'âceliğından mülâzım ve bustâncıbaşı tevâbi'inden olmaḡla ri'âyeti lâzım olup iltizâm-ı mesâlik iḳtiḥâm-ı ma'ârik iderek S.

Otuz yedi¹ Muharrem'inde ma'zûl ve yirlerine Ya'kûbca-zâde Maḥmûd Efendi mevşûl oldu. Kırk Cumâde'l-ülâsında Kabaḳulaḳ-zâde Ebu'l-irşâd Meḥmed Efendi arpalığı olan Vize kazâsı ber-vech-i mevleviyyet 'inâyet olunup kırk beş Zi'l-ka'de'sinde 'azl ve yirlerine Ca'fer Efendi vaşl olındı. Biñ kırk sekiz senesi evâhîrinde dâr-ı fenâdan güzer ve 'âlem-i 'uḳbâya sefer eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm ma'ârif-i 'ilmiyye ile ma'lûm, "Postâlî² Aḥmed Efendi" dimekle şehîr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı³ şaḡîr ü kebir idi.

Bustân-zâde Yahyâ Efendi

el-Mevlâ Yahyâ ibn Şeyhül-İslâm Meḥmed ibnül-mevlâ Muştafâ⁴ Bustân. Ṭabaḳa-i devlet-i Sulṭân Meḥmed Hân-ı Şâliṣ 'ulemâsından tercemeleri *Zeyli Atâyyî*'de merḳûm, Şeyhül-İslâm Bustân-zâde Meḥmed Efendi merḳûmuñ maḥdûm-ı şâliṣ-i sa'âdetmendi, şadr-ı 'âlî-ḳadr Yahyâ Efendi'dür. Nihâl-i zât-ı 'arîḳ u aşîli ḥadîḳa-tırâz-ı 'âlem-i şühûd ve nişânde-i bustân-saray-ı vücûd olup istifâza-i ḥurşîd-i faẓl u kemâl ile devḫa-i âmâlî müşmir ve âb-yârî-i feyz-i 'irfân ile âşâr-ı necâbet zâhir olduğdan sonra vâlid-i 'âlî-şânları mülâzemetlerine nâ'il ve kırk aḳçe medreseye vâsıl ve andan daḫı munfaşıl olmuşlar idi. Biñ üç Muharrem'inde Ferhâd Paşa H'âcesi 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine Üskûdar'da vâkı'â Mihrümâh Sulṭân Medresesi iḫsân, biñ⁵ dört Receb'inde Ayaşî Aḥmed Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'den birine şâyân oldılar. Biñ altı Şa'bân'ında 'Abdü'l-cebbâr-zâde Meḥmed Efendi yirine Üskûdar Vâlidesi Medresesi'ne ḳıyâm, biñ sekiz Zi'l-ka'de'sinde H'âce-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle taḫşîl-i kâm itmişler idi. Biñ on Cumâde'l-ülâsında Kâra Çelebi-zâde Meḥmed Efendi yirine Halebüş-sehbâ kazâsı i'tâ olunup on bir Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine Bâlî-zâde Muştafâ Efendi mevşûl oldu. On üç Cumâde'l-ülâsında Muzaffer Efendi def'a-i şâniyesi yirine Ğalaṭa kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. On dört Muharrem'inde 'azl ve yirlerine râbî'an Ḥasan Kethüdâ-zâde Meḥmed Efendi vaşl olındı. On altı Şafer'inde Şerîf Meḥmed Efendi yirine şâniyen Ğalaṭa ḳâḫîsi oldılar. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında

1 Otuz yedi H: Otuz sekiz S.

2 Postâlî H: Bustânî S.

3 ma'lûm-ı S: -H.

4 Muştafâ H: -S.

5 S 28a.

munfaşıl ve yirlerine Kâra 'Abdu'r-raḥmân Efendi vâşıl oldu. On yedi Receb'inde Zeynü'l-'âbidîn Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa kazâsı hükümeti tefvîz olunup on sekiz Cumâde'l-âhire'sinde selef-i sâlifî Muẓaffer Efendi yirine Edrine kazâsına menḳül ve yirlerine Edhem-zâde Şeyḫî Efendi mevşül oldu. Yigirmi Rebî'ül-âḫir'inde ref' olunup maḳâm-ı hükümetlerine 'Azmî-zâde Muştafâ Efendi terfî' olındı. Yigirmi iki Ramazân'ında Seyfî-zâde Aḫmed Efendi yirine Dârü's-salṭana kazâsı hükümeti erzânî görölüp yigirmi üç Receb'inde ma'zül ve yirlerine ḫalefleri 'Azmî-zâde Efendi ḫâkim-i İstanbul oldılar. Sene-i mezkûre Ramazân'ında Aḫî-zâde Ḥüseyn Efendi üzerinden Rodoscuḳ kazâsı arpalıḳ virildi. Otuz Şa'bân'ında mecmû'ı arpalıḳların ḫalli fermân olınmaḡın Rodoscuḳ kazâsı daḫı zümre-i ḳuzât-ı sütüde-şifâtdan Nev'î-zâde 'Aṭâ'ullâh Efendi'ye tevciḫ olındı. Otuz iki Şafer'inde birâder-i mihterleri Meḫemmed Efendi yirine Anaṭoli şadâreti ile tekrîm olunmuşlar idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ḫicce'sinde şadâretten kazâ-yı vaṭar ḳılıp yirlerine ḫalefleri 'Azmî-zâde Efendi ḳâḫî-'asker olmuş idi. Anların mutaşarrıf olduḡı Uzuncaova [26^a] kazâsı arpalıḡı bunlara muḳarrer ḳılındı. Otuz ṭoḳuz Şafer'inde Biber Birâderi Ḥasan Efendi yirine şadr-ı Rûm ve nâ'il-i müntheyyü'l-merûm oldılar. Sene-i mezbûre Zî'l-ḳa'de'sinde 'azl ve yirlerine şadr-ı Anaṭoli'dan Ebü Sa'îd Meḫemmed Efendi naḳl olunup onların yirine Ebu's-su'üd-zâde Meḫemmed Efendi vaşl olındı. Bu ḫâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ kırık ṭoḳuz Rebî'ül-evvel'inün yigirmi altıncı günü eyyâm-ı rebî'-i ḫayâtı tamâm ve 'azm-i dârü's-selâm eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm bustân-ı reyâḫîn-i 'ulûm, ḳabâ-yı i'tibârî elvân-ı ma'ârifle mu'allem ve şabâ-yı iştihârî ezhâr-ı leṭâ'if ile müşkîn-dem idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden *Gül-i Şad Berg* ve *Mir'âtü'l-ahlâḳ* ismiyle mevsûm te'lîf-i laṭîfleri vardır.

Hâbil-zâde Meḫemmed Efendi

el-Mevlâ Meḫemmed ibnü'l-mevlâ Hâbil. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân 'Oşmân Ḥânî'den tercemesi *Zeyl-i Aṭâyy'*de sebḳ iden Hâbil Efendi merḫûmuñ maḫdûm-ı ercmeni Meḫemmed Efendi'dür. Maḥrûsa-i Burusa'dan bedîd ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü did olup 'azîz-i Mışr-ı fazl u 'irfân Ḥ'âce-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi ḫidmetlerinden mülâzemetle nâ'il-i evvelîn-i âmâle vâşıl olduḡda semt-i tedriise imâle-i licâm-ı 'azîmet ve ba'z-ı medârisde edâ-yı Ḥaḳḳ-ı dirâset eyle-

yüp kırk akçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ otuz bir Receb'inde 'Acem-zâde Efendi yirine maskaṭ-ı re'si olan maḥrûsa-i merķūmede 'İvâz Paşa Medresesi virilüp otuz sekiz Receb'inde Derzî-zâde Bustân Efendi yirine Kâdirî Çelebi Medresesi'ne gelmişler idi. Kırk altı Ramazân'ında Berķ-zâde Bustân Efendi¹ maḥlûlünden Hañçeriyye Medresesi sezâ görilüp kırk sekiz Rebî'ül-âḥir'inde Mektûbcı Dervîş Efendi maḥlûlünden² Diyârbekr kazâsı iḥsân olunup kırk toḫuz Receb'inde ma'zül ve yirlerine Kürd Monlâ Çelebi mevşûl oldu. Bunlar ba'de'l-'azl maskaṭ-ı re'si olan Burusa şehrine vuşûl bulduklarından soñra sene-i mezkûre Ramazân'ında meflûcen 'âzim-i dârül-ķarâr ve Hañret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭîr*³ civârında mütevârî-i ḥâk-i mezâr oldu.

Merḥûm-ı merķûm ma'ârif-i 'ilmiyye ile ma'lûm, "Hâbil-zâde Efendi" demekle meşhûr, şalâḥ-ı ḥâlle mezkûr idi.

Bülbül-zâde Emîri Seyyid Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Meḥemmed. Taḥşîl-i mertebe-i isti'dâd ve Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi ḥıdmetlerinden mülâzemetle iḥrâz-ı murâd eyleyüp bi-ḥasebi't-ṭarîķ ḳaṭ'-ı merâtib-i ders ü taḥķîķ iderek kırk akçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ yigirmi sekiz Cumâde'l-ülâ'sında 'Abdü'n-nebî Efendi yirine maḥmiyye-i Edrine'de Şeyḫî Çelebi Medresesi virilmiş idi. Otuz senesi ḥudûdında Şalbaş Ḥasan Efendi yirine Taşlık Medresesi'ne taḥrîk olunup otuz iki Şa'bân'ında Vardarî Şeyḫ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Efḫal-zâde Medresesi'nde baṭ-ı seccâde-i ifâde eylemişler idi. Otuz dört Rebî'ül-evvel'inde Ḥızır Efendi yirine Konya kazâsı teklîf olınduḫda ḳabûlden ibâ itmegin mañşib-ı mezkûr selefleri Ḥızır Efendi'ye muḳarrer ḳılınup bunlar yirlerinde ibķâ olındılar. Otuz beş Cumâde'l-ülâ'sında Fazlu'llâh Efendi yirine Şâh Sulṭân Medresesi iḥsân, sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde "Tûc Emîr" demekle şehir Seyyid Muştafâ Efendi yirine medâris-i Şaḥn'ın biriyle taḥşîl-i 'izz ü şân itmîşler idi. Otuz altı Receb'inde Celeb Mûsâ Efendi yirine Maḡnisa fetvâsı zamîmesiyle belde-i mezkûrede Sulṭâniyye Medresesi sezâ görilüp anı daḫı ḳabûl itmemele Arpa-zâde Semîn Meḥemmed Efendi'ye tevcîḥ olunup bunlar

1 S 28b.

2 Hañçeriyye Medresesi sezâ görilüp kırk sekiz Rebî'ül-âḥir'inde Mektûbcı Dervîş Efendi maḥlûlünden H: -S.

3 "Çok önemli sırrı mukaddes olsun."

şıfru'l-yed ma'zül kaldılar. Otuz yedi Cumâde'l-ülâ'sında Emîr 'Alî Efendi yirine Kayşeriye kazâsı hükümeti tefvîz olunup otuz sekiz Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine Karağaç Muşlihü'd-dîn Efendi mevşül oldu. Kırk iki Şevvâl'inde Mü'ezzin-zâde Mehemmed Efendi yirine Diyârbekr kazâsı 'inâyet olunup kırk üç Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine Bosnevî Şa'bân Efendi mevşül [26^b] oldu. Kırk dört senesi hilâlide Uzuncaova kazâsı arpalık ihsân olunmuş idi. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ kırk toköz Ramazân'ında dâr-ı fenâdan intikâl ve 'idgâh-ı ervâha isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Bülbül-zâde Efendi Emîri" dimekle meşhûr, fezâ'il-i beşeriyeden isti'dâdı mîkdârı hişşedâr, üslûb-ı maḥkemede kâr-güzâr idi.

Piyâde Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Kaşamoniyü'l-aşldur. "Piyâde Mehemmed Efendi" dimekle şöhret-dâde olmuş idi. Tarîk-ı 'ilme 'âzim ve Şeyhî Efendi'den mülâzım olup devr-i medâris iderek kırk aççe medreseden ma'zül iken biñ yigirmi beş Zî'l-hicce'sinde Uzun 'Abdü'l-vehhâb Efendi yirine Ümmü'l-veled Medresesi virilüp yigirmi toköz Şafer'inde Hızr Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Emîr Sulṭân Medresesi'ne taḥrîk olunmuşlar idi. Otuz iki Receb'inde 'azl olunup medresesi İbrâhîm Efendi'ye virildi. Otuz dört Rebî'ü'l-evvel'inde Seyrek-zâde Yunus Efendi yirine Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görilüp sene-i mezbûre Cumâde'l-âhîre'sinde selef-i sâlîfi Hızr Efendi yirine Konya kazâsı hükümeti tefvîz olunmuş idi. Lâkin kabûl itmemekle mañşıb-ı mezkûr Tursun-zâde Mehemmed Efendi'ye i'tâ olunup bunlar şıfru'l-yed ma'zül kalmışlar idi. Otuz altı Ramazân'ında Karağaç Muşlihü'd-dîn Efendi yirine Fetḥiyye'de vâkı'a İsmihân Sulṭân Medresesi ihsân,¹ otuz sekiz Şafer'inde selefî Muşlihü'd-dîn Efendi yirine Pîrî Paşa Medresesi'ne şâyân oldılar. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde ḥalefi Tursun-zâde Efendi yirine şâniyen Konya kazâsı tevcîh olunup yine kabûl itmedükde Selanik müftîsi Maḥmûd Efendi'ye virilüp bunlar ma'zül kaldılar. Kırk Zî'l-hicce'sinde Şiddîk Efendi yirine İznîk'de Süleymân Şâh Medresesi'ne gönderilüp kırk bir Cumâde'l-âhîre'sinde 'azl ihtiyâr itmekle medrese-i mezbûre Akkaftân Muştafa Efendi'ye ihsân olındı. Kırk üç Şa'bân'ında Helvacı-zâde Dâmâdı Maḥmûd Efendi maḥlûlinden Gâzi Hudâvendigâr Medresesi sezâvâr

1 S 29a.

görülmüş idi. Biñ kırk üç Şevvâl'inde leclâc-ı ecel derdmendi bir lu'b ile hâne-i kabre sürdükde ehibbâsından biri bu güne târih dimişdür:

Mısrâ'

Hâne-i kabre Piyâde geldi¹

Maḥlûl olan medreseleri Beyânî Aḥmed Efendi'ye virildi.

Merḥûm-ı mezbûr şalâh-ı ḥalle mezkûr, şâfi-fu'âd, mümin-i pâk-i'tiḳâd idi.

Nevâlî-zâde Ziyâ'ü'd-dîn Efendi²

el-Mevlâ Ziyâ'ü'd-dîn ibnü'l-mevlâ Naşûh Nevâlî. Devlet-i Sulṭân Meḥemmed Hân-ı Şâliş 'ulemâsından tercemeleri *Zeyl-i Aṭâyi*'de sebḳ iden mu'allim-i maḳâm-ı Meḥemmed Hânî Nevâlî Naşûh Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı mihter-ı ercmendi Ziyâ'ü'd-dîn Efendi'dür. Taḥşil-i 'ilme raḡbet ve H'âce Sa'dü'd-dîn Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp kırk aççe medreseden ma'zûl olduğdan şoñra biñ dört Cumâde'l-ülâ'sında Şüfi Meḥemmed Efendi yirine bâ-ḥaṭṭ-ı hümayûn-ı sa'âdet-maḳrûn Şâh Sulṭân Medresesi iḥsâniyla memnûn kıılınup biñ yedi Zi'l-ka'de'sinde Ḥubbî Monlâsı-zâde İbrâhîm Efendi yirine Ḥâşekî Sulṭân Medresesi'ne şâyân olmışlar idi. Biñ sekiz Zi'l-ka'de'sinde Bâlî-zâde Muştafâ Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine gelüp sene-i mezkûre Zi'l-ḥicce'sinde Şemsî Çelebi yirine Gelibolı ḳazâsı tevcih olduğda ḳabûlden ibâ itmeleriyle Kınalı-zâde Ḥasan Efendi'ye i'tâ olunup bunlar şıfru'l-yed ma'zûl ḳalmışlar idi. Biñ üç Rebi'ü'l-evvel'inde Niksarî-zâde Maḥmûd Efendi yirine şâniyen Şaḥn Medresesi virilüp on Muḥarrem'inde Burusevî Seyyid 'Alî Efendi yirine Kütâhiyye ḳazâsı sezâ görildükde [27^a] anı daḳı ḳabûl itmeyüp 'azl iḥtiyâr itmekle selef-i sâlifi Şemsî Çelebi'ye virildi. On iki Cumâde'l-âhire'sinde selef-i sâlifi İbrâhîm Efendi yirine şâlişen medâris-i Şemâniyye'den birine i'âde³ olunup on üç Receb'inde Ḥusrev-zâde Monlâ Ḥusrev Efendi yirine İzmir ḳazâsı ḥükûmetiyle tevḳîr olınmışlar idi. On dört Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine şâniyen Köse Maḥmûd Efendi mevşûl oldu. On

1 خانة قبره پیاده کلدی

2 Bu biyografi S nüshasında 19b-20a varakları arasındadır.

3 S 20a.

yedi Rebî'ül-âhîr'inde İplikci Maḥmūd Efendi yirine şâniyen kazâ-yı mezkûr hükümeti tefvîz olunup on sekiz Rebî'ül-evvel'inde Hêlvâcî-zâde Maḥmūd Efendi kabûl itmedüğü Mağnisa kazâsına menḳül ve yirlerine Zekeriyâ-zâde Meḥemmed Efendi mevşül olmuş iken bunlar dahı redd itmegin Maḥmūd Efendi kabûl eyledi. On toḳuz Ramazân'ında kabûl itmeyen Toḳuz-zâde Şeyḫî Meḥemmed Efendi yirine şâniyen Kütâhiyye kazâsı tevcih olunmuş idi. Yigirmi bir Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Babaḳuşî-zâde Aḥmed Efendi vâşıl oldu. Yigirmi üç Zî'l-ka'de'sinde Pîr Meḥemmed Efendi yirine şâniyen Mağnisa kâdîsi olmuşlar idi. Yigirmi dört Zî'l-ka'de'sinde Mü'ezzin-zâde Meḥemmed Efendi yirine şâlişen Kütâhiyye kazâsına naḳl ve yirlerine Ebû Bekr Efendi vaşıl olındı. Yigirmi beş Zî'l-ḥicce'sinde ma'zül ve yirlerine Sükûtî 'Ömer Efendi mevşül oldu. Yigirmi yedi Receb'inde Edhem-zâde Muştafâ Efendi kabûl itmedüğü Şofya kazâsı virilüp yigirmi toḳuz Şa'bân'ında mün'azil ve yirlerine Fenârî-zâde Şâh Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Otuz bir Cumâde'l-âhîre'sinde halefleri yirine şâniyen Şofya kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Mudanya kazâsı arpalığıyla ma'zül ve yirlerine Naḳş-bend-zâde Maḥmūd Efendi mevşül oldu. Otuz dört¹ Muḥarrem'inde Şâm-ı şeref-encâm pâyesi zamîmesiyle Niksarî-zâde 'Abdü'l-ḥay Efendi yirine Saḳız kazâsı virilüp arpalıkları Bursa kazâsına ilḥâk olındı. Otuz beş Şafer'inde 'azl ve yirlerine Kâra Ḥalîl Efendi vaşıl olunmuş idi. Otuz altı Cumâde'l-ülâsında Kulaḳ Ḥacî Efendi yirine şâniyen Gelibolı kazâsı tevcih olunup otuz yedi Ramazân'ında 'azl olunduğlarında yirlerine selefleri 'Abdü'l-ḥay Efendi halef oldu. Otuz toḳuz Zî'l-ka'de'sinde Kesriyyeli Maḥmūd Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşub kılınup kırık Zî'l-ḥicce'sinde müteḳâ'id ve yirlerine Bosnevî 'İsâ Efendi müteşâ'id oldu. Kırık üç târiḫinde Balya kazâsı arpalık virilmiş idi. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ elli² senesi hilâlinde rıḫlet ve dârü'l-üns-i ḳudse 'azîmet eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm âşinâ-yı deryâ-yı 'ulûm, ḫalîm ü selîm, maḥdûm-ı kerîm, 'afîf ü şâliḫ, merd-i sa'âdetmend-i müfliḫ idi.

1 Otuz dört H: Otuz S.

2 biñ elli H: biñ kırık altı S.

Nevalî-zâde 'Aṭâ'u'llâh Efendi' {‘Aṭâyî}

Bedâyi'-i münâsebetdendir ki şâhibü't-terceme Ziyâ'ü'd-dîn Efendi merhûmuñ birâder-i kihteri 'Aṭâyî muhâlleş 'Aṭâ'u'llâh Efendi'nün aḫvâli *Zeyli-i 'Aṭâyî'*de mezkûr olmadığı ecilden tercemelerine şürû' olındı. Mezbûr iktisâb-ı 'ilm ü 'irfâna sa'y-i mevfûr idüp Şeyhü'l-İslâm Şun'u'llâh Efendi'den mülâzemetle be-kâm olduğdan şoñra devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on dört Rebî'ül-evvel'inde Dâvûd-zâde Meḫemmed Efendi yirine Hâdım Ḥasan Paşa Medresesi ile kâmrevâ olmuş idi. On beş Şa'bân'ında Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile kadri mezîd olup on toḫuz Muḫarrem'inde Serçe Ḥüseyñ Efendi yirine Pîri Paşa Medresesi sezâ görildi. Yigirmi Ramazân'ında Ebu's-su'üd-zâde Meḫemmed Efendi² yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürûr, yigirmi iki Ramazân'ında Burhân Efendi yirine medâris-i Şemâniyye'den birine mürûr eyleyüp yigirmi dört Cumâde'l-ülâsında selef-i sâlifi Ḥüseyñ Efendi yirine Edrine'de Sulṭân Bâyezîd Medresesi'ne gönderilmiş idi. Sene-i [27^b] mezbûre Zi'l-ka'de'sinde beytü'l-mâlden vazîfe ta'yîni ile teḫâ'üd ihtiyâr itmekle medreseleri Minḫârî 'Ömer Efendi'ye virilmiş idi.³ Bunlar kaç'-ı merâḫil iderek Dârü's-salṭanati'l-'aliyye maḫmiyye-i Koşantıniyye'ye dâḫil ve biñ yigirmi yedi târiḫinde raḫmet-i Raḫmân'a vâşıl oldu.

Maḫdûm-ı mezbûr ma'ârif-i 'ilmiyye ile meşhûr, şî'r ü inşâda mâhir, mecmû'a-i cevâhir-i nevâdir idi. 'Aṭâyî maḫlaşı ile *Divân-ı eş'âr-ı belâgat-şî'arı* vardır. Bu ebyât nümüne-i güftâr-ı dürer-bârlarıdır:

ez-Ḳaşâ'id

Şıfat-ı Bahâr

Bâd-ı şabâ toḫındı yine meş'al-i güle
Yir yir çemende ḡonçe vü gül düşdi çün şerâr

Hep reglerine ḫan yüridi erḡavânlaruñ
Artar bedende ḫün irişince dem-i bahâr

1 Bu biyografi S nüshasında 20a-20b varakları arasındadır.

2 S 20b.

3 virilmiş idi S: virildi H.

Âvâze-i şecâ'atüñ inletdi düşmeni
Gögsin gererdi gerçi ki mánend-i kühsâr

Şıfat-ı Sünbül

Câ-be-câ regleri cisminde görünmezdi anuñ
Ġam-ı zülfüñle eger olmasa lâġar sünbül

Şâhid-i nazmuma oldu iki zülf-i pür-çin
Maţla'-ı şî'r-i laţifümde mükerrer sünbül

Şunsa bu nazmı n'ola bir birine ġalk-ı cihân
Olsa rengin gezer elden ele ekşer sünbül

ez-Ġazeliyyât

Olmasun ġayrıya muġtâc bu ġalb-i nâ-şâd
Dil-i virânumı yap yalnız eyle âbâd

Ve lehu

Tâs-ı dilden n'ola feryâd u fiġân çıġsa göge
Nâ-ġehân bir gice tütüldi o mâh-ı enver

Ve lehu

Firâġ-ı la'lün ile 'uġde-i ġamdan degül ġâlî
Şehâ cân riştesi ol gevher-i nâ-yâbdan geçmez

Ve lehu

Ṭ'a'n eyler oldu ġançer-i ser-tizüñe senün
Cânâ çemende ġayli dili bitdi süsenün

Ve lehu

Rind-i mey-ġ'ârelerün 'aġlın uğurlardı müdâm
Bezm-i meyde ele geldi tütülup dün gice câm

Başmasun şüfi-i sâlûs hârâbâta ayak
O kadar sîkleti zîrâ ki götürmez bu maķâm

Ey 'Aţâyî seni yolda göricek ol ser-keş
Bir selâmını dirîğ itse gerekdür ne kelâm

Ve lehu

Pâdişâh-ı 'âlem-i ma'nîdür ammâ n'eylesün
Kendüsin bilmez şarâb-ı 'ışkla medhüş olan

Ve lehu

Ol haţt-ı siyeh zâhir olup yâr yüzinden
Çok fitne belürdi o sitemkâr yüzinden

Yâruñ taleb itdükde gönül vaşlı metâ'ın
Bir büseye şulh eylemiş inkâr yüzinden

Zahm-ı sitem urmaķda felek ķalbe 'Aţâyî
Şemşîr-i ğam-ı firkat-i dildâr yüzinden

Ve lehu

Ey 'Aţâyî felek elbette döner yüz çevirür
Şaķın aldanma görüp mihrini dünyâdur bu

Ve lehu

Şâf-dil bir 'aşıķuñdur kııl nazar âyîneye
Ger toķınsa pertev-i luţfuñ düşer âyîneye

Hüblarda hüsle mümtâz olan kimdür diseñ
Gösterür ey meh seni baķsañ eger âyîneye

Zülfüñüñ her hâlķası haddüñde bir mir'ât olup
Ruĥlaruñ devrinde ey meh kim baķar âyîneye

**Şınu'l-meşâyiḥ ve'l-vâ'izîn ellezîne intekalû ilâ-rahmeti'llâbi te'âlâ fi-
hîlâli hâzîhi'd-Devleti'l-'Aliyye'**

Hafî buyurulmaya ki ² الطرق الى الله بعدد الخلائق mazmûnı üzere rāh-ı vuşûl-i ḥazret-i Ḥālîḳ bî-ḥad ü 'aded t̄arîḳ-ı Ḥaḳ dâ'ire-i ta'rîf ü tavşîfden evsa' u eb'addur lâkin meşhûrları Naḳş-bendiyye ve Ḥalvetiyye ve Bayramiyye ve Mevleviyye ve Celvetiyye ve Gülşeni ve Ḳâdirî ve Nür-baḫşî ve Rufâ'î ve Zeyniyye'dür. 'Umûmen 'an'ane ile silsileleri zıkr-i cehrî ve ihfâ ḥasebi ile Ḥazret-i Ebû Bekri's-Şiddîḳ *radîy'allâhu te'âlâ 'anhû*³ ve Ḥazret-i 'Alî *kerrem'allâhu vecchehu*⁴ ḥazârâtından sulţân-ı enbiyâ ve burhân-ı aşfiyâ Ḥazret-i Muḫammedü'l-Muştafâ⁵ *şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem*⁶ ḥazretlerine müntesib olmuştur:

Nazm

Çün Ḥabîbu'llâh olur gözden nihân

Silsile iki olupdur ba'd-ez-ân [28^a]

İkisinden işledi feyz-i Resûl

Çâr-yârûn her biridürür ḳabûl

Ḥazret-i Bû Bekr-i Şiddîḳ yâr-ı ḡâr

Ḥâl ü ḫayret aña oldu ḫoş-nişâr

Çün delîldür ehl-i 'ıḫḳa Murtażâ

Ol rızâ ile bulupdur hem-rızâ

Cân fedâ kılmışdı bunlar ibtidâ

Bunlarûn oldu maḳâmı müntehâ

Oldı aşḫâb sâbîḳûn es-sâbîḳûn

Ümmet içre oldu anlar reh-nümûn

1 "Devlet-i Aliyye (yüce devlet) zamanında Allah Te'âlâ'nın rahmetine kavuşanlar."

2 "Allah'a giden yollar yaratılmışların nefesleri adedindedir."

3 "Allah ondan razı olsun."

4 "Allah vechini mükerrem kılın."

5 Muḫammedü'l-Muştafâ H: Muḫammed Muştafâ S.

6 "Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun."

Feyz ü hâli anlara virdi Hudâ
Anlara kıldı meşâyih iktidâ

Evliyâ ser-çeşmesidür bu türâb
Feyz-i 'ilm-i *min-ledünne* feth-i bâb

Ağdı andan nehri 'ilmün bî-kerân
Ehl-i 'ışka hoş delil oldı 'ıyân

'Azm kıldı Murtażâ çün ez-İhicâz
Bes 'Irâk'a geldi kıldı keşf-i râz

'Işk ile çok keşf-i esrâr eyledi
Hem velâyet sırrın izhâr eyledi

Oldı bes Selmân Hâsan Başrî mürîd
Mâh-ı kişver her biri mihr-i ferîd

Seyr kıldı mülk-i şarkâ sırr-ı Hâk
Evliyâ-yı ehl-i İslâm mâ-şadağ

Pertev-i nûr-ı hidâyet câm-ı 'ışk
Her birinden zâhir oldı hâl-i 'ışk

Hem şerî'at hem tarîkat ma'rifet
Ehl-i İslâm buldılar çün menfa'at

Yoğdurur tafşile hergiz ihtiyâc
Cân u dil derdine kıldılar 'ilâc

Seyr kıldı mülk-i Rûm'a sır 'aceb
Oldı Rûm ehli tamâm ehl-i taleb

Kağgı yirde sırr-ı 'ışk itse karar
Rûz u şeb revnağ bulsar ol diyâr

Buldı 'aşıklar hidâyet hem sürür
Hâne-i diller tamâmet taldı nür

Sâlik-i meczûb olurlar 'aşıkân
Maḥzen-i genc-i ma'ârif 'arîfân

Ehline dirler anuñ quṭb-ı zamân
Cezbe vü feyz-i hidâyetdür nişân

Bes imdi ma'lûm ola ki faḳîr-i cāmî'ül-hurûf bu bâbda şâhibü'z-Zeyl Nev'î-zâde Aṭâyî Efendi merhûma iktidâ eyleyüp anlaruñ zeyli nihâyet bulduğı maḥalden ibtidâ olunup her silsilenüñ müte'ayyinlerini ve seccâde-nişîn-i meşîḥat olanlarınıñ silsile-i ʔarîkatlerini silk-i taḥrîre mübâşeret olındı.

el-Silsiletü'l-'aliyyetü'n-Nakş-bendiyye

نقشبندیه عجب قافله سالارانند
همچو پرگار درین دائره سرگردانند
همه گرد آمده در مرکز یک دائره اند
همه واقف شده از گردش یک پرگارند¹

Ol silsile-i 'aliyyenüñ ser-ḥalka-i 'aşıkânı H'âce Nâşîrü'd-dîn 'Ubeydu'llâh-ı Aḥrâr ḥazretleridür ki sulṭân-ı enbiyâ *şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem*² ḥazretlerine müntehî olunca silsile-i nisbetleri *Zeyl-i Aṭâyî*'de beyân olınmışdur.

'Ubeydu'llâh-ı Aḥrâr ḥazretlerinüñ ḥalîfeleri Şeyḥ 'Abdu'llâh-ı İlähî'dür.

Anlaruñ ḥalîfesi daḥı Seyyid Aḥmed-i Buḥârî ḥazretleridür ki H'âce 'Ubeydu'llâh-ı Aḥrâr ḥazretleriyle daḥı şöḥbet idüp Şeyḥ 'Abdu'llâh-ı İlähî ile diyâr-ı Buḥârâdan Rûm'a bile gelmişdür. Sâdâtdan olup Hüseyniyyü'n-nesebdür. Ṭoḳuz yüz yigirmi iki târiḥinde İstanbul'da vefât idüp ḥâlen merḳad-i şerîfleri Ebu'l-fetḥ Sulṭân Meḥemmed Hân-ı Ğâzî Cāmî'-i Şerîfi'nüñ cānib-i ğarbî-

1 "Nakşibendiler hayret verici kafilâ önderleridirler. Pergel gibi bu dairede hepsinin başı dönmüş haldedir. Hepsî bir dairenin merkezinde toplanmış ve hepsî o pergelin dönüşünün farkına varmışlardır."

2 "Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun."

sinde kendü zâviyeleri civârındadır ve Seyyid Aḥmed-i Buḥârî'nün ḫalife-i seccâde-nişini ve dâmâd-ı mükerrerleri Şeyḫ Maḥmûd Efendi'dür. Edrinekapusı ḫâricinde binâ buyurdukları câmî' ve zâviyelerine ibtidâ bunları ḫalife naşb itmişler idi. Ḥâlâ ol câmî' ve ol zâviye Emîr-i Buḥârî'ye intisâbla şöhret bulmuşdur ve Seyyid Aḥmed-i Buḥârî ḫazretlerinün bir ḫalifeleri daḫı Şeyḫ Muşlihü'd-dîn Muştafâ Efendi'dür ki Egrikapu dâhilinde vâkı'â Emîr-i Buḥârî ḫazretlerine mensûb [28^b] olan zâviyede seccâde-nişin-i irşâd olmuşdur ve Şeyḫ Maḥmûd Efendi'nün ḫalifesi ve dâmâdı Şeyḫ 'Abdü'l-laṭîf Efendi'dür.

'Abdü'l-laṭîf Efendi'nün ḫalifesi daḫı Cemâlî-zâde Şeyḫ Meḥammed Efendi'dür. Dâhil-i Sûr'da Emîr-i Buḥârî Zâviyesi'nde seccâde-nişin olmuşdur ve Şeyḫ Maḥmûd Efendi'nün bir ḫalifesi daḫı Menteşeli Ḥâcî Ḥalife'dür. Kendüler Seyyid Aḥmed-i Buḥârî ḫazretlerinün civâr-ı raḥmet-i Raḥmân'a intikâllerinden şoñra Dâhil-i Sûr'daki zâviyelerine naḫl buyurduklarında Edrinekapusı ḫâricinde olan zâviyeleri mezbûr Ḥâcî Ḥalife'ye sipâriş buyurdılar.

Semâvî Taḫıyyü'd-dîn Şeyḫ Ebû Bekr Efendi, Ḥâcî Ḥalife perverdesi ve mesned-nişinidür. Anuñ daḫı ḫalife-i seccâde-nişini Şeyḫ Sefer Efendi'dür.

Anuñ daḫı câ-nişini Şeyḫ Ḥamza Efendi'dür. Anuñ ḫalifesi daḫı Taşcı-zâde Şeyḫ Meḥammed Efendi'dür.

Anuñ daḫı yirine ferzend-i ercmeni Şeyḫ Muştafâ Efendi seccâde-nişin oldı.

Anuñ ḫalifesi daḫı Şeyḫ Meḥammed Emîn Efendi'dür. Zâviye-i mezbûrede şeyḫ iken terk eyleyüp seyâhat itmişdür ve Seyyid Aḥmed-i Buḥârî'nün bir ḫalifesi daḫı "Ḥekîm Çelebi" dimekle ma'lûm Şeyḫ Meḥammed Efendi'dür. Dâhil-i Sûr'da binâ olunan zâviye-i meşhûre bunlara mensûbdur.

Anlaruñ ḫalifesi Naḫş-bend-zâde Şeyḫ Muştafâ Efendi'dür. Zâviye-i merḫûmede Ḥekîm Çelebi yirine şeyḫ olmuşdur.

Anlaruñ câ-nişini İlähî-zâde Şeyḫ Ya'ḫûb Efendi'dür.

Anlaruñ daḫı ḫalife-i seccâde-nişini "Müftî Şeyḫ" dimekle şehîr Sireli Aḥmed Efendi'dür.

Anlaruñ ḫalifesi birâderleri Şeyḫ 'Ömer Bâkî'dür. Ebâ Eyyüb-i Enşârî Câmî'-i Şerîfi'nde vâ'iz olmuş idi.

Anlaruñ halîfe-i seccâde-nişinleri maḥdūmları Şeyḫ Naşru'llāh Efendi'dür. Biñ altmış yedi senesinde intikāl eylemişdür. Tercemesi bu cerîdede zıkr olınsa gerekdür.

Şeyḫ Aḥmed Efendi'nün bir halîfesi daḫı Bosnevî Şeyḫ 'Osmān Efendi'dür. Biñ yetmiş dört Şevvāl'inde fevt oldu. Tercemesi şebt olunmaḫ menvidür.

Biñ toḫsan yedi Receb'inde fevt olan Şeyḫ Mu'abbir Ḥasan Efendi ve vālid-i cāmī'ül-ḫurūf Şeyḫ Feyzī Ḥasan Efendi -ki Edrinekapusı ḫāricinde vāḫı'a Emīr-i Buḫārī Zāviyesi'nde seccâde-nişin-i meşīḫat iken biñ yüz iki Şafer'inde fevt olmuşdur- ikisi daḫı Şeyḫ 'Osmān Efendi'nün halîfeleridür, tercemeleri zıkr olınsa gerekdür.

Biñ yetmiş toḫuz Şafer'inde fevt olan Şeyḫ Seyyid Ya'ḫūb Efendi ve seksen beş' ḫudūdında fevt olan Şeyḫ Maḫmūd Efendi daḫı Şireli Şeyḫ Aḥmed Efendi'nün halîfeleridür. Tercemeleri zıkr olunur ve Dāḫil-i Sūr'da Emīr-i Buḫārī Zāviyesi'nde seccâde-nişin-i irşād olan Ḳavaḫlı-zāde Şeyḫ Meḫammed Efendi ve anuñ cā-nişini Şeyḫ Şa'bān Efendi ikisi daḫı Ḥekīm Çelebi'den feyz-yāb olmuşlardır.

Burusevî Şeyḫ 'Alī Efendi, Şa'bān Efendi ḫalîfesidür. Naḫş-bendiyye meşā-yihından biri daḫı Rūmiyye Şeyḫi Seyyid Maḫmūd Efendi'dür -ki vālid-i mācidleri Şeyḫ Seyyid Aḥmed Efendi'den tekmi'l-i ṭarīḫat eylemişdür- biñ kırk sekiz Şevvāl'inde şehīden cisr-i fenādan güzer ve 'ālem-i ervāḫa sefer itdiler. Tercemeleri zıkr olınsa gerekdür.

Biñ yetmiş yedi Rebī'ül-āḫir'inde maḫrūsa-i Burusa'da fevt olan Açıḫbaş Şeyḫ Seyyid² Maḫmūd Efendi -ki Rūmiyye şeyḫinün birāder-zādesi ve inābet-kerdesidür- ve anlaruñ cā-nişini birāder-zādeleri Şeyḫ Aḫī Maḫmūd Efendi'dür. Biñ toḫsan Rebī'ül-āḫir'inde fevt oldu.

Anuñ daḫı seccâde-nişini maḫdümü Seyyid Muşṭafā Efendi'dür -ki biñ yüz on altı³ Zī'l-ḫa'de'sinde fevt oldu- üçinün daḫı tercemeleri şebt olunmaḫ menvidür ve Ḥ'āce 'Ubeydu'llāh-ı Aḫrār ḫazretlerinün bir ḫalîfeleri daḫı Ḥ'āce Meḫammed Ḳāḫī ve anlaruñ ḫalîfesi Ḥ'āce-i Kāşānī ve anuñ daḫı ḫalîfesi Şeyḫ

1 S 30a.

2 Seyyid H: -S.

3 biñ yüz on altı H: biñ yüz on iki S.

Luţfu'llâh Efendi, anuñ dağı ħalîfesi H'âce İshâk-ı Nakş-bendî, anuñ dağı ħalîfesi Taşkendî Şeyh Aĥmed Şâdıĥ Efendi'dür.

Anlaruñ dađı¹ ħalîfesi ferzend-i ercmenleri Ziyâ'ü'd-din Aĥmed Efendi'dür -ki sâlifü'z-zikr Şeyh Şa'bân Efendi'den soñra Câmî'-i Ebu'l-feth [29^a] Sultân Meĥammed Hân ħurbinde vâĥı'a Emîr-i Buĥârî Zâviyesi'nde seccâde-nişîn-i meşîĥat olmuşdur- ve Şeyh Aĥmed Şâdıĥ'uñ bir ħalîfesi dağı birâder-zâdeleri Şeyh Seyyid H'âce Fazlu'llâh Efendi'dür. 'Ammu-zâdeleri Ziyâ'ü'd-din Şeyh Aĥmed Efendi yirine zâviye-i mezkûrede mesned-nişîn-i irşâd iken biñ kırĥ altı Zi'l-ĥa'de'sinde fevt olmuşlardur. Tercemeleri zikr olunur.

Anlaruñ cā-nişîni maĥdümları Şeyh Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'dür. Biñ sek-sen Şevvâl'inde fevt oldı ve anlaruñ seccâde-nişîni ferzend-i ĥiredmendleri Şeyh Seyyid Fazlu'llâh Efendi'dür -ki biñ yüz yigirmi bir Receb'inde tarîĥ-ı ĥacda raĥmet-i Raĥmân'a vâşıl olmuşlardur- tercemeleri taĥrîr olinsa gerekdür ve bunlaruñ maĥdümları ve seccâde-nişînleri Şeyh Seyyid 'Abdü'l-kebir Efen-di dağı biñ yüz otuz bir Receb'inde intikâl eyledi. Tercemesi şebt olunur ve H'âce 'Ubedu'llâh-ı Aĥrâr ĥazretlerinüñ bir ħalîfesi dağı Şeyh Meĥammed Zâhid'dür.

Anlaruñ ħalîfesi hemşire-zâdeleri Dervîş Meĥammed Efendi'dür.

Anlaruñ dağı ħalîfesi maĥdümları Mevlânâ H'âceĝi Emkengî'dür.

H'âce Muĥammed Bâĥî anlaruñ inâbet-kerdesidür.

Şeyh Aĥmed-i Fârûķî anlardan aĥz itmişdür.

Anlaruñ dağı ħalîfesi veled-i necîbleri Şeyh Muĥammed Ma'sûm el-Fârûķî'dür.

Şeyĥunâ ve seyyidunâ Mevlânâ Şeyĥü's-Seyyid Murâd Efendi ĥazretleri anlaruñ ħalîfesidür. Biñ yüz otuz iki Rebi'ü'l-âĥir'inde 'âlem-i 'uĥbâya sefer itdiler. Tercemeleri taĥrîr olunur.

*Ķaddesa'llâhu te'âlâ esrârehüm.*²

1 dağı H: -S.

2 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

Silsile-i Meşâyih-ı Halvetiyye *Kâddeset Esrârühüm'*

Hâzret-i fahr-i 'âlem *şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem*² cenâblarından hâdî-i kü'l, reh-ber-i sübül, mürşid-i Rabbânî Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî hâzretlerine gelince silsile-i meşâyih-ı Halvetiyye *Zeyl-i A'tâyî'*de beyân olunmuşdur.

Pîr Mehemmed-i Erzincânî Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî'nün hulefâsındandır. Çelebi Hâlifeye anlardan feyz-yâb olmuşdur.

Qâsım Efendi anlarıñ hâlifesidür.

Andan Şofyalı Bâlî Efendi, andan Öziçeli Muşliḥü'd-dîn Efendi -ki biñ elli iki ḥudûdında fevt olmuşdur, tercemesi zıkr olunur- Çelebi Efendi'nün bir hâlifesi daḥı Tâcü'd-dîn İbrâhîm-i Kayşerî'dür.³

Anlarıñ daḥı hâlifesi 'Uşşâkî 'Alâ'ü'd-dîn Efendi'dür. "Yigitbaşı" dimekle şehîr Marmaralı Aḥmed Efendi anlarıñ hâlifesidür.

Elmalî'da 'Abdü'l-vehhâb Ümmî anlarıñ hâlifesidür. Anuñ daḥı hâlifesi Eroḡlı ve anuñ daḥı hâlifesi Elmalılı Sinân Ümmî'dür.

Niyâzî muḥalleş Mıṣrî Şeyḥ Mehemmed Efendi, Sinân Ümmî hâlifesidür. Biñ yüz beş Şâfer'inde fevt oldu. Tercemeleri zıkr olunur.

el-Hâc Karamanî-i Şaruḡhânî ve Qâsım-ı Lârendî ve Şeyḥ Mu'id-zâde Efendi Yigitbaşı hâlifeleridür. Ümmî Sinân Efendi ve Muḥyî'd-dîn-i Kâraḥişârî, Qâsım-ı Lârendî hâlifeleridür.

Hüsâmü'd-dîn-i 'Uşşâkî ve Mu'abbir İbrâhîm Efendi ve Karamanî Naşûḡ Efendi ve Şeyḥ Memî Cân Efendi ve Seyyid Niẓâm-zâde Seyyid Seyfu'llâh ve Emîr Hâlifeye mecmû'ı Ümmî Sinân hâlifeleridür.

Hüsâmü'd-dîn-i 'Uşşâkî'nün hâlifesi Şeyḥ Mehemmed-i Karamanî, anuñ daḥı hâlifesi Şeyḥ Muştafâ el-'Uşşâkî, andan Şeyḥ Emru'llâh el-'Uşşâkî, andan Şeyḥ 'Abdu'r-raḥmân el-Aḡsarâyî, anlarıñ daḥı hâlifesi Şeyḥ Muştafâ el-Pe-

1 H Der-kenâr: Şeyḥ Seyyid Mehemmed Murâd Efendi hâzretlerinin ṭarîḡa-i Qâdiriyye'de daḥı intisâbları vardır ki maḡallinde zıkr olunur.

H-S Der-kenâr: Şeyḥ Himmet Efendi merḡûmuñ ṭarîḡ-ı Bayramiyye'ye daḥı intisâbları vardır ki maḡallinde şebt olunmuşdur.

2 "Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun."

3 S 30b.

çevî'dür -ki biñ yüz on Zî'l-ka'de'sinde fevt olmışdur, tercemesi zıkr olunur- ve Şeyh Memi Cân Efendi'nün halîfesi Gelibolılı Şeyh 'Ömer Sinânî, anuñ halîfesi Şeyh Mehemmed-i Dıramavî, anuñ dañı halîfesi Gümülcineli Şeyh 'Abdü'l-kerîm Efendi, andan Edrine'de Debbâğ-ğâne Şeyhî 'Osmân Efendi'dür -ki biñ yüz on üç târihinde bu fakîr şöhet-i şerîfeleriyle müşerref olmuş idüm, pîr-i mübarek idi- ve Emîr Halife'nün dañı inâbet-kerdesi Şeyh 'Alâ'ü'd-dîn Efendi'dür.

Andan Şeyh Hâbib el-İstanbulî, andan Tekfürtağlı Şeyh 'İbâdî el-Halvetî -ki biñ seksen¹ hudûdında fevt olmışdur.- andan Tekfürtağlı Muşlı Efendi'dür -ki biñ toğsan toğuz Rebî'ül-evvel'inde fevt [29^b] oldu- Biñ yüz târihinde fevt olan Şeyh Seyyid 'Abdü'l-kerîm Efendi, Şeyh Muşlı Efendi halîfesidür.

Cümlesinün tercemeleri şebt olunmağ menvidür ve Egrikapılı Hâkîkî-zâde Şeyh 'Osmân Efendi, Nizâm-zâde Seyfu'llâh Efendi'nün halîfesidür.

Anlaruñ halîfesi Çuqadâr Şeyh Mehemmed Efendi ve anlaruñ dañı halîfesi Ümmî Sinân-zâde Hasan Efendi'dür -ki Mu'îd-zâde Efendi'den tekmîl-i tarîkat itmişlerdür, biñ seksen sekiz Şevvâl'inde fevt oldılar, tercemeleri zıkr olunur-

Oğlan Şeyhî İbrâhîm Efendi dañı Hâkîkî-zâde 'Osmân Efendi halîfesidür. Biñ altmış beş Rebî'ül-evvel'inde fevt oldu. Tercemesi zıkr olunur.

Çasım Paşalı Şeyh Mehemmed Efendi, Mu'abbir İbrâhîm Efendi halîfesidür.

Bâzîrgân Tekyesi şeyhî Ramazân Efendi, Muhyî'd-dîn-i Çarâhişârî halîfesidür.

Anuñ halîfesi ve kâ'im-mağâmı Murâd Efendi'dür.

Anuñ dañı halîfesi 'Abdî Dede'dür.

Anuñ cā-nişîni Şeyh Hüseyn Fennî'dür.

Ramazân Efendi'nün bir halîfesi dañı Şerbetci Mehemmed Efendi'dür -ki Fenâyî Dede Mağallesi'nde zâviyelerinde defn olınmışlardur-

Anlaruñ halîfesi Burusevî Şeyh Ya'ğûb Efendi'dür -ki biñ elli iki senesi hudûdında fevt olmuşlardur- tercemeleri zıkr olunur.

1 biñ seksen H: biñ yetmiş sekiz S.

Anluruñ hâlifesi dağı Cihân-gîr Şeyhi Hâsan Efendi'dür. Biñ yetmiş dört Rebî'ül-âhir'inde fevt oldılar. Tercemeleri¹ zıkr olınsa gerekdür.

Anluruñ dağı hâlîfe-i seccâde-nişini Şeyh Fetḥu'llâh Efendi'dür. Biñ yüz on üç Receb'inde fevt oldı, pîr-i şâlih idi. Tercemesi zıkr olunur.

Biñ yüz dört târihinde fevt olan Üçbaş İmâmı Meḥemmed Efendi dağı Hâsan Efendi'nün inâbet-kerdesidür ve Muḥyî'd-dîn-i Qaraḥiṣârî'nün bir hâlifesi dağı Burusevî Ḥayrû'd-dîn Efendi'dür.

Andan Aḥmed Efendi, andan 'Alî Efendi, andan Seyyid Süleymân Efendi, andan² Yûnus-zâde Muştafâ Efendi, andan Qâsım Paşalı Muştafâ Çelebi'dür.

Biñ yüz on üç târihinde maḥrûsa-i Burusa'da fevt olan Şeyh İsmâ'il-i Mükaḥḥal ve on yedi Şa'bân'ında fevt olan Tablî-zâde Şeyh 'Aliyy-i 'Aḳli Efendi ikisi dağı Yûnus-zâde Efendi'den inâbet eylemişlerdür.³ Tercemeleri zıkr olunur ve 'Alî Efendi'nün bir hâlifesi dağı Ümmî Sinân-zâde Efendi'nün vâlidî 'Arab Meḥemmed Efendi'dür ve Muḥyî'd-dîn-i Qaraḥiṣârî'nün bir hâlifesi dağı 'Alâ'üd-dîn Efendi'dür.

Andan Şeyh 'Oşmân Efendi, andan Fereli Şa'bân Efendi, andan Çârdâḳcı Aḥmed Efendi, andan Saḳızlı Şeyh İlyâs Efendi'dür ki biñ yüz on sekiz târihinde cezîre-i mezkûrede fevt oldı. Sinnleri yüz on yedi sâle bâliğ olmuş pîr-i mübârek idi. Tercemeleri sebt olunmaḳ menvidür ve sâlifü'z-zıkr Çelebi Efendi'nün bir hâlifesi dağı Qoñurapalı Ḥayrû'd-dîn Efendi'dür ki Qoñurapalı Muşliḥü'd-dîn Efendi ve Qaştaḡonî Şa'bân Efendi anluruñ hâlifeleridür.

Şa'bân Efendi'nün hâlifesi Şeyh Muḥyî'd-dîn-i Tavîl, anlardan Şeyh 'Ömer el-Fu'âd Efendi, anlardan Çorumlu İsmâ'il Efendi'dür ki biñ elli yedi târihinde intikâl itmişlerdür. Şâm'da medfundur.

Anluruñ dağı hâlifesi Şeyh Muşliḥü'd-dîn Muştafâ el-Qaştaḡonî -ki biñ yetmiş iki senesi ḥudûdında fevt olmuşdur-

Qarabaş 'Alî Efendi dağı Çorumlu İsmâ'il Efendi'den inâbet, ba'dehu Qaştaḡonî Şeyh Muştafâ Efendi'den tekmîl-i tarîkat eyleyüp biñ ḡoksan yedi Şafer'inde fevt oldı. Tercemesi zıkr olunur.

1 Tercemeleri H: Tercemesi S.

2 S 31a.

3 eylemişlerdür H: itmişlerdür S.

Şeyh Ma'nevî Muştafâ Efendi -ki biñ yüz on dört târihinde fevt olmışdur- ve birâderleri Şeyh Hasan 'Adnî -ki biñ yüz yigirmi beş senesinde fevt olmışdur- ikisi dağı vâlidleri Qarabaş 'Alî Efendi'den mücâz olmuşlardur ve Üsküdarî Şeyh Mehemmed Naşûhî Efendi dağı Qarabaş 'Alî Efendi'nün hâlifesidür. Biñ yüz otuz Ramazân'ında fevt oldu. Tercemesi zikr olunur.

Çorumlu Şeyh İsmâ'îl Efendi'nün bir hâlifesi dağı Hazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî civârında H'âce Sa'dü'd-dîn Efendi Zâviyesi'nde seccâde-nişîn-i irşâd iken biñ seksen iki târihinden fevt olan Qaştamonılı Şa'bân Efendi'dür.

Mağdümları [30^a] Şeyh Yahyâ Efendi, vâlidleri Şa'bân Efendi'den feyz-yâb olmışdur. Yüz tokuz Zî'l-hicce'sinde intikâl eyledi. İkinün dağı tercemeleri zikr olunur.

Çelebi Efendi'nün bir hâlifesi dağı Sünbül Sinân Efendi'dür ki Çelebi Efendi yerine Koca Muştafâ Paşa Zâviyesi'nde şeyh olmuşlardur.

Anlaruñ hâlife-i seccâde-nişîni Şeyh Muşlihü'd-dîn Merkez Efendi'dür.

Anlaruñ câ-nişîni Şeyh Ya'qub Efendi'dür. Anlaruñ hâlifesi mağdüm-ı mükerrerleri Sinân Efendi'dür ve Ya'qub Efendi'nün bir hâlifesi dağı Şeyh Necmü'd-dîn Hasan Efendi'dür -ki Sinân Efendi yerine zâviye-i mezkûrede seccâde-nişîn olmuşdur-

Anlaruñ hâlife-i seccâde-nişîni Şeyh Hasan 'Adli Efendi'dür ve Necmü'd-dîn Hasan Efendi'nün bir hâlifesi dağı Şeyh Seyyid Mehemmed Efendi'dür -ki zâviye-i merķūmede 'Adli Efendi yerine şeyh olmuşdur, müşârun ileyh Necmü'd-dîn Hasan Efendi bunlaruñ hemşirelerin tezevvüc itmişdür- ve Şeyh Seyyid Mehemmed Efendi'nün dağı hâlife-i seccâde-nişîn-i mürşidleri Hasan Efendi'nün ferzendi ve kendülerün hemşire-zâdesi Şeyh Seyyid Kirâmü'd-dîn Efendi'dür. Biñ elli bir târihinde intikâl eyledi. Tercemeleri zikr olinsa gerekdür.

Kirâmü'd-dîn Efendi'nün birâder-i kihterleri Şeyh Seyyid 'Alâ'ü'd-dîn Efendi dağı hâl-i mükerremleri Seyyid Mehemmed Efendi'den feyz-yâb olmuşdur. Anlar dağı zâviye-i merķūmede şeyh iken biñ tokusan bir Receb'inde 'azm-i' 'uqbâ eyledi. Tercemeleri zikr olunur.

Biñ yetmiş iki senesi hudüdında fevt olan Miftâhî-zâde Aḥmed Efendi daḥı Seyyid Meḥemmed Efendi ḥalîfesidir. Tercemeleri taḥrîr olunmaḥ menvidür ve¹ Seyyid Meḥemmed Efendi'nün maḥdüm-ı mükërremi Balat Şeyḥi Seyyid Ḥasan Efendi 'ammete-zâdesi Seyyid Kirâmü'd-dîn Efendi'nün inâbet-kerdesidir. Biñ yüz Muḥarremü'l-ḥarâmında fevt oldılar ve maḥdümları Seyyid Meḥemmed Vahyî Efendi daḥı vâlidlerinden feyz-yâb olmuştur. Biñ yüz otuz Şa'bân'ında fevt oldu. İkininün daḥı tercemeleri zıkr olunur.

Biñ yüz on iki Zi'l-ḥicce'sinde fevt olan Şeyḥ La'li Meḥemmed Efendi ve biñ yüz on dört Şafer'inde fevt olan Şeyḥ Naḳşı İbrâhîm Efendi ve biñ yüz yigirmi yedi Rebî'ül-evvel'inde fevt olan Şeyḥ Kenzî Ḥasan Efendi mecmû'ı Seyyid 'Alâ'ü'd-dîn Efendi'nün ḥalîfeleridir. Tercemeleri zıkr olunmaḥ menvidür ve biñ yüz yigirmi Şafer'inde 'azm-i 'âlem-i 'uḳbâ eyleyen Sipâhî Meḥemmed Dede daḥı Seyyid 'Alâ'ü'd-dîn Efendi'nün inâbet-kerdesidir ve Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî ḥazretlerinün bir ḥalîfesi daḥı 'Alâ'ü'd-dîn er-Rûmî'dür.

Anlaruñ ḥalîfesi Karamanî Pîrî Ḥalîfe, anlaruñ daḥı ḥalîfesi Nûru'llâh Efendi'dür.

Anlardan maḥdümları Monlâ Çelebi'dür, anlardan Bezci-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi, anlardan Şeyḥ Ḥüsâmü'd-dîn Efendi'dür ve anlaruñ daḥı ḥalîfesi Şeyḥ Himmet Efendi'dür.

Anlardan maḥdümları Şeyḥ 'Abdu'llâh Efendi'dür -ki ikisinün daḥı tercemeleri maḥallerinde zıkr olunmuşdur- ve Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî ḥazretlerinün bir ḥalîfeleri daḥı Ziyâ'ü'd-dîn Yûsuf maḥdüm-ı ibn 'Aliyyü'l-Fâzıl el-Ḥüseynî'dür. Sekiz yüz ḫoḫsan târiḫinde fevt olmuştur.

Şeyḥ Meḥemmed Ruḳıyye (?) anlaruñ ḥalîfesidir. Toḫuz yüz üç senesi ḫilâlinde intîḫâl itmişdür.

Anlaruñ ḥalîfesi Şehḫubâd-ı Şîrvânî ḥazretleridir. Toḫuz yüz elli senesi hudüdında fevt olmuşlardır.

Anlaruñ ḥalîfesi Şeyḥ 'Abdü'l-mecîd-i Şîrvânî ḥazretleridir. Toḫuz yüz yetmiş iki senesinde vefât itdiler. Biñ târiḫinde fevt olan Ebu'l-leys Şeyḥ Muḥarrem Efendi ve biñ altı senesinde civâr-ı raḫmet-i Raḫmân'a vâsıl olan birâder-i

1 olunmaḥ menvidür ve H: olunur S.

kihterleri Şemsü'd-dîn Şeyh Aḥmed Efendi -ki K̄ara Şemsî dimekle meşhûr-
dur- ikisi daḥı 'Abdü'l-mecîd-i Şîrvânî'nün ḥalîfeleridür.

Mükâşif Meḥemmed Efendi, Şems Efendi'nün ḥalîfesidür ve Şems Efendi'nün maḥdûmları Pîr Meḥemmed Efendi daḥı vâlid-i mâcidlerinden inâbet itmişdür. Erdebili-zâde Şeyh Aḥmed Efendi Mükâşif Meḥemmed Efendi'nün ḥalîfesidür. Bîñ seksen Şa'bân'ında fevt oldı. Tercemesi zîkr olunur.

Şems Efendi'nün bir ḥalîfesi daḥı birâderleri Şeyh Muḥarrem Efendi'nün ferzend-i sa'âdetmendi [30^b] Şeyh 'Abdü'l-mecîd-i Sivasî Efendi ḥazretleridür. Bîñ kırk çoḡuz Cumâde'l-âḥîre'sinde dârü'n-na'îme irtiḥâl buyurmuşlardır. Tercemeleri taḥrîr olunmaḡ menvidür ve maḥdüm-ı 'âlî-ḡadrleri Şeyh 'Abdü'l-bâḡî Efendi ḥazretleri daḥı vâlid-i mâcidlerinden feyz-yâb olmuşlardır. Bîñ yüz yigirmi iki Rebî'ül-evvel'inde 'âlem-i bâḡîye intiḡâl buyurdılar. Sinn-i şerîfleri çoḡsan çoḡuz sâle bâliḡ olmuş pîr-i mübârek idi. Tercemeleri zîkr olınsa gerekdür.

Şems Efendi'nün nebîresi Pîr Meḥemmed Efendi-zâde Mışrî 'Ömer Efendi daḥı Şeyh 'Abdü'l-mecîd-i Sivasî Efendi'den tekmîl-i tarîḡat itmişdür. Bîñ altmış çoḡuz Zî'l-ḥicce'sinde fevt olındı. Tercemeleri zîkr olunur ve Şems Efendi'nün birâderleri Şeyh İsmâ'îl Efendi'den nebîreleri Nürî muḡalleş Şeyh 'Abdü'l-aḡad Efendi ḥazretleri daḥı Şeyh 'Abdü'l-mecîd-i Sivasî Efendi'nün ḥalîfesidür. İstanbul'da Meḥemmed Aḡa Zâviyesi'nde seccâde-nişîn-i irşâd ve Ayaşofıyya-i Kebîr Câmî'-i Şerîfi'nde va'z u naşîḡata mu'tâd iken bîñ altmış bir Şafer'inde dârü'n-na'îme vâşıl oldılar. Tercemeleri taḥrîr olınsa gerekdür.

Bîñ yetmiş sekiz senesi ḥudûdında fevt olan Gevrekci-zâde Meḥemmed Efendi ve Ḥafşa ḡaşabasında Meḥemmed Paşa Câmî'-i Şerîfi'nde¹ vâ'iz ve zâviyesinde seccâde-nişîn-i meşîḡat iken bîñ seksen sekiz târiḡinde fevt olan Anḡaravî K̄arabaş Şeyh Maḡmûd Efendi ve bîñ yüz yedi senesi ḥilâlinde fevt olan "Toḡramacı Şeyḡi" dimekle şehîr K̄asım Paşalı Aḡmed Efendi cümlesi Nürî Efendi ḥalîfeleridür ve Nürî Efendi ḥazretlerinin maḡdüm-ı mükerrerleri Şeyh Muştâfâ Efendi vâlid-i mâcidlerinden feyz-yâb olup bîñ yüz iki Cumâde'l-ülâsında intiḡâl eylemişdür. Tercemeleri zîkr olunur ve bîñ çoḡsan beş târiḡinde fevt olan Dıraḡman Zâviyesi şeyḡi Zâkir 'Oşmân Efendi daḥı Nürî

1 S 32a.

Efendi hâlifesidür ve vâlid-i câmi'ül-hurûf Şeyh Feyzi Hasan Efendi -ki silsile-i 'aliyye-i Nakş-bendiyye silkinde beyân olunmuş idi- Nürî Efendi hâlifesidür. Merhûm-ı mezbûr Nakş-bendiyye ve Halvetiyye ve Mevleviyye üç tarîkdan mücâz u müstahlef olmuş idi ve Yedikulle kurbinde el-Hâc Evhad Zâviyesi'nde seccâde-nişîn ve Süleymâniyye Câmî'i'nde vâ'iz-i güzîn iken biñ yüz beş Cumâde'l-âhire'sinde fevt olan Şeyh Seyyid Hüseyn Efendi ve Mehemmed Ağa Zâviyesi'nde mesned-nişîn-i meşîhat iken biñ yüz beş Şevvâl'inde irtihâl iden Esirci-zâde Şeyh Hüseyn Efendi ve Ayaşofıyya-i Kebîr Câmî'-i Şerîfi vâ'izi iken biñ yüz altı Rebî'ül-âhîr'inde 'azm-i 'uqbâ eyleyen Bolbolcı-zâde Şeyh 'Abdü'l-kerîm Efendi ve biñ yüz on bir Şevvâl'inde fevt olan Şeyh Hamza Efendi ve Vâlide Sulţân Câmî'-i Şerîfi vâ'izi iken biñ yüz on iki Şevvâl'inde rahmet-i Rahmân'a vâşıl olan Şeyh Nazmî Mehemmed Efendi bu cümlesi Nürî Efendi hulefâsındandır. Tercemeleri taḥrîr olınsa gerekdür.

Ve biñ yüz altı Şafer'inde 'âlem-i fânîden güzer eyleyen "Cism-i Laṭîf Efendi" demekle şehir Şeyh İsmâ'il Efendi ve Top-hâne'de Karabaş Zâviyesi şeyhi Hüseyn Efendi -ki biñ yüz yigirmi tokuz Zî'l-ka'de'sinde fevt olmuşdur- ikisi daḥı el-Hâc Evhad Şeyhi Seyyid Hüseyn Efendi hâlifesidür. Tercemeleri zıkr olunur ve Süleymâniyye Câmî'-i Şerîfi vâ'izi iken biñ yüz yigirmi yedi Ramazân'ında tarîk-ı hacda Şâm'da fevt olan Şeyh 'İsâ Efendi Bolbolcı-zâde Şeyh 'Abdü'l-kerîm Efendi hâlifesidür ve Şeyh Hamza Efendi'nün ferzend-i ercmendi Şeyh 'Abdu'llâh Efendi vâlid-i mâcidinün inâbet-kerdesidür. Biñ yüz yigirmi beş Zî'l-ḥicce'sinde fevt oldu. İkisninün daḥı tercemeleri taḥrîr olunur ve biñ yüz on dört târihinde fevt olan Mî'mâr Tekyesi şeyhi Seyyid Aḥmed Efendi ve Egrikapu hâricindeki zâviyede seccâde-nişîn-i meşîhat iken biñ yüz on dört senesi ḥilâlide fevt olan Şeyh Mehemmed Efendi Şeyh Nazmî Efendi'nün hulefâsındandır! [31^a] ve biñ yüz otuz iki Receb'inde şehîden 'azm-i 'âlem-i 'uqbâ eyleyen Şeyh Nazmî Efendi-zâde Şeyh 'Abdu'r-raḥmân Refî'a Efendi daḥı vâlid-i mâcidlerinden feyz-yâb olmuşlardır.

Ḳaddesa'llâhu te'âlâ esrârehüm ve efâza 'aleynâ envârehüm.²

1 hulefâsındandır H: hâlifesindendür S.

2 "Allah Te'âlâ sırlarını mukaddes eylesin ve üzerimize nurlarını yağdırsın."
ve efâza 'aleynâ envârihim H: -S.

Ṭarîkat-ı Zeyniyye

Bu ṭarîka-i 'aliyye meşâyihından Şeyh Mehemmed bin Şafiyü'd-din Efendi'ye gelince *Zeyl-i Aṭâyi*'de beyân olunmuşdur.

Anlarıñ ḥalîfesi birâderleri 'Abdü'l-'azîz Efendi, andan Şeyh 'Abdü'l-ğani Efendi, bunlarıñ ḥalîfesi Şeyh Aḥmed Efendi'dür -ki maḥrûsa-i Burusa'da sec-câde-nişin-i meşîḥat iken biñ elli yedi Ramazân'ında fevt oldu, tercemesi zikr olinsa gerekdür- ve Şeyh Mehemmed Efendi'nün bir ḥalîfesi daḥı veled-i necîbleri Şeyh 'Abdu'llâh Efendi, anlarıñ ḥalîfesi daḥı maḥdûmları Şeyh Mehemmed Efendi, andan Şeyh Mehemmed Kâḍi Burusevî -ki biñ kırk Cumâde'l-ülâsında fevt oldu- andan maḥdûmları Şeyh Kemâlü'd-din el-Burusevî'dür, vâlidî yirine şeyh olup biñ yetmiş altı¹ Şa'bân'ında fevt oldu.

Anlarıñ ḥalîfesi daḥı maḥdûmları Şeyh Mehemmed Efendi'dür. Biñ toḡsan bir Zi'l-ka'de'sinde âhirete intikâl eyledi. Üçinün² daḥı tercemeleri zikr olunmaq menvidür.

*Ḳaddesa'llâhu te'âlâ esrârehüm.*³

Ṭarîkat-ı Mevleviyye

Bu ṭarîka-i 'aliyyenün reh-beri Ḥazret-i Mevlânâ Celâlü'd-din-i Rümî ḥazretleridür -ki Ḥazret-i 'Alî *kerrema'llâhu vecchehu* cenâblarından bunlara gelince silsileleri *Zeyl-i Aṭâyi*'de beyân olunmuşdur- ba'dehu Sulṭân Veled, andan 'Ârif Çelebi ve 'Âbid Çelebi ve 'Âdil Çelebi ve 'Âlim Çelebi, ba'dehu Cemâlü'd-din Çelebi, andan Bâli Efendi, ba'dehu Mükâşif Sinân Efendi, andan Muḥyî'd-din Dīvânî Mehemmed Efendi, andan Bustân Efendi ba'dehu Ebü Bekr Efendi -ki biñ kırk sekiz Rebî'ül-evvel'inde fevt oldu- tercemesi zikr olunur.

Andan 'Ârif Mehemmed Efendi, andan Hüseyn Efendi -ki biñ yetmiş bir târiḥinde fevt oldu, tercemeleri taḥrîr olunur- ba'dehu Seyyid 'Abdü'l-ḥalîm Efendi -ki biñ toḡsan bir senesi ḥudûdında fevt olmuşdur- anuñ cā-nişini ferzend-i ercmendi Seyyid Bustân Efendi'dür. Biñ yüz on yedi Şevvâl'inde intikâl eyledi.

1 yetmiş altı H: altmış altı S.

2 S 32b.

3 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

Anuñ mesned-nişini maḥdümü Seyyid Şadrü'd-dîn Efendi'dür. Biñ yüz yigirmi dört Cumâde'l-âhire'sinde fevt oldu. Tercemeleri zıkr olınsa gerekdür.

Gelibolı қаşabasında vâkı'a Mevlevî-hâne'de seccâde-nişin-i irşâd iken biñ altmış üç senesi hilâlinde fevt olan Ağa-zâde Meḥemmed Efendi ve қаşaba-i Beşiktaş'da vâkı'a zâviyede seccâde-nişin-i meşîḥat olan Yûsuf Dede -ki biñ seksen Zî'l-қа'de'sinde intikâl eyledi- ikisi daḥı Bustân Efendi'nün inâbet-kerdesidür. Tercemeleri zıkr olınur.

İstanbul'da Yeñiқапу Mevlevî-hânesi'nde seccâde-nişin-i meşîḥat iken biñ elli yedi senesinde ḥudūdında fevt olan Şabūḥi Aḥmed Dede, Ebū Bekr Efendi'nün inâbet-kerdesidür.

Anuñ cā-nişini el-Ḥâc Aḥmed Dede'dür. Biñ yetmiş sekiz senesi hilâlinde тариқ-ı hacdan қуfulden Medîne-i Münevver'e'de vefât eyledi. Vâlid-i cāmi'ül-ḥurûf Şeyḥ Feyzî Ḥasan Efendi, el-Ḥâc Aḥmed Dede'den mücâz olmışdur.¹

Mezkûr el-Ḥâc Aḥmed Dede'nün seccâde-nişini Қарі Aḥmed Dede'dür -ki 'Ārif Meḥemmed Efendi'den inâbet eyleyüp biñ тоқсан senesi ḥudūdında fevt olmışdur, cümlesinüñ tercemesi таḥrîr olınмақ mevîdür- .

Тариқа-i Mevleviyye meşâyihından biri daḥı Ādem Efendi'dür -ki Anḥaravî Şeyḥ İsmâ'îl Efendi'nün inâbet-kerdesidür, yirlerine Ġalaṭa Mevlevî-hânesi'ne şeyḥ olmuş idi, biñ altmış üç senesi hilâlinde fevt oldu- .

Anlaruñ ḥalife-i seccâde-nişinleri Şeyḥ 'Arzî Meḥemmed Dede'dür. Biñ yetmiş beş Zî'l-қа'de'sinde anlar daḥı intikâl eyledüklerinde Derviş Çelebi cā-nişinleri oldu. Tercemeleri таḥrîr olınsa gerekdür.

Yeñiқапу ḥâricindeki zâviyede şeyḥ iken biñ yüz yigirmi üç Rebî'ül-âḥir'inde dâr-ı beḳâyâ rıḥlet eyleyen Nâcî Aḥmed Dede daḥı Ādem Efendi'den inâbet itmişdür.² Tercemesi таḥrîr olınur.

Maḥrûsa-i Burusa Mevlevî-hânesi'nde seccâde-nişin-i meşîḥat [31^b] olan Cüvânî Aḥmed Dede ve anuñ cā-nişini Zihnî Derviş Şâliḥ Efendi ikisi daḥı Ebū Bekr Efendi'nün inâbet-kerdesidür. Şâliḥ Efendi'nün cā-nişini maḥdûmları Şeyḥ Meḥemmed Dede'dür. Biñ yüz on dört târiḥinde fevt oldu. İkisiniñ daḥı tercemeleri таḥrîr olınsa gerekdür.

1 olmuşdur H: olmuşlardur S.

2 itmişdür H: itmişlerdür S.

Ġavşî¹ Aĥmed Dede anlardan mücâz olmuştur. Ġalaşa Mevlevî-hānesi'nde seccāde-nişin-i meşîhat iken biñ yüz sekiz senesi ĥudūdında fevt oldu. Tercemeleri zıkr olunur.

Neşātî Aĥmed Efendi², Ağa-zāde Meĥammed Efendi'den inābet itmişdür. Biñ seksen beş Şevvāl'inde maĥrûsa-i Edrine'de vâkı'a zāviye-i Mevleviyye'de³ seccāde-nişin-i meşîhat iken fevt oldu. Tercemesi taĥrîr olınsa gerekdür ve tarîka-i Mevleviyye meşâyihından biri daĥı Ķāsım Paşa Mevlevî-hānesi şeyĥi 'Abdî Dede-zāde Seyyid Ĥalîl Efendi'dür. Biñ seksen sekiz Zi'l-ĥicce'sinde raĥmet-i Raĥmān'a⁴ vâşıl oldu. Maĥdūmları Seyyid Meĥammed Efendi cā-nişinleri olmuş idi. Biñ yüz otuz senesi ĥudūdında intikāl eylediler.

Anlaruñ daĥı maĥdūmları Sâlik Seyyid Ĥalîl Efendi mesned-nişinleri olup biñ yüz otuz beş Şevvāl'inde fevt oldu.⁵

Müneccimbaşı Şeyĥ Aĥmed Efendi medîne-i Selanik'de vâkı'a āsitāne-i Mevlānā'da seccāde-nişin olan Aĥmed Efendi'den inābet, ba'dehu Seyyid Ĥalîl Efendi'den tekmîl-i tarîkat itmişdür. Biñ yüz on üç Ramazān'ında Mekke-i Mükerrreme'de Mevlevî-hāne şeyĥi iken dār-ı beĥāya rıĥlet eyledi. Cümlesinüñ tercemeleri taĥrîr olunmaĥ menvidür.

Seyyid Nesîb Yūsuf Dede Mışr-ı Ķāhire'de vâkı'a Mevlevî-hāne şeyĥi Siyāhî Muştafā Dede'den inābet, ba'dehu Seyyid Bustān Efendi'den tekmîl-i tarîkat eyleyüp Yeñikapu ĥāricindeki zāviyede seccāde-nişin iken biñ yüz yigirmi altı Muĥarrem'inde intikāl eyledi. Tercemesi sebt olunur.⁶

Cā-nişinleri Peçevî-zāde Şeyĥ Aĥmed Dede Efendi biñ yüz otuz yedi Rebi'ü'l-āĥir'inde fevt oldu. Tercemesi taĥrîr olunur.⁷

*Ķaddesa'llāhu te'ālā esrārehüm.*⁸

1 Ġavşî S: Ġarbî H.

2 Efendi H: Dede S.

3 zāviye-i Mevleviyye'de H: zāviyede S.

4 S 33a

5 Anlaruñ daĥı maĥdūmları Sâlik Seyyid Ĥalîl Efendi mesned-nişinleri olup biñ yüz otuz beş Şevvāl'inde fevt oldu H: -S.

6 olunur H: olunmaĥ menvidür S.

7 Cā-nişinleri Peçevî-zāde Şeyĥ Aĥmed Dede Efendi biñ yüz otuz yedi Rebi'ü'l-āĥir'inde fevt oldu. Tercemesi taĥrîr olunur H:-S.

8 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

Ṭarîka-i Bayramiyye

Silsile-i meşâyih-ı ṭarîka-i Bayramiyye Şeyh Hâcî Bayram-ı Velî cenâblarına gelince *Zeyl-i 'Aṭâyi'* de beyân olınmışdır.

Şeyh Akşemsü'd-dîn ve Şeyh Seyyid 'Ömer Sikkîni hazretleri Hâcî Bayram-ı Velî'nün halifeleridir. Şeyh Ebû Mehemmed-i Şâmî¹, Akşemsü'd-dîn hazretlerinin halifesidir. Nebireleri Çelebi Şeyh, cedleri Şeyh Ebû Mehemmed-i Şâmî'den mücâz olmuşlardır. Bolılı Çelebi anlarıñ inâbet gerdesidir.

Anlarıñ halifesi dağı Bolılı el-Hâc Ahmed Efendi'dür. Biñ toḡsan beş târihinde fevt olan Şeyh Himmet Efendi anlardan tekmil-i ṭarîkat eylemişdür.

Anlarıñ maḥdûmları Şeyh 'Abdu'llâh Efendi'dür -ki vâlid-i mâcidlerinden mücâz olmuşlardır, biñ yüz yigirmi iki Şevvâl'inde dâr-ı beḡâyâ rıḡlet itdiler, ikisinin dağı tercemeleri mezkûrdur- Müşârun ileyh Şeyh Himmet Efendi'nün ṭarîka-i Hâlvetiyye'ye dağı intisâbları vardır -ki maḡallinde zikr olunmuşdur-

Şeyh 'Ömer Sikkîni'nün dağı halifesi Bünyâmin-i Ayaşî'dür.

Anlarıñ halifesi 'Alâ'ü'd-dîn-i Akşarâyî'dür.

Anlarıñ dağı halifesi Şeyh Ahmed-i Sârbân'dur.

Şeyh Hüsâmü'd-dîn-i Anḡaravî, Ahmed-i Sârbân halifesidir.

Şeyh Hasan-ı Ḳabâ-düz, Hüsâmü'd-dîn-i Anḡaravî² halifesidir.

Şarih-i *Füṣûṣ* Bosnevî 'Abdu'llâh Efendi, Hasan-ı Ḳabâ-düz halifesidir. Biñ elli üç târihinde ṭarîk-ı hacdan ḡufulden medîne-i Ḳonya'da fevt olup Şeyh Sadrüd-dîn-i Ḳonevî civârında medfündür. Tercemesi taḡrîr olunur.

Hasan-ı Ḳabâ-düz'un bir halifesi dağı Budunî İbrâhîm Efendi'dür.

Belḡradî Habîb Efendi -ki Hazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî civârında Lâḡarî Tekyesi'nde medfündür- ve Şeyh 'Oşmân Efendi ikisi dağı İbrâhîm Efendi halifeleridir.

Şeyh Ahmed-i Sârbân'un bir halifesi dağı Vizeli 'Alâ'ü'd-dîn Efendi, andan Vizeli Ğazanfer Efendi, andan Vizeli Bâli Efendi, andan maḡdûmı Şeyh Hasan Efendi, ba'dehu anuñ ferzendi Şeyh Mehemmed Efendi'dür.

Ğazanfer Efendi'nün bir halifesi dağı Ḳâsım Paşalı Seyyid 'Oşmân Efendi'dür. Anuñ [32^a] halife-i seccâde-nişîni Seyyid Ahmed es-Sirozî'dür ki biñ

1 Mehemmed-i Şâmî H: Mehemmed 'Abdu'r-raḡmân-ı Şâmî S.

2 Anḡaravî S: -H.

kırk sekiz târîhinde fevt olmuşdur, Oğmeydâni'nda medfûndur.

Anuñ cā-nişini Seyyid 'Osmān Efendi-zāde Seyyid Ca'fer Efendi'dür. Ba'dehu anuñ oğlu İbrāhīm Efendi, andan Kabağ Hanefi, andan Abaza Şeyhî 'Abdü'r-raḥīm Efendi -ki biñ kırk yedi Şevvāl'inde rütbe-i¹ şehādete vuşul buldılar, tercemesi zıkr olunur-

Seyyid 'Osmān Efendi'nün bir ḥalīfesi daḥı 'Abdu'llāh Efendi, anuñ ḥalīfesi Şeyh Meḥemmed Efendi, anuñ daḥı ḥalīfesi Bāğçevān 'Ömer Efendi, andan Aḥmed Dede'dür.²

*Ḳaddesa'llāhu te'ālā esrārehüm.*³

Tarīka-i Celvetiyye

Bu tarīka-i 'aliyyenün reh-nümāsı Üsküdarī Şeyh Maḥmūd Efendi ḥazretleridür. Bunlara gelince silsile-i⁴ meşāyih Zeyli 'Aṭāyî'de tarīka-i Bayramiyye silkinde beyān olunmuşdur.

Şeyh Eyyüb Efendi, Şeyh Maḥmūd Efendi ḥazretlerinün inābet-kerdesidür. Şeyh Muḳ'ad Aḥmed Efendi daḥı⁵ Şeyh Maḥmūd Efendi ḥazretlerinün ḥalīfe-i seccāde-nişinidür. Biñ kırk çokuz Zî'l-ḥicce'sinde fevt olmuşdur. Tercemesi zıkr olunur.

'Azīz-zādeleri Şeyh Seyyid Mes'ūd Efendi cā-nişinleri oldı. Biñ altmış yedi târîhinde intikāl eyledi. Tercemeleri zıkr olunur.

Şeyh Seyyid Maḥmūd Efendi ḥazretlerinün bir ḥalīfeleri daḥı biñ elli dört senesi ḥilālinde fevt olan Aksarāyī Şeyh 'Abdü'r-raḥīm Efendi'dür ve bir ḥalīfe-

1 rütbe-i S: dide-i H.

2 Nuruosmaniye 3453'teki nüshada her iki telif sürecindeki nüshaların hiçbirinde bulunmayan Bayramî tarikatı silsilesi sonunda şu kayıta yer verilmiş ve der-kenârda da bununla ilgili açıklama yapılmıştır. Seyyid 'Osmān Efendi'nün bir ḥalīfesi daḥı Bezci-zāde Seyyid Meḥemmed Efendi'dür. Andan Ḥüsāmü'd-din Efendi, andan Şeyh Himmet Efendi -ki biñ çoksan beş Safer'inde âḫirete intikāl eyledi- ve Himmet Efendi maḥdüm-i mükerremi 'Abdu'llāh Efendi cā-nişinleri olup biñ yüz yigirmi iki Şevvāl'inde dār-ı beḳāya rihlet eyledi. İkisninün daḥı tercemeleri taḥrīr olunmaḳ menvidür.

[Der-kenâr] Bezci-zāde Efendi'nün tarīka-i Ḥalvetiyye'ye daḥı nisbetleri Monlā Çelebi'den, anlar vālidleri Nuru'llāh Efendi'den, anlar Ḳaramanī Piri Ḥalife'den, anlar 'Alā'ü'd-din er-Rümi'den, anlar Seyyid Yahyā-yı Şirvānī'dendür.

Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 3453 vr. 35a.

3 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

4 S 33b.

5 daḥı S: -H.

leri dağı Ayaşoñıya-i Kebîr Cāmi'-i Şerifi vā'izi iken biñ elli iki târihinde fevt olan Şeyh İsmā'il Efendi'dür. Tercemeleri tañrîr olunur.

Bunlaruñ mañdümları Şeyh Añmed Efendi ve dāmādları Hāmîd Efendi kendülerüñ bi'at-kerdesidür. Añmed Efendi biñ yüz altı Cumāde'l-ülâsında fevt oldu. Tercemesi zıkr olunur.

Üfñade-zāde Muştafa Efendi'nüñ mañdümü Şeyh İbrāhîm Efendi dağı Şeyh Seyyid Mañmūd Efendi hañretlerinden inābet eylemişdür. Biñ seksen toñkuz Ramazān'ında fevt oldu. Tercemesi zıkr olunur.

Anlaruñ ĥalife-i seccāde-nişini mañdümları Şeyh Meñmed Efendi'dür. Biñ yüz toñkuz Muñarrem'inde fevt oldu, tercemeleri tañrîr olunur.¹

Zākir Şa'bān Efendi ve biñ altmış bir senesinde fevt olan Şeh-zāde Cāmi'-i Şerifi vā'izi Şeyh Velî Efendi ve biñ altmış yedi târihinde fevt olan² Şeyh Seyyid Kemālü'd-dîn Efendi ve biñ yetmiş Receb'inde fevt olan Şeyh Şaçlı İbrāhîm Efendi ve biñ yetmiş beş Cumāde'l-āñire'sinde intiķāl iden Şeyh Cennet Meñmed Efendi ve biñ yetmiş yedi Cumāde'l-āñire'sinde fevt olan Şeyh Yañyā Efendi mecmū'ı Şeyh Seyyid Mañmūd Efendi hañretleri ĥulefāsındandır. Tercemeleri tañrîr olunmaķ menvidür.³

Biñ altmış sekiz Muñarrem'inde fevt olan Zākir-zāde Şeyh 'Abdu'llāh Efendi ve biñ yetmiş sekiz senesi ĥudūdında 'āzim-i 'uķbā olan Şeyh Ğafūrî Mañmūd Efendi ikisi dağı Şeyh⁴ Muķ'ad Añmed Efendi'nüñ ĥulefāsındandır. Tercemeleri zıkr olınsa gerekdür.⁵

Şeyh Muķ'ad Añmed Efendi'nüñ bir ĥalifesi dağı Dīvıtcî Şeyh Muştafa Efendi'dür -ki medîne-i Üsküdar'da zāviye-i cedid binā eylemişdür-

Fidāncı Şeyh Meñmed Efendi anlaruñ ĥalifesidür.

Biñ toñksan Receb'inde fevt olan Dīvıtcî-zāde Şeyh Meñmed Efendi, Fidāncı Şeyh Meñmed Efendi'den tekmil-i tarıķat eylemişdür. Tercemesi⁶ zıkr olunur.

Biñ yüz iki Zî'l-ħicce'sinde cezîre-i Kıbrıs'da rañmet-i Rañmān'a vāşıl olan Atbāzārî Şeyh Seyyid 'Oşmān Efendi ve biñ yüz üç Şafer'inde dārü's-selāma

1 Biñ yüz toñkuz Muñarrem'inde fevt oldu, tercemeleri tañrîr olunur. S: -H.

2 olan Şeh-zāde Cāmi'-i Şerifi vā'izi Şeyh Velî Efendi ve biñ altmış yedi târihinde fevt olan H: -S.

3 olunmaķ menvidür H: olunur S.

4 Şeyh S: -H.

5 olınsa gerekdür H: olunur S.

6 Tercemesi H: Tercemeleri S.

rıhlet eyleyen Şeyh Selâmî 'Alî Efendi, ikisi dağı Zâkir-zâde Şeyh 'Abdu'llâh Efendi hulefâsındandır. Tercemeleri zıkr olunur ve Zâkir-zâde Efendi'nün mağdûmları Şeyh Ca'fer Efendi dağı¹ vâlid-i mâcidlerinin inâbet-kerdesidir.

Biñ yüz sekiz Zî'l-hicce'sinde dâr-ı cinâna sefer eyleyen Top-hâneli Şeyh Velî Efendi ve biñ seksen toğuz Muğarrem'inde fevt olan Şekûri Şeyh Mûsâ Efendi ve biñ yüz otuz Muğarrem'inde fevt olan "Dede Çelebi" dimekle şehir Şeyh Mehemmed Efendi cümlesi Ğafûri Efendi'nün hâlifesidir. Tercemeleri [32^b] tağrîr olunur ve biñ yüz otuz üç Receb'inde fevt olan Zâkir-zâde Şeyh 'Abdü'l-vehhâb Efendi dağı Ğafûri Efendi'nün inâbet-kerdesidir. Tercemesi zıkr olunur.²

Şaçlı İbrâhîm Efendi-zâde Şeyh 'Abdü'l-hay Efendi vâlid-i mâcidlerinden³ tekmîl-i tarîkat eylemişdür. Biñ yüz on yedi Receb'inde fevt oldu. Tercemeleri zıkr olınsa gerekdür.

Mağrûsa-i Edrine'de seccâde-nişin-i meşîhat iken fevt olan Şeyh Hızır Dede, Şaçlı İbrâhîm Efendi hâlifesidir ve biñ yüz yigirmi üç Reb'û'l-âhîr'inde fevt olan Erzincânî Şeyh Muştafa Efendi, Dîvîtci-zâde Efendi'den tekmîl-i tarîkat eylemişdür. Tercemesi zıkr olunmağ menvidür.

Biñ toğsan beş senesi hilâlide fevt olan Şeyh Şun'u'llâh Efendi, Atbâzârî Seyyid 'Oşmân Efendi hâlifesidir. Biñ yüz yigirmi beş târihinde fevt olan Burusevî Şeyh 'Abdü'r-rağîm Efendi anlaruñ hâlifesidir. İkisnüñ dağı tercemeleri tağrîr olunmağ menvidür.

Biñ yüz yigirmi beş Şevvâl'inde intiğâl iden 'İsâ-zâde Şeyh 'Ömer Efendi, Atbâzârî Seyyid 'Oşmân Efendi hâlifesidir. Tercemesi zıkr olunur.

*Ğaddes'allâhu te'âlâ esrârehüm.*⁴

Ğarîka-i Ğülşeni

Ğâğ-ı bülend-eyvân-ı 'irfânüñ şem'-i rüşeni ve hadâ'îğ-ı hağâ'îğüñ Ğonçe-i Ğülşeni pîr-i seccâde-i irşad Şeyh İbrâhîm-i Ğülşeni hâzretlerine gelince silsileleri Ğarîka-i Halvetiyye meşâyihü 'idâdında *Zeyl-i Ađâyî*'de beyân olınmışdur.

Şeyh İbrâhîm-i Ğülşeni hâzretlerinden mağdûmları Seyyid Ağmed Hâyâli

1 dağı H: -S.

2 ve biñ yüz otuz üç Receb'inde fevt olan Zâkir-zâde Şeyh 'Abdü'l-vehhâb Efendi dağı Ğafûri Efendi'nün inâbet-kerdesidir. Tercemesi zıkr olunur H: -S.

3 S 34a.

4 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

feyz-yâb olup anlarıñ cā-nişini maḥdūmları Şeyḫ 'Alî Şafvetî, andan birâderleri Seyyid Ḥasan Efendi, andan dāmâdları Şeyḫ Muḫyî'd-dîn Efendi, andan Seyyid Ḥasan Efendi-zâde Seyyid İbrâhîm Efendi, andan Şeyḫ Ḥulvî Maḥmūd Efendi -ki biñ altmış dört senesi ḫilâlide fevt oldu, İstanbul'da müceddeden zâviye binâ eylemişdür- ve anlarıñ ḫalîfe-i seccâde-nişini Zâkir Dervîş 'Alî Dede'dür. Biñ yüz yigirmi altı senesi ḫudūdında fevt oldu. Tercemeleri zikr olunur.

Seyyid İbrâhîm Efendi'nün maḥdümü ve ḫalîfe-i seccâde-nişini Seyyid Şâlih Efendi'dür. Andan Ḥamdî Efendi, andan Kıtıb Efendi, andan Velî Dede-zâde Meḫammed Efendi ve Seyyid İbrâhîm-i Gülşenî ḫazretlerinin bir ḫalîfesi daḫı 'Âşık Çelebi'dür ki Mısr'dan seyâhatla maḫrûsa-i Edrine'ye geldüklerinde şâh-ı mülk bunlar için maḫrûsa-i merḫümede bir zâviye binâ idüp anda tavaḫḫun u ikâmet ve seccâde-nişin-i meşîhat olmuşlar idi. Bir müddetden soñra dâr-ı beḫâyâ rıḫlet itdüklerinde yirlerine ḫalîfeleri eş-Şeyḫ 'Abdü'l-kerîm Efendi seccâde-güster-i meşîhat oldu.

Ba'dehu anlarıñ daḫı ḫalîfeleri Sırrî Meḫammed Efendi post-nişin olup anlarıñ daḫı yirlerine ḫalîfeleri es-Seyyid Kıtıb Efendi cā-nişin olmuşdur.

Anlarıñ daḫı mesned-nişini maḥdūmları es-Seyyid 'Alî Efendi'dür -ki biñ yüz altı târiḫinde fevt olmuşlardur, tercemeleri mezkûrdur-

Biñ yüz târiḫinde Edrine'de fevt olan eş-Şeyḫ İbrâhîm Efendi ve yüz on iki Zî'l-ḫicce'sinde dâr-ı beḫâyâ rıḫlet eyleyen eş-Şeyḫ La'li Meḫammed Efendi ikisi daḫı Sırrî Meḫammed Efendi'nün inâbet-kerdesidür. İkisninün daḫı tercemeleri taḫrîr olunmaḫ menvidür.¹

*Ḳaddesa'llâhu te'âlâ esrârehüm.*²

Ṭarîḫa-i 'Abdü'l-ḳâdir-i Gilânî

Kıtıbür-rabbânî, ğavṣ-ı Samedânî eş-Şeyḫ 'Abdü'l-ḳâdir ibn Ebâ Şâlih ibn-nûs-Seyyid Mûsâ Cengi-dost ibn-nûs-Seyyid 'Abdu'llâh el-Gilânî ḫazretlerine gelince *Zeyl-i Aṭâyi'*de beyân olunmuşdur.

1 ve Seyyid İbrâhîm-i Gülşenî ḫazretlerinin bir ḫalîfesi ... Sırrî Meḫammed Efendi'nün inâbet-kerdesidür. İkisninün daḫı tercemeleri taḫrîr olunmaḫ menvidür **H:** Andan Edrineli Şeyḫ İbrâhîm Efendi ki biñ yüz târiḫinde Edrine'de fevt oldu. Şeyḫ La'li Meḫammed Efendi daḫı Velî Dede-zâde'nün ḫalîfesidür. Edrine'de zâviye-i Gülşenî'de seccâde-nişin-i meşîhat iken biñ yüz on iki Zî'l-ḫicce'sinde intikâl eyledi. Tercemeleri taḫrîr olunmaḫ menvidür **S:**

[H-S Der-kenâr:] Mezkûr La'li Efendi ṫarîḫa-i Ḥalvetiyye'den daḫı mücâz olmuşdur ki Ḥalvetiyye meşâyihî silsilesinde beyân olunmuşdur.

2 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

Maḥdūmları Ebā Bekr es-Seyyid 'Abdü'r-rezzāk vâlid-i mâcidleri müşârun ileyh es-Seyyid 'Abdü'l-kâdir el-Gilânî'den tekmil-i tarîkat eylemişlerdür.

Anlardan es-Seyyid Şerefü'd-dîn el-Kattâl, andan es-Seyyid 'Abdü'l-vehhâb, andan es-Seyyid Bahâ'ü'd-dîn, andan es-Seyyid 'Aķıl, andan Şeyḫ Şemsü'd-dîn eş-Şahrâyî, andan es-Seyyid Gedâ Raḥmân ibnü's-Seyyid Ebâ'l-Ḥasan Ebu'l-fazl andan es-Seyyid Şemsü'd-dîn el-Ârif, andan es-Seyyid Gedâ Raḥmân, andan [33^a] Şeyḫ Fuḍayl, andan Şeyḫ Kemâl, andan Şeyḫ İskender, andan Şeyḫ Aḫmed el-Farūkî, andan maḥdūmları Şeyḫ Muḫammed el-Ma'şüm, anlardan şeyḫunâ ve mevlânâ es-Seyyid Meḫemmed Murâd Efendi ḫâzretleri feyz-yâb olmuşlardur ve sâlifü'z-zıkr es-Seyyid 'Abdü'r-rezzāk ibnü's-Şeyḫ 'Abdü'l-kâdir el-Gilânî'nün bir ḫalifesi daḫı eş-Şeyḫ 'İmâdü'd-dîn ibn Şâlih Naşr, andan Şeyḫ Şihâbü'd-dîn Aḫmed, andan Şeyḫ Vesebü'd-dîn (?) Yaḫyâ, andan Şeyḫ Şemsü'd-dîn Muḫammed, andan Şeyḫ 'Alâ'ü'd-dîn 'Alî, andan Şeyḫ Bedrü'd-dîn Ḥasan, andan Şihâbü'd-dîn Ebu'l-'abbâs Aḫmed, andan Şeyḫ Zeynü'd-dîn 'Abdü'l-bâsiṭ, andan Şeyḫ Şerefü'd-dîn Ebu'l-mekârim-i Meḫâsim, andan Şeyḫ Şemsü'd-dîn Meḫemmed, andan Şeyḫ 'Afîfü'd-dîn Ḥüseyn, andan Şeyḫ Zeynü'l-eşraf Süleymân, andan maḥdūmları Şeyḫ Aḫmed, andan Şeyḫ Burḫânü'd-dîn İbrâḫîm, andan Şeyḫ Aḫmed bin Muştafa er-Rûmî -ki Mısr-ı Kâhire'de sâkin idiler-

Anlardan Ṭosyevî¹ Şeyḫ İsmâ'îl Efendi tekmil-i tarîkat itmişlerdür ki civâr-ı salṭanat-ı 'aliyyeden kaşaba-i Ṭop-ḫâne'de zâviye-i cedîde binâ eylemişdür.

Anların ḫalife-i seccâde-nişini Şerîf Seyyid Ḥalîl Efendi'dür ki² biñ altmış dört târiḫinde fevt olmuşdur.

Anların yerine maḥdūmları Seyyid Meḫemmed Efendi seccâde-nişin-i meşîḫat olmuşdur.

Anların daḫı câ-nişini maḥdūmları "Şerîf Efendi" dimekle şehîr Seyyid 'Abdü'r-raḥmân Efendi'dür. Biñ yüz yigirmi üç Rebî'ül-evvel'inde fevt oldu. Tercemeleri taḫrîr olunmak menvidür.

Maḫrûsa-i Burusa'da Ḥammâm Tekyesi şeyḫi iken biñ elli bir târiḫinde fevt

1 Kuṭbü'r-rabbânî, ğavş-ı Şamedânî ... Anlardan Ṭosyevî H: Bu tarîka-i 'aliyye meşâyihından biñ kırk üç târiḫinde maḫrûsa-i Burusa'da fevt olan Şeyḫ Süleymân Efendi'dür. Tercemesi zıkr olunur ve Kâdiriyye meşâyihından birisi daḫı Ṭosyalı S.

2 ki S: -H.

olan Şeyh Aḥmed Efendi Ṭosyevî İsmâ'îl Efendi'nün ḫalifesidür ve seksen altı Cumâde'l-ülâsında fevt olan Gîsüdâr Şeyh Aḥmed Efendi Şerîf Seyyid Ḥalîl Efendi'nün inâbet-kerdesidür. İkisünün daḫı tercemeleri zıkr olunur ve Ṭosyevî İsmâ'îl Efendi'nün bir ḫalifesi daḫı Qaraṭağî Şeyh 'Osmân Efendi -ki Edrine'de sâkin idiler, ḥacc-ı şerîfden gelürken İstanbul'da fevt olmuşlardır-

Anlarıñ ḫalifesi Karaṭağî Şeyh 'Alî Efendi'dür. Anlar daḫı Edrine'de sâkin idiler.

Anlarıñ daḫı ḫalifesi Şeyh 'Alî bin 'Abbâs el-Mardinî'dür -ki Qaraşu Yefîcesî'nde sâkin idiler-

Anlarıñ daḫı ḫalifesi Şeyh Süleymân Efendi'dür -ki biñ yüz on beş Şa'bân'ında İstanbul'da fevt oldu- ve daḫı maḥrûsa-i Edrine'de seccâde-nişîn-i meşîḫat iken biñ yüz yigirmi senesi ḫudûdında fevt olan Meḥammed Efendi daḫı Qaraṭağî Şeyh 'Alî Efendi'nün ḫalifesidür. İkisünün daḫı tercemeleri şebt olunmak menvidür ve ṭarîqa-i Qâdiriyye meşâyihından biri daḫı biñ kırk üç târihinde maḥrûsa-i Burusa'da fevt olan Şeyh Süleymân Efendi'dür -ki tercemesi zıkr olunur- ve¹ biri daḫı biñ yüz on üç senesi ḫilâlide İstanbul'da intikâl-i dâr-ı beḳâ iden Qarabaş Şeyh Meḥammed Efendi'dür ki tercemesi zıkr olınsa gerekdir.²

*Qaddesa'llâhu te'âlâ esrârehüm.*³

Ṭarîqa-i Nûr-baḫşîyye

Ḥazret-i Emîr Şemsü'd-dîn Meḥammed bin 'Aliyyü'l-Ḥüseynî el-Buḫârî -ki⁴ maḥrûsa-i Burusa'da medfûndur- pederleri es-Seyyid 'Alî'den aḫz eyleyüp anlar es-Seyyid Maḥmûd Nûr-baḫşî'den, anlar Ḥ'âce İshâk-ı Ḥatlânî'den, anlar Seyyid 'Aliyy-i Hemedânî'den, anlar Maḥmûd-ı Mezdekânî'den, anlar 'Alâ'üd-devle-i Simnânî'den, anlar 'Abdu'r-raḫmân-ı İsfērânî'den, anlar Aḥmed-i Cürkânî'den, anlar 'Alî bin Sa'îd-i Lâlâdan, anlar Necmü'd-dîn-i Kübrâdan, anlar 'Ammâr bin Yâsir'den, anlar Ebu'n-necîb-i Sühreverdî'den, anlar Vecihü'd-dîn 'Ömer-i

1 ve Ṭosyevî İsmâ'îl Efendi'nün bir ḫalifesi daḫı ... fevt olan Şeyh Süleymân Efendi'dür -ki tercemesi zıkr olunur- ve H: ve Qâdiriyye meşâyihından S.

2 ki tercemesi zıkr olınsa gerekdir **H:** ki tercemesi zıkr olunur ve biri daḫı ḫalifesi Şeyh Süleymân Efendi'dür -ki biñ yüz on beş Şa'bân'ında İstanbul'da fevt oldu- ve daḫı maḥrûsa-i Edrine'de seccâde-nişîn-i meşîḫat iken biñ yüz yigirmi senesi ḫudûdında fevt olan Meḥammed Efendi daḫı Qaraṭağî Şeyh 'Alî Efendi'nün ḫalifesidür. İkisünün daḫı tercemeleri şebt olunmak menvidür **S:**

3 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

4 S 34b.

Bekrî'den, anlar Aḥmed-i Dîneverî'den, anlar Mimşâd-ı Dîneverî'den, anlar Cüneyd-i Bağdâdî'den, anlar Seriyî-i Saḳaṭî'den, anlar Ma'rûf-ı Kerhî'den, anlar Dâvûd-ı Tâyi'den, anlar Ḥabîb-i 'Acemî'den, anlar Ḥasan-ı Başrî'den, anlar Ḥazret-i 'Alî *kerremâllâhu vecchehu' ve raḳiyâllâhu te'âlâ 'anhu*²dan, anlar Ḥazret-i Resûl-i Ekrem *şallâllâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem*³ cenâblarından aḥz itmişlerdür.

Seyyid Meḥemmed-i Buḥârî'nün ḫalîfesi Seyyid⁴ Ḥasan Ḥ'âce, anuñ ḫalîfesi Veliyy-i Şemsü'd-dîn, anuñ ḫalîfesi Şeyḫ Maḥmûd Bedrû'd-dîn, andan Şeyḫ Luṭfu'llâh Efendi, andan Şeyḫ Dâvûd Efendi, andan Şeyḫ 'Abdu'r-raḥmân ibn Şeyḫ Luṭfu'llâh, anuñ cā-nişini maḥdümü Şeyḫ Aḥmed Efendi, anuñ ḫalîfesi [33^b] birâderi Şeyḫ İbrâhîm Efendi, andan maḥdümü Luṭfu'llâh-ı Şânî, andan Şeyḫ Muştafâ Efendi, andan maḥdûmları Şeyḫ 'Alî Efendi, andan dâmâdları Şeyḫ Meḥemmed Efendi ki maḥrûsa-i Burusa'da Ḥazret-i Emîr Zâviyesi'nde seccâde-nişin iken⁵ biñ elli toḳuz Şa'bân'ında fevt olmuşdur.

Anlaruñ cā-nişini maḥdûmları Şeyḫ Muştafâ Efendi daḫı biñ elli toḳuz Zi'l-ka'de'sinde fevt oldı.

Anlaruñ seccâde-nişini birâderleri Şeyḫ İbrâhîm Efendi'dür. Biñ yetmiş sekiz târiḫinde dâr-ı beḳâyâ rıḫlet itdiler. Üçinüñ daḫı tercemeleri taḫrîr olunmaḳ menvidür.⁶

*Ḳaddesa'llâhu te'âlâ esrârehüm.*⁷

Ṭarîḳa-i Rufâ'î

Bu ṭarîḳa-i 'aliyyenüñ silsile-i meşâyiḫı Şeyḫ 'Alî bin Muḥammed biñ Aḥmed er-Rufâ'î'ye gelince *Zeyl-i 'Aṭâyi'*de beyân olınmışdur.

Andan Şeyḫ Merzûḳ, andan Şeyḫ İdrîs, andan Şeyḫ Aḥmed, andan Kundakçı Ḥüseyn Dede'dür.

*Ḳaddesa'llâhu te'âlâ esrârehüm.*⁸

1 "Allah vechini mükerrerem kılsın."

2 "Allah ondan razı olsun."

3 "Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun."

4 Seyyid H: -S.

5 maḥrûsa-i Burusa'da Ḥazret-i Emîr Zâviyesi'nde seccâde-nişin iken S: -H.

6 olunmaḳ menvidür H: olunur S.

7 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

8 "Allah sırlarını mübarek kılsın."

Zeyniyye Şeyhi Kâdî Mehemmed Efendi

eş-Şeyh Mehemmed. Maḥrûsa-i Burusa'dan zuhûr ve behre-yâb-ı gencîne-i feyz-i şu'ûr olduḡda tarîḡ-ı tedrîse 'âzim ve H'âce-zâde Şemsü'd-dîn Efendi'den mülâzım olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık aḡçe medreseden ma'zûl iken tarîḡ-ı meşîḡate sâlik olmaḡla maskaḡ-ı re'si olan maḥrûsa-i merḡûmede vâkı'a zâviye-i Zeyniyye'de seccâde-nişîn-i meşîḡat olan Şeyh Mehemmed Efendi'ye intisâb eyleyüp:

Beyt

Nice bir mest-i girân-h'âbi-i ḡaflet olalum
Dide-i cânımuza kuḡl-i başiret çekelüm

diyerek netice-i me'âlî olan tarîḡ-ı ḡazâdan taḡrîn ve biñ on sekiz târiḡinde Şeyh Mehemmed Efendi dâr-ı fenâdan rıḡlet itdükde yirlerine câ-nişîn oldu. Bu ḡâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl eyleyen biñ kırık Cumâde'l-ülâsında dâr-ı beḡâya intikâl idüp zâviye-i mezbûrede mütevârî-i ḡâk-i siyâh olduḡlarında yirlerinde maḡdümları Kemâlü'd-dîn Efendi seccâde-nişîn oldu.

Şeyh-i mezbûr 'ilm ü ma'ârif ile meşhûr, şâlih ü 'âbid, murtâz u mücâhid idi.

eş-Şeyh 'Alî en-Naḡş-bendî

eş-Şeyh 'Alî en-Naḡş-bendî. Maḥrûsa-i Burusa'da şuleḡâ-yı kirâmdan bir imâm-ı be-nâmuñ ferzend-i sa'âdetmendi Şeyh 'Alî Efendi'dür. Evâ'il-i ḡâlinde sâlik-i tarîḡ-ı 'ilm ü kemâl ve mâlik-i ḡaşâ'il-i celâl olup tâsi'-i eflâk-i fezâ'il Toḡuz Mehemmed Efendi'ye dânişmend ve talebe-i 'ulüm beyninde aḡrân-pe-send iken bu 'âlem-i fenânuñ beḡâsı olmaduḡına¹ vâḡif ve naḡş-ı kitâbesi ²﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَان﴾ idigine 'arif olmaḡın Dârü's-salḡanati'l-'aliyye maḡmiyye-i ḡoşantımiyye'de Emir-i Buḡârî 'aleyhi'r-raḡmetü'l-Bârî³ zâviyesi şeyhi olan naḡş-bend-i kâr-ḡâne-i irşâd u kerâmet Şeyh Şa'bân Efendi'ye irâdet götürüp niçe zamân ḡıdmet ve aḡz-ı izn ü icâzetden soñra maskaḡ-ı re'si olan maḥrûsa-i Burusa ḡişârı dâḡilinde 'Alâ'ü'd-dîn Beg Maḡallesi'nde zâviye-nişîn ve mescid-i maḡalle-i mezbûrede ḡıdmet-i imâmet ve cema't-i müslimine ḡâh-be-ḡâh va'z

1 S 35a.

2 *Kur'an-ı Kerîm, Rahmân Sûresi, 55/26* "Yeryüzünde bulunan her şey yok olucudur."

3 "Bârî'nin (Allah) rahmeti onun üzerine olsun."

u naşîhat ile kām-yâb-ı ‘izz ü temkîn iken biñ kırk târihinde hisâb-ı ‘ömr-i ‘azîzi tamâm ve zâviye-i cihândan hânkâh-ı beķâyâ hürâm eyleyüp Bınarbaşı maķâbirinde ârâm eyledi.

¹ وهو واصل الى رحمت ربه¹ târih-i vefâtıdır.

Merhûm-ı merķûm naķş-bend-i perend-i haķâ'ik-ı ‘ulûm, şâlih ü ‘âbid, müteheccid ü mücâhid, şâfi-fu’âd, pâk-i’tiķâd idi.

eş-Şeyh Mehemmed el-Halvetî

eş-Şeyh Mehemmed ibnü’s-Şeyh Naşûh. Beyâz-ı cebhe-i memâlik-i dehr belde-i Akşehr’den zuhûr iden Kaşamonî Şa‘bân Efendi halîfesi Şeyh Naşûh Efendi’nün ferzend-i ercmendi Şeyh Mehemmed Efendi’dür. Taşşil-i kemâlâta müdâvim ve tekmil-i nefse ‘âzim olup vâlid-i mâcidinden inâbet ve maħrûsa-i Burusa’da Dâhil-i Hîşâr’da Filboz Câmî’i ķurbinde olan zâviyede seccâde-nişin-i meşîhat iken biñ kırk senesi hudûdında ‘âzim-i huld-i berin ve zâviye-i mezbûre sâhasında defin-i zîr-i zemîn olduklarında yirlerine maħdümları Şeyh Naşûh Efendi cā-nişin oldı.

Şeyh-i merķûm keşret-i riyâzet ile ma‘lûm idi.

eş-Şeyh Süleymân el-Ķâdirî

eş-Şeyh Süleymân. Diyâr-ı Ķaraman’dan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezelden istifâza-i nûr-ı şu’ur idüp bâliğ-i mebâliğ-i [34^a] ricâl ve vâşıl-ı derece-i rüşd ü kemâl oldukda tarîķat-ı ‘aliyye-i Ķâdiriyye’ye sülûk ve ķurş-ı i’tibârın sikke-i mezbûre ile meskûk itdükden sonra maħrûsa-i Burusa’ya hicret ve belde-i mezbûre ahâlîsi kendüye raĝbet itmekle Câmî’-i Kebîr’de ‘uzlet-nişin ve ķanâ‘at-ı güzîn olmuş idi. Bu hâl üzre sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ kırk üç Receb’inde dâr-ı fenâdan irtihâl ve ‘âlem-i bâķiye intikâl eyledi. Maħrûsa-i merķûmede Bınarbaşı Mezâristânı’nda medfûn ve du‘â vü şenâ-yı halka maķrûndur.

Şeyh-i mezbûr şalâh-ı hâlle meşhûr, nîk-nefs ü hâlûķ, şadîķ u şadûķ, zâhid ü ‘âbid, murtâz u mücâhid, şâfi-fu’âd, pâk-i’tiķâd idi.

1 “Ve O, Rabbinin rahmetine kavuştu.” (Ebcad: 1040)

Ķādî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi¹

eş-Şeyh Mehemmed bin Muştafâ. Ķasaba-i Balıkesir'den zühür ve vâlid-i mâcidleri Ķuzât-ı sütüde-şifâtdan “Togānî Muştafâ Efendi” dimekle meşhûr olmağın “Ķâdî-zâde Efendi” ‘unvânıyla şehîr ve bu nâm ile ma'lûm-ı şağîr ü kebîr olmuşlar idi. İktisâb-ı re'sü'l-mâl-i ‘ilm ü kemâl ve intisâb-ı fûnûn-ı nâfi‘a-i ĥaĥâ'îĥ-iştîmâl itdükden şofıra ‘inân-ı ‘azmini dârü'l-mülk-i İstanbul'a imâle ve levâzım-ı ma'âşını ĥızâne-i vâhibü'l-âmâle ĥavâle eyleyüp Tursun-zâde dârü'l-ifâdesine nüzül ve ĥalka-i dersine duĥûl idüp resm-i tarîĥ üzre mu'îd ve pişgâh-ı ifâdelerinden müstefîd olup ‘azim-i semt-i meşîĥat ve sâlik-i tarîĥ-ı va'z u naşîĥat olmuşlar idi. Tercemân Zâviyesi şeyhi ‘Ömer Efendi terġibiyle ibtidâ şüfîlige heves idüp lâkin ĥilâf-ı muĥtezâ-yı meşrebi olmağla tarîĥ-ı nazarı Ķoyup semt-i taşavvufa ġitmemiş idi. Müddet-i medîd² Murâd Paşa Câmî'-i Şerîfi'nde *Monlâ Câmî* ve *Muĥtaşar* ve *Şadruş-şerî'a* tedrîsiyle ĥehre-güşâ-yı muĥaddere-i taĥĥîĥ u iĥân³ olup şöhret-şî'âr-ı âlem olduĥda Birgili-zâde Şeyh Fazlu'llâh Efendi yirine Sultân Selîm-i Ķadîm Câmî'-i Şerîfi va'ziyyesiyle tekrîm olunup biñ otuz iki senesi ĥilâlinde selefi maĥlûlinden Sultân Bâyezîd Hân Câmî'-i Şerîfi kürsisine naĥl ile ‘uluvv-i menziletleri mezîd oldu. Ķırĥ bir Cumâde'l-âĥire'sinde Şeh-zâde İmâmî Şeyh Muştafâ Efendi maĥlûlinden Süleymâniyye Câmî'-i Şerîfi ders ü va'zı ile ruĥsâre-tırâz-ı ‘arâ'is-i ‘irfân oldılar. Sene-i mezbûre ĥudûdında Ayaşofıyya-i Kebîr Câmî'-i Şerîfi vâ'izi olan Şofyevî Ķâdî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi ‘azim-i dârü's-selâm olduĥda ol ma'bed-i Ķadîmde ‘alem-efrâz-ı va'z u tezkîr olmuşlar idi. Biñ ĥırĥ dört târîĥinde pâdişâh-ı zamân Sultân Murâd Hân ĥazretleri ile sefer-i zafer-reh-ber-i Revân'a revân olduĥlarında ‘illet-i mizâc sebebiyle Ķonya'dan İstanbul'a ‘avdet ve ĥırĥ beş Zî'l-ĥa'de'sinde dâr-ı âĥirete rıĥlet eylediler. Topĥapusu ĥâricinde medfûnlardur.

Şeyh-i müşârun ileyh *rahmetu'llâbi te'âlâ 'aleyh*,⁴ re'isü'l-müfessîrin ve tâcu'l-müzekkirîn, ehl-i taĥvâ ve müteverri', tâbî'-i sünnet ve müteşerri', mecma'u'l-baĥreyn-i ‘ilm ü ‘amel, ĥâtîme-i ‘ulemâ-yı kümmel idi. Müddet-i medîd eyyâm-ı ‘ömr-i ‘azîzinden haftada dört ġünü ders ü ta'lîme ve bâĥîsini va'z

1 Efendi S: -H.

2 S 35b.

3 iĥân S: itĥân H.

4 “Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.”

u tefhîme kaçır buyurup vücūdın menâfi'-i nâsa ve kulüb-ı kâsiyeyi istînâsa haşr eylemiş idi. Niçelerün şugl ü taşşiline bâdî ve derekât-ı cehlde dâl olanlara hâdî olmuş idi. 'Ulüm-ı 'Arabiyye'ye mütemaḥḥız ve semt-i ma'kûlatdan mu'riz olup tettebbu'-ı meşrû'atda kaçabü's-sebķı ḥâ'iz ve her mes'elede ifâde-i merâma fâ'iz, ḥuşûşâ:

Mısrâ'

علم دين فقهست و تفسير و حدیس¹

mazmûniyla 'âmil ve fûnûn-ı selâsede mertebe-i nişâba vâşıl olup şit-i iştihârî tanîn-endâz-ı mesâmi'-i ekvân ve ekâbir ü a'yân miyânında 'azîmü'l-ķadr ü 'âlî-şân [34^b] idi.

Mervîdür ki ebnâ-yı zamân ile birkaç mes'elede keş-â-keş sebebiyle vâfir kütüb tettebbu' idüp müdde'âsını mü'eyyid mesâ'il-i keşire istiḥzârıyla نعم الناصر² feḥvâsınca irâd ve ḥaşmı ilzâm u iskât iderdî. Devr u raķs ve la'n-i Yezîd ve ebeveyn-i Resûlü'llâh *şalla'llâhu te'âlâ 'aleyhi ve sellem*³ ve taşliye vü tarzîye ve şalât-ı Reğâ'ib ü Ķadr ve ḥayât-ı Hızır ve bunuñ emşâli mesâ'il-i ḥilâfiyyede cumhûr-ı Ḥalvetiyye ve Mevleviyye'ye ta'na-künân va'z u beyân mümted olup niçe ķil ü ķâl ve baḥş ü cidâl zâhir ü 'iyân olmuş idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden müte'addid risâleleri olduğundan mâ'ada naşîhat-âmiz eş'âr-ı belâgat-şî'arları vardır.⁴ Bu kıt'a güftâr-ı dürer-bârlarındandır:

Ķıt'a

Şaķın selb eyleyüben ihtiyârı
İdüp cürmi dime kim senden oldu

Anuñçün girü maķbûl oldu Ādem
Olup nâdim didi kendümden oldu

1 "Dinî ilimler fıkıh, tefsir ve hadistir."

2 "Hazır cevap ne güzel yardımcıdır."

3 "Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun."

4 vardır S: var H.

İmâm-ı Sulţânî Evliyâ Mehemmed Efendi

eş-Şeyh Mehemmed bin Ca'fer bin İlyâs. Belde-i Amâsiyye'den bedidâr ve "Evliyâ Mehemmed Efendi" 'unvânıyla şöhret-şi'âr olmuş idi. Cevher-i zâtî perverde-i terbiyet-i üstâd ve cilâ-dâde-i mişkale-i şalâh u sedâd olup miyân-ı erbâb-ı isti'dâdda mezîd-i istiḥkâkla ma'rûf ve meziyyet-i fazl u edeb birle mevşûf olduğdan sonra fenn-i celil-i kırâ'ate sülûk eyleyüp ibtidâ a'lem ü efdal-i şüyüh-ı kurrâ Şeyh Aḥmed-i Mıṣrî-i bî-hemtâdan *Süre-i' Kerîme-i Furkân*'a degin itkân ve baḳıyyeyi A'rec Efendi merḥûmdan tekmîl ü iz'ân itmîşler idi. Ba'dehu Dârü's-salţanatı'l-'aliyye maḥmiyye-i Kõştançiniyye'de bir mescid-i şerîfde imâm ve muḳtedâ-yı enâm olup ol hâl üzre sübhâ-şümâr-ı şühûr u eyyâm iken şît-i iştihârî ṭanîn-endâz-ı cihân ve müşârun ileyh bi'l-benân olmuşlar idi. Bîñ yigirmi beş Zî'l-ḥicce'sinde İmâm-ı Sulţânî Hürpeşteli Muştafâ Efendi çâr-tekbîr-i fenâ ile taḥrime-bend-i beḳâ olduğda ḥıdmet-i imâmet-i şehriyârî ile şeref-yâb ve muḳtedâ-yı pâdişâhî ile sa'adet-yâb oldılar. Niçe zamân ol ḥıdmet-i 'aliyyede ḳâ'im ve neşr-i fenn-i kırâ'ate müdâvim iken bîñ kırk dört senesi ḥudûdında pâdişâh-ı zamân Sulţân Murâd Hân ḥazretleriyle sefer-i zafer-encâm-ı Revân'a 'âzim ü revân olduklarında eşnâ-yı ṭarîḳda mizâcları şikest olmağın sâbıḳu't-terceme Ḳâḍî-zâde Efendi ile ruḥşat-yafte-i mu'âvedet olmuşlar idi. İstanbul'a vuşullerinden sonra kırk beş Zî'l-ḳa'de'sinde refiḳlerinden müfâraḳat itmeyüp hâne-i köhne-saḳf-ı cihândan irtiḥâl ve ravza-i Rıḍvân'a intikâl eyledüklerinde ta'yîn-i sâl-i fevtleri için bu târiḫ di-nilmişdi:

Mıṣrâ'

Evliyâ vü Ḳâḍî-zâde öldi vâh²

Ḥazret-i Ebâ Eyyûb-i Enşârî civârında vâḳı'a türbe-i maḥşûşada defn olındılar. Ḥıdmet-i imâmet-i sulţânî Şâmî Yûsuf Efendi'ye erzânî görildi.

Şeyh-i mezbûr ḥüsn-i hâlle meşhûr, fenn-i kırâ'atde engüşt-nümâ-yı 'âlem, ihyâ-yı mürde-i ṭalibîn itmede Mesîhâ-dem, 'ilm ü 'ameli câmi', muḳtezayât-ı nefis ü hevâyı ḳâmi', ḥalîm ü selîm, müşfiḳ u kerîm, mażanne-i kerâmet, der-vîş-sîret âdem idi.

1 S 36a.

2 اوليا و قاضى زاده اولدى واه

eş-Şeyh H'âce Fazlu'llâh en-Nakş-bendî

eş-Şeyh es-Seyyid H'âce Fazlu'llâh ibnü's-Şeyh es-Seyyid Mehemmed Sa'id ibnü's-Seyyid Mehemmed Mes'ud ibnü's-Seyyid H'âce 'Abdü's-semî' hafîd-i H'âce 'Ubeydu'llâh-ı Ahrâr. Bilâd-ı Şarkıyye'den menba'-ı sâdât-ı meşâyiḥ-ı kirâm ve menâr-ı 'ulemâ-yı 'izâm olan belde-i Tâşkend'de âftâb-ı 'âlem-tâb-ı vücûdı maṭla'-ı ḥânedân-ı 'irfândan ṭâli' [ü] bedîdâr ve hilâl-i vücûd-ı bî-mişâ-li ufḫ-ı kemâlınden lâmi' ü âşkâr olmaḡla ibtidâ-yı hâlde 'ulûm-ı dîniyye ve ma'ârif-i yaḡîniyyeyi iştigâl-i tâm ile meşḡul olup ba'de tekmi'l-ı isti'dâd ṭarîḫ-ı taşavvufa sâlik ü [35*] 'âzim ve meşâyiḥ-ı Nakş-bendiyye'den 'amm-i büzürgvârı es-Seyyid H'âce Aḡmed Şâdıḫ-ı Tâşkendi ḫıdmetlerinden dest-i irâdet aḡziyle meclis-i şerîflerine mülâzım olup niçe zamân ḫıdmet-i şerîflerinde pûyân olduḡdan soñra cânib-i Dârü's-saltâna'ya 'azîmet ve bir müddet iḡâmet buyurup ba'dehu ḡacc-ı Beytu'llâhi'l-Ḥarâm ve ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâm '*aleyhi ş-şalâti ve's-selâm*' için rû-be-râh-ı semt-i Ḥicâz oldular. Ba'de edâ'i n-nüsük yine şehir-i İstanbul'a 'avdet ve bîñ on altı târiḫinde 'ammu-zâdeleri Ziyâ'üd-dîn Aḡmed Efendi merḡûm maḡlûlinden Ebu'l-fetḫ Sulṭân Mehemmed Ḥân Câmî'-i Şerîfi ḡurbinde vâḡı'a Emîr-i Buḡârî Zâviyesi'nde seccâde-nişin-i ṭarîḫat olup mürşid-i erbâb-ı hâl ve terbiyet-baḡş-ı ricâl olmışlar idi. Bu hâl üzere sübḡa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken bîñ ḡırḡ altı Zî'l-ḡa'de'sinde 'azm-i riyâz-ı Rıdván ve âheng-i teferrüc-i ḡülzâr-ı cinân itdüklerinde Ḥâric-i Sür'da vâḡı'a Baba Ḥaydar-ı Nakş-bendî Zâviyesi sâḡasında defn olındılar. Maḡlûl olan zâviyeleri maḡdûm-ı mükerremleri Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'ye tevciḡ olındı.

Ḥazret-i şeyḡ-i celilü's-şân nakş-bend-i perend-i 'irfân, şoḡbet-i ümerâ vü ekâbirden² hârib, mücâlese-i erbâb-ı faḡr ve ṭullâb-ı 'ilme ṭâlib, menâr-ı i'tibârı meşḡud-ı şaḡîr ü kebîr ve şu'le-i şem'-i iştihârı 'âlem-gîr, cebîn-i pür-nürü dîbâce-i mecd ü sa'âdet ve sîmâ-yı şerîfi maḡall-i tele'lü-i lem'a-i siyâdet, şerîfü'n-neseb, celilü'l-ḡaseb idi.

1 "Salât ve selâm onun üzerine olsun."

2 S 36b.

Abaza Şeyhi 'Abdü'r-rahîm Efendi

eş-Şeyh es-Seyyid 'Abdü'r-rahîm. *Şakâ'ik-i Nu'māniyye*'de ziver-i şüküfezâr-ı suţûr olup Ebu'l-feth Sulţân Mehemmed Hân meşâyihî 'idâdında tercemeleri¹ maşfûr olan kıdve-i kibâr-ı evliyâ-yı 'izâm ve muķtedâ-yı meşâyih-ı fiĥâm Şeyh İbrâhîm-i Tennürî ĥazretlerinüñ aĥfâdındandır. İbrîz-i ĥâlişü'l-'ayâr-ı vücûdı ĥâk-i pâk-i Kayşeriyye'den zâhir ü bedîdâr ve "Şarı Baba-zâde" dimekle şöhret-şi'âr olup tarîķ-ı 'ilme sülûk ve ķurş-ı i'tibârın sikke-i 'ulemâ ile meskûk itdükden şoñra meşâyih-ı tarîķa-i Bayramiyye'den Kabaķ Hânefi nâm şeyh-i meşhürü'l-enâmdan aĥz-ı dest-i inâbet ve tekmi'l-i âdâb-ı tarîķat eyleyüp maskaķ-ı re'si olan medîne-i merķûmede H'âce Vaţan Zâviyesi'nde câ-nişin-ı 'ibâdet ve gûşe-gîr-i şâ'at iken vüzerâdan Abaza Mehemmed Paşa ol diyâra mürûrında kendülere râġıb ve vâli olduġı ba'z-ı bilâda murâfaķatlarına şâlib olmaġın, her ân kendüden müfaraķat itmeyüp umûrında müsteşârî olmaķ sebebiyle "Abaza Şeyhi" dimekle meşhûr ve bu 'unvânla zebân-zed-i cumhûr olmuş idi. Biñ kırķ dört Şafer'inde paşa-yı mezbûr mazĥar-ı ķahr-ı ķahramânî olduķda ĥus-sâd-ı bed-nihâd fûrce bulup "Paşa-yı merķûmuñ sebab-i ĥurûc u 'işyanı şeyh-i mezkûruñ ilķâ vü tedbiri iledür." diyü cenâb-ı Cem-câh, pâdişâh-ı gütî-penâh ĥazretlerine bi'd-defa'ât ġamz itmeleriyle bi'l-âĥire ber-mücib-i fermân-ı sulţân-ı kişver-gîr biñ kırķ yedi Şevvâl'inde Üsküdar'da vâķı'a Mihrümâh Sulţân Medresesi pîşġâhında mu'tekif-i künc-i savma'a-i mezâr oldu.

Şeyh-i mezbûr 'ilm ü 'irfân ile meşhûr, seyyid-i şaĥihü'n-neseb, şayyibü'l-'araķ ve'l-ĥaseb idi.

Mevlânâ-zâde Ebü Bekr Çelebi

eş-Şeyh Ebü Bekr. Pey-rev-i 'aşîķin ve reh-ber-i şâdiķin Mevlânâ Celâlü'd-dîn-i Rûmî evlâdından Ebü Bekr Çelebi'dür. Medîne-i Konya'da vâķı'a âsitâne-i Mevlânâ'da Bustân Efendi yirine seccâde-nişin-i meşîĥat olmuş idi. Biñ kırķ sekiz târiĥinde pâdişâh-ı zamân Sulţân Murâd Hân ĥazretleri sefer-i zafer-reh-ber-i Baġdâd'a 'azîmet-i ĥümâyûn buyurup řayy-ı merâĥil iderek sene-i mezkûre Şafer'inde medîne-i merķûmeye vâşil olduklarında şâhibüt-terceme ĥaķķında rikâb-ı devlet-i intisâba ref' olunan ruķ'a-i şikâyet sebebiyle

1 tercemeleri H: tercemesi S.

bi-ṭarîḳ-ı nefy ü iclâ İstanbul'a irsâl ve yirlerine 'Ârif [35^b] Çelebi iclâl olındı. Bunlar Dârü's-saltâna'ya vuşûllerinden soñra çok geçmeyüp sene-i mezbûre Rebî'ü'l-evvel'inde intikâl ve 'âlem-i 'uḳbâya irtihâl itdüklerinde Yeñiḳapı hâ-ricinde vâḳı'a Mevlevî-hâne'de Toğanı Hüseyin Dede cenbinde defn olındılar.

Şeyh-i mezbûr ma'ârif ile meşhûr, hoş-şoḫbet, ḳâbil-i üns ü ülfet idi.

'Ârif-i Bi'llâh Eskici Ḥasan Dede

eş-Şeyh Ḥasan Dede.

Beyt

Ehl-i tecrîd dilâ mültefit-i mâl olmaz
Terk-i dünyâ-yı denî itmeyen abdâl olmaz

manṭûḳınca târik-i tecemmülât-ı dünyâ ve ṭâlib-i rızâ-yı Ḥudâ, mücerrid-i pâk, 'âşîḳ-ı şâdiḳ-ı derdnâk Eskici Ḥasan Dede'dür. Ḳırk seneden mütecâviz Ebu'l-feth Sultân Meḥemmed Ḥân Câmî'-i Şerîfi'nde ṭâ'at ü 'ibâdâta sâlik ve muḳtezayât-ı nefis ü hevâyı hâlik olmuş idi. Bu hâl üzre güzârende-i eyyâm iken biñ ḳırḳ sekiz Şevvâl'inde 'azm-i' dârü's-selâm eyledi. Câmî'-i mezbûr ḥarem-i irem-nişânına ḳarîb hücreci verâsında olan sâḫada Şeyhü'l-İslâm-ı şâbiḳ Ebu'l-meyâmin Muştafâ Efendi merḫûm mezârı civârında medfûn ve nişân-gâh-ı tîr-i du'â-yı ehl-i deründür.

Merḫûm-ı mezbûr kerâmât-ı 'aliyye ile meşhûr, pîr-i mu'ammer, şalâḫ-ı hâlle muḫammer, meczûb-nümâ, 'âḳıl u dânâ idi.

Beyt

Derûnî-âşinâ ol taşradan bigâne şansunlar
'Aceb zîbâ revîşdür 'âḳıl ol dîvâne şansunlar

Rûmiyye Şeyhî Seyyid Maḫmûd Efendi²

eş-Şeyh es-Seyyid Maḫmûd ibnü's-Şeyh es-Seyyid Aḫmed. Dârü'l-mülk-i Tebrîz ḳurbinde Urmiyye nâm ḳaşaba sükkânından olup ṭarîḳa-i Naḳş-bendiyeye meşâyihından olan Şeyh Seyyid Aḫmed Efendi merḫûmuñ nihâl-i devḫa-i

1 S 37a.

2 Rûmiyye Şeyhî Seyyid Maḫmûd Efendi S: eş-Şeyh es-Seyyid Maḫmûd-ı Rûmiyye Efendi H.

vücûdı ve maḥdûm-ı meş'ûdudur. Vâlid-i mâcidleri ḥıdmet-i terbiyetlerine kıyâm ve manzûme-i aḥvâl-i ḥuceste-me'âlin qarîn-i iltiyâm eyleyüp cenâb-larından tevbe vü inâbet ve mücâhede vü riyâzata himmet ile nâ'il-i murâd-ı fu'âd ve me'zûn bi'l-irşâd olmuşlar idi. Bir müddetden sonra vâlidleri Şeyḥ Aḥmed vâsıl-ı rahmet-i sermed olmağla bunlar şehri Âmid'e teveccüh idüp belde-i mezkûrede tavaḥḫun itdüklerinde "Rümiyye Şeyḥi" dimekle şehîr ve melce'-i şağîr ü kebîr olup niçe zamân icrâ-yı âyîn-i tarîkat ve neşr-i merâsim-i şerî'at itmişler idi. Zâviyesi maḥaḫḫ-ı rihâl-i ḥavâşş u 'avâm ve nî'meti âyende vü revendeye mebzûl-i tām olduğundan mâ'adâ, paşalar ve serdârlar ziyâretleri ile şeref-yâb ve Tebrîz ve Vân tüccârı dâmen-bûs ile sa'âdet-yâb olurlar idi. Ḥattâ pâdişâh-ı keşîrül-enâm ḫazretleri Revân Seferi iyâb u zehâbında iḳbâl-i tām itmişler iken Bağdâd Seferi mu'âvedetinde keşret-i a'vân u enşârı bâ'îş ve vefret-i mu'tekîdin ü aḥbâb ile iştihârı sebeb-i ḥâdiş olup الشهرة آفة¹ vefḫınca ba'z-ı muḫarribân-ı saltanat "Bu maḫûle şeyḫ-i nâmdârûn bu şehirde degül, sâ'ir memâlik-i maḫrûsada bile me'mûnü'l-ğâ ile olmaduğına, selefde niçe şeyḫler maḫâm-ı irşâddan geçüp rütbe-i saltanata ḫadem başduğları qarîne ve yaḫın zamânda Saḫarya şeyḫi ḫışşası daḫı zamîr-i meşâyihda ḫubb-ı riyâset ve ḫurûc merkûz olduğına delil-i rûşendür." diyü ğamz u ilḫâlarıyla maḫzar-ı ğazab-ı şehriyâr-ı İskender-şavlet olmağın biñ kırık sekiz Şevvâl'inde mu'tekif-i mezâr-ı mağfîret oldu.

Şeyḫ-i mütercem şalâḫ u taḫvâ ile mu'allem, nân u ḫ'ânı mânend-i ḫurş-ı âftâb ve hâle gibi rûz u şeb âmâde ve simât-ı nî'meti mişâl-i keḫkeşân da'imâ ğüşâde, fenn-i celil-i ḫırâ'atde mâhir², enfâs-ı müteberrikesi zâhir 'azîz idi.

'Ârif-i Bi'llâh eş-Şeyḫ Sivasî 'Abdü'l-mecîd Efendi {Şeyḫi}

eş-Şeyḫ 'ârif-i bi'llâh ve vâsıl-ı ilâ'llâh Ebu'l-ḫayr Mecdü'd-dîn 'Abdü'l-mecîd ibnü's-Şeyḫ Muḫarrem ibn Ebi'l-Berekât Meḫemmed bin 'Ârif eş-şehîr bi-Sivasî.

Nazm

Cenâb-ı Ḥazret-i 'Abdü'l-mecîd-i Sivasî
O kâmil ü o mükemmil o reh-ber-i 'uşşâḫ

1 Hadîs-i Şerîf: "Şöhret afettir." Latîfî, *Sübbatül-uşşâk*, Millet Ktp. AE MNZ 803, vr. 23a.

2 mâhir S: bâhir H.

Şadâ-yı hüsn ü kemâlâtı ıttı dünyâyı
Gören cemâlini müştâk görmeyen müştâk [36^a]

O kûtb-ı 'âlem o şâhib-kerem o ehl-i himem
Pür oldı şîr ü şadâsıyla enfüs ü âfâk

Neyyir-i hayyir-i vücûdı toktuz üz yetmiş bir târihinde maṭla'-ı ehille-i ahâli olan belde-i Sivas kırbinde Zile nâm kaşabadan zuhûr ve encümen-i vücûda feyz-i nûr idüp pîr-i ıtarıkâtları vâsıl-ı mertebe-i kemâl-i 'irfânî Şeyh 'Abdü'l-mecîd-i Şirvânî hâzretlerinüñ dârü'n-na'ime irtihâlleri târihine müşâdif olmağın ism-i sâmileri 'Abdü'l-mecîd vaz' olunmak münâsib görülmüş idi. Sâlifü'z-zıkr merhûm Şeyh 'Abdü'l-mecîd-i Şirvânî hâzretlerinüñ hâlifeleri olup küberâ-yı meşâyih-ı¹ ıtarıka-i Hâlvetiyye'den olan 'amm-i kerimleri "Kara Şems" dimekle şehîr Şemsü'd-dîn-i Sivasî hâzretlerinüñ hâc-i terbiyelerinde istifâza-i envâr ve istifâde-i esrâr iderek temhîd-i muḳaddimât-ı 'ulûm ve teşyîd-i mebânî-i fûnûn-ı rûsûm ile ol gevher-i yegâne-i rûzgârdan iktisâb-ı fazl u hikmet ve ihrâz-ı gâyetü'l-gâyât-ı 'ilm ü ma'rifet itmekle reşk-âver-i 'ulemâ ve müselle-i fuzalâ olduklarından soñra semt-i taşavvufa zâhib ve Hâzret-i Şems'den ahz-ı dest-i irâdeye tâlib olmalarıyla hâzret-i pîr dahı me'müllerine müsâade vü ruşat ve derhâl bî'at u icâzet virmişler idi. Biñ beş târihinde ol şems-i sipîhr-i şerî'at ve hâzret-i pîr-i ıtarıkâat cenâblarınüñ necl-i necîb ve maḳdûm-ı hasıbleri Şeyh Veliyyü'd-dîn Efendi kaşaba-i Zile'de mesned-nişîn-i hilâfet iken 'âzim-i dergâh-ı Lâ-yezâl olduklarında yirlerine bunları istihlâf u irsâl buyurdılar. Biñ altı senesi hilâlinde Hâzret-i Şems dahı:

Nazm

İrci'î² emrini çü gûş itdi
Kevşer-i câm-ı mevte nûş itdi

Oldı mihmân-ı kıurb-ı Raḳmânî
Eyledi nûr-ı Hâḳḳ ihâta anı

1 S 37b.

2 *Kur'ân-ı Kerîm, Feer Süresi* 89/28, «ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مَُّرْضِيَةً» "Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön."

mefhûmınca ufķ-ı fâniden ğurûb ve mâ-sivâdan def-i kürûb idüp diğer maķ-düm-ı mes'udları Pîr Meķhemmed Efendi ĥazretleri iki sene miķdârı Sivas'da maķâm-ı Şerîflerinde cā-nişin-i irşâd ve ķâ'im-i maķâm-ı vâlid-i kerem-nihâd olup anlar daķı cilveger-i Őaĥn-ı heşt-bihişt ve müsterîĥ-i ĥ'âbgâĥ-ı 'anber-sirîŐt olduķda ĥulefâdan Őeyĥ Receb Efendi maķâm-ı irŐâda ķâ'im ve terbiye-i fuķarâya müdâvim olmiş idi. Anlar daķı 'âzim-i cinân ve maķrem-i ĥarem-sarây-ı raĥmet-i Raĥmân olduķda ĥulefâ ve fuķarâ 'ale'l-vifâķ Őâĥibût-terceme ĥazretlerinüñ belde-i Sivas'da Ĥazret-i Şems ĥânkâĥında irşâd için iķâmetlerine ittifâķ itmeleriyle Zile ķaŐabasından hicret ve maķâm-ı Şems'de iķâmet buyurdılar.

Nazm

Ol Şems'den itdi aĥz-ı envâr
'Aks itdi dilinde rûy-ı esrâr

İtdükde ķarâr mesnedinde
Oldı ķapusında cümle bende

'İlm ile ma'ârif-i ilâĥi
Mecmû' idi anda hem kemâĥi

Egerĥi evvelde miĥr-i münîr-i nâm-ı nâmileri 'âlem-ĝir ve fazl u 'irfânları elsine-i 'âlemiyânda Şehîr idi, lâkin medîne-i Sivas'da iķâmet, bâ'iş-i ziyâde-i Şöhret olup ĥattâ Şadâ-yı nevbet-i iŐtîhârları pâdiŐâĥ-ı zamân Egri Fâtiĥi Sulţân Meķhemmed Ĥân-ı Şâliş ĥazretlerinüñ sem'-i ĥümâyûnlarına iriŐdükde ser-bev-vâbân-ı ĥâŐsadan biri ile da'veti mutazammın ĥaĥĥ-ı ĥümâyûn-ı Şeref-maķrûn irsâl buyurmiŐlar idi:

Őûret-i Ĥaĥĥ-ı Şerîf

"Faziletlü ve kerâmetlü 'Abdü'l-mecîd-i Sivasî Efendi. Merĥûm 'ammuñ Şems Efendi'nüñ Egri Seferi refâķatinde zâĥiren vü bâ'tinen çok menâfi'in müşâhede itmişüzdür. Ba'de'r-rücû' Dârü's-salţana'da iķâmetlerin murâd itmiş idüm. Pîrligi 'özr-i ķavî olmaĥın izn virmiş idüm. Ĥâlâ senüñ ķavlen ve

1 **H ve S Der-kenâr:** Őûret-i ĥaĥĥ-ı Şerîf Őeyĥ Nazmî Efendi merĥûmuñ *Hediyyetü'l-ihvân* nâm te'liflerinden naķl olındı.

fi'len ve vaşfen ana müşābeheth-i tāmme ile müşābehethü'n olduğu mesmū'um olmağın, derūnımızdan meyl-i tām itmişüzdür. Hatt-ı şerīfüm vuşūlünde Dārū's-salṭana'ya hicret [36^b] itmeñ murādum olmuşdur. İhmāl olunmaya.”

‘Azīz-i merķūm hatt-ı şerīfī kırā’at buyurduklarında ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾¹ naşş-ı şerīfiyle itā’at-i ūlī’l-emr eyleyüp ‘azm-i cānib-i İstanbul ve dārū’l-mülke duḥūl itdükde Ayaşofıyya-i Kebīr Cāmi’i Şerīfī ḳurbinde bir menzile nüzul buyurup birkaç gün istirāhatlarından şoñra ḥazret-i pādīşāh-ı āli-nijād Ayaşofıyya-i Kebīr Cāmi’-i² Şerīfī’nde va’z u tezkīr buyurmaların murād itdüklerinde ol ma’bed-i nazīf ve mecma’-ı laṭīfde neşr-i cevāhir-i tezkīr ve naql-i ḥadīş ü tefsīr itmişler idi. Bu eṣnāda Meḥemmed Ağa Zāviyesi maḥlūle olduḳda cenāblarına tevcīh olunup ol maḥalle naql buyurdılar. Ba’dehu Şeyḫü’l-İslām-ı vaḳt Şun’u’llāh Efendi ḥazretleri kemāl-i maḥabbetlerine binā’en Atbāzārī ḳurbinde şalāt-ı Cum’a va’z’ itdükleri cāmi’-i şerīf va’ziyyesini daḫı ‘ilāve-i revātibleri ḳılmışlar iken bir iki ay mürūrında Şeh-zāde Cāmi’-i Şerīfī va’ziyyesi maḥlūle olmağın cāmi’-i mezbūre naql buyurup ri’āyet-i ḥātırlarıçün kendü cāmi’leri va’ziyyesin yevm-i Seb’te tebdil idtiler. Bir müddetden şoñra Sulṭān Selīm-i Ḳadīm Cāmi’-i Şerīfī ḳurbinde vāḳı’a Şeyḫ Yavşı Zāviyesi’nde gūşe-nişin-i ‘ibādet olduḳlarında yirleri olan Meḥemmed Ağa Zāviyesi Bezci-zāde Seyyid Meḥemmed Efendi’ye ‘ināyet olındı. İki sene miḳdārı Şāh-zāde Cāmi’-i Şerīfī’nde kürsī-nişin-i va’z u tezkīr olup ba’dehu Sulṭān Selīm-i Ḳadīm va’ziyyesine naqlle tekrīm ve biñ yigirmi altı tāriḫine dek ol maḥfel-i münīfde tefsīr-i nazm-ı kerīm eyleyüp sene-i mezbūre Şa’bān’ında cāmi’-i cedīd-i³ Sulṭān Aḥmed Ḥānī ḳarīn-i ḥüs-n-i ḥitām olduḳda her yevm-i Cum’a’da şeref-i ḳudūmi erzānī buyurup nişār-ı cevāhir-i va’z u naşīḫat itmek üzere ‘ināyet buyurulmuş idi. Bu ḥāl üzere dergāh-ı irşād-penāhı maşriḳ-ı envār-ı hidāyet ve südde-i sa’adet-i destgāhı sāḫil-i deryā-yı gevher-rīz-i kerāmet iken biñ kırḳ ṭoḳuz Cumāde’l-āḫire’sinde rūḫ-ı revānī dāḫil-i riyāz-ı darū’-na’im ve firdevs-i a’lāda muḳīm oldu. Ḥazret-i Ebā Eyyüb-i Enşārī civārında Nişāncı Cāmi’-i Şerīfī ḳurbindeki bāğçeleri sāḫasında i’ḍād olunan türbe-i maḥşūşada mişāl-i genc-i maḥzūn medfūn ḳılındılar. Ol eṣnāda ḫalifeleri ve hemşire-zāde-

1 Kur’ân-ı Kerīm, Nisâ Süresi 4/59, “Allah’a itaat edin. Peygamber’e ve sizden olan ūlūlemlere (idarecilere) de itaat edin.”

2 S 38a.

3 cedid-i H: -S.

leri Şeyh 'Abdü'l-aḥad en-Nürî Efendi ḥazretlerinin lâ'îḥa-i zamîr-i münîrleri olan târîḥ-i intikâlleridir:

Nazm

Bu bâğ-ı fânîniñ güli elbette fânîdür hemân
Bâkî ḳalır mı bülbüli bâkî degülken gülsitân

Çün ḥalk-ı 'âlem ser-te-ser geldükleri yire gider
Âyâta 'ibretle nazar eyle gözün açup uyan

Ol ğavş-i 'âlem şeyḥimüz Sivası-i şâhib-şafa
İtdüğü dem 'azm-i beḳâ ağladı aña ins ü cân

Feryâd idüp 'aşıklar muḥlişleri şadıḳları
Çâk itdi sîne her biri bâlâ vü pes ṭoldı fiğân

Eflâke çıḳdı hây u hû gülbâng ile 'âlem ṭolı
Ḥayrân olup kiçi ulu ulu ḳıyâmet ḳopdı şan

Anuñ gibi bir er ḳanı şerḥ ide nûrı şadrını
Bildüre nefis ü Rabbini zâhir ola sırr-ı cihân

Sırrına menba' olanı nûrına maṭla' olanı
Ṭavrına meşra' olanı ister bulur 'arif olan

Çün sâl-i **ğamda**¹ intikâl itdi o maḥmûdü'l-ḥişâl
Aḥbâbına var mı mecâl çeşminden aḳıtmaya ḳan

Ġam itmiş iken 'aḳlı çâk târîḥini didi bu ḥâk
Biñ kırḳ ṭoḳuzda aldı pâk Sivası uçmaḳda mekân²

Maḥlûl olan zâviye ve va'ziyyeleri necl-i necîbleri Şeyh 'Abdü'l-bâkî Efendi ḥazretlerine tevcîh olındı.

1 غمده (ebced: 1049)

2 بيك فرق طوقرده الدى پاك سيواسى اوچماقده مكان

Hzret-i 'azîz-i muharrerü'l-evşâf, hâtîme-i kümmelîn-i meşâyih-ı eslâf, 'ilm-i zâhir ü bâtını câmî', hazm u havşalada bahr-i vâsî', fezâ'il-i kıdsiyye ile çâr-bâliş-nişîn-i 'uzlet ve kemâlât-ı [37^a] ünsiyye ile gencîne-i keşf ü kerâmet, kuṭb-ı dâ'ire-i âfâk, gavş-ı 'âlem-i işrâk, zât-ı kıdsî-şîfâtı envâ'-ı fezâ'ille şâmil, tab'-ı pâk-i tâbnâki vâridât-ı nazmiyyeye mâ'il, elfâz-ı nazmı naşîhât-engîz ve üslûb-ı şî'ri pend-âmîz, Bâyezîd-i Bisṭâmî-fıṭnat, şeyh-i şâhib-i velâyet idi.

Âşâr-ı celilelerinden *Şerh-i Meşnevî* ve *Lezâ'izü'l-eşmâr¹* ve *Fezâ'ilü Şalavâ-ti'n-nebî* ve biri dahı *Letâ'ifü'l-ehbâr*'dur ki nazm-ı Türki ile envâ'-ı şüküfeyi zâmin ve her kısmı vâsıta-i gevher-i kâmin hûb eşerdür. Hâşıl-ı kelâm mâlik oldukları biñ cild miqdârı kütüb havâmişinde olan âşâr-ı kalemli cem' olınsa niçe mücelled kitâb olması muḳarrer olduğundan mâ'adâ Şeyhî maḥlaşı ile ilâhiyyât u eş'ârları vardur. Bu ebyât güftâr-ı dürer-bârlarındandur:

Nazm

Ba'na ey dil küy-ı yârum cennetü'l-me'vâ yeter
Hûr u gılmân istemem ol dil-ber-i ra'nâ yeter

Şâh-ı 'ışkâm nâle vü âhum benüm ṭabl u 'âlem
Hayme vü hem-sâyebânım ḳubbe-i minâ yeter

Tâc u taḥtı terk idüp yıḳdum vücûdum şehrinî
N'eylerüm cân u cihânı ol cihân-ârâ yeter

'İbret isterseñ cihânda 'âkıbet-endîş olup
Ḳayşer ü fağfûr u Cem İskender ü Dârâ yeter

Çün mir'ât âyîne-i 'âlem-nümâdur Şeyhiyâ
Rûy-ı dil-ber görmek ise 'âlem-i kübrâ yeter

Ve lehu

İricek vuşlata 'âşık ğam-ı cânı gitmez
Yâra gerçi ögilür lik nişânı gitmez

1 S 38b.

Kerâmet

Hzret-i 'azîzün kerâmât-ı 'iyâniyyeleri meşhûr ve hâlât-ı seniyyeleri zebân-zed-i cumhûr olup cümleden biri Şeyh Nazmî Efendi merhûm *Hediyye-tü'l-ihvân* nâm te'lif-i celillerinde zıkr itmişlerdür ki *Kitâb-ı Lemezât* mü'ellifi Şeyh Hülvi Maḥmûd Efendi nakl ider ki Koca Muştâfâ Paşa Zâviyesi'nde secâde-nişîn-i meşîhat olan şeyhüm, 'azîzüm Necmü'd-dîn Ḥasan Efendi def'a-i sâniyede ḥacc-ı şerîfe 'azîmet buyurduklarında sülüküm üçüncü dâ'irede olup üçüncü isme meşgûl idüm. Hîn-i vedâ'da faķîre ḥiṭâb idüp "Hülvi Çelebi, kâmil ü mükemmil meşâyih karındaşlarımızdan ḳalbün kime meyl ü maḥabbet iderse andan tekmil-i esmâ idün." buyurmalarıyla derünümün Sivasî Efendi ḫazretlerine meyl ü maḥabbet zâhir olup bi'l-âḫire ḫuzûr-ı şerîflerine varup ḫâlümü 'arz eyledüğümde baña dördüncü ismi telķin ve "Zikre meşgûl olduğca teveccühi 'azîzüne eyle." buyurdılar. Bu minvâl üzere bir müddet şugl olunup biñ on toķuz Rebî'ül-evvel'inün on beşinci günü ta'bire varup terkibüm nakl itdükde beşinci ve altıncı ismi ma'an telķin eyleyüp "Şimden sonra şuglünüzde bize müteveccih oluñ." buyurdılar. Faķîr ta'accüb itdüm. "Her bâr 'azîzüne müteveccih ol buyururlar iken ḫâlâ bize müteveccih ol dimelerinde ḫikmet ne ola?" diyü ḫayretde ḳalmış idüm. Şol vaķte dek ki 'azîzüm Ḥasan Efendi'ye ḫacc-ı şerîfde murâfaķât iden dervîşân altı aydan sonra gelüp mâh-ı mezbûruñ on ikinci günü diyâr-ı Yemen'de vefâtlarını ḫaber virdüklerinde Ḥazret-i Sivasî'nün ḫuzûr-ı şerîflerine varup "Sulṫânım bu ne kerâmet-i 'uzmâdur?" didüğümde "Hülvi Efendi, kerâmet-i şüriyyeye i'tibâr yoķdur. Kerâmet didükleri kerâmet-i ma'neviyyedür." buyurdılar.

*Ravvaḫa'llâhu rûḫahu ve nûrun şariḫa.*¹

1 "Allah, onun ruhunu yüceltsin ve nurunu açık etsin."

**Âhir-i vefeyâtü'd-devleti's-Sultân Murâd Hâniyye min-selâṭini'l-
'Osmâniyye raḥima'llâhu eslâfihüm ve kesere emşâlehüm ve ahlâfihüm'**

Ol Kahrâmân-ı cihānuñ maṭla'-ı hâlınden mağrib-i mäh-ı cemâline mün-
tehî olunca envâr-ı 'âlem-tâb-ı menâkıblarından zerresi beyân olunur.

**Zıkr-i Ahvâl-i es-Sultân ibn es-Sultân es-Sultân Murâd Hân ibn
es-Sultân Aḥmed Hân ibn es-Sultân Meḥammed Hân ibn es-
Sultân Murâd Hân ibn es-Sultân Selîm Hân [37^b] ibn es-Sultân
Süleymân Hân ibn es-Sultân Selîm Hân ibn² es-Sultân Bâyezîd
Hân ibn es-Sultân Ebu'l-fetḥ Meḥammed Hân ibn es-Sultân
Murâd Hân ibn es-Sultân Meḥammed Hân ibn es-Sultân Yıldı-
rım Bâyezîd Hân³ ibn es-Sultân Murâd Hân ibn es-Sultân Orḥan
Hân ibn es-Sultân 'Osmân Hân 'aleyhimü'r-raḥmetü ve'l-ğufrân⁴**

İcmâl-i rüz-nâmçe-i veḳâyî'-i rüzgâr ve lem'a-i eşi'a-i çerâğ u nuḥbe-i edvâr
oldur ki vâriş-i serîr-i cihân-bânî, murabba'-nişin-i taḥt-ı ḥâḳânî, ḥalîfe-i sâ-
bi'-aşer-i 'âlî-nijâd, medâr-ı noḳta-i istikâmet-i cümle-i efrâd, bäsît-ı bisât-ı 'ış
ü tarab, mähî-i zalâm-ı ḥüzn ü kereb, pâdişâh-ı Ferîdün-fer, Ḥusrev-i Keyḥus-
rev-ḳadr, Behrâm-şavlet, âftâb-mertebet, ḳâhirü'l-cebâbire ve'l-mütemerridin,
mâlik-i bilâdu'r-rafaza ve'l-mülhidin, fâtiḥ-i Revân u Bağdâd, şehinşâh-ı 'âlem
Sultân Murâd.

Nazm

Sütüde-menḳabe ol dâver-i felek-mesned
Ki baş ḳo[y^a]r ḳademinde zamâne-i mağrûr

Ḥudâygân-ı cihân Hân Murâd kim 'adli
Sarây-ı köhne-i dünyâyı eyledi ma'mûr

Biñ on sekiz Cumâde'l-ülâsında kevkeb-i sa'd-iḳtirân-ı vücûdı ḥadâ'ik-ı
sulṭâniyyeden İstavroz Bâğçesi'nde evc-i şühûda feyz-i nûr-ı zuhûr eyleyüp
"Ġâzî"⁵ lafzı târiḥ-i sâl-i vilâdet-i bâ-sa'âdetleri vâḳi' olmuş idi.

1 "Allah geçmişlerine rahmet etsin; benzerlerini ve ardıklarını çoğaltsın."

2 ibn H: -S.

3 S 39a.

4 "Allah'ın rahmeti ve bağışlaması üzerine olsun."

5 غازی (ebced: 1018)

Biñ otuz iki Zi'l-ka'de'sinüñ on dördinci Aḥad günü cālis-i taḥt-ı Süleymānī ve erike-nişin-i ḥāḳānī olup tedbīr-i memālik ü bilāda ve tesviye-i umūr-ı 'ibāda kemā-hüve şānü'l-ḥilāfete kıyām ve nizām-ı aḥvāl-i 'ämme-i nāsa iḳdām buyurdılar:

Beyt

Älem o ḳadar feyz-i neşāt ile pür oldı
Güyā ki felek cām-ı ṭarab-ḥāne-i Cem'dür

cülüs-ı hümayünlarına Şeyḫü'l-İslām Yahyā Efendi bu güne tāriḥ dimiş idi:

Tāriḥ

Ḥān Murādül-'ādil¹

Ḥaylī-i Burusevī daḫı bu tāriḥi dimişdür:

Beyt

Bu cülüsüñ ehl-i diller Ḥayliyā tāriḥini
Didiler Sulṭān Murād-ı Rābī' oldı pādīşāh²

Tāriḥ-i Diğer

On yedinci şāh oldı 'āleme Sulṭān Murād³

Yevm-i mezbūrda muḳaddemā Sulṭān Muşṭafā Ḥān zamānında cem'iyet-i Cāmi'-i Ebu'l-fetḥ Sulṭān Meḥemmed Ḥānī sebebiyle maḥrūsa-i Burusa'ya ve āḫar diyāra nefy olınan eşrāf-ı 'ulemā vaṭanlarına 'avd idüp mazḫar-ı 'avāṭıf-ı 'aliyye-i sulṭānī olmaḳ bābında şudür iden fermān-ı 'ālileri 'unvānül-maḥāmid-i nüşḫa-i kübrā-yı salṭanat-ı ḳāhireleri olmış idi.

İrtesi İşneyn günü sulṭān-ı Ḳahramān-ḥaşlet resm-i ḳadīm-i ḥavāḳīn-i sālīfe üzere ḫazret-i Ebā Eyyüb-i Enşārī *'aleyhi'r-rahmetü'l-Bārī'* merḳad-i münevverelerinde ḳuṭbü'l-'arīfīn, ḳıbletü'l-vāşilīn, sulṭānü't-ṭarīḳa, burḫānü'l-ḫaḳīḳa Üsküdarı Şeyḫ Maḥmūd Efendi ḫazretleri yed-i eyādilerinden ḳılıç ḳuşanup

1 خان مراد العادل

2 دیدیلر سلطان مراد رابع اولدی پادشاه

3 اون یدنجه شاه اولدی عالمه سلطان مراد

4 "Bārī'nin (Allah) rahmeti onun üzerine olsun."

ol rûz-ı sa'd-endüz şâm-ı sürûr-encâmında ri'âyet-i sünnet-i hitâna ikdâm buyurdılar.

Sene-i mezbûre Zî'l-hicce'sinde huld-âşiyân Sulţân Aḥmed Hân irtiḥâlin-den berü üç cülûsiyye ve Ḥotin Seferi tedâriki mühimmâtıyla huşûşâ eyyâm-ı devlet-i Muştâfaviyye'de istilâ-yı tâlângerân ile reşk-i 'ummân u ğayret-i kân olan hızâne-i şâhâneye noķşân gelmekle vücûd-ı bihbûd-ı sulţânî ile iġtinâm olunup nâm-ı in'âm yâd olunmamaķ derkâr iken ıā'ife-i Bektaşiyân zâbıtları taḥrîki ile naķz-ı 'ahd idüp resm-i dirin üzere cülûsiyye talebinde hem-zebân-ı ittifaķ olmaġın ḥ'âhişlerine müsâ'ade buyruldı.

Ve mâh-ı mezbûrda Budin muḥâfazasına me'mûr olup tedârik-i esbâb-ı sefer üzere olan Biber Meḥemmed Paşa mazḥar-ı ġâzab-ı sulţânî olmaġla katlı olındı.

Otuz üç Şafer'inde Baġdâd-ı bihişt-âbâd dest-i istilâ-yı 'Abbâs-ı nâ-sipâsa fütâde ve vâlisi [38^a] Yûsuf Paşa ve kâğisi Nûrî¹ Efendi ve ehl-i sünnetden niçe muvaḥḥid-i pâk-i'tikâd ḥâk-i fenâya rû-nihâde olduġı ḥaber-i ḥayret-eşeri geldi.

Sulţân 'Oşmân Hân-ı Şehîd 'aşrında diyâr-ı Mışriyye'ye iclâ olınan aġa-yı dârûs-sa'âde Hâcî Muştâfâ Aġa ba'de'l-cülûs da'vet olunmuş idi. Sene-i mezbûre Rebî'ül-evvel'inde der-i iķbâle rûy-mâl itdükde tekrâr dârûs-sa'âde ḥıdmeti iḥsân olındı.

Sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde Şadr-ı A'zam Kemân-keş 'Alî Paşa kemâl-i ḥırş u âzı sebebiyle katlı olunup şadâret-i 'uzmâ Çerkes Meḥemmed Paşa'ya sezâ görüldükden sonra mâh-ı Receb'de Abaza Meḥemmed Paşa ref itdüġi livâ-yı eşkıyâyı kesr için şahrâ-yı Üsküdar'da naşb-ı ḥıyâm-ı serdarî ve Gürci Meḥemmed Paşa câ-nişin-i şadr-ı dîvân-ı şehriyârî buyruldı.

Sene-i merķûme Şevvâl'inüñ dördüncü günü ṭonanma-yı hümayûn Kapudan Ḥalîl Paşa ile Kefe tarafına gidüp eṭrâf-ı İstanbul ḥalî kılmaġın Ṭon Ka-zaġı yüz elli kıı'a sayķa ile Karadeñizboġazı'ndan duḡul idüp Rümili şâhilinde Şarıyar ve Yefîköy nâm mevzi'leri süḥte-i âteş-i ızrâr itmeleriyle sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Şarıyar nâm maḥalden yukarı leb-i deryâda bir kal'a-i sen-gîn-bünyâd icâd ve ḥâricinde câmi' ve ḥammâm ve mesâkîn-i refî'a, ḥadâ'ik-ı zât-ı behcet i'dâd itdiler.

1 S 39b.

Şadr-ı A'zam Çerkes Mehemmed Paşa kaç'-ı merâhil iderek mâh-ı mezbürda Kayseriyye kurbinde bir şahrâda Abaza Paşa ile muķâbil olmağın bir miķdâr muķârebe olup lâkin mādde-i cidâle fayşal virilmedi.

Sene-i mezkûre Zî'l-ħicce'sinde şâniyen muķâbele olunduķda Abaza Paşa münhezimen Erzenü'r-rüm cânibine firâr itmegin serdâr-ı nâmdâr dağı ta'ķib iderek Erzenü'r-rüm'a ķarîb maħalle varduķda tavassuť-ı muşlihün ile Abaza Paşa'nun 'iştânî 'afv olup kemâ-kân Erzenü'r-rüm eyâleti ibķâ olınmiş idi.

Otuz dört Muharrem'inde Şadr-ı A'zam Çerkes Mehemmed Paşa Toķat meştâsına imâle-i licâm ve ol maħalde sefer-i diyâr-ı maşrıķ için tedârik-i mehâm üzere iken sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâ'sında keşti-i vücud-ı bihbüdi ğarîķ-ı baħr-i mağfîret olduķda mühr-i şadâret-i 'uzmâ muķâfız-ı Diyârbekr Ĥâfız Aħmed Paşa'ya revâ görölüp Bağdâd-ı bihişt-âbâd istiħlâşî fermân olındı.

Otuz beş Şâfer'inde şehr-i Bağdâd'ın ķal'a-i âhenîn bünyâdını muķâşara itmîşler idi.

Sene-i mezkûre Rebî'ül-evvel'inde ķaşaba-i Birgi'de Cennet Karioğlı nâm bir şakî on beş biñ ķadar eşķiyâya vâsiťatü'l-ıķd-ı ictimâ' olduğı istimâ' olınmağın Balıkesrili Dişlek Ĥüseyn Paşa serdâr ta'yîn olup Mağnisa şahrâsında muķâbeleden soñra etbâ'-ı İbn Cennet münhezimen firâr ve kendü dağı Deñizli nâm ķaşabada giriftâr olup maşķat-ı re'si olan Birgi ķaşabasına götürölüp ķatlı olındı.

Ķal'a-i Bağdâd'ın muķâşarası mümted olup ķaħt u ğalâ ve şiddet-i şitâ müstevli olmağla sene-i merķûme Şevvâl'inde serdâr-ı ekrem Ĥâfız Aħmed Paşa Ĥalebüş-şebâ meştâsına ric'at eyledi.

Ve mâh-ı mezbürda İstanbul'da ķâ'im-maķâm-ı rikâb olan Gürci Mehemmed Paşa ķatlı olup yerine Receb Paşa ķâ'im-maķâm oldu.

Sene-i mezbûre Zî'l-ķa'de'sinde Şarıyar kurbinde icâd olınan ķal'aya muķâbil Anaťolî cânibinde dağı aña mu'âdil bir ķal'a bünyâd olındı.

Otuz altı Rebî'ül-âħir'inde serdâr-ı ekrem Ĥâfız Aħmed Paşa Ĥaleb'de ķarâr üzere iken 'azl olup mühr-i vezâret şâniyen Ĥalîl¹ Paşa'ya 'inâyet olı-

1 S 40a.

nup menşûr-ı serdârî dahı anlaruñ nâmına terkîm ve zimâm-ı umûr-ı kâ'im-
mağâmî yine Receb Paşa'ya teslim buyrulmuş idi. Halil Paşa germiyyet-i şitâda
'ale'l-isti'câl Üsküdar'a güzâr idüp kudüm-i rebî'-i bedî'ül-âşâra intizârı Haleb'de
itmek üzere cânib-i Şehbâ'ya [38^b] tahrik-i livâ-yı felek-fersâ buyrulup
vezîr-i sâbîk Hâfız Paşa sene-i mezkûre Receb'inde hâk-i der-i hümayûna rüy-
mâl itdükde vezâret-i şâniye rütbesiyle şeref-i muşâheret-i şehriyâriye sezâvâr
buyruldu.

Şadr-ı A'zam Halil Paşa dört ay Halebüş-şehbâda iğâmetden soñra sene-i
mezbûre Zî'l-ka'de'sinde terfî-i râyet-i 'azîmet idüp şahrâ-yı Diyârbekr mer-
kez-i a'lâm-ı İslâm oldu.

Mâh-ı Zî'l-hicce'de şâh-ı güm-râh tarafından Ahıska Kâl'ası muhâşara
olunduğı ihbârî intişâr buyrulmağın mîr-i mîrân-ı Erzenü'r-rüm Abaza Pa-
şa'ya hüküm-i ser-'askerî gönderilüp ol dahı yigirmi biñ kadar sipâh ile pişgâh-ı
hişârda darb-ı hayme vü hargâh itmiş iken ol re'yye karar olunmayup Dış-
lek Hüseyin Paşa -ki muhâfız-ı Anaçolı idi- ser-'asker ta'yîn olup sâ'ir pa-
şalar ve beglerbegiler tâbî'-i fermân-ı ser-'asker ve Abaza Paşa'ya dahı Dışlek
Hüseyin Paşa'ya inkiyâdı mutazammın evâmîr şudûr eyledi. Dışlek Hüseyin
Paşa Erzenü'r-rüm'a vâsıl olduğda Abaza Paşa hîle ile kâl'aya da'vet eyleyüp
katl itdükden soñra 'askerin dahı perîşân eyledüğü haber-i vahşet-eşer serdâr-ı
a'zam Halil Paşa'ya irişdükdü kâlkup kâl'a-i Erzenü'r-rüm'ı muhâşara eyledi.
Lâkin eyyâm-ı şitâ irişmekle bi'z-zarûre muhâşaradan ferâğat ve taraf-ı meştâyâ
'azîmet itdiler. Çün Halil Paşa bî-behre-i zafer 'avd itdüğü peyâm-ı bî-intizâm
vâsıl-ı sem'-i pâdişâh-ı kesîrül-en'âm olıcağ yefîçeriağalığından ma'zûlen İ-
stanbul'a gelüp hil'at-i vezâret ile ikrâm olınan Husrev Paşa 'icâleten Diyârbekr
ihşânıyla İstanbul'dan ihrâc buyrulup ba'dehu otuz yedi Ramazân'ında¹ Amâ-
siyye menzîlinde mühr-i şadâret-i 'uzmâ ile teşrif buyrulduğdan soñra tayy-ı
merâhil iderek Tokat'a varduklarında mühimmât-ı sefer tedârîki için iki aya
karîb anda iğâmet olındı. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde terfî-i livâ-yı 'azîmet
olunup Sivas'a vâsıl oldu.

Abaza Paşa muqaddemâ üzerine tekrâr serdâr ta'yîn olunduğundan haberdâr
olup Erzenü'r-rüm Kâl'ası'na taşaşsun itmekle serdâr-ı ekrem dahı otuz sekiz

1 Ramazân'ında H: Şa'bân'ında S.

Muḥarrem'inde Kâ'la-i Erzenü'r-rüm'ı muḥâşara ve kırkinci günde mazîk-ı hişâr giriftârları ḥalka-i der-i istimânı taḥrike âğâz idüp ol 'inâyet-ḥ'âhlaruñ niyâz-ı müstemendâneleri mesmû'-ı sem'-i rızâ olduḡda serdâr-ı ekrem kâ'la-i mezbûreyi ta'mîr ü ihkâm ve ta'yîn-i müstaḥfızîn ile ḥüsn-i nizâm virdükden soñra 'asker-i İslâm otuz üç târiḥinden beri der-i devlete rûy-mâl ârzüsında olmaları ile sene-i mezbûre Şafer'inde Tayyâr Meḥammed Paşa'yı Erzenü'r-rüm eyâletiyle ol maḡâma ikâmet ve şadr-ı a'zam ḥâzretleri Abaza Paşa ile dergâh-ı celâlet ü câh tarafına rıḫlet idüp sene-i mezkûre Rebî'ül-âḫir'inüñ on ikinci gününde dâmen-bûs-ı şehriyârî ile müşerref oldılar.

Sene-i merḡûme Cumâde'l-ülâ'sında Şâh 'Abbâs'ın giribân-ı ḥayâtı pençe-i bâziçe-i¹ ecele giriftâr ve maḡâm-ı şâhîde nebîresi Şâfi Mirzâ karar eyledi.

Sene-i mezbûre Receb'inde Yemen ḥâkimi Ḥaydar Paşa sū-i tedbîri ve kemâl-i taḡşîri ile kürsî-i memleket olan Şan'â benâdir-i baḫriyyeden mâ'adâ cümle kıla' ile imâm-ı cemâ'at-ı Zeydiyye dest-i istilâsına giriftâr olduḡı ihbârı istimâ' olunmaḡın ümerâ-yı Mışr'dan Kânsu Beg eyâlet-i Yemen ile şavb-ı 'Aden'e imâle-i licâm-ı 'azîmet idüp âsitâneden daḫı üç biñ ḡuloḡlı irsâl olındı. Kânsu Beg sâḫile vâsıl olduḡda bir müddet anda ikâmet ve baḫıyye-i memleketi daḫı imâma teslimden soñra der-i devlet-medâra 'inân-tâb-ı mürâca'at oldı.

Sene-i merḡûme Şevvâl'inde Şadr-ı A'zam Ḥusrev Paşa sâniyen ḥaşmet-i ser-'askerî ile Üsküdar'a güzâr² idüp Receb Paşa mesned-i kâ'im-maḡâmîde cânîşîn-i 'izz ü temkîn oldı. Serdâr-ı ekrem tayy-ı merâḫil iderek otuz ṡokuz Receb'inde şahrâ-yı Şehr-i Zûr muḥayyemgâh-ı leşker-i manşûr [39^a] oldı. Ba'de tayyî'l-merâḫil kişver-i 'Acem'e vaz'-ı ḡadem olunup sene-i mezkûre Şevvâl'inde Hemedân ve Dergezîn sülḡte-i âteş-i ḡahr u kîn olduḡdan³ soñra ber-mücib-i ḫaṡṡ-ı hümayûn-ı şevket-maḡrûn cânib-i Bağdâd' a 'azîmet ve biñ kırḡ Muḥarrem'inüñ yigirminci günü Bağdâd muḥâşarasına ikâmet olunmuş idi. Kırḡ gün şâm u seḫer şâ'ibe-i ihmâl ü müsâmaḫadan dūr, bezl-i mesâ'i-i nâ-maḫşûr olmuş iken bi-ḫükm-i Ḥudâ fetḫ müyesser olmayıcaḡ ba'z-ı umûr-ı lâzıme için

1 S 40b.

2 güzâr H: güzzer S.

3 olduḡdan S: olunduḡdan H.

beş altı ay şarf-ı nakdîne-i evkât idüp kırk bir Rebî'ül-âhîr'inde Diyârbekr meştâsına vâsıl olduğda 'adem-i feth bâbında a'zâr-ı vâhiyesi maqbûl-i tab'-ı şehriyârî olmayup mâh-ı mezbûruñ evâhîrinde Husrev Paşa ma'zûl ve Hâfîz Aḥmed Paşa şâniyen maḳâm-ı vezârete mevşûl oldu. Qâ'im-maḳâm Receb Paşa bu aḥvâlün vuḳû'ından sũhte-i âteş-i ğayret olup Husrev Paşa ile sırran iḳâz-ı fiṭne için mükâtebe vü müşâvere ve tarafeynden tavâ'if-i 'askeriyeyi tahrik itmek için zorbabaşı Köse Kethudâ âsitâneye gelüp eşkıyâyı kendüye pâ-dâş-ı vâdî-i güm-râhî itmegin sene-i mezbûre Receb'inün on altıncı Şülâsâ günü divân-ı hümâyün olup Hâfîz Aḥmed Paşa übbehet-i vezâret ile ğâfilen bâb-ı hümâyünden dâhil olıcaḳ kemingâh-ı şekâda âmâde olan eşkıyâ-yı meydân râh-zenlik idüp Hâfîz Paşa hasteler odasına ilticâ itmiş iken ḫalâş mümkün olmayup ol gün ba'de'l-'aşr ḫuzûr-ı şehriyâride edânî-i bî-emân elinden Defterdâr Muştafâ Paşa ve Yeñiçeri Ağası Ḥasan Ḥalîfe ve Muşâhib-i Şehriyârî Mûsâ Çelebi ile şahbâ-yı şehâdeti nûş ve Receb Paşa mühr-i vezâreti der-ağûş eyledi. Pâdişâh-ı ğayûr bu aḥvâlden bî-ḫuzûr olup derḫâl Husrev Paşa'nuñ izalesiçün Murtaẓâ Paşa'yı Toḳat'a irsâl eyleyüp ba'de'l-vuşûl Husrev Paşa maḳtûl ve ser-i bî-devleti âsitâne-i sa'âdete vuşûl buldı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Receb Paşa'nuñ daḫı peymâne-i mey-i şebâtı leb-rîz olmağın mâh-ı mezbûruñ ikinci İşneyn günü gerden-i cânı giriftâr-ı pençe-i şîr-i şemşîr-i ser-tîz olup Mışr'dan ma'zûl Arnavud Tabaniyaşşı Meḫemmed Paşa mesned-ârâ-yı şadâret-i 'uzmâ oldu.

Biñ kırk iki târiḫinde vüzerâdan İlyâs Paşa 'işyânı sebebiyle Bergamaḫişârı'na taḫaşşun itmekle Küçük Aḥmed¹ Paşa üzerine serdâr ta'yîn olınuḫ ḳal'a-i mezbûreyi muḫâşara ve taẓyîḳ itdükde İlyâs-ı nâ-sipâs muḳâvemete ḳâdir olmayup istimân ve 'afv ümmîziyle ḳal'ayı teslim eyleyüp Küçük Aḥmed Paşa ile âsitâneye vâsıl olduğda İstavroz Bâğçesi'nde ḫuzûr-ı hümâyünde ḳatlı olındı.

Kırk üç Şafer'inde bi-emri'llâhî te'âlâ Cum'a günü işrâḳ vaḳtinde şehir-i İstanbul'da iḫrâḳ-ı 'azîm vâḳî' olup Cib'alîḳapusu ḫâricinden tutuşup 'Aşîḳ Paşadan bir tarafı Sulṫân Selîm Ḥân Câmî'-i Şerîfi'ne gidüp ve bir cânibi Ebu'l-feth Sulṫân Meḫemmed Ḥân Câmî'-i Şerîfi'ne çıkup andan yeñiçeri oḫalarından ta Monlâ Gürânî'de ḳarâr idüp ḫuḫâ vaḳtinde sâkin oldu. Bu sebep

1 S 41a.

ile İstanbul'da ve sâ'ir memâlikde olan kâhve-hâneleler kapanup mu'atçal olma-
sıçün fermân-ı şehriyârî şâdir oldu.

Sene-i mezbûre Rebî'ül-evvel'inde taraf-ı Vân'a Sürh-serân hücumı ihbârı
vâsıl-ı sem'-i şehriyârî olduğda rikâb-ı şeref-i intisâbdan muğaddem vezîr-i a'zam
kişver-i 'Acem kaşdıyla terfî-i livâ-yı 'azîmet idüp Vân üzerinden Sürh-serânı
izâleden sonra münâsib olduğı maħalde sefer-i hümâyûn-ı zafer-mağrûn mü-
himmâtı için kemâ-yenbağı tedârik ve itmâm ile me'mûr olduğda hasebe'l-emr
taraf-ı Üsküdar'a darb-ı hıyâm ve Bayram Paşa kâ'im-mağâm oldu. Ba'de tay-
yi'l-merâhil sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde kaç'-ı menâzil eşnâsında Diyâr-
beker muhâfızı Murtażâ Paşa ve Erzenür-rûm [39^b] muhâfızı Halil Paşa hücu-
mıyla Vân kaşdıyla tecemmu' iden Sürh-serân rû-gerdân-ı vâdi-i haybet ü husrân
olduğı haberi vâsıl-ı sem'-i serdar olıcağ şafâ-yı bi'llâh Haleb'de haçç-ı rahl-i karar
olinmağ üzere ol cânibe tevcih-i râyet-i 'azîmet olındı.

Sene-i merķûme Şevvâl'inde şehriyâr-ı gerdûn-vağâr Leh kralını te'dib için
şehr-i Edrine'ye 'azîmet eyledükde elçisi gelüp 'inâyet temennâ itmekle hazret-i
pâdişâh-ı merħamet-penâh iltimâsın kabûl, ba'dehu kırk dört Şafer'inde devlet
ü iķbâl ile şehr-i İstanbul'a nüzûl buyurdılar.

Silistre vâlisi Abaza Meħemmed Paşa ma'zûlen İstanbul'a dâhil olduğda
mâh-ı mezbûruñ yigirmi toķuzuncı günü katl olunup Murâd Paşa Türbesi'nde
defn olındı.

Gazve-i Ülä

Gazve-i ülä Revân Seferi'dür. Vezîr-i kişver-güşâ Meħemmed Paşa Hale-
bü's-şehbâda 'alâ-hasebi'l-emr istirdâd-ı Bağdâd mühimmâtın tedârik ü idâd
içün bî-ķuşûr bezl-i mağdûr üzere iken bu cânibde pâdişâh-ı İskender-câh haz-
retleri Revân teşhîrinden Bağdâd istirdâdı te'hîr olunmağ tedbiriyle biñ kırk
dört Receb'i ğurresinde tûğ-ı şâhî cebe-hane-i pâdişâhî pişğâhına naşb olunup
Bayram Paşa İstanbul kâ'im-mağâmı ve Murtażâ Paşa kâ'im-mağâm-ı rikâb-ı
'âlî ta'yin buyruldu.

Sene-i mezkûre Ramazân'ında haymehâ-yı reng-â-reng ile şahrâ-yı Üsküdar
nümüne-nümâ-yı naķş-ı Erjeng oldu.

Sene-i mezbûre Şevvâl'inüñ çokuzuncı günü 'izz ü ikbâl ve sa'adet ü iclâl ile Üsküdar'dan nehzat-ı hümayûn vâkı' olmuş idi. Kütüb-i tevârihde tafşil olınduğı vech üzere her merhalede ber-muktezâ-yı siyâset def'-i mezâlim iderek kırk beş Muharrem'inde Ilıca nâm menzilde vezîr-i a'zam 'umümen sipâs-ı İslâm ile râyât-ı sa'adet-âyâtı istikbâl idüp rûz-ı diğer Üsküdar'dan altmış birinci menzil olan şahrâ-yı Erzenü'r-rüm'da iki deryâ-yı 'asker-i zafer-nevâl mevc-rîz-i itişâl oldu. Ba'dehu seyl-i revân' gibi Qal'a-i Revân cânibine revân olup yedi gün muhâşaradan sonra sene-i mezkûre Şafer'inüñ yigirmi ikinci İşneyn günü Qal'a-i Revân feth olınduğda Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi bu güne târih dimişdür:

Mısrâ'

Didi Yahyâ anuñ târihini gördük Revân fethüñ²

Cem'î Çelebi didügi târihdür:

Mısrâ'

Aldı Revân'ı zûrıyla Sulţân Murâd-ı Cem-livâ³

ve Nev'î-zâde Aţâyî Efendi dağı bu târihleri dimiş idi:

Beyt

Didi bu feth ü naşruñ târihini 'Aţâyî
Aldı yine Revân'ı Sulţân Murâd-ı Râbi'⁴

Târih-i⁵ diğer ber-vech-i ta'miye⁶

Kendin hisâba katup didi 'Aţâyî târih
Şâh-ı 'Acem'den alduğ döge döge Revân'⁷

Sene-i mezbûre Rebî'ü'l-evvel'inüñ on üçüncü günü Muşâhib Beşîr Ağa ve kapucılar kethudâsı Şâlih Ağa cânib-i şehriyâriden bâ-ħaţt-ı hümayûn-ı şev-

1 S 41b.

2 دیدی یحیی آنک تارینی کوردک روان فتحک

3 آلدی روانی زوریلہ سلطان مراد جم لوا

4 آلدی بنہ روانی سلطان مراد رابع

5 Târih-i S: -H.

6 ber-vech-i ta'miye H: -S.

7 شاه عجمدن آلدق دوکه دوکه روانی

Mısraın sayı değeri 945'tir. Şairin ilk mısra da ifade ettiği "kendin" sözcüğünden hareketle " 'Aţâyî" sözcüğünün sayı değeri, çıkan sonuca ilave edildiğinde tarih tam çıkmaktadır.

ket-maḳrûn İstanbul'a gelüp Şehzâde Sulṭân Bâyezîd ve Sulṭân Süleymân nâm iki birâderlerin diyâr-ı 'ademe gönderüp vâlidleri Sulṭân Aḫmed Hân Türbesi'ne defn eylediler.

Sene-i merḳûme Rebî'ül-âḫir'inüñ ikinci günü 'izz ü iḳbâl ile semt-i Dârü's-salṭana'ya 'azîmet-i hümâyün buyrulup sene-i mezbûre Receb'inüñ üçüncü günü İstanbul'a vuşul ve alay ile Edrineḳapusu'ndan sarây-ı hümâyünlarına duḫül itdiler.

Şadr-ı A'zam Meḫemmed Paşa 'asâkir-i İslâm ile Diyârbekr'de kışlamak üzere me'mûr olmuş idi ve Ḳal'a-i Revân'a on biñ ḳadar 'asker ile Murtażâ Paşa muḫâfız ta'yîn olunmuş idi.

Sene-i mezbûre Ramazân'ında kızılbaş-ı bed-ma'âş Revân Ḳal'ası'n muḫâşara ve içinde maḫşûr olan Murtażâ Paşa'yı şehîd itmekle mâh-ı Şevvâl'ün yigirmi altıncü günü ḳal'a-i mezkûreyi tekrâr zabt eyledüğü haber-i ma'lûm-ı pâdişâh-ı encüm-sipâh olduḳda yine cânib-i Şarḳ'a sefer tedârikine mübâşeret [40^a] olup kırık altı Ramazân'ında serdâr-ı ekrem Meḫemmed Paşa'ya Revân imdâdında isnâd-ı taḳşîr olinmağın 'azlle ta'zîr ve mühr-i vezâret ve efsar-i ser-'askerî ile Ḳâ'im-maḳâm Bayram Paşa tevḳîr buyrulup ḫıdmet-i ḳâ'im-maḳâmî Ḳapudan Ḳara Muştafâ Paşa'ya 'inâyet olındı. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde serdâr taraf-ı Üsküdar'a güzâr¹ idüp ṭayy-ı merâḫil iderek kırık yedi Cumâde'l-âḫire'sinde Amâsiyye kışlasında ḳarâr eyledi.

Ġazve-i Şâniye

Ġazve-i şâniye Bağdâd Seferi'dür. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde pâdişâh-ı gayûr bi'z-zât sefere 'azîmet-i hümâyün buyurup Üsküdar'a 'ubûr olunmuş idi.

Ḳâ'im-maḳâm Ḳara Muştafâ Paşa rikâb-ı hümâyün ile sefere me'mûr olup Budin muḫâfızı Mûsâ Paşa İstanbul muḫâfazasına ta'yîn buyruldu.

Sene-i mezbûre Zî'l-ḳa'de'sinde birâderleri Şeh-zâde Sulṭân Ḳâsım şadme-i ḳahr-ı sulṭân-ı dehr ile semend-i germ-'inân-ı ḫayâtdan fütâde olup cedd-i büzürgvârı Sulṭân Murâd Hân-ı Şâliş Türbesi'nde defn olındı.

Sene-i mezkûre Zî'l-ḫicce'sinüñ yigirmi üçüncü günü Üsküdar'dan ḫareket-i hümâyün buyrulup ba'de ṭayyi'l-merâḫil kırık sekiz Muḫarrem'inde İnönü nâm

1 güzâr H: güzzer S.

maḳâm maḍreb-i ḥıyām-ı 'izz ü ihtişâm olduḳda Şadr-ı A'zam Bayram Paşa ḥıdmet-i istiḳbâl edâsına ol maḥalde vâsıl-ı mu'asker-i zafer oldu.

Sene-i merḳûme Şafer'inde Bolavadin menzilinde Hekîmbaşı Seyyid Meḥemmed'ün arpalığı olan Miḥalıc nâ'ibinden ref'-i ruḳ'a-i şikâyet olunmağın ordu-yı hümayûna ihzâr olup 'alef-i tiğ-ı telef olduğundan mâ'adâ merḳûm Seyyid Meḥemmed Efendi daḥı ber-ḥaseb-i ḥükm-i hümayûn on dirhemden ziyâde efyûn isti'mâliyle bâ'ış-i inḳıṭâ'-ı ḥayât ve 'azm-i cennât-ı 'aliyât itmekle yirine Zeynü'l-'âbidin Efendi re'isü'l-eṭibbâ oldu.

Sene-i mezbûre Rebî'ü'l-âḥir'inde Ruhâ'ya ḳarib Cilâb nâm menzilde Bayram Paşa'nuñ enfâs-ı ma'düde-i ḥayâtı tamâm ve mühr-i vezâret Diyârbekr vâlisi Ṭayyâr Meḥemmed Paşa'ya in'am¹ olunduḳdan şoñra ḳaç'-ı menâzil ide-rek sene-i merḳûme Receb'inde Ḳal'a-i Bağdâd maḥşûr oldu.

Sene-i mezkûre Şa'bân'ınuñ on yedinci Ḥamîs günü Şadr-ı A'zam Ṭayyâr Meḥemmed Paşa eṣnâ-yı cengde cur'a-nüş-ı câm-ı şehâdet olup Ḳapudan Ḳara Muştafa Paşa çâr-bâliš-nişîn-i eyvân-ı şadâret oldu. İrtesi Cum'a günü Ḳal'a-i Bağdâd'ın fethi müyesser olduḳda lisân-ı Fâtiḥ'den câri olan târiḥdür:

Nazm

Bu ğazâ-yı mübâreke târiḥ
Dindi vü dinilür be-rüz-ı ḳıyâm

Cümleden lik aḥsen ü a'lâ
Ḥazret-i Fâtiḥ'ün kelâmı ğazâm²

Cevri Çelebi daḥı ber-vech-i ta'miye bu târiḥi dimişdür:

Beyt

'Asker-i şâhî düşünce fethine târiḥ olur
Aldı Bağdâd'ı 'adûdan ceng ile Sulṭân Murâd³

ve Edrinevî Dervîş Ḥüsâmî didügi târiḥdür ki ber-vech-i ta'miyedir:

1 S 42a.

2 حضرت فاتك كلامى غرام

3 آلدی بغدادی عدودن جنك ايله سلطان مراد

Nazm

Lafzen ü ma'nen târîh fethine
Gördüm ki yârân haylî 'acizde

Didüm Hüsâmî bes bî-tevaḳḳuf
Bağdād alındı bîñ kırk sekizde¹

Sene-i mezkûre Ramazân'ında 'uzlet-güzîn-i künc-i inzivâ olan pâdişâh-ı mülk-i 'uḳbâ Sulṭân Muşṭafâ Hân hazretleri sarây-ı se-penc-i vahşet-âyinden 'âzim-i ravza-i ḥuld-i berîn olup ḥarem-i irem-naẓîr-i Ayaşofıyya-i Kebîr'de fethden muḳaddem binâ olınmış bir 'âlî ḳubbede defîn-i zîr-i zemîn oldılar.

Hâzret-i şehriyâr-ı gerdün-vaḳâr² sene-i merḳûme Zî'l-ḥicce'sinde maḳarr-ı salṭanatlarına rücu' eyleyüp ba'de ṭayyi'l-merâḥil bîñ kırk ṭoḳuz Şafer'inüñ onıncı günü Dârü's-salṭanati'l-'aliyye maḥmiyye-i Ḳoşantınıyye'de sarây-ı 'âlîlerin teşrîf buyurdılar.

Sene-i mezkûre Receb'inde zücâc-ı mizâc-ı şehriyârî te'sîr-i kürbet-i taḡayyür birle nev'en inkisâr bulmaḡla mu'alece ve tedbir netice-peẓîr olmayup sene-i mezbûre Şevvâl'inüñ on altıncı Ḥamîs günü ba'de'l-ḡurûb emr-i³ «ازجعی»'ye imtişâl [40^b] idüp bu tengnâ-yı fenâdan irtiḥâl ve şahrâ-yı pehnâ-yı 'âlem-i ḳudse intikâl itmekle:

Nazm

Dârü's-selâm cilvegehin ihtiyâr idüp
Peyvendi kesdi rişte-i ḳayd-ı zamânenen

Meyl-i fezâ-yı ravza-i mülk-i beḳâ ḳılıp
Şehbâz-ı rûḥı uçdı bu teng-âşiyânenen

İrtesi 'ale's-şabâḥ erkân-ı devlet sarây-ı 'âlîde müctemi' olup birâder-i kih-ter-i mu'azzamları Sulṭân İbrâhîm Hân hazretleri ḥaşren vâriş-i cihân-bânî ve

1 بغداد آلتدی بیک قرق سکزده

2 gerdün-vaḳâr S: gerdün-vaḳâr hazretleri H.

3 *Kur'ân-ı Kerîm, Feer Sûresi* 89/28, «ازجعی إلی رَبِّكَ رَاضِيَةً مَُرْضِيَةً» "Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön."

evreng-nişin-i mülk-i 'Oşmānī olup emr-i bī'at tamām olduğdan sonra imām-ları Şāmī Yūsuf Efendi pādişāh-ı merhūmuñ techiz ü tekfīn emrin itmām ve Bābü's-sa'āde öninde şalāt-ı cenāzelerine kıyām itdükden sonra vālid-i keşirü'l-mahāmıdleri merķad-i münevverleri civārına revān ve ol hāk-i 'ıtrnākde nihān oldu. Ol 'aşr şu'arasından Fehīm Çelebi sāl-i intiķāl-i Sulţān Murād Hān'ı ve tārih-i cülūs-ı Sulţān İbrāhīm Hān'ı bir beytle bu güne edā eylemişdür:

Beyt

Nüş idüp cām-ı bekā Sulţān Murād-ı Cem-himem
Eyledi Sulţān İbrāhīm-i Dārā-fer cülūs¹

Sinn-i şerifleri otuz sene ve çokuz aya vāşıl ve müddet salţanatları on yedi seneye dāhıldür.

Pādişāh-ı merhūm u mağfūr şāhib-ķırān-ı Rüstem-zür, vaķūr u edīb, vecih ü mehīb, āb-rüy-ı düdmān-ı 'Oşmānī:

Beyt

Tehemten-bend ü rüyīn-ten-neberd Efrāsyāb-efken
Kemer-gīr-i Peşen şāhib-ķırān-ı rezm-i hākānī

Bir pādişāh-ı Cem-meşreb ü mā'il-i 'iş ü tarab idi ki:

Beyt

Zamān-ı 'işreti fevt itmek olmaz fırsat eldeyken
Hemīşe meclis āmāde hemīşe elde cām olmaz

mefhūmıyla 'āmil olup evķāt-ı hayāt ve zamān-ı zindegānīlerini tamām 'iş-i kām-rānī ile geçürmişler iken evāhīr-i devletlerinde mizāclarınuñ inhīrāfı sebebiyle birķaç gün çekilen bār-ı infī'āl:

Beyt

Almayam aĝzuma mey-i nābr²
Bir daĝı tevbe-i naşūh olsun

1 ایلدى سلطان ابراهيم دارا فر جلوس

2 S 42b.

me'âlince bâ'îş-i tevbe ve hüsn-i hâl olup cemî'-i menâhiden tevbe vü inâbet ve salânat-ı dünyâ vü âhîret cem'ine himmet itmîşler idi. Ümmîzdür ki nüz-hetgâh-ı fânî yirine mevçın-ı bâkîde nişîmen-sâz-ı dârü'n-na'im ve keyfiyyet-i şarâb-ı ergâvânîden 'ivâz-ı şarâb-ı Kevşer-i tesnîm ola.

Zikr-i Hayrât u Hasenât

Bin otuz toköz Şa'bân'ınun on toközüncü günü nâ-gâh bir seyl-i 'azîm dâhil-i beyt-i Hudâ-yı kerîm olup kufl-i şerîfden iki zirâ' miqdârı irtifa' bulduğda te'sîr-i seyl birle bi'l-küllîyye inhidâma meyl idüp rûz-ı diğer âhîr-i nehârda bi-emrihi te'alâ 'umûmen cidâr-ı Şâmî ve ekşer mevâzi'-i binâ-yı sâmi sâkıt olduğu haber-i 'ibret-eşer vâşıl-ı mesâmi'-i 'aliyye olucağ ol târihde Anğara kazâsından ma'zûl olan Anğaravî es-Seyyid Mehemmed Efendi Medîne-i Münevvere kazâsıyla tebcil ve bu hıdmet-i celîle edâsına tevkil buyurulup qâdr-i hâcetden ziyâde meblağ teslim ve kârdân u dîndâr mi'mârlar ile rû-be-râh-ı Beyt-i Kerîm eyleyüp müceddeden teşyîd-i beyyînât-ı dîn ü dünyâ itdiler.

Ve dahı Hâzret-i İmâm-ı A'zam ve Şeyh 'Abdül-kâdir-i Gilânî ve sâ'ir muqarribân dergâh-ı ilâh merâkıd-ı muṭahharaları âşâr-ı şeni'a-i Şi'yye'den taṭhîr ü ḥarâb olan yirleri ta'mîr, ḥuşûşâ merqad-i İmâm-ı A'zam için simden şebike ve bâb ihdâş u icâd murâd-ı pâdişâh-ı 'âlî-nijâd olmuş idi. Ol hıdmet Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi nezâretiyle tamâm olduğda bu güne târih buyurmışlardur:

Beyt

İdüp du'â-yı devletin didi Yahyâ târihini
Hem bâbî hem şübbâkini sîm eyledi Sulṭân Murâd¹

Âşâr-ı ma'âriflerinden Murâdî maḥlaşî ile *Divân*-ı belâgat-ı unvânları vardur. Bu eş'âr güftâr-ı dürer-bârlarındandur:

Nazm

Ey gönül gül vaḫtidür vaḫt-i nev-i nev-rüzdur
Cân bağışlar âdeme bu dem dem-i firüzdur [41^a]

1 هم بابی هم شباکتی سیم ایلدی سلطان مراد

Vâ'iz-i şehri'n kimesne pendini güş eylemez
eş-Şalâdur 'ış ü nûşa bir mübârek rûzdur

Leblerinden mürde-dil kesb-i hayât eyler velî
N'eyleyüm ammâ yine ol ğamzeler dil-dûzdur

Bâğ-ı pür-âvâzedür şît u şadâ-yı murğ ile
Güyyâ her güşede bir dürlü sâz u sözdür

Bu Murâd' uñ milket-i gön'lün alup yağma iden
Bir sitemkâr-ı cefâ-cû dil-ber-i dil-sûzdur

Ve lehu

Yâr uñ kemend-i zülfine çün şâne şarmaşur
Zencîr-i 'ışka bu dil-i divâne şarmaşur

Ṭağıtduğınca ṭurre-i 'anber-feşânını
Sevdâ-yı 'ışkı 'aql-ı perîşâne şarmaşur

Evlâd-ı kirâmlarından ma'lûm olanlaruñ biri Sulṭân Aḥmed'dür ki biñ otuz yedi Rebî'ül-âhir'inüñ ikinci Sebt günü ḳable'z-zevâl vücûda gelmişdür ve biri daḫı Sulṭân Süleymân'dur ki biñ kırk Receb'inüñ on birinci günü şaḫn-ı dünyâya ḳadem başdı ve biri Sulṭân Meḥemmed'dür ki biñ kırk üç Şafer'inde Ḳandillibâğçe'de bustân-sarây-ı vücûda vaz'-ı ḳadem itdükde Kesbî Çelebi bu güne târiḫ dimişdür:

Mısrâ'

Şeh-zâde-i 'âlî-ḫaseb Sulṭân Meḥemmed bin Murâd¹

Biri daḫı Sulṭân 'Alâ'ü'd-dîn'dür ki biñ kırk beş Rebî'ül-evvel'inde vâḳi' Revân Seferi'nde iken mâh-ı mezbûruñ on ikinci gicesi mânend-i serv-i âzâde pirâye-baḫş-ı gülşen-i vücûd oldı. Dördi daḫı sinn-i ṭufüliyyetde meyl-i ḫ'âb-ı nûşîn-i gehvâre-i 'adem itdiler.

1 شهزاده عالی حسب سلطان محمد بن مراد
Hemze "bir" kabul edildiğinde tarih tam çıkmaktadır.

Ahterân

Burc-ı salţanat olan duhterân-ı dürrî-menzilet zikri bu muhtaşara nâ-revâ olmağın tayy olunmak evlâ görildi.

Mu'allimleri

Sultân 'Osmân Hân h'âcesi 'Ömer Efendi'ye münhaşırdu ki tercemesi *Zeyl-i Ahtâyî*'de mezkûrdur.

Ricâl-i Devlet-i 'Aliyyeleri'

Vüzerâ-yı 'İzâm

Kemân-keş 'Alî Paşa cülüs-ı hümâyünlarında şadr-ı a'zam bulunmuş idi. Ba'dehu Çerkes Mehemmed Paşa ve Hâfız Aşmed Paşa ve Halîl Paşa ve Husrev Paşa ve şâniyen Hâfız Aşmed Paşa ve Receb Paşa'dur ki cümlesinüñ tercemeleri hâtime-i *Zeyl-i Ahtâyî*'de mezkûrdur.

Tabaniyaşşı Mehemmed Paşa²

Bunlardan mâ'adâ Mehemmed Paşa, "Tabaniyaşşı" demekle ma'rûfdur. Arnavud aşılıdır. Maqbûl-i şehriyârî olup sâbıkâ dârü's-sa'ade ağası olan el-Hâc Muştafâ Ağa'nun huddâmından olmağın biñ otuz beş Şa'bân'ında Bayram Paşa Mısr vâlisi olduğda mezkûr için kethudâlığını şefâ'at idüp müsâ'ade itmedükde müşârun ileyh el-Hâc Muştafâ Ağa'nun mezbûr haqqında himmeti zühürıyla der-'ağab mîr-âhûr-ı kebîr ve biñ otuz sekiz Muharrem'inde Bayram Paşa yirine Mısr'a vezîr eyledi. Kırk Rebî'ül-âhîr'inde 'azl olunup geldükde vezîr-i râbî' olmuş idi. Kırk bir Şevvâl'inde Receb Paşa yirine şadr-ı a'zam olup zorbaları kahr u zabt huşuşında hüsn-i tedbîr itmiş idi. Kırk üç Rebî'ül-evvel'inde Revân Seferi vâki' olduğda serdâr oldu. Kırk altı Ramazân'ınun yedinci günü Revân imdâdında takşîr sebebiyle ma'zûl ve üç ay kapu arasında maħbûs olduğ hâlde maħzûl olduğdan soñra Silistre, ba'dehu Budin eyâletlerine mutaşarrif olmuş idi. Kırk tokuz Muharrem'inde Bağdâd Seferi 'avdetinde Şadr-ı A'zam Kara Muştafâ Paşa yirine rikâb-ı hümâyün kâ'im-mağâmı olup

1 S 43a.

2 Tabaniyaşşı Mehemmed Paşa S: -H.

Dârü's-salţana'ya vuşüllerinden şofıra sene-i mezkûre Şa'bân'ında Eflak cânib-inüñ ihtilâli sebebiyle kıatl olındı.

Vezîr-i mezbûr müdebbir ü vaķûr, ihşânı vâfir, tanzîm-i umûr-ı salţanatda mâhir idi.

Bayram Paşâ¹

Bayram Paşâ. İstanbul'da Dâvûd Paşâ semtinde neşv ü nemâ bulup yoluyla otabaşî ve çorbacı olup biñ yigirmi toķuz Cumâde'l-âhire'sinde muķzır aġalıġı ihşân olındı. Otuz bir Rebî'ül-evvel'inde Çeşteci 'Alî Aġa yirine ıturnacıbaşî olup sene-i mezbûre Cumâde'l-âhire'sinde selefi yirine şâmşuncıbaşî olduķdan şofıra sene-i mezkûre Receb'inde yine selefi yirine zaġarcıbaşılıķ 'inâyet olunmuş idi. Otuz iki Ramazân'ında selefi² [41^b] yirine ketġudâ beg olup sene-i mezbûre Zî'l-hicce'sinde selefi yirine yeñiçeri aġası olduġundan mâ'adâ şeref-i muşâheret-i pâdişâhî ile müşerref olmuş idi. Otuz üç Muħarrem'inde ta'yîn-i ġavâşş ile ġubbe-nişîn olup otuz beş Şa'bân'ında Ķara Muştafâ Paşâ def'a-i şâniyesi yirine Mışır vâlisi oldu. Otuz sekiz Muħarrem'inde ma'zûl ve Dârü's-salţana'ya mevşûl olup ba'dehu Rûmili beglerbegiligi virildi. Ķırķ üç Rebî'ül-evvel'inde pâdişâh-ı İslâm ġazretleri Revân Seferi'ne Şadr-ı A'zam Tıtabanıyaşşî Meħemmed Paşâ'yı ser-'asker itdükde İstanbul ġâ'im-maķâmı olmuş idi. Ķırķ dört Receb'inde pâdişâh-ı 'âlem-penâh ġazretleri cânib-i Revân'a revân olduķlarında yine İstanbul ġâ'im-maķâmı ġalmışdı. Ķırķ altı Ramazân'ında Tıtabanıyaşşî Meħemmed Paşâ yirine vezîr-i a'zam ve serdâr-ı ekrem olup mühimmât-ı sefer-i Bağdâd tedârîki için Anaķoli'ya irsâl olunmuş idi. Ba'de itmâmî'l-mehâm Amâsiyye'de ġışlayup pâdişâh-ı encüm-sipâh bi'z-zât Bağdâd Seferi'ne rû-be-râh olduķlarında ġıdmet-i istikbâli itmâm ve rikâb-ı ġümâyûnları ġıdmetinde kemâ-yenbaġî sa'y ü iķdâm üzere iken kırķ sekiz Rebî'ül-âġir'inde Ruhâ'ya ġarîb Cilâb nâm maħalde intikâl eyleyüp cenâzesi 'Avretbâzârı ġurbinde binâ itdüġi türbe-i maħşûşaya irsâl ve defn olındı. Zamânesi³ şu'arâsından Cevrî Çelebi bu târiġi dimişdür:

1 Bayram Paşâ S: -H.

2 selefi S: sâlifi H.

3 S 43b.

Mısırâ

Eyledi Bayram Paşa 'adn-i a'lâyı mekân¹

Vezîr-i mezkûr ef'âl-i hayriyye ile meşhûr, meşâyih şoşbetine mâ'il, müdeb-
bir ü 'âkıl idi.

Âşâr-ı hayriyyesinden medfeni civârında zâviye ve medrese ve sebîli ol-
duğundan mâ'adâ İstanbul'da on 'aded mesâcidi câmi' eyleyüp ve Rümili'nde
Egridere kaşabasında câmi' ve hammâm ve hân binâ idüp evkâf ta'yin eyledi ve
dahı niçe vücûh-ı hayra mâl şarf eylemişdür.

*Rahmetu'llâhi 'aleyh.*²

Ṭayyâr Mehemmed Paşa³

Ṭayyâr Mehemmed Paşa, Naşûh Paşa kethüdâsı Muştafâ Paşa'nun oğlidir.
Vâlidî Bağdâd beglerbegisi iken kendüsi Müşul begi idi. Benî Lâm 'Arabın ilğâr
ile başup gâret itmekle 'Arab içinde "Ṭayyâr" lakabıyla meşhûr olmuş idi. Biñ
yigirmi yedi târihinde vâkı' Erdebil Seferi'nde vâlidî Şâm vâlisi olup bunlara
Ruhâ sancağı virildi. Otuz bir Şevvâl'inde 'Osmân Paşa yirine Sivas beglerbe-
gisi olup otuz yedi Şafer'inde selefi yirine Şâm eyâletiyle ikrâm olunup otuz
sekiz Muḥarrem'inde Abaza Mehemmed Paşa yirine Erzenû'r-rüm eyâletine
naql olunmuşlar idi. Kırk bir Rebî'ül-evvel'inde Hâlil Paşa yirine Diyârbekr
eyâleti tevcih olunup sene-i mezkûre Receb'inde Gürci Mehemmed Paşa yirine
şâniyen Erzenû'r-rüm'a naql olındılar. Kırk üç Cumâde'l-âḫire'sinde Murtażâ
Paşa yirine şâniyen Diyârbekr eyâletine mevşul olup bir müddet ma'zûl kal-
mışlar idi. Kırk sekiz Rebî'ül-âḫir'inde Bayram Paşa vefât itdükde yirlerine
şadr-ı a'zam olmuşlardur. Bağdâd muḥâşarasında tedbîr-i ceyyid ile fetḫin tes-
hîl itmişken ḳable'l-fetḫ sene-i mezbûre Şa'bân'ınun on yedinci Ḥamîs günü
eşnâ-yı cengde tüfenk dânesi ile alnından urulup şehîd olduklarında vâlidleri
Bağdâd vâlisi iken İmâm-ı A'zam ḫâzretlerinin merḳad-i münevvereleri ci-
vârında kendü için ihzâr itdüğü maḫal bunlara naşîb olup defn olındı. Ḳara
Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi didüğü târiḫdür:

1 ایلدی بیرام پاشا عدن اعلى یی مکان

Bildirilen tarih mısraının sayı değeri ile Bayram Paşa'nın vefat tarihi örtüşmemektedir. Düşürülen tarih ta'miyeli olabilir.

2 "Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun."

3 Ṭayyâr Mehemmed Paşa S: -H.

Mısrâ'

Gülşen-i cennet ola menzilgâh¹

Paşa-yı mütercem mü'eddeb ü vaķūr âdem idi.

Ķara Muştafâ Paşa²

Ķara Muştafâ Paşa, Tayyâr Meĥammed Paşa şehîd olduĥda şadr-ı a'zam olup devlet-i Murâdiyye anlaruñ zamânında ĥatm oldu.

Meşâyiĥ-ı İslâm

Zekerıyyâ-zâde Yaĥyâ Efendi cülüs-ı hümayünlerinde Şeyĥü'l-İslâm bulunmuşlardır. Ba'dehu şâniyen Es'ad Efendi, ba'dehu Yaĥyâ Efendi şâniyen, ba'dehu Aĥî-zâde Ĥüseyn Efendi, ba'dehu Yaĥyâ Efendi şâlişen, bunlar 'aşrında cülüs-ı hümayün-ı Sulţân İbrâhîm Ĥânî vâķi' oldu. 'Ale't-tafşil 'azl ü naşbları târiĥi evâ'il-i *Zeyl-i* [42^a] '*Aţâyi*'de mezkûr olduĥına binâ'en bu mertebe icmâli ta'dâd oldu.

Şudürü'l-'ulemâ-yı Rûm

Aĥî-zâde Ĥüseyn Efendi'dür ki cülüs-ı hümayünlerinde Rûmili ķâđi-'askeri idiler. Ba'dehu Bustân-zâde Meĥammed Efendi şâniyen,³ ba'dehu Ğanî-zâde Meĥammed Efendi şâniyen, ba'dehu Şerîf Meĥammed Efendi, ba'dehu Ķara Çelebi-zâde Meĥammed Efendi şâniyen, ba'dehu Aĥî-zâde Ĥüseyn Efendi şâniyen, ba'dehu 'Azmi-zâde Muştafâ Efendi, ba'dehu Biber Birâderi Ĥasan Efendi, ba'dehu Bustân-zâde Yaĥyâ Efendi, ba'dehu Ebû Sa'id Meĥammed Efendi, ba'dehu Ĥüseyn Efendi şâlişen, ba'dehu Çeşmi Meĥammed Efendi, ba'dehu Ĥüseyn Efendi râbi'an, ba'dehu Çeşmi Meĥammed Efendi şâniyen, ba'dehu Ķara Çelebi-zâde Meĥammed Efendi şâlişen, ba'dehu Ĥ'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi -ki *Zeyl-i* '*Aţâyi*'de ĥâtıme-i⁴ ĥuzât-ı 'asâkir-i Rûm'dur- cümlesinin 'azl ü naşbı târiĥleri *Zeyl-i* '*Aţâyi*'de tafşil olunmuşdur.

1 كلشن جنت اوله منزلگاه

Bildirilen tarih mısraının sayı değeri ile Tayyar Mehmed Paşa'nın vefat tarihi örtüşmemektedir. Düşürülen tarih ta'miyeli olabilir.

2 Ķara Muştafâ Paşa S: -H.

3 şâniyen H: -S.

4 ĥâtıme-i S: -H.

Hı'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi Anaṭolı'dan şadr-ı Rûm'a naḫl olup ba'de-hu Mışr ḫazâsına naḫl olındılar. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1045.

Monlâ Aḫmed-zâde Nûḫ Efendi Anaṭolı'dan şadr-ı Rûm'a naḫl¹ olup ba'dehu müteḫâ'id oldılar. Fî-Zî'l-ḫa'de sene 1046.²

Ebu's-su'üd-zâde Meḫemmed Efendi Anaṭolı'dan müteḫâ'id iken şadr olup ba'dehu fevt oldılar³. Fî-Zî'l-ḫa'de sene 1048.⁴

'İsâ Efendi Anaṭolı'dan şadr-ı Rûm'a naḫl olup zamân-ı şadâretde cülüs-ı hümayün-ı Sulṫân İbrâḫîm Ḥânî vâḫi' oldı.

Şudûr-ı Anaṭolı

Bustân-zâde Yahyâ Efendi'dür -ki cülüs-ı hümayün-ı Sulṫân Murâd Ḥânî'de Anaṭolı ḫâḫî-askeri idiler- ba'dehu 'Azmî-zâde Muŝṫafâ Efendi, ba'dehu Şerîf Meḫemmed Efendi şâniyen, ba'dehu 'Alî Çelebi-zâde 'Abdu'llâh Efendi, ba'de-hu Biber Birâderi Ḥasan Efendi, ba'dehu Hı'âce-zâde Ŝâliḫ Efendi, ba'dehu 'Alî Çelebi-zâde şâniyen, ba'dehu Ebû Sa'id Meḫemmed Efendi, ba'dehu Ebu's-su'üd-zâde Meḫemmed Efendi, ba'dehu Çeşmî Meḫemmed Efendi, ba'dehu Hı'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi, ba'dehu Çeşmî Meḫemmed Efendi şâniyen, ba'dehu Hı'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi şâniyen, ba'dehu Monlâ Aḫmed-zâde Nûḫ Efendi -ki *Zeyl-i 'Atâyi'*de ḫâtîme-i ḫuzât-ı 'asâkir-i Anaṭolı'dur- bunlaruñ 'azl ü naşbı târiḫleri evâḫir-i *Zeyl-i 'Atâyi'*de beyân olındı.

Monlâ Aḫmed-zâde Nûḫ Efendi İstanbul'dan ma'zül iken şadr olup ba'de-hu şadr-ı Rûm'a naḫl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1045.

Ḳara Çelebi-zâde Maḫmûd Efendi İstanbul'dan Anaṭolı'ya naḫl olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ḫa'de sene 1046.

Mu'id Aḫmed Efendi İstanbul'dan Anaṭolı şadrına naḫl olup ba'dehu ma'zül oldılar. Fî-Muḫarrem sene 1048.

'İsâ Efendi İstanbul'dan Anaṭolı'ya naḫl olup ba'dehu şadr-ı Rûm'a terfi' olındılar⁵. Fî-Zî'l-ḫa'de sene 1048.

1 S 44a.

2 1046 H: 1045 S.

3 olındılar H: olındı S.

4 1048 H: 1046 S.

5 olındılar H: olındı S.

Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi İstanbul'dan Ğalaṭa'ya naql¹ olup ba'dehu müteḳâ'id iken Anaṭoli şadırlı olmuşlar idi. Bunlaruñ zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî vâkı' oldu.

Ḳuzât-ı Dârü's-salṭana

Çeşmî Mehemmed Efendi şâniyen cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Hânî'de İstanbul ḳâḏisi bulunmuşlar idi. Ba'dehu H'âce-zâde Şâlih Efendi, ba'dehu Hidâyetu'llâh Efendi, ba'dehu 'Uřşâḳî-zâde Muřṭafâ Efendi, ba'dehu Ebû Sa'id Mehemmed Efendi, ba'dehu Ṭulumcı Hüsâm Efendi, ba'dehu Ebu's-su'üd-zâde Mehemmed Efendi, ba'dehu Ebû Sa'id Efendi şâniyen, ba'dehu Monlâ Aḫmed-zâde Nüh Efendi, ba'dehu Receb Efendi, ba'dehu Mûsâ Efendi, ba'dehu Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi, ba'dehu Aḫî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi, ba'dehu Ḳara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi ba'dehu Ḳara Çelebi-zâde Maḫmûd Efendi -ki hâtıme-i *Zeyl-i 'Atâyi*'dür- cümlesinüñ [42^b] 'azl ü naşbı târiḫleri *Zeyl-i 'Atâyi*'de zıkr olınmuşdur.

Ḳara Çelebi-zâde Maḫmûd Efendi Edrine'den ma'zül iken İstanbul ḳâḏisi olup ba'dehu 'azl olındılar. Fî 21 Receb sene 1045.

Mu'id Aḫmed Efendi Edrine'den İstanbul'a naql olup ba'dehu Anaṭoli'ya naql olındı. Fî-Zi'l-ḳa'de sene 1046.

'İsâ Efendi Burusa'dan ma'zül iken İstanbul ḳâḏisi olup ba'dehu Anaṭoli'ya naql olındı. Fî-Muḫarrem sene 1048.

Kürd Ḳâsım Efendi Edrine'den ma'zül iken Ḳořantınıyye ḳâḏisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Şevvâl sene 1049.

'Abdü'r-raḫîm Efendi Sulṭân Aḫmed Hân Medresesi müderrisi iken İstanbul ḳâḏisi olup cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî'de ḳâḏi bulunmuş idi.

Nuḳabâ-yı Eşrâf

Ğubârî Seyyid Ḳâsım Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Hânî'de naḳîbü'l-eşrâf bulunup ba'dehu fevt oldu. Fî-Cumâde'l-âḫire sene 1034.

1 naql H: -S.

Şerîf Seyyid Mehemmed Efendi Anaṭolı şadı iken naķibü'l-eşraf olup şadâretle neķabeti cem' itmişler idi. Ba'dehu fâriğ oldılar. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1039.

'Allâme Şeyhî Seyyid Mehemmed Efendi Anaṭolı pâyesiyle' Ğalaṭadan ma'zül iken naķibü'l-eşraf olup ba'dehu 'azl olındılar. Fî-Zî'l-ka'de sene 1043.

Anķaravî Seyyid Mehemmed Efendi Medîne-i Münevvereden ma'zül iken naķibü'l-eşraf olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî vaķı' oldu.

Ḳuzât-ı Mekke-i Mükerrerme

Ḳaba Receb Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Hânî'de Mekke-i Mükerrerme ķâḍisi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1033.

Minkârî 'Ömer Efendi Ḳuds'den ma'zül iken Mekke ķâḍisi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1034.

Şa'râvî 'Abdü'r-raḥîm Efendi İzmir'den ma'zül iken Mekke-i Mükerrerme ķâḍisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1037.

Ḳara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi Yenîşehir'den ma'zül iken Mekke ķâḍisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1038.

Fenârî-zâde Şeyhî Seyyid Mehemmed Efendi Haleb'den ma'zül iken Mekke ķâḍisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1040.

Hâcî Mehemmed-zâde Hüseyin Efendi Üsküdar'dan munfaşıl iken Mekke ķâḍisi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1041.

Prizrenli Maḥmüd Efendi İzmir'den ma'zül iken Mekke ķâḍisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1043.

Ḳara Şükru'llâh Efendi Medîne-i Münevvere ķâḍisi iken Mekke-i Mükerrerme'ye naķl olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1044.

Veli-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Yenîşehir'den ma'zül iken Mekke ķâḍisi olup ba'dehu Şâm ķazâsına naķl olındı. Fî 18 Rebî'ül-âḥir sene 1044.

Seyfi-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Şâm ķâḍisi iken Mekke-i Mükerrerme'ye² naķl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1046.

1 S 44b.

2 Mekke-i Mükerrerme'ye S: Mekke'ye H.

Baldır-zâde Şeyh Mehemmed Efendi Üsküdar kâdîsi iken Mekke-i Mükerrerme'ye naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1049.

'Acem İshâk Efendi Üsküdar kâdîsi iken Mekke-i Mükerrerme'ye naql olunup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî vâkı' oldu.

Ḳuzât-ı Edrinetü'l-maḥmiyye

Muṭahhar Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de maḥmiyye-i Edrine kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1033.

Ṭulumcı Ḥüsâm Efendi Burusa'dan munfaşıl iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1033.

Ebû Sa'îd-zâde¹ Mehemmed Efendi Burusa'dan munfaşıl iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Zi'l-ḥicce sene 1033. [43^a]

İstanbulî 'Alî Efendi İzmir'den ma'zül iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu müteḳâ'id oldu. Fî 18 Zi'l-ḥicce sene 1033.

Monlâ Aḥmed-zâde Nüh Efendi Burusa'dan ma'zül iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 10 Muḥarrem sene 1035.

Münşî 'Abdü'l-kerîm Efendi Burusa'dan munfaşıl iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu Ğalaṭa ḳazâsına naql olındı. Fî 24 Muḥarrem sene 1035.

Ḳaba Receb Efendi Burusa kâdîsi iken Edrine'ye naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 21 Şevvâl sene 1035.

Aḥî-zâde Maḥmûd Efendi Eyyüb ḳazâsından munfaşıl iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 3 Zi'l-ḳa'de sene 1036.

Ḳara Mûsâ Efendi Mıṣır'dan ma'zül iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Şa'bân sene 1038.

Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi Burusa'dan munfaşıl iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-evâḥir-i Cumâde'l-âḥire sene 1039.

Ḳara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi Mıṣır'dan munfaşıl² iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Receb sene 1040.

1 Ebû Sa'îd-zâde H: Ebu's-su'üd-zâde S.

2 munfaşıl H: ma'zül S.

Nevâlî-zâde Sa'dü'd-dîn Efendi Burusa'dan munfaşıl¹ iken² Edrine kâdîsi olup ba'dehu müteķâ'id oldu. Fî 5 Muḥarrem sene 1041.

Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi Burusa'dan ma'zül iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu munfaşıl oldu. Fî-Şevvâl sene 1041.

Aḫî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi Burusa'dan ma'zül iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu İstanbul kazâsına naḫl olındı. Fî 12 Rebî'ül-evvel sene 1042.

Kürd Kâsım Efendi Selanik'den munfaşıl³ iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 18 Rebî'ül-evvel sene 1043.

Mu'îd Aḫmed Efendi Mıṣır'dan munfaşıl iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Receb sene 1045.

Seyrek-zâde es-Seyyid Yünus Efendi medrese-i Süleymâniyye müderrisi iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu 'azl ü nefy olındı. Fî-Ramazân sene 1045.

Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi Burusa'dan ma'zül iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu müteķâ'id oldu. Fî-Rebî'ül-âḫir⁴ sene 1046.

Nâ'ib Meḥemmed Efendi Mıṣır'dan ma'zül iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1048.

Edhem-zâde Muṣṭafâ Efendi Burusa'dan munfaşıl iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Şevvâl sene 1048.

Ķabaķulak-zâde Ebu'l-irşâd Meḥemmed Efendi Burusa'dan ma'zül iken Edrine kâdîsi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Ķuzât-ı Burusatü'l-maḫrûsa

Münşî 'Abdü'l-kerîm Efendi cülüs-ı hümâyün-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de maḫrûsa-i Burusa kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 7 Zî'l-ḫicce sene 1033.

Ebû Sa'îd Meḥemmed Efendi Şâm'dan ma'zül iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu Ķalaṭa kazâsına naḫl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1034.

1 munfaşıl H: ma'zül S.

2 S 45a.

3 munfaşıl H: ma'zül S.

4 Rebî'ül-âḫir H: Rebî'ül-evvel S.

Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi Ğalaça kâğisi iken Burusa'ya nağl olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Ramazân sene 1034.

Ğaba Receb Efendi Mekke-i Mükerra'den ma'zül iken Burusa kâğisi olup ba'dehu Edrine kâzâsına nağl olındı.¹ Fî 25 Muğarrem sene 1035.

Nevâli-zâde Sa'dü'd-dîn Efendi Şâm'dan ma'zül iken Burusa kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 14 Muğarrem sene 1036.

Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi Şâm'dan ma'zül iken Burusa kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Cumâde'l-âhir sene 1036.

Hışm Yahyâ Efendi Şâm'dan ma'zül iken Burusa kâğisi olup ba'dehu 'âlâ-tarîkı't-tekâ'üd Süleymâniyye Dârü'l-ğadısi tevcih olındı. Fî 26 Rebi'ü'l-evvel sene 1037.

Aği-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Dârü'l-ğadış-i Süleymâniyye müder-risi iken Burusa kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı [43^b] Fî 6 Ramazân sene 1038.

Beñli 'Abdü'l-ğani Efendi Selanik'den ma'zül iken Burusa kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 20 Şa'bân sene 1039.

Edhem-zâde Muştafâ Efendi Medîne-i Münevvere'den munfaşil iken Burusa kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 12 Cumâde'l-ülâ sene 1040.

Ğabağulağ-zâde Ebu'l-irşad Mehemmed Efendi Medîne-i Münevvere'den munfaşil iken Burusa kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1041.

Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi Mışr'dan ma'zül iken Burusa kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Zî'l-ğicce sene 1042.

Kesriyyeli Mağmüd Efendi Ebâ Eyyüb-i Enşari kâzâsından ma'zül iken Burusa kâğisi olup ba'dehu mütekâ'id oldu. Fî-Şafer sene 1044.

Bosnevî 'İsâ Efendi Ebâ Eyyüb-i Enşari kâğisi iken² Burusa'ya nağl olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1046.

Velî-zâde 'Abdu'r-rağmân Efendi Şâm'dan ma'zül iken Burusa kâğisi olup ba'dehu mütekâ'id oldu. Fî-Şafer sene 1047.

1 olındı S: -H.

2 S 45b.

Fenârî-zâde Şâh Mehemmed Efendi Medîne-i Münevvereden munfaşıl iken Burusa kâdîsi olup ba'de'l-cülüs ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1049.

Kuzât-ı Mısrü'l-Kâhire

Kec-dehân 'Abdu'llâh Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân Murâd Hânî'de Mısrü'l-Kâhire kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Ramazân sene 1033.

Riyâzî Mehemmed Efendi Kuds'den ma'zül iken Mısr kâdîsi olup ba'dehu mütekkâ'id oldu. Fî 10 Cumâde'l-âhire sene 1034.

Kürd Kâsım Efendi Haleb'den ma'zül iken Mısr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 9 Cumâde'l-âhire sene 1035.

Kara Çelebi-zâde Maḥmūd Efendi Şâm kâdîsi iken Mısr'a naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 14 Muḥarrem sene 1036.

Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi Şâm'dan ma'zül iken Mısr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı¹. Fî 26 Zî'l-ḥicce sene 1036.

Nâ'ib Mehemmed Efendi Haleb'den ma'zül iken Mısr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 26 Zî'l-ḥicce sene 1037.

Motonî Aḥmed Efendi Yeñişehr'den ma'zül iken Mısr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı². Fî 13 Şevvâl sene 1038.

Rızâyî 'Alî Efendi Ğalaṭa kâdîsi iken Mısr'a naql olunup ba'dehu fevt oldu. Fî-Muḥarrem sene 1039.

Mu'id Aḥmed Efendi Şâm'dan ma'zül iken Mısr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Receb sene 1040.

Monlâ Aḥmed-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Haleb'den ma'zül iken Mısr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı³. Fî-Şevvâl sene 1041.

Küçük Maḥmūd-zâde 'Abdu'llâh Efendi şâniyen Kuds'den ma'zül iken ikinci def'a Mısr kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Cumâde'l-âhire sene 1042.

Bâkî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Kuds'den munfaşıl iken Mısr kâdîsi olup ba'dehu mütekkâ'id oldu. Fî-Şafer sene 1044.

1 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

2 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

3 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

Tevfikî-zâde Ahmed Efendi Şâm'dan ma'zûl iken Mısr kıâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1045.

H'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi şadâret-i Rüm'dan Mısr'a nağl olınup ba'dehu fevt oldı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1045.

Halebî Ahmed Efendi kıazâ-yı Eyyüb'dan ma'zûl iken Mısr kıâğisi olup ba'dehu fevt oldı. Fî-Muğarrem sene 1048.

Bosnevî Şa'bân Efendi Şâm kıâğisi iken Mısr'a nağl olınup ba'del-cülüs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Kuzât-ı Şâm-ı Şeref-encâm

Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân Murâd Hânî'de Şâm kıâğisi [44*] bulunup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî-Rebî'ü'l-âhir sene 1033.

Hısm Yahyâ Efendi Yeñişehr'den ma'zûl iken Şâm kıâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 9 Şafer sene 1034.

Qara Çelebi-zâde Mađmüd Efendi Yeñişehr'den ma'zûl iken Şâm kıâğisi olup kıable'z-zabţ Mekke-i Mükerreme kıazâsı tevcih olındı. Fî 24 Şafer 1034.

Kesriyyeli Mağmüd Efendi Selanik'den ma'zûl iken Şâm kıâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 22 Ramazân sene 1034.

Qara Çelebi-zâde Mağmüd Efendi'ye şâniyen Mekke-i Mükerreme tevcih olınmış iken gönderilmeyüp ikinci def'a Şâm kıazâsı tevcih olınup ba'dehu Mısr kıazâsına nağl olındı. Fî 9 Cumâde'l-ülâ sene 1035.

Mu'îd Ahmed Efendi Dârü'l-ğadış-i Süleymâniyye müderrisis iken Şâm kıâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 4 Zî'l-ka'de sene 1036.

Hasan Beg-zâde Muştafa Efendi Kıuds'den ma'zûl iken Şâm kıâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Muğarrem 1038.

Bâkı-zâde 'Abdu'r-rağmân Efendi Haleb'den ma'zûl iken Şâm kıâğisi olup ba'dehu Kıuds'e nağl olındı. Fî 6 Rebî'ü'l-evvel sene 1039.

'Abdü'l-ğalim-zâde 'Abdu'r-rağmân Efendi Saqız'dan ma'zûl iken Şâm kıâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 26 Zî'l-ka'de sene 1039.

Tevfikî-zâde Aḥmed Efendi Selanik'den ma'zûl ilen Şâm kâdîsi olup ba'de-hu¹ 'azl olındı.² Fî-Ramazân sene 1040.

H'âce-zâde 'Alî Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Şâm kazâsi tevcih olunup giderken³ Aḳşehir'e vuşûlünde 'azl ihtiyâr eyleyüp İstanbul'a 'av-det eyledi. Fî-Zî'l-ka'de sene 1040.

Ḥalebî Aḥmed Efendi Ḳuds'den ma'zûl iken Şâm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1042.

Seyfî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Ḥaleb'den ma'zûl iken Şâm kâdîsi olup ba'dehu Mekke-i Mükerreme kazâsına naḳl olındı. Fî 18 Rebi'ül-âḫir sene 1043.

Velî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Mekke kâdîsi iken Şâm'a naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şa'bân sene 1044.

Ser-bendî Kâdî-zâde Şeyḫî Aḥmed Efendi Selanik'den ma'zûl iken Şâm kâdîsi olup ba'dehu Ḳuds kazâsına naḳl olındı. Fî-Zî'l-ḫicce sene 1044.

Manṭıķî Aḥmed Efendi Ḥaleb kâdîsi iken Şâm'a naḳl olunup ba'dehu ḳatlı olındı. Fî-Cumâde'l-âḫire sene 1045.

Bosnevî Şa'bân Efendi Diyârbekr kâdîsi iken Şâm'a naḳl olunup ba'dehu Mıṣr kazâsına naḳl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1048.

Bahâyî Meḥemmed Efendi Ḥaleb'den ma'zûl iken Şâm kâdîsi olup ba'de'l-cülûs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Ḳuzât-ı Medîne-i Münevvere

Arpacı-zâde Meḥemmed Efendi cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Medîne-i Münevvere kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1033.

Nehcî Sinân Efendi Bağdâd'dan ma'zûl iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup ba'dehu fevt oldı. Fî-Cumâde'l-âḫir sene 1034.

Edhem-zâde Muṣṭafâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1036.

1 S 46a.

2 'azl olındı H: ma'zûl oldı S.

3 giderken H: -S.

Kıbağulağ-zâde Ebu'l-irşâd Mehemmed Efendi Hâkâniyye-i Vefâ Medresesi müderrisi iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-ğurre-i Muğarrem sene 1037.

Fenârî-zâde Şâh Mehemmed Efendi Şofya'dan ma'zûl iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muğarrem sene 1038.

Şadığ-zâde 'Abdu'llâh Efendi Üsküdar Vâlidesi Medresesi müderrisi iken Medîne-i [44b] Münevvere kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-ğurre-i Muğarrem sene 1040.

Anğaravî Seyyid Mehemmed Efendi Anğara kâzâsından munfaşıl iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-ğurre-i Muğarrem sene 1042.

Ğara Şükru'llâh Efendi İzmir'den ma'zûl iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup ba'dehu Mekke-i Mükerrreme'ye nağl olındı. Fî-ğurre-i Muğarrem sene 1043.

Bâli-zâde Muştafâ Efendi Hâkâniyye-i Vefâ Medresesi müderrisi iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muğarrem sene 1045.

Hânefi Mehemmed Efendi mağmiyye-i Edrine'de Sulğân Selim Hân Medresesi müderrisi iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-ğurre-i Muğarrem sene 1048.

Martolos-zâde Muştafâ Efendi Ķuds'den ma'zûl iken Medîne-i Münevvere kâdîsi olup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulğân İbrâhîm Hânî vâği' oldu.

Ğuzât-ı Ķuds-i Şerîf

'Allâme Şeyhî Seyyid Mehemmed Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulğân Murâd Hânî'de Ķuds-i Şerîf kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 3 Şafer sene 1033.

Fenârî-zâde Şeyhî Seyyid Mehemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Ķuds-i Şerîf kâdîsi olup ba'dehu gitmemekle 'azl olındı. Fî-Şa'bân sene 1033.

Ğoğuz-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi Mağnisa'dan ma'zûl iken Ķuds kâzâsı tevçih olup bir aydan şofra İzmir'e nağl olındı. Fî-Ramazân sene 1033.

Ser-bendî Kâdî-zâde' Şeyhî Ahmed Efendi Filibe'den ma'zül iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1034.

Küçük Maḥmūd-zâde 'Abdu'llâh Efendi şâniyen Mısr'dan ma'zül iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1035.

Ḥâcî Meḥemmed-zâde Ḥüseyn Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu Üsküdar'a naql olındı. Fî 22 Rebî'ül-âhîr sene 1036.

Ḥalebî Ahmed Efendi Üsküdar kâdîsi iken Kuds-i Şerîf'e naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 17 Cumâde'l-âhîre sene 1037.

Tevfikî-zâde Meḥemmed Emîn Efendi Şofya'dan ma'zül iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Şafer sene 1038.

Karamanî Sefer Efendi Üsküdar'dan ma'zül iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî 27 Ramazân sene 1039.

Bâkî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Şâm kâdîsi iken Kuds'e naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 26 Zî'l-ka'de sene 1039.

Kudsî-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi Ayaşofıyya Medresesi müderrisi iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1040.

Ser-maḥfil-zâde Meḥemmed Efendi Ḥâkâniyye-i Vefâ Medresesi müderrisi iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Ramazân sene 1042.

Martolos-zâde Muştafâ Efendi Üsküdar'dan ma'zül iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Ramazân sene 1043.

Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Kuds kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ka'de sene 1044.

Ser-bendî Kâdî-zâde Şeyhî Ahmed Efendi şâniyen Şâm kâdîsi iken Kuds'e naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1048.

Martolos-zâde Maḥmūd Efendi Mağnisâ'dan ma'zül iken Kuds kâdîsi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Κuzât-ı Halebü's-şehbâ

Nâ'ib Mehemmed Efendi cülûs-ı hümayûn-ı [45^a] Sulţân Murâd Hânî'de Haleb kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1033.

Bâkî-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Şafer sene 1034.

Hüsâm-zâde Muştâfâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu¹. Fî-Cumâde'l-âhire sene 1035.

Fenârî-zâde Şeyhî Seyyid Mehemmed Efendi Kuds'den ma'zûl iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 12 Receb sene 1036.

Monlâ Aĥmed-zâde² Seyyid Mehemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 7 Ramazân sene 1037.

Seyfî-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi Yeñişehr'den ma'zûl iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 13 Şevvâl³ sene 1038.

Âvâre-zâde Muştâfâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-evâ'il-i Zî'l-ka'de sene 1039.

Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Zî'l-ĥicce sene 1040.

'Uşşâkî-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.⁴ Fî-Rebî'ül-evvel sene 1042.

H'âce-zâde Mes'ud Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu⁵. Fî-Şafer sene 1043.

Bahâyî Mehemmed Efendi Selanik'den ma'zûl⁶ iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muĥarrem sene 1044.

Manţıkî Aĥmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu Şâm kazâsına naĥl olındı. Fî-Zî'l-ĥicce sene 1044.

'Allâmek Mehemmed Efendi Şaĥn müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muĥarrem sene 1046.

1 ma'zûl oldu H: 'azl olındı S.

2 Monlâ Aĥmed-zâde S: Monlâ-zâde H.

3 Şevvâl H: Şafer S.

4 'azl olındı S: ma'zûl oldu H.

5 ma'zûl oldu H: 'azl olındı S.

6 S 47a.

Kebîrî Mehemmed Efendi Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsından ma'zül iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu Ğalaṭa'ya naql olındı. Fî-Muḥarrem sene 1048.

Ḥasan Kethudâ-zâde Ḥasan Efendi Ğalaṭa kâdîsi iken Haleb kazâsına naql olunup ba'dehu fevt oldı. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1048.

Anḳaravî Es'ad Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'de'l-cülüs Kıuds kazâsına naql olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Ḳuzât-ı Selanik

Bâkî-zâde Şeyhî Mehemmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Selanik kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Cumâde'l-âhire sene 1033.

Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Cumâde'l-âhire sene 1034.

Tevfîkî-zâde Aḥmed Efendi Dârü'l-ḥadiş-i Süleymâniyye müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Receb sene 1035.

Rızâyî 'Alî Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 12 Receb sene 1036.

Bâkî-zâde Şeyhî Mehemmed Efendi şâniyen Selanik'den ma'zül iken ikinci def'a kazâ-yı mezbûre olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 24 Şafer sene 1037.

Kethudâ Muşṭafâ Efendi-zâde Ṭaş Mehemmed Efendi şâniyen Selanik'den ma'zül iken yine kazâ-yı mezbûre olup ba'dehu fevt oldı. Fî 3 Şafer sene 1038.

Kethudâ Muşṭafâ Efendi-zâde Maḥmüd Efendi [45^b] Yeñişehr'den ma'zül iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.¹ Fî 15 Şevvâl sene 1038.

Ser-bendî Ḳâdî-zâde Şeyhî Aḥmed Efendi Kıuds'den ma'zül iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-evâ'il-i Receb sene 1039.

Kürd Ḳasım Efendi Mısr'dan ma'zül iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı². Fî 9 Cumâde'l-âhire sene 1040.

Bahâyî Mehemmed Efendi Şeh-zâde Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı.³ Fî-Cumâde'l-âhire sene 1041.

1 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

2 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

3 'azl olındı S: ma'zül oldı H.

Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Ramazân sene 1042.

Vardarî Şeyh-zâde Mehemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 11 Ramazân sene 1043.

H'âce Fesâd 'Ömer Efendi şâniyen Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsından munfaşıl iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Şafer sene 1044.

Yâverî-zâde Kâbilî Mehemmed Efendi Ğalaţadan ma'zül iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Şevvâl sene 1044.

Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ka'de sene 1045.

Ahmed Şihâb Efendi Gümülcine kazâsından munfaşıl iken Selanik kâdîsi olup ba'de'l-cülüs ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1049.

Κuzât-ı Yeñişehr-i Fenâr

Seyfî-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi cülüs-ı hümâyün-ı Sulţân Murâd Hânî'de Yeñişehr kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Cumâde'l-âhire sene 1033.

Çara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî¹ Rebi'ü'l-evvel sene 1034.

Motonî Ahmed Efendi Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsından munfaşıl iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 17 Cumâde'l-ülâ sene 1035.

Kethudâ Muştafâ Efendi-zâde Maħmüd Efendi Filibe'den ma'zül iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 12 Receb sene 1036.

Mütevellî-zâde Muştafâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ħicce sene 1037.

Toğuz-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi İzmir'den ma'zül iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 3 Şevvâl sene 1038.

'Abdu'r-raħmân Emiri Seyyid Mehemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderris iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-evâ'il-i Receb sene 1039.

Manav Hâlîl Efendi Medîne pâyesiyle Saķız'dan ma'zül iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-selh-i Ramazân sene 1039.

1 S 47b.

Velî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1040.

Ḥasan Kethudâ-zâde Ḥasan Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu¹. Fî-Rebî'ü'l-evvel sene 1042.

Kebîrî Meḥemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına naḳl olındı. Fî-Ramazân sene 1043.

Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi Süleymâniyye [46^a] Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Ramazân sene 1043.

'Abdü'r-raḥîm Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu Sulṭân Aḥmed Ḥân Medresesi ile teḳâ'üd iḥtiyâr eyledi. Fî-Receb sene 1048.

Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi Ḥaleb'den ma'zül iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ü'l-evvel sene 1049.

Ḥâlıcı-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî vâkî' oldu.

Ḳuzât-ı Ğalaṭa

Çivi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Ğalaṭa kâdîsi bulunup ba'dehu Burusa kazâsına naḳl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1033.

Ebû Sa'id Meḥemmed Efendi Burusa kâdîsi iken Ğalaṭa'ya naḳl olunup ba'dehu İstanbul kazâsına naḳl olındı. Fî 9 Muḥarrem sene 1034.

Muṭahhar Efendi Edrine'den ma'zül iken Ğalaṭa kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî 15 Muḥarrem sene 1035.

Münşî 'Abdü'l-kerîm Efendi Edirne kâdîsi iken Ğalaṭa'ya naḳl olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Cumâde'l-âḫire sene 1036.

'Allâme Şeyḫî Seyyid Meḥemmed Efendi'ye Mekke-i Mükerrreme tevcîh olınmış iken yirinden ḥareket itmedin Ğalaṭa'ya naḳl olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 9 Zî'l-ḳa'de sene 1037.

1 ma'zül oldu H: 'azl olındı S.

Rızâyî 'Alî Efendi Selanik'den ma'zûl iken Ğalaṭa kâḏîsi olup ba'dehu Mıṣr kâzâsına naḑl olındı. Fî 13 Şevvâl sene 1038.

Yâverî-zâde Meḥemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Ğalaṭa kâḏîsi olup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî-Zî'l-ḑa'de sene 1040.

Serḑe Hüseyn Efendi Filibe'den ma'zûl iken Ğalaṭa kâḏîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 12 Rebî'ü'l-evvel sene 1042.¹

Çivi-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi şâniyen İstanbul kâḏîsi iken ikinci defa Ğalaṭa'ta naḑl olunup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî-Muḥarrem sene 1043.

H'âce-zâde 'Alî Efendi Şâm'dan ma'zûl iken Ğalaṭa kâḏîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1044.

Âvâre-zâde Muṣṭafâ Efendi Haleb'den ma'zûl iken Ğalaṭa kâḏîsi olup ba'dehu 'azl olındı². Fî-Şevvâl sene 1047.

Hâsan Kethudâ-zâde Hâsan Efendi Yeñişehr'den ma'zûl iken Ğalaṭa kâḏîsi olup ba'dehu Haleb kâzâsına naḑl olındı.³ Fî-Muḥarrem sene 1048.

Kebîrî Meḥemmed Efendi Haleb kâḏîsi iken Ğalaṭa'ya naḑl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1048.

Re'isü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâḏîsi iken Ğalaṭa'ya naḑl olunup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî vâḑî' oldı.

Ḗuzât-ı İzmir

Şa'râvî 'Abdü'r-raḥîm Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Hânî'de İzmir kâḏîsi bulunup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî-Ramazân sene 1033.

Ṭoḑuz-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi şâniyen Ḗuds kâzâsı tevcîh olınmış iken ḑable'z-zabṭ İzmir'e naḑl olunup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî-Receb sene 1034.

Şarî 'Abdu'llâh Efendi Diyârbekr'den ma'zûl iken İzmir kâḏîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ḑurre-i Receb sene 1035.

1 S 48a.

2 'azl olındı H: ma'zûl oldı S.

3 olındı S: olındılar H.

Kesriyyeli Maḥmūd Efendi Selanik'den ma'zül iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.¹ Fî-ğurre-i Cumâde'l-âhire sene 1036.

Amâsi 'Abdu'llâh Efendi Ebâ Eyyüb-i Enşâri kazâsından ma'zül iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 12 Ramazân sene 1037.

Prizrenli Maḥmūd Efendi [46^b] Üsküdar'dan ma'zül iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Ramazân sene 1038.

Qara Şükru'llâh Efendi şâniyen Mağnisâ'dan ma'zül iken İzmir kazâsi tevcih olduğda gitmemiş idi. Şâniyen kazâ-yı mezbûr virilüp ba'dehu 'azl olındı. Fî 7 Rebî'ü'l-evvel sene 1039.

Re'îsü'l-eṭibbâ Cemâl-zâde Meḥemmed Efendi İzmir kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 10 Şafer sene 1040.

Celeb Mûsâ Efendi Mağnisâ'dan ma'zül iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1042.

Atlu Dāvūd Efendi Üsküdar Vâlidesi Medresesi müderrisi iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu Mağnisâ kazâsına naql olındı. Fî 27 Şevvâl sene 1042.

Tevfikî-zâde Meḥemmed Emîn Efendi Quds'den ma'zül iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu fevt oldı. Fî 18 Rebî'ü'l-evvel sene 1043.

Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi Saqız'dan ma'zül iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1044.

Celeb Mûsâ Efendi şâniyen İzmir'den ma'zül iken yine kazâ-yı mezbûr tevcih olunup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî vâki' oldı.

Ḳuzât-ı Filibe

Şeyḫü'l-İslâm Yahyâ Efendi birâderi "Çelebi Kâdî" demekle şehîr Luṭfu'llâh Efendi sâdisen cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân Murâd Hânî'de altıncı defada Filibe kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Muḥarrem sene 1033.

Kethudâ Muştafâ Efendi-zâde Maḥmūd Efendi Ebâ Eyyüb-i Enşâri Medresesi müderrisi iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Muḥarrem sene 1034.

¹ 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

Serçe Hüseyin Efendi Selanik'den ma'zül iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu 'azl' olındı. Fî 5 Muḥarrem sene 1035.

Çelebi Kâdî Luṭfu'llâh Efendi sābi'an Filibe'den ma'zül iken yedinci defa kâzâ-yı mezbûra tevcih olunup ba'dehu fevt oldı. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1041.

'Alî Çelebi-zâde Maḥdûmı 'Alî Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şafer sene 1043.

Ḳudsî-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi Ḳuds'den ma'zül iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1046.

Ser-maḥfil-zâde Meḥemmed Efendi Ḳuds'den ma'zül iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu fevt oldı. Fî-Muḥarrem sene 1048.

Astarcı Sinân-zâde Meḥemmed Efendi 'Oşmân Paşa Medresesi müderrisi iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu fevt oldı. Fî-Ramazân sene 1048.

Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi Selanik'den ma'zül iken Filibe kâdîsi olup zamânında cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî vâkı' oldı.

Ḳuzât-ı Bağdâd

Cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Ḳal'a-i Bağdâd 'Acem şâhı 'Ab-bâs zabtında bulunmuş idi. Ba'de'l-feth biñ kırk sekiz Şa'bân'ında Şâhḫulı Medresesi müderrisi Tezkireci Mûsâ Efendi'ye tevcih olunup zamânında cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî vâkı' oldı.

Ḳuzât-ı Üsküdar

Küsec Sinân Efendi cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Üsküdar kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1033.

Prizrenli Maḥmûd Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şafer sene 1034.

Ḳaramanî Sefer Efendi Edrine'de Sulṭân Selim Ḥân Medresesi müderrisi iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.² Fî 21 Şevvâl sene 1035.

1 S 48b.

2 'azl olındı S: ma'zül oldı H.

Halebî Ahmed [47^a] Efendi Diyârbekr'den ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu Kıds-i Şerif kazâsına naql olındı. Fî 22 Rebî'ül-âhîr sene 1036.

Hâcî Mehemmed-zâde Hüseyin Efendi Kıds kâdîsi iken Üsküdar'a naql olunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 26 Rebî'ül-evvel sene 1037.

Martolos-zâde Muştafâ Efendi Mağnisa'dan ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Ramazân sene 1038.

Şarı 'Abdu'llâh Efendi İzmir'den ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 20 Şa'bân sene 1039.

Hâfız Mehemmed Efendi Diyârbekr'den ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-âhîre sene 1041.

Hatîr Şeyhî Ahmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şevvâl sene 1042.

Şarı 'Abdu'llâh Efendi şâniyen Üsküdar'dan ma'zül iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsı tevcih olınduğda kabûl itmemegin yine Üsküdar kazâsı virilüp ba'dehu fevt oldı. Fî-Cumâde'l-âhîre sene 1044.

Baldır-zâde Şeyh Mehemmed Efendi Üsküdar Vâlidesi Medresesi müderrisi iken Üsküdar kâdîsi olup ba'de'l-'azl Mekke-i Mükerrreme kazâsına naql olındı. Fî-Şa'bân sene 1045.

'Acem İshâk Efendi Diyârbekr'den ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup ba'de'l-'azl Mekke-i Mükerrreme kazâsına naql olındı. Fî-Zî'l-hicce sene 1047.

Seyfî-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi Mekke-i Mükerrreme'den ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1049.

Bâlî-zâde Muştafâ Efendi Medîne-i Münevvere'den munfaşıl iken Üsküdar kâdîsi olup zamânında cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî vâkı' oldı.

Ḳuzât-ı Ḥazret-i² Ebâ Eyyüb-i Enşârî

Aḥî-zâde Maḥmûd Efendi şâniyen cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de ikinci defa Eyyüb kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Zî'l-hicce sene 1033.

1 S 49a.

2 Ḥazret-i H: -S.

Amâsiyyeli 'Abdu'llâh Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu.¹ Fî 15 Rebi'ül-evvel sene 1034.

Defterdâr Birâderi Ca'fer Efendi şâniyen Medîne-i Münevver'e'den munfaşıl² iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 9 Cumâde'l-âhire sene 1035.

Şıdkî Mehemmed Efendi Magnisa'dan ma'zül iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî³ kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 3 Zî'l-ka'de sene 1036.

H'âce Fesâd 'Ömer Efendi Selanik'den ma'zül iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâdîsi⁴ olup ba'dehu 'azl olındı⁵. Fî 14 Cumâde'l-ülâ sene 1038.

Kesriyyeli Maħmūd Efendi İzmir'den ma'zül iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî⁶ kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 26 Zî'l-ka'de sene 1039.

Nevâlî-zâde Žiyâ'üd-dîn Efendi Gelibolı'dan ma'zül iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî⁷ kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.⁸ Fî 15 Zî'l-ħicce sene 1040.

Bosnevî 'İsâ Efendi Belgrad'dan ma'zül iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî⁹ kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.¹⁰ Fî 16 Ramazân sene 1042.

Kebîrî Mehemmed Efendi Yenişehir kâdîsi iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî¹¹ kazâsına naķl olinup ba'dehu 'azl olındı.¹² Fî-Şafer sene 1043.

Halebî Aħmed Efendi Şâm'dan ma'zül iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî¹³ kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Receb sene 1045.

Re'isül-eçibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâdîsi olup ba'dehu Galața kazâsına naķl olındı. Fî-ğurre-i Cumâde'l-ülâ sene 1048. [47^b]

Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi Burusa'dan ma'zül iken Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâdîsi olup zamânında cülüs-ı hümâyün-ı Sulţân İbrâhîm Hġânî vâķi' oldu.

1 'azl olındı S: ma'zül oldu H.

2 munfaşıl H: ma'zül S.

3 Ebâ Eyyüb-i Enşârî H: Eyyüb S.

4 Ebâ Eyyüb-i Enşârî H: Eyyüb S.

5 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

6 Ebâ Eyyüb-i Enşârî H: Eyyüb S.

7 Ebâ Eyyüb-i Enşârî H: Eyyüb S.

8 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

9 Ebâ Eyyüb-i Enşârî H: Eyyüb S.

10 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

11 Ebâ Eyyüb-i Enşârî H: Eyyüb S.

12 'azl olındı S: ma'zül oldu H.

13 Ebâ Eyyüb-i Enşârî H: Eyyüb S.

Κuzât-ı Diyârbekr

Ḥalebî Aḥmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Diyârbekr kâğisi bulunup ba'dehu 'azl olındı¹. Fî-Muḥarrem sene 1033.

Şarı 'Abdu'llâh Efendi Mağnisa'dan ma'zül iken İzmir kâğisi olup bir aydan soñra Diyârbekr'e naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Receb sene 1034.

Malğaravî Kūsec Aḥmed Efendi Ḳonya'dan ma'zül iken Diyârbekr kâđisi olup ba'dehu 'azl olındı.² Fî-Ramazân sene 1035.

Ḳaramanî Naşru'llâh Efendi Mağnisa Murâdiyye³ Medresesi müderrisi iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu Mağnisa ḳazâsına naql olındı. Fî-ğurre-i Ramazân sene 1036.

Tezkireci İbrâhîm Efendi Şaḥn Medresesi müderrisi iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldı⁴. Fî 17 Muḥarrem sene 1038.

'Acem İshâḳ Efendi Edrine Dârü'l-ḥadışi müderrisi iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı.⁵ Fî 20 Rebî'ül-âḥir sene 1039.

Bosnevî Şâliḥ Efendi Ṭrablus-ı Şâm'dan ma'zül iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı⁶. Fî-Zî'l-ḳa'de sene 1040.

'Acem İshâḳ Efendi şāniyen Diyârbekr'den ma'zül iken ikinci def'a ḳazâ-yı mezbūr tevcîh olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Receb sene 1041.

Mü'ezzin-zāde Meḥemmed Efendi Şofya'dan ma'zül iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1042.

Bülbül-zāde Emîri Seyyid Meḥemmed Efendi Ḳayseriyye'den ma'zül iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1043.⁷

Bosnevî Şa'bân Efendi Sa'dî Efendi Medresesi müderrisi iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu Şâm ḳazâsına naql olındı. Fî-Cumâde'l-âḥire sene 1045.

Mektübci Dervîş Efendi Rodoscuḳ ḳazâsından munfaşıl iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu fevt oldı. Fî-Rebî'ül-âḥir sene 1048.

1 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

2 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

3 Murâdiyyesi

4 ma'zül oldı H: 'azl olındı S.

5 'azl olındı S: ma'zül oldı H.

6 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

7 S 49b.

Hâbil-zâde Mehemmed Efendi maħrûsa-i Burusa'da Hânçeriyye Medresesi müderrisi iken Diyârbekr kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Receb sene 1049.

“Fâzıl Monlâ Çelebi” demekle şehîr 'Alî Efendi Şahn Medresesi müderrisi iken Diyârbekr kâdîsi olup zamânında cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân İbrâhîm Hânî vâkı' oldu.

Ḳuzât-ı Ḳayşeriyye

'Avnî 'Oşmân Efendi cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân Murâd Hânî'de Ḳayşeriyye kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Zî'l-ħicce sene 1032.

Ṭavîl 'Abdü'l-vehhâb Efendi Bosna'dan ma'zûl iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-âħire sene 1033.

Seyyid Maħmûd Efendi Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 15 Receb sene 1034.

Menteş-zâde Aħmed Efendi Vize kâdîsi iken Ḳayşeriyye'ye naħl olunup ba'dehu Mar'aş kazâsına naħl olındı. Fî 15 Ramazân sene 1035.

Seyyid Maħmûd Efendi sāniyen Mar'aş kâdîsi iken ikinci defa Ḳayşeriyye'ye naħl olunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 5 Zî'l-ħicce sene 1035.

Emîr 'Alî Efendi Kütâhiyye'den ma'zûl iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-selh-i Cumâde'l-ülâ sene 1037.

Bülbül-zâde Emîri Seyyid Mehemmed Efendi Şahn Medresesi [48*] müderrisi iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 13 Şevvâl sene 1038.

Ḳaraḳaş Muşlihü'd-dîn Efendi Hâdîce Sulţân Medresesi müderrisi iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 20 Şa'bân sene 1039.

Ḳadrî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Hâdım Hasan Paşa Medresesi müderrisi iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 25 Rebî'ül-evvel sene 1040.

Seyyid 'Alî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Bosna'dan ma'zûl iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 9 Cumâde'l-ülâ sene 1041.

Ürgübî Seyyid Maħmûd Efendi İznikmid ḳaşabasında Süleymân Şâh Medresesi müderrisi iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Zî'l-ħa'de sene 1041.

Menteş-zâde Aḥmed Efendi sāniyen Gelibolı'dan ma'zül iken ikinci def'a Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1043.

'Acem 'Abdü'l-ğani Efendi Şire kazâsından ma'zül iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1044.

Gökdereli-zâde Aḥmed Efendi Trablus-ı Şâm'dan ma'zül iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu katl olındı. Fî 15 Zî'l-ka'de sene 1044.

Mecdür 'Alî Efendi Trablus-ı Şâm kâdîsi iken Ḳayşeriyye'ye nakl olunup ba'dehu fevt oldı. Fî-Şa'bân sene 1045.

'Abdu'r-raḥmân Efendi Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şevvâl¹ sene 1046.

es-Seyyid Seyfu'llâh Efendi İznik Süleymâniyyesi Medresesi'nden ma'zül iken Ḳayşeriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 8² Zî'l-ḥicce sene 1047.

İbrâhîm Efendi Ḳayşeriyye kâdîsi olup zamânında cülüs-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî vâkı' oldı.³

Ḳuzât-ı Mağnisa

Şıdkî Meḥemmed Şâdıḳ Efendi cülüs-ı hümâyün-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Mağnisa kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1032.

Martolos-zâde Muştafâ Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Murâdiyye Medresesi müderrisi iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1033.

Ḳırbac 'Oşmân Efendi Şire kazâsından ma'zül iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.⁴ Fî 14 Şafer sene 1035.

İbrâhîm Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Sulṭâniyye Medresesi müderrisi iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Cumâde'l-âḥire sene 1036.

Ḳaramanî Naşru'llâh Efendi Diyârbekr kâdîsi iken Mağnisa'ya nakl olunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 23 Ramazân sene 1037.

Celeb Mûsâ Efendi maḥmiyye-i Edrine'de Dârü'l-ḥadıṣ Medresesi müderrisi iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-evâ'il-i Zî'l-ḥicce sene 1038.

1 Şevvâl H: Şa'bân S.

2 8 H: -S.

3 S 50a.

4 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

Râ'î-zâde Kâsım Efendi Şire kazâsından munfaşıl iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-gürre-i Zi'l-ħicce sene 1039.

Şânî İbrâhîm Efendi Şeh-zâde Medresesi'nden ma'zûl iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zi'l-ħicce sene 1040.

İşî Efendi Hânkâh Medresesi müderrisi iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 27 Şevvâl sene 1042.

Atlu Dâvûd Efendi İzmir kâdîsi iken Mağnisa'ya naql olunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Rebî'ül-âhîr sene 1043.

Martolos-zâde Maḥmûd Efendi Şofya'dan ma'zûl iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1044. [48^b]

Emîr 'Alî Efendi Saḳız'dan ma'zûl iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Cumâde'l-âhîre sene 1044.

Hâfız Meḥemmed Efendi Üsküdar'dan ma'zûl iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1045.

Şânî İbrâhîm Efendi şâniyen Mağnisa'dan ma'zûl iken ikinci def'a kazâ-yı mezkûr virilüp ba'dehu 'azl olındı¹. Fî-Şevvâl sene 1047.

Hattât Şeyhî Aḥmed Efendi Üsküdar'dan ma'zûl iken Mağnisa kâdîsi olup ba'de'l-cülûs 'azl olındı². Fî-Şevvâl sene 1049.

Ḳuzât-ı Şofya

Tevfikî-zâde Meḥemmed Emîn Efendi cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân Murâd Hânî'de Şofya kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 15 Receb sene 1033.

Baba Hüseyn Efendi Belğrad kâdîsi iken Şofya'ya naql olunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 25 Muḥarrem sene 1035.³

Mü'ezzîn-zâde Meḥemmed Efendi Belğrad'dan ma'zûl iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 14 Cumâde'l-ülâ⁴ sene 1036.

Martolos-zâde Maḥmûd Efendi Kütâhiyye'den ma'zûl iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı⁵. Fî-selh-i Şafer sene 1038.

1 'azl olındı H: ma'zûl oldu S.

2 'azl olındı H: ma'zûl oldu S.

3 1035 H: 1034 S.

4 Cumâde'l-ülâ H: Cumâde'l-âhîre S.

5 'azl olındı H: ma'zûl oldu S.

Baba Hâlıl-zâde Mehemmed Efendi Belğrad'dan ma'zül iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ħicce sene 1038.

Öreke Muştafâ Efendi Gelibolı'dan ma'zül iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı¹. Fî 8 Şafer sene 1039.

İbrâhîm Efendi MıŖr-ı Kâhire'de Maħalle kâzâsından munfaşıl iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 12 Cumâde'l-ülâ sene 1040.

Hayyât-zâde Aħmed Efendi Belğrad'dan ma'zül iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu² 'azl olındı. Fî-Receb sene 1041.

Niksari-zâde 'Abdü'l-ħay Efendi Gelibolı kâzâsından munfaşıl iken Şofya'ya [nağl] ol[ın]up ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1042.

Ya'kubca-zâde Maħmüd Efendi Belğrad kâdîsi iken Şofya'ya nağl olınup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 18 Rebî'ül-evvel sene 1043.

'Ömer Efendi Bosna'dan ma'zül iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1044.

Râ'î-zâde Kâsım Efendi Mağnisa'dan ma'zül iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.³ Fî-Şa'bân sene 1045.

Ėül Muştafâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1047.

'İŖi Efendi İzmirden ma'zül iken Şofya kâdîsi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Kuzât-ı Belğrad

Baba Hâlıl-zâde Mehemmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân Murâd Hânî'de Belğrad kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Cumâde'l-âħire sene 1033.

Baba Hüseyñ Efendi Bosna'dan ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Receb sene 1034.

Uzun 'Abdü'l-vehhâb Efendi Kayşeriyye'den ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 29 Zî'l-ħicce sene 1035.

1 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

2 S 50b.

3 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

Ḥayyât-zâde Aḥmed Efendi Şire kazâsından munfaşıl iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 27 Rebî'ü'l-evvel sene 1037.

Bosnevî 'İsâ Efendi Budin müftîsi iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.¹ Fî 8 Şafer sene 1039.

Baba Ḥüseyn Efendi [49^a] şâniyen Şofya'dan ma'zül iken ikinci defa Belğrad kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.² Fî 12 Cumâde'l-ülâ sene 1040.

Budinî Muştafâ Efendi Bosna'dan ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Şafer sene 1041.

Ḳaramanî Naşru'llâh Efendi Mağnisa'dan ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ü'l-evvel sene 1042.

Ya'qubca-zâde Maḥmūd Efendi Kütâhiyye'den ma'zül iken Bosna tevcih olup ḳabûl itmemele Belğrad'a naql olunup ba'dehu Şofya'ya naql olındı. Fî-Zî'l-ḳa'de sene 1042.

Küsec Aḥmed Efendi Saḳız'dan ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ḳa'de sene 1043.

Ḳadri-zâde Seyyid Meḥammed Efendi Ḳayşeriyye'den ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.³ Fî-Zî'l-ḳa'de sene 1044.

Muştafâ Efendi Belğrad kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḥarrem sene 1048.

Mu'îd Aḥmed Efendi Anaḫolî şadırından ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulṫân İbrâhîm Ḥânî vâḳi' oldu.

Ḳuzât-ı Saḳız

Ḳabaşakal Muştafâ Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulṫân Murâd Ḥânî'de Saḳız kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1032.

Niksarî-zâde 'Abdü'l-ḥay Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Sulṫâniyye Medresesi müderrisi iken Saḳız kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḥarrem sene 1034.

Nevâlî-zâde Ziyâ'ü'd-dîn Efendi Şofya'dan ma'zül iken Saḳız kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1035.

1 'azl olındı S: ma'zül oldu H.

2 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

3 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

Ƙara Hâlîl Efendi Gelibolî'dan ma'zûl iken SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu 'azl olındı.¹ Fî 14 Cumâde'l-ülâ sene 1036.

NaƘş-bend-zâde Maĥmûd Efendi Şofya'dan ma'zûl iken SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu 'azl olındı.² Fî 23 Ramażân sene 1037.

'Abdü'l-ĥalîm-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi Bosna'dan ma'zûl iken SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu 'azl olındı.³ Fî 25 Ramażân sene 1038.

Kûsec Aĥmed Efendi Diyârbekr'den ma'zûl iken SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-evâ'il-i Receb sene 1039.

Emîr 'Alî Efendi Ƙayşeriyye'den ma'zûl iken SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu 'azl olındı.⁴ Fî-Zî'l-ĥa'de sene 1040.

Merĥabâ-zâde Aĥmed Efendi Şaĥn Medresesi müderrisi iken SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu ma'zûl oldı.⁵ Fî 12 Rebî'ül-evvel sene 1042.

Monlâ Aĥmed-zâde Dâmâdı Maĥmûd Efendi Fetĥiyye'de İsmîĥân Sulţân Medresesi'nden munfaşıl iken SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu Kütâhiyye'ye naĥl olındı. Fî 18 Rebî'ül-evvel sene 1043.

Öreke Muştafa Efendi Şofya'dan ma'zûl iken SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu 'azl olındı.⁶ Fî-Şafer sene 1044.

Hüseyn Efendi SaƘız Ƙâđisi olup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî-Şevvâl sene 1047.

Merĥabâ-zâde Aĥmed Efendi şâniyen İzmîr'den ma'zûl iken ikinci def'a SaƘız Ƙâđisi olup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân İbrâĥîm Hânî vâĥi' oldı.

Ƙuzât-ı Bosna

Hâmîdî Nûru'llâh Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân Murâd Hânî'de Bosna Ƙâđisi bulunup ba'dehu ma'zûl [49^b] oldı. Fî-Zî'l-ĥicce sene 1032.

Seyyid 'Alî-zâde Seyyid Meĥmed Efendi Vize Ƙazâsından ma'zûl iken Bosna Ƙâđisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1034.

1 S 51a.

2 'azl olındı H: ma'zûl oldı S.

3 'azl olındı H: ma'zûl oldı S.

4 'azl olındı H: ma'zûl oldı S.

5 ma'zûl oldı H: 'azl olındı S.

6 'azl olındı H: ma'zûl oldı S.

'Abdü'l-ḥalīm-zāde 'Abdu'r-raḥmān Efendi Ṭrablus-ı Şām'dan ma'zül iken Bosna ḳazāsı virilüp ba'dehu 'azl olındı¹. Fî-Muḥarrem sene 1035.

“Mama-zāde 'Alisi” demekle şehîr 'Alî Efendi Ṭrablus-ı Şām'dan ma'zül iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu fevt oldı. Fî 7 Cumāde'l-ülâ sene 1035.

Başkesen Muşliḥü'd-dîn Efendi Mar'aş'dan ma'zül iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 14 Muḥarrem sene 1036.

Seyyid 'Alî-zāde Seyyid Meḥemmed Efendi sāniyen Bosna'dan ma'zül iken ikinci def'a ḳazā-yı mezbūr virilüp ba'dehu 'azl olındı.² Fî 14 Şa'bān sene 1037.

Budinî Muştafâ Efendi Belğrad müftîsi iken Bosna ḳazāsına naql olunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-ğurre-i Ramazān sene 1038.

'Ömer Efendi Şaḥn Medresesi müderrisi iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 20 Şevvāl sene 1039.

Gümülcineli 'Alî Efendi maḥmiyye-i Edrine'de Üçşerefeli Medresesi müderrisi iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Ramazān sene 1041.

'Abdü'n-nebî Efendi Vize ḳazāsından munfaşıl iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu fevt oldı. Fî 8 Muḥarrem sene 1042.

Ya'ḳubca-zāde Maḥmūd Efendi Kütāhiyye'den ma'zül iken Bosna ḳādîsi olup ḳabül itmemele Belğrad'a naql olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1042.

Bosnevî Ḥabîb Efendi Muştafâ Ağa Medresesi müderrisi iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 18 Rebî'ül-evvel sene 1043.

Ḳaraḳaş Muşliḥü'd-dîn Efendi Ḳayşeriyye'den ma'zül iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu³ 'azl olındı. Fî-Receb sene 1044.

Muṭî'î Meḥemmed Efendi Şaḥn Medresesi müderrisi iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu 'azl olındı.⁴ Fî-Muḥarrem sene 1046.

Şāriḥü'l-Menār 'Abdü'l-ḥalīm Efendi Ḳonya'dan ma'zül iken Bosna ḳādîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1047.

Ḥāfız Ḳudsî Seyyid Aḥmed Efendi Sinān Paşa Medresesi müderrisi iken Bosna ḳādîsi olup zamānında cülüs-ı hümayün-ı Sulṫān İbrāḥîm Ḥānî vāḳî' oldı.

1 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

2 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

3 S 51b.

4 'azl olındı S: ma'zül oldı H.

Kuzât-ı Trablus-ı Şâm

'Abdu'r-raḥmân Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Hânî'de Trablus-ı Şâm kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Şafer sene 1034.

Bosnevî Şâlih Efendi kaşaba-i İznik'de Sulṭân Orḥan Medresesi müderrisi iken Trablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 5 Zi'l-ḥicce sene 1035.

Ḳabaşakal Muştafâ Efendi Saḳız'dan ma'zül iken Trablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî 14 Muḥarrem sene 1036.

Ḳuṭb İbrâhîm Efendi Ağrus Medresesi'nden ma'zül iken Trablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zi'l-ḥicce sene 1037.

'Abdü'l-celîl Efendi Amâsiyye müftîsi iken Trablus-ı Şâm kâzâsına naḳl olup ba'dehu 'azl olındı¹. Fî 12 Receb sene 1039.

Ḳoyun Nâ'ibi Meḥemmed Efendi maḥmiyye-i Edrine'de Taşlık Medresesi müderrisi iken Trablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 15 Receb sene 1040.

Gökdereli-zâde Aḥmed Efendi maḥrûsa-i [50^a] Burusa'da 'İsâ Beg Medresesi'nden ma'zül iken Trablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 8 Muḥarrem sene 1042.

Mecdür 'Alî Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Monlâ Yegân Medresesi'nden ma'zül iken Trablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu Ḳayşeriyye'ye naḳl olındı. Fî-Zi'l-ka'de sene 1044.

Ḥamdî-zâde Luṭfu'llâh Efendi Trablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḥarrem sene 1047.

Pirlepeli-zâde Aḥmed Efendi Ca'fer Ağa Medresesi müderrisi iken Trablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1048.

Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi Ḥâfız Aḥmed Paşa Medresesi müderrisi iken Trablus-ı Şâm kâdîsi olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî vâқи' oldu.

1 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

Κuzât-ı Konya

Küsec Aḥmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Konya kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1032.

Ḥızr Efendi Amâsiyye müftîsi iken Konya kazâsına naḳl olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 15 Receb sene 1034.

Ṭursun-zâde Meḥemmed Efendi Konya kazâsına naḳl olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 13 Şevvâl sene 1038.

Piyâde Meḥemmed Efendi Pîrî Paşa Medresesi müderrisi iken Konya kâdîsi olup kabûl itmedükde ma'zül kaldı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1038.

Kirli Maḥmûd Efendi Selanik fetvâsından ma'zül iken Konya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 16 Zî'l-ka'de sene 1039.

Ḳuṭb İbrâhîm Efendi Ṭrablus-ı Şâm'dan ma'zül iken Konya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1040.

Şâriḥü'l-Menâr 'Abdü'l-ḥalîm Efendi Şâh-ı Ḥübân Medresesi müderrisi iken Konya kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 12 Rebî'ü'l-evvel sene 1042.

Nürî Efendi Şire kazâsından ma'zül iken Konya kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Cumâde'l-âḥire sene 1043.

İmâm Şehlâ Meḥemmed Efendi Mar'aş'dan ma'zül iken Konya kâdîsi olup ba'dehu katl olındı. Fî-Ramazân sene 1045.

Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdı Maḥmûd Efendi Kütâhiyye'den ma'zül iken Konya kâdîsi olup¹ zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî vâkı' oldu.

Κuzât-ı Mar'aş

Başkesen Muşliḥü'd-dîn Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Mar'aş kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Rebî'ü'l-evvel sene 1033.

Ḳadrî-zâde Zeynül-'âbidîn Efendi Ḳayşeriyye'den ma'zül iken Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 5 Muḥarrem sene 1035.

Seyyid Maḥmûd Efendi Ḳayşeriyye'den ma'zül iken Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu şâniyen Ḳayşeriyye'ye naḳl olındı. Fî-ğurre-i Ramazân sene 1035.

1 S 52a.

Menteş-zâde Aḥmed Efendi Ḳayseriyye kâdîsi iken Mar'aş'a naql olunup ḳabûl itmemekle ma'zûl oldu. Fî-Şevvâl sene 1035.

'Acem 'Abdü'l-ġanî Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Monlâ Yegân Medresesi müderrisi iken Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu Şire ḳazâsına naql olındı. Fî-Muḥarrem sene 1038.

Ḳara Yahyâ Efendi Trabzon müftîsi iken Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 15 Muḥarrem sene 1038¹.

İmâm Meḥemmed Efendi Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Cumâde'l-âḫire sene 1041.

Seyyid Maḥmûd Efendi şâniyen Mar'aş'dan ma'zûl iken ikinci def'a ḳazâ-yı mezkûr virilüp ba'dehu 'azl olındı. Fî-Ramazân sene 1041.

Ḳara Mûsâ Efendi İstanbul'dan ma'zûl iken Mar'aş ḳazâsı arpalık virilüp ba'dehu fevt oldu. Fî-Zî'l-ḳa'de sene 1048.

Ḳuṭb İbrâhîm Efendi Ḳonya'dan ma'zûl iken Mar'aş kâdîsi olup [50^b] ba'de'l-cülûs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Ḳuzât-ı Kütâhiyye

Ḳaraḳız-zâde 'Alî Efendi şâniyen cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân Murâd Ḥânî'de Kütâhiyye kâdîsi bulunup ba'de'l-cülûs 'azl olındı². Fî-Zî'l-ḳa'de sene 1032.

Emîr 'Alî Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Ḥançeriyye Medresesi'nden ma'zûl iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 16 Şafer sene 1035.

Mektûbcı Dervîş Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Ğâzî Ḥudâvendigâr Medresesi müderrisi iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.³ Fî-Muḥarrem sene 1036.

Bustânî Aḥmed Efendi maḥmiyye-i Edrine'de Ḥalebiyye Medresesi müderrisi iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-evâ'il-i Muḥarrem sene 1037.

Ya'ḳubca-zâde Maḥmûd Efendi Mar'aş'dan ma'zûl iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 5 Zî'l-ḳa'de sene 1037.

1 1038 H: 1039 S.

2 'azl olındı H: ma'zûl oldu S.

3 'azl olındı S: ma'zûl oldu H.

İbrâhîm Efendi Mağnisa'dan ma'zûl iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî 15 Zi'l-ka'de sene 1038.

Başkesen Muşliḥü'd-dîn Efendi Bosna'dan ma'zûl iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî 20¹ Şevvâl sene 1039.

Ḥamîdî Maḥmûd Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Yıldırım Ḥân Medresesi müderrisi iken Kütâhiyye kâdîsi olup lâkin ḳabûl itmemele ma'zûl oldu. Fî Zi'l-ḥicce sene 1039.

Ḥüseyn Efendi Anḳara müftîsi iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Receb sene 1041.

İdrîs Efendi Birgi'den ma'zûl iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1043.

Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdı Maḥmûd Efendi Saḳız kâdîsi iken Kütâhiyye'ye naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı.² Fî-Rebî'ül-evvel sene 1044.

Şerḥî Meḥemmed Efendi Anḳara müftîsi iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'de'l-cülûs ma'zûl oldu. Fî-Şevvâl sene 1049.

Ḳuzât-ı Sire

Şofcı Şeyḥ-zâde 'Alî Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulṫân Murâd Ḥânî'de³ Şire kâdîsi bulunup ba'dehu fevt oldu. Fî-ḡurre-i Ramazân sene 1034.

Râ'î-zâde Ḳâsım Efendi şâniyen Şire'den ma'zûl iken tekrâr ḳazâ-yı mezkûr virilüp ba'dehu 'azl olındı. Fî-Ramazân sene 1035.

Aydinî 'Abdü'llâh Efendi ḳaşaba-i İznîḳ'de Süleymân Şâh Medresesi müderrisi iken Sire kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-ḡurre-i Ramazân sene 1036.

Nürî Efendi Şaḥn Medresesi müderrisi iken Sire kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Muḥarrem sene 1038.

'Acem 'Abdü'l-ḡanî Efendi Mar'aş kâdîsi iken Şire'ye naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 8 Şafer sene 1039.

Uzun 'Abdü'l-vehḥâb Efendi Birgi'den ma'zûl iken Şire kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Muḥarrem sene 1040.

1 20 H: -S.

2 'azl olındı H: ma'zûl oldu S.

3 S 52b.

Altıbarmaq Hıyru'd-din Efendi Birgi kâdîsi iken Sire'ye naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ka'de sene 1040.

Şiddik Efendi kaşaba-i İznik'de Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Sire kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1042.

Çurd Mehemmed Efendi Hâfız Paşa Medresesi müderrisi iken Sire kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḥarrem sene 1043.

Şadık-zâde 'Abdu'llâh Efendi Medîne-i Münevvereden ma'zül iken Sire kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1044.

Husrev Paşa İmâmı Muştafâ Efendi Zâl Paşa Medresesi'nden ma'zül iken Sire kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.¹ Fî-Zî'l-ḥicce sene 1046.

İdris Efendi Kütâhiyye'den ma'zül iken Sire kâdîsi olup ba'de'l-cülüs ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1049.

Zamân-ı Devlet-i Sulṭân Murâd Hânî'de Olan Kırım Hânları [51^a]

Mehemmed Giray cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Murâd Hânî'de Kırım hânı bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1037.

Cânbeg Giray şâniyen Mehemmed Giray yirine hân olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Ramazân sene 1044.

'İnâyet Giray, Cânbeg Giray yirine hân olup ba'dehu katl olındı. Fî-Şevvâl sene 1046.

Bahâdır Giray, 'İnâyet Giray yirine hân olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî vâkı' oldu.

Devlet-i Murâd Hânî'de Olan Kıpudanlar

Receb Paşa cülüs-ı sa'âdet-me'nûslarında kıpudan bulunup ba'dehu kâ'im-ı maḳâm oldu. Fî 18² Şevvâl sene 1035.

Hâsan Paşa mîr-âḫûr iken kıpudan olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1040.

1 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

2 18 H: -S.

Cân-bolâd-zâde Muştafâ Paşa mîr-âhûrlıktan kapudan olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 13 Zî'l-hicce sene 1041.

Ca'fer Paşa bustâncıbaşılıktan kapudan olup ba'dehu Budin eyâleti virildi. Fî 3 Muharrem sene 1044.

Deli Hüseyin Paşa mîr-âhûr iken kapudan olup ba'dehu Mısr beglerbegliğine nakl olındı. Fî 5 Cumâde'l-ülâ sene 1045.

Ğara Muştafâ Paşa yeñiçeri ağası iken kapudan olup ba'dehu şadr-ı a'zam oldı. Fî 17 Şa'bân sene 1048.

Muştafâ Paşa silahdâr-ı şehriyârî iken kapudan olup cülüs-ı hümâyün-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de kapudan bulunmuş idi.

Mısr Vâlıleri

Ğara Muştafâ Paşa cülüs-ı hümâyün-ı Sulţân Murâd Hânî'de Mısr vâlısi bulunmuş idi. Ba'dehu ma'zül¹ oldı. Fî 14 Zî'l-hicce sene 1032.

Çeşteci 'Alî Paşa yeñiçeri ağası iken Mısr vâlısi olmuş idi. Lâkin ahâlî-i Mısr kabûl itmeyüp rikâb-ı şeref-i intisâba mahzâr irsâl itmeleriyle tekrâr ikinci defa² Ğara Muştafâ Paşa'ya ibkâ olındı. Fî 22³ Rebî'ül-âhîr sene 1033.

Ğara Muştafâ Paşa şâniyen⁴ ibkâ olunup ba'dehu kubbe vezâretiyle Şaruhan ve Hamîd cânibine 'asker sürmege me'mûr olmuş idi. Fî 18 Şa'bân sene 1035. Geldükde katl olındı. Fî-ğudûd-ı sene 1036.

Bayram Paşa kubbe-nişîn iken Mısr vâlısi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 9 Muharrem sene 1038.

Tabaniyaşşı Mehemmed Paşa mîr-âhûr iken Mısr hükümeti tefvîz olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 8 Rebî'ül-âhîr sene 1040.

Müsâ Paşa silahdâr-ı şehriyârî iken eyâlet-i Mısr ile çığup ba'dehu 'azl olındı. Fî 11 Zî'l-hicce sene 1040.

1 ma'zül S: 'azl H.

2 ikinci defa H: -S.

3 S 53a.

4 şâniyen H: şâniyen ikinci defa S.

Halil Paşa bustāncıbaşı iken Mışr eyāleti virilüp ba'dehu ma'zül oldu. Fî-selḥ-i Ramazān sene 1042.

Bakırcı Ahmed Paşa mîr-âḥûr iken Mışr vālisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Cumāde'l-âḥire sene 1045.

Deli Hüseyin Paşa kapudan iken Mışr eyāletine naḫl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Cumāde'l-âḥire sene 1047.

Sultān-zāde Cüvānkapucıbaşı Meḥemmed Paşa ḫubbe-nişin iken Mışr vālisi olup cülüs-ı hümayün-ı Sultān İbrāhîm Ḥānî'de Mışr vālisi bulundu.

Aḡayān-ı Yeñiçeriyān

Çeşteci 'Alî Aḡa cülüs-ı hümayün-ı Sultān Murād Ḥānî'de yeñiçeri aḡası bulunup ba'dehu Mışr vālisi oldu. Fî 14 Zî'l-ḫicce sene 1032.

Bayram Aḡa kethudābeglikden yeñiçeri aḡası olup ba'dehu vezāretle ḫubbe-nişin oldu. Fî-Muḫarrem sene 1033.

Hüseyin Aḡa silāḫdār-ı ŝehriyārî iken yeñiçeri aḡası olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḫarrem sene 1036.

'Alî Aḡa çāvuşbaşı iken yeñiçeri aḡası olup ba'dehu Ḥaleb'de fevt oldu. Fî-Zî'l-ḫa'de sene 1037.

Halil Aḡa sipāhiler aḡası iken yeñiçeri aḡalığına naḫl olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Rebî'ül-âḥir sene 1038.

Meḥemmed Aḡa -kethudā-yı Bākî Paşa- ba'z-ı ḫıdemātda istiḫdām olıduḫdan ŝoñra [51^b] yeñiçeri aḡası olup ba'dehu Erzenü'r-rüm eyāleti virildi. Fî-şa'bān sene 1038.

Mostarî Muştafâ Aḡa toḡancıbaşı iken yeñiçeri aḡası olup ba'dehu Ḥaleb vālisi oldu. Fî-Muḫarrem sene 1040.

Süleymān Aḡa -kethudā-yı Hüseyin Paşa- yeñiçeri aḡası olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-selḥ-i Rebî'ül-evvel sene 1041.

Ḥaḫḫat Ḥasan Aḡa mîr-âḥûr iken yeñiçeri aḡası olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Receb sene 1041.

Hasan Hâlifî muşâhib-i şehriyârî iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu ğuluvvi 'askerle kıatlı olındı. Fî-Şa'bân sene 1041.

Muştafâ Ağa silahdâr-ı şehriyârî iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu 'azlı olındı. Fî-Ramazân sene 1041.

Zorba Köse Mehemmed Ağa kethudâ beg iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu kıatlı olındı. Fî-Ramazân sene 1043.

Mehemmed Ağa sipâhiler ağası iken yeñiçeri ağalığına naql olunup ba'dehu 'azlı olındı. Fî-selh-i Ramazân sene 1044.

Qara Muştafa Ağa sekbânbaşı iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu kıapudan oldı. Fî 15 Receb sene 1045.

Şahîn Ağa mîr-âhûr iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu Bosna eyâleti virildi. Fî-Cumâde'l-âhîre sene 1046.

Küçük Hasan Ağa sekbânbaşı iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu Bağdâd vâlî-si oldı. Fî-Ramazân sene 1048.

Bıyıklı Muştafa Ağa rikâbdâr-ı şehriyârî iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu Haleb vâlî-si oldı. Fî-Ramazân sene 1049.

Tekeli Muştafa Ağa mîr-âhûr iken yeñiçeri ağası olup¹ zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân İbrâhîm Hânî vâkı' oldı.

---

1 S 53b.

**Şıfı'ş-şu'arâ'i ellezîne intekalü ilâ-rahmetu'llâhi te'âlâ fi-hâzibi'd-
Devleti'l-'Aliyye'**

Bu Devlet-i 'Aliyye'de şî'r ile şöhret-şi'âr olup 'ulemâ-yı 'izâm ve meşâ-yih-ı zevî'l-ihtirâm silkinde evşâf-ı sa'âdet-ittişâfları taḥrîr olunan kibâr-ı sütü-de-etvârdan mâ'adâ hırâmân-ı ravza-i Rıdvan olan şu'arâ-yı şâhib-irfânüñ tercemeleridür ki ḥurûf-ı teheccî üzre zıkr ü beyân olunur:

Emîr² [Seyyid Meḥammed]

Emîr Seyyid Meḥammed ibn Seyyid İslâm. Medîne-i Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî'den zühür ve "Emîr-i Eyyübî" demekle meşhûr olup tarih-ı 'ilmîye 'azîmet ve Ebû Sa'îd-zâde Aḥmed Efendi'den ihraz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aḳçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduğdan sonra sâlik-i semt-i kazâ ve ba'z-ı bilâd-ı celilede fermân-revâ-yı ḥükm ü imzâ olmuş idi. Pîr-i fânî iken biñ otuz beş senesi ḫilâlinde dâr-ı fenâdan güzer ve 'âlem-i 'uḳbâya sefer eyledi.

Merḫûm-ı merḳûm 'ilm ü 'irfân ile ma'lûm, gül-deste-bend-i şükûfezâr-ı ma'ârif, pîrâye-i ḫadiḳa-i zarâ'if ü leṭâ'if, şî'rde mükemmel *Divân*'ı ve ma'rifetle haylî nâm ü şânı var idi. Bu eş'âr-ı belâgat-şi'âr nezâket-i ṭab'ın iş'âr ider:

Nazm

Eşk-i 'âşıkdan yigindür didiler ırmağlar
Yardan uçurdılar âb-ı revânı tağlar

Ve lehu³

Ter düşdi meclis [içre] meger bâdeden 'arâḳ
Ḥaylî dem oldu bezmimize başmadı ayak

1 "Devlet-i Aliyye'de (yüce devlette) Allah Te'âlâ'nın rahmetine kavuşanlar."

2 Emîr S: -H.

3 Ve lehu S: -H.

Ve lehu¹

Ehl-i diller gönlüne girdüm sirişkümle Emîr
Hâkler seyl ile irer қа' rına deryâlaruñ

Baḥşî² [Selanikî Meḥemmed]

Baḥşî, Selanikî Meḥemmed Efendi'dür. Şadru'l-ifâde Ğanî-zâde Nâdirî Meḥemmed Efendi'nün âsitânesine intisâb ve şeref-i mülâzemetlerin iktisâb eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aqçe medreseden ma'zûl ve kitâbetleri hıdmetiyle meşğûl iken biñ otuz sekiz senesi hudûdında maḥmiyye-i Qoştañtı-niyye'de nâ-kâm u nâ-ümîd 'azm-i nüzhetgâh-ı cāvîd eyledi. Bu beyt güftâr-ı dürer-bârlarındandır:

Beyt

Geçmezse ne ğam top-ı elem cân-ı nizâra
Bir ḥıñn-ı ḥaşın oldu beden şehr-i Revân'a [52^a]

Pendî³ [Meḥemmed]

Pendî Meḥemmed Çelebi. Maḥmiyye-i İstanbul'da mutaşarrıf-ı cihet-i imâmet iken biñ kırk beş⁴ senesi hilâlinde 'âlem-i ervâḥa rıḥlet eyledi. Bu beyt anuñdur:

Beyt

'Adûnuñ hırmen-i 'ömrini berbâd itmedür qaşdı
Elinden nesne gelmezse eger Pendî'nün eyler âh

Beyâzî⁵ [Vardarî Meḥemmed]

Beyâzî, Vardarî Meḥemmed Efendi'dür. 'Ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve râh-ı tedrişe 'âzim olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aqçe medreseden ma'zûl iken biñ otuz altı târiḥinde maşkaṭ-ı re'si olan Vardar Yeñicesi'nde fevt oldu. Bu iki beyt anuñdur:

1 Ve lehu S: -H.

2 Baḥşî S: -H.

3 Pendî S: -H.

4 biñ kırk beş H: biñ kırk S.

5 Beyâzî S: -H.

Nazm

'Arz eyle metâ'-ı dili dildâra düşerse
Yirine düşer ol yüzi gülzâra düşerse

Yaşum gibi gözden bırağup itme fütâde
Gâhice nazâr eyle dil-i zâra düşerse

Beyâzi-i Diğer¹ [Edrinevî Sipâhî Mehemmed]

Beyâzi-i diğer, Edrinevî Sipâhî Mehemmed Beg'dür. Biñ otuz dört senesi hudûdında fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Yola düşmiş ser-i küyuñ hevâsıyla meh ü hırşîd
Birisi şubhdan gitmiş biri aḥşâmdan çıkmış

Beyânî² [İstanbulî Sipâhî Mehemmed]

Beyânî, İstanbulî Sipâhî Mehemmed Beg'dür. Biñ otuz sekiz târîhinde fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt³

Budur lâyıḳ olan şâhum cihânda ehl-i 'irfâne
Ki yaḳduğı çerâğ üstine dâ'im ola pervâne

Ḥüseynî⁴ [Edrinevî Sipâhî Ḥüseyn]

Ḥüseynî, Edrinevî Sipâhî Ḥüseyn Çelebi'dür. Biñ otuz dört senesi ḫilâlinde vâḳi' Bağdâd Seferi'nde eşnâ-yı râhda fevt oldu. Bu şi'r güftârındandır:

Nazm

Semend-i nâza o nev-res süvâr olur giderük
Kemend-i zülfine diller şikâr olur giderük

1 Beyâzi-i diğer S: -H.

2 Beyânî S: -H.

3 S 54a.

4 Ḥüseynî S: -H.

O mâh burc-ı şerefden henüz doğmuşdur
Şu'â-ı mihr-i ruhı tâbdâr olur giderük¹

Vişâli bâğına yâruñ irem diyü her sū
Sirişk-i didelerüm cüybâr olur giderük

Hayretî² [Burusevî Mehemmed]

Hayretî, Burusevî Mehemmed Efendi'dür. 'Ulemâ-yı 'aşra hıdmet ve birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseden ma'zül ve hâric elli rütbesine muntazır-ı vuşul iken biñ otuz toköz senesi hudûdında maşkaţ-ı re'si olan maħrûsa-i merķūmede fevt oldu. Bu iki beyt anuñdur:

Nazm

Reh-i 'işkuñda ķodum başumı cānum ķaldı
Luţf it ey ğamze-i dil-ber anı da bir yola ķo

Ve lehu

Hāneme gel diyü tıtdum dāmen-i yāri hele
Ey dil-i bī-çāre sa'y it tıtduğūñ āsān gele

Hayli Beg el-Burusevî³ [Aħmed]

Hayli, maħrûsa-i Burusa sükkānından olup zümre-i sipāhiyāndan Kejdehān İbrāhīm Beg'üñ ferzend-i necibi Aħmed Çelebi'dür. Sinn-i temyize resīde olduķda pederi şarıkına meylān ve dāhil-i zümre-i sipāhiyān olup sermenzil-i ser-bāzān-ı ğuzāta at sürmişdür. Bir müddetden şonra sipāh kātibi olup biñ kırk tārīhinde vezīr-i memleket-ārā Husrev Paşa ile Bağdād-ı bihişt-ābād Seferi'ne 'azimet idüp maħall-i muħārebede kendilerün na't-ı sulţān-ı kevneyn için ihţirā' eyledükleri altmış yedi beyt ķaşıde-i nūniyyeleri āħirinde bu beyt-i maţbū'ı ki:

1 H nüshasında bu beyit yoktur.

2 Hayretî S: -H.

3 Hayli Beg el-Burusevî S: -H.

Beyt

Duymaya cân-ı za'îfüm sekerât-ı mevti
Olmayam nüş idicek cām-ı memâtı sekrân

maẓmûnı üzre fark-ı serine bir ırşun işâbetiyle zümre-i şühedâya ayakdaş ol-
muşlardır. İmâm-ı A'zam hazretlerinin kadem-i şerifleri kurbinde medfündür.
Vefâtına şu'arâ-yı tâze-zebânun mümtâzı Cevrî Çelebi bu güne târih-perdâzî
olmuşdur:

Nazm

Olup leb-teşne Haylî Kerbelâ'da hün-ı a'dâya
Şehâdet cāmını nüş eyleyüp kām-ı dilin buldı

Bu mâtemgâh-ı fâniden güzâr itdükde târihin
Didi hâtif bekâya göçdi Haylî menzilin buldı¹

Merhûm-ı mezbûr ma'ârif ile meşhûr, handân-rûy u laṭife-güy, cerî vü
cesûr, şedîd² ü gayûr idi. Müretteb ü mükemmel *Divân*-ı eş'ârı vardır. Bu
ebyât andan nümunedârdur:

ez-Ḳaşâ'id-i Na't-ı Şerif

Vechi vâre teşne-i âb-ı keremün olsa cihân
Ki yüzün şuyına halk oldu senün kevn ü mekân [52^b]

Bildi çün hilkatine bâ'ış olan zātuñdur
Oldı ser-geşte o şevk ile sipih-i gerdân

Sensin ol nûr-ı Hudâ kim iki ednâ zerreñ
Biri mâh oldu cihânda biri mihr-i raşşân

Sensin ol şem'-i şebistân-ı Hudâ kim Cibril
Oldı pervâne-şifâ şevkuñ ile raşş-künân

1 دیدی هانف بقایه کوچدی خیلی منزلن بولدی

2 şedîd S: -H.

Sensin ol fâris-i meydân-ı nübüvvet ki kaçan
 Hâk resûl olduĝuna istedi a'dâ burhân

Mâha barmaĝla işâret kıilup itdün zâhir
 'Arşa-i mu'cizede şıfat-ı güy u çevgân

Göricek şa'sa-i mihr-i kefi pertâbuñ
 Sîne-çâk oldu o dem şevk ile mâh-ı tâbân

Gösterüp devr-i kamerde niçe yüzden i'câz
 Eyledün gün gibi 'âlemlere hâk dîni 'ıyân¹

ez-Ġazeliyyât

Pervâneñ iken kıadrini bil Hıyli-i zâruñ
 Mümülar yaķasın bulmayasun sen anı cânâ²

Ve lehu

Vuşlat-ı cânâneye mâni' olurmuş dem-be-dem
 Çok girer araya bir gün pîrehen başdan çıkâr

Ve lehu

Hem piyâle nâmı hem peymâne olsa vechi var
 Kıl karavaş oldu saña ey şeh-i hûbân kadeh³

Ve lehu

Ṭaĝı olup kerem elüm maḥv olmaĝa tûfân-ı ĝam
 Şabr-ı Eyyüb ister ey rûh-ı revânüm "ömr-i Nüh"⁴

Ve lehu

Urduķça cefâ kıaşırına sen nâz ile bünyâd
 Kıalbüm yıkı olup hâtır-ı a'dâ olur âbâd⁵

1 S 54b.

2 S nüshasında bu beyit yoktur.

3 S nüshasında bu beyit yoktur.

4 S nüshasında bu beyit yoktur.

5 S nüshasında bu beyit yoktur.

Ve lehu

La'l-i şîrînüñ ümîd itse 'aceb mi hâste-dil
N'eylesün olsun mı ey rûh-ı revân cândur umar¹

Ve lehu

N'ola el üzre çutarsa bizi dâ'im rindân
Bâdeveş ayağa düşmek iledür hürmetimüz²

Ve lehu

İRse tâb-ı mihr-i 'ışkuñdan dil-i nâlâna feyz
Döndürür ol zerreyi hürşîd-i nür-efşâna³

Ve lehu

La'lini bûs it diyü ol gözleri mestânenüñ
Dil şoşkar dâ'im şurâhî ağzına peymânenüñ⁴

Ve lehu

O şüh-ı tâze kaçan gelse bâğa nâz iderek
Ayağına dökülür cûylar niyâz iderek

Ve lehu

Âteş-i ruhsârı şevkıyle dinildi dil-berüñ
Süznâk olsa n'ola ey dil senüñ şi'r-i terüñ

Kâkül-i dil-ber gibi 'akluñ perîşân ideli
Bildiler ey 'aşîk-ı sevdâzede derd-i serüñ

Şöyle yandır âteş-i 'ışka vücüduñ Hayliyâ
Bulmaya a'dâ gözine çekmege hâkisterüñ

1 S nüshasında bu beyit yoktur.

2 S nüshasında bu beyit yoktur.

3 S nüshasında bu beyit yoktur.

4 S nüshasında bu beyit yoktur.

Ve lehu

Al tîğa urup gerçi raķibe nazār itdün
 Kaşduñ ben idüm sen anı cānā siper itdün

Geh dergehüñe geh der-i hicrāna düşürdün
 Derdünle beni pādīşehüm derbeder itdün

Ağyāra elün öpdürüp ey kadd-i çenārum
 Derd-i dil-i 'uşşāka yine beş beter itdün

Ƙocdurmaz idün çünki belün Hāyli-i zāra
 Ey serv niçün yoķ yire kaddün kemer itdün

Ve lehu

Dildārumı n'itdün diyü ağyāra yapışdum
 Gördüm ki güle irmez elüm hāra yapışdum

O kār-ı mey-i 'ışkuñ ile sāyeveş ey dil
 Geh yollara düşdüm gehi divāra yapışdum

Ey kāküli sünbül bir işüm çıķmadı başa
 Gerçi ğam-ı gīsün ile çok kāra yapışdum

La'lün taleb eylerken elüm zülfüñe degdi
 Bir genc-i nihān ister iken māra yapışdum

Dāğum çoğalup kār-ı ğam-ı 'ışkla Hāyli
 Bir müflis iken dirhem ü dīnāra yapışdum

Ve lehu

Alup dökmeķdedür deryā-yı dilden āb-ı ma'nāyı
 Derün-ı nādīrān-ı hāmeye dülāb-ı endişem¹

1 S nüshasında bu beyit yoktur.

Ve lehu

Yâd idüp ağyârı ben hâki ferâmûş eyleme
Olma bigâne qadîmî âşinâña yâd için¹

Ve lehu

Kızarmış lâleâsâ ruhları var ise reng aldı
O hûnı Hayli-i zâruñ vücûd-ı dâğdârından²

Ve lehu

Gözlerün gönlüm alup yir qomadı tebdîre
İki âhû bes imiş pâdişehüm bir şîre

Görmedi Hâzret-i Yûsuf bu cemâli düşde
Hüsniñ ey mâh nice qâbil olur ta'îre

Çünkü la'lün qodı dil zülfüne meyl itdi senün
Şerbet uşlatmaz o dîvâneyi çek zencîre

Hüsni insânı 'aql dâ'iresinden çıkarur
Yoşsa çekmek ne idi ol periyi teşhîre [53^a]

Şanma ey Hayli çeker dîdesine kuhl-i siyeh
'Âşîq öldürmek için zâğ virür şemşîre

Ve lehu

Da'vâ-yı 'ışqa her sözümlürdü bir güvâh
Bir kere söyledüp sözümi dînlese o şâh

Seyr-i cemâle kâkülünün mâni' olması
Şâhid degül mi olduğına bahtımuñ siyâh³

1 S nüshasında bu beyit yoktur.

2 S nüshasında bu beyit yoktur.

3 Bu beyitten sonra Revan 1446 vr. 55b, Hamidiye 939 vr. 47b'de şu beyit yer almaktadır:

Hayli qapuña geldi yeter cevri-bî-sebeb

Qalmaz tavâf-ı Ka'be kılanlarda hod günâh

Ve lehu

Hâbs itse 'aceb mi anı dil meclis-i tende
Tîr-i sitemûn aña neler itdi geçende¹

Ve lehu

Hergiz bir nazar yanuñdan ayırma şehâ beni²
Biñ cevri iderseñ eyle hemân göreyin seni³

Ve lehu

Teni pâ-mâl-i şeb-dîz-i melâmet kılmadın gerdün
Ayaqlandur bizi sâķi yetiştür cām-ı gül-günü⁴

Ve lehu

Veżân it bād-ı âhuñ geşt iderken küy-ı cânânı
Şalındurmaķ ise maķşûduñ ol serv-i hırâmânı

Degüldür hâtem-i la'inde yir yir haţţ-ı nev-bâruñ
Temâşâ kıılmaķ ister mûrlar mühr-i Süleymân'ı

Ve lehu

İşret eyler diyü hâr u has ile verd-i teri
Gonçeden geldi seher bülbüle ağız haberi

Hıfz ider gülşen-i küyuñ diyü ey gonçe-dehen
Kılıcın şaldı şabâ süsen-i bâğuñ seheri

Görinen nergis-i pür-jäle degül 'ışkuñ ile
Ağlayu ağlayu çıkdı çemenüñ dideleri

Ķan idüp eşk-i terüm sînemi çâk eylersen
Döstum saña mı işmarladılar baħr ü beri

1 S nüshasında bu beyit yoktur.

2 Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

3 S nüshasında bu beyit yoktur.

4 S nüshasında bu beyit yoktur.

Zülfi sevdâsına bel bağlayalı ol şanemün
İki yirden kuşanur Hayli-i şeydâ kemeri

De'bi¹ [Küfri Hüseyn]

De'bi, zümre-i yeniçeriyândan Küfri Hüseyn Çelebi'dür. Biñ kırk üç kırk
târîhinde İstanbul'da fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Nuqre-i eşki çıkar dâ'im gözinden sürh-fâm
Var ise kullâbdur ağıyar-ı bed-hû dostum

Deşti² [Konevî Dervîş 'Abdü'l-ḥay]

Deşti, Konevî Dervîş 'Abdü'l-ḥay'dur. Diyâr-ı 'Acem ü Hind'e seyâhat it-
dükden sonra maskat-ı re'si olan Konya'da vâkı'a³ âsitâne-i Mevlânâ'da iḳâmet
üzere iken biñ kırk senesi hudüdında dâr-ı fenâdan rihlet ve 'âlem-i uḳbâya
'azîmet eyledi. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Râ kaşlarını 'aşîka her dem dürer büker
Olmasa dil-rübâlaruñ işte bu râları⁴

Râmî⁵ ['Abdu'r-raḥmân]

Râmî, şudûr-ı devlet-i Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbi'den tercemesi *Zeyl-i*
*Aṭâyî'*de maşṭûr olan Sünbül 'Alî Efendi merḥumuñ ferzend-i ercmendi 'Ab-
du'r-raḥmân Efendi'dür. Ba'del-mülâzemet devr-i merâtib iderek pây-e-i erba'î-
ne vâşil ve andan daḥı munfaşil olduḡdan sonra biñ kırk üç kırk senesi hilâlide
İstanbul'da fevt oldu. Bu iki beyt güftâr-ı dürer-bârlarındandır:⁶

1 De'bi S: -H.

2 Deşti S: -H.

3 vâkı'a S: vâkı' H.

4 S 55a.

5 Râmî S: -H.

6 güftâr-ı dürer-bârlarındandır S: güftârındandır H.

Nazm

Yıllar geçer ki vâkı'ada görmezüz seni
Kendün gibi hayâlünü bigâne eyledün

Bâl ü perümde kalmayıcağ zerrece mecâl
Şem'-i cemâl-i hüsnüne pervâne eyledün

Zârî¹ [Noқта-zâde Ca'fer]

Zârî, İstanbulî Noқта-zâde Ca'fer Çelebi'dür. Zümre-i yeñiçeriyândan iken tarîka-i Gülşeniyye'den bî'at ve Mısr-ı Kâhire'de zâviye-i Gülşeniyye'ye hicret eyleyüp biñ kırk târîhinde belde-i merķūmede 'âlem-i 'uķbâya rıhlet eyledi. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Bu şeb ol dil-ber-i 'âlî-cenâbı h'âbda gördüm
Öninde 'arz-ı hâl itdüm ayağına yüzüm sürdüm

Şerîfî² [Kefevî 'Abdü'l-kerîm]

Şerîfî, Kefevî Seyyid 'Abdü'l-kerîm Efendi'dür. Tarîk-ı 'ilmîye 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseden ma'zûl olduğdan soñra sâlik-i meslek-i kazâ ve mâlik-i ezimme-i hûkm ü imzâ olmuş idi. Biñ kırk toķuz senesi hilâlinde İstanbul'da fevt oldu. Bu beyt güftârındandır:

Beyt

O perî hâtır-ı ma'mûrumı vîrân ister
Ėamla ünsiyetümi her dem ü her ân ister

Tab'î³ [Meħemmed]

Tab'î, 'ulemâ-yı devlet-i Sulţân 'Osmân Hânî'den tercemesi *Zeyl-i Aţâyî*'de merķūm Edîbî 'Alî Efendi merħūmuñ maħdūm-ı kihter-i ercmendi Meħem-

1 Zârî S: -H.

2 Şerîfî S: -H.

3 Tab'î S: -H.

med Efendi'dür. Ba'de'l-mülâzemet devr-i merâtib iderek kırk [53^b] aqçe medreseden ma'zül iken biñ kırk üç senesi hudûdında vedâ'-ı 'âlem-i fânî ve 'azm-i beğâ-yı câvidânî eyledi. Bu iki beyt güftârındandır:

Nazm

Şikâr itdün gönül murğın hemân h'âr olduğum qaldı
Esîr-i bend-i fitrâk ü nigünsâr olduğum qaldı

Ne öldürdün ne âzâd eyledün murğ-ı dil-i zârı
Miyân-ı dâm-ı zülfünde giriftâr olduğum qaldı

'Alimî' [Çorlulu Kâsım]

'Alimî, Çorlulu Kâsım Efendi'dür. Ba'de'l-mülâzemet devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aqçe medreseye mevşül ve andan dağı ma'zül olduğdan sonra tarîk-ı kazâya sülûk eyleyüp biñ otuz yedi târihinde Aydos qaşabasında qâdî iken fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Bî-çâre 'Alimî de kulumdur dimez olduñ
Bu cevre nedür bâ'ış ü bâdî diye cânâ

'Arifi [Sa'adet Giray]

'Arifi, Qırım hânı iken biñ yedi târihinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyleyen Ğâzî Giray'ın ferzend-i kihteri² Sa'adet Giray'dur. Biñ kırk beş senesi hudûdında birâder-i mihteri 'Înâyet Giray hân iken 'işyân üzere olan mîrzâlardan biri merqûmı şehîd itmiş idi³. Bu iki beyt anuñdur:

Nazm

Ğamzeñ girişme hayline sultân-ı fitnedür
Çâh-ı ruhuñ fütâdeye zindân-ı fitnedür

1 'Alimî S: -H.

2 kihteri S: kemteri H.

3 itmiş idi H: itmişdür S.

Cân u dil oldı küştesi şemşîr-i ğamzenüñ
Raḥm eyle anlara ki şehîdân-ı fitnedür

[Kavlı]¹ [Ergenevî Dervîş Muştafâ]

Ķavlı, zümre-i dervîşân-ı Bektaşîyân'dan Ergenevî Dervîş Muştafâ'dur. Biñ otuz iki târîhinde kaçaba-i merķümede fevt oldı. Bu beyt anuñdur:

Beyt

O meh-i bedr-i dücâ va'de-i didâr itdi
Ķavliyâ bu gice gözden şavagör uyḥuyı

Kerîmî² ['Abdü'l-kerîm]

Kerîmî, Sulṭân Murâd Ḥân-ı Şâliş meşâyihı 'idâdında tercemesi *Zeyl-i 'Atâyyî*'de sebķ iden Şeyḥ Ya'ķûb Efendi-zâde Şeyḥ Sinân Efendi'nüñ maḥdüm-ı ercmendi 'Abdü'l-kerîm Efendi'dür. Târîķ-ı 'ilme sevķ-ı râḥile-i 'azîmet ve Şeyḥü'l-İslâm Bustân-zâde Meḥemmed Efendi'den ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırķ aķçe medreseden ma'zül³ olduķdan sonra semt-i kaçâya râzi ve Rümili ķalem-revinde birkaç manşiba ķâđi olmuş idi. Biñ kırķ dört senesi ḥudûdında fevt oldı. Bu ebyât güftârındandır:

Nazm

Ķayra dil virmeyüp eylerse saña n'ola⁴ nazâr
Sendedür gönli gözi 'aşîķuñ ey nür-ı başâr

Ve lehu

Ol âhüyı eger mestâne şayd idüp düşürdüñse
Bu 'âlem şaydgâhında anuñ gibi şikâr olmaz

Ve lehu

Ögme şarâbı zemm idüp efyünü sâķiyâ
Açdurma ehl-i keyfe ķutunuñ kapâģını

1 Bu biyografi S nüshasında yoktur.

2 Kerîmî S: -H.

3 S 55b.

4 saña n'ola H: n'ola saña S.

Nâziükî¹ [İstanbulî Mehemmed]

Nâziükî, İstanbulî Mehemmed Efendi'dür. Şadr-ı vâlâ-ı kadır Bustân-zâde Mehemmed Efendi âsitânesine intisâb ile şeref-i mülâzemetlerin iktisâb eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk akçe medreseye vâsıl ve andan dağı munfaşıl olduğından sonra sâlik-i semt-i kazâ ve mâlik-i ezimme-i hükm ü imzâ olmuş idi. Biñ otuz iki senesi hudûdında Ereğ kaşabası kâdîsi iken fevt oldu.

Mezbûr ma'ârif-i 'ilmiyye ile meşhûr idi. Müretteb ü mükemmel *Divân*'ı vardır. Bu eş'âr güftâr-ı dürer-bârındandır:

Nazm

Şağınsun âteşinden bu dil-i pür-tâb u süzânun
Yüzi şuyıyla çursun döstüm şemşir-i bürrânun

Ve lehu

Alalum nağd-i dil ü cân ile 'ışık-ı yârı
Neye mâlik olur ey dil görelüm ağıyârı

Ve lehu

Elinde gönçe çurmadı nihâlün 'işe ruşatdur
Bahârün hükmini virdi yine nev-rüz-ı sulţânî

Nefî² ['Ömer]

Nefî, Erzenu'r-rûmî 'Ömer Beg'dür. Divân-ı hümâyün-ı sulţânide ma'den muğâta'acısı olmuş idi. Tab'ı hicv ü tezyife mâ'il olmağın biñ kırk dört Şa'bân'ında cizye muğâsebecisi iken gâzab-ı husrevânîye mazhar olmağla katılınıp [54^a] deryâya atıldığında zamânesi şu'arasından biri ber-vech-i ta'miye bu târihi dimişdi:

Beyt

Nâ-gehân bir ekisikli didi târihin
Âh kim kıydı felek Nef'i gibi üstâda³

1 Nâziükî S: -H.

2 Nefî S: -H.

3 أه کیم قیدی فلک نفعی کبی استاده

Tārîh-i Dîger Geçdi *Sihâm-ı Kazâ*¹

Türkî ve Fârsî müretteb ü mükemmel *Dîvân-ı eş'arı* ve hicv ü hezliyyâtda *Sihâm-ı Kazâ* nâm güftârı vardır. Bu eş'ar *Dîvân-ı* belâgat-şî'arından intihâb olındı:

ez-Şaşâ'id

Her ma'nî-i laţîf ki cāndan nişān virür
Ta'bîr idince tab'um anı nazma cān virür

Her nazm-ı dil-firîb ki benden şudûr ider
Lafzı cemâl-i şâhid-i ma'nâya ān virür

Tab'um 'arûs-ı ma'nâya meşşâtalık ider
Endişem āyîne kalemüm sürmedān virür

Ve lehu

Cûyları devr iden taraf-ı çemenzârî yahûd
Mâ'i pervâz ile naţ' olmuş yeşil hârâ mıdır

Vaşf-ı bû-yı hulqı mı saţr-ı haţ-ı şâ'irde yâ
Mevc-i deryâ-yı sühanda 'anber-i sârâ mıdır

Ma'ni-i rengîn mi lafz-ı âbdârumda yâhûd
Sâgar-ı mînâya konmuş lâlegün şahbâ mıdır

Ve lehu

Dil-teşne cihân meşreb-i pâkindeki luţfa
Güyâ çemen-i 'aleme bir âb-ı revāndur

Güyâ ki gülistân-ı sühandur bu şaşîdem
Her nüktesi bir gönçe-i bî-hâr u hâzāndur

---

1 كچدى سهام قضا

Her mışra'ı yâ bir şanem-i nev-ḥaṭ-ı mevzûn
Endişe-i bârikim aña mûy-ı miyândur

Ve lehu

Şanmañ ki felek devr ile şâmı seher eyler
Her vâkı'anuñ 'âkıbetinden ḥaber eyler

Gerdûn meger âsûde midür kendi kederden
Devrân aña da mihrini pür-niŝter eyler

Gün başına bir ḥil'at-i dîbâ virür ammâ
Dâmânını âlüde-i ḥûn-ı ciger eyler

Ve lehu

Ol nükte ki endişesi taḥḳîk-nümâdur
Mazmûn-ı ḥaṭ-ı dil-ber-i ferḥunde-liḳâdur

Ya'nî ki ḥaḳîḳatde ruḥ-ı pâk-i ḥaṭ-âver
Ehl-i nazara nüşha-i esrâr-ı Hudâ'dur¹

Dil bağlamazuz biz girih-i zülfine zîrâ
Âzâde sere ḳayd-ı ta'alluḳ ne belâdur

Ammâ ki ḥayâl-i ḥaṭı gitmez gözimüzden
Güyâ ki ğubâr-ı der-i şadru'l-vüzerâdur

Bâd-ı çemen-i ḥulḳı ki bir ŝemmesi anuñ
Ser-mâye-i bû-yı dem-i müşkîn-ŝabâdur

Bir mülke güzâr itse şanur ḥalḳı o mülküñ
Olduḳları yir memleket-i Çîn ü Hıṭâ'dur

Ey şaf-der-i Cem-kevkebe kim cevher-i medhûn
Pîrâye-i şemşîr-i zebân-ı şu'arâdur

Taklîd ile olmaz bu kadar lezzet-i güftâr
Bu lehçe-i pâkîze bâña dâd-ı Hüdâ'dur

Ve lehu

'Uğde-i ser-rîşte-i râz-ı nihânîdür sözüüm
Silk-i tesbîh-i dür-i seb'â'l-meşânîdür sözüüm

Âyet-i nûn ve'l-kalem¹dür muşhaf-ı sinemde yâ
Rüstem-i endişemûn tîr ü kemânîdur sözüüm

Bir gülistândur hayâlüm dil şüküfte bülbülü
Ol gülistânun laţîf âb-ı revânîdur sözüüm

Bir şebistândur devâtum hâme rengin hâdimi
Ol şebistânun 'arûs-ı dilsitânîdur sözüüm

Hâk-i pâyüm sürme eylerse 'aceb mi rûzgâr
'Unşur-ı rûh-ı Kemâl-i İsfahânî'dür sözüüm

Ve lehu

Bahâr irdi yine düşdi leţâfet gülsitân üzre
Yine oldı zemînün luţfi ğâlib âsmân üzre

Yine her lâle bir şem'-i mu'anber yaqdı devrinde
Şehâb-ı 'anber-efşân oldı peydâ büstân üzre

Yine çıkdı beyâza naqşı her serv-i gül-endâmuñ
Şarıldı yâsemen şâh-ı nihâl-i ergavân üzre

1 Kur'an-ı Kerim, Kalem Sûresi 68/1, ﴿ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ "Nün. Kaleme ve (kalem tutanların) yazdıklarına andolsun ki,"

İder şâh-ı bahâruñ dirhem-i bî-sikkessin cârî
Döker ezhâr-ı bādâmı şabâ âb-ı revân üzre

Dizildi kaçre-i şebnem ser-â-pâ berg-i süsende
Kaçâr-ı cevher-i ma'nâ gibi tîğ-ı zebân üzre

Ve lehu

Şabâ çevgân idince turre-i pertâb-ı dildârı
Gelüp 'aşıklarun bir yire top oldu dil-i zârı

Görüp düd-ı derünün halka halka bülbül-i zâruñ
Hevâdan öğrenür murğân-ı gülşen 'ilm-i edvârı [54^b]

Degüldür lâle yir yir zâhir oldu andan âteşler
Zamâne tutdı çarh-ı âftâba tîğ-ı kühsârı

ez-Ğazeliyyât

Öyle mi nâzük geçer ol ğamze-i cādū-firîb
'Aşıka zaħm urduğın idrâk ide anuñ raķîb

Ve lehu

Göz uciyla 'aşıka ki luḡf ider gâhî 'itâb
Bir su'âle yir kıomaz ol ğamze-i hâzır-cevâb

Ve lehu

Bir yüzden olur yâr ile üslûb-ı maħabbet
Ḥaṭṭıyla irişdi hele mektûb-ı maħabbet

Güy-ı zaķanuñ seyr ideli mâ'i kıabâda
Ağdı göge ħurşîd gibi tîb-ı maħabbet

Ve lehu

Felekde mişli yok bir mâh-ı mihr-efrûzımız vardur
Güzel sevmekde ey dil tîlî'-i firûzımız vardur

Ve lehu

Bâde-i 'ışka hüm olmuş bir tabî'atden çıkar
'Âlemi mest itse ey Nef'î n'ola eş'arımız

Ve lehu

Yine sen istedigün yirde gezersin güzelüm
Cismimiz yok yire yolunda hemân hâk iderüz

Ve lehu

Olduk esîr-i nîm-nigâh teğâfûlün
Bir kayda dahı düşmeyelüm çözme kâkülün

Ve lehu

Sînemi deldi müjeñ oqları çok cânuma dek
Söyle ebrû-yı kemândârûña tutsun çekerek

Ve lehu

Ṭûṭi-i mu'cize-güyem ne disem lâf degül
Çarhıla söyleşemem âyinesi şâf degül

Ve lehu

Biñ var ola hicrânun ile sînede dâgum
Çoğdur güzelüm devlet-i 'ışkuında çerâgum

Şevk-ı mey-i la'lünle kadeh gitmez elümden
Mey-hâneye varınca yire degmez ayağum

Ve lehu

Bend oldu görince o şehün zülf-i dü-tâsın
Âhîr yelerek bād-ı şabâ buldı belâsın

Ve lehu

Nice bir dil gam-ı zülfünle perişân olsun
Göreyin zülfünî kim hâk ile yeksân olsun

Ve lehu

Çalmazsa ger ol gūşe-i dāmān elimüzde
Elden ne gelür çāk-i girībān elimüzde

Ve lehu

Kākülün de çıqđı başdan fikr-i dūr-ā-dūr ider
Päyüne yüz sürmege zülf-i semensālar gibi¹

Hāşimî² [Burusevî Meḥemmed]

Hāşimî, Burusevî Seyyid Meḥemmed Çelebi'dür. 'Ulemā-yı kirāma ḥıdmet ve birinden ihrāz-ı şeref-i mülāzemet eyleyüp devr-i medāris-i mu'tade ile kırk aqçe medreseden ma'zül olduqdan sonra kuzāt-ı sencide-şifāt zümresine vuşul bulmuş idi. Biñ otuz yedi senesi hilālinde İstanbul'da fevt olduqda Kesbî Çelebi bu güne târiḥ dimişdür:

Mısrā'

Hāşimî geçdi **sürür-ı şu'arā³**

Mezbūr ma'arif ile meşhūr olup hoş-edā şā'ir olduğından mā'adā târiḥ-güy-luqda daḥı mahāreti zāhir idi. Müretteb *Divān-ı eş'arı* vardır. Bu ebyāt andan nümünedārdur:

Nazm

O mihrün ruḥları vaşında maḥla'lar idüp inşā
Cemāli semtine yüz tıtdum ol dem medḥ ile güyā

Ve lehu

Cihānda 'ilm kefdē gösterüdüüm ben yed-i beyzā
Eger el iline baqar diyü ta'n itmese a'dā

1 S 56b.

2 Hāşimî S: -H.

3 هاشمی کچدی سرور شعرا

Ve lehu

Midâdı âb-ı hayvân olmuş enfâsı dem-i 'Îsâ
Bölük kâtibleri şimdi iderler mürdeler ihyâ

Ve lehu

Geçerken cām-ı mey şundum gelüp nüş itdi ol âfet
Gelince böyle gelse âdemün ayağına devlet

Ve lehu

'Âkıl iseñ rızık için gerdün-ı dūna egme ser
Âsyâbâsâ yūri var etmegün taşdan çıkar

Ve lehu

Muķīm-i hāne-i dil dā'imā fıkır-i vişālüñdür
Gönülde ğayrı kimse zann iderseñ ol hayâlüñdür

Ve lehu

Baña pā-būsı yeter sīnesin ister eller
Kāmil ayakda kalur nākış olan şadra geçer

Ve lehu

Raķībe Hāşimī didüm nedür hālün görünmezsün
Didi emvâc-ı deryâ-yı felâket başdan aşmışdur

Ve lehu

Ey gönül var 'ilm-i vefķ öğrenmege şarf it emek
'Âķıbet zirâ raķībün "ömrine ķonmaķ gerek

Ve lehu

İster raķīb derdine tīmār ey melek
Aña eger maħalli düşerse ķılıç gerek

Ve lehu

Başuma buñlar getürdi dime derd-i 'ışķ-ı yâr
Buña râziyüz Hudâ dahı beterden şaķlasun

Ve lehu

Hâk içre bir güher bulamazsun benüm gibi
Gözden geçür bu 'âlemi ğırbâl alup ele

Ve lehu

N'ola destân olursañ hüs-n-i hulk ile güzellerde
Zebânuñla benânuñ söylenür ellerde dillerde [55^a]

Ve lehu

Seferden kalmayup gitmek dilermiş didiler yârı
Ol olmayınca hübânuñ neye yarar қalanları¹

---

1 S 57a. (boş) S 57b.

**ṬABAQA-İ HEŞTDEHÜM-İ EZ-ṬABAKÂT-I
SELÂṬİN-İ ÂL-İ 'OSMÂN DEVLET-İ SULTÂN
İBRÂHİM HÂN İBN ES-SULTÂN AḤMED HÂN
'ALEYHİMÜ'R-RAḤMETÜ VE'L-ĞUFRÂN'**

Bu Devlet-i 'Aliyye'de devre-i cām-ı hayâtları tamâm olan 'ulemâ-yı 'izâm ve meşâyih-ı kirâm hâzarâtınuñ menâkıb-ı celileleridür ki sinîn-i vefeyâtları tertibi üzre zikr olunur.

Monlâ AḤmed-zâde Nüh Efendi

el-Mevlâ Nüh ibnü'l-mevlâ Şemsü'd-dîn AḤmed el-Enşârî. Şudûr-ı devlet-i Sultân Meḥemmed Hân-ı Şâliş'den 'ilm ü fazl-ı bî-kerân ile mevsûm olup tercemesi *Zeyl-i 'Atâyyî*'de merķûm Şemsü'd-dîn Monlâ AḤmed el-Enşârî merḥûmuñ maḥdûm-ı ercmendi ve Şeyḥü'l-İslâm Şun'u'llâh Efendi'nün dâmâd-ı sa'âdetmendi şadr-ı 'âlî-ķadr Nüh Efendi'dür. Vâlid-i vâlâ-güherlerinden taḥşil-i ma'ârif ü 'ulûm ve tekmil-i levâzım-ı manṭûķ u mefhûm eyledükdeñ soñra ba'z-ı 'ulemâdan şeref-i mülâzemetle be-kâm ve kırķ aķçe medresede müdâreseyi itmâm eyleyüp biñ dört Şevvâl'inde Ṭursun-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Nişancı Paşa-yı Cedid Medresesi'ne hâric ile 'âric olmışlar iken sene-i mezbûre Zî'l-ķa'de'sinde 'azl ihtiyâr itmeleriyle medrese-i mezbûre Cenâbî-zâde Meḥemmed Efendi'ye tevcih olındı. Biñ sekiz Zî'l-ķa'de'sinde Aḥî-zâde Yahyâ Efendi yirine Hânķâh Medresesi'n cāygâh eyleyüp on Şa'bân'ında Şirvânî Şerif Efendi yirine Hâşekî Sultân Medresesi ile taḥşil-i şevket ü şân itmişler idi. On bir Ramazân'ında Şahn-ı Şemâniyye'den biri in'âm, on üç Cumâde'l-ülâsında Üsküdar Vâlide-si Medresesi ile maķziyyü'l-merâm olup bu iki rütbede selef-i sâlifleri Aḥî-zâde Efendi'yi ta'ķib itdiler. On dört Zî'l-ḥicce'sinde selefleri Şerif Efendi yirine Vâlide-i Sultân Meḥemmed Hân Medresesi'ne vâsıl, on beş Rebî'ül-âḥir'inde Niksarî-zâde Maḥmûd Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den birinde murabba'-nişin-i mesned-i efâzıl olmuşlar idi. On yedi Zî'l-ķa'de'sinde 'Alî Çelebi-zâde 'Abdu'llâh Efendi'nün def'a-i şâniyesi yirine maḥrûsa-i Selanik hükümeti tefvîz olunup on toķuz Şafer'inde Şerif Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Şâm-ı

1 "Allah'ın rahmeti ve bağıslaması üzerine olsun."

cennet-meşâm kazâsına naklle ikrâm ve yirlerine H'âce-zâde Şâlih Efendi müteşaddî-i icrâ-yı aḥkâm kılındı. Yigirmi Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine şâniyen 'Az-mî-zâde Muştafâ Efendi vaşl olındı¹. Yigirmi üç Cumâde'l-ülâsında hâlefleri Şâlih Efendi yirine Mısr-ı Kâhire kazâsıyla kevkeb-i iḳbâli bâhire olup yigirmi beş Şafer'inde ma'zül ve yirlerine selef-i² sâlifleri Edrine kâdîsi Şerîf Seyyid Meḥemmed Efendi menḳül, anlaruñ yirine Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâdîsi 'Alî Çelebi-zâde 'Abdu'llâh Efendi mevşül olup ve anlaruñ yiri Hısm Yahyâ Efendi'ye virildükde kabûl itmemele Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi nâ'ilü'l-me'mül oldu. Otuz bir Rebî'ül-evvel'inde Ebu's-su'üd-zâde Meḥemmed Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa kazâsı tevcih olunup sene-i mezbûre Ramazân'ında 'azl ve yirlerine Aḥî-zâde Maḥmûd Efendi vaşl olındı. Otuz üç Zî'l-ḥicce'sinde İstanbullî 'Alî Efendi yirine Edrine kâdîsi olmişlar idi. Otuz beş Muḥarrem'inde 'azl olunup manşib-ı mezkûr Münşî 'Abdü'l-kerîm Efendi'ye erzânî görüldi. Otuz sekiz Ramazân'ında Ebü Sa'id Meḥemmed³ Efendi def'a-i şâniyesi yirine İstanbul'a ḥâkim ve revnaḳ-efzâyı maḥâfil ü maḥâkim oldılar. Otuz çokuz Zî'l-ḳa'de'sinde ma'zül ve yirlerine Ḳaba Receb Efendi mevşül olup bunlara Ḥayrüd-dîn Efendi manşibı olan Birgi kazâsı arpalık iḥsân olındı. Kırk iki Zî'l-ḥicce'sinde [55^b] H'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi def'a-i şâniyesi yirine Anaḫolî şadâreti iḥsân olunup arpalıklarî Çivi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi'ye virildi. Kırk beş Receb'inde bilâ-taḫallül 'azl, selefleri H'âce-zâde Efendi yirine nâ'il-i şadâret-i Rûm ve vâşıl-ı ḡâyetül-ḡâyât-ı merûm olduklarında yirlerine İstanbul kâdîsi Ḳara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi menḳül ve anlaruñ yirine Mu'îd Aḫmed Efendi mevşül oldu. Kırk altı Zî'l-ḳa'de'sinde müteḳâ'id ve yirlerine selef-i sâlifleri Ebu's-su'üd-zâde Meḥemmed Efendi müteşâ'id oldu. Bunlar âsûde-ḫâl ve müreffehül-bâl ḡüşe-nişin-i râḫat iken biñ elli Muḥarrem'inde zevraḳ-ı vücûdî lücce-i tûfân-ı ecelden ḫalâş olmayup bi'l-âḫire keştiyân-ı rûḫı sâhil-i semt-i cinâna revân oldu.

Ol monlâ-yı zî-şân maḫdûm-ı ma'âlî-nişân, vârid-i ḫavz-ı 'ilm ü 'irfân ve vâşıl-ı ser-çeşme-i taḫḳîḳ u iḳân,⁴ mu'tedilü'l-aḫkâm, maḫzar-ı ikrâm-ı kirâm, aḫlâḳ-ı kerîme şâhibi, ḫüsn-i şenâ ḫâlibi, saḫî vü kerîm, ḫalîm ü selîm idi.

1 olındı H: oldu S.

2 S 58a.

3 Meḥemmed H: -S.

4 iḳân S: itḳân H.

Qara Şükru'llâh Efendi Dâmâdi Hüseyn Efendi

el-Mevlâ Hüseyn. Vilâyet-i Karaman dâhilinde Akşehir nâm belde-i meşhûreden nümâyân ve 'ulemâ-yı 'aşrından taḥşîl-i 'ilm ü 'irfân eyleyüp ba'z-ı kibâr-ı ṭarîḫa intisâb ile şeref-i mülâzemetlerin iktisâb itmiş idi. Devr-i merâtib iderek kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz toḫuz Receb'inde Mûsâ Efendi yerine Fethiyye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi i'tâ olunup müştâgîl-i 'ilm ü 'ibâdet iken biñ elli Rebî'ü'l-evvel'inde rihlet idüp medrese-i maḥlûlesi Aḫî-zâde Meḥemmed Efendi'ye 'inâyet olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr kemâl-i 'ilm ü taḫvâ ile meşhûr, âti't-terceme Qara Şükru'llâh Efendi ile 'aḫd-i peyvend-i muşâheret itmeḡin "Qara Şükru'llâh Efendi Dâmâdi" demekle şehîr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı şâgîr ü kebir olmuş idi.

Kürd Kâsım Efendi

el-Mevlâ Kâsım. Menba'-ı yenâbî'-i faẓl u kemâl, maḫsem-i siḫâm-ı 'ilm ü efdâl olan diyâr-ı Kürdistan'dan nümâyân ve ol ḫuṭr 'ulemâsından taḥşîl-i en-vâ'-ı faẓl u 'irfân itdükden soñra dâri'ü'l-mülk-i İstanbul'a âzim ve mecâlis-i şudûr-ı 'ulemâya mülâzım olup Ebu'l-meyâmin Muṣṭafâ Efendi'den şeref-i mülâzemeti nâ'il ve ṭarîḫ-ı tadrîse mâ'il olduḡda 'alâ-ḫasebî'r-resm iḫrâz-ı merâtib iderek kırk akçe medreseden¹ ma'zûl iken biñ on yedi Cumâde'l-ülâsında Küçük Maḫmûd-zâde 'Abdu'llâh Efendi yerine Ḥayrû'd-dîn Paşa Medresesi'ne şeref-baḫşâ, on toḫuz Ramazân'ında Qara Mûsâ Efendi yerine Sinân Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ olup yigirmi iki Ramazân'ında Kâḫî-zâde Şeyḫî Efendi yerine Pîri Paşa Medresesi ile taḥşîl-i 'izz ü 'alâ itdiler. Yigirmi üç Zî'l-ka'de'sinde Minkârî 'Ömer Efendi yerine Ğazanfer Aḡa Medresesi'ne ḫıyâm, yigirmi beş Rebî'ü'l-evvel'inde Manav 'Abdü'l-bâḫî Efendi yerine Şaḫn-ı Şemâniyye'den biriyle ikrâm olındılar. Yigirmi altı Rebî'ü'l-evvel'inde Kesriyyeli Maḫmûd Efendi yerine Edrine Bâyezîdiyyesi ile ḫadri mezîd olup yigirmi yedi Receb'inde Nâ'ib Meḥemmed Efendi yerine Üsküdar'da vâkı'a Vâlide Sulṭân Medresesi iḫsân, yigirmi toḫuz Rebî'ü'l-âḫîr'inde Ḥ'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi yerine Ebâ Ey-yüb-i Enşârî Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Cumâde'l-âḫîre'sinde Medâris-i Süleymâniyye'nün birinde selefleri Ḥ'âce-zâde Efendi'ye ḫa-

1 S 58b.

lef ve mazhar-ı ihsân u luṭf oldılar. Otuz Şevvâl'inde Ḥasan Beg-zâde Muştafâ Efendi yirine Ḥalebü's-sehbâ kazâsı i'tâ olunup otuz iki Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine selef-i sâlifleri Nâ'ib Meḥemmed Efendi mevşûl oldu. Otuz dört Cumâde'l-âhîre'sinde Riyâzî Meḥemmed Efendi yirine Mısr-ı Ḳâhire kazâsıyla râyet-i iclâli zâhire olmuş idi. Otuz beş Cumâde'l-âhîre'sinde [56^a] ma'zûl ve yirlerine Şâm kâdîsi Ḳara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi menkûl, anlaruñ yirlerine Mu'îd Aḥmed Efendi mevşûl oldu. Otuz sekiz Şa'bân'ında İdrîs Efendi manşıbı olan Birgi kazâsı arpalık virilüp otuz toḡuz Receb'inde selef-i sâlifi Ḳâdî-zâde Efendi yirine Edrine pâyesi zamîmesiyle Selanik kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Arpalıkları ber-vech-i mevleviyyet Ḥayrû'd-dîn Efendi'ye tevcih olındı. ḲırḲ Cumâde'l-âhîre'sinde 'azl ve yirlerine Bahâyî Meḥemmed Efendi vaşl olındı. ḲırḲ iki Rebî'ül-evvel'inde Aḥî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine bi'l-fi'l dârü'n-naşr ve'l-meymene Edrinetü'l-maḥmiyye kazâsı ihsân olunup ḲırḲ üç Rebî'ül-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine Mu'îd Aḥmed Efendi vâşıl oldu.¹ ḲırḲ sekiz Muḥarrem'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine İstanbul kazâsı hükümeti tefvîz olunup ḲırḲ toḡuz Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine 'Abdü'r-raḥîm Efendi ḥâkim-i İstanbul oldu. Biñ elli Rebî'ül-âhîr'inde rûz-ı kâsım-ı eceli resân ve bâd-ı şarşar-ı fenâ vezân olduḡda gulüvv-feşâri-i mergele beste-dem ve ġavṭaḡor-ı deryâ-yı 'adem oldu. Câmî'-i Ebu'l-fetḡ ebvâbından Boyacılarḡapusu Ḳurbinde medfûndur. Sinîn-i 'ömrleri 'ıḡd-ı 'âşire bâliḡ idi, diyü mervîdür.

Monlâ-yı² mezbûr fezâ'il-i 'ilmiyye meşhûr, 'iffet ü nezâhetde bî-bedel, 'ilm ü 'amelde ḡarb-ı meşel, sâlik-i râh-ı erbâb-ı ḡaḡîḡat, câmî'-i şer'ât u ṭarîḡat, merd-i kâmil, ferd-i şâmil idi. Ṭarîḡa-i Naḡş-bendiyye meşâyihundan sâbıḡut-terceme Emîr-i Buḡârî Zâviyesi şeyḡi Ḥ'âce Fazlu'llâh Efendi ile 'aḡd-i peyvend-i muşâheret itmişler idi.

Hüdhüd 'Abdü'l-ḡâdir Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-ḡâdir. 'Alâ'iyye diyârından zuhûr ve "Hüdhüd 'Abdü'l-ḡâdir Efendi" dimekle meşhûr olmuş idi. Şeyḡül-İslâm Ḥ'âce-zâde Meḥemmed Efendi'den mülâzım ve medâris-i 'ilmiyyede müdâreseye müdâvim olup ḲırḲ aḡḡe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi altı Şev-

1 olındı H: oldı S.

2 Monlâ-yı H: Mollâ-yı S.

vâl'inde Kürd İbrâhîm Efendi yirine Tûti Laţîf Medresesi ile¹ taltîf olunup yigirmi tokuz Şafer'inde Kâţîfeci-zâde Aĥmed Efendi maĥlûlinden Yaylaĥıyye-i İznik Medresesi'nde seccâde-nişîn-i ders ü taĥkîk oldılar. Otuz iki Şa'bân'ında Muĥarrem Beg-zâde Aĥmed Efendi maĥlûlinden Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görülüp otuz dört Şafer'inde Ser-maĥfil-zâde Meĥemmed Efendi yirine Ĥadîce Sulţân Medresesi iĥsân, sene-i mezkûre Zî'l-ĥicce'sinde Burhân Efendi yirine medâris-i Şaĥn'ın birine şâyân olmuşlar idi. Otuz beş Şafer'inde Dervîş Efendi yirine maĥrûsa-i Burusa'da Ğâzî Ĥudâvendigâr Medresesi'ne gönderilüp kırk Zî'l-ĥicce'sinde Kâđî-zâde Meĥemmed Efendi maĥlûlinden Ĥânkâĥ Medresesi'n tekyegâĥ eylediler. Kırk iki Muĥarrem'inde Ĥâlîcı-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi yirine Ĥâşekî Sulţân Medresesi ile ta'zîm, kırk üç Muĥarrem'inde Ğül Muştafa Efendi yirine maĥmiyye-i Edrine'de Sulţân Selîm Medresesi ile tekrîm olunmuşlar idi. Sene-i mezkûre Ramazân'ında Seyrek-zâde Seyyid Yûnus Efendi yirine Ĥâkânîyye-i Vefâ'da ferş-i seccâde-i ifâde eyleyüp kırk sekiz Şevvâl'inde Anĥaravî Es'ad Meĥemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymânîyye'den biriyle tekmi'l-i devre-i merâtib itdiler. Elli Cumâde'l-ülâsında Atlu Dâvûd Efendi def'a-i şâniyesi yirine İzmir ĥazâsı ĥükûmeti tefvîz olunmuş iken eşnâ-yı râhda marîz olup Maĥnisa'ya vuşûl bulduĥda murĥ-ı rûĥı ĥafesi-tenden pervâz ve nihâl-i cinân üzre evkârı iĥrâz eyleyüp ol beldede defn olındı. Manşıb-ı maĥlûle Ĥaleb kâğisi Muşliĥü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâĥ Efendi menĥûl, anlaruñ yirine Ĥûsâm-zâde [56^b] 'Abdu'r-raĥmân Efendi mevşûl oldu.

Merĥûm-ı merĥûm fazîlet-i 'ilmiyye ile ma'lûm, evzâ' u eţvârı müsellem, pâk-i'tiĥâd âdem idi.

Aĥî-zâde Meĥemmed Efendi

el-Mevlâ Meĥemmed ibnü'l-mevlâ Maĥmûd. Devlet-i Sulţân Murâd Ĥân-ı Râbî' 'ulemâsından tercemesi *Zeyli-ı Atâyyî*'de sebĥ iden Aĥî-zâde Maĥmûd Efendi'nün maĥdûm-ı maĥmûdü'l-ĥişâlidür. Taĥşîl-i envâ'-ı ma'ârif ü 'ulûm ve tekmi'l-i ser-mâye-i mantûĥ u mefhûm itdükde ba'z-ı 'ulemâdan şeref-i mülâzemeti vâşıl ve devr-i medâris iderek kırk aĥçe medreseden munfaşıl olduĥdan soñra bin otuz tokuz Zî'l-ĥicce'sinde Ürgübî Seyyid Maĥmûd Efendi yirine Ĥayrû'd-dîn Paşa Medresesi virilüp kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Tatar

Muştafâ Efendi yirine Hüseyn Efendi Medresesi'ne hareket itmişler idi. Kırk toğuz Muharrem'inde Hânım-zâde Hasan Efendi yirine Zâl Paşa Medresesi'ne irtikâ, elli Cumâde'l-ülâ'sınıñ altıncı günü Kara Şükru'llâh Efendi Dâmâdı Hüseyn Efendi maḥlûlinden Fetḥiyye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi'ne i'tilâ eylemişler¹ iken mâh-ı mezbûruñ evâsıtında bunlar daḥı selefleri gibi 'âlem-i fâniden intikâl ve² dârü'l-cinâna irtihâl ile aḥbâbı giryân ve medrese-i maḥlûle ile Handân Efendi ḥandân oldu.

Beyt

مصائب قوم عند قوم فوائد
فوائد قوم عند قوم مصائب³

Mevlânâ-yı merḳûm maḥdûm-ı ma'âlî-rüsûm, düdmân-ı ḥânedân-ı ka-dîm, şâhib-i ṭab'-ı selîm idi.

Bosnevî 'İsâ Efendi

el-Mevlâ 'İsâ. Hâk-i pâk-i Bosna'dan mânend-i säye-i serv-i ra'nâ büstân-ı vücûda üftâde⁴ ve mişâl-i berg-i gül-i zîbâ gülistân-ı şühûda rû-nihâde olup kıble-nümâ-yı ḳalb-i meyyâlî taḥşîl-i 'ilm ü 'irfâna mâ'il ve rû-be-râh-ı südde-i fezâ'il-penâh-ı efâzil olmağın ser-ḥadd-i İslâm olan Budin ḳazâsında müftî ve müşkil-güşâ-yı müstefid ü müstefî olmuş idi. Bîñ otuz⁵ yedi târiḥinde Nemçe çäsârıyla vâkı' olan şulḥde kâfir elçisi ile ma'an Dârü's-salṭana'ya geldükde sene-i mezkûre Rebî'ül-evvel'inde Ḥayyâṭ-zâde Aḥmed Efendi yirine Selanik pâyesi zamîmesiyle Belğrad ḳazâsı iḥsân olındı. Otuz toğuz Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine şâniyen Baba⁶ Hüseyn Efendi mevşûl oldu. Kırk Zî'l-ḥicce'sinde Nevâlî-zâde Ziya'ü'd-dîn Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyûb-i Enşâri ḳazâsına manşûb ḳılınup kırk iki Rebî'ül-evvel'inde 'azl ve yirlerine Şarı 'Abdu'llâh Efendi naşb olunmuş iken ḳabûl itmemeğın yine şâhibü't-tercemeye ibḳâ olındı.

1 eylemişler H: itmişler S.

2 ve S: -H.

3 "Bir topluluğın başına gelen musibetler, bir başka topluluğa göre ihsan olur. Bir topluluğın sahip olduğu nimetler, bir başka topluluğa göre musibet telakki edilir."

4 üftâde H: fütâde S.

5 S 59b.

6 Baba H: -S.

Sene-i mezbûre Ramazân'ında şâniyen 'azl ve yirlerine Yenîşehr kâdîsi Kebîrî Mehemmed Efendi naql ve anlaruñ yirine Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi vaşl olındı. Qırk dört Şafer'inde Kesriyyeli Maḥmûd Efendi yirine mahrûsa-i Burusa kazâsıyla ta'zîm olınmışlar idi. Qırk altı Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Velî-zâde 'Abdü'r-raḥmân Efendi mevşûl oldı. Sene-i mezbûre Zi'l-ḥicce'sinde Mu'îd Aḥmed Efendi yirine Dârü's-salṭana ḥükümeti ile tekrîm olunup qırk sekiz Muḥarrem'inde selefi Mu'îd Aḥmed Efendi yirine Anaṭolî şadâreti erzânî görüldükde yirleriyle Kürd Qâsım Efendi maḥzar-ı ikrâm-ı firâvânî oldı. Qırk toquz Rebî'ü'l-evvel'inde Ebu's-su'ûd-zâde Mehemmed Efendi maḥlûlin-den nâ'il-i şadr-ı Rûm ve vâşıl-ı ğâyetü'l-ğâyât-ı merûm olduklarında yirleri Çivi-zâde Şeyḥ Mehemmed Efendi'ye virildi. Elli Muḥarrem'inde müteḫâ'id ve maḫâm-ı ḥükümetlerine şâniyen Ebû Sa'îd Efendi müteşâ'id oldı. Bunlara halefleri arpalığı olan Gelibolî kazâsı tevcîh olındı. Sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâsında manşib-ı ḥayâtdan dahı munfâşıl ve 'âlem-i ervâḥa vâşıl oldı.

Mevlânâ-yı mezkûr cûd u seḫâ ile meşhûr, ṭâlib-i ma'ârif ü 'ulûm, meḫâsin-i aḥlâḳla mevsûm, şâhib-i himmet, şâfi-ṭaviyyet, ḥayr-ḥ'âh-ı 'âlem, [57^a] nîk-nefs âdem idi.

Malğaralı Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Vilâyet-i Rûmili'nde Malğara qaşabasından zuhûr ve "Malğaralı Muştafâ Efendi" dimekle meşhûr olmuş idi. Dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḥrâz-ı¹ şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib iderek qırk aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz iki Şa'bân'ında Arpa-zâde² Mehemmed Efendi yirine Berĝos qaşabasında vâkı'a Mehemmed Paşa Medresesi sezâ görülüp otuz beş Zi'l-ḥicce'sinde selefi yirine Qadırĝa Limanı'nda vâkı'a Mehemmed Paşa Medresesi virilmiş idi. Otuz altı Ramazân'ında Şer'ıyyâtü 'Ömer Efendi yirine Efdâl-zâde dârü'l-ifâdesinde pâ-nihâde olup otuz toquz Şevvâl'inde Gümülcineli³ 'Alî Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi'ne gönderilmiş idi. Qırk dört Şafer'inde Şems Efendi yirine Edrine Dârü'l-ḥadîşi tevcîh olunup sene-i mez-

1 iḥrâz-ı S: -H.

2 Arpa-zâde S: -H.

3 Gümülcineli S: Küçük H.

büre Receb'inde "Tüc Emîr" demekle şehîr Seyyid Muştafâ Efendi yerine Mağnisa'da¹ Murâdiyye müderrisi olmuş idi. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı² şühür u a'vâm iken bin elli Cumâde'l-ülâsında ders ü devri tamâm ve 'âlem-i 'uqbâya hıram eyleyüp medrese-i maḥlûlesi Hâce Meḥammed Efendi'ye in'âm olındı.

Merḥûm-ı merḳûm ḥiṣṣedâr-ı keşr-i³ 'ulûm, şalâḥ-ı ḥâlle meşhûr, ḥayr ile mezkûr idi.

Bâzârbaşı-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. "Bâzârbaşı-zâde"⁴ demekle meşhûr ve zemzeme-i iştihârı bu mertebeye maḳşûrdur. Tahşîl-i bizâ'a-i 'ilmiyye eyledükden sonra ṭarîḳ-ı sa'âdet-refîḳ-ı 'ilmîye 'azîmet ve 'ulemâ-yı⁵ kirâmuñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp ba'de tekmîlî'l-medâris kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bin yigirmi toḳuz Şa'bân'ında Anḳaravî Es'ad Meḥammed Efendi yerine 'Abdu'llâh Aḡa Medresesi'ne ḥâric ile 'âric, otuz iki Receb'inde Kıyâmî-zâde Meḥammed Efendi yerine Papasoḡlı Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Otuz üç Cumâde'l-âḥire'sinde 'Abdü'r-raḫîm Efendi yerine Ḥâfız Paşa Medresesi virilüp otuz beş Şâfer'inde Ferîdün Efendi yerine Rûm Meḥammed Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunmuşlar idi. Otuz toḳuz Ramazân'ında Astarıcı Sinân-zâde Meḥammed Efendi yerine Pîri Paşa Medresesi'ne i'tilâ eyleyüp kırk Zî'l-ḥicce'sinde Şaḫn Medresesi'nün biri açılduḡda tevciḥ olunmaḡ üzere yedine rû'ûs virilüp 'azl olunmaḡla medresesi Monlâ Maḳşûd Efendi'ye virildi. Kırk bir Cumâde'l-âḥire'sinde Şaḫn taḥillesiyle Ürgübî Seyyid Maḫmûd Efendi yerine⁶ ḳaşaba-i İznikmid'de vâḳı'a Süleymân Şâh Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü taḥḳîḳ itmiş idi. Bin elli Receb'inde ders ü devri tamâm ve sübhâ-i enfâsı ḳarîn-i ḥitâm olup medrese-i maḥlûlesi İbrâḫîm Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü ma'ârif ile mezkûr, nîk-ḫaşlet, merd-i şâfi-ṭaviyyet idi.

1 Mağnisa'da S: Mağnisa H.

2 sübhâ-şümâr-ı S: südde-i H.

3 keşr-i S: -H.

4 Bâzârbaşı-zâde S: Bâzârbaşı H.

5 S 60a.

6 Ürgübî Seyyid Maḫmûd Efendi yerine S: Seyyid Maḫmûd Ürgübî H.

Seyyid Seyfu'llâh Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Seyfu'llâh. Medîne-i Kâşeriyeye'de ser-zede-i derîçe-i vücûd ve rû-be-râh-ı şahrâ-yı şühûd olmuş idi. Levâzım-ı tarîk-ı 'ilmi idâd ve tarîka-i erbâb-ı isti'dâd üzere ictihâd idüp ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemetle bermurâd olduğdan sonra devr-i medâris-i 'ilmiyye ve irtikâ-yı merâsim-i 'aliyye iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz Rebî'ül-âhîr'inde Kudsî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Behrâmiyye Medresesi hâriciyle be-kâm, otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Merhabâ-zâde Aḥmed Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi'ne hareketle nâ'ilü'l-merâm olup otuz dört Şafer'inde Kebîrî Mehemmed Efendi 'azlinden İznîk Süleymâniyyesi virildükde kabûlden ibâ itmekle medrese-i mezbûre Aydınî 'Abdu'llâh Efendi'ye tevcih olunup bunlar on seneden [57^b] mütecâviz şifru'l-yed ma'zûl kalmışlar idi. Kırk altı Şa'bân'ında Şahn taḥillesiyle maskaḥ-ı re'si olan Kâşeriyeye kazâsı ihşân olunup kırk yedi Zî'l-ḥicce'sinde ma'zûl ve Dârü's-salṭana'ya mevşûl oldu. Elli Şa'bân'ında sene-i mezkûre Şevvâl'i tevkiitiyle Anḳaravî Es'ad Efendi yirine Kuds-i Şerîf kazâsıyla teşrif olunmuş iken mizâclarınıñ inḥirâfına müşâdif olmağın yirlerinden hareket itmedin mâh-ı mezkûr evâḥirinde belde-i Kostaḅniyye'de âlem-i 'uḳbâya irtihâl itmeleriyle manşib-ı maḥlûl İsmâ'il-zâde Mehemmed Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm dâhil-i 'idâd-ı mevâlî-i Rûm, dervîş-nihâd, pâk-i'tiḳâd, pîr-i mu'ammer, şalâḥ-ı ḥâlle muḥammer idi. Maḥdûmları âti't-terceme Seyyid İbrâhîm Efendi'dür ki devr-i merâtib iderek naḳîbü'l-eşrâfîlık rütbesin ihraz itmişler idi.

Tûc Emîr Efendi [Muşṭafâ]

el-Mevlâ Seyyid Muşṭafâ. Belde-i Maḡnisa'dan bedîdâr ve "Tûc Emîr Efendi" dimekle şöhret-şî'âr olup evâ'il-i ḥâlinde 'ilm-i şerîfe iştiḡâl ve 'ulemâ-yı 'aşr ḥıdmetlerinden taḥşîl-i kemâl itdükden sonra kibârûñ birinden mülâzım ve tarîk-ı tedrîse 'azım olmuş idi. Kaḥ'-ı medâris iderek kırk aççe medreseden ma'zûl iken biñ yigirmi altı Muḥarrem'inde Seyyid 'Alî Çelebi yirine hâric elli

ile Ferhâd Paşa Medresesi'ne revnağ-bahşâ oldılar. Otuz Cumâde'l-âhire'sinde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine Şâh-ı Hübân Medresesi ile' kesb-i ziyâde-i 'izz ü şân eyleyüp otuz dört Zî'l-ḥicce'sinde Hüdhüd 'Abdü'l-kâdir Efendi yirine Ḥadîce Sultân Medresesi iḥsân olındı. Otuz beş Zî'l-ḥicce'sinde Ḥ'âce-zâde Mes'ûd Efendi yirine medâris-i Şaḥn'uñ birinde miḥrâb-nişîn-i taḥḳîḳ u iḳân, otuz altı Muḥarrem'inde Kürd Burhân Efendi maḥlûlinden maskaṭ-ı re'si olan belde-i Mağnisâ'da vâkı'a Sultân Murâd Ḥân Medresesi şâyân görilmiş idi. Kırk dört Receb'inde 'azl olunup medresesi Malğaralı Muştâfâ Efendi'ye virildi. Elli Cumâde'l-ül'sında Martolos-zâde Muştâfâ Efendi yirine Medîne-i Münevvere kazâsıyla ikrâm olunduklarında tâlib-i rızâ-yı Ḥaḳ ve ḳavâfil-i ḥuccâca mülḥaḳ olup rû-be-râh-ı semt-i Ḥicâz olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Zî'l-ḳa'de'sinde ḳable'z-zabṭ dârü'l-cinâna intikâl ve riyâz-ı Rıdvan'a irtiḥâl eylediği ḥaber-i ḥurḳat-eşeri vârid olduğda manşib-ı maḥlûl ile Edrine Selimiyyesi müderrisi Şems Efendi şeref-yâb oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü fazlla meşhûr, seyyid-i ṭâhirü'n-neseb, şerîf-i fâḥirü'l-ḥaseb idi.

Kesriyyeli Maḥmûd Efendi

el-Mevlâ Maḥmûd. Diyâr-ı Rûm-ı cennet-rüsûmda Kesriyye ḳaşabasından zuhûr ve "Kesriyyeli Maḥmûd Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. Taḥşîl-i 'ilm ü ma'ârif-e şarf-ı naḳdîne-i evḳât ve ḳâbil-i 'ilm ü şân'at-ı kitâbet olduğın işbât eyledükde Kâtib-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ṭarîḳ-ı tedrîse 'azîmet eyleyüp devr-i merâtib iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ on beş Rebî'ül-âḫir'inde Belğradî Muştâfâ Efendi maḥlûlinden Bergös ḳaşabasında vâkı'a Meḥemmed Paşa Medresesi i'tâ olunup on sekiz Rebî'ül-âḫir'inde Zâ'îfi-zâde Meḥemmed Efendi yirine vezîr-i mezbûruñ Ḳadırgâ Limanı'ndaki medresesi erzânî görülmüş idi. Yigirmi bir Cumâde'l-âhire'sinde Ṭoḳuz-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi yirine Pîri Paşa dârü'l-ifâdesine pây-ı himmet ḳoyup yigirmi iki Muḥarrem'inde selefleri Zâ'îfi-zâde Efendi yirine İsmiḥân Sultân Medresesi iḥsân, yigirmi dört Muḥarrem'inde Muṭah-

har Efendi yirine Şahn-ı Semâniyye'nün birine şâyân oldılar. Yigirmi beş Ramazân'ında Minķārî 'Ömer Efendi yirine Edrine'de Sulţân Bâyezîd Medresesi tevcih olunup yigirmi altı Rebi'ü'l-âhir'inde Serçe Hüseyn Efendi [58*] yirine belde-i mezkûre Selîmiyyesi ile tekrîm, yigirmi yedi Zî'l-hicce'sinde 'Arab H'âce Mehemmed Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâ Medresesi ile ta'zîm olındılar. Yigirmi sekiz Şa'bân'ında Kâra Mûsâ Efendi yirine Sulţân Süleymân Hân Medreseleri'nün birine terfî, yigirmi toķuz Ramazân'ında selefleri Mûsâ Efendi yirine Yenîşehr kaçâsı hükümetiyle tevķî' olındılar. Otuz Cumâde'l-ülâ'sında selef-i sâlifleri¹ Hüseyn Efendi yirine Selanik kaçâsına menķül ve yirlerine sâlişen Hışm Yahyâ Efendi mevşül oldu. Sene-i mezbûre Receb'inde munfaşıl ve yirlerine H'âce Fesâd 'Ömer Efendi vâşıl oldu. Otuz dört Şafer'inde Kâra Çelebi-zâde Maħmûd Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm kaçâsı virilmiş iken sene-i mezbûre Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine selefleri şâniyen mevşül oldu. Otuz beş Receb'inde Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine İzmir kaçâsı 'inâyet olunup otuz altı Receb'inde mün'azil ve yirlerine Amâsiyyeli 'Abdu'llâh Efendi nâ'il oldu. Otuz sekiz² Cumâde'l-ülâ'sında halefi 'Ömer Efendi yirine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kaçâsına manşûb kılınup otuz toķuz Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Nevâlî-zâde Ziyâ'ü'd-dîn Efendi mevşül oldu. Kırķ iki Zî'l-hicce'sinde Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi yirine maħrûsa-i Burusa'da mesned-nişîn-i şerî'at-ı ğarrâ oldılar. Kırķ dört Şafer'inde müteķâ'id ve yirlerine Bosnevî 'İsâ Efendi müteşâ'id oldu. Bu hâl üzere sübħa-şümâr-ı eyyâm ü leyâl iken biñ elli senesi hudûdında intikâl ve 'âlem-i 'uķbâya isti'câl eyledükde Eyyübî Kelîm Çelebi lafzen ü ma'nen bu güne târiħ dimişdür:

Mışrâ'

Eyledi biñ ellide Maħmûd Efendi irtihâl³

Mevlânâ-yı mersûm dâhîl-i 'idâd-ı erbâb-ı rüsûm, dânişmendlikden gelmiş, t̄ariķında menzil almış, hoş-dem, nîk-nefs âdem idi.

1 sâlifleri S: sâlifi H.

2 S 61a.

3 ايلدى بيك الليده محمود افندى ارتحال

Çāvuş-zâde İbrâhîm Efendi¹

el-Mevlâ İbrâhîm bin Mehemmed. Dergâh-ı ‘âlî *dâmet lehül-me‘âlî*² hüd-dâminuñ emâsîlinden Mehemmed Çāvuş’un ğonçe-i gülîstân-ı vücûdî ve miyâne-bend-i silkü’l-le‘âl-i nesl-i mes‘ûdudur. Hâlic-i Kõştançınıyye’ye nâzır kaşaba-i Kâsım Paşa’dan bedîd ve vâsıl-ı rûtbe-i dâniş ü did olduĝda taḥşîl-i ser-mâye-i ‘ilm ü ‘irfân ve tekmil-i pirâye-i dâniş ü iz‘ân eyledükden³ sonra Şeyḫü’l-İslâm Yahyâ Efendi hıdmetlerine intisâb ve şeref-i mülâzemetleriyle kâm-yâb olup devr-i medâris iderek kırk aççe medreseden munfaşıl iken biñ dört Rebî’ül-evvel’inde Papasoĝlı Medresesi hâric i’tibârıyla ibtidâ bunlara tev-cih olındı. On üç Cumâde’l-âhire’sinde Kâra Mu‘îd Hüseyn Efendi yirine Kâ-sım Paşa Medresesi virilüp on altı Zî’l-ka‘de’sinde Muḥarrem Efendi yirine Zâl Paşa Medresesi iḥsân, on sekiz Rebî’ül-evvel’inde Şa‘râvî ‘Abdü’r-raḫîm Efendi yirine Şâh Sulṫân Medresesi ile şādân oldılar. On toĝuz Cumâde’l-ülâsında Mu‘îd-zâde Mehemmed Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sulṫânı Medresesi erzânî görilüp yigirmi iki Muḥarrem’inde selefi Mu‘îd-zâde Efendi yirine Şâhn-ı Semâniyye’nün birine hırâm eyleyüp sene-i mezbûre Zî’l-ḫicce’sinde Kâraca Aḫmed Efendi yirine maḥmiyye-i Edrine’de Sulṫân Bâyezîd Medresesi in‘âm olunmuş idi. Yigirmi üç Rebî’ül-âḫir’inde Hâḫâniyye-i Vefâda bast-ı seccâde-i ifâde idüp yigirmi altı Muḥarrem’inde Medîne-i Münevvere ḳazâsıyla ta‘zîm olunup bu iki rûtbede selef-i sâlifleri Şa‘râvî Efendi’yi ta‘ḳîb itmişler idi. Yigir-mi yedi Receb’inde⁴ munfaşıl ve ol maḳâm-ı celîle Defterdâr Birâderi Ca‘fer Efendi nâ’il oldı. Otuz iki Rebî’ül-evvel’inde Ebû Sa‘îd Mehemmed Efendi yirine Şâm-ı şeref-encâm ḳazâsıyla maḳziyyü’l-merâm olup sene-i mezbûre Şa‘bân’ında ma‘zûl ve yirlerine Bülbül-zâde ‘Abdu’llâh Efendi mevşûl oldı. Otuz altı Muḥarrem’inde Kâra Çelebi-zâde Maḫmûd Efendi yirine Mışır-ı zâ-tü’l-ehrâm ḳazâsıyla iḫtirâm olunup sene-i mezbûre Zî’l [58^b]-ḫicce’sinde ‘azl ve yirlerine Nâ’ib Mehemmed Efendi vaşl olındı. Kırk bir Ramazân’ında Kâ-baḳulaḳ-zâde Ebu’l-irşâd Mehemmed Efendi yirine maḫrûsa-i Burusa ḳazâsın-da câ-nişîn ve hâkim-i şer‘-i mübîn oldılar. Sene-i mezkûre Şevvâl’inde Aḫî-zâ-

1 Evvelü päye-i hâric şüden bi-medreseti Papasoĝlı. Fî-Rebî’ül-evvel sene 1004. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 “Yücelikleri devam etsin.”

3 eyledükden H: olduĝdan S.

4 Receb’inde H: Muḥarrem’inde S.

de Seyyid Mehemmed Efendi üzerinden Mudanya kazâsı dağı ilhâk olunmuş idi. Kırk iki Zî'l-hicce'sinde mün'azil ve yirlerine Kesriyyeli Maḥmūd Efendi vâşıl oldu. Kırk sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Re'îsü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsı hükümeti tefvîz olunup elli Receb'inde 'azl olunduğlarında yirlerine şâniyen selefleri¹ Zeynü'l-'âbidîn Efendi halef oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm iken sene-i mezbûre evâhîrinde şem'-i hayâtı tamâm ve rişte-i 'ömr-i dırâzî qarîn-i hitâm olup pervâne-i rûḥ-ı revânı per-zenân-ı evc-i dârü's-selâm oldu. Kaşaba-i Kâsım Paşa'da hânesi qurbinde defn olındı. Sinîn-i 'ömrleri toḡsan beş sâle bâliğ olması mervîdür.

Merḥûm-ı merḡûm câmi'-i eştât-ı 'ulûm, bi-taḡşîş 'ilm-i fıkha mütevaḡḡil ve 'ilm-i ferâ'ize müştâḡil, zât-ı şerîf ve vücûd-ı laṭîf idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyesinden Şâfiye üzerine Şâfiye ismiyle müsemmâ bir şerḥ-i laṭîfleri ve mecdül ferâ'izi vardır.

Mü'ezzin-zâde Fikrî Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Dârü's-salṭanatı'l-'aliyye maḡmiyye-i Koştantıniyye'de bir mü'ezzinün ferzend-i ercmendi ve maḡdûm-ı ḥiredmendîdür. Taḡşîl-i ser-mâye-i isti'dâd ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olduğdan soñra kaṭ'-ı menâzil-i tariḡ iderek kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yedi Zî'l-ka'de'sinde Babalı Muşliḡü'd-dîn Efendi yirine Kâdî Maḡmūd² Medresesi ḡâricine 'âric, on dört Cumâde'l-âḡire'sinde Küsec Süleymân Efendi maḡlûlinden Cezerî Kâsım Paşa Medresesi'ne ḡareketle mübteḡic oldu. On sekiz Şafer'inde 'Abdu'llâḡ-ı Belḡi yirine Orḡaniyye-i İznîk pâyesinde müteşaddî-i ders ü taḡkîk olup yigirmi bir Cumâde'l-âḡire'sinde 'azl olunup yirleri Abdâl Mûsâ Efendi'ye teklîf olduğda ḡabûlden ibâ itmekle yine bunlara ibḡâ olındı. Yigirmi iki Zî'l-ḡicce'sinde Babaḡuşî-zâde Aḡmed Efendi yirine Kütâhiyye kazâsı hükümeti tefvîz olunmuş idi. Yigirmi dört Cumâde'l-ülâ'sında kazâ-yı mezkûr maḡrûsa-i Bursa'da Orḡaniyye müderrisi Ramazân Efendi'ye tevciḡ olunup ḡabûl itmedükde yine ikisi de yirlerinde muḡarrer ḡılındılar. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Maḡnisa ḡâdîsi Nevâlî-zâde Ziyâ'ü'd-dîn Efendi menḡûl, anlaruñ yirine Bu-

1 S 61b.

2 Kâdî Maḡmūd Medresesi H: Kâdî Maḡmūd Efendi Medresesi S.

rusevî Ebü Bekr Efendi mevşül oldu. Yigirmi yedi Receb'inde Burhân Efendi maḥlûlünden Mağnisa kaçâsı iḥsân olunup yigirmi sekiz Receb'inde 'azl ve yirlerine İzmir kaçâsı Tokuz-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi nakl olunduḡda kabûl itmemele sene-i mezkûre Şa'bân'ında Kara Şükru'llâh Efendi'ye tevcih olındı. Otuz bir Receb'inde Ferruḡ-zâde Muştafâ Efendi yirine Belḡrad kaçâsıyla ber-murâd olmuşlar idi. Otuz iki Receb'inde 'azl ve yirlerine Baba Ḥalil-zâde Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Otuz beş Safer'inde Baba Ḥüseyn Efendi yirine Şofya kaçâsı tevcih olunmuş idi. Otuz altı Cumâde'l-ülâsında munfaşıl ve yirlerine Martolos-zâde Maḥmûd Efendi vâşıl oldu. Kırk bir Receb'inde 'Acem İshâk Efendi def'a-i şâniyesi yirine Diyârbekr kaçâsı ḥükûmeti tefvîz olunup kırk iki Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Bülbül-zâde Emîri Seyyid Meḥemmed Efendi mevşül oldu. Kırk tokuz Şevvâl'inde Ḥaṭṭât Şeyḫi Aḥmed Efendi yirine şâniyen Mağnisa kaçâsı i'tâ olunup elli bir Rebî'ül-evvel'inde mün'azil¹ ve yirlerine Ğül Muştafâ Efendi vâşıl² oldu. Sene-i mezkûre Cumâde'l-âḫire'sinde 'alilen ḥânelerine dâḫil ve ba'de eyyâm rûḫ-ı revânı a'lâ-yı 'illiyyîne vâşıl oldu.

Merḥûm-ı merḡûm "Mü'ezzin-zâde Fikrî [59*] Efendi" dimekle ma'lûm, şâfi-fu'âd, pâk-i'tikâd âdem idi.

Tevfikî-zâde Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed ibnü'l-mevlâ Tefvik. Devlet-i Sulṭân Meḥemmed Ḥân-ı Sâliş 'ulemâsından tercemesi *Zeyl-i 'Aṭâyi'*de mastûr olan Monlâ³ Tefvik-ı Gilânî'nün ferzend-i sa'd-aḫteri ve devlet-i Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbi' evâḫirinde tercemesi bu ceridede sebḡ iden Tefvikî⁴-zâde Meḥemmed Emîn Efendi'nün birâder-i kihteri Aḥmed Efendi'dür. Tokuz yüz toksan iki târihinde meclis-efrûz-ı şühûd ve tırâzende-i encümen-i vücûd olmuş idi. Vâlid-i mâcidlerinden aḫz-ı muḡaddimât-ı 'ulûmı iḡân u taḫḫik ve refik-ı tefvik ile 'azm-ı tariḡ eyledükde şeyḫü'l-İslâm müşkil-güşâ-yı enâm, mu'allim-i cenâb-ı Murâd Ḥânî Sa'dü'd-dîn-i Şânî ḫidmetlerinden iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet ve bir iki pâyede edâ-yı merâsim-i tedriise müdâvemet kılup kırk aḡçe medreseden ma'zûl iken

1 mün'azil H: ma'zûl S.

2 vâşıl H: mevşül S.

3 Monlâ H: Mollâ S.

4 S 62a.

biñ on sekiz Rebî'ül-evvel'inde Kâdî-zâde Şeyhî Ahmed Efendi yirine Kılıç 'Ali Paşa Medresesi'ne revnaq-efzâ olup yigirmi iki Muharrem'inde Bahrî-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine 'Ali Paşa-yı Cedid Medresesi ile qadr ü menziletleri mezid oldu. Yigirmi dört Rebî'ül-evvel'inde Motonî Ahmed Efendi yirine Sinân Paşa Sulţanı Medresesi erzânî görilüp sene-i mezkûre Ramazân'ında selefleri Bahrî-zâde Efendi yirine Zâl Paşa Sulţanı Medresesi ile mazhar-ı ikrâm-ı firâvânî oldılar. Yigirmi sekiz Şafer'inde Derviş Ebâbil Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'nün birine hürâm, yigirmi toquz Zî'l-ħicce'sinde Şıdkî Mehemmed Efendi yirine Kalendar-ħâne Medresesi'ne kıyâm eylemişler idi. Otuz iki Muharrem'inde Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi yirine Şeh-zâde Medresesi'nde tekye-zen-i mihrâb-ı ifâde olup sene-i mezkûre Zî'l-ħicce'sinde Hüsâm-zâde Muştafa Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâda feyz-bahş-ı erbâb-ı istifâde olmuşlar idi. Otuz üç Şafer'inde Fenârî-zâde Şeyhî Mehemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den birisi ihsân, otuz dört Şafer'inde selef-i sâlıfî Derviş Efendi yirine Dârü'l-ħadîş-i Süleymân Hân ile qadr ü 'unvân buldılar. Sene-i mezbûre Cumâde'l-âhire'sinde selef-i sâlıfleri 'Abdü'l-ġanî Efendi yirine maħrûsa-i Selanik kazâsı ħükümeti tefvîz olunup otuz beş Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Rizâyî 'Ali Efendi mevşûl oldu¹. Otuz toquz Zî'l-ħicce'sinde 'Abdü'l-ħalîm-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm kazâsında murabba'-nişin-i mesned-i aħkâm olup kırk Ramazân'ında 'azl ve yirlerine Hâce-zâde 'Ali Efendi vaşl olındı. Kırk dört Şafer'inde Bâkî-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Mısr-ı zâtü'l-ehrâm kazâsı in'âm olunup kırk beş Cumâde'l-ülâsında ma'zûl ve yirlerine şadr-ı Rûm'dan Hâce-zâde 'Abdu'llâh Efendi menķül, anlaruñ yirine Anaçolı şadrından Nûh Efendi mevşûl ve anlaruñ yirlerine İstanbul kâdîsi Kara Çelebi-zâde Maħmûd Efendi vuşûl bulup anlaruñ daħı yirleriyle Mu'îd Ahmed Efendi nâ'ilü'l-me'mûl olmuşlar idi. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde Monlâ Ahmed-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Edrine kazâsı ihsân olındı. Sene-i mezbûre Receb'inde ecel-i 'âcil-i isti'câl ile câh-ı fânîden mu'riz ve manşib-ı câvidâniye mütemahħız olduqda manşib-ı maħlûle Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâdîsi Re'isü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi naķlle zînet-bahşâ ve anlaruñ yirleri Fenârî-zâde Şeyhî Efendi'ye sezâ görildi.

1 otuz beş Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Rizâyî 'Ali Efendi mevşûl oldu H: -S.

Mollâ-yı müşârun ileyh *medda'llâhu zılâle rahmetihi 'aleyh*,¹ nâhic-i menhec-i taḥkîk ve sâlik-i meslek-i tedkîk, edhem-süvâr-ı 'arşa-i tefsîr, revnaḳ-ezâ-yı şahâ'if-i taḥrîr, efrâd-ı 'ulemâdan ma'dûd, sîret ü serîreti memdûḫ u maḥmûd idi.

Âşâr-ı 'ilmiyelerinden sûre-i kerîme-i *Bakara* evvelinden ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾² âyetine varınca ḥâşiye-i tefsîrleri vardır. Maḥdûmları âti't-terceme Meḥemmed Efendi'dür ki devr-i merâtib iderek Rûmili kâdî-'askeri olmuşlar idi.

Şâriḫü'l-Menâr 'Abdü'l-ḫalîm Efendi³

el-Mevlâ 'Abdü'l-ḫalîm. “Şâriḫü'l-Menâr” demekle şehîr [59^b] bu 'unvânla ma'lûm-ı şaġîr ü kebîr olmuşlar idi. Bezl-i ser-mâye-i sa'y-i bî-kerân⁴ ve kesb-i pirâye-i envâ'-ı fazl u beyân kıilup maḥzen-i cevâhir-i 'ulûm-ı naḫliyye ve mecma'-ı zevâhir-i fûnûn-ı 'aqliyye olduḫda 'ulemâ-yı 'aşrînuñ birinden mülâzım ve şahrâ-yı devr-i pehnâ-yı tarîḫa 'âzîm olup kaḫ'-ı menâzil-i nişîb ü firâz ve seyr-i merâhil-i dūr ü dirâz iderek kırk aḫçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz Zi'l-ḫicce'sinde ibtidâ ihdâş olınan Seyyid 'Abdü'l-kâdir Medresesi ḫâriciyle kâm-revâ ve⁵ *اول مدرّس درس بها* oldu. Otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Bâzârbaşı-zâde Muştafâ Efendi yerine Papasoglı Medresesi virilüp otuz altı Ramazân'ında Ürgübî Seyyid Maḥmûd Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sūrür itmîşler idi. Otuz yedi Ramazân'ında Ḥanefî Meḥemmed Efendi yerine 'Oşmân Paşa Medresesi'ne revnaḫ-baḫşâ, otuz sekiz Şevvâl'inde Ḥekîm İshâḫ Dâmâdı Aḫmed Efendi yerine Koca Muştafâ Paşa Medresesi ile mertebeleri vâlâ oldu. Otuz toḫuz Receb'inde Ḥayrî'd-dîn Efendi yerine Şâh-ı Ḥübân Medresesi iḫsân olunup kırk Zi'l-ḫicce'sinde Manav Aḫmed Efendi taḫillesi yerine taḫille tarîḫı ile medâris-i Şâḫn'ın birine uğrayup ba'de eyyâm Ḳuṭb İbrâhîm Efendi yerine Ḳonya każâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Kırk iki Rebî'ü'l-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine

1 “Allah rahmet gölgesini onun üzerinde uzatsın.”

2 *Kur'ân-ı Kerîm, Haşr Sûresi, 59/9*, “ İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.”

3 Evvelü müderrisin bi-medreseti Seyyid 'Abdü'l-kâdir. Fi-Zi'l-ḫicce sene 1030. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

4 S 62b.

5 “Burada ders okutan ilk müderris.”

Nürî Efendi mevşül oldu. Kırk altı Muḥarrem'inde Muṭî'î Meḥemmed Efendi yirine Bosna Sarâyı kazâsı pirâye-baḥş-ı mesned-i ḥükümetleri olup kırk yedi Zî'l-ḥicce'sinde munfaşıl ve yirlerine Ḥâfız Kudsî Seyyid Aḥmed Efendi vâşıl oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ elli bir Ramazân'ınıñ on yedinci Cum'a günü 'âlem-i envâra intikâl ve dârü'n-na'ime isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm fezâ'il-i 'ilmiyye ile mevsûm, câmi'-i fûrû' ü uşûl, 'ulûm-ı nâfi'aya meşḡûl, 'âlim ü 'âmil, şâlih ü kâmil, zâtı nâmına ḡâlib, zühd ü taḳvâya râḡıb idi.

Âşârından metn-i *Menâr*'a şerḫi meşḥûrdur.

Martolos-zâde Maḥmûd Efendi

el-Mevlâ Maḥmûd ibnü'l-mevlâ 'Abdu'llâh. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Meḥemmed Ḥân-ı Şâliş'den tercemesi *Zeyl-i Aṭâyyî*'de sebḳ iden Martolos-zâde 'Abdu'llâh Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı kihteri ve ferzend-i sa'd-aḫteri Maḥmûd Efendi'dür. Şebâl-i himmetle bâm-ı 'ilm ü 'irfâna pervâz ve ḥavşala-i isti'dâdı miḳdârı vâye-i ma'arifi iḫrâz itdükde 'ulemânuñ birinden mülâzım ve ṭarîḳ-ı tedriise 'âzim olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aḳçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduḡdan soñra biñ yigirmi bir Cumâde'l-âḫire'sinde Ebâbil Derviş Efendi yirine Maḫtûl Ḥasan Paşa Medresesi virilüp yigirmi yedi Rebî'ü'l-evvel'inde Monlâ Aḥmed-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı Cedid Medresesi ile ḳadr ü menzileti mezid oldu. Yigirmi sekiz Receb'inde Niksarî-zâde 'Abdü'l-ḫay Efendi def'a-i şâniyesi yirine Efḫal-zâde dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde olup otuz bir Şafer'inde Münkir Ḥüsâm Efendi yirine Kütâhiyye ḳazâsı ḥükümeti tefvîz olunmuş idi. Otuz iki Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine şâniyen Ḳaraḳız-zâde 'Alî Efendi mevşül oldu. Otuz altı Cumâde'l-ülâsında Mü'ezzîn-zâde Fikrî Meḥemmed Efendi yirine Şofya ḳazâsı sezâ görilüp otuz sekiz Şafer'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Belḡrad ḳazâsına menḳûl ve yirlerine Baba Ḥalîl-zâde Aḥmed Efendi mevşül oldu¹ lâkin bunlar ḳazâ-yı Belḡrad'ı ḳabûlden ibâ ve firâr u ihtifâ ihtiyâr itmekle ber-vech-i arpalıḳ Şehrköy² ḳazâsına³ naḳl olunup ḳazâ-yı mezkûr selefleri 'İsâ Efendi'ye ibḳâ olındı. Kırk iki [60^a] Rebî'ü'l-evvel'inde Naşru'llâh Efendi yirine şâniyen Belḡrad ḳazâsı tevcîh olun-

1 oldı S: -H.

2 Şehrköy S: Şehr-i Birgivi H.

3 S 63a.

dukda yine kabûl itmemekle Ya'kûbca-zâde Maḥmûd Efendi'ye i'tâ olunup bunlar şıfru'l-yed ma'zûl ḳalınışlar idi. Ḳırk üç Rebi'ül-âhir'inde Atlu Dâvûd Efendi yerine Maḡnisa ḳazâsı iḡsân olunup, ḳırk dört Şafer'inde ma'zûl ve yirleriyle Emîr 'Alî Efendi nâ'ilü'l-me'mûl oldu. Ḳırk sekiz Şevvâl'inde Ḳâdî-zâde Şeyḫî Aḡmed Efendi yerine Ḳuds-i Şerîf ḳazâsıyla teşrif olunup ḳırk toḳuz Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Ḥaleb ḳâdîsi Anḳaravî Es'ad Meḡemmed Efendi naḳl ve anlaruñ yirine Muşliḫü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâḡ Efendi vaşl olındı. Biñ elli bir Şevvâl'inde kebüter-i rûḫı bâm-ı fenâdan perrân ve 'idgâh-ı beḳâ ḫıyâbânında cilve-cünbân oldu.

Mevlânâ-yı merḳûm "Martolos-zâde Efendi" dimekle ma'lûm, dâḫil-i 'idâd-ı maḡâdîm-i Rûm, ḡâ'iz-i rûtbe-i 'ulemâ-yı rûsûm idi.

Fenârî-zâde Şâḡ Meḡemmed Efendi

el-Mevlâ Şâḡ Meḡemmed ibnü'l-mevlâ Maḡmûd. Ṭabaḳa-i Sulṫân Meḡemmed Ḥân-ı Şâliş 'ulemâsından tercemesi *Zeyl-i 'Atâyyî*'de sebḳ iden Fenârî-zâde Maḡmûd Efendi merḡûmuñ maḡdûm-ı ercmeni ve ferzend-i ḫiredmeni dî Şâḡ Meḡemmed Efendi'dür. Ḥaṫîre-i ḡânedân-ı ḳadîm-i 'ilm ü 'irfândan ser-zede-i şühûd ve pîrâste-i naḡl-bend-i vücûd olup taḡşîl-i merâtib-i isti'dâd ve levâzım-ı ṫarîḳı i'dâd eyledükde Ḥ'âce Sa'dü'd-dîn Efendi'den iḡrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ṫarîḳ-ı ırşıye duḡûle himmet eyleyüp bi-ḡasebi'l-'âde ḳaṫ'-ı merâtib-i mu'tâde iderek ḳırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on dört Rebi'ül-evvel'inde Ğubârî Seyyid Ḳâsım Efendi yirine Fetḫıyye'de vâḳı'a Sinân Paşa Medresesi'ne şeref-baḡşâ, on yedi Cumâde'l-ülâsında Yegân-zâde Celâl Efendi yirine Ḳoca Muşṫafâ Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. On sekiz Şafer'inde Bî-endâm Muşliḫü'd-dîn Efendi yirine maḡrûsa-i Burusa'da Yıldırım Ḥân Medresesi iḡsân olunup yigirmi iki Zî'l-ḫicce'sinde Nehcî Sinân Efendi yirine Ḳonya ḳazâsı teklîf olındukda kabûlden ibâ itmekle yine selefine ibḳâ ve bunlar 'azle mübtelâ olmışlar idi. Yigirmi beş Ramazân'ında Seyfi-zâde 'Abdu'r-raḡmân Efendi yirine şâniyen¹ Gevher Ḥân Sulṫân Medresesi ile taḡşîl-i 'izz ü şân eyleyüp sene-i mezkûre Zî'l-ḫicce'sinde Şarî 'Alî Efendi yirine medâris-i Şaḡn'uñ biriyle ikrâm olındı. Yigirmi yedi Zî'l-ḫicce'sinde 'Alâ'ıyyeli 'Abdü'l-bâḳî Efendi yirine Maḡnisa Murâdiyyesi

1 şâniyen S: -H.

Medresesi tevcih olunduğda rızâ-dâdeleri olmamağın yine selefleri 'Abdü'l-bâkî Efendi'ye ibkâ olunup bunlar 'azli ihtiyâr eylemişler idi. Yigirmi toköz Şa'bân'ında Nevâlî-zâde Ziyâ'ü'd-dîn Efendi yerine Şofya kazâsı virilüp otuz bir Cumâde'l-âhire'sinde 'azl olunduğlarında yirlerine şâniyen selefleri Nevâlî-zâde Efendi halef oldu. Otuz altı Cumâde'l-ülâ'sında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevķitiyle Kābaķulak-zâde Meḥemmed Efendi yerine Medîne-i Münevvere kazâsıyla ser-efrâz oldılar. Otuz sekiz Muḥarrem'inde munfaşıl ve ol manşib-ı celile Şâdıķ-zâde 'Abdu'llâh Efendi nâ'il oldu. Kırķ yedi Şafer'inde Velî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa kazâsı in'âm olunup kırķ toköz Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine Âvâre¹-zâde Muştafa Efendi mevşül oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ elli bir Zî'l-ka'de'sinde eyyâm-ı 'ömri tamâm ve müddet-i enfâsı karîn-i hitâm olup dâr-ı üns-i kudse irtiḥâl ve ravza-i Raḥmân'a [60^b] isti'câl eyledi. "Dâĝ-ı dil-i aḥibba"² târiḥ-i vefâtudur. Maḥrûsa-i Burusa'da cedd-i büzürgvârları binâ itdüĝi câmi'-i şerîf sâḥasında defn olındı.

Ol maḥdüm-ı kerîm, nihâl-i bustân-ı kadîm, ḥalîm ü selîm, müşfik u kerîm, süfre-i ni'meti ğüşâde, luḥf u ḫab'ı ḥadden ziyâde, 'âlî-cenâb, ma'ârifden behre-yâb idi.

Hâlicî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'r-raḥmân. Kāşaba-i 'Uşşâķ'dan zuhûr ve kaḫ'-ı menâzil-i sinîn ü şühûr eyleyüp ba'de taḫşîli'l-isti'dâd Aḫî-zâde 'Abdü'l-ḥalîm Efendi ḫıdmetlerinden şeref-i mülâzemetle ber-murâd olduĝdan soñra âheng-i tarîķ-ı sa'âdet-refîķ ve devr-i mecâlis-i ders ü taḫķîķ iderek kırķ aķçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi sekiz Şa'bân'ında Ferîdün Efendi yirine Papasoĝlı Medresesi ile kâm-revâ, yigirmi toköz Zî'l-ḫicce'sinde Ḥayyâḫ-zâde Aḫmed Efendi yirine Beşiktaş'da vâķı'a Sinân Paşa Medresesi i'tâ olındı. Otuz iki Muḥarrem'inde Bahâyî Meḥemmed Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi'ne i'tilâ, otuz üç Şafer'inde Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Pîri Paşa Medresesi'ne irtiķâ itmişler idi. Otuz beş Şafer'inde 'Alî Çelebi-zâde Maḥdümü 'Alî Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile kadri mezîd

1 S 63b.

2 داغ دل احبا

olup otuz altı Ramazân'ında selef-i sâlifî Ferîdün Efendi yerine Şah'n-ı Şemâniyye'den biri ihşân, otuz sekiz Şevvâl'inde Ahî-zâde Seyyid Aḥmed Efendi yerine Hâşekî Sulṭân Medresesi'ne şâyân oldılar. Kırk iki Muḥarrem'inde Atlu Dāvūd Efendi yerine Üsküdar Vâlidesi Medresesi'ne terfî', kırk üç Ramazân'ında 'Abdü'r-raḥîm Efendi yerine Süleymâniyye medârisininün biriyle tevķî' olunmuş idi. Pâdişâh-ı zamân Sulṭân Murâd Hân ḥazretlerininün tevcîh-i menâşîb-dan men'leri eşnâsına müşâdif olmağın beş seneden müteccâviz Süleymâniyye Medresesi'nde ârâm itdükden sonra kırk tokuz Rebî'ül-evvel'inde Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi yerine Yenîşehr kazâsı ihşânıyla be-kâm olmuşlar idi. Elli Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi mevşûl oldu. Elli bir Zî'l-ka'de'si gürresi Sebt günü kâlîçe-i iḳâmetlerin bu köhne-sarây-ı fâniden naḳl ü tebdîl ve çemenzâr-ı cinân-ı bâķiye baş u taḥvîl eyleyüp rûḥ-ı revâni 'âlem-i ervâḥa rıḫlet eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm ḥişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, "Ḥâlıcı-zâde Efendi" demekle şehir ve bu 'unvânla zebân-zed-i şağîr ü kebîr idi.

Prizrenli Maḥmûd Efendi

el-Mevlâ Maḥmûd. Vilâyet-i Rûm-ı cennet-rüsûmda Prizren nâm қаşабадан нумъян ve dârü'l-mülk-i İstanbul'a revân olup 'ulemâ-yı kirâmuñ ḥıdmetlerine intisâb ile şeref-i mülâzemetlerin iktisâb itdükden sonra devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on dört Şa'bân'ında Fâzıl 'Alî Efendi maḥlûlinden Ülâ-yı Mesîḥ Paşa Medresesi ḥâricine 'âric, sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Emîr Efendi yerine Silivri қаşабasında vâķı'a Pîri Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic oldılar. Yigirmi Receb'inde Şarı 'Alî Efendi yerine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sūrür eyleyüp yigirmi dört Muḥarrem'inde Râ'î-zâde Aḥmed¹ Efendi yerine H'âce Ḥayrüd-dîn Medresesi'ne taḥrîk olunmuş idi. Yigirmi beş Cumâde'l-ülâsında Bâķî-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yerine Edrineḳapusu'nda vâķı'a Mihrümâh Sulṭân Medresesi ihşân, yigirmi yedi Zî'l-ḥicce'sinde Beñli 'Abdü'l-ġanı Efendi yerine Şah'n-ı Şemâniyye'nün biriyle taḥşîl-i 'izz ü şân itmişler idi. Yigirmi tokuz Muḥarrem'inde Es'ad Efendi Maḥdûmı 'Ârif Efendi yerine Siyâvuş Paşa [61^a] Sulṭânı Medresesi erzânî görülp otuz bir Ramazân'ın-

da selefi 'Abdü'l-ğanî Efendi yirine Ebā Eyyüb-i Enşārî Medresesi in'âm olunup otuz iki Muḥarrem'inde Ebābil Derviş Efendi yirine Sulṭān Selīm-i Qādīm Medresesi ile tekrīm, sene-i mezkûre Receb'inde Seyfî-zāde 'Abdu'r-raḥmān Efendi yirine Medāris-i Süleymāniyye'nün biriyle ta'zīm olındılar. Sene-i merḳûme Zî'l-ḥicce'sinde Kūsec Sinān Efendi yirine Üsküdar ḳazāsı ḥükümeti tefvîz olunup otuz dört Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Qaramanî Sefer Efendi mevşûl oldu. Otuz yedi Ramazān'ında Amāsiyyeli 'Abdu'llāh Efendi yirine İzmir ḳazāsıyla tefvîz olunmuşlar idi. Otuz sekiz Ramazān'ında 'azl ve yirlerine Qara Şükru'llāh Efendi vaşl olındı. Qırq Receb'inde sene-i atıyye Muḥarremü'l-ḥarāmı ğurresi¹ tevḳītiyle Kevākibî-zāde İbrāhīm Efendi maḥlûlünden Mekke-i Mükerreme ḳazāsıyla ikrām olunup qırq üç Muḥarrem'inde munfaşıl ve ol maḳām-ı refi'a Medīne-i Münevvere ḳādīsî ḥalefleri Şükru'llāh Efendi vāşıl, anlaruñ yirine Bālî-zāde Muşṭafā Efendi nā'il oldu. Qırq ṭoḳuz Muḥarrem'inde Gemlik ḳazāsı arpalık virilmiş idi. Bu ḥāl üzere güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ elli bir senesi ḥilālinde 'ālem-i 'uḳbāya irtiḥāl eyledi.

Mevlānā-yı merḳûm dāḥil-i 'idād-ı erbāb-ı rüsüm, "Prizrenli Maḥmūd Efendi" demekle meşḥûr, aḥvāli ancak bu mertebeye maḳşûr oldu.

Niksarî-zāde 'Abdü'l-ḥay Efendi²

el-Mevlā 'Abdü'l-ḥay ibnü'l-mevlā Maḥmūd. Devlet-i Sulṭān Aḥmed Ḥān-ı Evvel 'ulemāsından tercemeleri *Zeyl-i 'Atāyî*'de sebḳ eyleyen Niksarî-zāde Maḥmūd Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı ercmendi 'Abdü'l-ḥay Efendi'dür. Tahşil-i bizā'a-i 'ilmiyye itdükden şoñra vālid-i mācidleri himmetiyle 'ulemā-yı kirāmuñ birinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve rāh-ı tedrise 'azîmet eyleyüp devr-i medāris-i resmiyye iderek qırq aḳçe medreseye vāşıl ve andan daḥı munfaşıl iken biñ on ṭoḳuz Ramazān'ında Ramazān Efendi³ yirine Efḳaliyye Medresesi virilmiş idi. Yigirmi dört Rebî'ül-evvel'inde Amāsiyyeli 'Abdu'llāh Efendi yirine İbrāhīm Paşa-yı 'Atik Medresesi'ne ḥaḳiḳ olup yigirmi beş Rebî'ül-evvel'inde selefi 'Abdu'llāh Efendi yirine şāniyen Efḳal-zāde dārü'l-ifādesine pā-nihāde olmuşlar idi. Yigirmi sekiz Receb'inde Ḥüsām-zāde Muşṭafā Efendi yirine Şāh Sulṭān Med-

1 ğurresi H: -S.

2 Bu şahsın biyografisi S nüshasında IV. Murad tabakası âlimleri arasında yer almaktadır. S 20b-21a varakları arasındadır.

3 S 21a.

resesi ihsân, yigirmi toköz Receb'inde Ders-i 'Âm Mehemmed Efendi yirine medâris-i Semâniyye'den birine şâyân olup otuz Şevvâl'inde Kâra Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yirine Burusa'da Sultâniyye Medresesi'ne gönderilmiş idi. Otuz iki Zî'l-ħicce'sinde Kabaşakal Muştafâ Efendi yirine Sakız kazâsı 'inâyet olunup otuz dört Muħarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Nevâlî-zâde Zîyâ'ü'd-dîn Efendi mevşûl oldu. Otuz yedi Ramazân'ında ħalefleri Nevâlî-zâde Efendi yirine Gelibolı kazâsı tevciħ olunup otuz sekiz Zî'l-ħicce'sinde munfaşıl ve yirlerine Menteş-zâde Aħmed Efendi vâşıl oldu. Kırk bir Receb'inde Ĥayyât-zâde Aħmed Efendi yirine Şofya kazâsı ħükümeti tefvîz olunmuş idi. Kırk iki Zî'l-ka'desinde ma'zûl ve yirlerine Belğrad kâğisi Ya'kübca-zâde Maħmûd Efendi menķûl, anlaruñ yirine Malğaralı Aħmed Efendi mevşûl oldu. Bunlar ba'de'l-'azl biñ elli bir¹ senesi evâħirinde dâr-ı fenâdan güzêr ve 'âlem-i âħirete sefer eyledi.

Maħdûm-ı merķûm şalib-i iķtinâ-yı şemerât-ı 'ulûm idi.

Seyfi-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'r-raħmân ibnü'l-mevlâ Seyfu'llâh. 'Ulemâ-yı devlet-i Sultân Murâd Ĥân-ı Şâliş'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de maşûr olan Seyfu'llâh [61^b] Efendi'nüñ ferzend-i kihteri ve maħdûm-ı sa'd-aħteri 'Abdu'r-raħmân Efendi'dür. Ser-mâye-i isti'dâda mâlik ve řariķ-ı 'ilme sâlik olmağla 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve râh-ı tadrîse 'âzim olup devr-i merâtib ve aħz-ı revâtib iderek kırk aççe medreseden ma'zûl olduğdan soñra biñ on yedi Cumâde'l-ülâ'sında Receb-zâde Mehemmed Efendi yirine Topķapusu dâħilinde Aħmed Paşa Medresesi ħâriciyle be-kâm, on toköz Muħarrem'inde Küçük Maħmûd-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi'ne ħareketle nâ'ilü'l-merâm oldu. Yigirmi bir Cumâde'l-âħire'sinde selefi 'Abdu'llâh Efendi yirine Maħmûd Paşa Medresesi sezâ görilüp yigirmi iki Ramazân'ında Kâf-zâde Fa'izî 'Abdü'l-ħay Efendi yirine Gevher Ĥân Sultân Medresesi ihsân olındı. Yigirmi beş Ramazân'ında selef-i sâlifi 'Abdu'llâh Efendi yirine medâris-i Şaħn'uñ birine ħırâm eyleyüp yigirmi yedi Zî'l-ħicce'sinde Kâđi-zâde Şeyħi Aħmed Efendi yirine maħmiyye-i Edrine'de Sultân Bâyezid Medresesi'ne gönderilüp otuz Şafer'inde Fenâri-zâde Şeyħi Efendi yirine Ĥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri Medresesi ile tevķi', otuz bir Receb'inde Motonî Aħmed Efendi yirine

1 biñ elli bir H: biñ kırk altı S.

Medâris-i Süleymâniyye'nün birine terfî' olunmuşlar idi. Otuz iki Receb'inde Kâra Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi yirine Yenîşehir' kazâsı ḥükümeti tefvîz olınup otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde ma'zûl ve yirlerine Kâra Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi mevşûl oldu. Otuz yedi Ramazân'ında Monlâ Aḥmed-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Ḥalebü's-şehbâ kazâsı i'tâ olunmuş idi. Otuz sekiz Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Âvâre-zâde Muştafâ Efendi vaşl olındı. Kırk iki Muḥarrem'inde Ḥalebî Aḥmed Efendi yirine Şâm-ı şeref-encâm kazâsı in'âm olınup kırk dört Rebî'ül-âhir'inde Velî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Mekke-i Mükerrime kazâsına naql ü tebdîl ve yirlerine selefleri Velî-zâde Efendi taḥvîl kılındı. Kırk altı Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Üsküdar kâdîsî Baldır-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi menḳûl, anlaruñ yirine 'Acem İshâk Efendi mevşûl oldu. Kırk yedi Zî'l-ḥicce'sinde mezkûr İshâk Efendi yirine Üsküdar kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Kırk toḳuz Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Bâlî-zâde Muştafâ Efendi vâşıl oldu. Biñ elli bir senesi ḥudûdında seyf-i kâṭı'-ı ecelden rû-gerdân-ı 'âlem-i fânî ve 'azm-i beḳâ-yı câvidânî eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr mekârim-i aḥlâk ile meşḥûr, ḥalîm ü selîm, mütevâzî' u kerîm idi.

Ḥattât Şeyhî Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. Birgi kaşabasından neş'et ve taḥşîl-i 'ilm ü ma'ârifeye müdâvemet eyleyüp 'ulemâ-yı kirâma ḥıdmet ve ba'z-ı eşrâfdan iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ile medâris-i 'ilmiyyede müdâreseye himmet idüp kırk aççe medreseden munfaşıl iken biñ yigirmi Şa'bân'ında Müt'eaccim Meḥemmed Efendi yirine Defterdâr Yaḥyâ Medresesi i'tâ, yigirmi altı Muḥarrem'inde Kevâkibî-zâde İbrâhîm Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi ile kâam-revâ olmuş idi. Yigirmi toḳuz Receb'inde 'İvâz-zâde Yaḥyâ Efendi yirine Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görölüp otuz bir Zî'l-ḥicce'sinde Naşru'llâh Efendi yirine Edrineḳapusu Mihrümâhı Medresesi'ne ḥareket eyleyüp otuz iki Receb'inde selef-i sâlifî Kevâkibî-zâde Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhı Medresesi'n câyḡâḥ eyledi. Sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde tekâ'üd ihtiyâr eyleyen Maḥmûd Efendi'nün taḥlîlesi yirine medâris-i Şaḥn'uñ biri in'âm olınup otuz üç Cumâde'l-âhire'sin-

de Şâdık-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Çorlu Medresesi'ne gönderilüp otuz beş Zî'l-ka'de'sinde selefi 'Abdu'llâh Efendi yirine Edrine Selîmiyyesi ile nâ'ilül-merâm oldılar. Otuz sekiz Şevvâl'inde [62*] Hâsan Kethüdâ-zâde Hâsan Efendi yirine Sulţân Selîm-i Qadîm Medresesi ile ta'zîm, kırk Zî'l-ħicce'sinde 'Uşşâķî-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yirine Süleymâniyye Medreseleri'nün biriyle tekrîm olunmuşlar idi. Kırk bir Cumâde'l-âħire'sinde Hâfîz Meħemmed Efendi yirine Üsküdar kıazası ħükümeti sezâvâr görildi. Kırk iki Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine şâniyen Şarı 'Abdu'llâh Efendi vaşl olındı. Kırk yedi Şevvâl'inde Şânî İbrâhîm Efendi def'a-i şâniyesi yirine Mağnisa kıazâsı iħsân olunup kırk toķuz Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine Mü'ezzin-zâde Meħemmed Efendi mevşül oldı. Elli iki Şa'bân'ında Gül Muşţafâ Efendi yirine şâniyen kıazâ-yı merķûm tevcîh olunmuş iken elli üç Cumâde'l-ülâ'sında kızî iken dâ'in-i ecel mütekâzî [ve] kıazâ-yı deyn-i vâcibül-edâ-yı câna râzî olduklarında yirlerine Kıadrî-zâde Seyyid Meħemmed Efendi mevşül oldı.¹

Mevlânâ-yı mezbûr "Ĥaţţâţ Şeyhî Efendi" dimekle meşhûr, ba'z-ı kibârûn 'ayn-ı 'inâyetine manzûr, emşâli miyânında² ĥayr ile mezķûr idi.

Cedd-i Câmî'ü'l-Ĥurûf Aħmed Efendi³

el-Mevlâ Aħmed bin 'Alî bin 'Ömer. Toķuz yüz toķsan sekiz târiħinde vilâyet-i Anaţoli'da Kütâhiyye sancağına tâbî 'Kula nâm kıaşabada⁴ naķş-ı şâħife-i şühûd ve vâşıl-ı ser-menzil-i vücûd olmuşlar idi. Târîķ-ı sa'âdet-refîķ-ı 'ilmîye 'azîmet ve Dârü's-salţanatı'l-'aliyye maħmiyye-i Kıoştantîniyye'ye ĥicret eyleyüp 'ulemâ-yı 'aşr ĥıdmetlerinde iştigâl ve Kıudsî-zâde Şeyh Meħemmed Efendi âsitânelerine ittişâl itmekle biñ otuz beş senesi ĥudûdında müşila-i Şahın i'âdelerinden mülâzım ve râh-ı tedriise 'âzîm olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aķçe medreseye vâşıl ve andan daħı munfaşıl olduķdan soñra sâlik-i silk-i kıazâ ve mâlik-i ezimme-i ĥükm ü imzâ oldılar. Biñ kırk sekiz senesinde Rû-

1 Elli iki Şa'bân'ında Gül Muşţafâ Efendi yirine şâniyen kıazâ-yı merķûm tevcîh olunmuş iken elli üç Cumâde'l-ülâ'sında kızî iken dâ'in-i ecel mütekâzî ve kıazâ-yı deyn-i vâcibül-edâ-yı câna râzî olduklarında yirlerine Kıadrî-zâde Seyyid Meħemmed Efendi mevşül oldı H: Biñ elli bir senesi evâħirinde dâr-ı fenâdan riħlet ve 'âlem-i bâķiyye 'azîmet eyledi S.

2 miyânında S: yanında H.

3 S nüshasında bu biyografi ile Gul Mustafa Efendi'nin biyografilerinin yerleri değışmiştir.

4 S 65b.

mili kalem-revinde Maçın kazâsı tevcih olunmuş idi. Ba'de'l-'azl biñ elli senesi hilâlinde mizâcları Münharifen dârü'l-mülk-i İstanbul'a dâhil ve elli üç senesi hudûdında rahmet-i Rahmân'a vâsıl oldu. Müddet-i 'ömrleri elli beş sâle bâliğ olmuş idi. Edrinekapusı hâricinde medfûndur.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü ma'ârifle meşhûr, müstaķim ü şâlih, sa'âdetmend-i müflih idi. Hîn-i vefâtlarında bir maḥdûmı ve bir duḡteri ḡalup maḡdûmları âti't-terceme ḡâl-i faķir-i cāmi'ül-hurûf Mecdî Meḡemmed Efendi ḡazretleridür ki iḡrâz-ı rütbe iderek Anaḡolî şadâretine vâsıl olmuşlar idi. Duḡterleri faķir-i râķımı'ül-hurûfuñ vâlidesidür.

*Ravvaḡa'llāhu ervāḡahum ecmā'in.*¹

Ġül Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ ibnü'l-mevlâ İbrâḡim. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulḡân Aḡmed Hân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de maşḡur, biñ on² dört Zî'l-ḡicce'sinde cîsr-i fenâdan 'ubûr eyleyen Şeyḡ-zâde İbrâḡim Efendi merḡumuñ maḡdûm-ı ḡıredmendi ve ferzend-i ercmendi Ġül Muştafâ Efendi'dür. Taḡşil-i ser-mâye-i isti'dâd ve bezl-i sa'y ü ictihâd itdükde 'ulemâ-yı 'aşruñ birinden mülâzım ve ḡarîķ-ı 'ilmîye 'âzim olup kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on beş Şa'bân'ında Şâfiyeci Muşliḡü'd-dîn Efendi yerine Nişân-cı Paşa-yı 'Atîķ Medresesi'ne ḡaķîķ olup yigirmi dört Muḡarrem'inde Nâ'ib Muşliḡü'd-dîn Efendi yerine Gekibuze ḡaşabasında vâķı'a Muştafâ Paşa Medresesi'ne taḡrik olunmuş idi. Yigirmi beş Zî'l-ḡicce'sinde Edîbi 'Alî Efendi yerine Zâl Paşa Medresesi virilüp yigirmi altı Rebî'ül-âḡir'inde Mentēş-zâde İbrâḡim Efendi yerine maḡrûsa-i Burusa'da Orḡaniyye Medresesi'ne gönderilmiş idi. Yigirmi sekiz Cumâde'l-ülâ'sında 'azl olunup medreseleri Tezķireci İbrâḡim Efendi'ye tevcih olındı. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Şâdiķ-zâde 'Abdu'llāḡ Efendi yerine Rûm Meḡemmed Paşa Medresesi [62^b] sezâ görilüp otuz bir Receb'inde Ḳudsî-zâde Şeyḡ Meḡemmed Efendi yerine Ḥâdım Ḥasan Paşa Medresesi i'tâ olındı. Otuz iki Receb'inde Ḥ'âce Meḡemmed Efendi yerine Ḥâdice Sulḡân Medresesi iḡsân olunup sene-i mezbûre Zî'l-ḡicce'sinde Kevâķibî-zâde İbrâḡim Efendi yerine taḡille ḡarîķı ile Şaḡn'a uğrayup ba'de eyyâm ḡalef-i sâ-

1 "Allah, onların ruhlarını yüceltsin."

2 S 65a.

lifi İbrâhîm Efendi yirine şâniyen Burusa Orhâniyyesi'ne şâyân oldılar. Lâkin medrese-i mezbûreye gitmemekle otuz üç Muḥarrem'inde 'azl olunup medrese-i merķûme 'Acem¹ Meḥammed Efendi'ye virildi. Otuz beş Zî'l-ka'de'sinde Ḥaṭṭâṭ Şeyḫi Aḥmed Efendi yirine Çorlu Medresesi tevciḥ olunup otuz sekiz Şevvâl'inde Ḥ'âce-zâde Mes'ud Efendi yirine maḥmiyye-i Edrine'de Sulṭân Bâyezîd Ḥân Medresesi ile ḳadri mezîd olup kırık iki Rebî'ül-evvel'inde Yavuz-zâde Seyyid Muṣṭafâ Efendi yirine maḥmiyye-i merķûmede Sulṭân Selîm Ḥân Medresesi ile taḥşîl-i 'izz ü şân itmişler idi. Sene-i mezbûre Ramazân'ında Mü'ezzîn-zâde 'Abdü'l-ḳâdir Efendi yirine Sulṭân Selîm-i Ḳadîm Medresesi ile tekrîm, kırık dört Şafer'inde selef-i sâlifi Yavuz-zâde Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle ta'zîm olındılar. Kırık beş Şa'bân'ında Râ'î-zâde Ḳâsım Efendi yirine Şofya ḳazâsı tevciḥ olunup kırık yedi Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine 'İsî² Efendi mevşûl oldu. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde Mü'ezzîn-zâde Meḥammed Efendi yirine Maḡnisa ḳazâsı iḥsân olındı. Elli iki Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine şâniyen Ḥaṭṭâṭ Şeyḫi Meḥammed Efendi vâşıl olmuş idi³. Bunlar ḥânelerine dâhil olduğdan sonra 'aḳlına ḥuffet gelüp 'ilâc-pezir olmamaḡla biñ elli altı Cumâde'l-âḫire'sinde⁴ intikâl ve 'âlem-i 'uḳbâya irtihâl eyleyüp Dâḫil-i Sür'da Aḳseki Mescidi mezâristânında defn olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr ma'ârif-i 'ilmiyye ile mezkûr, "Ġül Muṣṭafâ Efendi" 'unvânıyla şöhret-şî'âr, sitem-keş-i rûzgâr idi.

Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'llâh ibnül-mevlâ Ḳâsım. Devlet-i Sulṭân Meḥammed Ḥân-ı Şâliş vefeyâtında tercemesi *Zeyl-i 'Atâyyî*'de sebḳ iden Bülbül-zâde Ḳâsım Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı ercmeni 'Abdu'llâh Efendi'dür. Taḥşîl-i muḳaddimât-ı 'ulûm ve tekmi'l-i levâzım-ı manṭûḳ u mefḥûm eyledükde vâlid-i mâcidleri feyz-yâb olduğü Şeyḫü'l-İslâm Mü'eyyed-zâde Şeyḫi 'Abdü'l-ḳâdir Efendi ḥıdmetlerinden mülâzım ve ṭarîḳ-ı tadrîse 'âzîm olup devr-i medâris ve 'aḳd-i mecâlis

1 'Acem S: -H.

2 'İsî H: 'İsâ S.

3 şâniyen Ḥaṭṭâṭ Şeyḫi Meḥammed Efendi vâşıl olmuş idi H: Ḳadri-zâde Seyyid Meḥammed Efendi vâşıl oldu S.

4 'aḳlına ḥuffet gelüp 'ilâc-pezir olmamaḡla biñ elli altı Cumâde'l-âḫire'sinde intikâl ve 'âlem-i 'uḳbâya irtihâl eyleyüp H: sene-i mezkûre evâḫirinde S. Yazar kronolojiyi bozmuş ve 1056'da vefat eden bir kişiyi 1053'te ölenler arasına koymuş, muhtemelen ilk telifteki yerini deḡiştirmeyi unutmuştur.

iderek kırk akçe medreseden ma'zül iken biñ beş Şevvâl'inde Abdâl Mūsâ Efendi yirine qasaba-i Gekibuze'de vâkı'a Muştafâ Paşa Medresesi ile kām-revâ, on üç Rebî'ül-evvel'inde Mütevellî-zâde Muştafâ Efendi yirine Koca Muştafâ Paşa Medresesi'ne revnaq-efzâ oldılar. On dört Zî'l-ħicce'sinde Kemâl Efendi-zâde Şeyh Meħemmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi bâ'ış-i sürür-ı cedîd olup on beş Şa'bân'ında Nâzır-zâde Meħemmed Efendi yirine Edrinekapu-sı Miħrümâhı Medresesi'ne pây-ı himmet qodılar. On altı Cumâde'l-ülâsında Hışm Yahyâ Efendi yirine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri Medresesi in'âm, on yedi Muħarrem'inde Celeb Muştafâ Efendi yirine Qalender-ħâne Medresesi ile nâ'ilül-merâm oldılar. On sekiz Rebî'ül-evvel'inde Aqkaftân Kemâl Efendi taħillesi yirine Şahn-ı Şemâniyye'nün birine lâne-sâz olup yigirmi Muħarrem'inde Riyâzi Meħemmed Efendi yirine Edrine'de Sulţân Bâyezîd Medresesi ile qadr ü menziletleri mezîd oldı. Yigirmi bir Ramazân'ında selef-i sâlifî Celeb Muştafâ Efendi yirine Şeh-zâde dârü'l-ifâdesine qadem-nihâde olup yigirmi iki Muħarrem'inde Şarı Muşliħü'd-dîn Efendi'nün defa-i şâniyesi yirine Üsküdar qazâsı [63^a] sezâvâr görülmüş idi. Yigirmi üç Şa'bân'ında 'azl olunup yirlerine sâlişen selefleri Muşliħü'd-dîn Efendi ħalef oldı. Yigirmi beş Şafer'inde selef-i sâlifleri Hışm Yahyâ Efendi'nün defa-i şâniyede qabûl itmedüğü Ebâ Eyyüb-i Enşâri qazâsına manşûb kılinup yigirmi' yedi Rebî'ül-evvel'inde ma'zül olup yirleri Minqârî 'Ömer Efendi'ye teklîf olınduqda redd itmekle Tulumcu Hüsâm Efendi qabûl eyledi. Yigirmi tokuz Şa'bân'ında Ser-bendî Qâdı-zâde Şeyhî Aħmed² Efendi yirine Filibe qazâsı tevcih olunup otuz bir Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine sâdisen Zeke-riyyâ Efendi-zâde "Çelebi Qâdı" demekle şehîr Luţfu'llâh Efendi vaşl olındı. Otuz iki Şa'bân'ında Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm qazâsıyla ikrâm olunmuşlar idi. Otuz üç Şa'bân'ında munfaşıl olduklarında yirlerine selefleri Yahyâ Efendi ħalef oldı. Otuz altı Muħarrem'inde Nevâlî-zâde Sa'dü'd-dîn Efendi yirine maħrûsa-i Burusa qazâsında mesned-nişîn-i ħükümet oldılar. Sene-i mezbûre Cumâde'l-âħire'sinde 'azlleri için ħaţţ-ı şehriyâri cârî olmaqla ħalefleri Yahyâ Efendi ol manşıb-ı celil ile ihyâ olındı. Kırk bir Muħarrem'inde selefleri Nevâlî-zâde Efendi yirine maħmiyye-i Edrine'ye ħâkim olup³ sene-i

1 S 66a.

2 Aħmed H: -S.

3 Kırk bir Muħarrem'inde selefleri Nevâlî-zâde Efendi yirine maħmiyye-i Edrine'ye ħâkim olup H: -S.

mezkûre Şevvâl'inde mün'azil ve yirlerine Ahî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Kırk sekiz Muharrem'inde İstanbul kıâdîsi olan 'İsâ Efendi Ana'tolî sadâretine nakl olunduğlarında yirleri şâhibü't-tercemenü'n Edrine kıazasında hâlefinü'n hâlefi olan Kâsım Efendi'ye tevcih olınmağın Şeyhü'l-İslâm-ı va'kt Yahyâ Efendi merhûmdan ba'z-ı mütehaşşî'n şâhibü't-tercemeye taq'dim sebebinden istifsâr itdüklerinde "Kâsım furtunasında bülbül ötmaz." diyü ba'z-ı şüfe'â sebebiyle mecbûr olduklarına nâzükâne iş'âr buyurup kırk tokuz Zi'l-ka'de'sinde İstanbul pâyesi zamîmesiyle Ebû Sa'îd Mehemmed Efendi üzerinden Gelibolî kıazasını ber-vech-i arpalık ihsân itmekle cebr-i hâtır buyurmışlar idi. Bu hâl üzere dâne-çin-i eyyâm-ı 'ömr iken bi'n elli üç senesi hudûdında 'andelib-i rûhî kıafes-i bedenden perrân ve gülzâr-ı cinâna revân olduğda Lâğarî Tekyesi kıurbinde medfün ve naqş-ı kitâbe-i seng-i mezârı bu mışrâ'-ı mevzündür:

Mışrâ'

Oқыyalum rûh-ı Bülbül-zâde için Fâtiha¹

Mevlânâ-yı merķûm bülbül-i gülzâr-ı 'ulüm, hâlîm ü selîm, mütevâzi' ü kerîm, bülend-himmet, melek-haşlet, hayr-h'âh-ı 'âlem, nîk-nefs 'âdem idi.

Merhûmu'n 'İzzü'd-dîn Çelebi nâm bir oğlı zühûr eyleyüp maħdûm-ı kâmil ve şâb-ı fâzil olmuş idi. Bi'n otuz târihinde vâlid-i mâcidleri Filibe kıazasında mesned-nişin-i hükûmet iken vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyledi. Fikrî maħlaşı ile eş'ârı ve şâ'irâne güftârı vardır. Bu ebyât-ı ra'nâ zâde-i tab'-ı dil-güşâsıdır:

Nazm

Eger selâmını benden keseydi zülf-i nigâr
Gelürdi bād-ı şabâyıla merħabâ-yı ümîd

Eger esâsını 'ömrün yıķarsa devr-i felek
Kazâ-yı dilde ħarâb olmaya binâ-yı ümîd

ve kışşa-i *Leylî vü Mecnûn*'ı daħı taħrîre getürmege mübâşeret idüp rüzgâr itmâmına ruħşat virmemekle şem'-i ümmîdin içfâ eylemişdür. Bu ebyât ol ħikâyātu'n ser-âğâzındandır:

1 او قویالم روح بلبل زاده ایچون فاتحه

Nazm

Zebân-ı hâtif-i ğayb-ı rivâyet
Bu vech ile beyân eyler hikâyet

Enîn [ü] âhı çeng efgâni kânûn
Esîr-i 'ışk-ı Leyli a'ni Mecnûn

Ziyâde oldu günden güne derdi
Anı cândan ŝovutdı âh-ı serdi

Ne küy-ı yâra varmağa yüzi var
Ne yirde gökde rüşen yıldızı var

Şeyhü'l-İslâm ibn Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi {Yahyâ}

el-Mevlâ el-'âlim el-fâzıl ve'l-baħrû'l-kâmili'ŝ-ŝâmil¹ Şeyhü'l-İslâm ibn Şeyhü'l-İslâm Hâzret-i Yahyâ Efendi ibnü'l-mevlâ Zekerıyyâ. 'Ulemâ-yı devlet-i Sultân Murâd Hân-ı Şâliş'den tercemeleri *Zeyl-i A'tâyi'*de merķûm Şeyhü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi merķûmuñ nihâl-i devħa-i fazl u kemâli ve şemere-i şecere-i ma'ârif ü efdâli ya'nî maħdûm-ı [63^b] mihter-i mükerrerem, per-tev-i ser-levħa-i neyyir-i a'zam, Şeyhü'l-İslâm ibn Şeyhü'l-İslâm, seyyidü'l-'ulemâ'i'l-a'lâm Yahyâ Efendi ĥıdmetleridür:

Nazm

Edîb-i Faħr-i Râzî-menķabet Yahyâ Efendi kim
Vücûdi âyet-i kübrâ-yı raħmetdür enâm üzre

Benânında ķalem mevķûf-ı taħrîr-i ĥavâŝidür²
Beyân u manıķık u tefsîr ü âdâb u kelâm üzre

Topuz yüz altmış topuz Şafer'inde 'âlem-i lâhûtdan müsâfir ve nür-baħŝ-ı milket-i 'anâŝır olmuşlar idi. Serv-i âzâdları ĥırâmân-ı ķemen-i şuffe-i isti'dâd

1 ve'l-baħrû'l-kâmili'ŝ-şâmil H: ve'l-baħrû'l-kâmil S.

2 S 66b.

olduğda vâlid-i vâlâ-güherleri himmetiyle tahşil-i muḳaddimât-ı 'ulûm ve tek-mil-i mebnâni-i manṭûḳ u mefhûm kılduğdan ōnra fuḳalâ-yı 'aşrlarından 'Ab-dü'l-cebbâr-zâde Dervîş Meḳemmed Efendi'den daḳı istifâza-i envâ'-ı fûnûn ve istifâde-i 'ulûm-ı mefrûz u mesnûn eyleyüp cemî'-i fûnûnda mû-şikâf-ı tedkîḳ ve hidâyet-i tevfiḳ ile vâşıl-ı ser-menzil-i taḳḳîḳ olup ṭoḳuz yüz seksen sekiz Re-bî'ül-âḳir'inde Ma'lûl-zâde Seyyid Meḳemmed Efendi'nün şadr-ı fetvâya teşrif-lerinden nuḳstîn-i pâye-i 'izz ü 'alâ olan mülâzemetle kâ-m-revâ ve ibtidâ kırḳ aḳçe ile H'âce Ḳayrûd-dîn Medresesi'nde ḳıdmet-i dirâseti edâ itdükden ōnra ṭoḳsan dōrt senesi ḫilâlinde vâlid-i keşirü'l-maḳâmidleriyle ṭaraf-ı Şâm'dan ḥacc-ı Beytu'llâhi'l-Ḳarâm ve edâ-yı farîza-i ḫiccetü'l-İslâm itmişler idi. Ṭoḳsan beş Zî'l-ḳa'de'sinde Ṭursun-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîḳ medre-se-i celîlesine ḫaḳîḳ olup ṭoḳsan sekiz Rebî'ül-evvel'inde H'âce-zâde Es'ad Efendi yirine Ḳâşekî Sultân Medresesi iḫsân olunmuş idi. Elf-i kâmil Ramazân'ında Şeyḫî Efendi-zâde 'Abdu'r-raḳmân¹ Efendi yirine medâris-i Şaḫn'ın birine ḫıram eyle-yüp biñ iki Cumâde'l-âḳire'sinde Ebu'l-meyâmin Muştafâ Efendi yirine Şeh-zâde Medresesi'ne ferş-i seccâde-i ifâde kıldılar. Biñ üç Muḫarrem'inde Kâtib-zâde Zey-nül-'âbidîn Efendi yirine Üsküdar Vâlidesi Medresesi ile ikrâm olup biñ dōrt Şa'bân'ında Bıyıklı Süleymân Efendi yirine Ḳalebü's-şehbâ ḳazâsında mesned-ârâ-yı ḫükûmet oldılar. Biñ beş Şevvâl'inde Ṭaşḳöprî-zâde Kemâl Efendi yirine Şâm-ı dârûs-selâma tebdil ve yirlerine selefleri Kemâl Efendi şâniyen naḳl ü taḫvîl olındılar. Biñ altı Zî'l-ḳa'de'sinde ma'zûl ve yirleriyle Ṭâc-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi nâ'ilü'l-me'mûl oldu. Sene-i merḳûme² Zî'l-ḫicce'sinde Ḳınalı-zâde Ḳasan Efendi yirine Mısr-ı zâtü'l-ehrâm ḳazâsı ḫükûmetiyle maḫzar-ı ikrâm olındılar. Biñ yedi Cumâde'l-ülâsında ma'zûl ve yirlerine ḫalef-i sâlifleri maḫrûsa-i Burusa ḳâḫîsi Kemâl Efendi menḳûl, anlaruñ yirine Şâm-ı şeref-encâm ḳâḫîsi ḫalefleri 'Abdü'l-vehhâb Efendi mevşûl ve anlaruñ yirleriyle Ḳalebü ḳâḫîsi Ayaşî Aḫmed Efendi nâ'ilü'l-me'mûl olup ve anlaruñ daḳı yirlerine Muẓaffer-zâde Efendi vuşûl bulmuş iken sene-i mezkûre Cumâde'l-âḳire'sinde her biri yirlerinde muḳarrer kı-lınup ancaḳ Ayaşî Aḫmed Efendi şıfru'l-yed ma'zûl ḳaldı. Biñ ṭoḳuz Rebî'ül-ev-vel'inde munfaşıl ve yirlerine ḫalef-i sâlifleri 'Abdü'l-vehhâb Efendi vâşıl oldu. Biñ on Şafer'inde selef-i sâlifleri Ebu'l-meyâmin Muştafâ Efendi yirine Edrine ḳazâsı mecrâ-yı zülâl-i ḫükm ü imzâları kılandı. On iki Cumâde'l-âḳire'sinde 'azl ve yirle-

1 'Abdu'r-raḳmân S: 'Abdü'r-raḫîm H.

2 merḳûme H: mezbûre S.

rine Seyfi-zâde Ahmed Efendi vaşl olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinde Kâf-zâde Feyzullâh Efendi yirine İstanbul kazâsında pîrâye-bahş-ı mahfel-i şerî'at oldılar. On üç Rebî'ül-âhîr'inde ma'zûl ve yirlerine Ğalaṭa kaḫdîsi H'âce-zâde 'Abdü'l-'aziz Efendi hâkim-i İstanbul olduklarında anlaruñ yirlerine şâniyen Muṣaffer Efendi mevşul oldı. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında¹ [64^a] selef-i fâ'izüŝ-şerefleri Feyzullâh Efendi yirine revnaḫ-dih-i şadâret-i Anaṭolı olmışlar idi. Sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinde yine selefleri Feyzullâh Efendi yirine Rümili şadrına naḫl olunduğlarında yirlerine hâlef-i sâlifleri Kemâl Efendi şâniyen vaşl olındı. On beş Şafer'inde dağdağa-i şadâretden dâmen-keşân ve yirlerine şâniyen selef-i sâlifleri H'âce-zâde Es'ad Efendi şadr-ı 'âlî-şân oldı. On sekiz Şevvâl'inde hâlef-i sâlifleri H'âce-zâde 'Abdü'l-'aziz Efendi yirine şâniyen şadâret-i Rüm ile tebcil olunup "fazl-ı Haḫ"² lafzı târiḫ-i vâkı' oldı. On ṭoḫuz Zî'l-ka'de'sinde güşe-güzin-i 'uzlet ve Kethudâ Muşṭafâ Efendi mesned-nişin-i 'izzet olmuş idi. Bunlara Miḫalıc ve Kırmastı kazâları arpalık ta'yin olındı. Yigirmi altı Rebî'ül-evvel'inde hâlef-i sâlifleri Kemâl Efendi def'a-i şâniyesi yirine pâre-i elmâs-ı müşelles-nümâ gibi hâtem-i devletleri şa'sa-endâz oldı. Yigirmi sekiz Şa'bân'ında teḫâ'üd ihtiyâr idüp yirlerine Anaṭolı şadrı Ğanî-zâde Meḫemmed Efendi menḫül, anlaruñ yirleriyle Bahşî Meḫemmed Efendi nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Otuz bir Receb'inde hâlef-i sâlifleri H'âce-zâde Es'ad Efendi yirine emr-i 'azîm-i fetvâya kıyâm ve umûr-ı dîn ü devleti ḫarîn-i iltiyâm eylemişler idi. Otuz iki Zî'l-ħicce'sinde Vezîr-i A'zam Kemân-keş 'Ali Paşa ta'yir için şâhibüt-terceme hâzretlerine geldükde ba'z-ı münâsebetle irtişâsına ta'arruz itmeleriyle bâ'ış-i infî'âl-i 'azîm olup pâdişâh-ı gîti-penâh ya'nî Sulṭân Murâd Hân-ı encüm-sipâh hâzretlerine "Şeyḫü'l-İslâm'uñ cülûs-ı hümâyûna rızâsı yoḫ idi. Mücerred bu ḫavilleri a'yân-ı Devlet-i 'Aliyye te'âzüdiyle bezl-i maḫdûr itmişdür." diyü ḫamz u ifsâd itmekle manşib-ı fetvâdan tebâ'üd ve yirlerine selef-i sa'idleri Es'ad Efendi'yi şâniyen teşâ'üd itdirdi. Lâkin:

Mışrâ'

پیچیده شود بیای هرکس عملش³

mefhumınca vezîr-i mezbûruñ hırş u âzı resîde-i sem'-i hümâyûn-ı sulṭânî olmaḫla otuz üç Cumâde'l-âḫîre'sinde maḫzar-ı ḫahr-ı ḫahramânî olduḫdan

1 S 67a.

2 فضل حق (ebced: 1018)

3 "Herkesin amelleri ayaklarına dolanır."

soñra ğayret-i Hâk 'ıyân ve otuz dört Şa'bân'ında Es'ad Efendi dañı menzil-i dârü'n-na'ime revân olduĝda sâniyen şeyhü'l-İslâm ve ğallâl-i müşkilât-ı enâm olup altmış biñ akçe ile Kalkandelen ze'âmeti 'ilâve-i vazîfe-i lañife-i mu'tâde-leri kılındı. Kırk Receb'inde:

Beyt

اگرچه روز و شب یکسان نماید
حوادث زان میان ناگاه آمد¹

manñukınca sâbıku'l-icmâl Hâfız Añmed Paşa Vağ'ası'nda maşlahat-ı vağt üzre me'müren kıyâ-i Şeyh Sinân'da vâkı'a zây'alarında 'uzlet-nişin ve şâhib-i şadr-ı Rûm Añî-zâde Hüseyn Efendi mesned-i iftâda mekîn olduĝlarında yirlerine şadr-ı Anañolı'dan sâniyen Çeşmi Meñmed Efendi menñul ve anlaruñ yirlerine sâniyen H'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi mevşul oldu.

Beyt

غمگین مشود که ساقی قدرت ز جام دهر
که صاف لطف می دهد و گاه زهر قهر²

Kırk üç Receb'inde ğalefleri Hüseyn Efendi Mañdümü Seyyid Meñmed Efendi tercemesinde zıkr olınan Ziyâfet Vağ'ası'nda Hüseyn Efendi üftâde-i çâh-ı 'azl ü ifnâ olduĝda³ الشئی لایشی الاوقد یثلث³ fehvâsınca şâlişen revnağ-efrüz-ı mesned-i fetvâ ve melce-i a'lâ vü ednâ olup:

Beyt

زهی سعادت آن مردم خجسته مأل
که راه درین آستانه اش اقبال⁴

vefñınca kevkebi bağt u ikbâli bî-küsûf u ber-kemâl ve revnağ-efzâ-yı felekü'l-eflâk-i câh ü celâl ve 'âlem-ârâ-yı evc-i burc-ı istiğbâl olmağın Revân ve

1 "Gece ile gündüz eşit görünse de bu arada, olaylar birdenbire vuku buldu."

2 "Üzülme, çünkü kudret sâkîsi, dünya kadehinden bazen saf şarap, bazen dert zehri verir."

3 "O şey ikilenmez ancak bazen üçlenir."

4 "Ne mutlu o hali kutlu kişiye ki ikbal ona bu eşiğe girmek için yol verdi."

Bağdâd seferlerinde¹ hem-rikâbî-i şehriyâr-ı 'âlî-cenâb ile kâ-m-yâb olup hüsn-i tedbîrleriyle niçe meşâliḥ-i enâm qarîn-i iltiyâm olmuş idi.

Hüsn-i Tedbîr²

ez-Cümle Bağdâd Qal'ası teshîri için yigirmi 'aded top-ı [64^b] qal'a-kûbı pâdişâh-ı 'âlî-câh ile istişhâb olunmaq bunların re'y-i rezînlerine binâ olunduğ-da bu tedbîr-i işâbet-pezirûn ḥaseni Bağdâd'a varılıp cemî-i mühimmâtıyla yigirmi pâre top ḥâzır bulunup nehr-i şaṭṭ ile irsâl olunan toplar yigirmi günden sonra geldükde zâhir olmuşdur. Ba'dehu ber-feḥvâ-yı

Beyt

Âkıbet olsa gerek pûşîş-i tâbût-ı fenâ
Hil'at-i pâdişeh ü hırka-i peşmîn-i gedâ

Bin elli üç Zî'l-ḥicce'sinü'n on sekizinci Sebt gicesi ol fermân-fermâ-yı faẓl u taqvâ dağdağa-i meşâgil-i dünyâdan rehâ bulup rûḥ-ı pür-fütûḥları maḥ'ad-ı şıdqa hıram itdükde irtesi şubḥ vaḥtinde maḥâm-ı kerîm-i iftâya Ebü Sa'îd Meḥemmed Efendi kıyâm eylediler. Ba'dehu cenâzeleri Câmî-i Ebu'l-fetḥ Sulṭân Meḥemmedî'ye ihzâr olunup bi'l-cümle ḥaberdâr olan şıgâr u kibâr ile ḥıdmet-i şalâtları edâ olunduğdan sonra tâbût-ı pür-sekînelerin seng-i muşallâdan qaldırıp keşret-i ziḥâmdan ber-düş itmege imkân olmayup ser-i engüşt-i enâm üzre vâlid-i mâcid-i keşîrû'l-maḥâmidleri i'dâd itdükleri türbede mütevârî-i ḥâk-i pâk-i 'anber-fâm oldu. Vefâtına bu güne târiḥ dinilmişdür:

Mısrâ'

Qabr-i Yaḥyâ ola yâ Rab pür-nûr³

Mevlânâ-yı sâlifü'l-beyân *eskenehu'llâhu te'âlâ [fi]-ferâdisi'l-cinân*,⁴ meḥar-ı maḥâdim-i Rûm, meḥâsin-i ef'alle mevsûm, mecma'u'l-baḥreyn-i şerî'at u tarîḫat, mültekâ'ü'n-nehreyn-i faẓl u ma'rifet, mülk-i nezâhat, fülk-i nebâhat, eyyâm-ı ḥükümetlerinde ḥuḫûḫ-ı 'ibâddan mütecârib ve tesviye-i umûr-ı enâ-

1 S 67b.

2 Hüsn-i Tedbîr S: -H.

3 قبر يحيى اوله يا رب پر نور

4 "Allah onu cennet bahçelerine yerleştirisin."

ma râğib, kelâm-ı Hakk'ı tekellümde seyf-i şârim, şalâh u taqvâya müdâvim, tevâzu'-pîşe, hayr-endîşe, güşâde-rû, laţife-gû, mütedeyyin ü müteşerri', müteşallib ü müteverri', pençe-i şerî'atle gûş-mâl-i 'afârît-i zaleme, dest-i şefkat ü 'ârifetle hâtır-nüvâz-ı zu'afâ-yı müstevcibü'l-merhame, rezânet-i fetvâsı müsellemler, mehâbet-i taqvâsı meşhûd-ı 'âlem, hâme gibi sâye-i re'feti şâmil-i nezdik ü dūr, şeb-çerâğ-ı zât-ı bâ-şalâbeti şem'-i mihrâb-ı mescid gibi zevâyâ-yı 'âleme fâ'izu'n-nūr, rükn-i râsih, cebel-i şâmih idi. Taraf-ı salţanat-ı 'ulyâya ve mesned-nişin-i şadâret-i kübrâya tenfiz-i kelâm-ı Hakk itmekle ol manşib-ı celile revnağ virmişler idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden Muhsin-i Kayşerî'nün *Ferâiz* manzûmesine şerhleri ve Kemâl Paşa-zâde merhûmuñ *Nigâristân*'ını tercemeleri ve *Kaşide-i Bürde*'yi 'Arabî tahmîsleri olduğundan mâ'adâ elsine-i şelâsede nazm-ı dil-güşâları, bi-tahşîş zebân-ı Türkî'de *Divân*-ı belâgat-intimâları vardır. Bu eş'âr-ı âbdâr nümüne-i güftâr-ı dürer-bârlarıdır:

ez-Kaşâ'id

Sıfat Şubh

Seher şehenşeh-i çârüm serîr-i nüh-kışver

Diyâr-ı Şâm'ı alup itdi niçe fetḥ ü zafer

Tekâver-i felege devlet ile oldı süvâr

Sevâd-ı mağribe dek tâ ki ide 'azm-i sefer

'Adem diyârına gitdi gurâb-ı kulle-nişin

Bedîd olunca felekden hümâ-yı zerrîn-per

Sıfat-ı Hâme

'Anberîn haţtuñı vaşf eyledi beñzer hâme

Cân meşâmmını yine itdi mu'aţtar hâme

İtmede kâ'ide-i âb-ı hayâtı icrâ

Lü'le-i çeşme-i hayvâna ne beñzer hâme

Bir elif kıadd elemin mi çeker ey dil bilsem
Ne için böyle za'if ola vü lâgar hâme

Yâruñ engüşt-i hınâsına öyükünmek için
Sürh ider barmağı uclarını ekşer hâme¹

Midhatüñ âb-ı hayâtın arayup girmişdür
Zulümâta nitekim Hızır u Sikender hâme

Şıfat-ı Şubh²

Vücûduñdur sa'adet evcinüñ hurşid-i rahşanı
Yüzüñdendür cihâna feyz-i nür-ı luţf-ı Yezdâni [65^a]

İdüp himmet cihândan zulmet-i ilhâdı maḥv eyle
Ele al nürlandur pertev-i şemşir-i bürranı

Açup râyât-ı fetḫi rezmgâhı lâlezâr eyle
Yine ihyâ vü âbâd it maḫâm-ı pâk-i Nu'mân'ı

ez-Gazeliyyât

Görüp çin-i cebinin şu gibi ağıdı dil-i şeydâ
Leţâfet virdi kaşır-ı hüsne ol selsâl-i rûḫ-efzâ

Hevâ-yı 'ışk u nâr-ı şevk u âb-ı çeşmüñ olmasa
Kim âdem dir senüñ gibi ayak toprağına Yahyâ

Ve lehu

Dönüpdür za'f ile bir rişteye cismim de cânâsâ
Fetil-i şem'-i bezmüñ reşki bükdü kıametüm cânâ

Ve lehu

Nihâl-i tâze iken böyle bir serv-i bülend oldu
Dil-i meyyâl çoğdan yüz sürer pâyine âbâsâ

1 S 68a.

2 Şıfat-ı Şubh S: Ve lehu H.

Nedim-i pâk-meşreb bul hevâ-yı 'ışk ile pür ol
Vücûduñ maḥv olunca meyden ayrılma ḥabâbâsâ

Ve lehu

Ṭûṭî-şifat ol câme-i sebzi giye cānâ
Bir söz yiri var mı baḡ a âyîneye cānâ

'Uşşâḡ-ı perişân-dile hîç söylemez olduñ
Düşmen saña bir söz mi didi söyleye cānâ

Bir kez dimedüñ ḡandadur ol 'âşîḡ-ı mehcür
Bilsem bu cefâya ne sebep var diye cānâ

Hep itdügümüz zühd ü riyâ bî-meze oldu
Düşdük heves-i la'l-i lebünle meye cānâ

Ve lehu

Ġonçeyi servi saña teşbih ider bî-edeb
Hep sükütuñla sükünuñdur aña cānâ sebep

'Âşîḡ-ı bî-dil nice söyleşmege ḡâdir olur
Biri biriyle aḡız bir idecek ol iki leb

Ve lehu

Âb-ı ḡayvân olsa da vaşlı getürmem göñlüme
ḡayli demdür şîşe-i ḡâṭırda vardur inkisâr

Ve lehu

Gelür mihmân-ı ḡam cāna şeb-i miḡnet hücum eyler
Göñül zenbürveş inler ne bâl eyler ne mûm eyler¹

1 Bu beyitten sonra Revan 1446 vr. 72a'da şu beyit yer almaktadır:
Pirâhenün ḡocar seni âdem helâk olur
Cevrûñ eliyle bir gün olur ol da çâk olur

Ve lehu

Çeşm-i hasûd girmemege çâre var mıdur
Ol kim göze toğunmayayın diyü hâk olur

Ve lehu

Ne meclisler kurulmuşdur ne sāgarlar sürülmişdür
Maḥabbet bâdesine beñzer olmaz hep görülmüşdür

Gönül mir'atını şad pâre gördüm rāh-ı zilletde
Muḥarrer bir cefâ-cü seng-dil yâra urulmuşdur

Senün bû-yı dil-âvizüñle bahş̄e eylemez cür'et
Baḥûr-ı Meryem'ün ey gönçe-fem güşı burulmuşdur

Dilâ 'âlem yıqılmaz göklere āhuñ direk olsa
Bu çetr-i lâciverdî anuñ üstine kurulmuşdur

Ve lehu

Gönül mir'atı kim şad pâre-i dest-i celâlündür
Yine her pâresinden cilveger bakşañ cemâlündür

Ve lehu

'Adû gururı qosun rûzgârdur Yahyâ
Der-i sa'âdeti gâhî açarsa gâh qapar

Ve lehu

Birbirine girdiler dülâblarla āblar
Āblar gâlib gelince döndiler dülâblar

Ve lehu

Yâra 'aşîqdur diyü 'uşşâqdan gör nağmeyi
Çıqdı Yahyâ naqşımız 'âlemde bir âvâzedür

Ve lehu

Akıdur cüy-ı sirişkini raķīb-i nâ-kes
Küyuña uğramasun dırsen eger başını kes

Ve lehu

Göstermedi ruħın bize ol gonçe bir zamân
Şoñra açıldı vechini bildük ki âl imiş

Ve lehu

Özün ey dil yuķardan tutma çün bir mäh-päreñ yok
Tutalum çerh-i aţlas kendi olmışsın sitären yok

Ve lehu

Ķanı inşāfuñ nice alsun seni dil-ber ele
Varduğınca sen de âteş-pâreler olduñ gönül¹

Ve lehu

Bigânelikle yād ider olmuş raķībi yār
Şükr it cenāb-ı Hāķķ'a ki yād olmaduñ gönül

Ve lehu

Bezm-i 'ışķa nitekim pervāne geldün ey gönül
Yan yaķıl çün şem'-i ħüsne yane geldün ey gönül

Hâtırım bir nesneden ğāyetde muğberdür dimiş
Şöyle beñzer hâtır-ı cānāne geldün ey gönül

Ve lehu

Ķayālün çün biri birine girdi çünki müjgānum
O dem aralarından çıķdı eşk-i çeşm-i giryānum

1 H nüshasında bu beyit yoktur.

Fiğân kim girye vü zâr ile çıkdum dide vü dilden
Çıkdı bendesin gözden gönülden yine cânânum¹

Hele ağyâr-ı bed-h'âhuñ ayağın kesdi ey Yahyâ
Şıdı dil şışesin varduqça gerçi şâh-ı hûbânum²

Ve lehu

Söylemez diyü yirilmez o büt-i sîm-endâm
Zerrece söz yiri yok anda budur haqq-ı kelâm

Ne 'aceb rüşen olur şahn-ı sarây-ı 'işret
Her ne yanına nazâr eyler iseñ şâfi câm

Ve lehu

Rûzgâr ile ğubâr olur ise cânâ beden
Kıomayam tenhâ hayâlün dide-i ağyâra ben [65^b]

Cân uzatmaq neydi çarhuñ döne döne cevrine
Nev-cüvânum rişte-i cânım ideydi pîrehan

Şîr-i Yahyâveş olup jeng-i tekellüfden berî
Bikr-i ma'nâyı baña gösterse mir'ât-ı sühan

Ve lehu

Ġonçe tıflın açmadı Yahyâ hezârın nağmesi
Bî-haberdür dağı ol 'uşşâqdan nev-rûzdan

Ve lehu

'Işq elinden gül perişân lâle de dâğ-ı derün
Ġonçenün dünyâyı dağı görmemişken bağı hûn

1 S 68b.

2 H nüshasında bu beyitle bir önceki beytin yeri değişmiştir.

Ve lehu

Dilden geçen ol şâhı der-âgüşdur ammâ
Dāmânına şarılmadur ancak gelen elden

Şimden girü bizden kerem it luţfuñı kesme
Öldük meded ey sâķi-i gül-çehre keselden

Ezdi yüregüm seng-i ğam u derd-i firâķuñ
Kısmet baña endüh u belâ imiş ezelden

Yaruñ ki miyânındadur ol hañçer-i ğaddâr
Şimden girü Yahyâ geçemezsin sen o belden

Ve lehu

Şıma âyîne-i qalbüm hâzer kıl inkisârumdan
Beni hâk ile yeksân eyleme şaķın ğubârumdan¹

Ve lehu

Görince hüd vücüdum maħv olur qalmaz nişân benden
Ne gördi kaçdı âyâ ol meh-i nâ-mihribân benden

Ve lehu

Şehbâz gözüñ şayd-ı dil ü câna süzülsün
Zülfündeki dil-besteler ey mâh çözülsün

Ve lehu

Yârdan seng-i cefâ gelse niçün âh dirin
Başumı yarsa daħı yarıcuñ Allâh dirin

1 Bu beyitten sonra Revan 1446 vr. 72b, Hamidiye 939 vr. 60a'da şu beyit yer almaktadır:
Yele virdi neşâţum kâr u bârın bād-ı âhumla
Figân baħt-ı siyâhumdan şikâyet rüzğarumdan

Ve lehu

Reşkimüz kalmadı hiç eski zamân 'âlemine
Câmını gördün irişmedün ise Cem'ine

Başa çıkdı katı yüz buldı yuqardanlığı var
Bu gönül bağlanalı bir güzelin perçemine

Ve lehu

Çekinmekden gönül hâlî degüldür kūy-ı cānāna
İlişmişdür gözi beñzer ham-ı gīsū-yı cānāna

Ve lehu

Söyle elbette kime 'aşıksın ey Yaḥyā diseñ
Biñ hicāb ile cevābını disem sulṭānuma

Ve lehu

Sözüm nesīm-i seḫerdür bahār vaşfinda
Aḳar şudur süḫanum cūybār vaşfinda

Ve lehu

Yüz urdum yire tenhā anlayup dildār yanında
Ḥaṭā itdüm yire düşdi yüzüm aḡyār yanında

Ve lehu

Sözi bu vā'izün maḥbūb sevme bāde nūş itme
İki 'âlemden āḡāh olmayan nā-dānı gūş itme

Ve lehu

Dōstum Yaḥyā'ya da bir niyyetüm vardur didün
Neydügin bildürmedün kaşduñ cefādur var ise

Ve lehu

Dilün bir kez şınık mir'âtine bağıdı yüzün dürdi
Tecellâ-yı cemâlün var ise dildâr çok gördi

Nişân-ı seng-i cevr itse raķībün kellesin dirdüm
Güzel fehm eyledi maķşūdumı çaķ başına urdı

Ve lehu

Gözüm ışırdı görünce o la'î-i ĥandânı
Nişânladum lebinün yaresiyle cānānı

Ve lehu

Dilâ bār-ı vişâle dest-i himmetle irilmez mi
Nesīm-i luţf esmez mi o naĥl-i nāz egilmez mi

Ķayurmaz seyl-i ģam şaşsun gerekseñ başdan aşsun
Kümeyt-i bâde-i gül-gün ile Yaĥyâ geçilmez mi

Ve lehu

Sirişki dānesin deryâ idince dem-be-dem dökdi
Gözüm tıtdı o kebk-i ĥüb u ĥoş-reftârı yem dökdi

Ve lehu

Aķıtdum yaşumı yaķdum fetil-i dāĝ-ı ĥicrānı
Benüm şimdi maĥabbet bezminün şem'-i şebistānı

Sirişk-i çeşme başdur nār-ı ģam dilde tıtuşduķça
Gözüne yandırığör âteş-i sūzān-ı ĥicrānı¹

1 Bu beyitten sonra Revan 1446 vr. 73âda şü beyit yer almaktadır:
Yıĝılsun ķo cefâ çaşı derün-ı sine-i dilde
Yapar bir gün olur ol şāĥ-ı 'âdil ķalb-i virānı

Ve lehu

Didüm unutma barmağuna bend it rişte-i cânı
O şüh-ı dilsitānum ıolamış barmağına anı

Sākî-nāme'lerinden

Çanı sākîyā ol mey-i mihr-tāb
Ki her zerresi ola bir āftāb

Vire her biri bir cihāna ziyā
Gönül 'ālemini ide pür-şafā

Getür sākîyā ol dıraşānde berķ¹
Ki cān 'ālemin eyleye nūra ğarķ

O berķ-ı cihān-süz ola tābdār
Yana hırmen-i tōhmet-i ihtiyār

Bulınmazsa da sāğar-ı Cem hele
Şınıķ gönlümi luţf idüp al ele

Çanı sākîyā ol şecā'at-penāh
Ki hāl-i sipāh-ı ğam ola tebāh

Muķaţta'ātından

'Adūdan gönül mülkin ide hālāş
Anı eyleme husrev-i 'ışķa hāş²

Anuñ kim açıķdur başiret gözi
Odur her varaķdan olan ders-h'ān

O kim mā-sivādan yuma çeşmini
Berāberdür aña bahār u hāzān [66^a]

1 S 69a.

2 S nüshasında bu beyit *Sākināme*'nin son beyti olarak verilmiştir.

Rubâ'ıyyâtındandır

Ey hâme yazup kıadd ü fem-i dil-beri sen
 Hakkâ begenildi eyledün hûb u hasen
 Zinhâr ki refâr ile güftârında
 Şîrîn harekât eyle vü nâzûk depren

Âşâr-ı hayriyyelerinden sa'âdet-hâneleri civârında medrese-i cilileleri vardır. el-Ân dâr-ı 'ilm ü taḥşil ve kâr-hâne-i erbâb-ı kemâl ü tekmildür.

Mısrâ'

شكر الله سعيه الموفور¹

Ḥayyât-zâde Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed ibnül-mevlâ Muşliḥü'd-dîn. Hılâl-i terâcim-i Sultân Aḥmed Hân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de beyân ve biñ on dört Re-bî'ül-âḥir'inde 'âzim-i cinân olan Balıkesrili Ḥayyât Muşliḥü'd-dîn Efendi' nün maḥdûm-ı ercmendi Aḥmed Efendi'dür. Rişte-i fikr ve süzen-i hayâl ile kâmet-i hâline düzende-i kabâ-yı isti'dâd ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris iderek kırk akçe medreseye vâşıl ve andan dahı munfaşıl olduğdan sonra biñ yigirmi üç Ramazân'ında Aḥî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Hızır Çelebi Medresesi'ne ḥâric ile 'âric, yigirmi yedi Receb'inde Kayseriyeli Ḥamza Efendi yirine Ülâ-yı Husrev Kethudâ Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Yigirmi toḫuz Şa'bân'ında Kürd Burhân Efendi yirine Beşiktaş'da vâkı'a Sinân Paşa Medresesi'ne dâhil, sene-i mezkûre Zi'l-ḥicce'sinde Velî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne vâşıl oldu. Otuz Şevvâl'inde 'İvâz-zâde Yahyâ Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi'ne gönderilüp otuz bir Muḥarrem'inde Râ'î-zâde Kâsım Efendi yirine Şire kazâsı 'inâyet olındı. Otuz iki Muḥarrem'inde 'azl ve yirlerine Kıtmîr-zâde İbrâhîm Efendi vaşl olındı. Otuz beş Zi'l-ḥicce'sinde Şânî İbrâhîm Efendi yirine Belgrad kazâsı ḥükümetiyle nâ'il-i murâd olup otuz yedi Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Şofya kâdîsi Martolos-zâde Maḥmûd Efendi menķül, anlaruñ yirine Baba Ḥalil-zâde Meḥemmed Efendi mevşül oldu. Kırk Cumâde'l-ülâsında İbrâhîm Efendi yirine Şofya kazâsı ḥükümeti tefvîz

1 "Allah onun çok çalışmasının mükâfatını versin."

olinup kırk bir Receb'inde munfaşıl ve maḳām-ı hükümetlerine Niksarî-zâde 'Abdü'l-hay Efendi vâşıl oldu. Kırk beş senesi hilâlinde Balıkesri ḳazâsı arpalık ihsân olunmuş idi. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ dört Muḫarrem'inde 'âlem-i 'uḳbâya rıhlet ve şaḫn-ı fenâdan menzil-i beḳâyâ hicret eyleyüp maḫlûl olan arpalıklar İdris¹ Efendi'ye maḫal görildi.

Mevlânâ-yı merḳûm tâlib-i intisâb-ı 'ulûm, 'ilm ü şalâḫdan ḫavşalası miḳ-dârı ḫişşedâr, ḳazâlarında ḫüsn-i mu'âmelesi var idi.

Riyâzî Meḫemmed Efendi {Riyâzî}

el-Mevlâ Meḫemmed ibnü'l-mevlâ Muşṫafâ bin Meḫemmed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṫân Murâd Ḥân-ı Şâliş'den tercemesi *Zeyli 'Aṫâyi'*de sebḳ iden Bir-gili Muşṫafâ Efendi merḫûmuñ maḫdûm-ı fezâ'ilmendi, melikü's-su'arâ Riyâzî Meḫemmed Efendi'dür. Toḳuz yüz seksen târiḫinde vâşıl-ı ser-menzil-i vücûd² ve dâḫil-i şehristân-ı 'âlem-i şühûd olup bustân-ı faẓl u 'irfânda bezl-i ictihâd ve âb-yârî-i feyz-i Ḥudâ-dâd ile tekmil-i meleke-i isti'dâd eyledükde Şeyḫü'l-İslâm Mü'eyyed-zâde 'Abdü'l-ḳâdir Efendi ḫudmetlerinden mülâzım ve ba'z-ı medârisde müdâreseye müdâvim olduḳdan soñra kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on Şa'bân'ında Abdâl Mûsâ Efendi yirine Toḳkapusı dâḫilinde Aḫmed Paşa Medresesi ile kâm-revâ, on dört Muḫarrem'inde Remzî-zâde 'Abdü'l-hâdî Efendi maḫlûlinden Dâvûd Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşâ oldılar. On altı Şafer'inde Sefer Efendi-zâde Yahyâ Efendi yirine Fâtıma Sulṫân Medresesi ihsân olinup on yedi Şafer'inde [66^b] Ḳudsî Meḫemmed Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sulṫânı Medresesi erzânî görilmiş idi. Sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâsında Taş Meḫemmed Efendi yirine Edrineḳapusu Mihrümâḫı Medresesi'ne ḳadem-nihâde olup on sekiz Rebî'ül-evvel'inde Zekeriyâ-zâde Meḫemmed Efendi yirine medâris-i Şaḫn'ın birine sâye şaldılar. On toḳuz Ramazân'ında Kec-dehân 'Abdu'llâḫ Efendi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi tevciḫ olınduḳda gitmemekle yigirmi Muḫarrem'inde medrese-i merḳûme Bülbül-zâde 'Abdu'llâḫ Efendi'ye virilüp bunlar 'azl ihtiyâr itmişler idi. Yigirmi bir Ramazân'ında Ğubârî Seyyid Ḳâsım Efendi yirine şâniyen Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birine 'avd eyleyüp yigirmi iki Ramazân'ında Mihter-zâde Meḫemmed

1 İdris H: Derviş S.

2 S 69b.

Efendi maḥlûlinden Üsküdar'da vâkı'a Vâlide Sulṭân Medresesi şâyân, ba'de eyyâm Laṭîf-zâde Meḥammed Efendi maḥlûlinden Yenîşehir kazâsı ḥükümetiy-le taḥşil-i 'izz ü şân eylediler. Yigirmi dört Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Bî-endâm Muşliḥü'd-dîn Efendi mevşûl oldu. Yigirmi toḫuz Rebî'ül-âḥir'inde Nevâlî-zâde Sa'dü'd-dîn Efendi yirine Ḥalebü'ş-şehbâ kazâsı i'tâ olınmış idi. Sene-i mezbûre Ramazân'ında selef-i Sa'dü'd-dîn Efendi yirine Şâm-ı dârü's-selâm kazâsına naḫl ve yirlerine Küçük Maḥmûd-zâde 'Abdu'llâh Efendi vaşl olındı. Otuz Cumâde'l-ülâsında ḥalefleri Küçük Maḥmûd-zâde Efendi yirine Kuds-i Şerîf kazâsına naḫle teşrîf ve yirleriyle Küçük Maḥmûd-zâde Efendi taṭîf olınmış idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Ḥalebü'ş-şehbâ kâḫîsi Ḥasan Beg-zâde Muştafâ Efendi menḫûl, anlaruñ yirine Kürd Kâsım Efendi mevşûl oldu. Otuz üç Ramazân'ında selef-i sâlifî Kec-dehân 'Abdu'llâh Efendi yirine Mısr-ı Kâhire kazâsıyla kevkeb-i iḫbâlleri zâhire olup otuz dört Cumâde'l-âḥire'sinde müteḫâ'id ve yirlerine ḥaleflerinüñ ḥalefi Kürd Kâsım Efendi müteşâ'id oldu. Ba'dehu bi-emri'llâhi te'âlâ şamemleri müştet olmaḡla yigirmi sene miḫdârı ma'zûlen sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ elli dört Şafe-rü'l-ḥayırinuñ yigirmi toḫuzuncı Cum'a günü 'azm-i riyâz-ı keşîrül-ḥıyâz-ı cinân ve seyr-i ravza-i Rıḫvân eyledi.

Mevlânâ-yı merḫûm gül-deste-bend-i ma'ârif ü 'ulûm, mir'ât-ı dil-i bî-ğıllı jeng-i tekellûf ü taşallüfden 'ârî, zülâl-ı nazm-ı keşîrül-me'ânî ser-çeşme-i zebânından cârî, 'ulûm-ı 'Arabıyye'nüñ zebân-dân-ı esrârı, fûnûn-ı edebıyyenüñ mü-şikâf-ı ebkâr-ı efkârı¹ idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden *Tezkiretü'ş-şu'arâ'sı* ve *Düstürül-'amel'i* ve *Sâķi-nâme'si* olup her biri beyne'n-nâs merḡûb birer eşer-i sütüde-üslûbdur ve *Târîḫ-i İbrⁿ Hallikân*'ı ihtîşâr ve tarz-ı laṭîf ihtiyâr idüp eşer-i celîl eylemişdür. Bunlardan mâ'adâ müretteb ü mükemmel *Divân-ı* eş'âr-ı belâgat-şî'ârları vardır. Bu eş'âr-ı âbdâr güftâr-ı dürer-bârlarından intiḫâb olındı.

Sâķi-nâme'lerindendir

Ḥamd ol Aḫad-i Qadîm-i pâke

Feyz-i keremi şu virdi tâke

1 ebkâr-ı efkârı H: ebkârı S.

2 S 70a.

Halk eyledi nüh hum-ı sipihri
Ol humlara bâde itdi mihri

Qıl vaşfın o bâde-i revānuñ
Kim oldı bir adı 'ışk anuñ

Bu deyre o bâdedür viren nām
Ol bâde ile döner bu nüh cām

Muṭrib üfür âteş-i müdāmı
Ol puhte ider bu 'aql-ı hāmı

Süz-ı demüñ urdı 'üda âteş
Bezm-i dili tutdı bû-yı dil-keş

Hem ur el ele hem ol nevā-sāz
Çün çıkmaz imiş bir elden āvāz

Evtār-ı nevāyı nağme-rîz it
Deryā-yı hevāyı mevc-hîz it

Mey kim şala meclise ziyāsın
Kimse göremez şebüñ qarāsın

Ey duḥter-i gül-'izār-ı engür
Gördi seni gözin açdı maḥmür

'İşk oldı 'aceb bülend-eyvān
İrişmez aña kemend-i 'irfān

Ol zîr-i hümā-yı himmet-i 'ışk
Dirseñ kona başa devlet-i 'ışk [67^a]

Müm eylesün āhenüñ ğam-ı 'ışk
Ol kâbil-i naqş hâtem-i 'ışk

Bu lüccede ol şinâver ey dil
Esbâb-ı vücûdı ber-ţaraf kıł

Şahn-ı çemen oldu reşk-i gerdün
Çıksun göge şimdi cām-ı gül-gün

Al destüñe cām-ı hoş-güvârı
Tiz tut ki geçer dem-i bahârı

Gül-günüñü eyle bād-ı refţâr
Kıl ref-i ğubâr-ı hâţır-ı zâr

Gül-gününü sür mey-i revānuñ
Başdurma yire ayağın anuñ

Cem gitdi cihānda nāmı kııldı
Ancağ görilürde cāmı kııldı

Bir hâtem-i devlet idi ol cām
Anuñla kıodı felekde bir nām

El virdi dime baña zamāne
Alup elüñi atar yabana

Bu düd-ı kebüd çarlı-ı aħzar
Bir dide mi vardur itmeye ter

Germ olmada āftāb-ı rüşen
Yanduk felegün bu gün elinden

Şemşirin içirmedin saña ğam
Keskince sen iç meyün dem-ā-dem

Al destüñe keştıyi müdāmı
Şal bahır-i fenāya neng ü nāmı

Ref oldu bisât-ı bezm-i dil-cû
İbrîk-ı şarâbdan elûn yu

Devrân heder itdi hûn-ı rāhı
Virdi boğazı ele şurâhî

Bağır oldu aqup şarâb-ı gül-fâm
Çekdürse 'aceb mi zevrağ-ı cām

Rindāna getürdi müjde-i kām
Geldi baş açık yalın ayak cām

Ey dürd-keş-i mey olma muğber
Geldi ayağı tozıyla sāğar

Şahbâ ile sāğar oldu memlû
Ağduğı yire yine aqar şu

Mey sāğara oldu pertev-efken
Ey bāde-perest dīde-rüşen

Bu resme sevād-ı dilsitānı
Yazmadı siyeh qalem[1]e Mānî

Aqıtdı yine bu kilik-i dil-cû
Gülzâr-ı beyāna bir qalem şu

ez-Kaşâ'id-i Mi'râciyye Şıfat-ı Şeb

Kim itdi gevherin hâk içre hürşid-i cihân-ārâ
Anı bulmağa ğırbâl itdi hâzır tarem-i vâlâ

Şalındı nârı mihrûn küllhen-i hammâm-ı dūna
N'ola germ olup itse qubbesinde qatrelere peydâ

Ne şüret-bâz olur eşkâl-i encüm 'arz ider hâlka
Yağup şem'in verâ-yı perdede mihr-i cihân-ârâ

Hilâl olmuş degüldür tırnağı kalınca sa'y itdi
O gece pâyine yüz sürmege mâh-ı cihân-ârâ

Reh-i bidâda gitmez kimse devr-i şer'-i 'adlünde
Terâzüyla yürürler halk-ı 'âlem muhtesibâsâ¹

Bu ta'zîmi düşinde görmemişdür Hâzret-i Yüsuf
Felek de aña ta'zîm itdi bunca encüm-i zehrâ

Toğuz gözlü kemerdür güyiyâ nüh günbed-i gerdün
Anuñla âb-ı rahmet itdi kaçır-ı kurbe isti'lâ

Şıfat-ı Bahâr²

Nâme-i zanbağ ile geldi şabâ gülzâra
Gönçeden gülşene ağız haberin virdi hezâr

Bülbüle n'ola yukardan aşağı söylese
Aldı şimdi kolına fâhteyi serv ü çenâr

Nergis-i gülşeni sür'atle alup gitse n'ola
Şöyle akar göz alur şahn-ı çemende enhâr

TONANUP ŞAHİD-I GÜL GİRDİ YENİ CÂMELERE
N'OLA DÂMANINI SILKERSE NESİM-I EŞCÂR

Şıfat-ı Şem'

Şu'leden Nîl üzre bir âyine peydâ eyledi
Görmek için dehri anuñla Sikendervâr şem'

1 S nüshasında bu beyitle bir önceki beytin yeri değişiktir.

2 S 70b.

Her kimi rüşen-dil itse ağladur âhîr felek
Bezm-i 'işretde ider bu hâleti izhâr şem'

Bir 'arūs-ı dilsitândur pâyine hınnâ yaqub
Zülfin altun teller ile zeyn ider her bâr şem'

Şîşe-i fânüs anuñ şırça sarâyıdur meger
Taht-ı zer üzre olupdur şâh-ı Cem-miğdâr şem'

Saña şekvâ itmek için başına âteş yaqar
Rüzgârından görüpdür var ise âzâr şem'

Nür-ı 'irfân kesbine cânlar eritdüm nitekim
Bezm-i 'işretde ziyâ için yanar her bâr şem'

Şıfat-ı Sünbül [67^b]

Olalı mülk-i çemende şeh-i kişver sünbül
Geydi bir küngürelî tâc-ı mücevher sünbül

Öñine düşdi getürdi güli mülk-i çemene
Oldı destinde 'aşası ile reh-ber sünbül

Zülfüñüñ üstine dök kâkül-i müşkîn-târı
Gülşen-i hüsnüñe tâ kim ola qatmer sünbül

Şıfat-ı Hâtem

Bilmezüz kim ne qodı güşına anuñ zerger
Öykinürmiş dehen-i yâra mücevher hâtem

Gedüginde bulunup 'izzet idermiş dâ'im
Gevhere başınuñ üstinde ider yir hâtem

Ne 'aceb nâmeyi ardından oqursa olmuş
'Ârif-i ehl-i nazâr merd-i hünerver hâtem

Dest-i iqbâle geçüp olmaz idi şadr-nişîn
Olmasa halka-be-güş-ı der-i dâver hâtem

Şeref-i nâmuñ ile anlara hükmin geçürür
Oldı tuğrâ-yı zer-endüd ile hem-ser hâtem

Egilüp dâ'im elün öpmededür sultânüm
Hep budur eyledüğü kıddini çenber hâtem

Şıfat-1 Nev-rüz

Sâgar-ı zerrîn-i mihri çarh gerdân eyledi
Jâlelerden cur'asın hâk üzre rîzân eyledi

Jâle itdi destmâl-i lâleyi garğ-ı 'arağ
Şem'-i hırşide tütınca anı süzân eyledi

Kâtib-i hağğ-ı çemen pür kıldı zerrîn kilik ile
Gonçesini zanbağın simin kalemân eyledi

Zulm-i sermâyı şeh-i nev-rûza i'lâm itmege
Bâğa zanbağ tîr ile bir nâme perrân eyledi

Cüybâr ayağına tağdı gümüş halhâllar
Halkalar kim kağre-i bârân nümâyân eyledi

ez-Ġazeliyyât

Görüp dağın şanur kim rağm ider ol şüh-ı bî-pervâ
Kulağından çıkarsun ol fetîli 'aşığ-ı şeydâ

Ve lehu

Nazar erbâbına rüy-ı hağıkatden görün ey dil
Hemân bir gösterişde kalma 'âlemde serâbâsâ

Ço kendüñ rāh-ı 'ışka meskenetle sür yüzün hāke
Yolundan var hārim-i kūy-ı yāra āb-ı nābāsā

Nevā-yı 'ışkda dem urmağ olsun dā'imā kāruñ
Sözün dinlenmek isterseñ eger çeng ü rebābāsā

Gönül pervāne-i şeydāsıdır bir şem'-i hüsün kim
Döner üstine yanup sūz-ı 'ışk ile kebābāsā

Riyāziveş toğunsun çarhuña ço rüzgār ey dil
Şafā kesb eylesün şevğ ile rağş it āsyābāsā¹

Ve lehu

Mürşid-i pīr-i muğāndan el alup ehl-i şafā
Şeyh-i şehre şimdi eylerler ırakdan merhabā

Çabza-i hükmünde görmek ister iseñ 'ālemi
Cām-ı meyden al ele āyine-i 'ālem-nümā

Ve lehu

Çanda olur saña hem-tā ey şeh-i 'ālī-cenāb
Tıtalum toğuz evün bir dāne şems-i āftāb

Ve lehu

Var ise yine pīr-i tarikat nefes itdi
Demlendi o dem āteş-i kânün-ı maḥabbet

Ve lehu

Hayāl-i vuşlat-ı yār ile nağd-i eşki döküp
Riyāziyā iderüz dā'imā hisāb-ı feraḥ

Ve lehu

Öykünürdi gözlerüm yaşına gerçi āblar
Şimdi ilzām itdiler döndürdiler dülāblar

Bulmadılar dūr-i dendānuñ mişālî bir güher
Döne döne қа' r-ı baħre indiler gird-āblar

Ve lehu

Ey Riyāzî murğ-ı cāna düşmesün mi ıztırāb
Şalınup bir şāhbāz-ı cānsitān olmuş gelür

Ve lehu

Ne kadar eşkümi döksem ayağı toprağına
O қadi serv-i revānum o kadar ser-keş olur

Güşe-i çeşm ile bir nīm-nigāh eylese yār
‘Āşıқ-ı ħaste-dilün gönli Riyāzî hoş olur

Ve lehu

Gerçi kim bir söz ile mürdeler ihyā eyler
Söylemez baña ger öldüm disem ol gönçe-i ter

Ey düşüp baħr-i ħama eyleyen ümmīd-i kenār
Ĥaṭ çıқup bir yañadan geldi seçildi қaralar

Ve lehu

Sen de bir cur'a ile yād olınersun ey dil
Nazar-ı pīr-i ħarābātda tek ħāk olagör

Ve lehu

Dilde senden gizlü derd ü ħam u miñnet mi var
Bir senün gibi cihānda çok bilür āfet mi var [68^a]

Gönlümi al cāna minnetdür didüm cānāneye
Didi biñ nāz ile ol dem aña da minnet mi var

Ve lehu

Bir қarār üzre degüldür gerdiş-i dülāb-ı çarħ
Bunu ħāk-i zillete indirse anı қaldırur

Ve lehu

Şikeste-dil ki senün beste-i kemendüündür
Şikeste-beste bir üftâde derdmendüündür

Ve lehu

Çekmeyen cevri ü cefâsın o kemân-ebrünüñ
Dil-i sevdâ-zedenün çekdügi yayı ne bilür

Ve lehu

Her kim Riyâzi cüy-şifat ola şâf-dil¹
Berg-i murâdı ilter ayağına rüzgâr

Ve lehu

Her zamân elde kadeh tut dir ise pîr-i muğân
Dinleyüp pendin anuñ ey dil-i şeydâ tutagör

Ve lehu

Sevdâ-yı vaşl-ı yarı çıķarduķ dimâğdan
Aña bu düd-ı âh işâret degil midür

Dil bağladuğlarum ser-i zülf-i siyâhına
Cânâne ile 'aķd-i maħabbet degil midür

Deşt-i belâda zîr ü zeber pür-ğubâr-ı ğam
Dil 'işķuñ ile şîşe-i sâ'at degil midür

Ve lehu

Benüm süz-ı dilüm ol Yûsuf-ı gül-pîrehen bilmez
Bir oddan pîrehendür 'işķ içinde olmayan bilmez

Ve lehu

Gelmedi gitdi sîneye dil-ber-i gül-'izârimuz
Bir gül-i ter bitürmedi dildeki hârĥârimuz

1 şâf-dil S: şâf ola H.

Rıtl-ı girâna başdırur sâki-i bezm-i mey bizi
Bâd-ı fenâya virmeye tâ ki felek gubârimuz

Ol kâşî yayı şarmağa çâre mi var Riyâziyâ
Riştaye döndi za'fila gerçi ten-i nizârimuz

Ve lehu

Gerçi faşşâd-ı me'ânî çok olur 'âlemde
Reg-i endîşeye hâmem gibi neşter uramaz

Ve lehu

Âşık ise yoluma dönsün dimiş Şîrîn aña
Bu sözi gûş eyleyince eylemiş Ferhâd rağş

Ve lehu

Şâf dil-i ser-geşte hâl olsa n'ola erbâb-ı 'ışk
Kendüsine döndürür cezib itdügin gird-âb-ı 'ışk

Ve lehu

Gevher-i maşşûda bulmazdı Riyâzî dest-res
Olmasaydı baħr-i luţf Âşaf-ı devrâna ğarğ

Ve lehu

N'ola bâzîçe-i 'ışkuñda öpsem la'l-i hândânuñ
Bir ucu sende biri bende çıkdı rişte-i cânuñ

Benüm de üstüme düşmez mi bir gün pertev-i luţfuñ
Toķunmaz mı yoluñda hâk olan şeydâya ihsânuñ

Riyâzî kâlkayın didükçe düşmekde ayağına
Olup pervâne mest-i câm-ı 'ışkı şem'-i rahşânuñ

Ve lehu

El ele virmekdür ağıyar ile hep kâruñ senüñ
Öldürür bir gün beni ellerle bázaruñ senüñ¹

Ve lehu

Hüsni haţ ile yazup medh-i ruĥ-ı dildârı
Çehresi vaşfını çarpısduralum ağıyaruñ

Bellüdür müy-miyân ile güzeller içre
Hübdur şöyle ki kıl eksügi yoĥdur dildâruñ²

Ey Riyâzi gice irişdi hilâle âhum
Aldı âhum yaĥasını felek-i ğaddâruñ³

Ve lehu

Çâre yoĥdur anı örtüp başdıra ĥâk-i vücüd
Cüş ider tırmaz şehid-i 'ışĥ kıanıdur gönül

Ve lehu

İtsem o ğonçe-lebde n'ola cüst ü cüy-ı dil
Zirâ meşâm-ı câna gelür şimdi bû-yı dil

Çevġân-ı 'ışĥ itdi yirin deşt-i lâ-mekân
Kim tıtulup kıpılmaġa yoĥ çâre kûy-ı dil

Ve lehu

Ser-te-ser tıtsa eger 'âlemi bārân-ı kerem
Düşmeye ehl-i dilün ĥişşesine bir şebnem

Merkezüñden hele ayrılma Riyâzi zînhâr
Başma pergâr-şifat dâ'ireden taşra kıadem

1 S 71b.

2 Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

3 Bu beyitten sonra Revan 1446 vr. 76a'da şu beyit yer almaktadır:

Vişâline irişür kim ki bekleye işigin
Efendi manşıbı almaġa âsitâne gerek

Ve lehu

Gördüm leb-i mey-gününi mestâneye döndüm
Almış mey-i 'ışkuñ beni divâneye döndüm

Sürâhlar açdı tenüme tîr-i maḥabbet
Gör derd ü ğamuñla yine cânâneye döndüm

Ve lehu

Pek düşüp rişimüz ağ oldu ğam-ı fırķat ile
Her tezervüñ niçe bir şaydına dām eyleyelüm

Ve lehu

Nigârî ḥüsn ile mümtâz u bî-bedel bilürin
Ol âfeti baña öğretmeñüz güzel bilürin

Ve lehu

Mihnet-i derd-i firâkuñ kıddümi itdi kemân
Cism-i zârumdan deriyle üstühân kıaldı hemân

Gülsitân-ı küyünü yârüñ tolanup tırmasun
Cüybâruñ ayağın kessün oradan bağbân

Ğayra gösterme ğubâr-ı ḥâṭıruñ sâ'at gibi
Ey Riyâzî anı göñlüñden geçür ancaķ hemân

Ve lehu

Yoluña cân vireyin ḥâķ ile yeksân olayın
Çeşm-i bîmâr-ı siyeh-mestüñe kıurbân olayın [68^b]

Ḥâlümi ağlayayın süz-ı dilümünden yanayın
Meclis-i 'ışkuña bir şem'-i fûrüzân olayın

Ey Riyâzî çekmeyin ḥarf ü izâfetden el
Sâğarı tâc idinüp başuma sulṭân olayın

Ve lehu

Bir dil mi vardur ola o hâlî gubârdan
Herkes gönül naşîbin alur rûzgârdan

Çoğ miñnet-i temûz u hazân u şitâ çeker
Kâm almağ isteyen bu se-rûze bahârdan

Ve lehu

Dest-i ağıyâra virür zülf-i perîşânı ucın
Hâk olursağ da degürmez bize dâmânı ucın

Ve lehu

Rişte gibi olmayınca derd-i 'ışk ile nizâr
Mümkin olmaz girmek ol şem'-i şeb-ârâ koynına

Ve lehu

Çıkardum âh kim pîr-i muğânı bilmeyüp elden
'Aceb mi aglasam şimdi degüldür ihtiyâr elde

Ve lehu

'Aks-i ğamzeñ kim düşer şalsañ nazar âyîneye
Güiyâ bir tîr-i tîz eyler güzer âyîneye

'Âşık-ı şâfi-deründur gireridün gönline
Bir nigâh-ı luğf ile baksañ eger âyîneye

Fıkr-i zülfüñle Riyâzî'nün dil-i ser-geştesi
Beñzedi rişteyle aşılmış döner âyîneye

Ve lehu

Ne revâdur ki dege cur'a-i câm-ı keremün
Sâkiyâ ayağun altında gubâr olmaya

Ve lehu

Ol haramî gözli yolum urduğın 'ayb eyleme
Zâhidâ bir gün senüñ de yoluña şâyed gele

Ve lehu

Ne cânı var ki ola sâlik-i reh-i bîdâd
Terâzüyla yürür muhtesib zamânuñda

Ve lehu

Şanmañuz âl kabâ giydi bu gün cânâne
Öldürüp 'aşkıñı girdi boyınca kıane

Dil-i 'uşşâkı niçün eyledün âşüfte diyü
Çekişüp aldı ele zülfini yârûñ şâne

Gözimün yaşına öykündüğüçün bād-ı şabâ
Gömgök itdi yüzini sille urup 'ummâne

Ve lehu

Getürdi neyleri te'sîr-i süz-ı âhum efgâne
Bu gece tâb-ı dilden âteş urdum bir neyistâne

Çosun anuñla bahşi yok yire baş ağrıdur şahbâ
Humârı yok bir özge bâde imiş la'l-i cânâne

Riyâzî deşt ü şahrâda gezerken buldı Leylâ'sın
Dime âvâre olmağda ne buldı Kays-ı divâne¹

Ve lehu

Şalıcak 'aks-i ruhın sâğar-ı rahşânımuza
Girdi ol gözleri hünî bir avuç kanımuza

Ṭutuşur şîşe-i mey gibi zebānuñ nāşih
Dil uzatma hāzer it cām-ı dıraḥşānımuza

Tırveş menzile vāşıl iderüz ol ki bezm
Yapışa şıdık ile peykān gibi dāmānımuza

Ve lehu

Virmezüz bâdeyi biz cur'a dōken yārāna
Nesnemüz yoḡdur efendi atacaḡ yābāna

Pek imiş ey gönül ol ḡaşı kemānuñ yayı
Ġamzesi tîri pek işler geḡer oldı cāna

Gidicek meykedeye ayaḡı yirler mi başar
Gelür olsa gelür ammā güc ile mestāna

Ve lehu

Sākīye miḡnet-i dil-i pür-hūnı söyledük
Aḡız bir eyledük gice cām-ı şarāb ile

Cüy-ı şafā aḡındısıdır 'ālem-i şebāb
Bir özge çağlar idi ki geḡdi şitāb ile

Ve lehu

Baḡruñ deler döner gibi olur da üstüne
Pergār-ı çarḡuñ eyle nazar inḡılābına

Ve lehu

Ġarāz bir yaḡası açılmadıḡ ma'nā ḡoparmaḡdur
Ser-i endişeyi çekdüklerüm dā'im girībāne

Kelāmum dil-pesend-i derdmendān-ı maḡabbetdür
Sōzi derd ehlinün olur Riyāzī derdmendāne

Ve lehu

‘Aceb midür sürülse dem-be-dem bâzâr-ı ‘ışk içre
Şırâlı bir metâ‘ olmaz cihânda nitekim bâde

Ve lehu

Dem-i bezm-i ezelden başlasan bir nağş-ı zibâyâ
Ol eski demleri muṭrib getürseñ hâṭır-ı nâyâ

Ve lehu

Cezbe-i tâb-ı cemâlün neyyir-i a‘zam gibi
Çekdi aldı bu dil-i üftâdeyi şebnem gibi

‘Aynuña alma ta‘alluk riştesin sūzen mişâl
Çarḥ-ı atlasdan geç ey dil ‘İsâ-yı Meryem gibi

Ve lehu

Nâle beñzetdi gören cism-i nizârum ey felek
Bir kalem parmaḫlı dil-berden çıkarduñ sen beni

Ve lehu

Veżân oldı meger kim tünd-bâd-ı ḫahr-ı sulṭânî
Söyüñdi bezm-i ‘ış ü ‘işretün şem‘-i fūrüzânî

N’ola yir başmasa şimdi ayaḡı zâhid-i şehriün
Şikest itdi zamâne şîşe-i câm-ı dıraḫşanı [69^a]

Yaşâḡın gūş idüp şâh-ı cihânuñ bīm-i ḫahrından
Bu demde sâḡaruñ beñzinde aşlâ ḫalmadı ḫanı

Ve lehu

Günâhımız yoḡ iken cevır ider de ağlamadın sen
Kim ağlar idi eger cürmimiz ḫaṭâmız olaydı

Ve lehu

Mümkin mi bu kim dide göre ol ruḥ-ı âli
Virmez aralık şa'şâ'a-i berḳ-ı cemâli

Ve lehu

Şanma bilmez o perî 'âşık-ı dil-dâdesini
Bir nazarda çıkarur çâh-ı ğam üftâdesini

Ve lehu

İtmedi bir merḥabâ ol gül-'izâr el virmedi
Dest-büse olmadı bir çâre yâr el virmedi

Vir elün cân ile bâzâr idelüm vaşluñ didüm
Kâ'il olmadı o şüḥ-ı şivekâr el virmedi

Çâh-ı hırmân içre kaldum çıķmaĝa bir çâre yok
N'eyleyin bu tâli'-i nâ-sâzgâr el virmedi

Ey Riyâzi olmadı üftâdesine dest-gîr
Yalvarup ayaĝına düşdüm nigâr el virmedi

Rubâ'ıyyâtındandır

Aķıt yaşımı 'ışķla cüy-ı Eres it
İnlet dilümi maḥmil-i şevķa ceres it
Tâ âyinemüzde ru-nümâ olmaya ĝayr
Ey pîr-i şarıkât bize de nefes it

Rodosî-zâde İbrâhîm Efendi

el-Mevlâ İbrâhîm ibnü'l-mevlâ Meḥemmed. 'Ulemâ-yı devlet-i 'Oşmân
Ḥân-ı Şânî'den tercemesi *Zeyl-i Atâyi*'de beyân ve biñ yigirmi toķuz Receb'in-
de Bağdâd kâḫisi iken intikâl-i dâr-ı cinân eyleyen Rodosî Meḥemmed Efendi

merhûmuñ maḥdûmıdır.¹ Gülbün-i vücûdı ḥāk-i pāk-i Edrine'den zühür ve "Rodosî-zâde" unvânıyla meşhûr olmuş idi. Taḥşîl-i meleke-i isti'dâd ve Hidâyetu'llâh Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aḳçe medreseye mevşûl ve andan dahı ma'zûl iken biñ otuz beş Ramazân'ında Halebî Yaḥyâ Efendi yirine maskaṭ-ı re'si olan maḥmiyye-i Edrine'de Çuḳacı Hâcî Medresesi ḥâricine 'âric, otuz altı Receb'inde Dizdâr-zâde Muştafâ Efendi yirine yine maḥmiyye-i merḳümede İbrâhîm Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic oldu. Kırk üç Zî'l-ḥicce'sinde² selefi Dizdâr-zâde Efendi yirine Emîniyye Medresesi virilüp kırk ṭoḳuz Cumâde'l-ülâsında Ramazân Efendi yirine Halebiyye Medresesi'ne menḳûl, elli iki Zî'l-ḳa'de'sinde selefi Ramazân Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi'ne mevşûl olmuşlar idi. Biñ elli dört Şafer'inde ders ü devri tamâm ve 'âlem-i 'uḳbâya ḥıram eyledüklerinde medrese-i maḥlûleleri Tâcüd-dîn-zâde 'Alî Efendi'ye in'âm olındı.

Merḥûm-ı merḳûm teşne-leb-i mâ'û'l-ḥayât-ı 'ulûm, aḥlâḳ-ı kerîme ile ma'rûf, ḥişâl-i ḥamîde ile mevşûf idi. Maḥdûmları âtî't-terceme Ḥaṭṭât 'Abdu'llâh Efendi'dür ki devr-i merâtib iderek İstanbul ḳâḳdîlığına vuşûl bulmuş idi.

Ya'ḳûbca-zâde Maḥmûd Efendi

el-Mevlâ Maḥmûd ibnü'l-mevlâ Ya'ḳûb. Ṭabaḳa-i Sultân Meḥemmed Hân-ı Şâliş'de tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de zikr olınan Ya'ḳûbca Efendi'nün ferzendidir. Ṭarîḳ-ı pür-tevfîḳ-ı 'ilme sâlik ve ser-mâye-i isti'dâda mâlik olup 'ulemâyı 'aşırınıñ birinden mülâzım ve râh-ı tadrîse 'âzim olduḳda ṭayy-ı medâris-i 'ilmiyye iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on dört Receb'inde Aḥmed Efendi yirine Balıkesri'de vâḳı'a Yıldırım Hân Medresesi tevcîh olınmış idi. On beş seneden mütecâviz ol beldede neşr-i 'ilm idüp ḥüsn-i ḥâlle mekîn iken otuz Ramazân'ında Küsec Aḥmed Efendi yirine Mar'aş ḳazâsı ḥükümeti tefvîz olındı. Otuz iki Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Başkesen Muşliḥü'd-dîn Efendi mevşûl oldu. Otuz altı Zî'l-ḥicce'sinde Bustânî Aḥmed Efendi yirine Kütâhiyye ḳâḳdîsî olmuşlar idi. Otuz yedi Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Ḥamîdî İbrâhîm Efendi vaşl olındı. Kırk iki Muḥar-

1 ibnü'l-mevlâ Meḥemmed. 'Ulemâ-yı devlet-i 'Osmân Hân-ı Şânî'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de beyân ve biñ yigirmi ṭoḳuz Receb'inde Bağdâd ḳâḳdîsî iken intiḳâl-i dâr-ı cinân eyleyen Rodosî Meḥemmed Efendi merhûmuñ maḥdûmıdır H: -S.

2 S 72b.

rem'inde 'Abdü'n-nebî Efendi yirine Bosna [69^b] kazâsı tevcih olunduğda kabûl itmemekle sene-i mezkûre Rebî'ü'l-evvel'inde Martolos-zâde Maḥmûd Efendi yirine Belğrad kazâsına naql ve yirlerine Bosnevî Ḥabîb Efendi vaşl olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Niksarî-zâde 'Abdü'l-ḥay Efendi yirine Şofya kazâsına menkûl ve yirlerine selefleri Kûsec Aḥmed Efendi mevşûl oldı. Kırk tokuz Rebî'ü'l-âhîr'inde Uzuncaova kazâsı arpalığı iḥsânıyla ikrâm olınmışlar idi. Elli dört Şafer'inde İdrîs Efendi def'a-i şâniyesi yirine şâniyen Kütâhiyye kazâsı virilüp sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde kâzî iken dâ'in-i ecel mütekkâzi ve kazâ-yı deyn-i vâcibü'l-edâ-yı câna râzî olduklarında yirlerine şâlişen selefleri İdrîs Efendi kâdî oldı.

Mevlânâ-yı mezbûr “Ya'kûbca-zâde Efendi” demekle meşhûr, aḥvâli ancak bu mertebeye maḥşûrdur.

Şeyhî-zâde Şerîf Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Şerîf Meḥemmed ibnü'l-mevlâ Şeyhî. Qasaba-i Gelibolı'da vâkı'a Şarıca Paşa Medresesi'nde müderris ve murâdından bi'l-iftâ¹ iken biñ kırk üç târihinde dâr-ı beḳâyâ irtihâl eyleyen Gelibolılı Şeyhî Efendi nâm merd-i şâlihüñ şâh-ı şecere-i vücûdı ve mağz-ı şemere-i maḥşûdudur. 'Ulemâ-yı 'aşra ḥıdmet ve kibâruñ birinden nâ'il-i şeref-i mülâzemet olup kırk aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ yedi senesi ḥudûdında maskat-ı re'si olan Gelibolı'da vâkı'a Dağî Efendi Medresesi iḥsân olınmış idi. Ba'dehu yirinde i'tibârât-ı resmiyye ile taḥşil-i merâtib-i 'ilmiyye iderek biñ otuz sekiz Zî'l-ka'de'sinde Müderris-zâde Meḥemmed Efendi yirine maḥrûsa-i Edrine'de Câmî'-i 'Atîk Medresesi ḥaḳîḳ olup² kırk dört Şa'bân'ında selefleri yirine Üçşerefeli Medresesi ile teşrif olınmışlar idi. Kırk beş Şa'bân'ında Fethiyye'de vâkı'a İsmihân Sulṭân Medresesi iḥsân, kırk yedi Rebî'ü'l-evvel'inde Şun'î-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine medâris-i Şaḥn'uñ birine şâyân olup kırk sekiz Zî'l-ḥicce'sinde Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Pîrî Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḥşâ oldılar. Kırk tokuz Şevvâl'inde Baltacı Muştafâ Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhı Medresesi sezâvâr görilüp elli iki Zî'l-ka'de'sinde Muḥarrem-zâde Aḥmed Efendi yirine Ḥâşekî Sulṭân Medresesi ile taḥşil-i 'izz ü şân eyleyüp elli

1 ve murâdından bi'l-iftâ H: -S.

2 S 73a.

dört Şafer'inde Emru'llâh-zâde Mehemmed Efendi yerine Hâkâniyye-i Vefâda ferş-i seccâde-i ifâde itmişler idi. Sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinüñ 'arefe günü kebş-i cânın ĩurbân ve taħşil-i rızâ-yı Raħmân idüp 'idgâh-ı 'âlem-i bâķi-ye revân olduklarında medrese-i maħlûleleri Şâlih Efendi Maħdümü Şeyħ Mehemmed Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Şeyħi-zâde Efendi" dimekle meşhûr, naħl-i ser-sebz-i siyâdet, pîr-i şâhib-i sa'âdet idi.

Atlu Dâvûd Efendi

el-Mevlâ Dâvûd bin Bâyezîd. Belde-i Ķaştamoni'dan zuhûr ve "Atlu Dâvûd Efendi" dimekle zebân-zed-i cumhûrdur. Āftâb-ı feyz-i ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu'ur idüp dâhil-i silk-i erbâb-ı isti'dâd ve Şâh Mehemmed Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olup bi-ħasebi't-tertib medâris-i 'ilmiyyeyi ta'ķib iderek kırķ aççe medreseden ma'zûl olduĥdan sonra bin yigirmi yedi Rebî'ül-evvel'inde Ķâmeti 'Abdu'r-raħmân Efendi yerine Raħiķi Medresesi'ne ĥâric ile 'âric olmuşlar idi. Yigirmi sekiz Muħarrem'inde Nâ'ib İbrâhîm Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı Cedîd dârü'l-ifâdesinde ĥâ'im ve otuz bir Receb'inde Ĥamza Efendi yerine Ca'fer Aĥa Medresesi'nde ĥıdmet-i derse müdâvim oldılar. Otuz iki Şa'bân'ında cem'iyet-i Câmi-'i Sulţân Mehemmed Ĥânî sebebiyle [70^a] 'azl olunup medresesi Tezkireci İbrâhîm Efendi'ye virildi. Sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinde Maħmûd Efendi yerine Şâh Sulţân Medresesi iħsân, otuz dört Şafer'inde 'Uşşâķi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yerine medâris-i Şaħn'uñ biriyle şâdân olmuşlar idi. Otuz beş Ramazân'ında Burhân Efendi yerine Bursa Murâdiyyesi'ne gönderilüp otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde 'azl olunup medrese-i merķûme ber-vech-i tekâ'üd Mu'îd-zâde Mehemmed Efendi'ye tevĥih olındı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi yerine Ĥânķâh Medresesi'n tekyegâh eylediler. Otuz sekiz Şevvâl'inde Ĥaţţât Şeyħi Efendi yerine Edrine Selîmiyyesi 'inâyet olunmuş idi. Kırķ Zî'l-ħicce'sinde Vardârî Şeyħ-zâde Mehemmed Efendi yerine Üskûdar Vâlidesi Medresesi ile be-kâm, kırķ iki Muħarrem'inde Celeb Mûsâ Efendi yerine İzmir ĥazâsıyla nâ'ilül-merâm oldılar. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde 'İşî Efendi yerine Maĥnisa ĥazâsına naħl olunup yirlerine Tevfîķi-zâde Mehemmed Emîn vaşl olındı. Kırķ üç Rebî'ül-âħir'inde ma'zûl ve yerine Martolos-zâde Maħmûd Efendi

mevşül oldu. Kırk üçüncü Zî'l-ka'de'sinde selef-i sâlifî Celeb Mûsâ Efendi'nün def'a-i şâniyesi yirine şâniyen İzmir kazâsı hükümeti tefvîz olındı. Elli Cumâde'l-ülâ'sında Öreke Muştafâ Efendi yirine Gümölcine kazâsına mençül ve yirlerine Hüdühüd 'Abdü'l-kâdir Efendi mevşül oldu. Elli bir Rebî'ü'l-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine Hamdî Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Elli iki Şa'bân'ında Hüsâm-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi yirine Şâm-ı dârü's-selâma hâkim olup elli dört Şafer'inde ma'zül olduklarında yirlerine Martolos-zâde Muştafâ Efendi muhâfiz-ı ma'hâkim oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken sene-i mezbûre hudûdında dâr-ı fenâdan rihlet ve âlem-i 'ukbâya 'azîmet eyleyüp Edrinekapusı hâricinde Emîr-i Buhârî Zâviyesi civârında defn¹ olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr şalâh u taçvâ ile meşhûr, hişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, Muhteşem Rıdvân Efendi müşâheretiyle ma'lûm, nik-haşlet, şâfi-taviyyet idi.

Nâ'ib Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Kaşaba-i Ebâ Eyyüb'da kaşab-püş-ı vücûd ve per-tev-endâz-ı meclis-i şühûd olup taşşil-i ser-mâye-i 'ilm ü 'irfân ve tekmîl-i pîrâye-i dâniş ü iz'ân eyleyüp Hâce-zâde Şâlih Efendi'den nâ'il-i şeref-i mülâzemet ve medâris-i 'adidede müteşaddî-i hıdmet-i dirâset olduğdan sonra kırk üç medreseden ma'zül iken bir on yedi Cumâde'l-ülâ'sında Fenârî-zâde Şâh Mehemmed Efendi yirine Fetihîye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi ile kâmerevâ, on üçüncü Ramazân'ında Muştahhar Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Yigirmi iki Rebî'ü'l-âhîr'inde selefi Muştahhar Efendi yirine Üsküdar'da vâkı'a Mihrümâh Sulţân Medresesi ihsân, yigirmi dört Zî'l-ka'de'sinde Receb-zâde Mehemmed Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'den birine şâyân olmuşlar idi. Yigirmi altı Şafer'inde Şarî 'Alî Efendi yirine Üsküdar Vâlidesi Medresesi ile tekrîm, yigirmi yedi Receb'inde Kara Mûsâ Efendi yirine Sulţân Selîm-i Qadîm Medresesi ile ta'zîm olındılar. Yigirmi sekiz Şa'bân'ında Kesriyyeli Ma'hîmüd Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâ'da ferş-i seccâde-i ifâde, yigirmi üç Zî'l-hicce'sinde Serçe Hüseyin Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle kevkeb-i tâli'leri ziyâde ziyâ-dih oldu. Otuz iki Muhtarrem'inde Kürd Kâsım Efendi yirine Halebüş-şehbâ kazâsı i'tâ olup otuz üç Rebî'ü'l-evvel'inde ma'zül ve yirlerine Bâkî-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi mevşül

oldı. Otuz altı Zî'l-hicce'sinde Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi yirine Mısr-ı zâ-tü'l-ehrâm [70^b] kazâsıyla ikrâm olunmuşlar idi. Otuz yedi Zî'l-hicce'sinde 'azl olunup yirlerine Motonî Aḥmed Efendi vaşl olındı. Kırk altı Rebî'ül-evvel'inde Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi yirine Edrine kazâsı ḥükümeti tefvîz olunup kırk sekiz Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Edhem-zâde Muştafâ Efendi vâşıl oldu. Elli bir Cumâde'l-ülâ'sında 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine İstanbul'a ḥâkim ve revnaḫ-efrûz-ı maḥâfil ü maḥâkim oldılar. Elli iki Cumâde'l-ülâ'sında müteḫâ'id ve yirlerine Ḳabaḫulaḫ-zâde Meḥemmed Efendi müteşâ'id oldu. Elli beş Şafer'inde 'işretgâh-ı 'âlem-i ünse sefer ve maḥmil-i tâbût ile cisr-i fenâdan güzer eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Nâ'ib Meḥemmed Efendi" demekle meşhûr, şâliḥ ü müteverri', mütedeyyin ü müteşerri', 'ilm ü ma'arifden ḥişşedâr, üslûb-ı maḥkemedede kâr-güzâr, zerḫ u riyâdan mütecânib, nîk-nefs ü leyyinü'l-cânib idi.

Ḳara Şükru'llâh Efendi¹

el-Mevlâ Şükru'llâh bin Muştafâ. Terkîb-i muḫaddimât-ı vücûdı Anaḫolı diyârından naḫş-ı şâhife-i şühûd olduḫda 'inân-ı 'azîmetin vâdî-i taḫşîle ma'ḫtûf ve naḫd-i vaḫt-i 'ömr-i 'azîzin cins-i 'ilm ü 'irfâna maşrûf kılıp 'ulemâ-yı 'aşra ḫıdmet ve Ḥ'âce-zâde Es'ad Efendi'den iktisâb-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i merâtib iderek kırk aḫçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on yedi Receb'inde Ḳapuâġası Muştafâ Aġa binâ eylediġi medrese-i cedîde ile kâm-revâ ve ² مدرس اول مدرس درس بها oldu. On sekiz Zî'l-hicce'sinde³ yirlerinde pâye 'itibâr olunmuş idi. Yigirmi üç Cumâde'l-ülâ'sında Bî-endâm Muşliḫü'd-dîn Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün biri ihsân, sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Cerrâḫ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Diyârbekr kazâsına şâyân olmuşlar idi. Yigirmi beş Cumâde'l-ülâ'sında ma'zûl ve yirlerine Arpacı-zâde Meḥemmed Efendi mevşûl oldu Yigirmi sekiz Şa'bân'ında Ṭoḫuz-zâde 'Abdü'l-vehḫâb Efendi yirine Maġnisa kazâsı rızâ-dâdeleri olup otuz Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl olduḫlarında yirleri Ḥüsâm-zâde Muştafâ Efendi'ye teklîf olunup redd itmekle sene-i mezkûre Rebî'ül-âḫir'inde Şarı 'Abdu'llâh Efendi ḫabûl itdi. Otuz sekiz Ramazân'ında Prizrenli Maḫmûd Efendi yirine

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Muştafâ Aġa. Fî-Receb sene 1017. [H nüshasında bu kayıt yoktur]

2 "Burada ders okutan ilk müderris."

3 S 74b.

İzmir kazâsı hükümetiyle tevķir olınmışlar idi. Otuz üç Rebî'ül-evvel'inde 'azl olunup yirleri Re'isü'l-eṭibbâ Hammâl-zâde Meḥemmed Efendi'ye taḥmîl olındı. Kırk bir Receb'inde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevķitiyle Ankaravî Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Medîne-i Münevvere kazâsıyla tebcil, kırk üç Muḥarrem'inde selef-i sâlifî Prizrenli Maḥmüd Efendi yirine Mekke-i Mükerreme kazâsına naḫl ü taḥvîl olunduğlarında yirleriyle Bâli-zâde Muştafâ Efendi ta'zîm olındı. Kırk dört Muḥarrem'inde munfaşıl ve ol manşib-ı celîle Velî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi nâ'il oldu. Ba'dehu on iki sene miḫdârı ğüşe-ĝir-i ḫanâ'at u inzivâ ve şâkir-i ni'met-i cenâb-ı Hudâ iken biñ elli beş senesi ḫudûdında civâr-ı raḫmet-i Raḫmân'a ittişâl ve 'âlem-i ervâḫa irtihâl eyledi. Edrineḫapusu ḫâricinde Emîr-i Buḫârî Zâviyesi civârında medfûn ve naḫş-ı seng-i mezârı bu târiḫ-i mevzündür:

Mısrâ'

Rûḫ-ı Şükru'llâh'a şad ğüne du'â'

Mevlânâ-yı mezbûr "Kara Şükru'llâh Efendi" dimekle meşhûr, 'âlim ü fâzıl, ser-bülend-i emâşil idi.

Fenâri-zâde Şeyhî Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Şeyhî Meḥemmed ibnü'l-Mevlâ Maḥmüd. Ânifen tercemesi sebḫ eyleyen Fenâri-zâde Şâh Meḥemmed Efendi'nün birâder-i sa'd-aḫteri [71^a] Şeyhî Meḥemmed Efendi'dür. Vâşıl-ı derece-i isti'dâd ve bâliĝ-i mebâliĝ-ı 'aḫl-ı müstefâd olduĝda Şeyhü'l-İslâm Ḥ'âce Sa'dü'd-dîn Efendi'den mülâzemetle be-kâm olup devr-i medâris iderek kırk aḫçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduĝdan soñra biñ on altı Zî'l-ḫa'de'sinde ḫabûl itmeyen ḫâf-zâde Fâ'izî Efendi yirine Beşiktaş'da vâḫı'a Sinân Paşa Medresesi virilüp on üç Muḥarrem'inde Şofcî Şeyh-zâde 'Alî Efendi yirine Meḥemmed Aĝa Medresesi'ne naḫl olındılar. Yigirmi üç Zî'l-ḫa'de'sinde Kürd ḫâsım Efendi yirine Pîri Paşa Medresesi i'tâ olunup yigirmi beş Rebî'ül-evvel'inde Receb Efendi yirine Ḥadîce Sulṫân Medresesi ile maḫzar-ı iḫsân olmışlar idi. Yigirmi yedi Zî'l-ḫicce'sinde birâderleri Şâh Meḥemmed Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'den birine ḫurâm eyleyüp yigirmi sekiz Receb'inde Ebâbil Derviş Efendi yirine Zâl Paşa

1 روح شکر الله صد كونه دعا

Sulţânı Medresesi erzânî görülmüş idi. Yigirmi to kuz Zî'l-hicce'sinde Bâkî-zâde Şeyhî Me hemmed Efendi yirine H zret-i Eb  Eyy b-i En arî Medresesi'nde karar-d de, otuz Şafer'inde Eb  Sa'îd Me hemmed Efendi yirine Şeh-z de d r l-if desinde h dmet-i tadr se  m de oldular. Otuz bir Ramaz n'ında selefleri Eb  Sa'îd Efendi bir der-i kihteri  rif Me hemmed Efendi ma l linden Med ris-i S leym niyye'n n biriyle tal if,¹ otuz  c Reb ' l- hir'inde  All me Şeyh  Efendi yirine K ds-i Şerif kaz sıyla teşrif olunduklarında gitmey p özl ihtiya r itmekle manşib-ı mer k m sene-i mezk re Şa'b n'ında To kuz-z de  bd 'l-vehh b Efendi'ye tevcih olundu. Otuz be  Cum de'l- l s'ında H s m-z de Mu tafa  Efendi yirine Haleb ' - shb  kaz sı h k meti tefviz olunup otuz altı Receb'inde ma'z l ve yirlerine Monl -z de Seyyid Me hemmed Efendi mev ul oldu. Bunlara H m d  N r 'll h Efendi ma l linden Burusa Yenişehir kaz sı arpalık virilmiş idi. Otuz yedi Şa'b n'ında sene-i  tiye Mu arrem l-h ramı gürresi tev itiyle Kara  elebi-z de  bd 'l- ziz Efendi yirine Mekke-i Mükerreme kaz sıyla  eref-y b olduklarında arpalıkları Am siyyeli T c 'd-din Efendi'ye virildi. Kırk Mu arrem'inde munfa il ve yirlerine H c  Me hemmed-z de Hüseyin Efendi n il oldu. Ba'dehu on seneden müteceviz g se-g r-i z viye-i nisyan ve muntazır-ı mazhar-ı i s n olup elli bir Receb'inde Re'is l-e ibb  Zeynül- bidin Efendi yirine Edrine p yesi zamimesiyle Eb  Eyy b-i En ar  kaz sına man ub kılınmi lar idi. Elli dört Reb ' l-evvel'inde İznik kaz sı arpalığıyla özl ve yirlerine  cem İ hak Efendi vaşl olundu. Bin elli be  senesi hil linde b d-ı ecel ile  em-'i f r z n-ı hay tı müntefi olup Edrinekapusı h ricinde Em r-i Bu ar  Z viyesi civ rında defn olundular.

Mevl n -yı mer k m ma d m-ı ma' li-r s m, p r-i r  en-zam r,  o bet-i y r na es r idi.

 aba Receb Efendi-z de Mu tafa  Efendi

el-Mevl  Mu tafa  ibnü'l-mevl  Receb.  Ulem -yı devlet-i Sul an Mur d H n-ı R bi''den tercemesi bu ceridede ta r r olunan  aba Receb Efendi'n n ferzend-i ercmeni ve ma d m-ı h redmeni Mu tafa  Efendi'd r. Taf ili v lid-i m cidleri tercemesinde zikr olunduğı vech üzere bil -m l zemet b -ha t-ı h m y n-ı sa'adet-ma r n bin otuz altı Receb'inde Ra metu'll h Efendi yiri-

1 S 75a.

ne Ümmü'l-veled Medresesi hâriciyle memnûn kılınup kırk Receb'inde Muzafer-zâde Seyyid Mehemmed Şâlih Efendi yirine Merdümiyye Medresesi virilmiş idi. Kırk bir Cumâde'l-âhire'sinde Piyâde Mehemmed Efendi yirine İznik kaşabasında vâkı'a Süleymân Şâh Medresesi'ne gönderilüp kırk üç Şafer'inde Beyâzi Hasan Efendi yirine Hâci Hasan-zâde Medresesi'ne nakl olunup kırk beş Reb'ü'l-evvel'inde 'Acem Mehemmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne [71^b] haķik olmuşlar idi. Kırk altı Şevvâl'inde Ezhârî Monlâ Çelebi yirine Edrinekapusı Mihrümâhı Medresesi virilüp kırk toķuz Şevvâl'inde ber-vech-i teķâ'üd kaşaba-i merķümede Süleymân Paşa Medresesi sezâ görilmiş idi. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ elli beş senesi hudûdında intikâl ve 'âlem-i 'uķbâya isti'câl eyleyüp Edrinekapusı hâricinde defn olındı.

Mevlânâ-yı merķüm tâlib-i ma'ârif ü 'ulûm, hâlûķ u kerîm, handân u besîm, hoş-elhân u hoş-şoĥbet, nedîm-i şûĥ-ţabî'at olmağın Şadr-ı A'zam Bayram Paşa'nun imâmetleri hıdmetiyle müşerref olup mazhar-ı 'inâyetleri olmuş idi.

Hamdî Mehemmed Efendi¹ {Hamdî}

el-Mevlâ Mehemmed Hamdî. Zât-ı maĥmûdü's-simâtı kesb-i ma'ârif ü 'ulûm ve taĥşîl-i deķâ'ik-ı mañtûķ u mefhûm ile zîver-baĥş-ı erbâb-ı rûsûm olduķda² Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi'den mülâzım ve ţariķ-ı tadrîse 'âzim olup kaķ'-ı merâĥil-i ţariķ iderek kırk aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz üç Şa'bân'ında ibtidâ ihdâs olınan Süleymân Şubaşı Medresesi hâriciyle kâm-revâ³ بها اول مدرس درس olduılar. Otuz beş Zî'l-ĥicce'sinde Kabaķulaķ Emîri yirine Emre H'âce Medresesi tevcih olunmuş idi. Kırk Zî'l-ĥicce'sinde Emrullah-zâde Mehemmed Efendi yirine Hâdım Hasan Paşa Medresesi'ne gelüp kırk iki Muĥarrem'inde 'azl olunup medresesi Şâmî Yahyâ Efendi'ye virildi. Kırk üç Muĥarrem'inde Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi def'a-i şâniyesi yirine Rüstem Paşa Medresesi virilüp kırk dört Şa'bân'ında selefi Emrullah-zâde Efendi yirine Hâdîce Sulţân Medresesi'ne mevşûl, kırk beş Şa'bân'ında Fikrî Aĥmed Efendi yirine medâris-i Şaĥn'ın biriyle nâ'ilü'l-me'mûl olduılar. Kırk sekiz Zî'l-ĥicce'sinde Kiyâmî-zâde Mehemmed Efendi

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Süleymân Şubaşı. Fi 5 Şa'bân sene 1033. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 S 75b.

3 "Burada ders okutan ilk müderris."

mahlûlinden Çorlı Medresesi'ne gönderilüp kırk toktuz Şevvâl'inde 'İŖi Efendi yerine Ŗofya kazâsı ihŖân olındı. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde Atlu Dâvûd Efendi yerine Gümülcine kazâsına naql olunup yirlerine Ya'kûb Efendi vaŖ olındı. Elli iki Ŗa'bân'ında 'azl olunduklarında yirleri H'âce-zâde Mes'ûd Efendi'ye arpalık virildi. Elli dört Cumâde'l-ülâ'sında Seyrek-zâde es-Seyyid 'Abdu'r-rağmân Efendi yerine Bağdâd-ı bihiŖt-âbâd kazâsıyla mağziyyü'l-murâd¹ olmuŖlar idi. Elli beŖ Ŗafer'inde Ėaber-i fevti vâŖıl ve manŖıb-ı mağlûle Cerrâğ ŖeyĖi Mağdümü Meğammed Efendi nâ'il oldu.

Mevlânâ-yı merĖûm dâğil-i 'idâd-ı erbâb-ı rûsûm, ĖoŖ-ŖoĖbet, Ėâbil-i üns ü ülfet idi. Kara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'aziz Efendi ile 'ağd-i peyvend-i muŖaheret itmiŖler idi.

ÂŖârından Ėamdî maĖlaŖı ile sâdece eŖ'arı vardır. Bu beyt andan nümûnedârdur:

Beyt

GülŖende zuğûr itdi yine âl Ėaranfûl
Bu renk ile itdi güli pâ-mâl Ėaranfûl

Vardarî ŖeyĖ-zâde Meğammed Efendi

el-Mevlâ MeĖammed ibnüŖ-ŖeyĖ MeĖammed. Diyâr-ı Rûm-ı cennet-rûsûmda Vardar Yeñicesi nâm ĖaŖabada sâkin Ėâzî Evrenos ağfâdından olup tariğa-i Ėalvetiyye meŖâyihından Ümmî Sinân Efendi Ėulefâsından olan ŖeyĖ MeĖammed Efendi merĖûmuñ nev-bâve-i nihâl-i sâye-güsteri ve mağdüm-ı sûtüde-siyeri MeĖammed Efendi Ėazretleridür. VâŖıl-ı derece-i isti'dâd ve mâlik-i meleke-i 'aĖl-ı müstefâd olduğda biñ üç tariğinde dârü'l-mülk-i İstanbul'ı veche-i âmâl ve ol 'aŖrda 'Alî PaŖa-yı Cedîd müderrisi olan AĖî-zâde Ėüseyñ Efendi Ėacr-i terbiyelerinde taĖŖil-i kemâl idüp nazâr-ı 'inâyetleri ile ser-bülend-i emŖâl olduklarından Ŗoñra Ŗeref-i mülâzemetlerin iğrâz ve medâris-i 'ilmiyyede Ėareket ile ser-efrâz olup kırk aĖĖe medreseden ma'zûl iken biñ yigirmi altı Şevvâl'inde 'Abdu'r-rağmân Efendi yerine Pervîz [72^a] Efendi Medresesi Ėâriciyle kâm-revâ, yigirmi sekiz Muğarrem'inde Yâveri-zâde MeĖammed Efendi yerine TopĖapusu dâğilinde AĞmed PaŖa Medresesi'ne zînet-efzâ

1 mağziyyü'l-murâd H: mağziyyü'l-merâm S.

oldılar. Otuz bir Şafer'inde Martolos-zâde Maḥmūd Efendi yirine Efḍal-zâde dârül-ifâdesine pâ-nihâde, otuz iki Şa'bân'ında Seyyid 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Muştafâ Ağa Medresesi'nde baş-ı seccâde-i ifâde eyleyüp otuz üç¹ Cumâde'l-âhire'sinde Haḩḩâḩ Şeyhî Aḩmed Efendi yirine Şaḩn-ı Şemâniyye'nün birine sâye-endâz olmuşlar idi. Otuz beş Şafer'inde Tezkireci İbrâhîm Efendi yirine maḩrûsa-i Burusa'da Sultâniyye Medresesi'ne naḩl olunup otuz sekiz Rebî'ül-âhir'inde Şadr-ı A'zam ḩusrev Paşa medrese-i mezbûreyi Ağa İmâmı Meḩammed Efendi'ye tevcih itmekle bunlar şıfru'l-yed ma'zûl ḩalmışlar idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'Uşşâḩi-zâde 'Abdü'l-'aziz Efendi yirine Üsküdar'da vâḩı'a Valide Sultân Medresesi iḩsân, kırık Zî'l-ḩicce'sinde selefleri 'Uşşâḩi-zâde Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den birine şâyân olup kırık iki Ramazân'ında Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi yirine Selanik ḩazâsı ḩükümeti tefvîz olunmuş idi. Kırık üç Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine şâniyen ḩ'âce Fesâd 'Ömer Efendi mevşûl oldu. Elli Şevvâl'inde Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yirine maḩrûsa-i Burusa'da ḩâkim ve revnaḩ-efzâ-yı maḩâfil ü maḩâkim oldılar. Elli bir Şevvâl'inde müteḩâ'id ve yirlerine Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi müteşâ'id oldu. Bu ḩâl üzere sübḩa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ elli beş Cumâde'l-ülâs'ında bu dâr-ı vaḩşet-medârdan gülşen-saray-ı bekâya maḩmil-bend-i 'azîmet ve râḩat-âbâd-ı 'âlem-i âḩirete rıḩlet eyledi.

Mevlânâ-yı merḩûm dâḩil-i 'idâd-ı 'ulemâ-yı Rûm, 'ulûm-ı 'Arabîyye'de mâḩir ve fûnûn-ı edebîyyede maḩfuzâtı vâfir, ḩâme-i taḩrîr-i dil-pezirî Mânî-i ḩehre-güşâ-yı me'ânî ve câme-i ta'bîr-i ilhâm-semîrî ḩavâlib-i ervâḩ-ı ḩaḩâ'îḩ-ı meşânî, şî'r ü inşâda yegâne, envâ'-ı ma'ârifde müfred-i zamâne, serî'ül-intikâl, bedî'ül-irticâl, edîb ü nebîḩ, nazîf ü nezîḩ idi. Tercemeleri *Zeyli-i Aḩḩâyî*'de merḩûm 'Uşşâḩi-zâde Muştafâ Efendi merḩûm ile 'aḩd-i peyvend-i muşâheret itmişler idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden süre-i kerîme-i *Mâ'idé*'ye deḩin tefsîr-i kebîr ḩarzı üzere tefsîrleri ve *Dürer [ü] Gurer* üzerine ḩâşiyeleri ve *Tefsîr-i Beyzâvî* ve sâ'ir tefâsîre müte'allıḩa, mübâḩeşe ta'liḩâtı olduğundan mâ'adâ 'Arabî ve Fârsî ve Tûrkî eş'âr-ı belâḩat-şî'ârî ve elsine-i şelâsede *Münşe'ât-ı feşâḩat-dişârı* vârdur. Bu eş'âr-ı âbdâr nümüne-i güftâr-ı dürer-bârlarıdır:

1 S 76a.

Nazm

Sâkiyâ bâde-i nâb ile leb-â-leb olalı
Döndü bir şuyı güzel la'l-i Bedaḥşân'a қадеḥ

Ve lehu

Nedür bu resm-i dil-ârâ nedür bu naḳş-ı nigâr
Ki tarḥ itdi çemenzâra naḳş-bend-i bahâr

Midâd-ı sebz ile yazdı şahâ'if-i çemene
Debîr-i şun'-ı Hüdâ *f'enzur ilâ-âşâr'*

Bu demde oldı gülistân meger ki başқа kitâb
Ki lâciverd ile cânâ benefşe çizdi kenâr

Görince dâ'ire-i gülde sünbüli muḫrib
Nevâ-yı sünbüle de itdi yine beste nigâr

Nesîm-i perde-güşâ açdı gönçenüñ yüzini
Şeḫâret itdi Meḫemmed o dem hezâr figâr

ez-Ġazeliyyât-ı Fârsî

دل جرعه کش ساغر خمخانه عشقست
جان بلبل پر غلغله لانه عشقست

مارا چه غم از شحنة مه روزه که هرگز
سرمستی ما از می پیمانۀ عشقست

دانی رسن زلف گرہگیر شما چیست
زنجیر خم اندر خم دیوانۀ عشقست

1 *Kur'ân-ı Kerîm, Rûm Sûresi, 30/50*, «فَانظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخَيِّبُ الْأَرْضَ بِعَدُوِّهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُخَيِّبٌ الْمُؤْمِنِينَ» «وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» "Allah'ın rahmetinin eserlerine bir bak: Arzı, ölümlünün ardından nasıl diriltiyor! Şüphesiz O, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O, her şeye kadirdir."

زان می جهد از روزن دل آتش محنت
کآشکده گوشه کاشانه عشقت

هر لحظه محمد بسر کوی خرابات
اندر طلب شیوه رندانة عشقت¹

[72^b]

Ṭulumcî Hüsâm Efendi

el-Mevlâ Hüsâmü'd-dîn. Vilâyet-i Anaṭolî'da Uluborlı nâm kaçabadan bedîdâr² ve girîbân-ı zühürdan nümâyende-i didâr olmuş idi. Taḥşîl-i 'ilm ü ma'â-rife himmet ve dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret eyleyüp tarîḫa-i 'ilme 'âzîm ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olduğdan soñra kaç'-ı nişib ü firâz ve seyr-i menâzil-i dūr ü dirâz iderek toḫuz yüz toḫsan târiḫinde kırk aḫçe ile Monlâ Gürânî Medresesi'ne vâsıl ve andan daḫı munfaşıl olup toḫsan yedi senesi hilâlide Fîrûz Ağa Medresesi hâricine 'âric, biñ üç Şa'bân'ında Emîn-zâde 'Alî Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi'ne ḫareketle mübtehic oldu. Biñ dört Şevvâl'inde Nefes-zâde Muştafâ Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi virilüp biñ sekiz Rebî'ü'l-evvel'inde Burusevî Seyyid 'Alî Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sultânî Medresesi erzânî görülmüş idi. Biñ on Şevvâl'inde Şerîf Seyyid Meḫemmed Efendi yirine medâris-i Şaḫn'ın birine gelüp on iki Şa'bân'ında 'Alî Beg-zâde İbrâhîm Efendi yirine Ayaşoñıya-i Kebîr Medresesi ile tevḫîr olındılar. On üç Rebî'ü'l-âḫîr'inde Hidâyetü'llâh Efendi yirine Ḳuds-i Şerîf kaçâsıyla teşrîf olunup on dört Rebî'ü'l-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Ferhâd Paşa Ḥ'âcesi 'Abdü'l-kerîm Efendi mevşûl oldu. On yedi Şafer'inde İstanbullî 'Alî Efendi yirine şâniyen mañşıb-ı mezḫura i'âde olınmışlar idi.³ On toḫuz Muḫar-

1 "Gönül, aşk meyhanesinin kadehinden şarap içendir. Can, aşk yuvasının çokça öten bülbülüdür. Oruç ayının içki bekçisinden dolayı dert çekmeyiz, çünkü bizim sarhoşluğumuz dâima aşk kadehinin şarabındandır.

Sizin iç içe geçmiş saçlarınızın ipi nedir, bilir misiniz? Aşk delisinin büklüm büklüm zinciridir. Gönlün penceresinden dert ateşi sıçramakta. Nitekim o, aşk sarayı köşesinin ateş tapınağıdır. Meḫemmed her an meyhane mahallesinin başında aşkın rintçe tavrını talep etmektedir."

2 S 76b.

3 On yedi Şafer'inde İstanbullî 'Alî Efendi yirine şâniyen mañşıb-ı mezḫura i'âde olınmışlar idi H: -S.

rem'inde 'azl ve yirlerine Defterdâr Birâderi Ca'fer Efendi vaşl olındı. Yigirmi üç Receb'inde Karagülmez Mehemmed Efendi maḥlülünden Halebüş-şehbâ kazâsı i'fâ olup yigirmi dört Rebî'ül-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine Rümî Muştafâ Efendi nâ'il olmuş iken sene-i mezbûre Rebî'ül-âhîr'inde ḥalefleri Muştafâ Efendi Mekke-i Mükerreme kazâsına naḥl olunmağla kazâ-yı mezkûr sāniyen şāhibü't-tercemeye ibkâ olındı. Sene-i merķûme Cumâde'l-ülâ'sında ref' olup yirlerine Şadrü'd-dîn-zâde Mehemmed Emîn Efendi terfi' olındı. Yigirmi yedi Rebî'ül-evvel'inde ḳabûl itmeyen Minḳârî 'Ömer Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşâri kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Yigirmi sekiz Şafer'inde Ḳudsî Mehemmed Efendi yirine Burusa kazâsına menḳül ve yirlerine Ḥelvâci-zâde Mehemmed Efendi mevşül oldı. Sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâ'sında 'azl ve yirlerine 'Uşşâkı-zâde Muştafâ Efendi vaşl olındı. Otuz üç Muḥarrem'inde Muṭahhar Efendi yirine Edrine kazâsında mesned-nişîn-i ḥükümet olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Şafer'inde munfaşıl ve yirlerine Ebu's-su'üd-zâde Mehemmed Efendi vâşıl oldı. Otuz beş Muḥarrem'inde Ebü Sa'îd Mehemmed Efendi yirine ḥâkim-i Dârü's-saltana oldılar. Sene-i merķûme Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine ḥalef-i pür-şerefi Ebu's-su'üd-zâde Efendi nâ'ilü'l-me'mül oldı.¹ Bunlar zamîme-i revâtib ile müteḳâ'id ve 'alâ'îḳ-ı cāhdan bi'l-külliyeye mütebâ'id olup yigirmi sene miḳdârı güşe-gîr-i künc-i ḳanâ'at ve âtî't-terceme maḥdüm-i şāhib-i fezâ'ili 'Abdü'r-raḥmân Efendi menâşib-ı refi'asıyla râḥat-yâb-ı tesliyet olup ḥattâ biñ elli dört târiḥinde İstanbul kazâsında kendülerine hem-rütbe görmişlerdür. Elli beş Cumâde'l-ülâ'sınıñ on yedinci Ḥamîs günü ḥüsâm-ı zâtî dāḥil-i niyâm-ı tâbüt-ı fenâ ve 'âzim-i dergâh-ı Ḥudâ oldılar.

Mevlânâ-yı mezbûr "Ṭulumcı Ḥüsâm Efendi" dimekle meşhûr, 'ilm ü şalâḥ-la ma'lümü'l-aḥvâl, fünûn-ı mütedâvilede müşârik-i emşâl, ṭalib-i nevâdir-i 'ilm ü kemâl, sinni ḳoḳsanı mütecâviz belki 'ıḳd-ı 'âşire mütenâhiz olmuş idi.²

Âşâr-ı ḥayriyelerinden Mevlevî-hâne Yenîḳapısı dāḥilinde Yaylaḳ nâm maḥalde bir câmi'-i şerîf binâ idüp ḥademesine vezâ'if-i mu'tâde ta'yîn ü tebyîn eylemişlerdür ve kendüler daḥı ol ma'bed-i laṭîf sāḥasında [73^a] mütevârî-i ḥâk-i 'ıṫrâkdür.

1 oldı S: olup H.

2 S 77a.

Menkabe¹

Mervidür ki “Tulumcı” laqabıyla şöhre-i âfâk olmalarının sebebi toköz yüz toksan târihinde vâkı‘ sūr-ı pür-sürür-ı Sulţân Murâd Hân-ı Şâliş’de pâdişâh-ı gîtî-penâh hazretleri Atmeydânı’na nâzır İbrâhîm Paşa Sarâyı’nda şeh-zâde-i ferhunde-dîdâr, ya’nî Sulţân Mehemmed Hân-ı Şâliş hazretleri ile nâzır-ı ‘acâ’ib-eçvâr olduklarında şâhibüt-terceme huzûr-ı hümâyûnda hıdmet-i şehinşâh için bir kaçranlı tulum peydâ eyleyüp zihâm-ı nâsı perîşân eyledükde bâ’iş-i udhûke olup şab’-ı hümâyûna hoş gelmekle pâdişâh-ı deryâ-nevâl ‘atâ-bahş olmak murâd itdüklerinde ba’z-ı muqarribân “Tâlibül-‘ilmdür. Münâsib olan bir mülâzemetle be-kâm buyrulmağdur.” didüklerinde ol vaqtd e hâll ü ‘ağd aşhâbına huşûl-i merâm için fermân-ı vâcibül-iz’ân şâdir olmağla şeref-i mülâzemetle şâdân ve “Tulumcı Hüsâm” dimekle müşârun ileyh bi’l-benân oldı.

Aşam ‘Abdü’n-nebî Efendi

el-Mevlâ ‘Abdü’n-nebî. İ’dâd-ı mehâsin-i isti’dâd ve ‘ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup kaç’-ı nişib ü firâz ve seyr-i râh-ı dür ü dirâz iderek kırk aççe medreseden ma’zûl ve muntazır-ı neyl-i me’mûl iken biñ yigirmi iki Ramazân’ında Şâdiq-zâde ‘Abdu’llâh Efendi yirine Cânbazıyye Medresesi hâricine ‘âric, yigirmi toköz Şâfer’inde Kocevi² Ramazân Efendi yirine kaşaba-i Gekibuzê’de Muştafa Paşa Medresesi’ne hareketle mübtehic olmuş idi. Sene-i mezkûre Receb’inde Ahî-zâde Seyyid Ahmed Efendi yirine Yûsuf Paşa Medresesi virilüp otuz Şevvâl’inde ‘Ömer Efendi yirine ‘Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sūr eylemiş idi. Otuz bir Şa’bân’ında Seyyid ‘Alî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Vize kazâsı erzânî görilüp otuz iki Cumâde’l-âhîre’sinde ma’zûl ve yirlerine Menteş-zâde Ahmed Efendi mevşûl oldı. Otuz altı Cumâde’l-âhîre’sinde ‘Arab İmâm-zâde Muştafa Efendi mahlûlünden şâniyen kazâ-yı mezbûr tevcih olunup kırk Cumâde’l-ülâ’sında ‘azl ve yirlerine Bustânî Ahmed Efendi vaşl olındı. Kırk beş senesi hilâlinde Mağnisa fetvâsı ‘inâyet olunup toköz sene miğdârı ol beldede ikâmet eyledükden soñra elli dört Muharrem’inde Muştalih-zâde Mehemmed Efendi yirine Lefkoşa kazâsı ihsân olınmış idi. Biñ elli beş Cumâde’l-ülâ’sında târik-i ‘izz ü câh ve şehristân-ı

1 Menkabe S: -H.

2 Kocevi S: -H.

'ademe rû-be-râh olup yirlerine Hâsan Efendi mesned- efrûz-ı hûkûmet oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr "Aşam 'Abdü'n-nebî Efendi" dimekle meşhûr ve eczâ-yı ta'rîfi bu mertebeye maqşûrdur.

Şâdık-zâde Hısmı 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'llâh. Mağarr-ı vilâyet-i Aydın olan Şire şehrinden zühûr ve taḥşil-i 'ilm ü 'irfâna şarf-ı nuḫûd-ı sinîn ü şühûr eyleyüp 'ulemâ-yı kirâma hıdmet ve birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet itdükden sonra devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık aççe medreseden ma'zûl iken biñ on yedi Şa'bân'ında Nev'î-zâde 'Aṭâ'u'llâh Efendi yirine Cānbāziyye Medresesi hâriciyle be-kām, yigirmi iki Ramazân'ında Ebâbil Dervîş Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne hareketle nâ'ilü'l-merâm olmuş idi. Yigirmi yedi Rebî'ül-âḥir'inde Bâkî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Rûm Meḥemmed Paşa Medresesi'ne naql olunup yigirmi sekiz' Şa'bân'ında Halebî Aḥmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne ḥaḳîḳ, yigirmi ṭoḳuz Şevvâl'inde Āvâre-zâde Muştafâ Efendi yirine Ğazanfer Ağa dârü'l-ifâdesine baş-ı seccâde-i ders ü taḥḳîḳ itdiler. Otuz Rebî'ül-evvel'inde Kâra Hâlîl Efendi yirine Hâdîce Sulṭân Medresesi iḥsân, otuz bir Receb'inde selef-i sâlifi Bâkî-zâde Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün biriyle taḥşil-i 'izz ü şân eyleyüp sene-i mezkûre Zî'l-ḳa'de'sinde H'âce Meḥemmed Efendi yirine Çorlu Medresesi'ne gönderilmiş idi. Otuz üç Cumâde'l-âḥire'sinde [73^b] Kâbaḳulaḳ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi ile ḳadr ü menziletleri mezîd oldu. Otuz beş Cumâde'l-ülâ'sında Hâsan Ketḫudâ-zâde Hâsan Efendi yirine belde-i mezkûre Selîmiyyesi Medresesi ile ta'zîm, sene-i mezkûre Zî'l-ḳa'de'sinde 'Abdu'r-raḥmân Emîri Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Üskûdar Vâlidesi Medresesi ile tekrîm olınmışlar idi. Otuz yedi Şa'bân'ında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ḡurresi tevḳîtiyle Fenâri-zâde Şâh Meḥemmed Efendi yirine Medîne-i Münevvere ḳazâsıyla teşrif olunup kırık Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Anḳaravî Seyyid Meḥemmed Efendi ḳâḏî-i ḥarem-i Resûl oldu. Kırık üç Şevvâl'inde Ḳurd Meḥemmed Efendi yirine Şire ḳazâsı hûkûmeti tefvîz olunup kırık dört Zî'l-ḳa'de'sinde 'azl ve yirlerine Hûsrev Paşa İmâmı Muştafâ Efendi vaşl olındı. Elli üç Muḥarrem'inde ḥalefi Muştafâ Efendi yirine Ḳonya ḳazâsına ḥâkim oldılar. Elli dört Muḥarrem'inde Mene-

men kazâsı arpalığıyla mütekâ'id ve yirlerine Taşköprü-zâde Seyyid Muştafâ Efendi müteşâ'id oldu. Biñ elli beş senesi hudûdında manşib-ı hayâtdan dahı munfaşıl ve 'âlem-i 'uqbâya vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı merķûm "Şadıķ-zâde 'Abdu'llâh Efendi" demekle ma'lûm, 'ilm ü ma'ârifden hişşemend, akrânı miyânında ser-bülend, dervîş-nihâd, pâk-i'tikâd idi.

'Avnu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Avnu'llâh. Dârü's-salţanati'l-'aliyye maħmiyye-i Kõstantınıyye'den bed'id ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü d'id olup 'ulemâ-yı 'izâm mecâlis-i 'il-miyyesine dâhil ve ba'z-ı kirâmuñ şeref-i mülâzemeti ile ser-bülend-i emâşil olduķdan şõnra tayy-ı merâhil-i tarik ve kaţ'-ı menâzil-i ders ü taħķik iderek kırık aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırık sekiz Şevvâl'inde 'Uşşâķi-zâde Faşihî Meħmed Efendi yirine Cezerî Kâsım Paşa Medresesi virilüp elli üç Cumâde'l-ülâ'sında İci-zâde Seyyid Yahyâ Efendi yirine Topķapusı dâhilinde Aħmed Paşa Medresesi'ne taħrik olunup elli dõrt Şafer'inde Vâni Meħmed Efendi yirine Rûm Meħmed Paşa Medresesi'ne gelmişler idi. Elli beş Receb'inde dâr-ı fenâdan rihlet ve 'âlem-i ervâħa 'azîmet eyleyüp medrese-i maħlûlelerinde selef-i sâlifleri 'Uşşâķi-zâde Efendi ħalef oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr ħüsni-i ħâlî meşhûr, 'ilm ü şalâħla mu'allem, melek-ħişâl âdem idi.

Martolos-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ ibnü'l-mevlâ 'Abdu'llâh. Ānifen tercemesi sebķ iden Martolos-zâde Maħmûd Efendi'nüñ birâder-i mihteridür. Semt-i 'ilm ü 'irfâna 'aţ-ı 'inân-ı 'azîmet ve 'ulemâ-yı 'aşr dârü'l-ifâdelerinde ħıdmet eyleyüp kibâruñ birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet ve 'alâ-ħasebi'l-'âde ħareket iderek kırık aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi beş Ramazân'ında 'Abdü'l-ħalim-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Ĥayrüd-din Paşa Medresesi ile kâm-revâ, yigirmi altı Muħarrem'inde Ĥalebi Aħmed Efendi yirine Ĥâdım Ĥasan¹ Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ olup yigirmi

1 S 78a.

sekiz Muharrem'inde Hüsâm-zâde Muştafâ Efendi yirine Ca'fer Ağa Medresesi virilüp yigirmi toktuz Şevvâl'inde Şadıq-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü tahtkîk itmişler idi. Otuz bir Şa'bân'ında Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine Üsküdar'da vâkı'a Mihrümâh Sultân Medresesi ihsân, sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde Mütevelî-zâde Muştafâ Efendi yirine medâris-i Şahn'un birine şâyân oldılar. Otuz iki Receb'inde Sefer Efendi yirine maħrûsa-i Burusa'da Murâdiyye Medresesi'ne gönderilüp sene-i mezkûre Zî'l-ħicce'sinde Şıdkî Meħemmed Efendi yirine Mağnisa kazâsı ħükümeti tefvîz olunmuş idi. Otuz üç Zî'l-ħicce'sinde ma'zül ve yirlerine Kırbac 'Osmân Efendi mevşül oldu. [74*] Otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Ĥâcî Meħemmed-zâde Ĥüseyn Efendi yirine Üsküdar kazâsı sezâ görilüp otuz sekiz Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine Şarı 'Abdu'llâh Efendi vâşıl oldu. Kırk iki¹ Ramazân'ında Ser-maħfil-zâde Meħemmed Efendi yirine Kuds-i Şerif kazâsıyla teşrif olındılar. Kırk üç Ramazân'ında 'azl ve yirlerine Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi vaşl², kırk yedi Receb'inde Ĥanefî Meħemmed Efendi yirine Medîne-i Münevvere kazâsıyla ta'zîm olup elli Cumâde'l-ülâsında munfaşıl ve ol maķâm-ı celîle Tezkireci Şems Efendi nâ'il oldu. Elli dört Şafer'inde Atlu Dâvüd Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm kazâsıyla ikrâm olunmuşlar idi. Elli beş Receb'inde kâzî iken dâ'in-i ecel müteķâzî ve kazâ-yı deyn-i vâcibül-edâ-yı câna râzî olup yirlerine Muşliħü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi kâği oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr "Martolos-zâde Efendi" demekle meşhûr, ĥalûk u besîm, ĥalîm ü selîm idi.

Şaħĥâf Şeyĥ-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'r-raħmân ibnü's-Şeyĥ 'Alî. Vilâyet-i Ĥamîd'de Yalvac nâm kaşabadan zühûr ve "Şaħĥâf Şeyĥ-zâde Efendi" demekle meşhûr olmuşlar idi. Dârü'l-mülk-i İstanbul'a kudsüm ve 'ulemâ-yı aşrdan taħşîl-i ma'ârif ü 'ulüm eyledükde soñra Kâra Çelebi-zâde Meħemmed Efendi ĥıdmetlerine intisâb ve şeref-i mülâzemetleriyle kâm-yâb olup ba'de tekmîli'l-medâris kırk aççe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz bir Cumâde'l-ülâsında Kâra Yaħyâ Efendi yirine Merdümüyye Medresesi ĥâricine âric, otuz üç Şa-

1 Kırk iki S: Kırk H.

2 vaşl H: vaşl olındı S.

fer'inde Seyrek-zâde Yunus Efendi yerine Hayrüd-dîn Paşa Medresesi'ne hareketle mübtehic oldılar. Otuz dört Zî'l-hicce'sinde Baldır-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yerine Dâvüd Paşa Medresesi virilüp otuz beş Zî'l-hicce'sinde 'İşî Efendi yerine H'âce Hayrüd-dîn Medresesi'nde mekîn olup otuz sekiz Şevvâl'inde Ankaravî Es'ad Efendi yerine Muştafâ Ağa Medresesi'ne mevşül, kırık Receb'inde selefi Es'ad Efendi yerine medâris-i Şahn'ın biriyle nâ'ilü'l-me'mül olmuşlar idi. Kırık iki Muharrem'inde Hüdhüd 'Abdü'l-kâdir Efendi yerine Hânkâh Medresesi'n cāygâh eyleyüp kırık üç Ramazân'ında Raḥmetu'llâh Efendi yerine Hâşekî Sultân Medresesi ile taḥşil-i 'izz ü şân eylediler. Kırık tokuz Rebî'ül-evvel'inde Hâlıcı-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yerine Süleymâniyye Medresele-ri'nün biriyle tekrîm, elli Cumâde'l-ülâsında sene-i âtiye Muharremü'l-ḥarâmı ğurresi tevķitiyle 'Acem İshâk Efendi yerine Mekke-i Mu'azzama kazâsıyla ta'zîm olunup elli üç Muharrem'inde¹ 'azl olduklarında yirlerine Medîne-i Münevvere kâdîsi selef-i sâlifleri Şems Efendi menķül ve anlaruñ yirine Celeb Mûsâ Efendi mevşül oldu. Elli dört Zî'l-ka'de'sinde İdrîs Efendi üzerinden Balıkesri kazâsı zamîme-i revâtibleri kılınmış idi. Bu hâl üzere şümârende-i eyyâm u leyâl iken biñ elli beş Ramazân'ında şahâ'if-i a'mâli melfûf ve müteveccih-i civâr-ı raḥmet-i Ra'ûf olduklarında Edrinekapusı hâricinde Şırt Tekye ķurbinde defn olindılar.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü fazlla meşhûr, tefsîr ü ḥadîsden tadrîse kâdir, bi-taḥşîş fıkḥ-ı şerîfe intisâbı vâfir idi.

Muṭî'i Mehemmed Efendi {Muṭî'i}

el-Mevlâ Mehemmed. İstanbul'dür. Taḥşil-i levâzım-ı çarîk ve ri'âyet-i merâsim-i ders ü taḥķîk eyleyüp 'ulemâ-yı 'aşra ḥıdmet ile iktisâb-ı şeref-i mülâzemet itmîş idi. Ba'de tekmi'lî'l-medâris kırık aççe medreseden ma'zül iken biñ otuz bir Şa'bân'ında Şer'ıyyâtî 'Ömer Efendi yerine Cānbâziyye Medresesi hâriciyle be-kām, otuz sekiz Şevvâl'inde 'Abdü'l-ķayyûm Efendi yerine Sebân 'Alî Medresesi'ne [74^b] hareketle nâ'ilü'l-merâm olmuş idi. Kırık Zî'l-ka'de'sinde 'İşmetî Mehemmed Efendi yerine Şeyhü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi Medresesi Ülâsı in'âm olunup kırık bir Cumâde'l-âḥire'sinde Celeb Muştafâ Efendi yerine Murâd Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne ḥaķîk, kırık dört Cumâde'l-âḥire'sinde Çeş-

1 S 78b.

mî-zâde Muştafâ Efendi yirine Şahñ-ı Şemâniyye'nün birinde seccâde-nişîn-i ders ü taḥḳîk oldılar. Sene-i mezkûre Receb'inde Qaraqaş Muşliḥü'd-dîn Efendi yirine Bosna kazâsı hükümeti tefvîz olunmuş idi. Qırk altı Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Şâriḥü'l-Menâr 'Abdü'l-ḥalîm Efendi vâsıl oldu. Elli iki Muḥarrem'inde Ḥasan Efendi yirine Şire kazâsı tevcîh olunup elli üç Cumâde'l-ülâsında ma'zûl ve yirlerine Qâḍî Bustân-zâde Şun'u'llâh Efendi mevşûl oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ elli beş senesi ḥilâlide irtihâl ve dârü'l-üns-i kudse intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm ḥüşe-çin-i ḥürmen-i 'ulûm, ma'ârif-i cüz'iyyeden ḥaberdâr ve ṭab'-ı mevzûnı güher-senc-i eş'âr-ı âbdâr idi.

Âşârından Muṭî'i maḥlaşı ile eş'ârı vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

Nazm

Dilâ senüñ daḥı olurdı başlar üzre yerüñ
Mişâl-i nergis olaydı elüñde sîm ü zerüñ

Ve lehu

Qoçmaq murâd iden o mehi pîrehen gibi
Başdan geçe meger ki dilâ Kûh-ken gibi

Monlâ Ahmed-zâde Dâmâdı Maḥmûd Efendi

el-Mevlâ Maḥmûd. Vilâyet-i Anaṭoli'dan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu'ûr eyleyüp dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'azîmet ve 'ulemânuñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet itdükden soñra devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz Ramazân'ında Başcı İbrâhîm Medresesi ile tekrîm olındılar. Otuz iki senesi ḥilâlide yirinde ḥareket i'tibâr olunup otuz üç Receb'inde Qıyâmî-zâde Meḥammed Efendi yirine Meḥammed Ağa Medresesi ile kâm-revâ, otuz beş Zî'l-ḥicce'sinde Şahḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi i'tâ olındı. Otuz sekiz Şafer'inde Bıdık Meḥammed Efendi yirine Sinân Paşa Sultânı Medresesi erzânî görilüp kırk bir Cumâde'l-âḥire'sinde Şahñ taḥillesiyle Saḳız kazâsınuñ vaḳti geldükde tevcîh olunmaq¹ üzere yedine

1 S 79a.

rü'üs virilüp medresesi¹ Başmağcı-zâde Mehemmed Efendi'ye tevcih olındı. Kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Merhabâ-zâde Aḥmed Efendi yirine Saḳız kâḳisi olup kırk üç Rebî'ül-evvel'inde İdris Efendi yirine Kütâhiyye ḳazâsına menḳül ve yirlerine Öreke Muştafa Efendi mevşül oldı. Kırk dört Şafer'inde 'azl ve yirlerine Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi vaşl olınduḳda ḳabül itmemekle Şerḫi² Mehemmed Efendi'ye virildi. Kırk beş Ramazân'ında İmâm Mehemmed Efendi maḳlûlinden Ḳonya ḳazâsı sezâ görilüp elli bir Cumâde'l-ülâsında ma'zül ve yirlerine Ḥusrev Paşa İmâmı Muştafa Efendi mevşül oldı. Bu ḫâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ elli beş senesi ḫudûdında intikâl ve 'âlem-i ervâḫa isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm dâ'ire-nişin-i erbâb-ı 'ulûm, şâlih ü şâfi-fu'ad, mü'min-i pâk-i'tikâd idi. Şadr-ı 'âli-ḳadr Monlâ Aḥmed-zâde Nûḫ Efendi ile 'aḳd-i peyvend-i muşâheret itmegin "Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdi" dimekle meşḫûr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı cumḫûr idi.

Râ'î-zâde Ḳâsım Efendi

el-Mevlâ Ḳâsım ibnül-mevlâ Ḥasan. Devlet-i Sulṫân Murâd Ḥân-ı Şâliş'de tercemesi *Zeyl-i Aṫâyî*'de zıkr olınan Râ'î-zâde Ḥasan Efendi'nün ferzend-i fûrüzende-aḫteri ve ṫabaḳa-i Sulṫân Murâd Ḥân-ı Râbi'de yine tercemesi *Zeyl-i Aṫâyî*'de sebḳ iden Râ'î-zâde Aḥmed Efendi'nün birâder-i kihteridür. Taḫşil-i bizâ'a-i 'ilmiyye ve kesb-i ser-mâye-i resmiyye eyledüḳde 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve ṫariḳ-ı tadrîse 'âzim olup devr-i medâris iderek kırk aḳçe medreseden ma'zül [75^a] ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on Şa'bân'ında Zekerıyyâ Efendi yirine Temürḳapu'da vâḳı'a Aḥmed Paşa Medresesi ḫâricine 'âric ve beyne'l-aḳrân şeref-i imtiyâz ile mübtehic olmış idi. On altı Şafer'inde ṫariḳ-ı ḳazâya 'azîmet ve ba'z-ı ḳaşabâtıda icrâ-yı aḫkâm-ı şer'ıyyeye mübâşeret itdükden soñra yigirmi ṫoḳuz Zî'l-ḳa'de'sinde Ḳırbac 'Osmân Efendi yirine Şire ḳazâsı 'inâyet olınup otuz bir Muḫarrem'inde ma'zül ve yirlerine Ḥayyât-zâde Aḥmed Efendi mevşül oldı. Otuz dört Şevvâl'inde Şofcı Şeyḫ-zâde 'Alî Efendi maḳlûlinden şâniyen ḳazâ-yı mezkûr

1 Şaḫn taḫlilesiyle Saḳız ḳazâsınıñ vaḳtı geldüḳde tevcih olınmaḳ üzere yedine rü'üs virilüp medresesi S: -H.

2 Şerḫi S: Şer'i H.

hükümeti tefvîz olunmuş idi. Otuz beş Ramazân'ında 'azl ve yirlerine Aydınî 'Abdu'llâh Efendi vaşl olındı. Otuz sekiz Zî'l-hicce'sinde Celeb Mûsâ Efendi yirine Mağnisa kazâsı ihsân olup otuz toğuz Zî'l-hicce'sinde munfaşıl ve yirlerine Şânî İbrâhîm Efendi vâşıl oldu. Kırk dört Şafer'inde 'Ömer Efendi yirine Şofya kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Kırk beş Şa'bân'ında Ayazmend kazâsı ma'îşetiyle müteķâ'id ve yirlerine Ğül Muştafa Efendi müteşâ'id oldu. Ba'dehu dört¹ seneden mütecâviz gûşe-gîr-i 'uzlet ü inzivâ ve şâkir-i ni'met-i cenâb-ı Hudâ iken biñ kırk toğuz târihinde terk-i dünyâ-yı fânî ve 'azm-i beķâ-yı 'âlem-i câvidânî eyledi.²

Merhûm-ı merķûm şalâh-ı hâlle ma'lûm, "Râ'î-zâde Efendi" dimekle şehîr ve bu 'unvân ile ma'lûm-ı şağîr ü kebîr idi.

[Râ'î-zâde 'Abdu'llâh Efendi]

Mağdümları 'Abdu'llâh Efendi ba'z-ı mevleviyetden ma'zûl olduğdan soñra biñ elli altı Şafer'inde Bahşî-zâde Mehemmed Efendi yirine Yenişehir kazâsı hükümeti ihsânıyla taşşil-i 'izz ü şân eylemiş iken mâh-ı mezbûruñ onıncı günü irtihâl ve 'âlem-i ervâha ittişâl eyledüklerinde manşib-ı maħlûl yine seleflerine intikâl eyledi.

Re'îsü'l-eṭibbâ Mûsâ Efendi

el-Mevlâ Mûsâ ibn Şücâ'ü'd-dîn İlyâs. Tabaka-i Sulṭân Murâd Hân-ı Sâlis vefeyâtında tercemesi *Zeyl-i Aṭâyi'*de mezkûr olan Mesîh-enfâs Karamanî Tabîb İlyâs Efendi'nün gevher-i kân-ı vücûdı ve şeref-bahş-ı silkül-le'âl-i nesl-i mes'ûdudur. Himmet-i Hızır-ı vâlid-i keşîrî'l-maħâmidleriyle fenn-i celîl-i tıbbâ iştiğâl ve menâr-ı feyz-i Hudâdan iktibâs-ı envâr-ı âmâl idüp ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve tarîķ-ı 'ilme 'âzim olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseye mevşûl ve andan daħı ma'zûl olduğdan soñra vâlid-i mâcidleri tarkına sâlik ve eṭibbâ-yı hâşşa-i sulṭânî silkinde münselik olmuş idi. Ba'de-

1 dört H: on S.

2 biñ kırk toğuz târihinde terk-i dünyâ-yı fânî ve 'azm-i beķâ-yı 'âlem-i câvidânî eyledi H: Elli altı Şafer'inde Bahşî-zâde Mehemmed Efendi yirine Yenişehir kazâsı hükümet ihsânıyla taşşil-i 'izz ü şân eylemiş iken mâh-ı mezbûruñ onıncı günü irtihâl ve 'âlem-i ervâha ittişâl itdüklerinde manşib-ı maħlûl yine seleflerine intikâl eyledi S.

hu manşib-ı riyâset-i eṭibbâ münhal olduḡda Anaṡolı šadâreti pâyesi zamîmesiyle šâhibü't-tercemeye šâyân görölüp biñ otuz ševvâl'inde Kudsî Seyyid Meḡemmed Efendi maḡlûlinden bi'l-fi'l Anaṡolı šadâreti iḡsân olındı. Otuz bir Receb'inde munfaşıl ve yirlerine šâniyen Bustân-zâde Meḡemmed Efendi vâşıl oldı. Bunlar Pravadi ḡazâsı arpalıḡından mâ'adâ Süleymâniyye vaḡfından yevmî ikišer yüz ellišer¹ aḡçe vazîfe ile yigirmi seneden mütecâviz müteḡâ'iden ḡarâr ve 'uzlet ü inzivâ ihtiyâr itmišler idi. Bu ḡâl üzere sübḡa-šümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ elli altı Rebî'ül-âḡir'inde rebî'-i ḡayâtı âḡir ve dâḡil-i zümre-i ehl-i maḡâbir oldı. Maḡlûl olan arpalıḡları Bosnevî ša'bân Efendi'ye virölüp vazîfelerinden yevmî yüz yigirmi beš aḡçesi vaḡf-mânde olup yevmî yüz yigirmi beš aḡçesi Muzaffer-zâde Seyyid Meḡemmed šâliḡ Efendi'ye tevciḡ olındı.

Mevlânâ-yı merḡûm fenn-i celil-i tıbbâ intisâbla mevšûm, šoḡbet-i yârâna² mâ'il, dervîš-nihâd u sâde-dil, pîr-i šâliḡ, sa'âdetmend ü müfliḡ idi.

Âvâre-zâde Muštafâ Efendi {Selisi}

el-Mevlâ Muštafâ ibnül-mevlâ Ca'fer. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṡân Murâd ḡân-ı šâliš'den tercemesi *Zeyli 'Atâyi'*de mezkûr ṡoḡuz yüz ṡoḡsan târiḡinde cîsr-i fenâdan 'ubûr eyleyen Âvâre Ca'fer Efendi'nün ferzend-i ercmendi ve ḡâşıl-ı naḡl-i ömr-i berûmendidür. Zât-ı mešûdi maḡrûsa-i Edrine'de 'âlem-i bâlâ-yı lâḡûtdan ḡübût ile dâmgâḡ-ı nâsûtda merbûṡ olup sinn-i temyîze vâşıl ve 'aḡl-ı müstefâda nâ'il olduḡda biñ on altı târiḡinde dârül-mülk-i İstanbul'a ḡudûm ve devr-i mecâlis-i 'ulemâ-yı Rûm iderek šeyḡül-İslâm [75^b] ḡ'âce-zâde Meḡemmed Efendi âsitânesine intisâb ve šeref-i mülâzemetlerin iktisâb itmišler idi. Devr-i medâris ve 'aḡd-i mecâlis iderek kırḡ aḡçe medreseye vâşıl ve andan daḡı munfaşıl olduḡdan šoñra biñ yigirmi üç Zî'l-ḡicce'sinde Naḡş-bend-zâde Maḡmûd Efendi yirine Cezerî ḡâsım Paša Medresesi ḡâri-ciyle be-kâm, yigirmi yedi ša'bân'ında selefi yirine Bergôs'da Meḡemmed Paša Medresesi ile nâ'ilül-merâm oldılar. Sene-i mezbûre Zî'l-ḡicce'sinde yine selefi yirine ḡadırgâ Limanı'nda vâḡı'a Meḡemmed Paša Medresesi erzânî görölüp yigirmi sekiz Receb'inde yirlerinde ḡareket-i dâḡil i'tibâr olındı. Yigirmi ṡoḡuz

1 ikišer yüz ellišer S: ikišer yüz H.

2 S 80a.

Rebî'ül-âhir'inde Mu'îd Aḥmed Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi virilüp sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Ḥançeriyye Medresesi'ne gönderilmiş idi. Otuz Rebî'ül-evvel'inde Şâdiḳ-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine şâniyen Ğazanfer Ağa Medresesi'ne nakl olup sene-i mezbûre Şa'bân'ında Ḳara Ḥalîl Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine vuşul bulup sene-i mezkûre Ramazân'ında Es'ad Efendi Maḥdûmı 'Ârif Meḥemmed Çelebi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi ile ḳadr ü menziletleri mezîd olmuş idi. Otuz bir Receb'inde Ḥ'âce 'Ömer Efendi müte'alliḳâtından olmaḡ-la Vaḳ'a-i 'Oşmân Ḥânî sebebiyle 'azl olup medresedeleri Ḳabaḳulaḳ-zâde Meḥemmed Efendi'ye tevcih olındı. Otuz dört Cumâde'l-âḫire'sinde ḫalefleri Ḳabaḳulaḳ-zâde Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi iḥsân, otuz beş Cumâde'l-âḫire'sinde Rızâyî 'Alî Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle taḫşil-i 'izz ü şân eyleyüp otuz sekiz Şevvâl'inde Seyfî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Ḥalebü'ş-şehbâ ḳazâsına şehbâl-i himmet açmışlar idi. Otuz ṭoḳuz Zi'l-ḳa'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi mevşûl oldu. Ḳırḳ dört Şafer'inde Ḥ'âce-zâde 'Alî Efendi yirine Ğalaṭa ḳazâsı rızâ-dâdeleri olup ḳırḳ yedi Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Ḥasan Kethudâ-zâde Ḥasan Efendi vaşl olındı. Ḳırḳ ṭoḳuz Şevvâl'inde Fenâri-zâde Şâḥ Meḥemmed Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa ḳazâsı ḫükümeti tefvîz olup elli' Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine Vardarî Şeyḫ-zâde Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Elli iki Cumâde'l-ülâsında Re'isü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi yirine maḥrûsa-i Edrine'ye ḫâkim ve revnaḳ-efrüz-ı maḫâfil ü maḫâkim olmuşlar idi. Elli dört Şafer'inde müteḳâ'id ve yirlerinde Bahâyî Meḥemmed Efendi müteşâ'id oldu. Elli altı Receb'inde ḫamâme-i rûḫı şaydgâh-ı ḫimâma pâ-nihâde ve pençe-i şâh-bâz-ı ecele fütâde olup dâḫil-i sūr-ı Ḳoştanîniyye'de Keskin Dede civârında defn olındı.

Mevlânâ-yı merḫûm 'ilm ü 'irfânla mevsûm, ma'ârif-i cüz'iyeden ḫişsedâr, şî'r ü inşâda mahâreti² âşkâr idi.

Âşârlarından Selîsî maḫlaşî ile eş'âr-ı âbdârı vardır. Bu ebyât andan nümüne-nümâdur³:

1 Şevvâl'inde Fenâri-zâde Şâḥ Meḥemmed Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa ḳazâsı ḫükümeti tefvîz olup elli H: -S.

2 S 80b.

3 nümüne-nümâdur H: nümünedâdur S.

Nazm

Var idi dillerde çoğdan ârzü-yı nev-bahâr
Açılıp ezhâr şimdi geldi bû-yı nev-bahâr

Mağdeminden var ise aldı haber bād-ı şabâ
Devr idüp eṭrâfı eyler cüst ü cû-yı nev-bahâr

Leşker-i ezhâr geldi aldı mülk-i gülşeni
N'ola olursa müzeyyen çârsû-yı nev-bahâr

Rûy-ı gülşende zühûr itdi benefşe cā-be-cā
Güyyiâ kim geldi haṭṭ-ı müşg-bû-yı nev-bahâr

Açılıp gülzârda güller Selisî oldılar
Her birisi bir cüvân-ı hûb-rû-yı nev-bahâr

Ve lehu

Varıcağ duğter-i rez rind-i ḥarâb-âbâda
Pîr-i mey-ḥâne aña geldi mübârek-bâda

Bize luṭf üzre iken şimdi cefâ öğrenmiş
Râst gelmiş gibi ol serv-i sehî üstâda [76^a]

Şu gibi gönülüm aḡar kûyına varduğca anuñ
Bilmezem kim ne var ol serv-i semen-simâda

Ṭolaşur müy-ı miyânını o şūḥuñ a'dâ
Çorçaram kim yine çoğ fitne ola arada

Taḡıyyü'd-dîn Efendi¹

el-Mevlâ Taḡıyyü'd-dîn. Bilâd-ı Mışriyye'den Feyyûm² ḡazâsından hüveydâ ve vâlid-i mâcidi ḡazâ-yı mezkûrda me'zûn bi'l-iftâ olmuş idi. Taḡşîl-i rütbe-i isti'dâd ve Şeyḡü'l-İslâm Yaḡyâ Efendi'den şeref-i mülâzemetle ber-murâd olup bi-ḡa-

1 S nüshasında bu biyografi 79a-79b varakları arasındadır.

2 S 79b.

sebi'î-çarîk kaç'ı merâtib-i ders ü tahkîk iderek kırk akçe medreseden ma'zûl iken biñ otuz iki Şa'bân'ında Kürd Aḫmed Efendi yerine Kürkcibaşı Medresesi ḫâriciyle kâ-m-revâ, otuz tokuz Receb'inde Şâriḫü'l-Menâr 'Abdü'l-ḫalîm Efendi yerine Koca Muştafâ Paşa Medresesi i'tâ olındı. Kırk Ramazân'ında Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raḫmân Efendi yerine Fâtıma Sultân Medresesi iḫsân, kırk dört Receb'inde Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yerine Pîrî Paşa Medresesi'ne şâyân olup kırk beş Şa'bân'ında Dâvûd-zâde Muştafâ Efendi yerine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün biriyle taḫşîl-i 'izz ü şân itmişler idi. Kırk tokuz Şevvâl'inde selefi Dâvûd-zâde Efendi yerine Bayram Paşa Medresesi sezâ görölüp elli üç Zî'l-ka'de'sinde Muḫarrem-zâde Aḫmed Efendi yerine Ayaşofıyya Medresesi ile taḫtîf, elli altı Rebî'ül-aḫîr'inde Muẓaffer-zâde Seyyid Meḫemmed Şâliḫ Efendi yerine Kuds-i Şerîf kaẓâsıyla teşrif olunmuşlar idi. Sene-i mezkûre Receb'inde müteşaddî-i icrâ-yı aḫkâm iken enfâs-ı ma'dûde-i ḫayâtı tamâm ve müddet-i 'ömri ḫarî-ni ḫitâm olup ol arâzî-i muḫaddesede mütevârî-i ḫâk-i 'ıtrnâk oldılar. Manşıb-ı maḫlûle Şâm-ı dârü's-selâm kaḫdîsi Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ûd Efendi menḫûl, anlarıñ yerine Mülaḫḫab Muşliḫü'd-dîn Muştafâ Efendi mevşûl oldu.

Mevlânâ-yı merḫûm ḫişsemend-i ma'ârif ü 'ulûm, bâbâ-yı 'âlem, şâliḫ ü nîk-nefs âdem idi.

Hâfız Kudsî Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Aḫmed. Mehbiḫ-i berekât-ı Raḫmânî olan Kuds-i Şerîf'den nümâyân ve ol diyâr 'ulemâsından taḫşîl-i 'ilm ü 'irfân eyledükden soñra dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntaẓır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz dört Şafer'inde Bustân-zâde Aḫmed Efendi yerine Pervîz Efendi Medresesi ḫâricine vuşûl bulup kırk bir Cumâde'l-âḫîre'sinde Muẓaffer-zâde Seyyid Meḫemmed Şâliḫ Efendi yerine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi'ne ḫareketle tecdîd-i sürür itdiler. Kırk iki Ramazân'ında 'Oşmân-zâde Meḫemmed Efendi yerine Sinân Paşa Medresesi ile kâ-m-revâ, kırk yedi Zî'l-ḫicce'sinde Şâriḫü'l-Menâr 'Abdü'l-ḫalîm Efendi yerine Bosna kaẓâsı sezâ görölmiş idi. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine ḫandân Efendi mevşûl oldu. Elli beş Cumâde'l-ülâsında Sincâr Mu'izzü'd-dîn Efendi'nün def'a-i şâniyesi yerine Şofya kaẓâsı virölüp elli altı Cumâ-

de'l-ülâsında mün'azil ve yirlerine Dervîş Efendi-zâde Seyyid Mehemmed Efendi nâ'il oldu. Sene-i mezkûre Receb'inde manşib-ı hayâtından dağı munfaşıl ve 'âlem-i kudsi dârü'l-üns-i haķikîye vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı merķûm "Hâfız Kudsî Efendi" dimekle ma'lûm, hayr ile mezkûr, fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr idi.

Mu'îd-zâde Mehemmed Efendi¹

el-Mevlâ Mehemmed ibnü'l-mevlâ Mehemmed bin Hayrüd-dîn. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Aĥmed Hân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyl-i Atâyyî*'de sebķ iden Mu'îd-zâde Mehemmed Efendi'nün ferzend-i 'âlî-nijadı ve maĥdûm-ı fezâ'il nihâdidur. Temyîz-i siyâh u sefid ve tenfîz-i cevâhir-i dâniş ü did eyledükde cevdet-i tabî'at ve zekâ vü fiţnat ile taĥşil-i kemâl-i ma'rifet eyleyüp Şeyhül-İslâm Hâce Sa'dü'd-dîn Efendi'nün hemşire-zâdesi olmağın ĥudmetlerine vâşıl ve şeref-i mülâzemetlerine nâ'il olduğdan soñra devr-i medâris ve 'aķd-i mecâlis iderek kırķ aķçe medreseden ma'zûl [76^b] ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on Zî'l-ĥicce'sinde ĥâric elli ile maĥrûsa-i Burusa'da Cağâle-zâde Sinân Paşa'nun binâsına niyyet ve inşâsına 'azîmet itdükleri medrese-i cedîdeye² اول مدرس درس فيها² olup on altı Şafer'inde Nürî Efendi yirine Maĥmûd Paşa Medresesi'ne revnaķ-baĥşâ olmuşlar idi. On yedi Cumâde'l-ülâsında Riyâzî Mehemmed Efendi yirine³ Siyâvuş Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görölüp on toķuz Rebî'ül-âĥir'inde Dâvûd-zâde Mehemmed Efendi yirine Şaĥn-ı Şemâniyye'den birine sâye-endâz olup yigirmi iki Muĥarrem'inde Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Şeh-zâde dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde oldılar. Yigirmi dört Ramazân'ında Kudsî Seyyid Mehemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün birisi iĥsân, yigirmi altı Rebî'ül-âĥir'inde Dârü'l-ĥadîs-i Süleymân Hânî ile taĥşil-i 'izz ü şân eyleyeüp yigirmi yedi Receb'inde Şâm-ı dârü's-selâmda müteşaddî-i icrâ-yı aĥkâm olmuşlar idi. Bu iki rütbede selef-i sâlîfleri Dâvûd-zâde Efendi'yi ta'ķîb itdiler. Yigirmi toķuz Rebî'ül-âĥir'inde 'azl ve yirlerine Selanik kâĥîsi Kâf-zâde Fâ'îzi 'Abdü'l-ĥay Efendi naķl ve anlaruñ yirlerine Yenîşehr kâĥîsi Kâra Mûsâ Efendi vaşl olup ve anlaruñ dağı yirleri

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Cağâle-zâde Sinân Paşa der-Burusa. Fi-Zî'l-ĥicce sene 1010. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 "Burada ders okutan müderrislerin ilki."

3 S 81a.

Kesriyyeli Maḥmūd Efendi'ye virilmiş iken Kâf-zâde Efendi İstanbul'a vuşül-lerinden sonra 'azl ü qarâr ihtiyâr itmeleriyle manşib-ı mezbûra Halebüş-şehbâ kâdîsi Nevâlî-zâde Sa'dî Efendi menkûl ve anlaruñ yirine Riyâzî Efendi mevşül oldılar. Otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Edrine pâyesi ve yevmî yüz elli aqçe vazîfe zamîmesiyle Atlu Dâvūd Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Murâdiyye Medresesi ile kanâ'at ve merâsim-i tarîkdan bi'l-küllîyye dâmen-keşlige himmet eyleyüp maḥrûsa-i merķūmede vâlid-i mâcidleri gibi dâ'ire-nişin-i 'uzlet oldılar. Bu hâl üzere on toqkuz sene miķdârı neşr-i 'ilm ü 'irfân ile evķât-güzâr iken biñ elli altı Şa'bân'ınuñ on ikinci günü bi-irâdet mübdî vü mu'îd, cilvegâh-ı şühüd-dan nâ-bedîd olduklarında maḥrûsa-i mezbûrede Bıñarbaşı'nda Mevlevî-hâne muķâbelesinde vâlid-i mâcidleri civârında defn olındılar. Bâldır-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi merḥūm "fi-cennât-ı 'âliyât" 'ibâret-i selîsesiyle ta'yîn-i sâl-i intikâl itmişdür. Medrese-i maḥlûleleri Bağdâdî Aḥmed Efendi'ye virildi.

Ol maḥdüm-ı nâmdâr fâzilet-i bâhire ile şöhret-şi'âr, mecma'ül-baḥreyn-i 'ilm ü 'amel, dâḥil-i 'idâd-ı fuzalâ-yı kümmel, zâhid ü müteverri', 'âbid ü müteşerri', tarîk-i dünyâ, râğib-ı 'uķbâ, zâhir ü bâḫını ma'mûr, edib ü vaķūr idi.

Re'isü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi

el-Mevlâ Zeynü'l-'âbidîn bin Ḥalil. Civâr-ı Dârü's-saltanati'l-'aliyyede qaşaba-i Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî'den qarîn-i neşv ü nemâ ve sebzazâr-ı nezâhetde cilve-nümâ olup taḥşil-i ser-mâye-i 'ilm ü 'irfân ve tekmil-i cins-i râ'ic-i dâniş ü iz'ân itdükden sonra hem-şoḥbet-i ḥükemâ ve dâḥil-i dâ'ire-i eṭibbâ olarak evvelâ Ebu'l-feth Sultân Meḥemmed Ḥân Dârü's-şifâsı'nda re'isü'l-eṭibbâ, ba'dehu eṭibbâ-yı ḥaşşa-i sultânî rütbesine irtikâ itmişler idi. Biñ kırık beş Receb'inde Halebî Aḥmed Efendi yirine maskaṭ-ı re'si olan Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsı iḥsân olunup kırık sekiz Rebî'ül-evvel'inde Ḥekîmbaşı Seyyid Meḥemmed Efendi eşnâ-yı râh-ı sefer-i Bağdâd'da ber-ḥaseb-i ḥük-m-i ḥümâyün on dirhemden ziyâde efyün istî'mâlî bâ'is-i inķitâ'-ı ḥayât ve sebep-i 'azm-i cennât-ı 'âliyât olduğda yirlerine şâhibü't-terceme ḥazretleri re'isü'l-eṭibbâ ve Ḥasan Kethudâ-zâde Ḥasan Efendi yirine Ğalaṭa kazâsına naķlle zinet-efzâ olup yirleri Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi'ye sezâ görildi. Elli Şevvâl'inde ḥalefleri² Çâ-

1 فى جنات عاليات (ebced: 1056)

2 S 81b.

vuş-zâde Efendi yirine sâniyen Ebâ Eyyüb-i Enşâri kazâsına menkûl ve yirlerine H'âce-zâde Mes'ûd Efendi mevşûl [77^a] olduĝda redd itmekle Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi kabûl eyledi. Elli bir Receb'inde Tefvîkî-zâde Aĝmed Efendi maĝlûlinden dârü'n-naşr ve'l-meymene Edrine kazâsına naĝl ü tebdil ve yirleriyle Fenâri-zâde Şeyhî Efendi tebcil kılındı. Elli iki Cumâde'l-ülâsında munfaşıl ve yirlerine Âvâre-zâde Muştafâ Efendi vâşıl oldu. Elli üç Cumâde'l-ülâsında Kabaĝulaĝ-zâde Meĝemmed Efendi yirine Dârü's-salţana ĝükûmeti iĝsâniyla taĝşil-i 'izz ü şân eylediler. Elli dört Şafer'inde Rodoscuĝ kazâsı arpalığıyla 'azl olinduklarında yirlerine Ğüsâm-zâde 'Abdu'r-raĝmân Efendi ĝâkim ve muĝâfız-ı merâsim ü maĝâkim olmuşlar idi. Elli altı Rebî'ül-âĝir'inde Bustân-zâde Aĝmed Efendi yirine Mışr-ı Ğâhire kazâsı ĝükûmeti tefvîz olindukda arpalıkları ile Monlâ-zâde Seyyid Meĝemmed Efendi tebcil ve ĝidmet-i riyâset-i etibbâ Ğammâl-zâde Meĝemmed Efendi'ye taĝmil olindı. Sene-i mezbûre Zi'l-ĝa'de'sinde merâret-i 'azle telĝ-kâm olmadın manşib-ı ĝayâtdan munfaşıl ve yirlerine Ğaleb ĝâĝisi Şun'î-zâde Seyyid Meĝemmed Efendi vâşıl, anlaruñ yirine Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi nâ'il oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü 'irfânla meşhûr, taĝib-i ĝâzık ve tedbîrâtı ĝânûn-ı fenne muvâfık idi.

Ğüsâm Efendi

el-Mevlâ Ğüsâmü'd-dîn. Taĝşil-i kemâle müdâvim ve ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım olup tarîĝ-ı pür-tevfîĝde aĝz-ı medâris ve 'aĝd-i mecâlis iderek kırĝ aĝĝe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz altı Ramazân'ında Astarıcı Sinân-zâde Meĝemmed Efendi yirine Çâvuşbaşı Medresesi ĝâricine 'âric, kırĝ bir Ramazân'ında Ğara Süleymân Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi'ne ĝareketle mübtehic olmuş idi. Kırĝ iki Ramazân'ında Ğâfız Ğud'sî Seyyid Aĝmed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı Cedid Medresesi ile tecdid-i sürûr eyleyüp kırĝ yedi Rebî'ül-evvel'inde Şeyhî-zâde Şerif Efendi yirine Fetĝiyye'de vâĝı'a İsmiĝân Sulţân Medresesi iĝsân olınmuş idi. Kırĝ toĝuz Şevvâl'inde Nevâlî-zâde Maĝmûd Efendi yirine Muştafâ Aĝa Medresesi'ne mevşûl, elli bir Receb'inde Uzun Ğasan Efendi yirine Pîri Paşa Medresesi'ne menkûl, elli iki Şa'bân'ında Ğâmetî-zâde Meĝemmed Efendi yirine Şaĝn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mûl olup elli üç Zi'l-ĝa'de'sinde Ebu'l-ĝayr

Meḥemmed Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-ḥadîsi i'tâ olunmuş idi. Elli altı Zi'l-ka'de'sinde¹ 'âlem-i 'uḳbâya rıḫlet ve şaḫn-ı fenâdan menzil-i beḳâyâ hicret eyleyüp medrese-i maḫlûlesi Ümmî İbrâhîm Efendi'ye tevcîh olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü şalâḫla meşhûr, ḫâlîşü'l-fu'âd, müslim-i pâk-i'tiḳâd idi.

'Acem 'Abdü'l-ganî Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-ganî. Revân a'mâlinde 'Alîşâr nâm ḳaryenüñ şöhre-bendi 'Abdü'l-ganî Efendi'dür. Taḫşîl-i 'ilm ü kemâle kemâ-yenbaḡî küşîş ve tek-mil-i levzâm u istihâle iştiḡâle verziş eyleyüp i'dâd-ı meleke-i isti'dâd itdük-den şoñra ṫarıḳ-ı 'ilme ḫırâm ve devr-i maḫâfil-i 'ulemâ-yı kirâm idüp Ḥ'âce Sa'dü'd-dîn Efendi ḫîdmetlerine vâşıl ve şeref-i mülâzemetlerine nâ'ıl olmuş idi. Ba'z-ı medârisde müdârese-i 'ulûm ve neşr-i deḳâ'îḳ-ı mantûḳ u mefḫûm ide-rek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ otuz Receb'inde Ḳabaḳulaḳ Emîri yirine Ḳañlıca'da vâḳ'a İskender Paşa Medresesi ḫâricine 'âric, otuz iki Receb'inde Girih-gîr-zâde İbrâhîm Efendi yirine maḫrûsa-i Burusa'da 'İsâ Beg Medresesi'ne ḫareketle mübtehic olmuşlar² idi. Otuz üç Cumâde'l-âḫire'sinde Menteş-zâde Aḫmed Efendi yirine Monlâ Yegân Medresesi virilüp otuz beş Ramazân'ında selefleri Menteş-zâde Efendi yirine Mar'aş ḳazâsi tevcîh olunup sene-i mezkûre Zi'l-ḫicce'sinde manşîb-ı merḳûm İdrîs Efendi'ye virilmiş iken ḳabûl itmemele bunlara ibḳâ olındı. Otuz sekiz Muḫarrem'inde Nürî Efendi [77^b] yirine Şire ḳazâsi ḫükümeti sezâ görölüp yirleri Ḳara Yaḫyâ Efendi'ye i'tâ olındı. Otuz ṫoḳuz Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine ṫavîl 'Abdü'l-vehhâb Efendi mevşûl oldu. Ḳırḳ üç Muḫarrem'inde selef-i sâlîfi Menteş-zâde Efendi def'a-i şâniyesi yirine Ḳayşeriyye ḳazâsi 'inâyet olunup ḳırḳ dört Şafer'inde 'azl ve yirlerine Gökdereli-zâde Aḫmed Efendi vaşl olındı. Ḳırḳ ṫoḳuz Şevvâl'inde Şerḫî Meḥemmed Efendi yirine Kütâhiyye ḳazâsında mesned-nişîn-i şadr-ı ḫükümet oldılar. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde Ḥarmencik ḳazâsi arpalığıyla munfaşıl ve yirlerine Ünsî 'Abdü'l-laṫîf Efendi vâşıl oldu. Bu ḫâl üzere güzârende-i eyyâm

1 Ebu'l-ḫayr Meḥemmed Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-ḥadîsi i'tâ olunmuş idi. Elli altı Zi'l-ka'de'sinde H: -S.

2 S 82a.

u leyâl iken biñ elli altı Zî'l-ka'de'sinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî 'âzim-i dârü'l-üns-i cāvīdānī olduklarında Nācī Hüseyñ Efendi dört 'aded isķātı ta'miyesiyle bu güne tāriħ dimişdür:

Mısrâ'

Ġaniden tārumār oldı 'anāşır¹

Maħrūsa-i Burusa'da Akçeli Bekr Mu'allim-hānesi sāhasında medfündür.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ma'ārif ile meşhūr, nık-nefs ü ħalūk , şadık u şadūk, ħalīm ü selīm, müşfik u kerīm, hoş-şoħbet, tārik-i külfet, süfresi güşāde, ni'meti āmāde idi.

'Acem İshāk Efendi

el-Mevlā İshāk bin² Aħmed. Naħl-i berūmend-i vücūdı ħāk-i pāk-i Ķarabāġ'dan bedīdār ve āb-yārī-i feyz-i Ĥudā-dād ve terbiyet-i üstād ile ezħār-ı reng-ā-reng-i 'ilm ü 'irfāndan girānbār olduġda dārü'l-mülk-i İstanbul'a şitāb ve ba'z-ı 'ulemādan şeref-i mülāzemetle kām-yāb olup tayy-ı merāħil-i 'ilmiyye ve kaç'-ı menāzil-i resmiyye iderek kırık aķçe medreseden ma'zül iken biñ yigirmi yedi Receb'inde Seyyid 'Abdü'r-raħīm Efendi yirine Emre Ĥ'āce Medresesi ħāriciyle kām-revā, yigirmi sekiz Receb'inde Şücā'ūd-dīn Efendi maħlūlinden Fetħiyye'de vāķı'a Sinān Paşa Medresesi i'tā olındı. Otuz iki Cumāde'l-ülā'sında Tezkireci Şems Efendi yirine Ķoca Muştafā Paşa Medresesi'ne revnaķ-baħşā, otuz üç Cumāde'l-āħire'sinde Ser-maħfil-zāde Meħemmed Efendi yirine Ĥādım Ĥasan Paşa Medresesi'ne zīnet-efzā oldılar. Otuz beş Ramazān'ında Ĥ'āce-zāde Mes'ūd Efendi yirine 'Āişe Sulţān Medresesi iħsān, otuz yedi Ramazān'ında Celeb Mūsā Efendi yirine Edrine Dārü'l-ħadışi'ne şāyān görölüp otuz sekiz Şafer'inde Tezkireci İbrāħim Efendi yirine Āmid kaçāsi ħükümetiyle taħşil-i 'izz ü 'unvān eylediler. Otuz toķuz Rebī'ü'l-āħir'inde ma'zül ve yirlerine Bosnevī Şālih Efendi mevşül oldı. Kırık Zî'l-ka'de'sinde ħalefi Şālih Efendi yirine şāniyen kaçā-yı mezbūr iħsān olunup kırık bir Receb'inde 'uzlet iħtiyār itdüklerinde yirlerine Mü'ezzīn-zāde Meħemmed Efendi ikāmet eyledi. Kırık beş

1 غنى دن تارومار اولدى عناصر

2 bin H: ibn S.

Şa'bân'ında Baldır-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Üsküdar kazâsı hükümeti tefvîz olunup kırık yedi Zî'l-hicce'sinde kırık toköz Muharremü'l-harâmı gurre si tevkîtiyle selefi Baldır-zâde Efendi yirine¹ Mekke-i Mu'azzama kazâsına menkûl ve yirlerine Seyfi-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi mevşûl oldu. Elli bir Muharrem'inde munfaşıl ve yirlerine Şahhâf Şeyh-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi nâ'il oldu. Elli dört Rebî'ül-evvel'inde Fenârî-zâde Şeyhî Efendi yirine Hazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşûb kılınup elli beş Receb'inde müteķâ'id ve maķâm-ı hükümetlerine 'Acem Mehemmed Efendi mütesâ'id oldu. Elli altı Zî'l-hicce'sine gelince âsüde-hâl iken fâhite-i revânî şahsâr-ı fenâdan pervâz idüp mişâl-i murğ-ı İshâķ gülzâr-ı cinânda lâne-sâz oldu.

Mevlânâ-yı merķûm 'ilm ü faẓl u diyânet ile mevsûm, feẓâ'il ü ma'ârif-şî'âr, memdûh-ı şıĝâr u kibâr, hâkim-i hâsim ve zînet-efzâ-yı merâsim idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyesinden *Eşbâh [u] Nezâ'ir*'ün ba'z-ı maħalline risâlesi vardır.

Pirlepeli-zâde Aħmed Efendi

el-Mevlâ Aħmed ibnü'l-mevlâ Ĥasan. 'Ulemâ-yı devlet-i Sultân Mehemmed Ĥân-ı Şâliş'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi*'de merķûm Pirlepeli Ĥasan Efendi merhûmuñ ferzend-i ercmeni [78^a] ve maħdûm-ı hıredmeni Aħmed Efendi'dür. Ba'de taħşîl-ı isti'dâd 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle bermurâd olup devr-i medâris-i resmiyye iderek kırık aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz Şa'bân'ında Bustânî Aħmed Efendi yirine Temürķapu'da vâķı'a Aħmed Paşa Medresesi ile be-kâm, otuz altı Ramazân'ında Başmaķcı-zâde Mehemmed Efendi yirine 'Abdu'llâh Aĝa Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm oldılar. Otuz sekiz Şevvâl'inde Muṭî'i Mehemmed Efendi yirine Cânbazıyye Medresesi teklîf olunduķda anı daħı kabûl itmeyüp 'azl ihtiyâr itmeleriyle medrese-i mezbûre Dâye-zâde Muştafâ Efendi'ye virildi. Otuz toköz Ramazân'ında 'İşmeti Mehemmed Efendi Ĥışmı 'Abdu'r-rahmân Efendi yirine Beşiktaş'da vâķı'a Sinân Paşa Medresesi ihşân olunup kırık Zî'l-ka'de'sinde Çeşmi-zâde Muştafâ Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne taħrîk olunmuş idi. Kırık iki Muharrem'inde Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâķî Efendi yirine Ca'fer Aĝa Medresesi ile ikrâm, kırık yedi Muharrem'inde Ĥamdî-zâde Luṭfu'llâh Efen-

1 S 82b.

di yerine Trablus-ı Şâm kazâsı in'âm olındı. Kırk sekiz Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Ünsî 'Abdü'l-laţîf Efendi mevşûl oldu. Elli dört Şafer'inde Hevâyî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yerine Saķız kazâsı hükümeti tefvîz olunup elli beş Cumâde'l-ülâ'sında munfaşıl ve yirlerine Husrev Paşa İmamı Muştafâ Efendi vâşıl oldu. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ elli altı senesi evâhîrinde intikâl ve cânib-i âhîrete irtihâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Pirlepelî-zâde' Efendi" demekle meşhûr, hoş-şoĥbet, kıabil-i üns ü ülfet idi.

Serçe Hüseyin Efendi

el-Mevlâ Hüseyin. Hâk-i müşkîn-i Tatar'da Kefe nâm şehir-i pür-iştihârdan zuhûr ve kesb-i ser-mâye-i 'irfân için şarf-ı naķd-i vaķt-i eyyâm u şühûr idüp 'ulemâ-yı kirâma hıdmet ile kibârûñ birinden mülâzım ve tarîķ-ı tedrise 'azim olup ba'de tekmi'lî'l-medâris kırk aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on üç Cumâde'l-âhîre'sinde Mihter-zâde Mehemmed Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi ile kâm-revâ olup on altı Şafer'inde Şâfiyeci Muşlihü'd-dîn Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîķ Medresesi'ne haķîķ olmuşlar idi. On sekiz Rebî'ül-evvel'inde Karamanî Bâlî² Efendi yirine Pîrî Paşa Medresesi virilüp on toķuz Muĥarrem'inde selefi Bâlî Efendi yirine Hânķâh Medresesi'n tekyegâh eylediler. Yigirmi iki Rebî'ül-âhîr'inde Hasan Beg-zâde Muştafâ Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'nün birine hırâm eyleyüp yigirmi üç Zî'l-ĥicce'sinde Toķuz-zâde Şeyhî Mehemmed Efendi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi ile ķadr ü menziletleri mezîd oldu. Yigirmi dört Cumâde'l-ülâ'sında Kâra Mu'îd Hüseyin Efendi maĥlûlinden Edrine'de Sultân Selîm Medresesi ile tekrîm, yigirmi altı Rebî'ül-âhîr'inde Mu'îd-zâde Mehemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle ta'zîm olunmuşlar idi. Yigirmi toķuz Zî'l-ĥicce'sinde Kâra Mûsâ Efendi yirine Selanik kazâsı hükümeti 'inâyet olunup otuz Cumâde'l-ülâ'sında ma'zûl ve yirlerine Kesriyyeli Maĥmûd Efendi mevşûl oldu. Otuz dört Muĥarrem'inde Ketĥudâ Muştafâ Efendi Maĥdûmı Maĥmûd Efendi yirine Filibe kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Otuz beş Muĥarrem'inde 'azl ve yirlerine sâbi'an Zekeriyyâ Efendi-zâde "Çelebi Kâdi" demekle şehir Luţfu'llâh

1 Pirlepelî-zâde S: Pirlepelî H.

2 S 83a.

Efendi vaşl olındı. Kırk Zî'l-ħicce'sinde Yaverî-zâde Mehemmed Efendi yirine Ğalaṭa kazâsına ĥâkim olup kırk iki Rebi'ül-evvel'inde ma'zül ve yirlerine İstanbul kâdîsi Çivi-zâde Şeyḥ Mehemmed Efendi menķül, anlaruñ yirlerine Edrine kâdîsi Aḥî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi kâdî-i İstanbul olup anlaruñ yirleriyle daḥı Kürd Kâsım Efendi nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Bu ĥâl üzere sübḥa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ elli altı senesi ĥilâlinde 'azim-i ĥuld-i berîn [78^b] ve murġ-ı revânı vâşıl-ı evc-i 'illiyîyn oldı.

Mevlânâ-yı merķüm "Serçe Hüseyn Efendi" dimekle ma'lûm, ĥişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, dâ'ire-nişin-i erbâb-ı fühüm, dervîş-nihâd, pâk-i'tikâd idi.

Naķibü'l-eşraf Anķaravî Seyyid Mehemmed Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Mehemmed Sa'id. Naḥl-i ser-sebz-i vücüdî ĥâk-i pâk-i Anķarâdan bedidâr ve "Anķaravî Emîr Efendi" 'unvânıyla şöhret-şî'âr olmış idi. Nuķûd-ı 'ilm ü 'irfânla kesb-i vecâhet ü şân ve kemâ-yenbaġı taḥşîl-i 'unvân itdükden soñra naķib-i sâdât-ı kirâm Mirzâ Maḥdûm Efendi'den mülâzemetle be-kâm olup ba'de tekmi'l-medâris kırk aķçe medreseden ma'zül iken sâlik-i ṭarîķ-ı kazâ ve mâlik-i ezimme-i ĥükm ü imzâ olmaġın arâzi-i muķad-desede niçe bilâda ĥâkim ve revnaķ-efrûz-ı maḥâkim olarak maşķat-ı re'sleri olan Anķara kazâsına bir def'a kâdî olmışlar idi. Biñ on sekiz Zî'l-ķa'de'sinde ber-vech-i mevleviyyet Nehcî Sinân Efendi yirine şâniyen ol mañşib-ı celile raġbet itdiler. Yigirmi Zî'l-ķa'de'sinde 'azl olinup yirleri Babakuşî-zâde Aḥmed Efendi'ye virilmiş iken ba'de eyyâm serdâr-ı a'zam Naşûḥ Paşa ṭarafından yine şâhibüt-tercemeye ibķâ olındı. Yigirmi üç Zî'l-ķa'de'sinde ma'zül ve yirlerine Kızılca Ḥayrüd-dîn-zâde 'Abdu'llâḥ Efendi mevşül oldı. Otuz yedi Rebi'ül-âḥir'inde Keder-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine şâlişen kazâ-yı mezkûr tevcîḥ olinmış idi. Otuz ṭoķuz Zî'l-ħicce'sinde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ġurresi tevķitiyle Şâdıķ-zâde 'Abdu'llâḥ Efendi yirine Medîne-i Münevvere kazâsiyla tebcil olinup muķaddemâ te'sîr-i seyl-i 'azîm ile Mekke-i Mükerreme'den cidâr-ı Şâmî ve ekşer-i mevâzi'-i binâ-yı sâmi sâķıṭ olmaġla ol' ĥıdmet-i celile edâsına daḥı tevķil olmaġın Devlet-i 'Aliyye cânibinden ķadr-i ĥâcetden ziyâde meblaġ teslim ve kâr-dân ü dîndâr mi'mârlar ile rû-be-râḥ-ı Beyt-i Kerîm oldılar. Ba'de edâ-yı ĥıdmet kırk iki Muḥarrem'inde munfaşıl

ve yirlerine K̄ara Şükru'llāh Efendi vāşıl oldu. Kırk üç Zi'l-ka'de'sinde 'Allāme Şeyhî Efendi yirine h̄idmet-i celil-i neķābet ile teşrif olındılar. On dört sene miķdārı ol manşib-ı celilü's-şānda mekîn olup kesb-i ziyāde-i 'izz ü temkîn itmişler idi. Biñ elli yedi Muħarrem'inüñ onuncı günü dār-ı fenādan rıhlet ve 'ālem-i bākīye 'azimet itdüklerinde Dāvūd Paşa Cāmi'-i Şerifi ģarem-i irem-nişānında defn olındılar. Manşib-ı maħlül-i neķābet-i sādāt-ı kirām ile Seyrek-zāde Seyyid Yūnus Efendi ikrām olındı.

Mevlānā-yı merķūm şalāh u diyānetle mevşūm, naħl-i ser-sebz-i çemenzār-ı edeb, seyyid-i şaħihü'n-neseb, zāt-ı laţif, vücūd-ı şerif, pîr-i nūrānî, rütbe-i 'āliyeye erzānî idi.

İmām-ı Sulţānî Yūsuf Efendi

el-Mevlā Yūsuf ibn Ebi'l-feth bin Manşūr bin 'Abdu'r-raħmān. T̄oķuz yüz toķsan dört tārīhinde Şām-ı dārü's-selāmda vāşıl-ı ser-menzil-i şühūd ve dāħil-i dā'ire-i vücūd olmuşlar idi. Vāşıl-ı rütbe-i isti'dād ve nā'il-i derece-i 'aķl-ı müstefād olduķda belde-i mezkūrede vāķi' Cāmi'-i Emeviyye'de ders-i 'ām olan şaħibü't-teşānif eş-Şeyh Ĥasan-ı Būrīnî h̄idmetlerine ittişāl ve dārü'l-ifādesinde 'ulūm-ı şettāya iştiġāl idüp fūnūn-ı rā'ikāyı mertebe-i lā'ikasında taħşil, ba'de-hu meşāyih-ı Ĥalvetiyye'den Şeyh Aħmed-i 'Assālî'den aħz-ı dest-i inābet ile kemālāt-ı nefsanıyyeyi tekmiil itdükden soñra 'aşr-ı Sulţān 'Oşmān Ĥānî'de Dārü's-salţānati'l-'aliyye K̄oştañtınıyyetü'l-maħmiyyeye ķudūm eyledükde 'ilm ü fażl-ı 'irfānı ve cevdet-i ķırā'at u leţāfet-i elħānı ile iştiħarı vāşıl-ı sem'-i şehriyārî olduķda merķūmı taleb ü da'vet ve ģuzūrlarında imāmet itdürmekle kemāl-i ehliyyetin müşāhede buyurduķlarında luţf-ı bî-ħisābınuñ şehābı ile ģülşen-i vücūdını sîr-āb ve sebzezār-ı taħ'ını bārān-ı cūd-ı bî-kerān ile ser-sebz ü şād-āb idüp mażhar-ı envā'-ı ri'āyet ü ināyetleri olmuş idi. Biñ otuz bir tārīhinde vāķi'a-i' Vaķ'a-i 'Oşmān Ĥānî'den soñra maşķat-ı re'si olan Dımişķ-ı Şām'a imāle-i licām-ı 'azimet ve Cāmi'-i Selīmî'de edā-yı h̄idmet-i ģiţābet eyleyüp meşāġil-i 'ilmiyyeye mülāzım ve kemālāt-ı ķudsıyyeye müdāvım iken biñ kırk dört [79^a] senesi ģilālinde şehriyār-ı cihān Sulţān Murād Ĥān ģazretleri

1 vāķi'a-i H: -S.

Revân Seferi'ne 'azîmetleri eşnâsında imâm-ı sulţânî olan Evliyâ Meĥammed Efendi marîzen Dârü's-salţana'ya 'avdet ve çok geçmedin 'azm-i 'âlem-i âhîret itdükde yirlerine imâm ve muĥtedâ-yı sulţân-ı enâm olup ba'de eyyâm Miĥalıc ve Kirmastı ĥazâları arpalığı iĥsân olunmuş idi. Kıırĥ altı Zi'l-ĥa'de'sinde Bi-ber Birâderi Ĥasan Efendi maĥlûlinden Dârü'l-ĥadîş-i Süleymân Ĥânî 'ilâve-i revâtib-i seniyyeleri kılındı. Kıırĥ toĥuz Şevvâl'inde cülûs-ı ĥümâyün-ı Sulţân İbrâĥîm Ĥânî'den şoıra 'azl olunup ĥıdmet-i imâmet-i sulţânî Şâmî Ĥüseyn Efendi'ye 'inâyet olındı. Elli altı Şafer'inde rûtbe-i isti'dâda pâ-nihâde olup serv-i âzâde-i baĥ-ı salţanat olan dört nefer şeh-zâdenüñ şeref-i ta'limleriyle tekrîm ve ĥalefleri Ĥüseyn Efendi yirine ĥıdmet-i imâmet-i sulţânî' ve şadâret-i Rûmili pâyesiyile ta'zîm olındılar. Bu ĥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ elli yedi Şafer'inde sâlik-i râh-ı beĥâ ve 'azim-i dergâh-ı Rabb-i bîhemtâ olup ĥaşaba-i Üsküdar'da Ĥaraca Aĥmed Tekyesi ĥurbinde reh-güzâra nâzır maĥalde defin-i zîr-i zemîn olduklarında maĥlûle olan Medrese-i Dârü'l-ĥadîş-i Süleymân Ĥânî Uzun Ĥasan Efendi'ye virilüp ve maĥâm-ı ĥıdmet-i imâmet ü ta'limde şâniyen selefleri Ĥüseyn Efendi meĥin oldı.

Mevlânâ-yı merĥûm câmi'-i eşnâf-ı 'ulûm, zübde-i erbâb-ı ifâde, mükemmil-i aşĥâb-ı istifâde, şî'r ü inşâ-yı 'Arabiyye'de fâ'ıĥu'l-aĥrân, ĥuvvet-i mübâĥeşe vü münâzarada müşârun ileyh bi'l-benân, ĥoş-nüvis, şâĥib-i taĥb-ı selîs idi.

Şeyĥü'l-İslâm Mu'îd Aĥmed Efendi

el-Mevlâ Aĥmed bin Yûsuf. Vilâyet-i Anaĥolı'da vâĥi' Ĥaztaĥı nâĥiyesinden zâĥir ü nümâyân ve mişâl-i ĥurşid-i âsmân ol ĥıttadan tâlî' ü dıraĥşân olup taĥşîl-i 'ilm ü 'irfân ve tekmîl-i ĥaĥâ'ıĥ-ı dâniş ü iz'ân itmek niyyet-i ĥâlîşesiyle dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'azim ve Kıınalı-zâde Fehmî Meĥammed Efendi'nün dârü'l-ifâdesine müdâvim olup 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi'nde cenâblarına mu'îd ve ferâ'id-i fevâ'id-i ifâdelerinden müstefîd olduĥda "Mu'îd Aĥmed Efendi" dimekle şöhre-i enâm ve biñ üç Cumâde'l-âĥire'sinde Şaĥn'a ĥareketlerinde şeref-i mülâzemetleriyle be-kâm olmuşlar idi. Ta'ĥîb-i medâris-i 'ilmiyye ve tekmîl-i merâtib-i resmîyye iderek kıırĥ aĥçe medreseden ma'zûl ve munţazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi bir Şevvâl'inde Ĥabaĥulaĥ-zâde

Meḥemmed Efendi yerine Topkapusı dâhilinde vâkı'a Aḥmed Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşâ, yigirmi üç Cumâde'l-ülâ'sında Sa'id Efendi yerine Maḫmûd Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Yigirmi yedi Zî'l-ḫicce'sinde Amâsiyyeli 'Abdu'llâh Efendi yerine Ğâzanfer Ağa Medresesi virilüp yigirmi ṭoḫuz Rebî'ü'l-âḫir'inde Be'nlî 'Abdü'l-ġanî Efendi taḫillesi yerine Şaḫn-ı Şemâniyye'den birine şâyân, otuz bir Şa'bân'ında 'Allâme Şeyḫî Efendi yerine Hâsekî Sulṭân Medresesi iḫsân olunmuş idi. Otuz iki Receb'inde Prizrenli Maḫmûd Efendi yerine Sulṭân Selîm-i Kâdim Medresesi ile tekrîm, otuz üç Cumâde'l-âḫire'sinde selef-i sâlifleri 'Abdü'l-ġanî Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle ta'zîm olındılar. Otuz dört Cumâde'l-âḫire'sinde Tevfiḳî-zâde Aḫmed Efendi yerine Dârü'l-ḫadîş-i Süleymân Ḥânî ile tekmîl-i 'izz ü şân eyleyüp otuz beş Cumâde'l-âḫire'sinde Kara Çelebi-zâde Maḫmûd Efendi yerine Şâm-ı dârû's-selâm ḳazâsıyla muḫaşşilü'l-merâm olmışlar idi. Otuz altı Zî'l-ḳa'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Ḥasan Beg-zâde Muşṭafâ Efendi mevşûl oldu. Otuz ṭoḫuz Şafer'inde Rızâyî 'Alî Çelebi maḫlûlinden Mısr-ı Kâḫire ḳazâsı ḫükümetiyle râyet-i iclâlî zâhire olup ḳırḳ Receb'inde munfaşıl ve maḳâm-ı ḫükümetlerine Monlâ-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Ḳırḳ [79^b] üç Rebî'ü'l-evvel'inde Kürd Kâsım Efendi yerine Edrine ḳazâsında başt-ı seccâde-i şerî'at eylediler. Ḳırḳ beş Receb'inde selef-i sâlifleri Kara Çelebi-zâde Efendi yerine İstanbul ḳazâsına menḳûl ve yirlerine Seyrek-zâde Seyyid Yûnus Efendi mevşûl oldu. Ḳırḳ altı Zî'l-ḳa'de'sinde selefleri Kara Çelebi-zâde Efendi yerine Anaṭolî şadâretine menḳûl ve yirlerine Bosnevî 'Îsâ Efendi ḳâḫî-i İstanbul oldu. Ḳırḳ sekiz Muḫarrem'idür -ki' Bağdâd-ı biḫişt-âbâd Seferi zehâbıdır, İznikmid menzilinde âdet-i ḳadîme üzere ḳâ'im-maḳâm rîḳâb-ı ḫümâyûn Kara Muşṭafâ Paşa dîvânına varduḳlarında Şeyḫü'l-İslâm Yahyâ Efendi mülâzımlarından bir ḳâḫî bunlara mu'âraza itmekle ta'zîr olunduḡı vâşıl-ı sem'-i ḫümâyûn olduḡda seḫerî Deli Ḥüseyn Paşa taraf-ı şehriyâriden gelüp fuḳarâ-yı ḳuzâta merḫamet ve ḫâllerine münâsib menâşib ile tesliyet-fermân olduḡın tebliḡ itdükde muḳtezâ-yı şadâḳat ve mücib-i emâneti üzere çendân rûy-ı dil göstermemekle münfa'ilen Ḥüseyn Paşa ḫuzûr-ı pâdişâhiye varduḡda iġzâb itmekle ol gün ḫayme vü ḫaşmeti pest ve livâ-yı şevketi şikest olup Muşṭafâ Efendi yerine belde-i Belġrad'a ḳazâ ve fetvâsı tevciḫiyle nefy ü iclâ ve yirlerine İstanbul ḳâḫîsi Bosnevî 'Îsâ Efendi

maẓhar-ı 'izz ü 'alâ kıılınup anlaruñ yirleri Kürd Kâsım Efendi'ye sezâ görildi. Kırık tokuz Zî'l-ka'de'sinde Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine şâniyen manşib-ı sâbıqları olan Anaṭolı şadrına i'ade olınduklarında yirleri Merhabâ-zâde Aḥmed Efendi'ye tevcih olındı. Elli bir Cumâde'l-ülâsında Ebû Sa'id Mehemmed Efendi'nün def'a-i şâniyesi yirine şadr-ı Rüm ve nâ'il-i maqşud u merüm olup yirlerine İstanbul kâdîsi 'Abdü'r-raḥîm Efendi menkûl ve anlaruñ yirine Nâ'ib Mehemmed Efendi mevşul oldı. Elli dört Rebî'ül-evvel'inde müteḳâ'id ve maqâm-ı ḥükümetlerine selef-i sâlifleri Kâra Çelebi-zâde Efendi müteşâ'id oldı. Elli beş Zî'l-ḥicce'sinde selefleri Ebû Sa'id Efendi yirine şeyḫü'l-İslâm ve veliyy-i 'ulemâ-yı a'lâm olduklarında şu 'arâ-yı Rüm'dan ba'z bu ğune târiḫ dimişlerdür:

'Mıṣrâ

Bî-kes nüvâz-ı 'âlem müftî'l-enâm-ı 'âdil'

Bin elli yedi Rebî'ül-evvel'inde:

Beyt

Âḫir didügin idüp zamâne

Qaşd itdi o tâc-ı 'ârifâne

Fülk-i vücüdı ğarḫ-ı âb-ı gird-âb-ı fenâ ve keştî-i ḫayâtı şarşar-ı memâtle ğariḫ-ı 'ummân-ı 'anâ olup meşîḫat-ı İslâmiyye şadâret-i Rüm'dan müteḳâ'id halef-i sâlifleri 'Abdü'r-raḥîm Efendi'ye sezâ görildi.

Mevlânâ-yı sâlifü'l-beyân zât-ı fezâ'il-nişân, menba'-ı zülâl-i vera' u diyânet, maṭla'-ı âftâb-ı şadâkat u emânet, 'ilm ü ma'ârifde yegâne, mecmû'-ı fezâ'ilde müfred-i zamâne, maḫmûdü'l-fi'âl, memdühü'l-ḫişâl, pîr-i mu'ammer, merd-i muvaḫḫar idi.

Âşâr-ı ḫayriyyelerinden ḫâneleri ḫizâsında vaşiyetleri mücibince ma'zül şülüş-i mâllarından binâ olınan medrese-i münife ve buḫ'a-i laṭifeleri vardır. Kendüler daḫı medrese-i mezbûre sâḫasında i'dâd olından türbede medfûnlardır.

Tezkireci Şems Efendi²

1 بی کس نواز عالم مفتی الانام عادل

2 Bu şahsın biyografisi S nüshasında 73a-73b varakları arasındadır.

el-Mevlâ Şemsü'd-dîn. İş'âl-i nâ'ire-i iştiğâl ve tenvîr-i mebahîş-i kıl ü kâl idüp ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemetle nâ'il-i âmâl olduğdan sonra seyr-i menâzil-i tarîk ve istifâza-i envâr-ı ders ü tahkîk eyleyüp kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi yedi Receb'inde Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yerine Cezerî Kâsım Paşa Medresesi tevcih olunmuş idi. Yigirmi toktuz Receb'inde Tezkireci İbrâhîm Efendi yerine Pervîz Efendi Medresesi'ne tahrik olunup otuz bir Receb'inde Dâvûd Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı Cedîd Medresesi ile teccid-i sürûr eylediler. Sene-i mezkûre Ramazân'ında H'âce Mehemmed Efendi yerine Koca Muştafâ Paşa Medresesi virilüp otuz iki Cumâde'l-ülâsında Müzellef Ahmed Efendi yerine Üçşerefeli [80^a] Medresesi'ne mevşul, otuz altı Receb'inde H'âce-zâde 'Alî Efendi yerine Şahın-ı Semâniyye'den biriyle nâ'ilü'l-me'mûl olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Ramazân'ında Halebî Yahyâ Efendi yerine mahrûsa-i Edrine'de Taşlık Medresesi ber-vech-i tekâ'üd tevcih olındukda kabûl itmeyüp 'azl ihtiyâr itmeleriyle otuz yedi Muhtarrem'inde medrese-i merkûme Belgradî Mehemmed Efendi'ye virildi. Otuz sekiz Şafer'inde 'Acem İshâk Efendi yerine Edrine Dârü'l-hadîşi ihsân olup kırk Zî'l-hicce'inde tekâ'üd ihtiyâr eyledüklerinde medreseleri Kıyamî-zâde Mehemmed Efendi'ye virildi. Kırk iki Ramazân'ında halefleri Kıyamî-zâde Efendi yerine şâniyen Edrine Dârü'l-hadîşi tevcih olındı. Kırk dört Şafer'inde Rahmetu'llâh Efendi yerine Edrine Bâyezidiyyesi ile kâdr ü menziletleri mezîd olup elli Cumâde'l-ülâsında selefi Rahmetu'llâh Efendi yerine Edrine Selimiyyesi ile tekmîl-i devre-i medâris itmişler idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde elli bir Muhtarremü'l-haramı gürresi tevķitiyle "Tûc Emîr" demekle şehir Seyyid Muştafâ Efendi maħlûlinden Medîne-i Münevvere kazâsıyla teşrif olunup elli üç Muhtarrem'inde Şahhâf Şeyh-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yerine Mekke-i Mu'azzama kazâsına naklle ta'zîm ve yirleriyle Celeb Mûsâ Efendi' tekrîm olındı. Elli dört Muhtarrem'inde munfaşıl ve ol maķâm-ı celîle Beyâzî Hasan Efendi nâ'il oldı. Bunlar ba'de'l-'azl İstanbul'a vuşullerinden sonra biñ elli yedi Ramazân'ında² encümen-i keşretten hârib ve burc-ı şühüddan ğarîb oldılar.

1 S 73b.

2 Bunlar ba'de'l-'azl İstanbul'a vuşullerinden sonra biñ elli yedi Ramazân'ında H: Sene-i mezbûre hilâlinde S.

Mevlânâ-yı mezbûr Bustân-zâde Mehemmed Efendi'nün şadâretlerinde tezkirecileri olmağın “Tezkireci Şems Efendi” demekle meşhûr, hayr ile mezkûr ve hıdmeti meşkûr idi.

Girih-girî-zâde İbrâhîm Efendi

el-Mevlâ İbrâhîm. Mahrûsa-i Burusa'dan bedidâr ve “Girih-girî-zâde Efendi” demekle şöhet-şi'âr olup girih-güşâ-yı 'uqde-i tufüliyyet olduğdan soñra taşşil-i 'ilm ü ma'rifet ve Memek-zâde Muştafâ Efendi'den iktisâb-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp medâris-i 'adideye mevsül ve kırık aççe medreseden ma'zül iken biñ yigirmi çokuz Cumâde'l-ülâ'sında Manav Aşmed Efendi yirine mahrûsa-i merķūmede 'İsâ Beg Medresesi hâricine 'âric, otuz iki Receb'inde Piyâde Mehemmed Efendi yirine Emîr Sulţân Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Otuz beş Rebi'ül-evvel'inde Malğara kaşabasında vâkı'a Sinân Paşa Medresesi virilüp on seneye karîb ol buķ'a-i baķı'ada karâr itdükden soñra kırık dört Rebi'ül-âhîr'inde Kıadrî-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi maħlûlinden mevleviyetle Kite każâsına rızâ göstermişler idi.¹ İki seneden ziyâde icrâ-yı aħkâm-ı şer'iyeye ve infâz-ı evâmîr-i nebeviyye eyledükden soñra ma'zül ve Aţranos arpalığıyla güşe-gîr-i künc-i hamûl iken biñ elli yedi Cumâde'l-ülâ'sında âb-ı hayâtı câmid ve hevâ-yı zindegânisi râkid olduğda murğ-ı rûhı nüzhetgâh-ı firdevse revân ve 'âzim-i gülzâr-ı cinân oldu. Mahrûsa-i merķūmede Hâzret-i Emîr *kuddise sırruhu'l-haţîr*² câmi'-i şerîfi harem-i irem-nişânında defîn-i zir-i zemîn oldu.

Merħûm-ı mezbûr 'ilm ü ma'rifet ile meşhûr, şâlih ü dîndâr, memdüh-ı şıġâr u kibâr, vaķûr u edîb, pîr-i münevverül-meşîb idi.

Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi {Âli}

el-Mevlâ es-Seyyid Muştafâ ibnü'l-mevlâ es-Seyyid Mehemmed. Tabaķa-i devlet-i Sulţân Aşmed Hân-ı Evvel 'ulemâsından tercemeleri *Zeyl-i Atâyi*'de mezkûr olan Naķîbü'l-eşraf Yavuz Seyyid Mehemmed Efendi'nün ferzend-i ercmendi Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi'dür. Zür-ı bâzû-yı [80^b] sa'y ü icthâd ile vâşıl-ı nişân-ı isti'dâd ve ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemetle ber-murâd olup tekmi'l-i erba'in ve t̄alib-i pây-e-i hamsîn iken biñ yigirmi sekiz Cumâ-

1 S 85a.

2 “Çok önemli sırrı mukaddes olsun.”

de'l-ülâ'sında Semîn Mehemmed Efendi yirine Zeynî Çelebi Medresesi ile be-kâm, otuz bir Muharrem'inde Burhân Efendi yirine Hâyardar Paşa Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm olmuşlar idi. Otuz iki Şa'bân'ında Maḥmūd Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne irtikâ eyleyüp otuz beş Cumâde'l-âhire'sinde Kınalı-zâde 'Abdü'r-raḥmân Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sulṭânı Medresesi erzânî görölüp otuz altı Receb'inde Bülbül-zâde Emîri Seyyid Mehemmed Efendi yirine medâris-i Şaḥn'ın birine i'tilâ eylediler. Otuz sekiz Şevvâl'inde Vardarî Şeyḥ-zâde Mehemmed Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Murâdiyye Medresesi'ne işâl olup sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Seyyid 'Abdü'r-raḥîm Efendi maḥlûlinden Sinân Paşa Dârü'l-ḥadîşi ile tekrîm, kırk Zî'l-ḥicce'sinde Atlu Dâvūd Efendi yirine Edrine Selimiyyesi ile ta'zîm olındılar. Kırk iki Rebî'ü'l-evvel'inde Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi yirine Şeh-zâde Medresesi'ne terfî, sene-i mezkûre Ramazân'ında Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Süleymâniyye Medreseleri'nün biriyle tevķî olındılar. Kırk dört Şevvâl'inde Yâverî-zâde Mehemmed Efendi maḥlûlinden Selanik kazâsı ḥükümeti sezâ görölmiş idi. Kırk beş Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Aḥmed Şihâb Efendi mevşûl oldu. Elli Şevvâl'inde H'âce-zâde Mes'ûd Efendi redd itdügi Ğalaṭa kazâsını bunlar kabûl itmişler idi. Elli bir Şevvâl'inde yine selef-i sâlifleri Şeyḥ-zâde Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa kazâsına naḥl olunduğlarında yirlerine Fikrî Aḥmed Efendi vaşl olındı. Elli iki Cumâde'l-ülâ'sında munfaşıl ve yirlerine selefleri H'âce-zâde Efendi vâşıl oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ elli yedi Receb'inde âlem-i fâniden irtihâl ve dârü'n-na'îme intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm maḥdûm-ı ma'âlî-rüsûm, 'ilm ü ma'arifden ḥişşedâr, şî'r ü inşâdan ḥaberdâr, "Yavuz-zâde Efendi" demekle meşhûr, ḥayr ile mezkûr idi.

Âsârlarından Âlî maḥlaşı ile eş'arı vardır. Bu iki beyt güftârlarındandır:

Nazm

Âhı dem-â-dem idegör şâhil-i vaşl ise murâd
Menzil alur mı fülk-i dil esmeyicek riyâḥ-ı 'ışḥ

Hançeri çekse bir elif sîneye yazılır gönül
Olur o şerḥa 'aşıka mâye-i inşirâḥ-ı 'ışḥ

Arnavud Hüseyn Efendi [Şükru'llâh Efendi Dâmâdı]

el-Mevlâ Hüseyn. Vilâyet-i Rümili'nden bedidâr ve "Arnavud Hüseyn Efendi" demekle şöhret'-şi'âr olmuş idi. Dârü'l-mülk-i İstanbul'a vuşul ve 'ulemâ-yı 'izâm mecâlis-i ifâdelerine duhûl ile taḥşil-i ṭarîḳ-ı 'ilmi i'dâd ve ba'z-ı eşrâf-dan mülâzemetle ber-murâd olduğdan sonra 'alâ-hasebi'l-'âde devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırk aççe medreseye mevşul ve andan daḥı ma'zül iken biñ otuz toḳuz Zî'l-ka'de'sinde Şa'râni-zâde Ebu's-su'ud Efendi yirine Bergös қаşabasın-da vâkı'a Meḥemmed Paşa Medresesi ile kâm-revâ, kırk sekiz Şevvâl'inde Ḥasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi yirine Qadırğa Limanı'nda Meḥemmed Paşa Medresesi sezâ görülmüş idi. Elli Receb'inde 'azl olunup medreseleri Semîn Velî Efendi'ye tevcih olındı. Elli bir Şa'bân'ında Ḥamîdî Şeyḫ-zâde Aḥmed Efendi yirine Ayaşofıyya-i Kebîr Medresesi ile tevḳîr olunup elli üç Cumâde'l-ülâ'sında selef-i sâlifî Şa'râni-zâde Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi iḥsân, elli altı Rebî'ül-âḫir'inde Taḳıyyü'd-dîn Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle taḥşil-i 'izz ü şân eyleyüp elli yedi Rebî'ül-âḫir'inde Başmaḳcı-zâde Meḥemmed Efendi yirine Filibe қаzâsı [81*] ḥükümeti tefvîz olunmuş idi. Sene-i mezkûre Ramazân'ında mün'azil ve yirlerine Şıyâmî Efendi nâ'il oldu. Bunlar ba'de ṭayyi'l-merâḫil Bergös қаşabasında dâḫil ve sene-i mezbûre evâḫirinde rûḫ-ı revânı a'lâ-yı 'illiyîne vâşıl oldu.²

Merḥûm-ı merḳûm şalâḫ-ı ḥâlle ma'lûm, ḥişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, dâ'ire-nişin-i erbâb-ı fûḫûm idi. Sâbıḳut-terceme Qara Şükru'llâh Efendi ile 'aḳd-i peyvend-i muşâheret itmekle "Şükru'llâh Efendi Dâmâdı" demekle daḥı şöhret bulmuşlar idi.³

Qâsım-zâde Meḥemmed Efendi [A'mâ Qâsım-zâde]

el-Mevlâ Meḥemmed bin Aḥmed bin Qâsım el-Ḥalebî. Medîne-i Ḥalebü'ş-şehbâdan zuḫûr ve "Qâsım-zâde" 'unvânıyla meşhûr olup esbâb-ı isti'dâd taḥşiline sâ'î ve merâşim-i ṭarîḳ-ı 'ilmi murâ'î olmaḡla Dârü's-salṭanatı'l-'aliy-

1 S 85b.

2 mün'azil ve yirlerine Şıyâmî Efendi nâ'il oldu. Bunlar ba'de ṭayyi'l-merâḫil Bergös қаşabasında dâḫil ve sene-i mezbûre evâḫirinde rûḫ-ı revânı a'lâ-yı 'illiyîne vâşıl oldu H: ḥaber-i fevti vâşıl ve manşib-ı maḫlûle Şıyâmî Efendi nâ'il oldu S.

3 S nüshasında bu cümle yoktur.

ye mahmiyye-i Koştanîniyye'ye hicret ve 'ulemâ-yı kirâma hıdmet ile kibâr-ı birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tedrişe 'azîmet eyleyüp bi-ḥasebi'l-âde devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi iki Muḥarrem'inde Hidâyetu'llâh Efendi yerine Etmekcioglı Medresesi ḥâricine 'âric, yigirmi beş Zî'l-ḥicce'sinde Kabaḳulaḳ-zâde Meḥemmed Efendi yerine Sinân Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Yigirmi altı Muḥarrem'inde Manav 'Abdü'l-bâkî Efendi yerine Çorlu Medresesi'ne gönderilüp yigirmi yedi Zî'l-ḥicce'sinde Mu'îd Aḥmed Efendi yerine Maḥmûd Paşa Medresesi virilmiş idi. Yigirmi sekiz Zî'l-ḥicce'sinde Şofcı Şeyḥ-zâde 'Alî Efendi yerine Anḳara fetvâsı teklif olunduḳda ḳabûl itmeyüp 'azl ihtiyâr eylemiş¹ idi. On seneden mütecvâz 'azlden sonra biñ kırk bir Zî'l-ḳa'de'sinde Ğalaṫa Sarayı Ḥ'âcesi maḥlûlinden Emre Ḥ'âce Medresesi virilüp kırk ṫoḳuz Şevvâl'inde Ḥâcî Yûsuf-zâde Zâmîrî Aḥmed Efendi yerine Yahyâ Efendi Medresesi'ne mevşûl, elli üç Şafer'inde Seyrek-zâde Seyyid 'Abdu'r-raḥmân Efendi yerine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde Ebû Sa'îd-zâde Aḥmed Efendi yerine Gevher Ḥân Sulṫân Medresesi iḥsân, elli yedi Şa'bân'ında Kec-dehân Dâmâdî 'Abdu'llâh Efendi yerine Ḥâşekî Sulṫân Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'amâ 'arizâsıyla teḳâ'üd ihtiyâr eyleyüp medreseleri Beyânî Aḥmed Efendi'ye virildükden sonra sene-i mezbûre² Zî'l-ḥicce'sinde intikâl ve 'âlem-i uḳbâya irtiḫâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm "A'mâ Ḳâsım-zâde Efendi" demekle ma'lûm, dâḫil-i 'idâd-ı erbâb-ı fühûm, ṫalib-i intisâb-ı 'ulûm, mâ-lâ-ya'niden mu'riz, meşâḡil-i nâfi'aya mütemaḫḫız, dervîş-nihâd, pâk-i'tiḳâd idi.

Müfettiş Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. "Müfettiş³ Aḥmed Efendi" demekle meşhûr, rütbe-i iş-tihârî bu mertebeye maḳşûrdur. ṫarîḳ-ı pür-tevfîḳ-ı 'ilmîye 'azim ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olduḳdan sonra aḫz-ı medâris ve 'aḳd-i mecâlis iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz altı

1 eylemiş S: itmiş H.

2 mezbûre H: mezkûre S.

3 S 86a.

Ramazân'ında Pirlepelî-zâde Aḥmed Efendi yirine Temürkapu'da vâkı'a Aḥmed Paşa Medresesi hâriciyle mesrûr kıılınup otuz toḡuz Receb'inde İsmâ'il-zâde Meḥemmed Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi ile be-kâm, kırık Zî'l-ḥicce'sinde selefi yirine Maḥmûd Paşa Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm olmuş idi. Kırık üç Şafer'inde Receb-zâde Muştafâ Efendi yirine İznîk қаşabasında vâkı'a Süleymâniyye Medresesi virilüp lâkin қаbûl itmemele medrese-i merḡûmeye Uzun Ḥasan Efendi mevşûl ve bunlar şıfru'l-yed ma'zûl ḡalmışlar idi. Kırık toḡuz Şevvâl'inde selefi Receb-zâde Efendi yirine Edrineḡapusu Mihrümâhi'na ḡadem-nihâde oldılar. Elli Zî'l-ḡa'de'sinde 'Oşmân-zâde Meḥemmed Efendi yirine Şaḡn-ı Şemâniyye'den birine ḡıram eyleyüp elli bir Rebî'ül-evvel'inde Ḥânım-zâde Ḥasan Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi iḡsân olınup [81^b] elli iki Şa'bân'ında Baltacı Muştafâ Efendi yirine Şeh-zâde Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ifâde eylediler. Elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Muḡarrem-zâde Aḥmed Efendi yirine Süleymâniyye medârisinüñ biriyle ta'zîm, elli dört Cumâde'l-ülâ'sında İmâm-zâde Şeyḡ Meḥemmed Efendi yirine Selanik ḡazâsı ḡükûmetiyle tekrîm olındılar. Elli beş Cumâde'l-ülâ'sında ma'zûl olduklarında yirlerine şâniyen selefleri İmâm-zâde Efendi ḡalef oldu. Bu ḡâl üzere sübḡa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ elli yedi senesi evâḡirinde dâr-ı fenâdan rıḡlet ve âlem-i 'uḡbâya 'azîmet eyledi.¹

Mevlânâ-yı mezbûr ba'z-ı kibâruñ 'ayn-ı 'inâyetine manḡûr olmaḡla evâ'il-i ḡalinde müfettiş-i evḡâf ve me'mûl-i ḡarîn-i is'âf olmuş idi.

Re'is Ḥâcesi Süleymân Efendi

el-Mevlâ Süleymân. Sâbîḡâ re'isü'l-küttâb olan Ḥadrî Çelebi ḡâceliḡıyla şöhret-yâb olup kibâruñ birinden mülâzım ve ḡariḡ-ı tadrîse 'âzim olduḡdan soñra kırık aḡçe medreseden ma'zûl ve muntaḡır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz beş Şafer'inde Altıbarmaḡ Ḥayrüd-dîn Efendi yirine Ferḡâd Paşa Medresesi hâricine 'âric, kırık Zî'l-ḡa'de'sinde Muḡî'î Meḥemmed Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi'ne ḡareketle mübteḡic olmuş idi. Kırık bir Ramazân'ında 'Abdü'l-ḡayyûm Efendi yirine Şeyḡül-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Ülâsı'y-

1 eyledi S: itdi H.

la¹ ikrâm olunup kırk dört Cumâde'l-âhire'sinde selefleri Muṭî'î Efendi yirine Murâd Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne ḥaḳîḳ oldılar. Kırk beş Cumâde'l-âhire'sinde Bosnevî Şa'bân Efendi yirine Diyârbekr ḳazâsı ḥükümeti tefvîz olunduḳda ḳabûlden ibâ itmeleriyle manşib-ı mezkûr Mektûbcı Dervîş Efendi'ye virilüp bunlar şıfrû'l-yed ibḳâ olındılar.² Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Burusî Meḥemmed Efendi yirine şâniyen Zekeriyâ Efendi Medresesi Üläsî ile tekrîm olunup³ kırk sekiz Muḥarrem'inde Beyâzî Ḥasan Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne taḥrîk olunup kırk toḳuz Zî'l-ḳa'de'sinde Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi yirine Saḳız ḳazâsı tevcîh olunmuş idi. Elli iki Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Nevâlî-zâde Maḥmûd Efendi mevşûl oldu. Elli üç Zî'l-ḳa'de'sinde Sincâr Mu'izzü'd-dîn Meḥemmed Efendi yirine Şofya ḳazâsı rızâ-dâdesi olmuş idi.⁴ Elli dört Cumâde'l-âhire'sinde selefi Mu'izzü'd-dîn Efendi yirine Filibe ḳazâsına menḳûl ve yirlerine şâniyen selefleri Mu'izzü'd-dîn Efendi mevşûl oldu. Elli beş Şafer'inde 'azl olunup yirlerine selef-i sâlifleri Merḥabâ-zâde Efendi vaşl olındı. Bin elli yedi senesi evâhirinde manşib-ı ḥayâtdan daḫı munfaşıl ve reh-neverdân-ı 'âlem-i beḳâya muttaşıl oldu.

Mevlânâ-yı merḳûm "Re'îs Ḥ'âcesi Süleymân Efendi" demekle ma'lûm, 'ilmi miyâne, ṫarz u ṫavrı âdemiâne idi.

Hâcî Yûsuf-zâde Zâmîrî Aḥmed Efendi⁵ {Zâmîrî}

el-Mevlâ Aḥmed bin el-Ḥâc Yûsuf. Faḫr-i erbâbü't-tedḳîḳ ve'l-ifâde Mevlânâ el-fâzıl Aḥmed eş-şehîr bi-Ḥâcî Yûsuf-zâde Efendi ḥıdmetleridür. Dârüs-salṫana-tî'l-'aliyye maḥmiyye-i Ḳoşṫanıyye'de sâkin tüccâr-ı zevî'l-iḳtidârdan muḥibb-i meşâyihü- 'izâm ve mu'teḳad-i evliyâ-yı kirâm el-Ḥâc Yûsuf nâm bir merd-i şâliḫüñ dürr-i şadef-i vücûdı ve gevher-i kân-ı mes'ûdidur. Vâlidleri zî-şervet ve şâḫib-i himmet olmaḳla 'unfuvân-ı şebâbda maḥdûm-ı dil-bendi için üç mu'alim ki biri ta'lîm-i 'Arabîyye ve biri tefhîm-i lügât-i Fârisîyye ve biri daḫı şan'at-ı

1 Üläsî yla H: -S.

2 olındılar S: ḳaldılar H.

3 tekrîm olunup H: virilüp S.

4 S 86b.

5 Evvelü müderrisin bi-medreseti Ḳara Muşṫafâ Paşa. Fî-Rebî'ü'l-evvel sene 1051. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

kitâbet için temkîn ve her birine vazîfe-i vâfire ta'yîn idüp ol şayrefiyân-ı bendergâh-ı 'ulüm u ma'ârifden iktisâb-ı cevâhir-i celîlü's-şân-ı 'ilm ü 'irfân itdükden soñra metâ'-ı ma'rifet tâliblerine kâlâ-yı girân-bahâ-yı fazîlet 'arz eyleyüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden şeref-i mülâzemetle be-kâm ve medâris-i müte'addidede hıdmet-i dersi tamâm olup kırk aççe medreseden ma'zül ve müterakķıb-ı nâ'il-i me'mül iken biñ kırk iki Ramazân'ında Cânikî Mehemmed Efendi yerine Kürkcibaşı Medresesi ihsân olunmuş idi. Kırk altı Şevvâl'inde Bahşî-zâde 'Abdü'l-kâdir Efendi yerine Yahyâ Efendi dârü'l-ifâdesinde ihyâ-yı 'ulüm eylediler. Kırk tokuz Şevvâl'inde [82^a] Re'îs H'âcesi Süleymân Efendi yerine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne zînet-efzâ olup elli bir Rebî'ül-evvel'inde Kara Muştafâ Paşa binâ itdüğü medrese-i cedîdeye ¹ اول مدرس درس فيها oldılar. Sene-i mezkûre Receb'inde Dervîş Efendi-zâde Mehemmed Efendi yerine Şahın-ı Şemâniyye'nün birine sâye-endâz olup elli üç Şafer'inde Şadrü'd-dîn-zâde Feyzü'llâh Efendi yerine Zâl Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görülmüş idi. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde Arnavud Hüseyn Efendi yerine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi ile tekrîm olınup ol buķ'a-i celilede gevher-efşân-ı fazl u efdâl iken biñ elli sekiz Zî'l-hicce'sinüñ on ikinci günü ta'ne-i ta'ündan üftâde-i pister-i himâm ve zât-ı hürşid-tenvirleri mütevârî-i ğamâm-ı hitâm olduķda medrese-i maħlûleleri Ebü Sa'îd Efendi-zâde Feyzü'llâh Efendi'ye maħal görüldi.

Mollâ-yı müşârun ileyh *şubbet sicâlül-mağfireti 'aleyh*,² hulyî-bend-i 'arâ'is-i fezâ'il ü ma'ârif, çehre-güşâ-yı leṭâ'if ü zarâ'if, 'ulüm-ı 'akliyyesi bî-mişâl, zât-ı pür-mâ'ârif ü kemâl, kuvvet-i zekâda 'alem, melek-hişâl âdem idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyesinden *Şerḥ-i Akâ'id-i Celâl* üzerine ta'likâtı olduĝundan mâ'adâ Zamîrî maħlaşı ile elsine-i selâsede eş'âr-ı dürer-bârları vardır. Bu eş'âr-ı belâĝat-şî'âr güftâr-ı dürer-bârlarından nümünedârdur:

Nazm

Şehâ ğamzeñ yine şemşirine âb u eşer virsün
Şarâb-ı hûn-ı dil ol nergis-i bîmâra fer virsün³

1 "Burada ders okutan ilk müderris."

2 "Baĝışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."

3 S 87a.

Nesīm-i nāz çīn-i zūlfūnūn emvācin artursun
 Ḥabābāsā gönüller lücce-i ḥayretde ser virsün

Dil-i pür-sūzı itsün tāze tāze nāzlar tezyīn
 Nihāl-i şu'ledür gülzār-ı ḥasretde şemer virsün

Felekden tābiş-i zerkār ümīdın eylemez 'āşık
 Ser-i Mecnūn'a seng-i kūy-ı Leylā'dan ḥaber virsün

Ẓamīrī mihrveş āfāķı seyrān eyleyem dirse
 Aña nār-ı maḥabbet şu'lelerden bāl ü per virsün

Ve lehu

Bu nev-bahārda ancaķ açıldı lāle-i dāğ
 Güşād-gönçe-i dil ķaldı bir bahāra daḥı

ez-Ġazeliyyāt-ı Fārsī

كى گشايد دل كه بيشتر خار در باغست و بس
 گل كه مى بينم همين در سينه ام داغست و بس

نه تزر و خوب اندام و نه كېك خوش خرام
 صحن اين گلزار وقف جلوۀ زاغست و بس

كام من بيرون ز حدتست اى گردون منار
 وز رجا حرفى كه گفتم مدعا لاغست و بس

دل كه نشتر زار الماسست پامالش مكن
 الحذر اى بو الهوس مقصود ابلاغست و بس

جنسى از اسباب گيتى در دلش مگرفت جا
 دلنشين نزد ضميرى پنبۀ داغست و بس¹

1 "Gönlüm nastıl açılısn, bahçemde dikenden bol bir şey yok; gül diye gördüğüm, sadece bağrımdaki

Bâyezîd Efendi

el-Mevlâ Bâyezîd. Kesb-i ma'ârif ile ser-mâye-i ʔarîkî i'dâd ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aqçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ kırk üç Ramazân'ında Dâye-zâde Muştafâ Efendi yerine Cānbâziyye Medresesi hâricine 'âric olmuş idi. Elli Cumâde'l-ülâsında 'Uşşâkî-zâde Faşihî Mehemmed Efendi yerine Nişancı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile ʔadr ü menziletleri mezîd olup elli bir Rebî'ül-evvel'inde Şâlih Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yerine Şâh-ı Hübân Medresesi ihsân olunmuş idi. Elli iki Zi'l-ħicce'sinde Hüsâm Efendi yerine Pîri Paşa Medresesi virilüp elli dört Şafer'inde selef-i sâlifleri Dâye-zâde Efendi yerine Murâd Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne hâkîk, elli altı Rebî'ül-âhir'inde Muṭahhar Efendi Dâmâdî Ahmed Efendi yerine Şâhn-ı Şemâniyye'nün birinde mihrâb-nişin-i ders ü taḥkîk olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Riyâzi-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yerine Hâdîce Sulṭân Medresesi şâyân görilüp elli yedi Şa'bân'ında Muşṭalîh [82^b] -zâde Mehemmed Efendi yerine Bağdâd-ı bihişt-âbâd ʔazâsıyla ber-murâd oldılar. Elli sekiz Cumâde'l-ülâsında haber-i fevti vâşil ve manşib-ı maḥlûle Sincâr Mu'izzü'd-dîn Mehemmed Efendi nâ'il oldu.

Mevlânâ-yı merķûm ħişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, dervîş-nihâd, mü'min-i pâk-i'tikâd idi.

Mülâkķab Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ bin Muşliħü'd-dîn. Merzifonî'dür. Ba'de taḥşîli'l-isti'dâd dârü'l-mülk-i İstanbul'a irtihâl ve şudûr-ı kirâmdan Çeşmî Mehemmed Efendi ħıdmetlerine ittişâl eyleyüp anlardan şeref-i mülâzemetle be-kâm ve vefâtla-rından soñra kerîmelerin tezevvüc ile daḥı nâ'ilü'l-merâm olmuş idi. Bi-ħasebi'l-âde ʔaṭ'-ı menâzil-i mu'tâde ile kırk aqçe medreseye mevşül ve andan daḥı

yaradan ibaret.

Ne güzel bedenli sülün, ne hoş salınışlı kekklik; bu gül bahçesinin meydanında sadece duran kargalar görünüyor.

Ey felek! Benim muradım senin bile haddini aşar, (boşuna) nazlanma; rica babında iki kelime etmiş olsam da, iddiam boş bir sözden ibarettir.

Gönlüm, elmas (kesilen) bir neşter bahçesidir, onu ayaklar altına alma; ey fodul, sakın ha, (bu sözden) maksat sadece (durumu) bildirmekten ibarettir.

Dünyanın sebeplerinden herhangi bir şeye gönlünde yer verme. Gönlüne yara pamağı dışında bir şey koyma."

ma'zül iken ʔarîḳ-ı ʔazāya sâlik olmağla ʔuṭr-ı Rûm-ı cennet-rûsûmda ba'z-ı bilâda ḥâkim ve şâhib-i tenfîz-i şerâyi' ü merâsim olup Şumnı ʔazâsı rûtbesine vuşûl eṣnâsında dâmâd-ı şehriyârî Ca'fer Paşâ'ya ʔarîn-i intisâb ve şefâ'âtleri ile kâm-yâb olmağın biñ elli altı Receb'inde Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ud Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm ʔazâsıyla mazhar-ı ikrâm olmışlar idi. Elli yedi Rebî'ül-âḥîr'inde ma'zül ve yirlerine Şeyḥ-zâde Meḥemmed Efendi mevşûl oldu.¹ Elli sekiz Muḥarrem'inde ʔudsi-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi yirine İstanbul ʔazâsı ḥükümeti tefvîz olunduğda taṭḥîr-i ḥamâmât ve sâ'ir levâzım-ı mühimmât teḳayyüdiyle ḥaylî şöhet taḥşîl itdükleri için sene-i mezkûre Cumâde'l-âḥîre'sinde Bâlî-zâde Muştafâ Efendi yirine şadr-ı Rûm'a naḳl olup yirlerine Muşliḥü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi vaşl olındı. Sene-i mezbûre Receb'inüñ on sekizinci Sebt günü rûz-ı firûz-ı cülûs-ı Sulṭân Meḥemmed Ḥânî ve icmâli âti vaḳ'a-i ḥâ'ile-i nâ-gehânîdür. 'Ale's-seḥer 'ulemâ-yı Devlet-i 'Aliyye cümle 'asker ile Atmeydânî'na revân olduklarında şâhibü't-terceme daḫı Vâlîde Ḥammâmı ʔurbinde dâḫil-i ʔaṭâr-ı erbâb-ı ʔarîḳ olup Sulṭân Ahmed Ḥân Câmî'-i Şerîfi nerdübânı yanında hücum-ı 'âm ile dâ'ire-i şühüddan nâ-bûd ve şehîden 'âzim-i dergâh-ı Rabb-i Vedûd olduğda manşib-ı maḫlûle ʔara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi mevşûl oldu.

Mevlânâ-yı merḳûm sedâd-ı ḥükümet ile mevsûm, 'âlî-himmet, şâfi-ṭaviyyet, ihtîşâma mâ'il ve merâsim-i ʔarîḳa şifte-dil idi.

---

1 S 87b.

**Şıfı'ül-meşâyih ve'l-vâ'izîn ellezîne irtehalü ilâ-Rıdvâni'l-cennât
fi'd-devleti's-Sultân İbrâhîm Hân 'aleyhimü'r-rahmetü ve'r-rıdvân'**

eş-Şeyh Muk'ad Ahmed Efendi

eş-Şeyh Ahmed. Mihr-i sipîhr-i dîn-i güzîn, zübdetü'l-meşâyih ve'l-'arifin, gülistân-ı kerâmetü'n verd-i sa'âdet-perveri ve meydân-ı taşarrufu'n merd-i hünerveri Muk'ad Ahmed Efendi hıdmetleridür. Kaşaba-i Balıkesri'den zühür ve âftâb-ı feyz-i ezeli'den iktibâs-ı envâr-ı şu'ur idüp taḥşil-i ma'ârif ü 'ulüm ve tekmil-i levâzım mantûk u mefhûm itdüklerinden şoñra ârzü-yı t̄arikat-ı meşîhat ile Dârü's-salṭanati'l-'aliyye maḥmiyye-i Koştanṭiniyye'ye hicret eyleyüp k̄uṭb-ı zamân, müşşid-i kâmil-i 'aşr u evân Üsküdarî Şeyh Maḥmüd Efendi hıdmetlerine ittişâl ve aḥz-ı dest-i inâbetleriyle kesb-i kemâl itmişler idi. Bir rüz-ı firüz hıdmetlerine meşğül iken 'azîz ḥâzretleri "Ahmed Dede, seni Bulğurlı nâm maḥalde olan tekyeye ta'yîn eyledük" buyurduklarında "sem'an ve t̄a'aten" gūyân ol maḥalle revân olup zâviye-i mezkûrede qarâr ve dört sene leyl ü nehâr germ ü serd-i rüzgâr ile 'ibâdet-i cenâb-ı Perverdigâr üzere iken biñ otuz senesi ḥudûdında maḥrûsa-i Burusa zâviyesinde 'azîz ḥâzretlerinin ḥalifeleri olan Şeyh Eyyüb Efendi intikâl-i dârü'l-cinân eyledükde² bunlar, anlaruñ yirine naşb olunmuş idi. Biñ otuz sekiz senesi ḥilâlinde³ 'azîz ḥâzretleri dâḥil-i riyâz-ı keşirü'l-ḥıyâz-ı cinân ve cân-ı [83^a] 'âlem iken müteveccih-i 'âlem-i cân olduklarında zâviye-i şerifelerinde mekîn ve ol maḥâm-ı Maḥmüd'da câ-nişin olduklarında⁴ Burusa tekyesi 'Arab Yahyâ Efendi'ye tevcîh olındı. On seneden mütecâviz ol buḥ'a-i celilede irşâd-ı erbâb-ı isti'dâd üzere iken biñ kırk ṭoḥuz Zi'l-ḥicce'sinde 'âlem-i envâra sefer ve maḥall-i ḥâmûşâna güzer kılpup zâviye-i merḥûme civârında kâ'in türbe-i muṭahharada kâmin oldılar. Yirleri evlâd-ı pîr-i 'azîzden Şeyh Seyyid Mes'ud Efendi'ye naşib oldı.

Ol 'azîz-i celilü's-şân mürvârid-i şadef-i imkân, merkez-i dâ'ire-i velâyet, şubḥ-ı felek-i kerâmet, gevher-i kân-ı şeref, dürr-i deryâ-yı men 'aref, şalâḥ u taḥvâda bî-bedel, zühd ü riyâzette ḍarbü'l-meşel idi.

1 "Sultan İbrahim Han devrinde cennetlerin Rıdvan bahçesine göçenler - (Allah'ın) rahmet ve rızası üzerlerine olsun-."

2 eyledükde S: eyledüklerinde H.

3 ḥilâlinde H: ḥudûdında S.

4 olduklarında H: oldılar S.

Mervîdür ki şâhibü't-terceme hazretleri maḥrûsa-i Burusa zâviyesinde cā-nişîn iken bilâ-sebeb-i zâhir hazret-i pîri ziyâret kaçdıyla Üsküdar'a vâsil ve zâviye-i 'azîze dâhil olduklarında hıdmet-i 'azizde olan dervîşân bunları gördükde istiğrâb eyleyüp sebep-i 'azîmetden¹ su'âl eyledüklerinde "Beni hazret-i 'azîz da'vet eyledi." diyü cevâb virüp ba'dehu huşûrlarına varduklarında "Aḥmed Dede, sen burada olsañ olmaz mı?" diyü hitâb buyurduklarında bunlar daḥı "Emr sizüñdür." diyü cevâb virdükden soñra "İmdi maḥallüñe var." diyü izn virüp yine Burusa'ya maḥallerine vâsıl olmışlar idi. Ba'de zamân-ı ḳalîl hazret-i pîr 'azîm-i ḥuld-i berîn olup ol maḳâm-ı Maḥmûd âtî't-terceme Şeyḫ İsmâ'il Efendi'ye mev'ud olduḳda "Bu maḳâma müsta'id bizlerden kimse yokdur kim geçerse elbette muḳ'ad olur." cevâbıyla ibâ idicek, ba'de'l-meşveret şâhibü't-terceme hazretlerine tevcîh ile hazret-i 'azîzün nuḫḳ-ı şerîfleri zâhir oldı.

*Ravvaḥa'llâhu ervâḫabum ve ḳaddesena'llâhu te'âlâ esrârihim.*²

Hâfız-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi

eş-Şeyḫ Meḥemmed. Maḥrûsa-i Burusa'dan zuḥûr ve 'Abdü'l-ḥâfız Çelebi nâm bir tâcirün ser-mâye-i 'ömri olmaḡın "Hâfız-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. Târîḳ-ı 'ilm-i şerîfe sülûk ve ḳurş-ı i'tibârı sikke-i 'ilm ü ma'ârifle meskûk idüp dânişmend-i bî-naẓîr ve fazîlet-i bâhire ile şöhret-peẓîr olduḳdan soñra biñ on târiḫinde Şeyḫü'l-İslâm ve müftü'l-enâm Şun'u'llâh Efendi âsitânelerine intisâb ve şeref-i mülâzemetlerine iktisâb eyleyüp devr-i merâtib iderek kırık aḳçe medreseye mevşûl ve andan daḥı ma'zûl iken tarîḳ-ı meşîhate sâlik olmaḡla maşḳaḫ-ı re'si olan maḥrûsa-i merḳûmede Câmî'-i Kebîr vâ'izi olan müfessirünün ser-bülendi 'umdetü'n-nâşîḫîn³ Şeyḫ Aḥmed Efendi'nün mecâlis-i ra'nâlarına vâsıl⁴ ve şeyḫ-i merḳûm dâr-ı beḳâya rıḫlet itdükde mesnedlerine nâ'il oldı. Câmî'-i Kebîr'de kürsî-nişîn-i va'z u tezkîr ve nâḳîl-i ḥadîs ü tefsîr iken biñ elli senesi ḫilâlide terk-i 'âlem-i vücûd ve murḡ-ı rûḫ-ı revânı ravza-i cinâna şu'ud eyledükde dâḫil-i ḳal'ada Bâb-ı Zemîn ḳurbinde Dârü'l-ḥadîs sâḫasında defn olındı.⁵ maḫlûl olan va'ziyyeleri Mü'ezzîn-zâde Aḥmed Efendi'ye tevcîh olındı.

1 S 88a.

2 "Allah, onların ruhlarını yüceltsin ve sırlarıyla bizi mukaddes kılsın."

3 'umdetü'n-nâşîḫîn S: -H.

4 mecâlis-i ra'nâlarına vâsıl H: mecâlis-i ifâdelerine dâḫil S.

5 olındı S: olunup H.

Şeyh-i sâlifü'l-beyân şâhib-i 'ilm ü 'irfân, vâ'iz-i Câhızü'l-edâ, sâlik-i tarîk-ı hüda,¹ hâfız-ı âdâb-ı va'z u tezkîr, müdekkik u muhakkik-ı hoş-âyende taqrîr idi.

eş-Şeyh es-Seyyid Kirâmü'd-dîn Efendi

eş-Şeyh es-Seyyid Kirâmü'd-dîn ibnü's-Şeyh Hasan Necmü'd-dîn. Sulţân Aḥmed Hân-ı Evvel meşâyihü 'idâdında tercemeleri *Zeyl-i Atâyi'*de merķüm Necmü'd-dîn Şeyh Hasan Efendi merḥūmuñ ekmel-i maḥādīm-i kirāmı ve hem-siret-i Bâyezīd-i Biştāmī es-Seyyid Kirâmü'd-dîn Efendi'dür. Biñ on üç târiḥinde maḥla'-ı vüçüddan bedīdâr, serâ-perde-i 'ademden pîşgâh-ı şühüdda nümâyende-i didâr olup 'ulemâ-yı 'aşrından iktisâb-ı re'sü'l-mâl-i fazl u kemâl ba'dehu tarîka-i Halvetiyye meşâyihından Koca Muştafâ Paşa Zâviyesi'nde sec-câde-nişin olan hâl-i mükerrerleri Şeyh Seyyid Meḥammed Efendi'den aḥz-ı dest-i inâbet ile kemâl-i riyâzata iştigâl [83^b] itmişler idi. Biñ otuz sekiz senesi ḥudûdında müşârun ileyh Şeyh Seyyid Meḥammed Efendi 'âzim-i dârü'l-ķarâr olduklarında yirlerine seccâde-nişin ve cāmī'-i mezbûrda vâ'iz-i güzīn oldılar. Ol buķ'a-i laṭifede neşr-i ma'ârif ve nişâr-ı leṭâ'if üzere iken biñ elli bir senesi ḥilâlinde icâbet-i da'vet-i Hüdâ-yı kerīm ve 'azm-i cennât-ı na'im eyledüklerinde Tıfî Çelebi didüğü târiḥdür:

Beyt

Açup târiḥ için dest-i du'âyı
Didi Tıfî **bihişt olsun maķâmı**²

Zâviye-i mezbûre ḥarem-i irem-nişânında vâķı'a türbe-i maḥşûşada defn-i zîr-i zemīn olup maķâm-ı şeriflerine şınv-ı kerâmet-simâtı ve birâder-i kihter-i ma'âlî-şifâtı es-Seyyid 'Alâ'ü'd-dîn³ Efendi câ-nişin oldı.

Ḥazret-i 'azîz-i merķüm şâhib-i ma'ârif ü 'ulüm, mecma'u'l-baḥreyn-i 'ilm ü 'amel, dâḥil-i cerīde-i meşâyih-ı kümmel, ḥuṭâm-ı dünyâyı târik, râh-ı Hüdâ'ya sâlik, menba'-ı kerâmât ve mecma'-ı sa'âdât, seyyid-i şâḥihü'n-neseb, 'azîz-i 'alî ḥaseb idi.

1 hüdâ S: Hüdâ H.

2 دیدی طفلی بهشت اولسون مقامی

3 S 88b.

Şeyh Ahmed el-Kâdiri

eş-Şeyh Ahmed. Vilâyet-i Rûmili'nde Ustrumca kaşabasında kaşab-püş-ı vüdüd ve kadem-nihâde-i 'âlem-i şühûd olup taşşil-i 'ilme bezl-i maqdüd ve sa'y-ı nâ-maḥşûr itdükden sonra belde-i Koştantınıyye'ye 'azîmet ve t̄arîka-i Kâdiriyye meşâyihından Tosyalı Şeyh İsmâ'îl Efendi'den inâbet eyleyüp icâzetleriyle maḥrûsa-i Burusa'ya vuşûl bulmuş idi. Bir müddetden sonra maḥrûsa-i merķūmede " 'Alî Paşa Hammâmı" demekle meşhûr ve mürûr-ı eyyâm ile harâb u mesken-i mâr u mûr olan germ-âbe-i vîrânenün zemînini ve naḫzını iştirâ idüp bîn otuz yedi Zi'l-ka'de'sinde ol cây-ı hâliyye bir zâviye-i laṭife binâsına mübâşeret itdiler. Otuz sekiz Şafer'inde tamâm olduğda seccâde-i meşîhatde karar itmişler idi. Şabûn-ı himmet ile niçe ebdân-ı¹ püsîde-bağali vesah-ı mâ-sivâdan pāk ve meclis-i tevḥîdlerini germ-â-germ u süznâk itmek üzere iken bîn elli bir târihinde ta'ne-i t̄â'un ile rû-gerdân-ı 'âlem-i fenâ ve müteveccih-i dârü'l-bekā olduklarında zâviye-i mezbûrenün mihrabı hizâsında olan ḥaṭîrede defn olındılar.

'Azîz-i mezbûr zühd ü şalâhla meşhûr, âteş-efrûz-ı 'ışk-ı ilâhî, çâpük-süvâr-ı meydân-ı şevk-ı nâ-mütenâhî, mürşid-i şâfi-fu'ad, 'arif-i pāk-i tikâd idi.

eş-Şeyh İsmâ'îl Efendi

eş-Şeyhü'l-celil İsmâ'îl ibnü's-Şeyh 'Alâ'üd-dîn ibn Muḥsin. Belde-i Filibe kurbinde Kızanlık nâm kaşabadan zühûr ve iktisâb-ı fazl-ı mevfûr eyleyüp vâlid-i mâcidleri Şeyh 'Alâ'üd-dîn Efendi belde-i merķūmede kendü binâsı olan zâviye-i Ḥalvetiyye'de seccâde-nişin iken dâr-ı beķâyâ rıḫlet itdükden sonra bunlar Dârü's-saltanati'l-'aliyye maḥmiyye-i Koştantınıyye'ye hicret itmişler idi. Ol vaḫt Ebu'l-feth Sulṫân Meḥemmed Ḥân Câmî'-i Şerîfi'nde vâ'iz ü nâşih olan kuṫbül-'ârifin ve senedü's-sâlikîn Üsküdarî Şeyh Maḥmûd Efendi ḫıdmet-i 'aliyyelerine kâ'im ve aḫz-ı dest-i inâbetleriyle lâzime-i tekmîl-i t̄arîkat-ı seniyyeleri olan riyâzât u mücâhedâta müdâvim iken yevmen mine'l-eyyâm ḫazret-i 'azîz şaḫibüt-tercemeye du'â idüp Filibe'de vâkı'a vâlid-i mâcidi Şeyh 'Alâ'üd-dîn Efendi Zâviyesi'ne ḫalîfe naşb eylediler. Yigirmi seneden mütecâviz ol tekyede 'ibâdât u ta'ât ile evķât-güzâr olduğdan sonra edâ-yı farîza-i

1 ebdân-ı H: zamân S.

hiccetü'l-İslâm irâdesiyle şâniyen belde-i Kõştantınıyye'ye duhûl ve bir Cum'a günü Ayaşoñiyya-i Kebîr Câmî'-i Şerîfi kürsisinde gevher-nişâr-ı fûrû' ü uşul olduklarında şehensâh-ı 'âlem-penâh Sultân Murâd Hân-ı 'âlî-câh va'zın istihsân ve pürsiş-i ahvâlinde şoñra İstanbul'da kalmaların fermân itdükde bunlar dahı "Ba'de'l-hac emrleri mu'tâ'dur." diyü cevâb virmişler idi. Ba'de edâ'i'l-hac Âsitâne'ye rücû' eyledüklerinde Hâlil Paşa Câmî'-i Şerîfi va'ziyyesi ihsân olındı. Biñ kırk bir senesi hudûdında Emîr Efendi mahlûlinden Küçük Ayaşoñiyya Câmî'-i Şerîfi'nde [84^a] kürsî-nişîn-i va'z u tezkîr oldılar. Sene-i mezbûre evâhirinde Evliyâ-zâde Muştafâ Efendi yerine Sultân Bâyezîd Hân Câmî'-i Şerîfi ihsân olındı. Kırk beş Zî'l-ka'de'sinde Kâdi-zâde Mehemmed Efendi mahlûlinden şâniyen Ayaşoñiyya-i Kebîr Câmî'-i Şerîfi va'ziyyesi tevķîr olunup pâdişâh-ı enâm ile Bağdâd Seferi'nde bile bulunmuşlar idi. Biñ elli iki senesi hudûdında 'azm-i mezâr-ı fâ'izü'l-envâr itdüklerinde Çukur Hammâmı kurbinde binâ buyurdukları türbe-i lañifede defn olunup yirlerine selefleri Evliyâ-zâde Muştafâ Efendi halef oldı.

'Azîz-i merķûm teşerru' u teverru' ile ma'lûm, 'âlim ü 'ârif, evķât-ı şerîfesin ma'rîfetu'llâha şârif, mazanne-i kerâmet, melek-haşlet, pîr-i mübârek-dem, hayr-ķ'âh-ı 'âlem idi.

eş-Şeyh Ya'ķûb Efendi

eş-Şeyh Ya'ķûb. Dârüs-salţanati'l-'aliyye Kõştantınıyyetü'l-mahmiyyeden zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezelden istifâza-i nûr-ı şu'ur itdükde tercemesi *Zeyl-i Atâyyî*'de beyân olunan meşâyih-ı tarîķa-i Hâlvetiyye'den Şeyh Ramazân Efendi'nün hulefâsından:

Beyt

Püşende-i kisvet-i tarîķat
Nüşende-i şerbet-i hakîķat

Şerbetci Mehemmed Dede Efendi'nün niķe zamân hüdmetlerinde püyân ve Yûsuf-ı maķşûdı cüyân olup:

Beyt

Bir gün Riyâzi Yûsuf-ı güm-geştesin bulup
Ya'kûb-ı dil' murâda irer kâm-yâb olur

mefhûmınca bû-yı pîrâhen-i murâdın istişmâm idinceye dek âsitânesinden münfek olmayup tekmil-i levâzım-ı ʔarîkat ve aḥz-ı izn ü icâzet itdükden soñ-
ra maḥrûsa-i Burusa'da ʔaraaḡac Maḡallesi'nde vâkı'a zâviye-i Ḥalvetiyye'de seccâde-nişin-i 'uzlet ve ihtiyâr-ı künc-i kanâ'at idüp niçe zamân irşâd-ı ʔalibi-
ne iştiḡâl ve eṭrâfa ḡulefâ irsâl itmişler idi. Biñ elli iki senesi ḡilâlinde Yûsuf-ı revânı çâh-ı fenâya fütâde ve ḡâk-i beytü'l-ḡazen-i ʔabre nihâde olduklarında zamâneleri şu'arâsından Baldır-zâde Selîsî Efendi bu güne târiḡ dimişdür:

Mısrâ'

Gitdi 'uḡbâya meded Ya'kûb Efendi Hû didi²

Maḥrûsa-i merḡûmede zâviyeleri ḡaṭiresinde defin ve yirlerine maḡdûm-ı mükerrerleri Şeyḡ Meḡemmed Efendi seccâde-nişin oldu.

'Azîz-i merḡûm şalâḡ u taḡvâ ile ma'lûm, feyz-i irşâdı nûr-baḡş-ı ḡulûb-ı ḡâsiye, te'sîr-i enfâsı musaḡḡar-sâz-ı nüfus-ı 'âşiye, keşîrül-'ibâde, şedîdü'z-zehâde, 'âlim ü 'âmil, kâmil ü mükemmil idi.

Şeyḡ Muşliḡü'd-dîn-i Öziçevi

eş-Şeyḡ Muşliḡü'd-dîn. Vilâyet-i Bosna'da Öziçe nâm ḡaşabadan nümâyân ve âftâb-ı 'inâyetden müstefîz-i envâr-ı 'ilm ü 'irfân olup müşârun ileyh bi'l-benân olduḡda ʔarîḡ-ı taşavvufa 'atf-ı 'inân-ı 'azîmet ve taşfiye-i bâṭın ve tek-
mil-i nefse himmet idüp küberâ-yı meşâyiḡ-ı Ḥalvetiyye'den Şofyalı Bâli Efen-
di ḡıdmetlerine vâşıl ve terbiyet-i mürşid-i kâmil ile şemere-i murâda nâ'il ol-
muş idi. ʔaşaba-i mezkûrede zâviye-nişin-i va'z u tezḡîr ve nâḡil-i ḡadîs ü tefsîr
olup şîr-i iştiḡârı 'âlem-gîr ve mu'teḡad-i şaḡîr ü kebîr iken biñ elli iki senesi ḡudûdında 'âlem-i envâra intîḡâl ve ḡülzâr-ı cinâna irtihâl eyleyüp ḡaşaba-i merḡûmede medfûn ve nişâḡâḡ-ı tîr-i du'â-yı ehl-i derûn oldu.

1 Ya'kûb-ı dil S: Ya'kûb-vâr

2 کتبی عقیباہ مدد یعقوب افندی هو دیدی

'Azîz-i merķûm mecma'ül-bahreyn-i ma'ârif ü 'ulûm, 'âbid ü zâhid, murtâz u mücâhid, şâhib-i keşf ü kerâmet, murâ'î-i âdâb-ı ıarıķat, 'âlim ü fâzıl, şeyh-i kâmil idi.

Şârih-i Fûşûş 'Abdî Efendi

eş-Şeyh 'Abdu'llâh. Bosneviyyü'l-aşldur. Ol diyâr-ı celilü'l-i'tibâr 'ulemâsından taħşil-i 'ulûm-ı dîniyye ve tekmil-i fûnûn-ı zânniyye vü yaķîniyye idüp mânend-i dürr-i şâhvâr şafâ-yı cevher-i isti'dâd ile yegâne-i rûzgâr olduķdan soñra dâhil-i silk-i erbâb-ı ıarıķat ve ba'z-ı meşâyih-ı kibâr ile hem-şoħbet¹ olup meşâmm-ı cânına bû-yı fetâ fâ'ih ve dil-i ilhâm-tedbîrine dađdaĝa-i seyâhat lâ'ih olmaĝın dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve ıarıķa-i Bayramiyye meşâyihından Şeyh Hasan-ı [84^b] Kâbâ-düz hıdmetinde tekmil-i ıarıķat itmiş idi. Bin elli iki târihinde ĥacc-ı Beytu'llâhi'l-Ĥarâm ve ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâm *'aleyhi efdâlü's-selâm* eyleyüp ba'de'l-ķufül elli üç senesi ĥudûdında medîne-i Konya'ya vuşullerinde mizâclarınıñ inĥirâfı sebebiyle dâr-ı fenâdan rihlet ve maħmil-bend-i 'âlem-i âĥiret olup Şeyh Şadrü'd-dîn-i Konevî civârında defn olındı.

Merĥûm-ı merķûm gül-deste-bend-i ma'ârif ü 'ulûm, mecmû'a-i ma'ârif ü 'avârif, gencîne-i leṭâ'if ü zârâ'if, teşne-leb-i esrâr-ı ebrâr, meşreb-i fenâdan ĥişsedâr, dervîş-i ķâni', edîb-i mütevâzi' idi.

Âşâr-ı celilesinden Şeyh-i Ekber'ün *Fûşûşü'l-ĥikem*'ini Türkî inşâ ile şerĥ itdüğinden mâ'adâ *Meşnevî-i Mevlevî*'den 'ışķa müte'alliķ üç yüz altmış altı beyti intihâb ve Türkî nazm ile şerĥ eyleyüp *Cezîre-i Meşnevî* tesmiye itmişdür.

eş-Şeyh Kiçi Meħemmed Efendi

eş-Şeyh Meħemmed bin 'Osmân. Arnavud aşılıdır. "Kiçi Meħemmed Efendi" demekle meşhûr ve dâ'ire-i ta'rîfi bu mertebeye maķşûr olmuş idi. Evâ'il-i ĥâlinde dârü'l-mülk-i İstanbul'a irtiĥâl ü nüzül ve ĥarem-i irem-nazîr-i sulṭâniye duĥûl eyleyüp Sarây H'âcesi Karamanî Efendi'den telemmüz ile ĥâvî-i fezâ'il-i kesbî ve câmi'-i kemâlât-ı vehbî ve fevr-i 'ilm ü fazîlet ve şafâ-yı zihn ü ṭabî'at ile ârâste ve şıfât-ı ĥamîde ve simât-ı pesendide ile pîrâste olduķdan soñra sipâhiliķ ile taşra çıķmış idi. ıarıķ-ı 'ulemâ-yı resmiyyeden birine

1 S 89b.

rağbet itmeyüp Süleymāniyye Cāmi'-i Şerifi'nde ders-i 'ām ve hıdmet-i ifāde ile meşhūr-ı enām olmağla sarāy-ı 'āmirede küçük ota h'āceliği dağı zamīme-i revātibleri kılındı. BİN elli bir senesi hūdūdında Kāra Muştafā Paşa binā eyledüğü medrese-i cedīde dersiyyesi dağı ihsān olunup hālka-beste-i ders-i 'ām ve 'ilm ü 'ibādetle sübhā-şümār-ı şühūr u a'vām iken bİN elli dört Rebī'ül-āhir'i-nün yigirmi beşinci günü eyyām-ı rebī'-i hayātı tamām ve 'āzim-i dārūs-selām oldu. Aḥbābından biri bu mışrā'ı tārīḥ dimişdür:

Mısrā'

Menzili firdevs ola el-Fātiḥa¹

Merḥūm-ı mezbūr luṭf-ı ṭab' ve kuvvet-i müṭāla'a ile meşhūr, naql-i tefsīr ü ḥadīse kādir, te'sīr-i enfās-ı müteberrikesi zāhir ü bāhir, 'ālim ü 'āqil, fāzil u kāmīl, sinni seksen sāle vāşıl, pīr-i 'adīmü'l-mümāşil idi.

Āşār-ı 'ilmiyyelerinden Monlā Cāmi' nün *Fevā'id-i Ziyā'iyye*'sine ḥāşiyeleri vardır. Müntefa'un-bih eşer-i celildür ve *Dinkoz* üzerine dağı ta'likaları vardır.

Mü'ezzin-zāde Şeyḥ Aḥmed Efendi {Kāni'ī}

eş-Şeyḥ Aḥmed. Maḥrūsa-i Burusa'dan bedīdār ve "Mü'ezzin-zāde Şeyḥ Aḥmed Efendi" dimekle şöhret-şi'ār olup ṭarīḥ-ı 'ilm ü kemāle sālīk ve yevmenfe-yevmen teraḳḳī-i vazīfe-i ma'rifete mālīk olduğdan soñra dānişver-i şöhret-şi'ār ve nağme-i Dāvūdīsi maḥāfil ü menābir-i esāfil ü ekābirde gūş-güzār olmağın maskāṭ-ı re'si olan maḥrūsa-i mezbūrede Cāmi'-i Kebīr'de imām u ḥaṭīb olmuş idi. BİN elli tārīḥinde Ḥāfız-zāde Şeyḥ Aḥmed Efendi yirine cāmi'-i mezkūr va'ziyyesi dağı tevcīh olunup va'z u tezkīr ile ḳulüb-ı nāsı tenvīr üzere iken bİN elli dört senesi hūdūdında iḥrām-ı kefen be-miyān, 'āzim-i bihişt-i cāvidān olduğda Ḥācılar Maḥallesi'nde vāḳı'a Mu'allim-hāne'de defn olındı.

Merḥūm-ı mezbūr 'ilm ü ma'ārif ile meşhūr, şāḥib-i ṭab'-ı² selīm, mālīk-i zihni müstaḳīm idi.

Āşārlarından Ḥāzret-i İmām Şāfi'ī'nün *Ravzu'r-reyāḥin* nām kitābını Türkī inşā ile terceme itdüklerinden mā'adā Kāni'ī maḥlaşı ile eş'ār-ı ābdārları vardır. Bu ebyāt nümüne-i güftār-ı dürer-bārlarıdır:

1 منزلی فردوس اوله الفاتحه

2 S 90a.

Nazm

Ṭarîk-ı 'ışka giden bî-nevâ nedür bilmez
Hevâ-yı dil-bere uyan hevâ nedür bilmez

'Aceb mi zâhide inkâr iderse eş'arı
Bu hüd teveccüh-i yâra behâ nedür bilmez

El ucu ile dutar dutsa dest-i 'uşşâkı
Fütâdesiyle güzel merhabâ nedür bilmez [85^a]

Gubâr-ı pâyine yüzler süverdüm ol yârûñ
İzi tozını şakınur 'atâ nedür bilmez

Unutdı dür olalı Kâni'î maķâmâtı
'Urûc-ı evci ķo râstî nevâ nedür bilmez

eş-Şeyh 'Abdü'r-raḥîm-i Celvetî

eş-Şeyh 'Abdü'r-raḥîm. Belde-i Akşarây'da pâ-nihâde-i ķaşr-ı vücüd olup sinn-i vuķûfa vâsil olduķda taḥşil-i 'ilm ü 'irfân için terk-i diyâr ve sũ-be-sũ geşt ü güzâr iderek ķadem-zen-i dâ'ire-i Üsküdar olup şeyh-i maḥmüdü'l-ḥişâl Maḥmüd Efendi âsitânelerine rüy-mâl ve aḥz-ı dest-i inâbetleriyle nâ'il-i âmâl olduķdan sonra bi-emr-i Hüdâ biñ otuz sekiz senesi ḥilâlinde Şeyh Maḥmüd Efendi ḥazretleri 'azim-i tekyegâh-ı beķâ olduķda seccâdelerine maḥrûsa-i Bursa'da Eyyüb Efendi Zâviyesi'nde cā-nişîn olan Şeyh Muķ'ad Aḥmed Efendi'nün gelüp yirlerine bunları ķâ'im-maķâm eylediler.¹ Bir müddet mürûrında şüfiyân-ı ḥased-endiş müşârun ileyh Aḥmed Efendi'ye ḥilâf-ı inhâ ḥufyeten teşekkî-nâme irsâl itmeleriyle i'timâd idüp bunları merkezlerinden cüdâ ve pāye-i meşîḥati es-Seyyid Kemâl Efendi'ye i'tâ iderler. Şāḥibü't-terceme daḥı zâviye-i mezbûreye ķarîb Umûr Beg Maḥallesi'nde bir menzil iştirâ eyleyüp niçe mâh u sâl zıkr ü tevḥîde iştiğâl üzere iken biñ elli dört Zi'l-ķa'de'sinüñ on beşinci Şülâsâ günü âsâyişgâh-ı bihişte intiķâl eyleyüp sâkin olduğı menzilüñ reh-güzâra nâzır sâḥasında defn olındı.

Şeyh-i mezbûr ma'ârif ile meşhûr, 'arif-i bi'llâh, 'âbid ü zâhid-i āgâh idi.

1 eylediler S: eyledi H.

eş-Şeyh Şabûhî Ahmed Dede {Şabûhî}

eş-Şeyh Ahmed. Belde-i Toğat-ı keşiretü'l-berekâtdan zühür ve âftâb-ı feyz-i ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu'ur idüp ba'de taḥşîli'l-isti'dâd Şâm-ı cennet-meşâma irtihâl ve ʔarîkat-ı Mevleviyye şeyhi Hamza Efendi âsitânesine ittisâl itdükde nefes-i iksîr-te'sîrleriyle terbiyet-pezîr olup taḥşîl-i 'ilm ü ma'rifet ve tek-mil-i âdâb-ı ʔarîkat eyleyüp şeyhi vefâtından sonra yirlerine kâ'im ve terbiye-i fuḡarâ-yı Mevleviyye'ye müdâvim olmuşlar idi. Bir müddetden sonra ma'zûl ve medîne-i Konya'da seccâde-nişîn olan maḥdûm-ı güzîn Ebû Bekr Efendi ḡâk-i pâylarına mevşûl oldılar. Biñ kırk Zi'l-ḡa'de'sinde İstanbul'dan Yenikapu Zâviyesi şeyhi Toğani Hüseyin Dede'nün vefâtı ḡaberi geldükde Çelebi Efendi şâhibü't-tercemeyi zâviye-i mezbûreye şeyh ta'yîn ü taḥşîş itmişler idi. On yedi sene miḡdârı zâviye-i merḡûmede naḡl-i *Meşnevî* ve ders-i ma'nevî ile evḡât-güzâr iken biñ elli yedi senesi ḡilâlinde 'âlem-i ünse sefer ve maḡalle-i ḡâmüşâna güzêr itdüklerinde zâviye-i merḡûme sâḡasında defin-i zîr-i zemîn ve yirlerine el-Hâc Ahmed Dede post-nişîn oldu.

Şeyh-i mütercem ma'ârif ü kemâlâtı müselleme, nazâr-ı meşâyih'dan beh-re-yâb, ʔarîkat-ı Mevleviyye'de ser-ḡalkâ-i aşḡâb, 'âlim ü fâzîl, şeyh-i kâmil idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyesinden *Meşnevî-i Mevlevî* üzerine *İḡtiyânât'* ismiyle vesim serḡ-i lâyîku't-ta'zîmi olduğundan mâ'adâ Şabûhî maḡlaşî ile müretteb *Divân-ı eş'âr-ı belâgat-şî'arları* vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

Nazm

Fürûḡ-ı ḡüsn ile dünyâyı tutdı âftâbâsâ
N'ola maḡv-ı vücûd eyleser 'ışḡ ehli şehâbâsâ

Hırâm itse kıyâmetler ḡopar ol serv-i müsteşnâ
Ayaḡına aḡar erbâb-ı 'ışḡuñ gönlü âbâsâ

Şu deñlü iştiyâḡuñ şafḡa-i dilde yazıldur kim
İrişse dest-i luḡfuñ açılır gönlüm kitâbâsâ

Şabûhî bâde-i la'l-i lebûn şevḡıyla mest oldu
Ayaḡa düşdi pâ-mâl oldu gitdükce şarâbâsâ

Ve lehu

Şevkden zerre gibi rakşa girersek ne 'aceb
Şaldı ğam-ĥānemüze pertev-i mihr-i ruĥı tāb

Ve lehu

Dāne-i ĥālin ser-i kūyın bihişte virmedüñ
Āferin ey dil saña 'ālemde ādemlik budur [85^b]

Şüfiyi gör kim geçüp devr-i mey-i gül-fāmdan
Çarĥuñ esrārında ĥayrān oldu sersemlik budur

Egmez erbāb-ı fenā tāc-ı zer-i ĥurşide baş
Taĥtgāh-ı 'āleme meyl itme Edhemlik budur

Ve lehu

Ol sīne ki gencīne-i esrār-ı Ĥudādur
Bir āyine-i şūret-i ma'sūĥ-nümādur

Mir'āt-ı dil-i ehl-i şafāya nazar it kim
Meclāsı anuñ şa'sa'a-i nūr-ı hüdādur

Şandūĥa-i dil merdüm-i nā-dāna açılmaz
Ma'nā güherin ĥāke bıraĥmaĥ ne belādur

Her gevher-i yek dāne ki zāhir olur andan
Āvīze-i gūş-ı dil-i erbāb-ı şafādur

Ve lehu

Güller açıldı bāĥa şafā virdi nev-bahār
Āyinedār-ı şāhid-i şevk oldu cūybār

Gülşende gūşe gūşe şalınsun şafā ile
Bir serv-ĥaddi cūy-şifat eyleyen kenār

Çekdi Şabûhî cām-ı meyi başka başına
Mülk-i melâmet içre n'ola olsa tâcdâr

Ve lehu

Şu'â-ı dürr-i mengûşî ruḥ-ı dildâr göstermez
Ziyâ-yı kevkebi ḥurşîd-i pür-envâr göstermez

Niçün aḡyârdan pinhân o meh 'arz-ı cemâl itmez
Nedendür nev-nihâlüm bir gül-i bi-ḥâr göstermez

Dem-i vuşlatda zevkümden yeñilmez eşk-i seyl-âbum
Baña yârum sirişk-i dîde-i ḥünbâr göstermez

Kaçan sînemde yir yir yara görse yâr olur ḥandân
Şadef çâk olmayınca lü'lü-i şehvâr göstermez

Ve lehu

Ser-i âzâdedür ol kim giribân n'idügin bilmez
O bâbuñ ḥâk-i râhıyum ki dâmân n'idügin bilmez

Ve lehu

Tâ'n ider şûfi kaşî yayına ḳurbân olana
Görün ol tîr-i ḳazâdan ne ḳadar ḡâfil imiş

Medḥ ider âb u hevâsını müdâm ehl-i şafâ
Şadr-ı mey-ḥâne Şabûhî görecek menzil imiş

Ve lehu

Bâḡ-ı bihişt-i küyuñı yâd eylesem şehâ
Şevḳ-ı ruḥuñla murḡ-ı dile teng olur ḳafes

Ve lehu

Aḡzınuñ remzini taḥḳîḳ eylemek mümkün degül
Bilsem ey 'ârif nedür yoḳ yire da'vâdan ḡaraz

Ve lehu

Şevk-ı ruhuñla dilde yanup tâze tâze dâğ
 Ğam tekyesinde yir yir uyandı yine çerâğ

Bezm-i cihânda cur'a-şifat pây-mâl olur
 Sâķi bir ehl-i vaħdet ile çekmeyen ayağ

Ve lehu

Bu kadar şa'sa-i hüsni dilâ hübânun
 Zerrece pertevdür mihr-i ruħ-ı cânânun

Getür ey sâķi seħerden mey-i gül-fâmı getür
 'Işķına cām-ı Şabûhî çekelüm rindânun¹

Ve lehu

Ey muṭrib-i erbâb-ı şafâ zezeme-sâz ol
 'Uşşâķa birez râh-ber-i râh-ı Ğicâz ol

Taħķik-ı rumüz-ı dehen-i dil-bere sa'y it
 Bil maħzen-i esrârı dilâ vâķıf-ı râz ol

Ve lehu

Luṭf ile ehl-i dile 'arz eyledi ruħsâr gül
 Vechi vardur olsa manzûr-ı ulü'l-ebşâr gül

Ve lehu

Giriftârum kemend-i kâkül-i hoş-büya sulṭânun
 Şikâr oldı gönül sen gözleri âhüya sulṭânun

1 Bu beyitten sonra Revan 1446 vr. 94a ve Hamidiye 939 vr. 76b'de şu beyitler yer almaktadır:

Beñzemezken ruħına gül o semen-simânun
 Nice teşbîh olunur sâ'id-i nüh sim anun

Añmadun adını rindân-ı kadeħ-peymânun
 Ğanı ey sâķi-i gül-çehre Ğanı peymânun

Ṭut Şabûhî yüzünü dergesine Raħmân'un
 Bende-i muħlişine luṭf u 'atâ raħm anun

Nihâl-i kâmet-i dil-cüyuñ eyler cüst ü cü her dem
Revân oldı sirişküm şu gibi her süya sulţānum¹

Ümîd-i pây-büsuñla düşüp säyeñ gibi hâke
Sürünsem bir zamân ol kâmet-i dil-cüya sulţānum

Gönül mir'atını seng-i cefâyıla şikest itdün
Seni äyine gibi çekmedin pehlüya sulţānum

Ve lehu

Ehl-i 'ışka açamam remz-i ğubâr-ı haţtı
Kimseyi maḥrem-i esrâr idemem sulţānum

Beni mest itdi lebün zikri Şabûḫî-mânend
Saña keyfiyyetüm izhâr idemem sulţānum

Ve lehu

Yaḫup kül iderdi tenümi âteş-i hicrân
Şu sepmese bir dem aña ger dide-i giryân

Ser-pençe-i şevḫ ile añıldıḫça cemâlün
Şabrum yaḫasın çâk ider oldı dil-i nâlân

Ve lehu

Dūd-ı âha sebeb ruḫ-ı cānân
Âteş anda benüm başumda duḫân

Düşdi 'ışḫ âteşi dil ü cāna
Kül ider cismümi bu süz-ı nihân

Ve lehu

Şişe-i ḫalbin şikest itme Şabûḫî ḫastenün
Manzar-ı Ḥaḫdur anı luţf eyle âzâr eyleme

Ve lehu

Kulağ ıtıtsa dür-i manzûme-i güftâra cânânım
Şabûhî bülbülâsâ başlasam küyında efgâna [86^a]

Ve lehu

Çeşm-i pür-eşk-i revânumda hayâl-i kıaddün
Beñzer ol serve ki ser çekdi kenâr-ı cûda

Hûblar 'aşık-ı bî-dil diseler baña revâ
Kaldı divâne gönül silsile-i gîsûda

Dün bir aq sâde giyinmişdi şarıldum yâre
Başka 'âlem var imiş sâde ile pehlûda

Ve lehu

Şabâ luğf eyle ol vahşî gâzâlümden haber yok mı
Nesîm cân-fezâ-yı verd-i âlümden eşer yok mı

Kadem başmaz mı âhîr külbe-i aHzânuma cânân
Cemâli pertevinden dideme nûr-ı başar yok mı

Şabûhî şâm-ı gâmda mübtelâ-yı derd-i hicrândur
Meded ey âftâbum cânib-i Şâm'a güz'er yok mı

Ve lehu

Açılıp nüşâ-i gül mevsim-i gülşende yine
'Andelîbân-ı çemen tıfl-ı nev-âmüz oldu

Görenün yansa derünü yiridür hâlimüze
Gice gündüz işimüz âh-ı ciger-süz oldu

Dehenün vaşfi Şabûhî'ye olur vird-i zebân
Sözleri cümle anuñ nükte-i mermüz oldu

Ve lehu

Dehenüñ vaşfına âğâz idicek gülşende
Reşkden gönçelerüñ hep yüregi şan oldı

Ġamuñ esrârını şerh eyledüm erbâb-ı dile
İşiden kışsa-i pür-ğuşsamı hayrân oldı

Ve lehu

Miyâni hançerin ol dil-rübâ mestâna bağlandı
Şaķınsun hasteler zîrâ ki kaşd-ı câna bağlandı

Raķîb-i bed-liķâ yâra taķarrüb itdi gitdükçe
Der-i ümmîd-i vaşl-ı 'aşıķ-ı nâlâna bağlandı

O çâr-ebrü-yı dil-keş vaşfına âğâz idüp yârân
Murabba'lar dinildi ol haţ-ı reyhâna bağlandı

N'ola kaşr-ı vişâl-i yâra sa'y ile 'urüc itsem
Kemend-i düd-ı âhum ol bülend-eyvâna bağlandı

O sulţân-ı serîr-i hüsnüñ evşâfı beyânında
Görenler didiler dîvâne mi şâhâna bağlandı

Ve lehu

Büs-ı lebünüñ şevķi ile sâķi-i bezmün
Geh destin öper gâhi ayağına düşer mi

Ve lehu

Ne revâ ki âteş-i hicr ile yaķa cevri idüp dil ü cânımı
Kime yanayın ġam-ı iştîyâķla süz-ı dâğ-ı nihânımı

Ne gönülde tâķat-i vuşlat u ne gözümde tâb-ı nezâre var
Ki görince hayret ü eşk alur dil ü dîde-i nigerânımı

Yiridür Şabûhî gözüm yaşın reh-i 'ışk içinde revân idem
Ki çekem kenâre zamân ile o nihâl-i serv-i revânımı

eş-Şeyh Evliyâ-zâde Muştâfâ Efendi

eş-Şeyh Muştâfâ. Kâsaba-i Siroz'dan zühûr ve 'arâ'is-i ma'ârifî şarf-ı nuķûd-ı sinîn ü şühûr itdükde 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve semt-i kâzâ-ya 'âzim olup Anaţolı kâlem-revinde birkaç manşıba vuşûl ba'dehu İznikmid kâzâsından ma'zûl olduğdan şoñra terk idüp sâlik-i meslek-i erbâb-ı tarikat ve mâlik-i ezimme-i şerî'at u haķıķat olmağla ibtidâ Kızılmuşluk Zâviyesi'ne şeyh-i güzîn ve vâ'iz-i aħkâm-ı¹ dîn oldılar. Biñ kırık bir Cumâde'l-âhire'sinde Kâdı-zâde Şeyh Meħemmed Efendi yerine Sulţân Bâyezid Hân Câmî'-i Şerîfi va'ziyyesi iħsân olunup sene-i mezkûre evâhirinde selefi yerine Süleymâniyye Câmî'-i Şerîfi'ne naķl olındılar. Elli iki senesi ĥudûdında İsmâ'îl Efendi maħlûlünden Ayaşofıyya-i Kebîr Câmî'-i Şerîfi'nde vâ'iz-i güzîn ve müfessir-i kelâm-ı melik-i Mu'in olmuşlar idi. Biñ elli yedi târiħinde 'âlem-i bākıye irtihâl ve 'âzim-i dergâh-ı Rabb-i Müt'eâl olduklarında maħlûl olan va'ziyyeleri Şeyh 'Abdü'l-aħad Efendi ĥazretlerine intikâl eyledi.

'Azîz-i mezbûr "Evliyâ-zâde Efendi" demekle meşhûr, 'âlim ü 'âmil, fâzil u kâmil, kemâ-yenbağî naķl-i tefsîr ü ĥadîse kâdir, 'ulûm-ı nâfi'ada mâhir, müte-deyyin ü müteşerri', 'âbid ü müteverri' idi.

eş-Şeyh Aħmed Kelîmî²

eş-Şeyh Aħmed.³ Medîne-i Anķara'dan zühûr ve "Kelîmî Şeyh Aħmed Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. Niçe zamân medrese-i şâmiħü'l-bünyân-ı 'ışk u maħabbetde sühte-i âteş-i ciger-süz-ı taleb-i 'irfân olup:

Beyt

Biz süh̄telik fennini a'lâ bilürüz pek
Kim medrese-i 'ışk u maħabbetde çok olduk

maħrûsa-i Bursa'ya hicret eyleyüp:

1 S 91b.

2 Kelîmî H: el-Kelîmî S.

3 Aħmed H: Aħmed el-Kelîmî S.

Beyt

N'eyler perend-i zer-keş-i şubhı gedâ-yı 'ışk
Maḥzûzdur Kelim siyâh-ı şeb olmasa

mazmûnı üzere palâs-püş ve kilim-be-düş maḥrûsa-i merķûmede t̄arīka-i Zeyniyye meşāyihından 'Alî Paşa Zāviyesi şeyhî 'Abdü'l-ganî Efendi âsitânesi-ne vuşûl [86^b] ile maḥzıyyü'l-merâm, anlar dahı k̄amet-i isti'dādına münāsib baḥş-ı hil'at-i ikrām ile ihtirām itdüklerinden sonra kerime-i muḥteremelerini tezevvüc idüp bâ'ış-i devlet-i 'uzmā ve sebeb-i nişāb-ı sa'âdet-i uḥrā olmuşlardır. Bir müddetden sonra 'Abdü'l-ganî Efendi 'azm-i ḥuld-i berîn eyledükde zāviyelerinde cā-nişin olup ihtilāt-ı ḥalkdan mütebā'id ve güşe-i inzivāda meşgûl-i t̄ā'at u 'ibâdet ile müteķā'id iken biñ elli yedi Ramazân'ı selḥinde yevmü'l-'arefe libās-ı fāhire-i raḥmete şāyān ve 'idgāh-ı dārü's-sürür-ı na'ime revān oldu. Zāviye-i mezbûrede medfûn ve müşârun ileyh 'Abdü'l-ganî Efendi'ye maḥrûndur.

Şeyḥ-i mezbûr cezbe-i ilāhiyye ile meşhûr idi.

Meczûb-ı İlāhî Şaçlı Muştafâ Dede

eş-Şeyḥ Muştafâ Dede. Raqabe-i himmetin ribka-i cehâletden ḥalâş ve sîne-i āyîne-şafvetin mücellâ-yı şüret-i ihlâş eyleyüp ḥ'âb-ı ḡafletden āgâh ve isti'dād-ı ezeli hādî-i rāh olmaḡla biñ otuz dört senesi ḥudûdında kıdve-i t̄arīkat-ı Naḥş-bendiyye es-Seyyid Ḥ'âce Fazlu'llāh Efendi ḥazretlerinden inābet ve toḡuz sene miḡdârı ber-muḡtezâ-yı āyîn-i t̄arīkat zāviyeleri maḡbaḡında ḥıdmet üzere iken kırk üç t̄arīḥinde vâķi' ḥarīķ-ı kebîrde zāviye-i mezbûre muḥterik olduḡda lâ-mekân olmaḡla civār-ı cāmi'-i Fātih'de Büyük Karaman nām maḡalle ḡarib bir kârgîr maḡzende cāy-gîr olmuş idi. Şadr-ı A'zam Karama Muştafâ Paşa kendüye i'tikād-ı tām itmekle ziyāde-i rāḡatı için ol mevzi'de bir ḥücre binā ve anda iskân idüp niçe şühür u a'vām ol güşede ārām itmiş idi. Biñ elli sekiz evā'ilinde murḡ-ı revānı 'azm-i dārü'l-cinān ve cennāt-ı firdevsde āşiyān eyledi.

Meczûb-ı mezbûr "Şaçlı Muştafâ Dede" demekle meşhûr, meczûb-ı ilāhî,

1 raḥmete şāyān ve 'idgāh-ı S: -H.

maẓhar-ı feyz-i nâ-mütenâhî, havâşş u 'avâm miyânında mu'azzez ü mükerrem, manzûr-ı vüzerâ-yı şâhib¹-çeşm, kerâmât-ı 'aliyyesi bâhir ve havârîk-ı 'âdâtı zâhir idi.

Kerâmet

Mervîdür ki müddet-i 'ömri riyâzet ile geçüp fi-küll-i yevm bir fincân ılıcak süd ve şu yirine enâr² مصن بدل ما يتحلل ittiḥâz eyleyüp erzel-i 'ömre vâsıl olunca kendüye ğusl vâcib olmaduğı meşhûd-ı 'udül ü şikâtdur. Ḥattâ yevmen mine'l-eyyâm mu'âşırı olan Qâḍî-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi Sultân Meḥemmed Ḥân Câmî-i Şerîfi ḥareminden mürûr iderken şâhibü't-tercemeyi hey'et-i 'acîbe ve şüret-i ğarîbe ile gördüklerinde ḥâtır-ı şeyḥe "Âyâ şu şaḥşa ğusl icâb eylese ne mertebe müte'assirü'l-izâle olurdu." diyü ḥuṭûr itdükde fi'l-ḥâl şeyḥe ḥiṭâb idüp "Qâḍî-zâde Efendi, senün ḥâtıruña gelen ḥuşûş seksen yıldur gördüğün şaḥşa vâkı' olmamışdur. Anuñ için elem çekme." didükde Qâḍî-zâde Efendi müteḥayyir ü perişân olduğı dağı rüvât-ı şâḥîḥetü'l-aḥbârdan mervîdür.

Kerâmet

Kerâmât-ı 'acîbelerinden biri dağı oldur ki Cüvânkapucıbaşı Meḥemmed Paşa vâlî-i Şâm olduğda şâhibü't-tercemeyi ziyâret ile du'â-yı bi'l-ḥayrların il-timâs itdüklerinde "Bizde emânet bir mühr vardur. Saña anı vireyin, Şâm'a varduğda anuñ mişli bir mühr yapıdurup bu tarafa getüresin." diyü Şâm'dan mühr-i vezâret ile rücû'larına remz itmişlerdür.³ Ba'de'l-vuşûl mühr-i vezâret ile İstanbul'a duḥûl itdüklerinde şâhibü't-tercemenün sâkin olduğları maḥalle qarîb bir menzil ve bir türbe binâ itdürüp maẓhar-ı ikrâmları olmuş idi. Me-czûb-ı mezbûr ḥâlen ol türbede medfündür.

1 S 92a.

2 "Zayıflayacağı yerde, daha da güçlenmeye başladı."

3 itmişlerdür H: itmişler idi S.

**Âhîr-i Vefeyât-ı 'Ahd-i Sulţân İbrâhîm Hânî Heştdehüm-i Gevher-i Silk-i
'Osmânî İn-silsile-i 'Aliyye tâ devr-i kıyâmet memdûd bād bi-Rabbî'l-
'ibād'**

Ol sulţân-ı 'izzet-ķarîn ve hâķân-ı sa'âdet-rehînün ibtidâ-yı devletlerinden intihâ-yı salţanatlarına varınca serâ-perde-i 'ademden sâha-i zühûra cilveger olan aĥvâlün icmâlidür ki beyân olunur.

**Zıkr-i Aĥvâl-i es-Sulţân ibn es-Sulţân es-Sulţân İbrâhîm [87^a] Hân
ibn es-Sulţân Aĥmed Hân ibn es-Sulţân Meĥammed Hân**

Nuĥbe-i edvâr-ı tevâriĥ-i rûzgâr olan 'umde-i aĥvâl-i mübârek-fâlleridür ki ol pâdişâh-ı İslâm, sulţân-ı Süreyyâ-ġulâm, mihr-i sipihr-i salţanat-ı cihândârî, mir'ât-ı cemâl-i bâ-kemâl-i ĥilâfet-i şehriyârî, fermân-fermâ-yı iķlîm-i cüd u re'fet, pâdişâh-ı ĥurşîd-menzilet:

Beyt

Pâdişâh-ı baĥr ü ber Sulţân İbrâhîm Hân
Dâver-i ferĥunde-aĥter kâm-baĥş u kâm-rân

Bin yigirmi altı Şevvâlî'l-mükerrerminün on ikinci ġünü bedreķa-i ħâlî'-i mes'ûd birle pertev-endâz-ı şâĥn-ı sarây-ı şühûd ve serîr-âverde-i ġirîbân-ı vücûd olup serv-i revân-ı zât-ı kerem-simâtı ĥâr-ı zaĥm-âşâr-ı ħufûliyyetden dâmen-keşân ve vâdî-i isti'dâdda ĥırâman olup terbiyet ü ķabûl mertebe-i lâ'ikâsınca ķarîn-i ĥuşûl olmuş idi. Muntazır-ı iķbâl ü baĥt ve müterakķıb-ı tâc u taĥt iken bin kırķ toķuz Şevvâl'inün on yedinci Cum'a ġünü birâder-i mihterleri Sulţân Murâd Hân ĥazretleri yirlerine mesned-efrûz-ı hâķânî ve ġüher-bend-i niġindân-ı 'Osmânî ve evreng-i sa'âdete cülûs-ı iclâl-i erzânî buyurup pertev-i âftâb-ı iĥsân ile 'âlemi nûrânî itdüklerinde Şadrûd-dîn-zâde Rûĥu'llâh Efendi'nün² zâde-i ŧab'-ı şerîfleri olan târiĥ-i laħîfdür:

1 "Bu yüce silsileyi kulların Rabbi kıyamete kadar uzatsın."

2 S 92b.

'Mısrâ

خلد الله ملك ابراهيم¹

:ve Cem'î Mehemmed Efendi dahı bu güne târih dimişdür

Mısrâ'

Devlet ile eyledi Sulţân İbrâhîm cülüs²

Mâh-ı mezbûruñ yigirmi üçüncü Hâmîs günü ber-resm-i kâdim Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri *rağiyallâhu 'anhû Rabbuhu'l-Bârî*³ merkâd-i münevverlerin ziyâret itdüklerinden şofıra kılıç kuşanup ba'dehu 'azîm alay ile Edrinekapu-sı'ndan duğûl ve sarây-ı 'âlilerine nüzûl buyurdılar.

Yigirmi beşinci Sebt günü ber-resm-i me'nûs bahşâyış-i cülüs 'alâ-vec-hi't-ta'mîm erbâbına tevzî ü taqsîm olıdukdan şofıra şıf-ı 'ulemâya dahı ik-râm kaşdıyla i'âde-i kâ'ide-i kâdîme buyurup ma'z-ziyâde 'ale'l-evvel ma'zûlî-ne vazîfe ve arpalık ihsân olınmağ bâbında fermân-ı 'âlî-şânları şâdir olmağın Fâtihatü'l-kitâb mü'eşşir-i salţanat-nâmeleri oldu.

Yigirmi altıncü Ahad günü muğarrîbân-ı Sulţân Murâd Hânî'den Kıpudan Silahdâr Muştâfâ Paşa'ya Mûsâ Paşa yirine Budun eyâleti ihsân olınup yirlerine şâniyen Deli Hüseyin Paşa kıpudan oldu ve yevm-i mezbûrda ğalebe dîvânı olmağın Erdel elçisi pîş-keşleriyle dîvân-ı hümâyûnda dâmen-bûs-ı şehriyârî ile müşerref olup hil'at ihsân olındı.

Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinüñ beşinci İşneyn günü müşârun ileyh Silahdâr Muştâfâ Paşa Budin'e müteveccih iken Rûmili eyâleti tevcih olınup yirleri şâni-yen selefleri Mûsâ Paşa'ya muğarrer kılındı. Ve sâbıkân Budin beglerbegisi olan İbşir Muştâfâ Paşa'ya Hâlîl Paşa yirine Özi eyâleti tefvîz olındı.

Biñ elli Muğarrem'inde Ğalağa hâricinde Kürkiçkapusı kurbinde bir gice âteş peydâ olup hasebe'l-'âde vüzerâ ve yeñiçeri itfâsına iştiğâl üzere iken bi-emr-i İzed-i Zül'celâl Vezîr-i A'zam Kâra Muştâfâ Paşa vaz'-ı kâdem itdüğü

1 "Allah, melik İbrahim'i ebedî kılsın."

2 دولت ایله ایلدی سلطان ابراهیم جلوس

3 "Bârî Allah ondan razı olsun."

dükkân mahzeninde olan iki varul barut işâbet-i âteş ile âsmâna zebâne-keş olup paşa-yı 'âlî-cenâb te'sîr-i tâb-ı şu'le-i barut ile bî-tâb ve üç ay miqdârı üftâde-i pister-i bîmârî vü ıztırâb oldu.

Sene-i merķûme Şafer'inde Öziboğazı'ndan yedi sekiz miqdârı Kazak şaykası Karadeniz'e çıkup Varna ve Süzebolu yalılarına kaçsd itdükleri haber rikâb-ı hümayûna vâşil olduğda Kapudan Hüseyin Paşa irsâl olunup mezbûrları perâkende vü perîşân ve bir miqdârın esîr eyledi.

Sene-i mezbûre Rebî'ü'l-âhîr'inüñ yigirmi yedinci Şulâsâ günü dîvân-ı hümayûnda Naķķaş Muştafâ Paşa'ya Mısr eyaleti ihsân olunmağla hil'at giydirilüp dâmen-büs-ı şehriyârî ile müşerref olduğdan sonra bîn kırık üç [87^b] târihinden berü Rodos'da menfi olan Şâhîn Giray'ın izâlesiyle me'mûr oldu.

Mâh-ı mezbûruñ yigirmi tokuzuncı Hamîs günü pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretleri alay ile Dâvûd Paşa Sarâyı'na teşrif buyurdılar.

Sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâ'sınıñ beşinci Hamîs günü daħve-i kübrâda bi-emri'llâhi te'âlâ 'azîm furtuna ile bârân ve şâ'îka ve yıldırım nâzil olup rûzgârûñ şiddetinden Monlâ Gürânî ve Odabaşı ve Ma'cûncı semtlerinde yedi sekiz miqdârı mahâllenüñ câmi' ve hammâmlarınıñ kurşunlarını ve hânele-rüñ kiremitlerini ref eyleyüp ve şahrâdan süvârileri ve¹ bâğçelerden eşcârı daħı yirlerinden ref itdüğinden mâ'adâ deryâda olan sefâ'inüñ ahvâli hod ziyâde mükedder olmağın cânib-i Haķ'dan bir 'âlâmet oldu.

Mâh-ı mezkûruñ yedinci Sebt günü Karaman beglerbegisi Meħemmed Paşa'ya Habeş eyaleti virilüp ve sâbıkâ Özi beglerbegisi olan Halil Paşa kubbe-nişîn oldu.

On dördüncü Sebt gicesi kudret-i ilâhî ile nişfü'l-leylde iħrâķ vâķi' olup Balat ve Fenâr ve Fetħiyye ve Dırağman ve Sulţân Selîm Hân Câmi'-i Şerîfi kurbinde Çuķur Bustân ve etrâfı bi'l-külliyeye muħterik oldu. Şiddet-i rûzgâr olmağla yigirmi dört sâ'at mütemâdî olup ba'dehu bi-'inâyeti'llâhi te'âlâ mündefi' oldu.

On yedinci Şulâsâ günü Mîr-âhûr-ı Evvel Maķşûd Ağa'ya Diyârbekr eyaleti ihsân olındı.

Yigirmi birinci Sebt günü silâhdâr-ı hâşşa Siyâvuş Ağa vezâret ile kapudan-

lık işsâniyla mesrûr ve çapudan olan Deli Hüseyn Paşa Özi muhâfazasıyla me'mûr oldılar.

Sene-i merķûme Ramazân'ınıñ on yedinci günü sikke-i selâtin-pişin endâhte-i ceyb ibtâl kılinup riyâl gurûş seksen akçeye ve esedî gurûş yetmiş akçeye ve altun yüz altmış akçeye ve Mısr parası ki nâm-ı nâmî-i şehriyârî ile müzeyyen olan ceyyid ü cedid iki yüz akçeye tenzîl olunup şehir ü bazar mâl-â-mâl oldu.

Bin elli bir Muharrem'inde Özi muhâfızı Deli Hüseyn Paşa Azaķ istihlâsıçün taraf-ı berden ser-'asker ta'yîn olunup hân ve çapudan te'avüniyle ol hıdmet edâsına me'mûr olmağla üç aya qarib terk-i huzûr u h'âb ve kulel ü bürücını çarb-ı t'ob-ı kal'a-küb ile efkende-i rüy-ı türâb itmişler iken yine feth müyesser olmayup 'avdet itdiler.

Sene-i mezbûre Şa'bân'ında Kırım hânı Bahâdır Giray Azaķ Seferi'nden marîzen 'avdet idüp kürsi-i memleketi olan Bâğçesarây nâm maħalle vuşûl bulduķda müddet-i ma'lûme-i eceli hülûl idüp manşıb-ı maħlûl birâderi Meħemmed Giray'a sezâ görildi.

Ve mâh-ı mezbûrda Yeñiçeri Meydânı'nda olan barut kâr-hânesinde bî-sebeb-i zâhir âteş peydâ olup etrafındaki qarib ü ba'id ebniye-i ref'â müşrif-i inhidâm ve divârlarda olan câmlar hurd ü hâm oldu.

Sene-i mezkûre Ramazân'ınıñ yigirminci gicesi nişfü'l-leyde Fenârķapısı dâhilinde ihrâķ vâķi' olup üç sâ'atden sonra müntefi oldu.

Mâh-ı mezbûruñ leyle-i 'arefesinde Şeh-zâde Sulţân Meħemmed Hân hazretleri tırâzende-i hil'at-i vücûd ve hıramende-i sâħa-i şühûd oldılar.

Sene-i merķûme Zi'l-ka'de'sinde Cüvânķapucıbaşı Meħemmed Paşa Azaķ K'al'ası istihlâsıçün serdâr ta'yîn olunup berr ü baħrden ser-'asker-i zafer-eşer irsâl olındı.

Elli iki Muharrem'inde müsteşâr-ı devlet-i Murâd Hânî olan Silâhdâr Muştafâ Paşa -ki Rûmili eyâletinden Tımışvar vilâyetine naķl olınmış idi- Ed-rine bustâncıbaşısı mübâşeretle dâire-i hestiden dür oldu.

Mâh-ı mezbûruñ ikinci Sebt günü Şeh-zâde Sulţân Süleymân hazretleri zî-ver-efser-i şühûd oldu.

Sene-i mezbûre Şafer'inüñ on dördüncü günü kâr-fermâ-yı İrân [88^a] Şâh

Şafi diyâr-ı¹ 'ademe vaz'-ı kadem ve sinn-i şemâniyyede 'Abbâs Mîrzâ nâm ferzendi zânû-zen-i evreng-i kişver-i 'Acem olduğu haberi resîde-i menzile-i taḥkîk idüğü müsellemdir.

Sene-i mezkûre Rebî'ü'l-âhîr'inde Azaḳ Ḳal'ası'nda olan küffâr-ı ḥâksâr firâr eyleyüp muḳaddemâ irsâl olınan Serdâr² Meḥemmed Paşa ve Piyâle Kethudâ mübâşeretleriyle ḳal'a-i mezbûre dâhil-i ḳabza-i teshîr ve 'alâ-vechî'l-istiḥkâm ta'mîr ḳılınup dizdâr ve müstahfîzîn ta'yîn olındı.

Ve mâh-ı merḳümede Ḳapudan Siyâvuş Paşa 'azl olunup bir seneye ḳarîb ol maḳâma âḥar kimesne naşb olunmayup tersâne-i 'âmire umûrını Vezîr-i A'zam Ḳara Muştafâ Paşa bi-nefsihi gördi.

Sene-i mezkûre Şevvâl'inde tersâne-i 'âmire kethudâsı olan Piyâle Kethudâ vezâret 'unvânınsız ḳapudanlık ḥıdmetine me'mûr oldu.

Ve mâh-ı mezbûrda Ḥaleb vâlisi Naşûḥ Paşa-zâde Ḥüseyn Paşa'nuñ ḳatli fermân olınduḳda Rûmili cânibine firâr itmekle Edrine bustâncıbaşısı mübâşeretleyle aḥz u ḳatlı olındı.

Sene-i merḳüme Zi'l-ḥicce'sinüñ beşinci Sülâşâ günü şadâb-ı riyâz-ı saltanat Şeh-zâde Sulṫân Aḥmed³ ḥazretleri bustân-ı 'âlem-i imkânda şüküfte vü ḥandân oldu.

Biñ elli üç Şafer'inüñ toḳuzuncı günü maḥmiyye-i İstanbul'da barut-ḥâne atılıp ḥuddâmından ḳırḳ nefer âdem helâk oldu.

Sene-i mezbûre Rebî'ü'l-evvel'inde Şofya vâlisi Fâ'îḳ Paşa re'âyâya zulm ü ta'addîsi sebebiyle Dârüs-saltâna'ya iḥzâr ve ḳatlı olındı.

Sene-i mezkûre Ramazân'ında 'Acem şâhı 'Abbâs Mîrzâ tarafından tecdid-i şulḥ için Maḳşûd Mîrzâ nâm elçisi tuḥaf-ı bî-nihâye ile gelüp rikâb-ı hümayûna rüy-mâl eyledi.

Sene-i merḳüme Zi'l-ḳa'de'sinüñ yigirmi birinci günü Şadr-ı A'zam Ḳara Muştafâ Paşa, Silaḥdâr Yûsuf Paşa'nuñ ḡamzıyla maḫzar-ı ḡazab-ı ḥusrevânî olduḳda ḥâtem-i vekâlet-i kübrâ Şâm vâlisi Sulṫân-zâde Meḥemmed Paşa'ya erzânî görölüp Ken'an Paşa ḳâ'im-maḳâm oldu.

1 diyâr-ı H: deryâ-yı S.

2 S 93b.

3 Aḥmed H: Aḥmed Ḥân S.

Sene-i mezbûre Zî'l-âhicce'sinde vezîr-i a'zam-ı cedîd Mehemmed Paşa dâr-ü'l-hilâfete vuşûl bulup alay ile şehre duhûl itdi.

Biñ elli dört Muharrem'inde şadr-ı a'zam-ı sâbık Kıra Muştâfâ Paşa'nuñ müsteşâr ve mü'temeni olan Narhçı Hasan Efendi cezîre-i Rodos'a nefy ü iclâ ve ba'de'l-vuşûl kafes-i cismi murğ-ı rûhından ihlâ olındı.

Mâh-ı mezbûrda Kapudan Piyâle Kethudâ'nuñ sefine-i vücûdî gavta-ğor-ı bahr-i kahr-ı sulţânî olup manşib-ı maħlûl Rodos paşası Bekr Paşa'ya ihsân ve anuñ yiri tersâne kethudâsı Kara H'âce'ye şâyân görildi.

Sene-i mezkûre Şafer'inde Dârü's-sa'ade Ağası H'âce Sünbül Ağa ma'zûl ve yirine sarây-ı 'atık ağası 'Abdü'l-kâdir Ağa mevşûl olmış iken irtesi günü Sünbül Ağa maķâmında ibķâ ve halefi Mışır'a iclâ olındı.

Sene-i merķûme Rebî'ül-âhîr'inde Kapudan Bekr Paşa manşib-ı sâbıkı olan Rodos'a naķl ü taħvîl ve Silahdâr Yûsuf Paşa kapudanlık ile tebcîl kılındı.

Sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâsında Kıırım hânı Mehemmed Giray tanzîm-i umûr-ı hânide nâ-dürüst tedbîr olmağla 'azl ve yirine ħal'a-i sulţânide maħbûs olan birâder-i kihteri İslâm Giray naşb olındı.

Ve şehir-i mezbûrda pâdişâh-ı 'âlî-câh ħazretleri ecdâd-ı bihişt-ma'âdlarınıñ tahtğâhı olan maħmiyye-i Edrine'ye sebük-bâr 'azîmet-i hümâyûn buyurup sekizinci günü ol cây-ı feraĥ-fezâ fer-i vücûd-ı bih-büdlarıyla reşk-âver-i firdevs-i a'lâ olup ancak beş gün miķdârı ârâm u ħarâr ve istifâ-yı temâşâ-yı şayd u şikâr buyurduķlarından sonra ħaraf-ı 'avde mâ'il ve maķarr-ı salţanatlarına vâşıl oldılar.

Sene-i mezbûre Receb'inde ħuld-âşiyân birâder-i mihterleri Sulţân Murâd Hân ħazretlerinüñ duĥter-i sa'd'-aĥterleri Kıra Sulţân ħazretlerini Erzenür-rûm muĥâfazasından ma'zûl Tırnaķcı Melek Aĥmed Paşa'ya tezvîc itdiler.

Mâh-ı mezbûrda Dârü's-sa'ade Ağası Sünbül Ağa cânib-i Mışır'a nefy ü iclâ ve yiri Taşyatar 'Alî Ağa'ya sezâ görildükden sonra merķûm [88^b] Sünbül Ağa cânib-i bahrden Mekke-i Mükerrreme ħâdîsi Burusî Mehemmed Efendi ile refîķ olup cezîre-i Rodos'dan yüz altmış mil miķdârı ayrıldıķda Malta gemilerine

râst gelüp muhârebeyi ihtiyâr itmeleriyle ağa-yı mezbûr niçe âdemleriyle şehîd olup Monlâ Efendi birkaç yüz müselmânlar ile kayd-ı esre giriftâr oldukları haber-i muvaḥḥişi ṭab'-ı şehriyârîyi bî-ḥuzûr itmegin aḥzû'l-intikâm-mu'tâddan füzûn donanma-yı hümâyûn tedârik olunmaḳ bâbında fermân-ı 'âlî-şân şudûrı ile yüz 'aded ḳadırga ve edevât-ı kârzâr ile pür-bâr iki yüzden mütecâviz envâ'-ı sefâ'in tedâriki itmâm olunduḳdan sonra Malṭa cezîresin teşhîr mülâḥazasıyla menşûr-ı ser-'askerî Ḳapudan Yûsuf Paşa nâmına taḥrîr ve Vezîr Mûsâ Paşa şeref-i refâḳatiyle tevḳîr olunup biñ elli beş Rebî'ül-evvel'inde bâdbân-güşâ-yı 'azîmet-i baḥr-i sefid oldılar. Meger Girid ğazâsı mir'ât-ı mücellâ-yı zamîr-i münîr-i şehinşâhide rû-nümâ olmaḳla mâ-fî'l-bâllerin ḳapudan paşaya izḥâr eyleyüp erbâb-ı küfr ü ḳalâli iġfâl için Malṭa Seferi'ne 'azîmet olunmaḳ bâbında fermân-ı 'âlî buyurmuşlar idi.

Sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâ'sınıñ beşinci gicesi Sulṭân Bâyezîd Çarşûsı'ndan âteş zuhûr eyleyüp ol eṭrâfdan mâ'adâ Ḳumḳapu dâḫiline ve ḫâricine irişüp bir şu'besi Ḳadırga Limanı'nda İbrâhîm Ḥân-zâde Sarâyı'nı güzâr ve taraf-ı ğarbisi Lanġa bustânında ḳarâr eyledi.

Mâh-ı mezbûrda 'asker-i zafer-reh-ber Girid cezîresine kilîd ve ol sâhile taḳrîben altı yedi mil ba'd olan Ḥanya nâm ḫişâr-ı sipîhr-medâr tarafına imâle-i licâm-ı 'azîmet idüp ṭop irişür maḫalde ḫayme-zen-i ḳarâr olup muḫâşara-i ḫişâr itdükleri haber-i behcet-eşeri vâsıl olduḳdan sonra evâsıt-ı şehri-i Receb'de peyâm-ı fetḫ ü zafer dâfî'-i izṭırâb u keder oldı. Eyyübî Kelîm Çelebi didüġi târîḫdür:

Mısrâ'

Alındı ehl-i kibirden biñ elli beşde Girid¹

Sene-i mezbûre Şa'bân'ında Budin'den ma'zûl Ḥüseyn Paşa cezîre-i mezbûreye güzâr ve Ḳapudan Yûsuf Paşa pâyeyi serîr-i pâdişâhide ḳarâr ile me'mûr oldı.

Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Vezîr-i A'zam Meḫemmed Paşa murabba'-nişîn-i şadr-ı evvân-ı dîvân iken mühr alınup Defterdâr Şâlih Paşa'ya teslim olunduḳdan sonra maḳâm-ı şadr-ı a'zamîde mekîn oldı.

1 الندى اهل كبردن بيك اللى بشده كريد

Sene-i merķūme Zî'l-ka'de'sinde şadâret-i 'uzmâdan ma'zûl olan Mehemmed Paşa'ya Nigbolı ve Bolı eyâletleri ve ser-'askerlik hîl'atı ilbâs olunup Selanik'e toğrı gitmek üzere tevdi'-i dergâh-ı 'âlî eyledi.

Ve mâh-ı mezbûrda vilâyet-i Anaçolı'da şadme-i zelâzil ile Nâzilli kaçabasınuñ ekşer ebniye-i refi'ası münhedim ve ahâlisinden beş yüz kadar kimesne mün'adim oldu.

Sene-i mezbûre Zî'l-hicce'sinde Kıpudan Yûsuf Paşa mazhar-ı kahr-ı kahrâmânî ve manşib-ı maħlûle Mûsâ Paşa'ya erzânî görölüp nâm-zedi olan Fâtıma Sulţân ve sâkin olduğı sarây silahdârlığdan çıkan Fazlî Paşa'ya şâyân görildi.

Biñ elli altı Şafer'inde Venedik tarafından¹ yigirmi yedi 'aded pür-sâz u seleb müretteb donanması gelüp Boğazhişârı kurbinde Bozcaata'yı muhâşara eyledüği haberi vâşıl-ı sem'-i hümâyûn olduğda yigirmi pâre kâdırğa ile tersâne kethüdâsı irsâl olunup ve Serdâr Mehemmed Paşa'nuñ tedârik itdüği kırk kadar kayık ile irsâl olunan biñ beş yüz dilir-i dil-âver aña-yı merķūmeye irişüp muķâbele itdüklerinde küffâr-ı hâksâr münhezimen firâr itdükleri haber-i behcet-eşeri vâşıl oldu.

Sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde şadr-ı a'zam-ı sâbık Serdâr Mehemmed Paşa vefât idüp hîl'at-ı ser-'askerî ile Hüseyn Paşa'ya tebcil ve Hanya muhâfazası Kaşamonı'dan ma'zûl 'Oşmân Paşa'ya tahmîl olındı.

Sene-i mezbûre Ramazân'ında Girid cezîresinde vâķi' Resmo Kâl'ası kurbinde Kâlure nâm muhtaşar kâl'a dâr-ı şecâ'at-nihâd ihtimâmıyla memâlik-i İslâmiyye'ye [89^a] dâħil olduğı haberi ve der-'akâb mâh-ı Şevvâl'de Resmo Kâl'ası kâbza-i teşhîre dâħil olduđı² peyâm-ı meserret-eşeri vâşıl oldu.

Mâh-ı mezbûruñ yigirmi sekizinci günü Gevher Hân Sulţân hâzretleri Vezîr Ca'fer Paşa'ya ağd-i niķâh olunup şevket ü şükûh ve haşmet-i ebnuh ile mekân-ı mu'ayyenlerine işâl olındılar³.

Biñ elli yedi Şa'bân'ınuñ on sekizinci İşneyn günü Vezîr-i A'zam Şâliħ Paşa'nuñ tab'-ı hümâyûn-ı şehriyâriye muhâlif ba'z-ı evzâ'ı şudûriyla katl olunup mühr-i şadâret Defterdâr Aħmed Paşa'ya ihsân olındı.

1 S 94b.

2 ve der-'akâb mâh-ı Şevvâl'de Resmo Kâl'ası kâbza-i teşhîre dâħil olduğı S: -H.

3 olındılar H: olındı S.

Sene-i merķūme Şevvâl'inde Vezîr-i A'zam Aḥmed Paşa'ya gehvâre-nişîn-i dü sâle olan Begḥân Sulţân iḥsân olunmaķ üzere mazḥar-ı iltifât-ı firāvânî ile muḥterem ve ḥalîle-i celiletü's-şânları iskân olınan Kadirğa Limanı Sarâyı'na vaz'-ı kadem kılandı.

Sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde perestârân-ı ḥarem-i irem- nazîrden biri müsâ'ade-i baḥt u iķbâl ile ser-efrâz olup ḥasebe'l-emri'l-'âlî bir Mışır ḥazînesi mihr ile 'aķd-i nikâḥ olunup 'umûmen vüzerâ ve 'ulemâ ve erkân-ı dîvân ve tã'ife-i Bektaşiyân ve teberdârân ve bustâniyân Topḥapusu dâḥilinde Vâlide Sulţân Bâğçesi'nden sarây-ı ḥümâyûna işâl itmeleri bâ'ış-i izdiyâd-ı rifat olup ilâ-âhiri'l-'ömr "Telli Ḥaşekî" dimekle şöhret-şî'âr olmuş idi.

Bin elli sekiz Receb'inüñ on yedinci Cum'a günü mecmû'-ı ḥalk-ı 'âlem Sadr-ı A'zam Aḥmed Paşa'nuñ ḥarekâtından dil-gîr olmalarıyla ittifâk ve cem'iyet eyleyüp vaķ'a-i 'acibe zuḥûr itmekle ol gün defterdâr-ı sâbık Meḥemmed Paşa ḥil'at-pûş-ı şadâret-i 'uzmâ olduğundan mâ'adâ tavâ'if-i 'askeriye iltimâsıyla Aḥmed Paşa maķtûl ve Rûmili kâdi-'askeri bulunan Mûlaķķab Muştafâ daḥı hücum-ı 'asker ile dâr-ı beķâyâ mevşûl oldu.

İrtesi -ki mâh-ı mezbûruñ on sekizinci Sebt günüdür- a'zam-ı şehzâdegân-ı 'Osmânî ve vâriş-i tâc u taḥt-ı İlḥânî:

Beyt

Şehensâh-ı deryâ-dil ü kân-ı yesâr¹
Peder-ber-peder ḥusrev-i tâcdâr

es-Sulţân ibn es-Sulţân es-Sulţân Meḥemmed Ḥân ibn es-Sulţân İbrâḥîm Ḥân ḥazretleri serîr-i 'âlem-maşîre nişist-i iclâl-i erzânî buyurup vâlid-i 'âlî-şânları Sulţân İbrâḥîm Ḥân ḥazretleri birkaç gün 'uzlet ü inzivâ ihtiyâr itdüklerinden soñra mâh-ı merķūmuñ yigirmi toķuzuncı Erba'â günü 'âzim-i gülzâr-ı cinân ve vâşıl-ı² raḥmet-i Raḥmân oldılar. Na'şları Bâbü's-sa'âde önine iḥzâr ve muķtedâları olan Ḥüseyn Efendi imâm ihtiyâr olunup ba'de edâ'i's-şalât ḥarem-i Câmî'-i Ayaşofıyya-i Kebîr'de 'amm-ı mükerremleri Sulţân Muştafâ Ḥân merḥûm cenbinde mütevârî-i ḥâk-i 'ıtrnâk oldılar.

1 Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

2 S 95a.

Pâdişâh-ı merhûm ekrem-i havâkîn-i Rûm, sulţân-ı sa'adet-nihâd, hâkân-ı kerem-mu'tâd, mâlik-i hûsâm-ı salţanat, vâriş-i vâhid-i devlet olup 'inâyet-i ezeli ve himâyet-i Lem-yezeli ile evkât-ı şerîfeleri sûr-ı pür-sürûr üzre mürûr u 'ubûr itmiş idi.

Müddet-i Salţanatları

Sekiz sene üçüz ay.

Müddet-i 'Ömr-i 'Azizleri

Otuz bir sene ve üçüz ay ve on altı gün vâki' olmuş idi.

Âşâr-ı Hayriyelerinden

Cezîre-i Girid'de zamân-ı sa'adetlerinde fetih olan kılâ'ada müte'addid câmi'leri vardır.

Evlâd-ı Girâmileri

Sulţân Mehemmed Hân ve Sulţân Süleymân Hân ve Sulţân Ahmed Hân hazâratı ki tevâli ve tertîb üzre vâriş-i taht u tâc-ı cihân-girî olmuşlardır. İnşâ'â'llâhu te'alâ şabâkalarında 'ale't-tertîb ve't-tafşîl zikir olunurlar.

Sulţân Murâd vilâdetiş fi-ğurre-i Muharrem sene 1053, vefâtes fi 6 Zî'l-ka'de sene 1053.

Sulţân Selîm vilâdetiş fi-10 Muharrem sene 1054, vefâtes fi 1 Cumâde'l-ülâ sene 1082.

Sulţân 'Osmân vilâdet fi 20 Zî'l-ka'de sene 1054, vefâtes fi 16 Rebî'ül-evvel sene 1056.

Sulţân Cihân-gir vilâdetiş fi 6 Zî'l-ka'de sene 1056, vefâtes fi 6 Muharrem sene 1058.

Sulţân Bâyezîd vilâdetiş fi 15 Zî'l-ka'de sene 1056, vefâtes fi-Receb sene 1057.

Sulţân Orhan vilâdetiş fi-Ramazân sene 1058 [89^b] vefâtes fi-Muhamrem sene 1060.

Erkân-ı Devlet-i 'Aliyyeleri

Vüzerâ-yı 'İzâm

Qara Muştafâ Paşa

Qara Muştafâ Paşa. Arnavud aşılıdır. Ocaq ağalarından Qara Hasan Ağa'ya hıdmet ile şolaq olup ba'de zamân yoluyla çorbacılıqdan hâşekî olup biñ otuz sekiz Receb'inde tûrnacı olmış idi. Qırq Muħarrem'inde Hasan Ağa yirine şamşüncibaşı olup sene-i mezkûre Şafer'inde 'Alî Ağa yirine zağarcıbaşılıq tevcih olunup qırq iki Ramazân'ında selefi yirine ketħudâbeg olmış idi. Qırq üç Cumâde'l-âhire'sinde sekbânbaşılığa naql olunup qırq dört Ramazân'ında Meħemmed Ağa yirine yeñiçeri ağalığı iħsân olındı. Qırq beş Receb'inde Deli Hüseyn Paşa yirine qapudan, qırq altı Ramazân'ında Bayram Paşa yirine İstanbul qâ'im-mağâmı olduqda qapudanlıq ile ikisini cem' eyledi. Qırq sekiz Muħarrem'inde mülâzım-ı hıdmet-i rikâb-ı devlet-intisâb olup sene-i mezbûre Şa'bân'ında Bağdâd muħarebesinde Tayyâr Meħemmed Paşa şehid olduqda mühr-i şerif ile teşrif olındı. Elli üç Zî'l-qa'de'sinüñ yigirmi birinci günü hasebe'l-emri'l-'âlî noqta-i vücûdi şafha-i şühüddan nâ-büd itdirilüp Barmaqkapu qurbinde idâd eylediği türbede defn olındı.

Vezir-i mezbûr müdebbir-i umûr-ı cumhûr, kemân-keş ü tîr-endâz ve emşâli miyânında mümtâz idi.

Âşâr-ı hayriyyesinden medfeni qurbinde hücerât-ı 'adideyi müşt Emil bir medrese-i lañife binâ itdüğinden mâ'adâ Ğalaṭa'da Qırşunlu Maħzen'e muṭṭaşıl olan kenisâyı câmi' itmişdür ve Toqat ile Sivas beyninde vâkı' Meħemmed Paşa'nuñ harâb hânını tecdid eyleyüp ve qurbinde bir câmi' ve bir ħammâm daħı binâ itmekle eṭrâfında¹ birkaç yüz hâne peydâsıyla ma'mûr ve "Sivas Yeñişehri" dimekle meşhûr olmuşdur ve maħmiyye-i Edrine'de harâba müşrif olan Miħal Köprüsi'n yigirmi biñ ğuruş şarfıyla ta'mîr ü teşyid ve Çorlı qaşabası qurbinde vâkı' ağac cisri taşdan binâ ve tecdid itdi ve İstanbul ve Üsküdar'da çeşmeler icrâ ve bunun emşâli niçe eşer peydâ eylemişdür.

1 S 95b.

Sulţân-zâde¹ Meĥemmed Paşa [Cüvânkapucıbaşı]

Meĥemmed Paşa. “Sulţân-zâde” demekle meşhûrdur. ‘Aşr-ı Sulţân Süley-mân Hânî’de vezîr-i a‘zam ve dâmâd-ı şehinşâh-ı mükerrem olan şâhibü'l-hay-rât Rüstem Paşa evlâdındandır. Biñ otuz târihinde ĥarem-i hümayûnda ĥaş oţadan ĥapucıbaşılık ile çıĥduĥuĥı ‘unfuvân-ı şebâbda olmaĥla “Cüvânkapucıba-şı” ‘unvânıyla daĥı ma‘rûf olmuş idi. Ba‘dehu ĥubbe-nişîn-i vezîr-i güzîn olup biñ kırĥ yedi Rebi‘ü'l-âĥir’inde Deli Ĥüseyn Paşa yirine Mışr vâlîsi oldılar. Elli Şafer’inde ma‘zûl olduĥdan sonra elli bir Zî'l-ĥa‘de’sinde Azaĥ istihlâşçün serdâr ta‘yîn olındılar. Ba‘de ĥazâ’î'l-vaţar me‘zûnen âsitâneye gelüp elli üç Receb’inde ‘Oşmân Paşa yirine vâlî-i Şâm, sene-i mezkûre Zî'l-ĥa‘de’sinde Ĥara Muştafâ Paşa yirine mühr-i vezâret irsâliyle ikrâm olındılar. Elli beş Şevvâl’in-de ‘azl ve maĥâm-ı şadâret-i ‘uzmâya Şâlih Paşa vaşl olındı. Sene-i mezkûre Zî'l-ĥa‘de’sinde Niĥbolı ve Bolı eyâletleri ile Girid cezîresine ser-‘asker ta‘yîn olınmuşlar idi. Elli altı Cumâde'l-âĥire’si selĥinde intikâl ve ‘âlem-i ‘uĥbâya irtiĥâl eyledüklerinde na‘şî cânib-i baĥrden medîne-i Üsküdar’a getirülüp merkez-i dâ’ire-i velâyet Hüdâyi Maĥmûd Efendi ĥazretlerinin mezâr-ı maĥ-firet-medârları civârında i‘dâd itdüĥi merĥad-i pür-envârda rû-nihâde-i ĥâk-i siyâh oldı Sinni erba‘îni mütecâviz idi.

Paşa-yı mezbûr ĥilm ü vaĥâr ile meşhûr idi.

Şâlih Paşa [90^a]

Şâlih Paşa. Bosneviyyü'l-aşldur. Defterdâr-ı bülend-iştihâr olan Muştafâ Paşa ĥıdmetine vâşıl ve ba‘de taĥşîli’l-isti‘dâd küttâb-ı dîvân-ı sulţânî zümre-sine dâĥil olup ĥıdemât-ı dîvâniyyeden niĥe ĥıdmetde istihdâm olınmuş idi. Biñ kırĥ Zî'l-ĥa‘de’sinde süvârî muĥâbeciligi i‘tâ olunup kırĥ dört Receb’inde resm-i berevât ve aĥkâm-ı defter emâneti tefvîz olındı. Kırĥ altı Zî'l-ĥicce’sinde maţbaĥ-ı ‘âmîre emîni olmuşlar idi. Elli Muĥarrem’inde tersâne-i ‘âmîre emâne-tine menĥûl, elli bir Muĥarrem’inde ĥapucılar keĥudâlıĥına mevşûl olup se-ne-i mezkûre Zî'l-ĥicce’sinde mîr-âĥûr-ı kebir oldılar. Elli dört Muĥarrem’inde

1 Sulţân-zâde S: -H.

Voynuk Ahmed Ağa yirine yeñiçeri ağalığı ihsân olunup sene-i mezbûre Re-bî'ü'l-âhir'inde ta'yîn-i havâş ile vezâret virilüp kûbbe-nişin olmışlar idi. Sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde Şûfi Mehemmed Paşa yirine vezâretle defterdâr-lık manşıbı sezâvâr görölüp elli beş Şevvâl'inde Sulţân-zâde Mehemmed Paşa yirine mesned-ârâ-yı şadâret-i 'uzmâ oldılar. Elli yedi Şa'bân'ında mazhar-ı kâhr-ı kâhramânî olmağla terk-i 'âlem-i fânî idüp medîne-i Üsküdar'da defn olındılar. Sinni 'ıkd-ı râbî'a mütenâhî idi.

Paşa-yı mezbûr seĥâ vü kerem ile meşhûr idi.

Ahmed Paşa

Ahmed Paşa. İstanbul'da Tavşantaş kurbinde sâkin bir sipâhî'nün ferzendi olup ibtidâ-yı hâlinde şan'at-ı kitâbete râĥbet¹ ve vâdî-i inşâda taĥşîl-i mahâ-ret itdükden şoñra tîz-destligi cihetinden Defterdâr 'Ömer Efendi zamânında dîvân-ı hümâyûn kâtibleri zümresine ilhâk olunup hıdmetinde pesendide olmağla Kara Muştafâ Paşa vezâretinde tezkireci-i evvel ta'yîn olınmış idi. Ba'de-hu mevķûfâtçı ve defter-emîni olup biñ elli altı Ramazân'ında Mûsâ Paşa yirine defterdâr, elli yedi Şa'bân'ında Şâlih Paşa yirine şadâret-i 'uzmâ ile kâmkâr ol-muş iken biñ elli sekiz Receb'inde vâķi' vaķ'a günü terk-i câme-i ĥayât-ı müs-te'âr itdürölüp mesned-i şadâretde Şûfi Mehemmed Paşa ķarâr eyledi.

Vezîr-i mezbûr şiddet-i tehevür ile meşhûr, ĥayr u şerre ķâdir, merd-i bahâdır idi.

Şûfi Mehemmed Paşa

Şûfi Mehemmed Paşa. Cülûs-hümâyûn-ı Sulţân Mehemmed Ĥânî'den bir gün muķaddem Ahmed Paşa yirine şadr-ı a'zam olup devlet-i Sulţân İbrâhîm Ĥânî bunuñ zamânında ĥatm oldu.

Meşâyiĥ-ı İslâm

Yahyâ Efendi, cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân İbrâhîm Ĥânî'de müftî bulundılar. Mâte fî 18 Zî'l-hicce sene 1053.

1 S 96a.

Ebû Sa'îd Mehemmed Efendi şadâret-i Rûm'dan ma'zûl iken müftî olup ba'dehu mütekkâ'id oldılar. Fî 29 Zî'l-âhicce sene 1055.

Mu'îd Aḥmed Efendi şadr-ı Rûm'dan mütekkâ'id iken müftî olup ba'dehu mâte fî 21 Rebî'ül-evvel sene 1057.

'Abdü'r-raḥîm Efendi şadr-ı Rûm'dan mütekkâ'id iken müftî olup zamânında cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân Mehemmed Ḥânî vâkı' oldı.

Şudûr-ı 'Asâkir-i Rûmili

'İsâ Efendi cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Rûmili [90^b] şadrı bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 16 Zî'l-âka'de sene 1049.

Ebû Sa'îd Mehemmed Efendi şâniyen mesned-nişin-i şadâret-i Rûm olup ba'dehu mütekkâ'id oldı. Fî 8 Cumâde'l-ülâ sene 1051.

Mu'îd Aḥmed Efendi Anaṭolı'dan Rûm'a naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı¹. Fî 7 Rebî'ül-evvel sene 1054.

Ḳara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi Anaṭolı'dan mütekkâ'id iken şadr-ı Rûm olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 4 Şevvâl sene 1055.

'Abdü'r-raḥîm Efendi Anaṭolı'dan mütekkâ'id iken şadr-ı Rûm olup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî 11 Receb sene 1056.

Bahâyî Mehemmed Efendi Anaṭolı'dan Rûm'a naḳl olunup ba'dehu mütekkâ'id oldılar. Fî 12 Zî'l-âhicce² sene 1056.

Ḳara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi şâniyen şadr-ı Rûm olup ba'dehu mütekkâ'id oldılar. Fî 18 Cumâde'l-ülâ sene 1057.

Bahâyî Mehemmed Efendi şâniyen şadr-ı Rûm olup ba'dehu mütekkâ'id oldı. Fî 23 Şevvâl sene 1057.

Çivi-zâde Şeyḫ Mehemmed Efendi Anaṭolı'dan mütekkâ'id iken şadr-ı Rûm olup ba'dehu 'azl olındılar. Fî-ğurre-i Rebî'ül-evvel sene 1058.

Bâlî-zâde Muştafâ Efendi Ğalaṭa'dan munfaşıl iken şadr-ı Rûm olup ba'dehu mütekkâ'id oldılar. Fî 14 Cumâde'l-ülâ sene 1058.

1 olındı H: olındılar S.

2 Zî'l-âhicce H: Zî'l-âka'de S.

Mülaqqab Muştâfâ Efendi İstanbul kâdîsi iken şadr-ı Rûm'a naql olunup yevm-i cülûs-ı Sulţân Meĥammed Hânî'de diyâr-ı 'ademe gönderildi. Fî 18 Receb sene 1058.

Şudûr-ı 'Asâkir-i Anaţolı

Çivi-zâde Şeyĥ Meĥammed Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de Anaţolı şadri bulunup ba'dehu müteķâ'id oldılar. Fî 16 Zî'l-ka'de sene 1049.

Mu'id Aĥmed Efendi şâniyen Anaţolı şadri olup ba'dehu şadr-ı Rûm'a naql olındılar. Fî 8 Cumâde'l-ülâ sene 1051.

'Abdü'r-raĥîm Efendi İstanbul kâdîsi iken Anaţolı şadri'na¹ naql olunup ba'dehu müteķâ'id oldılar. Fî 12 Rebî'ül-evvel sene 1054.

Cinci Hüseyn Efendi İstanbul pâyesiyle Ğalaţa kâdîsi iken şadr-ı Anaţolı'ya naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ġurre-i Rebî'ül-evvel sene 1056².

Bahâyî Meĥammed Efendi İstanbul'dan ma'zûl iken şadr-ı Anaţolı olup ba'dehu şadr-ı Rûm'a naql olındılar. Fî 11 Receb sene 1056.

Çivi-zâde Şeyĥ Meĥammed Efendi şâniyen Anaţolı şadri olup ba'dehu müteķâ'id oldılar. Fî 13 Şevvâl sene 1056.

Cinci Hüseyn Efendi şâniyen Anaţolı şadri olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ġurre-i Cumâde'l-ülâ sene 1057.

İmâm-zâde Şeyĥ Meĥammed Efendi Edrine'den ma'zûl iken Anaţolı şadri olup ba'dehu müteķâ'id oldı. Fî 4 Cumâde'l-ülâ sene 1057.

Cinci Hüseyn Efendi şâlişen Anaţolı şadri olup ba'dehu müteķâ'id oldı. Fî 14 Cumâde'l-ülâ sene 1057.

İmâm-zâde Şeyĥ Meĥammed Efendi şâniyen Anaţolı şadri olup ba'dehu ma'zûl oldı. Fî-ġurre-i Receb sene 1057.

Cinci Hüseyn Efendi râbi'an Anaţolı şadri olup ba'dehu müteķâ'id oldı. [91^a] Fî 12 Receb sene 1057.

1 S 96b.

2 1056 H: 1054 S.

İmâm-zâde Şeyh Mehemmed Efendi şâlişen Anaṭolı şadırlı olup ba'dehu müteḳâ'id oldu. Fî 22 Muḫarrem sene 1058.

Ḥanefî Mehemmed Efendi Edine'den ma'zül iken Anaṭolı şadırlı olup ba'dehu müteḳâ'id oldu Fî 10 Cumâde'l-ülâ sene 1058.

Memek-zâde Muştafâ Efendi İstanbul'dan müteḳâ'id iken Anaṭolı şadırlı olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Dâri's-saltana

'Abdü'r-raḫîm Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâḫîm Ḥânî'de İstanbul ḳâḫîsi bulunup ba'dehu Anaṭolı şadırlına naḳl olındı. Fî 8 Cumâde'l-ülâ sene 1051.

Nâ'ib Mehemmed Efendi Edrine'den ma'zül iken İstanbul ḳâḫîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 5 Cumâde'l-ülâ sene 1052.

Ḳabaḳulaḳ-zâde Ebu'l-irşâd Mehemmed Efendi Edrine'den ma'zül iken İstanbul ḳâḫîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Cumâde'l-ülâ sene 1053.

Re'îsü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi Edrine'den ma'zül iken İstanbul ḳâḫîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 22 Şafer sene 1054.

Ḥüsâm-zâde 'Abdü'r-raḫmân Efendi Şâm'dan ma'zül iken İstanbul ḳâḫîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 22¹ Rebî'ül-evvel sene 1055.

Bahâyî Mehemmed Efendi Edrine'den ma'zül iken İstanbul ḳâḫîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 24² Şevvâl sene 1055.

Başmaḳcı-zâde Mehemmed Efendi Edrine ḳâḫîsi iken İstanbul'a naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 10 Receb sene 1056.

Bolevî Muştafâ Efendi Edrine ḳâḫîsi iken İstanbul'a naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Rebî'ül-evvel sene 1057.

Memek-zâde Muştafâ Efendi Ğalaṭa ḳâḫîsi iken İstanbul'a naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 22 Şevvâl sene 1057.

Ḳudsî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi Edrine'den ma'zül iken İstanbul ḳâḫîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḫarrem sene 1058.

1 22 H: 12 S.

2 24 H: 14 S.

Mülaqqab Muştafâ Efendi Şâm'dan ma'zül iken İstanbul kâdîsi olup ba'de-hu şadr-ı Rüm'a naql olındı. Fî 14 Cumâde'l-ülâ sene 1058.

Muşliühü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi Şâm'dan ma'zül iken İstanbul kâdîsi olup ba'de'l-cülüs ma'zül oldı. Fî 19 Receb sene 1058.

Nuḳabā-yı Eşrâf

Anḳaravî Seyyid Meḥemmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân' İbrâhîm Ḥânî'de naḳîbü'l-eşrâf bulunup ba'dehu fevt oldı. Fî 10 Muḥarrem sene 1057.

Seyrek-zâde Seyyid Yûnus Efendi Edrine'den ma'zül iken Anaṭolî pâyesi zamîmesiyle naḳîbü'l-eşrâf olup ba'dehu 'azl olındılar. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1057.

Müşârun ileyh Anḳaravî Efendi Maḥdûmı Seyyid Meḥemmed Efendi Medîne-i Münevver'e'den ma'zül iken naḳîbü'l-eşrâf olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Meḥemmed Ḥânî vâḳî' oldı.

Ḳuzât-ı Mekke-i Mükerreme

'Acem İshâḳ Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Mekke-i Mükerreme kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1051.

Şaḥḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Mekke kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1053.

Şemsü'd-dîn Efendi Medîne-i Münevver'e kâdîsi iken Mekke'ye naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1054.

Beyâzî Ḥasan Efendi İstanbul Vâlidesi Medresesi müderrisi iken Mekke kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1056.

Necâtî-zâde Meḥemmed Efendi Bağdâd'dan ma'zül iken Mekke kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî ğurre-i Muḥarrem sene 1057.

İsmâ'il-zâde Meḥemmed Efendi Ḳuds'den ma'zül iken Mekke kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1058.

Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi Ḥaleb kâdîsi iken Mekke'ye naql olunup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân Meḥemmed [91^b] Ḥânî vâḳî' oldı.

Kuzât-ı Edrinetü'l-mahmiyye

Ḳabaḳulak-zâde Ebu'l-irşâd Meḥemmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de mahmiyye-i Edrine ḳâḳîsi bulunup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Monlâ Aḥmed-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi Mışr'dan ma'zül iken Edrine ḳâḳîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1051.

Tevfikî-zâde Aḥmed Efendi Mışr'dan ma'zül iken Edrine ḳâḳîsi olup ba'dehu fevt oldı. Fî-Receb sene 1051.

Re'isü'l-eḳibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi Eyyüb ḳâḳîsi iken Edrine'ye naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 10¹ Cumâde'l-ülâ sene 1052.

Âvâre-zâde Muştafâ Efendi Burusa'dan ma'zül iken Edrine ḳâḳîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 11 Şafer sene 1054.

Bahâyî Meḥemmed Efendi Şâm'dan ma'zül iken Edrine ḳâḳîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 12 Zî'l-ḳa'de sene 1054.

Ḳudsî-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi Burusa ḳâḳîsi iken Edrine'ye naḳl olunup ḳable'z-zabṭ ma'zül oldı. Fî 15 Zî'l-ḳa'de sene 1054.

Bosnevî Şa'bân Efendi Mışr'dan ma'zül iken Edrine ḳâḳîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 12 Cumâde'l-ülâ sene 1055.

Başmaḳcı-zâde Meḥemmed Efendi Belgrad ḳâḳîsi iken Edrine'ye naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 24² Şevvâl sene 1055.

İmâm-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi Selanik ḳâḳîsi iken Edrine'ye naḳl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 20 Rebî'ül-evvel sene 1056.

Bolevî Muştafâ Efendi Burusa ḳâḳîsi iken Edrine'ye naḳl olunup ba'dehu İstanbul'a naḳl olındı. Fî 10 Receb sene 1056.

Hanefî Meḥemmed Efendi Mışr'dan ma'zül iken Edrine ḳâḳîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 24 Rebî'ül-âḥîr sene 1057.

Kebîrî Meḥemmed Efendi Ğalaṭa'dan ma'zül³ iken Edrine ḳâḳîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 22 Şevvâl sene 1057.

1 10 S: -H.

2 24 H: 14 S.

3 S 97b.

Şeyhî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Selanik'den ma'zûl iken Edrine kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 20 Rebî'ül-âhîr sene 1058.

Muşṭalîḥ-zâde Meḥemmed Efendi Bağdâd'dan ma'zûl iken Edrine kâdîsi olup ba'de'l-cülûs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Burusatü'l-maḥrûsa

Fenârî-zâde Şâh Meḥemmed Efendi cülûs-ı hümâyün-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de maḥrûsa-i Burusa kâdîsi bulunup ba'de'l-cülûs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Âvâre-zâde Muşṭafâ Efendi Ğalaṭa'dan ma'zûl iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1050.

Vardarî Şeyḥ-zâde Meḥemmed Efendi Selanik'den ma'zûl iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1051.

Yavuz-zâde Seyyid Muşṭafâ Efendi Ğalaṭa kâdîsi iken Burusa'ya naḳl olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1052.

Ḥ'âce-zâde Mes'ûd Efendi Ḥaleb'den ma'zûl iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 20 Şa'bân sene 1052.

Ḳudsî-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi Selanik'den ma'zûl iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu Edrine ḳazâsına naḳl olındı. Fî 12 Zî'l-ḳa'de sene 1054.

'İşmetî Meḥemmed Efendi Şâm'dan ma'zûl iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 21 Rebî'ül-evvel sene 1055.

Bolevî Muşṭafâ Efendi 'Alî Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi müderrisi iken Burusa kâdîsi [92*] olup ba'dehu Edrine ḳazâsına naḳl olındı. Fî 20 Rebî'ül-evvel sene 1056.

İdrîs Efendi Kütâhiyye'den ma'zûl iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-ğurre-i Receb sene 1056.

Şahḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi Ḳayşeriyye'den ma'zûl iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i' Muḥarrem sene 1057.

1 ğurre-i H: -S.

Hüsrev Paşa İmâmı Muştâfâ Efendi Selanik'den ma'zül iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-âhîr sene 1057.

Tezkireci Mûsâ Efendi MıŖr'dan ma'zül iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-ğurre-i Zî'l-ħicce sene 1057.

Şarı 'Alî-zâde Meħemmed Efendi K̄ara Muştâfâ PaŖa Medresesi müderrisi iken Burusa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1058.

Beyânî Aħmed Efendi YeñiŖehr'den ma'zül iken Burusa kâdîsi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Kuzât-ı MıŖru'l-Kâhire

Bosnevî Şa'bân Efendi cülüs-ı hümâyün-ı Sulţân İbrâhîm H̄ânî'de MıŖr kâdîsi bulunup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

H̄âce-zâde 'Alî Efendi Ğalaţadan ma'zül iken MıŖr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-ğurre-i Muħarrem sene 1051.

Aħmed Şihâb Efendi Selanik'den ma'zül iken MıŖr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-ğurre-i Zî'l-ka'de sene 1051.

H̄anefî Meħemmed Efendi Medîne'den ma'zül iken MıŖr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-âhîr sene 1053.

Tezkireci Mûsâ Efendi Bağdâd'dan ma'zül iken MıŖr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şafer sene 1054.

Memek-zâde Muştâfâ¹ Efendi K̄uds kâdîsi iken MıŖr'a nağl olunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1054.

AnĖaravî Es'ad Efendi K̄uds'den ma'zül iken MıŖr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-âħire sene 1055.

H̄asan Efendi-zâde Şeyħ Meħemmed Efendi Ğalaţâ kâdîsi iken MıŖr'a nağl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Zî'l-ħicce sene 1055.

Bustân-zâde Aħmed Efendi YeñiŖehr'den ma'zül iken MıŖr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 21 Rebî'ül-âhîr sene 1056.

1 S 98a.

Re'isü'l-eṭibbā Zeynü'l-'âbidîn Efendi İstanbul'dan ma'zül iken Mısr kıâḏisi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-ğurre-i' Zî'l-ka'de sene 1056.

Şun'î-zâde Seyyid Meḥemmed Emîn Efendi Haleb kıâḏisi iken Mısr'a naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 4 Şa'bân sene 1057.

Raḥmetu'llâh Efendi Haleb'den ma'zül iken Mısr kıâḏisi olup ba'dehu Şâm kıazâsına naql olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1058.

Emru'llâh-zâde Meḥemmed Efendi Kıuds'den ma'zül iken Mısr kıâḏisi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Κuzât-ı Şâm-ı Şeref-encâm

Bahâyî Meḥemmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Şâm kıâḏisi bulunup ba'de'l-cülüd 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

'İşmetî Meḥemmed Efendi İstanbul Vâlidesi Medresesi müderrisi iken Şâm kıâḏisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Receb sene 1051.

Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Haleb kıâḏisi iken Şâm'a naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şa'bân sene 1052.

Atlu Dâvüd Efendi İzmir'den ma'zül iken Şâm kıâḏisi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Şafer sene 1054.

Martolos-zâde Muştafâ Efendi Medîne'den ma'zül iken Şâm kıâḏisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Receb sene 1055.

Muşliḥü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi İzmir'den ma'zül iken Şâm kıâḏisi olup [92^b] ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Rebî'ü'l-âḥir sene 1056.

Şa'rânî-zâde Ebu's-su'üd Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Şâm kıâḏisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 26 Receb sene 1056.

Mülaqqab Muştafâ Efendi Rümili kıuzâtından iken Şâm kıâḏisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 24 Rebî'ü'l-âḥir sene 1057.

Fetvâ-emîni Şeyḥ-zâde Meḥemmed Efendi Haleb'den ma'zül iken Şâm kıâḏisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1058.

1 ğurre-i S: -H.

Raḥmetu'llâh Efendi MıŖr kâğisi iken Ŗâm'a nağl olunup ba'de'l-cülüs Ŗâniyen MıŖr'a nağl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Medînetü'l-münevvere

Martolos-zâde MuŖtafâ Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṫân İbrâhîm Ḥânî'de Medîne-i Münevvere kâğisi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1052.

Ŗemsü'd-dîn Efendi Edrine'de Sulṫân Selîm Medresesi müderrisi iken Medîne kâğisi olup ba'dehu Mekke-i Mükerrreme'ye nağl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1053.

Celeb Mûsâ Efendi İzmîr'den ma'zül iken Medîne kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1055.

Ḳadrî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi Mağnisâ'dan ma'zül iken Medîne kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1056.

Anḳaravî Naḳîb-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi Ḳuds kâğisi iken Medîne'ye nağl olunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1057.

Seyrek-zâde Seyyid 'Abdu'r-raḥmân Efendi Bağdâd'dan ma'zül iken Medîne kâğisi olup¹ ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Muḥarrem sene 1058.

Muṫahhar Efendi² Dâmâdı Aḥmed Efendi ḤâŖekî Sulṫân Medresesi müderrisi iken Medîne kâğisi olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulṫân Meḥemmed Ḥânî vâқи' oldı.

Ḳuzât-ı Ḳuds-i Ŗerîf

Martolos-zâde Maḥmûd Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṫân İbrâhîm Ḥânî'de Ḳuds-i Ŗerîf kâğisi bulunup ba'de'l-cülüs ma'zül oldı. Fî-Ŗevvâl sene 1049.

Anḳaravî Es'ad Efendi Ḥaleb kâğisi iken Ḳuds'e nağl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1050.

İsmâ'il-zâde Meḥemmed Efendi Ḳalender-ḥâne Medresesi müderrisi iken Ḳuds kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1052.

1 S 98b.

2 Efendi S: -H.

Memek-zâde Muştafâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken uds kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Şafer sene 1054.

Emru'llâh-zâde Mehemmed Efendi Hâkâniyye-i Vefâ Medresesi müderrisi iken uds kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i¹ Receb sene 1055.

Anaravî Naib-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Anara'dan ma'zûl iken uds kâdîsi olup ba'dehu Medîne'ye naql olındı. Fî-ğurre-i Muarrem sene 1056.

Taıyyü'd-dîn Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken uds kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî 15 Receb sene 1056.

Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ud Efendi Şâm kâdîsi iken uds'e naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 22 Rebi'ü'l-âhir sene 1057.

Şadrü'd-dîn-zâde Rûhu'llâh Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken uds kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Ramazân sene 1057.

Martolos-zâde 'Abdü'l-kerim Efendi Sinob'dan ma'zûl iken uds kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Muarrem sene 1058.

Uzun Sa'dî Efendi Hâkâniyye-i Vefâ Medresesi müderrisi iken uds kâdîsi olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulţân Mehemmed Hânî vâki' oldu.

uzât-ı Halebü's-şehbâ

Anaravî Es'ad Efendi cülüs-ı [93^a] hümayün-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de Halebü's-şehbâ kâdîsi bulunup ba'de'l-cülüs uds-i Şerîf kazâsına naql olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Muşlihi'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu İzmir kazâsına naql olındı. Fî-Receb sene 1050.

Hüsâm-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu Şâm'a naql olındı. Fî-Şa'bân sene 1051.

Fetvâ-emîni Şeyh-zâde Mehemmed Efendi Ayaşofıyya Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Şafer sene 1053.

1 urre-i S: -H.

Çeşmî-zâde Muştafâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Receb sene 1054.

Rahmetu'llâh Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Receb sene 1055.

Kırlı Hânım-zâde Hâsan Efendi Şeh-zâde Medresesi müderrisi iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1056.

“Fâzıl Monlâ Çelebi” demekle şehir Âmidî 'Alî Efendi Diyârbekr'den ma'zül iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu şâniyen Diyârbekr'e naql olındı. Fî 3¹ Receb sene 1056.

Şun'î-zâde Seyyid Mehemmed Emîn Efendi Selanik'den ma'zül iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu Mısr kızâsına naql olındı. Fî-ğurre-i Zî'l-hicce sene 1056.

Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi Yenîşehr'den ma'zül iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Şa'bân sene 1057.²

Bustân-zâde Aḥmed Efendi Mısr'dan ma'zül iken Haleb kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Zî'l-hicce sene 1057.

'Uşşâkî-zâde 'Abdü'r-raḥîm Efendi Diyârbekr'den ma'zül iken Haleb kâdîsi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Selanik

Aḥmed Şihâb Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî'de Selanik kâdîsi bulunup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Ḳudsî-zâde Şeyḫ Mehemmed Efendi Filibe'den ma'zül iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 27 Receb sene 1051.

Şun'î-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.³ Fî-ğurre-i Cumâde'l-ülâ sene 1053.

İmâm-zâde Şeyḫ Mehemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 25 Cumâde'l-ülâ sene 1054.

1 3 H: 17 S.

2 S 99a.

3 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

Müfettiş Aḥmed Efendi Süleymāniyye Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Cumāde'l-ülâ sene 1055.

İmām-zāde Şeyḥ Meḥemmed Efendi sāniyen Selanik kâdîsi olup ba'dehu Edrine'ye naḳl olındı. Fî-ğurre-i Şevvāl sene 1055.

Bosnevî Bālî Efendi Temürkapu'da Aḥmed Paşa Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-ğurre-i Cumāde'l-ülâ sene 1056.

Ḥusrev Paşa İmāmı Muştafâ Efendi Saḳız'dan ma'zül iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Şa'bân sene 1056.

Şeyḥî-zāde 'Abdu'r-raḥmān Efendi Ḳāsım Paşa Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 14 Rebî'ü'l-âḥir sene 1057.

Küsec Yaḥyâ Efendi İstanbul'da Vālide Sulṭān Medresesi müderrisi iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı¹. Fî-ğurre-i Zî'l-ḥicce sene 1057.

Başmaḳcı Meḥemmed Efendi Filibe'den ma'zül iken Selanik kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 15 Muḥarrem sene 1058.

Şiyāmî Efendi Filibe kâdîsi iken Selanik'e naḳl olunup ba'de'l-cülüs ma'zül oldı. [93^b] Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzāt-ı Yeñişehr-i Fenār

Ḥālıcı-zāde 'Abdu'r-raḥmān Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭān İbrāḥīm Ḥānî'de Yeñişehr-i Fenār kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1050.

Sa'dî-zāde Seyfu'llāh Efendi Ḳuds'den ma'zül iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.² Fî-Şa'bân sene 1052.

Bustān-zāde Aḥmed Efendi Süleymāniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1054.

Muḥarrem-zāde Aḥmed Efendi Ayaşofıyya Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı³. Fî 7 Receb sene 1055.

Baḥşî-zāde 'Abdü'l-ḳādir Efendi Süleymāniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 17 Receb sene 1056.

1 ma'zül oldı H: 'azl olındı S.

2 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

3 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

Müsâ Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 4 Şa'bân sene 1057.

Beÿânî Aḥmed Efendi Ayaşofıyya Medresesi müderrisi iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı¹. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1057.

Başmaḫcı-zâde Nüh Efendi Saḫız'dan ma'zül iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1058.

Seyyid Şâlih Efendi Erzenü'r-rüm'dan ma'zül iken Yeñişehr kâdîsi olup ba'de'l-cülüs ma'zül oldı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Ğalaṭa

Re'isü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm² Ḥânî'de Ğalaṭa kâdîsi bulunup ba'dehu şâniyen Eyyüb ḳazâsına naḫl olındı. Fî-Şevvâl sene 1050.

Yavuz-zâde Seyyid Muşṭafâ Efendi Selanik'den ma'zül iken Ğalaṭa kâdîsi olup ba'dehu Burusa'ya naḫl olındı. Fî-Şevvâl sene 1051.

Fikrî Aḥmed Efendi İstanbul'da Vâlide Sulṭân Medresesi müderrisi iken Ğalaṭa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Zî'l-ḳa'de sene 1052.

Cinci Ḥüseyn Efendi Şaḫn Medresesi müderrisi iken Ğalaṭa kâdîsi olup ba'dehu Anaṭolı'ya şadrına naḫl olındı. Fî-ḡurre-i Rebî'ül-âḫir sene 1054.

Ḥasan Efendi-zâde Şeyḫ Meḫemmed Efendi İzmir'den ma'zül iken Ğalaṭa kâdîsi olup ba'dehu Mışr'a naḫl olındı. Fî-Cumâde'l-âḫire sene 1055.

Kebîrî Meḫemmed Efendi şâniyen Üsküdar'dan ma'zül iken Ğalaṭa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.³ Fî-Şafer sene 1056.

İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi Ḥadîce Sulṭân Medresesi müderrisi iken Ğalaṭa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şa'bân sene 1056.

Memek-zâde Muşṭafâ Efendi Mışr'dan ma'zül iken Ğalaṭa kâdîsi olup ba'dehu İstanbul'a naḫl olındı. Fî-ḡurre-i Rebî'ül-evvel sene 1057.

1 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

2 S 99b.

3 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

Bâlî-zâde Muştafâ Efendi Üsküdar'dan ma'zül iken Ğalağa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1057.

Ece Ya'qûb Efendi Üsküdar'dan ma'zül iken Ğalağa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1058.

'Abdü'r-raḥîm-zâde Meḥemmed Efendi İstanbul'da Vâlide Sulṭân Medresesi müderrisi iken Ğalağa kâdîsi olup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân Meḥemmed Hânî vâki' oldu.

Ḳuzât-ı İzmir

Celeb Mûsâ Efendi şâniyen cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî'de İzmir kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1049.

Atlu Dâvûd Efendi şâniyen İzmir kâdîsi olup ba'dehu Gümülcine kâzâsına naql olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1050.

Hüdhüd 'Abdü'l-kâdir Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Receb sene 1050.

Muşliḥü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh [94^a] Efendi Ḥaleb kâdîsi iken İzmir'e naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ü'l-evvel sene 1051.

Ḥasan Efendi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Şa'bân sene 1052.

Celeb Muştafâ Efendi Şeh-zâde Medresesi müderrisi iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 12¹ Şafer sene 1054.

Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi Üsküdar Vâlidesi Medresesi müderrisi iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Receb sene 1055.

'İşmetî Meḥemmed Efendi Burusa'dan ma'zül iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 27 Şevvâl sene 1055.

'Acem Meḥemmed Efendi Eyyüb kâdîsi iken İzmir'e naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Rebî'ü'l-evvel sene 1056.

Aḳçeli Ebü Bekr-zâde Muştafâ Efendi Güzelḫişâr'dan ma'zül iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 17 Receb sene 1056.

'Acem Mehemmed Efendi şâniyen İzmir kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 4 Şa'bân sene 1057.

Şarı 'Abdu'llâh Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken İzmir kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḥarrem sene 1058.

Üsküdarî Şeyḫ Maḥmûd Efendi-zâde Seyyid Muştafâ Efendi kırkdan munfaşıl iken İzmir kâdîsi olup ba'de'l-cülûs 'azl olındı¹. Fî 19 Receb sene 1058.²

Ḳuzât-ı Filibe

Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Filibe kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1050.

'Acem Mehemmed Efendi Gevher Ḥân Sulṭân Medresesi müderrisi iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.³ Fî-Zî'l-ka'de sene 1051.

Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi şâniyen Filibe kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ḡurre-i Cumâde'l-ülâ sene 1053.

Dāvûd-zâde Muştafâ Efendi İsmihân Sulṭân Medresesi müderrisi iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Zî'l-ka'de sene 1053.

Sincâr Mu'izzü'd-dîn Mehemmed⁴ Efendi Şofya kâdîsi iken Filibe'ye naql olunup ba'dehu şâniyen Şofya'ya naql olındı. Fî-Rebî'ül-âḫir sene 1054.

Ḳara Süleymân Efendi Şofya kâdîsi iken Filibe'ye naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-âḫir sene 1055.

Merḥabâ-zâde Aḫmed Efendi Belḡrad'dan ma'zül iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.⁵ Fî-Şafer sene 1056.

Başmaḡcı-zâde Mehemmed Efendi Peçuy kâdîsi iken Filibe'ye naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 25 Rebî'ül-âḫir sene 1057.

Arnavud Ḥüseyn Efendi Süleymâniyye Medresesi müderrisi iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Ramazân sene 1057.

Şiyâmî Efendi kırkdan munfaşıl iken Filibe kâdîsi olup ba'dehu Selanik'e naql olındı. Fî 15 Muḥarrem sene 1058.

1 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

2 S 100a.

3 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

4 Mehemmed S: -H.

5 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

Müderriş-zâde Meḥemmed Efendi Edirne'de Sulṭān Selim Medresesi müderriş iken Filibe kâḏişi olup zamânında cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭān Meḥemmed Ḥānî vâḑi' oldu.

Ḳuzât-ı Bağdād-ı Bihişt-âbād

Tezkireci Mūsâ Efendi cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭān İbrāhîm Ḥānî'de Bağdād kâḏişi bulunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Zî'l-ḑa'de sene 1050.

Necâtî-zâde Meḥemmed Efendi Şaḥn Medresesi müderriş iken Bağdād kâḏişi olup ba'dehu ma'zûl¹ oldu. Fî-Şafer sene 1053.

Seyrek-zâde Seyyid 'Abdu'r-raḥmân Efendi Şaḥn Medresesi müderriş iken Bağdād kâḏişi olup ba'dehu 'azl olındı.² Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1054.

Ḥamdî Meḥemmed Efendi Şofya'dan ma'zûl iken Bağdād kâḏişi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Muḥarrem sene 1055.

Cerrāḥ Şeyḫî-zâde Meḥemmed [94^b] Efendi İsmiḥān Sulṭān Medresesi müderriş iken Bağdād kâḏişi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ḑa'de sene 1055.

Emînî Meḥemmed Efendi Anḑara kâḏişi iken Bağdād'a naḑl olunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî 17 Receb sene 1056.

Muṣṭalîḫ-zâde Meḥemmed Efendi Lefḑoşa'dan ma'zûl iken Bağdād kâḏişi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 4 Şa'bân sene 1057.

Bâyezîd Efendi Ḥadîce Sulṭān Medresesi müderriş iken Bağdād kâḏişi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Cumâde'l-âḫire sene 1058.

Sincâr Mu'izzü'd-dîn Meḥemmed Efendi Şofya'dan ma'zûl iken Bağdād kâḏişi olup zamânında cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭān Meḥemmed Ḥānî vâḑi' oldu.

Ḳuzât-ı Üsküdar

Bālî-zâde Muṣṭafâ Efendi cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭān İbrāhîm Ḥānî'de Üsküdar kâḏişi bulunup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1051.

Kebîrî Meḥemmed Efendi Ḥaleb'den ma'zûl iken Üsküdar kâḏişi olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Şafer sene 1053.

1 ma'zûl H: 'azl S.

2 'azl olındı H: ma'zûl oldu S.

'İşî Efendi Şofya'dan ma'zül iken Üsküdar kâdîsi¹ olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1054.

Ahmed Ramazân Efendi Azağ kâdîsi iken Üsküdar'a nağl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-âhire sene 1055.

Dävüd-zâde Muştafâ Efendi Filibe'den ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu Eyyüb'a nağl olındı. Fî-Şevvâl sene 1055.

Bahâyî Mehemmed Efendi İstanbul'dan ma'zül iken Üsküdar kazâsı arpalık virilüp ba'dehu Anağolî şadâretine nağl olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1056.

Ece Ya'ğüb Efendi Şofya'dan ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-ğurre-i Receb sene 1056.

Başmağcı-zâde Mehemmed Efendi İstanbul'dan ma'zül iken Üsküdar kazâsı arpalık virilüp ba'dehu kazâ-yı mezbür mevleviyyet oldı. Fî-Zî'l-ğicce sene 1057.

Hasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâğî Efendi Mağnisa'dan ma'zül iken Üsküdar kâdîsi olup zamânında cülüs-ı hümâyün-ı Sulğân Mehemmed Hânî vâğî' oldı.

Ğuzât-ı Hazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî

Çavuş-zâde İbrâğim Efendi cülüs-ı hümâyün-ı Sulğân İbrâğim Hânî'de Havâşş-ı 'Aliyye kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1050.

Re'isü'l-eğibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi Ğalağa kâdîsi iken sâniyen Eyyüb kazâsına nağl olunup ba'dehu Edrine'ye nağl olındı. Fî-Receb sene 1051.

Fenârî-zâde Şeyğî Mehemmed Efendi Mekke'den ma'zül iken Eyyüb kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1054.

'Acem İşğâğ Efendi Mekke'den ma'zül iken Eyyüb kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Receb sene 1055.

'Acem Mehemmed Efendi Filibe'den ma'zül iken Eyyüb kâdîsi olup ba'dehu İzmir'e nağl olındı. Fî-Şevvâl sene 1055.

Dävüd-zâde Muştafâ Efendi Üsküdar kâdîsi iken Eyyüb nağl olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 17 Receb sene 1056.

1 S 100b.

Yahyâ Paşa-zâde Mehemmed Nuţķi Efendi İstanbul'da Vâlide Sulţân Medresesi müderrisi iken Eyyüb kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 4 Receb sene 1057.

'İşmetî Mehemmed Efendi İzmir'den ma'zül iken Edrine pâyesi zamîmesiyile Eyyüb kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şa'bân sene 1057.

Re'isü'l-eţibbâ 'İsâ Efendi Eyyüb kâğisi olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulţân Mehemmed Hânî vâķi' oldı.

Κuzât-ı Diyârbekr

"Fâzıl Monlâ Çelebi" demekle şehîr Âmidî 'Alî Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de Diyârbekr kâğisi bulunup ba'dehu 'azl [95^a] olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1051.

'Oşmân-zâde Mehemmed Efendi Edrineķapusu Mihrümâhu Medresesi müderrisi iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu Toķat'a naķl olındı. Fî-Şa'bân sene 1053.

Fâzıl Monlâ Çelebi şâniyen Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1054.

Öreke Muştafâ Efendi Gümülcine'den ma'zül iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Receb sene 1055.

'Uşşâķi-zâde 'Abdü'r-raķîm Efendi Hâdıce Sulţân Medresesi müderrisi iken Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 17 sene 1056.

Fâzıl Monlâ Çelebi Haleb kâğisi iken şâlişen Diyârbekr'e naķl olunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-ğurre-i Şafer sene 1057.

Vânî Mehemmed Efendi Trablus-ı Şâm'dan ma'zül iken¹ Diyârbekr kâğisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 12 Zî'l-ħicce sene 1057

Ümmî İbrâhîm Efendi Dârü'l-ħadış-i Sinân Paşa müderrisi iken Diyârbekr kâğisi olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulţân Mehemmed Hânî vâķi' oldı.

Κuzât-ı Kayşeriyye

İbrâhîm Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de Kayşeriyye kâğisi bulunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Muħarrem sene 1052.

1 S 101a.

Hamdî-zâde Luţfu'llâh Efendi Trablus-ı Şâm'dan ma'zül iken Burusa pāyesi zamimesiyle Kayseriyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Receb sene 1052.

Cânîkî Mehemmed Efendi Kayseriyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Rebî'ül-âhîr sene 1053.

Ûudsî-zâde Tâbî'î Muştafâ Efendi Kayseriyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḥarrem sene 1055.

Şerḫî Mehemmed Efendi Kütâhiyye'den ma'zül iken Kayseriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1055.

Şahḫâf Şeyḫ-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi kırkıdan munfaşıl iken Kayseriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-âhîr sene 1056.

Şerḫî Mehemmed Efendi sāniyen Kayseriyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şa'bân sene 1057.

Seyyid 'Abdü'l-mecîd Efendi Anaṭolî kuzâtından iken Kayseriyye kâdîsi olup ba'de'l-cülûs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ûzât-ı Maġnisa

Ḥaṭṭât Şeyḫî Aḫmed Efendi cülûs-ı hümâyün-ı Sulṭân İbrâḫîm Ḥânî'de Maġnisa kâdîsi bulunup ba'de'l-cülûs ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1049.

Mü'ezzin-zâde Aḫmed Efendi Diyârbekr'den ma'zül iken Maġnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1051.

Ġül Muştafâ Efendi Şofya'dan ma'zül iken Maġnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şa'bân sene 1053.

Ûadri-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Belġrad'dan ma'zül iken Maġnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı.¹ Fî-Şafer sene 1054.

Ḥasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi İsmiḫân Sulṭân Medresesi müderrisi iken Maġnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ġurre-i Receb sene 1055.

'Oşmân-zâde Mehemmed Efendi Toġat'dan ma'zül iken Maġnisa kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 17 Receb sene 1056.

¹ 'azl olındı H: ma'zül oldu S.

Hândân Efendi Bosna'dan ma'zül iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî 4 Şa'bân sene 1057.

Hâşimî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Belgrad'dan ma'zül iken Mağnisa kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Rebî'ül-âhîr sene 1058.

İpekci 'Abdü'l-kâdir Efendi kırkıdan munfaşıl iken Mağnisa kâdîsi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Κuzât-ı Şofya

'İşî Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de Şofya kâdîsi bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Hâmîdî Mehemmed Efendi Çorlı [95^b] Medresesi müderrisi iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu Gümölcine'ye naql olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1051.

Ece Ya'küb Efendi Siyâvuş Paşa Sulţânı Medresesi müderrisi iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1052.

Sincâr Mu'izzü'd-dîn Mehemmed Efendi Rümîli kuzâtından iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu Filibe kazâsına naql olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1053.

Κara Süleymân Efendi Saķız'dan ma'zül iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu Filibe'ye naql olındı. Fî-Cumâde'l-âhîre sene 1054.

Sincâr Mu'izzü'd-dîn Mehemmed Efendi Filibe kâdîsi iken şâniyen Şofya'ya naql olunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1055.

Hâfîz Kudsî¹ Seyyid Aḫmed Efendi Bosna'dan ma'zül iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Cumâde'l-ülâ sene 1056.

Dervîş Efendi-zâde Mehemmed Efendi Çorlı Medresesi müderrisi iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Şa'bân sene 1057.

Bağdâdî Aḫmed Efendi Burusa'da Murâdiyye Medresesi müderrisi iken Şofya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1058.

Hâfîz Yûsuf Efendi Çorlı Medresesi müderrisi iken Şofya kâdîsi olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulţân Mehemmed Hânî vâķi' oldu.

1 S 101b.

Κuzât-ı Belğrad

Mu'îd Aḥmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Belğrad kâdîsi bulunup ba'dehu şâniyen Anaṭolî şadrına naql olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1049.

Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi Saḳız kâdîsi iken Belğrad kazâsına naql olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1053.

Hâşimî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi Şaḥn Medresesi müderrisi iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Cumâde'l-âḥire sene 1054.

Başmaḳcı-zâde Meḥemmed Efendi İbşala kazâsından munfaşıl iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu Edrine'ye naql olındı. Fî 12¹ Cumâde'l-ülâ sene 1055.

Şarı Mu'îd² Muştafâ Efendi Rodos'dan ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-âḥir sene 1056.

Bosnevî Süleymân Efendi Trablus-ı Şâm'dan ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şa'bân sene 1057.

Nevâlî-zâde Maḥmûd Efendi Saḳız'dan ma'zül iken Belğrad kâdîsi olup ba'dehu Bosna'ya naql olındı. Fî-Muḥarrem 1058.

İbrâhîm Efendi kuzâtdan iken Belğrad kâdîsi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Κuzât-ı Bosna

Hâfız Kudsî Seyyid Aḥmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Bosna kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1051.

Ḥandân Efendi Şaḥn Medresesi müderrisi iken Bosna kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Şafer sene 1053.

Kâmetî-zâde Meḥemmed Efendi Kadirğa Limanı Medresesi müderrisi iken Bosna kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı³. Fî-Receb sene 1055.

'Abdü'l-vehhâb-zâde Aḥmed Efendi Kadirğa Limanı Medresesi müderrisi iken Bosna kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 17 Receb sene 1056.

1 12 H: -S.

2 Mu'îd H: Mu'îd-zâde S.

3 'azl olındı H: ma'zül oldı S.

‘Arab İmâm-zâde Hâsan Efendi Ca‘fer Ağa Medresesi müderrisi iken Bosna kâdîsi olup ba‘dehu ‘azl olındı. Fî-Muḥarrem 1058.

Nevâlî-zâde Maḥmûd Efendi Belğrad kâdîsi iken Bosna’ya naql olunup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân Meḥemmed Hânî vâkı‘ oldı.

Ḳuzât-ı Saḳız

Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî’de Saḳız kâdîsi bulunup ba‘dehu Belğrad’a naql olındı. Fî 16 Zî’l-ka‘de sene 1049.

Hüseyn Efendi Saḳız kâdîsi olup [96^a] ‘azl olındı. Fî-Şa‘bân sene 1052.

Nevâlî-zâde Maḥmûd Efendi Burusa’da Ğâzî Hudâvendigâr Medresesi müderrisi iken Saḳız kâdîsi olup ba‘dehu ma‘zûl oldı. Fî-Muḥarrem sene 1053.

Hevâyî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi Kılıç ‘Alî Paşa Medresesi müderrisi iken Saḳız kâdîsi olup ba‘dehu ‘azl olındı. Fî-Şafer sene 1054.

Pirlepeli-zâde Aḥmed Efendi Trablus-ı Şâm’dan ma‘zûl iken Saḳız kâdîsi olup ba‘dehu ‘azl olındı. Fî-Cumâde’l-ülâ sene 1055.

Hüsrev Paşa İmâmı Muştafâ Efendi¹ Ḳonya’dan ma‘zûl iken Saḳız kâdîsi olup ba‘dehu ma‘zûl oldı. Fî-Zî’l-ḥicce sene 1055.

Başmaḳcı-zâde Nûḥ Efendi Tuna yalısında Ḥarâm kâdîsi iken Saḳız’a naql olunup ba‘dehu ma‘zûl oldı. Fî 24 Cumâde’l-âḥire² sene 1057.

Nefes-zâde Muştafâ Efendi ‘Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi müderrisi iken Saḳız kâdîsi olup ba‘dehu ‘azl olındı. Fî-Cumâde’l-ülâ sene 1058.

Ḳızıklı Meḥemmed Efendi maḥrûsa-i Burusa’da Ğâzî Hudâvendigâr Medresesi müderrisi iken Saḳız kâdîsi olup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân Meḥemmed Hânî vâkı‘ oldı.

Ḳuzât-ı Erzenü’r-rûm

İbrâhîm Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Hânî’de Erzenü’r-rûm kâdîsi bulunup ba‘dehu ma‘zûl oldı. Fî-Receb sene 1050.

1 S 102a.

2 Cumâde’l-âḥire H: Rebî’ül-âḥir S.

Seyyid Şâlih Efendi Erzenü'r-rüm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1053.

Emîr Hasan-zâde Aḥmed Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Ḳadriyye Medresesi müderrisi iken Erzenü'r-rüm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Receb sene 1054.

Mançıkî Birâderi Meḥemmed Efendi Erzenü'r-rüm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 22 Rebî'ül-âḥir sene 1056.

Seyyid Şâlih Efendi şâniyen Erzenü'r-rüm kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 24 Rebî'ül-âḥir sene 1057.

Ramazân Efendi Küçükçekmece'de 'Abdü's-selâm Medresesi müderrisi iken Erzenü'r-rüm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 9 Rebî'ül-âḥir sene 1058.

Aḥmed Paşa İmâmı 'Ömer Efendi Amâsiyye müderrislerinden iken Erzenü'r-rüm kâdîsi olup ba'de'l-cülûs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Ṭrablus-ı Şâm

Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Ṭrablus-ı Şâm kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Muḥarrem sene 1050.

Maḥmûd Efendi Ṭrablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1052.

Bosnevî Süleymân Efendi Ṭrablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1054.

Vânî Meḥemmed Efendi Rûm Meḥemmed Paşa Medresesi müderrisi iken Ṭrablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî-Receb sene 1055.

Şâmî Yahyâ Efendi Sa'dî Efendi Medresesi müderrisi iken Ṭrablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Receb sene 1056.

Şâmî Halîl Efendi Şâm-ı cennet-meşâmda me'zûn bi'l-iftâ iken Ṭrablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 24 Rebî'ül-âḥir sene 1057.

Hindî-zâde Ramazân Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Ḥazret-i Emîr Medresesi müderrisi iken Ṭrablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ka'de sene 1057.

Ṭavîl Hasan Efendi Ḳuzâtdan müderrisi iken Ṭrablus-ı Şâm kâdîsi olup ba'de'l-cülûs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Ḳonya

Maḥmūd Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Ḳonya kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1051.

Ḥusrev Paşa İmâmı Muştafâ Efendi Şire'den ma'zül iken Ḳonya kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḥarrem sene 1053. [96^b]

Şâdıḳ-zâde 'Abdu'llâh Efendi Şire'den ma'zül iken Ḳonya kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Receb sene 1054.

Ṭaşkendî-zâde Seyyid Muştafâ Efendi Buḥâriyye Medresesi müderrisi iken Ḳonya kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḥarrem sene 1056.

Dizdâr-zâde Muştafâ Efendi Şaḥn Medresesi müderrisi iken Ḳonya kâdîsi olup¹ ba'dehu 'azl olındı. Fî 24 Rebi'ü'l-âḥir sene 1057.

Menteş-zâde Meḥemmed Efendi Ḳonya kâdîsi olup ba'de'l-cülüs ma'zül oldu. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Mar'aş

Mar'aşî 'Alî Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Mar'aş kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu². Fî-Cumâde'l-âḥire sene 1051.

Ḥalîl Efendi Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-ğurre-i Ramazân sene 1052.

Ḥüseyñ Efendi Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 27 Receb sene 1054.

Ḥalîl Efendi şâniyen Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Şafer sene 1056.

Üñsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi Kütâhiyye'den ma'zül iken Mar'aş kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Zî'l-ḥicce sene 1057.

Ḳaraḳaş Şeyḥ-zâde Muştafâ Efendi Ḳayşeriyye'den ma'zül iken Mar'aş kâdîsi olup ba'de'l-cülüs ma'zül oldu. Fî 19 Receb sene 1058.

1 S 102b.

2 ma'zül oldu H: 'azl olındı S.

Ḳuzât-ı Kütâhiyye

Şerhî Mehemmed Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de Kütâhiyye kâdîsi bulunup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Şevvâl sene 1049.

'Acem 'Abdü'l-ġanî Efendi Ḳayşeriyye'den ma'zül iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḡarrem sene 1051.

Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi Ṭrablus-ı Şâm'dan ma'zül iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Muḡarrem sene 1053.

İdrîs Efendi Şire'den ma'zül iken şâniyen Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1054.

Ya'ḡubca-zâde Maḡmûd Efendi Şofya'dan ma'zül iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu fevt oldu. Fî-Zî'l-ḡa'de sene 1054.

İdrîs Efendi şâlişen Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Receb sene 1055.

Ḥelvâcî-zâde Aḡmed Efendi Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 16 Şevvâl sene 1056.

Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi Edrineḡapusu'nda Mihrümâh Sulţân Medresesi müderrisi iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1057.

Hevâyî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi Saḡız'dan ma'zül iken Kütâhiyye kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1058.

Bosnevî 'Abdu'llâh Efendi Efdâl-zâde Medresesi müderrisi iken Kütâhiyye kâdîsi olup zamânında cülüs-ı hümayün-ı Sulţân Mehemmed Hânî vâḡî' oldu.

Ḳuzât-ı Şire

İdrîs Efendi cülüs-ı hümayün-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de Şire kâdîsi bulunup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî-Şevvâl sene 1049.

Ḥasan Efendi Şire kâdîsi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḡarrem sene 1052.

Muṭî'î Mehemmed Efendi Bosna'dan ma'zül iken Şire kâdîsi olup ba'dehu ma'zül oldu. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1053.

Ḳāḍî Bustân-zâde Şun'ullâh Efendi maḥrûsa-i Burusa'da Monlâ Yegân Medresesi müderrisi iken Şire ḳāḍisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Şafer sene 1054.

Menteş-zâde Aḥmed Efendi Ḳayseriyye'den ma'zül iken Şire ḳāḍisi olup ba'dehu ma'zül oldı. Fî 16 Receb sene 1055.

Seyyid Maḥmûd Efendi Şire ḳāḍisi olup ba'dehu 'azl olındı. [97^a] Fî 18¹ Receb sene 1056.

Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi Filibe'den ma'zül iken Şire ḳazâsı arpa-lık virilüp ba'de'l-cülüs İstanbul ḳazâsına naḳl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Ḳuzât-ı Anḳara

Naḳîb-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi cülüs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Anḳara ḳāḍisi bulunup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1054.²

Emînî Meḥemmed Efendi Lefkoşa'dan ma'zül iken Anḳara ḳāḍisi olup ba'dehu Bağdâd'a naḳl olındı. Fî-Şafer sene 1055.

Ḥamdî-zâde Luṭfu'llâh Efendi Ḳayseriyye'den ma'zül iken Anḳara ḳāḍisi olup ba'de'l-cülüs 'azl olındı. Fî 19 Receb sene 1058.

Zamân-ı Devlet-i Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Olan Ḳırım Ḥânları

Bahâdır Giray ibn Selâmet Giray cülüs-ı hümayûn-ı Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de Ḳırım ḥânı bulunup ba'dehu fevt oldı. Fî-Şa'bân sene 1051.

Meḥemmed Giray ibn Selâmet Giray, birâderi Bahâdır Giray yirine ḥân olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 4 Cumâde'l-ülâ sene 1054.

İslâm Giray ibn Selâmet Giray, birâder-i kihteri Meḥemmed Giray yirine ḥân olup zamânında cülüs-ı hümayûn-ı Sulṭân Meḥemmed Ḥânî³ vâḳi' oldı.

1 18 H: -S.

2 S 103a.

3 Sulṭân Meḥemmed Ḥânî H: -S.

Devlet-i Sulţân İbrâhîm Hânî'de Olan Kapudanlar

Silahdâr Muştafâ Paşa cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de kapudan bulunup ba'dehu Budin eyâleti virildi. Fî 26 Şevvâl sene 1049.

Deli Hüseyn Paşa MıŖ eyâletinden ma'zûl iken şâniyen¹ kapudan olup ba'dehu Özi Qal'ası'na muhâfız ta'yîn olındı. Fî 21 Cumâde'l-ülâ sene 1050.

Siyâvuş Paşa silahdâr-ı hâşşa iken kapudan olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 19 Zî'l-ka'de sene 1051.

Uzun Piyâle tersâne kethüdâsı iken kapudan olup ba'dehu qatl olındı. Fî-Muhtarrem sene 1054.

Ebû Bekr Paşa Rodos begi iken kapudan olup ba'dehu şâniyen Rodos beglerbegliğine naql olındı. Fî 10 Rebi'ül-âhîr sene 1054.

Yûsuf Paşa silahdâr-ı hâşşa-i şehriyârî iken kapudan olup ba'dehu qatl olındı. Fî 4 Zî'l-hicce sene 1055.

Müsâ Paşa kûbbe-nişîn iken kapudan olup ba'dehu Girid cezîresi cenginde şehîd oldı. Fî 15 Zî'l-hicce sene 1056.

Diger Müsâ Paşa defterdârlıktan müteķâ'id iken kapudan olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 12 Cumâde'l-ülâ sene 1057.

Fazlî Paşa silahdâr-ı hâşşa iken Bolı sancağı hâşşısı ta'yîni ile kûbbe-nişîn olduqdan Ŗonra kapudan olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-ğurre-i Zî'l-hicce sene 1057.

'İmâd-zâde Mehemmed Paşa tersâne-i 'âmire kethüdâsı iken kapudan olup ba'dehu qatl olındı. Fî 26 Cumâde'l-ülâ sene 1058.

Voynuq Aşmed Paşa Boğazhişârî'nda muhâfız iken kapudan olup zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân Mehemmed Hânî² vâķi' oldı.

Devlet-i Sulţân İbrâhîm Hânî'de Olan MıŖ Vâlileri

Sulţân-zâde Mehemmed Paşa cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de vâlî-i MıŖ bulunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 11 Cumâde'l-ülâ sene 1050.

1 şâniyen H: -S:

2 Sulţân Mehemmed Hânî H: -S.

Naqqâş Muştafâ Paşa kûbbe-nişin iken MıŖr vâlisi olup ba'dehu 'azl olındı. Fî 9 Receb sene 1052.

Maqqûd Paşa Diyârbekr vâlisi iken MıŖr hükümeti tefvîz olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî 14 Şafer sene 1054.

Eyyûb Paşa kûbbe-nişin iken MıŖr eyâleti virilüp ba'dehu ma'zûl oldı¹. Fî 28 Şafer sene 1056.

Haydar Ağa-zâde Mehemmed Paşa mîr-âhûr-ı kebîr iken MıŖr vâlisi olup ba'dehu 'azl olındı². Fî-Receb sene 1057.

Mostarî Muştafâ Paşa Haleb eyâletinden ma'zûl iken MıŖr vâlisi olup ba'dehu 'azl [97^b] olındı. Fî 23 Zî'l-ka'de sene 1057.

Şerîf Mehemmed Paşa yeñiçeri ağası iken vâlî-i MıŖr olup zamânında cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân Mehemmed Hânî vâkı' oldı.

Ağayân-ı Yeñiçeriyân

Tekeli Muştafâ Ağa cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de yeñiçeri ağası bulunup ba'dehu Erzenü'r-rûm eyâleti tevcîh olındı. Fî 19 Zî'l-ka'de sene 1051.³

Bektaş Ağa sekbânbaşı iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu mütekkâ'id oldı. Fî 11⁴ Rebî'ül-âhîr sene 1053.

Voynuk Ahmed Ağa bustâncıbaşı iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu vezâret ile Boğazhîsârî muhâfazasına ta'yîn olındı. Fî-Muhtarrem sene 1054.

Şâlih Ağa mîr-âhûr-ı kebîr iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu vezâretle kûbbe-nişin oldı. Fî-Rebî'ül-âhîr sene 1054.

Şa'bân Ağa rikâbdâr-ı hâşşa iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Rebî'ül-evvel sene 1055.

Müsâ Ağa sipâhiler ağası iken vezâret ile yeñiçeri ağalığı ihşân olunup ba'dehu defterdâr oldı. Fî 17 Şevvâl sene 1055.

1 ma'zûl oldı H: 'azl olındı S.

2 'azl olındı H: ma'zûl oldı S.

3 S 103b.

4 11 H: 10 S.

Pirinçcioğlu Aḥmed Ağa keḥudâ beg iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu Biğa sancağı virildi. Fî 11 Şafer sene 1056.

Debbâğ Meḥemmed Ağa sipâhiler ağası iken vezâret ile yeñiçeri ağalığına naql olunup ba'dehu Kefe beglerbegiligi virildi. Fî 27 Rebî'ül-âḥir sene 1056.

Ḥammâmcı Meḥemmed Ağa mîr-âḥûr iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Muḥarrem sene 1057.

Debbâğ Meḥemmed Ağa Kefe beglerbegisi olmuş iken şâniyen yeñiçeri ağalığına naql olunup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Cumâde'l-ülâ sene 1057.

Ḥamza Paşa-zâde Meḥemmed Ağa sipâhiler ağası iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu 'azl olındı.¹ Fî-Receb sene 1057.

Seyyid Meḥemmed Ağa şıkk-ı şânî defterdârı iken yeñiçeri ağalığına naql olunup ba'dehu Mıṣır vâlisi oldu. Fî 23 Zî'l-ka'de sene 1057.

Küçük Çâvuş Aḥmed Ağa silahdâr ağası iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu 'azl olındı. Fî-Muḥarrem sene 1058.

Cezâyirli Mûsâ Ağa bustâncıbaşı iken yeñiçeri ağası olup ba'dehu ma'zûl oldu. Fî-Rebî'ül-âḥir sene 1058.

Seyyid Muştafâ Ağa silahdâr ağası iken yeñiçeri ağalığı virilüp zamânında cülûs-ı hümayûn-ı Sulṭân Meḥemmed Ḥânî vâkı' oldu.

1 'azl olındı H: ma'zûl oldu S.

Şıfı'ş-şu'arâ'i ellezîne intekalü ilâ-dâri'l-bekâ fi-hâzihi'd-Devle- ti'l-'Aliyye'

Bu Devlet-i 'Aliyye'de şî'r-âşinâ olup 'ulemâ-yı kirâm ve meşâyih-ı fiḥâm 'idâdında aḥvâlleri keşide-i rişte-i taḥrîr kıılınan kibâr-ı ḥuceste-âşârdan mâ'adâ 'âzim-i dârü'l-ḳarâr olan şu'arâ-yı nâmdâruñ tercemeleridür ki ḥurûf-ı teheccî tertîbi üzere beyân olunur:

Edâyî [İstanbulî Receb]

Edâyî, İstanbulî Receb Efendi'dür. 'Ulemâ-yı 'aşra ḥıdmet ve Monlâ Aḥ-med Efendi'den ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık aḳçe medreseye mevşül ve andan daḥı ma'zül olduğdan soñra ṫarîḳ-ı ḳazâ-ya rızâ virmiş idi. Biñ elli yedi târiḫinde fevt oldu.

Mezbûr ma'ârif-i 'ilmiyye ile meşhûr, Fârsî-dân, ser-bülend-i aḳrân, ḫalîm ü selîm, şâḫib-i zihni müstaḳîm idi. Bu iki beyt nümüne-i güftârındandır:

Nazm

Nâle eyler mâcerâ-yı devrden dülâblar
Gözlerinden ṫurmayup aḳar anuñçün âblar

Âşîḳ isterseñ 'arûs-ı vaşl-ı yâra bir nişân
İki ḳaşlu la'l-i ḫâtemdür o la'l-i nâblar

Âzerî [Bustân-zâde İbrâḫîm]

Âzerî, ıştâbl-ı 'âmire ḫuddâmından Edrinevî Bustân-zâde İbrâḫîm Çelebi'dür. Biñ elli iki senesi ḫuḫûḫında intikâl ve 'âlem-i 'uḳbâya irtiḫâl eyledi. Bu şî'r-i laṫîf güftârındandır:

Nazm [98^a]

Şöyle bârikdür ḫayâlüm kim
Çeng-i Nâḫîd'e târ-ı ma'nâdur

Şîr-i Düldül-süvârdur ṫab'um
Ḳalemüm Zül-fîḳâr-ı ma'nâdur

1 "Devlet-i Aliyye'de (yüce devlette) sonsuzluk yurduna geçenler."

Dil-i deryâ-mişâlem Âzeriyâ
Lücce-rîz-i kenâr-ı ma'nâdur

Âlî [Edrinevî Hüseyn]

Âlî, Edrinevî Hüseyn Efendi'dür. Dergâh-ı 'âlî müteferrihalarından olup biñ elli¹ senesi hilâlinde İstanbul'da fevt oldu.

Şâ'ir-i mezbûr fenn-i inşâda meşhûr idi.

Âşârından müdevven *Münşeat'* ve *Divân-ı* belâgat-üvânı olduğundan mâ'adâ âferîniş-i 'âlemden kendü zamânına gelince Türkî inşâ ile *Tarih* yazmışdur ve inşâ-yı bî-nazîri ve ta'bîr-i dil-pezîr ile *Riyâzu'r-rahme* ve *Ukûdü'l-ukûl* ve *Riyâzü'l-cenne* nâm te'lîf-i laîfleri dahı hâkka ki eşer-i hûb ve cumhûr bey-ninde maqbûl ü mergûbdur. Bu eş'âr-ı âbdâr güftâr-ı dürer-bârlarından in-tihâb olındı:

ez-Kaşâ'id

İlâhî sensin ol dâna-yı râz-ı hâlîk-ı eşyâ
Rumûz-âmûz-ı 'aql u hâlet-efzâ-yı dil-i şeydâ

Fürûğ-envâr-ı şem'-i bezm-i 'işret-hâne-i kudsî
Çerâğ-efrûz-ı tāk-ı hânkâh-ı 'âlem-i balâ

Girih-peyvend-i ebrû-yı cebîni şâhid-i gayret
Nigâh-ı merhamet-bahşâ-yı çeşm-i şûh-ı istiğnâ

Delil-i 'aql-ı her tenhâ-hırâm-ı vâdi-i hayret
Enîs-i cân-ı her 'uzlet-güzîn-i gûşe-i sevdâ

Nevâ-bahşende-i râmîşgerân-ı bezm-i her gülşen
Direm-rîzende-i def-i zer-efşân-ı gül-i ra'nâ

Debistân-ı kademde ol debîr-i Lem-yezel'sin kim
İki harf ile kılduñ on sekiz biñ 'âlemi inşâ

1 S 104a.

Hemîşe vaḥdetü'n zıkrı dilinde süsen-i bâğu'n
Açık nezzâre-i vaşfu'nda çeşm-i nergis-i şehlä

Gehî nâr-ı celâlün şu'lesi aḥcârdan zâhir
Gehî nûr-ı cemâlün pertevi eşcârdan peydâ

Münevver kııl ilâhî dîde-i cānum ola tâ kim
Müşâhid men 'aref âyînesinden şâhid-i ma'nâ¹

Ve lehu

Hâmem ki çemen-güster-i gül-berg-i semendür
Nev-şâh-ı belâğat-şemer-i bâğ-ı süḥandur

Bâğ-ı süḥan ammâ ki her âşüfte nihâli
Şan bir şanem-i cilveger-i gönçe-dehendür

Her lâlesi reşk-âver-i büstân-ı İrem'dür
Her jâlesi dağ-ı ciger-i dürr-i 'Aden'dür

Ṭab'um çemen-i ma'rifete çeşme-i şâfi
Gülzâr-ı me'âniye ḥaṭum tâze-çemendür

Tahrîr-i süḥanda kâlem-i müşg-feşânum
Âhü-yı hırâmân-ı gülistân-ı Ḥoten'dür

ez-Ġazeliyyât

N'ola ḥâmüş olursa ğamze-i dil-cüy-yı istiğnâ
Süḥân-pâşı teğâful güşe-i ebrü-yı istiğnâ

Ezelden ḥâne-zâd-ı Yüsufistân-ı melâḥatdür
'Aceb mi cilvegâh-ı nâz olursa küy-yı istiğnâ

1 Bu beyitten sonra Nuruosmaniye 3453 vr. 107b'de şu beyit yer almaktadır:
Ṭâb-ı mey gül-berg-i ruḥsârın 'araç-rîz eylese
Gülşen-i şâd-âb-ı ḥüsnî şebnem âmiz eylese

O gülşenden niçe gül-çîn-i ümmîd ola himmet kim
Gele her dem meşâmm-ı câna andan bû-yı istiğnâ¹

Ve lehu

Esmez oldı bād-ı gül-rîz-i bahâr-ı iltifât
Nahl-i nev-hîz-i temennâ gül-feşân olmaz mı hîç²

Ve lehu

Ne bilsün çekdügüm peymâne-i hûn-ı ciger zevkın
Elinden her ki yâruñ sâğar-ı zehr-i sitem çekmez
Koyup nûş-ı mey-i la'îni rindân-ı şafâ-pîşe
Ġam-ı bihûde-i sevdâ-yı zülf-i ħam-be-ħam çekmez

Ne deñlü sengsâr-ı ıa'n-ı ağıyar olsa da Âlî
Reh-i âmed-şüd-i cânânenen hergiz kâdem çekmez³

Ve lehu

Nûş itmeseydi bir iki sâğar şarâb-ı nâz
Olmazdı böyle ġamzesi mest-i ħarâb-ı nâz
Bir gün olur mı açıla dest-i niyâz ile
Çekmiş yüzine şâhid-i luġfi niġâb-ı nâz⁴

Ve lehu

Bâğ-ı vaşlından ümîd-i mîve-i kâm eylerüz
Hîç mümkün mi hemân endîşe-i ħâm eylerüz
Çekmeyüp dest-i heves dâmân-ı vaşl-ı yârdan
Virmek Allâh'ın yine bir kerre iġdâm eylerüz⁵

1 H nüshasında bu şiirin yeri deġişmiştir.

2 H nüshasında bu beytin yeri deġişmiştir.

3 H nüshasında bu şiirin yeri deġişmiştir.

4 H nüshasında bu şiirin yeri deġişmiştir.

5 H nüshasında bu beytin ikinci mısraı ile bir sonraki beytin ilk mısraının yerleri karışmıştır.

Olmazuz Âlî gibi gül-çîn-i gülzâr-ı hayâl
Biz hemîşe geşt-i feyz-âbâd-ı ilhâm eylerüz

Ve lehu

Țoğrusı düşmezdi ol serv-i revânum nîm-mest
Şubh-dem âgyâr ile gül-geşt-i gülzâr eylemiş¹

Ve lehu

Ne gûne eylese nev-şâhid-i şafâ cilve
Bu resme âyine-i sînede ğubâr olıcağ²

Ve lehu

Yeter ümmîd-i vişâlûn sirişkin âl itdi
Sirişk-i âline raħm eyle Âlî-i zârûn³

Ve lehu

Geçdi hevâ-yı nağme-i çeng ü rebâbdan
Geçmek müyesser olmadı ammâ şarâbdan⁴

Ve lehu

Hâlimüz bilmem n'olur ol gözleri mekkârdan
Cânımız bir kılca ğaldı zülf-i 'anber-bârdan

Țâli'üm yüz gösterirdi ger nesîm-i şubh-dem
Zülfini ref⁵ eylese bir dem o gül-i ruhsârdan

Yüz çevirmem Hâğ bu kim merdâneyem 'ışkında ben
Hânçer-i nâz u ğadeng-i ğamze-i ğûn-ğ'ârdan⁵

1 H nüshasında bu beytin yeri değışmiştir.

2 H nüshasında bu beytin yeri değışmiştir. S 104b.

3 H nüshasında bu beytin yeri değışmiştir.

4 H nüshasında bu beytin yeri değışmiştir.

5 H nüshasında bu şiirin yeri değışmiştir.

Ve lehu

Sünbülinden biz ta'alluḡ riştesin ḡaḡ' eyledük
Ḳaydımız ne ḡurre-i ḡarrârdan Şimden girü

Gör nice ser-sebz olur Ālî gülistân-ı süḡan
Rište-i kilk-i cevâhir-bârdan Őimden girü

Ve lehu

Döndi gül-gün-ı sirişk ile dide
Câm-ı gevher-nigâr-ı Cemşid'e

Böyle irmez gider mi dest-i emel
Mîve-i naḡl-i bâḡ-ı ümmide

Ve lehu

Perveriş bulsa da ḡurşid-i maḡabbetle hemân
Mîve-i bâḡ-ı heveskâri ḡalur ḡâm yine

Ve lehu

Bilsem ki nice cilve ḡılır Şâhid-i ma'nâ
Āyine-i ḡâḡırda bu yüzden keder olsa

[98^b]**[Ülfeti [İstanbulî Meḡemmed**

Ülfeti, İstanbulî Meḡemmed Ḳelebi'dür. Nev-heves iken biñ elli beş
târiḡinde fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Ol dem ḡubâr-ı ḡamla felek göz mi açdırur
Seyr-i cemâl-i yâra eger ruḡşat istesem

Evcî [İstanbulî Mehemmed]

Evcî, küttâb-ı dîvân-ı sulţâniden İstanbulî Mehemmed Efendi'dür. Biñ elli dört senesi hudûdında intikâl ve 'âlem-i 'uqbâya irtihâl eyledi.

Müretteb *Dîvân-ı* eş'ârı vardır. Bu ebyât andan nümunedârdur:

Nazm

Hemîşe dâmen-i zülf-i dü-tâya yüz sürerüz

Biz ol bahâne ile hâk-i pâya yüz sürerüz

Ümîd-i feyz iderüz dest-i luţf-ı dil-berden

Şehâb güne o baħr-i 'aţâya yüz sürerüz

Semend-i luţfına fitrâk-besteyüz şimdi

Gehî rikâba düşüp gâh pâya yüz sürerüz

Bâkî [Kepenekci-zâde Mehemmed]

Bâkî, İstanbulî Kepenekci-zâde Mehemmed Efendi'dür. Ba'de şahşîlî'l-istî'dâd Ahî-zâde 'Abdül'halîm Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseden ma'zûl olduğdan sonra semt-i kazâyâ 'âzim olmuş idi. Biñ elli yedi târihinde fevt oldu. Bu iki beyt anuñdur:

Nazm

Seyle virdi hâşıl-ı 'ömrüm niçe bir hoş ider

Nil-i eşküñ bir qarârı yok mı tûfân tâ-be-key

Bâkıyâ dil-bersüz âdem bâğ-ı dehri n'eylesün

Böyle bihûde temâşâ-yı gülistân tâ-be-key

Ĥabîbî [Bosnevî Ĥabîb Dede]

Ĥabîbî, Bosnevî Ĥabîb Dede'dür. Sâlik-i tarîk-ı Mevlevî olmuş idi. Biñ elli üç senesi hudûdında İstanbul'da vefât eyledi. Bu beyt güftârındandır:

Beyt

Binâ-yı cısr-i gerdün dest-i hikmetle örülmişdür
Sipihrüñ haymesi cüy-ı fenâ üzre kurulmuşdur

Re'fetî [İstanbulî 'Abdu'llâh]

Re'fetî, İstanbulî 'Abdu'llâh Çelebi'dür. Tâze vü nev-heves iken biñ elli yedi târihinde fevt oldu. Bu şi'r anuñdur:

Nazm

Mümkün mi gönül Kûh-ken'ün yirini tutmak
Bir kerre su'al eyleye kuhsâr ne söyler

Ahvâlümü 'arz eyle dimişdüm o perîye
Gelsün görelüm bād-ı hoş-âşâr ne söyler

Gülşende figân eylemede bülbülü gördüm
Bilmem ki aña gönçe-i gülzâr ne söyler

Rezmî [Bahâdır Giray]

Rezmî, Bahâdır Giray ibn Selâmet Giray. Qırım hânı iken biñ on toquz Rebî'ül-evvel'inde vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyleyen Selâmet Giray'ın ferzend-i mihter-i hıredmendidir. Biñ kırk yedi Şafer'inde 'İnâyet Giray yirine Qırım hânı olmuş idi. Elli bir Şevvâl'inde dâr-ı fenâdan güzër ve 'âlem-i 'uqbâya sefer eyledikde maḥlûl olan Qırım hânligi birâder-i kihteri Meḥammed Giray'a erzânî görildi.

Mezbûr ma'arif ile meşhûr, hoş-şoḥbet, merd-i şâhib-ṭabî'at idi.

Âşârından¹ müretteb *Dîvân*-ı eş'arı vardır. Bu ebyât andan nümunedârdur:

Şi'r

Bu çarḥ-ı sifle-perver ehl-i ṭab'a cüd göstermez
Metâ'-ı ma'rifet güyâ ziyândur sūd göstermez [99^a]

1 S 105a.

Çeker bir perde dâ'im dîde-i hasret nigâh üzre
Ruh-ı cânâna baqsam eşk-i hûn-âlüd göstermez

Olup seng-i havâdişden şikest âyine-i tab'um
Murâdum üzre rûzî şâhid-i maşşûd göstermez

N'ola âteş-eşer olsa sevâd-ı şî'ri Rezmî'nün
Derûnı hâne-i âteşdür ammâ dûd göstermez¹

Ve lehu

Haţ-ı ser-sebzi'nün üstinde ider per zülfün
Çemen üstinde biten sünbüle beñzer zülfün

Baş kaldurdu yüze çıkdı sipâh-ı haţtuñ
Fitne vehmiyle düşüp raşeye ditrer zülfün

Şağınur ol gül-i ruhsârı eser yellerden
Şanma taħrîk-i şabâdan yüzün örter zülfün

Zekâyî [Kıbrısî Meħemmed]

Zekâyî, Kıbrısî Meħemmed Efendi'dür. Tarîk-ı 'ilmîye 'azîmet ve kibâruñ birinden iħrâz-ı şeref-i müâzemet eyleyüp ba'de tekmîli'l-medâris kırk aççe medreseden ma'zûl olduğdan sonra tarîk-ı kazâyâ râzî ve Anaţolı kalem-revinde birkaç manşiba kâđi olmuş idi. Biñ elli sekiz senesi evâ'ilinde fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Görüben hûsn-i dil-ârâsını o dildâruñ
Zülfî sevdâsına düşdüñse zihî tûl-i emel

Sâmî [Sipâhî Muştafâ]

Sâmî, İstanbulî Sipâhî Muştafâ Beg'dür. Biñ elli beş târiħinde İstanbul'da fevt oldu.

1 S nüshasında bu şiir yoktur.

Ma'ârif-âşinâ idi. Bir müddet kîmyâgerlige heves eyleyüp haylî mâl telef itmişdür.

Âşârından fenn-i mezbûrda risâlesi olduğundan mâ'adâ müretteb ü mükemmel *Dîvân*-ı eş'ârı vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

ez-**Kaşâ'id**

Feyz-bağış-ı kâ'inât olmuş yüzinden nûr açar
Şöyle beñzer çeşme-i hürşid-enverdür gelen

Ve lehu

Yıldızı düşse 'aceb mi düşmen-i bed-ahterüñ
Nâmınıñ şit u şadâsı çarhı lertzân eyledi

ez-**Gazeliyyât**

Libâsı n'eyler ölince tenäsüb-i a'zâ
Yirinde dil-berüñ esbâb-ı hüsni ser-tâ-pâ

Ve lehu

Cümle bir barmağına degmez anuñ
Pençe-i âftâb-ı 'âlem-tâb

Sâmiyâ 'âlemi süzüp gördüm
Bulmadum la'li gibi bâde-i nâb

Ve lehu

Dün itdi pîr-i muğân duhter-i rezi ikrâr
Yine faķîre anuñ va'de-i kerîmesi var

Ve lehu

Vurgunların görünce ol âfet bilür hemân
Allâh nice nişânlar ol ebrû-kemânı gör

Ve lehu

Gözine çekmege dil hâk-i pâyuñdan ğubâr ister
Kıparmak hayli müşkildür muhaşşal rûzgâr ister

Ve lehu

Tâ şarmayınca sîne-i mecrûha seni
Sâmî-i haste-hâtıra gelmez şifâ-yı şadr

Ve lehu

Şol deñlü emn geldi ğam-ı rûzgârdan
Gelmez bu demde hâtırina kimsenüñ ğubâr

Ve lehu

Şeh-levendâne güzelsin sîne-çâk olsañ n'ola
Ġâyet açmışdur seni çâk-i girîbanuñ senüñ

Ve lehu

Gerçi baħş eylerdi her dem yâd olıñduķca femüñ
Başılıp âħir nigâra naķşı çıķdı hâtemüñ

Ve lehu

Ġalâş olmaz aña çok fikr sarķıtdum ben ey Sâmî
Düşürdüm göñlümi çâh-ı zenaħdânına cânânuñ

Ve lehu

Ġayli fettândur egerçi ki o haţı-ı müşkîn
Başlı bir fitnedür ammâ ki o zülf-i pür-çin

Ve lehu

Egerçi yir idindi hañçer-i tizüñ miyânuñda
Degül ammâ berâber tiĝ-ı hûn-rizüñle yanuñda

‘Aceb midür ‘aşâyı ‘aşık-ı bî-dillere dikse
Görür kim hâk-i pâyin âsitân-ı dilsitânuñd

Ve lehu

Ṭutuşdurdı aña cân nağdini dün gice meclisde
‘Aceb teslîmi var pervânenüñ şem‘-i şebistâna

Ve lehu

N’ola ger uğrasa ğam-hâneye oldukça mestâne
Ne var ben hâki teşrif eylese düştükçe cânâne
Nice eglensün ey Sâmi gönül bazar-ı ‘âlemde
Çekildi kalmadı bade sürüldi gitdi peymâne

Ve lehu

Vefası yok ne borc anuñ cefâsın çekmek ey Sâmi
Ne virdi âlimüz bilsem felek erbâb-ı ‘irfâna

Ve lehu

Râygân bulmaz o zülf-i sipehün bir kılinı
Ne belâlar çeker anı kıparınca şâne¹
Şâyed ey şüh-ı cihân-arâda bir fitne kıopa
Şâne tolaşmasun o zülf-i ‘abîr-efşâna [99^b]

Ve lehu

Bu çeşmüm çeşmesârınuñ ‘aceb hünin aķar yaşı
Meger var ise ol ‘aynuñ ciĝer dâĝındadur yaşı

Ve lehu

Şurâhîyi şikest itdi zamâne badeyi rîzân
Kırıp dökdi yine esbâb-ı ‘ış-i bezm-i rindânı

1 S 105b.

Ve lehu

Ne mümkindür melek-ğüsün yanında göstere kendin
Kaçardı şürete gelmezdi görse sen büt-i Çin'i

Çekindügi budur dâ'im anı gördükce Sâmi'nün
Cihânı hâk-i pâyuñla görür çeşm-i cihân-binî

Ve lehu

Ne âdemler helâk eyler şorulmaz
Şehîd olanların yokdur hisâbı

Sehmî [Burusevî Aḥmed]

Sehmî, Burusevî Aḥmed Çelebi'dür. Bin elli beş senesi ḥudûdında fevt oldı.
Müretteb *Divân*-ı eş'arı vardır. Bu ebyât güftârındandır:

ez-Ḳaşâ'id

Nesîm-i nev-bahârı başlayup taḥrike eşcâr
Çıkartdı başdan ebkâr-ı tarab-cüyân-ı ezhârı

ez-Ġazeliyyât

Âsâr-ı bahâr irdi diyü gül güle düşdi
Zevḳ-ı nağam-ı bezm-i çemen bülbüle düşdi

Yüz urmağ ile sāye-şifat ḥâke benefşe
Da'vâ-yı ser-i zülf-i bütân müşkile düşdi

Beñzer ki şabâ turre-i dildâra el urmuş
Âfağa küsuf oldı diyü ḡulgule düşdi

Âvâre gönül dâm-ı ser-i zülfi esîri
Burc-ı şerefi aḥterinün sünbüle düşdi

Sehmî göreli ḥâl-i siyeh zîr-i lebinde
Germ-i taleb-i haste-dilân fülûle düşdi

Şānī [Eyyübī Muştafâ]

Şānī, Eyyübī Muştafâ Efendi'dür. Kāra Mūsā Efendi'den mülāzım ve rāh-ı tedrīse 'āzım olup ba'de tekmilī'l-medāris kırık aççe medreseden ma'zül iken biñ elli yedi tārīhinde fevt oldu. Bu iki beyt anuñdur:

Nazm

Yalınız āşüfte-i turreñ şabā mıdır senün
Dağıdup 'aklın perişān eylemiş sünbül dağı
Benden artuğ 'āşık-ı şeydā geçer ey dil-rübā
Nağme-i güftār-ı gevher-bārına bülbül dağı

Şabrī [Seyyid Meħemmed]

Şabrī, zümre-i kuzāt-ı sütüde-şifātdan olup tercemesi Riyāzī Efendi'nün *Tezkiretü's-şu'arā'sında* mas'tūr ve biñ sekiz tārīhinde cısr-i fenādan 'ubūr eyleyen 'İlmī Aħmed Efendi merħūmuñ ferzend-i ercmeni ve maħdüm-ı hıredmeni Seyyid Meħemmed Efendi'dür. Ba'de taħşilī'l-isti'dād Şeyhü'l-İslām Yaħyā Efendi'den mülāzemetle ber-murād olup devr-i merātib iderek kırık aççe medreseden ma'zül olduğdan şoñra sālīk-i meslek-i kaza ve mālīk-i ezimme-i ħüküm ü imzā olmağla Rümilī kalem-revinde ba'z-ı kaşabātda müteşaddī-i icrā-yı aħkām-ı şer'iyye olmuş idi. Biñ elli beş senesi ħilālinde dār-ı fenādan rıħlet ve 'ālem-i bākīye 'azimet eyleyüp Edrinekapusı ħāricinde Emīr-i Buħārī Zāviyesi civārında defn olındı.

Merħüm-ı merķüm ma'ārif-i 'ilmiyye ile ma'lüm, hoş-şoħbet, kābil-i üns ü ülfet idi.

Āşārından müretteb ü mükemmel *Divān-ı eş'arı* vardır. Bu ebyāt nuħbe-i güftār-ı dürer-bārıdır:

ez-Ķaşā'id-i Ķalemiyye

Bāreka'llāh zihī sālīk-i vādī-i şenā
'Anberīn ħırķasıdır nūr-ı sıyeh ser-tā-pā
Ne kalem 'ārif-i bi'llāh-ı Mesīħā-enfās
Ki şeb-i 'ālem-i endişeyi eyler ihyā

Sāyesi z̄ulmet-i ser-çeşme-i Hızr olsa n'ola
Gezdügi yirde ider āb-ı hayātı icrā

Sürme-i nūr-ı siyehdür ki virür hāk-i rehi
Dīde-i şahid-i pür-şive-i ma'nāya cilā

Ve lehu

Ḳayd-ı āb u dāne ser-gerdān ider dā'im beni
Dögünürsem taş ile n'ola mişāl-i āsyāb

Bağrumuñ yağın eritdi āteş-i cevri-i felek
Bir çerāğ ile beni ey mäh-ı hürşid-intisāb¹

Mīve-i dil-keş yirine ber vire naḥl-i ümīd
Ebr-i luḫfuñ ravza-i ümmīdüme virseydi āb [100*]

Cevher-i ferd ise ey Şabrī n'ola her bir sözüüm
İtdi genc-i vāridāt-ı gaybdan dil intihāb

Ve lehu

Bu demde Yūsuf-ı iḳbāl-i devrān kār-fermādur
Bu demde çeşm-i Ya'ḳüb-ı temennā nūr-peymādur

Zihī hürşid-i nev-rüz-ı süḫan kim pertev-i ḫükmi
Hevā-yı dāniş-efrüz-ı şehāb-ı cehl-fersādur

Olup şām-ı ğarībān-ı recā zıll-ı hümā-yı baḫt
Yine meh-tāb-ı devlet rüy-ı ḫālī'den hüveydādur

Yine toğdı günü encüm-şümārān-ı şeb-i ye'sün
Yine şubḫ-ı kerem hürşid-i himmet feyz-baḫşādur

Ve lehu

Bāreka'llāh ey Niżāmü'l-mülk-i devri-i rüzġār
Dest-i iḳbālündedür ser-rişte-i tedbīr-kār

Zevrağ-ı iğbâlüne dâ'im müsâ'iddür senün
Bağr-i devletde nesim-i şubh-ı 'avn-i Kirdigâr

Olsa lâyıķ zib-i gūş-ı şâhid-i hüsn-i kabûl
Kim bulunmaz nazm-ı Şabri gibi dürr-i şâhvâr

Ve lehu

Hağğ-ı ruğun tâze tırâş itdi yâr
Geçdi kılıcdan fiten-i rûzgâr

Ve lehu

Çıkdı bir günlük yol istikbâline sultân-ı şubh
Zerreler tursun mı mihr-i 'âlem-ârâdur gelen

Eyle pây-endâz ey Şabri kumâş-ı nazmuñı
Hüsrev-i endişe rağş-ı mülk-i ma'nâdur gelen

Ve lehu

Yine bād-ı bahārī sâye şaldı gülsitân üzre
Döküldi zülf-i müşkîn şanki ruhsâr-ı bütân üzre

Şafâ-yı bād-ı nev-rüz ile bülbül başlayup şavta
Nevâ itdi şabâdan nağş-ı bâğ gülsitân üzre

Zihî ser-çeşme-i fazl u me'ânî kim ider cārî
Dil-i dānāsı âb-ı hikmeti mülk-i beyân üzre

Cihānda fitne üzre fitne olmaz devr-i 'adlinde
Meger düşmiş ola zülf-i siyeh hağğ-ı bütân üzre

Cihān şarşılmayaydı tünd-bād-ı hışm-ı qahrından
Qalurdı gerd-i fitne dāmen-i âhir zamān üzre

Kaşîdem bir gülistân-ı neşâ-ı engîz-i dil-keşdür
Bu cân-perver gâzel âb-ı revândur gülsitân üzre

Hayâl-i la'li cây idince çeşm-i hûn-feşân üzre
Biri birine girdi kirpigüm kıan oldu kıan üzre

Ve lehu

Te'âlâ'llâh zihî rahş-ı şabâ seyr-i Süleymânî
Ki âna şubh-ı nuşretdür şabâhu'l-ğayr-pîşânî

Zihî rahş-ı sebük-pey kim ğubâr-ı cünbiş-i gerdi
Çeker çeşm-i ğazâl-i âftâba kuhl-i ğayrânî

Şitâbı şöyle kim süzen güzâr idince vâlâdan
Murâd itse geçerdî atlas-ı gerdün-ı gerdânî

O gül-gün-ı ziyâ-güster ki mânend-i kümeyt mey
Hırâm itdükce dillerde kıomaz âlâm-ı devrânî

Ben ol ressâm-ı taşvîr-âferîn-i sihr-i'câzum
Ki itseydüm eger tarh-ı şuverde ğâme-cünbânî

Ser-i müy-ı ğayâle nakş iderdüm esb-i cädüyî
Nigâh-ı çeşm-i dil-ber tayy idince râh-ı müjgânî

Ve lehu

Ne nakşdur bu ki ressâm-ı şun'-ı Yezdânî
Şu resme bağladı kim 'âlem oldu ğayrânî

Ne nakş olur buña biñ yıl çalıssa resm idemez
Zemîn-i medhîne kim berg-i luftını Mânî

Esüp şabâ-yı 'inâyet teneffüs itdi cihân
Hevâ-yı germ-i sitem şıkmış iken insânî

Gelürse şimdi gelür çeşme-i recâ-yı dile
Terâzû-yı felegüñ âb-ı luţf u ihsânı

Hüceste 'âlim-i fetvâ ki¹ kaçrece gelmez
Yem-i 'ulûmına nisbet muhîţ-i burhânı

Güzel sürer reh-i ma'nâya eblağ-ı kilki
Müsellem ancak aña şive-i kalem-rânı

Anuñla hem-per olur mı sipîhr-i ma'nâda
Egerçi İbn Melek itdi bâl-i cünbânı

Sipâh-ı hâme hadeng-i hünerle feth eyler
Sevâd-ı müşkilini sürmeden Tatar Hânı

Bırakma bendeñi gözden ne deñlü kaçre isem
Zemîn-i hayrete şalma bu dürr-i ğalţânı

Bu tekyegâhda ol kim çerâğ-ı hâşşuñdur
Nuğûd-ı himmete kim görmez anı erzânı²

ez-Ġazeliyyât

Tire-râh-ı ğamda qalmaz sâlik-i 'ışk-ı Hudâ
Her şerâr-ı düd-ı dil bir şeb-çerâğ olur aña

Cünbiş-i baħr-i havâdiş itse nüh fülki şikest
Taħta-i mey-hânededen ayrılmaz erbâb-ı hevâ [100^b]

Hakk idüp taşhîh idince yañlışın üstâd-ı 'ışk
Hiç qalır mı nüşha-i hâţırda ħarf-i mâşivâ

Ve lehu

Dükânın açmadı ol cevherî-i nâz baña
Müsâ'id olmadı ser-mâye-i niyâz baña

1 ki S: -H.

2 S 106b.

Ûo eylesün kafes-i tende murğ-ı zârı
Tenezzül eyleye şâyed o şâhbâz baña

Ve lehu

Zevrak-ı şahbâda şanmañ kim şikest oldu habâb
Rûzgâra yelkenin aldurdu keştî-i şarâb

Fülk-i gamla bahr-i 'ışık içre hevânuñ n'idügin
Ebr-i zülfinde bilür cânâ dil-i pür-iztîrâb

Ve lehu

Ûutdı çarh-ı câma yâķût-ı lebin ol âftâb
Ûaţreler şanmañ döküldi rîze-i yâķût-ı nâb

Ûusrev-i şevka habâbıyla kümeýt-i câm-ı âl
Bir siper-beste yedekdür çekdi rind-i neşve-yâb

Mâni' olduñ hücre-i fânüsdan çıķmadı şem'
Döndi gitdi ey şabâ pervâne-i pür-iztîrâb

Ve lehu

Şabrî o çeşme-i keremüñ âb-ı himmeti
Ûaşr-ı ümîd-i hâţır-ı yârâna çıķdı hep

Ve lehu

Ey şahne ayak başma aña bî-edebâne
Cem tahtı imiş tahta-i vîrân-ı harâbât

Ve lehu

Zâhidüñ ağızına bir câmla ur mühr-i süküt
İtmek isterse gelüp meclise rindân ile bahş

Söz kesilsün dir iseñ tîg-ı zebân çek Şabrî
Niçe bir düşmen-i ħar-ıtab'-ı kem-iz'ân ile baĥş

Ve lehu

Ĥadeng-i cevridür eşküm firāvân olmaġa bā'is
Beli bārân olur cûlarda tuġyân olmaġa bā'is

Güzer itmek diler baĥr-i dil-i pür-cüş-ı 'aşıkda
Budur hep ħaçer-i ser-tizi 'uryân olmaġa bā'is

O şāhuñ ferş-i rāhın la'l-i ter itmek diler Şabrî
Budur yolında çeşmüm gevher-efşân olmaġa bā'is

Ve lehu

Baĥt olsa sâķi-i ħum-ı mey-ĥâne-i ümîd
Yine tehî deger bize peymâne-i ümîd

Dil murġı seng-i ġamla ki andan remîdedür
Bir daĥı itmez āru-yı lâne-i ümîd

Şabrî ne hâşıl eyleye bārân-ı eşk ile
Bu şürezâr-ı ġamda bize dâne-i ümîd

Ve lehu

Şevķ her yirde bulunmaz dil-i dānāda olur
Şeb-çerāġı arama cûyda deryāda olur

'Işk tursun ķo mecāzî ise de göñlüñde
Āb-ı engür ħum içre tıraraķ bāde olur

Ve lehu

Ne burcuñ māhısın pertev-perest-i t'al'atüñ kimdür
Ne bezmün şem'isün pervâne-i bî-tāķatüñ kimdür

Kimüñle leb-be-leb zânû-be-zânûsın şafâlara
Sebûveş hem-nişinûñ cāmveş hem-şoĥbetüñ kimdür

Maķāmın bilsek ehl-i şevķden kim tıtdı Şabrî'nüñ
'Aceb şimdi terennüm-rîz-i bezm-i midĥatüñ kimdür

Ve lehu

Duĥân-ı dil ki seĥâb-ı hevâ-yı dil-berdür
Hemîşe mâni'-i mihr ü vefâ-yı dil-berdür

Nücüm-ı eşkümi rüy-ı zemîne böyle şalan
Hırâm-ı naĥl-i kıyâmet-nümâ-yı dil-berdür

'Aceb ki seyl-i sirişkûñ getürdüĝi her dem
Każâ-yı sîneye seng-i cefâ-yı dil-berdür

Bu rüzgârda Şabrî başılmaz aĝyâra
Ne deñlü ĥâk ise dil ĥâk-i pâ-yı dil-berdür

Ve lehu

Felekde şübĥa-i câm-ı şafâya el mi deĝer
Ĥisâb-ı naķd-i ĝam-ı dil-rübâya el mi deĝer

Ümîd-i mâye-i 'iş itme câm-ı mihri görüp
Hiç ol piyâle-i âteş-nümâya el mi deĝer

Hemîşe zevraķ-ı mey çekmedür işüm Şabrî
Sefine-i ĝazel-i dil-ĝüşâya el mi deĝer

Ve lehu

Âdem bu bezm-i devr-i dil-ârâya bir gelür
Bil ķadr-i 'ömrüñi kişi dünyâya bir gelür

Dünyâ için vücûduñı şarf itme yok yire
Nağd-i hayât merdüm-i dānāya bir gelür¹

Ey yār hıfz it anı meded bād-ı gūşşadan
Şem' -i ümîd bezm-i temennāya bir gelür

Şabrî sefine-i sühanum gibi hāşılı
Fülk-i hayāl sāhil-i ma'nāya bir gelür

Ve lehu

Süz-ı hicrānuñla dil bir rişteye döndi didüm
Bir zamān barmağına tıladı anı ol nigār

Ve lehu

'Alemin şāh-ı seher kim ser-i kuhsāra diker
Dil-i mehcūr gözini reh-güzer-i yāra diker

Nīze-i bār-keş-i miḥnetini Rüstem-i 'ışk
Dikmez illā ki dil-i 'āşık-ı gām-h'āra diker [101^a]

Bāğ-ı dilden kıparup naḥl-i hayāli Şabrî
Bāğbān-ı kılemüm gülşen-i eş'āra diker

Ve lehu

Tāc-ı Edhem 'arz ider aña ḥabāb-ı cām-ı 'ışk
Şol kışi kim baş açık mestāne-i tevḥîd olur

Ve lehu

Bir gün nesim-i 'atıfet-i Kırdigār eser
Fülk-i dile müsā'id olan rüzgār eser

1 S 107a.

Güller çemende secde-i şükr itdiler meger
Gülzâr bād-ı kıble-i iqbāl-i yâr eser

Ve lehu

Şem' sūzân lâle giryân gönçe hūn-âlūdedür
Var mı bir dil kim belâ-yı dehrden âsüdedür

Çıkılmaz oldu naķş-ı ümmîdüm murād üzre benüm
Hâtem-i baħt-ı siyâhum var ise fersüdedür

Ve lehu

Kerem bu teşne-dile la'l-i yârdan gelmez
Zülâl-i merħamet ol çeşmesârdan gelmez

Şabâdan itme gönül hâk-i pâyını ümmîd
Bu deñlü luţf u kerem rûzgârdan gelmez

Ve lehu

Çıkılmaz kenâre ğavţa-zen-i baħr-i 'ıķķ-ı yâr
Eyler kişiyi keşmekeş-i mevc-i ğam helâk

Engüştüm ile hāmemi Şabrî gören şanur
Şarıldı naħl-i gülşen-i ma'nâya şâh-ı tāk

Ve lehu

Şimdi bağlanmadı dil zülfine yāruñ Şabrî
Eski dīvânelerindendür o miskîn bunuñ

Ve lehu

Hâtır-ı virânı yapmaz ol büt-i peymân-güsil
Hâk-i küyın ser-be-ser âb-ı sirişkümitse gil

Çor mı devrân birbiriyle itmege def'-i ğubâr
Şiše-i sâ'at gibi bir yire gelse iki dil

Râm olur elbette Şabrî saña dil-ber ğam degül
Ol gözi şehbâzı sen şimden girü destüñde bil

Ve lehu

Şabrî felekde tâli'imüz yâr olaydı ger
Ol mâh olurdu şâhid-i kâşanemüz bizüm

Ve lehu

Figân itdükce vardı h'âb-ı nâza ol perî-zâdum
Ne özge kışşadur efsâne oldu aña feryâdum

Ve lehu

Mümkin mi câm-ı 'ışk ile mestâne olmayam
Çâbil midür görem seni divâne olmayam

Bir şem'-i dil-firûz-ı melâhat mi var ki ben
Yanup yağılmayam aña pervâne olmayam

Şabrî gibi revâ mı geçem nûş-ı bâdeden
Şâ'ir olam da nâzûk ü rindâne olmayam

Ve lehu

Eger gül-berg-i terden olsa na'l-i eşheb-i nâzı
Yolında her şeh-i hüsnün vücûdum hâk-i râh itmem

Ve lehu

Çopmaz ol ser-keş nihâl-i nâzdan berg-i vefâ
Virse âhum şarşarı rûz-ı kıyâmetden nişân

Ve lehu

Âsyâb-ı 'ışka düşdüm dâne-i hâlün görüp
Şöyle mağv oldum ki bilmem şimdi kendüm n'idügin

Ve lehu

Dil dâ'ireveş sille-ğor-ı dest-i ğamdur
 Ey zülfi siyeh hâşılı feryâd elüнден
 Sâķī-i sühansın şunılır 'äleme Şabrī
 Peymâne-i¹ pür-feyz-i Hudâ-dâd elüнден

Ve lehu

'İşķuñ şarâbıdur konılan sāğar-ı dile
 Mihrüündür âb u tâb viren gevher-i dile
 Târ-ı şu'â'-ı cām ile sâķī açar anı
 Kūfl-i ğam urduğınca zamâne der-i dile

Ve lehu

Eyyâm-ı ğamuında şalınup baħr-i cefâya
 Baş urdı yine fülk-i dil emvâc-ı belâya

Ve lehu

Dihķân-ı felek murğ-ı dili seng-i sitemle
 Uğratmadı hırmengeh-i ümmîd-i recâya

Ve lehu

Çıkup bād-ı havâdiş karşılar zevraķçe-i cāmı
 Çeküp erbâb-ı ğam 'azm-i kenâr-ı işret itdükçe

Ve lehu

Murğ-ı cân-ı 'aşıkı almaķda biñ nâz eylese
 Ol melek effâk-i istiğnâda pervâz eylese²

Ve lehu

Ol seng-dile süz-ı dilümden ğaber eyle
 Ey âh-ı ğazînum eşer eyle eşer eyle

1 Peymâne-i S: Peymân-ı H.

2 S 107b.

Tuḥm-ı emelüm şüresitân-ı ğama düşdi
Yâ Rab nem-i luṭfuñla anı sebz ü ter eyle

Bir başka şafâ vir yine kaçır-ı ğama ey dil
Her didemi fevvâre-i hûn-ı ciger eyle

Sen gevher-i kân-ı dil ü ben baḥr-i temennâ
Gel ğayra kenâr olma derûnumda yer eyle

Ve lehu

Fenâ-yı rûzgârı an igende 'ış ü nûş itme
Ḥamûş olsañ gerek deryâ gibi cûş u ḥurûş itme

Burup gûşuñ seni de inledür mızrâb-ı ğam bir gün
Bu bezm-i bî-beķâda naĝme-i ṭanbûrı gûş itme

Ḥalâş ol dest-i ğamdan terk-i esbâb-ı ta'alluķ kııl
Eger dervîş-i 'ışķ iseñ vücûduñ hırķa-pûş itme [101^b]

Ḥarâbât ehli kürsiden yıķar bir gün seni vâ'iz
Düşersin mertebenden zemmi-pîr-i mey-fürûş itme

Ve lehu

Zebân-ı dil ķalup ol şiveķâr vaşfında
Söz âḥir oldı ḥaṭ-ı müşg-bâr vaşfında

Fezâ-yı ğaybda ṭab'um zülâl-i Ḥızr'ı bulup
Sebû-yı fikre ķodı çeşmesâr vaşfında

Nesîm-i feyz ile Şabrî bu deñlü cünbiş ider
Kemîne ķaṭre-i yem dür-nişâr vaşfında

Ve lehu

Seyl-i deşt-i ğama dil ğarķ olıcaķ yâr didi
Ḥayf bundan imiş ol reh-rev-i 'ışķuñ geçidi

Ve lehu

Gönül dest-i irâdetle maḥabbet sāğarın tıttı
Gidince Kays geçdi meclis-i 'ışka yirin tıttı

Düşürdi her birin dām-ı fırīb-i va'de-i luṭfa
O şeh söyletmedi erbāb-ı 'ışkuñ dillerin tıttı

Ve lehu

Yine Şabrī ḥurūş-ı ma'na-i rengin ile ṭab'um
Sarây-ı nazma bir fevvâre-i şahbâ-feşân oldı

Ve lehu

Müdâm odur yüriden 'âlem içre ḥükm-i Cem'i
Kümeyt-i bâdeye sâķi sürülse n'ola ğamı

Şu'â'-ı bâde olup cāma şukḫa-i zer-beft
Çekildi ḥusrev-i 'ışkuñ ol 'âteşin 'alemi

Sühanda kendini görmez ḥasüdveş Şabrī
Egerçi âyine-i nazma destedür ḫalemi

Ve lehu

Dırâz itmem çeh-i kām-ı dile delv-i temennâyı
Çıķardum ḥâṭırumdan Yūsuf-ı vaşl-ı dil-ârâyı

İder müştâķ berg-i luṭfa kûteh-dest-i ümmîdi
Ser-efrâz eyledükce rûzgâr o naḥl-i zibâyı

Felekde kimden ümmîd-i vefâ eylersin ey Şabrī
Meh-i iķbâl şehri âftâb-ı şehri hercâyı

Ve lehu

Seyr eyle ser-be-ceyb-i sāğar olan ḥabâbı
Gird-âba ğavṭa urdı güyâ ki murğ-ı âbı

Tûfân-ı bād-ı ğamdan şarşılmayan cihānda
Elden düşürmeyendür cām-ı şarāb-ı nābī

Mestāne şāhid-i gül āġāz-ı cilve itmiş
Haqqā ki açmış anı ol cāme-i şarābī

Ve lehu

Kimseye açmam ğubār-ı haţţ-ı 'anber-bāruñı
Cur'adān-ı dilde pinhān eylerüm esrāruñı

Naġme-i 'uşşākdan meclisde muţrib urma dem
Yār hażz itmez reg-i cānum şanur evţāruñı

Hāsidüñ bī-nūr olur çeşmi 'acebdür sen baña
Karşu tutsañ āteşin āyineye ruhsāruñı

Şormaz olduñ luţf ile Şabrī-i zāruñ hātırın
Görmez olduġ şive-i la'l-i şeker-ġüftāruñı

'Ārifî [Kavalalı Mehemmed]

'Ārif, kuzāt-ı sencīde-şifātdan Kavalalı Mehemmed Efendi'dür. Biñ elli yedi tārîhinde fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Hātırıruñdan çıkmason luţf it hemān mehcür olan
Olmasun bārī gönüldeñdür gözden dür olan

'Ālî [Bosnevî 'Alî]

'Ālî, Bosnevî 'Alî Efendi'dür. Ba'de'l-mülāzemet tarîġ-ı kazāya sālîk olmuş idi. Biñ elli altı tārîhinde fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Pîrlik cismüñ za'îf itdi ağardı riş-i ser
Tüg-ı 'ömrüñ dîkdiler ser-menzile sen bî-ħaber

‘İlmî [Ġınâyî-zâde ‘Abdu’llâh]

‘İlmî, kıuzât-ı sencide-şifâtdan Mağnisavî Ġınâyî-zâde ‘Abdu’llâh Efendi’dür. Biñ¹ elli beş senesi hudûdında fevt olmışdur. Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi merhûmuñ birâderleri “Çelebi Kâdî” demekle şehîr Luţfu’llâh Efendi medîne-i Filibe’de mesned-nişîn-i hükümet iken hıdmetlerinde olmağla gâhî mezbûruñ haqqında bu güne latife-perdâzi olurlar idi:

Beyt

Ƙadrüñi ‘İlmî Efendi cümle yârân bilse ne
Sen gidelden gelmez oldu Ƙahvecikler gelsene

Mezbûr ma‘ârif ile meşhûr, hoş-şoğbet, nîk-ğaşlet idi. Bu beyt güftârındandır:

Beyt

Gör ol hâli leb-i cânânemüzde
Ki nice dâğ yağdı cânımızda

‘İdi [Beg-zâde Luţfu’llâh]

‘İdi, Anğaravî Beg-zâde Luţfu’llâh Çelebi’dür. Zümre-i dervîşân-ı bî-nâm u nişândan olup seyâhat ile memâlik-i ‘Acem ü Hind’e sefer eyleyüp vilâyet-i Ƙırım’da Bahâdır Giray’uñ nedîmi olmuş idi. Biñ elli altı târihinde İstanbul’da fevt oldu. Bu iki beyt anuñdur:

Nazm

Hişâr-ı şabrum eger olsa Ƙal‘a-i âhen
Açar nigâhuñ aña her nazarda biñ revzen [102^a]

Mişâl-i âyine her ‘akse dilde yir virmez
Kimüñ ki Ƙalbiñe mihrüñ olur fûrûğ-efken

Ġinâyî [Akkaftân-zâde 'Abdü'l-ġafûr]

Ġinâyî, İstanbulî Akkaftân-zâde 'Abdü'l-ġafûr Efendi'dür. Ba'de'l-mülâzemet kuzât-ı sencide-şifât meslegine sâlik olmuş idi. Biñ elli altı senesi hilâlinde fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Âhum şererle ebr-i nem-efşân-ı fitnedür
Esrâr-ı haţţ-ı yâr ile hayrân-ı fitnedür

Fütühî [Edrinevî 'Abdü'l-'azîz]

Fütühî, zümre-i kuzâtdan Edrinevî 'Abdü'l-'azîz Efendi'dür. Biñ elli dört târihinde fevt oldu. Bu iki beyt anuñdur:

Şi'r

Dil-i şad pâreye zaĥmı o zibâ ħaçer açmışdur
O bir şâhib-ķırândur niçe böyle kişver açmışdur

Miyân-ı ebruvânuñda o ħâl-i 'anberin cânâ
Şanasın bir hümâdur uçmaġa bâl ü per açmışdur

Faġrî [Çorlılı Meġemmed]

Faġrî, Çorlılı Meġemmed Çelebi'dür. Yanyalı Arslan Paşa-zâde 'Alî Paşa Rûmili vâlisi iken kâtibi ve mü'ezzini olup ol taķrîble Yanya kazâsında te'ehhül eyleyüp mutaşarrıf-ı cihet-i imâmet ü ħitâbet olmuş idi. Biñ elli beş senesi ħudûdında fevt oldu. Bu iki beyt anuñdur:

Nazm

Maķâm-ı evc-i a'lâya irem dirseñ şihâbâsâ
Vücûd-ı pür-ġubâruñ pây-mâl eyle türâbâsâ

Ben ol müstaġraķ-ı ġird-âb-ı deryâ-yı ġamem şimdi
Döner seyl-âb-ı eşküm üzre ġerdün âsyâbâsâ

Fehîm [Uncı-zâde Muştafâ]

Fehîm, İstanbulî Uncı-zâde Muştafâ Çelebi'dür. Bîñ elli dört târîhinde Mısr vâlisi olan Eyyüb Paşa ile Mısr'a gidüp ba'de'l-ķufûl elli sekiz senesi hîlâinde İlğın nâm maħalle vuşûl bulduķda şa'ne-i şâ'undan rışlet ve 'âlem-i ervâħa 'azîmet eyledi. Müretteb ü mükemmel *Dîvân*-ı eş'arı vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

ez-Ķaşâ'id**Na't-ı Şerîf**

Mihre düşmendür meger meh kim hilâl ü bedrden
Gâh gürz eyler ĥavâle gâh ĥançer rûz u şeb

Mihr ü meh şanma şikâr içün bu vahşetgâhda
Bîşe-zârın devr ider iki ġazanfer rûz u şeb

Mihr ü mehle âsmân bir sine-sûz abdâldur
Kim şurur pehlü-yı pür-dağında aĥger rûz u şeb

Mihr ü meh kim iki güldür zînet-i gülzâr-ı çarĥ
Çoğ şeh-i devrâna oldu zîb ü efsar rûz u şeb

Mihr ü mehle çarĥ-ı mînâ-fâm bir baħr oldu kim
İki nilüfer virür ol baħr-i aĥdar rûz u şeb

Didüm eflâke nedür bu mihr ü meh nâm iki gül
Bü-yı feyzi itmede dehri mu'aştar rûz u řeb¹

Didi mihr ü meh degüldür ravzasından ol řehûñ
Ķudsiyân gerdân iderler iki micmer rûz u şeb

Mihr-i eflâk-i nübüvvet mâh-ı evc-i iştîfâ
Aĥmed-i mürsel ki 'âlem na'tın eyler rûz u şeb

Mihri döndürdüñ yolından mâhı itdüñ sine-çâķ
Mu'cizâtuñ söylenür kişver-be-kişver rûz u şeb

1 S 108b.

Şıfat-ı Temmüz

‘Unşur-ı nârı eritdi germi-i tâb-ı hevâ
Kızdı tâb-ı mihirden ol deñlü bañr-i pür-ħabâb

Şiše-ħâne zann ider ehl-i başiret şübhesüz
Şu‘le-i seyyâlesidür görinen yir yir şihâb

‘Aks-i ebr ü zülf-i sâķī sāye-güster olmasa
Mañv olurdı berķ-ı ħâţıf gibi cām içre şarâb

Mişl-i engüş-t-i siyeh kim aħger-i süzân olur
Âl tütī oldı germī-i hevâdan her ğurâb

Ve lehu

Şüret-i divâr olur naķş-ı tecellisin gören
‘Âşıkā āyine-i didârı ħayrân gösterür

Mekteb-i ğülşende seyr eyle ğül ile lâleyi
Birbirine iki dil-berdür ğülistân gösterür

Ve lehu

Sebeb-i rif’at olur ğam yime üftâde iseñ
Bir binâ tâ ki ħarâb olmaya ma’mür olmaz

Dil gerek zīb-i silâħ ile şeci‘ olmaz merd
Pençe-i şir-i muşavverde belī zür olmaz [102^b]

Dil ki ħüzn oldı naşihât anı itmez işlâħ
Ĥüsn-i tedbîr ile mey bir daħı engür olmaz

Tîre-dil kesb-i şafâ eyleyemez ‘âşıkdan
Sāye ħurşide ħarîn olmağıla nür olmaz

Zühde tebdil olımaz pend ile 'ışk-ı cân-süz
Şu'le te'sîr-i dem-i serd ile kâfûr olmaz

Ve lehu

Murâdumca felek devr eylemez eylerse de bir dem
Tulû' eyler hezârân necm-i ğam burc-ı felâketden

İder tebdil zehr-i kâhr-ı sihre sâki-i devrân
Lebüm ter kılmadan peymâne-i leb-rîz-i vuşlatdan

Ġurûrumdan degüldür vaḫşetüm ğâyetde dâğam dâğ
Eşer yokdur dilümde lâleāsâ bû-yı naḫvetden

Ve lehu

Kenâr-ı Nîl'de her naḫl-i ḫurmâ beñzedi ğüyâ
Şinâverlik iden bir dil-ber-i kâkül-perişâna

Miyânı oldu nîlûfersitân etrâfı nergiszâr
Nazar kılmı ceste ceste Nîl içinde ol çerâğâna

Meger deryâ-yı âteşdür ki oldu şu'leden mevcî
Fişekler döndi ol baḫrûn içinde şâḫ-ı mercâna

Fehîm'i bende itdi Mışr'da bir Yûsuf-ı şânî
İraḫdan merḫabâ Rûm'a du'âlar cümle ihvâna

Ve lehu

Eyledüm çeşm-i girye tûfânî
Ġarḫa-i mevc-i çîn-i pîşânî

Girye-i ğamla geçdi eyyâmum
İtmedi ḫande rûy-ı şâdânî

ez-Ğazeliyyât

Ey vücûduñ pertevindendür 'adım olmak baña
Vâcib oldı sâye-i mihr-i kâdım olmak baña

Ve lehu

Nağd-i âşâr-ı dem-i 'İsâ-yı rûh-efzâyı
Yine vaz' eyledi ceyb-i gül-i ħandâna şabâ

Nûr-ı ħurşid-i zamîrüm-den alup feyz Fehîm
Gülleri kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ¹

Ve lehu

Dür-i nazm-ı Fehîmâ olduğı ħurşidveş rüşen
Kemâl-i şafvet-i deryâ-yı tab'-ı pâkdendür hep

Ve lehu

Şûfî yeter efkâr-ı ħam-ı bûd u ne-bûd it
Ķurbân-ı ħam-ı dil-ber ol işbât-ı vücûd it

Bir sâķi-i mehveşden içüp bâde-i şâfî
Câm-ı dilüñi maṭla'-ı envâr-ı şühûd it

Fikr-i ħaṭ-ı la'l ile ħubâr eyle vücûduñ
Ervâĥ-şifat 'âlem-i 'ulvîye şu'ud it

Görsün nic'olur bîniş-i envâr-ı tecellî
Dûd-ı dilüñi sürme-keş-i çeşm-i ħasûd it

Ve lehu

Olur mı câna dimâġ-âşinâ şemîm-i murâd
Eser mi gülşen-i âmâlûme nesîm-i murâd

1 Bu beyitten sonra Revan 1446 vr. 110a, Hamidiye 939 vr. 87a'da şu beyit yer almaktadır:
Ķâ'ibden ol perî baña teklif-i şî'r ider
Tûṭî ne söylesün ola âyineden cüdâ

İder mi bahtımızı Hâk karîn-i mihr-i ümîd
Olur mı tâlî'imüz maḥrem-i ḥarîm-i murâd¹

Ve lehu

Gülbün-i lafza degül ma'nî ṭarâvet-yâb ise
Ey Fehîm itme ta'accüb kim zemînüm tâzedür

Ve lehu

Şâhbâz-ı çeşm-i dil-ber kim dile me'nûs olur
Murğ-ı cānum ülfet-i pervâzdan me'yûs olur

Ve lehu

Gice ger ḥalvetüme girse o bûd mest ü ḥarâb
Men' kıılma ne çıkar saña raķibâ ne girer

Ve lehu

İtse bahtum bir mehe ta'lîm-i âşüb u fiten
Yalınız baña belâ olmaz belâ-yı şehr olur

Ve lehu

Ṭab'um âyinedâr-ı ma'nâdur
Ḳalemüm büt-nigâr-ı ma'nâdur

Dil-i endişemi iden meftûn
Şâhid-i şivekâr-ı ma'nâdur

Âşiyân-sâz-ı gülbün-i lafzum
'Andelîb-i bahâr-ı ma'nâdur

Her nuḳaṭ² gülşen-i sevâdumda
Şebnem-i lâlezâr-ı ma'nâdur

Perniyân-ı nikât-ı elfâzum
Câme-ḥ'âb-ı nigâr-ı ma'nâdur

1 S 109a.

2 nuḳaṭ H: noḳṭa S.

Âteşin dūd-ı şu'le-i fikrüm
Ebr-i hürşid-i yâr-ı ma'nâdur

Ve lehu

Görse hüsni'n âftâb-ı pür-zîyâ bî-tâb olur
Tâb-ı rüy-ı şermnâkü'nden hayâ bî-tâb olur

Bezm-i germâ-germde mestâne gelseñ nükteye
Lâl-i maḥz olup Fehîm-i hoş-edâ bî-tâb olur

Ve lehu

Maḥabbet lüccesi dirler ki tâ ḳa'rındadır sâhil
Gönül 'ışḳ zevraḳın bir baḫr-i bî-pâyâna şalmışdur

Ve lehu

Ṭâ'ir-i nâvek-i müjgâni Fehîm ol mâhuñ
Evcgâh-ı harem-i sînede pervâz eyler [103^a]

Ve lehu

Ol ki hürşid-i cemâl-i yârdan maḫrûm olur
Zulmet-i ḡamda vücûdı zerreveş ma'dûm olur

Dil-berün Mıṣr içre nâ-yâb olduḡın seyr eylese
Ehl-i 'ışḳa ḳaḫt-ı Yûsuf vaḳ'ası ma'lûm olur

Ve lehu

Oldı deryâ-yı leṭâfet üzre mevc-i 'anberîn
Ṭurre-i ḫam-der-ḫam u ebrû-yı ḡarrâ-yı laṭîf

Cân u dil eyler teḳaddümde dehânım pâyımâl
Nâ-gehân olsa müyesser büse-i pây-ı laṭîf¹

1 H nüshasında bu şiir yoktur.

Ve lehu

Egerçi mümteni'dür şâh-ı mercân mîve-hîz olmak
Nihâl-i sürh-i müjgânım nedendür dâne-rîz olmak

Zelil olmak Fehimâ Rûm'da biñ vech ile yegdür
Baña lâzım degüldür mülk-i Mısr içre 'azîz olmak¹

Ve lehu

Fiğân idüp dimezüz ki gamuñ nesin gördük
Gam olmasa dir idük 'âlemüñ nesin gördük

Cihânı 'aynek-i câmından eyledük seyrân
Eger haqîqate baksağ Cem'ün nesin gördük

Kemân-ı ebru-yı cânâna bağ fesâneyi ço
Dilir imiş tütalum Rüstem'ün nesin gördük

Ve lehu

Hâkistere dönmişsin ayâ çarh-ı kebûdî
Bir mâh-ruhuñ şem'ine pervâne mi olduñ

Ve lehu

Şanma tende rişte-i câna muqayyeddür gönül
Tâ ezelden beste-i zülf-i muhabbetdür gönül

Ve lehu

Üns idi elde iken şanuña 'âdet evvel
Şâhbâzum yoğ idi sende bu vahşet evvel

Ve lehu

Tek hemân eyleme pejmürde nihâl-i emelüm
Yoğsa ey ebr-i 'atâ neşv ü nemâdan geçdüm

1 H nüshasında bu şiir yoktur.

Ve lehu

Varur zâhid 'ibâdetgâhına mey-hâneden sonra
Gelür mestâne başı secdeye ammâ neden sonra

Ve lehu

Meger oldı pây-ı yâra gözümüñ revâne seyli
Ki o naḥl-i 'işvebâzuñ dil-i zâra var meyli

Kesbî [Müverriḥ Meḥammed]

Kesbî, Şâhidî merḥûmuñ aḥfâdından Edrinevî Müverriḥ Meḥammed Efendi'dür. Ba'z-ı evḳâf-ı selâṭîne mütevellî olup bin kırk çoḳuz Zi'l-ka'de'sinde havâşş-ı hümayün muḳâta'acılığı iḥsân olunmuş idi. Elli Rebi'ül-âḥir'inde fevt olup maḥlûl olan muḳâta'acilik Hüseyin Efendi'ye maḥal görüldi. Zamânesi şu'arâsından biri bu târiḥi demişdür:

Mıṣrâ'

Ola Kesbî Efendi'nün maḳâmı cennet-i me'vâ¹

Bu ebyât güftârındandır:

Nazm

Ser-i kūyına yâruñ bād-ı āhum reh-nümündür
Yaḳan şem'-i ümîdüm âteş-i sūz-ı deründür

Şafaḳ şanmañ döküldi bâdesi tahrîḳ-ı āhumdan
Şeh-i 'işḳam felek bezmümde cām-ı ser-nigündür

Kelimî [Kefevî Mūsâ]

Kelimî, Kefevî Seyyid Mūsâ Efendi'dür. Dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve 'ulemânuñ birinden² iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aḳçe medreseye mevşül ve andan daḥı ma'zül olduḳdan sonra semt-i

1 اوله كسبى افنديك مقامى جنت ماوى

2 S 109b.

kazâya sülûk idüp Rümili kalem-revinde ba'z-ı menâşibda icrâ-yı ahkâm iderek Balyabadra kazâsıyla şîrîn-kâm olmuş idi. Ba'de'l-'azl biñ yigirmi beş târihinde maskaṭ-ı re'si olan Kefe kazâsı in'âm olunup bir müddetden şoñra kazâ-yı merķūmuñ fetvâsı daḡı maḡlûl olmaḡın zamîme-i revâtibleri kılınmış idi. Bir seneden şoñra kazâ-yı mezkûrdan 'azl ihtiyâr idüp yüz yigirmi aḡçe vazîfe ile ḡıdmet-i iftâda muḡîm olmuşlar idi. Biñ kırḡ dört târihinde Kıırım ḡanı olan Cānbeg Giray fitnesiyle fetvâdan 'azl olunup ḡān-ı mezbûr cānibinden niçe elem ü keder daḡı görmişler idi. Bu ḡāl üzere sübḡa-şümâr-ı eyyām u leyāl iken biñ elli dört senesi ḡilâlide intikāl ve rûḡ-ı revānı 'ālem-i 'uḡbāya irtiḡāl itdükde kazâ-yı mezkûrda kendülerün binâ itdükleri cāmi'-i şerîf ḡurbindeki türbelerinde defn olındılar.

Mevlānâ-yı merķūm āşinâ-yı deryâ-yı 'ulūm, 'ilm ü ma'ārifde yegāne, mecmū'-ı fezâ'ilde müfred-i zamāne, 'ıffet ü nezāhetde 'alem, pîr-i şāfi-zamîr-i mübārek-dem, şî'r ü inşāya kâdir, mecmū'a-i cevāhir-i nevādîr idi. Deryâ-yı fezâ'il-i bî-kerānından iltikāṭ-ı cevāhir-i 'irfān iden ṡalebe-i 'ulūmdan niçe ḡavābil merd-i fāzil ve ferd-i kāmîl olmuş idi. Tilmîz-i ḡāşşü'l-ḡāşşı ve maḡdūm-ı celîl-i fezâ'il-iḡtişāşları atî't-terceme Ebu'l-beḡā es-Seyyid Eyyüb Efendi bu müdde'āya şāhid-i 'ādildür.

Menḡabe¹

Mervîdür ki şāḡibü't-terceme evâ'il-i ḡāllerindeki Dār [103^b] üs-salṡāna'ya ḡudūm itdüklerinde maḡlaş recāsiyla sulṡānūş-şu'arā Bāḡî Efendi merḡūmuñ meclis-i şerîflerine dāḡil olduklarında merḡūm-ı merķūm kendi *Divān-ı belāḡat*-'unvānlarını 'arz idüp buyurmuşlar ki “Eş'arımız içinde her beyti şāḡ beyt olmaḡa sezā bir ḡazelimiz vardır. Eger bulup çıkarursanız Kelimî maḡlaş size revādur.” dimeleriyle Mūsā Efendi daḡı min-fātiḡa ile'l-ḡātime nazār-endāz-ı *Divān* olduklarında:

Bejt

Müje ḡaylin dizer ol ḡamze-i fettān şaf şaf
Güyyā cenge ṡurur nîze-güzerān şaf şaf

ḡazelini ta'yîn itdüklerinde:

1 Menḡabe S: -H.

Mısrâ'

Āferīn ey Kelīmī-i naḳḳād

kelâmıyla tahşin itmişler idi.

Anlaruñ¹ âşârlarından müretteb *Dīvân*-ı eş'arları vardır. Bu şî'r ol vücūd-ı şerīfūñ güftârlarındandır:

Nazm

Biz milket-i inşâfa ki manşüb-ı kazâyuz

İcrâ-yı haḳ itmekle talebḳâr-ı rızâyuz

Meyl itmezüz iḥsânına insân-ı za'ifūñ

Biz mazhar-ı gencīne-i ḥallâḳ-ı kuvâyuz

Zâhirde ğinâyile görinsek zarar itmez

Bâtında haḳıḳat bu ki erbâb-ı 'inâyuz²

Yâ ḥil'at-i zībâ ya 'abâ bir yanımızda

Biz ḳadri yüce ṭâ'ifeyüz âl-i 'abâyuz

Ḥaḳ emrine teslim iderüz rûḫı Kelīmī

Biñ cân ile biz tâbî'-i fermân-ı Ḥudâ'yuz

Āşâr-ı ḥayriyyelerinden biñ kırk sekiz târîhinde maşḳat-ı re'sleri olan belde-i Kefe'de bir cāmî'-i şerīf ve bir türbe-i laṭīf binâ eyleyüp "beneytu li'ş-şalât"³ lafzını târîḥ düşürmişler idi.

Maḥvî [Kütâhiyyeli Aḥmed]

Maḥvî, Kütâhiyyeli Aḥmed Çelebi'dür. Biñ elli beş târîhinde fevt oldu. Sey-yid Rızâ Efendi didüğü târîḥdür:

1 Anlaruñ H: -S.

2 H nüshasında bu beyit yoktur.

3 بنيت للصلاة

Beyt

Çün Maḥvi idi maḥlaşı târiḥ için Rızâ
Didi ki **maḥv eyledi âḥir zamānımız**¹

Bu beyt anuñdur:

Beyt

Dil şanur gāhī ki çeşmi mest-i nāz-ı ḥ'āb olur
Ġamze-i mesti hücūm-ı 'işveden bī-tāb olur²

Mevcī [Meḥemmed Paş^a]

Mevcī, Meḥemmed Paş'a'dur. Gāh defterdār ve gāh emirü'l-livā ve gāh emīn-i muḫāṭa'at olmuş idi. Biñ elli üç senesi ḥilālinde fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Ele almaḫla dil-berler gönül senden firār itmez
Benüm şeh-bāz-ı ṭab'um degme bir ḫolda ḫarār itmez

Nuṭḫī [Ḫaraḫaş-zāde Meḥemmed]

Nuṭḫī, Edrinevī Ḫaraḫaş-zāde Meḥemmed Efendi'dür. Ba'de'l-mülāzemet ṭarīḫ-ı ḫazāya rāzī ve ba'z-ı bilāda ḫāḫī olmuş idi. Ḫaşaba-i Ergene'de mütevaṭṭın iken biñ elli yedi senesi ḫudūdında fevt oldu. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Yār-ı hercāyiyle ey dil meyl-i şoḫbet eyleme
Şem'-i her meclis olan dil-berle ülfet eyleme

Vişālī [Nigdevī Meḥemmed]

1 دیدی که محو ایلدی آخر زمانمز

2 S 110a.

Vişâlî, Nigdevî Mehemmed Efendi'dür. Ba'de taḥşîli'l-isti'dâd şadr-ı 'âlî-
 kıadr Taşköpri-zâde Kemâl Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olup derv-i
 merâtib iderek kırk aççe medreseye mevşül ve andan daḥı ma'zül olduğdan
 sonra ıarık-ı kazâya sâlik olmağın birkaç manşiba kâdî olmuş idi. Medîne-i
 Kütâhiyye'de ber-vech-i teḳâ'üd bi'l-iftâ iken biñ elli yedi târihinde terk-i
 cihân-ı fânî ve 'azm-i beḳâ-yı câvidânî eyledi. Bu beyt güftârındandır:

Beyt

Tiğ-ı sitemle başumı gel itme kana ğark
 'Uşşâk içinde bendeñe lâzım degül mi fark

Vehbî [İbrâhîm]

Vehbî, Sulṫân Murâd Hân-ı Râbi' şu'arâsı silkinde tercemesi bu cerîdede
 taḥrîr olınan 'Alimî Kâsım Efendi'nün ferzend-i ercmeni ve maḥdüm-ı ḥıred-
 mendî İbrâhîm Efendi'dür. Ba'de taḥşîli'l-isti'dâd ıarık-ı sa'âdet-refîk-ı 'ilmîye
 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i
 merâtib ve aḥz-ı revâtib iderek kırk aççe medreseye mevşül ve andan daḥı
 ma'zül olduğdan sonra sâlik-i meslek-i kazâ ve mâlik-i ezimme-i ḥükm ü imzâ
 olmuş idi. Rümili kalem-revinde birkaç manşiba ḥâkim ve revnaḳ-efzâ-yı me-
 câlis ü maḥâkim olup bu hâl üzere evḳât-güzâr iken biñ elli altı senesi [104^a]
 hilâlide irtiḥâl ve 'âlem-i uḳbâya intikâl eyledi. Bu beyt güftârındandır:

Beyt

Şanma kim pîrâmen-i çeşmümde ḥün-ı eşk-bâr
 La'lden yaptı aña şâh-ı ḥayâlün bir ḥişâr¹

1 S 110b. Bu sayfa boştur.

S 111a. Bu sayfada vakıf mührü ve vakıf kaydı yer almaktadır.

S 111b'de IV. Mehmed tabakası başlamaktadır.

**ṬABAḲA-İ NÜHDEHÜM EZ-ṬABAḲÂT-I 'ALİYYE-İ ÂL-İ
'OŞMÂN ZAMÂN-I DEVLET-İ SULTÂN-I ĞÂZİ VE HÂḲÂN-I
EBU'L-MAGÂZİ ES-SULTÂN İBN ES-SULTÂN ES-SULTÂN
MEḤEMMED HÂN İBN ES-SULTÂN İBRÂHİM HÂN İBN ES-
SULTÂN AHMED HÂN 'aleyhimü'r-rahmetü ve'l-ğufrân'**

Ol Devlet-i 'Aliyye 'ulemâsinuñ vefeyâtıdır ki şühür u a'vâm-ı hasebi ile 'ale't-tertib zikr olunur.

Cinci Hüseyn Efendi

el-Mevlâ Hüseyn bin Mehemmed ibnü'-Şeyh Qarabaş İbrâhîm. Vilâyet-i Anaṭolî'da Za'ferânborlusı nâm kaşabada sâkin e'izze vü murtâzînden Qarabaş Şeyh İbrâhîm Efendi'nün maḥdûmları Mehemmed Çelebi'nün ferzendidir. Tahşîl-i bizâ'a-i 'ilmiyye ve kesb-i ma'ârif-i resmîyye ârzüsüyle dârü'l-mülk-i İstanbul'a vuşul ve müderrisinden Biber Birâderi Hasan Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi'nün dârü'l-ifâdesine duḥûl itmiş idi. Biñ elli bir târihinde efendisi Süleymâniyye Medresesi'nden İzmir kâdîsi olduḡda mezbûrdan rû-gerdân olmağın mülâzım itmedüḡinden mâ'adâ, mañşıba daḡı götürmeyüp hücre-nişin kalmış idi. Ol eñnâda mizâc-ı hümâyûn-ı sultânî i'tidâlden ḡurûc ile ıztırâbları ḡadden efvân olup mu'alece-i cismâniyyeden mâ'adâ müdâvât-ı ruhâniyyeye şürü' itmeleriyle şâhibüt-tercemenüñ vâlidesi muḡarribân-ı harem-i hümâyûndan birine "Benüm oğlum, babasından ba'zı mü'essir du'âlar bilüp bu maḡûle şey'e iznlidir. Eger pâdişâhımızı oḡısa bilâ-şek eyü olur." didüḡi ḡaber sem'-i hümâyûna vâşil olduḡda fi'l-ḡâl ḡuzûr-ı hümâyûna da'vet olunup kıra'at-ı 'azâ'im-e âḡâz itdüḡi ḡün bi-emri'llâhi te'âlâ fi'l-cümle şifâ-sâz olduklarında hemândem üç yük aḡçe menzil-i bahâ ve ḡadr-i kifâyeden ezyed 'abid ü imâ ve birḡaç kîse nuḡûd ve aḡmişe ve dibâ ve sâ'ir esâs-ı beyden mâ-lezim i'tâ olunup ve ḡuddâmına daḡı ḡapucılık, müteferriḡalık emşâli dirlikler fermân ve kendüler def'aten mülâzemet ve kırık aḡçe medreseden infişâl i'tibârıyla altmışlı medârisi-nün biri iḡsân olunmaḡ için peyâm-ı vâcibül-iz'ân şâdir olduḡda Şeyhü'l-İslâm-ı vaḡt Yahyâ Efendi merḡûm medâris-i Şaḡn'ın biriyle irzâ-yı şaḡs-ı merḡûm iḡtimâliyle taḡarrî itdüklerinde Şadr-ı A'zam Qara Muştafâ Paşa ḡaberdâr olmağın

1 "Allah'ın rahmeti ve baḡışlaması üzerine olsun."

2 olur H: olurdu S.

şâhibü't-tercemeye “Nâ'il olduguñ ni'metün şükürin kıl.” diyü hitâb eyledükde 'alâ-тарықı't-tenezzül biñ elli iki Rebî'ül-evvel'inde tañhille тарықыла 'Uşşâķi-zâde 'Abdü'r-raħim Efendi yirine medrese-i Şaħn'a vâşıl olmışlar idi. Hattâ ol eşnâda 'Uşşâķi-zâde Efendi'nün mu'ıdleri gelüp “Sulţānum! Medresemüz hareket itmiş, müderris-i cedid Cinci Hüseyn¹ Efendi derse geldi. Lâkin biz kaçğı medreseye hareket itdük, ma'lüm olmadı.” didükde 'Uşşâķi-zâde Efendi daħı şeyhü'l-İslām ħuzûrına varup keyfiyyeti i'lām itdükde “Elem çekme 'Abdü'r-raħim Efendi! Medrese senüñdür. Ancaķ bir gün derse çıkmağa bizden me'zûn olmışdur.” diyü cevâb virmişlerdür. el-Hâşıl şâhibü't-terceme sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Fikrî Aħmed Efendi yirine İstanbul pâyesi zamîmesiyle Ğalaťa kazāsına nâ'il olup ol eşnâda mücib-i emr-i pâdişâhî Anaťolı şadâretinden munfaşıl Ğara Ğelebi-zâde Maħmüd Efendi ile 'aķd-i 'alâķa-i muşâheret itmiş idi. Elli dört Rebî'ül-evvel'inde 'Abdü'r-raħim Efendi [104^b] yirine şadâret-i Anaťolı iħsân olunup Ğalaťa kazâsı daħı ber-vech-i arpalıķ taşarrufında kalmış iken bir aydan soñra nez' olunup muķaddemâ dānişmendliđi ħâlde efendisi olan Ğasan Efendi-zâde Şeyĥ Meħemmed Efendi'ye tevcih olındı. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Bahāyi Meħemmed Efendi mevşül oldu. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde Ğivi-zâde Şeyĥ Meħemmed Efendi yirine şāniyen şadâret-i Anaťolı tevcih olunup elli yedi Cumâde'l-ülâsı ğurresinde 'azl ve yirlerine İmām-zâde Şeyĥ Meħemmed Efendi vaşl ol[ın]mış iken mâh-ı mezbûruñ dördinci günü şālisen ħalefleri İmām-zâde Efendi yirine maķām-ı şadârete i'ade olındılar. Mâh-ı mezkûruñ² on dördinci günü 'azl olınduklarında yirlerine şāniyen selefleri İmām-zâde Efendi ħalef oldu. Sene-i mezkûre Receb'i ğurresinde yine³ ħalefleri İmām-zâde Efendi yirine rābi'an murabba'-nişin-i mesned-i şadâret olmuş iken mâh-ı mezbûruñ on ikinci günü ğüşe-i 'uzletde mekîn ve yirlerine şālisen⁴ İmām-zâde Efendi şadr-ı şadâretde nâ'il-i 'izz ü temkîn oldılar. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde bunlara ba'z-ı fesâd isnâdı ile bi-fermân-ı ħümâyün İznikmid kaçabasına nefy ile maħzûn ve sekizinci gün 'avde me'zûn olmuşlar iken birkaç günden soñra şāniyen mazħar-ı ħahr-ı sulţān-ı deħr olup Gelibolı'ya iclâ ve onıncı gün 'avd için izn-nāme taħrîr ü imlâ olındı. Bu ħâl üzere evķāt-ğüzâr iken biñ elli sekiz Receb'inde vâķi' cülüs-ı ħümâyün-ı

1 S 112a.

2 mezkûruñ H: mezbûruñ S.

3 yine H: -S.

4 şālisen S: şāniyen H.

Sultân Mehemmed Hânî 'aķibinde bir ay miķdârı Şadr-ı A'zam Mehemmed Paşa Sarâyı'nda ĥabs olunup ba'z-ı vücûh-ı ĥayrâta vaķf nâmiyle kendüye temlik itdürdüĝi mezârî' ü ĥurâ mülk-nâmeleri yedinden alınıp ke'l-evvel ze'âmet ve tîmârîde ibķâ olunduĝundan mâ'adâ cem' itdüĝi ecnâs-ı tuĥaf-ı nâ-ma'dûd ve biñ kîseden mütecâviz nuķûd cânib-i beytü'l-mâle aĥz olunduĝundan ōnra kendüsi Miĥalıc ĥaşabasına nefy ü iclâ ve sene-i mezkûre Şevvâl'inde bi-fermân-ı 'âlî ĥa-fes-i teni murĝ-ı rûĥından ihlâ olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ulüvv-i himmet ile meşhûr ve kemâl-i ōrvet ile ma'rûf, zamânında nefâz-ı kelâm ile mevşûf, müsâ'ade-i baĥt ile yeden-bi-yed ĥasre-tül'-mevâlî olan ōadârete vâşıl ve emvâl-i keşîreye nâ'il olmuş idi.

Şıyâmî Efendi [İplikci Şıyâmî]

el-Mevlâ Şıyâmî. Vilâyet-i Anaķolı'da Cânîk ĥaşabasından zühûr ve "İp-likci Şıyâmî Efendi" dimekle meşhûr olup ōarîķ-ı sa'âdet-refîķ-ı 'ilme 'âzim ve Çeşmî Mehemmed Efendi'den mülâzım olduĝundan ōnra devr-i medâris-i mu'tade ile kırķ aķçe medreseden ma'zûl iken biñ elli yedi ōehr-i ōıyâmında Câme-şüy Hâtûn yediyle Arnavud Hüseyn Efendi yirine yeden-bi-yed Filibe ĥazâsı ihşân olunmuş idi. Elli sekiz Muĥarrem'inde¹ Başmaķcı-zâde Mehemmed Efendi yirine Selanik ĥazâsına menķûl ve yirlerine Müderris-zâde Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezbûre Receb'inde ba'de'l-cülûs 'azl ve yirlerine Altıbarmaķ 'Abdü'l-fettâĥ Efendi vaşıl olındı. Bunlar ōayy-ı merâĥil iderek bel-de-i Ķoştañtınıyye'ye vâşıl olmuş iken sene-i mezkûre Şevvâl'inde ōa'ne-i ōâ'un ile intikâl ve 'ıdgâh-ı ervâĥa isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm dâĥil-i 'idâd-ı erbâb-ı rûsûm, ōâfi-fu'âd, mü'min-i pâk-i'tikâd idi.

Yaĥyâ Paşa-zâde Mehemmed Nuķķî Efendi {Nuķķî}

el-Mevlâ Mehemmed ibn Yaĥyâ Paşa. Devlet-i Sultân Mehemmed Hân-ı Şâliş'de ĥâme-gerdân-ı tevķî'-i refî'üō-ōân-ı sultânî olan Yaĥyâ Paşa merĥûmuñ ferzend-i ercmendi ve maĥdûm-ı ĥıredmendi Mehemmed Nuķķî Efendi'dür.

1 S 112b.

Tahşil-i ser-mâye-i isti'dâd ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle bermurâd olup tarîk-ı tadrîse 'azîmet ve ba'z-ı medârisde müdâreseye himmet ile kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz altı Şafer'inde Hâfız-zâde Efendi yirine Gelibolı'da [105^a] vâkı'a Mesîh Paşa Medresesi hâriciyle be-kâm, otuz toköz Şevvâl'inde Kirli Hânım-zâde Hasan Efendi yirine Papasoğlı Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm oldılar. Kırk Zi'l-ka'de'sinde Ezhârî Monlâ Çelebi yirine İbrâhîm Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne haķîk olup kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Nevâlî-zâde Maħmûd Efendi yirine Koca Muştâfâ Paşa Medresesi'ne sâye-endâz olmışlar idi. Kırk dört Receb'inde selefleri Nevâlî-zâde Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürûr eyleyüp kırk toköz Şevvâl'inde selef-i sâlifi Hânım-zâde Efendi yirine Şahn-ı Semâniyye'nün birine hırâm itmîşler idi. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde 'Osmân-zâde Meħemmed Efendi yirine Edrineķapusu Miħrümâhi'na pây-ı himmet koyup elli üç Cumâde'l-ülâ'sında selefleri Burusî Meħemmed Efendi yirine Kalendar-hâne Medresesi ihsân, elli dört Cumâde'l-ülâ'sında selefleri Burusî Meħemmed Efendi yirine İstanbul'da vâkı'a Vâlîde Sulţân Medresesi'ne şâyân olup elli altı Receb'inde Dâvûd-zâde Muştâfâ Efendi yirine Mekke-i Mükerreme pâyesi zamîmesiyle Hâzret-i Ebâ Eyyûb-i Enşârî kazâsına manşûb kılınmışlar idi. Elli yedi Receb'inde ma'zûl ve yirlerine 'İşmetî Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Elli sekiz Zi'l-ka'de'sinde râh-ı nefsi müfsed ve müteveccih-i dergâh-ı ahâd olup Edrineķapusu hâricinde Emîr-i Buħârî Zâviyesi civârında defn olındı.

Merħûm-ı merķûm maħdûm-ı ma'âlî-rüsûm, bülend-himmet, mâ'il-i 'izz ü haşmet, maħmûdü'l-ħişâl, memdühü'l-fi'âl idi.

Âşârlarından Nuţķî maħlaşı ile eş'âr-ı âbdârları vardır. Bu iki beyt güftâr-ı dürer-bârlarındandır:

Nazm

Ne mevsim-i gül ü bülbül ne nev-bahârî ķalür
Bu kiştzâr-ı hazânuñ ķalursa ħârî ķalür

Çemende güllerüñ erbâb-ı 'izz ü câh gibi
Geçer o devleti bir ķurı i'tibârî ķalür

Dāvūd-zāde Muşţafâ Efendi¹

el-Mevlâ Muşţafâ ibnüş-Şeyh Dāvūd. Vâlid-i keşîrül-maḥâmidleri meşâyih-ı kirâmdan “Şeyh Dāvūd Efendi-zāde” demekle şehîr ve bu ‘uvnâla ma'lûm-ı² şağîr ü kebîr olmuşlar idi. Elvân-ı fażl u kemâl ile ârâste ve envâ'-ı ma'ârif ile pîrâste olduğda ‘ulemâ-yı ‘aşruñ birinden mülâzım ve t̄arîk-ı tedrişe ‘âzim olup kaç'-ı merâtib iderek kırk aççe medreseye vâşıl ve andan dahı munfaşıl olduğdan sonra biñ otuz beş Ramazân'ında Şiddîk Efendi yirine Küçükçekmece'de vâkı'a 'Abdü's-selâm Medresesi ḥâricine 'âric, otuz sekiz Şevvâl'inde Hüsâm-zāde³ 'Abdü'r-raḥmân Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuşlar idi. Otuz toḫuz Receb'inde Kâdî-'asker⁴ Ḥasan Efendi Medresesi tamâm olduğda ibtidâ bunlara in'âm olup kırk üç Ramazân'ında Ca'fer-zāde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Edrineḫapusu'nda vâkı'a Mihrümâh Sultân Medresesi'ne şâyân, kırk dört Cumâde'l-âḫire'sinde Astarıcı Sinân-zāde Meḫemmed Efendi yirine Gevher Ḥân Sultân Medresesi'ne [revnaḫ-ı]⁵ 'izz ü şân virüp sene-i mezbûre Receb'inde Muṭî'i Meḫemmed Efendi yirine Şahn-ı Semâniyye'nün biriyle kâm-revâ, kırk beş Şa'bân'ında 'Acem Meḫemmed Efendi yirine Bayram Paşa Medresesi'ne zînet-baḫşâ oldılar. Kırk toḫuz Şevvâl'inde Fikrî Aḫmed Efendi yirine İsmiḫân Sultân Medresesi iḫsân olup elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Kemâl Efendi-zāde İbrâhîm Efendi def'a-i şâniyesi yirine Filibe kaçâsı ḫükûmeti tefvîz olunmuş idi. Sene-i mezbûre Zi'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Şofya kaçâsı Sincâr Mu'izzü'd-dîn Meḫemmed Efendi menḫûl, anlarun yirine Kara Süleymân Efendi mevşûl oldu. Elli beş Cumâde'l-âḫire'sinde Aḫmed Ramazân Efendi yirine Üsküdar kaçâsı tevcih olup sene-i mezkûre [105^b] Şevvâl'inde selef-i sâlifî 'Acem Meḫemmed Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kaçâsına naḫl olunduḫlarında yirleri İstanbul'dan ma'zûl Bahâyî Meḫemmed Efendi'ye arpalık ta'yîn olındı. Elli altı Receb'inde 'azl ve yirlerine Yaḫyâ Paşa-zāde Meḫemmed Nuṭḫî Efendi vaşl olındı. Elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında sene-i âtiye Muḫarremül'-ḫarâmı ḡurresi tevḫitiyle 'Abdü'l-kâdir Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama kaçâsıyla ta'zîm olup kaç'-ı

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Kâdî-'asker Ḥasan. Fî-Receb sene 1039. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 ma'lûm-ı S: -H.

3 Hüsâm-zāde S: Ḥânım-zāde H.

4 S 113a.

5 revnaḫla 'izz ü şân H: revnaḫ u şân S.

menâzil ve tayy-yı merâhîl iderek Şâm-ı cennet-meşâma mizâcları münharifen dâhil olmağla belde-i mezkûrede mekş eyleyüp sene-i merķûme Zî'l-ħicce'sinde rûh-ı revânı a'lâ-yı 'illiyîne vâşıl oldu. Şâlihîyye nâm maħalde mütevârî-i ħâk-i 'anber-fâm olduklarında¹ maħlûl olan manşib-ı celil ile Minķârî-zâde Yahyâ Efendi tebcil kııldılar.

Mevlânâ-yı mezbûr fezâ'il ü kemâl ile meşhûr, pîr-i şâlih ü 'âbid, mecmû'a-i fezâ'il ü maħâmid idi.

Şolaķ-zâde Ramazân Efendi

el-Mevlâ Ramazân. Maħmiyye-i Edrine'den zâhir ü hüveydâ ve mişâl-i hilâl-i rûze tâlî ü peydâ olup taħşil-i 'ilme müdâvim ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım oldukdan sonra devr-i medâris-i mu'tâde ile kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz beş Muħarrem'inde 'Abdü'l-'aziz-zâde Efendi maħlûlinden maşķaķ-ı re'si olan maħmiyye-i merķûmede Sirâciyye Medresesi virilüp kırķ Ramazân'ında 'Abdü'n-nebî Efendi yerine Selanik fetvâsına gönderilmiş idi. Kırķ iki Rebî'ül-evvel'inde Tâcü'd-dîn-zâde 'Alî Efendi yerine şâniyen Sirâciyye Medresesi tevcih olunup kırķ üç Zî'l-ķa'de'sinde Ni'metu'llâh Efendi maħlûlinden Halebiyye Medresesi'ne taħrîk olındı. Kırķ beş Şa'bân'ında Şeyhî-zâde Şerif Meħemmed Efendi yerine Üçşerefeli Medresesi'ne vâşıl, elli iki Zî'l-ķa'de'sinde Ebu'l-ħayr Meħemmed Efendi yerine medâris-i Şemâniyye'den birine nâ'il olup elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Halebî Yahyâ Efendi yerine Edrine Dârü'l-ħadîşi iħsân olunmuş idi. Bu ħâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ elli çokuz Muħarrem'inde ders ü devri tamâm ve 'âlem-i uķ-bâya ħıram itdüklerinde medrese-i maħlûleleri selef-i sâlifleri Tâcü'd-dîn-zâde Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr "Şolaķ-zâde Ramazân Efendi" demekle meşhûr, ħişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, tâlîb-i me'tâlib-i erbâb-ı fühüm idi.

Tezkireci Mûsâ Efendi

el-Mevlâ Mûsâ. Kesb-i ser-mâye-i isti'dâd ve zâd-ı râhile-i erbâb-ı tarîķi i'dâd itdükden sonra Ebû Sa'id Efendi âsitânesine intisâb ile şeref-i mülâze-

1 olduklarında H: oldılar S.

metlerin iktisâb eyleyüp¹ tayy-ı merâhil-i tarîk ve kaç'-ı menâzil-i ders ü taḥkîk iderek kırk aḳçe medreseye vâsıl ve andan daḥı munfaşıl iken biñ otuz iki Cumâde'l-ülâ'sında 'Acem İshâk Efendi yirine Fethiyye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi ile kâ-m-revâ ve otuz toḳuz Receb'inde Dâvüd-zâde Muştafâ Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi i'tâ olunmuş idi. Kırk Receb'inde Ḥabîb Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne ḥaḳîk olup sene-i mezbûre Zi'l-ḥicce'sinde Şâriḥü'l-Menâr 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yirine Şâh-ı Ḥübân Medresesi iḥsân olunup kırk dört Şafer'inde Kırımî Muştafâ Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne mevşül, kırk beş Şa'bân'ında Emru'llâh-zâde Meḥemmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'den biriyle nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Kırk sekiz Muḥarrem'inde İsmâ'il-zâde Meḥemmed Efendi yirine Ḥânḳâh Medresesi'n tekye-gâh eyleyüp kırk toḳuz Muḥarrem'inde 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde başt-ı seccâde-i ders ü taḥkîk itmişler idi. Elli Cumâde'l-ülâ'sında Ḥasan Efendi-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi yirine Sulṭân Selîm-i Ḳadîm Medresesi ile tekrîm, elli dört Cumâde'l-ülâ'sında Müfettiş Aḥmed Efendi yirine Süleymâniyye medârisinüñ biriyle ta'zîm olındılar. Elli altı Receb'inde Baḥşî-zâde 'Abdü'l-ḳâdir [106^a] Efendi yirine Yeñişehr ḳazâsı ḥükümeti tefvîz olunup elli yedi Şa'bân'ında ma'zül ve yirlerine Beyânî Aḥmed Efendi mevşül oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ elli toḳuz Şafer'inde intiḳâl ve 'âlem-i uḳbâya irtiḥâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm Ebü Sa'îd Efendi merḥûmuñ şadâretlerinde tezkireci-leri olmaḡın "Tezkireci Mûsâ Efendi" dimekle ma'lûm idi.

İsmâ'il Ağa-zâde Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed bin İsmâ'il. Dârü'l-ḥilâfeti'l-'aliyye Ḳoştanṭiniyye-tü'l-maḥmiyye dâḥilinde Aḳsarây nâm maḥalde câmi' binâ idüp "İsmâ'il Ağa Câmî'i" dimekle ma'lûm-ı şaḡir ü kebîr ve ol ḥayr u bereket ile şehir olan şâhibü'l-ḥayruñ ferzend-i ercmendi Meḥemmed Efendi'dür. Taḥşil-i meleke-i isti'dâd ve levâzım-ı tarîḳı i'dâd eyledükde Ḥ'âce-zâde 'Abdü'llâh Efendi'den mülâzım ve tarîḳ-ı tedrîse 'âzim olup kırk aḳçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ elli Receb'inde Ṭaşkendî-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Yûsuf Paşa Medresesi ḥâriciyle kâ-m-revâ, elli dört Şafer'inde

1 S 113b.

Haṭîb-zâde Aḥmed Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi i'tâ olındı. Elli beş Receb'inde Şa'rânî-zâde Meḥemmed Efendi yirine H'âce Ḥayrüd-dîn Medresesi'ne dâhil, elli yedi Şa'bân'ında Şâriḥ-i *Füṣṣûs*-zâde Ḥasan Efendi yirine Kadirğa Limanı'nda vâkı'a Meḥemmed Paşa Medresesi'ne vâsıl olmuş idi. Elli toḡuz Rebî'ül-evvel'inde eyyâm-ı ḥayâtı tamâm ve defter-i 'ömri fezlek-i ḥitâm bulup medrese-i maḥlûlesi Kürd İshâk Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr "İsmâ'îl-zâde Efendi" demekle meşhûr, ṭalib-i intisâb-ı 'ulûm, şalâḥ-ı ḥâlle ma'lûm idi.

Çeşmî-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ ibnü'l-mevlâ Çeşmî Meḥemmed. Şudûr-ı devlet-i Sultân Murâd Ḥân-ı Râbî'den tercemesi bu cerîdede sebḳ iden Çeşmî Meḥemmed Efendi'nün merdüm-i çeşm-i ziyâ-güsteri ve maḥdüm-ı sa'd-aḥteri Muştafâ Efendi'dür. Taḥşil-i ma'ârif ü 'ulûm ve kesb-i âdâb-ı rüsûm eyleyüp vâsıl-ı mer-tebe-i nişâb ve dâhil-i zümre-i ülü'l-elbâb olduḳda Şeyḫü'l-İslâm Es'ad Efendi ḥıdmetlerinden mülâzım ve ṭarîḳ-ı sa'âdet-refîḳ-ı 'ılme 'âzim olup kırḳ aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken¹ biñ otuz iki Cumâde'l-ülâsında Kec-dehân 'Abdu'llâh Efendi Maḥdümü Muştafâ Efendi yirine Yûsuf Paşa Medresesi ḥâriciyle be-kâm, otuz sekiz Şevvâl'inde Astarıcı Sinân-zâde Meḥemmed Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne ḥareketle nâ'ilü'l-merâm oldılar. Kırḳ Zî'l-ḥicce'sinde Ḥasan Efendi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yirine Şâh Sultân Medresesi iḥsân, kırḳ iki Ramazân'ında Celeb Muştafâ Efendi yirine medâris-i Şaḥn'uñ birine şâyân olup kırḳ dört Cumâde'l-âḫire'sinde Bustân-zâde Aḥmed Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-ḥadıṣı'ne irtikâ eyleyüp kırḳ toḡuz Muḥarrem'inde Kürd Aḥmed Efendi maḥlûlünden Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi'ne terfî', elli Cumâde'l-ülâsında Ḥüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tevḳî' olındılar. Elli üç Cumâde'l-ülâsında Fetvâ-emîni Şeyḫ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Ḥalebü's-şebâ kazâsı i'tâ olup elli dört Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Raḥmetu'llâh Efendi mevşûl oldu. Elli sekiz Receb'inde ḥalefleri Raḥmetu'llâh Efendi yirine Şâm-ı şeref-encâm ḥükümetiyle maḳziyyü'l-merâm olmuşlar iken biñ elli toḡuz Cumâde'l-ülâsınuñ on üçüncü günü ḥükm ü imzâsın tamâm

1 S 114a.

ve cevher-i rûhın teslim-i dest-i himâm itdükde Bâbü's-şâgîr'de Kâlerideriyye nâm türbede medfûn ve manşib-ı maḥlûl ile Muḥarrem-zâde Aḥmed Efendi memnûn [106^b] kılındı.

Merḥûm-ı merḥûm maḥdûm-ı feẓâ'il-rûsûm, aḥlâk-ı ḥamîde ile mevşûf, mekârim-i cemîle ile ma'rûf, 'afif ü nebîh, muñşif ü faḫîh, ḥasenü'l-muḥâḍarat ve'l-edeb, pâk-i'tikâd ve şaḥîḥü'l-mezheb idi.

Muḥzırbaşı-zâde Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed bin Meḥemmed. Vâlidî bevvâb-ı sulṭânî zümresinden olup ba'dehu kâḍî-asker efendilere muḥzırbaşı olmağla “Muḥzırbaşı-zâde Efendi” demekle şehîr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı' şâgîr ü kebîr olmuşlar idi. Târîk-ı sa'âdet-refîk-ı 'ilmîye 'azîmet ve Ebû Sa'îd Meḥemmed Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırk aḫçe medreseden ma'zûl ve muntaẓır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk yedi Cumâde'l-ülâ'sında 'Abdü'llâh Ağa Medresesi ḥâricine 'âric, elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Muḥteşem Emîri Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Ümmü'l-veled Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Elli altı Receb'inde Kâtib-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi yirine Fetḥiyye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi virilüp elli yedi Rebî'ül-âḫîr'inde 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Tıpkaşısı dâḫilinde Aḥmed Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunup elli sekiz Receb'inde Kefevî 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Ḥayrû'd-dîn Paşa Medresesi i'tâ olunmuş idi. Biñ elli ṭoḫuz Cumâde'l-ülâ'sında dâr-ı 'uḫbâya irtihâl eyleyüp medrese-i maḥlûlesi Tezkiireci Meḥemmed Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḥûm ṭâlib-i taḫşîl-i 'ulûm idi.

Uzun Sa'dî Efendi

el-Mevlâ Sa'dî. Dârûs-salṭanati'l-'aliyye maḥmiyye-i Koşantınıyye'den bedîd ve nâ'il-i rûtbe-i dâniş ü did olup 'ulemâ-yı 'izâm mecâlis-i 'ilmîyesine dâḫil ve ba'zı kirâmuñ şeref-i mülâzemeti ile ser-bülend-i emâsil olduğdan soñra devr-i medâris ve 'âḫd-i mecâlis iderek kırk aḫçe medreseden ma'zûl ve muntaẓır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk Receb'inde İbrâhîm Efendi yiri-

1 ma'lûm-ı S: -H.

ne İbrâhîm Paşa-yı Cedîd Medresesi ile sa'îd olup kırk beş Şa'bân'ında Kecdihân Dâmâdı¹ 'Abdu'llâh Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi virilmiş idi. Elli bir Receb'inde 'Uşşâkî-zâde 'Abdü'r-rahîm Efendi yirine Koca Muştâfâ Paşa Medresesi sezâ görilüp elli iki Şa'bân'ında 'Abdü'l-kâdir Efendi yirine medâris-i Şah'n'ın birine i'tilâ itmiş idi. Elli dört Şafer'inde Altıbarmaq 'Abdü'l-fettâh Efendi yirine Hânkâh Medresesi'n tekyegâh eyleyüp elli altı Rebî'ül-evvel'inde selef-i sâlifi 'Abdu'llâh Efendi yirine İsmihân Sultân Medresesi ihsân olınup elli yedi Rebî'ül-âhîr'inde Şâlih Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâ'da ferş-i seccâde-i ifâde itdiler. Elli sekiz Muharrem'inde Martolos-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine Kuds-i Şerîf kazâsiyla teşrif olınmışlar idi. Elli toquz Rebî'ül-âhîr'inde ma'zûl ve yirlerine Celeb Mûsâ Efendi mevşûl oldu. Bunlar ba'de'l-azl eşnâ-yı râhda mizâcları münharîf olmağla sene-i mezkûre Receb'inde manşib-ı hayâtdan dağı munfaşıl ve rûh-ı revânî rahmet-i Rahmân'a vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr "Uzun Sa'dî Efendi" dimekle meşhûr, hişşedâr-ı ni'met-hâne-i 'ulûm, dâ'ire-nişîn-i erbâb-ı fuhûm idi.

Muṭahhar Efendi Dâmâdı Aḫmed Efendi

el-Mevlâ Aḫmed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sultân Murâd Hân-ı Râbî'den tercemesi *Zeyl-i Atâyi'*de merķûm Muṭahhar Efendi merḫûm ile 'aḫd-i peyvendi muşâheret itmeğîn "Muṭahhar Efendi Dâmâdı" dimekle meşhûr ve bu 'unvân ile ma'lûm-ı cumhûr olmuş idi. Levâzım-ı tarîḫ-ı 'ilmi i'dâd ve tarîḫa-i erbâb-ı isti'dâd üzere ictihâd eyleyüp² 'ulemâ-yı kirâma hıdmet ve H'âce-zâde Şâlih Efendi'den iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet itdükden soñra devr-i medâris iderek kırk aḫçe medreseden ma'zûl iken biñ kırk Zi'l-ka'de'sinde Re'is H'âcesi Süleymân Efendi yirine Ferhâd Paşa [107^a] Medresesi hâriciyle kâm-revâ olmuş idi. Kırk altı Şevvâl'inde Bahâyî Efendi Birâderi Aḫmed Efendi yirine Mehemmed Ağa Medresesi'ne taḫrîk olınup kırk sekiz Zi'l-ḫicce'sinde Nevâlî-zâde Maḫmûd Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne gelmişler idi. Elli bir Receb'inde Hândân Efendi yirine Fetḫiyye'de vâḫı'a Sinân Paşa Medresesi i'tâ olınup elli iki Receb'inde Müfettiş Aḫmed Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medrese-

1 S 114b.

2 Levâzım-ı tarîḫ-ı 'ilmi i'dâd ve tarîḫa-i erbâb-ı isti'dâd üzere ictihâd eyleyüp H: -S.

si ile teccid-i sürür, elli üç Şafer'inde Hâcî Yûsuf-zâde Aḥmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine mürûr eyleyüp elli altı Rebî'ü'l-âhîr'inde Uzun Sa'dî Efendi yirine Hânḳâh Medresesi'n cāygâh eylediler. Elli yedi Şevvâl'inde Halebî Meḥemmed Efendi yirine Hâşekî Sultân Medresesi iḥsân olunup elli sekiz Cumâde'l-ülâsında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevḫîtiyle Seyrek-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Medîne-i Münevvere ḳazâsı ḥükûmetiyle teşrîf olunmuşlar idi. Elli ṭoḳuz Receb'inde ḳādî iken şeyḫü'l-Harem ğadri ile Ravza-i Muṭâhhara ḳurbinde şehîd ve 'arşa-i 'âlemden nâ-bedîd olup manşib-ı maḥlûl ile Mu'îd Aḥmed Efendi Birâder-zâdesi 'Arif Aḥmed Efendi nâ'ilü'l-me'mûl oldu.

Mevlânâ-yı merḳûm dâḫil-i 'idâd-ı erbâb-ı rûsûm, ḥişşemend-i ma'arif ü 'ulûm, şalâḥ-ı diyânet ile ma'lûm idi.

Öreke Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ bin Aḥmed bin Hüseyn. Dârü'l-mülk-i İstanbul'dan zuhûr ve "Öreke Muştafâ Efendi" demekle meşhûr olup taḫşîl-i 'ilm ü 'irfâna himmet ve üstâdân-ı 'aşr ḫıdmetlerine müdâvemet eyleyüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinüñ der-i deryâ-nevâline intisâb ve şeref-i mülâzemetlerin iktisâb itdükden soñra aḫz-ı medâris-i mu'tâde iderek kırḳ¹ aḳçe medreseden ma'zûl iken bîñ yigirmi dörd Cumâde'l-ülâsında 'Abdü'l-ḫalîm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Şâḫkûlî Medresesi ḫâricine 'âric, yigirmi sekiz Şa'bân'ında Seyyid 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi'ne ḫareketle mübtehic olmuş idi. Yigirmi ṭoḳuz Şevvâl'inde Ḥamza Efendi yirine İbrâḫîm Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḫaḳîḳ olup otuz Şafer'inde 'İvâz-zâde Yahyâ Efendi yirine Fethiyye'de vâḳı'a İsmiḫân Sultân Medresesi iḥsân olındı. Otuz iki Receb'inde Ḥattâṭ Şeyḫî Aḥmed Efendi yirine Edrineḳapısı Mihrümâhî'na pâ-nihâde olup sene-i mezbûre Zi'l-ḫicce'sinde selefî Şeyḫî Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhî'na tefrî', otuz üç Muḥarrem'inde Müzellef Aḥmed Efendi yirine medâris-i Şaḥn'ın biriyle tevḫî' olındılar. Sene-i mezkûre Cumâde'l-âḫire'sinde Yaşdığac Muşliḫü'd-dîn Efendi yirine Gelibolı ḳazâsı tevcîh olunup otuz dörd Cumâde'l-âḫire'sinde ma'zûl ve yirlerine 'Avnî 'Oşmân Efendi mevşûl oldu. Otuz sekiz Zi'l-ḫicce'sinde Baba Ḥalîl-zâde Meḥemmed Efendi yirine Şofya ḳazâsı sezâ görilüp otuz ṭoḳuz Şafer'inde 'azl

ve yirlerine İbrâhîm Efendi vaşl olındı. Kırk üç Rebi'ül-âhîr'inde Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdî Maḥmûd Efendi yirine Saḡız kazâsı ḥükümeti tefvîz olunup kırk dört Şafer'inde munfaşıl ve yirlerine Ḥüseyn Efendi vâşıl oldı. Kırk toḡuz Şafer'inde Gümûlcine kâdîsi olup elli Cumâde'l-ülâsında ma'zûl ve yirlerine İzmir kâdîsi Atlu Dâvûd Efendi menḡûl, anlaruñ yirine Hüdhüd 'Abdü'l-kâdir Efendi mevşûl oldı. Elli dört Şafer'inde Fâzıl Monlâ Çelebi defa-i şâniyesi yirine Diyârbekr kazâsıyla maḡziyyü'l-merâm olmışlar idi. Elli beş Receb'inde 'azl ve yirlerine 'Uşşâḡî-zâde 'Abdü'r-raḡîm Efendi vaşl olındı. Elli sekiz Şa'bân'ında Re'isü'l-eḡibbâ 'İsâ Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri kazâsına manşûb kılınup elli toḡuz Şa'bân'ında kâzî iken dâ'in-i ecel müteḡâzî olup bilâ-'azl mün'azil ve 'âlem-i 'uḡbâya vâşıl oldı. Edrineḡapusu ḡâricinde Emîr-i Buḡârî Zâviyesi civârında medfûn ve manşûb-ı maḡlûl ile [107^b] Beyânî Aḡmed Efendi memnûn kılındı..

Mevlânâ-yı mezbûr ma'ârif-i 'ilmiyye ile meşḡûr, şâliḡ ü şâfi-fu'âd, mü'min-i pâk-i'tiḡâd idi.

Baḡşî-zâde 'Abdü'l-kâdir Efendi {Kâdirî}

el-Mevlâ 'Abdü'l-kâdir ibnü'l-mevlâ Baḡşî Meḡmed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sultân Murâd Ḥân-ı Râbi'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de zıkr olınan Baḡşî Meḡmed Efendi'nün ferzend-i ercmendi ve maḡdûm-ı ḡiredmendi 'Abdü'l-kâdir Efendi'dür. İ'mâl-i meleke-i mâder-zâd ile vâşıl-ı mertebe-i istidâd olduḡda ḡarîḡ-ı sa'adet-refîḡ-ı 'ilme 'âzim ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olup devr-i mecâlis ve aḡz-ı medâris iderek kırk aḡḡe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk Receb'inde Tezkireci Mûsâ Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm olmışlar idi. Kırk iki Rebi'ül-evvel'inde Şun'î-zâde Seyyid Meḡmed Efendi yirine Şeyḡül-İslâm Yaḡyâ Efendi dârü'l-ifâdesine vâşıl olup kırk altı Şevvâl'inde 'Abdü'l-ḡayyûm Efendi maḡlûlünden Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile ḡadr ü menziletleri mezîd olmuş idi. Kırk sekiz Muḡarrem'inde Re'is Ḥâcî Süleymân Efendi yirine Şeyḡül-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Ülâsı ile ikrâm, elli Cumâde'l-ülâsında Nevâlî-zâde Maḡmûd Efendi yirine Şaḡn-ı Şemâniyye'nün biri in'âm olındı. Elli bir Receb'inde Ḥâcî' Yûsuf-zâde Aḡmed Efendi yirine Ḳara

Muştafâ Paşa Medresesi'ne irtikâ, elli üç Şafer'inde Çeşmî-zâde Muştafâ Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den birine i'tilâ itmişler idi. Elli beş Receb'inde Muhtarrem-zâde Ahmed Efendi yirine Yenîşehr kızâsı hükümeti tefvîz olunup elli altı Receb'inde ma'zûl ve yirlerine selef-i sâlifleri Mûsâ Efendi mevşûl oldu. Biñ elli toktuz Şa'bân'ında dâr-ı fenâdan irtihâl ve 'âlem-i 'uqbâyâ intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm maħdûm-ı mekrûmet-rûsûm, nîk-nefs ü ħalûķ, şadîķ u şadûķ, ħânesi mecma'-ı yârân, dest ü sehâsı ħaçâlet-dih-i ebr-i bârân idi.

Ķâdirî maħlaşı ile eş'arı olup bu maħla' andan nûmûnedârdur:

Beyt

Sünbül mi yâ benefşe midür ħaĥt-ı rû nedür
Devr-i ruħuñda muzmer olan reng ü bû nedür

Re'isü'l-eĥibbâ 'İsâ Efendi

el-Mevlâ 'İsâ bin 'Alî. Cezâ'ir-i Baħr-i Sefid'den evşâf-ı cemîle ile mümtâz u müsellemlen olan Saķız nâm beldede lenger-endâz-ı şühûd olmuşlar idi. Tem-yîz-i siyâh u sefid ve taħşîl-i dâniş ü did eyleyüp fenn-i celîl-i tıbbâ iřtiġâl ve dârü'l-mülk-i İstanbul'a irtihâl itdükde divân-ı 'âlî küttâbı zümresine dâĥil ve ħarâc muħâsebeciliġi ħıdmetine nâ'il olmuş idi. Biñ elli yedi Şafer'inde re'isü'l-eĥibbâ olan Ĥammâl-zâde Meħemmed Efendi mizâc-ı leĥâfet-'imtizâc-ı sulĥâniye muvâfîķ 'ilâca muvaffâķ olmamaġın ma'zûl olduķda şâĥibü't-terceme Edrine pâyesi ve selefî mutaşarrıf olduġı Rodoscuķ kızâsı arpalıġıyla re'isü'l-eĥibbâ ta'yîn olındılar. Sene-i mezbûre Rebî'ü'l-evvel'inde 'azl ile tezlîl ve manşib-ı riyâset-i eĥibbâ şâniyen selevleri Ĥammâl-zâde Efendi'ye taħmîl olındı. Sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâ'sında ħalefleri yirine şâniyen manşib-ı sâbıķlarına 'avd itmişler iken on yedi günden Şonra ma'zûl ve yirlerine sâlişen Ĥammâl-zâde Efendi mevşûl oldu. Sene-i merķûme Şa'bân'ında 'İşmetî Meħemmed Efendi üzerinden Ebâ Eyyüb-i Enşârî kızâsı zamîmesiyle ħalefleri Ĥammâl-zâde Efendi yirine sâlişen manşib-ı evvellerine müteşâ'id oldılar. İki ay mürûrında bend-i belâ-yı nefy ü iclâ ile mübtelâ-yı ħüsrân ve yirleriyle râbi'an selevleri Ĥammâl-zâde Efendi şâdân olmuş iken altıncı günde mazħar-ı 'afv u iĥsân olup ke'l-evvel ħalefleri yirine râbi'an ħıdmet-i riyâset-i eĥibbâ-

1 leĥâfet H: leĥâ'if S.

da kâ'im ve manşıblarında hâkim-i hâsim oldılar. Elli sekiz Receb'inde vâkı' cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân Mehemmed Hânî 'aķibinde hıdmet-i pâdişâhiden dűr ve yirleriyle [108^a] hâmisen selefleri Hammâl-zâde Efendi mesrűr olmuş idi. Sene-i mezkűre Şa'bân'ında Hâzret-i Ebâ Eyyűb-i Enşârî kazâsından daħı ma'zűl ve yirlerine Öreke Muştafa Efendi mevşűl oldu. Elli tokuz Receb'inde Hêlvâcı-zâde Aħmed Efendi űzerinden Gemlik kazâsı arpalık iħsân olunmuş iken sene-i mezkűre Şa'bân'ında rűh-ı laţifi çâr-tâķ-ı 'anâşırdan hűrűc ve a'lâ-yı 'illiyîne 'urűc itdűkde maħlűl olan arpalıkları Ezhârî Monlâ Çelebi'ye virildi.

Ţabîb-i merħűm ancak fenn-i lâzımu'l-intisâb-ı tıbdâ keşret-i tettebbu' ile ma'lűm idi.

Âşârlarından ol fende *Devâ-yı Emrâz* ismiyle mevsűm te'lifleri meşhűrdur.

Monlâ Aħmed-zâde Monlâ Çelebi

el-Mevlâ es-Seyyid Mehemmed ibnű'l-mevlâ Aħmed. Hılâl-i terâcim-i Sulţân Aħmed Hân-ı Evvel'de tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de maşűr olup biñ on sekiz Şafer'inde fevt olan Tezkireci Aħmed Efendi'nűn ferzend-i dil-bendi "Monlâ¹ Çelebi" demekle meşhűr Seyyid Mehemmed Efendi'dűr. Tahşil-i 'ilm ű kemâle sâ'î ve âdâb-ı erbâb-ı isti'dâda murâ'î olduķda nazâr-ı hűrşid-eşer-i ekâbire sezâ ve birinden şeref-i műlâzemetle kâam-revâ olduķdan űonra tekmil-i medâris-i mu'tâde iderek kırık aķçe medreseden ma'zűl ve muntazır-ı neyl-i me'műl iken biñ yigirmi iki Zî'l-ħicce'sinde Çuķacı-zâde Mehemmed Efendi yirine Ŭlâ-yı Mesih Paşa Medresesi i'tâ olunup yigirmi altı Rebî'űl-âħir'inde Naşru'llâh Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı Cedid Medresesi ile tecdid-i sűrűr eylediler.² Yigirmi yedi Rebî'űl-evvel'inde Belġradî 'Alî Çelebi yirine Sinân Paşa Medresesi iħsân, yigirmi tokuz Zî'l-ħicce'sinde Műtevellî-zâde Muştafa Efendi yirine Gevher Hân Sulţân Medresesi'ne şâyân oldılar. Otuz bir Zî'l-ķa'de'sinde Naķş-bend-zâde Maħműd Efendi yirine medâris-i Şaħn'uñ biriyle tebcil olunmuş iken otuz iki Şa'bân'ında tafşili *Zeyl-i 'Atâyi'*de merħűm olan Vaķ'a-i Câmî'-i Sulţân Mehemmed Hânî sebebiyle medine-i Şire'de Monlâ 'Arab Medresesi'ne irsâl ile tezlil ve yirleriyle Seyyid 'Abdűr-raħim Efendi tebcil kıldı. Sene-i mezbűre Zî'l-ķa'de'sinde vâkı' cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân Murâd

1 S 116a.

2 eylediler H: eyleyűp S.

Hânî'den sonra ma'fuvven İstanbul'a dâhil ve sene-i merķūme Zî'l-ħicce'sinde Bustân-zāde 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine Hânķāh Medresesi'ne vâsıl olmışlar idi. Otuz dört Şafer'inde Menteş-zāde İbrāhîm Efendi yirine Hākāniyye-i Vefāda ferş-i seccāde-i ifāde idüp sene-i mezkūre Cumāde'l-āhire'sinde Edhem-zāde Muştafā Efendi yirine Medāris-i Süleymāniyye'nün biriyle ķadr ü menziletleri ziyāde oldu. Otuz altı Receb'inde Fenārî-zāde Şeyhî Efendi yirine Halebü'ş-sehbā ķazāsı sezā görilüp otuz yedi Ramazān'ında munfaşıl ve manşib-ı mezbūre Seyfî-zāde 'Abdu'r-raħmān Efendi nā'il oldu. Kırķ Receb'inde Mu'īd Aħmed Efendi yirine Mısr-ı zātü'l-ehrām ķazāsıyla ikrām olunup kırķ bir Ramazān'ında ma'zül ve yirlerine Küçük Maħmūd-zāde 'Abdu'llāh Efendi mevşül oldu. Kırķ dört senesi ĥudūdında muķaddemā celālî istilāsından nāşî celā-yı vaţan ve İstanbul'da ittiħāz-ı mesken iden ahālî-i fuķarā-yı Kayseriyye yine vaţanlarına 'avd ü ric'at itmeleriçün bā-fermān-ı 'ālî ĥuşuş-ı mezbūra mollā ta'yin olunup birķaç ay İstanbul maħallātın teftiş ü taħrîr ve 'alā-vuķū'ihî inhā-yı südde-i sa'adet-maşîr itdiler. Kırķ toķuz Şevvāl'inde Kabaķulak-zāde Meħemmed Efendi yirine Edrine ķazāsı mecrā-yı zülāl-i ĥükm ü imzaları olup elli bir Rebî'ül-evvel'inde müteķā'id ve yirlerine Tefiķî-zāde Aħmed Efendi müteşā'id oldu. Elli altı Rebî'ül-āhir'inde Rümîli pāyesi zamimesiyle ta'zîm olunup bu ĥāl üzere güzārende-i eyyām u leyāl [108^b] iken biñ elli toķuz senesi ĥudūdında merkeb-i tābūta rākib ve seyr-i būstān-ı cināna rāģib olup Edrineķapısı ĥāricinde Emîr-i Buħārî Zāviyesi verāsında vāķî' mezāristānda defn olındı.

Mevlānā-yı¹ mezbūr ĥüsn-i aĥlākla meşhūr, ĥulvül-lisān, ĥālišül-cenān, şāfi-fu'ad, mü'min-i pāk-i'tiķād idi.

Dizdār-zāde Muştafā Efendi [Dizdār-zāde Taş Çelebi]

el-Mevlā Muştafā ibnü's-Şeyh Aħmed. Devlet-i şāniyye-i Sulţān Muştafā Hânî meşāyihü 'idādında tercemesi *Zeyl-i Aţāyi*'de mezkūr olan Dizdār-zāde Şeyh Aħmed Efendi merħūmuñ maħdüm-ı ercmendi Muştafā Efendi'dür. Vālid-i mācidleri maħmiyye-i Edrine'de kendü binā itdükleri zāviyelerinde² seccāde-nişin iken şāhibüt-terceme maţla'-ı vücuddan bedidār ve serā-perde-i

1 Mevlānā-yı H: Merħūm-ı S.

2 S 116b.

‘ademden pişgâh-ı şühûdda nümâyende-i didâr olup tekmil-i merâtib-i isti‘dâd ve levâzım-ı t̄arıkı i‘dâd eyledükde ‘ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve râh-ı tederise ‘âzim olup bi-hasebi'l-‘âde kaç-ı menâzil-i ifâde iderek kırk aqçe medreseden ma‘zül ve muntazır-ı neyl-i me‘mül iken biñ otuz üç senesi hudûdında maskaç-ı re’si olan maħrûsa-i¹ merķūmede İbrâhım Paşa Medresesi ģâriciyle kâ-m-revâ olmuş idi. Otuz altı Receb’inde ‘Abdü’n-nebî Efendi yirine Emîniyye Medresesi’ne naql olunup kırk dört Şa‘bân’ında Şeyhî-zâde Şerîf Meħemmed Efendi yirine Câmî-i ‘Atîķ Medresesi’ne ģâķiķ olup elli Cumâde’l-ülâsında Ĥalebî Yahyâ Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi’ne mevşül, elli üç Şafer’inde Semîn Velî Efendi yirine Ğazanfer Aĝa Medresesi’ne menķül, sene-i mezkûre Cumâde’l-ülâsında Ramazân Efendi yirine Şaħn-ı Şemâniyye’nün biriyle nâ’ilü’l-me‘mül oldılar. Elli altı Muħarrem’inde Taşkendî-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Konya kazâsı ģükümeti tefviz olunup elli yedi Rebî’ül-âħir’inde ma‘zül ve yirlerine Menteş-zâde Aħmed Efendi mevşül oldu. Bu ģâl üzere şümârende-i eyyâm iken biñ elli toķuz Ramazân’ında enfâs-ı ma‘düde-i ģayâtı tamâm ve ‘âlem-i ‘uķbâya ģıram eyledi.

Merħûm-ı merķūm “Dizdâr-zâde Taş Çelebi” demekle ma‘lûm, ģâlî-sül-fu‘ad, mü‘min-i pāk-i‘tiķâd idi.

Kerâsteci-zâde Meħemmed Efendi

el-Mevlâ Meħemmed. Dârü’l-mülk-i İstanbul’dan zühûr ve “Kerâsteci-zâde Efendi” demekle meşhûr olup taħşil-i meleke-i isti‘dâd ve ‘ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olduķdan sonra bi-hasebi'l-‘âde devr-i medâris-i mu‘tâde ile kırk aqçe medreseden ma‘zül ve muntazır-ı neyl-i me‘mül iken biñ elli sekiz Muħarrem’inde Mûsâ Paşa İmâmı Aħmed Efendi yirine Pervîz Efendi Medresesi ģâricine ‘âric, elli toķuz Şa‘bân’ında Kõçbaş Maħmûd Efendi yirine Beşiktaş’da vâķı‘a Sinân Paşa Medresesi’ne ģareketle mübtehic olmuş idi. Sene-i mezbûre Zî’l-ķa‘de’sinde dâr-ı beķâya irtihâl eyleyüp medrese-i maħlûlesi Müderris-zâde ‘Abdü’l-laťif Efendi’ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merķūm t̄alib-i taħşil-i ‘ulûm, ģoş-şoģbet, ķâbil-i üns ü ülfet idi.

1 maħrûsa-i H: maħmiyye-i S.

Kurd Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Medîne-i Üsküdar'dan bedidâr ve "Kurd Mehemmed Efendi" 'unvânıyla şöhret-şi'âr olup t̄arîk-ı sa'âdet-refîk-ı 'ilmîye 'azîmet ile 'ulemânuñ birinden ih̄râz-ı şeref-i mülâzemet itdükden sonra devr-i merâtib iderek kırk aççe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdî Maḥmûd Efendi yirine Başcı İbrâhîm Medresesi tevcîh olunduḡda ḡabûlden ibâ itmekle medrese-i mezbûre Seyyid 'Abdûs-settâr Efendi'ye i'tâ ve bunlar şıfru'l-yed [109^a] ibḡâ olunmuş idi. Otuz dört Şafer'inde Hekîmbaşî¹ Dâmâdî Aḥmed Efendi yirine Ḥammâmiyye Medresesi virilüp kırk Zi'l-ḡicce'sinde Süleymân Efendi yirine Raḡîkî Medresesi'ne taḡrîk olındı. Kırk bir Cumâde'l-âhire'sinde 'Abdû'l-ḡayyûm Efendi yirine Ḥâfız Paşa Medresesi sezâ görilüp kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Şiddîk Efendi yirine Sire ḡazâsı ḡükûmeti tefvîz olunmuş idi. Kırk üç Zi'l-ḡicce'sinde ma'zül ve yirlerine Şadîḡ-zâde 'Abdu'llâh Efendi mevşûl² oldu. Elli toḡuz Zi'l-ḡa'de'sinde Toḡat ḡazâsı ḡükûmeti ih̄sân olınup altmış Rebî'ül-evvel'inde dâr-ı fenâdan ḡüzer ve 'âlem-i 'uḡbâya sefer eyledüklerinde manşib-ı maḡlûl İstanbul'dan ma'zül Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi'ye arpalık ta'yîn olındı.

Mevlânâ-yı merḡûm 'ulûm-ı mütedâvilede müşâreket-i emşâlle ma'lûm idi.

Baldır-zâde Şeyḡ Mehemmed Efendi {Selîsî}

el-Mevlâ Şeyḡ Mehemmed bin Muştafâ bin 'Alî Dede. Mezbûr 'Alî Dede belde-i Toḡat'dan zâhir ve maḡrûsa-i Burusa'da mütevaḡtın ve müstaḡırr olup maḡdümları Muştafâ Efendi ol beldede zuhûr ve kesb-i nûr-ı şu'ur eyledükde t̄arîk-ı ehl-i cihâta sâlik olmaḡla maḡrûsa-i merḡûmede Ḥişâr Câmî'i'nde muḡtedâ ve Câmî-i Kebir'de ḡaḡîb ve şeyḡ-i dârü'l-ḡurrâ iken biñ otuz iki Cumâde'l-ülâsında 'azm-i 'âlem-i 'uḡbâ itmiş idi. Anlaruñ daḡı ferzend-i ercmen-di şâḡîbü't-terceme Şeyḡ Mehemmed Efendi deryâ-yı 'ademden ser-ber-âverde ve ol belde-i laḡfede perverde olup temhîd-i muḡaddimât-ı 'ulûm ve teşyîd-i esâs-ı mantḡûḡ u meşḡûm eyledükde nev-bâve-ḡîn-i murâd ve dâḡil-i zümre-i

1 Hekîmbaşî H: Hekîm İshâḡ S.

2 S 117a.

erbâb-ı isti'dâd olduğundan sonra "Baldır-zâde Efendi" demekle meşhûr ve bu 'unvânla zebân-zed-i cumhûr olmuşlar idi. Bîñ üç senesi hilâlinde 'Arab-zâde 'Abdü'r-ra'ûf Efendi'den ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve tarîk-ı tedrîse 'azîmet eyleyüp ba'de tekmi'l-l-medâris bîñ on senesi hudûdında kırk akçe ile maskât-ı re'si olan mahrûsa-i Burusa'da Monlâ Fenârî Medresesi ihsân olunmuş idi. Ba'de'l-'azl bîñ yigirmi yedi Receb'inde Câmî Efendi yerine Lâlâ Şâhîn Medresesi hâricine 'âric olup otuz dört Şafer'inde Seyrek-zâde Seyyid Yunus Efendi yerine İstanbul'da Dâvûd Paşa Medresesi'ne nakl olunmuşlar idi. Sene-i mezbûre Zî'l-hicce'sinde Kâmetî 'Abdü'r-rahmân Efendi yerine yine mahrûsa-i Burusa'da Yıldırım Hân Medresesi'ne gönderilüp otuz yedi Ramazân'ında Kürd İshâk Efendi yerine İstanbul'da 'Âişe Sultân Medresesi'ne şâyân, otuz sekiz Şevvâl'inde Yavuz-zâde Seyyid Muştâfâ Efendi yerine medâris-i Şahn'ın biriyle tahşil-i 'izz ü şân eylediler. Kırk Receb'inde Ağa İmâmı Mehemmed Efendi yerine Burusa Sultâniyyesi Medresesi'ne terfî, kırk üç Ramazân'ında Hâlıcı-zâde 'Abdü'r-rahmân Efendi yerine Üsküdar Vâlidesi Medresesi ile tevki' olındı. Kırk dört Cumâde'l-âhire'sinde Sarı 'Abdüllâh Efendi'nün defa-i sâniyesi yerine Üsküdar kazâsı hükûmeti sezâvâr görilüp kırk beş Şa'bân'ında sene-i âtiye Muharremü'l-harâmı gürresi tevki'tiyle Seyfi-zâde 'Abdü'r-rahmân Efendi yerine Mekke-i Mükerreme kazâsına nakl ü tahvil ve yirleriyle Kürd İshâk Efendi tebcil kılındı. Kırk dokuz Muharrem'inde munfaşıl ve ol mağâm-ı celile halefleri Kürd İshâk Efendi vâşıl oldu. Bunlar maskât-ı re'sleri olan mahrûsa-i Burusa'ya vuşûl bulduklarından sonra menâşıb-ı resmîyeden tebâ'üd ve sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâsında Manav Ahmed Efendi yerine sâniyen Yıldırım Hân Medresesi ile teqâ'üd [109^b] ihtiyâr eyledüklerinde Burusa Yenîşehri kazâsı dahı zamîme-i revâtibleri kılınıp bu hâl üzere güzârende-i eyyâm ve sübha-şümâr-ı şühûr u a'vâm iken bîñ altmış Receb'inün on ikinci Sebt gicesi sinîn-i muqaddere-i 'ömri tamâm ve enfâs-ı ma'dûde-i hayâtı qarîn-i hitâm olup Abdâl Mehemmed Câmî-i Şerîfi sâhasında vâlidleri cenbinde defn olınıp¹ medrese-i mahlûleleri Mentеш-zâde Maḥmûd Efendi'ye tevcih olındı. 'Âşimî Mehemmed Efendi didügi târihdür:

Mısrâ'

Kerem-i Hakk'a muḥârin ola Baldır-zâde²

1 S 117b.

2 كرم حقه مقارن اوله بالدرزاده

Merhûm-ı merķûm behremend-i ma'ârif ü 'ulûm, dervîş-nihâd, pâk-i'tiķâd, mu'tekâd-i meşâyih-ı kirâm, pîr-i vâcibü'l-ikrâm idi.

Âşârlarından maħrûsa-i Burusa'da intiķâl-i dâr-ı âhîret eyleyen 'ulemâ-yı 'izâm ve meşâyih-ı kirâmuñ tercemelerini kendü zamânına gelince taħrîr ü imlâ ve müdevven şukûk inşâ itdüğinden ma'âdâ Selîsî maħlaşı ile *Divân-ı eş'âr-ı dürer-bârları* vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

ez-Ķaşâ'id¹

Şu deñlü ĥusrev-i dey sîm-i berfi ķıldı nişâr
İşigin itdi gümüşden cemî'-i bây u gedâ

ez-Gazelîyyât

Rûy-ı gülşende zühûr itdi benefşe câ-be-câ
Güyyâ kim geldi ĥaṭṭ-ı müşg-bû-yı nev-bahâr

Ve lehu

Ârîzuñda geliyor ĥaṭṭ-ı siyeh didüm o yâr
Âh idüp didi daħı ķara ĥaberden neñ var

Ve lehu

Yâra didüm öpeyin vir zaķanuñ
Didi var ĥayrını gör ol çeñenüñ

Ve lehu

Gül-i maķşûd elümden gitdi zaħm-ı ĥâr-ı ģam ķaldı
Dökildi câm-ı 'işüm dîde-i ĥaşretde nem ķaldı²

Tezkireci Mûsâ Efendi

el-Mevlâ Mûsâ. Belde-i Ķaşāmonı'dan zühûr ve âftâb-ı feyz-i ezelden istifâza-i nûr-ı şu'ur itdükden şoñra taħşîl-i 'ilm ü 'irfâna ģalib ve Ebu's-su'üd-zâ-

1 ez-Ķaşâ'id S: Beyt H.

2 H nüshasında bu beyit yoktur.

de Mehemmed Efendi âsitânesine müntesib olup şeref-i mülâzemetleriyle bekâm ve medâris-i resmîyyede hıdmet-i müdâresesi tamâm olduğdan sonra kırk kırkçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bîn kırk dört Receb'inde Dervîş Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Şâhkulı Medresesi hâricine 'âric olmuşlar idi. Kırk altı Zî'l-ka'de'sinde efendisi Ebu's-su'ud-zâde Efendi şadr-ı Rûm'a teşrîf buyurduklarında tezkirecilik hıdmetiyle şeref-yâb ve kırk yedi Şevvâl'inde vâkı' sefer-i Bağdâd'a hıdmetleriyle ruşşat-yâb olmuş idi. Kırk sekiz Şa'bân'ında fetih ü zafer müyesser olduğda 'icâletül-vaqt kâdî naşb olunmağ murâd olduğda ol maħalde müderrisinden münâsib şâhibüt-terce-me bulunmağla ibtidâ bunlara tevcih olunmuş idi. İstanbul'da mesmû' olduğda ba'z-ı zurefâ semt-i haķıķat-bînide bu beyti dimişdür:

Beyt

Dilese bir kûlına luḫfi Hudâ dâd eyler
Şâhkulı Medresesi'n müşıl-ı Bağdâd eyler

Elli Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Necâtî-zâde Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Elli üç Rebî'ül-âhîr'inde Hanefî Mehemmed Efendi yirine Mısr-ı Kâhîre kazâsıyla râyet-i iclâli zâhire olup elli dört Şafer'inde 'azl olunup yirlerine Kuds-i Şerîf kâdîsi Memek-zâde Muştafâ Efendi naķlle şâd-kâm, an-laruñ yirleriyle Emru'llâh-zâde Mehemmed Efendi nâ'ilü'l-merâm oldu. Elli yedi Rebî'ül-âhîr'inde Husrev Paşa İmâmı Muştafâ Efendi yirine maħrûsa-i Burusa cây-ı hükümetleri kılınup sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinde munfaşıl ve maķâm-ı hükümetlerine Şarı 'Alî-zâde Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Ba'de'l-ķufûl 'Ayntâb arpalığıyla gûşe-nişin-i ħumûl iken marâz-ı felc işâbetiyle pister-i helâke pehlû-zen ve câme-i müste'âr-ı ħayâtı nîm-ten olup bîn altmış Receb'i evâhîrinde intikâl ve riyâz-ı cinâna isti'câl eyleyüp maħlûl olan arpalıkları Cân-bâziyye Medresesi müderrisi [110*] Aħmed Efendi nâm pîre mevleviyetle virildi.

Mevlânâ-yı merķûm dâħil-i 'idâd-ı erbâb-ı fûħûm, ħâlîşü'l-cenân, ŧâhî-rü'l-lisân, nik-¹nefs ü şâfi-fu'âd, müslim-i pâk-i'tiķâd idi.

Nefes-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. ‘Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Meĥmed¹ Hân-ı Şâliş'den tercemesi *Zeyl-i Atâyi*'de mezkûr olan Nefes-zâde Muştafâ Efendi'nün aĥfâdından olmaĥla “Nefes-zâde Efendi” demekle ma'lûm ve bu ‘unvânla mevsûmdur. Tahşil-i meleke-i isti'dâd ve kesb-i ma'ârif ü 'ulûmda bezl-i sa'y ü ictihâd idüp 'ulemânûn birinden mülâzım ve râh-ı tedrîse 'âzîm olup kırk aĥçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk üç Muĥarrem'inde Hızır Efendi yerine Kepenekci Sinân Medresesi'ne ĥâric ile 'âric, elli bir Receb'inde Şa'rânî-zâde Meĥmed Efendi yerine Küçükçekmece'de vâkı'a 'Abdü's-selâm Medresesi'ne ĥareketle mübtehic olmuş idi. Elli üç Şafer'inde Cânîkî İsmâ'îl Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı 'Atîĥ Medresesi'ne ĥaĥîĥ olup elli altı Receb'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yerine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürûr eylediler. Elli yedi Rebî'ül-âĥîr'inde Başmaĥcı-zâde Mihteri² Nûĥ Efendi yerine Saĥız ĥazâsi hükûmeti tefvîz olunup elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında ma'zûl ve yirlerine Kızıklı Meĥmed Efendi mevşûl oldu. Altmış Receb'inde Mentêş-zâde Aĥmed Efendi yerine Şofya ĥazâsiyla be-kâm olmuş iken sene-i mezbûre Ramazân'ında enfâs-ı zindegânisi tamâm ve aĥkâm-ı ĥazâsi ĥarîn-i ĥitâm olup yirleriyle Bağdâdî Aĥmed Efendi nâ'ilü'l-merâm oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr ĥadr-i müşterek-i cihet-i zâtiyye ile meşhûr idi.

Erzurûmî İbrâhîm Efendi [Cânbolâd-zâde H'âcesî] {Mülhemî}

el-Mevlâ İbrâhîm. Belde-i Erzenûr-rûm'dan bedidâr ve Cânbolâd-zâde ĥ'âceliĥıyla şöhret-şî'âr olmuş idi. Semend-i ĥab'-ı ĥâpük-'inân ile yek-süvâr-ı meydân-ı 'ilm ü 'irfân olduĥda şüküfezâr-ı fezâ'ilden iĥtîĥâf-ı rü'ûs-ı mesâ'il ve şâĥsâr-ı himmet-i efâzıldan ictinâ-yı şemerât-ı fevâzil itmekle ser-bülend-i ĥavâbil ve mazhar-ı ĥabûl-i emâsil olmaĥın ba'z-ı 'ulemâdan şeref-i mülâzemete nâ'il ve evvelîn-i âmâle vâşil olup medâris-i mu'tâdede neşr-i 'ilm ü kemâl ve idâre-i kü'ûs-ı ĥîl ü ĥâl iderek kırk aĥçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz üç Şafer'inde Seyyid 'Abdü's-settâr Muştafâ Efendi yerine Başçı İbrâhîm Medresesi ile be-kâm, kırk Zî'l-ĥicce'sin-

1 Meĥmed S: -H.

2 Mihteri S: -H.

de 'Osmân-zâde Mehemmed Efendi yirine Ûlâ-yı Hüsrev Kethudâ Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm oldılar. Kırk tokuz Rebî'ül-evvel'inde Bolevî Muştafâ Efendi yirine Dâvüd Paşa Medresesi'ne revnağ-bahşâ, elli bir Cumâde'l-ülâ'sında Şadrü'd-dîn-zâde Rûhu'llâh Efendi yirine Rûm Mehemmed Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ olmuşlar idi. Elli üç Muharrem'inde Hevâyî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi virilüp elli beş Muharrem'inde 'Abdü'l-vehhâb-zâde Aḥmed Efendi yirine Qadırğa Limanı'nda vâkı'a Mehemmed Paşa Medresesi'ne mevşül, elli altı Şevvâl'inde Şa'rânî-zâde Mehemmed Efendi yirine Şeyhü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi Medresesi Ûlâsı'na menķül, elli yedi Rebî'ül-âḥir'inde 'Abdü'r-raḥîm-zâde Mehemmed Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Elli sekiz Muharrem'inde Riyâzi-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine Zâl Paşa Sultânı Medresesi erzânî görilüp altmış Ramazân'ında Oḫcı-zâde Vaḫ'î Aḥmed Efendi yirine Qara' Muştafâ Paşa Medresesi iḥsân olunmuş iken sene-i mezkûre Şevvâl'inün on yedinci Erba'â günü berâziḫ-i nâsütiyyeden mevâkıf-ı lâhütiyyeye irtiḥâl ve nüzhet-saray-ı ḥuld-i berine intikâl itdüklerinde medrese-i maḥlûleleri Ḥaṭîb-zâde Aḥmed Efendi'ye maḥal görildi.

Mevlânâ-yı merķüm 'umde-i 'ulemâ-yı² Rûm, 'ulûm-ı 'aḳliyye vü naḳliyyede fâ'ıḳu'l-aḳrân, bi-taḫşîş 'ulûm-ı riyâziyyede müşârun ileyh bi'l-benân, ḥasenü'l-aḫlâḳ, nâdire-i âfâḳ, [110^b] dervîş-nihâd, pâk-i'tiḳâd idi.

Âşârlarından fûnûn-ı 'adidenün mevâzi'-i müşkilesine resâ'il ü ta'likâtı ve mülûk-i Rûm ve Efrenc'i mübeyyen mufaşşal *Tarih*'i ve elsine-i şelâsede Mülhemî maḥlaşı ile eş'âr-ı âbdârı vardır. Bu iki beyt güftârındandır:

Nazm

Libâs-ı müste'âr olmaz maḥabbet ehline lâyıḳ
Qabâ-yı atlas-ı çarḫa tenezzül mi ider 'aşıḳ

Bu cısır-i mâ-sivâdan geçmeyince menzile irmez
Göze göstermek olmaz cüy-ı eşki 'aşıḳ-ı şâdıḳ

1 Qara H: Qoca S.

2 S 118b.

Oğkıcı-zâde Vak'î Ahmed Efendi {Vak'î}

el-Mevlâ Ahmed bin Mehemmed Beg. Tabaka-i Sultân Murâd Hân-ı Râbi'de tercemesi *Zeyl-i Atâyyî*'de sebķ iden Oğkıcı-zâde Nişancı Mehemmed Beg'ün necl-i necibi ve ferzend-i hasib ü nesibidür. Vâlid-i mâcidleri tevķî'i olmağ-la Vak'î mahlaşıyla nâm u nişân bulmuşlar idi. 'Ulemâ-yı 'aşr mecâlis-i 'ilmiyyelerinden iltikât-ı cevâhir-i 'ulûm ve rişte-i efkâra nazm-ı ferâ'id-i mantûķ u mefhûm eyleyüp tarih-ı sa'adet-refiķ-ı 'ilme sülûk ve sebıke-i hâlişü'l-'ayâr-ı i'tibârın sikke-i 'ulemâ ile meskûk eyledükden sonra Ebû Sa'îd Efendi hıdmetlerinden mülâzemetle be-kâm ve ba'z-ı medâris-i 'ilmiyye ile maķziyyü'l-merâm olup kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve rütbe-i hamsîne fâlib-i vuşûl iken bir kırķ yedi Rebî'ül-evvel'inde 'Abdü'l-ķâdir Efendi yerine Raķîķi Medresesi'ne hâric ile 'âric, kırķ sekiz Zî'l-hicce'sinde Muţahhar Efendi Dâmâdı Ahmed Efendi yerine Mehemmed Ağa Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde yirlerinde dâhil i'tibâr olunup elli üç Şafer'inde Kâsım-zâde Çelebi Mehemmed Efendi yerine Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi Medresesi ile ikrâm, elli beş Receb'inde Şâmî Halil Efendi yerine Şahın-ı Şemâniyye'den biri in'âm olunmuş idi. Elli altı Receb'inde Minķârî-zâde Yahyâ Efendi yerine Siyâvuş Paşa Sultânı Medresesi erzânî görülüp elli yedi Zî'l-hicce'sinde Şarı 'Alî Efendi-zâde Mehemmed Efendi yerine Kâra Muştafâ Paşa Medresesi'ne terfi', altmış Ramazân'ında Semîn Velî Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tevķî' olunmuş iken sene-i mezbûre Zî'l-ķa'de'sinde 'âlem-i 'uķbâya rihlet ve şahın-ı fenâdan menzil-i beķâyâ hicret eyleyüp Şeyh Vefâ Câmî'-i Şerîfi haţiresinde defn olındılar. Medrese-i mahlûleleri 'Alî Bâr Efendi'de ķarâr eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm fezâ'il-i 'ilmiyye ile ma'lûm, mahmûdü'l-fi'âl, memdühü'l-hişâl, şî'r ü inşası hoş-âyende ve mecâlis-i 'ilmiyye-i fuķûl-i 'ulemâya etkende olup Bahâyî Efendi merķûmuñ zamân-ı şadâretlerinde tezkirecilik hıdmetinde ķâ'im ve meclis-i 'âlilerine müdâvim idi.

Âşârlarından eş'âr-ı dürer-bârı¹ ve rengîn ü dil-nişîn güftârı vardır. Bu ğazel-i bî-bedel andan nümunedârdur:

1 dürer-bârı H: dürer-bârları S.

Nazm

Ser-fürü' eyleyemez salţanat-ı Dārā'ya
Pây-ı ümmîdi çeken dâmen-i istiğnāya

Kâkül-i yâr ider hayli yuķardan pervāz
Sāye-i zülfi düşer mihr-i cihān-ārāya

Leb-i dildarı gören sāğar-ı gül-gün üzre
İki berg-i gül-i ter ķondı şanur şahbāya

Reh-i işķuńda senüń naķd-i sirişķ-i çeşmüń
Harcanur şu yirine ķādir olan peydāya

Bilmezüz mesned-i devlet nicedür ey Vaķ'ı
Bezmi-i 'ālem hele degmez bu ķadar ğavgāya

Semîn Velî Efendi

el-Mevlâ Veliyyü'd-dîn. Medîne-i Mar'aş a'malinden Bâzarköyi nâm kıaryeden bedîdar ve taķşil-i envā'-ı fezâ'il ile şöhret-şi'ār olduķda H'âce-zāde 'Abdu'llāh Efendi'den¹ şeref-i mülāzemeteye vāşıl ve birkaç pâyede hareket ile kırķ aķçe medreseden munfaşıl olduķdan sonra bin kırķ üç Zî'l-ħicce'sinde Hüsām Efendi yirine Cezerî Kāsım Paşa Medresesi hāriciyle kām-revā, kırķ yedi Rebî'ül-evvel'inde Meħemmed Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi'ne hareketle revnaķ-bahşā olmuşlar idi. Elli Receb'inde Arnavud Hüseyn Efendi yirine Kadirğa Limanı'nda vāķı'a Meħemmed Paşa Medresesi [111^a] virilüp elli iki Zî'l-ħicce'sinde Hāşimî-zāde Seyyid Meħemmed Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne mevşül, elli üç Şafer'inde Fāzıl Monlā Çelebi yirine Şahn-ı Semāniyye'den biriyle nā'ilü'l-me'mül oldılar. Elli altı Rebî'ül-ahir'inde 'Abdü'l-ķādir Efendi yirine Şāh Sulţān Medresesi ile ta'zīm, elli yedi Şa'bān'ında Beyānî Aħmed Efendi yirine Ayaşofıyya-i Kādīm Medresesi ile tekrīm olınup elli sekiz Receb'inde Altıbarmaķ 'Abdü'l-fettāh Efendi yirine Medāris-i Süley-māniyye'nün biriyle tekmil-i devre-i merātib itdiler. Altmış Şa'bān'ında Ca'fer-

1 S 119a.

zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi'nün defa-i şâniyesi yirine İzmir kazâsı hükümetiyle tevķir olunup sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde selef-i sâlifleri Hâşimî-zâde Efendi¹ yirine Üsküdar kazâsına menķül ve yirlerine selefleri Hâşimî-zâde Efendi mevşül oldu. Bunlar maķarr-ı hükümetleri olan civâr-ı salţanat-ı 'aliyyeye 'azîmet ile Bâzârköyü nâm merħaleye vuşül bulduķlarında reh-zen-i ecel ğâlib ve cân-ı 'azîzin tâlib olmağın teslim-i maţlûb ile dârü'l-emn-i âhirete ğürüz eylediler. Manşib-ı maħlûl iki ay miķdârı evlâdına medd olunup ba'dehu şâniyen 'İşî Efendi'ye maħal ğörüldi.

Mevlânâ-yı merķûm hişşedâr-ı enhâ-yı 'ulûm, cesîm ü şemîn, fâzıl-ı ğüzîn idi. Minķârî 'Ömer Efendi merħûm ile 'aķd-i peyvend-i muşâheret itmîşler idi.

Emru'llâh-zâde Meħemmed Efendi

el-Mevlâ Meħemmed ibnü'l-mevlâ Emru'llâh. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Aħmed² Hân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de mastûr olan Kütâhiyyeli Emru'llâh Efendi'nün ferzend-i ercmendi ve maħdûm-ı ħiredmendî Meħemmed Efendi'dür. Taħşil-i ser-mâye-i 'ilmîye mecd ü sâ'î ve âdâb-ı rûsûma murâ'î olup 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet ve tarîķ-ı tedriise 'azîmet ile devr-i medâris iderek kırķ aķçe medreseye vâşil ve andan dahı munfaşil olduķdan şoñra biñ otuz üç Cumâde'l-âħire'sinde Şâriħü'l-*Menâr* 'Abdü'l-ħalîm Efendi yirine Seyyid 'Abdü'l-ķâdir Efendi Medresesi ħâricine 'âric, otuz toķuz Şa'bân'ında Maķşûd Efendi yirine Nişancı Paşa-yı Cedîd Medresesi'ne ħareketle mübteħic olmış iken sene-i mezbûre Ramazân'ında selefî Maķşûd Efendi yirine Hâdım Hâsan Paşa Medresesi virilmiş idi. Kırķ Zî'l-ka'de'sinde İmâm-zâde Şeyħ Meħemmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürûr eyleyüp kırķ iki Rebî'ü'l-evvel'inde Muħarrem-zâde Aħmed Efendi yirine Hâdîce Sulţân Medresesi iħsân, kırķ dört Şa'bân'ında Kırımî Muştafâ Efendi yirine Şaħn-ı Şemâniyye'nün biriyle taħşil-i 'izz ü şân idüp kırķ beş Şa'bân'ında Hâmdî Meħemmed Efendi yirine altmışlı i'tibâriyla şâniyen Hâdîce Sulţân Medresesi'ne şâyân oldılar. Elli bir Rebî'ü'l-evvel'inde selef-i sâlifî İmâm-zâde Efendi yirine Hâķâniyye-i Vefâda ferş-i seccâde-i ifâde eyleyüp elli dört Şafer'inde Memek-zâde Muştafâ Efendi

1 Hâşimî-zâde Efendi S: Hâşimî-zâde Seyyid Meħemmed Efendi H.

2 Aħmed S: Meħemmed H.

yirine Kuds-i Şerîf kazâsı hükümetiyle teşrif olunmuşlar idi. Elli beş Receb'inde ma'zûl¹ ve yirlerine Nakîb-zâde Seyyid Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Elli sekiz Muharrem'inde Raĥmetu'llâh Efendi yirine Mışr-ı zâtü'l-ehrâm kazâsıyla maĥziyyü'l-merâm olup sene-i mezbûre Receb'inde cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân Mehemmed Hânî'den ŝoŝra mübtelâ-yı 'azl-i bî-hengâm olduklarında maĥâm-ı hükümetlerine şâm-ı şeref-encâm kâğisi selefleri Raĥmetu'llâh Efendi şâniyen naĥl ve anlaruŝ yirine Çeşmî-zâde Muştafâ Efendi vaşl olundu. Elli toĥuz şa'bân'ında Riyâzi-zâde 'Abdü'l-laţîf Efendi yirine Tatarbâzarı ilĥâkıyla Filibe kazâsı rızâ-dâdeleri olup altmış Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine şâniyen Belĝrad kâğisi 'Acem Mehemmed Efendi menĥûl, anlaruŝ yirine Hândân Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezbûre Zi'l-ĥicce'sinde bi-emri'llâhi te'âlâ vefât ve 'azm-i cennât-ı 'âliyât eyledi.

Mevlânâ-yı merĥûm miyâne-i zâtla ma'lûm, şâhib-i himmet, şâfi [111^b] -taviiyet idi.

Cüz-ĥ'ân İdrîs Efendi

el-Mevlâ İdrîs. Erbâb-ı cihâtdan cüz-ĥ'ân ve ĥâdim-i kelâm-ı Melik-i Mennân iken reh-ber-i tevfiĥ-ı Hudâ-dâd ile kesb-i isti'dâd idüp mu'allim-i maĥâm-ı 'Oşmân Hânî H'âce 'Ömer Efendi ĥıdmetlerinden mülâzemetle bermurâd olup tarîĥ-ı tediise dâĥil ve medâris-i 'adîdeye vâsıl ve kırĥ aĥçe medreseden munfaşil olduĥdan ŝoŝra biŝ yigirmi yedi şevvâl'inde Aydını 'Abdü'llâh Efendi 'azlinden Havâşş-ı Maĥmûd Paşa Medresesi i'tâ olunup otuz şevvâl'inde Râ'î-zâde Aĥmed Efendi yirine Hurremiyye Medresesi sezâ görülmüş idi. Otuz bir Cumâde'l-ülâsında Hurrem Efendi yirine Maĥtûl Hasan Paşa Medresesi virilüp otuz beş Ramazân'ında 'Acem 'Abdü'l-ĝanî Efendi yirine maĥrûsa-i Burusa'da Monlâ Yegân Medresesi'ne gönderilmüŝ idi. Sene-i mezkûre Zi'l-ĥicce'sinde selefleri 'Abdü'l-ĝanî Efendi yirine Mar'aş kazâsı tevcĥ olunduĥda ĥabûlden ibâ itmeleriyle yine seleflerine ibĥâ ve bunlar 'azle mübtelâ oldılar. Otuz altı Muharrem'inde Zeynî Efendi yirine Gekibuze'de vâkı'a Muştafâ Paşa Medresesi iĥsân olunup otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Müsvedde Hüŝâm Efendi yirine Birĝi kazâsı hükümeti tefvîz olundu. Otuz sekiz şa'bân'ında 'azl olunup yirleri Kürd Ķâsım Efendi'ye arpalıĥ ta'yîn olunmuş idi. Kırĥ bir Receb'inde

1 S 119b.

Hüseyn Efendi yirine Kütâhiyye kazâsıyla ber-murâd olup kırk üç Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdı Maḥmûd Efendi mevşûl oldu. Kırk altı Muḥarrem'inde Hüsrev Paşa İmâmı Muştafâ Efendi yirine Şire kazâsı virilüp kırk toḫuz Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Ḥasan Efendi vaşl olındı. Elli üç Muḥarrem'inde Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine şâniyen Kütâhiyye kazâsı sezâ görilmiş idi. Elli dört Şafer'inde munfaşıl ve yirlerine Ya'kûbca-zâde Maḥmûd Efendi vâşıl olduğdan şonra sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde ḥalefi maḥlûlinden şâlişen Kütâhiyye kazâsına nâ'il oldılar. Elli beş Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Ḥelvacı-zâde Aḥmed Efendi mevşûl oldu. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde Bolevî Muştafâ Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa kazâsına terfî' olunup sene-i mezkûre Receb'inde pâdişâh-ı 'âlem-penâh ḥazretleriçün qar lâzım olmağla maḥrûsa-i merķûmeye mü'ekmeden emr vârid olduğda bunlar töhmet-i taḫşir-den ihtirâzen bi-nefsihi Keşiş Tağî'na varmışlar idi. "Manşıbı buz üzerinde olmağın qar altında helâk olmuş," diyü Āsitâne'de meşhûr olduğü ecilden kazâ-yı mezkûr Şaḥḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdü'l-bâķī Efendi'ye¹ tevciḥ olunup şâhibüt-terce-me ba'de'l-'azl bin altmış senesi ḥilâlinde irtihâl ve dârü'l-ḫarâra intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı mevşûf 'uluvv-i himmetle ma'rûf, suḫtalıḫdan gelmiş, ṫariḫden kâam olmuş, "Cüz-ḥ'ân İdris Efendi" dimekle şehîr, pîr-i rüşen-zamîr idi.

Ezhârî Monlâ Çelebi [Meḥemmed]

el-Mevlâ Meḥemmed ibnü'l-mevlâ Şemsü'd-dîn. Ṭabaķa-i Sulṫân Aḥmed Ḥân-ı Evvel vefeyâtında tercemesi *Zeyli-i Aṫâyi*'de beyan olunan Ḥubbî Monlâsı-zâde Şemsü'd-dîn Efendi'nün ferzend-i ercmendi ve maḥdûm-ı ḫiredmendî Meḥemmed Efendi'dür. Civâr-ı salṫanat-ı 'aliyyede ḫaşaba-i Ṭop-ḥâne'den bedîd ve taḫşîl-i dâniş ü did eyleyüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ṫariḫ-ı tadrise 'azîmet ile devr-i medâris-i resmîyye iderek kırk aḫçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bin otuz iki Muḥarrem'inde Ḥâlicı-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Beşiktaş'da vâķı'a Sinân Paşa Medresesi ḥâriciyle kâam-revâ olup otuz sekiz Şa'bân'ında Mantıķî Aḥmed Efendi yirine İbrâḫim Paşa-yı [112^a] 'Atiḫ Medresesi'ne ḫaḫiḫ olmuşlar idi. Kırk Zî'l-ka'de'sinde Celeb Muştafâ Efendi yirine Etmekcioğlü Medresesi virilüp kırk beş Şa'bân'ında Şadrü'd-dîn-zâde Feyzüllâh Efendi yirine

Edrinekapusu Mihrümâhî'na pâ-nihâde oldılar. Kırk altı Şevvâl'inde Muzafer-zâde Seyyid Mehemmed Şâlih Efendi yirine medâris-i Şah'n'ın birisi ihşân, kırk sekiz Zî'l-âhicce'sinde Şun'î-zâde Seyyid Mehemmed Emîn Efendi yirine Şâh Sultân Medresesi'ne şâyân olup elli Cumâde'l-ülâ'sında Müdebbir-zâde¹ Muştafâ Efendi yirine 'Âişe Sultân Medresesi ile taḥşîl-i 'izz ü şân eyleyüp elli dört Receb'inde Yahyâ Paşa-zâde Mehemmed Nuṭķî Efendi yirine Kâender-hâne Medresesi'ne vâsıl olmuşlar idi. Elli ṭoķuz Receb'inde Mekke-i Mükkerreme payesiyle teķâ'üd ihtiyâr itdüklerinde medreseleri 'Uşşâķî-zâde Faşihî Mehemmed Efendi'ye tevcih olındı. Bunlara sene-i mezkûre Şa'bân'ında Re'î-sül'eṭibbâ 'İsâ Efendi maḥlûlünden Gemlik każâsı arpalık ta'yîn olındı. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ altmış senesi evâhirinde gülşen-i ḥayâtı âsib-i reşide-i ḥazân ve gül-berg-i cem'iyeti perîşân olmağla menzil-i fâniden güzere ve 'âlem-i âhirete sefer eyledi. Maḥlûl olan arpalıkları Kâdrî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı merķûm "Ezhârî Monlâ Çelebi" demekle ma'lûm ve ḥadîķa-ṭırâz-ı ḥıyâbân-ı ma'ârif, zülal-i nezâhet-şî'âr-ı sebzezâr-ı leṭâ'if, aḥlâķ-ı kerime ile meşhur ve nâm-ı girâmisi ḥayr ile mezkûr idi. Ḥattâ ezhâriler bey-ninde "Monlâ Çelebi Lâlesi" demekle şöhret bulan lâle bunların tuḥmından zuhûr eylemişdür.

Ḥ'âce-zâde 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî ibnü'l-mevlâ Muştafâ. Ṭabaķa-i Sultân Aḥmed Ḥân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyyî*'de sebķ iden mu'allim-i maķâm-ı Aḥmed Ḥânî ve ḥ'âce-i şehriyâr-ı cihân-bânî Muştafâ Efendi'nün maḥdûm-ı mihteri ve âti't-terceme Şeyḥü'l-İslâm Ḥ'âce-zâde Mes'ûd Efendi'nün birader-i sa'd-aḥteridür. Taḥşîl-i 'ilm ü 'irfân ve kesb-i vecâhet ü 'unvân eyledükde Şeyḥü'l-İslâm Ḥ'âce-zâde Es'ad Efendi âsitânesine ilticâ ve şeref-i mülâzemetleriyle nihâl-i âmâlin karîn-i neşv ü nemâ idüp kırk aķçe medreseden munfaşıl iken biñ yigirmi ṭoķuz Zî'l-âhicce'sinde Monlâ Aḥmed-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi ihşân, otuz Cumâde'l-ülâ'sında Sefer Efendi yirine Edrinekapusu'nda vâķı'a Mihrümâh Sultân Medresesi'ne² şâyân oldılar. Otuz

1 Müdebbir-zâde H: Memek-zâde S.

2 S 120b.

bir Şa'bân'ında Vaķ'a-i 'Osmân Hânî sebebiyle 'azl olunup medreseleri Naş-rü'd-dîn Efendi'ye tevcih olındı. Otuz iki Zî'l-ħicce'sinde Öreke Muştafâ Efendi yirine şâniyen medrese-i mezbûreye i'ade olunup otuz beş Şafer'inde Hüd-hüd 'Abdü'l-kâdir Efendi yirine Şaħn-ı Şemâniyye'nün birine hıram eyleyüp otuz altı Receb'inde Kevâkibî-zâde İbrâhîm Efendi yirine Gevher Hân Sultân Medresesi ile taħşîl-i 'izz ü şân eylemişler¹ idi. Otuz sekiz Zî'l-ķa'de'sinde se-lefleri Kevâkibî-zâde Efendi yirine Ayaşofıyya-i Kâdîm Medresesi ile tekrîm, otuz toķuz Zî'l-ķa'de'sinde Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle ta'zîm olındılar. Kırķ Ramazân'ında Tevfîķî-zâde Aħ-med Efendi yirine Şâm-ı dârü's-selâm kazâsı in'am olunup Aķşehir nâm menzile vâşıl olduklarında ba'z-ı mülâhaza-i ħafıyye sebebiyle rücû' u 'avdet idüp 'azl ihtiyâr itdüklerinde sene-i mezkûre Zî'l-ķa'de'sinde manşıbları Halebî Aħmed Efendi'ye tevcih olındı. Kırķ üç Muħarrem'inde Çivi-zâde Şeyħ Meħemmed Efendi def'a-i şâniyesi yirine Ğalaķa kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Kırķ dört Safer'inde ma'zûl ve yirlerine Āvâre-zâde Muştafâ Efendi mevşûl oldu. Kırķ toķuz Şevvâl'inde Bosnevî Şa'bân Efendi yirine Mışr-ı zâtü'l-ehram kazâsıyla maķziyyü'l-merâm olup elli bir Muħarrem'inde 'azl ve yirlerine Aħmed Şihâb Efendi vaşl olındı. Elli yedi târiħinde Dimetoka kazâsı arpalık [112^b] iħsân olı-nup altmış Şa'bân'ında Şun'î-zâde Seyyid Meħemmed Efendi yirine İstanbul kazâsı ħükümetiyle vâşıl-ı me'mûl olduklarında arpalıkları Muşliħü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'ye virildi. Altmış bir Muħarrem'i evâħirinde bâ-vü-cüd-ı semen-i vâfir ħilâf-ı muķtezâ-yı zâhir maraz-ı sille mübtelâ ve 'âzim-i cennetü'l-me'vâ olup medîne-i Ĥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî'de Defterdâr Câ-mi'i sāħasında defn olındılar. Manşıb-ı maħlûl İstanbul, Anķaravî Es'ad Efen-di'ye sezâ görildi.

Mevlânâ-yı merķûm dâħil-i 'idâd-ı maħdîm-i Rûm, muntazımü'l-ķelâm ve ħoş-şoħbet, nâ'il-i üns ü ülfet, şalib-i râħat u ħuzûr, mütehevvir ü ğayûr idi.

Şeyħü'l-İslâm 'Abdü'r-raħîm Efendi Maħdümü 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'llâh ibnü'l-mevlâ el-fâzil 'Abdü'r-raħîm. Ātî't-terceme Şeyħü'l-İslâm 'Abdü'r-raħîm Efendi merħümüñ maħdüm-ı şânîsi 'Abdu'llâh Efendi'dür. Vâlid-i 'âlî-şânlarından istifâza-i 'ilm ü dâniş ve iktiħâl-i kuħ-

1 eylemişler H: itmişler S.

lü'l-cevâhir-i fazl u bîniş kılup âheng-i mürâ'ât-ı merâsim-i tariķ ve devr-i menâzil-i ders ü taḥķik itdükte Şeyḫü'l-İslâm Yaḫyâ Efendi'den mülâzım ve tariķ-ı tedrise 'âzım olup kırık aķçe medreden ma'zül iken bîn elli iki Şa'bân'ında Şeyḫî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Merdümiyye Medresesi tevcih olunup elli altı Receb'inde İcî-zâde Seyyid Yaḫyâ Efendi yirine Koca Muştafâ Paşa Medresesi'ne i'tilâ, elli yedi Şa'bân'ında Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birine irtikâ itmişler idi. Elli sekiz Muḫarrem'inde Minķârî-zâde Yaḫyâ Efendi yirine Sulṭân Selîm-i Qadîm Medresesi'ne terfî', altmış Ramazân'ında Ebu's-su'üd-zâde Meḫemmed Şadık Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tevķî' olındılar. Altmış bir Şafer'inde terk-i cihân-ı fânî ve 'azm-i beķâ-yı cavidânî itdüklerinde medrese-i maḫlûleleri Bosnevî 'İsâ Efendi'ye erzânî görildi. Edrineķapusu ḫâricinde defn olındılar.

Maḫdüm-ı merķüm kıdve-i maḫâdîm-i 'ulemâ-yı' Rûm, 'ilm ü ma'arifden ḫişşemend, aķrânı miyânında ser-bülend, nev-bâve-i büstân-ı necâbet, maḫdüm-ı şâḫib-i himmet idi.

'İşî Efendi {'İşî}

el-Mevlâ 'İsâ' ibn el-Hâc Himmet. Aydın vilâyetinün merd-i sa'âdetmendî 'İşî Efendi'dür. Tariķ-ı sa'âdet-refiķ-ı 'ilmde kaṭ'-ı nişib ü firâz ve Kınalı-zâde Fehmî Meḫemmed Efendi ḫıdmetlerinden mülâzemet şerefin iḫrâz eyleyüp seyr-i menâzil-i tariķ ve devr-i medâris-i ders ü taḥķik iderek kırık aķçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken bîn yigirmi ṭoķuz Şafer'inde Şeyḫ-zâde Meḫemmed Efendi yirine Ümmül-veled Medresesi ḫâricine 'âric, otuz bir Şa'bân'ında Tezkireci 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi'ne ḫareketle mübtehic olmuş idi. Otuz üç Cumâde'l-âḫire'sinde Kürd Burhân Efendi yirine H'âce ḫayrüd-dîn Medresesi virilüp otuz beş Zî'l-ḫicce'sinde "Tüc Emîr" demekle şehir Seyyid Muştafâ Efendi yirine ḫadîce Sulṭân Medresesi iḫsân, otuz sekiz Muḫarrem'inde Noķta-zâde Aḫmed Efendi maḫlûlinden medâris-i Şaḫn'uñ biriyle taḫşîl-i 'izz ü şân eyleyüp sene-i mezkûre Şevvâl'inde Ğül Muştafâ Efendi yirine Çorlu Medresesi'ne gönderilmiş idi. Kırık Receb'inde İstanbul'da ibtidâ açılan altmışlı medresesine olmak

1 S 121a.

2 Metinde " 'İşî"

üzere yedine rü'ûs virilmegin 'azl ihtiyâr idüp yirleri Ankaravî Es'ad Efendi'ye tevcîh olındı. Sene-i mezbûre Ramazân'ında Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Hânkâh Medresesi'n câygâh itmişler idi. Sene-i merķûme Zî'l-ħicce'sinde Şânî İbrâhîm Efendi yirine Mağnisa kazâsı hükümeti tefvîz olınup kırk iki Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine İzmir kâdîsi Atlu Dâvûd Efendi menķûl, anlaruñ yirine Tefvîķî-zâde Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Kırk yedi Rebî'ü'l-evvel'inde selef-i sâlifleri Muştâfâ Efendi yirine Şofya kazâsı virilüp kırk toķuz [113^a] Şevvâl'inde munfasıl ve yirlerine Ĥamdî Meħemmed Efendi vâşıl oldu. Elli üç Şafer'inde Kebîrî Meħemmed Efendi yirine Üsküdar kazâsı tevcîh olınmış idi. Elli dört Cumâde'l-ülâ'sında 'azl ve yirlerine Aħmed Ramazân Efendi vaşıl olındı. Altmış bir Muħarrem'inde Semîn Velî Efendi maħlûlünden şâniyen Üsküdar kazâsı arpalığı ve Mekke-i Mükerreme pâyesiyle tekrîm olınmışlar idi. Sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâ'sında eyyâm-ı 'îşî şâm-ı encâma resîde ve pây-ı hayâtı dâm-ı ĥimâma pîçide olup Edrineķapusu ĥâricinde Emîr-i Buħârî Zâviyesi civârında medfûn ve naķş-ı seng-i mezârı bu târîķ-i mevzûndur:

Mışrâ'

Oldı 'İşî cinânda vâşıl-ı 'îşî'

Maħlûl olan arpalıkları ber-vech-i mevleviyet şâniyen ĥalefleri Aħmed Ramazân Efendi'ye 'inâyet olındı.

Mevlânâ-yı merķûm kenâre-nişin-i baħr-i 'ulûm, nîk-ħaşlet, ĥoş-şoħbet, 'âlî-himem, şâĥib-i kerem idi. Şadru'l-ifâde 'Azmî-zâde Muştâfâ Efendi merķûmuñ şadâretleri ĥâlinde tezkirecilikleri ĥıdmetinde kâ'im ve tesviye-i umûr-ı ĥuzâta müdâvim olmışlar idi. Sinîn-i 'ömrleri seksen bir sâle bâliĥ olmış pîr-i mu'ammer idi.

Mervîdür ki şâĥibü't-tercemenüñ ismi 'İsâ mevzû' iken semt-i şî're heves ü raĥbet ve ol vâdi erbâbıyla üns ü ülfet eyleyüp kendülere daħı şî'r söylemege iķtidâr ĥâşıl olduķda kibâr-ı 'aşruñ biri "Sizüñ maħlaşıñuz, ismiñüze üç noķta vaz'ıyla ĥâşıl olur" dimeleriyle tefe'ülen 'İşî maħlaşı ile taħallüş itdüklerinden mâ'adâ tevķî'âtlarında sîn-i mühmeleyi mu'cemeye tebdil ve naķş-ı nigîn-i sâdelerin mücevhereyi taħvîl eylemişler idi.

Âşârlarından eş'âr-ı dil-âvîzi vardır. Bu iki beyt andan nümünedârdur:

1 اولدی عیسیٰ جنانده اصل عیاش

Nazm¹

Rüşen eyler ehl-i derdüñ dîde-i ümmidini
 Kopsa nâ-geh cünbiş-i pây-ı semendinden ğubâr

Ve lehu

Düşelden haste diller bend-i ğisû-yı perîşâna
 Anuñ her bir şikenci döndi bir şâm-ı ğarîbâna

Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi

el-Mevlâ eş-Şeyh Mehemmed ibnü'l-mevlâ Mehemmed ibnü'l-mevlâ eş-Şeyh Mehemmed. Devlet-i Sultân Murâd Hân-ı Şâliş'den tercemeleri zîver-i hadâ'ik-ı *Zeyl-i 'Atâyî* olan Şeyhü'l-İslâm ibn Şeyhü'l-İslâm Çivi-zâde Mehemmed Efendi merhûmuñ şem'-i bezm-efrüz-ı hânedânî ve maħdûm-ı kerim-i 'âlî-şânî şadr-ı 'âlî-ğadr Şeyh Mehemmed Efendi hıdmetleridür. Taħşil-i ser-mâye-i 'ulûma sa'y ü kûşîş ve kesb-i ma'arife verziş itdüklerinden soñra Şeyhü'l-İslâm-ı 'allâmetü'l-enâm Şun'u'llâh Efendi'den şeref-i mülâzemetle ber-murâd ve ba'de zamân cenâb-ı mükerremlerine dâmâd olmışlar idi. Kırk aqçe medreseden ma'zûl iken biñ on iki Zî'l-ka'de'sinde Şeyh-zâde Aħmed Efendi yirine ibtidâ Zâl Paşa Sultânı Medresesi erzânî görölüp on beş Şa'bân'ında Aħî-zâde Maħmûd Efendi yirine Şaħn-ı Şemâniyye'nüñ birine sâye şaldılar. On yedi Muħarrem'inde Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi virölüp sene-i mezkûre Şafer'inde Seyfî-zâde Muştafâ Efendi yirine Vâlîde-i Sultân Mehemmed Hân Medresesi ile taħşil-i 'izz ü şân itdiler. On toquz Şafer'inde H'âce-zâde Şâliħ Efendi yirine Süleymâniyye medârisi-nüñ biriyle bülend-mağâm, yigirmi² Cumâde'l-ülâ'sında selef-i sâlifleri Aħmed Efendi yirine Şâm-ı dârûs-selâm kaçâsıyla mażhar-ı ikrâm oldılar. Yigirmi dört Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine Şems-zâde Şeyh Mehemmed Efendi mevşül oldu. Yigirmi altı Ramazân'ında Ayazmend kaçâsı arpalık ta'yin olınup yigirmi toquz Cumâde'l-ülâ'sında Muḫaħhar Efendi yirine Mışır-ı Kâhire kaçâsı mec-râ-yı zülâl-i ħüküm ü imzâları olmuş idi. Otuz Rebi'ül-evvel'inde 'azl ve yirlerine

1 S 121b.

2 yigirmi H: yigirmi üç S.

Münşi 'Abdül-kerîm Efendi vaşl olındı. Otuz iki Rebî'ül-âhîr'inde Ğanî-zâde Efendi arpalığı olan Ğalağa kazâsı rızâ-dâdeleri olup otuz üç Muħarrem'inde Ebû Sa'îd Meħemmed [113^b] Efendi yirine maħrûsa-i Burusa kazâsına menķül ve yirlerine selefleri Ebû Sa'îd Efendi mevşül oldı. Sene-i mezkûre Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine Ğaba Receb Efendi vâşıl oldı. Otuz sekiz Ramazân'ında Ğara Mûsâ Efendi yirine Edrine kazâsı ħükümetiyle i'zâz olunup otuz toķuz Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Ğara Ğelebi-zâde Maħmûd Efendi mevşül oldı. Kırķ bir Şevvâl'inde selefleri Mûsâ Efendi yirine kâđi-i Dârû's-salţana olmışlar idi. Kırķ iki Rebî'ül-evvel'inde Serçe Ĥüseyn Efendi yirine şâniyen Ğalağa kazâsına menķül ve yirlerine Edrine kâğisi Aħî-zâde Seyyid Meħemmed Efendi ħâkim-i İstanbul olup anlaruñ yirine Kürd Ğâsım Efendi mevşül oldı. Kırķ üç Muħarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Ĥâce-zâde 'Alî Efendi vâşıl oldı. Sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâ'sında Birgi kazâsı zamîme-i revâtibleri kılındı. Kırķ toķuz Rebî'ül-evvel'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Anaţolı şadrına pîrâye-baħş oldılar. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde güşe-güzin-i 'uzlet ve yirlerine Belĝrad kâğisi Mu'îd Aħmed Efendi şâniyen mesned-ârâ-yı şadâret olup anlaruñ yirleri Merħabâ-zâde Aħmed Efendi'ye 'inâyet olındı. Elli altı Receb'inde Bahâyî Meħemmed Efendi yirine şâniyen Anaţolı şadrında murabba'-nişin-i mesned-i 'izz ü temkîn olmuşlar iken sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'azl ü infişâl ve yirlerine Cinci Ĥüseyn Efendi mazhar-ı iħşân-ı sulţân-ı¹ deryâ-nevâl oldı. Elli yedi Şevvâl'inde selefleri Bahâyî Efendi def'a-i şâniyesi yirine vâşıl-ı şadâret-i Rûm ve nâ'il-i müntehiyyü'l-merûm olmuşlar idi. Elli sekiz Rebî'ül-evvel'inde Tatarbâzarcığı arpalığıyla munfaşıl ve yirlerine Bâlî-zâde Muşţafâ Efendi nâ'il oldı. Altmış Receb'inde Keder-zâde Seyyid Meħemmed Efendi manşıbı olan Anķara kazâsına tebdil ve Tatarbâzarcığı ile 'İşmetî Meħemmed Efendi tebcil kılındı. Bu ħâl üzere sübħa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken maraz-ı hâ'il-i istişķâya mübtelâ ve ħulûl-i ecel-i müsemmâ mâni'-i te'sîr-i devâ olup biñ altmış bir Cumâde'l-ülâ'sınuñ onıncı ĝünü rûĥ-ı 'azîzin ħâlîķu'l-ervâħa teslim ve 'azm-i cennât-ı nâ'im eyledüklerinde ħâneleri civârında olan 'arşada ta'yîn-i mezâr-ı maĝfîret-medâr olındı. Maħlûl olan arpalıkları Ğara Ğelebi-zâde Maħmûd Efendi'ye erzânî ĝörildi.

Mevlânâ-yı merķûm maħdûm-ı ma'âlî-rûsûm, ħasenü'l-aħlâķ, tayyi-

1 S 122a.

bü'l-a'râk düdmân-ı hânedân-ı kadîm, müşfik u kerîm, pîr-i rûşen-zamîr, vâdisinde bî-nazîr idi.

Hüsâm-zâde Maḥdûm-ı Kihteri Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed ibnü'l-mevlâ Hüsâm. ‘Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Murâd Hân-ı Râbî”den tercemesi *Zeyl-i Atâyi*’de merḳûm “Ḥ’âce Fesâd Müsveddesi” demekle mevsûm Hüsâm Efendi merḳûmuñ ferzend-i kihteri ve maḥdûm-ı ferḥunde-aḥteridür. Ser-mâye-i ‘ilm ü ‘irfâna malik ve tarîḳ-ı ‘ilme sâlik olup Şeyḫü'l-İslâm Yahyâ Efendi hıdmetlerinden mülâzım ve medâris-i ‘ilmiyyede ihyâ-yı merasime müdavim olduğdan soñra kırk aḳçe medreseden ma’zûl ve muntazır-ı neyl-i me’mûl iken biñ elli beş Receb’inde Şâmî ‘İvâz Efendi yerine Hızır Çelebi Medresesi ḥâricine ‘âric, elli yedi Şa’bân’ında Âvâre-zâde Mes’ûd Efendi yerine Hâfız Paşa Medresesi’ne ḥareketle mübtehic olmuşlar idi. Elli sekiz Cumâde’l-ülâ’sında selef-i sâlifi ‘İvâz Efendi yerine Meḥemmed Ağa Medresesi ile kâ-m-revâ, altmış Ramazân’ında Sa’dî-zâde Seyyid ‘Abdu’llâh Efendi yerine Sinân Paşa Medresesi i’tâ olındı. Altmış bir Cumâde’l-ülâ’sında ders ü devri tamâm ve sübḥa-i enfâsı ḳarîn-i hitâm olup medrese-i maḥlûleleri Hısm-zâde ‘Abdü’l-bâḳî Efendi’ye in’âm olındı.

Merḳûm-ı merḳûm maḥdûm-ı zîbende-rüsûm, [114*] pâk-nihâd u nîk-ḥaşlet, güşâde-ṭab’ u şâfi-ṭaviyyet idi.

Hâfız-zâde ‘Alî-cân Efendi

el-Mevlâ ‘Alî. Maḥrûsa-i Burusa’dan ḳarîn-i zuhûr ve “Hâfız-zâde ‘Alî-cân Efendi” demekle meşḫûr olmuş idi. Taḫşîl-i ‘ilme raḡbet ve ‘ulemâ-yı kirâma hıdmet iderek biñ yigirmi yedi târiḫinde Ḳudsî Seyyid Meḥemmed Efendi maḥrûsa-i merḳûmeye ḳâḫî olduğda intisâb ve otuz Şevvâl’inde vefâtlarında mülâzemetle kâ-m-yâb olup devr-i medâris-i mu’tâde ile kırk aḳçe medreseden ma’zûl ve muntazır-ı neyl-i me’mûl iken biñ elli üç Zîl-ḳa’de’sinde maḥrûsa-i mezbûrede ‘İsâ Beg Medresesi ḥâriciyle kâ-m-revâ, elli dört Receb’inde Emîr Ḥasan-zâde Aḫmed Efendi yerine Ḳâdiriyye Medresesi i’tâ olındı. Elli sekiz Cumâde’l-ülâ’sında Menteş-zâde Maḥmûd Efendi yerine Ḥançeriyye Medresesi virilüp altmış bir Cumâde’l-ülâ’sınıñ on beşinci günü Baldır-zâde Dervîş

Meḥemmed Efendi yerine Monlā Yegān Medresesi iḥsān olunmuş idi. Māh-ı merḳumuñ selḥinde selefi Baldır-zāde Efendi yerine Ğāzī Ḥudāvendigār Medresesi sezāvār görülmüş iken sene-i mezbūre Cumāde'l-āḥire'sinde ḥummā-yı muḥriḳa iṣābetiyle dār-ı fenādan rıḥlet ve 'ālem-i bāḳiye 'azīmet eyleyüp Bāb-ı Zemīn dāḥilinde Dārü'l-ḥadīş'de defn olındı. Medrese-i maḥlūlesi Kāmṛān-zāde 'Alī Efendi'ye maḥal görüldü.

Merḥūm-ı merḳūm dāḥil-i 'idād-ı erbāb-ı rūsūm, ḥalīm ü selīm, müşfik u kerīm,¹ şāfi-derūn, lisānı laḡv u lehvden maşūn idi.

Mü'ezzin-zāde 'Abdü'l-ḳādir Efendi

el-Mevlā 'Abdü'l-ḳādir. 'Ulemā-yı devlet-i Sulṫān İbrāhīm Ḥānī'den tercemesi bu ceridede sebḳ iden Mü'ezzin-zāde Fikrī Meḥemmed Efendi'nün birāder-i kihteri 'Abdü'l-ḳādir Efendi'dür. Muḳaddimāt-ı 'ilmiyyeden ṫaraf-ı şāliḥ taḥşiline sa'y ü ictihād ve 'azm-i ṫarīḳ-ı erbāb-ı isti'dād eyleyüp 'ulemānuñ birinden iḥrāz-ı şeref-i mülāzemet ve rāh-ı tadrise 'azīmet ile kırık aḳçe medreseye vāşıl ve andan daḥı munfaşıl olduğdan şonra biñ yigirmi ṫoḳuz Şevvāl'inde Ḳaraḳaş Muşliḥü'd-dīn Efendi yerine Sittī Ḥātūn Medresesi ḥāriciyle memnūn ḳılınup otuz bir Zī'l-ḥicce'sinde Ḳulaḳ Ḥācī Efendi yerine Sekbān 'Alī Medresesi'ne taḫṫik olunmuş idi. Otuz iki Zī'l-ḥicce'sinde Şeyḫ-zāde Meḥemmed Efendi yerine Ḥaydar Paşa Medresesi i'tā olunup otuz dört Cumāde'l-āḥire'sinde Piyāde Meḥemmed Efendi yerine Monlā Gürānī Medresesi erzānī görölüp otuz sekiz Şevvāl'inde selef-i sālīfleri Muşliḥü'd-dīn Efendi yerine Ḥadīce Sulṫān Medresesi'ne mevşül, kırık Cumāde'l-āḥire'sinde Mantıḳī Aḥmed Efendi yerine Şāḥn-ı Şemāniyye'nün biriyle nā'ilü'l-me'mül oldılar. Kırık iki Muḥarrem'inde yirlerinde altmışlı i'tibāriyle tekrīm ve sene-i mezkūre Ramazān'ında selefleri Aḥmed Efendi yerine Sulṫān Selīm-i Ḳādīm Medresesi ile ta'zīm olındılar. Sene-i merḳūme Şevvāl'inde 'İşī Efendi yerine Maḡnisa ḳazāsı ḥükümeti tefvīz olıduḳda ḳabūlden ibā itmekle Atlu Dāvūd Efendi'ye virilüp bunlara 'alā-ṫarīḳı't-teḳā'üd Mudanya ḳazāsı arpalık iḥsān olunmuş idi. Yigirmi seneye ḳarīb ḡüşe-gİR-i inzivā ve mütevekkil-i cenāb-ı Ḥudā-yı bī-hemtā iken biñ altmış bir Receb'inde intikāl ve nüzhetgāh-ı firdevse irtihāl itdükde maḥlūl olan arpalıklararı Seyrek-zāde es-Seyyid 'Abdu'r-raḥmān Efendi'ye tevcīh olındı.

1 S 122b.

Mevlânâ-yı merķūm dâhîl-i 'idâd-ı erbâb-ı fūhūm, 'âķil ü lebib, pîr-i münevverü'l-meşîb idi.

Handân Efendi

el-Mevlâ Handân. Tabaka-i Sultân Murâd Hân-ı Râbi'de tercemesi *Zeyl-i Âtıyî*'de sebķ iden Hasan Beg-zâde Muştafa Efendi'nün mu'taķı ve ol maħdūm-ı fezâ'il-mevsūmuñ harâr-i-ri aşliyyesine mülħaķı idi. Kayd-ı esr-i cehâletden fekk-i raķabe-i beşeriyete himmet ve Yūsuf-mişâl mâlik-i mülk-i fazîlet olmağla 'azîmet eyleyüp şafâ-yı cevher-i zât ile mümtaz [114^b] ve istikamet-i řab' ile ser-eşrâz olmağın ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemet rütbesin iħrâz itdükden soñra řař' ü nişîb ü firâz ve řayy-ı merâhîl-i dūr ü dirâz iderek kırķ aķçe medreseye vâşil ve andan daħı munfaşil iken biñ otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Muħarrem-zâde Aħmed Efendi yerine Siyâvuş Paşa Medresesi hâriciyle dil-şâd u handân, kırķ iki Rebî'ül-âhîr'inde Bahşî-zâde 'Abdü'l-ķâdir Efendi yerine Hâydar Paşa Medresesi ile mazhar-ı iħsân olmuş idi. Kırķ beş Şa'bân'ında Ya'ķüb Efendi yerine Monlâ Gürânî Medresesi virilüp elli Cumâde'l-ülâ'sında Aħî-zâde Meħemmed Efendi maħlûlünden Fethiyye'de vâķı'a Sinân Paşa Medresesi'ne taħrîk olunmuşlar idi. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde Yahyâ Paşa-zâde Meħemmed Nuřķî¹ Efendi yerine taħille řarîķı ile Şahn-ı Şemâniyye'nün birine uğrayup ba'de eyyâm Hâfîz Kudsî Seyyid Aħmed Efendi yerine Bosna ķazâsı tevcîh olındı. Elli üç Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Kâmetî-zâde Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Elli altı Receb'inde 'Oşmân-zâde Meħemmed Efendi yerine Mağnisa ķazâsıyla kâam-revâ olmuşlar idi. Elli yedi Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Hâşim-zâde Seyyid Meħemmed Efendi² vaşl olındı. Altmış Ramazân'ında 'Acem Meħemmed Efendi yerine Belğrad ķazâsıyla ber-murâd olup altmış bir Receb'inde mün'azil ve yirlerine Emînî Meħemmed Efendi nâ'il oldu. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında manşîb-ı hayâtdan daħı munfaşil ve 'âlem-i 'uķbâya vâşil olduklarında Edrineķapusu hâricinde Emîr-i Buħârî Zâviyesi civarında defn olındılar.

Merķūm-ı merķūm hişşedâr-ı muķaddimât-ı 'ulūm, maħkeme şâgirdliđi ile meşhūr ve 'ilm-i şakde mahâret ile mezkūr idi.

1 Nuřķî S: -H.

2 S 123a.

Dāye-zāde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. “Dāye-zāde Efendi” demekle şehîr ve bu ‘unvânla ma'lûm-ı şağîr ü kebîr olup ba'de taḥşîli'l-isti'dād 'ulemā-yı kirāmuñ birinden mülâzemetle ber-murād olduğdan sonra 'alâ-ḥasebî'l-'āde devr-i medāris-i mu'tāde ile kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz sekiz Zî'l-ka'de'sinde Pirlepeli-zāde Aḥmed Efendi yerine Cānbāziyye Medresesi ḥāriciyle be-kām olup kırk üç Ramazān'ında Altıbarmaq 'Abdü'l-fettāḥ Efendi yerine Topkapusı dāḥilinde Aḥmed Paşa Medresesi sezā görülmüş idi. Elli Cumāde'l-ülâ'sında 'Acem-zāde Maḥmūd Efendi yerine Gekibuze ḳaşabasında vāḳı'a Muştafâ Paşa Medresesi virilüp elli iki Şa'bān'ında Murād Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'nde ferş-i seccāde-i ders-i ṭaḥḳîḳ eyleyüp elli dört Şafer'inde Mînḳārî-zāde Yaḥyâ Efendi yerine medāris-i Şaḥn'uñ birine terfî' olunmuşlar idi. Elli altı Rebî'ü'l-âḥîr'inde Ḥācî Yūsuf-zāde Aḥmed Efendi yerine Zāl Paşa Sulṭānı Medresesi erzānî görölüp elli yedi Şa'bān'ında Bağdādî Aḥmed Efendi yerine maḥrûsa-i Burusa'da Murādiyye Medresesi iḥsān olunmuş idi. Altmış bir Şa'bān'ında mücerredān-ı 'ālem-i ḳuds ile mūnis olup medrese-i maḥlûleye Ḥaṭîb-zāde Aḥmed Efendi müderris oldu.

Mevlānā-yı merḳûm dāḥil-i 'idād-ı erbāb-ı rūsûm, ḥişsemend-i ma'ārif ü 'ulûm idi.

Ḥaṭîb-zāde Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. “Ḥaṭîb-zāde Efendi” demekle meşhûr ve ḥuṭbe-i ta'rîfi bu mertebeye maḳşûrdur. Taḥşîl-i 'ilme rāğîb ve Ebu's-su'ūd-zāde Meḥemmed Efendi āsitānesine müntesib olup ḥıdmetlerinden şeref-i mülâzemetle be-kām ve 'aḳd-i muşāheretleriyle nā'ilü'l-merām olmuşlar idi. Devr-i merātib ve aḥz-ı revātib iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk ṭoḳuz Rebî'ü'l-evvel'inde Erzurūmî İbrāḥîm Efendi yerine Ūlā-yı Ḥusrev Ketḥudā Medresesi ḥāricine 'āric, elli üç Cumāde'l-ülâ'sında Ḳāsim-zāde Meḥemmed Şāliḥ Efendi yerine Sekbān 'Alî Medresesi'ne ḥareketle mübtehic oldılar. Elli dört Şafer'inde Bāyezîd Efendi yerine Şāh-ı Ḥübān Medresesi iḥsān olunup [115*] elli altı Şevvāl'inde 'Alî Bār Efendi yerine Murād Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḥaḳîḳ, elli yedi Zî'l-ḥicce'sinde 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yerine

Şahın-ı Semâniyye'nün birine ferş-i seccâde-i ders ü¹ tahkîk eylediler. Elli sekiz Cumâde'l-ülâsında Hâfız Yûsuf Efendi yirine Çorlu Medresesi sezâ görüldükde kabûlden ibâ ve 'azl ü inzivâ ihtiyâr itmişler idi. Sene-i mezkûre Receb'inde selef-i sâlifleri 'Alî Bâr Efendi yirine Edrinekapusı Mihrümâhî'na pây-ı himmet koyup altmış Zi'l-ka'de'sinde selef-i sâlifleri İbrâhîm Efendi maḥlûlinden Kara Muştafâ Paşa Medresesi i'tâ olunmuş idi. Altmış bir Şa'bân'ında Dâye-zâde Muştafâ Efendi maḥlûlinden maḥrûsa-i Burusa'da Murâdiyye Medresesi'ne nakl olunup sene-i mezkûre Ramazân'ında bunlar dahı selefleri gibi dâr-ı beḳâyâ irtihâl eyledüklerinde medrese-i maḥlûleleri Muhteşem Emîri Seyyid Meḥemmed Efendi'ye intikâl eyledi. Cevri Çelebi'nün du'âyı mutazammın didüğü târiḥdür:

Mısrâ'

İde beḳâda² Aḥmed Efendi bihişti cây³

Mevlânâ-yı mezbûr Ebu's-su'ûd-zâde Meḥemmed Efendi ḥıdmetiyle meşhûr, yârân ile mu'âşerete mâ'il, şerâ'it-ı şoḥbetde kâmil, zî-şervet, şâhib-i ma'rifet idi.

Şeyḥü'l-İslâm Mu'îd Aḥmed Efendi Birâder-zâdesi 'Ârif Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed bin Muştafâ. Devlet-i Sulṭân İbrâhîm Hânî'den tercemele-ri bu cerîdede zıkr olınan Şeyḥü'l-İslâm Mu'îd Aḥmed Efendi merḥûmuñ birâder-zâdesi 'Ârif Aḥmed Efendi'dür. Levâzım-ı tarîḳ-ı 'ilmi i'dâd ve Şeyḥü'l-İslâm Yahyâ Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olduğdan soñra devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli iki Şa'bân'ında 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yirine Nişancı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile sa'id, elli dört Safer'inde yirlerinde dâḥil i'tibârıyla ḳadr ü menziletleri mezîd olmuş idi. Elli altı Rebî'ül-âḥir'inde Kûsec Yahyâ Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne ḳıyâm, sene-i mezkûre Şevvâl'inde Ebu's-su'ûd-zâde Meḥemmed Şadıḳ Efendi yirine Şahın-ı Semâniyye'nün birine ḥıram eyleyüp elli yedi Rebî'ül-âḥir'inde Ebü Sa'id Efendi-zâde Feyzullâh Efendi yirine Üsküdar'da vâḳi' Mihrümâh Sulṭân Medresesi ile taḥşil-i 'izz ü şân eylemişler

1 ders ü S: -H.

2 S 123b.

3 ایده بقاده احمد افندی بهشتی جای

idi. Elli toktuz Receb'inde sene-i âtiye Muhtarremü'l-ħarâmı ğurresi tevķitiyle Muhtarhar Efendi Dâmâdi Aħmed Efendi maħlûlinden Medîne-i Mûnevvere ķazâsiyla teŗřif olındılar. Altmıŗ bir Muhtarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Bosnevî Bâlî Efendi ķâđi-i ħarem-i Resûl oldu. Bunlar ba'de tayyi'l-merâħil maħmiyye-i Ķoŗtañtınıyye'ye dâħil ve sene-i mezkûre Ramazân'ında raħmet-i Raħmân'a vâŗil olduklarında Edrineķapusu ħâricinde Emir-i Buħârî Zâviyesi ķurbinde¹ defn olındılar.

Mevlânâ-yı merķûm dâ'ire-niŗin-i erbâb-ı fuhûm, nik-ħaşlet, şâfi-taviyyet idi. 'Amm-ı kerimleri Mu'îd Aħmed Efendi ħâzretleri şeyħü'l-İslâm iken fetvâ emâneti ħudmetiyle müŗerref olmuŗlar idi.

'Abdü'l-vehhâb-zâde Aħmed Efendi

el-Mevlâ Aħmed ibnü'l-mevlâ 'Abdü'l-vehhâb. Tabaķa-i Sulţân Murâd Ĥân-ı Râbî 'ulemâsından tercemesi *Zeyli 'Atâyi'*de mezkûr olan Toktuz-zâde 'Abdü'l-vehhâb Efendi'nün rebîbi olmaĝın " 'Abdü'l-vehhâb-zâde Efendi" demekle şehîr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı řaĝîr ü kebîr olmuŗlar idi. Devr-i mecâlis-i 'ulemâ-yı fuħûl ve ibriz-i ħâlîŗ-ı isti'dâdın resîde-i meħekk-i ķabûl itdûkden řoñra kibâruñ birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet ve tariķ-ı tedriŗe 'âzîmet eyleyüp kırķ aķçe medreseden ma'zûl iken biñ kırķ iki Receb'inde Çatalcalı Bekr-zâde Maħmûd Efendi maħlûlinden Papasoĝlı Medresesi virilüp elli Zî'l-ķa'de'sinde Necâtî-zâde Meħemmed Efendi yirine Fetħiyye'de vâķı'a İsmiħân Sulţân Medresesi iħsân olındı. Elli üç şafer'inde Ķâmetî-zâde Meħemmed Efendi yirine Ķadırĝa Limanı'nda vâķı'a Meħemmed Paŗa Medresesi i'tâ, elli beŗ Receb'inde selefi Ķâđî-zâde Efendi yirine Bosna ķazâsı [115^b] sezâ görülmüŗ idi. Elli altı Receb'inde ma'zûl ve yirlerine 'Arab İmâm-zâde Ĥasan Efendi mevŗûl oldu. Elli sekiz Receb'inde Seyyid 'Abdü'l-ħamîd Efendi yirine Ķayŗeriyye ķazâsı ħûķümeti tefvîz olunup elli toktuz Ramazân'ında munfaŗıl ve yirlerine şâmî Nu'mân Efendi vâŗil oldu. Ba'de'l-ķufûl biñ altmıŗ bir senesi ħudûdında rûĥ-ı revânı a'lâ-yı 'illiyyîne vuŗûl buldı.

Mevlânâ-yı mezbûr " 'Abdü'l-vehhâb Efendi-zâde" demekle meŗħûr, ħâlîŗ-ı cenân, tâħîr-ı lisân idi.

1 ķurbinde H: civârında S.

Ğabağulağ-zâde Ebu'l-irşâd Meğhemmed Efendi

el-Mevlâ el-fâzıl Ebu'l-irşâd Meğhemmed ibnü's-Şeyh 'Alî. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbî'den tercemesi bu cerîdede silk-i tağrîre keşide kılınan Hâmîdî Şeyh-zâde Ağmed Efendi'nün şınv-ı mihteri şadr-ı vâlâğadr Ğabağulağ-zâde Ebu'l-irşâd Meğhemmed Efendi hıdmetleridür. İktisâb-ı ser-mâye-i 'ulûm ve intisâb-ı 'arâ'is-i manţûğ u mefhûm eyleyüp¹ fûn-ın-ı 'âliye vü âliyeyi tağşil ve ma'ârif-i celile vü sâmiyeyi tekmil eyledükde İskender-zâde 'Abdü'r-rağîm Efendi'den şeref-i mülâzemeti hâ'iz ve rütbe-i erba'ini fâ'iz olup kırğ ağçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ on toğuz Muğarrem'inde Seyfi-zâde 'Abdü'r-rağmân Efendi yirine Toğğapusu dâhilinde Ağmed Paşa Medresesi'ne zînet-bağşâ oldılar. Yigirmi bir Şevvâl'inde Seyyid Ğâzî қаşabasında müftî ve müşkil-ğüşâ-yı müstefî olmışlar idi. Yigirmi iki Cumâde'l-ülâ'sında Bâğî-zâde 'Abdü'r-rağmân Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi virilüp yigirmi üç Zî'l-ğâ'de'sinde Hıbrî Ağmed Efendi yirine şâniyen Toğğapusu dâhilinde Ağmed Paşa Medresesi'ne 'avd itdiler. Yigirmi beş Cumâde'l-ülâ'sında selefleri Hıbrî Efendi mağlûlinden Sinân Paşa Medresesi'ne tağrîk olunup sene-i mezkûre Zî'l-ğicce'sinde Ebâbil Derviş Efendi yirine mağrûsa-i Burusa'da Sulţâniyye Medresesi'ne irsâl, yigirmi toğuz Muğarrem'inde selef-i sâlifleri Bâğî-zâde Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile iclâl olındılar. Otuz Rebî'ül-âğir'inde Şarı 'Abdü'llâh Efendi yirine medâris-i Şağn'ın birine hıram, otuz bir Receb'inde Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi'ne imâle-i licâm itdiler. Otuz üç Cumâde'l-âğire'sinde Menteş-zâde İbrâğim Efendi yirine Hâğret-i Ebâ Eyyübî Medresesi 'inâyet olunmış idi. Otuz dört Cumâde'l-âğire'sinde² Monlâ Ağmed-zâde Seyyid Meğhemmed Efendi yirine Hâğâniyye-i Vefâ'da bast-ı seccâde-i ifâde eyleyüp sene-i mezkûre Zî'l-ğicce'sinde otuz altı Muğarrem'ül-ğarâmı Ğurre-si tevğitiyle Edhem-zâde Muştafâ Efendi yirine Medîne-i Münevvere *dâmet bi'l-envâri müsevvere*³ қаzâsıyla ta'ğim olunmışlar idi. Otuz yedi Muğarrem'inde munfaşıl ve ol manşıb-ı celileye Fenâri-zâde Şâh Meğhemmed Efendi nâ'il oldı. Otuz sekiz Muğarrem'inde 'Abdü'n-nebî Efendi manşıbı olan Vize қаzâsı

1 S 124a.

2 Menteş-zâde İbrâğim Efendi yirine Hâğret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri Medresesi 'inâyet olunmış idi. Otuz dört Cumâde'l-âğire'sinde S: -H.

3 "Çepeçevre nurlar içinde olmaya devam etsin."

arपालık ta'yîn olunmuş idi. Kırk Cumâde'l-ülâ'sında selefleri Edhem-zâde Efendi yirine maħrûsa-i Burusa kazâsıyla maħziyyü'l-merâm olup arपालıkları ber-vech-i mevleviyyet Bustânî Ahmed Efendi'ye tevcih olındı. Kırk bir Ramazân'ında 'azlle telh-kâm ve yirleriyle Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi be-kâm oldı. Kırk iki senesi evâhirinde Yaşdıgac Muşlihü'd-dîn Efendi maħlûlinden İbşala kazâsı arपालık ihsân olunup kırk sekiz Şevvâl'inde selefleri Edhem-zâde Efendi maħlûlinden Edrine kazâsı hükümetiyle ser-efrâz oldılar. Arपालıkları ber-vech-i mevleviyyet Başmağcı-zâde Meħemmed Efendi'ye 'inâyet olındı. Kırk toğuz Şevvâl'inde 'azl olınduklarında yirlerine selef-i sâlifleri Monlâ Ahmed-zâde Efendi halef oldı. Elli iki Cumâde'l-ülâ'sında Nâ'ib Meħemmed Efendi yirine hâkim-i Dârû's-salṭana olmuşlar [116^a] idi. Elli üç Cumâde'l-âhîre'sinde munfaşıl ve yirlerine Re'î-sü'l-eṭibbâ Zeynü'l-âbidîn Efendi vâşıl oldı. Elli yedi Zi'l-hicce'sinde Rümili şadâreti pâyesi ihsân olunmuş idi. Elli sekiz Receb'inde Memek-zâde Muştafâ Efendi yirine Anaṭolı şadâreti sezâ görilüp elli toğuz Şevvâl'inde müteḳâ'id ve yirlerine Hüsâm-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi müteḳâ'id oldı. Altmış Şevvâl'inde selefleri Memek-zâde Efendi yirine nâ'il-i şadâret-i Rüm ve vâşıl-ı müntehiyyü'l-merûm oldılar. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında mübtelâ-yı 'azl-i bî-hengâm ve yirlerine Anaṭolı şadrı Kudsi-zâde Şeyh Meħemmed Efendi naklle be-kâm olup¹ anlaruñ yirleriyle Bosnevî Şa'bân Efendi ikrâm olındı. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında el-Hâc Hasan Efendi manşıbı olan Şire kazâsı arपालığı zamîme-i revâtibleri kılınmış idi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inün beşinci Hamîs günü bu hâkdân-ı fenâdan rıḫlet ve 'idgâh-ı ervâha 'azîmet itdüklerinde hânelerine muttaşıl Koğacı Dede Mezâristânî'nda defn olındılar. Zümre-i sûtüde-şifâtdan Ṭal'atî Hüseyñ Efendi'nün ber-vech-i ta'miye didügi târihdür ki taħrîr olındı:

Nazm

Ebu'l-irşâd Efendi'nün hayâtında görüp fazlın
 Felekte mâh-ı nev-taḫsîn idüp aña kulağ çekdi
 Vefâtın gûş idince hem didi bî-bâk târihin
 Ebu'l-irşâd Efendi bezm-i 'âlemden ayak çekdi²

Maħlûl olan arपालıkları Bâlî-zâde Muştafâ Efendi'ye tevcih olındı.

1 S 124b.

2 ابو لارشاد افندی بزم عالمدن آياق چکدی

Ol şadr-ı celilü's-şân-ı merķūm bāġbān-ı çemenistān-ı 'ulūm, bi-taḥşîş fūnūn-ı naķliyyede fā'ikū'l-aķrān, ḥuşuşā fenn-i şukūkda nādire-i zamān, tefsīr-i şerīfe keşirū'l-intisāb, 'ulūm-ı riyāziyyeden ķalilū'l-iktisāb, pīr-i nūrānī, ķadem-nihāde olduġı rütbeğe erzānī idi.

Āşār-ı 'ilmiyyelerinden tefsīr-i şerīfūn mevāzi'-i 'adidesine taḥrīrātı vardır.

Emīr Ḥasan-zāde Aḥmed Efendi

el-Mevlā Aḥmed. Ba'de taḥşīli'l-isti'dād 'ulemā-yı kirāmuñ birinden mülāzemetle ber-murād olup devr-i merātib ve aḥz-ı revātib iderek kırķ aķçe medreseden ma'zūl ve muntazır-ı neyl-i me'mūl iken biñ otuz beş Receb'inde Ramazān Efendi maḥlūlinden maḥrūsa-i Burusa'da Vā'iziyye Medresesi iḥsān, elli bir Receb'inde Ķadriyye Medresesi'ne şāyān olmuş idi. Elli üç Şafer'inde Seyyid Şālih Efendi yirine Erzenūr-rūm ķazāsı tevcih olunup elli dōrt Receb'inde ma'zūl ve yirlerine Mantıķī Birāderi Meḥammed Efendi mevşūl oldu. Elli sekiz Receb'inde 'Ömer Efendi yirine şāniyen mañşib-ı merķūme i'ade olunup elli toķuz Ramazān'ında 'azl olunup yirleri Naşru'llāh Efendi'ye virilmiş iken ķabūl itmemeķle Ķara Ramazān Efendi'ye tevcih olındı. Bu ḥāl üzere gūzārende-i eyyām iken biñ altmış bir tāriḥinde 'ālem-i ervāḥa ḥırām eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr "Emīr Ḥasan-zāde Efendi" demekle meşḥūr ve dā'ire-i ta'rīfi bu mertebeye maķşūrdur.

Kefevī 'Abdü'r-raḥīm Efendi

el-Mevlā 'Abdü'r-raḥīm. Kefe diyārında zuhūr ve kesb-i ser-māye-i 'irfān için şarf-ı naķd-i vaķt-i eyyām u şühūr idüp 'ulemā-yı kirāmuñ birinden mülāzım ve medāris-i celilede müdāreseye müdāvım olmuş idi. Ba'de tekmili'l-medāris kırķ aķçe medreseden ma'zūl ve muntazır-ı neyl-i me'mūl iken biñ elli üç Cumāde'l-ülāsında 'Avnu'llāh Efendi yirine Cezerī Ķāsım Paşa Medresesi ile be-kām, elli altı Şevvāl'inde Tatar 'Abdu'llāh Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi ile nā'ilū'l-merām oldılar. Elli yedi Rebī'ül-āḥir'inde Nev'ī-zāde Maḥdūmı Meḥammed Efendi yirine Ḥayrū'd-dīn Paşa Medresesi i'tā olunup elli sekiz Receb'inde Muḥteşem Emīri Seyyid Meḥammed Efendi yirine 'Alī Pa-

1 Ḥasan-zāde Efendi S: Ḥasan Efendi-zāde H.

şa-yı Cedîd Medresesi ile [116^b] tecdîd-i sürûr eylediler. Altmış bir Şafer'inde Nâ'ib 'Ömer Efendi yirine Şaĥn-ı Şemâniyye'nün birine ĥurâm eyleyüp sene-i mezkûre Şa'bân'ında selefleri Seyyid Meĥemmed Efendi yirine Hânĥâh Medresesi'n câygâh eylemişler idi. Altmış iki Muĥarrem'inde ders ü devri tamâm ve ravza-i Rıdvan'da maĥâm eyleyüp medrese-i maĥlûleleri Bosnevî Aĥmed Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr "Kefevî 'Abdü'r-raĥîm Efendi" demekle meşhûr idi.

Küsec Ebü Bekr Efendi

el-Mevlâ Ebü Bekr. Taĥşil-i mertebe-i isti'dâd ve ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemetle ihrâz-ı murâd eyleyüp bi-ĥasebi't-tarîĥ kaç'-ı merâtib-i ders ü taĥkîĥ¹ iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli iki Şafer'inde 'Arab İmâm-zâde Hâsan Efendi yirine Kürkcibaşı Medresesi'ne ĥâric ile 'âric olmuş idi. Elli dört Şafer'inde Ebu's-su'ûd-zâde Meĥemmed Şâdık Efendi yirine Beşiktaş'da vâĥı'a Sinân Paşa Medresesi ile be-kâm, elli altı Reb'ü'l-evvel'inde 'Alî Bâr Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi in'âm olunup elli sekiz Cumâde'l-ülâsında Ĥâsım-zâde Meĥemmed Şâlih Efendi yirine Şaĥn-ı Şemâniyye'nün biriyle maĥzar-ı ikrâm-ı kirâm, elli toĥuz Şa'bân'ında Şa'rânî-zâde Meĥemmed Efendi yirine Ĥâsım Paşa Medresesi ile vâşıl-ı rûtbe-i ihtîşâm olmuşlar idi. Biñ altmış iki Muĥarrem'inde fevt olup medrese-i maĥlûlesi Velî-zâde Aĥmed Efendi'ye maĥal görildi.

Mevlânâ-yı merĥûm "Küsec Ebü Bekr Efendi" demekle mevsûm, aĥvâli ancak bu mertebe ma'lûm idi.

Naĥibü'l-eşraf Seyrek-zâde Seyyid Yünus Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Yünus ibnü's-Seyyid Emru'llâh Meĥemmed ibn Seyrek Muĥyî'd-dîn el-Hüseynî. Tabaĥa-i Sulţân Meĥemmed Hân-ı Şâlih 'ulemâsından olup tercemeleri *Zeyl-i Aĥâyî*'de maşţûr olan Seyrek-zâde Emru'llâh Meĥemmed Efendi'nün maĥdûm-ı kihteri ve 'ahd-i Aĥmed Hân-ı Evvel'de yine tercemesi zeyl-i mezkûrda sebĥ iden Seyyid Meĥemmed Efendi'nün birâder-i sa'd-aĥteri Naĥibü'l-eşraf Seyyid Yünus Efendi ĥâzretleridir. Taĥşil-i ser-mâye-i 'ulûm ve

1 S 125a.

iz'ân-ı mañtûk u mefhûm eyleyüp şadr-ı 'âlî-kâdr Ğanî-zâde Meĥammed Efendi'den mülâzemetle be-kâm ve ĥıdmet-i müdâresesi tamâm olup kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi beş Ramazân'ında Nûru'llâh Efendi yirine Rodoscuĥ kaşabasında vâkı'a Rüstem Paşa Medresesi ĥâricine revnaĥ-baĥşâ, otuz Şevvâl'inde Burhân Efendi yirine Ĥayrüd-dîn Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Otuz üç Cumâde'l-ülâsında Ĥâlicı-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi ile kâm-revâ olup otuz dört Şafer'inde Hüdhüd 'Abdü'l-kâdir Efendi yirine Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görildükde ĥabûlden ibâ itmekle sene-i mezbûre Rebî'ü'l-evvel'inde Piyâde Meĥammed Efendi'ye virilüp bunlar şıfru'l-yed ma'zûl ĥalmışlar idi. Otuz beş Ramazân'ında Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürür eyleyüp otuz sekiz Şevvâl'inde Ĥamîdî Şeyĥ-zâde Aĥmed Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile sa'îd, otuz toĥuz Ramazân'ında Şalbaş Ĥasan Efendi maĥlûlünden Şaĥn-ı Şemâniyye'den biriyle ĥadr ü menziletleri mezîd oldu. Kırk bir Cumâde'l-âĥire'sinde selef-i sâlifleri Sa'dî-zâde Efendi yirine Ĥalender-hâne dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde, kırk iki Rebî'ü'l-evvel'inde Bâlî-zâde Muştafâ Efendi yirine Ĥâĥâniyye-i Vefâda ferş-i seccâde-i ifâde itmişler idi. Kırk üç Ramazân'ında yine selef-i sâlifleri Sa'dî-zâde Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekrîm, kırk beş Receb'inde Mu'îd Aĥmed Efendi yirine Edrine ĥazâsî ĥükûmetiyle ta'zîm olınmışlar iken sene-i mezbûre Ramazân'ında [117^a] 'azlden mâ'adâ Gümûlcine ĥazâsına nefy ü iclâ ve mañşıb-ı münĥal Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi'ye sezâ görildi. Ba'de zamân sa'âdet-ĥânelerine ruĥşat-yâfte-i 'azîmet olup elli yedi Muĥarrem'inde Anĥaravî Seyyid Meĥammed Efendi maĥlûlünden Anaĥolî pâyesi zamîmesiyle ĥıdmet-i neĥâbet-i eşrâf ile maĥzar-ı elĥâf oldılar. Sene-i mezkûre Zî'l-ĥicce'sinde Uzunköpri arpalığıyla ma'zûl ve yirlerine selefleri¹ Anĥaravî Efendi Maĥdûmı Seyyid Meĥammed Efendi mevşûl oldu. Ba'dehu pâye-i şadâret-i Rûm iĥsânıyla vâşıl-ı rûtbe-i müntehâ-yı merûm olmuşlar idi. Ol ĥâl üzere gûşe-nişîn-i 'uzlet ü inzivâ ve 'âbid-i Melik-i bî-hemtâ iken biñ altmış iki Şafer'inde sekre-i mevtle mebhût olup deryâ-yı raĥmet-i nâ-mütenâhî-i ilâhî mâhîlerine ĥuvvet oldu. Edrineĥapusu ĥâricinde Emîr-i Buĥârî Zâviyesi civârında medfûn ve hedef-i siĥâm-ı ed'iyye-i ehl-i derûn olduklarında maĥlûl olan arpalıklarî Celeb Mûsâ Efendi'ye tevcîh olındı.

1 S 125b.

Mevlânâ-yı merhûm maḥdûm-ı fütüvvet-rüsûm, gül-deste-bend-i 'ilm-i nâfi' ve 'amel-i şâlih, 'âbid ü zâhid ü müfliḥ, ḥâfız-ı kelâm-ı Melik-i 'allâm, seyyid-i şaḥîḥü'n-neseb-i meşhûrül-enâm idi.

Âşâr-ı ḥayriyyelerinden Meḥemmed Ağa Câmî'î ḳurbinde mektepleri vardır.
*Şekera'llâhu sa'yehü'l-mevfûr.*¹

Kebîrî Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed bin Aḥmed. Nihâl-i kâmet-i bālâsı ḥâk-i pâk-i Bosna'dan bedidâr ve "Kebîrî Meḥemmed Efendi" 'unvânıyla şöhret-şî'âr olup taḥşîl-i bizâ'a-i 'ulûm ve tekmîl-i deḳâ'îḳ-ı manṭuḳ u mefhûm itdükde 'azîmet-i ḥacc-ı Beytu'llâhi'l-Ḥarâm ve ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâm idüp vaṭan-ı aşlîsinden iki def'a mâşiyen edâ-yı nüsük-i İslâm eyledükden sonra dârü'l-mülk-i İstanbul'a dâhil ve ol vaḳt ser-bustâniyân ḥıdmetlerine vâşıl olduḳda ḥuddâm-ı ḥadiḳa-i pâdişâhiye istinâd ile ba'z-ı 'ulemâdan iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ṭarîḳ-ı tedriise 'azîmet eyleyüp 'alâ-ḥasebi'l-'âde devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırık aççe medreseden ma'zûl ve medrese-i ḥamsîne muntazır-ı vuşûl iken biñ otuz iki Şafer'inde Şadrî Efendi yirine İznîḳ ḳaşabasında vâḳı'a Süleymâniyye Medresesi tevcîh olunmuş idi. Otuz dört Şafer'inde 'azl olunup yirleri Aydınî 'Abdu'llâh Efendi'ye virildi. Otuz beş Ramazân'ında 'Acem İshâḳ Efendi yirine Ḥâdım Ḥasan Paşa Medresesi 'inâyet olunup otuz yedi Şa'bân'ında Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhı Medresesi sezâvâr görölüp otuz sekiz Şa'bân'ında Şaḥn-ı Şemâniyye'den birine gelmek üzere tevḳîf olunmaḡın medresesi Bahâyî Meḥemmed Efendi'ye tevcîh olındı. Sene-i mezbûre Ramazân'ında 'Ömer Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine i'tilâ eyleyüp otuz ṭoḳuz Ramazân'ında Ser-maḥfil-zâde Meḥemmed Efendi yirine Zâl Paşa Sulṭânî Medresesi erzânî görildi.² Kırık Cumâde'l-âḫire'sinde ḥalefleri Bahâyî Meḥemmed Efendi yirine Medrese-i Şeh-zâde mesnedgâh-ı ifâdeleri olup kırık bir Cumâde'l-âḫire'sinde Ḥaṭṭâṭ Şeyḫî Aḥmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün birine terfî', kırık iki Rebî'ül-evvel'inde Ḥasan Kethüdâ-zâde Ḥasan Efendi yirine Yenîşehr ḳazâsı ḥükümetiyle tevḳî' olındılar. Sene-i mezbûre Ramazân'ında Bosnevî 'İsâ Efendi def'a-i şâniyesi yirine

1 "Allah onun çok çalışmasının mükâfatını versin."

2 görildi S: görölüp H.

Hzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına nakl ü tahvîl ve yirleriyle Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi tebcil kılındı. Kırk üç Şafer'inde ma'zül ve yirlerine Halebî Ahmed Efendi mevşül oldu. Kırk altı Muharrem'inde 'Allâmek Mehemmed Efendi yirine kazâ-yı fezâ-yı Halebüş-şehbâ mağarr-ı hükm ü imzâları kılındı. Kırk sekiz Muharrem'inde selef-i sâlifleri Hasan Efendi yirine Gâlaça kazâsına menkûl ve yirlerine Gâlaça kâdîsi selefleri Hasan Efendi mevşül olmuş iken sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâ'sında mün'azil ve yirlerine Hzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kâdîsi Re'isü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi münṭakîl ve anlaruñ daḥı yirine' Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi nâ'il oldu. [117^b] Elli bir Rebî'ül-evvel'inde Bâlî-zâde Muṣṭafâ Efendi yirine Üsküdar kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Elli üç Şafer'inde 'azl olunup yirlerine 'İṣî Efendi naşb olındı. Elli beş Cumâde'l-âḥî-re'sinde Hasan Efendi-zâde Şeyḫ Mehemmed Efendi yirine şâniyen Gâlaça kazâsı hükümeti tefvîz olunup elli altı Rebî'ül-evvel'inde mün'azil ve yirlerine İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi vâşıl oldu. Elli yedi Rebî'ül-evvel'inde Haneṫi Mehemmed Efendi yirine Edrine kazâsında mesned-efrûz-ı hükümet olup sene-i mezkûre Şevvâl'inde ma'zül ve yirleriyle Şeyḫî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi nâ'ilü'l-me'mûl oldu. Elli sekiz Receb'inde İstanbul pâyesiyle tekrîm ve Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi üzerinden Şire kazâsı arpalığıyla ta'zîm olunmuşlar idi. Elli ṭoḫuz Ramazân'ında Şire kazâsı ber-vech-i mevleviyyet Şâmî Yahyâ Efendi'ye tevcîh olındı. Biñ altmış iki senesi hudûdında ḥâkdân-ı fenâdan dâmen-keşân ve 'âlem-i ḫudse revân oldılar.

Mevlânâ-yı merḫûm 'ilm ü 'irfânla mevsûm, hükümeti ḫârîn-i 'iffet ü 'işmet, ḫoş-fehm ü şâḫîb-i himmet, sinîn-i 'ömri 'ıḫd-ı şâmini mütecâviz, belki tâsi'a mütenâhiz idi.

Ümmî İbrâhîm Efendi

el-Mevlâ İbrâhîm. Ṭarîḫ-ı tedriṣe 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp ba'de tekmîli'l-medâris kırk aççe medreseden ma'zül iken biñ elli Receb'inde İzniḫ ḫaşabasında vâḫı'a Süleymân Paşa Medresesi tevcîh olunmuş idi. Ba'dehu muşâḫabe-i şehriyârîden birine intişâb ile elli dört Receb'inde 'Uşşâḫî-zâde 'Abdu'r-raḥîm Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birine sezâ görölüp elli altı Receb'inde Hüsâm Efendi maḫlûlin-

den Sinân Paşa dârü'l-ifâdesine irtikâ itmiş idi. Elli yedi Zî'l-ħicce'sinde Vānî Meħemmed Efendi yirine Diyârbekr kâdîsi olup elli 7okuz Rebî'ül-âħîr'inde ma'zûl ve yirlerine şāniyen selef-i sālifleri Vānî Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Altmış iki Muħarrem'inde Minķārî-zāde Yaħyâ Efendi yirine Mekke-i Mükerrime kâzāsıyla ta'zîm olunmuş iken sene-i mezbûre Rebî'ül-evvel'inde fevt olup mansıb-ı maħlûl Ünsî 'Abdü'l-laťif Efendi'ye virildükde istiġnâ¹ itmegin Hānım-zāde Ĥasan Efendi'ye sezâ görildi.

Merħûm-ı mezbûr "Ümmî İbrāhîm Efendi" demekle meşhûr, şālîh ü şāfi-fu'ād, mü'min-i pāk-i'tiķād idi.

Ķara Ķelebi-zāde Maħmûd Efendi Maħdûmı 'Oşmān Efendi

el-Mevlā 'Oşmān ibnü'l-mevlā Maħmûd. Ātî't-terceme şadr-ı 'ālî-ķadr Ķara Ķelebi-zāde Maħmûd Efendi merħûmuñ maħdûm-ı mihter-i ercmendi 'Oşmān Efendi'dür. Terbiyet-i vālid-i mācidleriyle kesb-i 'irfāna kūşîş ve pîş-gāh-ı esātîzede taħşîl-i dāniş idüp şeref-i mülāzemetle be-kām ve muntazır-ı vuşûl-i merām olduķdan soñra kırķ aķçe medreseden munfaşıl iken biñ elli dört Şafer'inde İsmā'îl Aġa-zāde Meħemmed Efendi yirine Yūsuf Paşa Medresesi tevcîh olunup sene-i mezkûre Receb'inde Ezhārî Monlā Ķelebi yirine 'Āişe Sultān Medresesi iħsān olunmuş idi. Elli altı Şevvāl'inde Ĥ'āce Fesād-zāde Seyyid Aħmed Efendi yirine Şaħn-ı Şemāniyye'nün birine Ĥırām eyleyüp elli yedi Rebî'ül-âħîr'inde Uzun Sa'dî Efendi yirine İsmiħān Sultān Medresesi'ne şāyān, elli sekiz Cumāde'l-ülā'sında 'Abdü'r-raħîm-zāde Meħemmed Efendi yirine İstanbul'da vāķı'a Vālide Sultān Medresesi ile taħşîl-i 'izz ü şān eyleyüp elli 7okuz Şa'bān'ında Altıbarmaķ 'Abdü'l-fettāħ Efendi yirine Selanik kâzāsında icrā-yı² aħķām ve umûr-ı 'ibādu'llāha kıyām itmişler idi. Altmış Ramazān'ında munfaşıl ve yirlerine Ebû Sa'îd Efendi-zāde Aħmed Efendi vāşıl oldu. Ba'dehu marāz-ı sille ile meslûl ve cism-i nāzûki mehzûl olup biñ altmış iki [118^a] Cumāde'l-âħîre'sinde eyyām-ı 'ömr-i 'azîzi āħîr ve tārîk-i ma'ālî vü mefāħîr oldu.

Maħdûm-ı merķûm 'ilm ü 'irfānla mevsûm, maħbûbü'l-ķulûb, miyān-ı ekābir ü a'yānda mergûb, Ĥasenü'l-aħlāķ, 7ayyibü'l-a'rāķ idi.

1 istiġnâ H: isti'fâ S.

2 S 126b.

Sānî İbrāhîm Efendi {Sānî}

el-Mevlâ İbrāhîm. Belde-i Mağnisa'dan zühür ve iktisāb-ı ser-māye-i 'ilm ü 'irfāna şarf-ı nuḡūd-ı sinîn ü şühür eyleyüp vāşıl-ı meleke-i isti'dād ve nā'il-i rütbe-i 'aql-ı müstefād olduḡda Dārü's-salṡanati'l-'aliyye maḡmiyye-i Koşantıniyye'ye 'azîmet ve 'ulemā-yı kirāmuñ birinden iḡrāz-ı şeref-i mülāzemet it-dükden şoñra ba'de tekmilî'l-medāris kırık aḡçe medreseden ma'zül ve mun-tazır-ı neyl-i me'mül iken biñ yigirmi dört Cumāde'l-ülâ'sında Ṭarsusî Dāmādî 'Abdü'l-laṡîf Efendi yirine Merdümiyye Medresesi ile be-kām, yigirmi sekiz Re-ceb'inde Velî-zāde 'Abdu'r-raḡmān Efendi yirine Ülä-yı Mesîḡ Paşa Medresesi ile nā'ilü'l-merām olmuş idi. Yigirmi ṡoḡuz Muḡarrem'inde Uzun 'Abdü'l-vehhāb Efendi yirine Ḥayrüd-dîn Paşa Medresesi i'tā olunup sene-i mezküre Şa'bān'ında Ḥasan Keṡḡudā-zāde Ḥasan Efendi yirine Ḥ'āce Ḥayrüd-dîn Medresesi sezā görülmüş idi. Otuz bir Muḡarrem'inde Ḥayyāt-zāde Aḡmed Efendi yiri-ne Üçşerefeli Medresesi'ne mevşül, otuz dört Şafer'inde Kemāl Efendi-zāde İbrāhîm Efendi yirine medāris-i Şaḡn'uñ biriyle nā'ilü'l-me'mül oldılar. Otuz beş Cumāde'l-ülâ'sında Müzellef Aḡmed Efendi yirine Edrine Dārü'l-ḡadîşi 'ināyet olunup sene-i mezbüre Ramazān'ında selef-i sālifleri 'Abdü'l-vehhāb Efendi yirine Belḡrad ḡazāsı virildükde ḡabül itmeyüp 'azl iḡtiyār itmeleriyle yine seleflerine ibḡā olındı. Otuz altı Receb'inde Yavuz-zāde Seyyid Muşṡafā Efendi yirine Siyāvüş Paşa Sulṡānı Medresesi erzānî görölüp otuz ṡoḡuz Re-ceb'inde Aḡî-zāde Seyyid Aḡmed Efendi maḡlülinden Şeh-zāde Medresesi'n-de ferş-i seccāde-i ifāde eylediler. Sene-i mezküre Zî'l-ḡa'de'sinde medreseleri bā-ḡaṡṡ-ı hümayün-ı şevket-maḡrün Üsküdar Mihrümāḡı Medresesi müderrisi Bahāyî Meḡammed Efendi'ye tevciḡ olunup bunlar şıfru'l-yed ma'zül ḡalmışlar iken sene-i merḡüme Zî'l-ḡicce'sinde Rā'î-zāde Ḳāsım Efendi yirine maşḡat-ı re'sleri olan Mağnisa ḡazāsı ḡükümeti tefvîz olunup kırık Zî'l-ḡicce'sinde ma'zül ve yirlerine 'İşî Efendi mevşül oldı. Kırık beş Şevvāl'inde Ḥāfîz Meḡammed Efendi yirine şāniyen ḡazā-yı mezkür tevciḡ olunup kırık yedi Şevvāl'inde 'azl ve yirlerine Ḥaṡṡat Şeyḡî Aḡmed Efendi vaşl olındı. Ba'dehu on beş sene miḡdārı ḡüşe-gîr-i ḡanā'at ü inzivā ve şākir-i ni'met-i cenāb-ı Ḥudā iken biñ altmış iki Receb'inde 'azm-i riyāz-ı keşirü'l-ḡıyāz-ı cinān ve dāḡil-i ravza-i Rıdvan olduḡlarında Dāḡil-i Sür'da Aḡsarāy ḡurbinde Murād Paşa Cāmi'-i Şerifi sāḡhasında defn olındılar.

Mevlânâ-yı merķûm dâhil-i 'idâd-ı erbâb-ı fühûm, esîr-i şoĥbet-i yârân, ĥoş-ıtab' u şâhib-i 'irfân idi.

Âşârlarından Şânî maĥlaşı ile *Divân*-ı belâgat-ı unvânları vardır. Bu ebyât güftâr-ı dürer-bârındandır:

Nazm

'Araĥnâk olsa tâb-ı mülden ol gülzâr ĥüsn-ârâ
Gül-i sürĥinde her şebnem olur bir âteşin deryâ¹

Ne deryâdur ki bir kem ĥaıresi cüş u ĥurüş itse
Ĥabâbından olur âyîne-i 'âlem-nümâ peydâ

Yine zehr-i sitemdür Şâniyâ baĥş itdüĥi baña
Eger kim sâĥaruñ gönline de girsem ĥabâbâsâ

Küsec Yahyâ Efendi

el-Mevlâ Yahyâ. "Küsec Yahyâ Efendi" demekle şehîr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı şaĥîr ü kebîr olmuşlar idi. Taĥşîl-i 'ilm ü 'irfâna himmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iĥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırĥ aĥıe medreseye vâşıl ve andan daĥı munfaşıl olduĥdan soñra biñ kırĥ sekiz Zî'l-ĥicce'sinde Oĥcı-zâde Vaĥ'î Aĥmed Efendi yirine Raĥîķî Medresesi virilüp [118^b] elli Rebî'ü'l-evvel'inde Seyrek-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi yirine Ĥasan Efendi Medresesi'ne taĥrîk olınmışlar idi. Elli iki Şa'bân'ında Kecdihân Dâmâdi 'Abdu'llâh Efendi yirine Etmekcioĥlu Medresesi'ne gelüp elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Dizdâr-zâde Muştafâ Efendi yirine Ġazanfer Aĥa Medresesi'ne mevşül, elli altı Rebî'ü'l-âĥîr'inde Semîn Velî Efendi yirine medâris-i Şaĥn'ıñ biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Sene-i mezkûre Receb'inde Yahyâ Paşa-zâde Meĥammed Nuĥķî Efendi yirine İstanbul'da vâķı'a Vâlide Sulĥân Medresesi iĥsân olınup elli yedi Rebî'ü'l-âĥîr'inde Şeyĥî-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi yirine Selanik ĥazâsı ĥükûmeti 'inâyet olındı. Sene-i mezkûre Zî'l-ĥicce'sinde ma'zûl ve yirlerine Başmaĥcı-zâde Meĥammed Efendi mevşül oldı. Altmış Cumâde'l-ülâ'sında Ĥadri-zâde Seyyid Meĥammed Efendi yirine maĥrûsa-i

1 S 127a.

Burusa kazası hükümeti erzânî görülmüş idi. Altmış bir Muharrem'inde munfaşıl ve yirlerine Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ud Efendi vâşıl oldu. Bu hâl üzere şümârende-i eyyâm u leyâl iken biñ altmış iki senesi hîlâlinde irtihâl ve âlem-i âhîrete intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm dâhil-i i'dâd-ı erbâb-ı fühûm, bi-taħşîş 'ilm-i fûrû'a sedîdü'l-intisâb, kazaları hâlinde istikâmetle şöhet-yâb idi.

'Alî Bâr Efendi

el-Mevlâ 'Alî. Belde-i Sivas'dan bedîd ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü did olup ba'de taħşîl-i isti'dâd Dârûs-salṭanati'l-'aliyye maħmiyye-i Ḳoṣṭantiniyye'ye 'azîmet ve H'âce-i Sulṭân Murâd Hânî Sa'dü'd-dîn-i Şânî âsitânesine intisâb ile iktisâb-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırk aķçe medreseye vâşıl ve andan daħı munfaşıl olduķdan ōñra biñ kırk iki Reb'ü'l-evvel'inde Şadrü'd-dîn-zâde Rûhu'llâh Efendi yirine Zeynî Çelebi Medresesi hâricine 'âric, elli bir Reb'ü'l-evvel'inde Pervîz Efendi Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Elli iki Şa'bân'ında Erzurûmî İbrâhîm Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi virilüp elli altı Reb'ü'l-âhîr'inde Bâyezîd Efendi yirine Murâd Paşa-yı 'Atîķ Medresesi'ne haķîķ olup sene-i mezkûre Şevvâl'inde Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi yirine medâris-i Şaħn'uñ biriyle tevķî', elli yedi Reb'ü'l-evvel'inde İcî-zâde Seyyid Yahyâ Efendi yirine Edrineķapusu Mihrümâhî Medresesi'ne terfî' olındı. Elli sekiz Şa'bân'ında Zekâyî Aħmed Efendi yirine Hâşekî Sulṭân Medresesi iħsân, altmış Zî'l-ķa'de'sinde Oķcı-zâde Aħmed Efendi maħlûlinden Süleymâniyye Medreseleri'nün biriyle taħşîl-i 'izz ü şân eylediler. Altmış iki Şa'bân'ında dâr-ı fenâdan rıhlet ve âlem-i bâķiyye 'azîmet itdüklerinde medrese-i maħlûleleri 'Abdü'l-ħalîm Efendi'ye tevcîh olındı.

Mevlânâ-yı merķûm heme-i 'ilm' ü ma'ârifle mevsûm, şalâh u 'iffetle semîr, pîr-i rûşen-zamîr olup " 'Alî Bâr Efendi" demekle şehîr olmağın Rodosî Velî Efendi'nün bu beyti mezbûruñ haķķında zebân-zed-i şağîr ü kebîr olmuş idi:

Beyt

Her 'Alî bu ṭarîķa bâr olmaz
Cemreden ōñra ķar ķar olmaz

Zekâyî Ahmed Efendi {Zekâyî}

el-Mevlâ Ahmed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân 'Oşmân Hân-ı Şânî'den tercemeleri *Zeyl-i Aţâyî*'de maşûr olan Taşköpri-zâde Kemâl Efendi merhûmuñ rebîbi Zekâyî Ahmed Efendi'dür. Ser-mâye-i tarîk-ı 'ilmi' i 'dâd ve nağd-i vaqt-i 'ömr-i 'azîzin şarf-ı kâlâ-yı isti'dâd eyleyüp müşârun ileyh Kemâl Efendi hıdmetlerinden ihrâz-ı şeref-i [119*] mülâzemet ve râh-ı tedrise 'azîmet ile 'alâ-ğasebi'l-'âde devr-i mecâlis-i ifâde iderek kırık aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırık dört Receb'inde Şarı 'Alî-zâde Mehemmed Efendi yerine Nişancı Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne hâkîk olup kırık toquz Şevvâl'inde Altubarmaq 'Abdü'l-fettâh Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne ferş-i seccâde-i ders ü taḥkîk itmişler idi. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde Hâşimî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yerine Efdaliyye Medresesi virilüp elli dört Receb'inde Bağdâdî Ahmed Efendi yerine Şahn-ı Şemâniyye'nün birine sâye şalup sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'Abdü'r-raḥîm-zâde Mehemmed Efendi yerine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sūrūr itdiler. Elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Muṭahhar Efendi Dâmâdî Ahmed Efendi yerine Hâşekî Sulţân Medresesi iḥsân, sene-i mezkûre Receb'inde Semîn Velî Efendi yerine Ayaşofıyya Medresesi'ne şâyân olup elli toquz Şa'bân'ında Kâra Çelebi-zâde 'Oşmân Efendi yerine İstanbul'da vâkı'a Vâlide Sulţân Medresesi ile tekmîl-i 'izz ü 'unvân eylediler. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Bahâyî Birâderî Ahmed Efendi yerine Yeñişehr kazâsı hükümeti tefvîz olunup altmış iki Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Ya'qûb Efendi mevşûl olmuş iken sene-i mezkûre Ramazân'ında manşıb-ı hayâtdan daḥı mün'azil ve 'âlem-i şüretden munfaşıl oldu.

Mevlânâ-yı merḫûm ḥişsemend-i ni'met-hâne-i 'ulûm, şî'r ü inşâdan ḥaber-dâr, Zekâyî maḥlaşı ile şöhret-şî'âr idi. Bu iki beyt güftârlarındandır:

Nazm

Bu dil-i dîvâneyi zülf-i siyâhında görüp
Resmin andan aldılar peydâ idenler şaneyi

Hûb ola âb u hevâsı bir yir isterse gönül
Ey Zekâyî aña göster gûşe-i mey-hâneyi

1 | tarîk-ı 'ilmi H: tarîkı S.

Husrev Paşa İmâmı Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Vilâyet-i Anaṭolî'dan zühür ve istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp taḥşîl-i meleke-i isti'dâd ve şadr-ı a'zam-ı sâbîk Husrev Paşa âsitânesine istinâd ile ḥ'âce vü imâm ve iḥrâz-ı şeref-i mülâzemetle be-kâm olduğdan sonra devr-i merâtib iderek kırk aççe medreseden ma'zûl iken biñ otuz sekiz Rebî'ül-âḥîr'inde Bustân-zâde Aḥmed Efendi yerine Zâl Paşa Medresesi i'tâ alınmış idi. Kırk Receb'inde 'azl olunup medreseleri Ya'ḳûb Efendi'ye tevcih olındı. Kırk dört Zî'l-ka'de'sinde Şâdîk-zâde 'Abdu'llâh Efendi yerine Şire kazâsı 'inâyet olunup kırk altı Zî'l-ḥicce'sinde ma'zûl ve yirlerine İdrîs Efendi mevşûl oldu. Elli Cumâde'l-ülâ'sında Maḥmûd Efendi yerine Ḳonya kazâsı iḥsân olunmuş idi. Elli üç Muḥarrem'inde 'azl ve yirlerine selefleri 'Abdu'llâh Efendi vaşl olındı. Elli beş Cumâde'l-ülâ'sında Pirlepelî-zâde Aḥmed Efendi yerine Saḳız'ı kazâsı ḥükümeti tefvîz olunup sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde munfaşıl ve yirlerine Başmaḳcı-zâde Nûḥ Efendi vâşıl oldu. Elli altı Cumâde'l-ülâ'sında Bosnevî Bâlî Efendi yerine Selanik kazâsına vuşûl bulup sene-i mezkûre Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Şeyḥî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi mevşûl oldu. Elli yedi Muḥarrem'inde Şaḥḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yerine maḥrûsa-i Burusa kazâsı tevcih olunmuş iken sene-i merḳûme Rebî'ül-âḥîr'inde 'azl ü infişâl vâḳî' olmağın ve yirlerine Tezkireci Mûsâ Efendi vâşıl-ı 'izz ü âmâl oldu. Altmış üç Muḥarrem'inde 'âzîm-i ḥıyâbân-ı cinân ve 'âlem-i ḳudse revân oldu.

Mevlânâ-yı merḳûm "Husrev Paşa İmâmı Muştafâ Efendi" dimekle ma'lûm, ḳâbil-i ülfet ve şâḥîb-i himmet idi.

Dırağmanî 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî. Diyâr-ı [119^b] Cânîk'den zühür ve "Dırağmanî 'Alî Efendi" 'unvânıyla meşhûr olmuş idi. 'Ulemâ-yı kirâma ḥıdmet ve kibârûñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp bi-ḥasebi'l-istiḥḳâḳ şımf-ı müderrisine iltihâḳ ile kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Ḳarabâğî Ḥüseyn Efendi yerine Kepenekci Sinân Medresesi iḥsân olunmuş idi. Altmış Zî'l-ka'de'sinde Aḥî-zâde 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yerine Ülâ-yı Mesîḥ Paşa Medresesi ile kâm-revâ, altmış bir Cumâde'l-ülâ'sın-

da Muḥarrem Efendi yerine Ḥaydar Paşa Medresesi sezâ görildi. Altmış üç Muḥarrem'inde ders ü devri tamâm ve ravza-i Rıdvan'a ḥurâm eyleyüp medrese-i maḥlûlesi Süleymân Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı merḫûmuñ aḥvâli ancak bu mertebe ma'lûm oldu.

Fâzıl A'rec Muştafâ Efendi

el-Mevlâ el-fâzıl Muştafâ. Pây-ı zemîn-püyü a'rec iken pâye-i 'ilmiyyesi rûtbe-i 'ulyâya âric ve menzil-i ḳabûle dâric olan vâḳıf-ı meḳâşid-ı aştâb-ı fûnûn ve râfi'-i ḥücüb-i astâr-ı fühûm u zûnûn, nâzım-ı ma'âḳid-ı fûrû' u uşûl, zâbıt-ı ḳavâ'id-i ma'ḳûl u menḳûl, câmi'-i fezâ'ilûs-sa'dîn, şâliş-i a'recîn Muştafâ Efendi ḥıdmetleridir. Nihâl-i vücûdı ḥâk-i pâk-i Burusâdan ser-zede ve taḫşil-i şimâr-ı 'ilm ü 'irfân için ḥıdmet-i efâzilde dâmen-ber-zede olup bezl-i ser-mâye-i sa'y-i bî-kerân ve kesb-i pîrâye-i envâ'-ı fazl u beyân ḳılıp âb-yârî-i feyz-i ezelden behrever ve nev-bâvedâr-ı 'ilm ü hüner olduḳda dâr-ül-mülk-i İstanbul'a vuşûl ve Yarḫışâr Medresesi ḳurbinde bir menzile nüzül idüp fuḳarâ-yı ḫâlibîni ta'lîm ve fûnûn-ı mütedâvileyi tefhîm üzere güzârende-i eyyâm ve sübḫa-şümâr-ı şühûr u a'vâm iken şit-i iştihârı Ğanî-zâde Nâdirî Efendi'nün gûş-zedi olduklarında meclislerine da'vet ve iltifât-ı keşîre ile taḫşil-i üns ü germiyyet idüp cenâblarından iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ḫarîḳ-ı tedrîse 'azîmet ile ḳaḫ'-ı nişib ü firâz ve seyr-i menâzil-i dür ü dirâz iderek ḳırḳ akçe medreseye mevşûl, andan dahı ma'zûl iken "ḫarîḳ-ı ḳazâ bâ'ış-i taḫşil-i râḫat u şafâ" mülâḫazasıyla ḳuḫr-ı Anaḫolı'da Âzîne-i Ḳazdağı ve Bûy-âbâd ve bunun emşâli ba'z-ı ḳazâda müteşaddî-i icrâ-yı aḫkâm olduḳdan soñra Nâzilli ḳazâsı in'âm olınmış idi. Eşnâ-yı ḥükümetinde Silâhdâr Muştafâ Paşa müte-sellimi ğamz u ifsâdıyla pâdişâh-ı zamân Sulḫân Murâd Ḥân ḫazretleri izâlesine fermân itmiş iken a'yân-ı devlet isti'fâ ve şâḫib-i 'ilm ü fazilet olduḳun inhâ itmesiyle ḳarîn-i 'afv u şaffı olmuş idi. Bu sebep ile daḳdaḳa-i ḳazâdan ferâğat, irşâd-ı ḫâlibîne temḫîş' ü 'azîmet itmişler idi. Biñ ḳırḳ sekiz senesi ḫudûdında Monlâ Çelebi imtiḫânında taḫrîr itdüğü risâle maḳbûle olmaḳın ḳaşaba-i İznîḳ'de vâḳı'a Süleymân Paşa Medresesi ile maḫzar-ı ikrâm-ı kirâm oldılar. Elli altı Cumâde'l-ülâsında Üsküdarî Maḫmûd Efendi-zâde Seyyid 'Abdü'l-ḫay Efendi maḫlûlünden Sinân Paşa Medresesi i'tâ, sene-i mezkûre

Şevvâl'inde Mu'îd Aḥmed Efendi Birâder-zâdesi 'Ârif Aḥmed Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne irtikâ eyleyüp elli yedi Rebî'ül-âhîr'inde selefi Aḥmed Efendi yirine Şaḥn'uñ birine i'tilâ, elli sekiz Zî'l-ḥicce'sinde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Maḥmûd Paşa dâr'ül-ifâdesine revnaḳ-baḥşâ olmuşlar idi. Altmış Ramazân'ında [120*] tekâ'üd ve dağdağa-i dünyâdan tebâ'üd çesbân-ı tab'-ı daḳıḳa-dânları olmağın müşila-i Süleymâniyye i'tibârıyla Şirvânî Aḥmed Efendi yirine medâris-i Şaḥn'dan "Çaradeñiz Ayağı" demekle ma'rûf olan medrese ile ḳanâ'at ve bi'l-külliyeye menâşib-ı 'ilmiyyeden ferâğat idüp leyl ü nehâr mü'tâlâ'a vü müzâkere ile evḳât-güzâr iken biñ altmış üç Rebî'ül-âhîr'inüñ on üçüncü Cum'a günü rûḥ-ı pür-fütûḥı çâr-ṭâḳ-ı 'anâşîrdan ḥurûc ve a'lâ-yı 'illiy-yîne 'urûc eyleyüp Edrineḳapusu ḥâricinde Emîr-i Buḥârî Zâviyesi civârında mişâl-i genc-i maḥzûn mestûr u medfûn oldılar. Medrese-i maḥlûleleri Çıracı-zâde Meḥammed Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr deryâ-yı fazl-ı mevfûr, baḥr-i muḥîṭ-i ma'ḳûlât, şaf-ârâ-yı ketâ'ib-i menḳûlât, ḥakkâk-i cevâhir-i 'ulûm, derrâk-i nevâdir-i manṭûḳ u mefhûm, ḥüsn-i ḥulḳ u tevâzu' ile semîr ve keşret-i ihâṭa ile şehîr olup sinîn-i 'ömrleri seksen sâli mütecâviz, belki 'ıḳd-ı tâsi'a mütenâhiz idi.

Beyâzi Ḥasan Efendi

el-Mevlâ Ḥasan bin Sinân. Vilâyet-i Bosna'dan bedîd ve nâ'il-i rûtbe-i dâniş ü did olup 'inân-ı 'azîmetin semt-i taḥşîl-i kemâle maşrûf ve tekmîl-i âdâb-ı nefse mâ'il ü meş'ûf ḳılduḳdan soñra vaṭan-ı me'lûfindan hicret eyleyüp dâr'ül-mülk-i İstanbul'a vâsıl ve erbâb-ı devletden hem-şehrîsi Rûz-nâ-meci İbrâhîm Efendi menziline dâhil olmağla mezbûruñ imâmeti ḥıdmetinde ḳâ'im ve 'ulemâ-yı 'aşruñ birinden mülâzım olmuşlar¹ idi. Medâris-i müte'adedede ḥareket ve her birinde edâ-yı ḥıdmet iderek kırık aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ otuz ṭoḳuz Şevvâl'inde 'Allâmek Meḥammed Efendi yirine Ḥâcî Ḥasan-zâde Medresesi ile be-kâm, kırık üç Şafer'inde Müfettiş Aḥmed Efendi yirine Maḥmûd Paşa Medresesi ile nâ'il'ül-merâm oldılar. Kırık beş Şa'bân'ında Mûsâ Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne mevşûl, kırık sekiz Muḥarrem'inde selefleri Mûsâ Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nüñ biriyle nâ'il'ül-me'mûl olmuşlar idi. Kırık ṭoḳuz Muḥarrem'inde Çeşmî-zâde Muştafâ

1 olmuşlar H: olmuş S.

Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-hadîsi ihsân, elli bir Receb'inde Fikrî Aḥmed Efendi yirine İstanbul'da vâkı'a Vâlide Sulṭân Medresesi'ne şâyân oldılar. Elli üç Cumâde'l-ülâsında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevķitiyle Şemsü'd-dîn Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama kazâsıyla ta'zîm olunup elli altı Muḥarrem'inde munfaşıl ve ol mañşıb-ı celîle Necâtî-zâde Meḥemmed Efendi nâ'il oldı. Elli sekiz Receb'inde Beyânî Aḥmed Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa kazâsında müteşaddî-i icrâ-yı aḥkâm oldılar. Altmış Muḥarrem'inde Edrine pâyesi zamîmesiyle ref' olunup yirlerine Kâdrî-zâde Seyyid Meḥemmed¹ Efendi terfî' olındı. Altmış bir Ramazân'ında Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine İstanbul kâḫîsi olmışlar idi. Altmış iki Ramazân'ında müteķâ'id ve yirlerine 'İşmetî Meḥemmed Efendi müteşâ'id oldı. Biñ altmış üç Cumâde'l-ülâsınıñ yigirmi sekizinci ğünü mübtelâ-yı fenâ ve dem-beste vü bî-nevâ olup ber-ümmîd:

Beyt

Eyler beyâz nâme-i 'işyânı nûr-ı 'afv
 Kalmaz siyâh mihre muķâbil cebîn-i mâh

cüz'-i ḥâk-i siyâha fütâde ve maẓhar-ı raḥmet-i nâ-mütenâhî-i Ḥudâ olmağla âmâde oldı. Medîne-i Üsküdar'da Dîvîtcî-zâde Zâviyesi sâḫasında defn olındılar.

Mevlânâ-yı merķûm "Beyâzî Ḥasan Efendi" dimekle mevsûm, nevâle-çîn-i ḥ'ân-ı 'ulûm, 'iffet ü istiķâmetle ma'lûm, mütedeyyin ü şâlih, sa'âdetmend-i müflîḫ idi.

Hindî-zâde Ramazân Efendi

el-Mevlâ Ramazân ibnü'l-mevlâ 'Abdü'llâh el-Hindî. Tercemesi *Zeyl-i Aṭâyî*'de merķûm biñ yigirmi iki Ramazân'ında Şâm-ı şeref-encâm müftî-si iken merķûm olan 'Abdü'llâh el-Hindî'nüñ ferzend-i ercmendi Ramazân Efendi'dür. Taḫşîl-i 'ilm ü 'irfâna ihtimâm ve i'mâl-i ser-mâye-i isti'dâda sa'y ü iķdâm idüp âheng-i ṭarîķ-ı sa'âdet-refîķ ve devr-i mecâlis-i ders ü taḫķîķ it-dükde 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve râh-ı tadrîse 'âzim olup [120^b] bi-ḥasebî'l-âde kaṭ'-ı menâzil-i ifâde iderek kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırķ altı Receb'inde maḥrûsa-i Burusa'da Vâ'iziyye Medresesi ḫâriciyle kâam-revâ olmış idi. Elli bir Receb'inde Ḥam-

za Beg Medresesi'ne hareket eyleyüp elli altı Şa'bân'ında Kızıklı Mehemmed Efendi yirine Emîr Sultân Medresesi ihsân olup elli yedi Rebî'ül-âhîr'inde Şâmî Hâlîl Efendi yirine Trablus-ı Şâm kazâsı in'âm olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Tavîl Hasan Efendi mevşûl oldu. Elli sekiz Receb'inde halefi yirine şâniyen kazâ-yı mezbûr i'ade olup elli toköz Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine şâniyen Hâlîl Efendi vâşıl oldu. Altmış iki Ramazân'ında Bosnevî 'Abdu'llâh Efendi def'a-i şâniyesi yirine Kütâhiyye kâdîsi olup altmış üç Cumâde'l-âhîre'sinde irtihâl ve 'âlem-i ervâha intikâl itdüklerinde manşib-ı mahlûl selefleri Kızıklı Mehemmed Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm "Hindî-zâde Efendi" demekle ma'lûm, hişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, dâ'ire-nişîn-i erbâb-ı fühûm, pîr-i mu'ammer, şalâh-ı hâlîle muhammer idi.

Ḳurd Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed ibn Mehemmed Çâvuş. Maḥrûsa-i Burusa'dan zuhûr ve "Ḳurd Mehemmed Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. Vâlidî Adanalî-zâde Mehemmed Çâvuş tüccâr-ı zevî'l-ihtirâm zümresinden olmağın bunlar daḥı ibtidâ-yı hâlde vâlidî tarîḳına sülûk eyleyüp bir müddetden sonra terk idüp tarîḳ-ı 'ilmîye 'azîmet ve kibârûn birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet itmiş idi. Devr-i merâtib ve ahz-ı revâtib iderek kırık akçe medreseye mevşûl ve andan daḥı ma'zûl iken biñ kırık yedi Muḥarrem'inde maskat-ı re'si olan maḥrûsa-i merķûmede Helvâcî-zâde Aḥmed Efendi yirine Veliyyü'd-dîn-zâde Aḥmed Paşa Medresesi i'tâ olındı. Altmış Receb'inde yirlerinde dâḥîl i'tibâr olup altmış üç Cumâde'l-ülâsında yirlerinde müşâla-i Şahn i'tibâr olunmuş iken sene-i mezbûre Receb'inün on sekizinci Sebt günü bu ġâr-ı ġurûrdan çerâġah-ı sürûra rû-be-râh olup Bînarbaşı'nda defn olındı.¹

Merḥûm-ı merķûm ma'ârif-i 'ilmîye ile mevsûm, 'ilm-i şakde mâhir, şalâh u taḳvâda aḳrânî nâdir, hoş-şoḫbet, kâbil-i üns ü ülfet idi. Müfettiş-zâde Maḥmûd Efendi ile 'aḳd-i peyvend-i muşâheret itmiş idi. Maḥdûmları âti't-terceme 'Abdü'r-raḥîm Efendi ḥazretleri devr-i merâtib iderek şadâret-i fetvâya vâşıl olmuşlar idi.

1 S 129b.

Hamdî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Mehemmed ibnü's-Şeyh es-Seyyid Hamdî. Leţâfet-i âb u hevâ ile reşkîn-sâz-ı rûz-ı nev-rûz olan kaçaba-i Siroz'dan burüz iden Kâsım Paşalı eş-Şeyh Hamdî Efendi'nün necl-i necîbi ve ferzend-i edîbi Seyyid Mehemmed Efendi'dür. Taşîl-i ser-mâye-i 'ulûm ve tekmîl-i levâzım-ı rûsûm eyledükde 'ulemânuñ birinden mülâzım ve semt-i tedrişe 'âzım olup kırk aççe medreseye vâşıl ve andan dağı munfaşıl olduğdan sonra biñ kırk yedi Zi'l-hicce'sinde Hâfız Kudsî Seyyid Aḥmed Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi ḥâricine 'âric, elli iki Şa'bân'ında Kûsec Yaḥyâ Efendi yirine Ḥasan Efendi Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Elli dört Şafer'inde Bağdâdî Aḥmed Efendi yirine Mehemmed Ağa Medresesi'ne i'tilâ, elli altı Şevvâl'inde Şeyhî-zâde 'Abdü'r-raḥmân Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne irtikâ eyleyüp elli yedi Rebî'ül-evvel'inde Şa'rânî-zâde Mehemmed Efendi yirine Şaḥn-ı Semâniyye'den birine şâyân, sene-i mezkûre Şa'bân'ında Semîn Velî Efendi yirine Şâh Sulţân Medresesi iḥsân olındı.¹ Altmış Ramazân'ında 'Abdü'r-raḥîm-zâde 'Abdü'llâh Efendi yirine Sulţân Selîm-i Kâdim Medresesi ile ta'zîm, altmış bir Şa'bân'ında H'âce Fesâd-zâde Seyyid Aḥmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekrîm olındılar. Altmış üç Ramazân'ında [121^a] Medîne-i Münevvere pâyesi zamîmesiyle Ya'ḳûb Efendi yirine Yeñişehr kaçâzî ḥükûmeti tefvîz olunup kaç'-ı menâzil iderek mâh-ı mezbûrda mevlid-i vâlid ve medfen-i vâlideleri olan kaçaba-i Siroz'a vâşıl olduğda merâḥil-i 'ömri qarîn-i ḥitâm ve üç gün bîmârî ile eyyâm-ı ḥayâtı tamâm olup vâlideleri civârında medfûn oldu. Manşib-ı münḥal Şarı 'Alî Efendi-zâde Mehemmed Efendi'ye maḥal görildi.

Mevlânâ-yı merḳûm miyâne-i 'ilmle mevsûm, şerîfü'l-aşl, nebihü'n-nesl idi.

Nevâlî-zâde Maḥmûd Efendi

el-Mevlâ Maḥmûd ibnü'l-mevlâ Ziyâ'ü'd-dîn ibnü'l-mevlâ Naşûḥ Nevâlî. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Ḥân-ı Râbî'den tercemesi bu ceridede maşṭûr olan Nevâlî-zâde Ziyâ'ü'd-dîn Efendi'nün maḥdûm-ı ferḥunde-me'âli'dür. Ba'de taşîli'l-isti'dâd 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i merâtib iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i

1 olındı S: olunup H.

me'mül iken biñ otuz beş Şafer'inde 'Abdü'l-ḳayyüm Efendi yirine Kepenekci Sinân Medresesi ihsân, kırık Ramazân'ında Taḳıyyü'd-din Efendi yirine Ḳoca Muştafâ Paşa Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Kırık iki Rebî'ül-evvel'inde Emru'llâh-zâde Meḥemmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedid Medresesi ile tecdid-i sūrūr eyleyüp kırık dört Receb'inde Ḥamdî Meḥemmed Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi Medresesi virilüp kırık sekiz Zî'l-ḥicce'sinde Burusevî Maḥmüd Efendi yirine Muştafâ Ağa Medresesi'ne mevşül, kırık toḳuz Şevvâl'inde Şadrü'd-din-zâde Rūḥu'llâh Efendi yirine medâris-i Şahñ'un biriyle nâ'ilü'l-me'mül olmuşlar idi. Elli Cumâde'l-ülâ'sında Beyânî Aḥmed Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Ğazî Hudâvendigâr Medresesi sezâvâr görilüp elli iki Şa'bân'ında Ḥüseyn Efendi yirine Saḳız ḳazâsı ḥükümeti tefvîz olunmuş idi. Elli üç Muḥarrem'inde ma'zül ve yirlerine Hevâyî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi mevşül oldu. Elli yedi Şa'bân'ında Bosnevî Süleymân' Efendi yirine Belgrad ḳazâsıyla ber-murâd olup elli sekiz Muḥarrem'inde Ḳaşîr Aḥmed Efendi yirine Bosna ḳazâsına naḳl ve yirlerine 'Ömer Efendi vaşl olındı. Elli toḳuz Rebî'ül-âḥîr'inde munfaşıl ve yirlerine Ḥalîl Efendi vâşıl oldu. Altmış iki Ramazân'ında Aḥmed Ramazân Efendi yirine Maḡnisa ḳazâsı ile be-kâm olmuşlar idi. Altmış üç Ramazân'ında 'âlem-i fâniden irtiḥâl ve şaydgâh-ı bâḳiye isti'câl eyledüklerinde manşib-ı maḥlül Menteş-zâde Aḥmed Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm maḥdûm-ı ma'âlî-rüsüm, ḥasenü'l-aḥlâḳ, ṭayyibü'l-a'râḳ, gül-deste-bend-i ma'ârif ü 'ulüm, "Nevâlî-zâdelik" ile ma'lûm idi.

Celeb Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Mânend-i lüle-i Nu'mânî külâh-ı sürḥle dâḥil-i ḥarem-sarây-ı sulṭânî olan teberdârân-ı ḥâşşa zümresinden iken taḥşîl-i 'ilm ü 'irfân için şem'-i mecâlis-i erbâb-ı fazl u beyân olup ṭaşra çıḳduḳda emşâli miyânında şuḳḳa-firâz-ı imtiyâz ve 'ilm ü dâniş ile bî-enbâz olmaḡın ṭariḳ-ı 'ilme 'âzim ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olduḳdan soñra aḥz-ı medâris ve 'aḳd-i mecâlis iderek kırık aḳçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ otuz iki Receb'inde Sinân-zâde 'Abdü'l-ḥay Efendi yirine Zeynî Çelebi Medresesi ile be-kâm, otuz dört Zî'l-ḥicce'sinde Şahḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Ḥayrüd-din Paşa Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm

oldı. Otuz yedi Şa'bân'ında Kıyâmî-zâde Mehemmed Efendi yirine Etmekcioglu Medresesi virilüp kırık Zî'l-ka'de'sinde Muharrem-zâde Aḥmed Efendi yirine Murâd Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne ḥaḳîḳ olmuşlar idi. Kırık bir Cumâde'l-âhire'sinde Raḥmetu'llâh Efendi yirine Edrinekapusı Mihrümâhı Medresesi'ne mevşül, kırık iki Muharrem'inde Qaramanî Süleymân Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün [121^b] biriyle nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Sene-i mezkûre Ramazân'ında 'Allâmek Mehemmed Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhı Medresesi'ne pâ-nihâde, kırık toḳuz Şevvâl'inde Şeyḥ-zâde Mehemmed Efendi yirine Şeh-zâde Medresesi'nde ferş-i seccâde ifâde itmişler idi. Elli iki Şa'bân'ında Ḥasan Efendi-zâde Şeyḥ Mehemmed Efendi yirine İzmir kazâsı ile tevķir olunup elli dört Şafer'inde ma'zül ve yirlerine Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâķi Efendi mevşül oldu. Elli sekiz Receb'inde Üsküdarî Şeyḥ Maḥmüd Efendi-zâde Seyyid Muştafa Efendi yirine şâniyen kazâ-yı mezkûr ḥükümeti tefvîz olunmuş idi. Elli toḳuz Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine şâniyen ḥalefleri Ca'fer-zâde Efendi vaşl olındı.¹ Altmış iki Şa'bân'ında Ebu'l-ḥayr Mehemmed Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşüb kıılınup altmış üç Ramazân'ında kazî iken dâ'in-i saḥt-gîr-i ecel mütekezâi olmuş idi. Manşıb-ı maḥlül Müderris-zâde Mehemmed Efendi'ye virilüp:

Mısrâ'

Bir evde 'iş ü şâdi bir evde yas u mâtem

mefhûmı meşhûd-ı 'ayn-ı 'ibret-bîn-i 'âlem oldu.

Mevlânâ-yı merķûm dâḥil-i dâ'ire-i erbâb-ı fūḥûm, maḳâm-ı şadâḳatde şâ-bit-ḳadem, nik-ḥaşlet âdem idi.

Fikrî Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed bin Resül. Vilâyet-i Kaştamonı'dan zuhûr ve "Fikrî Aḥmed Efendi" 'unvânıyla meşhur olmuş idi. Fikr-i daḳîḳa-dânında taḥşîl-i 'ilm ü kemâl ehemmi-cemî-i a'mâl olmağın ṭarîḳ-ı 'ilme vaz'-ı ḳadem ve livâ-yı şöhretle ref'-i 'alem² ḳılduḳda Şeyḥü'l-İslâm Ḥ'âce-zâde Mehemmed Efendi âsitânesine intisâb ve şeref-i mülâzemetleriyle iktisâb eyleyüp devr-i medâris-i

1 olındı H: oldı S.

2 'alem S: ḳalem H.

mu'tâde ile kırk aççe medreseye vâşıl ve andan dahı munfaşıl olduqdan¹ şoñra biñ otuz beş Ramazân'ında Sinân Efendi yirine Cezerî Kâsım Paşa hâricine 'âric, otuz sekiz Şevvâl'inde Şarihü'l-Menâr 'Abdü'l-ħalîm Efendi yirine 'Oşmân Paşa Medresesi'ne ħareketle mübtehic olmış idi. Kırk Cumâde'l-âhire'sinde Muħarrem-zâde Aħmed Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi i'tâ olunup kırk iki Rebî'ü'l-evvel'inde Ĥabîb Efendi yirine Muştafâ Ağa Medresesi ile tekrîm, kırk dört Zî'l-ħicce'sinde 'Allâmek Meħemmed Efendi yirine medâris-i Şaħn'ın biriyle ta'zîm olındı. Kırk beş Şa'bân'ında Şeyħ-zâde Meħemmed Efendi yirine İsmihân Sultân Medresesi iħsân, kırk toquz Şevvâl'inde 'İşmeti Meħemmed Efendi yirine İstanbul'da vâķı'a Vâlide Sultân Medresesi ile tekml-i 'izz ü şân eylediler. Elli bir Şevvâl'inde Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Ğalaťa kazâsı mecrâ-yı zülâl-i ħükm ü imzâsı kıılınup elli iki Zî'l-ķa'de'sinde 'azl ü infişâl ve manşib-ı mezkûr Cinci Ĥüseyn Efendi'ye intikal eyledi. Bunlar müreffehü'l-bâl sübħa-şümâr-ı eyyâm ü leyâl iken:

Mısrâ'

وای نعيم لا يكره الدهر²

masdûķınca³ bir iki maħdûmı 'âzim-i dârü'l-ķarâr olması bâ'ış-i terk-i emânî-i dünyevî olmağın ħânelerin fûrûht idüp Beşiktaş'a naql ü ħareket ve Edrine pâyesi ve BınarĤişâr kazâsı arpalığıyla tarîķ-ı resmîden bi'l-küllîyye ferâġat itmiş idi. Bu minvâl üzre âzâde ve sefer-i 'uķbâya âmâde iken biñ altmış üç Şevvâl'inde intikâl ve dârü'l-cinâna isti'câl itdüklerinde Üsküdar Mezâristanı'nda defn olunup maħlûl olan arpalıkları selef-i sâlifleri Şeyħ-zâde Efendi'ye iħsân olındı.

Mevlânâ-yı merķûm âşinâ-yı muķaddimât-ı 'ulüm, zî-şerret, pāk tıynet ĥaķt-ı neshîde müfred-i zamâne, 'ilm-i şakde yegâne idi.

Ĥara Ĥelebi-zâde Ebu'l-fazl Maħmûd Efendi

el-Mevlâ Maħmûd ibnü'l-mevlâ Meħemmed ibnü'l-mevlâ Ĥüsâm. Evâsıt-ı devlet-i Sultân Murâd Ĥân-ı Râbi'de revnaķ-efrûz-ı şaħâ'if-i Zeyl-i 'Atâyi şadr-ı 'âzîmü'ş-şân-ı celilü'l-menâķib, ser-efrâz-ı erbâb-ı ma'âlî vü merâtib Ĥara Ĥe-

1 S 130b.

2 "Hangi nimet vardır ki zaman (felek) onu kasvete dönüştürmesin?"

3 maşdûķınca H: mişdâķınca S.

lebi-zâde Mehemmed Efendi merhûmuñ maḥdûm-ı mekârim-nişânı [122^a] ve feride-i şadef-i zât-ı 'âlî-şânı şadr-ı 'âlî-ḳâdr Ebu'l-fazl Maḥmûd Efendi ḥıdmetleridür. Toḳuz yüz toḳsan yedi ḥudûdında bedreḳa-i baḥt-ı firûz birle serâ-perde-i ḥafâdan burûz idüp ber-resm-i mu'tâd terbiyet-i üstâd ile kesb-i fazl u edeb ve cem'-i ser-mâye-i vehbî vü mükteseb ḳıldıḳda Şeyḫü'l-İslâm Ebu'l-meyâmin Muştafâ Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve duḫûl-i ṭarîḳ-ı ırşıye 'azîmet eyleyüp kırık akçe ile İstavroz'da 'Abdu'llâh Aḡa Medresesi virilmiş idi. Ba'dehu yirlerinde ḥâric i'tibâr olunup biñ yigirmi Ramazân'ında Ḳara Ḥalîl Efendi yerine Ḳoca Muştafâ Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne taḥrîk olındılar. Yigirmi iki Zî'l-ḳa'de'sinde Râ'î-zâde Aḡmed Efendi yerine Üskûdar'da Rûm Mehemmed Paşa Medresesi'ne şeref-baḫşâ, yigirmi üç Zî'l-ḥicce'sinde Küçük Maḥmûd-zâde 'Abdu'llâh Efendi yerine Muştafâ Aḡa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Yigirmi beş Ramazân'ında Kesriyyeli Maḥmûd Efendi yerine Şaḫn-ı Şemâniyye'den biriyle kâ-m-revâ olduḳdan şoñra vâlid-i mâcidleri 'azîmet-i ḥacc-ı Beytu'llâhi'l-Ḥarâm ve ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâm itdükde müfâraḳat itmeyüp ol ṭarîḳ-ı sa'âdet-refîḳa revân olmışlar idi. Ba'de'l-ḳufûl yigirmi altı Ramazân'ında Ḳaramanî Bâlî Efendi maḥlûlinden Edrine¹ Dârü'l-ḥadışi tevciḥ olındı. Yigirmi yedi Zî'l-ḥicce'sinde Ḳaba Receb Efendi yerine Ḥâşekî Sulṭân Medresesi iḥşân olunup yigirmi sekiz Şa'bân'ında Nâ'ib Mehemmed Efendi yerine Sulṭân Selîm-i Ḳadîm Medresesi ile ta'zîm, otuz Şafer'inde 'Arab Ḥ'âce Mehemmed Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekrîm olındılar. Otuz bir Receb'inde Ḥışm Yaḫyâ Efendi def'a-i şâniyesi yerine Yefî-şehr ḳazâsında icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyye eyleyüp otuz iki Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Seyfî-zâde 'Abdu'r-raḫmân Efendi mevşûl oldu. Otuz dört Şafer'inün toḳuzuncı günü selefleri Yaḫyâ Efendi yerine Şâm-ı dârü's-selâm ḳazâsıyla ikrâm olınmışlar iken yirlerinden ḥareket itmedin mâh-ı mezbûruñ yigirmi dördüncü günü Mekke ḳâdisi Minḳârî 'Ömer Efendi'nün fevti ḫaberi gelmekle manşib-ı maḥlûle menḳûl ve yirlerine Kesriyyeli Maḥmûd Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezbûre Ramazân'ında Şâm-ı şeref-encâma vuşûllerinde ḫalefleri Maḥmûd Efendi 'azl ve bunlar şâniyen ḳazâ-yı mezkûra naḳl ve Mekke-i Mûkerreme ḳazâsına Şa'râvî 'Abdü'r-raḫîm Efendi vaşl olındı. Otuz beş Cumâde'l-âḫire'sinde Kürd Ḳasım Efendi yerine Mışr-ı zâtü'l-ehrâm ḳazâsına naḳlle ikram ve yir-

1 S 131a.

leri Mu'îd Aḥmed Efendi'ye in'âm olındı. Otuz altı Muḥarrem'inde ref' olunup yirlerine Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi terfî' olındı. Otuz toḫuz Receb'inde Çivi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yirine dârü'n-naşr-ı Edrine kazâsı hükümeti tefvîz olunup kırk Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Nevâlî-zâde Sa'dü'd-dîn Efendi nâ'ilü'l-me'mûl oldu. Kırk dört Şafer'inde 'amm-i mükerrerleri 'Abdü'l-'azîz Efendi yirine Dârîûs-saltâna kazâsıyla tebcil olınduklarında ¹ جاء القاضى محمود ta'yîn-i sâl-i manşıbları vâkı' olmuş idi. Kırk beş Receb'inde Monlâ² Aḥmed-zâde Nûḥ Efendi yirine Anaṭolî şadrında mesned-nişîn ve yirleri ḫalef-i sâlifleri Mu'îd Aḥmed Efendi'ye mâye-i 'izz ü temkîn oldu. Kırk altı Zî'l-ḫicce'sinde 'azl ve yirlerine İstanbul kâḫîsi ḫalefleri Mu'îd Aḥmed Efendi naḫl, anlarıñ yirine Bosnevî 'İsâ Efendi vaşl olındı. Elli dört Rebî'ü'l-evvel'inde ḫalefleri Mu'îd Aḥmed Efendi yirine şadr-ı Rûm ve vâşıl-ı ğaye-i müntehiyyü'l-merûm olmuşlar idi. Kuzâtdan Selanikî Mu'în Efendi didügi târiḫdir:

Nazm

Sâl-i teşrîfi añıldıḫca Mu'înâ târiḫ

Rûm ilûn şadrına dinile maḫâm-ı Maḥmûd³

Elli beş Şevvâl'inde arpalık iḫsâniyla müteḫâ'id ve 'Abdü'r-raḫîm Efendi şadr-ı dîvân-ı bülend-eyvâna [122^b] müteşâ'id oldu. Elli altı Zî'l-ḫa'de'sinde Bahâyî Meḥemmed Efendi yirine şâniyen mesned-ârâ-yı şadâret-i Rûm oldılar. Elli yedi Cumâde'l-ülâ'sında vazîfe-i emşâlle ğuşe-ğüzîn-i 'azîmet ve yirlerine selefleri Bahâyî Efendi şâniyen zîver-efzâ-yı şadâret oldu. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında selef-i sâlifleri Çivi-zâde Efendi maḫlûlinden Anḫara kazâsı arpalık virilüp altmış iki Şevvâl'inde Ebû Sa'îd-zâde Feyzullâḫ Efendi yirine Ğalaṭa kazâsına tebdil ve Anḫara kazâsı arpalığıyla Ḥanefî Meḥemmed Efendi tebcil kılındı. Bu ḫâl üzere ğüzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ altmış üç Zî'l-ḫa'de'sinde râḫatkede-i cinâna revân ve vâşıl-ı 'âlem-i cân olduklarında ḫâneleri civârında binâ itdükleri medrese-i laṭife ḫaṭîresinde defn olunup arpalıklar ber-vech-i mevleviyyet Muḥarrem-zâde Aḥmed Efendi'ye⁴ in'âyet olındı.

Mevlânâ-yı merḫûm 'aynü'l-a'yân-ı maḫâdîm-i Rûm, ḫalîm ü selîm, maḫ-

1 "Kadı Mahmud geldi."

2 Monlâ H: Mollâ S.

3 روم ايليك صدرنه دينيله مقام محمود

4 S 131b.

düm-ı kerim, şâhib-i zekâ vü iz'ân, zarîf ü nüktedân, hoş-ţab' u pâk-nihâd, nîk-nefs ü 'âlî-nijâd, âşinâ-yı deryâ-yı sevâd, güher-çîn-i sâhîl-i isti'dâd, emvâl-i cezî-leye nâ'il ve kütüb-i celîle cem'ine mâ'il olup "Ebu'l-fazl Maḥmûd Efendi" 'unvânıyla tevķî'âtı mişâl-i hâl-i 'anberîn zîb-efzâ-yı çehre-i zebr ü defâtir olmuş idi.

Âşâr-ı ḥayriyyelerinden zikri sebķ iden medrese-i celîle ve bunuñ emşâli müberrât-ı cemîleleri vardır:

Beyt

شكر الله سعيه الموفور
وجزاه بروضة من نور¹

Raḥmetu'llâh Efendi²

el-Mevlâ Raḥmetu'llâh ibn 'Osmân. Vilâyet-i Rûmilî'nden medîne-i Yeñi-şehr'den zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu'ur idüp i'mâl-i me-keke-i mâder-zâd ile vâşıl-ı derece-i isti'dâd olduğda dârü'l-mülk-i İstanbul'a vâşıl ve tarih-ı sa'adet-refik-ı 'ilme dâhil olmak mülâhazasıyla taḥrik-i râhile-i 'azîmet ve 'alâ-ḥasebi'l-'âde hareket ve esâtîze-i 'aşra ḥıdmet idüp iltikât-ı le'âlî-i fûnûn ve intikâd-ı cevâhir-i 'ilm-i mefrûz u mesnûn itdükden sonra Ḥ'âce-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi ḥıdmetlerine intimâ ve şeref-i mülâzemetle-riyle nihâl-i âmâlin qarîn-i neşv ü nemâ itmiş idi. 'Aķd-i mecâlis-i 'ilmiyye ve tekmil-i medâris-i resmiyye iderek kırık akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz bir Şa'bân'ında 'İsâ Efendi yirine Ümmü'l-veled Medresesi ḥâriciyle kâm-revâ, otuz altı Ramazân'ında Ḥelvâcı-zâde Dâmâdı Maḥmûd Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne revnaķ-baḥşâ olmuşlar idi. Otuz yedi Rebi'ü'l-evvel'inde Şeyḥü'l-İslâm Aḥî-zâde Ḥüseyn Efendi'nüñ binâ itdükleri medrese-i cedîdeye³ اول مدرس درس بها³ olmalarıyla mazḥar-ı ikrâm-ı kirâm, otuz tokuz Ramazân'ında Mantıķî Aḥmed Efendi yirine Edrineķapusu Mihrümâhı Medresesi'ne kıyâm eylediler. Kırık bir Cumâde'l-âḥire'sinde Seyrek-zâde Seyyid Yûnus Efendi yirine medâris-i Şaḥn'uñ birine saye şalup kırık iki Ramazân'ında Hüdhüd 'Abdü'l-ķâdir Efendi yirine Ḥâşekî Sulţân Medrese-

1 "Allah onun çok çalışmasını karşılığını versin ve nurdan olan cennet bahçesiyle onu nimetlendirsın."

2 Evvelü müderrisin bi-medreseti Şeyḥü'l-İslâm Aḥî-zâde Ḥüseyn Efendi. Fi 26 Rebi'ü'l-evvel sene 1037. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

3 "Burada ders okutan ilk müderris."

si ihşân olındı. Kırk üç Ramazân'ında Hânefi Mehemmed Efendi yirine Edrine Bâyezidiyyesi ile kâdr ü menziletleri mezid olup kırk dört Şafer'inde selefleri Hânefi Efendi yirine Edrine Selîmiyyesi'ne naql olunmuşlar idi. Elli Cumâde'l-ülâsında Bustân-zâde Aḥmed Efendi yirine Üsküdar Vâlidesi Medresesi'ne terfî, elli iki Şa'bân'ında selefleri Bustân-zâde Efendi yirine Süleymâniyye Medreseleri'nün biriyle tevķîr olındılar. Elli dört Receb'inde Çeşmî-zâde Muştafâ Efendi yirine Halebüş-şehbâ kazâsı i'tâ olunup elli beş Receb'inde 'azl ve yirlerine Hânım-zâde Ḥasan Efendi vaşl olındı. Elli yedi Şa'bân'ında Şun'î-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Mısr-ı zâtü'l-ehrâm kazâsıyla be-kâm olup elli sekiz Muḥarrem'inde Şeyḥ-zâde [123^a] Mehemmed Efendi yirine Şâm-ı dârüs-selâm kazâsına naql ü tahvil ve yirleriyle Emru'llâh-zâde Mehemmed Efendi tebcil kılındı. Sene-i mezkûre Receb'inde halefleri yirine şâniyen Mısr-ı Kâhire kazâsına i'ade ve yirlerinde selef-i sâlifleri Çeşmî-zâde Efendi karar-dâde olmuş idi. Elli toquz Receb'inde ma'zül ve yirlerine Burusevî Mehemmed Efendi mevşül oldu. Altmış Ramazân'ında Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi üzerinden Menemen kazâsı arpalığıyla tekrîm, altmış üç Rebî'ül-âhir'inde selefleri Sa'dî-zâde Efendi yirine¹ Dârüs-salṭana kazâsıyla ta'zîm olunduğlarında arpalıkları selef-i sâlifleri Şeyḥ-zâde Efendi'ye virildi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Beyânî Aḥmed Efendi yirine Üsküdar kazâsı arpalığıyla munfasıl ve yirlerine halefleri Şeyḥ-zâde Efendi vâşıl oldu. Sene-i merķûme Zî'l-ka'de'sinde gāvtaḥor-ı deryâ-yı rahmet-i nâ-mütenâhî ve vâşıl-ı mağfîret-i ilâhî olduklarında arpalıkları Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi'ye sezâ görildi.

Mevlânâ-yı müşârun ileyh *şubbet sicâlür-rahmetu'llâhi aleyh*,² ferîde-i silkü'l-le'al-i fuḥûl, cerîde-i rü'üsü'l-mesâ'il-i fûrû' u uşûl, bi-taḥşîş 'ilm-i fıkḥa şedîdü'l-iştîğâl ve lema'ât-ı envâr-ı şalâḥ levḥ-i cebîninde bâhirü'l-iştî'âl, 'ilm ü fazlı müsellem, 'iffet ü 'işmeti meşḥûd-ı 'âlem, faşl-ı kazâda seyf-i şârim, kâṭı'ı 'ırķ-ı mezâlim, kâmil-i müteverri', ḥâkim-i müteşerri' idi.

Kirli Hânım-zâde Ḥasan Efendi

el-Mevlâ Ḥasan. Devlet-i 'Aliyye-i Sulṭân İbrâhîm Hânî'de tercemesi zikr olunan şadr-ı a'zam-ı sâbiķ Cüvânkapucibaşı Mehemmed Paşa'nuñ aķrîbâsın-

1 S 132a.

2 "Allah'ın rahmet kovaları onun üzerine dökülsün."

dan “Kırlı Hânım-zâde Hasan Efendi” demekle şehîr ve bu ‘unvân ile ma’lûm-ı şağır ü kebîrdür. ‘Ulemâ-yı ‘aşruñ birinden mülâzım ve tarik-ı tedrişe ‘âzım olup devr-i medâris iderek kırk akçe medreseden ma’zûl ve muntazır-ı neyl-i me’mûl iken biñ otuz sekiz Şafer’inde Başmağcı-zâde Mehemmed Efendi yerine Paposoğlı Medresesi hâricine vâsıl, otuz tokuz Şevvâl’inde Ebu’l-hayr Mehemmed Efendi yerine Kılıç ‘Alî Paşa Medresesi’ne nâ’il oldılar. Kırk iki Ramazân’ında Ya’kûb Efendi yerine Zâl Paşa Medresesi virilüp kırk tokuz Muharrem’inde Şadrü’d-dîn-zâde Feyzullah Efendi yerine Şahñ-ı Şemâniyye’nün birine mürür, sene-i mezbûre Şevvâl’inde Hasan Paşa-zâde ‘Abdü’l-bâkî Efendi yerine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürür eyleyüp elli bir Rebî’ül-evvel’inde Emrullah-zâde Mehemmed Efendi yerine Hadîce Sultân Medresesi ihsân, elli dört Şafer’inde Şadrü’d-dîn-zâde Rûhu’llâh Efendi yerine Üsküdar’da vâkı’a Mihrümâh Sultân Medresesi ile tekmîl-i ‘izz ü şân itmişler idi. Sene-i mezkûre Receb’inde Muzaffer-zâde Seyyid Mehemmed Şâlih Efendi yerine Şeh-zâde dârü’l-ifâdesine pâ-nihâde olup elli beş Receb’inde Raḫmetu’llâh Efendi yirine Halebü’ş-şehbâ kazâsı ‘inâyet olındı. Elli altı Rebî’ül-evvel’inde ma’zûl ve yirlerine Fâzıl Monlâ Çelebi mevşûl oldu. Bunlara İznik kazâsı arpalık virildi. Altmış bir Şa’bân’ında Bustân-zâde Aḫmed Efendi yerine Şâm-ı cennet-meşâm kazâsıyla mağziyyü’l-merâm olduklarında arpalıkları Şa’rânî-zâde Ebu’s-su’ud Efendi’ye virildi. Altmış iki Şa’bân’ında sene-i âtiye Muharremü’l-harâmî guresi tevķitiyle Ünsî ‘Abdü’l-laṭif Efendi yirine Mekke-i Mu’azzama kazâsıyla ta’zîm ve yirleriyle ‘Oşmân-zâde Mehemmed Efendi tekrîm olındı. Altmış üç Zî’l-ka’de’sinde fevt olup manşib-ı maḫlûle Kuds-i Şerif kâdîsi İcî-zâde Seyyid Yahyâ Efendi menķül, anlaruñ yirine ‘Uşşâkî-zâde Faşihî Mehemmed Efendi mevşûl oldu.

Mevlânâ-yı merķûm beyâz-ı şahîh-naķş-ı ‘ulûm, şâfi-fu’ad, mü’min-i pâk-i tiķâd idi.

Şeyhü’l-İslâm Bahâyî Mehemmed Efendi {Bahâyî}

el-Mevlâ el-fâzıl ve’l-ḫibrü’l-kâmil Mehemmed Bahâyî ibnü’l-mevlâ ‘Abdü’l-‘azîz bin Sa’dü’d-dîn bin Hasan Cân.

Beyt

'Azîz-zâde Efendi 'azîz-i MıŖr-ı kerem
Her ân ehl-i recâ dergehinde nâŖıye-mâl [123^b]

Çehre-i muhaddere-i beyân-ı hâli, 'arûz-ı ğubâr-ı taħrîrden berî ve Ŗemse-i eyvân-ı rifat ü Ŗânî¹ dîde-i remed-dîde-i vehm ü hayâlden mütevârî, dürr-i bî-bahâ-yı Ŗadef-i baħr-ı vücûd, câm-ı cihân-nümâ-yı fazl-ı nâ-maħdûd:

Beyt

Semend-i hâmeye medħinde gelmez âsâyiŖ
İderse her ne kaçadar geŖt deŖt-i imkânı

Ser-defter-i 'ulemâ ve ser-çeŖme-i fuзалâ, ħâ'iz-i fezâ'il-i ħaseb ü neseb, fâ'iz-i meħâsin-i mevrûŖ u mükteseb Mevlânâ el-fâzıl Ŗeyħü'l-İslâm Bahâyî Meħemmed Efendi ħıdmetleridür. Vâlid-i mâcid-i 'âlî-Ŗânları Ŗudür-ı devlet-i Sulţân Aħmed Hân-ı Evvel'den zib-efzâ-yı Ŗaħâ'if-i *Zeyl-i Aţâyî* olan 'Abdü'l-'azîz Efendi'dür ki mu'allim-i maķâm-ı Sulţân Murâd Hânî Sa'dü'd-dîn-i Ŗânî cenâblarınıñ maħdûm-ı râbî'î olmaĝla silsile-i nesebleri Hâsan Cân'a vâ-beste ve mâder-i ferħunde-aħterleri Ebu's-su'üd-zâde MuŖtafâ Efendi'nün kerîme-i mükerremeleri olmaĝın 'Allâme Ebu's-su'üd ħazretlerine peyvstedür. Bîñ on senesi ħudûdında tayy-ı merâħil-i vücûd iderek vâŖıl-ı ser-menzil-i Ŗühûd olup dest-yârî-i Ŗab'-ı naķķâd ile i'mâl-i re'sü'l-mâl-i isti'dâd ve imdâd-ı sa'y ü ic-tihâd ile iŖ'âl-i nâ'ire-i zihn-i vaķķâd itdükde üstâdü'l-küll 'Abdü'r-raħîm Efendi himmetleriyle teŖyîd-i mebanî-i 'ulûm ve tertîb-i muķaddimât-ı mantûķ u mefhûm kıilup mir'ât-ı cihân-nümâ-yı Ŗab'-ı Ŗâfi-güherleri miŖķale-i hidâyet ile cilâ-dâde ve mertebe-i isti'dâd u kaçabüli fevķa'l-'âde olmaĝın her Ŗafħa-i varaka-i kitâb ki muķâbil-i naźar-ı iksîr-eŖerleri olurdu. Levħ-i cilâ-dâde-i Mânî gibi nigâr-ħâne-i hayâllerinde müressem ve ħızâne-i ħâfızaları zülâl-i füyüzâta muķassem olup fuŖûl ü ebvâbı ve su'âl ü cevâbıyla ħâzîr bulunurdu. Bu resm üzere mü-Ŗikâf-ı tedķiķ ve nihâye-i taħķiķ ile mümtâz olduķdan Ŗoñra 'amm-i mihter-i mükerremleri Ŗeyħü'l-İslâm Meħemmed Efendi ħıdmetlerinden iħrâz-ı Ŗeref-i mülâzemet ve bîñ yigirmi altı senesi ħilâlinde vâlid-i mâcidleri ile 'azm-i Beytu'llâhi'l-Hâram idüp edâ-yı ħac ve ziyâret itmişler idi. Yigirmi

1 S 132b.

toğuz Zî'l-ħicce'sinde Yâverî-zâde Mehemmed Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi ile kâ-m-revâ, otuz iki Muħarrem'inde Velî-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Maħmûd Paşa Medresesi'ne zînet-baħşâ oldılar. Otuz üç Muħarrem'inde Öreke Muştafâ Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhî Medresesi sezâ görilüp otuz beş Ramażân'ında Atlu Dâvûd Efendi yirine Şaħn-ı Şemâniyye'nün birinde murabba'-nişin-i gûşe-i mihrâb ve müfid-i ders-i üli'l-elbâb olup otuz sekiz Şa'bân'ında Kebîrî Mehemmed Efendi yirine altmışı i'tibârıyla şâniyen Üsküdar Mihrümâhî'na sâye şalup otuz toğuz Zî'l-ka'de'sinde bâ-ħatt-ı hümâyün-ı sa'âdet-maħrûn Şânî İbrâhîm Efendi yirine Şeh-zâde dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde olmuşlar idi. Kırk Cumâde'l-âhire'sinde Kürd Kâsım Efendi yirine Selanik kazâsı maħarr-ı hûkm ü imzâları oldu. Kırk bir Cumâde'l-âhire'sinde ma'zûl ve yirlerine Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi mevşûl oldu. Kırk üç Rebî'ül-evvel'inde H'âce-zâde Mes'ûd Efendi yirine kazâ-yı fezâ-yı Halebü's-sehbâya şehbâl-i himmet açdılar. Kırk dört Muħarrem'inde Haleb vâlîsi Aħmed Paşa ile mâ-beynlerinde vâkı' mâcerâ sebebiyle şûrb-i duħâna mübtelâ olmağın "Sefer-i hümâyün tedârîki haħķında şâdır olan fermân-ı cihân-muṭa' icrâsına kâdir degül." diyü 'arz ü inhâ itmegin 'azlden mâ'adâ cezîre-i Kıbrıs'a nefy ü iclâ ve yirleri Manıķı Aħmed Efendi'ye revâ görildi. Kırk altı Şevvâl'inde 'afv-nâme irsâl olunup vaṭanlarına 'avd ile hoş-hâl oldılar. Kırk sekiz Muħarrem'inde Bosnevî Şa'bân Efendi yirine Şâm-ı dârü's-selâm kazâsıyla mazhar-ı ikrâm olunmuşlar idi. Kırk toğuz Şevvâl'inde 'azl ve maħâm-ı hûkûmetlerine 'İşmetî Mehemmed Efendi vaşl¹ olındı. Elli dört Şafer'inde Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yirine dârü'n-naşr-ı Edrine kazâsıyla tebcil olındılar. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl [124^a] ve yirlerine Burusa kâğisi Kudsî-zâde Şeyħ Mehemmed Efendi menķül, anlaruñ yirine 'İşmetî Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Elli beş Rebî'ül-evvel'inde Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Dârü's-salṭanatî'l-'aliyye maħmiyye-i Koşantıniyye kazâsıyla sâha-i iķbâlleri pür-ṭumṭurâķ u ṭaṭana olmış idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Edrine kâğisi Başmaķcı-zâde Mehemmed Efendi menķül, anlaruñ yirleriyle Selanik kâğisi İmâm-zâde Şeyħ Mehemmed Efendi nâ'ilü'l-me'mûl olup anlaruñ yirleri daħı Bosnevî Bâlî Efendi'ye tevcih olındı. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde Cinci Hüseyn Efendi yirine Anaṭolî şadırında murabba'-nişin-i 'izz ü temķin olup sene-i mez-

1 S 133a.

büre Receb'inde 'Abdü'r-raḥīm Efendi yirine şadr-ı Rüm'a naql olunduğlarında yirlerine şāniyen Çivi-zāde Şeyḫ Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Şeyḫ Nazmī Efendi merḥūm lafzen ü ma'nen bu gūne tārīḥ dimişdür:

Nazm

Müşerref eyledükde Rümili şadrını ol fāzıl
Müşābih oldı rūzı 'ālemūn 'ide şebi Kḫadr'e

Bu şevḫ ile didüm tārīḥ Nazmī lafzen ü ma'nen
Biñ elli altıda geçdi Bahāyī 'adlle şadra¹

Sene-i mezküre Zī'l-ka'de'sinde Miḫalıc kazāsı arpalığı ile munfaşıl ve yirlerine şāniyen Kḫara Çelebi-zāde Maḫmūd Efendi vāşıl oldı. Elli yedi Cumāde'l-ülā'sında ḫalefleri yirine şāniyen Rümili şadāretiyle müşerref olduklarında arpalıklar ol ešnāda imām-ı sulṭānī olan Kḫarabaş Maḫmūd Efendi'ye virildi. Sene-i merḫūme Şevvāl'inde Molova ve Kḫalonya ve Yund ve Ayazmend kazāları arpalıklarıyla müteḫā'id ve maḫām-ı ḫükümetlerine ḫalef-i sālifleri Çivi-zāde Efendi müteşā'id oldı. Elli sekiz Receb'inde Midilli arpalığı daḫı zamīme-i revātibleri kılınmış idi. Elli toḫuz Receb'inde selefleri 'Abdü'r-raḥīm Efendi yirine maḫām-ı vālā-yı meşīḫat-i İslāmiyye'ye şu'ūd ve erbāb-ı rūsūma bezl-i cūd itdiler. Altmış bir Cumāde'l-ülā'sında mesned-i fetvādan tenzıl ve ol pāye ile Kḫara Çelebi-zāde 'Abdü'l-'aziz Efendi tebcil kılınduḫda² bunlar Anaṭolihışāri'nda vāki' yalılarına 'azimet itmiş iken māḫ-ı mezbūrda arpalıkları olan Midilli ceziresine nefy ü üclā fermān olup 'alā-ṭarīḫi'l-mūsāmaḫa Geliboli'da ḫaṭṭ-ı raḫl-i ḫarār itmişler idi. Sene-i mezküre Ramazān'ında Ebū Sa'īd Meḥemmed Efendi şeyḫü'l-İslām olmaḫla der-i devlet-medāra da'vet olup yalılarında iḫāmet buyurdılar. Sene-i merḫūme Zī'l-ḫicce'sinde ṭaraf-ı sulṭānīden iki kīse guruş ve iki ṭulum rūgan-ı sāde ve iki yüz kıl birinç ve ḫahve ve şeker irsāliyle pürsiş-i ḫāṭırları oldı. Altmış iki Ramazān'ınıñ on ikinci günü Ebū Sa'īd Meḥemmed Efendi def'a-i şāniyesi yirine şāniyen şeyḫü'l-İslām ve müşkil-güşā-yı enām olduklarında vālid-i cāmī'ül-ḫurūf Şeyḫ Feyzī Ḥasan Efendi didüḫi tārīḫdür:

1 بيك اللى التيده كجدى بهايى عدل له صدره

2 کیلیندوḫda H: olınduḫda S.

Nazm

Kerem-i hazret-i Haq eyledi kevnî mesrûr
İtdi bir menba'-ı ihsân u 'aṭâyı müftî

Yine teşrîf idicek Feyzi didüm târiḥin
'İzz ile şadra geçüp oldı Bahâyî müftî¹

Altmış dört Şafer'inün on ikinci Cum'a günü maraz-ı hunnâk ile maḥnûk ve rû-gerdân-ı cânib-i maḥlûk olup Câmî-i Ebu'l-fetḥ Sulṭân Meḥmed Ḥânî'de şalât-ı cenâzeleri edâ ve qarîn-i du'â vü şenâ kılinup ḥâneleri muḳâbilinde türbe-i mu'ayyenelerinde mânend-i künc-i maḥzûn mütevârî vü medfûn kılandı. Târîḥ-i sâl-i 'azm-i dârü'l-ḳarârı ve naḳş-ı seng-i mezârı bu mısrâ' vâkı' olmuştur:

Mısrâ'

Menzilün firdevs ola el-Fâtıḥa²

Meşîḥat-ı İslâmiyye'ye sâlişen selefleri Ebû Sa'îd Efendi sezâvâr, maḥlûl olan arpalıklarından Midilli ḳazâsı Ebû Sa'îd Efendi-zâde Feyzullâh Efendi'ye mâye-i³ iftiḥâr olup Molova ve Ḳalonya ve Yund ve Ayazmend ḳazâları fuḳarâyı ḳuzâta ihsân olındı.

Mevlânâ-yı merḳûm maḥdûm-ı maḥâdîm-i feza'il-mevsûm, şâh-süvâr-ı 'arşa-i fazîlet, yeke-tâz-ı meydân-ı ma'rifet, aḳl-ı şâf-ı hüdâ-ittişâfları her vechle [124^b] memdûḥ u maḳbûl, bi-taḥşîş fiṭnat u zekâ ve rüşd ü sedâd ile gâlib-i ekser-i 'uḳûl, reşḥa-i kilik-i zülâl-rîzi dil-teşnegân-ı ihtiyâca mâye-i Rabbânî, belki tefsîde-lebân-ı 'aṭş-ı zârûrete sebeb-i ḥayât-ı câvidânî, Aşma'ıyyü'l-feşâḥa, Bermekiyyü's-semâḥa, fâzıl-ı bî-mu'âdil, mefḳûdü'l-mümâşil idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden manzûrları olan kütüb-i fûnûn-ı gûn-â-gûn-ı Fâr-sî vü 'Arabî âşâr-ı ḳalem-i 'anberîn-raḳamlarıyla meşḥûn olduğundan mâ'adâ müdevven fetâvâları ve müretteb ü mükemmel *Divân-ı eş'âr-ı belâgat-şî'ârları* vardır. Bu eş'âr-ı âbdâr nümüne-i güftâr-ı dürer-bârlarıdır:

1 عز ایله صدره کچوب اولدی بهایی مفتی

2 منزلک فردوس اوله الفاتحه

3 S 133b.

ez-Kaşâ'id
Şıfat-ı Bahâr

Şeh-i bahâr-ı memâliksitân-ı kişver-gîr
Kâlem-rev-i çemeni eyledi yine teşhîr

Nesîm-i nuşret ile itdi kârını itmâm
Ne tîr çekdi 'adü üstine ne hüd şemşîr

Eritdi âteş-i qahrıyla cevşen-i berfi
Hâdeng-i sîne-şikâf-ı şu'â-ı mihr-i münîr

Şahîfe-i çemen üzre haţ-ı benefşe ile
Rüsûm-ı şâh-ı bahârı kazâ ider tahtîr

Nedür bu dem dem-i 'İsâ mıdur ki feyzinden
Bu gûne kesb-i tarâvet ide zamâne-i pîr

O hâdedür ki ruţûbet bağılsa kuhsâra
İderdi tîr-i nazâr seng-i hâreye te'sîr

Leţâfetiyle hevânuñ olurdu tâze nihâl
Bu faşl içinde çemenzâra atsalar bir tîr

Olurdu luţf-ı hevâdan şüküfte vü handân
Olınsa gönçe-i gül seng-i hâreye taşvîr

Şıfat-ı Şubh

Sepîde-dem k'ola leb-rîz-i nûr sâğar-ı hûr
Cihâna fâ'iz olur neş'e-i tecelli-i Tûr

Seher alup eline câm-ı zer-nigârı felek
Dimâğ-ı halkdan itdi humâr-ı bâdeyi dûr

Ne câmdur bu ki qonmağla bâm-ı eflâke
Ola dimâğ-ı mizâc-ı cihâniyân pür-şûr

Diyâr-ı ğurbete düşmiş kıyâs ider kendin
Bu demde hâtır-ı ehl-i dile gam itse huçûr

Ve lehu

Çala ğam-hâne-i bahtum yine pür-gerd-i melâl
Olsa cârüb-keşi perr-i Hümâ-yı ikbâl

‘Âkıbet oldu çerâğ-ı şeb-i hicrâna fetil
Rişte-i süst ü ham-ender-ğam-ı ümmid-i vişâl

Kân-ı iqbâlüm eger olsa pezirende-i feyz
Senden ey tâb-dih-i çehre-i hurşid-i cemâl

Ola yâkût gibi seng-i siyâh-ı bahtum
Zinet-efzâ-yı binâğûş-ı ‘arûs-ı ikbâl

ez-Ğazeliyyât

Ruğından dür idüp bād-ı şabâ zülfün duğânâsâ
Füzün eyler fûrûğ-ı şem‘-i hüsnün şem‘-i cânâsâ

İrersin devlet-i pâ-bûs-ı yâra ey gönül bir gün
Hemân sen dergehinde hâksâr ol âsitânâsâ

Nihâl-i tâzesin neşv ü nemâ hengâmıdır şimdi
Ço rû-mâl eylesün pâyuña dil âb-ı revânâsâ

Ve lehu

Şağın hâkisterüm çignetme esb-i nâza bî-pervâ
Çomaz elbette hâlî ‘ışk ocağın bu dil-i şeydâ

Duğân-ı âh ile şem‘-i ruğundan tâzeler tâbın
Sönerse ğam degül bād-ı fenâdan dil çerâğâsâ

Bahâyî âdeme ğam şüretin göstermese gâhî
‘Aceb mir’ât idi mir’ât-ı cām-ı pür-şafâ haḫḫâ

Ve lehu

Dilümde bulmadı cāy-ı ḫarâr cūy-ı ümîd
Gülüp açılmadı mânend-i ğonçe-rüy-ı ümîd

Bahâyî ğam yime çevgân-ı âhuñ anı ḫapar
Ḳıbâb-ı çerḫde âvîze olsa güy-ı ümîd¹

Ve lehu

Ruḫsâr-ı yârda ḫaḫ-ı ‘anber-şiken biter
İ‘câz-ı ḫüsndür ki gül üzre çemen biter

Ser-sebz ü ḫurrem itdi cihânı nesîm-i luḫf
Bilmem Bahâyî tuḫm-ı ümîdüm ḫaçan biter

Ve lehu

Cur‘a-i cām-ı murâdı dem gelür sâḫî-i feyz
Nev-‘arūs-ı baḫtuma gül-güne-i ruḫsâr ider

Ey Bahâyî gâh olur bād-ı seḫer gâh niyâz
Şâhid-i iḫbâli ḫ‘âb-ı nâzdan bîdâr ider [125^a]

Ve lehu

Bahâyî ḫâne-i ümmîdi ḫalmaz böyle dil-beste
Nesîm-i luḫf eser elbette bir gün fetḫ-i bâb eyler

Ve lehu

Nâlân iden beni ḫaḫ-ı sebz-i ‘izârdur
Feryâd-ı ‘andelibe sebeb nev-bahârdur

1 S 134a.

Yârûñ tecelliyâtını şad gûne eyleyen
Âyîne-i dilümde olan inkisârdur

İ'câz-ı 'ışkdur bu ki âyîne-i dilüm
Pâ-mâl-i cevr iken de yine bî-ğubârdur

Ve lehu

Büse-i la'lin hüner cân ile erzân almadur
Şive-i ehl-i maḥabbet cân virüp cân almadur

Cüyveş her yaña püyân olmadan maḫşûd-ı dil
Yanına bir sîm-ten serv-i ḫırâmân almadur

Nev-'arûs-ı nazma zînet virmenün ser-mâyesi
Ey Bahâyî destüñe kîlk-i zer-efşân almadur

Ve lehu

'İtâb-ı la'l-i nâbuñdan gönül pür-piç ü tâb olmaz
Bilür kim kân-ı âteşden çıkan ḫançerde âb olmaz

Yıķılmaz dil pey-ender-pey çekerken câm-ı âzârın
Bu bezmün bâde-nüşı mest olur ammâ ḫarâb olmaz

'Aceb mi küştegân-ı küy-ı dil-ber bî-şümâr olsa
Şehîdân-ı belâ-yı 'ışka maḫşerde ḫisâb olmaz

Ve lehu

Olmağa meclâ-yı envâr-ı tecellâ-yı cemâl
Levh-i dil âyîne-i idrâk-i pâk olmağ gerek

Dil-pesend-i rûzgâr olsun benüm kârüm diyen
Şâh-râh-ı semt-i teslim içre ḫâk olmağ gerek

Ve lehu

Ey Bahâyî baħr-i şab'un böyle derd-âlüd iken
Dürr-i nazmuñ yine âb u tâbdan ħâlî degül

Ve lehu

Geh baña geh ol ħaçer-i perrâna baķarsın
Maķşüduñ eger cân ise cânâna baķarsın

Ve lehu

Dağıtdun h'âb-ı nâz-ı yârı ey feryâd n'eylersin
İdüp fitneyle dünyâyı ħarâb-âbâd n'eylersin

Dil-i mecrûħuma luşf eyle ķalsun dâm-ı zülfünde
Şikeste-bâl olan murġı idüp âzâd n'eylersin

Varup ġisü-yı zülf-i yârı biri birine ķatduñ
Yine bir fitne taħrîk eyledüñ ey bâd n'eylersin

Güzel tasvîr idersin ħâl ü ħadd-i dil-beri ammä
Füsün u fitneye geldükde ey Bihzâd n'eylersin

Ve lehu

Tâ key ķabâ-yı dil ola şad çâk-i ârzü
Ey 'ıřķ-ı âteş-efken-i ħâşâk-i ârzü

Ĥayfâ ki şâhsâr-ı murâda şarılmadı
Ĥâk-i ħarîm-i dilde biten tâk-i ârzü

Ol resme nâ-ümîd-i vişâlüm ki çeşmüme
Mânend-i tütüyâ görünür ħâk-i ârzü

Düşme ümîd-i vuşlata olmaz Bahâiyâ
Naĥcîr-i 'ıřķ beste-i fitrâk-i ârzü

Ve lehu

Sözüm o hurde haţt-ı müşk-bâr vaşfinda
Daķıķa-baħş-ı şafâdur bahâr vaşfinda

Ve lehu

Tig-i derkâr olmasa ceşş-i haţt-ı ruhsârda
Fitneler peydâ olur ser-hadd-i hüsn-i yârda

Ve lehu

Çıķar gerd-i belâ eflâke inmezse yaşum hâke
Göz açdurmaz felek bir dem dil-i maħzûn-ı ğamnâke

Hayâl-i hañçerinden dide vü dil ğarķ-ı âb oldı
Reg-i dil beñzedi bir ser-büride tāk-i nemnâke

Bahâyî bu zemîn-i dil-keşün te'sîr-i pür-süzü
Neşât-ı tâze-baħş oldı semend-i tab'-ı çâlâke

Ve lehu

Dil-i pür-âteş-i 'uşşâķdur çünkim ğarîdârı
N'ola ol Yûsuf-ı hüsnüñ olursa germ bâzârı

Şadâsın küh diñlerdi fiĝân itdükce inlerdi
Benüm gibi degüldi Kûh-ken-vâr idi ğam-hârı

Ruħ-ı rengîn ü la'l ü sükkerinin vaşf ider dâ'im
Bahâyî'nün n'ola rengîn ü şîrîn olsa eş'ârı

Ve lehu

Sâķiyâ ol cur'a kim hâk-i çemen nüş eyledi
Germ idüp bâĝı dimâĝ-ı ğonçede cüş eyledi¹

1 S 134b.

Ve lehu

Dil-i pür-sûza dâğ-ı derd-i 'aşkuñ tâze dâğ oldu
Baña şimdi maḥabbet 'âlemi dağ üsti bâğ oldu

Bahâyî âhdan men' itdi 'uşşâkın o mîr-i ḥüsn
Duḥânum gördi kim 'ahd-i şehenşehde yasağ oldu

Rubâ'ıyyât'ındandır

Yâ Rab dilüm eyle maḥrem-i râz-ı şühüd
Olsun nazarumda her dü 'âlem nâ-büd
Bir vech ile şayḳal-ı fenâyı ur kim
Âyîne-i dilde ḳalmaya jeng-i vücüd

Bu Ebyât Meşneviyyâtındandır [125^b]

Gele ey ḥâme-i ḥuceste-şifât
Ser-ber-âverde-i 'azîr-i ḥayât

Der-güşâ-yı künüz-i Yezdânî
Tercemân-ı ḳalem-i Rabbânî

Nûş iden sensin ey hüner kânı
Zulümât içre âb-ı ḥayvânı

Saña layıḳdur ey ḥuceste-raḳam
Dinilürse eger Mesihâ-dem

Buña şâhid yeter ki cins-i ḥurûf
Olmamışken beḳâ ile mevşûf

Saña olmağla bir nefes dem-sâz
Bula mânend-i Hızır 'ömr-i dirâz

Seni bilmem ki n'eyle vaşf ideyin
Ḳaşr-ı medḥüñ ne gûne raşf ideyin

Seni halk eyleyen kerîm Allâh
Zâtuñ itmiş ğarîķ-ı nûr-ı siyâh

Ķir-gün olmuş iken âşâruñ
Yüzün ağırdan oldur efkâruñ

Ṭıfl-ı ma'nâya mihrîbân dâye
Nev-'arûsân-ı fikre pîrâye

Menba'-ı âb-ı feyz sensin sen
Söze mîzâb-ı feyz sensin sen

Güler imdâduñ ile bâĝ-ı sühân
Gül olur himmetüñle dâĝ-ı sühân

Ķanda 'arz eyleseñ kad-i bâlâ
Olur ol yir benefşezâr-ı şafâ

Nâz u 'işveyle kim hırâm idesin
O hırâm ile şubhı şâm idesin

Senden ey nây-ı çeşmesâr-ı kâdem
Oldı bâĝ-ı ṭabî'atüm hürrem

Eyleyüp sebzezâr-ı ṭab'umı şâd
Ser-firâz oldı naḥl-i isti'dâd

Levḥ-i ta'lîme dest uraldan ben
Dest-gîrüm enîsüm olduñ sen

Senden olmazdı bir nefes ḥâlî
Mekteb-i dilde fikrüm eṭfâlî

Ḥarekât eyledükce ṭıfl-ı benân
Mıştâr üstinde çün resen-bâzân

Şunar idüñ idüp aña yârı
Bir terâzû-yı râst-mi'yârî

Ve lehu

Gel ey muṭrib-i nağme-senc-i niyâz
Yine eyle bir perdeden keşf-i râz

Reg-i ḥam-be-ḥam-ı dile tâb vir
Bün-i naḥl-i ümmîdüme âb vir

Bulup reşḥ-i luṭfuñla neşv ü nemâ
Ser ü gerdenin eylesin arş-sâ

Yeter ḳaldı ey muṭrib-i ḥoş-nevâ
Nihâl-i emel zîr-i bâr-ı 'anâ

Dem-i ğuşşa-perverle bād-ı ḥazân
Yeter oldı bustân-ı câna vezân

Yeter oldı zaḥm-ı gûy-ı tegerg
Bün-i şâḥ-ı maḳşûdı bî-bâr u berg

Gül-i naḥl-i ümmîdi çerh-i dejem
Yeter itdi âmâc-ı tîr-i sitem

Kemâlin bulup saḥti-i rûzgâr
Nihâl-i emel ḳaldı nâ-puḥte-bâr

Eger senden olmazsa imdâd-ı rûḥ
Açılmaz dil ü câna bâb-ı fütûḥ

Olur bir kere rişte-i sâz-ı dil
Ḳalursa bi-mühr-i cefâ râz-ı dil

Âşâr-ı hayriyyelerinden sa'âdet-hâneleri civârında olan Kirmastı Mescidi'ni câmi' eyleyüp vezâ'if-i mebrûra ta'yîn eylemişlerdür.

*Rahmetu'llâhi 'aleyh rahmeten vâsi'aten.*¹

Naşru'llâh-zâde Mehemmed Efendi²

el-Mevlâ Mehemmed ibnü'l-mevlâ Naşru'llâh. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbi'den tercemesi *Zeyl-i Aţâyî*'de sebķ iden Karamanî Naşru'llâh Efendi'nün ferzend-i hıredmendi Mehemmed Efendi'dür. Târîķ-ı pür-tevfîķ-ı 'ilmîye 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iķrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris ve 'aķd-i mecâlis iderek kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli iki Rebî'ü'l-evvel'inde Çâvuşbaşı Medresesi hâricine 'âric, elli yedi Zî'l-ħicce'sinde Halebî Muştafâ Efendi yirine Merdümiyye Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Elli  okuz Receb'inde Altıbarmaķ İbrâhim Efendi yirine Mehemmed Paŗa Medresesi i'tâ, sene-i mezbûre Ramazân'ında Emîr Hâsan-zâde Aħmed Efendi def'a-i şâniyesi yirine Erzenür-rûm ķazâsı sezâ görildükde ķabûlden ibâ eyleyüp 'azl ihtiyâr itmekle manşib-ı mezkûr şâniyen Ramazân Efendi'ye tevcih olındı. Altmış Zî'l-ķa'de'sinde Beŗeri Mehemmed Efendi yirine Küçükçekmece'de vâķı'a 'Abdü's-selâm Medresesi in'am olunmuş idi. Altmış dört Şafer'inde ders ü devri encâm ve enfâs-ı ma'dûde-i ħayâtı tamâm olup medrese-i maħlûlesiyle 'Abdü'l-celil Efendi ikrâm olındı.

Merħûm-ı merķûm dâ'ire-nişin-i erbâb-ı fuhûm, şâlih ü şâfi-fu'ad, mü'min-i pâk-i tikâd idi.

Menteş-zâde Maħmûd Efendi

el-Mevlâ Maħmûd. Maħrûsa-i Burusa'dan ķarîn-i zuhûr ve "Menteş-zâde" 'unvânıyla [126^a] meşhûr olmuş idi. Taħşil-i 'ilme raġbet ve 'aşrı 'ulemâsınuñ birinden iķrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz sekiz Receb'inde Hâbil-zâde Mehemmed Efendi yirine maşķaţ-ı re'si olan maħrûsa-i merķûmede 'İvâz Paŗa Medresesi hâricine 'âric, kırķ dört Rebî'ü'l-âħir'inde Kı-

1 "Allah'ın rahmeti en geniş şekilde onun üzerine olsun."

2 S nüshasında bu biyografi 136b varaġındadır.

zıklı Mehemmed Efendi yerine 'İsâ Beg Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Kırk sekiz Rebî'ül-âhîr'inde selefi Hâbil-zâde Efendi yerine Hânçeriyye Medresesi'ne mevşül, elli sekiz Cumâde'l-ülâsında¹ selefi Kızıklı Mehemmed Efendi yerine Gâzî Hudâvendigâr Medresesi ile nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Altmış Receb'inde Bâldır-zâde Şeyh Mehemmed² Efendi mahlûlinden Yıldırım Hân Medresesi ihşân olındı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde medreseleri diyâr-ı 'Acem'den gelen Seyyid Nuru'llâh-ı Şîrvânî'ye tevcih olunup bunlara ber-vechi ma'îşet Açıranos kazâsı bedel virildi. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ altmış dört Cumâde'l-ülâsınıñ yigirmi üçüncü Sebt gicesi maraz-ı zâ-tü'l-cenbden diyâr-ı 'âdeme irtihâl eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm dâhil-i 'idâd-ı erbâb-ı rüsûm idi.

Fâzıl Kürd 'Abdu'llâh Efendi³

el-Mevlâ 'Abdu'llâh. Nihâl-i vücûdî çemenzâr-ı Kürdistân'dan 'iyân ve âftâb-ı zât-ı mes'ûdi maşrıķ-ı 'irfândan lâmi' ü dıraşşân olup taşşil-i meleke-i isti'dâd ve esâs-ı 'ulûmı ber-vefķ-ı sedâd bünyâd itdükden şoñra şehr-i cennetâsâ maħrûsa-i Burusa'ya 'azîmet ve Mu'îd-zâde Mehemmed Efendi'den istifâdeye mübâderet kıilup niçe zamân telemmüz ve ķand-i mu'âd-ı ifâdelelerinden telezzüz eyleyüp medreselerinden mu'îd ve mülâzemetle ķadri mezîd olmuş idi. Birķaç pâyede ifâde-i fûnûna meşğûl ve kırk aķçe medreseden ma'zûl iken biñ elli dört Şafer'inde Kûsec Ebû Bekr Efendi yerine Kürkcibaşı Medresesi hâriciyle be-kâm, elli beş Receb'inde İsmâ'il Ağa-zâde Mehemmed Efendi yerine Sekbân 'Alî Medresesi'ne hareketle nâ'ilü'l-merâm olmuşlar idi. Elli altı Rebî'ül-âhîr'inde Mu'îd Aħmed Efendi Birâder-zâdesi 'Ârif Aħmed Efendi yerine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile sa'îd olup elli yedi Receb'inde Şeyhü'l-İslâm Mu'îd Aħmed Efendi Medresesi tamâm olduķda bunlara sezâ görölüp⁴ *اول مدرّس درس بها* oldu. Elli sekiz Zî'l-ħicce'sinde Nev'î-zâde Mehemmed Efendi yerine medâris-i Şaħn'uñ birinde neşr-i fezâ'il eyleyüp altmış Ramazân'ında Hâmdî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yerine Şâh Sulţân Med-

1 S 135a.

2 Mehemmed H: -S.

3 Evvelü müderrisin bi-medreseti Şeyhü'l-İslâm Mu'îd Aħmed Efendi. Fi 27 Receb sene 1057. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

4 "Burada ders okutan ilk müderris."

resesi ihsân, altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Şârih-i Fûşûş-zâde Hasan Efendi yerine Gevher Hân Sultân Medresesi'nde bezl-i cevâhir-i 'irfân itdiler. Altmış iki Şa'bân'ında 'İzzetî Şeyh Mehemmed Efendi yerine Medrese-i Şeh-zâde mesnedgâh-ı ifâdeleri olup talebe-i 'ulûma bezl-i ma'ârif ile meşgûl iken biñ altmış dört Receb'inde 'âlem-i fâniden munfaşıl ve milket-i bâkîye vâsıl olduklarında medrese-i maħlûlelerine Hüseyin Paşa-zâde Ahmed Efendi nâ'il oldu.

Mevlânâ-yı merhûm deryâ-yı güher-rîz-i 'ulûm, bahhâs u muħaqqıķ, fâzil u müdekkik, efrâd-ı fuzalâdan ma'dûd, kâmil ü şâmil-vücûd idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden *Tefsîr-i Beyzâvî* ye hâşiyeleri olduğundan mâ'adâ ta'likât u resâ'ili dahı vardır.

*Rahmetu'llâhi 'aleyh.*¹

Hirre-zâde Mehemmed Efendi [Haffâf]

el-Mevlâ Mehemmed bin Yûsuf. Maħrûsa-i Burusâdan zuhûr ve "Haffâf Hirre-zâde" demekle meşhûr olmuş idi. Ba'de tahşîl-i isti'dâd Fenârî-zâde Şâh Mehemmed Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris iderek kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırķ sekiz Şevvâl'inde maşķaķ-ı re'si olan maħrûsa-i merķûmede Başmaķcı-zâde Mehemmed Efendi yerine Mollâ Husrev Medresesi virilûp elli üç Zi'l-ķa'de'sinde İnegöl'de İshâķ Paşa Medresesi'ne taħrik olunmuş idi. Ol [126^b] buķ'a-i şerifede² tedsîs ile meşgûl iken biñ altmış dört Şa'bân'ınuñ evâħirinde pençe-i hayâtı Bıñarbaşı maķâbirinde nebs-i tûde-i ħâk-i memât idûp dâħil-i maķbah-ı beķâ oldu.

Merhûm-ı mezbûr şalâh-ı ħâlle meşhûr, 'ilm ü ma'ârifden ħişsemend, aķrânı miyânında ser-bülend idi.³

Muştalîh-zâde Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. 'İlm ü 'irfâna sa'y ü ictihâd ile dâħil-i ħalkâ-i erbâb-ı isti'dâd olup 'ulemâ-yı 'aşruñ birinden şeref-i mülâzemeteye vâsıl ve evvelin-i âmâle nâ'il olduğdan soñra devr-i merâtib iderek kırķ aķçe medreseden

1 "Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun."

2 şerifede S: şirinede H.

3 S 135b.

ma'zül iken sâlik-i tarîk-ı kazâ ve mâlik-i ezimme-i hükm ü imzâ olmağın ba'z-ı kaşaba-i celilede müteşaddî-i icrâ-yı aḥkâm olmuş idi. Bîñ elli iki Şevvâl'inde Emînî Meḥemmed Efendi yirine ber-vech-i mevleviyyet Lefkøşa kazâsı 'inâyet olunup elli dört Muḥarrem'inde 'azl ve yirlerine 'Abdü'n-nebî Efendi vaşl olındı. Elli altı Receb'inde selefi yirine Bağdâd-ı bihişt-âbâd kazâsıyla ber-murâd olup elli yedi Şa'bân'ında ma'zül ve yirlerine Bâyezîd Efendi mevşül oldu. Elli sekiz Rebî'ül-âḥîr'inde Şeyḥî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine dârü'n-naşr ve'l-meymene Edrînetü'l-maḥmiyye kazâsı iḥsân olunmuş idi. Sene-i mezkûre Receb'inde cülûs-ı hümâyûn-ı Sulṭân Meḥemmed Ḥânî 'akîbinde 'azl-i bî-hengâm ile telḥ-kâm olduklarında yirleriyle Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi nâ'ilü'l-merâm oldu. Altmış bir Cumâde'l-ülâsında Bosnevî Şa'bân Efendi üzerinden Pravadi kazâsı arpalık virilüp altmış üç Şafer'inde Şun'î-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi üzerinden Güzelḥişâr kazâsına tebdîl ve Pravadi kazâsıyla şâniyen Kudsî-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi tebcil kılındı. Altmış dört Şevvâl'inde 'îdgâh-ı fânîden rû-gerdân ve nüzhetgâh-ı câvidâniye püyân oluğlarında maḥlûl olan arpalıklar Şarı Mu'îd Muştâfâ Efendi'ye şâyân görildi.

Mevlânâ-yı merḫûm "Muştâliḥ-zâde Efendi" demekle mevsûm, şâhib-i himmet, şâfi-ṭaviyyet idi.

Ebu'l-ḥayr Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed. Ba'de taḥşîl-i isti'dâd ṭâlib-i 'ilm ü 'irfân ve kâsib-i fehm ü iz'ân olup 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve medâris-i müte'addidede ḥareket eyleyüp kırk aḳçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bîñ otuz bir Şa'bân'ında Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi yirine Ṭûṭî Latîf Medresesi ḥâriciyle talṭîf olunmuş idi. Otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Manav Sinân Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi ile kâm-revâ olup otuz ṭoḳuz Şevvâl'inde Malğaralı Muştâfâ Efendi yirine Efdâliyye Medresesi virilüp kırk beş Şa'bân'ında Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine Ḥayrüd-dîn Paşa Medresesi'ne i'tilâ, elli iki Receb'inde selefi 'Abdu'llâh Efendi yirine medâris-i Şaḥn'uñ birine irtikâ eylediler. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Sinân Paşa Dârü'l-ḥadîşî'ne gelüp elli üç Zî'l-ka'de'sinde Taḳıyyü'd-dîn Efendi yirine Bayram Paşa Medresesi'ne taḥrik olunmuşlar idi. Elli altı Şafer'inde yirinde müşâla-i

Süleymāniyye i'tibār olunup altmış bir Şafer'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Üsküdar'da Vālide Sulţān Medresesi sezāvār görölüp sene-i mezbûre Şa'bān'ında Merhabā-zāde Aḥmed Efendi yirine Ḥāzret-i Ebā Eyyüb-i Enşārî kaçāsı ḥükümeti tefvîz olunmuş idi. Altmış iki Şa'bān'ında ma'zûl ve yirlerine Celeb Muştafâ Efendi mevşûl oldu. Altmış dört senesi ḥilālinde irtihāl ve dārü'l-üns-i kudse isti'cāl eyleyüp Fındıklı Cāmî'-i Şerîfi kırbinde Kırsunlu Türbe'de defn olındı.

Mevlānā-yı mezbûr ḥāfız-ı kelām-ı Melik-i Ğafūr, merd-i şālih, pîr-i sa'adetmend-i müfliḥ, fi'l-i ḥayra rāğib ve zıkr-i cemîle ṭālib olmağın "Ebu'l-ḥayr Efendi" dimekle ṭanîn-endāz-ı mesāmi'-i aḳṭār olmuş idi.

Yūsuf Paşa İmāmı Nūḥ Efendi

el-Mevlā Nūḥ. Bosneviyyü'l-aşldur. Dāḥil-i silk-i erbāb-ı isti'dād ve ba'z-ı 'ulemādan mülāzemetle ber-murād olduḳdan soñra devr-i menāzil [127^a] iderek kırk aḳçe medreseye vāşil ve andan daḥı' munfaşil iken biñ elli bir Zî'l-ka'de'sinde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Şāniye-i Kāsım Paşa Medresesi i'tā olındı. Elli dört Receb'inde 'Alî Efendi yirine Kāḍî 'Abdü'l-ḥalîm Medresesi ile tekrîm olunup elli toḳuz Ramazān'ında Muḥarrem Efendi yirine Fāṭıma Ḥātûn Medresesi ile memnûn kılinmış idi. Altmış bir Şafer'inde Altıbarmaḳ İbrāḥîm Efendi yirine Ca'fer Ağa Medresesi sezā görölüp altmış üç Ramazān'ında Çeşmî-zāde Meḥemmed Şālih Efendi yirine Şeyḫü'l-İslām Yahyâ Efendi Medresesi in'ām olunmuş idi. Altmış dört Şevvāl'inde fevt olup medrese-i maḥlûlesi Fennî Yūsuf Efendi'ye virildi.

Mevlānā-yı mezbûr "Yūsuf Paşa İmāmı Nūḥ Efendi" dimekle meşḫûr idi.

Aḳçeli Ebū Bekr Efendi-zāde Muştafâ Efendi

el-Mevlā Muştafâ ibnü'l-mevlā Ebū Bekr. 'Ulemā-yı devlet-i Sulţān Aḥmed Ḥān-ı Evvel'de tercemesi *Zeyli-i 'Atāyî*'de mezkûr olan Aḳçeli Ebū Bekr Efendi'nün naḳd-i vaḳt-i 'ömr-i girān-māyesi ve ferzend-i fezā'il-dāyesidür. Ba'z-ı mevāliden mülāzemet ile taḫşil-i mefāḥir ü ma'ālî idüp medāris-i müte'addideye vālî olduḳdan soñra kırk aḳçe medreseden ma'zûlen biñ otuz dört

Zî'l-ka'de'sinde Ca'fer Efendi yirine Hızır Çelebi Medresesi virilmiş idi. Kırık Cumâde'l-âhire'sinde Fikrî Aḥmed Efendi yirine 'Oṣmân Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunup kırık iki Zî'l-ḥicce'sinde Beyânî Aḥmed Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi ile bülend-ḳadr oldılar. Kırık dört Receb'inde Taḳıyyü'd-dîn Efendi yirine Fâtıma Sulṭân Medresesi iḥsân, kırık sekiz Muḥarrem'inde Güzelḥiṣâr ḳazâsı mevleviyetine şâyân olmuşlar idi. Elli Şa'bân'ında ma'zûl olup elli altı¹ Rebî'ül-evvel'inde 'Acem Meḥammed Efendi yirine İzmir ḳazâsı ḥükümetiyle tevḳîr olındılar. Sene-i mezkûre Receb'inde 'azl olunduḳlarında yirlerine şâniyen selefleri ḥalef oldu. Elli sekiz Rebî'ül-evvel'inde Cânîkî İsmâ'il Efendi yirine Lefḳoşa ḳazâsı virilüp ba'de'l-'azl vaṭan-ı aṣlıleri olan vilâyet-i Anaṭoli'da "Nâzilli" dimekle ma'rûf ḳaşaba-i Kestel'e ba'z-ı 'alâ'ik sebebiyle şedd-i raḥl itmişler idi. ²﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ﴾ şıdḳınca biñ altmış dört senesi ḥudûdında ḳaşaba-i mezkûrede şarf-ı naḳdîne-i enfâs-ı ḥayât birle vâşıl-ı cennât-ı 'âliyât oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr müşâreket-i emşâlle meşhûr, 'ulûm-ı nâfi'a tâlibi ve şerret-i 'azîme şâhibi idi.

Şarı 'Alî Efendi-zâde Meḥammed Efendi

el-Mevlâ Meḥammed ibnü'l-mevlâ 'Alî. Devlet-i Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbi'de tercemesi *Zeyl-i Atâyi'*de mersûm olan Ḥ'âce 'Ömer Efendi'nün birâder-i kihteri Şarı 'Alî Efendi'nün ferzend-i fezâ'il-güsteri Meḥammed Efendi'dür. Taḥşîl-i 'ilm ü 'irfân ve tetmîm-i taḥḳîḳ u itḳân itdükden şoñra 'amm-ı büzürgvârlarından mülâzım ve ṭarîḳ-ı tadrîse 'âzim olup kırık aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz toḳuz Zî'l-ka'de'sinde Şun'î-zâde Seyyid Meḥammed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü taḥḳîḳ itmişler idi. Kırık dört Receb'inde Aḳçeli Ebû Bekr Efendi-zâde Muşṭafâ Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunup kırık sekiz Muḥarrem'inde selefi Muşṭafâ Efendi yirine Fâtıma Sulṭân Medresesi iḥsân olındı. Elli Zî'l-ka'de'sinde Altıbarmaḳ 'Abdü'l-fettâḥ Efendi yirine Murâd Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḥaḳîḳ olup elli bir Receb'inde Şâliḥ Efendi-zâde Şeyḥ Meḥammed Efendi yirine iḥdâ-yı medâris-i Şemân ile taḥşîl-i 'izz

1 elli altı H: elli bir S.

2 *Kur'ân-ı Kerîm, Lokman Süresi, 57/34*, "Hiç kimse nerede öleceğini bilemez."

ü şân eylediler. Elli dört Şafer'inde Beyânî Aḥmed Efendi yirine Maḥmūd Paşa¹ Medresesi'ne revnaḡ-baḡşâ, elli yedi Rebî'ül-evvel'inde Uzun Ḥasan Efendi yirine K̄ara Muştafâ Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ḥicce'sinde Tezkireci Mûsâ Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa ḡazâsında sec-câde-nişin-i ḡükm ü imzâ olup elli sekiz Cumâde'l-ülâsında mübtelâ-yı 'azl-i bî-hengâm olduklarında yirlerine selef-i sâlifleri Beyânî Aḥmed [127^b] Efendi ḡıyâm eyledi. Altmış üç Şevvâl'inde Ḥamdî-zâde Seyyid Meḡemmed Efendi maḡlûlünden Edrine pâyesi zamîmesiyle Yeñişehr ḡazâsı 'inâyet olunmuş idi. Altmış dört Cumâde'l-ülâsında ma'zûl ve yirlerine 'Abdü'l-ḡalîm Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezbûre evâhirinde nihâl-i vücûdî ḡazân-ı fenâ ile bî-berg ü fer ve şarşar-ı kûh-endâz-ı mergle ḡâke berâber oldu. Ḥâneleri civârında binâ itdükleri Dârü'l-ḡadîş ḡaremînde defn olındılar.

Mevlânâ-yı merḡûm maḡdûm-ı ma'âlî-rüsûm, ḡalib-i intisâb-ı 'ulûm, farḡ-ı zekâ vü fiḡnat ile ma'lûm, zarâfetde 'alem, nezâketde müselleme idi. Vâlidlerinden intikâl iden nuḡûdî i'mâl itmekle şervet-i vâfire ve emvâl-i mütekâşîre şâḡibi olmuş idi.

Cânîkî Meḡemmed Efendi

el-Mevlâ Meḡemmed. Diyâr-ı Cânîk'den 'azm-i dârü'l-mülk-i Rûm ve ḡıdmet-i 'ulemâ-yı ḡurûm idüp Aḡî-zâde Ḥüseyin Efendi ḡıdmetinden iktisâb-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tedrîse 'azîmet eyleyüp devr-i medâris iderek kırık aḡçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bin otuz ḡoḡuz Receb'inde Taḡıyyü'd-dîn Efendi yirine Kürkcibaşı Medresesi ḡâriciyle be-kâm, kırık iki Ramazân'ında Kirli Ḥânım-zâde Ḥasan Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm oldu. Kırık yedi Rebî'ül-evvel'inde Pirlepeli-zâde Aḡmed Efendi yirine Ca'fer Aḡa Medresesi virilüp elli² Rebî'ül-evvel'inde Zekâyî Aḡmed Efendi yirine İbrâḡîm Paşa-yı 'Atîḡ Medresesi'ne ḡaḡıḡ olmuş idi. Elli üç Şafer'inde Minḡârî-zâde Yaḡyâ Efendi yirine Şeyḡül-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Ülâsı in'âm olup elli beş Receb'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Ḥâdım Ḥasan Paşa Medresesi i'tâ, elli yedi Rebî'ül-evvel'inde Ḥasan Efendi yirine Lefḡoşa ḡazâsı sezâ ḡorilmiş idi. Elli sekiz Rebî'ül-evvel'in-

1 S 136b.

2 elli H: elli bir S.

de 'azl ve yirlerine Aqçeli Ebü Bekr-zâde Muştafâ Efendi vaşl olındı. Sene-i mezkûre' Receb'inde Mentеш-zâde Aḥmed Efendi yirine Qonya qazâsı iḥsân olunup sene-i mezkûre Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine Hıızr Efendi mevşül oldı. Elli toquz Cumâde'l-âḥire'sinde ḥalefi yirine şāniyen belde-i mezkûre qazâsı tefvîz olındı. Altmış Rebî'ül-âḥir'inde munfaşıl ve yirlerine Cerrâḥ Şeyḫi-zâde Meḥemmed Efendi vaşıl oldı. Altmış dört senesi ḥudûdında intikâl ve 'âlem-i 'uqbâya irtiḥâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Cānikî Meḥemmed Efendi" dimekle meşhûr idi.

Çeşmî-zâde 'Abdü'r-raḥîm Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'r-raḥîm ibnü'l-mevlâ Çeşmî Meḥemmed. Şudûr-ı devlet-i Murâd Hân-ı Râbî"den tercemesi bu cerîdede mastûr olan Çeşmî Meḥemmed Efendi'nün maḥdûm-ı şānisi 'Abdü'r-raḥîm Efendi'dür. Kesb-i dāniş ü iz'ân ve taḥşîl-i ser-māye-i 'irfân idüp Şeyḫü'l-İslâm Yahyâ Efendi'den mülâzım ve tarîḳ-ı sa'âdet-refîḳ-ı 'ilme 'âzim olup ba'de tekmîli'l-medâris kırık aqçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduqdan soñra biñ elli üç Cumâde'l-ülâsında Kürd İshâḳ Efendi yirine Raḥîkî Medresesi ḥāriciyle taḥşîl-i neşve-i evvelin itdiler. Elli altı Şevvâl'inde Şāmî 'İvaż Efendi yirine Şeyḫü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi Medresesi Şāniyesi'ne taḥrîk olunup elli sekiz Muḥarrem'inde Bâḳî-zâde Es'ad Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḥāḳîḳ, altmış Ramazân'ında Hālîcı-zâde Aḥmed Efendi yirine medâris-i Şāḥnu'ñ birinde ferş-i seccâde-i ders ü taḥḳîḳ eylediler. Altmış bir Ramazân'ında Kûsec 'Alî Efendi yirine Şāḥ Sulṭān Medresesi iḥsân olunup altmış üç Ramazân'ında Qāsım-zâde Meḥemmed Şāliḫ Efendi yirine Qalender-ḥāne Medresesi virilüp altmış dört Cumâde'l-ülâsında Şırvānî Aḥmed Efendi yirine Ayaşofıyya-i Qadîm Medresesi ile tekrîm olınmışlar idi. Altmış beş Şafer'inde maṭ'ünen dāri'ül-qarāra sefer ve taḥtḡāh-ı fāniden gūzer eyleyüp 'Aşîḳ Paşa'da ḥāneleri civārında medfûn ve medrese-i maḥlûleleriyle Tezkireci Meḥemmed Efendi memnûn kılındı.

Mevlânâ-yı merḳûm dāḫil-i 'idād-ı maḥādîm-i Rûm, isti'dād-ı [128*] 'ilmî ile ma'rûf, taleb-i 'ilm ü edeb ile mevşûf idi.

Bedrî Mehemmed Efendi {Bedrî}

el-Mevlâ Mehemmed Bedrî'd-dîn. Belde-i 'Ayntâb'dan zühûr ve ufq-ı vücûddan fâ'izü'n-nûr olup evâ'il-i hâlinde harem-i hâşş-ı sultânîye duhûl ve ğılmânân-ı şehriyârî zümresine vuşûl bulduğdan soñra i'dâd-ı muqaddimât-ı 'ulûm ve taħşîl-i netice-i mantûk u mefhûm idüp Kara Çelebi-zâde Maħmûd Efendi hıdmetlerinden mülâzım ve tarîk-ı 'ilmîye 'âzım olmuş idi. Devr-i menâzil-i tarîk ve kať-ı merâhil-i ders ü taħkîk iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli sekiz Muħarrem'inde Es'ad-zâde Seyyid Mehemmed Sa'îd Efendi yerine efendisi Kara Çelebi-zâde Maħmûd Efendi Medresesi'ne hâric ile 'âric, altmış Ramazân'ında Mûsâ Paşa İmâmı Aħmed Efendi yerine Hâfiz Paşa Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Altmış iki Şa'bân'ında Tezkireci Mehemmed Efendi yerine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi virilüp altmış beş Rebî'ü'l-evvel'inde necm-i hayâtı ufûl ve mağrib-i 'ademe kufûl itdüklerinde medrese-i maħlûlelerine 'İşkî Hasan Efendi duhûl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü 'irfânla meşhûr, Bedrî maħlaşı ile tanîn-endâz, şâ'ir-i şî'r-perdâz idi. Kara Çelebi-zâde Maħmûd Efendi'nün hükümetleri eyâmında tezkirecileri olmuş idi.

Müretteb *Divân-ı eş'arı* vardır. Bu ebyât güftâr-ı dürer-bârlarından nümûnedârdur:

Nazm¹

Şerer-feşân görinen şanma âh-ı hasretdür
Fetîl-i şu'le-i dâğ-ı siyâh-ı hasretdür

Açılsa sinede yir yir 'aceb mi lâle-i dâğ
Zemîn-i dilde biten hep giyâh-ı hasretdür

Ve lehu

Sînemde dâğı lâle-i Nu'mân şanur gören
Her tâze zaħmı bir gül-i ħandân şanur gören

1 S 137b.

'Aks-i ruhuñla her müjemi feyz-i nürdan
Târ-ı şu 'â'-ı mihr-i dirahşân şanur gören

Künc-i ğamuñda za'fıla bir şekle girdi kim
Bedrî-i zârı şüret-i bî-cân şanur gören

Ĥikmet-i Ĥudâ bu ğazeli didüĝi haftada intikâl eyledüĝi mervîdür.

Ferhâd Paşa-zâde Süleymân Efendi

el-Mevlâ Süleymân ibnü'l-mevlâ Muşţafâ. Tabağa-i Sulţân Murâd Ĥân-ı Râbî' ülemâsı silkinde tercemesi sebķ iden Ferhâd Paşa-zâde Muşţafâ Efendi'nün ferzend-i ercmendi ve maĥdûm-ı ĥiredmendi Süleymân Efendi'dür. Ba'de taĥşîl-il-isti'dâd ülemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i merâtib ve aĥz-ı revâtib iderek kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli bir Rebî'ül-evvel'inde Şafvetî' Meĥammed Efendi yirine cedit Ferhâd Paşa Medresesi'ne vuşûl buldı. Elli yedi Şa'bân'ında 'Abdü'l-muţţalib Efendi yirine Ĥammâmiyye Medresesi virilüp elli toķuz Receb'inde Bosnevî Aĥmed Efendi yirine Ĥadırĝa Limanı'nda vâķı'a Meĥammed Paşa Medresesi i'tâ olunmuş idi. Altmış beş Rebî'ül-evvel'inde eyyâm-ı rebî'-i ĥayâtı tamâm ve 'âlem-i uķbâya ĥurâm eyleyüp medrese-i maĥlûlesi Muĥarrem Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı merķûm dâĥil-i 'idâd-ı erbâb-ı rüsûm, "Ferhâd Paşa-zâde Efendi" demekle meşĥûr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı cumĥûr olmuş idi.

Ĥayseriyyeli Seyyid Şâlih Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Şâlih. Belde-i Ĥayseriyye'den bedîd ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü did olup dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'âzim ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olduĝdan soñra devr-i merâtib ve aĥz-ı revâtib iderek kırķ aķçe medreseye vâşil ve andan daĥı munfaşil iken semt-i ĥazâya sülûk ile Anaţolı ĥalem-revinde birķaç ĥaşabaya ĥâkim olmuş idi. Biñ elli Receb'inde Erzenür-rûm ĥazâsı iĥşân olunup elli üç Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Emîr Ĥasan-zâde Aĥmed Efendi mevşûl oldu. Elli altı Rebî'ül-âĥir'inde Manţikî Birâ-

1 Şafvetî S: Ya'ķûbî H.

deri Mehemmed Efendi yerine şâniyen manşib-ı mezkûra î'ade olunup elli yedi Rebî'ül-âhîr'inde 'azl ve yirlerine K̄ara Ramazân Efendi vaşl olındı. Elli sekiz Rebî'ül-âhîr'inde Başmağcı-zâde Nüh Efendi yirine Yeñişehr kazâsı in'âm olındı. Sene-i mezbûre Receb'inde cülûs-ı hümayûn-ı Sulţân Mehemmed [128^b] H̄anî 'aķibinde 'azl-i bî-hengâm vâķi' olduķda yirleriyle 'Oşmân-zâde Mehemmed Efendi ikrâm olındı. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Derviş Efendi-zâde Maħmûd Efendi yirine maskaķ-ı re'si olan K̄ayşeriyye kazâsı rızâ-dâdeleri olup altmış iki Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Seyyid 'Abdü'l-mecîd Efendi vâşıl oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ altmış beş senesi ħilâlide intiķâl ve 'âlem-i ervâħa irtiħâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr şalâħ-ı ħâlle meşhûr, 'ilm ü ma'ârifden ħişşemend, emşâli miyânında ser-bülend idi.

Kürd Ĥalîl Efendi

el-Mevlâ Ĥalîl. Belde-i Diyârbekr'den zühûr ve istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp dârül-mülk-i İstanbul'a 'azîmet ve 'ulemânun birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık aķçe medreseden ma'zûl iken biñ kırık Zî'l-ħicce'sinde Erzurûmî İbrâħîm Efendi yirine Başı İbrâħîm Medresesi ile tekrîm olunup kırık sekiz Rebî'ül-evvel'inde Ünsî 'Abdü'l-laţîf Efendi yirine Ĥâfız Paşa Medresesi virilmiş idi. Elli Receb'inde Ĥandân Efendi yirine Mollâ Gürânî Medresesi erzânî görölüp elli¹ iki Şa'bân'ında Uzun Sa'dî Efendi yirine Koca Muştafâ Paşa Medresesi'ne taħrik olındılar. Elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine Edrineķapusu Mihrümâhî'na pây-ı himmet koyup elli dört Şafer'inde selefleri Sa'dî Efendi yirine Şaħn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilül-merâm olup elli beş Receb'inde Ĥ'âce Mehemmed Efendi yirine Mağnisa'da Sulţân Murâd Ĥân Medresesi iħsân olunmuş idi. Elli yedi Ramazân'ında 'azl olunup medresesi şâniyen selefleri Ĥ'âce Mehemmed Efendi'ye tevcîh olındı. Altmış iki Şa'bân'ında Kûsec Ebû Bekr Efendi maħlûlinden maħrûsa-i Burusa'da Murâdiyye Medresesi iħsân olunup altmış üç Zî'l-ķa'de'sinde Kuds-i Şerîf pâyesi zamîmesi ve Bâzârköyî kazâsı ma'îşetiyle tekâ'ud ihtiyâr eylemiş idi. Bu hâl üzere sübħa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ altmış beş senesi ħudûdında dâr-ı fenâdan riħlet ve 'âlem-i ervâħa 'azîmet eyledi.

1 S 138a.

Mevlânâ-yı merķûm ma'ârif-i 'ilmiyye ile mevsûm, merd-i şâlih, sa'âdetmend-i müflih idi.

Muşlihü'd-dîn-zâde Efendi ['Abdu'llâh]

el-Mevlâ es-Seyyid 'Abdu'llâh ibnü'l-mevlâ Muşlihü'd-dîn. Devlet-i şâniye-i Sulţân Muştafâ Hânî'de tercemesi *Zeyl-i Atâiyî*'de muharrer, nefyün nefyiyle müsebbet ü muķarrer Yokyoķ Muşlihü'd-dîn Efendi'nün ferzend-i sa'âdetmendi Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'dür. Hâlet-i şigarında mânend-i hilâl kesb-i ma'ârif-i iş-tigâl idüp şafha-i zâtı ķurş-ı bedr-i tamâm gibi taķşil-i sevâd ve tekml-i mer-tebe-i isti'dâd itdükden sońra 'ulemâ-yı 'aşruń birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık akçe medreseye vâsıl ve andan dahı munfaşıl iken biń yigirmi toķuz Şafer'inde Kara 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Nişancı Paşa-yı 'Atik Medresesi'ne haķik olmuşlar idi. Otuz bir Zi'l-ķa'de'sinde Yâverî-zâde Meħemmed Efendi yirine Şeyhü'l-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Ülası ile ikrâm olunup otuz dört Şafer'inde yirlerinde dâhil-i i'tibâr olındı. Otuz altı Ramazân'ında Semîn Meħemmed Efendi yirine Şâh Sulţân Medresesi'ne i'tilâ, otuz sekiz Şevvâl'inde Dâmad-zâde 'Abdü'l-bâķi Efendi yirine Şâhn-ı Şemâniyye'den birine irtikâ itmişler idi. Kırık Zi'l-ķa'de'sinde Anķaravî Es'ad Efendi yirine Çor-lı Medresesi'ne gönderilüp kırık bir Cumâde'l-âhîre'sinde 'Abdü'r-raħîm Efendi yirine Gevher Hân Sulţân Medresesi ihsân, kırık iki Ramazân'ında Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi [129*] yirine Şeh-zâde Medresesi ile taķşil-i 'izz ü şân eylediler. Kırık beş Şa'bân'ında Ğül Muştafâ Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle ta'zîm, kırık toķuz Şevvâl'inde selef-i sâlihi Es'ad Efendi yirine Halebüş-şehbâ ķazâsıyla tekrîm olındılar. Elli Receb'inde Hüdhd 'Abdü'l-ķâdir Efendi maħlûlinden İzmîr ķazâsına naķl ü taħvîl ve yirleriyle Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi tebcil ķılındı. Elli bir Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Hâsan Efendi-zâde Şeyh Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Elli beş Receb'inde Marto-los-zâde Muştafâ Efendi yirine Şâm-ı şeref-encâm ķazâsıyla maķziyyü'l-merâm oldılar. Elli altı Rebî'ül-âhîr'inde 'azl ve yirlerine Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ud Efendi vaşl olındı. Elli sekiz Cumâde'l-ülâsında Mülâķķab Muştafâ Efendi yirine İstan-bul ķazâsı hükümetiyle ser-efrâz ve beyne'l-aķrân mümtâz olmuşlar iken se-ne-i mezkûre Receb'inde cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân Meħemmed Hânî 'aķibinde

munfaşıl ve yirlerine Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi vâsıl oldu. Elli toktuz Rebî'ül-evvel'inde Birgi kazâsı arpalık ta'yin olunup¹ altmış Şa'bân'ında Tağardı ilhâkıyla Dimetoğa² kazâsı arpalığına tebdil olunup Birgi kazâsı Sâlih Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi'ye virildi. Altmış üç senesi evâhîrinde Anaçolı kâdî-âskerliği pâyesi ile ta'zîm olunmuşlar idi. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ altmış beş Rebî'ül-âhîr'inün altıncı günü eyyâm-ı rebî'-i hayâtı âhîr ve dem-beste-i menâfiz ü menâhîr olup merâkı dârü'l-ḥulûda şu'ud ve terk-i teng-târ-ı âlem-i şühûd itdi. Şeyh Ebu'l-vefâ Câmî'-i Şerîfi sâhasında râkîd-ı merḳad-i ihtifâ oldılar. Maḥlûl olan arpalıkları Bâlî-zâde Muştafa Efendi'ye maḥal görildi.

Mevlânâ-yı merḳûm ḥişşedâr-ı ma'arif ü 'ulûm, şalâh u 'iffetle mevsûm, dâ'ire-nişîn-i erbâb-ı fühûm, ḥüsn-i ḥâlle ma'lûm, murâ'î-i âdâb u rûsûm, tâ-hirü'l-ḥaseb, seyyid-i şahîḥü'n-neseb idi.

Martolos-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-kerîm ibnü'l-mevlâ Maḥmûd. Taḫaça-i Sulḫân İbrâhîm Ḥânî'de tercemesi bu cerîdede mezkûr olan Martolos-zâde Maḥmûd Efendi'nün ferzend-i mihter-i ercmendi 'Abdü'l-kerîm Efendi'dür. Taḫşîl-i 'ilme rağbet ve kibârûñ birinden iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp tayy-ı merâḫil ve ḳaḫ'-ı menâzil iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken sâlik-i semt-i ḳazâ ve mâlik-i ezimme-i ḫükm ü imzâ olmağla Rûmili ḳalem-revinde birkaç mañşiba ḫâkim olduḳdan soñra elli dört Receb'inde berveç-i mevleviyyet Sinob kazâsına mañşûb ḳılınmış idi. Elli beş Zî'l-ḳa'de'sinde ma'zûl ve yirlerine 'Ömer Efendi mevşûl oldu. Elli yedi Ramazân'ında Şadrü'd-dîn-zâde Rûḫ'ullâh Efendi yirine Ḳuds-i Şerîf kazâsıyla teşrif olunup elli sekiz Muḫarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Uzun Sa'di Efendi vâsıl oldu. Altmış iki Şa'bân'ında Şaḫḫâf Şeyḫ-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Ḳonya kazâsı virilüp altmış üç Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Ḳara Ramazân Efendi vaşl olındı. Altmış beş senesi ḫudûdında terk-i cihân-ı fânî ve 'azm-i beḳâ-yı câvidânî itdi.

Mevlânâ-yı merḳûm "Martolos-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi" dimekle ma'lûm idi.

1 olunup H: olındı S.

2 S 138b.

Muzaffer-zâde Seyyid Mehemmed Şâlih Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Mehemmed Şâlih ibnü'l-mevlâ Muzaffer. Tabağa-i Sulţân Aĥmed Hân-ı Evvel 'ulemâsından tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de mezkûr olan Muzaffer Efendi'nün ferzend-i fûrüzende-aĥteri ve nev-bâve-i nihâl-i sâye-güs-teri Seyyid Mehemmed Şâlih Efendi'dür. Sinn-i temyize vâşıl ve dâ'ire-i erbâb-ı isti'dâda dâhil olup 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden şeref-i mülâzemeti nâ'il olduĥdan sonra medâris-i 'ilmiyyeyi ihrâz ve ol râh-ı dür ü dirâzda çat'-ı nişib ü firâz iderek [129^b] kırk aqçe medreseden ma'zül ve biñ otuz üç Cumâde'l-ülâsında Şahhâf Şeyh-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi yerine Merdümiyye Medresesi hârici-ne 'âric, kırk Receb'inde Maqşüd Efendi yerine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Kırk bir Cumâde'l-âĥire'sinde Şa'rânî-zâde Ebu's-su'üd Efendi yerine Qadırğa Limanı'nda vâkı'a Mehemmed Paşa Medresesi virilüp kırk üç Ramazân'ında Şun'î-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yerine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdid-i sürür eylemişler² idi. Kırk dört Receb'inde İmâm-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yerine Şahn-ı Şemâniyye'nün birine hıram eyleyüp kırk altı Şevvâl'inde Ferhâd Paşa-zâde Muştafa Efendi maĥlûlünden Siyâvuş Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görildi. Elli Zî'l-ka'de'sinde Tezkireci Şems³ Efendi yerine Edrine'de Sulţân Selîm Medresesi ile tekrim, elli üç Cumâde'l-ülâsında Müfettiş Aĥmed Efendi yerine Şeh-zâde Medresesi ile ta'zîm olunup elli dört⁴ Receb'inde Raĥmetu'llâh Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tekmi'l-i devre-i merâtib itmîşler idi. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde Naĥib-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yerine Quds-i Şerîf qazâsıyla teşrif olunmuş iken sene-i mezkûre Rebî'ül-âĥir'inde fevt olan Re'isü'l-eĥibbâ Mûsâ Efendi maĥlûlünden Süleymâniyye vaqfından yevmi yüz yigirmi beş aqçe vazîfe ile tekâ'üd ihtiyâr itmeleriyle manşib-ı mezkûr ile Taĥıyyü'd-dîn Efendi mesrûr kılındı. Bu hâl üzere toquz sene miqdârı sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ altmış beş Rebî'ül-âĥir'inde intikâl ve 'âlem-i quds-i haĥîkîye irtiĥâl eyledi. Keskin Dede maqâbirinde vâlidleri cenbinde defn olındılar.

Mevlânâ-yı merĥûm⁵ ma'ârif-i 'ilmiyye ile mevsûm, 'aff ü şâlih, sa'âdetmend-i müflih idi.

1 el-Mevlâ es-Seyyid Mehemmed Şâlih ibnü'l- S: -H.

2 eylemişler H: itmîşler S.

3 Şems S: Şemsü'd-dîn H.

4 S 139a.

5 merĥûm H: mezbûr S.

‘Uşşâkî-zâde Faşîhî Mehemmed Efendi {Faşîhî}

el-Mevlâ Mehemmed ibnü'l-mevlâ ‘Abdü'l-‘azîz ibnü’ş-Şeyh Hüsâmü'd-dîn el-‘Uşşâkî. ‘Ulemâ-yı devlet-i Sultân Murâd Hân-ı Râbi‘den tercemesi bu ceridede sebķ iden ‘Uşşâkî-zâde ‘Abdü'l-‘azîz Efendi merhûmuñ maħdûm-ı mihter-i dil-bendi ve ferzend-i sa‘âdetmendi Faşîhî Mehemmed Efendi’dür. İktisâb-ı fazl u edeb ve fezâ’il-i müktesebeyi ‘ilâve-i haşâ’il-i neseb kıilup envâ‘-ı dâniş ü ‘irfanla ber-murâd ve dürretüt-tâc-ı erbâb-ı isti‘dâd olduķda ‘ulemâ-nuñ birinden mülâzım ve tarıķ-ı tadrîse ‘âzim olup ‘alâ-hasebi’l-‘âde medâris-i ifâde iderek kırķ açķe medreseden ma‘zûl ve muntazır-ı neyl-i me‘mûl iken biñ kırķ yedi Rebîü'l-evvel’inde Semîn Velî Efendi yerine Cezerî Kâsım Paşa Medresesi hâriciyle kâm-revâ olmuşlar idi. Kırķ sekiz Şevvâl’inde ‘Abdü'l-kâdir Efendi yerine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile ķadri mezîd olup elli Cumâde’l-ülâ’sında selefleri ‘Abdü'l-kâdir Efendi yerine Şeyhü'l-İslâm Zekeriyâ Efendi Medrese-i Şâniyesi in‘âm olınmış idi. Elli beş Receb’inde ‘Avnu’llâh Efendi yerine Rûm Mehemmed Paşa Medresesi’ne şeref-bahşâ, elli yedi Rebîü’l-evvel’inde Şafvetî Mehemmed Efendi yerine Zâl Paşa Medresesi’ne zînet-efzâ oldılar. Elli sekiz Muħarrem’inde Şârih-i Füşüş-zâde Hâsan Efendi yerine Şahn-ı Şemâniyye’nüñ birine sâye şalup elli toķuz Receb’inde Ezhârî Monlâ Çelebi yerine Kâlender-hâne Medresesi’ne pâ-nihâde, altmış bir Sa‘bân’ında İcî-zâde Seyyid Yahyâ Efendi yerine Hâķâniyye-i Vefâda fers-i seccâde-i ifâde itdiler. Altmış üç Şevvâl’inde selefi İcî-zâde Efendi yerine Kuds-i Şerîf ķazâsıyla teşrif olunup altmış beş Cumâde’l-ülâ’sında ma‘zûl ve yirlerine ‘amm-ı kerimleri ‘Abdü’r-raħîm Efendi mevşûl oldu. Eşnâ-yı ķufüllerinde Payas nâm menzilde merâhil-i ‘ömri tamâm ve enfâs-ı ma‘düde-i zindegânisi ķarîn-i hitâm olup ol maħalde defin-i zîr-i zemîn oldılar.

Mevlânâ-yı merķûm ‘ilm ü fazlla ma‘lûm, [130^a] maħdûm-ı ma‘ârif-şî‘âr, memdûh-ı meķârim-dişâr, saħî vü kerîm, ħalîm ü selîm, tekellûf ü taşallûfden ‘ârî, dervîşâne evzâ‘ u etvârı var idi.

Âşârlarından Faşîhî maħlaşı ile *Divân*-ı eş‘âr-ı dil-güşâları ve ebyât-ı cân-fezâları maķbûl ü müselleme ve memdûh-ı sühânverân-ı ‘âlemdür. Bu birkaç beyt raķam-zede-i kilk-i sihr-âşârlarından nümünedârdur:

Ve lehu

Eyler cefâya gûşe-i ebrûsını medâr
Ey nâzükâne gûşeler eyler o şivekâr

Ve lehu

Bir nâm için eyle hedef-i nâvek-i ğamzeñ
Ey çaşı kemân itme beni nâm u nişânsuz

Ve lehu

Pâre pâre oluyor üstine âyînelerüñ
Var ise 'aşık olupdur ruĥ-ı dildâre şadef

Ĥâşılı bir dür-i pâkîzeden ayrılmışdur
Ĝam-ı hicrânla olsa n'ola şad pâre şadef

Dür-i dendânına lü'lüleri beñzer dirdük
Az çok beñzese bârî dehen-i yâra şadef

Ve lehu

Yine tâb-ı câm-ı mülden ruĥı kâkül oldu yâruñ
Hele böyle âb u tâbın daĥı görmedük bahâruñ

İşidüp peyâm-ı vaşlın ğam-ı bîm-i hicre düşdük
Daĥı içmedin şarâbın elemindeyüz ĥumâruñ

Şararup bu deşt-i ğamda varaĥ-ı ĥazâna döndük
Öñine düşüp gidelüm Faşihî bu rûzgâruñ

Ve lehu

Ben ğubâra uğraduñ ey bād-ı kûy-ı dil-rübâ
Ĥâkden ref eyledüñ luĥ itdüñ i'zâz eyledüñ

Ve lehu

Halka-i zülfinde murğ-ı cânzârı seyr idüñ
 Kayd-ı dâm-ı fitneye düşmiş şikârı seyr idüñ

Ve lehu

Ey serv-i nâz pâyüña yüz sürmek ummasa
 Hemvâre bî-ķarâr olup aķmazdı cüy-ı dil

Ve lehu

Bâd-ı şabâdan umma gönül bû-yı kâkülün
 Kim luķf gördi sen göresin rûzgârdan

Peykân-ı ğamzeñ üstine cân virmek isterin
 Oldur geçen hemîşe bu ķalb-i figârdan

Ve lehu

Turmaz ayağum almağa bir ķare ararlar
 Allâh bilür çekdügüm ağyâruñ elinden

Ve lehu

Pây-büs ümmîdine düşdüñ Faşihî rûzgâr
 Gör hele ķor mı vücûduñ hâk-i dergâh itmege

Ve lehu

'Aceb ta'bîri müşkil bir hayâl-i h'âb olur vuşlat
 Göz açdurmaz anuñ fikri dil-i maķzûn-ı ğamnâke

Başmaķcı-zâde Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed bin Hüseyn. Keşret-i 'amâ'ir ü ķıbâb-ı selâtin-i mâ-
 lik-riķâbla felek-i ķıbâb ve leķâfet-i hevâ ve 'uzûbet-i mâ ile maķbül ü mem-
 düh-ı şeyh ü şâb olan maķrûsa-i Burusa'da Başmaķcı Hüseyn Çelebi'nün se-

mere-i şecere-i vücûdı ve ferzend-i dil-pesend-i mes'ûdudur. Tõkuz yüz seksen beş senesi hudûdında kâdem-nihâde-i kademe-i erike-i vücûd ve gehvâre-nişîn-i 'âlem-i şühûd olup ibtidâ-yı hâlde pîşe-i vâlide duhûl endîşesiyle çend-rûz dükkânlarına mülâzım olmuş iken ber-muktezâ-yı 'ulüvv-i himmet ol kârdan ferâgat ve t̄arîk-ı ma'âlî-refîk-ı 'ilme rağbet idüp dârü'l-mülk-i [130^b] İstanbul'a kudûm ve taşşil-i ser-mâye-i 'ulûm eyledükden sonra Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi hizmetlerinden şeref-i mülâzemetle vâşıl-ı evvelîn-i menzil-i emânî, ihraz-ı merâma erzânî olduḡda devr-i merâtib iderek kırk aḡçe medreseden ma'zûl iken bin otuz dört Receb'inde Celâl-zâde Efendi yirine İstavroz'da 'Abdu'llâh Aḡa Medresesi hâricine 'âric olmuşlar idi. Otuz altı Ramazân'ında Şârihü'l-Menâr 'Abdü'l-ḡalîm Efendi yirine Papasoḡlu Medresesi'ne nâ'îl ve otuz sekiz Ramazân'ında 'Acem-zâde Maḡmûd Çelebi yirine maskaḡ-ı re'si olan maḡrûsa-i Burusa'da Hanceriyye Medresesi'ne vâşıl¹ oldılar. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Kuds-i Şerîf pâyesiyle tekâ'üd ihtiyâr idüp yirleri Derzî-zâde Bustân Efendi'ye sezâ görildi. Kırk bir Cumâde'l-âḡire'sinde Monlâ Aḡmed-zâde Dâmâdı Maḡmûd Efendi yirine Sinân Paşa Sulḡanı Medresesi erzânî görölüp kırk iki Rebî'ü'l-evvel'inde Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine maḡrûsa-i Burusa'da Monlâ Husrev Medresesi'ne gönderilmişler idi. Kırk sekiz Şevvâl'inde Kabaḡulaḡ-zâde Ebu'l-irşâd Meḡemmed Efendi arpalıḡı olan İbşala kaḡası ber-vech-i mevleviyyet rızâ-dâdesi olup ol kaḡabaya şedd-i raḡl itdiler. Ba'de'l-'azl elli üç Rebî'ü'l-evvel'inde Boḡazḡışârî'na nefy ü iclâ olinmişler idi. Elli dört Cumâde'l-âḡire'sinde Hâşimî-zâde Seyyid Meḡemmed Efendi yirine Belḡrad kaḡası hükûmeti tefvîz olinup elli beş Cumâde'l-ülâ'sında Bosnevî Şa'bân Efendi yirine maḡrûsa-i Edrine kaḡasına menḡûl ve yirlerine Üsküdar kâḡîsi Aḡmed Ramazân Efendi mevşûl, anlaruñ yirlerine Dâvûd-zâde Muşḡafâ Efendi vuşûl bulmuş idi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde Bahâyi Meḡemmed Efendi yirine İstanbul kaḡasına naḡl ü taḡvîl ve yirleriyle Selanik kâḡîsi İmâm-zâde Şeyḡ Meḡemmed Efendi tbcil, anlaruñ yirleri Bosnevî Bâlî Efendi'ye taḡmîl olındı. Elli altı Receb'inde Ya'ḡûb Efendi yirine Üsküdar kaḡası arpalıḡıyla ma'zûl ve yirlerine Edrine kâḡîsi Bolevî Muşḡafâ Efendi menḡûl, anlaruñ yirine ḡanefî Meḡemmed Efendi mevşûl oldu. Elli yedi Zî'l-ḡicce'sinde Üsküdar kaḡası ḡasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi'ye sezâ görölüp bunlara elli tõkuz

1 S 140a.

Ramazân'ında Kıızıklı Mehemmed Efendi 'azlinden Saķız ķazâsı arpalığı i'tâ olındı. 'Alâ-tarıķı't-teferrüc bir iki def'a kendüler varup gelmişler idi. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında ķazâ-yı mezkûr şâniyen selefleri Mehemmed Efendi'ye ihsân olunup altmış üç Ramazân'ında Şeyh-zâde Mehemmed Efendi üzerinden Bilecik ve Foçalar mülhikâtıyla Menemen ķazâsı bunlara arpalık ta'yin olunduķda ber-fehvâ-yı:

Mısrâ'

Bilmezem âbım mı toprağım mıdur

Buña dağı bi-nefsihi ĥarekete rağbet ve ol ķaşabada iĥtiyâr-i 'uzlet itmişler idi. Altmış beş Ramazân'ında -ki sinin-i 'ömr-i 'azîzleri 'ıķd-ı şâmine vâşıl olmuş idi- şadâ-yı 'اَزْجَعِي'yi güş ve endüh-ı dünyâ-yı bî-beķâyı ferâmûş eyleyüp ol maĥalde medfûn ve maĥlûl olan arpalıkları ile Bahâyî Efendi Birâderi Aĥmed Efendi memnûn ķılındı.

Mevlânâ-yı merķûm müşâreket-i emşalle ma'lûm, 'âlî-himmet, şâfi-taviyyet, 'âķil ü lebib, pîr-i münevverü'l-meşib idi.

İlyâs Dede-zâde Aĥmed Efendi

el-Mevlâ Aĥmed. Himmet-i Hızır-ı hidâyet 'inân-ı 'azîmetin semt-i taĥşîl-i kemâle maşrûf ve tekml-i âdâb-ı nefse mâ'il ü meş'ûf ķılmađla mâ'ül-ĥayât-ı 'ilm ü 'irfândan behre-yâb ve 'ulemâ-yı 'aşr ĥıdmetlerinden şeref-i mülâzemetle mazĥar-ı feyz-i bî-ĥisâb olup pâyeb-ber-pâyeb menâzil-i tedrişeb sâye şalmağla kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bin elli toķuz Cumâde'l-ülâ'sında Ebe-zâde Mehemmed Efendi yerine Koğacı Dede Medresesi ĥâriciyle be-kâm, altmış üç Cumâde'l-ülâ'sında Hüseyn [131*] Paşazâde İbrâĥim Efendi yerine Maĥtûl Ĥasan Paş Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm oldu. Altmış beş Rebî'ül-evvel'inde Bükâyî Muştafâ Efendi yerine Ĥâcî Ĥasan-zâde Medresesi virilmiş idi. Sene-i mezkûre Ramazân'ında fevt olup medrese-i maĥlûlesi Ĥaĥtâĥ 'Ömer Efendi'ye tevĥih olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr "İlyâs Dede-zâde Efendi" dimekle meşhûr idi.

1 Kur'ân-ı Kerîm, Feer Sûresi 89/28, «اَزْجَعِي اِلَى رَبِّكَ رَاضِيَةً مَُرْضِيَةً» "Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön."

Ebu's-su'üd-zâde Tâbi'i Halebî Mehemmed Efendi¹

el-Mevlâ Mehemmed. Şehr-i Halebüş-şehbâ sükkânından bir merd-i şâlihü'n netice-i muḫaddimât-ı² vücûdi ve şemere-i şecere-i nesl-i mes'ûdudur. Ol diyâr 'ulemâsından temhîd-i mebânî-i fûnûn ve taḫşîl-i levâzım-ı mefrûz u mesnûn idüp Dârü's-salṭanatı's-seniyyeye ilḫâ-yı raḫl-i ikâmet ve 'ulemâ-yı 'aşr mecâlis-i ifâdelerine müdâvemet iderek şudûr-ı devlet-i Sulṭân Murâd Hân-ı Râbi''den Ebu's-su'üd-zâde Mehemmed Efendi âsitânesine intisâb ve şeref-i mülâzemetleriyle kâmyâb olup ba'z-ı medârisde 'aḫd-i mecâlis iderek kırık aḫçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduḫdan şoñra biñ elli Cumâde'l-ülâsında Bâyezîd Efendi yirine Cânbâziyye Medresesi ile kâmyevâ, elli üç Cumâde'l-ülâsında Kâtib-zâde Zeynü'l-âbidîn Efendi yirine Fetḫiyye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi i'ṭâ olunmuş idi. Elli beş Rebî'ül-evvel'inde 'Alî Efendi yirine Efḫaliyye Medresesi virilüp elli yedi Rebî'ül-âḫir'inde Erzurümü İbrâhîm Efendi yirine Şeyḫü'l-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Ülâsı'na taḫrîk olındılar. Elli sekiz Cumâde'l-ülâsında 'İzzetî Şeyḫ Mehemmed Efendi yirine Şaḫn-ı Semâniyye'nün birine i'tilâ, elli toḫuz Şa'bân'ında 'Abdü'l-ḫalîm Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-ḫadîşî'ne irtikâ eylediler. Altmış iki Şa'bân'ında Şâriḫ-i Füşûs-zâde Ḥasan Efendi yirine İstanbul'da vâkı'a Vâlide Sulṭân Medresesi iḫsân, altmış dört Zî'l-ka'de'sinde Müderris-zâde Mehemmed Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî ḫazâsına şâyân oldılar. Altmış beş Ramazân'ında ḫâzî iken dâ'in-i ecel müteḫâzî ve ḫazâ-yı vâcibü'l-edâ-yı câna râzî olup yirlerine Ḥamîdî 'Abdü'r-raḫîm Efendi ḫaḫî oldı.

Mevlânâ-yı merḫûm sîr-âb-ı ser-çeşme-i 'ulûm, Ebu's-su'üd-zâde Efendi maḫâdimine ḫ'âce olmaḫla üslûb-ı ta'lîmde 'alem, mübârek-dem ve ferḫunde-ḫadem âdem idi.

Seyyid Nûru'llâh eş-Şirvânî

el-Mevlâ es-Seyyid Nûru'llâh ibnü's-Seyyid Mehemmed Refî' ibnü's-Seyyid 'Abdü'r-raḫîm eş-Şirvânî. Memâlik-i 'Acem'den Şirvân muzâfatından Ereş nâm ḫaşabadan zuḫûr ve âftâb-ı feyz-i ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp cevher-i

1 Tâbi'i Halebî Mehemmed Efendi S: -H.

2 S 140b.

zâtı perverde-i âftâb-ı terbiyet-i üstâd ve cilâ-dâde-i mışkale-i şalâh u sedâd olmağla taḥşil-i 'ulûm-ı 'Arabîyye ve tekmil-i fûnûn-ı edebîyye itdükden sonra âheng-i dârü'l-mülk-i Rûm ve maḥmiyye-i Kõstantîniyye'ye ḳudûm eyleyüp Şeyḫü'l-İslâm Bahâyî Efendi âsitânesine intisâb ile şeref-i mülâzemetlerin iktisâb itmiş idi. Devr-i medâris ve 'aḳd-i mecâlis iderek kırık aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış Şevvâl'inde Mentêş-zâde Maḥmûd Efendi yirine maḥrûsa-i Burusâda Yıldırım Hân Medresesi iḥsân olinup ol buḳ'a-i laṭifede t̄alibîne neşr-i fezâ'il iderken altmış beş Şevvâl'inün üçinci Cum'a günü rûḫ-ı laṭifleri t̄â'ir-i cilvegâh-ı gülzâr-ı bihişt olduḳda maḥrûsa-i merḳûmede 'Alî Paşa-zâde Zâviyesi sâḫasında defn olındılar.

Merḫûm-ı merḳûm ḡavvâş-ı biḫâr-ı 'ulûm, fezâ'il-i celile ile meşhûr, umûr-ı dîniyyede ḡayûr âdem idi. Hattâ t̄â'ife-i Yehûd-ı 'anûddan ma'ârif-i cüz'iyyede mâhir Hâkî maḫlaşıyla meşhûr şâ'iri ḫîn-i mübâheşede fûşûş-ı ḳatı'a ve berâḫîn-i sâtı'a ile ilzâm idüp müselmân itdükde cânibînden şudûr iden su'ale cevâbı cem' idüp bir risâle itmişlerdür.

Âşâr-ı celilelerinden *Ḳādî Beyzâvî* üzerine ta'lîḳaları olduḳundan mâ'adâ *Fıḫh-ı Ekber* ve *Telḫîş*'i şerḫ itmişlerdür.

*Nevvera'llâhu mazca'ahu.*¹

İsmâ'il-zâde Meḫemmed Efendi

el-Mevlâ Meḫemmed ibnül-mevlâ İsmâ'il. T̄abaḳa-i çehâr-dühüm-i 'Osmânî devlet-i [131^b] Sultân Aḫmed Hânî 'ulemâsından tercemesi *Zeyl-i Atâyi*'de merḳûm² Amâsiyyeli İsmâ'il Efendi merḫûmuñ maḫdûmı Meḫemmed Efendi'dür. Mışkale-i ictihâd ile cilâ-baḫş-ı mir'ât-ı bâl ve ḳâbil-i naḳş-ı isti'dâd u istihâl olduḳda Şeyḫü'l-İslâm H'âce-zâde Meḫemmed Efendi'den mülâzemetle be-kâm ve ba'z-ı merâtib-i 'ilmiyye ile maḫzar-ı ikrâm olup kırık aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ otuz iki Muḫarrem'inde Mektûbcı Dervîş Efendi yirine Hâcî Ḥasan-zâde Medresesi ile kâm-revâ, otuz yedi Şa'bân'ında Baltacı Muştafâ Efendi yirine Ḥayrû'd-dîn Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşâ olındılar. Otuz sekiz Muḫarrem'inde Monlâ Aḫmed-zâde Dâmâdı Maḫmûd Efen-

1 "Allah onun yatacağı yeri nurlandırın."

2 S 141a.

di yirine Dāvūd Paşa Medresesi virilüp otuz toköz Receb'inde Bustân-zâde Aḥmed Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi i'tâ olunmuş idi. Qırık Zî'l-ḥicce'sinde Astarıcı Sinân-zâde Meḥammed Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdid-i sürür eyleyüp kırık iki Rebi'ül-evvel'inde Ḥanefî Meḥammed Efendi yirine medâris-i Şaḥn'ın biriyle qadr ü menziletleri mezîd oldu. Qırık üç Ramazân'ında Şaḥḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Ḥânqâh Medresesi'n câygâh eyleyüp kırık sekiz Muḥarrem'inde 'İşmetî Meḥammed Efendi yirine Qalender-ḥâne Medresesi ile talṭif, elli Zî'l-qa'de'sinde Ankaravî Es'ad Efendi yirine Quds-i Şerîf qazâsıyla teşrîf olındılar. Elli iki Zî'l-qa'de'sinde ma'zül ve yirlerine Memek-zâde Muştafa Efendi mevşül oldu. Elli altı Receb'inde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı gürresi tevḫîtiyle Necâtî-zâde Meḥammed Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama qazâsıyla ta'zîm olup elli yedi Şa'bân'ında elli sekiz Muḥarremü'l-ḥarâmı gürresi tevḫîtiyle munfaşıl ve yirlerine Ḥaleb qâdîsi Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi müntaqıl, anlaruñ yirine Bustân-zâde Aḥmed Efendi nâ'il oldu. Altmış bir Receb'inde Şeyḥ-zâde Meḥammed Efendi yirine Edrine qazâsında icrâ-yı zülâl-i aḥkâm itdiler. Sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde Şâmî Nu'mân Efendi ḥaṭṭ-ı hümâyün ile Edrine qâdîsi olduqda bunlar İstanbul pâyesiyile Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Selanik qazâsına naql olındılar. Altmış iki Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine selef-i sâlifleri İstanbul qâdîsi 'İşmetî Meḥammed¹ Efendi naql, anlaruñ yirine Ğalaṭa qâdîsi Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi vaşl olup anlaruñ yiri Qara Çelebi-zâde Maḥmūd Efendi'ye arpalık virildi. Altmış beş senesi ḥilâlinde intikâl ve nüzhetgâh-ı firdevse isti'câl itdiklerinde Edrinekapısı ḥâricinde defn olup naqş-ı seng-i mezârı quzâtndan Seyyid Rızâ Efendi didügi târiḥdür:

Mısrâ'

Rûḥ-ı İsmâ'il-zâde vâşıl ola cennete²

Mevlânâ-yı merḳûm fazîlet-i 'ilmiyye ile ma'lûm, Fârsî-dân, şâhib-i fehm ü iz'ân idi.

Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi

el-Mevlâ Seyfu'llâh ibnü'l-mevlâ Meḥammed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Aḥmed Ḥân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyli-i Aṭâiyi*'de mezkûr olan Sa'dî-zâde

1 Meḥammed H: -S.

2 روح اسمعیل زاده واصل اولاً جنته

Meḥemmed Efendi merḥūmuñ maḥdüm-ı ḥiredmendi Seyfu'llāh Efendi'dür. Taḥşil-i kemālât-ı 'ilmiyye ve kesb-i ma'ārif-i resmīyye idüp zāt-ı ma'ālî-simātı mānend-i seyfî vü şāhîn, sā'id-i sa'ādet ü iḳbâlde mekîn olup mişāl-i seyf-i zerrinkār 'arşa-i baḥş ü cedelde şābit ü ber-ḳarār olduḳda 'ulemā-yı 'aşruñ birinün mişḳale-i 'ināyeti ile jeng-zedā-yı şafḥa-i bāl ve şeref-i mülāzemetiyle ḥuliy-bend-i şemşir-i cāh ü iḳbāl olup ḳat'-ı menāzil ve ḥayy-ı merāhil iderek ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ yigirmi ḫoḳuz Şafer'inde Hüdhüd 'Abdü'l-ḳādir Efendi yirine Tūṭi Laṭif Medresesi ḥāriciyle talṭif olındı. Otuz bir Şa'bān'ında 'Abdü'n-nebi Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedīd¹ Medresesi ile sa'īd [132^a] olup otuz beş Ramażān'ında Bahāyî Efendi yirine Üsküdar'da vāḳı'a Mihrümāh Sulṭān Medresesi iḥsān, otuz yedi Şa'bān'ında Ḥ'āce-zāde Mes'ūd Efendi yirine Şaḥn-ı Şemāniyye'nün biriyle taḥşil-i 'izz ü 'unvān itmişer idi. Otuz ḫoḳuz Zī'l-ḳa'de'sinde 'Alî Çelebi-zāde 'Alî Efendi yirine Ḳalender-ḥāne Medresesi virilüp ḳırḳ bir Cumāde'l-āḫire'sinde Kebīrî Meḥemmed Efendi yirine Şeh-zāde Medresesi ile tevḳī', ḳırḳ iki Rebī'ül-evvel'inde selef-i sālifleri Mes'ūd Efendi yirine Medāris-i Süleymāniyye'nün birine terfī' olındılar. Ḳırḳ üç Ramażān'ında Martolos-zāde Muşṭafā Efendi yirine Ḳuds-i Şerīf ḳazāsıyla teşrif olunup ḳırḳ dōrt Zī'l-ḳa'de'sinde ma'zül ve yirlerine Ser-bendī-zāde Şeyḫî Efendi mevşül oldu. Elli Muḥarrem'inde Ḥālicı-zāde 'Abdu'r-raḥmān Efendi yirine Yeñişehr ḳazāsı ḥükümeti tefvīz olunmuş idi. Elli iki Şa'bān'ında munfaşıl ve yirlerine Bustān-zāde Aḫmed Efendi vāşıl oldu. Elli altı Zī'l-ḫicce'sinde Şun'î-zāde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Ḥalebü's-şehbā ḳazāsı i'tā olunup elli yedi Şa'bān'ında sene-i ātiye Muḥarremü'l-ḥarāmı ḡurresi tevḳitiyle İsmā'il-zāde Meḥemmed Efendi yirine Mekke-i Mükerrreme ḳazāsına naḳl ü taḥvīl ve yirleriyle ḫalefleri Bustān-zāde Efendi tebcil olındı. Elli sekiz Muḥarrem'inde sene-i ātiye Muḥarremü'l-ḥarāmı ḡurresi tevḳitiyle ref olunup yirleri Ḳadrî Efendi'ye virildükde isti'fā itmegin sene-i mezküre Receb'inde tevḳit-i mezbūr ile Dāvūd-zāde Muşṭafā Efendi'ye tevcih olındı. Elli ḫoḳuz Receb'inde Menemen ḳazāsı arpalıḳ virilmiş idi. Altmış Şa'bān'ında Necātī-zāde Meḥemmed Efendi yirine Edrine ḳazāsı ḥükümetiyle maḳziyyü'l-merām olduklarında arpalıḳları Raḫmetu'llāh Efendi'ye tevcih olındı. Altmış bir Muḥarrem'inde Şeyḫ-zāde Meḥemmed Efendi yirine Ğalaṭa ḳazāsına naḳl ü

1 S 141b.

taḥvîl ve yirleriyle selefleri Şeyḥ-zâde Efendi tebcil kılındı. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Ebû Sa'îd-zâde Feyzu'llâh Efendi vâşıl oldu. Altmış iki Şevvâl'inde 'İşmeti Meḥemmed Efendi yirine İstanbul kazâsı 'inâyet olunup altmış üç Rebî'ü'l-âhîr'inde müteḳâ'id ve maḳâm-ı ḥükümetlerine ḥalefleri Raḥmetu'llâh Efendi müteşâ'id oldu. Bunlara sene-i mezkûre Şevvâl'inde Bolevî Muştafa Efendi üzerinden Balıkesri ma'a Balya kazâları arpalık ta'yîn olunup âsüde-ḥâl ve müreffehü'l-bâl iken biñ altmış beş Zî'l-ka'de'sinde terk-i nüzhet-saray-ı fânî ve 'azm-i dârü'n-na'im-i câvidânî eyledi. Maḥlûl olan arpalıkları selef-i sâlifleri Necâti-zâde Efendi'ye maḥal görüldü.

Mevlânâ-yı merḳûm maḥdûm-ı ma'âlî-rüsûm, fazîlet-i 'ilmiyye ile ma'rûf, vecâhet ü nebâhet ile mevşûf, naḥl-i ḥadıka-tırâz-ı âl-i Resûl, gevher-i sil-kü'l-le'al-i nesl-i Betül idi.

'Arab İmâm-zâde Ḥasan Efendi

el-Mevlâ Ḥasan ibnü'l-mevlâ Muştafa. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbî'den tercemesi *Zeyl-i Aṭâyi*'de mezkûr olan 'Arab İmâm-zâde Muştafa Efendi'nün ferzend-i ercmendi Ḥasan Efendi'dür. Ba'de taḥşîli'l-isti'dâd 'ulemâ-yı 'aşrînuñ birinden mülâzım ve ṭarîḳ-ı tedriṣe 'âzîm olup devr-i medâris iderek kırk aççe medreseye vâşıl ve andan daḥı munfaşıl olduğdan soñra biñ kırk Zî'l-ḥicce'sinde Üskübî Meḥemmed Efendi yirine Tevḳî'î Ca'fer Çelebi Medresesi'ne ḥâric ile 'âric olmuş idi. Elli Şafer'inde Kürkcibaşı Medresesi ile be-kâm, elli iki Zî'l-ḥicce'sinde Seyfî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Ca'fer Ağa Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm oldu. Elli altı Receb'inde 'Abdü'l-vehhâb-zâde¹ Aḥmed Efendi yirine Bosna kazâsı in'am olunup elli yedi Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Kaşîr Aḥmed Efendi mevşûl oldu. Altmış Cumâde'l-âḥîre'sinde Ḥalîl Efendi yirine şâniyen kazâ-yı mezkûr tevcîh olındı. Altmış bir Receb'inde 'azl ve yirlerine Ḥamdî-zâde Luṭfu'llâh Efendi vaşl olındı. Altmış beş senesi ḥudûdında rıḥlet ve 'âlem-i 'uḳbâya [132^b] 'azîmet eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr " 'Arab İmâm-zâde Ḥasan Efendi" dimekle meşhûr idi.

1 S 142a.

Halebî Yahyâ Efendi

el-Mevlâ Yahyâ. Halebü's-şehbâdan kudüm ve devr-i mecâlis-i 'ulemâ-yı Rûm idüp ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve tarîk-ı tedrise 'azîmet itmiş idi. Ba'z-ı medârisde müdârese ve tahkîk u ifâdeye mümârese iderek kırık aççe medreseye vâşıl ve andan dahı munfaşıl olduğdan şoñra biñ otuz Şa'bân'ında Mantıķî Aħmed Efendi yirine maħmiyye-i Edrine'de Çuķacı Hâcî Medresesi virilüp otuz beş Cumâde'l-âhire'sinde Müzellef Aħmed Efendi maħlûlinden Taşlık Medresesi'ne tahrik olunmuşlar idi. Otuz altı Receb'inde 'Abdü'l-'azîz Efendi yirine cezîre-i Rodos'da me'zûn bi'l-iftâ ve cezîre-i merķûmede Sulţân Süley-mân Hân Medresesi i'tâ olındı. Otuz sekiz Zi'l-ka'de'sinde Şeyhî-zâde Şerîf Meħemmed Efendi yirine Gelibolı'da vâķı'a Dağı Meħemmed Efendi Medresesi virilmiş idi. Kırık dört Şafer'inde Malğaralı Muştafâ Efendi yirine maħmiyye-i Edrine'de Üçşerefeli Medresesi ile teşrif olunup elli Cumâde'l-ülâ'sında Müderris-zâde Meħemmed Efendi yirine belde-i mezkûre Dârü'l-ħadîsi 'inâyet olunmuş idi. Elli üç Cumâde'l-ülâ'sında selefleri Müderris-zâde Efendi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi ile ĳadr ü menziletleri mezîd olup elli sekiz Zi'l-ħicce'sinde Riyâzi-zâde 'Abdü'l-laţîf Efendi yirine Edrine'de Sulţân Selîm Medresesi ile ta'zîm olunmuşlar idi. Biñ altmış beş Şevvâl'inde müddet-i 'ömri encâm ve manzûme-i eyyâmı ĳüsni-i ĳitâm bulup medrese-i maħlûleleri Tacü'd-dîn-zâde 'Alî Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı merķûm dâhil-i dâ'ire-i erbâb-ı 'ulûm, dervîş-nihâd, pâk-i'tikâd, merd-i şâlih-i şâfi-fu'âd idi.

Şa'rânî-zâde Meħemmed Zeynü'l-'âbidîn Efendi

el-Mevlâ Meħemmed ibnü'l-mevlâ 'Abdü'r-raħîm eş-Şarâvî. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbi'den tercemeleri silk-i tahrire keşide kıılınan Şa'râvî 'Abdü'r-raħîm Efendi merħumuñ maħdûm-ı kihter-i ĳiredmendi Meħemmed Zeynü'l-'âbidîn Efendi'dür. Şaħrâ-yı hafâdan cilvegâh-ı zuhûra ĳırâmları maħrûsa-i Mışr-ı zâtü'l-ehrâm'da vâķi' olmuş idi. Tahşil-i ser-mâye-i 'ulûm ve tekmîl-i pîrâye-i mantûķ u mefhûm eyleyüp Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi'den mülâzım ve râh-ı tedrise 'azim olup devr-i medâris ve 'akd-i me-

câlis iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk beş Şa'bân'ında İlyās Efendi yirine Küçükçekmece'de vâkı'a 'Abdü's-selâm Medresesi hâriciyle be-kâm, elli bir Receb'inde Şârih-i Fûsûş-zâde Hasan Efendi yirine H'âce Hayrüd-dîn Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm oldılar. Elli beş Receb'inde Cānikî İsmâ'il Efendi yirine Şeyhü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi Medresesi Üläsı ile ikrām olınup elli altı Receb'inde Kūsec Yahyâ Efendi yirine Şahñ-ı Şemāniyye'nün birine¹ hıram itmişler idi. Elli yedi Rebî'ül-evvel'inde Hamdî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne revnağ-bahşâ, elli toğuz Şa'bân'ında Ebū Sa'id-zâde Feyzül'lâh Efendi yirine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi ile kām-revâ² oldılar. Altmış bir Cumâde'l-âhîre'sinde Şafvetî Mehemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymāniyye'nün birine terfî³, altmış iki Şa'bân'ında H'âce Fesād-zâde Seyyid Aḥmed Efendi yirine Dârü'l-ḥadîs-i Süleymāniyye ile tevķî' olınup altmış üç Ramazân'ında selefleri Seyyid Aḥmed Efendi yirine Halebü's-şehbâ kazâsı i'tâ olındukda "Dârü'l-ḥadîs müderrislerine Şâm-ı şeref-encām kazâsı iḥsân olunmağ kânün-ı kadîmdür." diyü kabûlden ibâ ve Şadr-ı A'zam Dervîş Mehemmed Paşa'ya varup Şâm kazâsı tevcih olunmasın recâ eyleyüp şadr-ı a'zam daḥı şeyhü'l-İslâm efendiye huşül-i³ maṭlabı için şefâ'at itdükde bi'l-âhîre kazâ-yı mezbûre Burusa pāyesi zamimesiyle irzâ olındı. Altmış dört Cumâde'l-ülâsında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarāmı ğurresi tevķi-tiyle İcî-zâde [133^a] Seyyid Yahyâ Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama kazâsına naḳl ile ta'zîm ve yirleri ile Bahāyî Birâderi Aḥmed Efendi tekrîm olındı. Altmış beş Şa'bân'ında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarāmı ğurresi tevķitiyle munfaşıl ve maḳâm-ı hükümetlerine Mıṣr-ı Kâhîre kâdîsi Ebu's-su'ud-zâde Mehemmed Şâdık Efendi naḳl olınup anlaruñ yirleriyle Şâm-ı dârü's-selâm kâdîsi 'İzzetî Şeyḫ Mehemmed Efendi ikrām ve anlaruñ daḥı yirleriyle Kürd Monlâ Çelebi iḥtirâm olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde şahîfe-i şühüddan maḥv-ı vücûd ve 'azm-i ğülzâr-ı dârü'l-ḥulûd idüp Hâdîce-i Kübrâ civârında defn-i zîr-i zemîn oldı.

Mevlânâ-yı merḳûm behredâr-ı ma'ârif ü 'ulûm, şâliḫ ü 'âbid, mecma'-ı maḥâmid idi.

1 Şahñ-ı Şemāniyye'nün birine S: -H.

2 S 142b.

3 Şâm kazâsı tevcih olunmasın recâ eyleyüp şadr-ı a'zam daḥı şeyhü'l-İslâm efendiye huşül-i S: -H.

Rodosî Velî Efendi {Velî}

el-Mevlâ Veliyyü'd-dîn. Akdeñiz'de cezîre-i Rodos'dan neş'et ve dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'azîmet eyleyüp taḥşîl-i bizâ'a-i 'ilmiyye ve tekmil-i levâzım-ı resmîyye itdükden sonra Kâf-zâde Fâ'izî Efendi'den mülâzım ve ṭarîḳ-ı tadrîse 'azîm olup kırk akçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ elli beş Rebi'ü'l-evvel'inde Kâtib-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi yirine Siyâvuş Paşa Medresesi i'tâ, elli yedi Şa'bân'ında Vâni 'Alî Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi ile kâ-m-revâ oldılar. Elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Çuḳacı-zâde Seyyid 'Abdü'r-raḫîm Efendi yirine Etmekcioğlu Medresesi virilüp altmış Zi'l-ka'de'sinde Bedrî Meḫemmed Efendi yirine Kâra Çelebi-zâde Maḫmüd Efendi Medresesi sezâ görildi. Altmış üç Ramazân'ında Es'ad-zâde Seyyid Meḫemmed Sa'îd Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birine hırâm eyleyüp altmış dört Cumâde'l-ülâ'sında Müderris-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḫâḳîḳ olmuşlar idi. Altmış altı Şafer'inde bu dünyâ-yı denîden güzer ve vilâyet-i ḫâmûşâna sefer eyleyüp medrese-i maḫlûlesi Mûsâ Paşa İmâmı Aḫmed Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı merḳûm "Rodosî Velî Efendi" dimekle ma'lûm, ḫişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, dâ'ire-nişîn-i erbâb-ı fühûm, maẓmûn-perverlige mâ'il, hezl ü hicve şifte-dil idi.

Âşârlarından Velî maḫlaşı ile eş'arları vardır. Bu birkaç beyt andan nümûnedârdur:

Nazm

Gönlüm aldıysa ziyân eylemedüm yârumdan
Râziyem ben hele biñ cân ile bâzârumdan

Ve lehu

Çok âb u tâb virmege muḫtâcdur Velî
Vaşf-ı cemâl-i dil-beri âsân şanur gören

Ve lehu

Gitdükce yorulmaḳda ṭarîḳı 'ulemânuñ
Monlâ Çelebi ḳalsa 'aceb mi ḫareketden

Ve lehu

Zâğ u zağanı tutmada devrân el üzre
Bülbülleri bu köhne bahâruñ kesel üzre¹

Muħarrem Efendi

el-Mevlâ Muħarrem. Kesb-i ser-mâye-i isti'dâd ve zâd-ı rāhile-i erbâb-ı tarîķı i'dâd itdükden şoñra rāh-ı tadrise 'azîmet ve 'ulemānuñ birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırık açķe medreseden ma'zül iken biñ elli üç Şafer'inde Çıracı-zâde Meħemmed Efendi yirine Sittî Hâtûn Medresesi ħâricine 'aric, elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında 'Aşık Paşa Şeyhî-zâde Seyyid Meħemmed Efendi yirine Fâḫıma Hâtûn Medresesi'ne ħareketle mübtehic olmuş idi. Elli toķuz Ramażân'ında Naşru'llāh-zâde Meħemmed Efendi yirine Hâyder Paşa Medresesi virilüp altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Bosnevî Aħmed Efendi yirine Şeyhü'l-İslām Aħî-zâde Hüseyn Efendi Medresesi'ne mevşül, altmış dört Şa'bân'ında ma'zül olup medresesi Mü'min-zâde Aħmed Efendi'ye virildi. Altmış beş Rebî'ül-evvel'inde Ferhâd Paşa-zâde Süleymân Efendi maħlûlinden Kadirğa Limanı'nda vâķı'a Meħemmed Paşa Medresesi sezâ görilmiş idi. Altmış altı Rebî'ül-evvel'inde selefi gibi 'azim-i 'uķbâ olup medrese-i maħlûlesi Hüsâm-zâde Es'ad Efendi'ye i'tâ olındı.

Mevlânâ-yı merķûm dâħil-i 'idâd-ı erbâb-ı fühûm idi. [133^b]

Şadrü'd-dîn-zâde Meħemmed Efendi

el-Mevlâ Meħemmed ibnü'l-mevlâ Rūḫu'llāh. Bu Devlet-i 'Aliyye 'ulemâ-sından âti't-terceme Şadrü'd-dîn-zâde Rūḫu'llāh Efendi'nün ferzend-i mihter-i ercmendi Meħemmed Efendi'dür. Ba'de taḫşîli'l-isti'dâd tarîķ-ı sa'âdet-refîķ-ı 'ilme 'azim ve 'ulemâ-yı kirāmuñ birinden mülâzım olup devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib iderek kırık açķe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduķdan şoñra biñ altmış Zi'l-ķa'de'sinde Seyyid 'Abdü'l-ķâdir Efendi Medresesi virilüp altmış üç Ramażân'ında yirlerinde ħareket-i mişliyye i'tibâr olınmış idi. Altmış dört Şa'bân'ında Bosnevî Muştafâ Efendi yirine Fâḫıma Hâtûn Medresesi ile memnûn kılıldılar. Altmış altı Rebî'ül-evvel'inde eyyâm-ı rebî-i ħayâtı

1 S 143a.

tamâm ve cennât-ı 'âliyâta hürâm eyledüklerinde Üsküdar'da cedd-i emcedleri Mehemmed Emîn Efendi civârlarında medfün ve medrese-i mahlûleleriyle İmâm-zâde İbrâhîm Efendi memnûn kılındı.

Merhûm-ı merķûm maħdûm-ı ma'âlî-rûsûm, ħalîm ü selîm, zât-ı kerîm idi.

İcî-zâde Seyyid Yahyâ Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Yahyâ bin Mehemmed bin Nu'mân bin Mehemmed el-Yahyâ ed-Dımışkî. Şâm-ı şeref-encâmdan bedidâr ve "İcî-zâde Efendi" demekle şöhret-şi'âr olup hengâm-ı şebâbında Dârü's-salţanati'l-['aliyye] maħmiyye-i Kõştañtınıyye'ye kudûm ve devr-i mecâlis-i 'ulemâ-yı Rûm iderek Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi âsitânesine ittişâl idüp şeref-i mülâzemetleriyle ber-murâd ve cenâblarına dâmâd olmuş idi. Devr-i medâris-i resmîyye iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Hüseyn Efendi yirine Kañlıca'da vâķı'a İskender Paşa Medresesi ile kâm-revâ, kırk beş Şa'bân'ında Beyânî Aħmed Efendi yirine Hâdım Hâsan Paşa Medresesi i'tâ olındı. Elli Zî'l-ķa'de'sinde Hevâyî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Topķapısı dâħilinde Aħmed Paşa Medresesi'ne şeref-baħşsa, elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Şâmî Hâlîl Efendi yirine Koca Muştafâ Paşa Medresesi'ne revnaķ-efzâ oldılar. Elli altı Receb'inde Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi yirine Edrineķapısı Mihrûmahî'na pây-ı himmet koyup elli yedi Rebî'ül-evvel'inde 'Alî Bâr Efendi yirine medâris-i Şaħn'ın birisi iħsân, sene-i mezkûre Şa'bân'ında Bâyezîd Efendi yirine¹ Hâdice Sulţân Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Elli toķuz Şa'bân'ında Şafvetî Mehemmed Efendi yirine Hâķâniyye-i Vefâda ferş-i seccâde-i ifâde eyleyüp altmış bir Şa'bân'ında H'âce Fesâd-zâde Seyyid Aħmed Efendi yirine Süleymâniyye Medreseleri'nün biriyle talţîf, altmış iki Zî'l-ķa'de'sinde selefleri Şafvetî Efendi yirine Kuds-i Şerîf kazâsıyla teşrîf olunmuşlar idi. Altmış üç Şevvâl'inde sene-i âtiye Muħarremül-ħarâmî ğurresi tevķitiyle Kirli Hânım-zâde Hâsan Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama kazâsına naķlle ta'zîm ve yirleriyle 'Uşşâķî-zâde Faşîhî Mehemmed Efendi tekrîm oldılar. Altmış dört Cumâde'l-ülâ'sında sene-i âtiye Muħarremül-ħarâmî ğurresi tevķitiyle munfaşıl ve yirlerine Halebüş-şebâ ķaçđisi Şa'rânî-zâde Mehemmed Efendi vâşıl ve anlaruñ yirine Bahâyî Birâderi Aħmed Efendi nâ'il oldu². Altmış

1 S 143b.

2 oldu H: oldılar S.

altı Rebî'ül-evvel'inde kevkeb-i zindegânîsi gârib ve gazâl-i rûhı vahşetgâh-ı dünyâdan hârib oldı.

Mevlânâ-yı merķûm gül-deste-bend-i hadâ'îķ-ı 'ulûm, her fende mâhir, bi-taḥşîş fûnûn-ı edebiyyede müstaḥzır, kerîmül-ḥîşâl, pensendîde-fi'âl idi.

el-‘Âlim el-Fâzıl Monlâ Çelebi

el-Mevlâ el-fâzıl ve'l-üstâdî'l-kâmil 'Alî el-Âmidî. Zât-ı keşirü'l-berekâtı cevâhir-i zevâhir-i 'ilm ü 'irfâna kân ve bî-şümâr aşḥâb-ı fezâ'il ü ma'arife maḥall ü mekân olan şehr-i Âmid'den zühür ve miyân-ı enâmda "Monlâ Çelebi" dimekle meşhûr olmuşlar idi. Vâsıl-ı rütbe-i isti'dâd ve nâ'il-i derece-i 'aql-ı müstefâd olduķda efâzıl-ı 'aşrdan Mevlânâ Çelebi ve Hüseyn-i Ḥalḥâlî medrese-i ifâdelerinde istifâza-i envâr-ı fezâ'il [134^a] ü kemâl ve istifâde-i re'sü'l-mâl-i mekârim-i ḥîşâl birle taḥşîl-i envâ'-ı 'ulûm ve tekml-i mebânî-i manṭûķ u mefhûm itdükden şoñra sâbıķu't-terceme Rûmiyye şeyḫi Seyyid Maḥmûd Efendi'ye dâmâd olmağın enfâs-ı şerîfelerinden istimdâd ile ol diyârda baş-ı ḥ'ân-ı ḥaķâ'îķ-güsterî ve füyüzât-ı ifâdelerin fuķarâ-yı tullâba baḥş-ı kalenderî itmişler idi. Şit-i iştihârları 'âlem-gîr ve şadâ-yı fazîletleri şabâ-mesîr olmağın şâḫib-kırân-ı zamân, fermân-fermâ-yı cihân, merḥûm u mağfûrun leh Sulṭân Murâd Ḥân ḫazretleri sefer-i Bağdâd'dan ḫufülllerinde naẓar-ı iksîr-eşerleriyle mağbûṭ u maḥşûdü'l-aķrân ve şekker-i mükerrer-i luṭf u iḥsân-ı şâḫ-ı cihânla ṭuṭî-i şîrin-zebân ve gül-i şad berg-i in'âm-ı sulṭân-ı zamânla bülbül-i hezârdestân olarak semend-i 'azîmeti Dârü's-salṭana cânibine 'inân-rîz olduklarında fi'l-ḫâl bâ-ḫaṭṭ-ı pâdişâḫ-ı hümâyûn-ı sa'âdet-maḥrûn müstaķillen mülâzemetle teşrif ve der-'aķab bin kırık sekiz Zî'l-ḫicce'sinde Ḥamdî Meḫemmed Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün biriyle talṭîf olındı. Kırık toķuz Receb'inde Hâbîl-zâde Meḫemmed Efendi yirine maskaṭ-ı re'sleri olan Diyârbekr ḫazâsi iḥsân olup elli bir Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine 'Oşmân-zâde Meḫemmed Efendi mevşûl oldu. Elli üç Şa'bân'ında ḫalefleri 'Oşmân-zâde Efendi yirine şâniyen ḫazâ-yı mezkûra i'âde olındılar. Elli dört Şafer'inde 'azl ve yirlerine Öreke Muşṭafâ Efendi vaşl olındı. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde Kirlî Ḥânım-zâde Ḥasan Efendi yirine ḫazâ-yı behcet-fezâ-yı Ḥalebü'ş-şehbâ'ya şehbâl-i himmet açdılar. Sene-i mezkûre Receb'inde 'Uşşâķî-zâde 'Abdü'r-raḫîm Efendi yirine sâlişen manşib-ı sâbıķları olan Diyârbekr ḫazâsına naḫl ü taḫvîl ve yirleriyle

Şun'î-zâde Seyyid Mehemmed Efendi tebcil olındı. Elli yedi Şafer'inde munfaşıl ve yirlerine Vâni Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Altmış bir Muharrem'inde Bosnevî Süleymân¹ Efendi yirine Bağdâd-ı bihişt-âbâd kazâsıyla ber-murâd olmuşlar idi. Altmış iki Şa'bân'ında mütekâ'id ve yirlerine halefleri Vâni Efendi müteşâ'id oldu. Altmış beş Ramazân'ında 'İzzetî Mehemmed Efendi yirine Şâm-ı şeref-encâm kazâsıyla vâşıl-ı kâm olup ol maķâm-ı cennet-meşâmı müteşaddî-i icrâ-yı aḥkâm iken biñ altmış altı Cumâde'l-ülâsında:

Mısrâ'

Şehr-i Şâm'ın bâğ-ı ḥuld altında yâ üstindedür

mazmûnı üzere seyr-i cinâna talebkâr olup rûḥ-ı revânı a'lâ-yı 'illiyîne güzâr ve cism-i ḥâkî-i nâ-tüvânı Sinâniyye nâm maḥal zîr-i zemîninde qarâr eyledük-de manşib-ı maḥlûle Haleb kâḍisi Ca'fer-zâde 'Abdül-bâķi Efendi menķül ve anlarıñ yirlerine Şîrvânî Aḥmed Efendi mevşül oldu.

Mevlânâ-yı sâlifü'l-beyân *eskenehu'llâhu fi-ğurefi'l-cinân*,² 'allâme-i 'âlem-i 'ilm ü ḥikem, bi-taḥşîş fûnûn-ı 'aḳliyyede 'âlem, sîne-i bî-kînesi maḥzen-i envâ'-ı cevâhir-i fazl u kemâl ve südde-i Sidre-mişâli menba'-ı fezâ'il ü efdâl, şuver-i ḥaķâ'ik u 'ulûm³ şafḥa-i ḥâṭırlarında mersüm olduğundan mâ'adâ ârif-i seyr-i sevâbit ü seyyâr, vâķıf-ı daķa'ik-ı evzâ'-ı felek-i devvâr, zübde-i aşḥâb-ı hey'et ü tencîm, muḥallil-i rumûz-ı şaḥâ'if-i zîc ü taḳvîm, efrâd-ı 'ulemâdan ma'dûd, ferîde-i şadef-i vücûd, evķâtı tedrîs ü 'ibâdete maşrûf, şalâḥ-ı ḥâlle mevşûf, 'âbid ü zâhid, mü'min ü müteheccid idi ve bi'l-cümle mecmû'-ı fazl u kemâli nûr-ı âftâb-ı meğârib ü meşâriķ gibi lâmi' ü şâriķ olup her fende cihânun vahîdi ve her 'ilmde zamânun feridi olduğu bilâ-reyb ve lâ-ḥilâf imzâ-yâfte-i ehl-i inşâf idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden kendüler cem' ü taḥrîr itdüklerinden meşhûr olan ancak iki kıt'a risâledür ki biri ibtidâ pâdişâh-ı Cem-nişân Sulṭân Murâd Ḥân hazretlerinin emr-i vâcibü'l-'iz'ânıyla hey'et ü hendese ve mañṭıķ u me'ânî vü beyân ve fıḫ u ḥadîş ü tefsîrden tertîb-i muḥarrer birer me'seleyi müştemil risâle, ikincisi risâle-i mezkûreye cevâb maķâmında 'ulemâ-yı Rûm'un risâlelerine nazâr u baḥşî mutazammın risâledür. Lâkin ibtidâ-yı ḥâllerinden intiķâl-

1 S 144a.

2 "Allah onu cennet odalarına yerleştirsın."

3 'ulûm H: 'ilm S.

lerine gelince [134^b] müţâla'a vü müzâkere itdükleri kütübün zeyl ü havâmişinde olan âşâr-ı kalemleri cem' ü tertib olinsa niçe şürûh u havâş peydâ olurdu. Hattâ telâmizelerinden ba'z hendesede *Ķâdi-zâde-i Rûmî* üzerine ve hey'etde bir *Bîrcendîsi* üzerine 'uqde-güşâ-yı nûket ü me'ânî olan kelâm-ı dürer-bârların cem' ü tedvîn eyleyüp birer müstaķil eser-i celil olmuştur.

*Rahmetu'llâhi 'aleyh.*¹

Şâhibü't-teşânif Mevlânâ Mehemmed Sırrî'd-dîn

el-Mevlâ Mehemmed Sırrî'd-dîn ibn İbrâhîm. Zât-ı ma'âlî-şifâtı diyâr-ı Mışriyye'den bedidâr ve "İbnü's-şâni' es-Sırrî" unvânıyla şöhret-şî'âr olmuşlar idi. Vâlidleri tüccâr-ı zevî'l-iķtidârdan olmağla vâlid-i mâcidlerinden emvâl-i keşîre intikâl itmiş iken reh-ber-i tevfiķ-ı Hudâ ile taķşîl-i 'ilm ü kemâle 'âzim ve kesb-i ma'ârif ü efdâle câzim olup 'ulemâ-yı 'aşrından Ebû Bekr-i Şünvânî'den tekmîl-i 'ulûm, ba'dehu Paşa-zâde Hüseyn Efendi'den tetmîm-i âdâb u rûsûm itdükden sonra ol beldede vâķtı'a Süleymâniyye ve sâ'ir medârisde bâsıt-ı secâde-i ifade ve gevher-nişâr-ı taķķîķ u icâde olup niçe tâlibânı irşâd ve sevķ-ı tarîķ-ı reşâd ile meşğûl oldular. Bin elli beş târiķinde Mu'îd Ahmed Efendi şeyhül-İslâm olduķda ba'z-ı meţâlib-i dünyevîye neyl arzûsiyla dârül-mülk-i İstanbul'a vâşıl ve anlardan Ķuds-i Şerîf pâyesine nâ'il olup² bilâ-hemm ü lâ-elem merzûķ u muĶtenem olduķları hâlde Ķâhire-i tâhireye 'azîmet ve on yıldan mütecâviz mu'tâd-ı sâbîķ üzre ifade vü ta'lime müdâvemet üzre iken bin altmış altı Cumâde'l-âhire'sinde intikâl ve dârül-hulûde isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı sâlifü'l-beyân ser-çeşme-i fażl u 'irfân, 'umde-i 'ulemâ-yı evlâd-ı Arab, maĶzen-i cevâhir-i 'ilm ü edeb, şalâķ-ı hâlle me'lûf, evķâtı müţâla'a vü 'ibâdete maşrûf, benî nev'î beyninde nezâfet-i libâs ile mümtâz ve vecâhet-i sekl ile ser-efrâz, hoş-şoĶbet, şâfi-ţaviyyet idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden *Hidâye İnâyesi*'ne ve Seyyid Şerîf'ün *ŞerĶ-i MiftâĶ*'ına ve *Ķâdi Beyzâvî*'ye ve uşûl-i hadîşden İbn Hacer 'Asķâlânî'nün *Nuhbetül-fiker ŞerĶi*'ne hâşiyeleri ve şan'at-ı müşkile beyânında müstaķil risâleleri vardır. Her biri müfid ve mürşid-i müstefid eşerdür.

1 "Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun."

2 S 144b.

Nûh Efendi

el-Mevlâ Nûh Efendi. Nağd-i vaqt-i 'ömr-i 'azîzin şarf-ı kâlâ-yı isti'dâd eyleyüp 'ulemâ-yı 'aşrınıñ birinden mülâzım ve ba'z-ı medârisde müdâreseye müdâvim olduğdan sonra kırk aççe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ elli toköz Rebî'ül-âhîr'inde Kulağ Şeyh-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Temürkapu'da vâkı'a Aḫmed Paşa Medresesi i'tâ olındı. Altmış iki Zî'l-ka'de'sinde yirinde hareket-i mişliyye i'tibâr olınup altmış üç Ramazân'ında Müvezzi' Aḫmed Efendi yirine Şâniye-i Hıusrev Kethudâ Medresesi virilmiş idi. Altmış altı Cumâde'l-âhîre'sinde ders ü devri tamâm ve ravza-i Rıdvan'a hırâm eyleyüp medrese-i maḫlûlesi Hâbîl-zâde 'Ömer Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûruñ aḫvâli ancak bu mertebeye maḫşûrdur.

'Abdu'r-raḫmân el-Kürdi

el-Mevlâ el-fâzıl ve'n-nihâri'l-kâmil 'Abdu'r-raḫmân bin İbrâhîm el-Kürdi eş-Şıhrânî eş-Şâfi'î. Neyyir-i hayyir-i zât-ı güzîni diyâr-ı Kürdistân'da kaşaba-i Şıhrân'dan zuhûr ve ğurre-i cebîn-i isti'dâdı âftâb-ı 'inâyet-i ezeliyyeden istifâza-i pertev-i şu'ur idüp vâşıl-ı rûtbe-i isti'dâd ve nâ'il-i derece-i 'aql-ı müstefâd olduğda efdâl-i fuzalâ-yı zamân olan sâbiḫu'z-zıkr Âmidî Monlâ Çelebi pîşgâhında taḫşîl-i fezâ'il itdükden sonra tadrîs ü ifâde ile meşğûl olmuşlar idi. Şît-i iştiḫârları 'âlem-ġir olmağın taraf-ı salṭanatdan Diyârbekr fetvâsı zamîmesiyle belde-i merḫümede vâkı'a Mes'ûdiyye Medresesi ile tevḫîr olunmuşlar idi. Bu ḫâl üzere efdâl-i bâḫıyyât-ı şâlihât ve aḫsen-i tât ü hayrât olan neşr-i 'ulûm-ı dîniyye ve inâre-i envâr-ı mihr-i âşâr-ı yaḫîniyye ve sâ'ir tât-ı seniyye-i razıyye ve i'mâl-i [135^a] marziyye ile güzârende-i evḫât iken biñ altmış altı Cumâde'l-âhîre'sinde serv-mişâl gülşen-i cihândan keşide-dâmen olup şarşar-ı tünd-bâd-ı fenâ berg ü bâr-ı vücûdın mütevârî-i ḫâk-i ḫafâ kıldı.

Ol monlâ-yı fâ'ıku'l-aḫrân nâdire-i devr-i zamân, keşşâf-ı müşkilât-ı ḫaḫâ'ıḫ, ḫallâl-i mu'dîlât-ı deḫâ'ıḫ, ḫâvî-i ma'ârif ü kemâlât-ı vehbî, câmi'-i 'ulûm-ı fıtrî vü kesbî, riyâz-ı ḫalb-i ma'ârif-âyâtı reşḫât-ı şehâb-ı kemâlât ile tâze vü ter ve devḫa-i dil ü cânı eşmâr-ı fûnûn-ı ğün-â-ğün ile pür-bâr u ber, siyyemâ 'ulûm-ı ḫikemiyye bi-taḫşîş fûnûn-ı riyâziyyede Cemşid-i zamân ve Aristo-yı cihân ve bi'l-cümle 'ulûm-ı külliyye ve ma'ârif-i cüz'iyede mâhir ve 'adil ü nazîri nâdir idi.

Âşârlarından tadrîs itdüğü kütüb havâşisi dest-i haţlarıyla muhaşşâ olmağla ta'likât-ı laţifesi âfâka münteşir ve âftâb-ı âlem-tâb gibi eţraf u eknâfda müş-tehirdür ve ba'z-ı kütübe olan¹ taħrîrâtı cem' ü tedvîn olunup müntefa'un bih eşer-i dil-firîb olmuştur. Bunlardan mâ'adâ ba'z-ı mebahîşe müstaķil resâ'ili vardır.

*Rahmetu'llâhi 'aleyh rahmeten vâsi'aten.*²

el-Üstâdü'l-a'zam Şeyhü'l-İslâm 'Abdü'r-raħîm Efendi

el-Mevlâ el-fâzıl Şeyhü'l-İslâm 'Abdü'r-raħîm bin Meħmed. Kümmel-i erbâb-ı ulûm ve kıdve-i aşhâb-ı fûnûn u ruķûmdan ser-âmed-i aşhâb-ı fazl u 'irfân, ser-defter-i erbâb-ı zevķ u iz'ân, destgâh-ı ifâdenûn 'allâme-i erc-mendi Şeyhü'l-İslâm 'Abdü'r-raħîm Efendi hıdmetleridür. Zât-ı fezâ'il-simâtı mihr-i sipihr-i ma'ârif ve bedr-i menzil-i leţâ'if gibi şehri Adana'dan tâli' ve ol maşrıķ-ı kemâlden şâriķ ü lâmi' olup belde-i merķûme 'ulemâsından taħşîl-i nişâb-ı istiħķâķ ve talebe-i 'ilme iltihâķ idüp 'azm-ı tariķ-ı sa'âdet-refiķ-ı ulûm ve devr-i mecâlis-i âdâb u rûsûm itdükte Aħmed-i Mıncel ve Hüseyn-i Halhâli ve Şadrü'd-dîn-zâde dârü'l-ifâdelerine müdâvim ve kemâ-hüve-ħaķķihâ hıdmetlerinde ķâ'im olup şadâ-yı nevbet-i iştihârî âlem-gîr ve tanîn-endâz-ı mesâmi'-i şağîr ü kebir olduķdan şoñra şudûr-ı devlet-i Sulţân Aħmed Hânî'den tercemesi *Zeyli 'Atâyi'* de sebķ iden H'âce-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi âsitânesine ittişâl ile ser-efrâz ve maħdûm-ı fezâ'il-mevsûmı Bahâyî Meħmed Efendi h'âceliğiyile mümtâz olmuşlar idi. Müşârun ileyh 'Abdü'l-'azîz Efendi hıdmetlerinden mülâzım ve râh-ı tadrîse 'âzim olup devr-i medâris ve 'aķd-i mecâlis iderek kırķ aķçe medreseye vâşıl ve andan daħı munfaşıl iken biñ yigirmi toķuz Şafer'inde Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâķî Efendi yerine Siyâvuş Paşa Medresesi ile kâm-revâ, otuz bir Zî'l-ķa'de'sinde Kevâkibî-zâde İbrâhîm Efendi yerine Hâfîz Paşa Medresesi'ne revnaķ-bahşâ oldılar. Otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Vardarî Şeyh-zâde Meħmed Efendi yerine Muştafâ Ağa Medresesi'ne hırâm, otuz altı Ramazân'ında Tezkireci İbrâhîm Efendi yerine medâris-i Şahn'uñ birine kıyâm eylediler. Otuz sekiz Zî'l-ķa'de'sinde H'âce-zâde 'Alî Efendi yerine Gevher Hân Sulţân Medresesi'ne sâye şalup kırķ bir Cumâde'l-âhire'sinde 'Alî Çe-

1 S 145a.

2 "Allah'ın rahmeti en geniş şekilde onun üzerine olsun."

lebi-zâde 'Alî Efendi yirine Ayaşofıyya-i Qadîm Medresesi ile ta'zîm olındılar. Qırk iki Rebî'ül-evvel'inde Kebîrî Mehemmed Efendi yirine¹ Süleymâniyye Medreseleri'nün biriyle terfî', qırk üç Ramazân'ında selef-i sâlifleri Dâmâd-zâde Efendi yirine Yeñişehr kazâsı hükümetiyle tevqî' olınmışlar idi. Pâdişâh-ı cihân Sulţân Murâd Hân hazretlerinün tevcih-i menâşıbdan men'leri eşnâsına müşâdif olmağın beş seneye qarîb ol belde hükümetiyle ârâm eyleyüp qırk sekiz Receb'inde İstanbul pâyesi zamîmesiyle Şa'râvî 'Abdü'r-rahîm Efendi mahlûlinden Sulţân Aḥmed Hân Medresesi ile 'alâ-ṭarîkı't-tekâ'üd ikrâm olındıklarında yirleri Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi'ye in'âm olındı. Qırk toquz Şevvâl'inde Kürd Qâsım Efendi yirine bi'l-fi'l Dârü's-salţanatı'l-'aliyye Koşantıniyyetü'l-maḥmiyye hükümeti tefvîz olınup medreseleri İmâm-ı Sulţânî Şâmî Hüseyñ Efendi'ye tevcih olındı. [135^b] Elli bir Cumâde'l-ülâsında Mu'îd Aḥmed Efendi def'a-i şâniyesi yirine Anaṭolî şadâretine naql ü taḥvîl ve yirleriyle Nâ'ib Mehemmed Efendi tebcil olındı. Elli dört Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Ğalaṭa kâḍisi Cinci Hüseyñ Efendi menkûl, anlaruñ yirine Ḥasan Efendi-zâde Şeyḫ Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezbûre Şa'bân'ında maḥfûzu'l-lisân olmadukları ecilden masḫaṭ-ı re'sleri olan Adana kazâsı hükümetiyle² ol diyâra nefy ü iclâ olındılar. Elli beş Şevvâl'inde Qara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi def'a-i ülâsı yirine murabba'-nişin-i şadâret-i Rûm ve nâ'il-i müntehiyyü'l-merûm olmışlar idi. Elli altı Receb'inde munfaşıl ve maḫâm-ı hükümetlerine Anaṭolî şadrı Bahâyî Mehemmed Efendi vâsıl, anlaruñ yirine şâniyen Çivi-zâde Şeyḫ Mehemmed Efendi nâ'il oldu.³ Elli yedi Rebî'ül-evvel'inde selef-i sâlifleri Mu'îd Aḥmed Efendi mahlûlinden emri 'azîm-i fetvâya kıyâm itmişler idi. Elli toquz Receb'inde ma'zûl ve yirlerine ḥalefleri Bahâyî Efendi mevşûl oldu. Bunlar deryâdan ḥacc-ı Beytu'llâhi'l-Ḥarâm ve ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâm '*aleyhi's-şalâti ve's-selâm*⁴ niyyeti ile me'mûren Mışr-ı Qâhire'ye 'azîmet itdiler. Ba'de edâ'i'l-menâsik tariḫ-ı 'avde sâlik olup kaṭ'-ı menâzil ve ṭayy-ı merâhil iderek Şâm-ı dârü's-selâma vuşûllerinden soñra altmış Rebî'ül-evvel'inde Celeb Mûsâ Efendi yirine Quds-i Şerîf kazâsıyla teşrif olındılar. Altmış bir Cumâde'l-âḫire'sinde munfaşıl ve yirlerine Şaf-

1 yirine H: -S.

2 S 145b.

3 oldu H: oldılar S.

4 "Salât ve selâm onun üzerine olsun."

vetî Mehemmed Efendi vâsıl oldu. Bunlar sene-i mezbûre Şa'bân'ında Burusa cânibinden İstanbul'a duhüllerinden sonra sene-i merķûme Şevvâl'inde Emîni Mehemmed Efendi yirine Belgrad kazâsı hükümeti fetvâsı zamîmesiyle tefvîz olındı. Bu hâl üzere kazâ-yı mezkûrda seccâde-nişîn-i hükümet iken biñ altmış altı Şa'bân'ında dâr-ı fenâdan rihlet ve âlem-i bâķiye 'azîmet eyleyüp ol beldede medfûn ve nişangâh-ı tîr-i du'â-yı ehl-i derûn oldu. Maħlûl olan kazâ-yı mezkûr ber-vech-i mevleviyyet Küsec 'Alî Efendi'ye 'inâyet olındı.

Mevlânâ-yı sâlifü'l-beyân *şubbet 'aleyhi sicâlül-ğufrân*,¹ deryâ-yı fesihü'l-ircâ-yı 'ulûm, şemşîr-i mü-şikâf-ı deķâ'ik-ı mantûķ u mefhûm, baħħâş-ı muħaķķik, muħikķ u müdeķķik, mütedeyyin ü müteşerri', mutaşallib ü müteverri', mâ-lâ-ya'niden mu'riz, meşâġil-i nâfi'aya mütemaħħız, 'ulûm-ı aķliyye vü fûnûn-ı naķliyyede vâsıl-ı rütbe-i 'âlû'l-'âl ve râfi'-i râyet-i faẓl u kemâl olup ibtidâ-yı zuhûrlarından iltihâķ-ı ehl-i² ķubûr idince bâb-ı sa'âdet-me'âb-ı ifâdeleri ġüşâde olmaġla t̄alibân-ı zamânuñ üstâdı ve mu'allim-i râh-ı reşâdı olmışlar idi. 'Ale'l-ħuşuş yümn-i ta'lîm ü terbiyetleriyle niçe maħâdim-i 'aşruñ nihâl-i istihâli ser-sezb ü ġurrem olmaġla "Ĥ'âce 'Abdûr-raħîm Efendi" demekle mu'allem ķılınmış idi. Fi'l-ħaķîķa üslûb-ı taħķikda nâdire-i edvâr ve ferîde-i şadef-i rûzġâr idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden Monlâ Çelebi merħûmuñ *Enmûzecü'l-'ulûm*'ında irâd itdüġi mebahîse taraf-ı pâdişâhiden me'mûren cevâb u ecvibeye irâdı müstemil risâle-i laťife taħrîr ve merħûm-ı mezbûruñ tertibin ķalb ü taġyîr ve düşdükce i'tirâzâta telmîh-i dil-pezîr eylemişlerdür ve evâ'il-i ġâllerinde ba'z-ı maħalle risâle yazduķları daġı mesmû'dur.

Aşam Tezkireci Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed. Kaşamonı etrâfından nümâyân ve eyyâm-ı cüvânide dârûl-mülk-i İstanbul'a revân olup t̄arîķ-ı 'ilme sâlik ve meleke-i isti'dâda mâlik olduķda 'ulemâ-yı kirâma ġıdmet ile iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırık açķe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli dört Şafer'inde Nev'î-zâde Efendi Maħdûmı Mehemmed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı 'Atîķ Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü taħķik itmişler idi.

1 "Merhamet kovaları onun üzerine dökülsün."

2 ehl-i H: -S.

Elli yedi Şa'bân'ında Hâlıcı-zâde Aḥmed Efendi yirine Beşiktaş'da vâkı'a Sinân [136^a] Paşa Medresesi'ne hareketle kâm-revâ, elli 100uz¹ Cumâde'l-ülâsında Kaḫııcı-zâde Aḥmed Efendi yirine Ḥayrüd-dîn Paşa Medresesi i'tâ olındı. Altmış bir Şa'bân'ında Üsküdarî Muştafa Efendi yirine Şah-nı Şemâniyye'den birine i'tilâ, altmış iki Muḫarrem'inde Monlâ Aḥmed-zâde Enes Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi'ne irtikâ eylediler. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Kürd 'Abdu'llâh Efendi yirine Gevher Ḥân Sulṫân Medresesi iḫsân, altmış beş Re-bî'ül-evvel'inde Çeşmî-zâde 'Abdü'r-raḫîm Efendi maḫlûlinden Ayaşofıyya Medresesi'ne şâyân olmışlar idi. Ol buḫ'a-i mübârekece seccâde-nişin-i dirâset iken almış altı Ramazân'ında dâr-ı 'uḫbâya rıḫlet ve 'ıdgâh-ı ervâḫa 'azîmet itdüklerinde medrese-i maḫlûlesiyle Kürd İshâḫ Efendi kesb-i rifat eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr fûnûn-ı mütedâvilede müşâreket-i emşalle mezkûr, 'ilm-i fıḫha etemm-i intisâbı ve 'ıffet ü nezâhetden vâye-i nişâbı olmağın Şeyḫü'l-İslâm Ebü Sa'îd Efendi fetvâ muḫâbelecisi ḫıdmetinde istihdâm buyurup ve Cinci Ḥüseyin Efendi'ye daḫı şadâretinde tezkireci olmuşlar idi.

Ḳuṫb İbrâḫîm Efendi

el-Mevlâ İbrâḫîm. Kerkezî'dür.² "Ḳuṫb İbrâḫîm Efendi" dimekle meşḫûr ve eczâ-yı ta'rîfi bu mertebeye maḫşûr oldu. Sa'y-i vecd-i bî-kerân ile taḫşîl-i 'ilm ü 'irfân eyleyüp Şeyḫü'l-İslâm Es'ad Efendi ḫıdmetlerinden mülâzım ve tarîḫ-ı sa'âdet-refîḫ-ı 'ilme 'âzîm olduḫdan şoñra devr-i medâris-i 'ilmiyye iderek kırık aḫçe medreseden ma'zûl iken Ğalaṫa Sarâyı'nda mürebbe-i ğilmân ve mu'allim-i ḫuddâm-ı pâdişâh-ı zamân ta'yîn olunmuş idi. Ba'de zamân fetvâsı zamîmesiyle Ağrus Medresesi iḫsân olup bîñ otuz altı Muḫarrem'inde Ḳabaşakal Muştafa Efendi maḫlûlinden Ṭrablus-ı Şâm kazâsı iḫsân olındı. Otuz yedi Zî'l-ḫicce'sinde ma'zûl ve yirlerine 'Abdü'l-ḫalîm³ Efendi mevşûl oldu. Otuz 100uz Zî'l-ḫa'de'sinde Kirlî Maḫmûd Efendi yirine Ḳonya kazâsı tevciḫ olup kırık Zî'l-ḫicce'sinde munfaşıl ve yirlerine Şâriḫü'l-Menâr 'Abdü'l-ḫalîm Efendi vâşıl oldu. Kırık sekiz Zî'l-ḫa'de'sinde Ḳara Mûsâ Efendi arpalığı olan Mar'aş kazâsı ḫükûmeti tefvîz olunmuş idi. Kırık 100uz Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Mar'aş 'Alî

1 S 146a.

2 Kerkezî'dür H: Gergeri'dür S.

3 'Abdü'l-ḫalîm H: 'Abdü'l-celîl S.

Efendi vaşl olındı. Ba'dehu iki def'a 'Ayntâb kazâsında icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyeye eyledükden sonra altmış Rebi'ül-âhîr'inde Helvâcî-zâde Ahmed Efendi yirine Kütâhiyye kazâsı 'inâyet olındı. Altmış bir Cumâde'l-âhîre'sinde 'azl olunup yirleri şâniyen Bosnevî 'Abdu'llâh Efendi'ye tevcîh olındı. Altmış iki Ramazân'ında Mu'id-zâde Maḥmûd Efendi yirine şâniyen Mar'aş kazâsı virilüp altmış üç Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine Başmaḥcî-zâde Nûḥ Efendi mevşûl oldı. Altmış beş Cumâde'l-âhîre'sinde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ḡurresi tevķitiyle İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Medîne-i Münevvere kazâsıyla teşrîf olunup altmış altı Ramazân'ında 'âlem-i âhîrete intikâl ve dârü'n-na'ime isti'câl eyledüklerinde manşib-ı münḥal şâniyen Seyrek-zâde Seyyid 'Abdu'r-raḥmân Efendi virildi.

Mevlânâ-yı merķûm zühd ü şalâḥ ile mevsûm, pîr-i nûrânî-i mu'ammer, 'iffet ü nezâhet ile muḥammer idi.

Şeyḥü'l-İslâm Ḥ'âce-zâde Mes'ûd Efendi

el-Mevlâ Mes'ûd ibnü'l-mevlâ Muştafâ. Tercemesi *Zeyli 'Atâyi'*de mastûr olup biñ on altı senesi ḥilâlinde Sulṭân Süleymân Ḥân Türbesi ḥaṭiresinde mütevârî-i mezâr-ı pür-envâr¹ ve ḡavṭa-zen-i deryâ-yı raḥmet-i Perverdigâr olan mu'allim-i cenâb-ı Ahmed Ḥânî ve şadru'ş-şudûr-ı 'ulemâ'ül-mülk-i 'Oşmânî Aydınî Muştafâ Efendi merḥumuñ maḥdûm-ı ercmeni ve ânifen tercemesi sebķ iden Ḥ'âce-zâde 'Alî Efendi'nün birâder-i kihter-i ḥıredmendi Şeyḥü'l-İslâm Mes'ûd Efendi'dür. [136^b] Terbiyet-i peder-i vâlâ-güherleriyle neşv ü nemâ ve âb-yârî-i feyz-i Ḥudâ-dâd ile keşide-bâlâ olup biñ yigirmi sekiz Şafer'inde Şeyḥü'l-İslâm ve re'isü'l-'ulemâ'ül-'âlâm Es'ad Efendi ḥazretlerinüñ Sulṭân Bâyezid Medresesi i'âdesinden şeref-i mülâzemetlerine nâ'il ve evvelîn-i âmâle vâşıl oldılar. Ba'de tekmîlî'l-medâris kırķ aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ otuz Rebi'ül-evvel'inde Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine Şâḥ Sulṭân Medresesi iḥsân olunup otuz bir Şa'bân'ında Merre Ḥüseyn Paşa'nuñ şadâret-i 'uzmâdan infişâli bunlaruñ daḥı 'azline bâ'iş olup medreseleri Baba Ḥalîl-zâde Meḥammed Efendi'ye tevcîh olındı. Otuz üç Cumâde'l-ülâ'sında Bâlî-zâde Muştafâ Efendi yirine 'Â'işe Sulṭân Medresesi ile taḥşil-i 'izz ü şân eyleyüp otuz beş Ramazân'ında Fazlî Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün bi-

rine sâye şalup sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Ser-maḥfil-zâde Meḥemmed Efendi yirine şâniyen medâris-i Şaḥn'ın biriyle daḥı naḳl olındılar.¹ Otuz yedi Şa'bân'ında selefi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi ile ḳadr ü menziletleri mezîd oldu. Otuz sekiz Şevvâl'inde Velî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi ile tekrîm, ḳırḳ Ramazân'ında birâder-i mihterleri 'Alî Efendi yirine Süleymâniyye medârisinüñ biriyle ta'zîm olınmışlar idi. Ḳırḳ iki Rebî'ü'l-evvel'inde 'Uşşâḳî-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yirine Ḥalebü's-şehbâ ḳazasına şehbâl-i himmet açdılar. Ḳırḳ üç Rebî'ü'l-evvel'inde ma'zül ve yirlerine Bahâyî Meḥemmed Efendi mevşül oldu. Elli Şevvâl'inde Re'î-sül'eḫibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi yirine Ğalaṫa ḳazası tevcîh olunduḳda ḳabül itmemeleriyle Yavuz-zâde Seyyid Muşṫafâ Efendi'ye virilüp bunlar şıfıru'l-yed ma'zül ḳaldılar. Elli iki Cumâde'l-ülâ'sında ḫalefleri Yavuz-zâde Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa ḳazası mecrâ-yı zülâl-i ḫükm-i imzaları oldu. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında belde-i mezkûrede vâḳı'a muḥdeş kenîseleri ḳal'a mübâşeret itmesi fitne-i 'azîmeye bâ'îş olmaḳla ḳable tekmîli'l-müddeti'l-'örfiyye 'azl olınup yirlerine Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi vaşl olındı. Ba'de eyyâm Ḥamdî Meḥemmed Efendi ber-vech-i mevleviyyet mutaşarrıf olduḳı Gümülcine ve Yeñice-i Ḳaraşu ḳazaları arpalıḳ virilüp elli dört Zî'l-ḫicce'sinde Rümili pâyesi zamîmesiyle ikrâm olındılar. Elli beş Şevvâl'inde 'Acem Meḥemmed Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî ḳazası virildükde ḳabül itmeyüp 'azl ihtiyâr itmeleriyle arpalıḳlarıyla ibḳâ olunduḳlarında manşıb-ı mezkûre Üsküdar ḳâḫisi Dâvûd-zâde Muşṫafâ Efendi naḳl olınup anlaruñ yiri İstanbul'dan ma'zül Bahâyî Meḥemmed Efendi'ye arpalıḳ virildi. Altmış bir Ramazân'ında Bosnevî Şa'bân Efendi yirine Anaṫolı şadı ile bülend-ḳadr oldılar. Arpalıḳları seleflerine virildi. Altmış iki Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine şadâret-i Rüm'dan müteḳâ'id Bâlî-zâde Muşṫafâ Efendi vâşıl oldu.² Bunlara Ḥüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi üzerinden Tırnova³ ma'a Şaḫrâ ḳazaları arpalıḳ virildi. Altmış beş Ramazân'ında arpalıḳları Bahâyî Birâderi Aḫmed Efendi manşıbı olan Ğalaṫa ḳazasına tebdîl ve Tırnova ma'a Şaḫrâ ḳazaları ile ḫalefleri Bâlî-zâde Muşṫafâ Efendi tebcil olındı. Altmış altı Cumâde'l-ülâ'sında Atmeydânı Vaḳ'ası'nda erbâb-ı cem'iyet iltimâslarıyla Memek-zâde Muşṫafâ Efendi yirine

1 S nüshası der-kenâr: Bu Şaḥn tebdili bir târiḫde daḥı vâḳî' olmamışdır.

2 oldu H: olup S.

3 S 147a.

emr-i 'azîm-i fetvâya kıyâm itdüklerinde Ğalaṭa kazâsı Bâkî-zâde Es'ad Efendi'ye in'âm olındı. Sene-i mezkûre Ramazân'ında 'azlden mâ'adâ maḥrûsa-i Burusa'ya nefy ü iclâ ve şadr-ı fetvâ Hanefî Meḥemmed Efendi'ye sezâ görüldi. Sene-i merķûme Şevvâl'inde Diyârbekr kazâsı emri irsâl olunmuş idi. Yollar maḥûf olmağla bir bayrağ sekbân tedârik olunması eşnâsında taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'ye "Şeyhü'l-İslâm-ı [137^a] sâbık ḥurûc için 'asker yazarmış." diyü inhâ olunmağla katli fermân olunup maḥrûsa-i merķûme sāḥa-i şühûdında nâ-bedîd oldı. Belde-i mezkûrede Bıñarbaşı nâm maḥalde mütevârî-i mezâr-ı pür-envârdur. Burusî Nâcî' Hüseyn Efendi didüğü târiḥdür:

Mısrâ'

Şehîd-i Ḥayy-ı vâfi Ḥ'âce-zâde²

Mevlânâ-yı merķûm maḥdûm-ı ma'âlî-rüsûm, şiddet ü ḥiddet ile ma'rûf, ḥağ-gülüğla mevşûf, murâ'î-i âdâb u merâsim, ḥâkim ü ḥâsim idi. Eş'âr ile şöhret-şî'âr degül iken bu maṭla' zâde-i ṭab'-ı bî-hemtâlarıdır:

Nazm

Dâğlar cismümde yir yir n'ola olsa şeb-çerâğ

Her biri ruḥsâre-i dildârdan yaḫar çerâğ

Şeyhü'l-İslâm Memek-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ ibnül'mevlâ Meḥemmed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Meḥemmed Ḥân-ı Şâliş'den "Memek-zâdelik" nemek-i iştihârı ve tercemesi şahâ'if-i Zeyli-i Aṭâyyî'de meḥekk-i i'tibâr bulan Amâsî Meḥemmed Efendi'nün ferzend-i fûrüzendi ve maḥdûm-ı sa'âdetmendi Muştafâ Efendi'dür. Rütbe-i isti'dâda nâ'il ve mesned-i dâniş ü dîde vâşıl olduḫda 'ulemâ-yı 'aşruñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemetle kâam-revâ ve medâris-i resmiyyeden zinet-efzâ olup kırk aççe medreseden ma'zûl iken bîñ otuz bir Receb'inde Seyyid Maḥmûd Efendi yerine Tevķî'î Ca'fer Çelebi Medresesi'ne nâ'il olmuşlar idi. Otuz iki Şevvâl'inde Ḳaramanî İbrâhîm Efendi yerine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdid-i sürûr eyleyüp otuz altı Ramazân'ında Kürd Aḫmed Efendi yerine Rüstem Paşa Medresesi'ne vâşıl oldılar. Otuz sekiz Şevvâl'inde Şaḫḫâf Şeyḫ-zâ-

1 Nâcî S: Tâcir H.

2 شهيد حى وافى خواجه زاده

de 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine H'âce Ḥayrüd-dîn Medresesi'nde miḥrâb-nişin olup kırk iki Ramazân'ında İmâm-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi yirine 'Âişe Sultân Medresesi iḥsân olındı. Kırk dört Şafer'inde Ḥüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'den birine sāye şalup kırk beş Şa'bân'ında selefleri Ḥüsâm-zâde Efendi yirine altmışla sāniyen 'Âişe Sultân Medresesi'ne menkûl, elli Cumâde'l-ülâ'sında İsmâ'il-zâde Meḥemmed Efendi yirine Ḳalender-ḥâne dârü'l-ifâdesine vuşul bulmuşlar idi. Elli bir Receb'inde Şun'î-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle taltîf, elli iki Zî'l-ka'de'sinde selefleri İsmâ'il-zâde Efendi yirine Ḳudsî Şerîf ḳazâsıyla teşrîf olındılar. Elli dört Şafer'inde Tezkireci Mûsâ Efendi yirine Mısr-ı zâtü'l-ehrâm ḳazâsına naḳlle ikrâm ve yirleri Emru'llâh-zâde Meḥemmed Efendi'ye in'âm olındı. Sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde ma'zûl ve yirlerine Anḳaravî Es'ad Meḥemmed Efendi mevşûl oldu. Elli altı Şa'bân'ında İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Ğalata' ḳazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Elli yedi Reb'ü'l-evvel'inde Bolevî Muştafâ Efendi yirine İstanbul ḳazâsına naḳl ü tebdil ve yirlerine Bâlî-zâde Muştafâ Efendi tebcil olındı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde munfaşıl ve maḳâm-ı ḥükümetlerine Ḳudsî-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Sene-i merḳûme Zî'l-ḥicce'sinde Rümili pâyesi zamîmesiyle ikrâm olunup elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Ḥanefî Meḥemmed Efendi yirine Anaḫolî şadrî ile bülend-ḳadr olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Receb'inde ma'zûl ve yirleriyle Ḳabaḳulak-zâde Meḥemmed Efendi nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Elli ḫoḳuz Şevvâl'inde Ḳara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi yirine şadr-ı Rüm ve nâ'il-i müntehiyü'l-merûm olup altmış Şevvâl'inde müteḳâ'id ve yirlerine ḫalefleri Ḳabaḳulak-zâde Efendi müteşâ'id oldılar. Altmış bir Şevvâl'inde ḫalef-i sâlifleri Bâlî-zâde Efendi üzerinden 'Ayntâb ḳazâsı arpalık iḥsân olındı. Altmış üç Şevvâl'inde selef-i sâlifleri Ḥüsâm-zâde Efendi yirine sāniyen câlis-i şadr-ı Rüm ve ḳâfile-sâlâr-ı erbâb-ı rüsûm olduklarında arpalıkları Ḥasan Efendi-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi'ye tevcîh olındı. Altmış dört Zî'l-ka'de'sinde 'uzlet-güzin ve yirlerine ḫalef-i sâbıḳları Ḳudsî-[137^b] zâde Efendi şadr-nişin olup bunlara ḫalefleri arpalığı Pravadi ḳazâsı ta'yin olındı. Sene-i mezkûre Zî'l-ḥicce'sinde Şeyḫül-İslâm Ebü Sa'id Efendi'den şikâyeti mutazammın 'azl olunmaḳ recâsıyla cumhûr-ı ulemâ lisânından bir 'arz-ı ḫâl Üsküdar bâğçesinde rikâb-ı hümayûna işal olunup viren âdem ḡâ'ib olmaḳla mâh-ı mezbûruñ

yigirmi birinci günü Şadr-ı A'zam Dervîş Mehemmed Paşa ve müftî efendi ve şadreyn efendiler huzûr-ı hümayûna da'vet ve müvâcehelerinde ol 'arz-ı hâl kırâ'at olunduğda şevketlü pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretleri "Elbette bunu yazan her kim ise bulunup cezaları virilmek gerekdir." diyü şadr-ı a'zama tenbih buyurmalarıyla hemân ol sâ'at teftîş olunup 'arz-ı hâl-i mezbûr şâhibüt-terceme ile Edrine kazâsından munfaşıl Burusî Mehemmed Efendi'ye isnâd olunmağla haklarında şâdır olan fermân-ı pâdişâhî mücibince çavuşân-ı bî-emân mübâşeretiyle bunlar arpalıkları olan Pravadi kazâsına ve Burusî Mehemmed Efendi Bozcaata'ya nefy olunmuşlar idi. Ba'de'l-'afv altmış beş Receb'inde 'avde me'zûn oldılar. Altmış altı Cumâde'l-ülâsında Atmeydânı Vağ'ası'nda selef-i sâlifleri Hüsâm-zâde Efendi Kuds-i Şerîf kazâsıyla mağâm-ı vâlâ-yı iftâdan izhâr-ı ferâğ-ı zarûrî itdüklerinde yirlerine şâhibüt-terceme hazretleri nâ'il-i mağâm-ı mahlûl olmuşlar iken henüz âteş-i fitne müntefi olmamağla bunlar dağı ber-çarâr olmayup üç sâ'atden soñra erbâb-ı cem'iyet ittifaqlarıyla 'azl olunduğlarında mesned-i fetvâ H'âce-zâde Mes'ûd Efendi'ye sezâ görülüp bunlar hacc-ı Beytu'llâhi'l-Harâm ile me'mûr oldılar. Kaç-ı merâhil-i tarîk iderek Ramazânoglı Yaylası'na vâsıl olduklarında Boynıegri Mehemmed Paşa Şâm'dan vezâret ile Dârûs-saltâna'ya teveccühleri eşnasında müşâdif olmalarıyla envâ'-ı nüvâzişlerine mazhar olmağla cebr-i hâtır-ı hazîn eyleyüp Haleb'de mekş ü ârâm ve ba'de vürüdi'l-izn Kostañtiniyye cânibine imâle-i licâm itmelerin il-tizâm idicek, ber-vefķ-ı tenbih zimâm-ı 'azîmetlerin' cânib-i Şehbâ'ya teveccüh idüp ol belde-i lañifede dîde-güşâ-yı peyâm-ı hayr-encâm iken sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde sene-i âtiye Muharremü'l-harâmı ğurresi² tevķitiyle Üsküdarî Muştafa Efendi yerine Mekke-i Mükerrreme kazâsı tevķihiyle nefy olunan meşîhat-i İslâmiyye'den munfaşıl Ebû Sa'id Mehemmed Efendi dağı Kurdķulağı nâm menzilde vezîr-i mezbûra çarîn olduğda menzil-i mezkûrda mekş ile me'mûr olmuşlar idi. Sene-i merķûme Ramazân'ında Ebû Sa'id Efendi vañanlarına 'avd ile ta'zîm olunup ve Mekke kazâsı tevķît-i mezbûr ile şâhibüt-terceme hazretlerine tevķih olunmuş iken sene-i mezbûre Şevvâl'inde haber-ı vefâtı geldükde ol manşib-ı muvaķķar şâniyen Üsküdarî Muştafa Efendi'ye ibķâ vü muķarrer kılındı. Belde-i mezkûrede Anķakıyyeķapusu hâricinde medfûndur.

1 S 148a.

2 ğurresi S: -H.

Mevlânâ-yı mezbûr taḥşîl-i meṭâlib-i dünyeviyye ile meşhûr, 'ulemâ-yı sâdeden ma'dûd, ḳudret ü şerveti memdûd idi.

Âmidî Hüseyn Efendi

el-Mevlâ Hüseyn. Belde-i Âmid'den zuhûr ve "Âmidî Hüseyn Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. Taḥşîl-i meleke-i isti'dâd ve bizâ'a-i 'ilmiyyeye bezl-i sa'y ü üctihâd itdükden sonra Dârü's-salṭanati's-seniyye belde-i Ḳoştanṭiniyye'ye 'azîmet ve ba'z-ı 'ulemâdan iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırık aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış Zi'l-ka'de'sinde 'Alî Dede-zâde Aḥmed Efendi yirine Sittî Hâtûn Medresesi hâriciyle memnûn ḳılınup altmış bir Receb'inde 'Abdü'l-muṭṭalib Efendi yirine Merdümiyye Medresesi'ne taḥrîk olunmuşlar idi. Altmış üç Şa'bân'ında yirlerinde dâḥil i'tibâr olunup altmış beş Reb'ül-evvel'inde Monlâ Aḥmed-zâde Seyyid Enes Efendi yirine Mu'îd Aḥmed Efendi Medresesi ile ḳadr [138^a] ü menziletleri mezîd oldu. Altmış altı Şevvâl'inde dâr-ı beḳâyâ irtihâl ve 'idgâh-ı ervâḥa isti'câl itdüklerinde medrese-i maḥlûleleri Fâzîl Süleymân Efendi'ye in-tikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm dâ'ire-nişin-i erbâb-ı fuhûm, hoş-şoḥbet, şâhib-i ṭa-bî'at idi.

Re'isü'l-eṭibbâ Ḥammâl-zâde Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed bin Aḥmed. Dârü's-salṭanati'l-'aliyye Ḳoştanṭiniyye-tü'l-maḥmiyyeden bedîdâr ve "Ḥammâl-zâde Efendi" demekle şöḥret-şi'âr olmuşlar idi. Taḥşîl-i 'ilm ü kemâle mecd ü sâ'î ve âdâb-ı tekmîl-i nefsi kemâ-yen-baḡî murâ'î olup vâşıl-ı derece-i isti'dâd ve meleke-i 'aḳl-ı müstefâd olduḳda 'ulemâ-yı 'aşr mecâlis-i 'ilmiyyelerine vâşıl ve Ḳınalı-zâde Fehmî Meḥemmed Efendi'nün dârü'l-ifâdesine dâḥil olmaḡla iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ṭarîḳ-ı resmiyyeye 'azîmet eyleyüp ba'de tekmîli'l-medâris kırık aḳçe medreseye vâşıl ve andan dahı munfaşıl olduḳdan sonra fenn-i celîl-i tıbbâ iştigâl ile ṭarîḳ-ı ṭabâbete sâlik ve eṭibbâ-yı ḥâşşa-i sulṭânî silkine münselik olmuş idi. Biñ otuz toḳuz Reb'ül-evvel'inde Ḳara Şükru'llâh Efendi yirine İzmir ḳazâsı iḥsân olınup kırık Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Celeb Mûsâ Efendi mevşûl oldu.

Elli altı Rebi'ül-âhîr'inde Zeynü'l-'âbidîn Efendi yirine re'isü'l-eṭibbâ ve selefi mutaşarrıf olduğu Tekfûrtağı kazâsı arpalığı i'tâ olındı. Elli yedi Şafer'inde 'azl olunup hıdmet-i riyâset-i eṭibbâ 'İsâ Efendi'ye sezâ görildi. Sene-i mezkûre Rebi'ül-evvel'inde hâlefleri yirine şâniyen re'isü'l-eṭibbâ olmuş iken sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâsında 'azl ve yirlerine şâniyen selefleri 'İsâ Efendi vaşl olındı. On yedi gün mürûrında yine hâlefleri' 'İsâ Efendi yirine şâlişen manşıblarına i'ade olındılar. Sene-i merķûme Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine şâlişen selefleri 'İsâ Efendi vâşıl olmuşlar idi. İki ay mürûrında yine hâlefleri 'İsâ Efendi yirine râbi'an hıdmet-i riyâset-i eṭibbâda kıyâm eylemişler iken altıncı günde müteķâ'id ve yirlerine râbi'an selefleri 'İsâ Efendi müteşâ'id oldılar. Elli sekiz Receb'inde vâķi' cülûs-ı hümüyün-ı Sultân Meḥammed Hânî'de hâlefleri 'İsâ Efendi yirine hâmisen riyâset-i eṭibbâ hıdmetiyle be-kâm ve Tekfûrtağı kazâsı arpalığıyla ikrâm olındılar. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ altmış altı Şevvâl'inde 'azm-i 'âlem-i 'uķbâ itdüklerinde yirlerine Şâliḥ Efendi re'isü'l-eṭibbâ olup maḥlûl olan Tekfûrtağı kazâsı arpalık virildi.

Mevlânâ-yı mezbûr fenn-i celil-i tıbbâ intisâb ile meşhûr, nîk-nefs ü şâfi-fu'âd, merd-i kavî-i'tikâd, pîr-i mu'ammer, şalâḥ-ı hâlle muḥammer idi.

Vânî Meḥammed Efendi

el-Mevlâ Meḥammed. Diyâr-ı Vân'dan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i 'irfândan istifâza'-i nûr-ı şu'ur idüp vilâyeti 'ulemâsından aḥz-ı vâye-i 'ulûm ve 'azm-i diyâr-ı Rûm itmiş idi. 'Alâ-hasebi'l-'âde devr-i menâzil-i ifâde iderek 'ulemâ-yı kirâmuñ meclislerine vâşıl ve şeref-i mülâzemet ile murâda nâ'il olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırık sekiz Şa'bân'ında Tezkireci Mûsâ Efendi yirine Şâḥkulu Medresesi hâriciyle be-kâm, elli iki Şa'bân'ında Muṭahhar Efendi Dâmâdı Aḥmed Efendi yirine Fetḥiyye'de vâķi'a Sinân Paşa Medresesi'ne ḥareketle nâ'ilü'l-merâm oldu. Elli üç Cumâde'l-ülâsında Erzurûmî İbrâhîm Efendi yirine Rûm Meḥammed Paşa Medresesi'ne dâḥil, elli dört Şafer'inde Bosnevî Süleymân Efendi yirine Trabulus-ı Şâm kazâsına vâşıl oldılar. Elli beş Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Şâmî Yaḥyâ Efendi mevşûl oldu. Elli yedi Şafer'inde Fâzıl Monlâ Çelebi def'a-i şâlişesi yirine Diyârbekr kazâsı iḥsân olunmuş idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ḥicce'sinde 'azl

ve yirlerine Ümmî İbrâhîm Efendi vaşl olındı. Elli tokuz Rebî'ül-âhîr'inde halefleri yirine şâniyen Âmid kazâsıyla ser-âmed olup altmış Receb'inde munfaşıl ve yirlerine 'Uşşâkî-zâde 'Abdü'r-rahîm Efendi [138^b] vâsıl oldı. Altmış iki Şa'bân'ında selef-i sâlifleri Monlâ Çelebi yirine Bağdâd-ı bihişt-âbâd kazâsıyla ber-murâd olup altmış üç Ramazân'ında müteķâ'id ve yirlerine Ünsî 'Abdü'l-laţîf Efendi müteşâ'id oldı. Altmış altı Şevvâl'inde manşib-ı hayâtdan dağı mün'azil ve 'âlem-i bâķiye vâsıl oldılar.

Mevlânâ-yı merķûm dâhîl-i 'idâd-ı erbâb-ı 'ulûm, hoş-fehm ü hoş-şoĥbet, güher-nişâr-ı nevâdir-i fazl u ma'rifet idi.

Anķaravî Es'ad Efendi

el-Mevlâ Meĥammed Es'ad bin Meĥammed. Hâk-i pâk-i Anķarâ'dan bedî-dâr ve "Anķaravî Es'ad Efendi" dimekle şöhret-şî'âr olmışlar idi. Şudûr-ı kirâm-dan Kâra Çelebi-zâde Meĥammed Efendi âsitânesine ittisâl ile nihâl-i âmâli pür-berg ü bâr olup ĥıdmetlerinden kâ'im ve cenâblarından mülâzım olduĥ-dan şoĥra bi-ĥasebi'l-'âde devr-i medâris-i ifâde iderek kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi Ramazân'ında Kâra Çelebi-zâde Maĥmûd Efendi yirine 'Abdü'llâh Aĥa Medresesi ĥâricine 'âric, yigirmi tokuz Şa'bân'ında Ĥayyâţ-zâde Aĥmed Efendi yirine Ülâ-yı Ĥusrev Kethudâ Medresesi'ne ĥareketle mübteĥic olmışlar¹ idi. Otuz Şa'bân'ında Kudsî-zâde Şeyĥ Meĥammed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile sa'id olup otuz bir Receb'inde Vaķ'a-i 'Oşmân Ĥânî sebebiyle 'azl olunup medreseleri Karamanî İbrâhîm Efendi'ye virildi. Otuz dört Şevvâl'inde "Tûc Emîr" dimekle şehîr Seyyid Muştâfâ Efendi yirine Şâh-ı Ĥübân Medresesi iĥsân olunup otuz altı Ramazân'ında 'Abdü'r-rahîm Efendi yirine Muştâfâ Aĥa Medresesi'ne i'tilâ, otuz sekiz Şevvâl'inde 'İşî Efendi yirine Şâh-ı Şemâniyye'nün birine irtikâ eylediler. Kırķ Receb'inde selefleri 'İşî Efendi yirine Çorlı Medresesi'ne gönderilüp sene-i mezkûre Zî'l-ĥicce'sinde Mantıķî Aĥmed Efendi yirine Zâl Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görildi. Kırķ iki Muĥarrem'inde Dâmâd-zâde 'Abdü'l-bâķî Efendi yirine Ĥâzret-i Ebâ Eyyûb-i Enşâri Medresesi ile ta'zîm, kırķ dört Rebî'ül-evvel'inde selef-i sâlifleri Mantıķî Aĥmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tekrîm olındılar. Kırķ sekiz Zî'l-ĥicce'sinde

1 S 149a.

Hasan Kethudâ-zâde Hasan Efendi maḥlûlinden Halebü'ş-şehbâ kazâsı i'tâ olunup kırk tokuz Şevvâl'inde Martolos-zâde Maḥmûd Efendi yerine Kıuds-i dârü'l-üns kazâsına menḳûl ve yirlerine Muşliḥü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi mevşûl oldu. Elli Zî'l-ka'de'sinde ref' olunup yirlerine İsmâ'il-zâde Meḥammed Efendi terfî' olındı. Elli dört Cumâde'l-âhire'sinde Memek-zâde Muştafâ Efendi yirine Mısr-ı zâtü'l-ehrâm kazâsıyla ikrâm olunmuşlar idi. Elli beş Cumâde'l-âhire'sinde ma'zûl ve yirlerine Hasan Efendi-zâde Şeyḥ Meḥammed Efendi mevşûl oldu. Elli yedi Rebî'ü'l-evvel'inde Edrine pâyesi zamîmesiyle Seyyid Aḥmed Efendi üzerinden Büy-âbâd kazâsı arpalık iḥsân olındı. Altmış bir Şafer'inde H̄'âce-zâde 'Alî Efendi maḥlûlinden Dârü's-salṭana kazâsı hükümeti tefvîz olunduḡda arpalıkları Şeyḥî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi'ye virildi. Sene-i mezkûre Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Bustân-zâde Meḥammed 'Abdü'l-kerîm Efendi ḥâkim-i İstanbul oldular. Altmış iki Ramazân'ında Bâlî-zâde¹ Muştafâ Efendi üzerinden Şire kazâsı arpalığı inâyet olındı. Altmış beş Şevvâl'inde Şun'î-zâde Seyyid Meḥammed Emîn Efendi yirine Anaṭolî şadrına kıyâm eyledüklerinde arpalıkları seleflerine in'âm olındı. Altmış altı Ramazân'ında müteḳâ'id ve yirlerine Bolevî Muştafâ Efendi müteşâ'id oldu. Bunlara ḥalefleri üzerinden Tağardı kazâsı ilḥâkıyla Dimetoka arpalığı tevcîh olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde irtihâl ve 'âlem-i sa'âdete isti'câl eyledüklerinde maḥlûl olan arpalıkları Şeyḥ-zâde Meḥammed [139^a] Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm dâ'ire-nişîn-i 'ulemâ-yı rüsûm, sâfi-derûn u pâk-nihâd, müslim-i kavî-i'tikâd idi.

Monlâsınuñ şadâreti zamânında tezkirecilik ḥıdmetiyle kâm-yâb olup cümletü'l-mülk umûrı ve dil-ḥâh üzere ḥıdmet itmekle manzûrı olmuş idi.

'Allâme-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid 'Abdu'llâh ibnü'l-mevlâ es-Seyyid Meḥammed Şeyḥî. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbî'den tercemeleri bu cerîdede zikr olunan Naḳîbü'l-eşraf 'Allâme Şeyḥî Efendi'nün maḥdûm-ı ferḥunde-aḥteri ve ol deryâ-yı fazl u 'irfânunḡ gevher-i şehvâr-ı şâfi-cevheridür. Biñ kırk Re-

1 Bâlî-zâde S: Balduz-zâde H.

bî'ül-evvel'inde tırâzende-i silk-i¹ vücûd ve fûrûzende-i şu'â-ı şühûd olduklarında vâlid-i 'âlî-şânlarından istifâza-i 'ilm ü dâniş ve iktihâl-i kuhlû'l-cevâhir-i fazl u bîniş kılip âheng-i murâ'at-ı merâsim-i tarîk ve devr-i menâzil-i ders ü tahkîk eyledükde 'ulemâ-yı 'aşrınıñ birinden ikrâz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tadrîse 'azîmet eyleyüp devr-i medâris iderek kırk aqçe medreseden ma'zûl iken biñ altmış bir Cumâde'l-ülâsında Kâtib 'Alî Efendi yirine Monlâ Şeref Medresesi hâriciyle teşrîf, altmış dört Şa'bân'ında Öksüzce-zâde 'Abdu'l-lâh Çelebi yirine Hızır Çelebi Medresesi'ne hareketle talâtif olındılar. Altmış beş Rebî'ül-evvel'inde Şârihü'l-Menâr-zâde Aḥmed Efendi yirine Topkapusı dâhilinde Aḥmed Paşa Medresesi'ne şeref-baḥşâ, altmış altı Ramazân'ında yirlerinde dâhil hareketi i'tibârıyla kâim-revâ olmuşlar idi. Vize Sarâyı kırbinde vâkı' zay'alarında birkaç gün tebdil-i hevâ ve kesb-i râhat u şafâ üzere iken şikestî-i mizâc sebebiyle hânelerine 'avdet idüp biñ altmış yedi Muḥarrem'inde vâşıl-ı rahmet-i Yezdân ve maḫzar-ı 'afv u gufrân olduklarında Edrinekapusı hâricinde Emîr-i Buḫârî Zâviyesi civârında defîn-i zir-i zemîn ve medrese-i maḫlûlelerinde Ferîdün Ağa H'âcesi Kâra 'Osmân Efendi seccâde-nişin oldu.

Maḫdûm-ı merḫûm şafâ-yı dil ve nezâhet-i 'akîde ile ma'lûm, tâlib-i 'ilm ü edeb, seyyid-i şâhiḫü'n-neseb idi.

Necâti-zâde Meḫemmed Efendi

el-Mevlâ Meḫemmed. Kaşamonıyyü'l-aşldur. Tarîk-ı sa'âdet-refîk-ı 'ilmüñ levâzımını taḫşîl ve âdâb u merâsimin tekmil eyledükde 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve semt-i tadrîse 'âzim olmuşlar idi. Devr-i medâris² iderek kırk aqçe medreseye mevşûl ve andan daḫı ma'zûl olduğdan soñra biñ iken kırk bir Cumâde'l-âhire'sinde Kâba Receb-zâde Muştafâ Efendi yirine Merdümiyye Medresesi hâricine nâ'il olup kırk altı Şevvâl'inde selefi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne ḫakîk, kırk tokuz Muḥarrem'inde Beyânî Aḥmed Efendi yirine Murâd Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü tahkîk itdiler. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde Hüsâm Efendi yirine Sinân Paşa Sulṭânı Medresesi erzânî görölüp elli Zî'l-ka'de'sinde 'Osmân-zâde Meḫemmed Efendi yirine taḫille tarîkıyla medâris-i Şaḫn'uñ birine uğrayup ba'de eyyâm Tezkireci

1 S 149b.

2 medâris H: merâtib S.

Müsâ Efendi yirine Bağdâd-ı bihişt-âbâd¹ kazâsıyla ber-murâd oldılar. Elli üç Şafer²’inde ma’zûl ve yirlerine Seyrek-zâde ‘Abdu’r-rahmân Efendi mevşûl oldu. Elli beş³ Cumâde’l-ülâ’sında sene-i âtiye Muḥarremü’l-ḥarâmı ğurresi tevḫîtiyle Beyâzî Ḥasan Efendi yirine Mekke-i Mu’azzama kazâsıyla ta’zîm olunmuşlar idi. Elli yedi Muḥarrem’inde munfaşıl ve yirlerine İsmâ’îl-zâde Meḥammed Efendi vâşıl oldu. Elli tokuz Cumâde’l-âḫire’sinde Bustân-zâde Meḥammed ‘Abdü’l-kerîm Efendi yirine Edrine kazâsında ḥâkim ve revnaḫ-efrûz-ı mecâlis ü maḥâkim olup altmış Şa’bân’ında ‘azl ve yirlerine Sa’dî-zâde Seyfü’llâh Efendi vaşıl olındı. Altmış beş Receb’inde Ebû Sa’îd-zâde Feyzullâh Efendi yirine İstanbul [139^b] kazâsında müteşaddî-i icrâ-yı aḥkâm olmuşlar iken ḫable tek-mîlî’l-müddeti’l-’örfiyye sene-i mezkûre Şevvâl’inde ref³ ve yirlerine Şeyḫî-zâde ‘Abdu’r-rahmân Efendi terfî³ olındı. Sene-i mezbûre Zî’l-ḫa’de’sinde ḫalef-i sâ-lifleri Sa’dî-zâde Efendi maḥlûlinden Balıkesir kazâsı arpalık virilüp altmış altı Şa’bân’ında arpalıklarḫı ḫalefleri³ Şeyḫî-zâde Efendi’ye tevcîḫ olındı. Biñ altmış yedi Şafer’inde dest-i ecelden necât bulmayup ḫaḫ’-ı ümmîd-i ḫayât ve ‘azm-i cennât-ı ‘âliyât eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr “Necâtî-zâde Efendi” dimekle meşḫûr ve âşinâ-yı der-yâ-yı sevâd, güher-çîn-i sâḫîl-i isti’dâd idi.

Şadrü’d-dîn-zâde Feyzullâh Efendi {Feyzî}

el-Mevlâ Feyzullâh ibnü’l-mevlâ Meḥammedü’l-emîn ibn eṣ- Şadrü’d-dîn eṣ-Şirvânî. Devlet-i Sulṫân Murâd Ḥân-ı Râbî’de tercemesi zîver-i şaḫâ’if-i Zeyl-i Atâiyî olan ‘ulemâ-yı A’câm’uñ ‘allâme-i ercmendi Şadrü’d-dîn-zâde Meḥammed Emîn Efendi’nüñ maḫdûm-ı mu’azzam u mihteri ve ḫayrül-ḫa-lef-i fezâ’il-güsteri Feyzullâh Efendi’dür. Biñ sekiz senesi ḫudûdında zât-ı mekârim-simâtı maḫla’-ı feyz-i ezeliiden şâriḫ ü lâmi³ ve vücûd-ı dürrîs-sıfâtı ufḫ-ı sa’âdet ü iḫbâlden ṫâlî³ olmuş idi. Vâlid-i mâcidleri terbiyeleriyle fezâ’il ü ‘irfânı taḫşîl ve şaḫâ’if-i dil ü cânın ‘unvân-ı ma’ârif-i bî-kerân ile tek-mîl itdükden şoñra ‘ulemâ-yı ‘aşruñ birinden mülâzemetle kâm-yâb olup ba’de tek-mîlî’l-medâris kırık aḫçe medreseden ma’zûl iken biñ otuz sekiz Şevvâl’in-

1 bihişt-âbâd H: -S.

2 elli beş S: altmış beş H.

3 S 150a.

de Çeşmî-zâde Muştafâ Efendi yirine Yûsuf Paşa Medresesi hâricine 'âric olmuşlar idi. Kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Yahyâ Paşa-zâde Mehemmed Nuçkî Efendi yirine İbrâhîm Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne hâkîk, kırk üç Ramazân'ında Muzaffer-zâde Seyyid Mehemmed Şâlih Efendi yirine Qadırga Limanı'nda vâkı'a Mehemmed Paşa dârü'l-ifâdesinde gûşe-nişin-i ders ü tahkîk oldılar. Kırk dört Cumâde'l-âhire'sinde Dâvûd-zâde Muştafâ Efendi yirine Edrinekapusı Mihrümâhî'na pây-ı himmet koyup kırk beş Şa'bân'ında Memek-zâde Muştafâ Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'den birine sâye-endâz oldılar. Kırk sekiz Zî'l-âhicce'sinde 'Abdü'r-rahîm Efendi maḥlûlünden Rûm Mehemmed Paşa Medresesi'ne şeref-bahşâ, kırk toktuz Şevvâl'inde Ya'kûb Efendi yirine Maḥmûd Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ olup elli Receb'inde Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ûd Efendi yirine Zâl Paşa Sultânı Medresesi erzânî görölüp elli üç Şafer'inde Bahşî-zâde 'Abdü'l-ḳâdir Efendi yirine Qara Muştafâ Paşa Medresesi'ne irtikâ itmişler idi. Elli beş Receb'inde selefleri Bahşî-zâde Efendi yirine Süleymâniyye medârisinden biriyle tekmîl-i devre-i merâtib itdüklerinden şoıra şahîfe-i hâtırdan maḥv-ı rûsûm-ı bî-şebât-ı dünyâ ve ḳabûl-i naḳş-ı zühd ü taḳvâ idüp:

Mısrâ'

Degmez bu ḳadar raġbete bu 'âlem-i fânî

mazmûnın cerîde-i emânî ḳılmaġla elli yedi Şafer'inde Haleb pâyesi zamîmesiyle Bâlî-zâde Muştafâ Efendi üzerinden Mudurnı ḳazâsı arpalığıyla ḳanâ'at ve tariḳden bi'l-küllüyye ferâġat ve taḫşîl-i râḫat ile gûşe-gîr-i 'uzlet olup medreseleri Şarı 'Abdü'llâh Efendi'ye 'inâyet olındı. Bu hâl üzere sübḫa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ altmış yedi Rebî'ül-evvel'inde irtihâl ve dârü'l-üns-i ḳudse isticâl eyleyüp Üskûdar'da vâlid-i mâcidleri cenbinde defn olındılar. Maḥlûl olan arpalıkları Bosnevî 'İsâ Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm maḥdûm-ı ma'âlî-rûsûm, huṫâm-ı dünyâdan mu'riz, feyz-i Hâḳḳ'a mütemaḫḫîz, hâlişü'l-cenân, ṫâhirü'l-lisân, vaḳûr u edîb, sâkin ü erîb idi.

Âşârlarından Feyzî maḫlaşî ile eş'âr-ı dürer-bârları vardur. Bu birḳaç beyt andan nümunedârdur:

Nazm¹

Dil ü cânı yağan tâb-ı ruḥ-ı raḥşân-ı yârumdur
Ten-i zerd-i nizârum çigneden ol şeh-süvârumdur

Ḥabâb-ı la'l-i mey şanmañ görinen cāmda yir yir
Ruḥ-ı 'aks-i nigâra ḥayme ḳurmuş eşk-bârumdur [140^a]

Bahâr-ı ḥüsnüni gördükde cânâ dâğlar yaḳdum
Fezâ-yı sîne bu nev-dâğlarla lâlezârumdur

Kızıklı Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed. Maḥrûsa-i Burusa muzâfâtından Kızıık nâm ḳar-yeden ḳarîn-i zuhûr ve "Kızııkly Meḥemmed Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. 'Azm-i ṫarîḳ-ı erbâb-ı isti'dâd ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup ba'de tekmi'l-medâris ḳırık aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz sekiz Şa'bân'ında Derzî-zâde Bustân Efendi yirine maḥrûsa-i merḳûmede 'Îsâ Beg Medresesi iḥsân, ḳırık dörd Rebî'ül-âḥir'inde Emîr Sulṫân Medresesi'ne şâyân olup elli altı Şa'bân'ında Bağdâdi Aḥmed Efendi yirine Gâzî Ḥudâvendigâr Medresesi ile taḥşil-i 'izz ü vaḳâr eylemişler idi. Elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Nefes-zâde Muşṫafâ Efendi yirine Saḳız ḳazâsı ḥükûmeti tefvîz olunup elli ṫoḳuz Ramazân'ında 'azl olunduḳlarında yirleri Başmaḳcı-zâde Meḥemmed Efendi'ye arpalık virildi. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Ḳuds-i Şerîf pâyesi zamîmesiyle ḥalefleri üzerinden şâniyen manşıb-ı sâbıḳlarına i'ade olındılar. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde ma'zûl olduklarında yirleri Ḳara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi'ye arpalık ta'yîn olındı. Altmış üç Receb'inde Hindî-zâde Ramazân Efendi yirine Kütâhiyye ḳazâsı 'inâyet olunup altmış dörd Zî'l-ḳa'de'sinde munfaşıl ve yirlerine Hevâyî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Altmış altı Zî'l-ḳa'de'sinde Sincâr Mu'izzü'd-dîn Meḥemmed Efendi'nüñ def'a-i râbî'ası yirine Şofya ḳazâsı ḥükûmeti tefvîz olunup altmış yedi Rebî'ül-evvel'inde manşıb-ı ḥayâtdan munfaşıl ve 'âlem-i âḥirete muttaşıl olduklarında manşıb-ı maḥlûle Şaḥḥâf Şeyḫ-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı merḳûm şalâḥ-ı ḥâlle ma'lûm, dâḥil-i 'idâd-ı erbâb-ı rûsûm idi.

1 S 150b.

Seyyid 'Abdü's-settâr Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid 'Abdü's-settâr Muştafâ. Şâm-ı cennet-meşâmdan nümâyân ve “ 'Abdü's-settâr Efendi” demekle ma'lûm-ı 'âlemiyân olmuş idi. Ba'de i'dâdi'l-levâzım çarîk-ı 'ilme 'azîmetle 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olup 'alâ-hasebi'l-'âde tayy-ı merâhil-i ifâde iderek kırk aççe medreseye vâşıl ve andan dahı munfaşıl olduğdan sonra biñ otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdi Maḥmûd Efendi yirine Başçı İbrâhîm Medresesi hâriciyle tekrîm olunup otuz toḡuz Şafer'inde İnegöl'de vâkı'a İşḫâḡ Paşa Medresesi tevcih olındı. On beş sene miḡdârı ol buḡ'ada ferş-i seccâde-i ifâde eyleyüp yirinde dâhil ü müşıla vü Şaḥn i'tibârı olmuş idi. Elli beş Receb'inde Minḡârî-zâde Yaḫyâ Efendi yirine Pîrî Paşa Medresesi ile kâ-m-revâ olup altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Şa'rânî-zâde Meḡemmed Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşâri Medresesi iḡsân, sene-i mezkûre Şa'bân'ında Bahâyî Birâderi Yaḫyâ Efendi yirine Filibe ḡazâsına şâyân olmuşlar idi. Altmış iki Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Emînî Meḡemmed Efendi mevşûl oldu. Altmış altı Cumâde'l-ülâ'sında Şeyḡül-İslâm Ebü Sa'îd Meḡemmed Efendi üzerinden ber-vech-i mevleviyyet Gelibolı ḡazâsı tevcih olunmuş¹ idi. Altmış yedi Rebî'ül-âḡir'inde intikâl ve 'âlem-i ḡudse irtihâl eyledi. ḡazâ-yı mezkûr Ḳara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi'ye arpalık ta'yîn olındı.

Mevlânâ-yı merḡûm ḡişşedâr-ı ma'ârif ü 'ulûm, mâ-lâ-ya'nîden mu'riz, meşâḡil-i nâfi'aya mütemaḡḡız, evâ'il-i ḡâlinde “Şatar” laḡabıyla ma'rûf olmaḡın tenzih-i lisân murâd idenler “ 'Abdü's-settâr” dirler idi.

'Oşmân-zâde Meḡemmed Efendi

el-Mevlâ Meḡemmed ibnü'l-mevlâ 'Oşmân. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṡân Murâd Ḥân-ı Râbi'den tercemesi *Zeyl-i Atâyi'*de mezkûr olan Ḳırbac 'Oşmân Efendi merḡûmuñ maḡdûmı Meḡemmed Efendi'dür. Taḡşil-i meleke-i isti'dâd ve Aḡî-zâde 'Abdü'l-ḡalîm Efendi ḡıdmetlerinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseye mevşûl ve andan dahı ma'zûl iken biñ otuz beş [140^b] Şafer'inde Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâḡî Efendi yirine Ülä-yı Ḥusrev Keḡudâ Medresesi ile kâ-m-revâ, kırk Zi'l-ḡicce'sinde Müfettiş Aḡmed Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi i'tâ olındı. Kırk iki Rebî'ül-ev-

1 S 151a.

vel'inde Fikrî Aḥmed Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi virilüp sene-i mez-bûre Ramazân'ında Memek-zâde Muştâfâ Efendi yirine H'âce Hayrû'd-dîn Medresesi'ne taḥrîk olınmışlar idi. Kırk beş Şa'bân'ında Şadrü'd-dîn-zâde Rûḥu'llâh Efendi yirine Muştâfâ Ağa Medresesi'ne mevşül, kırk sekiz Muḥarrem'inde 'Acem Meḥemmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'î-lül-me'mül oldılar. Elli Zî'l-ka'de'sinde selef-i sâlifî Müfettiş Aḥmed Efendi yirine Edrinekapus'nda vâkı'a Mihrümâh Sultân Medresesi iḥsân, elli bir Re-bî'ül-evvel'inde Fâzıl Monlâ Çelebi yirine Diyârbekr każâsiyla taḥşil-i 'izz ü şân itmişler idi. Elli üç Şa'bân'ında Toḳat każâsına menkûl ve yirlerine şâniyen selefleri Monlâ Çelebi mevşül oldu. Ba'de'l-'azl ve'l-infişâl elli beş Receb'inde Mekke-i Mükerreme pâyesi zamîmesiyle Ḥasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâķi Efendi yirine Maġnisa każâsında icrâ-yı şerî'at-ı ġarrâ itdiler. Elli altı Receb'inde 'azl ve yirleriyle Ḥandân Efendi vaşl olındı. Elli sekiz Receb'inde Seyyid Şâliḥ Efendi yirine Yenîşehr każâsı 'inâyet olınup elli toḳuz Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Kec-dehân Dâmâdi 'Abdü'llâh Efendi vâşıl oldu. Altmış iki Şa'bân'ında Ḥânım-zâde Ḥasan Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm każâsında bast-ı bisât-ı aḥkâm itdiler. Altmış üç Zî'l-ka'de'sinde Edrine pâyesiyle¹ ma'zül ve yirlerine Bahâyî Birâderi Aḥmed Efendi mevşül oldu. Altmış beş Şevvâl'inde Şeyḫî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi üzerinden Büy-âbâd każâsı arpalık virildi. Altmış altı Zî'l-ka'de'sinde Minķârî-zâde Yahyâ Efendi def'a-i şâniyesi yirine Mışr-ı Kâhire każâsiyla kevkeb-i iķbâlî zâhire olmuş idi. Altmış yedi Cumâde'l-âḫire'sinde eyyâm-ı 'ömri âḫir olup 'âzim-i dâr-ı uķbâ olduklarında mañşib-ı maḥlûl şâ-lişen selefleri Minķârî-zâde Efendi'ye ibķâ olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr ḥüsn-i ḥâlle mezkûr, selimü'l-ķalb ü pāk-i'tiķâd, maḥ-düm-ı meķârim-mu'tâd idi.

Cânîķi Sinân Efendi

el-Mevlâ Sinânü'd-dîn Yûsuf. Vilâyet-i Anaḫolî'da Cânîķ kaşabasından zuhûr ve "Cânîķi Sinân Efendi" dimekle meşhûr olup dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve 'ulemâ-yı kirâma ḫıdmet ile birinden iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet eyle-yüp devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırk² aççe medreseden ma'zül iken biñ

1 Edrine pâyesiyle H: -S.

2 S 151b.

altmış bir Cumâde'l-âhire'sinde Maḥmūd Efendi yirine Taḥta Kâḍî Medresesi ḥâricine 'âric, altmış beş Ramaẓân'ında Ḥâfız Meḥemmed Efendi yirine Ḥ'âce Ṭursun Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Biñ altmış yedi Cumâde'l-ülâsında fevt olup medrese-i maḥlûlesi Emîr-i Buḥârî Şeyḫi Dâmâdı Seyyid Aḥmed Efendi'ye virildi.

Merḥûm-ı merḫûm ma'ârif-i 'ilmiyye ile ma'lûm, şâlih ü şâfi-fu'âd ve mü'min-i pâk-i'tikâd idi.

Bahâyî Efendi Birâder-zâdesi Dervîş 'Alî Efendi

el-Mevlâ Dervîş 'Alî ibnü'l-mevlâ Aḥmed ibnü'l-mevlâ 'Abdü'l-'azîz. Âtî't-terceme Bahâyî Birâderi Aḥmed Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı ercmendi ve ferzend-i ḥiredmendi Dervîş 'Alî Efendi'dür. Ba'de taḥşîli'l-isti'dâd biñ elli altı Receb'inde 'amm-ı mükerremleri Bahâyî Efendi'nün def'a-i ülä şadr-ı Rûm'a teşriflerinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i merâtib ve aḥz-ı revâtib iderek kırk aḫçe medreseden ma'zûl ve muntaẓır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış yedi Receb'inde Bosnevî Ebû Bekr Efendi yirine Defterdâr Aḥmed Paşa Medresesi ḥâriciyle kâ-m-revâ olmuş iken mâh-ı [141^a] merḫûm evâḫirinde ta'ne-i tã'un ile helâk ve üftâde-i pister-i ḥâk oldu.

Maḥdûm-ı merḫûm tãlib-i intisâb-ı 'ulûm, ḥalûk u besîm, maḥdûm-ı ḥalîm idi.

Ḥusrev Paşa İmâmî-zâde Yahyâ Efendi¹

el-Mevlâ Yahyâ ibnü'l-mevlâ Muştafâ. Ânifen tercemesi sebḫ iden Ḥusrev Paşa İmâmî Muştafâ Efendi'nün ferzend-i ercmendi Yahyâ Efendi'dür. İntisâb-ı muḫaddimât-ı 'ulûm u fûnûn ve iktisâb-ı levâzım-ı mefrûz u mesnûn itdükden sonra Şeyḫü'l-İslâm Mu'îd Aḥmed Efendi'den mülâzemetle be-kâm olup devr-i mecâlis ve aḥz-ı medâris iderek kırk aḫçe medreseden ma'zûl ve muntaẓır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış yedi Şâfer'inde ibtidâ ihdâs olunan Ḥâdım Ca'fer Ağa Dârü'l-ḥadîşi sezâ ve ² بها اول مدرس درس idi. Sene-i mezbûre Receb'inde tã'ne-i tã'undan rihlet ve 'âlem-i 'uḫbâya 'azîmet eyleyüp medrese-i maḥlûlesi Bağdâdî-zâde 'Abdu'llâh Efendi'ye 'inâyet olındı.

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Ḥâdım Ca'fer Ağa. Fi-Şâfer sene 1067. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 "Burada ders okutan ilk müderris."

Merhûm-ı merķûm maħdûm-ı ma'âlî-rüsûm, 'ilm ü ma'arifden hişşemend, aķrânı miyânında ser-bülend idi.

Şārihü'l-Menār-zāde Aħmed Efendi

el-Mevlā Aħmed ibnül-mevlā 'Abdü'l-ħalīm. Ĥilāl-i terācim-i Sulţān İbrāhīm Ĥānı'de tercemesi bu ceridede sebķ iden Şārihü'l-Menār 'Abdü'l-ħalīm Efendi merħūmuñ maħdûm-ı ĥıredmendi Aħmed Efendi'dür. Vālid-i mācidleri terbiyesiyle mebānî-i 'ulūmı merşüş ve naķd-i vaķt-i 'āzizin taħşil-i ser-māye-i kemāle maħşüş itdükden soñra ba'z-ı 'ulemādan mülāzım ve semt-i tedriise 'āzim olup vāşıl-ı merātib ve nā'il-i meţālīb olarak kırık aķçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ elli çoķuz Şa'bān'ında Kerāsteci-zāde Meħemmed Efendi yerine Perviz Efendi Medresesi'ne ĥāric ile 'āric, altmış bir Şa'bān'ında Mütvellî 'Alî Efendi yerine Topķapısı dāħilinde Aħmed Paşa Medresesi'ne ĥareketle mübtehic olmış idi. Altmış iki Şa'bān'ında yirlerinde dāħil i'tibār olunup altmış beş Rebî'ül-evvel'inde 'Uşşāķi Ĥasan Efendi yerine Beşiktaş'da vāķı'a Sinān Paşa Medresesi in'ām, sene-i mezkûre Ramazān'ında yirlerinde müşıla-i Şāħn i'tibāriyle be-kām olup sene-i merķûme Şevvāl'inde Uzun 'Abdu'llāh Efendi yerine Dāvūd Paşa Medresesi ile nā'ilü'l-merām olmuşlar idi. Altmış yedi Şa'bān'ında irtihāl ve 'ālem-i ķudse ittışāl eyleyüp medrese-i maħlûleleri Börekci-zāde Ĥasan Efendi'ye intikāl eyledi.

Mevlānā-yı mezbūr fazilet-i 'ilmiyye ile meşhūr, zü-fünün-ı' devrān, dāħil-i zümre-i zurefā-yı ehl-i 'irfān, elsine-i şelāse de şir ü inşāya ķādir, bi-taħşış nazm-ı 'Arabî'de māhir, 'ilm-i vefķ ü cifr ü nücūmdan vāyedār, maħdûm-ı ma'arif-şī'ār idi.

Āşārlarından āferiniş-i 'ālemden tārīħ taħrīrine bed' idüp biñ altmış beş sāl-i ferħunde-fāline gelince veķāyi'i cem' ü tertib eyleyüp kāmil ü şāmil *Tārīħ* ķılmış idi.

İmām-zāde Şeyħ Meħemmed Efendi

el-Mevlā Şeyħ Meħemmed ibnül-mevlā Muşţafā. Tabaķa-i Sulţān Aħmed Ĥān-ı Evvel'de tercemesi *Zeyl-i 'Atāyi*'de sebķ iden imām-ı sulţānî ve muķtedā-yı ĥāķānî Ĥürpeşteli Muşţafā Efendi merħūmuñ maħdûm-ı mihteri ve ferzend-i

sa'd-aḥteri Şeyh Meḥemmed Efendi'dür. Biñ sekiz Şevvâl'inde 'idgâh-ı vücûda vürûd idüp zinet-efzâ-yı 'âlem-i şühûd olmuşlar idi. Muḫaddimât-ı 'ulûmı temhîd ü i'dâd ve taḫşîl-i netîce-i isti'dâd itdükde Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nün Medrese-i Bâyezîdiyye i'âdesine nâ'il ve şeref-i mülâzemetlerine vâşıl olup kaṭ'-ı merâtib iderek kırık aççe medreseden ma'zûl iken biñ otuz bir Şafer'inde Fazlî Efendi yirine Raḫîkî Medresesi ile be-kâm, otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Müderris-zâde Meḥemmed Efendi yirine Meḥemmed Ağa Medresesi ile nâ'il-ül-merâm oldılar. Otuz sekiz Şevvâl'inde Seyrek-zâde Yunus Efendi [141^b] yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürür eyleyüp kırık Zi'l-ḫicce'sinde Kürd Aḫmed Efendi yirine 'Â'işe Sulṭân Medresesi iḥsân, kırık iki Ramazân'ında Astarıcı Sinân-zâde Meḥemmed Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'den biriyle taḫşîl-i 'izz ü şân eylemişler idi. Kırık dört Receb'inde Dâvûd-zâde Muştafâ Efendi yirine Gevher Ḥân Sulṭân dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde, kırık sekiz Muḫarrem'inde Hüdhüd 'Abdü'l-ḫâdir Efendi yirine Ḥâḫâniyye-i Vefâda baş-ı seccâde-i ifâde eylediler. Elli bir Rebî'ül-evvel'inde Ḥasan Efendi-zâde Şeyh Meḥemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekmîl-i 'izz ü rifat eyleyüp elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Şun'î-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Selanik ḫazâsi 'inâyet olındı. Elli dört Cumâde'l-ülâ'sında munfaşıl ve yirlerine Müfettiş Aḫmed Efendi vâşıl oldu. Elli beş Cumâde'l-ülâ'sında ḫalefleri Müfettiş Aḫmed Efendi yirine şâniyen manşib-ı sâbîḫlarına i'âde olındılar. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Başmaḫcı-zâde Meḥemmed Efendi yirine Edrine ḫazâsına menḫül ve yirlerine Bosnevî Bâli Efendi mevşül oldu. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde 'azl ve yirlerine Burusa ḫâḫîsi Bolevî Muştafâ Efendi naḫl, anlaruñ yirine İdris Efendi vaşl olındı. Elli yedi Cumâde'l-ülâ'sı ğurresinde Cinci Ḥüseyn Efendi def'a-i şâniyesi yirine Anaṭolî şadâreti ile bülend-ḫadr oldılar. Mâh-ı mezbûruñ dördinci günü 'azl-i bî-hengâma mübtelâ olduklarında şâlişen selefleri ol maḫâma i'tilâ itdi. Mâh-ı merḫûmuñ on dördinci günü şâniyen seleflerine ḫalef ve maḫzar-ı iḥsân u luṭf olmuş iken sene-i mezkûre Receb'i ğurresinde ma'zûl ve yirlerine râbî'an selefleri Ḥüseyn Efendi mevşül oldu. Mâh-ı mezkûruñ on ikinci günü ḫalefleri Ḥüseyn Efendi yirine şâlişen mesned-ârâ-yı şadâret oldılar. Elli sekiz Muḫarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Ḥanefî Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Altmış iki Ramazân'ında Ḥüsâm-zâde 'Abdu'r-raḫmân Efendi üzerinden Uzuncaova Ḥâşḫöyi ve Keşân ḫazâları ar-

palık¹ virildi. Altmış üç Şevvâl'inde Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi yirine Rûmili pâyesi zamîmesiyle râbî'an murabba'-nişin-i şadr-ı Anaṭolî olduklarında arpalıkları seleflerine virilmiş idi. Altmış dört Zî'l-ka'de'sinde müteḳâ'id ve yirlerine selef-i sâlifleri Şun'î-zâde Efendi müteşâ'id olup bunlara hâlefleri arpalığı Toḳat ḳazâsı iḥsân olındı. Altmış yedi Şevvâl'inde silkül-le'âl-i âmâlî güsiste-nizâm ve hürşid-i envâr-ı zâtı mütevârî-i ğamâm-ı ḥimâm olup 'idġâh-ı ervâḥa hürâm itdüklerinde Lâġarî Tekyesi ḳurbinde ḳayınataları Bülbül-zâde 'Abdu'llâh Efendi civârında medfûn ve maḥlûl olan arpalıklarıyla Ebû Sa'id-zâde Feyzû'llâh Efendi memnûn ḳılındı.

Mevlânâ-yı merḳûm dâḥil-i 'idâd-ı maḥâdim-i Rûm, "İmâm-zâde Efendi" demekle ma'lûm, ḥişsemend-i ma'ârif ü 'ulûm, lisân-ı aşrî 'ârif ve ıstılâḥâtına vâḳıf idi.

Manav Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. Anaṭolî diyârından bedîdâr ve muḳaddimât-ı 'ulûmdan ḥişşedâr olduğdan şoñra maḥrûsa-i Burusa'ya hicret ve anda daḥı bir müddet taḥşîl-i 'ilme himmet idüp 'ulemâ-yı aşrına ḥıdmet ile kibârûñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile ḳırḳ aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi yedi Ramazân'ında 'Acem Meḥemmed Efendi yirine maḥrûsa-i merḳûmede 'İsâ Beg Medresesi ḥâricine 'âric, yigirmi ṫoḳuz Cumâde'l-ülâ'sında selefti yirine Monlâ Yegân Medresesi'ne ḥareketle mübteḥic olmuş idi. Otuz iki Receb'inde Vaḳ'a-i Câmî'-i Ebu'l-fetḥ Sulṫân Meḥemmed Ḥânî sebebiyle 'azl olunup medreseleri Menteş-zâde Aḥmed Efendi'ye virildi. Otuz altı Zî'l-ḥicce'sinde Ğül Muşṫafâ Efendi yirine Sulṫân Orḥan Medresesi iḥsân, ḳırḳ Zî'l-ka'de'sinde Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi [142^a] yirine medâris-i Şahn'uñ birinde miḥrâb-nişin-i taḥḳîḳ u iḳân olmuş idi. Sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde 'Allâmek Meḥemmed Efendi yirine Yıldırım Ḥân Medresesi'ne şâyân görölüp ḳırḳ ṫoḳuz Cumâde'l-ülâ'sında Muḥarrem-zâde Aḥmed Efendi yirine "Yeşil 'İmâret" demekle şehîr Sulṫâniyye Medresesi 'inâyet olunmuş idi. Ol buḳ'a-i laṫifede mesned-nişin-i ifâde iken biñ altmış yedi Zî'l-ka'de'sinüñ ikinci İşneyn gicesi 'âlem-i uḳbâya rıḥlet ve şahn-ı fenâdan menzil-i beḳâya 'azîmet itmekle maḥrûsa-i Burusa'da Maḥkeme ḳur-

1 S 152b.

binde İbrâhîm Paşa Mu'allim-hânesi sâhasında defn olunup medrese-i mahlûlelerinde H'âce-zâde Muştafâ Efendi ferş-i seccâde-i dirâset eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Manav Aḥmed Efendi" dimekle meşhûr, dâhil-i dâire-i erbâb-ı fûhûm, ğavṭa-zen-i biḥâr-ı 'ulûm, güher-bend-i kavâ'id-i 'Arabiyye, fâ'idemend-i fevâ'id-i edebiyeye, ḥarîş-i deryâ-keşân-ı iştigâl, leb-teşne-i zülâl-i fazl u kemâl idi.

Ḳulaḳsız Seyyid 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid 'Abdu'llâh. Belde-i Sinob'dan ḳarîn-i neşv ü nemâ ve sebzâr-ı nezâhatde cilve-nümâ olup diyârı 'ulemâsınıñ ḥalka-be-güş-ı ḥıdmeti ve lû'le-i çeşmeyi nûş gibi güş-mâlîde-i dest-i terbiyeti olup mebânî-i 'ulûmı 'alâ-vechi'l-ikân ta'lim ve deḳâ'ik-ı 'ilmiyyeyi kemâ-yenbaġî tefhîm itdükden soñra Dârü's-salṭanatı'l-'aliyye maḥmiyye-i Ḳoşantıniyye'ye hicret ve 'ulemâ-yı kirâma ḥıdmet ile kibâruñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i mecâlis ve aḫz-ı medâris iderek kırık aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl'iken sâlik-i ṭarîḳ-ı ḳazâ ve mâlik-i ezimme-i ḥükm ü imzâ olmuş idi. Rûmili ḳalem-revinde birkaç manşiba ḳâḫî olduğdan soñra biñ elli yedi Şevvâl'inde Sinob müftîsi 'Alî Efendi yirine maskaṭ-ı re'si olan Sinob ḳazâsına ber-vechi mevleviyyet manşûb ḳılınup elli toḳuz Cumâde'l-âḫire'sinde ma'zûl ve yirlerine Kürd 'Abdü'l-ġanî Efendi mevşûl oldu. Altmış iki Şa'bân'ında Maḥmûd Efendi yirine şâniyen ḳazâ-yı mezkûr tevcîh olunup altmış üç Ramazân'ında muntafaşıl ve yirlerine Bağdâdî Aḥmed Efendi vâşıl oldu. Altmış altı Receb'inde Ḥâfız 'Abdu'r-raḥmân² Efendi yirine Erzenür-rûm ḳâḫîsi olup altmış yedi Şevvâl'inde mün'azil ve yirlerine Ḥüseyn Efendi nâ'il oldu. Buñlar Niksar ḳazâsı te'bîdiyle teḳâ'üd ihtiyâr itmişler iken sene-i mezbûre Zi'l-ḳa'de'sinde vâşıl-ı nüzhetġâh-ı câvid ve müteveccih-i dergâh-ı Rabb-i mecîd oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr, vaḳûr u edîb, pîr-i münevverü'l-meşîb idi. Şaġ ḳulaġı maḳṭû'-ı mütevellid olmaġın "Ḳulaḳsız 'Abdu'llâh Efendi" dimekle ma'rûf ve beyne'n-nâs bu 'unvânla mevşûf olmuş idi.

1 S 153a.

2 'Abdu'r-raḥmân S: 'Abdu'llâh H.

Ṭarsusî Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed. Adana sancağına tâbi' Ṭarsus nâm kaçabadan zühür ve "Ṭarsusî Meḥemmed Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. Dâhil-i silk-i erbâb-ı isti'dâd ve ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemetle ber-murâd olduğdan sonra devr-i merâtib ve aḥz-ı revâtib iderek kırk aḳçe medreseye mevşûl ve andan daḫı ma'zûl olduğdan sonra maşkaṭ-ı re'si olan kaçaba-i mezkûrede me'zûn bi'l-iftâ ve pâye-i Şahñ i'tibârı sezâ görülmüş idi. Biñ altmış üç Muḥarrem'inde Medîne-i Münevvere pâyesi zamîmesiyle Şâlih Efendi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yirine Ṭrablus-ı Şâm kazâsı hükûmetiyle ikrâm olunup altmış dört Cumâde'l-âḫire'sinde ma'zûl ve yirlerine şâniyen Ṭavil Ḥasan Efendi mevşûl oldu. Altmış altı Zî'l-ka'de'sinde Bosnevî 'Abdu'llâh Efendi yirine Kayseriyye kazâsı tevcih olunup altmış yedi Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Muḫtârî Muştafâ Efendi vaşl olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ḫicce'sinde manşib-ı ḫayâtdan daḫı munfaşıl ve 'âlem-i ervâḫa vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı merḫûm câmi'-i eştât-ı 'ulûm, emşel-i emâşil, merd-i kâmil idi.

Ḥalil Efendi

el-Mevlâ Ḥalil. Muḫaddimât-ı 'ilmiyyeden ṭaraf-ı şâlih taḫşiline sa'y ü ic-tihâd ve 'azm-i ṭariḳ-ı erbâb-ı isti'dâd [142^b] eyleyüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve semt-i tedriise 'azım olup kırk aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ elli bir Cumâde'l-âḫire'sinde Mar'aşî 'Alî Efendi yirine Mar'aş kazâsı hükûmeti tefvîz olunup elli iki Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine Ḥüseyn Efendi mevşûl oldu. Elli dört Receb'inde ḫalefi yirine şâniyen manşib-ı mezbûra i'âde olunmuşlar idi. Elli altı Şafer'inde munfaşıl ve yirlerine Ünsî 'Abdü'l-laṭif Efendi vâşıl oldu. Elli ṭoḫuz Rebî'ül-âḫir'inde Nevâlî-zâde Maḫmûd Efendi yirine Bosna kazâsı tevcih olunup altmış Cumâde'l-âḫire'sinde 'azl ve yirlerine şâniyen 'Arab İmâm-zâde Ḥasan Efendi vaşl olındı. Bu ḫâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ altmış yedi senesi ḫilâlinde 'âlem-i 'uḳbâya ḫırâm eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûruñ aḫvâli ancak bu mertebeye maḳşûrdur.

Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi

el-Mevlâ İbrâhîm ibnül-mevlâ Kemâlü'd-dîn Meḥemmed ibnül-mevlâ Aḫmed eş-şehir bi-Ṭaşköprü-zâde. Şudûr-ı devlet-i Sulṭân 'Osmân Ḥanî'den tercemeleri *Zeyli-ı Aṭâiyi*'de beyân olunan şâhibü'l-fezâ'ili'l-bâhire¹ ve'l-mekâ-

rimü'z-zâhire Taşköprü-zâde Kemâlü'd-dîn Mehemmed Efendi merhûmuñ netice-i muḳaddimât-ı vücûdı ve miyâne-bend-i silkü'l-le'âl-i nesl-i mes'ûdı ya'nî maḥdûm-ı dil-pesendi İbrâhîm Efendi'dür. Ba'de taḥşîl-i isti'dâd ve vâlid-i mâcîdlerinden ser-mâye-i ṭarîḳ-ı 'ilmi i'dâd itdükde 'ulemâ-yı 'aşruñ birinden mülâzım ve semt-i tedrîse 'âzim olup kırık aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi sekiz Muḥarrem'inde Martolos-zâde Muştafâ Efendi yirine Hâdım Ḥasan Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḥşâ, otuz Şa'bân'ında Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Otuz iki Receb'inde selef-i sâlifi Martolos-zâde Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine sâye şalup otuz dört Şafer'inde Monlâ Aḥmed-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Hânḳâh Medresesi ile taḥşîl-i 'izz ü câh eylediler. Otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde H'âce Mehemmed Efendi maḥlûlinden¹ Hâkâniyye-i Vefâ'da ferş-i seccâde-i ifâde² oldılar. Otuz ṭoḳuz Ramazân'ında Velî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den birinde ḳarâr-dâde olmuşlar idi. Kırık bir Cumâde'l-âḥire'sinde Bahâyî Mehemmed Efendi yirine belde-i Selanik'de ḥâkim ve revnaḳ-efrûz-ı maḥâfil ü maḥâkim olup kırık iki Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine Vardarî Şeyḫ-zâde Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Kırık sekiz Ramazân'ında Astarıcı Sinân-zâde Mehemmed Efendi maḥlûlinden Filibe ḳazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Elli Cumâde'l-ülâ'sında ma'zûl ve yirlerine 'Acem Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Elli bir Zî'l-ḳa'de'sinde ḫalefleri yirine şâniyen Filibe ḳazâsı tevciḫ olunup elli üç Cumâde'l-ülâ'sında 'azl ve yirlerine Dâvûd-zâde Muştafâ Efendi vaşl olındı. Elli altı Receb'inde Seyyid Maḥmûd Efendi manşıbı olan Şire ḳazâsı arpalık iḥsân olunup elli sekiz Receb'inde Muşliḫü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Dârûs-salṭana ḳazâsıyla tekrîm olınduklarında arpalıkları Kebîrî Mehemmed Efendi'ye virildi. Elli ṭoḳuz Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Şun'î-zâde Seyyid Mehemmed Emîn Efendi ḥâkim-i İstanbul oldu. Bunlara altmış Rebî'ül-evvel'inde Ḳurd Efendi manşıbı olan Toḳat ḳazâsı arpalık virildi. Altmış üç Muḥarrem'inde Bâlî-zâde Muştafâ Efendi yirine Anaṭolî şadâreti müyesser olduḳda arpalıkları ḫalefleri Şun'î-zâde Efendi'ye tevciḫ olındı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde ref ve yirlerine râbi'an İmâm-zâde Şeyḫ Mehemmed Efendi terfi'

1 maḥlûlinden H: yirine S.

2 ifâde H: -S.

olındı. Bunlara halefleri üzerinden Uzuncaova Hâşköyi ve Keşân kazâları arpalık virildi. Altmış beş Şevvâl'inde Kudsî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi def'a-i şâniyesi yirine mesned-nişîn-i şadr-ı Rûm ile nâ'il-i ğâyetü'l-ğâyât-ı merûm olduklarında Keşân kazâsı [143^a] seleflerine ve Uzuncaova Hâşköyi kazâsı Esirî Mehemmed Efendi'ye tevcih olındı. Altmış altı Ramazân'ında mütekkâ'id ve maġâm-ı hükümetlerine Bosnevî Şa'bân Efendi müteşâ'id olup bunlara halefleri arpalıkları Gümülcine ma'a Yeñice kazâları ihsân olındı. Altmış yedi Receb'inde edâ-yı farîza-i İslâm ve hacc-ı Beytu'llâhî'l-Harâm ve ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâma 'azîmet itmişler idi. Tekmîl-i menâsik itdükden sonra taraf-ı Dârü's-salţana'ya 'avdet eşnasında -ki sene-i mezkûre Zî'l-hicce'si evâhîrinde reh-zen-i ecel ber-hem-zen-i kârbân-ı emel olmaġla h'âh u nâ-h'âh şehristân-ı 'ademe güriz ve maġalle-i hâmuşânda ihtifâ ve sükûna¹ sitiz itdüklerinde ümmül-mü'minîn Hadîce-i Kübrâ *radîya'llâhu 'anhâ*² civâr-ı pür-envârında defîn-i zîr-i zemîn kılındılar. Sinîn-i 'ömrleri 'ıkd-ı sâdisi mütecevîz idi. Maġlûl olan arpalıkları Hânefî Mehemmed Efendi'ye ta'yîn olındı.

Maġdûm-ı mevsûm mekârim-i ahlâkla ma'lûm, sîne-i bî-kînesi mehbiţ-i envâr-ı 'ibâdet olmaġın nihâl-i kâmet-i Tûbâ mişâlleri bâr-ı tât-i Bârî ile hamîde ve dil-i deryâ-nevâli ma'den-i şadâġat olmaġla hâkim oldukları büldânda tîşe-i ihtimâmları birle rûsûm ve eţvâr-ı bida' u mezâlîmi hedm itmekle müzahrefât-ı dünyâ-yı bî-beġâdan dâmen-keşîde olmuşlar idi.

Şaşkendî-zâde Seyyid Muştafâ Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Muştafâ. "Şaşkendî-zâde" demekle şöhet-dâde olan Seyyid Muştafâ Efendi'dür. 'Ulemâ-yı 'aşr dârü'l-ifâdelerine dâhil ve kibârüñ birinden şeref-i mülâzemeti vâşıl olduġdan sonra kaţ'-ı merâhil-i tarîġ ve devr-i mecâlis-i ders ü taġkîġ iderek kırġ aġçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırġ iki Rebî'ü'l-evvel'inde Şadrü'd-dîn-zâde Feyzullâh Efendi yirine Yûsuf Paşa Medresesi ile kâm-revâ, elli Receb'inde Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laţîf Efendi yirine Buġâriyye Medresesi sezâ görülmüş idi. Elli dört Receb'inde 'Abdü'llâh Efendi yirine Konya kazâsı hükümeti tefvîz olunup elli altı

1 S 154a.

2 "Allah ondan razı olsun."

Muḥarrem'inde ma'zül ve yirlerine Dizdâr-zâde Muştafâ Efendi mevşül oldu. Altmış üç Ramazân'ında Bosnevî Süleymân Efendi yirine Bosna kıazası tevcih olunup altmış dört Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine Bağdâdî Aḥmed Efendi vâşıl oldu. Altmış yedi Zî'l-ḥicce'sinde Şahḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Şofya kıazası iḥsân olunup altmış sekiz Rebî'ül-evvel'inde kıazî iken dâ'in-i ecel müteķâzî ve kıazâ-yı vâcibü'l-edâ-yı câna râzî olduklarında manşıb-ı maḥlûle Kürd 'Abdü'l-ġanî Efendi kıadî oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr meḥâsin-i aḥlâķla meşhûr, şâlih ü ber-güzide-fi'âl, 'ilm ü kemâlde müşârik-i emşâl idi.

Ķadri-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Meḥemmed ibnü'l-mevlâ es-Seyyid 'Abdu'llâh ib-nü's-Seyyid 'Alî. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbî'den tercemesi bu cerîdede sebķ iden Ķadri-zâde Seyyid Zeynü'l-'âbidîn Efendi'nün birâder-i kihter-i ḥıredmendi Seyyid Meḥemmed Efendi'dür.¹ Taḥşil-i ma'ârif ü kemâlâtda dâmen-der-miyân idüp mişâl-i naḥl-i ser-firâz-ı çemen berg ü bâr-ı ma'ârif ile müzeyyen olup hevâ-yı tarîķ-ı sa'âdet-refiķ ile cilve-nümâ-yı ḥareket ve meclis-i erbâb-ı ders ü taḥķîķde şükûfe-nişâr-ı fażl u ma'rifet olduğdan şonra 'ulemâ-yı 'aşrınıñ birinden mülâzım ve tarîķ-ı sa'âdet-refiķa 'âzim olmuş idi. Devr-i medâris ve 'aķd-i mecâlis iderek kırķ aķçe medreseye vâşıl ve andan daḥı munfaşıl iken biñ on altı Şa'bân'ında Dede-zâde Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Emîr Sulṭân Medresesi iḥsân, on yedi Zî'l-ķa'de'sinde selefi yirine maḥrûsa-i merķûmede cedd-i emcedi Ķâdirî Efendi Medresesi'ne şâyân olup otuz bir Receb'inde Emîr 'Alî Efendi yirine Ḥançeriyye Medresesi ile taḥşil-i 'izz ü şân eylemişler idi. Otuz yedi Şa'bân'ında Kebîrî Meḥemmed Efendi yirine Ḥâdım Ḥasan Paşa Medresesi'ne i'tilâ, otuz toķuz Şa'bân'ında Ķaraķaş Muşliḥü'd-dîn Efendi yirine Ķayşeriyye kıazası sezâ görülmüş idi. Kırķ Rebî'ül-evvel'inde ma'zül [143^b] ve yirlerine Seyyid 'Alî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi mevşül oldu. Kırķ üç Zî'l-ķa'de'sinde Maġaralî Aḥmed Efendi yirine Belġrad kıazası ile ber-murâd olup kırķ dört Zî'l-ķa'de'sinde 'azl

1 Bu cümle H nüshasının müstensihince unutulmuş, daha sonra bunun farkına varılarak biyografinin sonuna ilave edilmiştir.

ve yirlerine¹ Muştafâ Efendi vaşl olındı. Elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Haţţâţ Şeyhî Mehemmed Efendi maħlûlinden² Mağnisa kazâsıyla kâ-m-revâ olup elli dört Şafer'inde sene-i âtiye Muħarremü'l-ħarâmı ğurresi tevķitiyle Celeb Mûsâ Efendi yirine Medîne-i Mûnevvere kazâsına menķûl ve yirlerine Ĥasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâķi Efendi mevşûl oldı. Elli altı Muħarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Kıuds ķađisi Anķaravî Naķib-zâde Seyyid Mehemmed Efendi menķûl, anlaruñ yirine Taķıyyü'd-dîn Efendi mevşûl oldı. Altmış Muħarrem'inde Beyâzi Ĥasan Efendi yirine maħrûsa-i Burusa kazâsı iħşân olunup sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâ'sında 'azl ve yirlerine Kûsec Yahyâ Efendi vaşl olındı. Sene-i merķûme Zî'l-ħicce'sinde Ezhârî Monlâ Çelebi maħlûlinden Gemlik kazâsı arpalık virildi. Altmış üç Şevvâl'inde Burusî Mehemmed Efendi yirine maħrûsa-i Edrine kazâsıyla ta'zîm olınduklarında arpalıkları Bosnevî Bâlî Efendi'ye virildi. Altmış dört Şevvâl'inde müteķâ'id ve maķâm-ı ĥükümetlerine Şa'rânî-zâde Ebu's-su'üd Efendi müteşâ'id oldı. Bunlara ĥalefleri arpalığı Çirmen kazâsı tevcîħ olındı. Altmış altı Şevvâl'inde Altıbarmaķ 'Abdü'l-fettâħ Efendi üzerinden Bıñarħişâr kazâsı arpalığı daħı zamîme-i revâtibleri ķılındı. Altmış yedi Şa'bân'ında 'Abdür-raħîm-zâde Mehemmed Efendi yirine İstanbul kazâsı ĥükümetiyle nâ'ilü'l-me'mûl olduklarında arpalıklarından Çirmen kazâsı Emînî Mehemmed Efendi ve Bıñarħişâr kazâsı Merħabâ-zâde Aħmed³ Efendi'ye virildi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine Muħarrem-zâde Aħmed Efendi vâşıl oldı. Altmış sekiz Muħarrem'inde ĥalefleri Muħarrem-zâde üzerinden Güzelħişâr kazâsı arpalık virildi. Sene-i mezkûre Rebî'ü'l-evvel'inde eyyâm-ı rebî-i ĥayâtı tamâm ve ravza-i Rığvân'a ĥırâm itdüklerinde maħlûl olan arpalıkları Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı merķûm dâ'ire-nişîn-i 'ulemâ-yı rûsûm, pîr-i mu'ammer-i şâlih, şeyh-i sa'âdetmend-i müfliħ, seyyid-i şaħîħü'n-neseb, muķallid-i 'ilm ü edeb, ĥüsn-i kitâbetde ķalem gibi 'alem, bi-taħşîş semt-i neshîde mânend-i şeyhü'l-fen müsellemler olup sinîn-i 'ömrleri 'ıķd-ı tâsî'i mütecevîz belki 'aşire mütenâhiz idi.

1 S 154b.

2 Elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Haţţâţ Şeyhî Mehemmed Efendi maħlûlinden H: Elli iki Şa'bân'ında Ėül Muştafâ Efendi yirine S.

3 Aħmed S: Mehemmed H.

Şeyh-zâde Efendi Maḥdümü Meḥemmed Şâdık Efendi¹ {Şâdık}

el-Mevlâ Meḥemmed Şâdık ibnü'l-mevlâ Meḥemmed ibnü's-Şeyḥ Sinân. Âtî't-terceme Fervâ-emîni Şeyḥ-zâde Meḥemmed Efendi merḥūmuñ maḥdüm-ı ḥıredmendi Meḥemmed Şâdık Efendi'dür. Taḥşil-i 'ilm ü ma'ârif muvafak ve erbâb-ı isti'dâda mülḥak olup ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve kaç'-ı menâzil-i ṭarîka 'âzim olmağla kırk aḳçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ altmış beş Rebî'ül-evvel'inde ibtidâ ihdâş olınan Şehr-emîni Medresesi ḥâriciyle kâam-ı revâ ve ² اول مدرّس درس بها idi. Altmış sekiz Rebî'ül-evvel'inde Şemsü'd-dîn Efendi yirine Ḥabbâziyye Medresesi'ne taḥrîk olınmış iken sene-i mezkûre Rebî'ül-âḥir'inde ta'ne-i ṭâ'undan eyyâm-ı rebî'-i ḥayâtı âḥir olup nâ-kâm u nâ-ümmîd 'azm-i nüzhetgâh-ı cāvîd eyledi.

Maḥdüm-ı mezbûr her ciheti ma'mûr, fezâ'il ü ma'ârif ile meşhûr idi. Şâdık maḥlaşı ile eş'arı olup bu ebyât güftâr-ı dürer-bârlarındandır:

Nazm

Her zerre-i 'ıḣkuñ ki gönülde ola peydâ
Meşhûdum olur vâkı'a-i Ṭür-ı tecellâ

Ve lehu

Feyz-i câmı gör ki rîzân olsa her bir kaçresi
Rind-i dürd-âşâm elinde sübhâtül-ibrâr olur [144^a]

Ve lehu

Peyveste-i ḳullâb-ı ser-i zülf-i siyâhem
Sevdâ-zede-i silsile-cünbân-ı cününem

Ve lehu

Ol Süleymân-ı zamānuñ la'l-i gevher-pâşına
Kendüyi nisbet idermiş ḥâtemün taş başına³

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Şehr-emîni. Fî 3 Rebî'ül-evvel sene 1065. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 "Burada ders okutan ilk müderris."

3 S 155a.

Çeşm-i hûn-âlüdüm içre 'aks-i hâk-i 'arızuñ
Şanki bir tıfl-ı Habeş'dür şimdi girdi yaşına

Bî-sütün-ı ğamda gönlüm tîşe-i hicrânken
Tuymadı Ferhâdveş tokunmayınca başına

Ve lehu

Nâr-ı süzân-ı ğamuñla dâĝ dâĝ itdün beni
Bezm-i 'ışk içre söyünmez bir çerâĝ itdün beni

Şeyhü'l-İslâm Kâra Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi {'Azîz}

el-Mevlâ el-fâzıl 'Abdü'l-'azîz ibnü'l-mevlâ Hüsâmü'd-dîn. Şudür-ı devlet-i Sulţân Meĥammed Hân-ı Sâliş'den *Hadâ'ik-ı 'Atâyi'*de ziver-i benefşe-zâr-ı erkâm olan Kâra Çelebi-zâde Hüsâm Efendi merĥumuñ maĥdüm-ı şânî-i fezâ'ilmendi Şeyhü'l-İslâm 'Abdü'l-'azîz Efendi ĥıdmetleridür. Elf-i kâmil ĥudûdında serâ-perde-i 'ademden meclis-i vücûda vaz'-ı kadem kılpup birâder-i mihterleri şadr-ı âli-ĥadr Meĥammed Efendi ĥazretlerinüñ ĥacr u terbiyelerinde naĥd-i vaqt-i 'ömr-i 'azîzlerin zâyi' itmeyüp iktisâb-ı re'sü'l-mâl-i 'ilm ü kemâl ve intisâb-ı fünûn-ı nâfi'a-i ĥaĥâ'ik-iştimal idüp resm-i erbâb-ı isti'dâd üzre ĥareket ve Şeyhü'l-İslâm Şun'u'llâh Efendi'den iĥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aĥçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ yigirmi bir Cumâde'l-âĥire'sinde Şıdkî Meĥammed Efendi yirine ĥayrüd-dîn Paşa Medresesi ĥâriciyle kâm-revâ olmışlar idi. Yigirmi dört Rebî'ül-evvel'inde Tevfîkî-zâde Aĥmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdid-i sürür eyleyüp yigirmi beş Rebî'ül-evvel'inde Fenârî-zâde Şeyhî Efendi yirine Pîrî Paşa Medresesi'ne revnaĥ-baĥşâ olup yigirmi altı Rebî'ül-evvel'inde Beñli 'Abdü'l-ĝanî Efendi yirine Kâlender-ĥâne dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde, yigirmi tokuz Muĥarrem'inde 'Arab İmâm-zâde Muştafâ Efendi yirine Şaĥn-ı Şemâniyye'den birinde miĥrâb-nişin-i ders ü ifâde oldılar. Otuz Rebî'ül-evvel'inde Hüsâm-zâde Muştafâ Efendi Burusa'da Sulţâniyye Medresesi virilüp sene-i mezkûre Zî'l-ĥicce'sinde selef-i sâlifleri Şıdkî Efendi yirine Edrine Selîmiyyesi'ne naĥl olındılar. Otuz iki Receb'inde

Amâsi 'Abdu'llâh Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâ'da feyz-bahş-ı erbâb-ı istifâde olduklarından sonra sene-i mezkûre Şa'bân'ında cem'iyet-i Câmî'-i Ebu'l-fetḥ Sulṭân Meḥammed Hânî Vaḳ'ası'nda maḥrûsa-i Burusa'da Monlâ Hüsrev Medresesi'ne gönderilmişler idi. Cülûs-ı Sulṭân Murâd Hânî'den sonra ma'füvven İstanbul'a vâsıl olup otuz üç Rebî'ü'l-evvel'inde Bâkî-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tevķî', sene-i mezbûre Cumâde'l-âhire'sinde Seyfi-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Yeñişehr kaçâsına terfî' olındılar. Otuz dört Rebî'ü'l-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Motonî Aḥmed Efendi mevşûl oldu. Otuz altı Cumâde'l-âhire'sinde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevķitiyle 'Allâme Şeyḫî Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama kaçâsıyla ta'zîm olındılar. Otuz yedi Rebî'ü'l-âhir'inde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevķitiyle 'azl olunup yirleri Der-vîş Ebâbil Efendi'ye tevcih olunduğda kabûlden ibâ itmekle sene-i mezkûre Şa'bân'ında tevķit-i mezbûr ile selef-i sâlifleri Fenâri-zâde Efendi'ye sezâ görildi. Şâhibüt-terceme ḥazretleri Dârû's-salṭana'ya vuşûllerinden sonra kırk Cumâde'l-âhire'sinde Edrine pâyesi iḥsân olındı. Kırk üç Receb'inde Aḥî-zâde Seyyid Meḥammed Efendi yirine maḥmiyye-i Ḳoştantîniyye kaçâsında müteşaddî-i icrâ-yı aḥkâm oldılar. Kırk dört Muḥarrem'inde ḳable tekmîli'l-müddeti'l-örfiyye bî-şudûr-ı cürm ü taḳşîr¹ maḫzar-ı ḳahr-ı ḳahramânî olup 'azl-i bî-hengâm ile taḫḳîrden mâ'adâ cezîre-i Ḳıbrıs'a [144^b] nefy ü iclâ ile tekdîr olunduğlarında yirleri birâder-zâdeleri Maḥmûd Efendi'ye tevcih olındı. Kırk beş Ramazân'ında imdâd-ı fazl-ı Sübhânî birle bend-i miḫnetden âzâd olmaları bâbında fermân-ı lâzımu'l-iz'ân-ı sulṭânî şeref-i şudûr bulup müddet-i ğurbetleri yigirminci ayı tekmil itdüğü rûz-ı firûz-ı şehri-i Şevvâl'de vaṭan-ı aşlileri olan Dârû's-salṭana'ya vâsıl oldılar. Elli sekiz Receb'inde Mülaḳḳab Muştafâ Efendi maḥlûlünden menşûr-ı şadâret-i Rûm nâm-ı nâmîlerine mersûm ḳılındı. Ol eṣnâda şu'arâ-yı zamânedden Ḥaylî Ḥâfızî Muştafâ Çelebi bu târiḫ-i laṭîfi keşide-i silk-i ḳalem itmişdür:

Beyt

Bir ḫaḳ-şinâs söyledi târiḫ-i naşbını
Lâyıḳ 'Azîz Efendi'ye 'izz ile şadr-ı Rûm²

1 S 155b.

2 لایق عزیز افندی به عز ایله صدر روم

Elli toqkuz Ramazân'ın yedinci günü fenn-i fıḫ-ı şerîfde şîrâze-bend-i te'lif oldukları *Kâfî* nâm metn-i laṭîfî 'arz oṭasında bi'z-zât yed-i mü'eyyed-i sulṭâniye teslîm eyledüklerinde tuhfeleri ḥüsn-i ḳabûl-i pâdişâhâne ile mu'azzez ve ḥil'at-i şadâret-i Rûmili tîrâz-ı i'zâz-ı pâye-i fetvâ ile muṭarraz olmak ḥaşâiş-i zât-ı ḥuceste-şifâṭlarıdır. Zamâneleri şu'arâsının ser-efrâzı Cevrî İbrâhîm Çelebi keşide-i rişte-i nazm-ı dürriyyü'n-nizâm itdüğü târiḥ-i müsellemler ü mümtâzdur:

Nazm

Didi bu irtifâ'-ı rütbenün târiḥini Cevrî
'Azîz-i 'âleme ola mübârek pâye-i fetvâ¹

Sene-i mezbûre Şevvâl'inün sekizinci günü Ebü Sa'îd Meḥammed Efendi üzerinden Tîrnova ma'a Şahrâ ḳazâları arpalığıyla müteḳâ'id ve maḳâm-ı ḥükümetlerine Memek-zâde Muştafâ Efendi müteşâ'id oldu. Altmış Şevvâl'inde arpalıkları Miḥalıc ma'a Kirmastı ḳazâlarına tebdil ve Tîrnova ma'a Şahrâ ḳazâlarıyla İmâm-ı Sulṭânî Şâmî Ḥüseyn Efendi tebcil ḳılındı. Altmış bir Cumâde'l-ülâsında Bahâyî Meḥammed Efendi yirine emr-i 'azîm-i fetvâya ḳıyâm ve ol rütbe-i valâ iḥrâziyla itmâm-ı merâm itdiler. Mü'ezzîn-zâde Efendi muvaffaḳ olduğı târiḥ-i laṭîfdür:

Mısrâ'

'Azîz-i ḳavm oldu ḥamdü li'llâh 'izz ile müftî²

Cevrî Çelebi'nün daḥı mîve-i âbdâr-ı nihâl-i kilik-i güher-bârı olan târiḥ-i zîbâdur:

Mısrâ'

Eyledi Ḥaḳ 'izz ile müftî 'Azîz-i 'âlemi³

Ol ešnâda ferâḡlarından arpalıkları olan Miḥalıc ma'a Kirmastı ḳazâları halefleri Şâmî Ḥüseyn Efendi'ye virildi. Sene-i mezkûre Ramazân-ı şerîfinün on altıncı günü imâmet-i kübrâ-yı ḥıdmet-i fetvâ şâniyen Ebü Sa'îd Efendi

1 عزیز عالمه اوله مبارک پایه فتوی

2 عزیز قوم حمد لله عز ايله مفتی

3 ایلدی حق عز ايله مفتی عزیز عالمی

yed-i kerîmelerine teslim olunduğdan sonra şâhibüt-terceme leyle-i mübareke-i Kâdr'de 'azlden mâ'adâ cezîre-i Sağız'a nefy ü tağrib ve vâtan-ı aşıllarından dür itmekle ta'zîb olındılar. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde Kızıklı Mehemmed Efendi 'azlinden ber-vech-i arpalık cezîre-i mezbûre kazâsı ihşânını mutazammın hükm-i hümayûn vâsıl ve ğavâ'il-i vehmiyyeleri zâ'il olup beyne'l-havf ve'r-recâ muntazır-ı zühûr-ı fazl-ı Hudâ iken altmış iki Cumâde'l-ülâsında nâ-ğâh bi-'avni'llâh müjde-i rahmet irişüp Sağız kazâsında nâ'ib ibkâsından sonra kendüler maħrûsa-i Bursa'ya 'avd itmege izni mutazammın şüret-i emr-i şerîf irsâl olunup maħrûsa-i merķūmede âşiyân-ı kadîmleri olan menzillerine nüzül itdiler. Altmış altı Şa'bân'ında arpalıkları Seyrek-zâde Seyyid 'Abdu'r-raħmân Efendi üzerinden Mudanya kazâsına tebdil olunup Sağız kazâsı ber-vech-i mevleviyyet Koçbaş Maħmūd Efendi'ye tevcih olunduğda redd¹ itmekle Şaħħâf Şeyh-zâde 'Abdü'l-bâķi Efendi kabûl eyledi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde halefleri Şeyh-zâde Efendi 'azlinden şâniyen Sağız kazâsı arpalık virilüp Mudanya kazâsı Hasan Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi'ye tevcih olındı. Altmış yedi Rebi'ül-âhîr'inde taleb ü rağbetleriyle Seyyid 'Abdü's-settâr Efendi maħlûlinden Gelibolı kazâsına [145^a] tebdil ve dil-h'âhlarına müsâ'ade ile ikrâm u tebcil olunup Sağız kazâsı ber-vech-i mevleviyyet Sa'dî-zâde Seyyid Hibetüllâh Efendi'ye 'inâyet olındı. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ altmış sekiz Rebi'ül-âhîr'inün altıncı gicesi ğumûm-ı semûm-ı fenâ sebzeâr-ı zindeġânisini ifnâ eyledükde vaşiyetleri üzere maħrûsa-i mezbûrede Deveciler Mezâristânı ħurbinde Temürtaş Mu'allim-ħânesi civârında defîn-i zîr-i zemîn oldılar. Maħlûl olan Gelibolı kazâsı Bosnevî Şa'bân Efendi'ye arpalık ta'yîn olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr mecmû'a-i fazl-ı mevfûr, emâşil miyânında imtiyâzı meşhûd, âħâd-ı ulemâ-yı 'aşrdan ma'dûd, vaķûr u edîb, muħteşem ü mehîb, 'âlî-ţab' u bülend-himmet, zî-mürüvvet ü şâhib-i 'azamet idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden zikri sebķ iden şîrâze-bend-i te'lif oldukları *Kâfi* nâm metn-i laţifleri ve Türkî inşâ ile *Siyer-i belâgat-üslûbları* ve *Siyer-i Kâzrunî*'yi Fârsî lisânından Türkî'ye terceme itdükleri te'lif-i merġûbları ve *Ĥilyetül-enbiyâ* nâm risâleleri ve *Mir'âtüş-şafâ* nâm ahvâl-i enbiyâ-yı 'izâmî ħavî târih-i

mağbû'ları ve *Süleymân-nâme* ismiyle müsemma *H'âce Tarihî*'ne¹ zeyl olmak üzere Sulţân Süleymân Hân hazretlerinin cülûs-ı hümayunlarından vefâtlarına gelince olan eşerleridir ki Sulţân İbrâhîm Hân hazretlerine ihdâ itmişlerdir. Ve bunlardan mâ'adâ icmâli âferiniş-i mağla'-ı dîvân-ı nübüvvet-i Hazret-i Âdem '*aleyhi's-selâm*'²dan biñ elli sekiz Receb'ine gelince zühür iden umûrî muhtevî ve niçe ğarâ'ib ahvâli hâvî *Ravzatü'l-eb'râri'l-mübeyyen bi-Vekâyi's-selefi'l-mâziyye ve'l-ahbâr* nâm târih-i laţifleri vardır. Cülûs-ı Sulţân Mehemmed Hânî'de ithâf-ı dergâh-ı eşref-i sulţânî eyleyüp tuhfeleri ta'lik-ı nazâr-ı kabûl-i şâhâne ile teşrif ve ilbâs-ı hil'at-i postîn-semmûr ile taltîf olunmuşlar idi. Ve târih-i mezkûre biñ elli sekiz Receb'inde cülûs-ı Sulţân Mehemmed Hânî'den biñ altmış sekiz Şafer'inde gelince zeyl dahı yazmışlardır ve 'Azizî mağlaşî ile eş'âr-ı belâgat-şi'ârları vardır. Bu na't-ı şerîf nümüne-i güftâr-ı dürer-bârlarıdır:

ez-Ķaşâ'id-i Na't-ı Şerîf

Rûhî fidâk ey gül-i nev-reste-i Harem
Verd-i ruhuñla oldu cihân ğayret-i irem

Pür-nür kıldı 'âlemi ol tal'at-i münir
Buldu ğüşâd-ı revnağ-ı bâzâr şubh-dem

Mısrâ'-ı ebruvânını yazduğda itdi kayd
Üstâd-ı şun' ta'miye-i *nûn ve'l-kalem*³

Bir nuçkı biñ Mesîh-i revân-bahşâ cân virür
Âb-ı hayât menba'idur var ise o fem

Eflâk ü hâke besmele-i âferiniş ol
Hâtmü'r-risâle fâtiha-i nüşha-i kadem

Fermân-revâ-yı her dü serâ şâh-ı enbiyâ
Sulţân-ı hıttâ-i 'Arab u kişver-i 'Acem

1 Kastedilen eser Hoca Sa'deddin Efendi'nin *Tâcü't-tevârih*'idir.

2 "Allah'ın selâmı onun üzerine olsun."

3 *Kur'ân-ı Kerîm, Kalem Süresi* 68/1, ﴿ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ "Nûn. Kalem ve (kalem tutanların) yazdıklarına andolsun ki."

Ey nür-ı çeşm-i 'âlemyân cāna yetmişem
Bir kerre bâğ-ı dîdeme h'âb içre baş kâdem

Gird-âb-ı fırkatûn beni ser-geşte eyledi
Âyâ görem mi sâhil-i maşşûda ben irem¹

Cân-ı 'Azîz cānuma minnet saña fedâ
Ey rûh-ı 'âlem ile kabûl eyle muğtenem²

ez-Ğazeliyyât

Ber-ķarâr olmaz dil-i dîvâne eyler ıztırâb
Şîşe-i sâ'at gibi ķalbümde vardur inķılâb

Pâ-figâr-ı senglâh-ı cevri-i devrüz şimdilik
İtmezüz ser-menzil-i iķbâle itmekde şitâb

Ve lehu

Hîç bir mi olur sa'yi kuvâ-yı hâme-i Bihzâd
Ârâyiş-i neşâta ile hûsn-i Hudâ-dâd

Gisû-yı ham-ender-ham-ı dildâra ıolaşduñ
Bir fitne ķoparmaķ mı murâduñ senûn ey bād

Fânûs-ı hayâl itdi teni şem'-i maħabbet
Ser-geştelik el virdi yine ey dil-i nâ-şâd

Ve lehu

Câm-ı zerrîn nedür yâ ne sifâlîn-i sâğar
Her ne yüzden ise luţf-ı Cem'i hoş görmek olur

Ve lehu

Ķızarup meyle ruħ-ı yâr kaçan gül gül olur
'Aks-i rûyı eger âb üzre düşerse mül olur [145^b]

1 S 156b.

2 Bu beyitten sonra gelen şiirlerin hiçbirisi S nüshasında yoktur.

Gülşene irse eger tuhfe-i dürr-i 'arâkı
Zinet-efzâ-yı binâgûş-ı 'arûs-ı gül olur

Mihr-i ruhsârına pek bakma 'Azîzî yoḥsa
Pertevinden tutuşup hırmen-i hestî gül olur

Ve lehu

Hevâ-yı 'ışka düşen dil mekân nedür bilmez
Hümâ-yı evc-i belâ âşiyân nedür bilmez

Ḥaṭuñdan almaḵ olurdu ḥaṭ-ı emân câna
O ḥünî ğamzeler ammâ zamân nedür bilmez

Bilür o ğonçe-i fem manṭıku'ṭ-ṭayrı [ammâ]
Zamân olur ki yine ol zebân nedür bilmez

Şüküftedür gül-i rüyı hemîşe dildâruñ
'Azîzî ravza-i cennet ḥazân nedür bilmez

Ve lehu

Ḥaṭ geldi mest-i ğamze-i mestaneyem henüz
Şâm irdi şadr-ı meclise mey-ḥaneyem henüz

Bi'llâhi ey şabâ şiken-i zülfe degme gel
Bî-tâb-ı zaḥm-ı dil-şüde-i şaneyüm henüz

Ve lehu

Ḥâk-i reh-i fenâ olup ḵalsa ne ğam ten-i nizâr
Ḷurtuluruz 'Azîziyâ minnet-i rüzgârdan

Ve lehu

Götürdüñ bâğdan bû-yı güli ey bād n'eylersün
Yoluñ alursa âh-ı bülbül-i nâ-şâd n'eylersün

Güzel nakş eyledüñ söz yok leb-i la'î-i şeker-bârı
Dil-i cân-bağş o hoş-güftârı ey Bihzâd n'eylersün

Ve lehu

Murğ-ı remidedür bu gönül âşiyânedен
Bend eyle dâm-ı zülfüne âvâre olmasun

Ve lehu

Şebnem-i gülzâr-ı ğam itdi 'Azîzî eşkümi
Bustân-ı 'ışık ezhârını şâdâb eyleyen

Ve lehu

Olmasa ravza-i dil cüy-ı şafâdan şâdâb
Çeşm-i ümmîd tutar dîde-i şeyhine¹

İztırâb eyleme ey murğ-ı dil-i âvâre
Pek tolaşduñ ise gîsü-yı ham-ender-hamına

Ve lehu

Kitâb-ı hüsni haç-ı hûb eyledi tâze
Güzel yağışdı o mecmû'aya bu şîrâze

Ne deñlü eylese dil-ber cefâyı memnûnuz
Kumâş-ı himmete olmaz 'Azîzî endâze

Ve lehu

Virür dehân-ı dem-i rûh-bağş-ı 'İsâ'yı
Mesîh'den lebi görmiş kitâb-ı İhyâ'yı

Alursa dâmenüñ ey dil hezâr dest-i sitem
Dürüst kırtaragör dâmen-i şekîbâyı

1 Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

Hemîşe ğamzesi bîmâr u çeşmi mestâne
Bırakdılar kıtâ gözden bu cân-ı şeydâyı

Nesîm-i fazl-ı ilâhî eser bu gün yarın
Güşâde itme 'Azîzî dehân-ı şekvâyı

Âşâr-ı hayriyyelerinden maħrûsa-i Burusa'da yüzden mütecevîz çeşme binâ ve 'aṭṭâş-ı 'ibâdu'llâhı irvâ itmişdür.

Ḳayyım-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Maħrûsa-i Burusa'da şulehâdan bir Ḳayyım-ı râst-kirdârûn şu'lezâr-ı şulbinden Ḳandîl-i hayâtı fîrûzân ve "Ḳayyım-zâde Muştafâ Efendi" demekle meşhûr-ı 'âlemiyan olmuş idi. 'Ulemâ-yı rûşen-vülâtdan birinûn çerâğ-ı efrûhtesi olup niçe eyyâm hıdmet-i ta'allûmine müdâvim ve i'âdelelerinden mülâzım olduğdan soñra devr-i merâtib iderek kırık aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ elli bir Ramażân'ında maşkaṭ-ı re'si olan maħrûsa-i merḳûmede Gökdere Medresesi tevcîh olunup altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Esediyeye Medresesi virilüp altmış beş Şevvâl'inde yirinde dâhîl i'tibâr olunmuş idi. Biñ altmış sekiz Cumâde'l-ülâ'sının yigirmi yedinci günü püf-kerde-i dehân-ı bî-emânı ecel olup Ḳazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥaṭîr*¹ civârında defn olındı. Medrese-i maħlûlesi Bâdincânî Meḥemmed Efendi'ye tevcîh olındı.

Merḥûm-ı mezbûr ma'ârif-i 'ilmiyye ile meşhûr idi.

Burusî Receb Efendi

el-Mevlâ Receb bin Maḥmûd. Gemlik ḳazâsına tâbî "Küçükkumla" demekle meşhûr ḳaşabadan zuhûr itmiş idi. Maħrûsa-i Burusa'ya hicret ve 'ulemânın birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırık aḳçe medreseden ma'zûl iken biñ kırık Zî'l-ḥicce'sinde maħrûsa-i merḳûmede Seyyid Ḳüseyn-i Erzincânî Medresesi virilüp elli bir Rebî'ül-âḫîr'inde yirlerinde ḥareket-i mişliyye i'tibâr olunmuş idi. Elli yedi Rebî'ül-âḫîr'inde 'Aṭâ-zâde Meḥemmed Efendi [146^a] yirine 'İvâz Paşa Medresesi i'tâ olunup altmış iki Zî'l-ḳa'de'sinde yirlerinde müşîla-i Şaḫn i'tibâr olındı. Bu ḥâl üzere mü-

1 "Çok önemli sırrı mukaddes olsun."

temekkin-i gūşe-i vahdet iken biñ altmış sekiz Cumâde'l-âhire'sinüñ on ikinci günü dâr-ı fenâdan 'âlem-i beķâyâ rihlet eyleyüp Eşref-zâde hulefâsından Şeyh Mehemmed Efendi Türbesi'nde defn olunup medrese-i maħlûlesi Mentеш-zâde Dâmâdı İbrâhîm Efendi'ye maħal görildi.

Merhûm-ı mezbûr fûnûn-ı 'acibe ve 'ulûm-ı ğaribe ile meşhûr, pîr-i nûrânî-i mükerrerem, müstecâbü'd-da've âdem idi.

Bükâyî Muştafâ Efendi {Bükâyî}

el-Mevlâ Muştafâ. Begbâzârî'dür. Tahşil-i 'ilme sa'y ü ictihâd ve 'azm-i tariķ-ı erbâb-ı isti'dâd eyleyüp şadr-ı 'âlî-ķadr Kemâl Efendi hıdmetlerinden mülâzım ve râh-ı tedrişe âzim olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırķ açķe medreseye vâşıl ve andan daħı munfaşıl olduķdan soñra biñ elli altı Receb'inde Çâker Aĝa-zâde Hâlîl Efendi yerine Habbâziyye Medresesi hâriciyle be-kâm olmuş iken elli yedi Şa'bân'ında 'azl olunup medresesi Şer'iyâtî Muşlî Efendi'ye in'âm olındı. Elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Dıraĝmanî 'Alî Efendi yerine Hurremiyye Medresesi ihsân, altmış Zî'l-ķa'de'sinde selefi 'Alî Efendi yerine Kepenekci Sinân Medresesi'ne şâyân oldılar. Altmış bir Şa'bân'ında Çeşmî-zâde Mehemmed Şâlih Efendi yerine Hâcî Hasan-zâde Medresesi virilüp altmış dört Şa'bân'ında yirlerinde müşıla-i Şahn i'tibâr olunmuş idi. Altmış beş Rebî'ül-evvel'inde Behrâm Aĝa H'âcesi Muştafâ Efendi yerine Hadîce Sultân Medresesi'ne menķül, altmış yedi Receb'inde hâlef-i sâlifi Muşlî Efendi yerine medâris-i Şahn'ın biriyle nâ'ilül-me'mûl olup altmış sekiz Şafer'inde 'Abdü'l-muţtalib Efendi¹ yerine Hânķâh Medresesi'n câyĝâh itmişler idi. Sene-i mezkûre Receb'inde ders ü devri tamâm ve 'âlem-i 'uķbâya hıram eyledüklerinde medrese-i maħlûleleri Aħî-zâde 'Abdü'l-ħalîm Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı merķûm "Bükâyî Muştafâ Efendi" dimekle ma'lûm, muķaddimât-ı 'ulûmdan hişşedâr, bi-tahşîş 'ilm-i şakde şöhret-şî'âr idi.

Sinobî Kaba Hâlîl Efendi

el-Mevlâ Hâlîl. Belde-i Sinob'dan bedîd ve mümeyyiz-i siyâh u sefid olduķda ol diyâr 'ulemâsından tahşil-i muķaddimât-ı 'ulûm, ba'dehu âheng-i dârül-mülk-i Rûm idüp 'ulemâ-yı kirâma hıdmet ile ihrâz-ı şeref-i mülâzemet

1 S 157a.

eyleyüp kaṭ'ı menâzil-i tarîk iderek kırk aḳçe medreseden ma'zül ve mun-tazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli dört Şafer'inde Kaşır Ḥasan Efendi yirine Tütî Latîf Medresesi hâriciyle taltîf olunmuş idi. Elli sekiz Receb'inde Kürd İshâk Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi virilüp sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sin-de Ḥüseyn¹ Paşa-zâde Aḥmed Efendi yirine Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görülmüş idi. Altmış bir Cumâde'l-âhire'sinde Behrâm Ağa Ḥ'âcesi Muştafâ Efendi yirine Şeyhül-İslâm Zekerıyyâ Efendi Medresesi Ülâsı² ile ikrâm, altmış beş Ramazân'ında Koçbaş Maḥmûd Efendi yirine Şahñ-ı Şemâniyye'den biri in'âm olunmuş idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'azl olunup medresesi Uzun 'Abdu'llâh Efendi'ye tevcih olındı. Altmış altı Rebî'ü'l-âhir'inde Mûsâ Paşa İmâmı Aḥmed Efendi yirine şâniyen medâris-i Şahñ'un birisi iḥsân olunup sene-i mezkûre Şevvâl'inde İmâm-zâde Meḥemmed Sa'dî Efendi yirine Pîri Paşa Medresesi sezâ görölüp sene-i merķûme Zî'l-ka'de'sinde Kaşır Ḥasan Efendi yirine Edrine Sulṭân Bâyezîd Ḥân Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Biñ altmış sekiz Receb'inde fevt olup medrese-i maḥlûlesi 'Işķî Ḥasan Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı merķûm ṭâlib-i intisâb-ı 'ulûm, cesîm ü semîn olmağın "Ḳaba Ḥalîl Efendi" demekle meşhûr, ḥayr ile mezkûr idi.

'Acem Meḥemmed Efendi'³ {Râzî}

el-Mevlâ Meḥemmed. Diyâr-ı Şarkıyye'den zühür ve âftâb-ı feyz-i ezelden istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp taḥşîl-i 'ulûm ve tekmîl-i âdâb-ı rûsûm eyledükde Şeyhül-İslâm Yahyâ Efendi ḥıdmetlerinden [146^b] mülâzemeti nâ'il ve devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aḳçe medreseye vâsıl ve andan daḥı munfaşıl iken biñ kırk bir Cumâde'l-âhire'sinde Ḳurd Meḥemmed Efendi yirine Raḥîķî Medresesi hâriciyle taḥşîl-i neşât eyleyüp kırk dört Şafer'inde Şâliḥ Efendi-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîķ Medresesi'ne ḥaķîķ olup kırk beş Rebî'ü'l-evvel'inde ibtidâ ihdâş olınan Bayram Paşa Medrese-i Cedîdesi'nde baş-ı bisâṭ-ı inbisâṭ eylediler. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ûd Efendi yirine medâris-i Şahñ'un birine şâyân, kırk sekiz Muḥarrem'inde İmâm-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi yirine Gevher Ḥân Sulṭân Medresesi

1 Ḥüseyn H: Ḥasan S.

2 Ülâsı S: -H.

3 Evvelü müderrisin bi-medreseti Bayram Paşa. Fi-Rebî'ü'l-evvel sene 1045. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

ihsân olunmuş idi. Elli Cumâde'l-ülâ'sında Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi yirine Filibe kazâsı hükümeti tefvîz olunup elli bir Zî'l-ka'de'sinde 'azl olunduğlarında yirlerine şâniyen selefleri halef oldu. Elli beş Receb'inde 'Acem İshâk Efendi yirine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşüb kılınup sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'İşmeti Mehemmed Efendi yirine İzmir kazâsına menkûl ve yirlerine Üsküdar kâdîsi Dâvûd-zâde Muştafa Efendi mevşûl olup anlaruñ yirleri Bahâyî Mehemmed Efendi'ye arpalık ta'yin olındı. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine Akçeli Ebû Bekr Efendi'-zâde Muştafa Efendi vâşıl oldu. Sene-i mezbûre Receb'inde halefleri yirine şâniyen kazâ-yı İzmir'e hâkim ve murâ'tî-i âdâb u merâsim olmuşlar idi. Elli yedi Şa'bân'ında mün'azil ve yirlerine Şarî 'Abdu'llâh Efendi nâ'il oldu. Elli toquz Şa'bân'ında Kâmetî-zâde Mehemmed Efendi yirine Belğrad kazâsı rızâ-dâdeleri olup altmış Ramazân'ında Emru'llâh-zâde Mehemmed Efendi yirine şâniyen Filibe kazâsına naql ve yirlerine Hândân Efendi vaşl olındı. Altmış bir Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Bahâyî Birâderi Yahyâ Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Ebu'ssu'ud-zâde Mehemmed Şâdık Efendi yirine Halebüş-şehbâ kazâsı i'tâ olunmuş idi. Altmış iki Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine H'âce Fesâd-zâde Seyyid Ahmed Efendi vâşıl oldu. Altmış üç Şevvâl'inde Edrine pâyesi zamîmesiyle Hasan Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi üzerinden Edremid kazâsı arpalığı ihsân olunup altmış beş Receb'inde Ebû Sa'id-zâde Ahmed Efendi yirine Selanik kazâsı hükümetiyle be-kâm ve arpalıkları Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi'ye in'âm olunmuş idi. Sene-i mezkûre Ramazân'ında Çuqacı-zâde Seyyid 'Abdü'r-rahîm Efendi yirine şâlişen Filibe kazâsına menkûl ve yirlerine 'Abdü'r-rahîm-zâde Mehemmed Efendi mevşûl olmuşlar iken kabûlden ibâ itmekle yine selefleri Çuqacı-zâde Efendi yirinde ibkâ ve bunlar şifru'l-yed 'azle mübtelâ oldılar. Sene-i merkûme Zî'l-ka'de'sinde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine maħrûsa-i Bursa kazâsı hükümetiyle mümtâz ve beyne'l-aqrân ser-efrâz olup altmış altı Cumâde'l-âhîre'sinde müteşâ'id ve maqâm-ı hükümetlerine Şadri'd-dîn-zâde Rûh'u'llâh Efendi müteşâ'id oldu. Altmış sekiz Muħarrem'inde Minķârî-zâde Yahyâ Efendi def'a-i şâlişesi yirine Mısr-ı zâtü'l-ehram kazâsıyla ikrâm olunup sene-i mezbûre Receb'inde şerbet-i hançal-ı mezâķ-ı mevt ile telh-kâm olduklarında yirleriyle Bahâyî Birâderi Ahmed Efendi vâşıl-ı kâm oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr “ ‘Acem Mehemmed Efendi” demekle meşhûr, güşâ-de-meşreb ü hande-rû, nükte-şinâs u laţife-gû, nik-nefs ü şâfi-ţaviyyet, hoş-ţab‘u hoş-şoĥbet, merdüm-i ber-güzide-fi‘âl, ma‘arîf ü ‘ulûmda müşârik-i emşâl idi. Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi merĥûmuñ cüz'-i meclis-i ‘âlileri olmağın düş-dükce leţâife muraĥĥaş olurlardı.

Âşârlarından Râzî maĥlaşı ile eş‘arları olup bu iki beyt andan nümunedâr-dur:

Nazm [147*]

Ķomayup ‘aşıkı ızhâr-ı niyâza nigeĥûñ

Ķıldı âğâz yine şive vü nâza nigeĥûñ

Sâĥir-i Bâbil’i dem-beste vü ĥayrân eyler

Başlasa şive-i i‘câz-ţırâza nigeĥûñ

Ķara¹ İbrâhîm Efendi

el-Mevlâ İbrâhîm. ‘Alâ’iyye diyârından bedidâr ve *Aĥlâĥ-ı ‘Alâ’î*’den se-baĥ-âmûz u ĥişşedâr olup dârü'l-mülk-i İstanbul’a hicret ve Mantıĥî Aĥmed Efendi’den iĥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris ve ‘aĥd-i mecâlis iderek kırĥ aĥçe medreseye mevşûl ve andan daĥı ma‘zûl olduĥdan soñra sâ-lik-i tarîĥ-ı ĥazâ ve mâlik-i ezimme-i ĥükm ü imzâ olmağla Rûmili ĥalem-re-vinde ekşer-i bilâd-ı celîleye vâli ve fermân-revâ-yı esâfil ü e‘âlî olmışlar idi. Biñ altmış sekiz târiĥinde ‘Acem Mehemmed Efendi Mışr-ı Ķâhire ĥâdîsi ol-duĥda niyâbetleri ĥıdmetiyle belde-i merĥûmeye gitmişler idi. Sene-i mezkûre Receb’inde efendisi dâr-ı beĥâyâ rıĥlet itdükde bunlar daĥı cânib-i İstanbul’a ‘azîmet idüp ba‘de’l-ĥufûl Ķaraman Ereĥlisi nâm maĥalle² vuşûllerinde mizâc-larınıñ inĥirâfi sebebiyle merâĥil-i ‘ömri tamâm ve rûĥ-ı revânı ‘âlem-i ervâĥa ĥırâm eyleyüp ĥaşaba-i merĥûmede defn olındılar.

Mevlânâ-yı mezbûr “Ķara İbrâhîm Efendi” demekle meşhûr, şalâĥ u ‘ıffetle mezkûr ve naĥdîne-i ‘ilm-i cemilden mâlik-i nişâb-ı mevfûr, siyyemâ fıĥh-ı şerîf ile hemvâre ârâyiş-i maĥfel-i ĥazâ-yı münif idi.

1 Ķara S: ‘Alâ’iyyeli H.

2 S 158a.

Konevî Maḥmûd Efendi¹

el-Mevlâ Maḥmûd. Belde-i Konya'dan peydâ ve ol münbit-i kerîm-i 'ilm ü 'irfândan hüveydâ olup taḥşil-i fezâ'il-i 'ilmiyyeye ḥarc-ı naḡd-i râ'ic-i fi'l-vaḡt-i i'mâr ve gevher-i girân-bahâ-yı istihâl için ḡavṡa-i baḡr-i efkâr idüp esâtize-i 'aşr pîşḡahında müzâvele-i iştiḡâl ve münâvele-i ḡand-i mu'âd-ı ḡâl ü ḡâl ide-rek ḡâ'iz-i rütbe-i 'âlü'l-'âl ve vâşıl-ı ser-menzil-i kemâl olmaḡın şadr-ı 'âlî-ḡadr Kâra Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi'den mülâzım ve ṡarîḡ-ı 'ilmîye 'âzım olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık aḡççe medreseye mevşûl ve andan daḡı ma'zûl iken ḡıṡṡa-i dil-ârâ-yı Rûm'da veche-i meṡâlib ü merûm olan Hezarḡrad nâm belde-i meşhûrede müftî ve müşkil-ḡüşâ-yı müfid ü müsteftî olmuş idi. Biñ altmış bir Rebî'ü'l-âḡır'inde Ebu'l-fetḡ Sulṡân Meḡemmed Ḥân vaḡfından yevmî kırık aḡççe vazîfe ta'yîniyle Maḡnisalı Çelebi 'unvânıyla mu'anven ḡâric medresesi ihdâş olunup ibtidâ bunlara virildi. Altmış dört Şa'bân'ında Mü'ezzîn-zâde Şeyḡ Meḡemmed Efendi yerine Temürḡapu'da vâḡı'a Aḡmed Paşa Medresesi'ne ḡareket eyleyüp altmış beş Ramazân'ında Müyesser-zâde Meḡemmed Efendi yerine Ḥâfız Paşa dârü'l-ifâdesi sezâ görildi. Altmış yedi Receb'inde yirlerinde müşıla-i Şaḡn i'tibâr olunup sene-i mezkûre Ramazân'ında Ḥaşîr Ḥasan Efendi yerine Pîri Paşa Medresesi virilüp altmış sekiz Receb'inde Ḥışm-zâde 'Abdü'r-raḡîm Efendi yerine Murâd Paşa-yı 'Atîḡ Medresesi'nde ifâde-i ders ü taḡḡîḡ itmişler idi. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında dârü'n-na'îme irtihâl itmeleriy-le medrese-i maḡlûleleri Ḥâfız Meḡemmed Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr, 'âlim ü 'âmil, merd-i kâmil idi.

Cerrâḡ Şeyḡi-zâde Meḡemmed Efendi

el-Mevlâ Meḡemmed ibnü's-Şeyḡ İbrâḡîm. Sulṡân Murâd Ḥân-ı Râbî' meşâyihından tercemesi *Zeyl-i Atâyi'*de maşṡur olup Cerrâḡ Meḡemmed Paşa Câmî-i Şerîfi'nde vâ'iz ü müzekkir ve muḡaddis ü müfessir iken biñ kırık iki senesi ḡilâlinde 'âlem-i envâra vâşıl olan Şeyḡ İbrâḡîm Efendi'nün ferzend-i erc-mendi ve maḡdûm-ı ḡuredmendidür. 'Azm-i ṡarîḡ-ı sa'âdet-refîḡ ve hem-râhî-i tevfiḡ ile seyr-i menâzil-i ders ü taḡḡîḡ idüp 'ulemânun birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve semt-i tedrişe 'âzîmet itmiş idi. Ba'de tekmi'l-medâris kırık aḡççe

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Maḡnisalı Çelebi. Fi 8 Rebî'ü'l-âḡır sene 1062. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli dört Şafer'inde Bağdâdî-zâde 'Abdü'llâh Efendi yirine Defterdâr Yahyâ Medresesi ihsân, sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde Altıbarmaq 'Abdü'l-fettâh [147^b] Efendi yirine İsmihân Sultân Medresesi'ne şâyân olup Aḥmed Efendi yirine Haremeyn-i Şerifeyn evḳâfî teftîşiyle taḥşîl-i 'izz ü şân itmişler idi. Elli beş Rebî'ü'l-evvel'inde Ḥamdî Efendi maḥlûlinden Bağdâd-ı bihişt-âbâd kazâsıyla ber-murâd oldılar. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde 'azl ve yirlerine Emîni Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Altmış Rebî'ü'l-âhir'inde Cânîkî İsmâ'il Efendi def'a-i şâniyesi yirine Konya kazâsı hükûmeti tefvîz olunup altmış bir Cumâde'l-âhire'sinde ma'zûl ve yirlerine Şaḥḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi mevşûl oldu. Altmış beş Ramazân'ında Tavil Ḥasan Efendi def'a-i şâniyesi yirine Trablus-ı Şâm kazâsıyla be-kâm olup¹ altmış altı Şevvâl'inde 'azl olınduklarında yirleri şâlişen Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi'ye in'âm olındı. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken altmış sekiz Şa'bân'ında dâr-ı uḳbâya irtiḥâl eyledi.

Maḥdûm-ı merḳûm ṭâlib-i intisâb-ı 'ulûm, ḥâlişü'l-cenân, ṭâhirü'l-lisân idi.

Karamanî Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed. Vilâyet-i Karaman'dan zuhûr ve "Karamanî Meḥemmed Efendi" dimekle meşhûr olup dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve Şadrü'd-dîn-zâde Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp bi-ḥasebi'l-âde kaṭ'-ı medâris-i mu'tâde ile kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış bir² Receb'inde Âmidî Ḥüseyn Efendi yirine Sittî Ḥâtûn Medresesi ḥâriciyle memnûn kılınmış idi. Altmış beş Ramazân'ında 'azl olunup medresesi Üsküdarî Şeyḥ Maḥmûd Efendi-zâde Seyyid Maḥmûd Efendi'ye virildi. Altmış altı Şa'bân'ında Şaḥḥâf 'Abdü'llâh Efendi yirine Ḥab-bâziyye Medresesi ihsân, altmış yedi Receb'inde Anḳaravî Meḥemmed Efendi yirine Pervîz Efendi Medresesi'ne şâyân olup altmış sekiz Cumâde'l-âhire'sinde Şamî Meḥemmed Efendi yirine Bâlî Efendi Medresesi'ne vâlî ve cevher-i ḳadr ü menzileti mütelâlî olmuş idi. Sene-i mezbûre Şa'bân'ında fevt olup medrese-i maḥlûlesi 'Abdü'l-gaffâr Efendi'ye maḥal görildi.

Merḳûm-ı merḳûm dâ'ire-nişin-i erbâb-ı fühûm, ḥoş-şoḥbet, ḳâbil-i ülfet idi.

1 S 158b.

2 altmış bir H: altmış S.

Kirli Maḥmūd-zāde Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed ibnü'l-mevlâ Maḥmūd. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Murâd Hân-ı Râbî'den tercemesi bu ceridede maşṭûr olan Kirli Maḥmūd Efendi'nün maḥdûm-ı hıredmendî Aḥmed Efendi'dür. Taḥşil-i 'ilme kûşîş ve tekmîl-i âdâb-ı ṭarîḳa verziş eyleyüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve râh-ı ted-rîse 'âzım olup ba'de tekmîlî'l-medâris kırk aḳçe medreseden ma'zül ve mun-tazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli altı Muḥarrem'inde Velî-zāde Aḥmed Efen-di yirine Zeynî Çelebi Medresesi ḥâricine 'âric, altmış bir Cumâde'l-ülâsında Mü'ezzin-zāde Aḥmed Efendi yirine Yûsuf Paşa Medresesi'ne ḥareketle müb-tehic olmuş idi. Altmış iki Muḥarrem'inde yirlerinde dâhil itibâr olup alt-mış beş Ramazân'ında Martolos-zāde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Fâṭıma Sulṭân Medresesi iḥsân, altmış altı Şa'bân'ında Müvezzi' Aḥmed Efendi yirine Efdaliyye Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Altmış yedi Receb'inde 'azl olup medresesi Malġaravî Meḥemmed Efendi'ye tevcih olındı. Sene-i mezbûre Ra-mazân'ında Ḥalife-zāde Muşṭafâ Efendi yirine Merdümiyye Medresesi viri-lüp altmış sekiz Şa'bân'ında irtihâl ve 'âlem-i ervâḫa isti'câl itdükde medrese-i maḥlûlesi Vardarî Şeyḫ-zāde 'Abdü'l-ganî Efendi'ye intiḳâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm ṭâlib-i iktisâb-ı 'ulûm, ḥoş-şoḫbet, ḳâbil-i üns ü ülfet idi.

Şu'ayb-zāde İbrâhîm Efendi

el-Mevlâ İbrâhîm. Sulṭân Süleymân Hân-ı Evvel vefeyâtında terceme-si *Zeyl-i Atâyi'*de merḳûm Şu'ayb Efendi merḫûmuñ aḫfâdından olmağın "Şu'ayb-zāde Efendi" demekle meşhûr ve bu 'unvân ile zebân-zed-i cumhür-dur. Taḥşil-i 'ilm ü 'irfâna ṭâlib ve tekmîl-i âdâb-ı nefse râġıb olup Şeyḫü'l-İs-lâm H'âce-zāde Meḥemmed Efendi ḫidmetlerinden mülâzemetle be-kâm ve râh-ı ted-rîse kıyâm eyleyüp [148^a] devr-i medâris iderek kırk aḳçe medrese-den ma'zül iken biñ kırk Zi'l-ḫicce'sinde Beyânî Aḥmed Efendi yirine Tütî Laṭîf Medresesi ile taḫtîf, kırk toḳuz Şevvâl'inde H'âce Fesâd-zāde Seyyid Aḥmed Efendi yirine Hâcî Ḥasan-zāde Medresesi'ne taḫrîk ile teşrîf olındı-lar. Elli Zi'l-ḳa'de'sinde Şarı 'Alî Efendi-zāde Meḥemmed Efendi yirine Fâṭı-ma Sulṭân Medresesi iḥsân olup elli' üç Şafer'inde Dervîş-zāde Meḥemmed

Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi virilüp elli dört Şafer'inde Hâlîl Efendi yirine Edrinekapusı'nda vâkı'a Mihrümâh Sulţân Medresesi ile taşşil-i 'izz ü şân eylemişler idi. Elli altı Şevvâl'inde Helvâcî-zâde Aḥmed Efendi yirine Kütâhiyye kazâsı hükümeti tefvîz olunup elli yedi Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Hevâyî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi mevşûl oldu. Altmış beş Ramazân'ında Medîne-i Münevvere pâyesi zamîmesiyle 'Acem Meḥemmed Efendi üzerinden Edremid kazâsı arpalık ta'yîn olunmuş idi. Altmış yedi Şafer'inde Bâlî-zâde Muştâfâ Efendi arpalığı olan Üsküdar kazâsı ber-vech-i mevleviyyet 'inâyet olunup arpalıkları Hâşimî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi'ye virildi. Sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde munfaşıl ve yirlerine sâlişen Aḥmed Ramazân Efendi vâşıl oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ altmış sekiz Ramazân'ında irtihâl ve 'âlem-i beḳâyâ isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûruñ aḫvâli ancak bu mertebeye maḳşûr, ehl-i keyf olmağla âḫir-i 'ömrinde bî-şu'ûr idi.

Tâcü'd-dîn-zâde 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî ibnü'l-mevlâ Tâcü'd-dîn. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbî'den tercemesi *Zeyl-i Atâyi*'de maşṭûr olan Amâsiyyeli Tâcü'd-dîn Efendi'nün ferzend-i ercmeni ve maḫdûm-ı ḫiredmendidir. Âftâb-ı feyz-i ezeliden istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp dâḫil-i silk-i erbâb-ı isti'dâd ve ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemetle ber-murâd olduğdan şoñra devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib iderek kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk beş Zî'l-ka'de'sinde İsmâ'îl Efendi yirine Hammâmiyye Medresesi ḫâricine 'âric, elli Cumâde'l-ülâ'sında 'Abdu'r-raḫmân Efendi yirine maḫrûsa-i Edrine'de Taşlık Medresesi'ne ḫareketle mübtehic olmuş idi. Elli dört Şafer'inde Rodosî-zâde İbrâhîm Efendi maḫlûlinden Üçşerefeli Medresesi'ne mevşûl, elli toḫuz Muḫarrem'inde Ramazân Efendi yirine Edrine Dârü'l-ḫadısi ile nâ'ilül-me'mûl oldılar. Altmış bir Şa'bân'ında Nev'î-zâde Meḥemmed Efendi yirine maḫrûsa-i merḳümede Sulţân Bâyezîd Hân Medresesi iḫsân, altmış beş Şevvâl'inde Halebî Yahyâ Efendi maḫlûlinden Edrine Selimiyyesi ile tekmi'l-i 'izz ü şân eyleyüp altmış sekiz Şafer'inde Bâlî-zâde Muştâfâ Efendi üzerinden Filibe kazâsı hükümeti tefvîz olunduğda ḳabûlden ibâ itmeleriyle manşib-ı mezkûr Şarı Mu'id Muştâfâ Efendi'ye sezâ ve bunlar şifru'l-yed 'azle mübtelâ olmuşlar

idi. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm iken sene-i mezkûre Ramazân'ında ravza-i Rıdvân'a hırâm eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr mehâsin-i ahlâkla meşhûr, memdühü'l-fi'âl, maḥmûdü'l-hişâl idi.

Şâlih İmâm-zâde Dâmâdı Ahmed Efendi

el-Mevlâ Ahmed. Maḥmiyye-i Koştanîniyye'den zuhûr ve "Şâlih İmâm-zâde Dâmâdı" demekle meşhûr olup 'ulemâ-yı kirâma hıdmet ve birinden ihraz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp ba'de tekmi'lî'l-medâris kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış bir Şa'bân'ında ibtidâ ihdâş olınan Marzubân Hâtûn Medresesi hâriciyle memnûn kılınup altmış altı Şevvâl'inde Ankaravî Meḥemmed Efendi yerine Na'lı Mescid kırbinde Meḥemmed Paşa Dârü'l-ḥadısi sezâ görülmüş iken sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde 'azl olunup medresesi Bâlî-zâde Emîni Meḥemmed Efendi'ye tevcih olındı. Altmış sekiz Muḥarrem'inde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yerine Sâniye-i Kâsım Paşa¹ Medresesi i'tâ [148^b] olunup bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken sene-i mezbûre Şevvâl'inde ders ü devri tamâm ve 'idgâh-ı ervâḥa² hırâm eyledi. Medrese-i maḥlûlesi Halîl Efendi'ye tevcih olındı.

Merḥûm-ı mezbûr 'ilm-i fıkhâ intisâbla meşhûr, nîk-nefs ü pāk-i'tikâd, ḥâsenü'l-ahlâk ve şâfi-fu'âd idi.

Fetvâ-emîni Şeyḥ-zâde Meḥemmed Efendi³

el-Mevlâ Meḥemmed ibnü's-Şeyḥ Sinânü'd-dîn Yûsuf. Devlet-i şâniye-i Sulṭân Muştafâ Hân-ı Evvel'de tercemesi *Zeyl-i Aṭâyi*'de beyân ve biñ otuz iki Şevvâl'inde Meḥemmed Ağa Zâviyesi'nde seccâde-nişin-i meşîḥat iken intikâl-i dâr-ı cinân iden Şeyḥ Sinân Efendi'nün dürr-i şadef-i vücûdı ve gevher-i kân-ı nesl-i me'sûdidur. Vâlid-i mâcidlerinden iktisâb-ı re'sü'l-mâl-i 'ilm ü 'irfân ve fûnûn-ı nâfi'a-i ḥaḳâ'ik-iştimal-i iz'ân idüp Şeyḥü'l-İslâm Ebu'l-meyâmin Muştafâ Efendi hıdmetlerine intisâb ve şeref-i mülâzemetlerin iktisâb ile

1 Paşa S: -H.

2 S 159b.

3 Evvelü müderrisin bi-medreseti Şeyḥü'l-İslâm Yahyâ Efendi. Fi-Rebî'ül-evvel sene 1037. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

taḥşil-i 'izz ü rifat ve ṭarîḳ-ı tadrîse 'azîmet eyleyüp devr-i medâris ve 'aḳd-i mecâlis iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz iki Şa'bân'ında Noḳṭa-zâde Meḥemmed Efendi yerine Topḳapusu dâhilinde Aḥmed Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ, otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde Şeyhü'l-İslâm Yaḥyâ Efendi binâ itdükleri medrese-i cedîdeye¹ اول مدرّس درس بها oldılar. Otuz toḳuz Zi'l-ḳa'de'sinde Kıyâmî-zâde Meḥemmed Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne mevşûl, kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Ḥasan Efendi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yirine medâris-i Şaḥn'ın biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Kırk dört Şafer'inde Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ûd Efendi yirine İsmiḥân Sulṭân Medresesi iḥsân olındı. Kırk beş Şa'bân'ında Muşliḫü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Medrese-i Şâh-zâde mesnedgâh-ı ifâdeleri olup kırk toḳuz Şevvâl'inde selefleri Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Süleymâniyye Medreseleri'nden biriyle tekrîm, elli Cumâde'l-ülâ'sında Şun'î-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Dârü'l-ḥadıṣ-i Süleymâniyye i'tibârıyla Ayaşofıyya-i Kebîr Medresesi ile ta'zîm olunup elli bir Şa'bân'ında Ḥüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine ḳazâ-yı Ḥalebüş-şehbâ mecrâ-yı zülâl-i ḥükm ü imzâları ḳılındı. Elli üç Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Çeşmî-zâde Muştafâ Efendi mevşûl oldı. Elli yedi Rebî'ül-âḫir'inde Mülaḳḳab Muştafâ Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm ḳazâ-sıyla ikrâm olunup elli sekiz Muḥarrem'inde 'azl ve yirlerine Mısr ḳâḫisi Raḫmetu'llâh Efendi naḳl ve anlaruñ yirine Emru'llâh-zâde Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Altmış Şa'bân'ında Edrine pâyesi zamîmesiyle 'İşmetî Meḥemmed Efendi yirine Ğalaṭa ḳazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Altmış bir Muḥarrem'inde Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi yirine bi'l-fi'l Edrine ḳazâsına menḳûl ve yirlerine selefleri Sa'dî-zâde Efendi mevşûl oldı. Sene-i mezkûre Receb'inde munfaşıl ve yirlerine İsmâ'il-zâde Meḥemmed Efendi vâşıl oldı. Altmış üç Rebî'ül-âḫir'inde ḫalef-i sâlifleri Raḫmetu'llâh Efendi üzerinden Menemen ḳazâsı arpalık virildi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde yine ḫalefleri Raḫmetu'llâh Efendi² yirine Ḳoştanṭıniyye ḳazâsı ḫükûmetiyle tebcil olunup arpalıkları Başmaḳcı-zâde Meḥemmed Efendi'ye virilmiş iken üç gündün soñra ma'zûl ve maḳâm-ı ḫükûmetlerine şâniyen Bolevî Muştafâ Efendi mevşûl oldı. Bunlara Fikrî Aḥmed Efendi maḫlûlünden Bınarḫişâr ḳazâsı arpalık virildi.

1 "Burada ders okutan ilk müderris."

2 üzerinden Menemen ḳazâsı arpalık virildi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde yine ḫalefleri Raḫmetu'llâh Efendi H: -S.

Menkabe¹

Hattâ Şârihü'l-Menâr-zâde Ahmed Efendi ve Kara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi *Târîh*'lerinde nakl iderler ki şâhibüt-terceme üç gün mahkemede ta'yîn-i küttâb u nevvâb ve mübâşeret-i te'âtî-i hıdmet-i ihtisâb itdükden sonra bi'r-resmî't-tâm ya'nî 'ale'l-ihtisâm kıola binüp Hâce-zâde Mes'ud Efendi'ye uğrayup tekmil-i merâsim-i tārîk eşnâsında taşradan bir âdem gelüp "İstanbul'dan ma'zül Bolevî Muştafâ Efendi kâdî oldu." diyü aşağıda² olan mücevvelü muhızırlara [149^a] haber virdükde cümlesi kâdî-i cedîd kapısına müsâra'at idüp:

Mısrâ'

Yıldızı düşkün olur pâdişehüm ma'zülün

fehvasınca çumçurâk ve 'unvân ile duhûl itdügi yirden vefret-i hacâlet ve keşret-i ahzân ile hânelerine vuşul buldılar. Altmış altı Şa'bân'ında Altıbarmaq 'Abdü'l-fettâh Efendi yirine şâniyen Edrine kazâsı hükümeti tefvîz olunup arpalıkları seleflerine tevcih olındı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine 'Abdü'l-kâdir Efendi mevşül oldu. Sene-i merķûme Zî'l-ka'de'sinde Ankaravî Es'ad Efendi maħlûlinden Dağardı ilhâkıyla Dimetoķa kazâları arpalık virildi. Altmış yedi Cumâde'l-âhire'sinde Anaķolı pâyesi zamîmesiyle Hanevî Meħemmed Efendi üzerinden Anķara kazâsı arpalığıyla ta'zîm olındılar. Bunlaruñ arpalıkları selefleri Hanevî Efendi'ye virildi. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken bin altmış sekiz Şevvâl'inde eyyâm-ı 'ömri âhir ve na'im-i darü'l-üns ile mütefâhîr oldu. Sa'âdet-hâneleri muķâbilinde Mi'mâr Sinân Mescidi sâħasında medfûn ve nakş-ı seng-i mezâr-ı pür-envârı bu târih-i mevzundur:

Târîh

Rıhleti târihini Bezmî anuñ

Didi **geçdi Şeyh-zâde hayf ah**³

Maħlûl olan arpalık Şâlih Efendi-zâde Şeyh Meħemmed Efendi'ye lâyıķ görildi.

1 Menkabe S: -H.

2 S 160a.

3 دیدی کچدی شیخ زاده حیف آه

Mevlânâ-yı merhûm gül-deste-bend-i ma'ârif u 'ulûm, mu'âmele-i nâsda dağıkça-şinâs-ı merâtib ve ehl-i hîbre-i mağâdir-i menâşib, niçe eyyâm meşâyih-ı İslâm hıdmetinde te'âtî-i umûr-ı şerî'at üzere güzârende-i evkât olup dâmen-i 'işmeti ğubâr-ı töhmetden pâk ve emr-i emânetde müsellemler ü bî-bâk, 'aşrında mükerrerem, vâdisinde bir âdem idi.

Şer'ıyyâtı Muşli Efendi

el-Mevlâ Muşli. Medîne-i Konya'dan zühûr ve sevķ-ı mehâr-ı tevfiķ ile cānib-i taḥşile taḥrîk-i kaṭâr-ı sinîn ü şühûr idüp rāh-ı talebde maḥall-i meşâķķ-ı bî-hisâb ve te'dîb-i edîb ile 'ilm ü edebi iktisâb itdükden şoñra vâşil-ı ser-men-zil-i isti'dād ve 'ulemâ-yı kirāmuñ birinden mülâzemet ile ber-murād olduķda bi-hasebi'l-'âde' devr-i medâris-i mu'tāde ile kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli yedi Şa'bân'ında Bükâyî Muştafâ Efendi yerine Habbâziyye Medesesi hâriciyle be-kām, elli çoķuz Şa'bân'ında İlahî-zâde Meḥemmed Efendi yerine Fâtıma Sulṭân Medresesi in'âm olındı. Altmış Zî'l-ka'de'sinde Rodosî Velî Efendi yerine Etmekcioĝlı Medresesi virilüp altmış iki Zî'l-ka'de'sinde Halebî Muştafâ Efendi yerine Zâl Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunmuşlar idi. Altmış altı Şa'bân'ında Kûsec 'Alî Efendi yerine Siyāvuş Paşa Sulṭânî Medresesi erzânî görilüp sene-i mezkûre Şevvâl'inde Receb Efendi-zâde Muştafâ Efendi yerine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine irtikâ, altmış yedi Receb'inde Şeyḥü'l-İslâm Bâlî-zâde Efendi Maḥdûmı Meḥemmed Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne i'tilâ eyleyüp altmış sekiz Receb'inde Çāvuş-zâde 'Osmân Efendi yerine Kâra Muştafâ Paşa Medresesi sezâ görilmiş idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde ders ü devri tamâm ve 'âlem-i uķbâya hırâm eyledüklerinde medrese-i maḥlûleleri Kâtib-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr ba'z-ı 'ulemâ-yı kirāmuñ şadâretleri ḥâlinde hıdmetleriyle müşerref olmaĝın “Şer'ıyyâtı Muşli Efendi” demekle meşhûr, ḥükûmetlerinde şadâķati zâhir ve 'ilm-i şakde mâhir idi.

1 bi-hasebi'l-'âde H: -S.

Şîrvânî Ahmed Efendi

el-Mevlâ Ahmed. Hamîr-i mâye-i aşl-ı nezâhet-âludî İrânî ve kabâ-yı vücûd-ı mes'ûdî¹ Şîrvânî'dür. 'Ulemâ-yı 'Acem'den tahşîl-i 'ulûm itdükden şofıra dârü'l-mülk-i Rûm'a kudüm idüp Şeyhü'l-İslâm Ebû Sa'îd Mehemmed Efendi âsitânesine intisâb ve maḥdûm-ı kihterleri Feyzullah Efendi terbiyet ü ifâdeleleriyle şeref-yâb² ve der-'aḳab cenâblarından mülâzemetle kâ-m-yâb olup devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı [149^b] neyl-i me'mûl iken biñ elli iki Şa'bân'ında Vâni Mehemmed Efendi yirine Şâhḳulî Medresesi ḥâriciyle kâ-m-revâ, elli altı Receb'inde Çuḳacı-zâde Seyyid 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi sezâ görölüp elli sekiz Muḥarrem'inde Nev'î-zâde Mehemmed Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne mevşûl, elli toḳuz Şa'bân'ında Hamidî 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine medâris-i Şaḥn'uñ biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Altmış Ramazân'ında A'rec Muştafâ Efendi yirine Maḥmûd Paşa Medresesi'ne 'urûc eyleyüp altmış bir Şa'bân'ında yirlerinde mûsıla-i Süleymâniyye i'tibâr olunmuş idi. Altmış iki Şa'bân'ında 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yirine Ayaşofıyya-i Kebîr Medresesi ile tevḳîr olunup altmış dört Cumâde'l-ülâsında 'İzzetî Şeyḫ Mehemmed Efendi yirine Dârü'l-ḥadîs-i Süleymân Ḥânî erzânî görölmiş idi. Altmış altı Cumâde'l-âḫîre'sinde Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi yirine Ḥalebüş-şehbâ kazâsıyla ta'zîm olındılar. Altmış yedi Rebî'ül-evvel'inde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevḳîtiyle Üsküdarî Muştafâ Efendi yirine Mekke-i Mükerreme kazâsına naḳl ü tahvîl ve yirleriyle Ḥasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi tebcil kılındı. Altmış sekiz Zî'l-ḥicce'sinde ḥicce-i 'ömri tamâm olmaḡla manşıb-ı ḥayâtdan munfaşıl ve yirlerine Es'ad-zâde Seyyid Mehemmed Sa'îd Efendi vâşıl oldı.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr, tekmil-i mâdde itmiş, ḥaḳâ'ik-ı fûnûna yitmiş, efrâd-ı ulemâdan ma'dûd ve müte'ayyinân-ı 'aşrdan kâmil-vücûd idi.

Şeyhü'l-İslâm Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi Maḥdûmı [Es'ad]

el-Mevlâ Es'ad ibnü'l-mevlâ 'Abdu'r-raḥmân ibnü'l-mevlâ Hüsâmü'd-dîn. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṫân İbrâḫîm Ḥânî silkinde manzûm Tulumcı Hüsâm

1 mes'ûdî H: meşhûdî S.

2 S 160b.

Efendi merhûmuñ nebîreleri ve âit-terceme Şeyhü'l-İslâm Hüsâm-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi'nün ferzend-i hasenüs-serîreleri Es'ad Efendi'dür. Feyz-i Hüdâ ile şehristân-ı 'ademden dîde-güşâ ve ufķ-ı şühüdda cilve-nümâ olup terbiyet-i peder-i vâlâ-güherleriyle neşv ü nemâ bulduķda bâliğ-i mebâliğ-i kemâl ve vâşıl-ı rütbe-i 'âlül-'âl olmuş idi. Târîķ-ı sa'âdet-refiķa sevķ-ı râhi-le-i 'azîmet ve mürâât-ı merâsim-i mu'tâdeye kemâ-yenbaķi himmet itdükden sonra biñ altmış beş Rebi'ül-evvel'inde 'Osmân-zâde Feyzüllâh Efendi yirine Hâdım Hâsan Paşa Medresesi ile kâm-revâ, altmış altı Rebi'ül-âhir'inde Muħarrem Efendi yirine Kadirğa Limanı'nda vâķı'a Meħemmed Paşa Medresesi'ne revnaķ-bahşâ oldılar. Altmış sekiz Cumâde'l-âhire'sinde Hâmid Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'nün birinde murabba'-nişin-i güşe-i ifâde olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Zi'l-hicce'sinde ta'ne-i tã'un ile rübüde-i nehng-i deryâ-yı nîli-reng-i gerdün ve ceddî türbesinde ğunüde-i pisteri istebraķ-nümün oldu.

Maħdüm-ı merķüm nihâl-i nev-ber-i ma'ârif ü 'ulüm, maħâdım-i Rüm miyânında şiddet-i zekâ ve ķuvvet-i hâfıza ile ser-efrâz ve hâ'iz-i rehîne-i im-tiyâz idi.

Kâtib Çelebi [Muştafâ] [Hâcî Hâlife]

el-Hâc Muştafâ bin 'Abdu'llâh eş-şehîr bi-Hâcî Hâlife. Kân-ı gevher-i 'irfân ve gevher-i kân-ı ekvân olan maħmiyye-i Kostañtınıyye'den nümâyân ve "Kâtib Çelebi" 'unvânıyla müşârun ileyh bi'l-benân olan el-Hâc Muştafâ Hâlife'dür. Askerî tã'ifesinden bir merdün rüste-i rişte-i nesebi olmağın şem'-i nür-efşân-ı hidâyet, delil-i râh-ı reşâdi ve mürşid-i hayr-h'âh-ı tefvîķ-ı pîşvâ-yı semt-i sedâdı olmağla muķaddimât-ı 'ilmi tefehhüm ve şan'at-ı kitâbeti ta'al-lüm eyleyüp ber-resm-i mu'tâd zümre-i 'askeriyyeye duħül murâd eyledükde biñ otuz iki târiħinde¹ Anaķolı muħâsebesine şâgird olup otuz üçde Tercân Seferi'ne revân, otuz beşde Bağdâd Seferi'nden sonra baş muķâbelede şâgirdlik ile mazhar-ı iħsân olındı. Otuz yedide Erzenür-rüm muħâşarasında bulunup otuz sekizde 'asker-i İslâm ile İstanbul'a dâħil ve vaţan-ı aşlilerine vâşıl olduk-larında bast-ı h'ân-ı ifâde birle şit-i iştihârî fevķal-'âde olan Re'isül-meşâyiħ Kâdi-zâde Efendi'nün [150^a] ders ü va'zını istimâ' itmekle 'ilmi-ı şerif taħşî-line terğib ve cehl ü dâlâlden terhîbe müte'alliķ kemâlât-ı cevâhir-simâtuñ

1 S 161a.

menğüş-ı güş-ı hüş eyleyüp ol ân zimâm-ı ihtiyârın şugl ü taşşil semtine imâle idüp muqaddimât-ı 'ulüm-ı âliyeyi şeyh-i merķūmdan i'adeye âğâz ve bir sene miķdârı taşşil-i meleke-i terkib ve i'râb ile akrânı miyânından ser-efrâz oldu. Otuz toközda Hemedân ve Bağdâd seferlerin eyleyüp kırk bir senesinde yine belde-i Koştanţiniyye'ye vuşul ve şeyh-i mezbûruñ halka-i ifâdelere duhul itmiş idi. İki sene 'ale't-tevali derslerinden münfek olmayup *Tefsir-i Kâdi ve İhyâ-yı 'Ulüm* ve *Şerh-i Mevâkıf* ve *Dürer* ve *Tarikat-ı Muhammediyye* nüshaların gördiler. Kırk üç târihinde mesned-ârâ-yı divân-ı vezâret olan Tabaniyaşşı Mehemmed Paşa 'alâ-hasebi'l-emr istirdâd-ı Bağdâd mühimmâtüñ tedârik ü i'dâd için Haleb kışlasına haţt-ı rahl-i karar itdükde şahibüt-terceme hacc-ı şerif ve ziyâret-i ravza-i münif niyyetiyle Haleb'den Hicâz seferine 'azimet idüp ba'de edâ'i'n-nüsük ordu-yı hümayün Diyârbekr'den kufül itmezden muqaddem 'asker-i İslâm'a vuşul bulup ol sene Halebüş-şehbâ kışlasında karar itmekle ol şehir 'ulemâsıyla dahı şoĥbet ve meclislerinden istifâdeye¹ meyl ü rağbet itmiş idi. Kırk dört târihinde pâdişâh-ı 'âlî-nijâd ya'nî Sulţân Murâd Hân ile Revân teşhîrine kıyâm ve kırk beşde feth ü zafer ile hıdmet-i mezbûreyi karîn-i iltiyâm itdükden soñra taşhîh-i niyyet ve taşfiye-i 'azimet birle cihâd-ı aşgardan cihâd-ı ekbere rücu' evlâ görülüp bağıyye-i 'ömr-i 'azizin esbâb-ı 'ilme şarf itmekle üç sene hırş-ı 'azim ile iştiğâle şürü' eylemişler idi. Kırk sekiz senesinde Sulţân Murâd Hân ile Bağdâd istihlâşına revân olmayup zamânında fazl u 'irfân ile meşhûr A'rec Muşţafâ Efendi'den ta'allüm ve *Tefsir-i Beyzâvî* evvelinden derslerin istimâ' ve tefehhüm itmişler idi. Kırk toközda Ayaşofıyya ders-i 'âmı Kürd 'Abdu'llâh Efendi ve ellide Süleymâniyye ders-i 'âmı Kiçi Mehemmed Efendi derslerine hâzır olurlardı. Elli birde Ahmed-i Hayderânî telâmizesinden Sehrânî Velî Efendi zühür itmekle mantıķ ve me'ânî ve beyân-ı fünün celilesin anlardan itkân, elli ikide şeyh-i merķūmdan 'ulüm-ı hadîş-i şerifi iz'ân idüp ber-muķtezâ-yı şıdk-ı himmet, on sene miķdârı rah-ı taleb ve istifâdede esâtizeye hıdmet itdükden soñra elli üç ve elli dört senelerinde muqaddimât-ı fünün ta'limine şürü' itmişler idi. Elli beşde vâkı' Girid Seferi takribiyle hey'et ve hendese ve hisâb taşşiline meyl-i tab'ı ziyâde olmağın üstâd-ı sâbıķı A'rec Muşţafâ Efendi'den her birin istifâde eylemişler² idi. Elli sekiz târihinde başmuḥasebede ikinci ḫalifelik rü'üsü iḫsân olındı. Ol eşnâda mizâc-ı leḫâfet-im-

1 istifâdeye S: müstefâdeye H.

2 eylemişler H: itmişler S.

tizâcına inhirâf tārî olmağın ta'dil-i mizâc ve müdâvât u 'ilâc sebebiyle fenn-i tıbbâ ve teşebbüs-i esbâb-ı¹ rûhâniyye taqrîbiyle 'ilm-i harf ve esmâya dahı intisâb ile manzûme-i ahvâlin karîn-i iltiyâm eyleyüp naqd-i vaqt-i 'ömr-i 'azîzin talebe-i 'ulûm ile müdâreseye iştiğâlle tebyîz-i evrâk-ı nehâr ve tesvîd-i şafaḥât-ı leyâl üzere iken biñ altmış sekiz Zi'l-ḥicce'sinde müddet-i 'ömri tamâm ve devre-i âftâb-ı ḥayâtı vâşıl-ı noḡta-i encâm oldu.

Merḥûm-ı mezbûr fezâ'il-i celile ile meşhûr, bi-taḥşîş 'ilm-i tevâriḥe şeddü'l-intisâb, şâḥib-i ma'ârif-i bî-ḥisâb, tekellüfât-ı benî nev'inden mu'riz, meşâgil-i 'ilmiyyeye mütemaḥḥîz, medel-'ömr taleb-i câh ile izâ'at-ı naqd-i vaqt-i 'azîz itmeyüp ve taḥrik-i pây-ı teşebbüs-i esbâb ile dâmen-i pāk-i ḡanâ'ate ḡubâr-engîz olmayup ve dest-yârî-i 'azîmet-i şâdîka ile tārîkı rü'esâsına dest-i niyâzı dırâz ve cereb ü şîrîn-i ehl-i dünyâyâ kefçe-i kefi bâz itmemiş idi. el-Ḥâşıl fuzalâ ve ehl-i ma'ârifden cem'-i keşîr ile şoḡbet ve tekmil-i nefis ve kesb-i ma'rifet itmekle nây-ı ḥâmesi nevâ-yı taşnîf-i tâze ile bülend-âvâze ve suṭûr-ı nâmesi evtâr-ı ḡanûn-ı sâz-ı nüvâz gibi [150^b] şîrîn-âḡâze idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden *Keşfü'z-zünûn 'an-Esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn* ismiyle mevsûm bir eserleri vardur ki ibtidâ-yı şuḡulinden ḥâtîme-i ahvâline gelince gerek şehri İstanbul'da gerek varduğı bilâd-ı İslâmiyye'de olan kitâb-ḡânelerde ve şâḥḡâflar yediyle zafer-yâb olduğı niçe biñ cild kitâb ve mevzû'ât-ı 'ulûm kitâblarında maşṭûr olan üç yüzden mütecâviz fûnûnı ḡurûf-ı teḥeccî tertîbiyle cem' ü taḥrîr itdükden² mâ'adâ niçe mebâḡîş ve mesâ'il-i ḡarîbe yazılmışdur. Ḥaḡḡâ bir eser-i laṭîfdür ki cemî'-i 'ulûm ve kütûbe 'ilm-i icmâlî ḡâşıl olur ve 'ilm-i muḡâḡarâtda *Tuḡfetül-ahbâr fi'l-ḡikmeti'l-emşâl ve'l-eş'âr* nâm te'lîfleri ve fenn-i coḡrafyâda *Cihân-nümâ* ve *Aṭlas-ı Minor* tercemesi -ki *Levâmi'ü'n-nûr* ismiyle müsemmâdur- ve *Tuḡfetül-kibâr fi-esfâri'l-bihâr* ismiyle mevsûm deryâda olan fütûḡâtı câmî' tārîḡleri, *Revnaḡû's-saḡtana* 'unvânıyla mu'anven *Ḳoşantınîyye Tārîḡi* ve âferîniş-i 'âlemden biñ altmış beş senesine gelince *Fezleke* nâm 'Arabî inşâ ile tārîḡ-i kebîri ve biñ sâlınden altmış beşde İbşîr Muşṭafâ Paşa Vaḡ'ası'na gelince yine *Fezleke* nâm Türkî inşâ ile tārîḡ-i saḡîri ve devletün nizâmı ḡaḡḡında *Düstürül-'amel* ve ḡübüt-ı Âdem'den ilâ-âḡîri'l-eyyâm fihris-i veḡâyî' olacaḡ eserleri -ki *Taḡvîm-i Tārîḡ* 'âlâmetiyle mu'âllemdür- ve meşâyîḡül-İslâm için mesâ'il-i ḡarîbe ve fetâvâ-yı 'acîbe cem' ü tertîb ve tenḡîḡ ü

1 S 161b.

2 itdükden H: itdüğinden S.

tehzîb idüp *Recmür-recim bi's-sîn ve'l-cim* ismiyle bir eşer-i dil-fırîb itmişdür ve *İlhâmü'l-mukaddes mine'l-feyzi'l-aqdes* ismiyle bir risâle dahı taħrîr itmişdür. Biri dahı *Mizânü'l-ħaq fi-iẖtiyâri'l-eħâk* ismiyle meşhür risâlesidür ki ħâtîme-i te'lifâtı vâkı' olmışdur. Bundan mâ'adâ eyyâm-ı taħşilde ekşer murâdı taħrîr ve taħŝiye ve taħşihle eşer-i dil-peziir itmişdür.

*Raħmetu'llâhi 'aleyh raħmeten vâsi'aten.*¹

Şeyhü'l-İslâm Ĥanefi Meħemmed Efendi

el-Mevlâ Meħemmed Ĥanefî. Memleket-i Īrân'dan belde-i Naħcivân'da naqş-ı vücûdı ŝaħîfe-i zemîne resm-i zamân olup eyyâm-ı cüvânide 'ulemâ-yı 'Acem'den taħşil-i 'ilm ü 'irfân ve tekmil-i mebânî-i fazl u beyân itdükden ŝoñra ârzü-yı seyr-i diyâr-ı Rüm-ı cennet-rüsüm ile dârü'l-mülk-i İstanbul'a ħudüm eyledükde 'ulemâ-yı 'aşruñ ħıdmetlerine vâsıl ve kibâruñ birinden şeref-i mülâzemete nâ'il olup aħz-ı medâris ve 'aqd-i mecâlis iderek kırk aqçe medreseye mevşül ve andan dahı ma'zül iken² biñ otuz dört Rebî'ül-evvel'inde Ĥekim Çelebi Zâviyesi şeyhi Aħmed Efendi maħdümü İbrâhîm Efendi yirine ħâric elli ile kaşaba-i Rodoscuħ'da vâkı'a Rüstem Paşa Medresesi sezâ görildi. Otuz beş Cumâde'l-âhire'sinde Kürd Aħmed Efendi yirine 'Oşmân Paşa Medresesi ile kâm-revâ, otuz yedi Ramazân'ında Ĥelvâcı-zâde Dâmâdı Maħmüd Efendi yirine Ĥadırğa Limanı'nda vâkı'a Meħemmed Paşa Medresesi'ne revnaq-baħşâ oldılar. Otuz toquz Zî'l-ka'de'sinde Ĥudsi-zâde Şeyh Meħemmed Efendi yirine İsmihân Sulţân Medresesi iħsân, kırk bir Cumâde'l-âhire'sinde selef-i sâlifleri Kürd Aħmed Efendi yirine medâris-i Şaħn'uñ birine şâyân görölüp kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Ġül Muştafâ Efendi yirine Edrine Bâyezidiyyesi ile ħadr ü menziletleri mezîd oldu. Kırk üç Ramazân'ında Hüdhüd 'Abdü'l-ħâdir Efendi yirine belde-i mezkûre Selimiyyesi'ne terfi³, sene-i mezkûre Zî'l-ħicce'sinde kırk beş Muħarremü'l-ħarâmı ħurresi tevħîtiyle Bâli-zâde Muştafâ Efendi yirine medîne-i Münevvere-i Resül-i ekrem '*aleyhi ŝalavâtu'llâhi'l-etem*³ ħazâsi ħükümetiyle tevħî' olınmışlar idi. Kırk sekiz Muħarrem'inde ma'zül ve yirlerine Martolos-zâde Muştafâ Efendi ħâdi-i Ĥarem-i Resül oldu. Elli bir Zî'l-ka'de'sinde Aħmed Şihâb Efendi yirine Mışr-ı zâtü'l-ehrâm ħazâsiyla maħziyyü'l-merâm olup elli üç

1 "Allah'ın rahmeti en geniş şekilde onun üzerine olsun."

2 S 162a.

3 "Allah'ın en kâmil salâtları onun üzerine olsun."

Rebî'ül-âhîr'inde munfaşıl ve yirlerine Tezkireci Mûsâ Efendi vâşıl oldu. Elli altı Receb'inde Bolevî Muştafâ Efendi yirine Edrine kazâsı [151^a] hükümeti tefvîz olunmuş idi. Elli yedi Rebî'ül-âhîr'inde 'azl ve yirlerine Kebîrî Mehemmed Efendi vaşl olındı. Elli sekiz Muharrem'inde İmâm-zâde Şeyh Mehemmed Efendi def'a-i şâniyesi¹ yirine baġteten Anaţolî şadrına kıyâm eylediler. Sene-i mezbûre² Cumâde'l-ülâsında ref ve yirlerine Memek-zâde Muştafâ Efendi terfî olındı. Altmış bir Ramazân'ında selef-i sâlifleri Kudsî-zâde Efendi yirine nâ'il-i şadr-ı Rûm ve vâşıl-ı müntehiyyü'l-merûm olup altmış iki Ramazân'ında müteķâ'id ve maķâm-ı hükümetlerine Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raġmân Efendi müteşâ'id oldu. Sene-i merķûme Şevvâl'inde Kara Çelebi-zâde Maġmûd Efendi üzerinden Anķara kazâsı arpalık iġsân olındı. Altmış altı Ramazân'ında H'âce-zâde Mes'ûd Efendi yirine manşib-ı celil-i fetvâ zât-ı fezâ'il-simâtlarına elyaķ u aġrâ görölüp altmış yedi Şafer'inde güşe-güzîn-i 'uzlet ve maķâmlarında selef-i sâlifleri Bâlî-zâde Efendi mesned-nişîn-i 'izzet oldu. Sene-i mezkûre Cumâde'l-âhire'sinde arpalıklar-ı Fetvâ-emîni Şeyh-zâde Mehemmed Efendi üzerinden Dimetoķa ve Daġardı kazâlarına tebdil ve Anķara kazâsıyla selefleri Şeyh-zâde Efendi tebcil olındı. Altmış sekiz Muharrem'inde arpalıklar-ı Kadrî Efendi'ye virölüp bunlara Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi maġlûlinden Gümûlcine ma'a Yeñice kazâları iġsân olındı. Bu ġâl üzere sübġa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ altmış toķuz Muharrem'inüñ üçüncü yevm-i Şülâsâ günü 'âlem-i fâniden irtiġâl ve 'âlem-i bâķiye in-tikâl eyleyüp ġazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî rağiye 'anhu Rabbuhu'l-Bârî³ türbe-i şerifeleri civârı maķâbirinde mütevârî-i ġâk-i fenâ ve meyl-i mezârî nişangâh-ı tîr-i du'â kılındı. Zamânları şu'arâsından Nâ'ib Çelebi didüġi târiġ-i mersûm pesendide-i şu'arâ-yı Rûm olmuş idi:

Mısrâ'

Cenneti ide maķâm-ı ġanefî Rabb-i Mücib⁴

Maġlûl olan arpalıklarından Gümûlcine kazâsı⁵ meşġhat-i İslâmiyye'den munfaşıl ġalefleri Bâlî-zâde Efendi'ye ve Yeñice kazâsı Dġġki Muştafâ Efendi'ye maġal görölldi.

1 şâniyesi H: şâlişesi S.

2 mezbûre H: mezkûre S.

3 "Bârî Rabbi (Allah) ondan razı olsun."

4 جنتى ايدىه مقام حنفى رب مجيب

5 S 162b.

Mevlânâ-yı mezbûr envâ'-ı fezâ'il ile meşhûr, millet-i Hânefiyye'nün müftî-i müşkil-güşâsı, 'ulûm-ı 'aqliyye vü naqliyyenün merd-i bî-pervâsı, hadîdü'l-lisân, şedîdü'l-beyân idi.

Mostarî H'âcesi Ebû Bekr Efendi

el-Mevlâ Ebû Bekr. Vilâyet-i Bosna'da Mostar kaşabasından neş'et ve dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret eyleyüp hem-şehrîsi Mostarî Muştafâ Paşa'ya intisâb ile 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle şeref-yâb olmuş idi. Devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırık aqçe medreseden ma'zûl iken biñ altmış Ramazân'ında Hüseyñ¹ Efendi yirine İzmir'de Fâ'ik Paşa Medresesi hâriciyle tevķir olinup altmış iki Şafer'inde İstanbul'da ibtidâ ihdâş olinan Defterdâr Aħmed Paşa Medresesi i'tâ olındı. Altmış yedi Receb'inde A'rec Meħemmed Efendi yirine Süleymân Şubaşı Medresesi şâyân görülmüş idi. Biñ altmış toquz Rebî'ül-âħir'inde rebî'-i ħayâtî âħir ve dem-beste-i menâfız ü menâħir olduqda medrese-i maħlûlesi 'Abdü'l-gaffâr Efendi'ye maħal görüldi.

Mevlânâ-yı mezbûr ħüsn-i ħâlle meşhûr idi.

Çendik Müderrisi Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Maħrûsa-i Burusa'dan bedidâr ve "Çendik Müderrisi Muştafâ Efendi" demekle şöhet-şî'âr olup taħşil-i 'ilm ü ma'ârifte himmet ve 'ulemânuñ birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırık aqçe medreseden ma'zûl iken biñ elli dört Receb'inde Muħtârî² Muştafâ Efendi yirine maşkaţ-ı re'si olan maħrûsa-i merķümede Çendik Medresesi virilüp altmış dört Ramazân'ında 'İsâ Beg Medresesi'ne taħrik olındı. Altmış sekiz Cumâde'l-âħire'sinde Maħmûd-zâde Meħemmed Efendi yirine Ğâzî Ĥudâvendigâr Medresesi sezâvâr görilüp altmış toquz Muħarrem'inde Manav-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yirine Ĥaçeriyye Medresesi'ne gelmişler idi. Sene-i mezbûre Rebî'ül-âħir'inün yigirmi yedinci Şûlâsâ gicesi ders ü devri tamâm [151^b] ve 'âlem-i 'uķbâya ħıram eyleyüp Deveciler maķâbirinde medfûn ve medrese-i maħlûlesiyle Murâd Efendi memnûn kılındı.

Merħûm-ı merķûm fazîlet-i 'ilmiyye ile ma'lûm, şâf-derûn, merd-i züfünün idi.

1 Hüseyñ H: Ĥasan S.

2 Muħtârî S: Şarı H.

İmâm-ı Sulţânî Şâmî Hüseyn Efendi

el-Mevlâ Hüseyn. Şâm-ı cennet-meşâmdan bedîd ve mümeyyiz-i siyâh u sefid olduĝda ol diyâr 'ulemâsından taĥşil-i ba'z-ı 'ulûm ve âheng-i dârü'l-mülk-i Rûm idüp bir zamân ĥiţâbet ü imâmet ile meşĝül olup Süleymâniyye Câmî-i Şerîfi ĥiţâbetine vuşul bulmuş idi. Biñ kırk toĝuz Şevvâl'inde vâkı' cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân İbrâhîm Hânî'de İmâm-ı Sulţânî Yûsuf Efendi 'azl olunduĝda ol ĥıdmet-i 'aliyyeye şâhibüt-terceme ĥazretleri kıyâm ve Anaţolı şadâreti pâyesi zamîmesiyle 'Abdü'r-raĥîm Efendi yerine Sulţân Aĥmed Hân Medresesi ile ikrâm olındılar. Elli altı Şafer'inde ancaĝ medrese-i mezbûre ibķâsıyla ĥıdmet-i imâmetden müteķâ'id ve ol maķâm-ı refi'a şâniyen selefleri Yûsuf Efendi müteşâ'id oldu. Elli yedi Şafer'inde ĥalefleri yerine şâniyen ĥıdmet-i imâmet-i sulţânî erzânî görülmüş iken sene-i mezbûre Rebî'ül-âĥir'inde yine medrese-i mezbûre ibķâsıyla ma'zûl ve ĥıdmet-i imâmete Ayaşofıyya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi ĥaţibi Mışrı Maĥmûd Efendi mevşül oldu. Elli sekiz Receb'inde vâkı' cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân Meĥemmed Hân-ı Râbi''de ĥalefleri Maĥmûd Efendi 'azlinden şâlişen muķtedâ-yı sulţân-ı enâm olup arpalık ĥabûl itmemişler idi. Altmış Şevvâl'inde Rûmili şadâreti pâyesi zamîmesiyle¹ Ķara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'aziz Efendi üzerinden Tırnova ma'a Şaĥrâ ĥazâları arpalık in'âm olındı. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında selefleri 'Abdü'l-'aziz Efendi üzerinden Miĥalıc ma'a Kirmastı ĥazâlarına tebdil ve Tırnova ma'a Şaĥrâ ĥazâları ile Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi tebcil kılındı. Biñ altmış toĝuz Cumâde'l-ülâ'sı ĝurresinde rû-nihâde-i ĥâk-i fenâ ve secde-güzâr-ı kıbleĝâh-ı rızâ olmaĝın yirlerine Hâfız Meĥemmed Efendi muķtedâ-yı imâm-ı zamân olmuş idi. Maĥlûl olan Miĥalıc ma'a Kirmastı ĥazâları Şeyĥü'l-İslâm Bolevî Muşţafâ Efendi'nün zamîme-i revâtibleri kılınup ve medrese-i maĥlûle-i Sulţân Aĥmed Hânî Fâzıl Uzun Ĥasan Efendi'ye erzânî görüldü.

Merĥûm-ı merķûm âşnâ-yı biĥâr-ı 'ulûm, 'âlim ü fâzıl, kâmil ü şâmil, 'âbid ü zâhid, murtaż ü mücâhid, 'ömri şemâniyye ĥarîb, pîr-i şâlih ü edîb idi. 'Alî Paşa-yı 'Atîķ Câmî-i Şerîfi sâĥasında defn olındı.

1 S 163a.

Nev'î-zâde Efendi Maḥdümü Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed ibnü'l-mevlâ 'Aṭâ'u'llâh ibnü'l-mevlâ Nev'î Yahyâ. Ḥadiqa-i fazl u kemâlün naḥl-bendi ve riyâz-ı 'ilm ü irfânun ser-bülendi şâhi-bü'z-zeyl Nev'î-zâde 'Aṭâ'u'llâh Efendi'nün nihâl-i devha-i fazl-ı nâ-maḥşûrı ve nûr-ı dîde-i sürûr u ḥübürıdır. Âb-ḥurde-i cûybâr-ı fazl-ı bî-şûmâr ve ḥurşîd-i 'ilm ü 'irfândan müstefîz-i azvâ vü envâr olmağın nihâl-i vücûd-ı pür-iclâ-li gülistân-ı ma'ârif ü kemâlâtdan keşîde-bâlâ ve hilâl-i zât-ı pür-efḍâli yevmen fi-yevmen bedr-i tâbânâsâ olduḡda Şeyḫü'l-İslâm Zekerıyyâ-zâde Yahyâ Efendi ḥıdmetlerinden mülâzemetle be-kâm olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık aḡçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli Cumâde'l-ülâsında Zekâyî Aḡmed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı 'Atîḡ Medresesi ḡâri-cine ḡaḡîḡ oldılar. Elli dört Şafer'inde 'Avnu'llâh Efendi yirine Ṭopḡapusu dâḡi-linde vâḡı'a Aḡmed Paşa Medresesi'ne taḡrîk olunup elli beş Rebî'ül-evvel'inde Kec-dehân Dâmâdı 'Abdu'llâh Efendi yirine Ḥayrüd-dîn Paşa Medresesi'ne revnaḡ-baḡşâ, elli yedi Rebî'ül-âḡir'inde A'rec Muşṡafâ Efendi yirine Ğazanfer Aḡa Medresesi'ne zînet-efzâ olmuşlar idi. Elli sekiz Muḡarrem'inde Erzurûmî İbrâḡim Efendi yirine Şaḡn-ı Şemâniyye'nün birine sâye şalup [152*] sene-i mezkûre Zi'l-ḡicce'sinde Ḥalebî Yahyâ Efendi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi ile ḡadr ü menziletleri mezîd oldu.¹ Altmış bir Şa'bân'ında Ebu'l-ḡayr Meḡemmed Efendi yirine Üşküdar'da vâḡı'a Vâlide Sulṡân Medresesi iḡsân, altmış üç Ramazân'ında Ḥamdî-zâde Seyyid Meḡemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den birine şâyân görildi. Altmış beş Ramazân'ında 'Abdü'l-ḡalîm Efendi yirine Yeñişehr ḡazâsı 'inâyet olunup altmış altı Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Âvâre-zâde Mes'ûd Efendi mevşûl oldu. Altmış ṡoḡuz Cumâde'l-âḡire'sinde Esîrî Meḡemmed Efendi şeyḫü'l-İslâm olduḡda muḡaddemâ olan iṡâle-i lisânı semt-i ḡizlânı olması vehmiyle edâ-yı ḡiccetü'l-İslâm ve ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâma 'azîmet eyleyüp ešnâ-yı râhda mizâcları münḡarif olmaḡla belde-i Ḳonya'ya vuşûl bulduḡlarında bu mazîḡ-ı miḡnet ü tebâḡiden semt-i raḡmet-i nâ-mütenâḡiye rıḡlet eylediler.

Maḡdüm-ı merḡûm envâ'-ı ma'ârif ve kemâl-i fezâ'il ile ma'rûf u mevsûm, 'ulûm-ı 'Arabiyye'de mâḡir, fûnûn-ı edebiyyede ḡuliy-bend-i 'uḡûdü'l-cevâ-

1 oldu S: olup H.

hir, şî'r ü inşâda yegâne, efrâd-ı ma'ârifde müfred-i zamâne, serî'ül-intikâl, bedî'ül-irticâl, zî-şervet, şâhib-i 'azamet, emşâl ü aqrânı miyânında serv gibi ser-efrâz, zümre-i maḥâdimde mânend-i şehbâz, cümleden mümtâz¹ ve bü-lend-pervâz olup lâkin hezl ü hicv ile ekâbir ü a'yân-ı zamâne ta'n u teşnî'i dırâz itdügünden her birinün i'lâm-ı intikâmı hareket ve ihtizâz üzere olmağın ḥâtır-ı şîğâr u kibâr müte'ellim ü muḫtarib ve kânûn-ı derûnlarında âteş-i kîne vü intikâm muḫtarım u mültehib olup şeb ü rûz müteraşşid-ı nekbeti ve mü-teraḫḫıb-ı zilleti olurlardı.

Âşârlarından kendülere mîrâş olan kemâlat-ı bisyârdan elsine-i şelâsede nazm-ı eş'âr-ı âbdârları olduğundan mâ'adâ müretteb ü mükemmel *Divân-ı belâgat-ünvânları* vardır. Bu ebyât andan nümunedârdur:

Nazm

Nûr-ı meyde ḥaḫḫıla ol gül-'izârı seyr idün
Muşḫaf-ı ruḫsâr-ı âyet bir kenârı seyr idün

Ol büt-i Çîn'ün hevâsında ne çenberden geçer
Târ-ı zülfinde dil-i 'uşşâḫ-ı zârı seyr idün

Aldı naḫş-ı dil-nişinin ḫalb-i şâf-ı ehl-i hûş
Şan'at-ı Mânî-i kilik-i zer-nigârı seyr idün

Kevkeb-i baḫt-ı 'adûda nûr-ı bîdârî ḫomaz
Perde ḫalmaz dūd-ı âh-ı şu'le-bârı seyr idün

Aldanup iḫbâle açdı bād-bân-ı naḫveti
N'eyler erbâb-ı gurûra rûzgârı seyr idün

Ve lehu

Yazarsın peykerüm ressâm-ı kilik-i mü-şikâfuñla
Ya dūd-ı âh u seyl-i eşki ey Bihzâd n'eylersin

Şârih-i Fîsûş-zâde Hasan Efendi

el-Mevlâ Hasan bin 'Abdu'llâh. Sulţân İbrâhîm Hânî meşâyihî 'idâdında tercemesi bu cerîdede zıkr olınan Şârih-i Fîsûş Bosnevî Şeyh 'Abdu'llâh Efendi' nûn ferzend-i ercmeni ve maĥdûm-ı ĥiredmeni Hasan Efendi'dür. Taĥşil-i muĥaddimât-ı fûnûn ve kıra'at-i muĥtaşarât-ı mütûn eyleyüp¹ vâsıl-ı meleke-i isti'dâd ve nâ'il-i rütbe-i 'aql-ı müstefâd olduĥda Şeyhü'l-İslâm Ahî-zâde Hüseyin Efendi'den mülâzım ve tarîk-ı tadrîse 'âzım olup devr-i merâtib iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk dört Cumâde'l-âĥire'sinde 'Uşşâkî-zâde 'Abdü'r-raĥîm Efendi yerine Ümmü'l-vel Medresesi ĥâriciyle be-kâm, elli Cumâde'l-ülâ'sında Uzun Hasan Efendi yerine H'âce Hayrüd-dîn Medresesi'ne ĥareketle nâ'ilü'l-merâm oldılar. Elli bir Receb'inde Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laţîf Efendi yerine Hâfız Paşa dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde olup elli üç Şafer'inde 'Abdü'l-vehhâb-zâde Aĥmed Efendi yerine Sinân Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görülmüş idi. Elli altı Receb'inde Erzurûmî İbrâhîm Efendi yerine Qadırĥa Limanı'nda vâkı'a Meĥemmed Paşa Medresesi'ne mevşûl, elli yedi Şa'bân'ında İcî-zâde [152^b] Seyyid Yahyâ Efendi yerine Şaĥn-ı Şemâniyye'den birine vuşûl bulup elli sekiz Muĥarrem'inde Şafveti Meĥemmed Efendi yerine Gevher Hân Sulţân Medresesi iĥsân, altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Zekâyî Aĥmed Efendi yerine İstanbul'da vâkı'a Vâlide Sulţân Medresesi ile taĥşil-i 'izz ü şân eyleyüp altmış iki Şa'bân'ında Hasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yerine İzmir kazâsı ĥükûmetiyle tevķîr olındılar. Altmış üç Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine Bahâyî Birâderi Yahyâ Efendi mevşûl oldu. Altmış sekiz Muĥarrem'inde Hüsâm-zâde 'Abdü'r-raĥmân Efendi yerine Quds-i Şerîf kazâsıyla teşrif olunup altmış toĥuz Muĥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Çâvuş-zâde Muştafâ Efendi vâsıl oldu. Bu ĥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken sene-i mezkûre Şa'bân'ında irtihâl ve 'âlem-i ervâĥa isti'câl eyledi.

Maĥdûm-ı mezbûr fazîlet-i bâhire ile meşĥûr, cesîm ü² semîn, merd-i şâĥib-i temkîn idi.

1 eyleyüp S: idüp H.

2 S 164a.

Muḥaşşî Şihâb Efendi

el-Mevlâ el-fâzıl Aḥmed bin Muḥammed bin 'Ömer eṣ-şehîr bi-Şihâbü'd-dîn el-Ḥafâcî el-Mıṣrî el-Ḥanefî. Ol gevher-i tâbende Kâhire-i tãhirede perverde ve âftâb-ı feyz-i ezeliiden terbiyet-kerde olup ḥacr-i vâlidde sinn-i temyîze vuşul bulduḡda süyüh-ı 'ulemâ-yı Mıṣriyye'den ḥâlleri Ebû Bekr-i Şünûvânî'den 'ulüm-ı 'Arabîyye'yi taḥşil eyleyüp baḳıyye-i fününü ecille-i fuzalâ-yı 'Arab'dan Şeyḫ Muḥammed Remli ve Kâdî Zekerıyyâ ve Şeyḫ Nürü'd-dîn İzyâdî ve Şeyḫ İbrâhîm el-Ḳammî ve Şeyḫ 'Alî bin Ğanem el-Maḳdisî ve Şeyḫ Aḥmed el-'Alḳamî ve Şeyḫ Muḥammed eṣ-Şâlih eṣ-Şâmî'den telemmüz ve mecâlis-i ifâdelerinden telezüz idüp vâlid-i mâcidi refâkatiyle ḥacc-ı Beytu'llâhî'l-Ḥarâm ve ziyâret-i ravza-ı seyyidü'l-enâm '*aleyhi efdalü's-salâti ve's-selâm'* eyledükden soñra ol belde-i ṭayyibede ilḳâ-yı raḫl-i iḳâmet ve ol ḳuṭr 'ulemâsından 'Alî bin Cârullâh ve ḥafid-i 'İşâm emşâli esâtîze-i kirâm mecâlis-i 'ilmiyyelerinden müdâvemet ile vâşıl-ı gencine-i fazîlet olmuş idi. Ba'dehu diyâr-ı Mıṣriyye'ye 'avdet idüp andan daḫı cānib-i Ḳoṣṭanṭıniyye'ye sefer ve 'ulemâ-yı Rüm ile münâvele-i ḳand-i mu'âd-ı fazl u hüner itdükde ṣadru'l-ifâde 'Azmî-zâde Muṣṭafâ Efendi'den daḫı telemmüz-i baḳıyye-i 'ulüm ve Ğanî-zâde Nâdirî Meḥemmed Efendi'den iḳtibâs-ı envâr-ı fühüm eyleyüp müşâhede-i cemâl-i şâhid-i merâm için mu'allim-i maḳâm-ı Murâd Ḥânî 'aḳl-ı evvel ve Sa'dü'd-dîn-i Şânî ḫıdmetlerine vâşıl ve ḫırmen-i ifâdelerinden dâne-çin-i fezâ'il ve Cenâb-ı Mevlevî'den şeref-i mülâzemet nâ'il olduḡda 'alâ-ḫasebi'l-âde devr-i medâris-i ifâde iderek kırḳ aḳçe medreseden ma'zül iken semt-i ḳazâ rızâ-dâdeleri olmaḡın Rüm-ı cennet-rüsüm ḳalem-revinde ba'z-ı menâşib ile maḳziyyü'l-merâm ve biñ otuz bir târiḫinde Rodosî-zâde Muṣṭafâ Efendi yirine Siroz ḳazâsıyla be-kâm olmuşlar idi. Ba'de'l-'azl ve'l-infişâl cezîre-i Rodos'da daḫı müteşaddî-i icrâ-yı aḫkâm olup *Hâşîye-i Tefsîr*'i cezîre-i mezbûrede itmâm itmişlerdür. Ba'dehu Gümülci-ne ḳazâsı mecrâ-yı zülâl-i ḫükm ü imzâsı ḳılınmış idi. Kırḳ beş Zi'l-ḳa'de'sinde ol zibende-i dürr-i yek-tâ ve dürc-i gevher-i bî-hemtâ olan ḫâşiyeleri Ḳapudan Muṣṭafâ Paşa vesâletiyle pâdişâh-ı deryâ-nevâl yed-i mü'eyyedlerine işâl olduḡda Yavuz-zâde Muṣṭafâ Efendi yirine maṭlabları olan Selanik ḳazâsı iḫsân olındı. Kırḳ toḳuz Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine Ḳudsî-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi mevşül oldu. Elli bir Muḫarrem'inde Ḥ'âce-zâde 'Alî Efendi yirine

1 "Salât ve selâmların en üstünü onun üzerine olsun."

maskaṭ-ı re'sleri olan kaẓâ-yı Kâhire hükümetiyle me'mûr ve şıla-i raḥm ile meşâb ve me'cûr olmışlar idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde munfaşıl ve yirlerine Hanevî Mehemmed Efendi vâşıl olduğdan soñra dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'avd eylediler. Elli iki Cumâde'l-ülâ'sında Mısr'dan gelesi Şeyhü'l-İslâm'a varmaduğundan mâ'adâ haḳlarında cihâren içâlesi sebebiyle diyâr-ı Mısrıyye'den Hânkâh kaẓâsı arpalığıyla cânib-i bahrden Kâhire-i tâhireye nefy ile te'dib olunmuşlar idi. Ba'de zamân [153^a] İstanbul pâyesi, ba'dehu Anaṭolî pâyesiyle tebcil ve arpalıkları daḳı Cize kaẓâsına tebdil olunup ol ḫâlet üzere niçe yıllar ḫalka-i ifâde vü ifâzeye şadr-ı meclis olup meşğale-i 'ilmiyye ile güzârende-i evḳât-ı fa'izü'l-berekât ve te'lif ü taşnif ile sübhâ-şümâr-ı enfâs-ı ma'düde-i ḫayât iken biñ altmış toḳuz Ramazân-ı şerîfinüñ on ikinci Şülâsâ günü vefât ve 'azm-i cennât-ı 'aliyât eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm deryâ-yı muḫîṭ-i 'ulûm, ma'ḳûl u menḳûlde yegâne,¹ fûrû' u uşulde yek nûkte-i zamâne, nişâr-ı ser-i zebânı cevâhir-i menşûre-i lisânü'l-'Arab, minaşşa-i 'arâ'is-i faẓl u 'irfânı silsile-i dîvânü'l-edeb, te'lîfâtı maḳbûl-i erbâb-ı ḳabûl ve maṭbû'-ı 'ulemâ-yı fuḫûl iken emr-i hükümetde pürcevr ü âzâr, zamân-ı kaẓâsı tevâriḫ-i rûzgâr idi.

Âşâr-ı celilelerinden *Ma'ûnetü'l-ḳâdî* ismiyle mevsûm olan ḫâşiye-i hidâyet-i ğâşiyeleri ve *Nesîmü'r-riyâz fi-Şerḫi Şifâ-yı Ḳâdî İyâz* ve *Şerḫu Dürreti'l-ğavvâş* ve *Reyhânetü'l-elibbâ* ve *Hâşiye-i Şerḫü'l-ferâ'iz* ve *Kitâbü's-sivâğ* ve *Hâşiyetü'r-Râzî ve'l-Câmî* ve *Kitâbu Dîvânî'l-edeb* ve *Ṭirâzü'l-mecâlis* ve müstaḳil *Dîvân-ı eş'ârı* olduğundan mâ'adâ fûnûn-ı 'adidede resâ'il ü ta'liḳâtı ve müṭâla'ası sebḳ iden kütüb kenârında taḫrîrâtı vardır. Mecmû'-ı mü'ellefâtı şu'â-yı sa'âdetden behredâr, mütedâvil ve şühür-ı dâr u diyârdur. 'Aded-i sinîn-i sinni 'ıḳd-ı 'aşîri mütecâviz idi diyü mervîdür. Ve'l-ḫâşıl 'ulûm-ı zâhireyi esâtîze-i kirâm ve 'ulemâ-yı fiḫâmdan aḫz idüp her fende senedi 'âlî ve nâ'il-i 'âlül-'âl-i maḳâşid u ma'âlî idi.

Mervîdür ki ḫîn-i vefâtlarında sâ'ir eşyâ ve resâ'ilden mâ'adâ on bir biñ cild müdevven kitâbı zâhir olup Mısr-ı Kâhire'de Maḫkeme-i Ḳısmet-i 'Askeriyye sicillâtında muḫarrer ve maşṭûrdur.

*Raḫmetu'llâhi 'aleyh raḫmeten vâsi'aten.*²

1 S 164b.

2 "Allah'ın rahmeti en geniş şekilde onun üzerine olsun."

Hasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-bâkî bin Hasan Paşa. İstanbulî'dür. Sancağbeglerinden iken reh-ber-i tevfiğ-ı Hudâ-dâd ile şahrâ-yı pehnâ-yı sa'y ü ictihâda vaz'-ı ka-dem murâd kılip Şeyhü'l-İslâm fâzıl-ı meşhûrül-enâm 'Abdü'r-raḥîm Efendi ve İmâm-ı Sultânî Şâmî Hüseyn Efendi mecâlis-i ifâdelerine hâzır olmağla her birinden cem'-i ma'ârif ü 'ulûm ile mümtâz ve taḥşîl-i fezâ'il-i fuhûm ile ser-efrâz olmuşlar idi. Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi merḥûmdan şeref-i mülâzemeti nâ'il ve t̄ariğ-ı pür-tevfiğ-ı 'ilmde kaṭ'-ı menâzil iderek kırk aççe medreseden ma'zûl iken biñ otuz toḫuz Receb'inde Mecdür 'Alî Efendi yerine Ülä-yı Mesîḥ Paşa Medresesi hâriciyle kâ-m-revâ, kırk iki Zi'l-ḥicce'sinde Aḫçeli Ebû Bekr-zâde Muştafâ Efendi yirine 'Oşmân Paşa Medresesi'ne revnaḫ-baḫşâ olup kırk dört Cumâde'l-âḫire'sinde Şadrü'd-dîn-zâde Feyzu'llâh Efendi yirine Qadîrga Limanı'nda vâḫı'a Meḥemmed Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Kırk sekiz Şevvâl'inde 'Abdü'l-ḫâdir Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi'ne mevşül, kırk toḫuz Şevvâl'inde Taḫıyyü'd-dîn Efendi yirine medâris-i Şaḥn'uñ biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Elli bir Receb'inde Ya'ḫûb Efendi yirine Siyâvus Paşa Sultânî Medresesi erzânî görölüp elli iki Şa'bân'ında Dâvüd-zâde Muştafâ Efendi yirine İsmihân Sultân dârü'l-ifâdesinde baş-ı seccâde-i taḫḫîḫ u itḫân itmişler idi. Elli dört Şafer'inde Qadîrî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Mağnisa ḫazâsı sezâ görölüp elli beş Receb'inde ma'zûl ve yirlerine 'Oşmân-zâde Meḥemmed Efendi mevşül oldu. Elli yedi Zi'l-ḥicce'sinde Başmaḫcı-zâde Meḥemmed Efendi yirine¹ Üsküdar ḫazâsı ḫükümeti tefvîz olunup elli toḫuz Şafer'inde munfaşıl ve yirlerine Şarı 'Abdu'llâh Efendi vâşıl oldu. Altmış bir Şa'bân'ında Hâşimî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine İzmir ḫazâsı 'inâyet [153^b] olunmuş idi. Altmış iki Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Şâriḫ-i Füşûs-zâde Ḥasan Efendi vaşl olındı. Altmış yedi Rebî'ül-evvel'inde Edrine pâyesi zamîmesiyle Şîrvânî Aḫmed Efendi yirine ḫazâ-yı Ḥalebü's-şehbâ maḫarr-ı ḫükm ü imzâları oldu. Altmış sekiz Muḫarrem'inde ref' ve yirlerine Sivasî-zâde Efendi Ḥ'âcesi 'Ömer Efendi² terfî' olındı. Altmış toḫuz Zi'l-ḫa'de'sinde manşib-ı ḫayâtdan daḫı munfaşıl ve 'âlem-i ervâḫa vâşıl oldılar.

Merḥûm-ı mezbûr 'ilm ü faẓl ile meşhûr, nîk-nefs-i 'âlî-nijâd, mü'min-i pâk-i'tiḫâd idi.

1 yirine S: -H.

2 S 165a.

Edrineli Şems-zâde Hüseyn Efendi

el-Mevlâ Hüseyn. ‘Ulemâ-yı devlet-i Sulţân İbrâhîm Hânî’de tercemesi sebķ iden Tezkireci Şems Efendi’ nün ferzend-i ercmendi Hüseyn Efendi’dür. Maħmiyye-i Edrine’de şaħn-ı vücûda vürüd eyleyüp ba’de taħşîli’l-isti’dâd kibârüñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i merâtib ve aħz-ı revâtib iderek kırķ aķçe medreseden ma’zül ve muntazır-ı neyl-i me’mül iken biñ elli yedi Şa’bân’ında Bâli-zâde ‘Abdu’llâh Efendi yerine maşķaķ-ı re’si olan maħmiyye-i merķümede Yâķüt Paşa Medresesi ile kâam-revâ, altmış beş beş Zî’l-ķa’de’sinde Gümüşayâķ-zâde Meħemmed Efendi yerine Sirâciyye Medresesi ile şem’-i ümmîdi pür-ziyâ oldu. Altmış  okuz Zî’l-ķa’de’sinde püf-zede-i bād-ı fenâ ve ‘âzim-i ‘âlem-i uķbâ olup medrese-i maħlûlesi Yahyâ-zâde Muşţafâ Efendi’ye sezâ görildi.

Merħûm-ı merķûm “Şems-zâde Hüseyn Efendi” dimekle ma’lûm, ma’ârif ile meşhûr, ħayr ile mezķür idi.

Şâmî Nu’mân Efendi

el-Mevlâ Nu’mân bin ‘Abdu’r-raħmân. Şâm-ı dârü’s-selâmdan bedid ve ol belde ‘ulemâsından taħşîl-i dâniş ü did eyledükden soñra dârü’l-mülk-i Ķoştantıniyye’ye ĳudüm ve devr-i mecâlis-i ‘ulemâ-yı Rüm idüp Şeyhü’l-İslâm Ebü Sa’id Efendi ĳıdmetlerinden mülâzım ve tarîķ-ı tedriise ‘âzim olup kırķ aķçe medreseden ma’zül ve muntazır-ı neyl-i me’mül iken biñ kırķ beş senesi ĳilâlinde Çatalca’da vâķı’a ‘Alî Paşa Medresesi’ne ĳâricine ‘âric, elli bir Rebî’ü’l-evvel’inde ‘Abdü’l-ħalîm Efendi yerine Ülä-yı Mesîħ Paşa Medresesi ile ĳareketle mübteħic olmış idi. Elli üç Şafer’inde Şu’ayb-zâde İbrâhîm Efendi yerine Fâţıma Sulţân Medresesi iħsân olındı. Elli altı Receb’inde Nefes-zâde Muşţafâ Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı ‘Atîķ Medresesi’ne ĳaķîķ olup elli yedi Şa’bân’ında yirlerinde müşıla-i Şaħn i’tibâriyle be-kâm, elli  okuz Şa’bân’ında ĳalebî Meħemmed Efendi yerine Şaħn-ı Şemâniyye’ nün biriyle nâ’ilü’l-merâm oldılar. Sene-i mezķüre Ramazân’ında Ķuds-i Şerîf payesi zamîmesiyle ‘Abdü’l-vehhâb-zâde Aħmed Efendi yerine Ķayşeriyye ĳazâsı ĳükümeti tefvîz olındı. Altmış Receb’inde ma’zül ve yirlerine Dervîş Efendi-zâde Maħmüd Efendi mevşül oldu. Altmış bir Zî’l-ķa’de’sinde İsmâ’il-zâde Meħemmed Efendi yerine bâ-ħaţķ-ı ĳümâyün-ı şevket-maķrûn dârü’n-naşr-ı Edrine ĳükümetiyle ser-

efrâz oldular. Altmış iki Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine Burusî Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Altmış dört Receb'inde ba'z-ı erkân-ı devlete manşib için rüşvet 'arz itmesi sebebiyle cezîre-i Sağız'a nefy ü iclâ olunup me'üneti ümerâ vü a'yân-ı cezîreye tahmîl ve ¹كل غداة و عشيٰ anlara süfresinden tağaddî vü ta'aşşî itmek ile tezlîl olındı. İki sene bu minvâl üzere güzârende-i eyyâm olduğdan sonra altmış altı Cumâde'l-âhire'sinde izn ü 'avdî mutazammın hükmi-i şerîf ile talâtîf olunup Ankaravî Koca Naķib-zâde Seyyid Mehemmed Efendi üzerinden Aŗranos każası arpalık ihsân olunmuş idi. Bir müddet ser-fürü-bürde-i ceyb ü inzivâ olmuş iken birkaç defa maŗlabı [154] taħallüfından dâmen-i ıŗıtbârı raħnedâr ve erbâb-ı devlete tekrâr 'arz-ı dirhem² ü dînâr itmegın bu vaz'-ı bü'l-'aceb yine sebep-i ğazab olup arpalığı olan Aŗranos każâsına menfi ve çerâĝ-ı ikbâli muntafi oldu. Bir müddet daŗı ol maŗalde ğuşe-nişin-i inzi-vâ iken ba'z-ı şüfe'â niyâz u recâlarıyla menşür 'afv irsâl olındı. Altmış sekiz Rebî'ü'l-evvel'inde Aŗranos każası Emînî Mehemmed Efendi'ye virilüp bunlar Dârü's-salţana'ya duħûlden sonra altmış toŗuz Şafer'inde Hâşimî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine maŗrûsa-i Burusa każası hükümeti tefvîz olunmuş idi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde pâdişâh-ı İslâm haŗretleri maŗrûsa-i merķûmeye 'azîmet buyurduklarında şâhibü't-terceme haŗķķında vükelâ-yı devlete mü-fevvez ve muŗtaş olan umûra müdâhalesi kar'-ı sem'-i hümâyün itdükde bu maŗûlenün mücib-i şer'isi istiftâ ve ber-vefķ-ı fetvâ mücib-i şer'isi icrâ olunmak bâbında fermân olunup sene-i mezbûre Zi'l-hicce'si evâ'ilinde 'arşa-i şühüddan nâ-büd ve 'azim-i dârü'l-hulüd olduklarında manşib-ı maŗlül ile Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâķi Efendi'nün tãli'i mes'ud oldu.

Mevlânâ-yı merķûm hâfız-ı kelâm-ı Melik-i Kâyyüm, hoş-şavt u bü-lend-âvâz, aķrânından ser-efrâz idi.

'Aŗâ-zâde³ Aħmed Efendi

el-Mevlâ Aħmed bin 'Aŗâ'u'llâh. " 'Aŗâ-zâde⁴ Efendi" demekle şehîr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı şaĝîr ü kebîr olmuş idi. Ba'de taŗşîli'l-isti'dâd tarîķ-ı pür-tevfîķ-ı 'ilmîye 'azîmet ile 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden ihŗâz-ı şeref-i mülâzemet

1 Bu ibare, *En'âm Sûresi* 6/52. ve *Kehf Sûresi* 18/28. âyetlerinde ﴿بِالْغَدَاةِ وَالْأَعْيِشِ﴾ "sabah ve akşam" şeklinde geçmektedir.

2 S 165b.

3 'Aŗâ-zâde S: 'Aŗâ'u'llâh H.

4 'Aŗâ-zâde S: 'Aŗâ'u'llâh H.

eyleyüp kırk aççe medreseden ma'zül iken elli üç Şafer'inde İbrâhîm Efendi yirine İznikmid kaşabasında vâkı'a Süleymân Paşa Medresesi virilüp altmış iki Şafer'inde Gedâyî 'Alî Efendi yirine Zeynî Çelebi Medresesi'ne taḥrîk olunup altmış dört Şa'bân'ında 'azl olunup medresesi Hazînedâr-zâde Aḥmed Efendi'ye tevcih olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde ḥalefi yirine şâniyen medrese-i mezbûreye i'ade olunmuş idi. Altmış beş Ramazân'ında Ḥaṭṭât 'Ömer Efendi yirine Ferhâd Paşa Medresesi i'tâ, altmış altı Şa'bân'ında Öreke-zâde Aḥmed Efendi yirine Ümmü'l-veled Medresesi sezâ görildi. Altmış yedi Receb'inde 'azl olunup medresesi Şofyevi İbrâhîm Efendi'ye virildi. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Ḳaraferyeli Aḥmed Efendi maḥlûlinden Siyâvuş Paşa Medresesi'ne gelüp altmış sekiz Şafer'inde Bustân-zâde Ebû Bekr Efendi yirine Etmekcioğlu dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde olup sene-i mezbûre Receb'inde Konevî Meḥemmed Efendi yirine Pîrî Paşa Medresesi'ne menḳül, altmış toḳuz Cumâde'l-ülâ'sında Malḡaravî Meḥemmed Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi'ne mevşûl olmuşlar idi. Yetmiş Şafer'inde fevt olup medrese-i maḥlûlesi Hâbil-zâde 'Ömer Efendi'ye maḥal görilmiş idi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü 'irfânla meşhûr, 'âlim-i 'âmil, şâlih-i şâf-dil idi.

Monlâ Aḥmed-zâde Seyyid Enes Efendi¹

el-Mevlâ es-Seyyid Enes ibnü'l-mevlâ es-Seyyid Meḥemmed ibnü'l-mevlâ Aḥmed. Bu ṭabaḳa evâ'ilinde tercemesi sebḳ iden Monlâ² Aḥmed-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi'nün ferzend-i ercmendi ve maḥdûm-ı ḥiredmendi Seyyid Enes Efendi'dür. Vâlid-i mâcidi terbiyetinde neşv ü nemâ bulduḳdan soñra kıdve-i erbâb-ı dâniş ü did Şeyḫü'l-İslâm Ebû Sa'îd Efendi'den mülâzım ve ṭarîḳ-ı tedrişe 'âzim olup ḳaṭ'-ı merâtib-i mu'tâde ve seyr-i menâzil-i ifâde iderek kırk aççe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli beş Receb'inde Cerrâḫ Şeyḫi-zâde Meḥemmed Efendi yirine Defterdâr Yahyâ Medresesi ḥâricine 'âric, elli yedi Rebî'ül-âḫir'inde Ḳapucı-zâde Aḥmed Efendi yirine Fetḫiyye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Elli sekiz Muḥarrem'inde Şirvânî Aḥmed Efendi yirine Ḳılıç 'Alî Paşa Medresesi ile kâm-revâ olup [154^b] elli toḳuz Receb'inde yirlerinde müşâla-i Şaḥn

1 S nüshasında Celeb Mûsâ Efendi ile bu biyografinin yerleri deḡişmiş vaziyettedir.

2 Monlâ H: Mollâ S.

i'tibâr olunup altmış iki Muḥarrem'inde Tezkireci Meḥammed Efendi yirine medâris-i Şaḥn'ın birine irtikâ eylemişler idi. Altmış üç Ramazân'ında 'Âşık Paşa Şeyhî-zâde Seyyid Meḥammed Efendi yirine Mu'îd Aḥmed Medresesi virilüp altmış beş Rebi'ü'l-âḥir'inde Behrâm Ağa H'âcesi Muştafâ Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhı Medresesi'ne taḥrik olunup sene-i mezkûre Ramazân'ında yirlerinde müşila-i Süleymâniyye i'tibâr olunmuş idi. Altmış yedi Ramazân'ında 'İvâz Efendi yirine Sulṭân Selîm-i Kâdim Medresesi ile tekrîm, altmış sekiz Receb'inde¹ Kürd İshâk Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle ta'zîm olındılar. Altmış toḫuz Şa'bân'ında Bahâyî Birâderi Yahyâ Efendi yirine Yenîşehr kazâsı ḥükümeti tefvîz olunup yetmiş Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Çâvuş-zâde 'Osmân Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezkûre Rebi'ü'l-âḥir'inde manşib-ı ḥayâtdan daḥı munfaşıl ve dârü'n-na'ime vâşıl oldılar.

Mevlânâ-yı merḫûm dâhil-i 'idâd-ı maḥâdim-i Rûm, tevâzu'-pîşe, ḥayr-endîşe âdem idi.

Celeb Mûsâ Efendi²

el-Mevlâ Mûsâ. Ḥarem-i ḥümâyûnda iktibâs-ı envâr-ı envâ'-ı ma'ârif ü 'ulûmla şöhret-şî'âr ve "Celeb Mûsâ Efendi" demekle ḡarîn-i iştihâr olup Şeyḥü'l-İslâm Şun'ullâh Efendi'den mülâzım ve ṭarîḫ-i hidâyet-refîḫ-ı 'ulemâya duḫûle 'âzîm olmaḡla kırık aḫçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ otuz bir Receb'inde Ser-maḥfil-zâde Meḥammed Efendi yirine Meḥammed Ağa Medresesi'ne ḥâric ile 'âric olmuş idi. Otuz iki Receb'inde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Ğâzî Ḥudâvendigâr Medresesi'ne gönderilüp otuz üç Cumâde'l-âḥire'sinde İbrâhîm Efendi yirine Maḡnisa fetvâsıyla belde-i mezkûrede Sulṭâniyye Medresesi tevcîh olındı. Otuz altı Receb'inde Şemsü'd-dîn Efendi yirine Edrine'de Üçşerefeli Medrese-i Şâniyesi virilüp³ otuz yedi Rebi'ü'l-evvel'inde Fazlî Efendi yirine Edrine Dârü'l-ḥadısi ile tekrîm, sene-i mezkûre Ramazân'ında Naşru'llâh Efendi yirine Maḡnisa kazâsıyla ta'zîm olındılar. Otuz sekiz Zî'l-ḥicce'sinde ma'zûl ve yirlerine Râ'i-zâde Kâsım Efendi mevşûl oldu. Kırık Şafer'inde Ḥammâl-zâde Meḥammed Efendi

1 S 166b.

2 Bu şahsın biyografisi S 165b-166a varakları arasındadır.

3 Üçşerefeli Medrese-i Şâniyesi virilüp H: Üçşerefeli Medresesi müderrisi olup S.

yirine İzmir kazâsıyla tevķir olunup kırık iki Muħarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Atlu Dāvūd Efendi vâşıl oldu. Kırık dört Zî'l-ka'de'sinde Merħabâ-zâde Aħmed Efendi yirine şâniyen İzmir kazâsı virilüp kırık toķuz Zî'l-ka'de'sinde 'azl ve yirlerine şâniyen halefleri Dāvūd Efendi vaşıl olındı. Elli iki Rebî'ül-evvel'inde sene-i âtiye Muħarremü'l-ħarâmı ğurresi tevķitiyle selef-i sâlıfı Şemsü'd-din Efendi yirine Medîne-i Münevvere *dâmet bi'l-envâri müsevvere'* kazâsıyla be-kâm olup elli beş Muħarrem'inde ref' ve yirlerine Kadrî-zâde Seyyid Meħemmed Efendi terfi' olındı. Elli toķuz Rebî'ül-âħir'inde Uzun Sa'di Efendi yirine Kuds-i Şerif kazâsıyla teşrif olındılar. Altmış Rebî'ül-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine meşihat-i İslâmiyye'den müteķâ'id² 'Abdü'r-raħim Efendi vâşıl oldu. Altmış iki Şafer'inde Seyrek-zâde Seyyid Yunus Efendi maħlülinden Uzunköpri kazâsı arpalık iħsân olunup âsüde-ħâl ve müreffehü'l-bâl güzârende-i eyyâm ü leyâl iken biñ yetmiş Cumâde'l-âħire'sinde irtihâl ve dâri'ül-üns-i kuds-i ħaķiķiye isti'câl itdüklerinde medîne-i Üsküdar'da Behrâm Ketħudâ mezârı ķurbinde ta'yîn-i mekân ve ħâk-i pâk-i 'ıtrnâk-i 'azm-i gülistân-ı cinân³ ve cân gibi gözden nihân oldılar. Tarih-i vefâtlarına Âhünd Fevzi Meħemmed Efendi bu güne dimişdür:

Beyt [155^a]

Maķâmı naķl olındı ķıl beyân târiħini Fevzi
Maķâmuñ ola ey Mūsâ Efendi cennet-i a'lâ⁴

Maħlül olan arpalıkları Riyâzi-zâde 'Abdü'l-laťif Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbür 'ilm ü fazlla meşhür, pîr-i şâlih-i müteverri', der-viş-nihâd u mütevâzi' idi.

Bıçakçı-zâde 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî bin Yüsuf. Maħrûsa-i Burusa'dan bedidar ve "Bıçakçı-zâde 'Alî Efendi" dimekle şöhret-şî'âr olmuş idi. Vâlidî kârd-fürüş olmağın ibtidâ-yı ħâlde şan'at-ı vâlide duħül ve bir müddetden şoñra țariķ-ı 'ilmîye vuşul bulup âhen-i cevherdâr-ı isti'dâd-ı Ĥudâ-dâdı mişķale-i sa'y ile tâb-dâde olduķdan şoñra

1 "Çepeçevre nurlar içinde olmaya devam etsin."

2 müteķâ'id H: munfaşıl S.

3 ve ħâk-i pâk-i 'ıtrnâk-i 'azm-i gülistân-ı cinân S: -H.

4 مقامك اوله ای موسى افندی جنت اعلى

‘ulemâ-yı kirâma hıdmet ve birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırk aççe medreseden ma‘zûl ve muntazır-ı neyl-i me‘mûl iken biñ elli bir Receb’inde maşkaṭ-ı re’si olan maḥrûsa-i merķūmede Köseler Medresesi hâricine ‘âric, altmış üç Receb’inde Kurd Meḥammed Efendi maḥlûlinden Veliyyü’d-dîn-zâde Ahmed Paşa Medresesi’ne hareketle mübtehic olup altmış beş Şevvâl’inde Maḥmûd-zâde Meḥammed Efendi yirine Kâdiriyye Medresesi virilüp altmış sekiz Zî’l-ḥicce’sinde Kefevî Hüseyin Efendi yirine Sulṭân Orḥan Medresesi iḥsân olındı. Yetmiş Cumâde’l-âḥire’sinüñ on dördüncü Ḥamîs gicesi ḳabza-i muraşsa-ı vücûdî giriftâr-ı dest-i ecel olmaḡın rişte-i ḥayâtı güseste ve Bıñarbaşı maḳâbirinüñ Mevlevî-hâne muḳâbilinde olan ḥâkinde nühüfte oldu. Medrese-i maḥlûlesi Here-zâde Hüseyin Efendi’ye maḥal görildi.

Merḥûm-ı merķûm dâ’ire-nişin-i erbâb-ı fühûm, ‘âlim ü ‘âmil, şâlih-i şâf-dil idi.

Dervîş Meḥammed Paşa H’âcesi Şa‘bân Efendi¹

el-Mevlâ Şa‘bân. Şadr-ı a‘zam-ı sâbıḳ² Dervîş Meḥammed Paşa’ya intisâb ve imâmetleri hıdmetiyle şeref-yâb olmaḡın “Dervîş Meḥammed Paşa H’âcesi” demekle meşhûr ve bu ‘unvân ile zebân-zed-i cunhûr olmuş idi. Târîḳ-ı sa‘âdet-refîḳ-ı ‘ilme sevḳ-ı râhile-i ‘azîmet ve ‘ulemânuñ birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i merâtib ve aḡz-ı revâtib iderek kırk aççe medreseye mevşûl ve andan dahı ma‘zûl olduḡdan soñra biñ altmış üç Ramazân’ında Üsküdar’da Serḥân Medresesi ibtidâ ihdâş olunup bunlara tevcih olındı. Altmış dört Şa‘bân’ında Sa’dî-zâde Seyyid Hibetu’llâh Efendi yirine Mollâ Kıyımî Medresesi’ne taḥrîk olunup yetmiş Receb’inde ‘âlem-i uḳbâya irtiḥâl itdüklerinde medrese-i maḥlûleleri Siyâhî Muştafâ Efendi’ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm ṭâlib-i intisâb-ı ‘ulûm, ‘ilm ü ma‘ârifden ḥişşedâr, ‘ulüvv-i himmetle bülend-iştiḥâr idi.

‘Atâ-zâde Meḥammed Efendi {Refî}

el-Mevlâ Meḥammed ibn ‘Atâ’u’llâh. Maḥrûsa-i Burusa’da el-Ḥâc ‘İvâz Paşa evlâdından ‘Atâ’u’llâh Çelebi’nüñ ferzend-i ercmendi ve maḥdûm-ı ḥiredmen-

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Serḥân der-Üsküdar. Fi 22 Ramazân sene 1063. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 sâbıḳ S: -H.

di Mehemmed Efendi'dür. Ba'de taḥşîli'l-isti'dâd Şeyḫü'l-İslâm Ebu'l-meyâmin Muştâfâ Efendi ḥıdmetlerinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aqçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ kırk üç senesi Zî'l-ka'de'sinde Menteş-zâde Maḥmûd Efendi yirine ceddî 'İvâz Paşa Medresesi ḥâriciyle kâm-revâ olup elli yedi Rebî'ül-âḫir'inde Hindî-zâde Ramazân Efendi yirine¹ Ḥâzret-i Emîr Medresesi ile tevķir olunmuşlar idi. Altmış bir Cumâde'l-ülâsında Ḥâfız-zâde 'Alî-cân Efendi yirine Ḥançeriyye² Medresesi virilüp altmış beş Şevvâl'inde Tavîl Nûḫ Efendi yirine Lâlâ Şâḫîn Paşa Medresesi'nde mekîn oldu. Yetmiş Muḥarrem'inde selefi Nûḫ Efendi yirine şâniyen Ḥâzret-i Emîr Medresesi'ne naql olunmuşlar idi. Medrese-i merķūmede müderris iken yevmen mine'l-eyyâm edâ-yı şâlât-ı mefrûza için merḫūm Üftâde Efendi Câmî'-i Şerîfi'ne duḫûl idüp qazâ ile ḥaşîr-i mefrūşenüñ reseni pâyına beste ve za'f-ı pîriden istihlâşa kuvvâ-yı bedeniyyesi [155^b] şikeste olmağın zemîn üzre fütâde ve kâse-i seri bir seng-i saḫta müşâdefe itmekle sebeb-i mevti olup sene-i mezbûre Receb'inüñ yigirmi beşinci günü rûḫ-ı şerîfleri miḫnet-âbâd-ı cihândan rehâ bulup derûn-ı Qal'âda vâķi' Mu'allim-ḥâne'de âsûde ve defn ve vâliidi 'Aṭâ'ullâh Efendi'ye qarîndür. Medrese-i maḥlûleleri Menteş-zâde Dâmâdî İbrâḫîm Efendi'ye virildi.

Merḫūm-ı mezbûr ḥişâl-i celîle ile meşhûr, pîr-i şâlih, sa'adetmend-i müfliḫ, fenn-i siyâqatda 'alem, ḥâmeâsâ şâḫib-i ḫurde-raqam idi.

Maḫlaşları Refî olup ṭab'-ı nâzûklerinden ba'z-ı nev-güfteler şudür itmişdür. Bu beyt güftârlarındandır:

Beyt

Çemende nağmeñi güller işitmezlerse incinme
Anı gûş itmege ey bülbül-i şeydâ dimâğ ister

Aqсарâyi Ḥabîb Efendi

el-Mevlâ Ḥabîb. Vilâyet-i Anaṭoli'da Aqсарây nâm qaşabadan zuḫûr ve âftâb-ı feyz-i ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp taḥşîl-i fezâ'il-i nefsanîyyeye müdâvim ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım olup ba'z-ı medârisde mü-

1 yirine H: -S.

2 S 167a.

dârese ve ifâde vü taḥkîka mûmârese iderek kırık aḳçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduḳdan soñra biñ altmış altı Rebi'ül-âḫir'inde Ders-i Âm Meḫemmed Efendi yerine Hurremiyye Medresesi hâriciyle be-kâm, yetmiş Şafer'inde Bosnevî 'Alî Efendi yerine Papasoḫlı Medresesi ile nâ'ilü'l-merâm ol-mışlar idi. Sene-i mezkûre Ramazân'ında fevt olup medrese-i maḫlûleleri Nâ-zükî-zâde Muştafâ Efendi'ye tevcîh olındı.

Mevlânâ-yı merḫûm dâḫil-i 'idâd-ı erbâb-ı fûhûm, hoş-şoḫbet, ḳâbil-i üns ü ülfet idi.

Çâvuş-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Maḫrûsa-i Burusa'dan zuhûr ve "Çâvuş-zâde Efendi" di-mekle meşhûrdur. Evâ'il-i ḫâlinde taḫşil-i 'ilme iştigâl ile dâḫil-i 'idâd-ı erbâb-ı isti'dâd ve sâlik-i meslek-i rüşd ü sedâd olup ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve ṫarîḳ-ı pür-tevfîḳ-ı tadrîse 'âzim olmış idi. Medâris-i 'ilmiyyede seccâde-nişîn ve çil-le-keş-i erba'în iken biñ elli altı Receb'inde Fâzıl Muşlı Efendi yerine Cânbazıyye Medresesi hâriciyle kâm-revâ, elli sekiz Zî'l-ḫicce'sinde Sinobî Ḥalîl Efendi yerine Sekbân 'Alî Medresesi'ne i'tilâ itmişler idi. Elli ṫoḳuz Receb'inde yirlerinde dâḫil, altmış bir Cumâde'l-âḫire'sinde yirlerinde mûşıla-i Şaḫn i'tibârları olup sene-i mezkûre Receb'inde Gölbâzârî Ḥüseyn Efendi yerine Murâd Paşa-yı 'Atîḳ Med-ressesi'ne ḫaḳîḳ olmuşlar idi. Altmış dört Cumâde'l-ülâ'sında Kürd İshâḳ Efendi yerine medâris-i Şaḫn'ın birine uğrayup altmış beş Ramazân'ında Çâvuş-zâde 'Oşmân Efendi yerine Şâh Sulṫân Medresesi iḫsân olınmış idi. Altmış yedi Re-ceb'inde selef-i sâlifî İshâḳ Efendi yerine Ayaşofıyya-i Kebîr Medresesi ile talṫif, altmış ṫoḳuz Muḫarrem'inde Şâriḫ-i Fîuş-zâde Ḥasan Efendi yerine Ḳuds-i Şerîf ḳazâsıyla teşrif olındılar. Yetmiş Cumâde'l-âḫire'sinde ma'zûl ve yirlerine Altı-barmaḳ İbrâḫîm Efendi mevsûl oldu. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde dâr-ı fenâdan irtiḫâl ve 'âlem-i 'uḳbâya intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḫûm¹ dâḫil-i 'idâd-ı mevâlî-i Rûm, 'ilm ü ma'arifden ḫişşemend, aḳrânından ser-bülend idi. Anḳaravî Es'ad Efendi merḫûmuñ şadâretlerinde tezkirecilik ḫıdmetiyle kâm-yâb ve muşâheretleriyle şeref-yâb olmuş idi.

1 S 167b.

Kesriyyeli Maḥmūd Efendi-zāde Zeynü'l-'ābidîn Efendi

el-Mevlâ Zeynü'l-'ābidîn ibnü'l-mevlâ Maḥmūd. 'Ulemâ-yı devlet-i Sultân İbrâhîm Hânî'de tercemesi bu cerîdede zikr olınan Kesriyyeli Maḥmūd Efendi'nün ferzend-i fazîletmendi Zeynü'l-'ābidîn Efendi'dür. Eyyâm-ı cüvânide taḥşil-i 'ilm ü kemâle müdâvim ve Şeyhü'l-İslâm Ahî-zāde Hüseyn Efendi'den mülâzım olup bi-hasebî'l-'āde tayy-ı merâhil-i ifāde iderek kırk akçe medreseden ma'zül ve hâric elli rütbesine muntazır-ı vuşul iken bin kırk tokuz Şevvâl'inde Hâşimî-zāde [156^a] Meḥemmed Efendi yerine Siyâvuş Paşa Medresesi ile kâmervâ, elli beş Rebî'ül-evvel'inde Halebî Meḥemmed Efendi yerine Fetḥiyye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi'ne revnaḡ-baḡşâ oldılar. Elli altı Receb'inde Şâriḡ-i Fîşûş-zāde Ḥasan Efendi yerine Sinân Paşa Sultânı Medresesi erzânî görölüp elli sekiz Muḥarrem'inde 'Uşşâkî-zāde Faşîhî Meḥemmed Efendi yerine Zâl Paşa Medresesi'ne mevşül, altmış Ramazân'ında Kürd 'Abdu'llâh Efendi yerine Şahn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilül-me'mül olup altmış bir Cumâde'l-ülâsında Seyyid 'Abdü's-settâr Muştafâ Efendi yerine Pîri Paşa Medresesi'ne irtikâ eylemişler idi. Altmış iki Cumâde'l-ülâsında Çuḡacı-zāde Seyyid 'Abdü'r-rahîm Efendi def'a-i şâniyesi yerine Çorlı'da vâkı'a Sultân Süleymân Hân Medresesi iḡsân, altmış altı Şa'bân'ında Vâni 'Alî Efendi yerine 'Âişe Sultân Medresesi'ne şâyân oldılar. Altmış yedi Rebî'ül-evvel'inde Seyyid 'Abdü'l-mecîd Efendi yerine Maḡnisa kazâsı virölüp ḡabûlden ibâ itmekle maḡşib-ı mezkûr seleflerine ibḡâ ve bunlar şifru'l-yed 'azle mübtelâ oldılar. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında 'Alî Dede-zāde Aḡmed Efendi yerine şâniyen Çorlı Medresesi sezâ görildi. Altmış sekiz Zi'l-ḡa'de'sinde Muşli Efendi maḡlûlinden Ḳara Muştafâ Paşa Medresesi tevciḡ, yetmiş Şafer'inde Bustân-zāde 'Abdü'l-kerîm Efendi arpalığı olan Ebâ Eyyüb-i Enşâri kazâsı 'inâyetiyle terfiḡ olınmışlar idi. Sene-i mezkûre Zi'l-ḡicce'sinde dâr-ı beḡâyâ irtihâl eyledüklerinde maḡşib-ı maḡlûl selef-i sâlifleri Vâni 'Alî Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü fazlla mezkûr, ḡüşe-nişin-i inzivâ, ḡâlib-i medḡ ü senâ idi.

Ḥalife-zāde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri civârından zuḡûr ve "Ḥalife-zāde Muştafâ Efendi" dimekle meşḡur olmuşlar¹ idi. Bezl-i sa'y ü icthâd ile levâzım-ı ḡarîḡi i'dâd eyleyüp Şeyhü'l-İslâm Ahî-zāde Hüseyn Efendi âsitâne-

1 olmuşlar H: olmuş S.

sine intisâb ve şeref-i mülâzemetlerin iktisâb itdükden sonra tayy-ı merâhil-i tarîk iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış iki Şa'bân'ında Ser-bendî-zâde İsmâ'îl Efendi yerine Mi'mâr Sinân Medresesi hâriciyle kâm-revâ, altmış altı Şa'bân'ında Kevâkibî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yerine Siyâvuş Paşa Medresesi i'tâ olındı. Altmış yedi Receb'inde Bustân-zâde Ebû Bekr Efendi yerine Merdümiyye Medresesi virilüp sene-i mezkûre Ramazân'ında Esîrî Birâderi Muştafâ Efendi yerine Hâidar Paşa Medresesi'ne tahrik olınmışlar idi. Altmış sekiz Şa'bân'ında Hâfîz Mehemmed Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne haķîk olup yetmiş Şafer'inde İmâm-zâde Mehemmed Sa'dî Efendi yerine Edrine'kapusı'nda vâķı'a Mihrümâh Sulţân Medresesi ihsân olındı. Yetmiş bir Muħarrem'inde pâdişâh-ı cihân Sulţân Mehemmed Hân hâzretleri Edrine'den İstanbul'a 'azîmet hümâyûn buyurduķlarında 'ulemâ-yı 'izâm Silivri menzilinde istikbâle müsâra'at itdükleri gün şâhibüt-terceme atdan tekerlenüp süvâriler üzerinden mürûr itmekle helâk oldu. Medrese-i maħlûleleri Aķ Maħmûd Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr aħlâķ-ı kerîme ile meşhûr, hâlişü'l-cenân, tâhirü'l-lisân, nîk-nefs ü şâfi-taviyyet, ķâbil-i üns ü ülfet idi.

Küsec 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî. Belde-i Kaştamonı'dan zühûr ve âftâb-ı feyz-i ilâhiden istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp dâhil-i silk-i erbâb-ı isti'dâd ve Şeyhü'l-İslâm Aħî-zâde Hüseyn Efendi'den mülâzemetle ber-murâd olduķdan sonra devr-i medâris iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli bir Rebî'ül-âħîr'inde Kâdî 'Abdü'l-ħalîm Medresesi hâriciyle tekrîm olınup elli dört Receb'inde Zekâyî Aħmed Efendi yerine Efdal-zâde dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde olmuşlar [156^b] idi. Elli beş Rebî'ül-evvel'inde Sa'dî Efendi Medresesi virilüp Bolevî Muştafâ Efendi yerine Hâremeyn-i Şerîfeyn evķâfi müfettişi olmuş idi. Elli yedi Ramazân'ında Hüseyn Paşa-zâde Aħmed Efendi yerine Hâsan Efendi Medresesi'ne mevşûl, sene-i mezkûre Zî'l-ķa'de'sinde Ebû Sa'id-zâde Feyzullâh Efendi yerine Şaħn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mûl olmuş iken elli sekiz Receb'inde cülûs-ı hümâyûn-ı Sulţân Mehemmed Hânî 'aķî-

binde 'azl olunup medreseleri Muhteşem Emîri Seyyid Mehemmed Efendi'ye tevcih olındı. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Kürd 'Abdu'llâh Efendi yirine Şâh Sulţân Medresesi ihsân, sene-i mezkûre Ramazân'ında 'İvâz Efendi yirine şâniyen medâris-i Şâhn'ıñ birine şâyân oldılar. Altmış iki Muharrem'inde Es'ad-zâde Seyyid Mehemmed Sa'id¹ Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görilüp altmış altı Şa'bân'ında Şeyhü'l-İslâm 'Abdü'r-rahîm Efendi maḥlûlinden Belgrad kazâsı hükümeti tefvîz olunmış idi. Altmış yedi Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Mü'ezzîn-zâde Aḥmed Efendi mevşûl oldu. Yetmiş bir Muharrem'inde manşib-ı hayâtıdan daḥı munfaşıl ve âlem-i uḫbâya vâşıl oldu.

Mevlânâ-yı merḫûm ḥişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, "Müfettiş Küsec 'Alî Efendi" demekle meşhûr ve bu 'unvânla ma'lûm-ı cumhûr idi.

Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi

el-Mevlâ Mehemmed 'Abdü'l-kerîm ibnü'l-mevlâ el-fâzıl Mehemmed bin Mehemmed eş-şehîr bi-Bustân-zâde. Şudûr-ı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbi'den tercemesi *Zeyl-i Atâyi'*de mastûr, biñ otuz beş senesi hilâlinde cisr-i fenâdan âlem-i uḫbâya 'ubûr eyleyen Bustân-zâde Mehemmed Efendi merḫûmuñ şemere-i şecere-i vücûdı ve maḥdûm-ı mes'ûdı Mehemmed 'Abdü'l-kerîm Efendi'dür. Vâlid-i mâcidleri terbiyeleriyle taḫşil-i sevâd ve i'dâd-ı levâzım-ı isti'dâd eyleyüp Şeyhü'l-İslâm H'âce-zâde Mehemmed Efendi ḥıdmetlerine vâşıl ve şeref-i mülâzemetlerine nâ'il olup 'alâ-ḥasebi'l-âde ḫaṭ'-ı merâtib-i mu'tâde ile kırk aççe medreseden ma'zûl iken biñ yigirmi dört Muharrem'inde Prizrenli Maḥmûd Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile sa'id olup sene-i mezkûre Zî'l-ḫa'de'sinde Aḥî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Hâfız Paşa Medresesi'ne şeref-baḫşâ, yigirmi yedi Şa'bân'ında Ebû Sa'id Efendi Birâderi 'Ârif Mehemmed Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne revnaḫ-efzâ² olmuşlar idi. Yigirmi toḫuz Muharrem'inde selef-i sâlıfî Aḥî-zâde Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhî'na sâye şalup otuz bir Şa'bân'ında Sefer Efendi yirine Şâhn-ı Semâniyye'nüñ birine irtikâ eylediler. Otuz iki Receb'inde Mütevellî-zâde Muştafâ Efendi yirine Hânḫâh Medresesi'n tekyegâh eyleyüp sene-i mezbûre Zî'l-ḥicce'sinde Tefvîḫî-zâde Aḥmed Efendi yirine Şâh-zâde Medresesi'ne ferş-i

1 Sa'id H: Sa'dü'd-dîn S.

2 S 168b.

seccâde-i ders ü ifâde itmişler idi. Otuz sekiz Şevvâl'inde Âvâre-zâde Muştafâ Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den birine terfî, otuz toğuz Zî'l-ka'de'sinde selefleri Âvâre-zâde Efendi yirine Halebü's-şehbâ kazâsıyla tevķî' olındılar. Kırķ Zî'l-hicce'sinde ma'zûl ve yirlerine 'Uşşâķi-zâde 'Abdü'l-'aziz Efendi mevşûl oldu. Kırķ sekiz Receb'inde 'Abdü'r-raħîm Efendi yirine Yeñişehr kazâsı hûkûmeti tefvîz olunup kırķ toğuz Rebî'ül-evvel'inde 'azl ve yirlerine Hâlıcı-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi vaşl olındı. Elli iki Şa'bân'ında H'âce-zâde Mes'ud Efendi yirine maħrûsa-i Burusa'da hâkim ve revnaķ-efrüz-ı mecâlis ü maħâkim oldılar. Elli dört Rebî'ül-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine Kudsî-zâde Şeyh Meħemmed Efendi vâşıl oldu. Elli sekiz Receb'inde Muştalih-zâde Meħemmed Efendi yirine Edrine kazâsı 'inâyet olındı. Elli toğuz Cumâde'l-âhîre'sinde ma'zûl ve yirlerine Necâtî-zâde Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Altmış bir Receb'inde Anķaravî Es'ad Efendi yirine İstanbul kazâsına vuşûl bulup sene-i mezbûre [157^a] Ramazân'ında ķable tekmi'lî'l-müddeti'l-'örfiyye Aħmed Ramazân Efendi def'a-i şâniyesi yirine Üsküdar kazâsı arpalığıyla 'azl-i bî-hengâm vâķî' olduķda yirleri Beyâzî Hasan Efendi'ye in'âm olındı. Altmış iki Ramazân'ında 'İşmeti Meħemmed Efendi üzerinden arpalıkķları Tatarbâzârı kazâsına tebdil ve Üsküdar kazâsıyla Beyânî Aħmed Efendi tebcil ķılındı. Altmış yedi Receb'inde Anaķolı pâyesi zamîmesiyle selefleri 'İşmeti Efendi üzerinden Tırnova ma'a Şaħrâ kazâları ihşân olunup Tatarbâzârı kazâsı Bosnevî Şa'bân Efendi'ye şâyân görildi. Altmış sekiz Receb'inde Şun'î-zâde Seyyid Meħemmed Efendi yirine vâşıl-ı şadâret-i Rûm ve nâ'il-i ğâyetü'l-ğâyât-ı merûm olduķlarında arpalıkķları seleflerine tevcih olındı. Altmış toğuz Rebî'ül-âhîr'inde Müderris-zâde Meħemmed Efendi manşıbı olan Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsı arpalığıyla mütekâ'id ve yirlerine selef-i sâlifleri 'İşmeti Efendi müteşâ'id oldu. Yetmiş Şafer'inde Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsı ber-vech-i mevleviyyet Maħmüd-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi'ye tevcih olunup bunlara Bolı kazâsı arpalık virildi. Yetmiş bir Muħarrem'inde kazâ-yı Rabbânî ve hûkm-i nâfiz-i Yezdânî ile dest-i sâķî-i ecelden ¹ «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ» şerbetin çeşân olup şehbâz-ı bülend-pervâz-ı ruħ-ı revânı bu hâkdân-ı cihândan gülistân-ı cinâna tayerân itdi. Edrineķapusu hâricinde Emir-i Buħârî Zâviyesi civârında defn olunup maħlûl olan arpalıkķları Ebu's-su'ud-zâde Meħemmed Şadık Efendi'ye maħal görildi.

1 Kur'an-ı Kerim, Ankebût Süresi, 29/57 "Her can ölümü tadacaktır."

Mevlânâ-yı merķūm maħdūm-ı ma'ālî-rūsūm, ħalîm ü selîm, mütevâzi' ü kerîm idi.

Ķāsım-zāde Şulĥî Meĥmed Şalîĥ Efendi {Şulĥî}

el-Mevlâ Meĥmed ibn'ül-mevlâ el-fâzıl Ķāsım. Fuzalâ-yı devlet-i Sulţân İbrâĥîm Ĥânî'den tercemesi sebķ iden Kürd Ķāsım Efendi'nün dürr-i yek dâ-ne-i şadef-i vücûd¹ ve gevher-i girân-mâye-i zât-ı bihbûdidur. Taĥşîl-i 'ulūm-ı 'ālî-miķdâr ve tekmîl-i ma'ârif ü leţâ'if-i bî-şümâra şarf-ı kavî ve enzâr itdükde Şeyĥü'l-İslâm Yaĥyâ Efendi'den mülâzemetle be-kâm ve vâşıl-ı evvelîn-i merâm olup ba'de tekmîlî'l-medâris kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve ĥâric elli medresesine muntazır-ı vuşûl iken bîn kırķ toķuz Receb'inde Bahâyî Birâderi Yaĥyâ Efendi yirine Ĥaydar Paşa Medresesi ile kâm-revâ, elli iki Şa'bân'ında Bolevî Muştâfâ Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi'ne revnaķ-baĥşâ oldılar. Elli üç Cumâde'l-ülâsında Kûsec Yaĥyâ Efendi yirine Etmekcioĥlu Medresesi virilüp elli altı Şevvâl'inde A'rec Muştâfâ Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi'ne naķl olındılar. Elli yedi Şa'bân'ında Ĥamdî-zāde Seyyid Meĥmed Efendi yirine Şaĥn-ı Şemâniyye'nün birine mürûr, elli sekiz Cumâde'l-ülâsında Zekâyî Aĥmed Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürûr eylemişler idi. Sene-i mezbûre Receb'inde Ĥ'âce Fesâd-zāde Seyyid Aĥmed Efendi yirine 'Âişe Sulţân Medresesi iĥsân, altmış bir Şa'bân'ında 'Uşşâķî-zāde Faşîĥî Meĥmed Efendi yirine Ķalender-ĥâne Medresesi'ne şâyân oldılar. Altmış üç Ramazân'ında selefi 'Uşşâķî-zāde Efendi yirine Ĥâķâniyye-i Vefâ'da fers-i seccâde-i ifâde eyleyüp altmış beş Ramazân'ında 'Abdü'r-raĥîm-zāde Meĥmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tekmîl-i devre-i medâris eylemişler² idi. Altmış yedi Şevvâl'inde Âvâre-zāde Mes'ûd Efendi yirine Yenîşehr қаzâsı ĥükûmeti tefvîz olup altmış sekiz Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine selef-i sâlifleri Bahâyî Birâderi Yaĥyâ Efendi mevşûl oldu. Bu ĥâl üzere sübĥa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken bîn yetmiş bir³ Şafer'inde 'âlem-i fenâyı târik ve ṭarîķ-ı 'âlem-i bâķiyye sâlik oldu.

Merĥūm-ı merķūm ma'ârif-i 'ilmiyye ile mevsūm, nîk-nefs ü mü'eddeb, nüşĥa-i vücûd-ı mes'ûdi tezĥîb-i teĥzîb-i aĥlâķ ile müzehheb, envâr-ı rüşd ü

1 S 169a.

2 eylemişler H: itmişler S.

3 yetmiş bir H: yetmiş S.

necâbet nâşiye-i [157^b] 'âliyesinde lâmi' ve âşâr-ı felâh cebîn-i mübîninde nûr-ı hurşîd-i raḥşân gibi zâhir ü sâtî' idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden isimleri Şâlih Meḥemmed olmağla Sulḥî maḥlaşî ile eṣ'âr-ı dürer-bârları vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

Nazm

Nefḥa-i zülfin şabâ ilter meşâm-ı düşmene
Ehl-i dil yâ nice itsün rûzgâra i'timâd

Ve lehu

Zülfün ki ebr-i mevsim-i Nisân-ı fitnedür
Şâd-âb-sâz-ı şaḥn-ı gülistân-ı fitnedür

Ve lehu

Ol ser-tırâşa bende olur sînesin gören
Ḳor naḳd-i cânın üstine âyînesin gören

Ve lehu

Bulur râḫat der-i mey-ḥânedede mestâne düşdükce
'Aşâ-yı âh ile ḳalkḳar dil-i divâne düşdükce

Ve lehu

Görince 'ârîz-ı yârı bahâr şeklinde
Sirişk-i âlüm aḳar cûybâr şeklinde

Şarı 'Abdu'llâh Efendi¹

el-Mevlâ 'Abdu'llâh. İbrîz-i ḥâlişü'l-a'yâr-ı vücûdı vilâyet-i Rûm-ı cennet-rüsûmda Şumnı ḳaşabasından bedîdâr ve "Şarı 'Abdu'llâh Efendi" 'unvânıyla şöhret-şî'âr olup:

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Süheyl Beg. Fi-Zî'l-ḳa'de sene 1060. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

Beyt

Zer-i sürh oldu ol sîmîn tenûn her dâğ-ı gül-günü
Meger ifrâz olındı nâr ile ol sîmûn altunu

mazmûnından nümüdâr olmuş idi. 'Unfuvân-ı şebâbında şadr-ı kârgâh-ı mekârim olan Hâce-zâde 'Abdu'llâh Efendi'nün hıdmetlerine vâşıl ve lisân-ı hâlî beyt-i meşhûrî kâ'il olmuş idi:

Nazm

Meclisünde qalbini altun gibi şâf itmeyen
Qâl ocağında hâlâş¹ olmaz iderseñ imtiyhân

Bi'l-âhîre âteş-i sa'y ü mücâhede ile püte-i hıdmet-i Mevlânâ'da qâl ve levh-i zamîrin kâbil-i sikke-i kabûl idince iş'âl-i nâ'ire-i qıl ü qâl idüp şehâdet-i mehek-k-i kabûl ile Cenâb-ı Mevlevî hıdmetlerinden mülâzemet rütbesine vuşûl bulup bâzâr-ı i'tibârda qarîn-i revâc ve sikke-i ma'hûde ile mazhar-ı iftiyhâr u ibtihâc olmuş idi. Kırk akçe medreseden ma'zûl olduğdan soñra semt-i kazâya sâlik olmuş iken ba'z-ı kibâr-ı devlet sevkiyle tarih-ı tedrise duhûl ve muntehâ-yı âmâle vuşûl irâdesiyle biñ altmış Ramazân'ında ibtidâ ihdâş olunan Süheyl Beg Medresesi ile kevkeb-i baht-ı vâlâsı pür-ziyâ ve ² اول مدرّس درس بها olup altmış bir Şa'bân'ında Memek-zâde Tezkirecisi Mehemmed Efendi yirine Cezerî Qâsım Paşa Medresesi'ne zînet-bahşâ oldılar. Altmış iki Şa'bân'ında 'Abdu'l-muṭṭalib Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi virilüp altmış üç Şevvâl'inde Şeyh-zâde Mehemmed Efendi yirine fetvâ emâneti hıdmeti ile mazhar-ı tekrîm, altmış dört Muharrem'inde yirlerinde müşîla-i Şahñ i'tibârıyla ta'zîm olunup altmış beş Ramazân'ında Gölbâzârî Hüseyñ Efendi yirine Koca Muştafâ Paşa Medresesi'ne revnaq-efzâ oldılar. Altmış yedi Receb'inde Qabakulaq-zâde Mehemmed Efendi yirine Şahñ-ı Şemâniyye'nün birine hürâm, altmış sekiz Şafer'inde yirlerinde altmışlı i'tibârıyla ikrâm olınmışlar idi. Sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâsında 'Âşîk Paşa Şeyhi-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Qalender-hâne dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde, yetmiş Şafer'inde Hışm-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâ'da ferş-i seccâde-i ifâde itmişler idi. Lâkin zuhûr-ı kazâ-yı nâ-gehânî bâ'ış-i haybet ü hüsrânı olmuşdur.

1 S 169b.

2 "Burada ders okutan ilk müderris."

Menkabe¹

Bu güne nakl olunur ki yetmiş bir Muḥarrem'inde devletün Edrine'den İstanbul'a 'azîmetleri muḫarrer olmağın şâhibü't-terceme Şeyhü'l-İslâm Esîrî Meḫammed Efendi'nün fetvâ-emâneti ḫıdmetiyle muḫayyed bulunup ba'z-ı eşyâsın muḫaddemce İstanbul tarafına irsâl itmişler idi. Ol esnâda şeyhü'l-İslâm-ı mezkûruñ ḫuddâmından bir tâze-rü ğulâmı kendülerden müfâraḫat idüp cânib-i İstanbul'a revân olmağın ba'z-ı aşḫâb-ı ḫased fırsat bulup "Fetvâ-emîni Efendi eşyâsını bahâne eyleyüp ğulâm-ı mezkûrı ma'ân İstanbul'da ḫânesine irsâl eylemişdür." diyü âteş-i ğâzâb-ı şeyhü'l-İslâm'a [158^a] işti'âl virdüklerinde derḫâl Diyârbekr ḫazâsın tevciḫ eyleyüp altı nefer gedikli divân çavuşı ile ḫazâ-yı mezkûra işâl olunmaḫ cezâsı ile daḫı tesliye-yâb olunmayup belki ḫatlı ü izâlesi daḫı murâd olunmuş idi. Bî-çâreyi bağteten bir maḫmile taḫmîl ve ḫazâ-yı mezbûra işâle ta'cîl eylediler. Fe-emmâ mezbûr ḫazâ-yı diĝerden ğâfil, ancak zuhûr-ı ḫazâ-yı Diyârbekr'den münfa'ıl, belde-i İstanbul'a vâşıl ve bir ân ârâm eylemeyüp miḫmân-serâyân-ı Üsküdar'dan birine dâḫil oldılar. Bu ḫâziyye-i ĝaribü'z-zuhûr beyne'n-nâs meşḫûr olduĝda aḫbâbından Üsküdarî ḫarabacaḫ Meḫammed Efendi nâm bir muḫibb-i şiddik mezbûruñ aḫvâl-i perîşân-me'âlinden istifsâr ve medîne-i mezbûrede birkaç ğün meḫs ü ârâm mülâḫazasıyla mübâşîrân-ı mezbûrânda ser-germ-i taleb ve ruḫşat olduĝda bir vechle mümkin olmayup müşârun ileyhün ḫabsi için te'kid ü tenbihi iş'âr ve ḫâziyyenün neticesinden Meḫammed Efendi'yi ḫaberdâr² eyledüklerinde "Derḫâl ol refik-ı şefik-ı mezbûrı bu varḫadan âĝâḫ ve bu ḫâziyyenün neticesini def'e muḫaddimât-ı tedbiri lâzımdur." diyü ğüft ü ğüy-ı istişâreye bu güne şüret-i nigâr ḫarâr eylediler ki "Şâyed evlâd ü 'iyâl ile bir daḫı mülâḫât naşîb olmaya, bu şeb bu maḫalde meḫs ile evlâd u 'iyâle mülâḫât olunup bu muḫâbeleda sizlere bir miḫdâr şey' bahş olınsun." diyü ḫarîfleri iĝfâl ve derḫâl 'Abdu'llâḫ Efendi'nün ḫânesine ḫaber irsâl idüp ehl ü 'iyâlini da'vet ve yanlarıncâ bir boĝça içinde câriye libâsı getürmelerine işâret eyledi. Pes-ez-în bir ḫâlî kâşânedâ mülâḫât olduklarında bu varḫadan anları daḫı âĝâḫ eyledükde her birinün feryâd u

1 Menkabe S: Vaḫ'a-i Şâhibü't-terceme H.

2 S 170a.

fiğânı sipihr-i berîne peyveste olup bu nevha vü girye eşnâsında hemân-dem bî-çâre 'Abdu'llâh Efendi boğça ile getirilen câriye libâsını ve keş ve ferâceyi kendüye ilbâs idüp bir iki câriye ile ma'an güyâ bir emr-i mühim için revân olur gibi hezâr bîm ü hirâs ile mübâşirân-ı mezbûrânun miyânlarından güzâr ve Üsküdar İskelesi'nden bir zevrak-ı bād-pâ ile cânib-i Top-hâne'ye 'ubûr ve ol mahalden dağı bir piyâdeye süvâr olup şadr-ı fetvâdan mütekâ'id Ebü Sa'id Efendi'nün etbâ'ından Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşâri civârında sâkin Ebü Bekr Efendi nâm kâdî'nün menziline dâhil olup ihtifâ eylemişdi. Mübâşirân-ı mezbûrân ise şâhibüt-tercemenün hâremi cânib-i İstanbul'a revân olduğdan sonra 'Abdu'llâh Efendi'yi tecessüs itdüklerinde:

Mısrâ'

Gül açılmış yirinde yeller eser

mısdâkıncı eşerini müşâhede itmedüklerinde şikeste-bâl ve perişân-hâl taraf-be-şaraf cüst-cüya âğâz idüp mezbûruñ 'iyâline irişüp teftiş itdüklerinde anlar dağı "Hây zâlimler! Efendimüzi katl itdünüz, şimdi bizden istihbâr ider-süz." diyü 'itâb-âmez hitâb eyleyüp harîfler bir tarikile vâşıl-ı ser-rişte-i merâm olmaduklarında nâ-çâr hâ'ib ü hâsir me'yûsen taraf-ı Edrine'ye 'avdet eylediler. Bu vaq'a şeyhü'l-İslâm efendinün sâmi'a-zîb-i taşşilleri olduğda mübâşirân-ı mezbûrân-ı bî-günâh efrûhte-i âteş-i hirmân olup tekrâr İstanbul kâ'im-makâmına mektûblar irsâl olunup 'Abdu'llâh Efendi'nün bi-eyy-i vech-i kân ağız alınması taleb olduğda âşlâ bir eşeri zühûr eylemedi. Fe-emmâ mezkûr 'Abdu'llâh Efendi bu gâlvâ-hırâş âlâmdan mübtelâ-yı maraz-ı zağîr olup az zamânda hil'at-ı şihhat mütebeddil-i şüret-i 'illet olmağla püşt-i pâ-zen-i vücûd olacağı 'inde'l-eçibbâ mütehaqqık olduğda bir gün 'ale's-seher bir 'arabaya tağmîl ve kendü hânesine irsâl itmişler idi. Menziline dâhil olduğ günün ba'de'z-zuhrında [158^b] cân-ı şîrinin fâ'izü'l-ervâha teslim itdi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü şalâhla meşhûr, ekser-i fûnunda vâyedâr-ı nişâb, bi-tağşîş 'ilm-i fıkha şedîdü'l-intisâb olmağın meşâyih-i İslâm fetvâ-emâneti hıdmetinde istihdâm itmişler idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden mesâ'il-i fıkhiyyede mecmû'a-i meşhûreleri vardır. Fuşûl ü ebvâba tarh ile tezyîn eylemişlerdür. Bir eşer-i laţîfdür.

Bağdâdî Ahmed Efendi

el-Mevlâ Ahmed, Hamîr-i mâye-i aşl-ı nezâhet-âludî dârü's-selâm Bağdâd-ı bihişt-âbâddan 'ıyân ve hilâl-i isti'dâd u istihâli istifâza-i envâr-ı ma'ârifle bedriyyü'l-leme'an olup diyârı 'ulemâsından taḥşil-i 'ulûm itdükden şoñra' dârü'l-mülk-i Rûm'a kudüm idüp Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi âsitânesine intisâb ve şeref-i mülâzemetlerin iktisâb eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli Zî'l-ka'de'sinde Minkârî-zâde Yahyâ Efendi yirine Emre H'âce Medresesi hâricine 'âric, elli üç Şafer'inde Oğcı-zâde Ahmed Efendi yirine Meḥemmed Ağa Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Elli dört Receb'inde Hâfız Yûsuf Efendi yirine Muştafâ Ağa Medresesi virilüp sene-i mezkûre Receb'inde Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Ğâzî Hudâvendigâr Medresesi ile taḥşil-i 'izz ü vaḳâr eylediler. Elli altı Şa'bân'ında Mu'îd-zâde Meḥemmed Efendi maḥlûlinden maḥrûsa-i merḳümede Murâdiyye Medresesi 'inâyet olındı. Elli yedi Şa'bân'ında Dervîş Efendi-zâde Meḥemmed Efendi yirine Şofya ḳazâsı hükûmeti tefvîz olunmuş idi. Elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında 'azl olunup yirlerine selef-i sâlifleri Yûsuf Efendi ḫalef oldu. Altmış Zî'l-ka'de'sinde Ramazân Efendi defa-i şâniyesi yirine Erzenür-rûm ḳazâsıyla nâ'il-i merûm olup altmış bir Receb'inde Nefes-zâde Muştafâ Efendi maḥlûlinden şâniyen Şofya ḳazâsına menḳûl ve yirlerine Seyyid 'Abdü's-selâm Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde 'azl ve yirlerine Gölbaşârî Hüseyñ Efendi vaşl olındı. Altmış dört Zî'l-ka'de'sinde Taşkendi-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Bosna ḳazâsı tevcîh olunup altmış beş Zî'l-ka'de'sinde munfaşıl ve yirlerine Cellâd-zâde 'Abdü'l-fettaḥ Efendi vâşıl oldu. Altmış yedi Zî'l-ka'de'sinde Muḫtârî Muştafâ Efendi yirine Ḳayseriyye ḳâdisi olup altmış sekiz Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine ḫalef-i sâlifleri Seyyid 'Abdü's-selâm Efendi mevşûl oldu. Yetmiş bir Cumâde'l-ülâ'sında dâr-ı fenâdan rıḫlet ve 'âlem-i bâḳiye 'azîmet eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr fezâ'il-i celîle ile meşhûr, şalâḫ u 'iffeti meşhûd, selef-i şâlihînden ma'dûd, edib ü vaḳûr, pîr-i şâḫib-şu'ur idi.

Börekci-zâde Hasan Efendi

el-Mevlâ Hasan. Maħrûsa-i Burusa'dan neş'et ve "Börekci-zâde Efendi" demekle kesb-i şöhret itmiş idi. Ser-mâye-i tarik-ı 'ilmi i'dâd ve naqd-i vaqt-i 'azizin şarf-ı kâlâ-yı isti'dâd eyleyüp Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'den mülâzım ve râh-ı tedrişe 'âzim olup devr-i menâzil iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli sekiz Receb'inde Sinobî Halil Efendi yirine Tûti Laţif Medresesi ile taltif, altmış bir Cumâde'l-ülâsında Dıhki Muştafa Efendi yirine Kürkcibaşı Medresesi ile teşrif olındılar. Altmış iki Şa'bân'ında İlahî-zâde Meħemmed Efendi yirine Sinân Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görülüp altmış beş Ramazân'ında selef-i sâlifi Halil Efendi yirine Şeyhü'l-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Ülâsi ile ikrâm olındılar. Altmış yedi Şa'bân'ında Şârihü'l-Menâr-zâde Aħmed [159*] Efendi maħlûlinden Dâvûd Paşa Medresesi'ne mevşûl, altmış sekiz Şafer'inde Bükâyî Muştafa Efendi yirine Şahn-ı Semâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mûl olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Cumâde'l-âhire'sinde Maħmûd-zâde Meħemmed Efendi yirine maskaç-ı re'si olan maħrûsa-i' merķûmede Ğazî Hudâvendigâr Medresesi'ne nakl, altmış toķuz Cumâde'l-ülâsında Kazdağlı 'Abdu'llâh Efendi yirine Mu'îd Aħmed Efendi Medresesi'ne vaşl olındılar. Yetmiş Cumâde'l-ülâsında Fennî Yûsuf Efendi yirine Kalendar-hâne Medresesi ile iħrâz-ı merâm itmiş iken yetmiş bir Cumâde'l-ülâsında dâr-ı beķâyâ hıram eyledüklerinde medrese-i maħlûleleri Berber-zâde 'Abdü'r-raħîm Efendi'ye in'âm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr keşret-i ihâta ile meşhûr, bi-taħşîş fenn-i nahve etemm-i intisâbı, fûnûn-ı mütedâvileden vâye-i nişâbı var idi.

Şârih-i Meşnevi 'Abdu'llâh Efendi {'Abdî}

el-Mevlâ 'Abdu'llâh ibnû's-Seyyid Meħemmed. Ser-defter-i küttâb-ı dîvânî ve 'unvân-ı menşûr-nüvisân-ı tefvîzât-ı sulţânî, vâsiţatu'l-ıkd-ı meclis-i hüner-veri Re'isü'l-küttâb 'Abdu'llâh Efendi hıdmetleridür. Vâlid-i mâcidleri Seyyid Meħemmed diyâr-ı mağrib şeh-zâdelerinden iken bir tarik-ıle vaţan-ı me'lûfinden hicret ve cânib-i Rûm'a taħrik-i şehbâl-i 'azimet eyleyüp dârü'l-mülk-i İstanbul'a dâhil ve taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'den vezâ'if ü ta'yinât ile elţâf-ı keş-

reye vâsıl olmuş idi. Devlet-i Sulţân Ahmed Hân-ı Evvel'de şadr-ı a'zam olan Halil Paşa'nun birâder-i mihterleri Beglerbegi Mehemmed Paşa'nun duhterini tezevvüc itmegin şâhibü't-terceme andan vücûda gelmişler idi. Sinn-i temyize vâsıl olduklarında vezîr-i mezkûr Halil Paşa nâşîye-i hâlinde şu 'â'-ı hads ü zekâ ve nûr-ı edeb ü reng-i hayâ ihşâs itmekle kendü hıdmetlerinde istiḥdâm ve terbiyelerine ihtimâm itmeleriyle 'ulemâ-yı 'aşrından taḥşîl-i 'ilm ü 'irfân ve miyân-ı erbâb-ı isti'dâdda 'unvân-ı imtiyâz ile kesb-i nâm u nişân itmişler idi. Evâ'il-i hâllerinde meşâmm-ı cânlarına bû-yı fenâ vezân ve şarşar-ı havf-ı ilâhî ile berg-i hazân gibi lertzân olup ba'z-ı meşâyih-i kibâr ile şöḥbet ve tekmi'l-i nefse himmet eyledükden sonra Halil Paşa vesâḫetiyle kuḫbü'l-aḫḫâb, maḫhar-ı füyûzât-ı rabbü'l-erbâb, mehdî-i şâhibü'z-zamân, mürşid-i kâmil-i 'aşr u evân Üsküdarî Şeyḫ Seyyid¹ Maḫmûd Efendi ḫâzretlerinden inâbet ve şeref-i şöḫbetleriyle müşerref olup ḫalka-i zikrlerine dâḫil olmaḫla na'il-i 'izz ü rifât olmuşlar idi. Ḥattâ ḫâzret-i 'azîzün izz-i şerîfleriyle güftâr-ı dürer-bârlarından bu ilâhîlerini taḫmîse cür'et itdiler:

Nazm

Sana senden yakındur Ḥaḫ şaḫın olma dilâ ḡâfil
 Hemân silkindürür ancak bu ortada olan ḫâ'il
 Gözün aç ma'niyi añla bu zevḫ ile olur ḫâsıl
Muḫîḫ-i baḫr-i tevḫîdi bilüp 'ummân-ı bî-sâḫil
Vücûduñ ḫatresin maḫv it eger olduñsa ehl-i dil

'Abeş ümniyyeler idüp mülevveş levne boyanma
 Uyup ḡül-i biyâbâna nedâmet odına yanma
 Enâniyyet ile kimse Ḥaḫ'a vâsıl olur şanma
Şeb-i firḫatdeki keşret ḫayâl-i zıldur aldanma
Sarâyı ḫo ser-i âba sarây-ı sırda ol vâsıl

Ḥuşûnet itmesün nefsün riyâzet çekdirüp nerm it
 Gider ḫoma keder dilde muşaffâ kıl şafâ bezm it
 Şarâb-ı 'ışḫı nüş idüp anuñla cânuñı germ it
Mecâza baḫma ey sâlik ḫaḫîḫî maḫlaba 'azm it
Ki zîrâ zıll-ı zâ'ilde iḫâmet eylemez 'âḫıl

1 Seyyid S: -H.

Şu üzre naķş olan cismüñ hayâline sen aldanma
 Binası bād ile olan vücuduñ ķaşrın aldanma
 Anuñ naķķāşını görseñ hemāñ zeynine aldanma
Temevvüc eyleyen deryāya baķ! mevcine aldanma [159^b]
Güneş tâbende çün şebnem bilürsin kim olur zâ'îl¹

Niçe bir 'Abdiyā ğuşşa ğam-ı dildârıla fırķat
 Seyāhat kıl sülük eyle vücuduñdan idüp 'uzlet
 Gidince ikilik senden hemāñ yüz gösterür vuşlat
Hüdāyî vahdete baķ kim aña mâni' degül keşret
Ola mı âftâba hiç vücudı zerrenüñ hâ'îl

Ba'dehu ol Aşaf-ı 'ālî-maķām ya'nî Hâlîl Paşa-yı nîk-nām serdâr-ı 'asâkir-i İslâm olup bîñ otuz altı Rebî'ül-âhîr'inde diyâr-ı 'Acem'e revâne olduklarıñda tezkirecilikleri hıdmetiyle şeref-yâb, otuz yedi Şafer'inde Toķat meştâsında re'isü'l-küttâb olan Meħemmed Efendi 'âlem-i 'uķbāya sefer itmekle yirlerine re'isü'l-küttâb olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Ramazân'ında mühr-i şadâret-i 'uzmâ ile Hıusrev Paşa tebcîl ve Hâlîl Paşa 'azlle tezlîl olunduķda Muşlî Efendi re'isü'l-küttâb olmağla bunlar Hâlîl Paşa ile tebdîl-i cāme eyleyüp birķaç huddâm ile Dârü's-saltāna cānibine 'azîmet ve Üsküdar'a vuşüllerinde ğazret-i 'azîzüñ âsitâne-i sa'âdetine ilticâ itmeleriyle ğimāyet ü şiyānet ve taraf-ı devletden şefâ'at itmîşler idi. Otuz toķuz târiħinde Hâlîl Paşa 'azm-i 'âlem-i 'uķbâ itdükde şāħibü't-terceme on seneye ķarîb 'uzlet ü inzivâ ihtiyâr eyleyüp kırķ yedi Şevvâl'inde rikâb-ı hümayûnda re'isü'l-küttâb ķā'im-maķāmlığı ihsân olunup pâdişāh-ı 'âlem-penāh Sulţān Murād Hân-ı encüm-sipāh ğazretleriyle Bağdād-ı bihişt-âbād teşhîrine revāñ oldılar. Ba'de'l-feth ve'z-zāfer kırķ sekiz Zî'l-ħicce'sinde Diyārbekr'e vuşüllerinde ma'zül ve yirlerine Hüseyn Efendi mevşül oldu. Kırķ toķuz Şa'bân'ında şāniyen re'isü'l-küttâb ķā'im-maķāmı olmuşlar idi. Elli Cumāde'l-ülâ'sında Anaķolı muħāsebeciligine naķl olındılar. Sene-i mezkûre Cumāde'l-âħire'sinde manşıbları cizye muħāsebeciligine tebdîl olunup altmış ğudûdında piyāde muķābelecisi olup altmış beş Muħarrem'inde

1 baķ H: bin S.

2 S 171b.

mensüh muķāṭa'aciligine menķül ve yirlerine Süleymān Aġa-zāde Meĥmed Efendi mevşül oldu. Ba'de'l-'azl menāşib-ı dünyeviyyeden dāmen-keşān ve vāzī-fe-i emşāl ile 'ilm ü 'ibādete iştigāl üzere münāvele-i rahīķ-ı taĥķīķ u iķān iken biñ yetmiş bir Receb'inde maraź-ı istiskādan intikāl ve zebāne-i zebānī-fermān-ı ceffe'l-ķalem üzere ķaṭ'-ı 'alāķa-i ķil ü ķāl eyledi. Topķapusu ĥāricinde medfūn ve şu'arā-yı zamānelerinden Nā'ilī Çelebi didüġi tārīķ-i mevzūndur:

Nazm

Gitdi ol rāst-rev-i cādde-i her dü serā
 Ki yanında yoġ idi farkı gedādan şāhuñ
 Fuķarā melce'i bir pīr idi dünyāda daĥı
 Dār-ı 'uķbāda da maķbūli ola dergāhuñ
 Ĥaķ bu kim zīver-i ser-nāme a'māli idi
 Manşib-ı āĥiret ol ĥ'āce-i 'ālī-cāhuñ
 Vaķt-i rīĥletde didüm Nā'iliyā tārīķin
 Zā'ir-i 'adn ola rūĥı Şarı 'Abdu'llāh'ıñ¹

ve Nişārī Ĥüseyn Efendi daĥı bu gūne tārīķ dimişdür:

Mısrā'

Gül-i nesrīn-i 'adn ola ilāhī Şarı 'Abdu'llāh²

Mevlānā-yı mūmā ileyh *şubbet sicālū'l-maġfireti 'aleyh*,³ ferīde-i şadef-i zamān, cerīde-i nevādir-i 'ilm ü 'irfān, şafĥa-i ķalem-gīr-i zamīri ķābil-i naķş-ı envā'-ı 'ulūm, şaĥrā-yı sīne-i şafā-āyīni ķalem-rev-i ĥaķā'īķ-ı zībende-rūsūm, edīb ü erīb, sīmā-yı maṭbū'ı dil-firīb, luṭf-ı ṭab'ı nūr-ı şubĥ-ı şādīķ gibi vāsī', zülāl-i feyz ü 'aṭāsı ebr-i bahārī gibi müreşşāĥ, rūĥ-ı mücessem, zāt-ı mükerrrem, cevād ü kerīm, müşfiķ u ĥalīm idi.

Āşār-ı celīlelerinden *Meşnevī-i Şerīf* üñ defter-i evvelini Türkī inşā ile şerĥ eylemişlerdür ki ĥaṭṭ-ı 'izār-ı yār ve zülfi-i tābdār-ı ra'nā nigār gibi maķbūl-i

1 زایر عدن اوله روحی صاری عبد اللہک

2 کل نسرین عدن اوله الهی صاری عبدالله

3 "Baġışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."

ķavâbil ü efâzıl olup Şit u Şadâ-yı iŐtihar¹larına bâ'is ve “Şarihü'l-Meşnevî” laķa-bına ĥâdiŐ olmuşdur. [160^a] Bundan mâ'adâ menâķibü'l-evliyâyı mutazammın fenn-i taŐavvufda *NaŐihatü'l-mülük* ve *Őemerâtü'l-fu'âd* ve *Dürre* ve *Cevhere* nâm kitâbları ve *Meslek-i 'UŐŐâķ* ismiyle mevsüm manzüm risâleleri ve eş'ar-ı belâġat-Şi'arlarından 'Abdi maĥlaŐı ile ilâhiyyât-ı bedâyi'-Şi'arları vardır. Cümlesi envâr-ı ĥurŐid-i tâbdâr gibi Şöhre-i Şehr ü diyârdur. Bu na't-ı Şerif-i zîbâ ġüftâr-ı bî-hemtâlarındandır:

Nazm

Ķadün Tübâ-yı cennetdür ĥırâmân yâ Resüla'llâh
Cebînün nür-ı ġudretdür dirahŐsan yâ Resüla'llâh

'Ulüma kürsidür Őadruñ fu'âduñ 'arş-ı Raĥmân'dur
Getürdüñ ümmete Furķân'ı burĥân yâ Resüla'llâh

Gözün hâ-yı hüviyyetdür ġaŐuñ *nün ve'l-ķalem*² ĥaķķâ
N'ola *Yâ-Sim* oķınursa o dendân yâ Resüla'llâh

Senün nûruñla cümle enbiyâ bedr-i münir oldu
Özün Şems-i risâletdür zihî Şân yâ Resüla'llâh

Yüzündür *ve'd-ďuhâ*³ zâhir Őačuñ *ve'l-leyli izâ yaġŐâ*⁴
Müjeñde remz-i *Tâ-Hâ* oldu pinĥân yâ Resüla'llâh

Ķudümün raĥmet-i Ĥaķ'dur fu'âduñ nür-ı muĥlaķdur
Muĥaķķaķ da'vetündür fazl-ı Raĥmân yâ Resüla'llâh

Deĥânun mîm-i Raĥmân'dur kelâmuñ *yuhyiye'l-mevtâ*⁵
Senünle zindedür tenlerde her cân yâ Resüla'llâh

1 S 172a.

2 *Kur'an-ı Kerim, Kalem Süresi* 68/1, «ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ» “Nün. Kaleme ve (kalem tutanların) yazdıklarına andolsun ki,”

3 *Kur'an-ı Kerim, Dubâ Süresi* 93/1, «وَالضُّحَى» “Andolsun kuŐluk vaktine”

4 *Kur'an-ı Kerim, Şems Süresi* 91/4, «وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا» “Onu örttüġünde geceye”

5 *Kur'an-ı Kerim, Akaf Süresi* 46/33, «يُحْيِي الْمَوْتَى» “... ölüleri diriltmeye ...” âyetin tamamının meâli Şöyledir: Gökleri ve yeri yaratan, bunları yaratmakla yorulmayan Allah'ın, ölüleri diriltmeye de ġücünün yeteceġini düşünmezler mi? Evet O, her Şeye kadirdir.

Vücûduñ ümmete cāndur ‘anāşır çār-yāruñdur
Ki anlardur binā-yı dīne erkān yā Resūla’llāh

Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmān u Ḥayder efḍal-i aşḥāb
Ki bulmuşlar senüñle ‘izz ü ‘unvān yā Resūla’llāh

Ḳuvā-yı cisme dīn oldı şāḥābī her biri başḳa
Sen olduñ feyz-i Ḥaḳ’la cān-ı cānān yā Resūla’llāh

Bu ‘Abdī ümmetüñdendür saña iḳrār ider dā’im
Ḳapuñda bir gedādur eyle iḥsān yā Resūla’llāh

Ḥazīnedār-zāde Nazīrī Aḥmed Efendi {Nazīrī}

el-Mevlā Aḥmed. Belde-i Şofya-i şūfiyyeden bedīdār ve “Ḥazīnedār-zāde” ‘unvānı ile şöhret-şī’ār olup taḥşīl-i ‘ilm ü ‘irfān ile vāşıl-ı dil-ḥ’āh ve tarīḳ-ı sa’ādet-refīḳ-ı ‘ilmīye rü-be-rāh olmuş idi. Şeyḥü’l-İslām Mu’īd Aḥmed Efendi ḥıdmetlerine vāşıl ve şeref-i mülāzemetlerine nā’il olduğdan şoñra devr-i medāris iderek kırık aḳçe medreseden ma’zül ve muntazır-ı neyl-i me’mül iken biñ altmış bir Cumāde’l-ülāsında Ḳulaḳ Şeyḥ-zāde Seyyid Muşṭafā Efendi yirine Papasoğlu Medresesi ḥāricine ‘āric, altmış dört Şa’bān’ında ‘Aṫā-zāde Meḥemmed Efendi ‘azlinden Zeynī Çelebi Medresesi’ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Sene-i mezküre Zī’l-ḥicce’sinde bunlar daḥı ‘azl olinup medrese-i mezbüre şā-niyen seleflerine tevcīh olındı. Altmış yedi Receb’inde Ḥaṫṫāṫ ‘Ömer Efendi yirine Ḥācī Ḥasan-zāde Medresesi virilüp altmış sekiz Şafer’inde Neffātī Şeyḥ Meḥemmed Efendi yirine şā-niyen Papasoğlu Medresesi’ne i’āde olındılar. Altmış ṫoḳuz Muḥarrem’inde Şarı ‘Abdu’llāh-zāde ‘Abdu’r-raḥmān Efendi yirine Nişāncı Paşa-yı ‘Atīḳ Medresesi’ne ḥaḳīḳ olup sene-i mezküre Şa’bān’ında selef-i sālifleri ‘Aṫā-zāde Efendi yirine Etmekcioğlu Medresesi’nde ferş-i seccāde-i ders ü taḥḳīḳ itmişler idi. Yetmiş bir Şa’bān’ında ‘āzim-i cinān olduklarında medrese-i maḥlūleleri Edrineli Aḥmed Efendi’ye iḥsān olındı.

Mevlānā-yı mezbūr Nazīrī maḥlaşı ile meşhūr, şā’ir-i ḥoş-şoḫbet, nīk-ḥaşlet ü şāfi-ṫaviyyet, maḥbūbü’l-ḳulūb ve pesendīde-fi’āl, merdüm-i melek-ḥişāl idi. Bu iki beyt nümüne-i güṫār-ı ābdārıdur:

Nazm

Ḥâl-i siyeh ki ğâliyesâ kâkül örtinür
Bir Hindu'dur ki gül düşünür sünbül örtinür

Ve lehu

Ḥünin-i eşk-i çeşmümi sildükce nâ-gehân
Destüm Nazîri pençe-i mercân şanur gören

Serçe Hüseyn Efendi-zâde [Şun'ullâh]¹

el-Mevlâ Şun'ullâh. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân İbrâhîm Ḥânî'den tercemele-ri bu cerîdede taḥrîr² olunan Serçe Hüseyn Efendi'nün ferzend-i hıredmendi ve maḥdüm-ı ercmenidür. Ba'de taḥşîli'l-isti'dâd şadr-ı 'âlî-ḳadr Ḳara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi'nün def'a-i ülä şadâret-i Rûm'a teşriflerinden mülâzemetle nâ'il-i murâd olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe [160^b] medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış yedi Receb'inde Şâlih Paşa Medresesi ḥâriciyle kâam-revâ ve ³ اول مدرس درس بها olmişlar idi. Yetmiş bir senesi hilâlinde murğ-ı rûḫı 'azm-i gülzâr-ı cinân ve seyr-i riyâz âlem-i cân eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm ḥişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, ḥoş-şoḥbet, nik-ḥaşlet, dervîş-nihâd, pâk-i tiḳâd idi. Âtî't-terceme Çıracı-zâde Meḥemmed Efendi ile 'aḳd-i peyvend-i muşâheret itmişler idi.

'Âşık Paşa Şeyhi Maḥdümü Seyyid Meḥemmed Efendi⁴

el-Mevlâ es-Seyyid Meḥemmed. Civâr-ı Ḥâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî'den neş'et idüp silsile-i nesebi *Şaḳâ'ik-ı Nu'mâniyye*'de Sulţân Bâyezid Ḥân meşâ-yihî 'idâdında maştûr olup 'Âşık Paşa Zâviyesi'nde seccâde-nişin-i meşîḫat olan Şeyḫ Seyyid Velâyet ḥâzretlerine peyveste olmağın " 'Âşık Paşa Şeyḫî-zâde" di-mekle şöhret-dâde olmuşlar idi. Nihâl-i bâğ-ı zekâsı demîde ve mertebe-i redd ü ḳabûle resîde olduğda Şeyḫü'l-İslâm Aḫî-zâde Hüseyn Efendi'den mülâzım

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Şâlih Paşa. Fi 25 Receb sene 1067. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 S 172b.

3 "Burada ders okutan ilk müderris."

4 Evvelü müderrisin bi-medreseti Mî'mâr Sinân. Fi 2 Şa'bân 1051. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

ve rāh-ı tadrîse 'āzîm olup kırk aççe medreseye vâşıl ve andan dahı munfaşıl olduğdan şonra biñ elli bir Şa'bân'ında ibtidâ ihdâş olunan Mî'mâr Sinân Medresesi ihsân, elli beş Receb'inde Tezkireci 'Abdu'llâh Efendi yirine Fâtıma Hâtûn Medresesi'ne şâyân olmuşlar idi. Elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Çömez Aḥmed Efendi yirine Nişancı Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde baş-ı seccâde-i ders ü taḥkîk eyleyüp altmış Ramazân'ında Hüseyn Paşa-zâde Aḥmed Efendi yirine Mu'îd Aḥmed Efendi Medresesi'ne mevşül, altmış üç Ramazân'ında Seyyid Enes Efendi yirine Şah-n-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Altmış dört Cumâde'l-ülâ'sında Hısm-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi'ne revnaḥ-baḥşâ, altmış altı Cumâde'l-ülâ'sında Müderris-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine Kâşım Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ olup sene-i mezkûre Şevvâl'inde Kürd İshâk Efendi yirine Kalendar-ḥâne Medresesi virilüp altmış sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Sa'dî-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi ile tekrîm, altmış toḡuz Şa'bân'ında selefleri Sa'dî-zâde Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle ta'zîm olındılar. Yetmiş bir Şa'bân'ında ders ü devri encâm ve defter-i 'ömri fezlek-i ḥitâm bulup medrese-i maḥlûleleri Esîri Birâderi Muştafâ Efendi'ye in'âm olındı.

Maḥdûm-ı merḡûm teşne-leb-i mâ'ül-ḥayât-ı 'ulûm, her fende behremend, ezhâr-ı gün-â-gün-ı ma'ârifden gül-deste-bend, 'ilmi nişâba vâşıl, ser-mâye-dâr-ı ma'ârif ü fezâ'il idi.

Şadrü'd-dîn-zâde Rûḥu'llâh Efendi {Rûḥî}

el-Mevlâ Rûḥu'llâh ibnü'l-mevlâ el-fâzıl Meḥammedü'l-emîn ibn eş-Şadrü'd-dîn eş-Şirvânî. Tercemeleri *Zeyl-i Atâyi*'de merḡûm devlet-i Sulṭân Murâd Hân-ı Râbî 'ulemâsı silkinde manḡûm şâḥibü'l-fünûn ve'l-'ulûm fuzalâ-yı A'câm'uñ ercmendi Şadrü'd-dîn-zâde Meḥammed Emîn Efendi'nün maḥdûm-ı şânîsi ve ferzend-i 'adimül-müdânîsidür. Biñ on bir senesinde Şirvân a'mâlinden Şemâḥ ḡaşabasında şâḥil-i vücûda vürüd ve vâşıl-ı ser-menzil-i şühüd olup yigirmi iki târiḥinde şâbîḡu't-terceme birâder-i mihterleri Feyzu'llâh Efendi ile vaṭan-ı aşlilerinden intîḡâl ve dârü'l-mülk-i Rûm'a irtiḥâl' idüp vâlid-i mâcid-i keşîrül-maḥâmidlerinden istifâza-i envâ'-ı ma'ârif ü 'ulûm ve istifâde-i envâr-ı manḡûḡ u mefhûm ḡılup 'ulemâ-yı aşruñ birinden iktisâb-ı

şeref-i mülâzemet ve medâris-i 'ilmiyyede ifâdeye himmet eyleyüp kırk aççe medreseden ma'zül iken bîn otuz sekiz Şevvâl'inde Süleymân Efendi yirine Zeynî [161^a] Çelebi Medresesi ile kâm-revâ, kırk iki Rebî'ül-evvel'inde Beyânî Aḥmed Efendi yirine Beşiktaş'da vâkı'a Sinân Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḫşâ oldılar. Kırk üç Ramazân'ında Dâvûd-zâde Muştafâ Efendi yirine Kâdî-'as-ker Ḥasan Efendi Medresesi virilüp kırk dört Şafer'inde Fikrî Aḥmed Efendi yirine Muştafâ Ağa Medresesi'ne sezâ görilüp kırk beş Şa'bân'ında Kâbil Vücûd-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine maḫrûsa-i Burusa'da Sulţân Orḫan Medresesi tevcih olındukda ḳabûlden ibâ itmekle yine selefine ibḳâ ve bunlar şıfru'l-yed 'azle mübtelâ oldılar. Kırk toḫuz Muḫarrem'inde Şeyḫî-zâde Şerif Meḥemmed Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birine i'tilâ itmişler idi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde birâder-i mihterleri Feyzullâh Efendi yirine Üsküdar'da vâkı'a Rûm Meḥemmed Paşa Medresesi'nde başt-ı bisât-ı ifâde eyleyüp elli Cumâde'l-ülâsında Burusevî Meḥemmed Efendi yirine Çorlu Medresesi'nde ḳarâr-dâde ḳılınmışlar idi. Elli iki Zî'l-ḳa'de'sinde selef-i sâlifleri Şeyḫî-zâde Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhî'na pertev-endâz olup elli beş Şafer'inde Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi yirine Üsküdar Vâlidesi Medresesi'ne terfi', elli altı Rebî'ül-âḫir'inde Muẓaffer-zâde Seyyid Meḥemmed Şâlih Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tevḳî' olındılar. Elli yedi Rebî'ül-âḫir'inde Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ûd Efendi yirine Ḳuds-i Şerif ḳazâsıyla teşrif olunup sene-i mezkûre Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine 'Abdü'l-kerim Efendi vâşıl oldu. Elli sekiz Receb'inde 'Uşşâḳî-zâde 'Abdü'r-raḫîm Efendi yirine Ḥalebü's-şehbâda başt-ı şehbâl-i himmet ve icrâ-yı şerî'at u ḫükümet itdiler. Elli toḫuz Şa'bân'ında ma'zül ve yirlerine Uzun Ḥasan Efendi mevşül oldu. Altmış bir Cumâde'l-ülâsında Ḥasan Efendi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi def'a-i şâniyesi yirine Mışır-ı zâtü'l-ehrâm ḳazâsıyla ikrâm olunup altmış iki Şa'bân'ında ref' ve yirlerine Minḳârî-zâde Yaḫyâ Efendi terfi' olındı. Altmış altı Cumâde'l-âḫire'sinde 'Acem Meḥemmed Efendi yirine maḫrûsa-i Burusa ḳazâsı mec-râ-yı ḫükm ü imzâları ḳılınup sene-i mezkûre Zî'l-ḳa'de'sinde 'Abdü'l-ḳâdir Efendi yirine Edrine ḳazâsına menḳül ve yirlerine Ya'ḳûb Efendi mevşül oldu. Altmış yedi Cumâde'l-ülâsında 'azl olunup yirlerine selef-i sâlifleri Uzun Ḥasan Efendi ḫalef oldu. Altmış sekiz Receb'inde Bahâyî Birâderi Aḥmed Efendi üzerinden Menemen ma'a Foçalar ḳazâları arpalık ta'yîn olındı. Altmış toḫuz

Zî'l-ħicce'sinde ĥalef-i sâlifleri Minķārî-zâde Efendi yerine Kõostantınıyye kazâ-sıyla sâĥa-i ĥadr ü menziletleri pür-tumturaķ u tañtana olduķda arpalıķları seleflerine 'inâyet olındı. Yetmiş Zî'l-ķa'de'sinde müteķâ'id ve maķâm-ı ĥükümetlerine Dıĥķî Muştafâ Efendi müteşâ'id oldu.

Vak'a

Ba'dehu kazâ-yı nâ-gehânî zuhûr idüp şâĥibü't-tercemenün 'ilm-i nücüma intisâbı olup Beglikci Vecdî Çelebi ve dergâh-ı 'âlî ĥapucıbaşlarından¹ Konya abâzası Meĥammed Aĥa ile şoĥbet ve beynlerinde vâķı'a mürâselât ve mükâtebât ile ülfetleri ba'z-ı ĥussâd-ı bed-nihâd ĥamzıyla Devlet-i 'Aliyye'ye ĥıyânet ĥaşdına ĥaml olunup 'ilm-i nücümla ba'z-ı muĥayyebâtдан ĥaber ve erkân-ı devlet ve vükelâ-yı salĥanatuñ 'azl ü naşblarına müte'allıķ ekâzib şüyü'ı nızâm-ı 'âleme zarar virdüğünden mâ'adâ neticesinde feşâd-ı 'azîme sâ'î olmaķ sebebiyle mûcib-i şer'isi istiftâ ve Şeyĥü'l-İslâm Esîrî Meĥammed Efendi daĥı ĥatıl ile iftâ itmegin pâdişâh-ı 'âlem-penâĥ ĥâzretlerine bu cümle 'arz olunduķda biñ yetmiş bir Ramazân'ınuñ dördüncü Şülâsâ günü sa'âdetle [161^b] Alayķoşķi'ni teşrif buyurup mezbûrlaruñ vücûdları dâ'ire-i şühûddan nâ-büd ĥılındı. Şâĥibü't-tercemenün cenâzesi Top-ĥâne ĥurbinde olan yalısına işâl olup ĥıdmetleri tamâm olunduķdan soñra Üsküdar'da vâlid-i mâcid ve birâder-i keşîrü'l-maĥâmidleri cenbinde defn olındı. Şeyĥ Nazmî Efendi'nün didüĥi mışrâ'-ı târiĥdür:

Mışrâ'

Rûĥ-ı Rûĥu'llâĥ oldu 'âric-i şahn-ı cinân²

Merĥûm-ı merķûm maĥdûm-ı fezâ'il-mevsûm, ehl-i 'ilm ve şâ'ir, mecmû'a-i ma'âlî vü mefâĥir, zıkr-i bi'l-ĥayra şâlih, sa'âdetmend-i müfliĥ idi.

Âşârlarından Rûĥî maĥlaşı ile Türkî *Divân*-ı belâĥat-'unvânları vardır. Bu ĥazel-i âbdâr andan nümunedârdur:

Nazm

Niçe tercih olunur ol ruĥ-ı âl üstine gül
Rengden renge girer ĥalmaz o ĥâl üstine gül

1 S 173b.

2 روح روح الله اولدى عارج صحن جنان

Âl câmeyle çıkup seyr-i gülistân eyle
Şeh-levendâne şokın kırmızı şâl üstine gül

Tâb-ı mülden kızarup ruhları olmuş gül gül
‘Aks şalmış şanasın âb-ı zülâl üstine gül

Gül donanması idüp bâğa gelür diyü o şâh
Dizdi şevk ile şabâ bir niçe dal üstine gül

Beñzedürdüm lebine berg-i güli ey Rûhî
Hüzn ile gelse eger ‘ıkd-ı lâl üstine gül

Altıbarmaq ‘Abdü’l-fettâh Efendi

el-Mevlâ ‘Abdü’l-fettâh. Maħrûsa-i Burusa’dan bedîdâr ve “Altıbarmaq ‘Abdü’l-fettâh Efendi” demekle şöhrat-şî‘âr olup muḫaddimât-ı ‘ulûmı taḫşîl ve levâzım-ı isti‘dâdı i‘dâd u tekmiil itdükden sonra maḫmiyye-i İstanbul’a ‘azîmet ve arzû-yı duḫûl-i ṭarîḫat ile Şeyḫü’l-İslâm Ebü Sa‘îd Efendi âsitânesine intisâb ve şeref-i mülâzemetlerin iktisâb idüp aḫz-ı menâşib ve kaṭ‘-ı merâtib iderek kırk aḫçe medreseden ma‘zûn iken bin otuz beş Rebi‘ü’l-evvel’inde Fâtıma Hâtûn Medresesi ḫâriciyle memnûn kılınmış idi. Kırk Şafer’inde Topkapu-sı dâhilinde Aḫmed Paşa Medresesi’ne taḫrîk olunup kırk üç Ramazân’ında Şadrü’d-dîn-zâde Feyzullâh Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı ‘Atîḫ Medresesi’ne ḫaḫîḫ olup kırk toḫuz Şevvâl’inde Necâtî-zâde Meḫammed Efendi yerine Murâd Paşa-yı ‘Atîḫ Medresesi’nde ferş-i seccâde-i ders ü taḫḫîḫ eyleyüp elli Zi’l-ḫa‘de’sinde Ya‘ḫûb Efendi yerine Şaḫn-ı Şemâniyye’nün birine i‘tilâ itmişler idi. Elli iki Şa‘bân’ında Câ‘fer-zâde ‘Abdü’l-bâḫî Efendi yerine Hânḫâh Medresesi’n câyḡâh idüp elli dört Şafer’inde Ḥasan Paşa-zâde ‘Abdü’l-bâḫî Efendi yerine İsmiḫân Sulṭân Medresesi iḫsân olunmuş idi. Sene-i mezkûre Cumâde’l-âḫire’sinde Mûsâ Efendi yerine Sulṭân Selîm-i Ḳadîm Medresesi ile tekrîm, elli altı Receb’inde selefi Mûsâ Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye’nün¹ biriyle ta‘zîm olunup elli sekiz Receb’inde Şiyâmî² Efendi yerine Selanik ḫazâsı ḫükûmeti tevfiż olındı. Elli toḫuz Şa‘bân’ında ma‘zûl ve yirlerine Ḳara

1 Süleymâniyye’nün H: Süleymâniyye’den S.

2 S 174a.

Çelebi-zâde 'Osmân Efendi mevşûl oldu. Altmış bir Ramazân'ında Ebû Sa'îd Efendi şâniyen şeyhü'l-İslâm olduklarında hıdmet-i emânet-i fetvâ enseb ü ahırâ görölüp sene-i mezbûre Şevvâl'inde Şarî 'Abdu'llâh Efendi yirine mahrûsa-i Bursa kazâsı ihsân olındukda taraflarından nâ'ib irsâl olunup kendüler hıdmetlerinde muķim oldılar. Altmış iki Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine 'Abdü'l-kâdir Efendi vâşıl oldu. Bunlara halefleri üzerinden Begbâzârî kazâsı arpalık virildi. Altmış beş Şevvâl'inde Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ûd Efendi yirine mahrûsa-i Edrine'ye hâkim olduklarında arpalıkları halefleri 'Abdü'l-kâdir Efendi'ye tevcih olındı. Altmış altı Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Şeyh-zâde Mehemmed Efendi vaşl olunup bunlara halefleri üzerinden Bıñarhişâr kazâsı [162^a] arpalık virildi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde Esîrî Mehemmed Efendi üzerinden arpalıkları Uzuncaova Hâşköyi kazâsına tebdil ve Bıñarhişâr kazâsıyla Kadri-zâde Seyyid Mehemmed Efendi tebcil kılındı. Altmış sekiz Şafer'inde selefleri Şa'rânî-zâde Efendi yirine İstanbul kazâsı 'inâyet olunup arpalıkları seleflerine virildi. Sene-i mezkûre Receb'inde selef-i sâlifleri Esîrî Mehemmed Efendi üzerinden Bayındır kazâsı arpalığıyla müteķâ'id ve maķâm-ı hükümetlerine halefleri 'Abdü'l-kâdir Efendi mütesâ'id oldu. Sene-i mezbûre Zi'l-ka'de'sinde Hâşimî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi üzerinden Edremid kazâsı dağı ihsân olunup altmış toķuz Muharrem'inde Merhabâ-zâde Efendi üzerinden şâniyen Bıñarhişâr kazâsı dağı zamîme-i revâtibleri kılınımış idi. Bu hâl üzere şümârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş bir Ramazân'ında intiķâl ve 'idgâh-ı firdevse isti'câl eyledüklerinde maħlûl olan arpalıklarından Bıñarhişâr kazâsı Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laķif Efendi'ye ve Edremid ile Bayındır kazâları Dıhķi Muştafâ Efendi'ye maħal görildi.

Mevlânâ-yı merķûm kemâl-i faķâhetle ma'lûm, hoş-nüvis, erbâb-ı ma'ârif ile celîs idi.

Dervîş Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Şeyh Mehemmed ibnü's-Şeyh Dervîş. Meşâyiĥ-ı zevî'l-ihtirâmdan biñ elli üç Zi'l-hicce'sinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyleyen 'âlim-i Rabbânî Şeyh Dervîş Efendi merhûmuñ maħdûm-ı ercmeni Şeyh Mehemmed Efendi'dür. Taħşil-i ser-mâye-i istiħķâķ itdükden soñra 'ulemâ-yı 'izâmuñ birinden mülâzım ve tãriķ-ı tederise 'âzim olup kırık aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı

neyl-i me'mûl iken biñ kırk Receb'inde Ya'kûb Efendi yirine Şâhşulı Medresesi ile kâam-revâ ve kırk dört Receb'inde Yahyâ Paşa-zâde Mehemmed Nuţkı Efendi yirine Koca Muştâfâ Paşa Medresesi i'tâ olunup kırk toğuz Şevvâl'inde Fâzıl Monlâ Çelebi yirine Şahın-ı Semâniyye'den birine irtikâ eyleyüp elli bir Receb'inde Uzun Sa'dî Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne i'tilâ itmişler idi. Elli üç Şafer'inde Muţahhar Efendi Dâmâdı A med Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi virilüp elli dört Şafer'inde Çorlu Medresesi'ne gönderilmişler idi. Elli altı Cumâde'l-ülâ'sında Hâfız Kudsî Seyyid A med Efendi yirine Şofya kazâsı' hükümeti tefvîz olunup elli yedi Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Bağdâdı A med Efendi mevşûl oldu. Altmış Receb'inde Şâmî Nu'mân Efendi yirine Kayşeriyye kazâsı tevcih olunmuş idi. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında 'azl ve yirlerine Seyyid Şâlih Efendi vaşl olındı. Altmış dört Zî'l-ka'de'sinde Şâmî Yahyâ Efendi def'a-i şâniyesi yirine Diyârbekr kazâsı 'inâyet olunup altmış beş Cumâde'l-ülâ'sında munfaşıl ve yirlerine İbşîr Paşa İmâmı Mûsâ Efendi vâşıl oldu. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Gôlbâzârî Hüseyn Efendi yirine Mağnisa kazâsı sezâ görölüp altmış altı Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Seyyid 'Abdü'l-mecîd Efendi mevşûl oldu. Altmış toğuz Receb'inde Kaşîr Hasan Efendi yirine şâniyen Mağnisa kazâsına i'ade olunmuşlar idi. Yetmiş Receb'inde 'azl ve yirlerine H'âce Mehemmed Efendi vaşl olındı. Yetmiş bir Ramazân'ında intikâl ve dârü'l-üns-i kudse isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr, pîr-i şâlih-i müteşerri', 'âbid-i zâhid-i müteverri' idi.

Eyyübî 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî. Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî civârından zühûr ve "Eyyübî 'Alî Efendi" dimekle meşhûr olup tarîk-ı pür-tevfîk-ı 'ilmîye 'azîmet ve taşşîl-i 'ilm ü ma'ârifê himmet ile 'ulemâ-yı 'izâmuñ birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve medâris-i mu'tâdede hareket iderek kırk a çe medreseye mevşûl ve andan da ı [162^b] ma'zûl iken biñ altmış altı Şevvâl'inde Şa'bân Efendi Birâder-zâdesi Mehemmed Efendi yirine Kûsec 'Alî Medresesi hâricine 'âric ve beyne'l-a krân şeref-i i'tibâr ile mübtehic olmuş idi. Biñ yetmiş bir senesi hudûdında terk-i cihân-ı fânî ve 'azm-i be â-yı câvidânî eyledi.

Merhûm-ı mezbûr şalâh u takvâ ile meşhûr, ma'ârif-i celîle ile âşinâ, 'ilm-i şerîfe şedîdü'l-i'tinâ idi.

H'âce-zâde Seyyid Muştafâ Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Muştafâ ibnü'l-Mevlâ 'Abdu'llâh ibnü'l-mevlâ 'Ömer. Sulţân Murâd Hân-ı Râbî' ulemâsı silkinde manzûm, tercemesi bu cerîdede merķûm şadr-ı vâlâ-kâdr H'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi merhûmuñ maħdûm-ı mihter-i ercmendi Seyyid Muştafâ Efendi'dür. Hem-râhî-i tevfiķ ile 'âzim-i tarih-ı sa'âdet-refiķ olduķda mevâlînüñ birinden iktisâb-ı şeref-i mülâzemet itmekle vâşıl-ı evvelîn-i menzil-i 'izz ü rifat olup kırık aķçe medreseden ma'zûl iken biñ elli yedi Zi'l-ħicce'sinde Kerîm Efendi-zâde Çelebi maħlûlinden Emre H'âce Medresesi'ne sâye-i iclâl şalmışlar idi. Elli toķuz Şevvâl'inde Gölbâzârî Hüseyin Efendi yerine Fetħiyye'de vâķı'â Sinân Paşa Medresesi'ne revnaķ-baħşâ, altmış bir Şa'bân'ında Tezkireci Meħammed Efendi yerine Ĥayrüd-dîn Paşa Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Altmış beş Ramazân'ında Müderris-zâde 'Abdü'l-laťif Efendi yerine medâris-i Şaħn'ın birine Ĥıram eyleyüp altmış altı Şevvâl'inde Ĥalebî Muştafâ Efendi yerine Gevher Hân Sulţân Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ifâde, altmış yedi Zi'l-ķa'de'sinde Manav Aħmed Efendi maħlûlinden maħrûsa-i Bursa'da Sulţâniyye Medresesi rızâ-dâdeleri olmuş idi. Altmış sekiz Cumâde'l-âħire'sinde Kaşır Ĥasan Efendi yerine İsmiħân Sulţân Medresesi iħsân, yetmiş Cumâde'l-ülâ'sında Mûsâ Paşa İmâmı Aħmed Efendi yerine İstanbul'da vâķı'â Vâlide Sulţân Medresesi ile taħşil-i izz ü şân eylemişler idi. Yetmiş bir Şa'bân'ında Altıbarmaķ İbrâhîm Efendi yerine Ĥuds-i Şerîf ķazâsıyla teşrif olunup ķať-ı menâzil' iderek sene-i mezkûre Şevvâl'inde Nâblûs nâm maħalle vâşıl olduklarında merâħil-i 'ömri tamâm ve eyyâm-ı zindeġânisi ķarîn-i Ĥitâm olup ol beldede medfûn ve ba'de vuşûli'l-ħaber manşib-ı maħlûl ile Nâ'ib 'Ömer Efendi memnûn ķılındı.

Mevlânâ-yı merhûm maħdûm-ı ma'âlî-rüsûm, şâliħ ü müteşerri', mü'min ü müteverri' idi.

Ƙara Ramazân Efendi

el-Mevlâ Ramazân. “Ƙara Ramazân Efendi” dimekle meşhûr ve bu ‘unvân-la ma‘lûm-ı cumhûr olmuş idi. Târîk-ı pür-tevfîk-ı ‘ilme ‘azîmet ve ‘ulemâ-yı kirâmuñ birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris iderek kırk akçe medreseye mevşûl ve andan dahı ma‘zûl iken biñ kırk sekiz Şevvâl’inde Monlâ Şeref Medresesi hâriciyle teşrif olunup elli iki Zî'l-ka‘de’inde Gelibolu kaçabasında vâkı‘a Sâniye-i Mesih Paşa Medresesi sezâ görilmiş idi. Elli üç Şafer’inde Nefes-zâde Muştafâ Efendi yirine Küçükçekmece’de ‘Abdû’s-selâm Medresesi in‘âm olunup elli yedi Rebî‘ül-âhîr’inde Seyyid Şâlih Efendi def‘a-i sâniyesi yirine Erzenûr-rûm kazâsı hükümeti tefvîz olunmuş idi. Elli sekiz Rebî‘ül-âhîr’inde ma‘zûl ve yirlerine ‘Ömer Efendi mevşûl oldu. Elli toköz Şevvâl’inde Naşru’llâh-zâde Mehemmed Efendi yirine sâniyen manşıb-ı mezkûra i‘ade olunup altmış Zî'l-ka‘de’sinde ‘azl ve yirlerine Bağdâdî Aşmed Efendi vaş olındı. Altmış üç Şevvâl’inde Martolos-zâde ‘Abdül-kerim Efendi yirine Ƙonya kazâsı virilüp altmış dört Şevvâl’inde munfaşıl ve yirlerine ‘Abdû’s-selâm Efendi vâşıl oldu. Altmış toköz Rebî‘ül-evvel’inde Başmağcı-zâde Nüh Efendi yirine Kütâhiye kazâsı rızâ-dâdeleri olup yetmiş Cumâde’l-ülâ’sında [163^a] ma‘zûl ve yirlerine Gümüşayağ-zâde Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Biñ yetmiş bir Şevvâl’inde dâr-ı fenâdan rıhlet ve ‘âlem-i bâkîye ‘azîmet eyledi.

Merhûm-ı merķûm şalâh-ı hâlle ma‘lûm, nik-nefs ü şâfi-fu’âd, pîr-i mu‘ammer-i pâk-i‘tikâd idi.

Şerhî Mehemmed Efendi {Şerhî}

el-Mevlâ Mehemmed. Belde-i İstanbul’dan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezelden istifâza-i nûr-ı şu‘ur idüp sâlik-i tarîk-ı erbâb-ı isti‘dâd ve ‘ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup kaç‘-ı nişib ü firâz ve rütbe-i erba‘î-ni ihrâz eyleyüp devr-i merâtib iderek belde-i Ƙaraşîşâr’da me‘zûn bi’l-iftâ iken biñ otuz dört Şafer’inde Ƙara Süleymân Efendi yirine kaçaba-i İznîk’de Sultân Orhan Medresesi ihşân olındı. Otuz beş Şafer’inde Mağmûd Efendi yirine Selanik fetvâsına naql olunmuş iken birkaç eyyâm mürûrında yine medrese-i mezbûreyi kendüye ve Selanik fetvâsını selefine ibkâ itdürdi. Otuz toköz Zî'l-hicce’sinde Hüseyin Efendi yirine Anğara fetvâsına gönderilüp kırk

dört Rebî'ül-evvel'inde Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdı Maḥmûd Efendi yirine Kütâhiyye kızâsı iḥsân olunup kırk kırk Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine 'Acem 'Abdü'l-ġanî Efendi mevşûl oldu. Elli beş Muḥarrem'inde Kıudsî-zâde Tâbi'i Muştâfâ Efendi yirine Kıayşeriyye kızâsı ḥükümeti tefvîz olunmuş idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Şahḥâf Şeyḥ-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi vaşl olındı. Elli altı Rebî'ül-evvel'inde ḥalefleri yirine şâniyen manşıb-ı mezkûra i'ade olunup elli yedi Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Seyyid 'Abdü'l-mecîd Efendi vâşıl oldu. Ba'dehu bunlar tarîkden bi'l-külliyeye tebâ'üd ve biñ yetmiş bir Ramazân'ında Emîni' Meḥemmed Efendi üzerinden İznîk ve Seferiḥişâr kızâları ma'îşetiyle teḳâ'üd ihtiyâr itmişler idi. Sene-i mezkûre Zî'l-ḥicce'sinde dâr-ı fenâdan 'âlem-i beḳâyâ irtihâl ve 'âlem-i uḳbâyâ intikâl eylediler.

Mevlânâ-yı merḳûm ḥişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, ḥâkim-i müteşerri', 'âbid-i müteverri', pîr-i şâlih, sa'âdetmend-i müfliḥ idi.

Âşârlarından Şerḥî maḥlaşılı ile eş'arı vardır. Bu beyt güftârındandır:

Beyt

Çekilen bu kârgâh-ı ruḥuñia 'aceb naḳışdur
Beni süzen-i ḥayâle şalan işte bu revîşdür

Balıkesrili Ḥusrev Efendi

el-Mevlâ Ḥusrev. Balıkesri kıaşabasından zuhûr ve âftâb-ı feyz-i nâ-mü-tenâhîden istifâza-i nûr-ı şu'ûr idüp dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet itdükden sonra devr-i medâris-i mu'tade ile kırk kırkçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk beş Şa'bân'ında maşḳat-ı re'si olan kıaşaba-i mezkûrede Yıldırım Ḥân Medresesi iḥsân olındı. Elli bir Receb'inde yirlerinde dâḥil i'tibâr olunup altmış beş Şevvâl'inde Seyyid Aḥmed Efendi yirine maḥrûsa-i Burusâda Sulṫân Orḫan Medresesi şâyân görüldü. Altmış sekiz Şa'bân'ında Baldır-zâde Dervîş Meḥemmed Efendi yirine Trablus-ı Şâm kızâsı in'âm olunmuş idi. Altmış kırk Receb'inde 'azl olınduklarında yirleri Ḥüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi'ye arpalık ta'yîn olındı. Yetmiş bir Şa'bân'ında Ḥere-zâde Ḥüseyn Efendi yirine 'âlâ-tarıḳı't-teḳâ'üd şâniyen Sulṫân Orḫan Medresesi rızâ-dâdeleri olmuş idi. Bu

hâl üzere sübha-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş bir Zi'l-hicce'sinde ir-tihâl ve 'âlem-i 'uqbâya intikâl eyledi. Medrese-i maḥlûlesi İlhâhî-zâde Seyyid Meḥammed Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile mevsûm, pîr-i şâlih, sa'âdetmend-i müfliḥ idi.

Ḳâbil Vücûd-zâde Seyyid Meḥammed Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Meḥammed ibnü'l-mevlâ 'Alî. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Aḥmed Ḥân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyl-i 'Atâyi'*de mezkûr “Ḳâbil Vücûd” [163^b] dimekle meşhûr olan 'Alî Efendi'nün ferzend-i ḥuredmendi Seyyid Meḥammed Efendi'dür. Maḥrûsa-i Burusâda 'aks-endâz-ı şafḥa-i mir'ât-ı şühüd ve cilvesâz-ı çemen-i şuffe-i vücûd olup i'mâl-i ser-mâye-i isti'dâdda levâzım-ı tarîḳı i'dâd eyleyüp ba'z-ı 'ulemâ-yı kirâmuñ ḥudmetlerinden mülâzemetle ber-murâd olmuş idi. Medâris-i müte'addidede ifâde-i fünûna meşḡul ve kırk akçe medreseden ma'zûl iken biñ yigirmi çoḳuz Receb'inde Şemsü'd-dîn Efendi yirine Cezerî Ḳâsım Paşa Medresesi ḥâriciyle kâm-revâ, otuz üç Rebî'ül-evvel'inde Ḳocevî Ramazân Efendi maḥlûlinden Gekibuze ḳaşabasında vâḳı'a Muşṭafâ Paşa Medresesi sezâ görildükde ḳabûl itmekle sene-i mezkûre Rebî'ül-âḥir'inde medrese-i merḳûme Zeynî Efendi'ye virilüp bunlar şifru'l-yed ma'zûl ḳalmışlar idi. Otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde İdrîs Efendi yirine şâniyen Gekibuze Medresesi'ne i'âde olunup kırk Zi'l-ḳa'de'sinde Manav Aḥmed Efendi yirine maḥrûsa-i Burusâda Sulṭân Orḫan Medresesi iḥsân olunmuş idi. Kırk beş Şa'bân'ında medresesi Şadrü'd-dîn-zâde Rûḫü'llâh Efendi'ye tevcih olındukda ḳabûlden ibâ itmekle yine şâhibü't-tercemeye ibḳâ olındı. Altmış üç Zi'l-ḳa'de'sinde Kürd Ḥalîl Efendi yirine Murâdiyye Medresesi ile taḥşîl-i şevket ü şân eyleyüp ol buḳ'a-i laṭifede seccâde-nişîn-i ders ü ifâde iken biñ yetmiş iki Muḥarrem'inün¹ on sekizinci Şülâsâ günü 'arşa-i vücûddan nâ-büd olduklarında maḥrûsa-i merḳûmede Bınarbaşı'nda vâlidleri cenbinde defn olup medrese-i maḥlûleleri Ḥâmid Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı mütercem kemâl-i ḳâbiliyyetle 'âlem, fezâ'ilden ḥişşedâr, “Ḳâbil Vücûd-zâde Efendi” dimekle şöhret-şî'âr idi.

1 S 176a.

Yâverî-zâde Maḥdûmı Es'ad Efendi¹

el-Mevlâ Es'ad ibnü'l-mevlâ Meḥemmed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbi'den tercemesi bu cerîdede mezkûr olan Yâverî-zâde Qâbilî Meḥemmed Efendi'nün maḥdûm-ı ercmendi Es'ad Efendi'dür. Levâzım-ı t̄arîkı i'dâd ve tekmi'l-i ser-mâye-i isti'dâd eyleyüp ba'z-ı eṣrâf hıdmetinden iktisâb-ı şeref-i mülâzemet ve merâtib-i celîleye himmet ile kırık aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış altı Şa'bân'ında ibtidâ ihdâs olunan Naqqâş Ḥasan Paşa Medresesi hâriciyle kâam-revâ ve ² اول مدرس درس بها olup altmış yedi Receb'inde Üsküdarî Şeyḥ Maḥmûd Efendi-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yerine Sitti Ḥâtûn Medresesi'ne taḥrîk olunmuşlar idi. Biñ yetmiş iki Şafer'inde fevt olup medrese-i maḥlûlesi Anṭâkî Muştafâ Efendi'ye tevcih olındı.

Maḥdûm-ı merḫûm t̄alib-i intisâb-ı 'ulûm, ḥulvü'l-lisân, ḥâlişü'l-cenân idi.

'Işķî Ḥasan Efendi {'Işķî}

el-Mevlâ Ḥasan. Mânend-i âftâb ser-germ-i 'ışķ-ı Ḥaḫ ve mişâl-i câm-ı bedr-i tamâm leb-rîz-i feyz-i muṭlaḫ olmaḡla " 'Işķî Ḥasan Efendi" dimekle şehir ve bu 'unvânla zebân-zed-i şaġîr ü kebîr olmuşlar idi. Taḥşîl-i 'ilm ü kemâle bezl-i mechûd ve tekmi'l-i âdâb-ı nefse sa'y-i nâ-maḥdûd itmekle nişâb-ı fezâ'ile mâlik ve t̄arîķ-ı 'ilme sâlik olduḡdan soñra 'ulemâ-yı 'aşruñ birinden mülâzım ve kaṭ'-ı medâris-i resmiyyeye 'âzim olup kırık aqçe medreseden ma'zûl iken biñ elli iki Şa'bân'ında Malġara'da vâķı'a Kaşşâb Maḥmûd Medresesi hâricine 'âric, elli ṭoḫuz Şa'bân'ında Naşru'llâh-zâde Efendi yerine Merdümüyye Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuşlar idi. Altmış Ramazân'ında Kefevî Ḥüseyn Efendi yerine Silivri'de vâķı'a Pîrî Paşa Medresesi virilüp altmış bir Şa'bân'ında Bükâyî Muştafâ Efendi yerine Kepenekci Sinân Medresesi'ne taḥrîk olunmuşlar idi. Altmış dört Şa'bân'ında Edîbî-zâde Muştafâ [164^a] Efendi yerine Beşiktaş'da vâķı'a Sinân Paşa Medresesi i'tâ olınup altmış beş Rebî'ü'l-evvel'inde Bedrî Meḥemmed Efendi maḥlûlinden Kılıç 'Alî Paşa Medresesi'ne mevşûl, altmış yedi Receb'inde Çömez Aḫmed Efendi yerine Şaḥn-ı Şemâniyye'den

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Naqqâş Ḥasan Paşa. Fî 19 Şa'bân sene 1066. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 "Burada ders okutan ilk müderris."

biriyle nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Altmış sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Mûsâ-zâde 'Abdü'l-ḫalîm Efendi yirine Edrineḳapusu Mihrümâhi'na pây-ı himmet koyup sene-i mezkûre Receb'inde Ḥalîl Efendi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi ile ḳadr ü menziletleri mezd olmuş idi. Yetmiş Receb'inde Anḳaravî Meḫemmed Efendi yirine 'Âiṣe Sulṫân Medresesi'ne şâyân, yetmiş bir¹ Şa'bân'ında Berber-zâde 'Abdü'r-raḫîm Efendi yirine Ḥâşekî Sulṫân Medresesi ile taḫşîl-i 'izz ü 'unvân eyleyüp yetmiş iki Şafer'inde Vâni 'Alî Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşârî ḳazâsına şâyân olmuşlar iken dâ'in-i ecel müteḳâzî ve ḳazâ-yı deyn-i vâcibül-edâ-yı câna râzî olup mâh-ı mezbûruñ yigirmi yedinci günü dârü'n-na'im-i ünse irtihâl eyledüklerinde manşib-ı maḫlûl Muşlî Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü fazl ile meşhûr, evzâ' u eḳvârı müselleḡ, melek-ḫişâl âdem idi.

Âşârlarından mecmû'alarda² Türki ve Fârsî eş'âr-ı dil-güşâları vardır. Bu iki beyt-i laṫîf zâde-i ṫab'-ı nazîfleridir:

Nazm

Câmeler³ hep şatılup gitdi şitâ maşrafına
Ḳar yağdı giye bayramda meger kim fuḳarâ

'Işḳiyâ nâle vü feryâdumı güş itmez yâr
Varamaz güşına var ise çoñar yolda şadâ

Cellâd-zâde 'Abdü'l-fettâḫ Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-fettâḫ ibnü'l-mevlâ Ḥüsâmü'd-dîn. ṫabaḳa-i Sulṫân Aḫmed Ḥân-ı Evvel 'ulemâsından tercemesi *Zeyl-i Atâyi'*de mürür iden İmâm-ı Sulṫânî Cellâd-zâde Ḥüsâmü'd-dîn Efendi'nün ferzend-i ercmendi 'Abdü'l-fettâḫ Efendi'dür. Biñ on iki senesi hilâlinde vâşıl-ı ser-menzil-i vücûd ve ser-nihâde-i pişgâh-ı âlem-i şühûd olmuşlar idi. Yigirmi beş târiḫinde vâlidleri küşte-i cellâd-ı dehr-i bî-emân olup 'âzim-i dârü's-selâm olduklarında Şeyḫü'l-İslâm Yaḫyâ Efendi âsitânesine mülâzım ve ṫarîḳ-ı 'ilme 'âzim olduğdan soñra kırḳ aḳçe medreseye vâşıl, andan daḫı munfaşıl iken biñ elli bir Zî'l-ḳa'de'sinde

1 yetmiş bir H: altmış bir S.

2 S 176b.

3 Câmeler S: Câme H.

Emürce kıyâyesinde vâkı'â Emîr Faķîh Medresesi hâricine 'âric ve beyne'l-aķrân şeref-i imtiyâz ile mübtehic olmuş idi. On sene miķdârı ol buķ'a-i laţîfede ferş-i seccâde-i ifâde eyleyüp yirinde hareket, ba'dehu dâhil i'tibâr olunup altmış bir Receb'inde Şaliḥ Efendi-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi yirine Birgi kızâsı hükümetiyle talţif olunmuşlar idi. Altmış iki Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Kıraķaş Muşliḥü'd-dîn Efendi mevşûl oldu. Altmış beş Şevvâl'inde Bağdâdi Aḥmed Efendi yirine Bosna kızâsı virilüp altmış altı Receb'inde 'azl ve yirlerine Bosnevî Aḥmed Efendi vaşl olındı. Altmış toķuz Zî'l-ḥicce'sinde selef-i sâlifî Şaliḥ Efendi-zâde yirine Anķara kızâsı hükümeti tefvîz olunup yetmiş Cumâde'l-âhire'sinde mün'azil ve yirlerine Mu'îd-zâde Maḥmûd Efendi vâşıl oldu. Yetmiş iki Şafer'inde âzâde-i daġdaġa-i cihân ve ser-dâde-i riyâz-ı cinân oldu.

Merḥûm-ı merķûm "Cellâd-zâde Efendi" demekle mevsûm, 'ilmi miyâne, tarz u tavrı âdemiyâne idi.

Şarı 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'llâh. Vaşf-ı hâli rütbe-i medḥ ü şenâdan 'âlî, şehri cennetâsâ maḥrûsa-i Burusa'da Ḥâzret-i Emîr *kuddise sırruhu'l-ḥaṭîr'* zâviyesi şeyḥi olan 'Abdu'r-raḥmân Efendi nâm merd-i sa'âdetmendüñ şâḥ-ı şecere-i vücûdi ve netice-i muķaddimât-ı zât-ı meş'ûdidur. Taḥşil-i meleke-i isti'dâd ve isti'fâza-i 'aķl-ı müstefâd itdükden soñra şudûr-ı kirâmdan Kıraķ Çelebi-zâde Meḥemmed Efendi'den mülâzım ve tarıķ-ı resmîye 'âzım olup kırık aķçe medreseden [164^b] ma'zûl iken biñ otuz dört Receb'inde maḥrûsa-i merķûmede Monlâ Ḥusrev Medresesi ile kâm-revâ, kırık iki Şa'bân'ında Aḥî-zâde Meḥemmed Efendi yirine Ḥayrû'd-dîn Paşa Medresesi i'tâ olunmuş idi. Kırık beş Şa'bân'ında Ebu'l-ḥayr Meḥemmed Efendi yirine Efdâliyye Medresesi'ne mevşûl, kırık toķuz Şevvâl'inde Beyânî Aḥmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nüñ biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Elli iki Şa'bân'ında Nevâlî-zâde Maḥmûd Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa'da Ğâzi Ḥudâvendigâr Medresesi'ne naķl olunup elli dört Receb'inde Kirli Ḥânım-zâde Ḥasan Efendi yirine Üsküdar'da vâkı'â Mih-rümâh Sulţân Medresesi iḥşân olunup elli beş Receb'inde selefi Ḥasan Efendi yirine Şeh-zâde Medresesi'ne başt-ı seccâde-i ifâde itmişler idi. Elli altı Şevvâl'inde bâ-ḥaṭṭ-ı hümayûn-ı şevket-maķrûn Ebu's-su'ûd-zâde Meḥemmed Şâ-

1 "Çok önemli sırrı mukaddes olsun."

dık Efendi halef ve bunlar şıfru'l-yed¹ mübtelâ-yı hüzn ü esef oldılar. Elli yedi Şafer'inde Şadrü'd-dîn-zâde Feyzü'llâh Efendi yirine Süleymâniyye medârisi-nün biriyle cebr-i hâtır kılınup sene-i mezkûre Şa'bân'ında 'Acem Mehemmed Efendi def'a-i şâniyesi yirine İzmir kazâsı hükümeti tefvîz olındı. Elli sekiz Muharrem'inde ma'zül ve yirlerine Üsküdarî Şeyh Maḥmūd Efendi Kerîme-zâdesi Seyyid Muştafâ Efendi mevşül oldı. Elli toquz Şafer'inde Ḥasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Üsküdar kazâsı tevcih olınup altmış Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Hâşimî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi vaşl olındı. Altmış bir² Şa'bân'ında Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ud Efendi yirine maskaṭ-ı re'si olan maḥrûsa-i Burusa kazâsı 'inâyet olınmış idi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde munfaşıl ve maḳâm-ı hükümetlerine Altıbarmaḳ 'Abdü'l-fettâh Efendi vâsıl oldı. Altmış beş Şevvâl'inde Edrine pâyesiyle tekrîm olınup altmış yedi Şa'bân'ında Emînî Mehemmed Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsı rızâ-dâdeleri olmış idi. Altmış sekiz Şafer'inde Bâlî Efendi yirine şâniyen Burusa kazâsına menḳül ve yirlerine Nâ'ib 'Ömer Efendi mevşül oldı. Sene-i mezbûre Cumâde'l-âhire'sinde Kite ma'a Ḥarmencik kazâları arpalığıyla müteḳâ'id ve yirlerine 'İzzetî Şeyh Mehemmed Efendi müteşâ'id oldı. Yetmiş bir Cumâde'l-ülâ'sında Bosnevî Şa'bân Efendi üzerinden arpalıkları Gelibolı kazâsına tebdil ve Kite ma'a Ḥarmencik kazâlarıyla Ya'ḳub Efendi tebcil kılındı. Yetmiş iki Şafer'inde müddet-i hayâtı âhir ve câh-ı vecâhet-i âhiretle mütefâhir olduklarında maḥlûl olan arpalıkları Şeyhü'l-İslâm Esîri Mehemmed Efendi'nün zâmîme-i revâtibleri kılındı.

Mevlânâ-yı merḳûm ṭâlib-i intisâb-ı 'ulûm, nik-ḥaşlet, şâfi-ṭaviyyet idi.

Nâ'ib 'Ömer Efendi

el-Mevlâ 'Ömer. Âdâb-ı iştiğâlün merd-i bî-bâki ve talebe-i 'ilmün çâpük ü çâlâki olup Re'îsü'l-eṭibbâ Zeynü'l-âbidîn Efendi'den mülâzım ve ṭarîḳ-ı tedrîse âzîm olduğdan sonra kırık aḳçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli Cumâde'l-ülâ'sında 'Abdü'l-vehhâb-zâde Aḥmed Efendi yirine Papasoglı Medresesi ḥâricine 'âric, elli üç Şafer'inde Şâmî Nu'mân Efendi yirine Ülä-yı Mesîḥ Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuşlar idi. Elli

1 S 177a.

2 Altmış bir S: Altmış H.

beş Receb'inde Bâkî-zâde Es'ad Efendi yirine Hâsan Efendi Medresesi virilüp elli altı Receb'inde Arab İmâm-zâde Hâsan Efendi yirine Ca'fer Ağa Medresesi'ne tahrik olunmuşlar idi. Elli yedi Zî'l-hicce'sinde Oğcı-zâde Aḥmed Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sultânı Medresesi erzânî görölüp elli toḡuz Şa'bân'ında Kûsec Ebû Bekr Efendi yirine medâris-i Şaḥn'ın birine kıyâm itmişler idi. Altmış bir Şafer'inde Kefevî Abdür-raḥîm Efendi yirine Ali Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i [165^a] sürür eyleyüp sene-i mezkûre Ramazân'ında Muḥteşem Emîri Seyyid Meḥammed Efendi yirine Zâl Paşa Sultânı Medresesi'ne menkûl, altmış üç Ramazân'ında Hâlıcı-zâde Aḥmed Efendi yirine İsmihân Sultân Medresesi'ne mevşûl olup altmış yedi Receb'inde Baḥşî-zâde Dâmâdı Ömer Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekmil-i devre-i merâtib itmişler idi. Altmış sekiz Şafer'inde Şarı Abdullâh Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşûb kıılınup altmış toḡuz Muḥarrem'inde azl ve yirlerine Üsküdar kâdîsi Müderris-zâde Meḥammed Efendi nakl,¹ anlarıñ yirine râbi'an Aḥmed Ramazân Efendi vaşl olındı. Yetmiş bir Şafer'inde Üsküdarî Muştafâ Efendi üzerinden Çirmen kazâsı arpalık virilüp sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde H'âce-zâde Seyyid Muştafâ Efendi maḥlûlinden Kuds-i Şerîf kazâsıyla teşrîf olınduklarında arpalıkları Şadrûd-dîn-zâde Fetḥullâh Efendi'ye virildi. Bunlar daḡı tayy-yı merâḡil iderek biñ yetmiş iki Rebî'ül-âḡir'inde selefleri muntehâ olduḡı Nâblûs menziline vâşıl olduklarında ser-ḡadd-i fenâdan ḡâric ve anlara iḡtifâ'en me'âric-i illiyyîne âric oldılar. Manşib-ı maḥlûl Berber-zâde Abdür-raḥîm Efendi'ye maḡal görildi.

Mevlânâ-yı mezbûr ilm ü fazlla mezkûr, evâ'il-i ḡâllerinde ḡıdmet-i niyâbete müdâvim olmalarıyla "Nâ'ib Ömer Efendi" dimekle ma'rûf ve bu şıfatla mevşûf olmış idi.

Tavil Nûḡ Efendi

el-Mevlâ Nûḡ. Maḡrûsa-i Burusa'dan zuḡur ve âftâb-ı feyz-i nâ-mütenâḡiden istifâza-i nûr-ı şu'ur idüp "Tavil Nûḡ Efendi" dimekle ma'rûf ve dūr ü dirâz taḡşil-i ilm ü irfân ile me'lûf olup ba'z-ı ulemâ ḡıdmetinden iḡrâz-ı şeref-i mülâzemet ile mürâca'at-ı merâsim-i ḡarîḡ ve devr-i mecâlis-i ders ü taḡkîḡ iderek kırḡ aḡçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli

1 S 177b.

bir Zî'l-ka'de'sinde Bosnevî 'Îsâ Efendi yirine Bozüyük kaşabasında vâkı'a Şâniye-i Kâsım Paşa Medresesi ile kâm-revâ, elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında 'Acem Mehemmed Efendi yirine maskaṭ-ı re'si olan maḥrûsa-i merķūmede Lâlâ Şâhîn Paşa Medresesi sezâ görildi. Altmış beş Şevvâl'inde 'Aṭâ-zâde Mehemmed Efendi yirine Hañçeriyye Medresesi virilüp altmış altı Zî'l-ka'de'sinde Muḥtârî Muştafâ Efendi yirine Hażret-i Emîr Medresesi ile tevķîr olunup yetmiş Muḥarrem'inde Kâsım-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Ğâzî Hudâvendigâr Medresesi sezâvâr görülmüş idi. Biñ yetmiş iki Cumâde'l-ülâ'sınıñ yigirmi ikinci günü keşti-i hayâtı ğariķ-ı deryâ-yı bî-ka'r u bî-'adem olup Abdâl Murâd reh-güzârında Nâ'ibbînarı muḥâzîsinde medfûn ve medrese-i maḥlûlesiyle İlâhî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi memnûn kılındı.

Merḥûm-ı merķûm ḥişşemend-i ma'ârif ü 'ulûm, şâlih ü şâfi-fu'âd, merd-i kavî-i'tikâd idi.

Ders-i 'Âm Mehemmed Efendi [Ferâ'izci Mehemmed]

el-Mevlâ Mehemmed. Vilâyet-i Aydın dâhilinden zuhûr ve taḥşil-i 'ilm-i şerîf yolında kaṭ'-ı menâzil-i sinîn ü şühûr idüp kesb-i ser-mâye-i fazl u kemâl itdükden şoñra bi-hasebi'l-'âde hareket ve Şeyḥü'l-İslâm Esîri Mehemmed Efendi'den iktisâb-ı şeref-i mülâzemet ile ba'z-ı medârisde ḥıdmet-i dirâsete müdâvemet iderek "Ders-i 'Âm" laķabı ile şöhret bulmuş idi. el-Ḥâletü hâzihî kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve ḥâric elliye muntazır-ı vuşûl iken biñ altmış bir Şa'bân'ında Şaḥḥâf 'Abdu'llâh Efendi yirine Hurremiyye Medresesi ḥâriciyle be-kâm, altmış üç Şafer'inde yirlerinde hareket-i mişliyye i'tibârıyla vâşıl kâm olup altmış altı Rebi'ül-âḥir'inde Hüsâm-zâde Es'ad Efendi yirine Hâdım [165^b] Ḥasan Paşa Medresesi'ne hareketle nâ'ilü'l-merâm oldılar. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde yirlerinde dâhil i'tibâr olunup altmış yedi Ramazân'ında İshâķ-zâde Zuhûri Mehemmed Şâlih Efendi yirine Emre H'âce Medresesi'ne naķl olındılar. Altmış sekiz Receb'inde Ser-bendî-zâde İshâķ Efendi yirine Sinân Paşa Sulṭânı Medresesi erzânî görilüp altmış toķuz Muḥarrem'inde Hüseyin Paşa-zâde İbrâhîm Efendi yirine Zâl Paşa Medresesi'ne mevşûl, yetmiş Zî'l-ka'de'sinde Minķârî-zâde Efendi Dâmâdi Muştafâ¹ Efendi yirine Şaḥn-ı Semâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mûl olmuşlar idi. Yetmiş iki Şafer'inde Kâ-

1 S 178a.

sım-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Kadirğa Limanı'nda vâkı'a Mehemmed Paşa Medresesi i'tâ olunmuş iken sene-i mezkûre Şevvâl'inde 'idgâh-ı ervâha müsâ-ra'at itmeleriyle medrese-i ma'hlûlelerinde Kadri Efendi Dâmâdı 'Abdu'llâh Efendi ferş-i seccâde-i dirâset eyledi.

Merhûm-ı mezbûr 'ilm ü fazîlet ile meşhûr, 'âlim ü fâzıl, merd-i kâmil, fûnûn-ı nâfi'adan mâlik-i nişâb, bi-ta'şşîş 'ilm-i ferâ'ize şedîdü'l-intisâb olmağın "Ferâ'izci Mehemmed Efendi" demekle mevsûm ve Şeyh Erdebîli-zâde Efendi muşâheretiyle da'ı ma'lûm idi.

Bâli-zâde Emîni Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. İstanbulî'dür. Tarîḳ-ı sa'âdet-refîḳ-ı 'ilmîye ḳudûm ve t'âlib-i me'tâlib-i erbâb-ı rûsûm olup Şeyhü'l-İslâm Bâli-zâde Muştâfâ Efendi âsitânesine intisâb ve şeref-i mülâzemetlerin iktisâb eyleyüp zamânlarında fetvâ-emâneti hıdmetiyle da'ı şeref-yâb olmuş idi. Devr-i merâtib iderek kırk aççe medreseye vâşıl ve andan da'ı munfaşıl olduḳdan soñra biñ altmış altı Zi'l-ḥicce'sinde Şâlih İmâm-zâde Dâmâdı Aḥmed Efendi yirine Na'lı Mes-cid ḳurbinde Mehemmed Ağa Dârü'l-ḥadîşi'ne ḥâric ile 'âric, altmış yedi Receb'inde Kilisî Muştâfâ Efendi yirine Temürḳapu'da Aḥmed Paşa Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Yetmiş Receb'inde 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Küçükçekmece'de vâkı'a 'Abdü's-selâm Medresesi in'âm olındı. Yetmiş iki Şevvâl'inde ders ü devri tamâm ve 'âzim-i dârü's-selâm olduḳlarında medrese-i ma'hlûleleriyle 'Ömer Efendi ikrâm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr şalâḥ-ı ḥâlle meşhûr, şâfi-fu'âd, mü'min-i pâk-i'tiḳâd idi.

'İsâ Ağa-zâde Ḥasan Efendi¹

el-Mevlâ Ḥasan. Dârü's-salṭanati'l-'aliyye maḥmiyye-i Ḳoştanṭıniyye'den bedîdâr ve " 'İsâ Ağa-zâde Ḥasan Efendi" demekle şöhret-şî'âr olmuş idi. Bezl-i sa'y ü ictihâd ile levâzım-ı tarîḳı i'dâd ve 'âzm-i râh-ı erbâb-ı isti'dâd eyleyüp ba'z-ı eşrâfdan iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tadrîse 'âzîmet itdükden soñra kırk aççe medreseden ma'zûl iken biñ altmış dört Şa'bân'ında ibtidâ iḥ-

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti İbn-i Yâmin. Fi 8 Şa'bân sene 1064.

Evvelü müderrisin bi-medreseti Nizâmiyye. Fi 20 Receb sene 1067. [H nüshasında bu kayıtlar yoktur.]

dâş olunan İbn-i Yâmîn Medresesi hâriciyle be-kâm, altmış yedi Receb'inde yine ibtidâ ihdâş olunan Nizâmiyye Medresesi in'âm olunup yetmiş Receb'inde Debbâğ-zâde Mehemmed Efendi yirine Kâdî 'Abdü'l-halîm Medresesi virilüp yetmiş iki Rebî'ü'l-evvel'inde Yûsuf Paşa İmâmı Ebû Bekr Efendi yirine Hasan Efendi Medresesi'ne taḥrîk olunmuş idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde dâr-ı beḳâ-ya intikâl itmegin medrese-i maḥlûle ile 'İşmetî Efendi Hışmî Mehemmed Efendi iclâl olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr müşâreket-i emsâlle meşhûr, hoş-şoḫbet, ḳâbil-i üns ü ülfet idi.

[Ḳulak]¹ Şeyḫ-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Muştafâ. Devlet-i Sultân Murâd Hân-ı Râbi' meşâ-yihından tercemesi *Zeyl-i Aḫyâr*'de merḳûm Küçük Ayaşofıyya Câmî'-i Şerîfi'nde vâ'iz iken biñ kırık bir senesi hilâlinde 'âlem-i 'uḳbâya ḳudüm eyleyen Emîr Efendi merḫûmuñ maḥdûm-ı ercmendi ve ferzend-i ḫiredmendi Seyyid Muştafâ Efendi'dir. Taḫşil-i ser-mâye-i [166^a] ṫarîḳ ve kesb-i meleke-i ders ü taḫḳîḳ eyleyüp 'ulemâ-yı 'izâmuñ birinden mülâzım ve râh-ı tadrîse 'âzim oldukdan soñra kırık aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli altı Cumâde'l-ülâsında Çıracı-zâde Mehemmed Efendi yirine Paposoḫlı Medresesi virilüp altmış bir Cumâde'l-ülâsında Ebu'l-hüdâ Efendi yirine Şâḫḳulî Medresesi'ne taḫrîk olunmuşlar idi. Altmış iki Muḫarrem'inde Uzun 'Abdu'llâh² Efendi yirine Şeyḫü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi Medrese-i Şâniyesi ile ikrâm olunup altmış beş Rebî'ü'l-evvel'inde Halebî Muştafâ Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne vâşıl, altmış sekiz Şafer'inde Fennî Yûsuf Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birine nâ'il olmuşlar idi. Sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâsında Ḳoçbaş Maḫmûd Efendi yirine Bosna ḳazâsı ḫükümeti tefvîz olunup altmış ṫoḳuz Rebî'ü'l-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Tatar 'Abdu'llâh Efendi mevşûl oldu. Yetmiş iki Rebî'ü'l-evvel'inde Mü'ezzîn-zâde Aḫmed Efendi yirine Saḳız ḳazâsı tevcîḫ olunup sene-i mezbûre³ Şevvâl'inde ḫaber-i intikâlî vâşıl ve manşıb-ı maḥlûle Şâliḫ Efendi-zâde Şeyḫ Mehemmed Efendi nâ'il oldu.

1 Nüşhalarda "Ḳavalak" şeklinde yazılmış ancak metin boyunca birçok yerde bu şahsın ismi "Ḳulak" olarak yazıldığından burada metin tamiri yoluna gidilmiştir.

2 S 178b.

3 mezbûre H: mezkûre S.

Mevlânâ-yı merķūm ma'arif-i 'ilmiyye ile mevsūm, dervīş-nihād, pāk-i'tiķād idi. Şudūr-ı kirāmdan sābıķu't-terceme H'āce-zāde 'Abdu'llāh Efendi bunlaruñ hemşirelerin tezevvūc itmiş idi.

Mü'ezzin-zāde Ahmed Efendi

el-Mevlā Ahmed ibnü'l-mevlā 'Abdü'l-kādir. Bu řabaķa evā'ilinde tercemesi zıkr olınan Mü'ezzin-zāde 'Abdü'l-kādir Efendi'nüñ maħdūm-ı mihteri ve ferzend-i ferħunde-aħteridür. Evā'il-i ħâlde taħşil-i 'ilme bezl-i ictihād ve i'dād-ı meleke-i isti'dād eyleyüp tariķ-ı 'ilmīye 'azīmet ve Şeyħü'l-İslām Aħî-zāde Hüseyn Efendi'den iħrāz-ı şeref-i mülāzemet itmekle kırķ aķçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ elli beş Receb'inde 'Aşık Paşa Şeyħi-zāde Seyyid Meħammed Efendi yirine Mi'mār Sinān Medresesi iħsān, elli yedi Zi'l-ħicce'sinde Sa'di-zāde Seyyid 'Abdu'llāh Efendi yirine Yūsuf Paşa Medresesi'ne şāyān oldılar. Altmış Zi'l-ķa'de'sinde yirlerinde dāħil i'tibār olup altmış bir Cumāde'l-ülā'sında Dırağmanī 'Alī Efendi yirine Ülä-yı Mesih Paşa Medresesi i'tā, sene-i mezküre Şa'bān'ında Ebu'l-hüdā Efendi yirine Emre H'āce Medresesi sezā görilmiş idi. Altmış dört Şa'bān'ında Muħarrem Efendi yirine Şeyħü'l-İslām Aħî-zāde Hüseyn Efendi Medresesi in'am olup altmış yedi Receb'inde Küsec 'Alī Efendi yirine Belğrad ķazāsıyla nā'il-i murād olmuşlar idi. Altmış sekiz Cumāde'l-ülā'sında ma'zül ve yirlerine Kōçbaş Maħmūd Efendi mevşül oldı. Yetmiş bir Muħarrem'inde Şofyalı İbrāhīm Efendi yirine Saķız ķazāsı tevcih olup yetmiş iki Rebī'ü'l-evvel'inde 'azl ve yirlerine Kulaķ Şeyħ-zāde Seyyid Muştafā Efendi vaşl olındı. Sene-i mezküre Zi'l-ķa'de'sinde manşib-ı ħayātdan daħı munfaşıl ve 'ālem-i ķudse vāşıl oldı.

Mevlânâ-yı merķūm dāħil-i 'idād-ı erbāb-ı fūhūm, müstaķīm ü şālih, sa'ādetmend [ü] müfliħ idi.

Şālih Efendi-zāde Şeyħ Meħammed Efendi

el-Mevlā Şeyħ Meħammed ibnü'l-mevlā Şālih ibnü'l-mevlā Sa'dü'd-din. Şudūr-ı devlet-i Sulţān Murād Hān-ı Rābi'den tercemesi *Zeyl-i Atāyī*'de maşţūr olan H'āce-zāde Şālih Efendi merħūm şulbinden bedidār ve revnaķ-şiken-i maħādīm-i rüzgār olmuşlar idi. 'Alā-ħasebi'l-isti'dād kesb-i fezā'ile bezl-i sa'y ü

ictimâh iderek 'amm-i mükerremeleri Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi'den mülâzım ve tarik-ı tedrise 'âzim olup biñ otuz dört Şafer'inüñ toközuncı günü kırk akçe¹ ile Nâ'ib Muştafâ Efendi yirine Monlâ Kestel Medresesi virilüp mâh-ı mezbûruñ yigirmi dördinci günü yirinde hâric i'tibâr olunmuş idi. [166^b] Otuz toköz Zî'l-ka'de'sinde Hâbib Efendi yirine Mehemmed Ağa Medresesi'ne hâkîk, kırk Zî'l-ka'de'sinde Tezkireci Mûsâ Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde bast-ı seccâde-i ders ü tahkîk eylemişler idi. Kırk dört Şafer'inde selefleri Mûsâ Efendi yirine Şâh-ı Hübân Medresesi ihşân, elli bir Rebi'ül²-evveli'nde Müfettiş Ahmed Efendi yirine Şâh-ı Semâniyye'nün birine şâyân olup sene-i mezkûre Receb'inde Esîrî Mehemmed Efendi yirine Gevher Hân Sultân Medresesi ile tahşil-i 'izz ü şân eylemişler idi. Elli dört Zî'l-hicce'sinde Şeyhî-zâde Şerîf Efendi mahlûlinden Hâkânîyye-i Vefâ'da ferş-i seccâde-i ifâde eyleyüp elli yedi Rebi'ül-âhîr'inde Arnavud Hüseyn Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tekmi'l-i devre-i merâtib itmiş idi. Elli sekiz Receb'inde vazîfe-i emşâlî teķâ'üd ihtiyâr itmeleri ile medreseleri Ebu's-su'üd-zâde Mehemmed Şâdîk Efendi'ye tevcîh olındı. Altmış Şa'bân'ında Muşlihü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi arpalığı olan Birgi kazası ber-vech-i mevleviyyet rızâ-dâde-leri olup altmış bir Receb'inde Ünsî 'Abdü'l-laţîf Efendi def'a-i şâniyesi yirine Trabulus-ı Şâm kazâsına menkûl ve yirlerine Cellâd-zâde 'Abdü'l-fettâh Efendi mevşûl oldu. Altmış iki Zî'l-ka'de'sinde munfaşıl ve maķâm-ı hükümetlerine Tarsusî Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Altmış dört Zî'l-ka'de'sinde Sincâr Mu'izzü'd-dîn Mehemmed Efendi def'a-i şâniyesi yirine Şofya kazâsı tevcîh olunup altmış altı Şafer'inde 'azl ve yirlerine râbi'an selefleri vaşl olındı. Altmış sekiz Zî'l-hicce'sinde Şeyh-zâde Efendi mahlûlinden Anķara kazâsı 'inâyet olunmuş idi. Altmış toköz Zî'l-hicce'sinde ma'zûl ve yirlerine halef-i sâlifleri Cellâd-zâde Efendi mevşûl oldu. Yetmiş iki Şevvâl'inde Kulaķ Şeyh-zâde Seyyid Muştafâ Efendi mahlûlinden Saķız kazâsı virilmiş iken sene-i mezbûre Zî'l-hicce'sinde bunlar dahı selefleri gibi icâbet-i da'vet-i dergâh-ı mücîb eyleyüp manşib-ı mahlûl Gölbâzârî Hüseyn Efendi'ye naşib oldu.

Mevlânâ-yı merķûm dâhil-i 'idâd-ı mahâdim-i Rûm, hasenü'l-aķlâķ, tayyibü'l-a'raķ, hoş-ķab' u hoş-şoķbet, merdüm-i şâfi-ķaviyyet idi.

1 akçe H: -S.

2 S 179a.

Ebe-zâde Mehemmed Efendi¹ {'İffetî}

el-Mevlâ Mehemmed. Dârü'l-mülk-i İstanbul'dan zühür ve "Ebe-zâde Mehemmed Efendi" dimekle meşhur olmuş idi. Ba'de taḥşîlî'l-isti'dâd 'ulemâ-yı kırâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk toḡuz Şafer'inde ibtidâ ihdâş olınan Koḡacı Dede² Medresesi hâriciyle kâ-m-revâ ve ³اول مدرس درس بها oldu. Elli toḡuz Cumâde'l-ülâ'sında Koḡabaş Maḥmûd Efendi yirine Siyâvuş Paşa Medresesi i'tâ olunup altmış iki Muḥarrem'inde Martolos-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı 'Atik Medresesi'ne ḥaḳîḳ olup altmış üç Rebî'ü'l-âḫir'inde Mehemmed Faḫrî Efendi yirine Mekke-i Mükerreme payesi zamîmesiyle ber-vech-i mevleviyyet Ḥanya ḳazâsı 'inâyet olındı. Altmış beş Zî'l-ḳa'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Şirevî 'İvâz Efendi mevşûl oldu. Yetmiş Cumâde'l-ülâ'sında Şadrü'd-dîn-zâde Ni'metu'llâh Efendi yirine 'Ayntâb ḳazâsı ḥükümeti tefviz olunup yetmiş bir Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Aḫî Baba-zâde Seyyid Muştafa Efendi vaş olındı. Bu ḥâl üzere sü-bḫa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş iki senesi ḥudûdında intikal ve 'âlem-i ervaha isti'câl eyledi. Edrineḳapusu hâricinde Emîr-i Buḫârî Zâviyesi civarında defn olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü 'irfân ile meşhur, şî'r ü inşâdan⁴ ḥişsemend, aḳrânı miyânında ser-bülend, mü'min ü müteşerri', derviş-nihâd u mütevâzi' idi.

Âşârından 'İffetî maḥlaşı ile eş'arı olup bu beyt güftârındandır:

Beyt

Her ḫaraf zülfini daḡıtdı o serv-i ḥoş-ḫırâm
Şayd için âvâresini niçe yüzden ḳurdı dâm [167^a]

Üsküdarî Şeyḫ Maḥmûd Efendi Kerîme-zâdesi Seyyid Maḥmûd Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Maḥmûd. 'Umde-i meşâyih-ı Rûm Üsküdarî Şeyḫ Maḥmûd Efendi merḥümuñ dâmâdı Mehemmed Aḡa nâm merdüñ maḥ-düm-ı kihteri ve ferzend-i şâfi-güheri Seyyid Maḥmûd Efendi'dür. Âftâb-ı

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Koḡacı Dede. Fi-Şafer sene 1049. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 Koḡacı Dede S: Koḡacı-zâde H.

3 "Burada ders okutan ilk müderris."

4 S 179b.

nâ-mütenâhî-i ilâhiden istifâza-i nûr-ı şu'ûr ve cins-i nefis-i fazl u kemâle bezl-i ma'kdûr idüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve tarık-ı tedrîs-i resmîye 'âzım olduĝda kırık aççe medreseden ma'zûl iken biñ altmış beş Ramazân'ında Maĥmûd Efendi yirine Sittî Hâtûn Medresesi ĥâricine 'âric olup altmış altı Şevvâl'inde yirlerinde ĥareket-i mişliyye i'tibâr olunup altmış yedi Receb'inde Kâsım-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Rûm Meĥammed Paşa Medresesi'ne ĥareketle mübtehic olmuş idi. Sene-i merķûme Ramazân'ında Receb-zâde Şeyĥ Meĥammed Efendi yirine Tevķî'î' Ca'fer Çelebi Medresesi virilüp altmış toĝuz Muĥarrem'inde ĥalefleri Muĥarrem-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine şâniyen Rûm Meĥammed Paşa Medresesi'ne i'âde olunmuşlar idi. Yetmiş iki Rebî'ül-evvel'inde yirlerinde dâhil i'tibâr olındı. Yetmiş üç Muĥarrem'inde dâr-ı fenâdan rıĥlet ve 'âlem-i bâķiye 'âzimet eyleyüp medrese-i maĥlûlelerinde H'âce-zâde Seyyid 'Oşmân Efendi ferş-i seccâde-i dirâset eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Şeyĥ Maĥmûd Efendi Kerîme-zâdesi" dimekle meşhûr, 'ilmi miyâne, tarz u tavrı âdemiyâne idi.

Şarı Mu'îd-zâde Meĥammed Şâlih Efendi²

el-Mevlâ Meĥammed Şâlih ibnü'l-mevlâ Muştafâ. Âtî't-terceme "Şarı Mu'îd" dimekle ma'lûm Muştafâ Efendi'nün maĥdûm-ı sûtûde-şifâtı Meĥammed Şâlih Efendi'dür. İ'mâl-i ser-mâye-i isti'dâd ve cins-i fâĥir-i 'ilm ü kemâli i'dâd iderek 'ulemâ-yı 'aşrınıñ ĥıdmetlerine vâşıl ve birinden şeref-i mülâzemet nâ'il olup devr-i medâris iderek kırık aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış dört Şa'bân'ında ibtidâ ihdâş olınan Firûz Beg Medresesi ĥâriciyle kâm-revâ, altmış toĝuz Muĥarrem'inde Bosnevî 'Alî Efendi yirine Yûsuf Paşa Medresesi i'tâ olunmuş idi. Yetmiş bir Muĥarrem'inde Mîrzâ Meĥammed Efendi yirine Siyâvuş Paşa Medresesi virilüp yetmiş iki Şevvâl'inde Küçük Bolevî Muştafâ Efendi yirine Fâtıma Sultân Medresesi iĥsân olunmuş idi. Yetmiş üç Muĥarrem'inde civâr-ı rahmet-i Raĥmân'a irtiĥâl itdüklerinde medrese-i maĥlûleleri Top-ĥâneli 'Abdî Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı merĥûm 'ilm ü fazlla ma'lûm, dervîş-nihâd u pâk-i'tiķâd, meşĝûl-i meşâĝil-i 'ilm-i dîn, muķallid-i 'ulemâ-yı 'amilin idi.

1 Tevķî'î H: Tevfikî S.

2 Evvelü müderrisin bi-medreseti Firûz Beg. Fi 8 Şa'bân sene 1064. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

Şeyhü'l-İslâm Ebû Sa'îd Mehemmed Efendi {Sa'îd}

el-Mevlâ el-âlim el-fâzıl Mehemmed Ebû Sa'îd ibnü'l-mevlâ Es'ad ibnü'l-mevlâ Sa'dü'd-dîn. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbî'den tercemesi *Zeyl-i Aţâyî*'de merķüm Şeyhü'l-İslâm rüknü'l-'ulemâ'il-a'lâm Es'ad Efendi merhûmuñ maħdûm-ı mihter-i fezâ'il-perveri ve nev-bâve-i ħadîķa-i ħaķâ'ik-güsteri Ebû Sa'îd Mehemmed Efendi ħıdmetleridür. Biñ üç senesi ħudûdında pertev-endâz-ı evc-i vücûd ve fûrüzende-i meclis-i şühûd olup vâlid-i 'âlî-şânları ihtimâmıyyla elvân-ı fazl u kemâl ile ârâste ve envâ'-ı ma'ârif ü 'ulûm ile pîrâste olduklarında ıarıķ-ı sa'âdet-refiķe sevķ-ı râķile-i 'azîmet ve 'amm-ı mükerrerleri Şeyhü'l-İslâm Mehemmed Efendi ħıdmetlerinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet idüp biñ yigirmi iki Zî'l-ħicce'sinde Beñli 'Abdü'l-ġanî Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne şeref-baġşâ olmuşlar idi. Yigirmi dört Zî'l-ķa'de'sinde Nâ'ib Mehemmed Efendi yirine Üsküdar Miħrümâhı'na sâye şalup yigirmi yedi Receb'inde Hidâyetu'llâh Efendi yirine Şaġn-ı Şemâniyye'nün birini cilveġâh eylediler. Yigirmi sekiz Şa'bân'ında Küçük Maġmûd-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Şeh-zâde Medresesi'nde neşr-i nefehât-i ifâde eyleyüp otuz Şafer'inde Ĥasan Beg-zâde Muştafâ [167^b] Efendi def'a-i şâniyesi yirine Süleymâniyye Medreseleri'nün birine raġş-ı himmet sürdiler. Sene-i mezkûre Ramażân'ında selef-i sâlifleri 'Abdu'llâh Efendi yirine Şâm-ı dârü's-selâm teşrif-i muķad-dem-i sa'âdet-tev'emleriyle cennet-meşâm oldu. Otuz iki Rebî'ü'l-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine Çavuş-zâde İbrâhîm Efendi vâşıl oldu. Sene-i mezkûre Zî'l-ħicce'sinde Münşî 'Abdü'l-kerîm Efendi yirine maħrûsa-i Burusa'da ħâkim ve revnaķ-efrûz-ı maġâfil ü maġâkim oldılar. Otuz üç Muħarrem'inde Çivi-zâde Şeyġ Mehemmed Efendi yirine Ġalaķa ķazâsına tebdil ve yirlerine selefleri Çivi-zâde Efendi taġvîl olındı. Otuz dört Muħarrem'inde 'Uşşâķî-zâde Muştafâ Efendi yirine İstanbul ķazâsına menķül ve yirlerine Muţahhar Efendi mevşül oldu. Otuz beş Muħarrem'inde müteķâ'id ve maķâm-ı ħükümetlerine Tulumcı Ĥüsâm Efendi müteşâ'id oldu. Otuz altı Cumâde'l-ulâ'sında Ebu's-su'ûd-zâde Mehemmed Efendi yirine şâniyen ħâkim-i Dârü's-saltana olmuşlar idi. Otuz sekiz Ramażân'ında 'Alî Çelebi-zâde 'Abdu'llâh Efendi'nün def'a-i şâniyeleri yirine Anaķolı şadrına naķl ve yirlerine Monlâ² Aġmed-zâde Nüh

1 S 180a.

2 Monlâ H: Mollâ S.

Efendi vaşl olındı. Otuz toköz Zî'l-ka'de'sinde Bustân-zâde Yahyâ Efendi yirine şadr-ı Rûm'a naql olınduklarında maqâmılarına selefleri Ebu's-su'ud-zâde Efendi halef oldı. Qırk bir Muharrem'inde dağdağa-i şadaretten dâmen-keşân ve Ahî-zâde Hüseyin Efendi şâlişen şadr-ı 'âlî-şân oldı. Bunlara selefleri üzerinden Gelibolı kazâsı arpalık virildi. Qırk toköz Zî'l-ka'de'sinde 'İsâ Efendi yirine mükerreren şadr-ı 'âlî-kâdr olduklarında arpalıkları seleflerine tevcih olındı. Elli bir Cumâde'l-ülâ'sında güşe-güzîn-i 'uzlet ve Mu'îd Aḥmed Efendi mesned-nişîn-i 'izzet olmuşlar idi. Bunlara şâniyen Gelibolı kazâsı ile Tırnova ma'a Şahrâ kazâları arpalık ta'yîn olındı. Elli üç Zî'l-ḥicce'sinde Yahyâ Efendi 'âzim-i dârü's-selâm olduklarında manşib-ı celîl-i fetvâ bunların zât-ı mes'ud-ı melek-simâtlarına elyağ u aḥrâ görildi. Cem'î Çelebi didüğü târiḥdür:

Mısrâ'

Bü Sa'îd-i câh-pîrâ oldı müftî-i zamân¹

Cevrî Çelebi daḥı bu gûne târiḥ dimişdür:

Mısrâ'

Ola şadr-ı câh-ı fetvâda mü'eyyed Bü Sa'îd²

Elli beş Zî'l-ḥicce'sinde müteḳâ'id ve maqâm-ı refi'-i fetvâya Mu'îd Aḥmed Efendi müteşâ'id oldı. Elli toköz Şevvâl'inde Tırnova ma'a Şahrâ kazâları Kara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'azîz Efendi'ye tevcih olındı. Altmış bir Ramazân'ında halefleri Kara Çelebi-zâde Efendi yirine şâniyen dest-pîrâ-yı mesned-i fetvâ olmuşlar idi. Altmış iki Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine şâniyen Bahâyî Meḥmed Efendi vâşıl oldı. Altmış dört Şafer'inde ³ الشیء لاینی الاوقد بثلاث mażmûnî âşkâr olup halefleri maḥlûlinden şâlişen maqâm-ı 'âlılerine i'âde olındılar. Altmış beş Receb'inde İbşîr Paşa Vaḳ'ası sebebiyle cânib-i baḥrden arpalıkları⁴ olan Gelibolı kazâsına iclâ olunmak ile maḫzar-ı cevri-ı çarḥ-ı sitizekâr-ı nâ-fercâm olduklarında maqâm-ı vâlâ-yı iftâ Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raḫmân Efendi'ye sezâ görildi. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında izn ve 'avdi mutaẓammın haḫt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-maḫrûn vâşıl olmağla Fındıklı nâm maḫalle müş-

1 بو سعید جاه پرا اولدی مفتی زمان

2 اوله صدر جاه فتواده مؤید بو سعید

3 "O şey ikilenmez ancak bazen üçlenir."

4 S 180b.

rif olan bāğçelerine nāzil olduğu haber-i vāşıl-ı sem'î-i şu'ūr-ı eşkiyā olmağın ikdām-ı hışām üzere kıyām itmeleriyle hemān irtesi çavuşān-ı bî-emān taslīti ile Rodoscuğ kazāsına gönderildi. Altmış altı Cumāde'l-āhîre'sinde sene-i ātiye Muḥarremü'l-ḥarāmı gürresi tevķitiyle Üsküdarı Muştafā Efendi yirine kazā-yı ümmü'l-ḳurā-yı *şerrefehu'llāhu te'ālā'* hükümetiyle [168^a] teşrif olunduğlarında arpalıkları olan Gelibolı kazāsı ber-vech-i mevleviyyet Seyyid 'Abdü's-settār Muştafā Efendi'ye 'ināyet olındı. Bunlar ḳat'-ı menāzil iderek Ḳurdḳulağı nām maḥalle vāşıl olduklarında şadr-ı a'zam-ı cedid Şām vālisi Boyniegrî Meḥemmed Paşa'ya telāķi ḥāşıl olduğda mālen ve bedenen 'adem-i istiḫā'atlerin beyān ile 'avde izn ḫaleb itmeleriyle vezîr-i mezbûr daḫı vekālet-i muḫlaḳa ḥasebiyle anda tevķîf itdürüp İstanbul'a vuşul bulduğlarında sene-i mezbûre Ramazān'ında ḫalefleri Hüsām-zāde Efendi yirine Ḳuds-i Şerîf kazāsıyla teşrif ve yirleriyle Memek-zāde Muştafā Efendi talḫîf olındı. Bir haftadan soñra Ca'fer-zāde 'Abdü'l-bāķi Efendi yirine Şām-ı dārü's-selām kazāsına tebdîl olunup yirleri yine selefleri Hüsām-zāde Efendi'ye ibķā ḳılınmış iken yine maḥall-i vuḫūfları olan menzilden bir ḫaḫve ilerü ḫareket muḫtār-ı ḫab'-ı 'ālileri olmamaḳ sebebiyle ḫaraf-ı Devlet-i 'Aliyye'den āḫar ma'nālara ḫaml olunmağla sene-i merḳûme Zî'l-ḳa'de'sinde Ḳaraḳaş Muşliḫü'd-dîn Efendi yirine kendüler bi'z-zāt hükümet itmek üzere kazā-yı Ḳonya menşûrî irsāl ve yirlerine H'āce Fesād-zāde Seyyid Aḫmed Efendi işāl olunmuş idi. Lākin iḫsān-dîdeleri etbā'-ı kirāmları bi-eyyi-ḫarîḳ-ı kân izn ve 'avdi mutaẓammın emr-i celîl-i 'ālî-şān taḫşîl itmekle Ḳonya kazāsı yine seleflerine ibķā vü iḫsān ve bunlar şādî-künān cānib-i İstanbul'a 'atf-ı 'inān-ı 'azîmet buyurup maḫarr-ı sa'âdetlerinde pinhān olmuşlar idi. Yetmiş iki Receb'inde Müvezzi' Aḫmed Efendi manşibı olan Anḳara kazāsı arpalığıyla tebcil olındılar. Bu ḫāl üzere sübhā-şümār-ı eyyām u leyāl iken biñ yetmiş üç Rebî'ü'l-evvel'inde mübtelā oldukları 'araz-ı marāz-ı istisḳādan terk-i cihān-ı fānî ve 'azm-i dārü'n-na'im-i cāvidānî eyledüklerinde Ḥazret-i Ebā Eyyüb-i Enşārî civārında vāķi' cedd-i emcedleri binā buyurdukları zāviye sāḫasında vālid-i mācidleri ve 'amm-ı keşîrû'l-maḫāmidleri cenbinde medfûn ve reh-güzāra nāzır manzara dāḫilinde muntazır-ı du'ā-yı ehl-i derûn oldılar. Maḫlûl olan arpalıkları Bosnevî Şa'bān Efendi'ye tevĉih olındı.

Merḫûm-ı merḳûm mecmû'a-i fezā'il ü 'ulûm, ḫab'-ı şafā-āyîni maḫ-

1 "Allah Te'âlâ onu şereflendirsin."

la'ül-envâr-ı fazîlet, levh-i cebîni maṭrah-ı şu'â'-ı sa'âdet, vecîh ü edîb, nebîh ü mehîb, zât-ı ḥuceste-simâtı nâm-ı nâmilerine gâlib, vecâhet ü vaḳârı fâ'iz-i gâyetü'l-gâyât-ı merâtib, 'Arabî inşâ ile taḳrîzleri maḥsûd-ı üdebâ ve reşk-endâz-ı 'Arab-ı 'urebâ, ṭanṭana-i câh ü celâli ṭanîn-endâz-ı mesâmi'-i aḳṭâr ve elsi-ne-i' şelâsede eş'âr-ı belâgat-şî'ârları vardır. Bu ebyât güftâr-ı dürer-bârlarından nümûnedârdur:

Nazm

Ḳad-i mevzûn-ı sâkî bir nihâl-i tâze-perverdür
Mey-i gül-fâm ile sâgar elinde bir gül-i terdür

Mu'aṭṭardur meşâm-ı bâde-nûşân bû-yı şahbâdan
Fürûg-ı âteş-i meyle ḳadeḥ bir sîm micmerdür

Ḳadeḥ devr eylesün pervâneâsâ bezm-i 'işretde
Şurâhî şu'le-efrûz oldı bir şem'-i münevverdür

Sa'îdâ şoḥbet-i peymânenen dür olma 'âlemde
Nedîm-i pâk-meşreb şâf-dil var ise sâgardur

Ve lehu

Zib-i destârdur ol naḥl-i cemâl üstine gül
Ḳırmızı şâl şarar tâze nihâl üstine gül

Maḳdem-i şâh-ı bahâr ile bezendi gülşen
Câme-i sebz giyüp altına âl üstine gül

Ârzûmend idi teşrîf-i sheñşâha gönül
Göz ḳulağ oldı çıḳup şafḥ-ı cibâl üstine gül

Ola iḳbâli Sa'îdâ o şuhuñ gül gibi ter
Ḳonduğınca nitekim âb-ı zülâl üstine gül [168^b]

Ve lehu1

Alur âgûşına bir gevheri hemvâre şadef
Oldı bir lü'lü-i sîmîn-tene gehvâre şadef

Olmadı zîver-i âyîne-i pür-nağş-ı nigâr
Olmayınca dil-i 'âşık gibi şad pâre şadef

Defter-i nazma devât olsa Sa'îdâ yaraşur
Kaatre-i kilik-i güher-rîz-i dürer-bâra şadef

Ve lehu

Seyr it 'izâr-ı yârı haţ-ı müşg-bâr ile
Hoşdur çemende mevsim-i gül nev-bahâr ile

Gird-âb-ı baħır-i ğamda ümid-i necât idüp
Düşdi muhîte keşti-i dil rûzgâr ile

Dildâra la'l-i büsi için itdüm 'arz-ı hâl
Kaydum Sa'îd şimdi benüm der-kenâr ile

Ve lehu

Gül-i ruhsârına gîsûlar ile fer düşdi
Yine sünbüllere gülşende güzel yer düşdi

Giry-e bülbül-i şeydâya iderken hânde
Jâleler ol gül-i ra'nâya 'aceb ter düşdi

Ve lehu

Gülün gûşına girmez bülbülün âh-ı ciger-süzü
Budur rûz-ı ezelden 'âşık-ı bî-çâreye rûzî

1 S nüshasında bu şiir yoktur.

Açılsağ bâde-i gül-fâmı görsek sâkiyâ bizde
Ele alsak yine gül gibi cām-ı meclis-efrûzı

Sa'îdâ sâğar-ı hürşîd şalmış 'âleme pertev
Bahâr irdi yine germ itdi bezm-i şâh-ı nev-rûzı

Ve lehu

Ruh-ı pür-tâbuñ âteş gerdenüñdür şem'-i kâfûrî
Dağıt zülfi siyâhuñ düdveş efvün ola nûrî

Yazılmışdur yed-i kudretle ruhsârında hüsn-i haç
Güzel gösterdi şimdi ol hafî haç levh-i mastûrî

Dehânuñ nokça-i sürh oldı gûyâ haçt-ı Yâkûr'a
Güzel vech üzre çekdi kaşlaruñ tuğrâ-yı menşûrî

Sa'îdâ hâme-i gevher-nişâruñ başlasa cem'e
Dizerdi rişte-i nazma niçe lü'lü-yi menşûrî

Şeyhü'l-İslâm Bâli-zâde Muştafâ Efendi

el-Mevlâ el-fâzıl Muştafâ bin Bâli. Mecma'-ı 'ulemâ-yı a'lâm ve menba'-ı fuzalâ-yı enâm olup kubbetü'l-İslâm ve mağreb-i hıyâm-ı selâtin-fihâm olan Kostañtınıyye-i maħmiyyedendür. Vâlid-i mâcidleri zümre-i huḫebâdan iken tevfiķ-ı Hudâ taḫşil-i 'ilm ü kemâle reh-nümâ olup kadeh-i zinâd-ı ictihâd ile çerâğ-ı dil ü cânını ikâd ve bâl-i himmetin 'urüc-ı kemâl için güşâd eyleyüp taḫşil-i ser-mâye-i isti'dâd ve a'dâd-ı fezâ'il ü ma'arifi bâligân-mâ-belağ i'dâd itdikden soñra Şeyhü'l-İslâm H'âce-zâde Meħemmed Efendi âsitânesine ittîşâl ve iħrâz-ı şeref-i mülâzemetleriyle nâ'il-i evvelîn-i âmâl olup devr-i medâris ve 'aķd-i mecâlis iderek kırk aķçe medreseden ma'zûl iken biñ yigirmi beş Cumâde'l-âħire'sinde Şücâ' Efendi yerine Sittî Hâtûn Medresesi hâricine 'âric olup yigirmi tokuz Muħarrem'inde Şânî İbrâhîm Efendi yerine Ülä-yı Mesîħ Paşa Medresesi'ne hareketle mübteħic olmuşlar idi. Otuz Şâfer'inde Öreke Muştafâ

1 olup H: -S.

Efendi yirine İbrâhîm Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne hâkîk olup sene-i mezkûre Şa'bân'ında H'âce Mehemmed Efendi yirine 'Osmân Paşa Medresesi'ne zînet-bahşâ oldılar. Otuz iki Şa'bân'ında Hamza Efendi yirine 'Âişe Sultân Medresesi ihsân, otuz üç Cumâde'l-ülâ'sında İbrâhîm Efendi yirine Şahn-ı Semâniyye'nün birine şâyân oldılar. Otuz beş Cumâde'l-âhire'sinde¹ Müzellef Ahamed Efendi yirine Edrine Bâyezîdiyyesi ile kâdr ü menziletleri mezîd olmuş iken otuz yedi Rebî'ü'l-evvel'inde 'azl olunup medreseleri Fazlî Efendi'ye virildi. Kırk Zî'l-ka'de'sinde Ser-mahfil-zâde Mehemmed Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâda ferş-i seccâde-i ifâde eyleyüp kırk iki Rebî'ü'l-evvel'inde sene-i atiyeye Muharremü'l-harâmî ğurresi tevķitiyle Şükru'llâh Efendi yirine Medîne-i Münevvere *dâmet bi'l-envâri müsevvere*² kazâsı ihsân olındı. Kırk beş Muharrem'inde ma'zûl ve yirlerine Hanefî Mehemmed Efendi kâdî-i Harem-i Resûl oldu. Kırk çokuz Muharrem'inde Seyfi-zâde 'Abdu'r-rahmân Efendi yirine Üsküdar kazâsı hükümeti tefvîz olunup elli bir Rebî'ü'l-evvel'inde Mudurnı kazâsı arpalığıyla munfaşıl ve yirlerine Kebîrî Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Elli yedi Rebî'ü'l-evvel'inde [169*] Burusa pâyesi zamîmesiyle Memek-zâde Muştafâ Efendi yirine Ğalağa kazâsı 'inâyet olunup arpalıkları Şadrü'd-dîn-zâde Feyzu'llâh Efendi'ye virildi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Ya'ķub Efendi vaşıl olındı. Elli sekiz Rebî'ü'l-evvel'inde Çivi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine yeden-bi-yed tahşil-i şadâret-i Rûm ile vâşıl-ı müntehiyyü'l-merûm olmuşlar idi. Sene-i mezbûre Cumâde'l-âhire'sinde müteķâ'id ve maķâm-ı hükümetlerine Mülakķab Muştafâ Efendi müteşâ'id oldu. Altmış Zî'l-ka'de'sinde 'Ayntâb kazâsı arpalığıyla kâm-yâb olup altmış bir Şevvâl'inde Kabaķulaķ-zâde Mehemmed Efendi maħlûlinden Şire kazâsına tebdil ve 'Ayntâb kazâsıyla selef-i sâlifleri Memek-zâde Efendi tebcil kılındı. Altmış iki Ramazân'ında H'âce-zâde Mes'ûd Efendi yirine Anaķolı şadâreti rızâ-dâdeleri olduķda arpalıkları Anķaravî Es'ad Efendi'ye tevcih olındı. Altmış üç Muharrem'inde çâh-ı 'azle fütâde ve yirlerine Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi pâ-nihâde oldu. Altmış beş Cumâde'l-âhire'sinde Muşliħü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi maħlûlinden Tâĝardı ilhâķıyla Dimetoķa kazâları arpalık virildi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde selefleri H'âce-zâde Efendi üzerinden Tırnova ma'a Şahrâ kazâlarına tebdil, Dimetoķa ve Tâĝardı kazâlarıyla Bolevî Muştafâ Efendi tebcil kılındı.

1 S 181b.

2 "Çepeçevre nurlar içinde olmaya devam etsin."

Altmış altı Ramazân'ında Hamîdi 'Abdü'r-raḥîm Efendi manşıbı olan Üsküdar kazâsı ber-vech-i arpalık ihsân ve Tırnova ma'a Şahrâ kazâları 'İşmeti Meḥemmed Efendi'ye şâyân görüldi. Altmış yedi Şafer'inde Ḥanefî Meḥemmed Efendi yirine emr-i 'azîm-i fetvâya kıyâm itdüklerinde Üsküdar kazâsın ber-vech-i mevleviyyet Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi'ye in'âm buyurup Kudsi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi üzerinden Pravadi kazâsın kendülere arpalık ta'yîn olunmuş idi. Sene-i merķûme Şa'bân'ında ma'zûl ve maķâmlarına ḥalef-i sâlifleri Bolevî Muştafâ Efendi mevşûl olduğdan soñra bunlara selefleri Kudsi-zâde Efendi üzerinden Filibe kazâsı virilüp ol beldeye irsâl ve Pravadi kazâsı yine selefleri Kudsi-zâde Efendi'ye intikâl eyledi. Sene-i mezķüre¹ Zi'l-ḥicce'sinde Filibe kazâsı ber-vech-i mevleviyyet Tâcü'd-dîn-zâde 'Alî Efendi'ye² tevcîh olup bunlara Şa'rânî-zâde Ebu's-su'üd Efendi üzerinden Yanbolı ma'a'n-nevâhî kazâları arpalık virildi. Altmış toķuz Muḥarrem'inde arpalıkları ḥalef-i sâlifleri Ḥanefî Efendi üzerinden Gümülcine kazâsıyla Sa'dî-zâde Seyyid Hibetu'llâh Efendi manşıbı olan Vize kazâsına tebdîl Yanbolı ma'a'n-nevâhî kazâlarıyla Seyrek-zâde Seyyid 'Abdu'r-raḥmân Efendi tebcil kılındı. Yetmiş iki Receb'inde Ankaravî Seyyid Muştafâ Efendi manşıbı olan 'Ayntâb kazâsı sāniyen arpalık ta'yîn olup Gümülcine ve Vize kazâları ḥalefleri Seyrek-zâde Efendi'ye virildi. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş üç Cumâde'l-ülâsında bu cihân-ı fâniden dârü'l-emn-i cinâna irtihâl ve da'vet-i Rabb'e isti'câl itdüklerinde maḥlûl olan arpalıkları Bosnevî 'İsâ Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı sabıķu'l-beyân *şubbet 'aleyhi sicâlü'l-mağfireti ve'l-ğufrân*,³ ḥurşid-i cihân-gerd-i 'âlem-i 'ilm ü 'irfân, mâh-ı serî'üs-seyr-i faẓl u beyân, tarḥ-endâz-ı nesîc-i ma'ķûl u menķûl, ḥadiķa-tırâz-ı ḥıyâbân-ı fîrû' u uşûl, müşkilât-ı 'ulûmuñ 'ale'l-ḥuşuş 'ilm-i fiķḥ-ı şerîfüñ müşkil-güşâ vü kâşifi ve meydân-ı ma'ârif ü kemâlâtuñ merd-i 'ârifî, mülâyemet-i ṭab' ile ma'rûf ve bezl ü şehâya mâ'il ü meş'ûf, leyyinü'l-cânib, zerķ u riyâdan mütecânib, 'ışķ u şevķ erbâbına muşâḥib, şûḥ-ṭab' u güşâde-dil, şafâ-yı mey ü maḥbûba mâ'il idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden *Kenz*'e şerḫleri ve *Şerḫ-i [169^b] Miftâḥ*'a ḥâşiyeleri ve yine fiķḥ-ı şerîfde bir metin ve şerḫ kitâbı ve müdevven mecmû'aları

1 mezķüre S: mezbûre H.

2 S 182a.

3 "Rahmet ve bağışlanma kovaları onun üzerine dökülsün."

ve *Kaşide-i Bürde*'yi şerh ü beyānda āsar-ı müşkîn-nikābı vardır. Bunlardan mā'adā fahr-i kā'ināt '*aleyhi efdalü's-şalavāt ve ekmelü't-taḥiyyāt*'¹ hazretlerinin 'alemdârı Ebā Eyyüb-i Enşârî *radīye 'anhu Rabbuhu'l-Bārî*'² rivâyetleriyle olan eḥādîs-i şaḥîheyi tertîb-i dil-fırîb ile cem' ve terceme idüp türbe-i şerifelerine vaḳf eylemişlerdür.

Vânî 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî. Noḳta-i vücûdi diyâr-ı Vān'da ḥaşıl ve terbiyet-i üstādân-ı 'aşr ile mertebe-i kemāle vâşıl olup dârü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudüm ve devr-i me-cālîs-i 'ulemâ-yı Rüm³ itdükden sonra kirāmuñ birinden mülâzım ve rāh-ı ted-rîse 'āzım olup kırık aḳçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ elli Muḥarrem'inde Rodoscuḳ'da Rüstem Paşa Medresesi ḥāriciyle kām-revā, elli yedi Rebî'ül-âḥir'inde Kefevî 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi i'tā olındı. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında Behrām Ağa Ḥ'ācesi Muştafâ Efendi yirine Üsküdar'da Vālide⁴ Sulṭān Dārü'l-ḥadîsî'ne naḳl olunup elli sekiz Muḥarrem'inde Çeşmî-zāde 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Şeyḫü'l-İs-lām Zekeriyâ Efendi Medresesi Şāniyesi in'ām olındı. Elli toḳuz Şa'bân'ında Şāmî Nu'mān Efendi yirine İbrāhîm Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi'ne ḥaḳîḳ olup altmış bir Ramazân'ında Nā'ib 'Ömer Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdid-i sürür eyleyüp altmış iki Şa'bân'ında Çāker Ağa-zāde Ḥalîl Efendi yirine medâris-i Şaḥn'uñ birinde ferş-i seccāde-i ders ü taḥḳîḳ eyledi. Altmış dört Rebî'ül-evvel'inde Ḳoçbaş⁵ Maḥmūd Efendi yirine Murād Paşa-yı Cedîd Medresesi iḥsān, sene-i mezkûre Şa'bân'ında Ḥüseyn Paşa-zāde Aḥmed Efendi yirine 'A'îşe Sulṭān Medresesi ile taḥşîl-i 'izz ü şān eyleyüp altmış altı Şa'bân'ında Bosnevî Süleymān Efendi def'a-i şāniyesi yirine Baḡdād-ı bihişt-âbād ḳazā-sıyla ber-murād olmuşlar idi. Altmış yedi Cumāde'l-âḥire'sinde ma'zül ve yir-lerine Ebu'l-beḳā Seyyid Eyyüb Efendi mevşül oldu. Yetmiş Zî'l-ḥicce'sinde Kātib-zāde Zeynü'l-'ābidîn Efendi maḥlûlinden Ebā Eyyüb-i Enşârî ḳazāsına manşüb ḳılınup yetmiş iki Şāfer'inde munfaşıl ve yirlerine 'İşḳî Ḥasan Efendi

1 "Salâtların en üstünü ve selâmların en mükemmeli ona olsun."

2 "Bârî Rabbi (Allah) ondan razı olsun."

3 'ulemâ-yı Rüm S: devr-i Rüm-ı 'ulemâ H.

4 Vālide S: vāḳı'a H.

5 S 182b.

vâşıl oldu. Yetmiş üç Cumâde'l-âhîre'sinde bünyân-ı vücûdı münderis olmuş idi.

Merhûm-ı merķûm harîş-i deryâ-keşân-ı 'ulûm, hadîdü'z-zihni-i şedîdü'l-iş-tiğâl, kavîyyü'l-'azm-i serî'ül-intikâl idi.

Müeyesser-zâde Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed bin Müeyesser. Belde-i Kaştamoni'dan bedîdâr ve "Müeyesser-zâde Efendi" dimekle şöhret-şî'âr olup ser-mâye-i isti'dâda mâlik ve tarîķ-ı 'ilme sâlik olduğda Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi merhûmuñ maħdûm-ı mihteri Ârif Mehemmed Efendi hıdmetlerine intisâb ile şeref-i mülâzemetlerine nâ'il ve ba'z-ı medâris-i 'ilmiyyeye vâşıl olup kırķ aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bin elli sekiz Receb'inde Mütevel-lî 'Alî Efendi yirine Tevķî'î Ca'fer Çelebi Medresesi hâricine 'âric, altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında İmâm-zâde Mehemmed Sa'dî Efendi yirine Hâdım Hasan Paşa Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Altmış iki Şa'bân'ında Bedrî Mehemmed Efendi yirine Hâfız Paşa Medresesi virilüp altmış beş Ramazân'ında Receb Efendi-zâde yirine Mehemmed Ağa Medresesi'ne i'tilâ, altmış sekiz Cumâde'l-âhîre'sinde Kulaķ Şeyh-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine medâris-i Şaħn'ıñ birine irtikâ itmişler idi. Altmış tokuz Muharrem'inde Ebu'l-hüdâ Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görilüp yetmiş Receb'inde Kara Süleymân Efendi yirine Maħmûd Paşa Medresesi ihsân, yetmiş bir Şa'bân'ında H'âce- [170^a] zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine İstanbul'da vâķı'a Vâlîde Sulţân Medresesi ile taħşil-i 'izz ü 'unvân eylediler. Yetmiş üç Receb'inde intikâl ve dârü'n-na'ime irtihâl itdüklerinde medrese-i maħlûleleri Şehlâ 'Abdü'l-bâķî Efendi'ye maħal görildi.

Mevlânâ-yı merķûm¹ dâħil-i i'dâd-ı erbâb-ı rüsûm, merd-i şâfi-fu'âd, müslim-i pâk-i'tikâd idi.

Şeyhü'l-İslâm Bâlî-zâde Efendi Maħdûmı Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed ibnü'l-Mevlâ Muştafâ. Ânifen tercemesi mürûr iden Şeyhü'l-İslâm Bâlî-zâde Muştafâ Efendi'nün aħter-i burc-ı vücûdı ve gevher-i dürc-i nesl-i mes'ûdidur. Maţla'-ı girîbân-ı şühüddan 'ıyân ve istifâza-i envâr-ı

1 merķûm S: mezbûr H.

ma'rifet ü şân idüp vâlid-i mâcidlerinden mülâzım ve rāh-ı tedrîse'âzım olup kırk aççe medreseden ma'zül iken Bîñ altmış bir Şa'bân'ında Şadrü'd-dîn-zâde Fetḥu'llāh Efendi yirine Çavuşbaşı Medresesi ḥâricine mevşül, altmış dört Şa'bân'ında Ḥazînedâr-zâde Aḥmed Efendi yirine Papasoğlu Medresesi'ne vuşül bulmuş idi. Altmış yedi Rebî'ül-evvel'inde Köprili-zâde Fâzıl Aḥmed Paşa yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne revnaḳ-baḥşâ, sene-i mezkûre¹ Cumâde'l-ülâsında selefleri Aḥmed Paşa yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine zînet-efzâ oldılar. Sene-i merḳûme Receb'inde Kec-dehân Dâmâdı 'Abdu'llāh Efendi yirine Ğalaṭa ḳazâsı rızâ-dâdeleri olmuş iken sene-i mezbûre Şa'bân'ında vâlidlerinün şadr-ı fetvâdan infişâli sebebiyle bunlar daḥı munfaşıl ve yirlerine 'Abdü'l-ḳâdir Efendi vâşıl oldu. Yetmiş üç Muḥarrem'inde Ḳoçbaş Maḥmûd Efendi yirine Maḡnisa ḳazâsı virilüp sene-i mezkûre Şevvâl'inde ḳâdî iken 'âlem-i 'uḳbâya intikâl itmeleriyle yirlerine Hevâyî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi işâl olındı.

Maḥdûm-ı merḳûm hem-reng-i erbâb-ı rûsûm, ṭarḥ-endâz-ı üns ü ülfet, naḳş-bend-i germiyet ü 'işret idi.

Ḥaṭîb-zâde Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. Maḥrûsa-i Burusa'dan zuhûr ve "Ḥaṭîb-zâde Efendi" demekle² meşhûr olmuş idi. Taḥşîl-i 'ilme kûşîş ve tekmi'l-i âdâb-ı ṭarîḳa verziş eyleyüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle kâam-revâ ve semt-i tedrîse menâzil-peymâ olarak kırk aççe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış beş Ramazân'ında 'Aṭâ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Zeynî Çelebi Medresesi virilüp yetmiş Ramazân'ında Nâzüki-zâde Muşṭafâ Efendi yirine Ḥavâşş-ı Maḥmûd Paşa Medresesi'ne naḳl olunmuş idi. Yetmiş bir Şevvâl'inde Murâd Efendi üzerinden Aṭranos ḳazâsı ma'îşetiyle teḳâ'üd ihtiyâr itdiler. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş üç senesi ḥudûdında 'âlem-i 'uḳbâya ḥıram eyleyüp maḥrûsa-i merḳûmede Bîñarbaşı'nda defn olındı. Maḥlûl olan Aṭranos ḳazâsı Ḳâmetî-zâde Meḥemmed Efendi'nün zamîme-i revâtibleri ḳılındı.

Merḥûm-ı merḳûm ma'ârif-i 'ilmiyye ile mevsûm, ḥoş-ṭab' u güşâde-meşreb, ṭâlib-i meṭâlib-i 'ilm ü edeb idi.

1 S 183a.

2 dimekle S: -H.

Kâmrân-zâde 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî. Vilâyet-i Anaṭolî'da Ḥamîd şancağından zühür ve istifâza-i nûr-ı şu'ur idüp dârü'l-mülk-i Rûm'a kudûm ve devr-i mecâlis-i erbâb-ı rûsûm itmekle Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi âsitânesine intisâb ve şeref-i mülâzemetlerin iktisâb itmiş idi. Devr-i medâris iderek kırk aqçe medreseye vâşıl ve andan daḡı munfaşıl olduqdan şoñra biñ elli iki Rebî'ü'l-âḡir'inde Silivri qaşabasında vâqı'a Pîrî Paşa Medresesi ḡâriciyle kâmrân-ı revâ, elli beş Receb'inde Çuqacı-zâde Seyyid 'Abdü'r-raḡîm Efendi yirine Berğos'da Meḡemmed Paşa Medresesi sezâ görîlmîş idi. Altmîş Zî'l-qa'de'sinde selefi Çuqacı-zâde Efendi yirine Çorlı Medresesi'ne naql olunup altmîş bir Cumâde'l-âḡire'sinde 'Alî-cân Efendi maḡlûlinden maḡrûsa-i Burusa'da [170^b] Ğâzî Ḥudâvendigâr Medresesi'nde qarâr eylediler. Altmîş beş Şevvâl'inde Medîne-i Münevvere pâyesi zamîmesiyle Seyyid Nûru'llâḡ eş-Şirvânî maḡlûlinden maḡrûsa-i merqûmede Yıldırım Ḥân Medresesi ile teqâ'üd ihtiyâr eyleyüp bu ḡâl üzere sübḡa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ yetmîş dört Muḡarrem'inüñ yigirmi ikinci İşneyn gûni civâr-ı raḡmet-i Raḡmân'a intiḡâl eylediler. Maḡrûsa-i mezbûrede Bînarbaşı maḡâbirinde Ḥayder-ḡânekapusı qurbinde medfûn ve nişangâḡ-ı tîr-i du'â-yı ehl-i derûndur. Medrese-i maḡlûlesi Qayşeriyeli Seyyid Aḡmed Efendi'ye tevcîḡ olındı.¹

Merḡûm-ı mezbûr "Kâmrân-zâde Efendi" dimekle meşḡûr, şâliḡ ü şâfi-fu'ad, fâriḡ u dervîş-nihâd, sinnî yetmîş altı sâle bâliḡ olmîş idi.

İmâm-zâde Luṭfu'llâḡ Efendi²

el-Mevlâ Luṭfu'llâḡ. Ṭabaqa-i Sultân İbrâḡîm Ḥânî'de tercemesi sebḡ iden İmâm-ı Sultânî Yûsuf Efendi'nüñ ferzend-i kihter-i ḡiredmendi Luṭfu'llâḡ Efendi'dür. Ba'de taḡşîlî'l-isti'dâd biñ elli dört Rebî'ü'l-evvel'inde Qara Çelebi-zâde Maḡmûd Efendi'nüñ def'a-i ulâ şadr-ı Rûm'a teşriflerinden mülâzım ve tarîḡ-ı tadrîse 'âzîm olup kırk aqçe medreseden ma'zûl iken biñ altmîş yedi Receb'inde ibtidâ ihdâs olınan Ayâs Paşa Medresesi ḡâricine 'âric, yetmîş iki Rebî'ü'l-âḡir'inde Monlâ Şeref Medresesi'ne ḡareketle mübteḡic olmîşlar idi. Biñ³ yetmîş dört Muḡarrem'inde fevt oldı.

1 S 183b.

2 Evvelü müderrisin bi-medreseti Ayâs Paşa. Fi 19 Receb sene 1067. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

3 Biñ H: -S.

Maḥdüm-ı merķūm 'aşıķ-ı taḥşil-i 'ulūm, 'ilm ü şalāḥa kūşiş ve fevz ü felāḥa verziş idenlerden idi.

Hışm-zāde 'Abdü'r-raḥīm Efendi

el-Mevlā 'Abdü'r-raḥīm ibnü'l-mevlā Yahyā. 'Ulemā-yı devlet-i Sulṭān Murād Ḥān-ı Rābî'den tercemesi *Zeyl-i Aṭāyî*'de maşṭūr ve dūdmān-ı mü'ey-yedeye intisāb ile meşhūr olan Hışm Yahyā Efendi merḥūmuñ maḥdüm-ı kih-ter-i ercmendi 'Abdü'r-raḥīm Efendi'dür. Şahrā-yı 'ademden şahife-i vücūda zāhir ve gerden ü gūş-ı isti'dāda ḥuliy-bend-i ma'ālī vü mefāhir olup zamān-ı taḥşilde levāzım-ı ṭarīķı i'dād ve tekmil-i ser-māye-i isti'dād itmekle Şeyḫü'l-İslām Yahyā Efendi'den şeref-i mülāzemetle ber-murād olduğdan soñra devr-i medāris-i mu'tāde iderek kırık aķçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ elli altı Şevvāl'inde Kürd İşḫāk Efendi yerine Ülā-yı Ḥusrev Kethūdā Medresesi virilüp elli tokuz Şa'bān'ında yirinde dāḥil i'tibār olındı. Altmış bir Ramazān'ında Vānī 'Alī Efendi yerine İbrāhīm Paşa-yı 'Atiķ Medresesi'ne ḥaķiķ olup altmış beş Ramazān'ında birāder-i mihterleri 'Abdü'l-bāķi Efendi yerine medāris-i Şaḥn'uñ birinde ferş-i seccāde-i ders ü taḥķiķ itmişler idi. Altmış altı Şevvāl'inde Çeşmī-zāde Meḥemmed Şāliḫ Efendi yerine Murād Paşa-yı 'Atiķ Medresesi 'ināyet olunup altmış sekiz Receb'inde Monlā-zāde Sey-yid Enes Efendi yerine Sulṭān Selīm-i Qadīm Medresesi ile tekrīm, yetmiş Receb'inde Ḥalebī Muşṭafā Efendi yerine Süleymāniyye Medreseleri'nüñ biriyle ta'zīm olinmişler idi. Yetmiş üç Cumāde'l-āḫire'sinde selef-i sāliḫi olan birāder-i mihteri 'Abdü'l-bāķi Efendi yerine Yeñişehr qazāsı ḥükümeti tefvīz olunup yetmiş dört Şafer'inde ḥaber-i vefātı gelüp manşib-ı maḥlül Anqaravī Meḥemmed Efendi'ye maḥal görildi.

Mevlānā-yı mezbūr 'ilm ü ma'rifetle meşhūr, merd-i fāzil, ferd-i kāmil idi.

'Alī Çelebi-zāde Meḥemmed Efendi

el-Mevlā Meḥemmed ibnü'l-mevlā 'Alī bin 'Abdu'llāh bin 'Alī. 'Ulemā-yı devlet-i Sulṭān Murād Ḥān-ı Rābî'den tercemesi *Zeyl-i Aṭāyî*'de maşṭūr olan 'Alī Çelebi-zāde 'Alī Efendi'nüñ ferzend-i ercmendi ve maḥdüm-ı ḥiredmendi Meḥemmed Efendi'dür. Taḥşil-i 'ilm ü 'irfān ve tekmil-i ser-māye-i dāniş ü

iz'ân eyleyüp Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'den mülâzemetle be-kâm olduğundan soñra devr-i medâris-i mu'tade ile kırk aççe medresedeye vâsıl ve andan dahı munfaşıl iken biñ elli yedi Şa'bân'ında Çömez [171^a] Aḥmed Efendi yirine Maḳtûl Ḥasan Paşa Medresesi ile kâm-revâ, altmış Zi'l-ka'de'si'nde 'Âşık Paşa Şeyhi-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı 'Atîḳ Medresesi sezâ görilmiş idi. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında Kaşîr Ḥasan Efendi yirine Rûm Meḥemmed Paşa Medresesi virilüp altmış üç Ramazân'ında selef-i sâli-fi Aḥmed Efendi yirine Ḥ'âce Ḥayrüd-dîn Medresesi'ne mevşûl, altmış altı Şevvâl'inde Ḥalîl Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Altmış yedi Receb'inde Çıracı-zâde Meḥemmed Efendi def'a-i şâniyesi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi 'inâyet olunup sene-i mezkûre Zi'l-ka'de'sinde Ḥ'âce-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Gevher Ḥân Sulṭân Medresesi iḥsân, altmış toḳuz Şa'bân'ında selef-i sâli-fi Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi'ne şâyân olup yetmiş iki Şafer'inde Ḥısm-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle taḥşîl-i 'izz ü şân eylemişler idi. Yetmiş üç Cumâde'l-âhire'sinde sene-i atıyye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevḳîtiyle Fennî Yûsuf Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama kazâsıyla ta'zîm olunup yetmiş dört Cumâde'l-ülâ'sında ḥaber-i intikâli vâşıl ve ol manşıb-ı celîle Mü'ezzîn-zâde Şeyh Meḥemmed Efendi nâ'il oldı.

Maḥdûm-ı merḳûm dâhil-i² 'idâd-ı erbâb-ı rûsûm, tekebbür-pîşe, ta'azzûm-en-dişe idi.

Ḳara Himmet Efendi³

el-Mevlâ Himmet. Vilâyet-i Anaṭolı'dan zuhûr ve "Ḳara Himmet Efendi" demekle meşhûr olmuş idi. Ba'de taḥşîli'l-isti'dâd dârü'l-mülk-i İstanbul'a hicret ve Martolos-zâde Muştafâ Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i merâtib ve aḥz-ı revâtib iderek kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış yedi Receb'inde ibtidâ ihdâş olınan Mîr-âḥûr Medresesi ḥâriciyle kâm-revâ ve ⁴ بها اول مدرس درس oldu. Yetmiş Cumâde'l-ülâ'sında İsmâ'il-zâde Muştafâ Efendi yirine Süheyl Beg Medrese-

1 S 184a.

2 dâhil-i S: vâşıl-ı H.

3 Evvelü müderrisin bi-medreseti Mîr-âḥûr. Fî 25 Receb sene 1067. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

4 "Burada ders okutan ilk müderris."

si'ne tahrik olunup yetmiş üç Receb'inde Bağdâdî-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Ca'fer Ağa Dârü'l-ḥadîsi virilmiş idi. Bîñ yetmiş dört Şa'bân'ında ders ü devri tamâm ve 'âlem-i 'uḳbâya hıram eyledükde medrese-i maḥlûlesi Emîr-i Buḥârî Şeyḫi Dâmâdî Seyyid Aḫmed Efendi'ye in'âm olındı.

Merḫûm-ı merḫûm ḫiṣsemend-i ma'ârif ü 'ulûm, pîr-i şâlih, sa'âdetmend-i müflîḫ idi.

Hüseyn Paşa-zâde Aḫmed Efendi

el-Mevlâ Aḫmed bin Hüseyn Paşa. Sâbıkâ Rûmili beglerbegisi olup Şofya'ya dâḫil olacağı gün ḫazâ-yı nâ-gehânî birle 'arabası yıkılıp kendü âzürde olmaḫ sebebiyle 'avdet ve eṣnâ-yı ṭarîḫde 'âlem-i âḫirete rıḫlet eyledükde na'şî İstanbul'da Ḳoca Muṣṭafâ Paşa Câmî'i mezâristânında defn olınan Ḍarb-ḫâneci Hüseyn Paşa'nun mîr-i mihter ve ferzend-i fezâ'il-güsteri ve tercemesi *Zeyli 'Atâyyî*'de mezkûr Mütevellî-zâde Muṣṭafâ Efendi'nün kerîme-zâdeleri Aḫmed Efendi'dür. 'Ulemâ-yı 'aşrdan Fâzîl Muṣlî Efendi ve Şîrvânî Aḫmed Efendi'den aḫz-ı fûnûn-ı 'ilme sevḫ-ı râḫile-i himmet ve H'âce-zâde 'Abdu'llâh Efendi'den iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tedriṣe 'azîmet eyleyüp 'alâ-ḫasebî'l-'âde devr-i mecâlis-i ifâde iderek ḫırḫ aḫçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bîñ elli beş Receb'inde Ḳaṣîr' Ḥasan Efendi yirine el-Ḥâc Ḥasan-zâde Medresesi ḫâricine 'âric, elli yedi Rebî'ü'l-âḫîr'inde üstâdî Fâzîl Muṣlî Efendi yirine Ḥasan Efendi Medresesi'ne ḫareketle mübteḫic olmuşlar² idi. Sene-i mezbûre Ramazân'ında Baḫşî-zâde Dâmâdî 'Ömer Efendi yirine Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görölüp elli sekiz Zî'l-ḫicce'sinde Kürd 'Abdu'llâh Efendi yirine Şeyḫü'l-İslâm Mu'îd Aḫmed Efendi Medresesi'ne müfid oldılar. Altmış [171^b] Ramazân'ında Çeşmî-zâde 'Abdü'r-raḫîm Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîḫ Medresesi'ne ḫaḫîḫ olup altmış bir Şa'bân'ında selef-i sâlifleri Muṣlî Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birinde başt-ı seccâde-i taḫḫîḫ u tedḫîḫ itdiler. Altmış iki Muḫarrem'inde yirlerinde altmışlı i'tibâr olunup sene-i mezbûre Zî'l-ḫa'de'sinde selef-i sâlifleri 'Ömer Efendi yirine 'Âişe Sulṭân Medresesi iḫsân olındı. Altmış dört Receb'inde selef-i sâlifleri Kürd 'Abdu'llâh Efendi maḥlûlünden Şeh-zâde dârü'l-ifâdesine pâ-nihâde olup altmış yedi

1 S 184b.

2 olmuşlar S: olmuş H.

Receb'inde Muhteşem Emîri Seyyid Mehemmed Efendi yerine Süleymâniyye medârisinü'n biriyle tekmi'l-i merâtib-i resmîyye itdiler. Altmış sekiz Cumâde'l-âhire'sinde Altıbarmaq İbrâhîm Efendi yerine İzmir kazâsı ma'arr-ı hükm ü imzâsı kılındı. Altmış to'kuz Cumâde'l-âhire'sinde ma'zül ve yirlerine Hamîdî 'Abdü'r-raḥîm Efendi mevşül oldu. Bunlara Emînî Mehemmed Efendi üzerinden Aṭranos kazâsı arpalık virildi. Yetmiş bir Şafer'inde Hevâyî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi üzerinden Burusa Yenîşehri kazâsına tebdil ve Aṭranos kazâsı ile Murâd Efendi tebcil kılındı. Yetmiş iki Ramazân'ında arpalıkları Müderris-zâde Mehemmed Efendi'ye tevcih olunup bu hâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ yetmiş dört senesi hudûdında müddet-i ḥayâtı encâm ve defter-i 'ömri fezlek-i hitâm buldı. Koca Muştâfâ Paşa Câmî'-i Şerîfi¹ mezâristânında vâlidleri cenbinde defn olındılar.

Merḥûm-ı mersûm fazîlet-i 'ilmiyye ile ma'lûm, merd-i kâmil, ferd-i şâmil idi.

Mü'ezzin-zâde Şeyh Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Şeyh Mehemmed ibnü'l-mevlâ 'Abdü'l-ḳâdir. Ānifen tercemesi sebḳ iden Mü'ezzin-zâde 'Abdü'l-ḳâdir Efendi'nün maḥdûm-ı kihter-i fezâ'il-mendi ve ferzend-i sa'âdet-peyvendi Şeyh Mehemmed Efendi'dür. Esâtize-i 'aşruñ ser-bülendi şâhibü't-taḥḳîḳ ve'l-ifâde Minḳâri-zâde Efendi ve A'rec Muştâfâ Efendi'den taḥşil-i aḥkâm-ı mebanî-i 'ilm ü edeb ve 'azm-i râh-ı erbâb-ı taleb kılup Şeyḥü'l-İslâm Yahyâ Efendi'den mülâzım ve tarîḳ-ı tedrişe 'âzim olup kırk aḳçe medreseden ma'zül iken biñ altmış Zî'l-ḳa'de'sinde 'Abdu'llâh Efendi yerine Başcı İbrâhîm Medresesi ḥâriciyle tekrîm olunup altmış üç Ramazân'ında Nüh Efendi yerine Temürḳapu'da Aḥmed Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunmuş idi. Altmış dört Şa'bân'ında 'Işḳî Ḥasan Efendi yerine Kepenekci Sinân Medresesi iḥsân, altmış beş Şevvâl'inde Şâriḥü'l-Menâr-zâde Aḥmed Efendi yerine Beşiktaş'da vâḳı'a Sinân Paşa Medresesi'ne şâyân görülmüş idi. Altmış yedi² Receb'inde yirlerinde müşila-i Şaḥn i'tibâr olunup sene-i mezbûre Zî'l-ḳa'de³'nde 'Alî Çelebi-zâde Mehemmed Efendi yerine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne menḳül, altmış to'kuz Muḥarrem'inde Ḥüsâm-zâde Es'ad Efen-

1 Şerifi S: -H.

2 altmış yedi S: altmış bir H.

3 S 185a.

di yirine medâris-i Şah'n' uñ biriyle nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Yetmiş Receb'inde Berber-zâde 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-ḥadîsi 'inâyet olınup yetmiş iki Şafer'inde Minkârî-zâde Efendi Dâmâdi Muştafâ Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü taḥkîk itdiler. Yetmiş üç Receb'inde 'Oşmân-zâde Feyzu'llâh Efendi yirine Sulţân Selîm-i Qadîm Medresesi ile tekrîm, yetmiş dört Cumâde'l-ülâ'sında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevķitiyle selef-i sâlifleri 'Alî Çelebi-zâde Efendi maḥlûlinden Mekke-i Mu'azzama kazâsiyla ta'zîm olınmışlar idi. Eşnâ-yı tarîkda marîz olup meslûlen Mış'r'a vâşil olduklarında reh-zen-i ecelden ḥalâş bulmayup sene-i mezkûre Şevvâl'inde bi'l-âhire cân-ı 'azizin fedâ idüp İmâm Şâfi'î ḥazretleri civârında gûşe-nişin-i ihtifâ [172*] oldu. Sinîn-i 'ömrleri 'ıkd-ı râbî'i mütecâviz ve 'ıkd-ı ḥâmise mütenâhiz idi. Manşib-ı maḥlûle Medîne-i Münevvere kâdîsi Malğaravî Meḥammed Efendi menķül, anlaruñ yirine 'Abdü'l-celîl Efendi mevşül oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr, zekâvet ü feţânetde müsellemler, kâmil-vücûd âdem idi.

Raḥmetu'llâh Mülâzımı 'Ömer Efendi¹

el-Mevlâ 'Ömer. Bu ṭabaḫa evâ'ilinde zikri sebķ iden Raḥmetu'llâh Efendi'nüñ âsitânesine intisâb ile şeref-i mülâzemetlerin iktisâb eyleyüp 'alâ-ḥasebi'l-âde devr-i mecâlis-i ifâde iderek kırķ aķçe medreseye vâşil ve andan daḫı munfaşil olduğdan soñra biñ altmış üç Şevvâl'inde ibtidâ ihdâs olınan Pirinçci Sinân Medresesi iḥsân olınup altmış sekiz Cumâde'l-âhire'sinde Şarı 'Abdü'l-lâh-zâde 'Abdü'r-raḥmân Efendi yirine Fâtîma Ḥâtûn Medresesi ile memnûn kılındılar. Yetmiş bir Zî'l-ka'de'sinde 'Alâ'ıyyeli 'Alî Efendi yirine Silivri'de Pîri Paşa Medresesi virilüp yetmiş iki Şevvâl'inde Bâlî-zâde Emîni Aḫmed Efendi maḥlûlünden Küçükçekmece'de vâķı'a 'Abdü's-selâm Medresesi'ne gönderilmiş idi. Yetmiş üç Rebî'ül-evvel'inde Meḥammed Fahri Efendi yirine Qonya kazâsi ḥükümeti tefvîz olınup yetmiş dört Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Beyâzi Muştafâ Efendi mevşül olduğdan soñra sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde manşib-ı ḥayâtdan daḫı munfaşil ve 'âlem-i ervâḫa vâşil oldu.

Mevlânâ-yı merķûm dâ'ire-nişin-i erbâb-ı 'ulûm, şâfi-fu'âd, müslim-i pâk-i'tikâd idi.

1 Evvelü müderrisin bi-medreseti Pirinçci Sinân. Fi 14 Şevvâl sene 1063. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

Halebî Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Medîne-i Halebü's-şehbâda ser-nihâde-i âşiyân-ı vü-cüd ve mazhar-ı teşrif-i hil'at-i şühüd olmuş idi. Evâ'il-i hâlinden taşşil-i 'ilm ü kemâle mecd ü sâ'î ve âdâb-ı tekmil-i nefsi kemâ-yenbağî murâ'î olmağla vâşıl-ı derece-i isti'dâd ve mâlik-i meleke-i 'aql-ı müstefâd olduğda şadr-ı 'âlî-kâdr Bustân-zâde Mehemmed Efendi hizmetlerinden¹ mülâzım ve çarık-ı ted-rîse 'âzim olup kırk aççe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ elli Rebî'ül-âhîr'inde Edrine'de Beglerbegi Medresesi'ne hâric ile 'âric ve beyne'l²-aqrân şeref-i imtiyâz ile mübtehic olmuş idi. Elli altı Rebî'ül-âhîr'in-de 'azl olunup medreseleri³ Naşûh Paşa H'âcesi Mehemmed Efendi'ye virildi. Elli yedi Şa'bân'ında Beşerî Mehemmed Efendi yirine Merdümiyye Medresesi virilüp sene-i mezbûre Zî'l-hicce'sinde Küsec 'Alî Efendi yirine Hâsan Efendi Medresesi'ne tahrik olunmuş idi. Elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Tatar 'Abdu'llâh Efendi yirine Şâh-ı Hübân Medresesi ihsân, altmış Ramazân'ında Kâtib-zâ-de Zeynü'l-âbidîn Efendi yirine Zâl Paşa Medresesi'ne şâyân olup altmış iki Zî'l-ka'de'sinde Hüseyn Paşa-zâde Aḥmed Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'nün biriyle taşşil-i 'izz ü şân eylediler. Altmış dört Cumâde'l-ülâ'sında Dıḥkî Muştafâ Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi'ne i'tilâ, altmış beş Rebî'ül-ev-vel'inde Tezkireci Mehemmed Efendi yirine Gevher Hân Sulṭân Medresesi'ne irtikâ itmişler idi. Altmış altı Şevvâl'inde Bahşî-zâde Dâmâdî 'Ömer Efendi yirine Hâşekî Sulṭân Medresesi inâyet olunup altmış sekiz Şafer'inde selef-i sâlifî Dıḥkî Muştafâ Efendi yirine Şeh-zâde dârü'l-ifâdesine qadem-nihâde olup altmış toquz Şa'bân'ında Seyyid Enes Efendi yirine Medâris-i Süleymâ-niyye'nün biriyle tekmil-i merâtib itdiler. Yetmiş Receb'inde Veli-zâde Aḥmed Efendi yirine maskat-ı re'sleri olan Halebü's-şehbâ kazâsı hükümeti erzânî gör-ililüp yetmiş bir Şa'bân'ında ma'zül ve yirlerine Uzun 'Abdu'llâh Efendi mevşül oldu. Yetmiş dört Receb'inde Bahâyî Efendi Birâderi Yaḥyâ Efendi yirine Ğa-laṭa kazâsı rızâ-dâdeleri olup icrâ-yı aḥkâm-ı şer'iyye üzere iken yetmiş beş Muḥarrem'inde merâret-i 'azlle telḥ-kâm olmadın murğ-ı cânı nüzhetgâh-ı ḥuld-i berîne revân ve dârü'n-na'ime çayerân [172^b] eyledüklerinde manşıb-ı maḥlûl Muhteşem Emîri Seyyid Mehemmed Efendi'ye ihsân olındı.

1 hizmetlerinden H: ḥâzretlerinden S.

2 S 185b.

3 medreseleri H: medresesi S.

Mevlânâ-yı mezbûr vâşıl-ı mertebe-i fazl-ı mevfûr, şîfât-ı hamîde ve simât-ı pesendide ile ârâste ve gencîne-i sînesi cevâhir-i zevâhir-i ma'ârifle pîrâste olup zihn-i derrâk ve tab'-ı çâlâk şâhibi olduğundan mâ'adâ hoş-şoĥbet ve târik¹-i külfet idi.

Ser-bendî-zâde İsmâ'îl Efendi

el-Mevlâ İsmâ'îl ibnü'l-mevlâ Aĥmed. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbî'den tercemesi bu cerîdede sebķ iden Ser-bendî Kâdî-zâde Şeyĥî Aĥmed Efendi'nün maĥdûm-ı mihter-i ercmendi ve ferzend-i dil-bendi İsmâ'îl Efendi'dür. Ser-mâye-i 'ilm ü ma'ârifden i'dâd-ı levâzım itdükden şoĥra tarîķ-ı 'ilme 'âzim ve Şeyĥü'l-İslâm Ebü Sa'id Efendi'den mülâzım olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırķ aķçe medreseden ma'zûl iken biñ elli sekiz Muĥarrem'inde Mü'ezzin-zâde Aĥmed Efendi yirine Mi'mâr Sinân Medresesi iĥsân olunup altmış iki Muĥarrem'inde 'Abdu'llâh Efendi yirine Raĥîķî Medresesi'ne taĥrîk olındılar. Altmış üç Rebî'ül-evvel'inde Ebe-zâde Meĥemmed Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı 'Atîķ² Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders-i taĥķîķ eyleyüp altmış altı Şa'bân'ında Naķîb-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Maĥmûd Efendi Medresesi virilüp sene-i mezkûre Şevvâl'inde yirlerinde³ müşâla-i Şaĥn i'tibâr olınmış idi. Altmış sekiz Cumâde'l-âĥire'sinde Hüsâm-zâde Es'ad Efendi yirine Kadirğa Limanı'nda vâķı'a Meĥemmed Paşa Medresesi'ne i'tilâ, sene-i mezbûre Zi'l-ķa'de'sinde Martolos-zâde 'Abdu'r-raĥmân Efendi yirine medâris-i Şaĥn'ın birine irtikâ itdiler. Altmış toķuz Muĥarrem'inde Kemâl Efendi-zâde Aĥmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîķ Medresesi'ne ĥaķîķ olup yetmiş Zi'l-ķa'de'sinde Edîbî-zâde Seyyid Muşţafâ Efendi yirine İsmiĥân Sulţân Medresesi iĥsân olındı. Yetmiş iki Şevvâl'inde Minķârî-zâde Dâmâdı Muşţafâ Efendi yirine Ayaşoĥfiyya-i Kâdîm Medresesi ile tekrîm, yetmiş üç Cumâde'l-âĥire'sinde 'Alî Çelebi-zâde Meĥemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle ta'zîm olunup yetmiş beş Muĥarrem'inde Neffâtî Şeyĥ Meĥemmed Efendi yirine Kuds-i Şerîf ĥazâsiyla teşrîf olınmışlar idi. Kâţ'-ı menâzil iderek Nâblûs nâm maĥalle vâşıl olduklarında sene-i mezkûre Rebî'ül-evvel'inde merâĥil-i 'ömri tamâm ve ol menzilde manşıb-ı ĥayâtdan 'azle telĥ-kâm olduklarında

1 târik-i S: nâzûk-i H.

2 'Atîķ S: Cedîd H.

3 S 186a.

manşib-ı maḥlûl Kâsım-zâde 'Abdu'llâh Efendi in'âm olındı.

Mevlânâ-yı merḳûm maḥdûm-ı ma'ârif-mevsûm, ḥalîm ü selîm, müşfik u kerîm idi.

Recâyî Muştafâ Efendi {Recâyî}

el-Mevlâ Muştafâ. Vilâyet-i Kaştamonı'dan bedîdâr ve ol maṭla'-ı ehille-i ahâlî olan ufḫdan âşkâr olup müddet-i medîd semt-i ma'ârif-i bezl-i maḥdûr ve rişte-i taḫşile nazm-ı ferâ'id-i nâ-maḥşûr eyleyüp Cinci Hüseyn Efendi ḫıdmetlerinden mülâzım ve ṭarîḫ-ı pür-tevfîḫ-ı tadrîse 'âzım olduḫdan soñra kırḫ aḫçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken bîñ altmış yedi Muḫarrem'inde Nedîm Meḫammed Efendi yerine Cenâbî Efendi Medresesi ḫâricine 'âric, yetmiş Cumâde'l-ülâ'sında Selanik Uğrusı 'Abdu'r-raḫmân Efendi yerine Balaban Ağa Medresesi'ne ḫareketle mübtehic olmuş idi. Yetmiş dört Receb'inde Rıfḫî Meḫammed Efendi yerine Şâniye-i Hüseyn Kethudâ Medresesi virilüp yetmiş beş Cumâde'l-ülâ'sında intikâl ve ravza-i ḫuld-i berîne irtihâl eyledüklerinde medrese-i maḥlûleleri Kemâl Efendi-zâde Yaḫyâ Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr Recâyî maḫlaşı ile meşhûr, ma'ârif-i cüz'iyyesi gâlib, hezâr-fen-i ṭalib, ḫuşûşâ ḫüsn-i ḫaṭṭı müselleme, ḫayr ile mezkûr âdem idi. Bu beyt güftârındandır:

Beyt

Kâkülün gibi kerem kıl pâdişâhum virme yüz
'Asker-i ḫaṭṭuñ bu yolda kârbâna ḫaşd ider [173*]

Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi {Ünsî}

el-Mevlâ 'Abdü'l-laṭîf. Anaṭolî eyâletinin maḫarr-ı vilâyeti olan belde-i Kütâhiyye'den burûz ve rûz-be-rûz cevher-i isti'dâdın âftâb-ı fûrûz idüp ṭarîḫ-ı hidâyet-refîḫ-ı 'ilme rû-be-râh ve çehresây-ı sūdde-i efâzıl-ı fezâ'il-i destgâh olup Nihâlî Meḫammed Efendi bustân-sarây-ı ifâdelerine dâhil ve şeref-i mülâzemetlerine nâ'il olduḫdan soñra medâris-i 'ilmiyyede müdâreseye meşḫûl ve kırḫ aḫçe medreseden ma'zûl iken bîñ yigirmi sekiz senesi ḫudûdında Rûkeb-i Şâmî ḫazâsı ve evḫâf-ı Mıṣır-ı ḫâhire muḫâsebesi ile me'mûr olmuş idi. Ba'de'l-

ķufül biñ otuz iki Şafer'inde Kebîrî Meħemmed Efendi yirine Emre H'âce Medresesi ħâricine 'âric olmışlar iken¹ sene-i mezkûre Receb'inde cem'iyet-i cāmî'-i Sulţân Meħemmed Hânî Vaķ'ası'nda bunlar dahı² 'azle tezlil olunmışlar idi. On sene miķdârı şıfru'l-yed ma'zûl ķalup ba'dehu kırķ iki Muħarrem'inde Kırd Meħemmed Efendi yirine Hâfız Paşa Medresesi'ne mevşûl oldılar. Kırķ sekiz Rebî'û'l-evvel'inde Pirlepeli-zâde Aħmed Efendi yirine Tırablus-ı Şâm ķazâsıyla ikrâm olunup elli Muħarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Maħmûd Efendi mevşûl oldu. Elli bir Rebî'û'l-evvel'inde 'Acem 'Abdü'l-ġanî Efendi yirine maşķaķ-ı re'sleri olan Kütâhiyye ķazâsı ħükümeti tevfiż olunmış idi. Elli üç Muħarrem'inde 'azl ve yirlerine şâniyen İdrîs Efendi vaşl olındı. Elli altı Şafer'inde Hâlîl Efendi yirine Mar'aş ķazâsı 'inâyet olunup elli yedi Zî'l-ħicce'sinde munfaşıl ve yirlerine Kıraķaş Muşliħü'd-dîn Efendi vâşıl oldu. Altmış Ramazân'ında Şâmî Hâlîl Efendi yirine şâniyen Tırablus-ı Şâm ķazâsı in'âm olunup altmış bir Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Şâliħ Efendi-zâde Şeyħ Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Altmış iki Rebî'û'l-evvel'inde sene-i âtiye Muħarremü'l-ħarâmı ġuresi tevķitiyle Ümmî İbrâħîm Efendi maħlûlinden Mekke-i Mu'azzama ķazâsıyla ta'zîm olunmışlar iken istignâ itmegin ol manşıb-ı celile Şâm ķâdisi Kırlı Hânım-zâde Hâsan Efendi naķl ve anlaruñ yirine 'Oşmân-zâde Meħemmed Efendi vaşl olındı. Altmış üç Ramazân'ında Vânî Meħemmed Efendi yirine Bağdâd-ı bihişt-âbâd ķazâsıyla ber-murâd olmışlar idi. Altmış beş Rebî'û'l-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine şâniyen Bosnevî Süleymân Efendi mevşûl oldu. Altmış altı Şevvâl'inde Cerrâħ Şeyħi-zâde Meħemmed Efendi yirine şâlişen Tırablus-ı Şâm ķazâsında murabba'-nişin-i mesned-i aħķâm oldılar. Altmış yedi Rebî'û'l-âħir'inde 'azl ve yirlerine Müvezzi' Aħmed Efendi vaşl olındı. Altmış toķuz Rebî'û'l-âħir'inde ķabûl itmeyen Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laķîf Efendi yirine Üskûdar ķazâsı sezâvâr görölüp yetmiş Receb'inde munfaşıl ve yirlerine Çıracı-zâde Meħemmed Efendi vâşıl oldu. Yetmiş bir Şevvâl'inde Menteş-zâde Aħmed Efendi yirine İzmir ķazâsı ile tevķîr olındılar. Yetmiş üç Cumâde'l-âħire'sinde ma'zûl ve yirlerine Memek-zâde Tezķirecisi Meħemmed Efendi mevşûl oldu. Sene-i mezkûre Ramazân'ında Şadr-ı A'zam Köprili-zâde Fâzıl Aħmed Paşa Uyvar Seferi'ne ser-'asker ta'yîn olunduķda bunlara ordu-yı ħümâyûn ķazâsı tevcġih ve Siroz ķazâsı arpalıġıyla terfiħ olunup ba'de'l-feth

1 iken S: idi H.

2 S 186b.

ve'z-zafer yetmiş beş Muḥarrem'inde Altıbarmaq İbrâhîm Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm kazâsıyla maḳziyyü'l-merâm ve sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâsî-nuñ on ikinci Şülâsâ günü şehir-i Şâm'a duḫûl ile be-kâm olduklarında üç gün miḳdârı seccâde-nişîn-i hükümet olmuş iken keşmekeş-i dehrden âzâde ve dergâh-ı kâdî'l-hâcâta rû-nihâde olup şarâb-ı saḫt-gîr-i ecel şûr-engîz-i 'azle bedel olmağın mâh-ı mezbûruñ on toḫuzuncı günü maḫmil-bend-i âḫiret olup Sinâ-niyye Câmî'i ḫadîḫasında medfûn [173^b] ve şu'arâ-yı zamânelerinden Şofyalı Fetḫî Efendi didügi târiḫ-i mevzûndur:

Mısrâ'

Ola cennetde ḳudsilerle Ünsî¹

Manşıb-ı maḫlûl Âvâre-zâde Mes'ûd Efendi'ye maḫal görildi.

Mevlânâ-yı merḳûm naḫl-bend-i envâ'-ı 'ulûm, nihâl-i nev-ber-i ḫaḳâ'ik-ı² âsâr, Ünsî maḫlaşî ile tırâzende-i eş'âr ve ğavvâş-ı baḫr-i leṭâ'if ü zarâ'if, ḫak-kâk-i cevâhir-i nevâdir-i ma'ârif, ḫoş-fehm ü ḫoş-şoḫbet, güher-nişâr-ı 'ilm ü ma'rifet, elsine-i selâsede şî'r ü inşâya ḳâdir, maẓmûnları hem-seng-i cevâhir, vâdisinde feride-i dehr, aḫvâlinde nâdire-i 'aşr, yârân-ı şafâ ile enîs, ḳavâbil-i rûzgâr ile celîs, pîr-i mu'ammer, seḫâ vü kerem ile muḫammer, sinîn-i 'ömri 'ıḳd-ı tâsî'i mütecâviz, belki 'ıḳd-ı 'âşire mütenâhiz idi. Bu eş'âr-ı âbdâr zâde-i ṭab'-ı güher-bârlarıdur:

Nazm

Söyletmeseler söylemezüz nite ki kühsâr
Ünsî sebep oldur ki ne gūyâ ne ḫamûşuz

Ve lehu

Doḳunma çarḫuma ey çarḫ gerdân olmaḳ istersen
İraḳdan merḫabâ mümtâz-ı devrân olmaḳ istersen

Dürüşti mâni'-i feyz-i nazardur cevher olsañ da
Ġubâr ol sürme-i çeşm-i dil ü cân olmaḳ istersen³

1 اوله جنتده قدسيلايله انسى

2 S 187a.

3 H nüshasında bu beyit yoktur.

Ve lehu

'Aceb ki nâfe-i miskîne beñzedürler anı
Yabânda yatmaza ruhsâr-ı dil-rübâdaki hâl

Ve lehu

Ey pâdişâh-ı mesned-i temkîn-i 'izz ü câh
Olmaz bir âsmân iki hırşide cilvegâh

Ve lehu

Yıkılsa kalmasa 'âlemde ger hâcer hâcer üzre
Yine düşer dil-i divâneye sefer sefer üzre

Bulınmaz ehl-i dile bir maḥall-i tarḥ-ı tekellüf
Yapılsa küy-ı ḥarâbât ger kemer kemer üzre

Ve lehu

Geh taḥammül diyerek gâh tecemmül diyerek
Düşe sürçe gücile irmiş iken bu 'aşra

Şükr kim ḥişsemüze düşdi hele devletden
Va'd-i Bağdâd o da ba'de¹ ḥarâbi'l-Başra

Ve lehu

Ger raḥş-ı ḥayâlüm itse cünbiş
Dünyâyı tutar gubâr-ı ma'nâ

Şâmî Şemsü'd-dîn Efendi

el-Mevlâ Şemsü'd-dîn ibnü's-Şeyḥ 'Abdu'llâh. Rişte-i neseb-i 'âlî-mikdârı Şeyḥ Sa'dü'd-dîn el-Cibâlî el-Enşârî'ye vâbeste olan Şeyḥ 'Abdu'llâh Efendi'nün maḥla'-ı zât-ı hırşid-şifâtlarından ṭâlî' ü bedidâr ve ufḫ-ı vücüd-ı mes'üd-ı fâ'i-zü's-sa'âdâtlarından âşkâr olan Şâmî Şemsü'd-dîn Efendi'dür. Sinn-i temyize vâşil olduklarından şoñra ba'z-ı 'ulemâ-yı 'aşrından taḥşil-i ser-mâye-i 'ulüm

1 ba'de S:-H.

ve sülûk-i silk-i 'ulemâ-yı rüsûm eyleyüp Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi hıdmetlerinden şeref-i mülâzemetle ser-efrâz ve beyne'l-emâsil ve'l-aqrân mu'în ü mümtâz olduğdan sonra devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aqçe medreseden ma'zûl iken biñ altmış dört Şa'bân'ında 'Allâme-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Monlâ Şeref Medresesi hâriciyle müşerref, altmış yedi Receb'inde Mehemmed Efendi yirine Habbâziyye Medresesi'ne hareketle mülâttaf kılındı. Altmış sekiz Rebî'ü'l-âhir'inde Kilisi Muştafâ Efendi yirine Kâdî 'Abdü'l-halîm Medresesi ile tekrim, altmış toquz Cumâde'l-ülâ'sında Hânım-zâde Mehemmed Efendi yirine Efdâliyye Medresesi ile ta'zîm olındılar. Yetmiş Cumâde'l-ülâ'sında Zileli 'Osmân Efendi yirine H'âce Hayrüd-dîn Medresesi virilüp yetmiş bir Şa'bân'ında selef-i sâlihi Muştafâ Efendi yirine Mehemmed Ağa Medresesi ile kâ-m-revâ, yetmiş iki Rebî'ü'l-evvel'inde Hâbil-zâde 'Ömer Efendi yirine Dâvüd Paşa Medresesi sezâ görildi. Yetmiş üç Receb'inde Beşerî Mehemmed Efendi yirine Kayşeriyye kazâsında seccâde-güster-i hükümet ve bâsiṭ-i bisâṭ-ı 'adl ü re'fet olmuşlar idi. Yetmiş dört Receb'inde ma'zûl ve yirlerine şâniyen Bosnevî 'Abdu'llâh Efendi mevşûl oldu. Bu hâl üzere şümârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş beş Cumâde'l-âhire'sinüñ yigirminci günü âftâb-ı vücûdı hazîz-i hâke ufûl itmekle¹ ehibbâ vü aşdikâsın maḥzûn u melûl eyledi.

Mevlânâ-yı mensücül-eṭvâr qâdr-i müşterekden vâyedâr, ḥasenül-aḥlâq, tayyibül-a'râq idi.

Naşûh Paşa-zâde İmâmı Zilevî² Maḥmüd Efendi

el-Mevlâ Maḥmüd. Sivas qurbinde Zile nâm qaşabadan [174^a] zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu'ûr eyleyüp vüzerâdan sâbıkâ Haleb vâlisi olan Naşûh Paşa-zâde Hüseyñ Paşa'ya intisâb ile imâmetleri hıdmetiyle şeref-yâb olmuş idi. Ol taqrîble 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve tarîq-ı tadrise 'âzim olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aqçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk beş Şa'bân'ında Uzun Ḥasan Efendi yirine İznik qaşabasında vâkı'a Süleymân Şâh Medresesi virilüp elli Cumâde'l-ülâ'sında yirinde hareket-i mişliyye i'tibâr olunup elli altı Receb'inde Halebî Muştafâ Efendi yirine Edrine'de Beglerbegi Medresesi virilmiş idi. Elli yedi Şa'bân'ında

1 S 187b.

2 Zilevî H: -S.

‘azl olunup medresesi Hâcî Yahyâ-zâde Aḥmed Efendi’ye tevcîh olındı. Altmış Cumâde’l-âhire’sinde Kürd ‘Abdü’l-ğani Efendi yirine Sinob kızasına manşüb kılinup altmış iki Şa‘bân’ında ma‘zül ve yirlerine Kulaksız Seyyid ‘Abdu’llâh Efendi mevşül oldı. Altmış dört Şevvâl’inde Mu‘id-zâde Maḥmūd Efendi yirine Erzenü’r-rüm kızası hükümeti tefvîz olunup altmış beş Şevvâl’inde ‘azl ve yirlerine Hâfîz ‘Abdu’r-raḥmân Efendi vaşl olındı. Altmış sekiz Receb’inde Ḥamîdî Maḥmūd Efendi yirine Mar‘aş kızası tevcîh olunup sene-i mezbûre Şevvâl’inde altmış toquz Muḥarremü’l-ḥarâmı ğurresi tevķitiyle Seyrek-zâde Seyyid ‘Abdu’r-raḥmân Efendi arpalığı olan ‘Ayntâb kızasına menķül ve yirlerine Şirevî Maḥmūd Efendi mevşül oldı. Sene-i mezbûre Cumâde’l-ülâ’sında Şarķîpâre kızası ma’işetiyle teķâ’üd ihtiyâr itdüklerinde manşüb-ı mezkûr Şadrü’d-dîn-zâde Nî‘metu’llâh Efendi’ye sezâvâr görildi. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş beş târihinde intikâl ve ‘âlem-i ‘uķbâya irtihâl eyledi.

Merḥûm-ı merķûm “Naşûḥ Paşa-zâde İmâmı” dimekle ma‘lûm idi.

Ḥamdî-zâde Luṭfu’llâh Efendi

el-Mevlâ Luṭfu’llâh ibnü’ş-Şeyḥ Ḥamdî. Bu ṭabaķa evâ’ilinde zikri sebķ iden Ḥamdî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi’nün birâder-i miḥteri Luṭfu’llâh Efendi’dür. Ba‘de taḥşîli’l-isti‘dâd ‘ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i medâris iderek kırık aķçe medreseye mevşül ve andan dahı ma‘zül olduķdan soñra sâlik-i semt-i kızâ olmış idi. Biñ kırık dört Zi’l-ķa‘de’sinde Mecdûr ‘Alî Efendi yirine Tırablus-ı Şâm kızası in‘âm olunup kırık yedi Muḥarrem’inde ma‘zül ve yirlerine Pirlepelî-zâde Aḥmed Efendi mevşül oldı. Elli iki Muḥarrem’inde İbrâhîm Efendi yirine Burusa pâyesi zamîmesiyle Kayşeriyye kızası iḥsân olunup sene-i mezbûre Receb’inde ‘azl ve yirlerine Cânîkî Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Elli beş Şafer’inde Emînî Meḥemmed Efendi yirine Anķara kızası hükümeti tefvîz olunup elli sekiz Receb’inde ma‘zül ve yirlerine şâniyen selefleri Emînî Efendi mevşül¹ oldı. Altmış bir Receb’inde ‘Arab İmâm-zâde Ḥasan Efendi yirine Bosna kıdîsi olup altmış iki Şa‘bân’ında ma‘zül ve yirlerine Bosnevî Süleymân Efendi mevşül oldı. Altmış sekiz Muḥarrem’inde Anķaravî Emîr Efendi yirine Diyârbekr pâyesi zamîmesiyle Ḥanya kızası virilüp altmış toquz Muḥarrem’inde munfaşıl ve yirlerine

1 S 188a. mevşül H: vâşıl S.

Fındık Muştafâ Efendi vâsıl oldu. Yetmiş iki Şevvâl'inde 'Alî Dede-zâde Aḥmed Efendi yirine Mar'aş kazâsı tevcih olunup yetmiş dört Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Edrinevî Hüseyñ Efendi mevşûl oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ yetmiş beş senesi hilâlinde rûḥ-ı revânı 'âlem-i ervâḥa ḥıram ve ravza-i firdevsi maḳâm eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Ḥamdî-zâde Efendi" demekle meşhûr, 'ilm ü ma'ârif-den ḥişşedâr, üslûb-ı maḥkemede kâr-güzâr idi.

Ebu'l-hüdâ Efendi

el-Mevlâ Ebu'l-hüdâ. Ber-muḳtezâ-yı te'şîr-i künyet-i hâdî-i hidâyet [174^b] maṭiyye-i 'azîmetine nâdî ve güm-kerde-i râh-ı ğulsitân-ı cehâlet iken sülûk-i tarîḳ-ı 'ilme bâdî olup tekmi'l-i ser-mâye-i isti'dâd itdükden soñra 'ulemânuñ birinüñ meclâ-yı şu'â-yı 'inâyeti ve mazḥar-ı teşrif-i mülâzemeti olup kaṭ'-ı nişîb ü firâz ve seyr-i merâhil-i dūr ü dirâz iderek kırk aḳçe medreseden ma'zûl ve munatır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli yedi Receb'inde Receb Efendi-zâde yirine Ümmül-veled Medresesi ḥâricine 'âric, altmış Zî'l-ḳa'de'sinde Ḳabaḳulaḳ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Şâḫlulî Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuşlar idi. Altmış bir Cumâde'l-ülâsında Naḳîb-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Emre Ḥ'âce Medresesi virilüp sene-i mezkûre Şa'bân'ında Ferhâd Paşa-zâde Süleymân Efendi yirine İbrâḫîm Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdid-i sürür eylediler. Altmış dört Şa'bân'ında Altıbarmaḳ İbrâḫîm Efendi yirine Muştafâ Aḡa Medresesi'ne i'tilâ itmiş, altmış yedi Receb'inde İlähî-zâde Meḥemmed Efendi yirine medâris-i Şaḫn'uñ birine irtikâ eyleyüp altmış sekiz Şafer'inde Ḳaşîr Ḥasan Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sulṫânî Medresesi erzânî görilüp altmış ṫoḳuz Muḥarrem'inde Uzun Ḥasan Efendi yirine Diyârbekr kazâsı ḥükûmeti tefvîz olındı. Yetmiş Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine şâniyen Tezkireci 'Abdu'llâh Efendi mevşûl oldu. Yetmiş üç Şevvâl'inde Burusevî Maḥmûd-zâde Meḥemmed Efendi yirine şâniyen manşîb-ı sâbîḳlarına i'âde olındılar. Yetmiş beş Muḥarrem'inde 'azl olunup yirlerine şâlişen ḫalefleri 'Abdu'llâh Efendi vaşl olındı. Sene-i mezbûre Receb'inde dâr-ı fenâdan intikâl ve 'âlem-i 'uḳbâya irtihâl eyledi.

Mevlânâ-yı merḳûm şalâḫ u taḳvâ ile ma'lûm, şâfi-fu'âd, mü'min-i pâk-i'tikâd idi.

Menteş-zâde Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. ‘Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbî’den tercemesi *Zeyl-i Aṭâyi*’de sebḳ iden Mentēş-zâde İbrâhîm Efendi’nün birâder-i kih-teri Aḥmed Efendi’dür. Maḥrûsa-i Burusa’dan zuhûr ve tarîḳ-ı resmîde kaç’-ı menâzil-i sinîn ü şühûr idüp ‘ulemâ-yı ‘aşr mecâlis-i ifâdelerine dâhil ve birinden şeref-i mülâzemeteye nâ’il olmuş idi. Devr-i medâris iderek¹ kırk akçe medreseden ma’zûl iken biñ yigirmi toḳuz Şevvâl’inde maskaṭ-ı re’si olan maḥrûsa-i merḳümede Müftî Aḥmed Paşa Medresesi ḥâriciyle kâ-m-revâ, otuz bir Ramazân’ında Bosnevî Maḥmûd Efendi yirine Ülâ-yı Mesîḥ Paşa Medresesi i’tâ olındı. Otuz iki Receb’inde Receb’inde Manav Aḥmed Efendi yirine Burusa’da Monlâ Yegân Medresesi’ne menḳül, otuz üç Cumâde’l-âḥire’sinde ‘Abdu’llâh² Efendi yirine Vize kaçâsına mevşûl oldu. Otuz dört Receb’inde Maḥmûd Efendi yirine Kayşeriyye kaçâsına nakl olunup yirlerine Hızır Efendi vaşl olındı. Otuz beş Ramazân’ında Seyyid Maḥmûd Efendi yirine Mar’aş kaçâsına menḳül ve yirlerine selefleri Seyyid Maḥmûd Efendi mevşûl olmuş iken ḳabûl itmemele Mar’aş kaçâsı ‘Acem ‘Abdü’l-ġanî Efendi’ye virilüp bunlar şifru’l-yed ma’zûl ḳalmışlar idi. Otuz sekiz Zî’l-ḥicce’sinde Niksarî-zâde ‘Abdü’l-ḥay Efendi yirine Gelibolı kaçâsı ‘inâyet olındı. Otuz toḳuz Zî’l-ḳa’de’sinde ‘azl olunup yirleri Aḥî-zâde Ḥüseyn Efendi’ye arpalık virildi. Kırk bir Zî’l-ḳa’de’sinde Ürgübî Seyyid Maḥmûd Efendi yirine şâniyen Kayşeriyye kaçâsı ḥükümeti tefvîz olunup kırk üç Muḥarrem’inde ma’zûl ve yirlerine selefleri ‘Abdü’l-ġanî Efendi mevşûl oldu. Elli dört Şafer’inde Ḳâdî Bustân-zâde Şun’u’llâh Efendi yirine Şire kaçâsı virilüp elli beş Receb’inde ‘azl ve yirlerine Seyyid Maḥmûd Efendi vaşl olındı. Elli yedi Rebî’ü’l-âḥir’inde Dizdâr-zâde [175^a] Muştafâ Efendi yirine Ḳonya kaçâsı tevcîh olunup elli sekiz Receb’inde munfaşıl ve yirlerine Cânîkî İsmâ’il Efendi vâşıl oldu. Elli toḳuz Receb’inde Ḥâfîz Yûsuf Efendi yirine Mekke-i Mükerrreme pâyesi zamîmesiyle Şofya kaçâsı tevcîh olunmuş idi. Altmış Ramazân’ında ‘azl ve yirlerine Nefes-zâde Muştafâ Efendi vaşl³ olındı. Altmış iki Şa’bân’ında Ya’ḳûb Efendi üzerinden Vize Sarâyı kaçâsı arpalık iḥsân olunup altmış üç Şa’bân’ında Nevâlî-zâde Maḥmûd Efendi maḥlûlinden Maġnisa kaçâsı ḥükümeti tefvîz olunduḳda arpalıkları Bustân-zâde Aḥmed

1 S 188b.

2 Abdu’llâh H: ‘Abdü’n-nebî S.

3 vaşl S: -H.

Efendi'ye virildi. Altmış dört Zî'l-ka'de'sinde ma'zûl ve yirlerine Gölbâzârî Hüseyin Efendi mevşûl oldu. Altmış altı Cumâde'l-âhire'sinde Çukacı-zâde Seyyid 'Abdü'r-rahîm Efendi yerine Filibe kazâsı ihsân olunmuş idi. Altmış yedi Cumâde'l-ülâsında ref' olunup yirleri şâniyen Kudsî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi'ye arpalık virildi. Sene-i mezkûre Receb'inde Bâkî-zâde Es'ad Efendi üzerinden Keşân kazâsı arpalık ta'yîn olındı. Yetmiş Receb'inde Hamîdî 'Abdü'r-rahîm Efendi yerine İzmir kazâsıyla tevķir olunduğlarında arpalıkları Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laţîf Efendi'ye virildi. Yetmiş bir Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine Ünsî 'Abdü'l-laţîf Efendi vâşıl oldu. Yetmiş beş Receb'inde Ankaravî Mehemmed Efendi yerine Yenîşehr-i Fenâr kazâsı sezâvâr görülmüş iken sene-i mezkûre Şa'bân'ında kaţ'-ı merâhil iderek mizâcları münharifen Silivri menziline nâzil olduklarında¹ manşib-ı hayâtdan munfaşıl ve âlem-i uķbâya vâşıl oldılar. Manşib-ı maħlûle İshâk-zâde Mehemmed Şâlih Efendi nâ'il oldu.

Mevlânâ-yı merķûm dâhil-i 'idâd-ı erbâb-ı rûsûm, zî-şervet, ķâbil-i üns ü ülfet, pîr-i nûrânî-i mu'ammer, vücûd-ı pâki şalâh u nezâhetle muħammer idi.

Bâlî-zâde 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'llâh bin Bâlî. Maħmiyye-i Edrine'den zuhûr ve "Bâlî-zâde Efendi" 'unvânıyla meşhûr olup resm-i erbâb-ı isti'dâd üzere i'dâd-ı levâzım-ı tarîķa müdâvim ve 'ulemânûn birinden mülâzım olduğdan sonra kırķ aķçe medreseden ma'zûl iken bin kırķ çoķuz Rebî'ül-âhir'inde Dimetoķa'da Orûc Paşa Medresesi ile kâm-revâ, elli üç Cumâde'l-ülâsında Baba Hüseyin Efendi yerine maşķaţ-ı re'si olan maħmiyye-i merķûmede Yâķût Paşa Medresesi sezâ görölüp elli yedi Şa'bân'ında Gümüşayaķ-zâde Mehemmed Efendi yerine İbrâhîm Paşa Medresesi i'tâ olındı. Elli çoķuz Muħarrem'inde selefi Hüseyin Efendi yerine Taşlık Medresesi 'inâyet olunup altmış sekiz Zî'l-ka'de'sinde selefi Gümüşayaķ-zâde Efendi yerine Câmî'-i 'Atîķ Medresesi'ne haķîķ oldılar. Yetmiş Şa'bân'ında Tatar 'Abdu'llâh Efendi yerine Bosna kazâsı virölüp yetmiş bir Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Başmaķcı-zâde Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Yetmiş beş Şa'bân'ında binâ-yı vücûdî mütezil ve zıll-ı serî'üs-siyer-i hayâti zâ'il olup Edrine'de defn olındı.

1 S 189a.

Mevlânâ-yı mezbûr mekârim-i ahlâkla meşhûr, hâlişü'l-cenân, çâhirü'l-lisân, nîk-nefs ü şâfi-fu'âd, müslim-i pâk-i'tikâd idi.

Behrâm Ağa H'âcesi Üsküdarî Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. “Üsküdarî Muştafâ Efendi” demekle qarîn-i iştihâr ve Behrâm Ağa h'âceliğiyle pîrâye-bend-i i'tibâr olup ba'z-ı 'ulemâ hıdmetlerinden nâ'il-i şeref-i mülâzemet ve ba'z-ı medâris-i resmiyyede müteşaddî-i hıdmet-i dirâset olduğdan sonra kırk akçe medreseden ma'zûl iken biñ kırk altı Şevvâl'inde Muṭahhar Efendi Dâmâdı Aḥmed Efendi yirine Ferhâd Paşa Medresesi hâriciyle be-kâm, elli Cumâde'l-ülâ'sında maşkaṭ-ı re'si olan medîne-i Üsküdar'da Vâlide Sulṭân Dârü'l-ḥadışi in'âm [175^b] olındı. Elli yedi Şa'bân'ında Kürd 'Abdu'llâh Efendi yirine Nişâncı Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürûr eyleyüp elli sekiz Şevvâl'inde Tatar 'Abdu'llâh Efendi yirine Şeyhü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi Medresesi Ülâsı'nâ şâyân, altmış bir Cumâde'l-âhire'sinde¹ Kâtib-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi yirine Şahn-ı Şemâniyye'nün biriyle taḥşil-i 'izz ü şân idüp sene-i mezbûre Şa'bân'ında Ḥamîdî 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Ḥadîce Sulṭân Medresesi iḥsân olınmış idi. Altmış dört Cumâde'l-ülâ'sında yirlerinde müşıla-i Süleymâniyye i'tibâr olınup altmış beş Rebî'ü'l-evvel'inde Çuḫacı-zâde Seyyid 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine İstanbul'da Vâlide Sulṭân Medresesi ile tekrîm, sene-i mezbûre Ramazân'ında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevḫîtiyle Ebu's-su'ûd-zâde Meḥemmed Şâdıḫ Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama ḫazâsiyla ta'zîm olındılar. Altmış altı Cumâde'l-âhire'sinde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevḫîtiyle yirleri meşîḫat-i İslâmiyye'den munfaşıl Ebü Sa'id Efendi'ye tevcîh olınup tercemelerinde zıkr olındığı vech üzere sene-i mezbûre Ramazân'ında Ḳuds-i Şerîf ḫazâsına tebdil olınmağla ḫazâ-yı Mekke-i Mükerreme, Ḥalebü's-şehbâda ârâma me'mûr olan² Şeyhü'l-İslâm-ı sâbıḫ Memek-zâde Muştafâ Efendi'ye erzânî görülmüş iken der-âḫab ḫaber-i vefâtı gelicek sene-i merḫûme Şevvâl'inde yine şâhibüt-tercemeye ibḫâ olındı. Altmış sekiz Muḥarrem'inde munfaşıl ve ol manşib-ı celile Şirvânî Aḥmed Efendi nâ'il oldı. Bunlara sene-i mezbûre Rebî'ü'l-evvel'inde Emînî Meḥemmed Efendi üzerinden Çirmen ḫazâsı arpaḫ virildi. Yetmiş bir Şafer'inde Ebü Sa'id-zâde Aḥmed Efendi yirine Şâm-ı

1 Cumâde'l-ülâ'sında

2 S 189b.

cennet-meşâm kazâsıyla ikrâm olunduğda¹ arpalıkları Nâ'ib 'Ömer Efendi'ye virildi. Yetmiş iki Muḥarrem'inde ma'zül ve yirlerine Esîrî Birâderi Muştafâ Efendi mevşül oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ yetmiş beş senesi hilâlinde dâr-ı fenâdan sefer ve 'âlem-i bâkîye güz'er eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü fazlla meşhûr, nîk-nefs ü hâlûk, şadîk u şadûk idi.

Ḥamîdî 'Abdü'r-raḥîm Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'r-raḥîm. Vilâyet-i Ḥamîd dâḥilinde Barla² nâm kaşabadan³ zuhûr ve "Ḥamîdî 'Abdü'r-raḥîm Efendi" dimekle zebân-zed-i cumhûrdur. 'Ulemâ-yı 'aşruñ birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ba'z-ı bıçâ'-ı 'ilmiyye-de edâ-yı ḥıdmet iderek kırk aqçe medreseden ma'zül iken biñ kırk tokuz Şevvâl'inde Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi yirine Tütü Laṭîf Medresesi ḥâriciyle taṭîf olunmuşlar idi. Elli iki Şevvâl'inde Kâsım-zâde Meḥemmed Şâlih Efendi yirine Ḥaydar Paşa Medresesi'ne taḥrîk olunup⁴ elli altı Şafer'inde Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi sezâ görülmüş idi. Elli yedi Rebî'ül-âḥîr'inde 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yirine Muştafâ Ağa Medresesi virilüp elli sekiz Cumâde'l-ülâsında Ḥaṭîb-zâde Aḥmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine uğrayup elli tokuz Şa'bân'ında İcî-zâde Seyyid⁵ Yaḥyâ Efendi yirine Ḥadîce Sultân Medresesi iḥsân olunmuş idi. Altmış bir Şa'bân'ında selefi Ḥaṭîb-zâde Efendi yirine Kara Muştafâ Paşa Medresesi'ne i'tilâ eyleyüp altmış iki Şa'bân'ında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmı ğurresi tevḳîtiyle Kâmetî-zâde Meḥemmed Efendi yirine Medîne-i Münevvere *dâmet bi'l-envâri müsevvere*⁶ kazâsı ile taḥşîl-i 'izz ü şân itmişler idi. Altmış dört Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi vâşıl oldu. Altmış beş Ramazân'ında Ḥalebî Meḥemmed Efendi maḥlûlinden Ebâ [176^a] Eyyüb-i Enşâri kazâsında icrâ-yı aḥkâm-ı mergûb itdiler. Altmış altı Cumâde'l-âḥîre'sinde Ḥüsâm-zâde 'Abdü'r-raḥmân Efendi arpalığı olan Üsküdar kazâsına menḳül ve yirlerine Emînî Meḥemmed Efendi mevşül oldu. Sene-i mezkûre Ramazân'ında

1 olunduğda H: olunduğlarında S.

2 Barla S: Barid H.

3 kaşabadan S: -H.

4 olinup H: olındılar S.

5 Seyyid S: -H.

6 "Çepeçevre nurlar içinde olmaya devam etsin."

'Osman-zâde Mehemmed¹ Efendi üzerinden Büy-âbâd kazâsı arpalığıyla 'azl olunup yirleri şâniyen Bâlî-zâde Muştafâ Efendi'ye arpalık ta'yîn olındı. Altmış toğuz Cumâde'l-âhire'sinde Hüseyin Paşa-zâde Ahmed Efendi yirine İzmir kazâsı hükümetiyle tebşir olunduğlarında arpalıkları hâlefleri Emîni Mehemmed Efendi'ye virildi. Yetmiş Receb'inde ref² ve yirlerine Menteş-zâde Ahmed Efendi terfî³ olındı. Bu hâl üzere şümârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş beş senesi hudûdında intikâl ve dârü'n-na'ime irtihâl eyleyüp Edrine²kapusu hâricinde Emîr-i Buğârî Zâviyesi civârında defn olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü şalâh ile meşhûr, fakîh ü müteşerri', zâhid ü müteverri' idi. Şudûr-ı kirâmdan 'Abdü'r-rahîm Efendi ve Ebu's-su'ud-zâde Efendi'nün tezkirecilik ve şer'iyâtçılık hizmetleriyle me'mûr olmağın sa'y ü ikdâmı meşkûr idi.

Bosnevî Maḥmûd Efendi

el-Mevlâ Maḥmûd. Bosna Sarâyı'ndan bedîd ve nâ'il-i rütbe-i dâniş ü did olmuş idi. 'Ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve tarîk-ı tederise 'âzim olup devr-i merâtib ve aḥz-ı revâtib iderek kırk akçe medreseden ma'zûl iken biñ elli bir Receb'inde maḥrûsa-i Burusa'da Monlâ-yı Cedid Medresesi virilüp elli altı Şevvâl'inde yirlerinde dâhil i'tibâr olunmuş idi. Altmış bir Cumâde'l-ülâsında Muḥtârî Muştafâ Efendi yirine Hamza Beg Medresesi'ne mevşûl, altmış toğuz Şa'bân'ında Şirevî Maḥmûd Efendi yirine Mar'aş kazâsı hükümetiyle nâ'ilü'l-me'mûl oldılar. Yetmiş Receb'inde ma'zûl ve yirlerine 'Abdu'llâh-zâde 'Abdü'r-rahîm Efendi vuşûl buldı. Bu hâl üzere evkât-güzâr iken biñ yetmiş beş senesi hudûdında 'azm-i cennât-ı 'âliyât eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr "Bosnevî Maḥmûd³ Efendi" demekle meşhûr, aḥvâli ancak bu mertebeye maḥşûrdur.

Şafvetî Meḥemmed Efendi {Şafvetî}

el-Mevlâ Meḥemmed ibnü'l-mevlâ 'Ârif Meḥemmed. Devlet-i Şâniye-i Sulṭân Muştafâ Hân-ı Evvel'de tercemesi *Zeyl-i Atâiyî*'de sebḳ iden Şeyhü'l-İslâm Es'ad Efendi-zâde 'Ârif Meḥemmed Efendi'nün maḥdûm-ı ma'ârif-i dil-dâ-

1 Mehemmed H: Ahmed S.

2 S 190a.

3 Maḥmûd S: Mehemmed H.

desi ve Ebû Sa'îd Efendi merhûmuñ birâder-zâdesi Şafvetî Mehemmed Efendi'dür. 'Amm-ı kerîmlerinden mülâzemetle nâ'il-i evvelin-i âmâl olduğdan şofıra ser-mâye-i isti'dâda mâlik ve t̄arîk-ı ırşîye sâlik olup kırk akçe medreseden ma'zûl iken biñ elli Cumâde'l-ülâsında Behrâm Ağa H'âcesi Muştafâ Efendi yirine Ferhâd Paşa Medresesi ile kâam-revâ olup elli bir Rebî'ül-evvel'inde İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine İbrâhîm Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürûr eyleyüp elli dört Şafer'inde H'âce Fesâd-zâde Seyyid Aḥmed Efendi yirine Zâl Paşa Medresesi'ne revnaḡ-baḡşâ oldılar. Elli yedi Rebî'ül-evvel'inde¹ Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Şaḡn-ı Şemâniyye'den birine sâye şalup sene-i mezbûre Şa'bân'ında Halebî Mehemmed Efendi yirine Gevher Hân Sulṡân Medresesi'ne şâyân olup elli sekiz Muḡarrem'inde Uzun Sa'dî Efendi yirine Hâkâniyye-i Vefâda ferş-i seccâde-i ifâde eylediler. Elli toḡuz Şa'bân'ında Kec-dehân Dâmâdı 'Abdu'llâh Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün birini cilvegâh eyleyüp altmış bir Cumâde'l-âḡire'sinde 'Abdü'r-rahîm Efendi yirine Ḳuds-i Şerîf ḡazâsında nâfizü'l-aḡkâm oldılar. Altmış iki Zî'l-ḡa'de'sinde [176^b] ma'zûl ve yirlerine İcî-zâde Seyyid Yahyâ Efendi mevşûl oldu. Altmış altı Şevvâl'inde Merḡabâ-zâde Aḡmed Efendi yirine İzmir ḡazâsı ḡükûmeti tefvîz olunup altmış yedi Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine Çâker Aḡa-zâde Ḥalîl Efendi vâşıl oldu. Yetmiş Zî'l-ḡicce'sinde Çâvuş-zâde 'Oşmân Efendi yirine medîne-i Yenîşehr'de mütekeffil-i emr-i ḡazâ² olmuşlar idi. Yetmiş iki Şafer'inde ref' ve maḡarr-ı ḡükûmetlerine Hışm-zâde 'Abdü'l-bâḡî Efendi terfî' olındı. Bu ḡâl üzere ḡüzârende-i eyyâm iken biñ yetmiş beş senesi ḡilâlinde zülâl-i şâf-ı ḡayâtı muḡber ve âyîne-i ṡab'-ı şafâ-âyîni şarşar-ı ḡubâr-engîz-i fenâdan mükedder olup Ebâ Eyyüb-i Enşârî civârında cedd-i 'izâmları Sa'dü'd-dîn Efendi Zâviyesi sâḡasında defn olındılar. Vefâtlarına Cezmî 'Abdü'l-kerîm Efendi bu târiḡi dimişdür:

Mısrâ'

Şafvetî nûş eyledi câm-ı ecel³

Sinîn-i 'ömrleri 'ıḡd-ı râbî'i mütecâviz ve ḡâmise mütenâhiz idi.

Merḡûm-ı merḡûm maḡdûm-ı sûtûde-rüsûm, ḡalb-i şafvet-âyîni âyîne-i 'âlem-nümâ-yı 'ilm ü ma'rifet, zülâl-i kühsâr-ı 'izz ü mecdi t̄arâvet-baḡş-ı ḡulistân-ı sa'âdet, ḡalîm ü selîm, saḡî vü kerîm idi.

1 Rebî'ül-evvel'inde H: Rebî'ül-âḡir'inde S.

2 S 190b.

3 صفوتى نوش ايلدى جام اجل

Âşârlarından Şafvetî maħlaşıyla *Divân-ı* belâgat-‘unvânları vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

Nazm

Lebûn añılsa ider gönlüm ârzü-yı şarâb
Dimâğ-ı cânı ider ‘aṭse-rîz bû-yı şarâb

Ağız bir eyledi sâķī şurâhî sāğar ile
Ayağußn almağ içündür bu güft güy-ı şarâb

Görince la‘lûnî sâķî düşürdi cām-ı meyi
Lebûn yanında yire düşdi âb-rüy-ı şarâb

Meger ki Şafvetî reng aldı la‘l-i sâķîden
Kızardı dün gece bezm içre ḥaylî rüy-ı şarâb

Ve lehu

Der-kemân eylese tîr-i müjesin ğamze-i mest
Eyler âyîne-i kalb-i şaf-ı ‘uşşâķı şikest¹

1 Nuruosmaniye 3453 vr. 198’ada bu beyitten sonra tenkitli metinde yer almayan şu beyitler bulunmaktadır:

Hevâ-yı zülf olur çünkim giriftâr olmağ ba‘iş
Nedür ‘uşşâķ o sevdâya ṭalebkâr olmağ ba‘iş

Ve lehu

Dolaşurmuş leb-i mey-günüña bezm-i meyde
Bir gün olur dil-i şeydâ gibi şad pâre ḳadeḥ

Ve lehu

Feyz-i ḥayâl-i ‘arîz-ı cânân-ı dil-firüz
Dâğ-ı derûnı reşk-i gül-i gülsitân ider

Ve lehu

‘Aşıķam sinemde dâğ-ı âteşinüm tâzedür
Bülbülem her dem gül-i ḥaşret-zemînüm tâzedür

Köhnedür resm-i süḥan-sencân-ı âyîn-i kühen
Şafvetî bu tâze şîr-i dil-nişinüm tâzedür

Ve lehu¹

Hergiz terâvüş itmez idi bâde-i niyâz²
Olmasa ger şikeste dil-i âb-gînemüz

Çalduk keş-â-keş elem-i zülf-i yârda
Çalmadı rûzgâr-ı sitemkâra kînemüz³

Ve lehu

Yatur küyında yâruñ küşteğân-ı bî-güneh şaf şaf
Geçilmez deşt-i miñnetden pür olmuş hâk-i reh şaf şaf

Sipâh-ı fitne yüz gösterdi güyâ şehr-i hüsn içre
Bedîd olmuş ruñ-ı dildârda haññ-ı siyeh şaf şaf

O mest-i câm-ı nâzuñ yâd-ı la'l-i neşve-bağşıyla
Harâbât-ı mañabbetde çolu her bezmghe şaf şaf

1 Revan 1446 vr. 187âda ve Hamidiye 939 vr. 143âda tenkitli metinde yer almayan şu beyit bulunmaktadır:

Bir başka nighdüür bilür erbâb-ı mañabbet
'Uşşâkı görüp nâz ile yabane bağışlar

2 Nuruosmaniye 3312 vr. 189b'de bu beyitten önce
Gösterdi dağ dağ dil-i çâk-sînemüz
Oldı harâbezârda zâhir definemüz

3 Nuruosmaniye 3453 vr. 198b'de bu beyitten sonra

Ve lehu

Haññ kim ol had-i zibâya düşmiş
Semenzâr üzre güyâ sâye düşmiş

Çıkarıdı zülfî başdan Şafveti'yi
Gönülde şimdi ol sevdâya düşmiş

Ve lehu

İ'tinâ itmez idi lü'lü-i şehvâra şadef
Dür-i dendânüña ger eylese nezâre şadef

Şebnemâsâ dür-i yek-tâyı çeker âğüşa
'Aķibet gönçeveş olsa n'ola şad pâre şadef

Ça'r-ı deryâda iken sâde-derün olmağa
Feyz-i Nisân ile birdür göre hemvâre şadef

Olsa rengin dür-i şehvâr mişâl-i hûbâb (?)
Dir idüm Şafvetiyâ çem-i güher-bâre şadef

Ve lehu

Ḥam-be-ḥam 'arızuñ üstinde mu'anber zülfün
 Āteşistāna düşen ejdere beñzer zülfün¹

Dil-i āvāremi itmezdi perişān böyle
 Dūd-ı āhumdan eger olsa mu'anber zülfün²

Ve lehu

Ḳadem-rencide kılduñ ey şeh-i mümtāz hoş geldün
 Bu ḥāk-i nā-tüvānı eyledün i'zāz hoş geldün

'Aceb āvāre idi ḥasretünle deşt-i miḥnetde
 Ele alduñ gönül murğını ey şehbāz hoş geldün

Ve lehu

Reşk-i leṭāfet-i ruḥı ol māh-peykerün
 Zerd itdi rüyını yine ḥurşid-i enverün

Ḥaṭṭuñ ki oldı şafḥa-i rüyunda āşkār
 Çıkdı beyāza ḥāşşiyeti misk-i ezferün³

1 Nuruosmaniye 3453 vr. 198b'de bu beyitten sonra tenkitli metinde yer almayan şu beyit bulunmaktadır:

Münkesif oldı şanur ḥalk-ı cihān ḥurşidi
 Her kaçan ol ruḥ-ı pertābuñı örter zülfün

2 Nuruosmaniye 3453 vr. 199a'da bu beyitten sonra tenkitli metinde yer almayan şu beyitler bulunmaktadır:

'Āleme itse n'ola neşr-i şemim eş'arı
 Ḥāme-i Şafveti'yi itdi mu'aṭṭar zülfün

3 Nuruosmaniye 3453 vr. 199a'da bu beyitten sonra tenkitli metinde yer almayan şu beyitler bulunmaktadır:

Yaḳarsın sīnemüz ḥasretle sūzān olmasun dirsın
 Dilersın bağırumuz ney gibi nālān olmasun dirsın

Dile nüş itdürürsın bezm-i ğamda cām-ı zehr-ābı
 Yine ey mest-i nāzum zār u giryān olmasun dirsın

Geçilmez küştegān-ı nāzdan deşt-i maḥabbetde
 Yine küyumda vāveylā vü efgān olmasun dirsın

Derūnum tāb-ı ruḥsāruñla cānā dağ dağ itdün
 Belāyı gör ki āhuñ āteş-eşān olmasun dirsın

Esir-i zülf-i yār itdün dili ey Şafveti āḫir
 'Acebdür ḥaṭırum gibi perişān olmasun dirsın

Ve lehu

Ey 'andelîb gerçi kim üstâd-ı nağmesin
Ammâ ki girse nâlelerüñ gül kulağına

Küstâh-ı luṭf-ı sâki-i bezm-i maḥabbetüz
Dâ'im 'aceb mi Şafveti düşsek ayağına

Ve lehu

Neng ider yire ḳadem başmadın ol mest-i ğurür
Ḥâk olaldan berü yolında dil-i efkende

Hele söz şâf gerek Şafveti inşâf inşâf
'Andelîb-i çemen ü tûṭi-i ṭab'um ḳande

Ve lehu

Ḥayret-âlûde ğubâr-ı ḥaṭṭ-ı la'l-i yâr ile
Mest olur bildüm ki ol esrâr geldi ḥâṭıra

Ḥâne-i dilde ḥayâl-i yâr ile tenhâ iken
Nâ-gehânî şıḳlet-i aĝyâr geldi ḥâṭıra

Ve lehu

Derün-ı dilde ki var ser-te-ser keder keder üzre
Müjemde rîziş-i eşküm olur şerer şerer üzre [177*]

Ger itsem 'azm-i çemen küy-ı yâr yâda gelür hem
'Acebdür 'aşıḳ-ı zâra düşer sefer sefer üzre¹

Ḥazer ider göre zaḥm-ı ḥadeng âh-ı dilümden
Sipih-r-i mihr ü mehden ṭutar siper siper üzre

O şüh bezmgeh-i Şafvetî'ye hîç gelür mi
Egerçi varsa hezârân aña haber haber üzre¹

Ve lehu

N'ola baht-ı siyâhumdan idersem nâle vü zârı
Niçe demdür ki göstermez baña ol çeşm-i mekkârı

Ve lehu

Mest iken hâtırâ ruhsâre-i dil-ber düşdi
Güyyâ sāğar-ı şahbâya gül-i ter düşdi
Sâkıyâ cām-ı tarabzâyı düşürme elden
Cem-i devrânun elinden göre sāğar düşdi
Va'de-i būs-ı lebün eyleye tekrâr ne var
Sükkerî leblerün ey şüh mükerrer düşdi
Bildi eksikligin ey mihr-i sipihr-i behcet
Her ne dem ki ruhuña mâh berâber düşdi
Şafvetî her ne zamân 'arz-ı cemâl itdi o yâr
Pâyına gördüm o dem mihr-i münevver düşdi

Müsâ Paşa İmâmı Aḥmed Efendi

el-Mevlâ Aḥmed. Vilâyet-i Rûmili'nde medîne-i Yeñişehr'den zuhûr ve
âftâb-ı feyz-i ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu'ûr itdükde Çapudan Müsâ Paşa'nuñ

1 Nuruosmaniye 3453 vr. 199'a'da bu beyitten sonra şu beyitler gelmektedir.

Fürûğ-ı hâl-i ruhsârûnla dağum bezm-i maḥabbetde
Buḥûrâsâ fûrûzân oldı cânâ micmer-i dilde

Ve lehu

Der-kenâr eyler idün şahid-i maḥşüdü eger
Taraf-ı cüy u leb-i cām u gülistân olsa

Güşına girmez o gül-ğonçe-i nâzuñ hergiz
Şafvetî bülbül-i güyâ gibi nâlân olsa

Ve lehu

Meḥek-i mâhda noḫşanı degül mi zâhîr
Ten-i siminün ile mihr 'ayâr olsun mı

terbiyet-kerde-i âftâb-ı himmeti ve çerâğ-ı efrûhte-i bezmgâh-ı devleti olup 'inân-ı 'azîmetin ma' tûf-ı semt-i fehm ü iz'ân ve kıble-nümâ-yı himmetin delil-i âsitân-ı aşhâb-ı 'ilm ü 'irfân kırup ba'z-ı 'ulemâdan mülâzemetle kâ-m-revâ ve medâris-i 'ilmiyyede menâzil-peymâ olarak kırk akçe medreseden ma'zül iken bin kırk sekiz Şevvâl'inde Hâlıl Efendi yerine Başcı İbrâhîm Medresesi hâricine 'âric, elli altı Şafer'inde Tatar 'Abdu'llâh Efendi yerine Pervîz Efendi Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Elli sekiz Muharrem'inde Seyyid Enes Efendi yerine Fethiyye'de vâkı'a Sinân Paşa Medresesi i'tâ, sene-i mezbûre Cumâde'l-ülâsında Hüsâm-zâde Mehemmed Efendi yerine Hâfîz Paşa Medresesi sezâ görildi. Altmış Ramazân'ında selefi Hüsâm-zâde Efendi yerine Mehemmed Ağa Medresesi'ne i'tilâ, altmış dört Cumâde'l-ülâsında Çıracı-zâde Mehemmed Efendi yerine Şah-nı Şemâniyye'nün birine¹ irtikâ eylediler. Altmış beş Ramazân'ında yirlerinde altmışlı i'tibâr olunup altmış altı Rebî'ül-âhîr'inde Rodosî Velî Efendi mahlûlinden 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde baş-ı seccâde-i ders ü taḥkîk eyleyüp altmış yedi Receb'inde yirlerinde müşîla-i Süleymâniyye i'tibâr olunmuş idi. Altmış sekiz Şafer'inde Velî-zâde Aḥmed Efendi yerine İstanbul'da Vâlide Sulṭân Medresesi ihsân, yetmiş Cumâde'l-ülâsında sene-i âtiye Muharremül-ḥarâmı ğurresi tevḳîtiyle Bahşî-zâde Dâmâdı 'Ömer Efendi yerine Mekke-i Mükerrreme kazâsıyla taḥşîl-i 'izz ü şân eylemişler idi. Yetmiş üç Muharrem'inde munfaşıl ve yirlerine Fennî Yûsuf Efendi vâşıl oldu. Yetmiş dört senesi hilâlide Varna kazâsı arpalık virilüp bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken bin yetmiş beş Şa'bân'ında 'âlem-i 'ukbâya irtiḥâl eyledi. Sâbıḳu't-terceme Atlu Dâvûd Efendi merḥûmuñ dâmâdı olmağla Edrineḳapusu hâricinde Emîr-i Buḫârî Zâviyesi civârında ḳayınatası cenbinde defn olındı. Maḫlûl olan arpalıkları Bahâyî Birâderi Yaḫyâ Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı mezbûr ma'ârif-i 'ilmiyye ile meşhûr, münşî ve Fârsî-dân, belîğ-i faşîḫü'l-lisân olup sinîn-i 'ömri 'ıḳd-ı ḫâmisi mütecâviz idi.

Beyânî Aḫmed Efendi {Beyânî}

el-Mevlâ Aḫmed ibnü'l-mevlâ² 'Abdu'r-raḫmân. Vâlid-i mâcidleri Zeyl-i 'Atâyi'de Sulṭân Murâd Ḥân-ı Râbi' ulemâsı silkinde maştûr olup Ṭrablus-ı

1 birine H: -S.

2 ibnü'l-mevlâ S: bin el-mevlâ H.

Şâm kazâsından¹ ma'zûl iken biñ otuz altı Rebî'ü'l-evvel'inde dâr-ı beķāya rıh-let eyleyen 'Abdu'r-raħmān Efendi'dür ki vilāyet-i Germiyan'da Şühüd dimekle ma'hûd olan қаşabadandır. Şāhibü't-terceme [177^b] Aħmed Efendi daħı қаşaba-i mezkûrede pertev-endāz-ı 'ālem-i şühüd olup ser-çeşme-i fezā'il-i efāzıla vürüd ve şühüd-ı 'udülle işbāt-ı vücüd itdükde ibtidā maħrûsa-i Burusa'ya dāħil ve mecālis-i 'ulemāya vāşıl olup bir müddet anda ārām u qarār ile leṭā'if-i 'ilm ü 'irfānı hā'iz ve kemāl-i istihāle fā'iz olduğdan soñra dārü'l-mülk-i İstanbul'a duħül ve 'ulemānuñ birinden mülāzemeteye vuşul bulmuş idi. Devr-i medāris-i mu'tāde iderek kırık aççe medreseye mevşül ve andan daħı ma'zûl iken biñ otuz sekiz Şevvāl'inde Ĥusrev Paşa İmāmı Ĥabīb Efendi yirine Tūṭi Laṭif Medresesi hāriciyle taltif, kırık Zī'l-ka'de'sinde Pirlepeli-zāde Aħmed Efendi yirine Beşiktaş'da vāķı'a Sinān Paşa Medresesi'ne teşrif itdiler. Kırık iki Rebî'ü'l-evvel'inde 'Osmān-zāde Meħemmed Efendi yirine Dāvūd Paşa Medresesi ile kām-revā, sene-i mezbûre Zī'l-ħicce'sinde Ĥamdī Meħemmed Efendi yirine Ĥādım Ĥasan Paşa Medresesi'ne şeref-baħşā oldılar. Kırık beş Şa'bān'ında Süleymān Efendi yirine Murād Paşa-yı 'Atik Medresesi'ne ĥaķik olup kırık toķuz Muħarrem'inde Beyāzi Ĥasan Efendi yirine medāris-i Şāħn'ıñ birine gelmişler idi. Sene-i mezbûre Şevvāl'inde Piyāde Meħemmed Efendi yirine maħrûsa-i Burusa'da Ġāzi Ĥudāvendigār Medresesi sezāvār görilüp elli Cumāde'l-ülāsında Şadrü'd-din-zāde Feyzullāh Efendi yirine Maħmūd Paşa Medresesi i'tā olındı. Elli dört Şafer'inde Şeyhî-zāde Şerif Meħemmed Efendi yirine Ĥāsekī Sulṭān Medresesi ile tekrim, elli altı Rebî'ü'l-āħir'inde Taķıyyü'd-din Efendi yirine Ayaşofıyya-i Qādīm Medresesi ile ta'zīm olınup elli yedi Şa'bān'ında Mūsā Efendi yirine Yenışehr kazâsına şāyān oldılar. Sene-i mezbûre Zī'l-ħicce'sinde ma'zûl ve yirlerine Başmaķcı-zāde Nūħ Efendi mevşül oldu. Elli sekiz Cumāde'l-ülāsında Şarı 'Alī-zāde Meħemmed Efendi yirine maħrûsa-i Burusa kazâsı 'ināyet olınup sene-i mezkûre Receb'inde ref olınduklarında yirlerine selef-i sālifleri Beyāzi Ĥasan Efendi halef oldu. Elli toķuz Şa'bān'ında Edrine pāyesi zamimesiyle Öreke Muşṭafā Efendi maħlülinden Ebā Eyyüb-i Enşārī kazâsı rızā-dādeleri olup altmış Receb'inde 'azl ve yirlerine Merħabā-zāde Aħmed Efendi vaşl olındı. Altmış iki Ramazān'ında Bustān-zāde 'Abdü'l-kerim Efendi arpalığı olan Üsküdar kazâsı ber-vech-i mevleviyyet 'ināyet olınmış idi. Altmış üç Şevvāl'inde 'azl olınup yirleri Raħmetu'llāh Efendi'ye arpalık virildi. Altmış

1 S 191b.

altı Zî'l-ka'de'sinde Şirevî Maḥmūd Efendi manşıbı olan Birgi kızâsı arpalık iḥsân olunup yetmiş Şevvâl'inde arpalıkları Ebû Sa'îd-zâde Feyzullâh Efendi üzerinden Tatarbâzarcıġı'na tebdil ve Birgi kızâsı ile Aḥmed Ramażân Efendi tebcil kıılındı. Biri yetmiş beş senesi ḥilâlinde teslim-i naḫdine-i cân ve 'azm-i dârü'l-ķarâr-ı cinân eyledüklerinde Edrineķapusu ḥâricinde medfûn ve maḥlûl olan arpalıklarıyla Kec-¹dehân Dâmâdı 'Abdu'llâh Efendi memnûn oldu.

Mevlânâ-yı merķûm 'ilm ü fazlla mevsûm, ekşer-i fûnûn-ı nâfi'ada müşârik-i emşâl, şî'r ü inşâda vasaṭü'l-ḥâl, pîr-i şâliḥ, sa'âdetmend-i müfliḥ, der-vîş-nihâd, pâk-i'tiķâd, merd-i ķânî', edîb-i mütevâzî' idi. Beyânî maḥlaşı ile basîṭce eş'arı vardur. Bu ebyât andan nümünedârdur:

Nazm

Ḥam itse n'ola kıaddini bâr-ı ġam-ı dünyâ
Heyzüm-keş-i kânûn-ı belâdur dil-i şeydâ

Ber virse daḥı naḥl-i emel bâġ-ı hevâda
İrmez ser-i şâḥına anuñ dest-i temennâ [178^a]

Ve lehu

Çâk çâk eyler ise sîneñi yâr incinme
Pâre pâre olıcaķ kıâdir² olur kâra şâdef

Menķabe

Mervîdür ki cihet-i şî'riyye mülâbesesiyle ibtidâ-yı zuhûrında Şeyḥü'l-İslâm Yaḥyâ Efendi merḥûm meclis-i şerîflerine duḥûl idüp ḥâric medresesine vuşûl recâ eyleyüp birkaç defa maṭlabı teḥallûf eyler ammâ birinde الابرام يحصل³vefķınca ziyâde tazarru' u niyâz eyleyüp iz'âc mertebesine varduķda bi'l-âḥire merḥûm bu iki beyt ile def-i ibrâm ve enfiliklerin işmâm iderler:

Nazm

Burnuñla Beyânî bizi niçün kıaķalarsın
Ḥâricde olur dâḥili daḥı yaķalarsın

1 S 192a.

2 kıâdir H: kıâbil S.

3 "Susmaya zorlamak, istenilen şeyi hasıl eder."

Ayağda kalur mı ne şanur sencileyin merd
Bir silsilede Şahñ'ı dañı mil'ağalarsın

Āsār-ı hayriyelerinden Tevkîî Ca'fer Çelebi Mescid-i Şerifi'n cāmi' idüp
vezâ'if-i mertebe ta'yîn eylemişlerdür.

*Şekera'llāhu sa'yehül'-cemil.*¹

Naķib-zāde Seyyid 'Abdu'llāh Efendi

el-Mevlā es-Seyyid 'Abdu'llāh. 'Ulemā-yı devlet-i Sulţān İbrāhīm Hānī'de tercemesi sebķ iden Naķibü'l-eşrāf Anķaravī Seyyid Meħemmed Efendi'nün nebire-i vālā-nijādı ya'nī kerīme-zāde-i pāk-nihādı Seyyid 'Abdu'llāh Efendi'dür. Zamānı 'ulemāsından temhīd-i muķaddimāt-ı fūnūn ve taħşil-i levāzım-ı mefrūz u mesnūn itdükden şoñra merci'-i emāsil ve mecma'-ı ķavābil olan Uzun Hāsan Efendi'den telemmüz ve ķand-i mu'ād-ı ifādelerinden telezüz eyleyüp 'ulemānuñ birinden mülāzım ve ba'z-ı medārisde müdāreseye müdāvim olup kırķ aķçe medreseden ma'zül ve hāric elliye muntazır-ı vuşul iken biñ elli altı Şevvāl'inde Kefevî 'Abdü'r-raħīm Efendi yirine Cezerî Kāsım Paşa Medresesi virilüp elli toķuz Ramazān'ında H'āce-zāde Seyyid Muştafā Efendi yirine Emre H'āce Medresesi'ne taħrik olındılar. Altmış Zī'l-ħicce'sinde yirlerinde dāhil i'tibār olunup altmış bir Cumāde'l-ülāsında Hışm-zāde 'Abdü'l-bāķī Efendi yirine Nişāncı Paşa-yı Cedīd Medresesi ile tecdīd-i sürür eyleyüp altmış iki Zī'l-ķa'de'sinde yirlerinde müşıla-i Şahñ i'tibār olunmış idi. Altmış üç Ramazān'ında Rodosī Velī Efendi yirine Maħmūd Efendi Medresesi'ne mevşul, altmış altı Şa'bān'ında Altıbarmaķ İbrāhīm Efendi yirine Sinān Paşa Dārü'l-ħadīş'i'ne menķül, sene-i mezkūre Şevvāl'inde Uzun 'Abdu'llāh Efendi yirine Şahñ-ı Şemāniyye'nün biriyle nā'ilü'l-me'mül oldılar. Altmış yedi Receb'inde Kātib-zāde Zeynül-'ābidīn Efendi yirine 'Āişe Sulţān Medresesi iħsān olunup altmış sekiz Receb'inde yirlerinde müşıla-i Süleymāniyye i'tibār olunmış idi. Altmış toķuz Muħarrem'inde Şāmī Yahyā Efendi yirine Bağdād-ı bihişt-ābād ķazāsıyla ber-murād oldılar. Yetmiş Şafer'inde ma'zül ve yirlerine İmām-zāde Meħemmed Sa'dī Efendi mevşul oldı. Yetmiş üç Şafer'inde Şāmī 'İvāz Efendi yirine Filibe ķazāsı 'ināyet² olunup yetmiş dört Muħarrem'inde

1 "Allah onun güzel emeklerinin karşılığını versin."

2 S 192b.

munfaşıl ve yirlerine Ser-ḥaddî Muştafâ Efendi nâ'il oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş beş Ramazân'ında intiḳâl ve rüy-mâl-i dergâh-ı Zü'l-celâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü fazlla mezkûr, zevî'l-ḥaseb, seyyid-i şaḥîḥü'n-ne-seb idi.

İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'llâh ibnü'l-mevlâ Muştafâ. Ânifen tercemesi sebḳ eyleyen İmâm-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi'nün birâder-i kihteri 'Abdu'llâh Efendi'dür. Rûtbe-i isti'dâda nâ'il ve mesned-i dâniş ü dîde vâşıl olup Şeyḫü'l-İslâm Yaḥyâ Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve semt-i tadrîse 'azîmet eyleyüp kırkç akçe medreseden ma'zûl iken biñ kırkç beş Şa'bân'ında [178^b] Uzun Sa'dî Efendi yirine İbrâhîm Paşa-yı Cedîd Medresesi'ne sa'id, elli bir Rebî'ül-evvel'inde Süleymân Efendi yirine 'Alî Paşa-yı Cedîd Medresesi ile ḳadr ü menziletleri mezîd oldu. Elli beş Receb'inde Ḥamîdî 'Abdü'r-raḫîm Efendi yirine Ḥadîce Sulṫân Medresesi iḥsân, elli altı Rebî'ül-evvel'inde Kebîrî Meḥemmed Efendi yirine Ğalaṫa ḳazâsına şâyân olmuş iken sene-i mezkûre Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Memek-zâde Muştafâ Efendi mevşûl oldu. Altmış Rebî'ül-âḫîr'inde Pîr Meḥemmed Efendi yirine Maġnisa ḳazâsı virilüp altmış bir Rebî'ül-evvel'inde 'azl ve yirlerine Sincâr Mu'izzü'd-dîn Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Altmış üç Cumâde'l-âḫîre'sinde sene-i âtiye Muḫarremü'l-ḫarâmı ğurresi tevḳîtiyle selef-i sâlifî 'Abdü'r-raḫîm Efendi yirine Medîne-i Münevverre *dâmet bi'l-envâri müsevvere'* ḳazâsı ḫükümetiyle teşrif olındılar. Altmış altı Muḫarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Ḳuṫb İbrâhîm Efendi ḳâdî-i Ḥarem-i Resûl oldu. Altmış yedi Şevvâl'inde Aḫmed Ramazân Efendi def'a-i şâniyesi yirine Üsküdar ḳazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Altmış sekiz Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine Müderris-zâde Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Yetmiş bir Şevvâl'inde Âvâre-zâde Mes'ûd Efendi yirine Selanik ḳazâsı 'inâyet olunup yetmiş iki Şevvâl'inde ref' ve yirlerine Fâzîl Süleymân Efendi terfi' olındı. Biñ yetmiş beş senesi ḫilâlinde dâr-ı fenâdan rıḫlet ve 'âlem-i 'uḳbâya 'azîmet eyledi. Mevlevî-ḫâne Yeñiḳapusu ḫâricinde vâlidleri cenbinde medfûndur.

1 "Çepeçevre nurlar içinde olmaya devam etsin."

Mevlânâ-yı merķûm dâhil-i 'idâd-ı erbâb-ı rûsûm, 'ulûm-ı mütedâvilede müşârik-i emşâl, maḥdûm-ı kerim-i pesendide-ḥişâl idi.

Bahâ'ü'd-dîn-zâde Seyyid 'Abdü'l-mecîd Efendi {Rıfkî}

el-Mevlâ es-Seyyid 'Abdü'l-mecîd. Medîne-i Qayşeriyye'den bedidâr ve "Bahâ'ü'd-dîn-zâde Efendi" demekle qarîn-i iştihâr olmuş idi. Diyârı 'ulemâ-sından taḥşîl-i 'ilm ü kemâle ḥüsn-i ihtimâm ve devre-i mecâlis-i ifâdeyi qarîn-i hitâm itdükden sonra dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'azîmet ve kibârûn birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp 'alâ-ḥasebi'l-'âde kaç'-ı merâhil-i ifâde iderek kırk aççe medreseden ma'zûl iken biñ kırk üç Ramazân'ında Ḥasan Efendi yirine maḥrûsa-i Edrine'de 'Alemü'd-dîn Medresesi ḥâricine 'âric ve beyne'l-aḳrân şeref-i imtiyâz ile mübtehic olmuşlar idi. Ba'dehu t̄arîḳ-ı kazâya sülûk eyleyüp Anadolı kalem-revinde birkaç manşiba kâdî olduğdan sonra biñ elli yedi Şa'bân'ında Şerḫî Meḥammed Efendi def'a-i şâniyesi yirine maskaç-ı re'si olan Qayşeriyye kazâsı ḥükümeti erzânî görölüp¹ elli sekiz Receb'inde munfaşıl ve yirlerine 'Abdü'l-vehhâb-zâde Aḥmed Efendi vâsıl oldu. Altmış iki Şa'bân'ında Seyyid Şâlih Efendi yirine şâniyen manşib-ı sabıḳlarına i'âde olındılar. Altmış üç Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Üsküdarî Maḥmûd Efendi-zâde Seyyid Muştafâ Efendi mevşûl oldu. Altmış dört Muḥarrem'inde Mağnisa pâyesi zamîmesiyle Şa'rânî-zâde Ebu's-su'üd Efendi üzerinden Çirmen kazâsı arpalık virildi. Altmış altı Zi'l-ka'de'sinde Derviş Efendi-zâde Şeyḫ Meḥammed Efendi yirine bi'l-fi'l Mağnisa kazâsı ḥükümeti tefvîz olunmuş idi. Altmış yedi Rebî'ül-evvel'inde 'azl olunup yirleri Kâtib-zâde Zeynü'l-'âbidîn Efendi'ye virildükde kabûlden ibâ itmekle yine bunlara ibḳâ olındı. Sene-i mezkûre Receb'inde munfaşıl ve yirlerine Altıbarmaq İbrâhîm Efendi nâ'il oldu. Yetmiş bir Şafer'inde Tezkireci 'Abdu'llâh Efendi def'a-i şâniyesi yirine Diyârbekr kazâsı 'inâyet olunup yetmiş iki Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Burusevî Maḥmûd [179^a] Efendi-zâde Meḥammed Efendi mevşûl oldu. Yetmiş beş Muḥarrem'inde Şadrü'd-dîn-zâde Fethü'llâh Efendi üzerinden şâniyen Çirmen kazâsı arpalık iḥsân olındı. Bu ḥâl üzere gûşe-güzîn-i ḥumûl ve vezâ'if-i 'ilm ü 'ibâdete meşḡûl iken sene-i mezkûre Şevvâl'inde ḥâkdân-ı fenâdan dâmen-keşân ve 'idgâh-ı ervâḫa revân oldu.

1 S 193a.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr, selimü' t-ıtab'-ı şâfi-nihâd, hâlimü'n-nefs-i pâk-i'tikâd, pâk-i'tikâd, pîr-i mu'ammer, şalâh-ı hâlîle muhammer idi.

Âşârlarından Rıfķî maḥlaşı ile eş'arları vardur. Bu iki beyt güftârlarındandır:

Nazm

'İzârı üzre gönül ḥaṭṭ-ı müşgfâm ister
Fezâ-yı Rûm'da güyâ hevâ-yı Şâm ister

Zuhûr-ı ḥaṭṭ-ı 'izârın recâ ider gönüm
O şeb-pere gibi kim nûri ḳor zâlâm ister

Bosnevî Süleymân Efendi

el-Mevlâ Süleymân. Bosna Sarâyı'ndan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezeliden ik-tisâb-ı nûr-ı şu'ur idüp 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzım ve ṭarîḳ-ı tedrise 'âzim olup devr-i medâris ve 'aḳd-i mecâlis iderek kırık aḳçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduḳdan şoñra sâlik-i semt-i ḳazâ ve mâlik-i ezim-me-i ḥükm ü imzâ olmaḫın ba'z-ı menâşıb-ı ḳazâda müteşaddi-i icrâ-yı aḫkâm olmuş idi. Biñ elli iki Muḫarrem'inde Maḫmûd Efendi yirine Ṭrablus-ı Şâm ḳazâsı in'âm olındı. Elli dört Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Vâni Meḫemmed Efendi mevşül oldı. Elli altı Rebî'ül-âḫir'inde Şarı Mu'îd Muştafâ Efendi yirine Belğrad ḳazâsı virilüp elli yedi Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Nevâlî-zâde Maḫmûd Efendi vâşıl oldı. Elli ṭoḳuz Şa'bân'ında Sincâr Mu'izzü'd-dîn Meḫemmed Efendi yirine Bağdâd-ı bihişt-âbâd ḳazâsıyla nâ'il-i murâd olup altmış bir Muḫarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Fâzil Monlâ Çelebi mevşül oldı. Altmış iki Şa'bân'ında Medîne-i Münevvere pâyesi zamîmesiyle Ḥamdî-zâde Luṭfu'llâh Efendi yirine maskaṭ-ı re'si olan Bosna ḳazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Altmış üç Ramazân'ında 'azl ve yirlerine Ṭaşkendî-zâde Seyyid Muştafâ Efendi vaşl olındı. Altmış beş Rebî'ül-evvel'inde Ünsî 'Abdü'l-laṭif Efendi yirine şâniyen Bağdâd-ı dârûs-selâm ḳazâsıyla maḳziyyü'l-merâm' olup altmış altı Şa'bân'ında ref ve yirlerine Vâni 'Alî Efendi terfî' olındı. Altmış ṭoḳuz Muḫarrem'inde selef-i sâlifi Şarı Mu'îd Efendi yirine Filibe ḳazâsı ḥükûme-ti tefvîz olunup yetmiş Muḫarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Bosnevî 'Abdü'llâh

Efendi mevşül oldu. Yetmiş iki Şevvâl'inde Başmağcı-zâde Mehemmed Efendi yirine şâniyen Bosna kızâsı tevcih olunup yetmiş üç Ramazân'ında munfaşıl, mağâm-ı hükümetlerine Ser-haddî Muştafâ Efendi vâşıl oldu. Bin yetmiş beş senesi hilâlinde terk-i 'alâ'ik-ı fânî ve 'azm-i hadâ'ik-ı câvidânî eylediler.

Mevlânâ-yı mezbûr hüsn-i hâlle meşhûr idi.

Ƙarakaş Şeyh-zâde Muşlihü'd-dîn Efendi

el-Mevlâ Muşlihü'd-dîn Muştafâ. Belde-i Ƙayseriyye'den zühür ve "Ƙarakaş Şeyh-zâde Efendi" dimekle meşhûr olup 'ulemâ-yı 'aşr dârü'l-ifâdelere dâhil ve devr-i mecâlis ü mağâfil iderek birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ve medâris-i 'ilmiyyede fûnûn-ı nâfi'aya hıdmet eyleyüp kırk aqçe medreseden ma'zûl iken bin yigirmi tokuz Muharrem'inde Bâlî-zâde Muştafâ Efendi yirine Sittî Hâtûn Medresesi hâricine 'âric, sene-i mezbûre¹ Şevvâl'inde Ƙulağ Hâcî Efendi yirine Hammâmiyye Medresesi'ne hareketle mübtehic olmuş idi. Otuz bir Ramazân'ında Şems Efendi yirine İbrâhîm Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdid-i sürûr eyleyüp otuz iki Receb'inde Aḥî-zâde Seyyid Aḥmed Efendi yirine Ƙâsım Paşa Medresesi ile kâm-revâ olup otuz dört Şafer'inde Fazlî Efendi yirine [179^b] Sinân Paşa Sulṭânî Medresesi erzânî görülüp otuz altı Ramazân'ında Ferîdûn Efendi yirine Pîrî Paşa Medresesi i'tâ olındı. Otuz sekiz Şafer'inde 'İşî Efendi yirine Hâdîce Sulṭân Medresesi ihsân, sene-i mezkûre Şevvâl'inde Bülbül-zâde Emîri Seyyid Mehemmed Efendi yirine Ƙayseriyye kızâsına şâyân olmuşlar idi. Otuz tokuz Şa'bân'ında ma'zûl ve yirlerine Ƙadrî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi mevşül oldu. Kırk üç Reb'ü'l-âḥîr'inde Hâbîb Efendi yirine Bosna kızâsı virilüp kırk dört Receb'inde 'azl ve yirlerine Muṭî'î Mehemmed Efendi vaşl olındı. Elli yedi Zi'l-ḥicce'sinde Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine Mar'aş kıdîsi oldılar. Elli sekiz Receb'inde 'azl ve yirlerine İmâm Mehemmed Efendi vaşl olındı. Altmış iki Receb'inde Cellâd-zâde 'Abdü'l-fettâḥ Efendi yirine Birgi kızâsı hükümeti tefvîz olunup altmış üç Ramazân'ında ma'zûl ve yirlerine Ebu'l-beḳâ Eyyüb Efendi mevşül oldu. Altmış altı Cumâde'l-âḥîre'sinde 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Ƙonya kızâsı 'inâyet olunup altmış yedi Receb'inde munfaşıl ve yirlerine Seyyid 'Abdü'l-fettâḥ Efendi vâşıl oldu². Yetmiş

1 mezbûre H: mezkûre S.

2 vâşıl oldu H: vaşl olındı S.

Zî'l-ka'de'sinde Şadrü'd-dîn-zâde Fetḥü'llâh Efendi yirine Erzenü'r-rüm kazâsı müyesser olmuş idi. Yetmiş iki Şafer'inde ma'zül ve yirlerine Kürd 'Abdü'l-ġanî Efendi mevşül oldu. Biñ yetmiş beş senesi ḥudûdında intikâl ve 'âlem-i ervâha isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm dâ'ire-nişîn-i erbâb-ı fühûm, pîr-i şâlih, sa'âdetmend-i müfliḥ, mü'min ü müteşerri', dervîş-nihâd u müteväzi' idi.

Şeyḥü'l-İslâm Şun'î-zâde Seyyid Meḥammed Emîn Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid Meḥammed Emîn ibnü'l-mevlâ Şun'ü'llâh. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulṭân Aḥmed Ḥân-ı Evvel'den tercemesi *Zeyl-i Atâyyî*'de maşṭûr olup Ḥaleb kazâsından ma'zül iken biñ yigirmi üç¹ senesi hilâlinde cîsr-i fenâdan 'ubûr eyleyen "Kara Şun'î" demekle ma'lûm Şun'ü'llâh Efendi merḥûmuñ naḥl-i ser-sebz-i çemenzâr-ı vücûdı ve serv-i sâbit-ka-dem-i büstân-ı şühûdı Seyyid Meḥammed Emîn Efendi'dür. Taraf-ı mâderden silkül-le'al-i 'ırķ-ı 'arîķi Ḥazret-i Emîr *ḳuddise sırruhu'l-ḥatîr*² rişte-i neseb-i şeriflerine beste ve ol dürr-i şâhvâr şadefçe-i imkân-ı cenâblarına vâbestedür. Evvelâ vâlid-i mâcidleri himmetiyle 'ulemâ-yı 'aşrdan mebâdi-i 'ulûmı taḥşil, ba'dehu şadru'l-ifâde 'Azmi-zâde Efendi'den 'ulûm-ı 'âliyeyi tekmi'l idüp mânend-i şâhbâz evc-i kemâle pervâz ve şehbâl-i himmetle miyân-ı aḳrânda iḥrâz-ı rütbe-i imtiyâz itdükden şoñra mu'allim-i cenâb-ı ḥâķânî ḥakkâk-i cevher-i kân-ı 'Oşmân Ḥânî 'Ömer Efendi ḥazretleri cülûsiyye on 'aded teşrif ile taḥtîf olınduklarında bunlar biriyle be-kâm ve iḥrâz-ı şeref-i mülâzemetle maḳziyyü'l-merâm olup kırķ aḳçe medreseden ma'zül iken biñ otuz yedi Şafer'inde Yayla-zâde Yaḥyâ Efendi maḥlûlinden Nişâncı Paşa-yı 'Atîķ Medresesi'ne ḥaḳîķ olup otuz toḳuz Zî'l-ka'de'sinde Şeyḥ-zâde Meḥammed Efendi yirine Yaḥyâ Efendi Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü taḥķîķ eylediler. Kırķ iki Rebî'ül-evvel'inde İsmâ'îl-zâde Meḥammed Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi'ne nâ'il, kırķ üç Ramazân'ında selefleri İsmâ'îl-zâde Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birinde mesned-ârâ-yı fezâ'il olup kırķ yedi Rebî'ül-evvel'inde Ḥekîm İshâķ Dâmâdı Aḥmed Efendi maḥlûlinden Şâh Sulṭân Medresesi'ne vâşıl olmışlar idi. Kırķ sekiz Zî'l-ḥicce'sinde Ḥüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yi-

1 S 194a.

2 "Çok önemli sırrı mukaddes olsun."

rine Ayaşofıyya-i Kebîr Medresesi'ne terfî', elli Cumâde'l-ülâ'sında selef-i sâlifleri Şeyh-zâde Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tevķî' olunup elli bir Receb'inde Kıdsî-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Selanik kazâsı hükümetiyle ta'zîm ve kıable'l-'azl [180^a] Edrine pâyesi irsâliyle tekrim olındılar. Elli üç Cumâde'l-ülâ'sında ma'zûl ve yirlerine İmâm-zâde Şeyh Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Elli altı Receb'inde üstâdü'l-küll Monlâ Çelebi yirine Halebüş-şehbâ kazâsı hükümeti tefvîz olunup sene-i mezkûre Zî'l-ħicce'sinde Re'isü'l-eṭibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi maḥlûlinden Mısr-ı Kâhire kazâsına menķûl ve yirlerine Sa'dî-zâde Seyfu'llâh Efendi mevşûl oldu. Elli yedi Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Raḥmetu'llâh Efendi vâşıl oldu. Elli ṭoķuz Receb'inde Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi yirine İstanbul kâḫîsi olup altmış Şa'bân'ında ma'zûl olduklarında H'âce-zâde 'Alî Efendi kâḫî-i İstanbul oldu. Sene-i mezbûre Zî'l-ka'de'sinde Ḥasan Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi üzerinden Güzelḫişâr kazâsı arpalık virildi. Altmış üç Şafer'inde selef-i sâlifleri Kıdsî-zâde Efendi üzerinden Toķat kazâsına tebdîl ve Güzelḫişâr kazâsıyla Muşṭalîḫ-zâde Mehemmed Efendi tebcîl kılındı. Altmış dört Zî'l-ka'de'sinde ḫalef-i sâlifleri İmâm-zâde Efendi def'a-i şâniyesi¹ yirine Anaṭolî şadâreti ihsân olunduķda arpalıkları seleflerine virildi. Altmış beş Şevvâl'inde müteķâ'id ve yirlerine² Anķaravî Es'ad Efendi müteķâ'id olduķda ḫalefleri mutaşarrıf olduķı Şire kazâsı zamîme-i revâtibleri kılındı. Altmış yedi Şa'bân'ında Bolevî Muşṭafâ Efendi yirine şadr-ı Rûm ve vâşıl-ı müntehâ-yı merûm olup arpalıkları olan Şire kazâsına ber-vech-i mevleviyyet Saķız kâḫîsi Sa'dî-zâde Seyyid Hibetu'llâh Efendi menķûl, anlaruñ yirine Başmaķcı-zâde Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Altmış sekiz Receb'inde ma'zûl ve yirleriyle Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi nâ'ilü'l-me'mûl olup bunlara ḫalefleri üzerinden Tırnova ma'a Şaḫrâ kazâları arpalık virildi. Yetmiş bir Receb'inde 'İşmetî Mehemmed Efendi yirine şâniyen mesned-ârâ-yı şadr-ı Rûm olduklarında arpalıkları seleflerine virildi. Yetmiş iki Cumâde'l-âḫire'sinde Esîrî Mehemmed Efendi yirine meşḫat-ı İslâmiyye'ye menķûl ve maķâm-ı hükümetlerine Minķârî-zâde Yaḫyâ Efendi mevşûl oldu. İttifâķât-ı ğarîbedendür ki "ketebetü'l-faķîr Mehemmedü'l-emîn"³ lafzı târiḫ-i naşbları vâķî' olmuş idi. Yetmiş üç Rebî'ül-âḫir'inde ma'zûl ve yirlerine revnaķ-efzâ-yı şadr-ı Rûm ḫalefleri Minķârî-zâde Efendi menķûl, anlaruñ yirine

1 şâniyesi H: râbî'ası S.

2 S 194b.

3 كتبة الفقير محمد الامين

'Abdü'l-kâdir Efendi mevşül oldu. Bunlara 'Abdü'l-kâdir Efendi üzerinden şâ-niyen Tırnova ma'a Şahrâ kızaları arpalık virilüp Beşiktaş'da vâkı' yalılarında inzivâ ile me'mûr oldılar. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş altı Muḥarremü'l-ḥarâm'ında¹ ber-feḥvâ-yı² ﴿لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ﴾ rûh-ı şerîfin cenâb-ı Rabb-i Kerîm ü Raḥîm ve münâdî-i³ ﴿أَرْجِعِي﴾'ye⁴ ﴿أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ﴾⁵ ﴿كَطَيِّبِ السَّجَلِ لِلْكَتُوبِ﴾⁵ maṭvî ve taḥt-ı revân tâbût ile 'âzîm-i dâr-ı uhrevî olduḡda Üsküdar'da Hüdâyî Maḥmûd Efendi merḥûm civârında defîn-i ḥâk-i 'ıtrnâk oldu. Maḥlûl olan arpalıkları şâniyen 'Abdü'l-kâdir Efendi'ye revâ görildi.

Mevlânâ-yı merḥûm gevher-i silkü'l-le'al-i maḥâdîm-i Rûm, ġavvâş-ı biḥâr-ı 'ulûm u ma'ârif, ḥakkâk-i cevâhir-i leṭâ'if ü zarâ'if, ḥâ'iz-i feẓâ'il-i ḥaseb ü neseb, fâ'iz-i meḥâsin-i mevrûş u mükteseb, ḥasenü'l-aḥlâḡ, ṭayyibü'l-a'râḡ, pîr-i nûrânî-i mu'ammer, vücûd-ı pâki şalâḡ u nezâhetle muḡammer idi.

Şu'ayb-zâde 'Abdu'llâh Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'llâh. Ânifen tercemesi sebḡ iden Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi merḥûmuñ maḥdûm-ı ercmendi 'Abdu'llâh Efendi'dür. Dârü's-salṭanatı'l-'a-liyye maḡmiyye-i Ḳoşantınıyye'den bedîdâr ve terbiyet-i üstâd ile nihâl-i istiḥâlî girân-bâr olup mişâl-i naḥl-i [180^b] ser-efrâz-ı çemen berg ü bâr-ı ma'ârif ile müzeyyen olduḡda hevâ-yı ṭarîḡ-ı sa'âdet-refîḡ ile cilve-nümâ-yı ḡareket ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iḡrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp 'alâ-ḡasebî'l-'â-de ḡaṭ'-ı medâris-i mu'tâde ile kırık aḡçe⁶ medreseye mevşül ve andan daḡı ma'zûl iken biñ altmış dört Şa'bân'ında Mandâl Aḡmed Efendi yirine Bâlî Paşa Medresesi ḡâriciyle kâm-revâ, altmış yedi Receb'inde yirlerinde ḡareket i'tibârı sene-i mezkûre⁷ Şa'bân'ında yirlerinde dâḡil i'tibârları seẓâ görülmüş idi. Bu hâl üzere 'ilm ü 'ibâdete müştaḡil iken biñ yetmiş altı Muḥarrem'inde binâ-yı vücûdı mütezzelzil ve zıll-ı seri'üs-siyer-i ḡayâtı zâ'il oldu.

1 Muḥarremü'l-ḡarâm'ında H: Muḥarrem'inde S.

2 *Kur'ân-ı Kerîm, Ra'd Süresi*, 13/38, "Her müddetin (yazıldıḡı) bir kitap vardır."

3 *Kur'ân-ı Kerîm, Fecr Süresi* 89/28, ﴿أَرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مَُّرْضِيَةً﴾ "Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön."

4 *Kur'ân-ı Kerîm, Fecr Süresi*, 89/27-28, "Huzura kavuşmuş nefis."

5 *Kur'ân-ı Kerîm, Enbiyâ Süresi*, 21/104, "Yazılı kâğıtların tomarını dürer gibi ..."

6 aḡçe H: -S.

7 mezkûre H: mezbûre S.

Merhûm-ı merkûm maḥdûm-ı mekrûmet-rûsûm, şâb-ı 'âlim ü fâzıl, nihâl-i nev-ber-i fezâ'il¹ idi.

Mūsâ-zâde 'Abdü'l-ḥalim Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-ḥalim ibnü'l-mevlâ Mūsâ. Ânifen tercemesi nigâşte-i kalem-i 'âcizânemüz olan Celeb Mūsâ Efendi'nün maḥdûm-ı dil-bendi ve ferzend-i hıredmendi 'Abdü'l-ḥalim Efendi'dür. Taleb-i 'ilm ü 'irfân ile kesb-i vecâhet ü şân idüp 'ulemâ-yı zamânenün birinden iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve semt-i tedriise 'azîmet itdükde kırk aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ altmış üç Cumâde'l-ülâ'sında İlyâs Dede-zâde Aḥmed Efendi yirine Koğacı Dede Medresesi virilmiş idi. Altmış dört Şa'bân'ında yirlerinde dâhil i'tibâr olunup altmış beş Ramazân'ında Konevî Meḥemmed Efendi yirine Temürkapu'da Aḥmed Paşa Medresesi ile be-kâm, altmış altı Şa'bân'ında Kirli Maḥmûd-zâde Aḥmed Efendi yirine Fâṭıma Sulṭân Medresesi in'âm olındı. Altmış yedi Receb'inde Kefevî Hüseyn Efendi yirine Edrinekapusı Mihrümâhı'na ḳadem-nihâde olup altmış sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Berber-zâde 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi i'tâ, yetmiş Şafer'inde Neffâtî Şeyḫ Meḥemmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine irtikâ eylemişler idi. Yetmiş bir Şa'bân'ında Öreke-zâde Aḥmed Efendi yirine Ḥadîce Sulṭân Medresesi iḥsân, yetmiş dört Cumâde'l-âḫire'sinde Ḥâcî-zâde Muştafâ Efendi yirine Ḳalender-ḥâne Medresesi'ne şâyân oldılar. Sene-i mezbûre Receb'inde Mîrzâ Meḥemmed Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i 'izz ü rifat eyleyüp yetmiş beş Muḥarrem'inde Hevâyî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi yirine Mağnisa ḳazâsı 'inâyet olunmuş idi. Yetmiş altı Rebî'ül-evvel'inde ḥaber-i fevti vâşıl olmağla manşib-ı maḥlûle Seyrek-zâde Ḥâfızî Muştafâ Efendi nâ'il oldı.

Mevlânâ-yı mezbûr ḥüsn-i ḥulḳ ile meşhûr, şâfi-derûn, maḥdûm-ı mekârim-nümün idi.

Hâşimî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi {Yetimî}

el-Mevlâ es-Seyyid Meḥemmed ibnü's-Seyyid Meḥemmed Hâşimî. Terce-

1 S 195a.

mesi *Tezkiretü'ş-şu'arâ*'da' maşûr olup kırkıdan munfaşıl iken elf-i kâmil hüdûdında cısri-fenâdan 'ubûr ve menzil-i beķâda huzûr eyleyen Üsküdarî Hâşimî Mehemmed Efendi'nün ferzend-i fûrüzende-ahteridir. Medîne-i Üsküdar'da kaçab-pûş-ı vücûd ve "Hâşimî-zâde" demekle ma'rûf u ma'hûd olmuş idi. Taḥşil-i 'ulûm ve tekmil-i levâzım-ı maṇṭûḳ u mefhûm eyleyüp ba'z-ı kibârdan mülâzım ve ṭarîḳ-ı tederise 'âzım olup kırk aççe medreseden ma'zûl iken biñ kırk iki Rebî'ül-âḫir'inde Ḥandân Efendi yerine Siyâvuş Paşa Medresesi virilüp kırk ṭoḳuz Şevvâl'inde Şarı 'Abdu'llâh Efendi yerine Efdâliyye Medresesi'ne taḥrîk olunup elli bir Rebî'ül-evvel'inde Ḥâcî Yûsuf-zâde Aḫmed Efendi yerine Ğazanfer Ağa Medresesi ile be-kâm, elli iki Zî'l-ḫicce'sinde Uzun Ḥasan Efendi yerine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birine hırâm itmişler idi. Elli üç Şafer'inde Merḫabâ-zâde Aḫmed Efendi yerine Belğrad ḳazâsıyla ber-murâd olup [181^a] elli dört Cumâde'l-âḫire'sinde ma'zûl ve yirlerine Bařmaḳcı-zâde Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Elli yedi Şa'bân'ında selef-i sâliḫi Ḥandân Efendi² yerine Mağnisa ḳazâsı tevciḫ olunup elli sekiz Rebî'ül-âḫir'inde 'azl ve yirlerine İpliḳci 'Abdü'l-ḳâdir Efendi vaşlı olındı. Altmış Şa'bân'ında Medîne-i Münevvere pâyesi zamîmesiyle selef-i sâliḫi 'Abdu'llâh Efendi yerine mařḳaṭ-ı re'si olan Üsküdar ḳazâsı ḫûkûmeti tefvîz olındı. Sene-i mezbûre Zî'l-ḳa'de'sinde İzmir ḳâḫîsi Semîn Velî Efendi yerine İzmir ḳazâsına naḳl ve yirlerine selefleri Velî Efendi vaşlı olındı. Altmış bir Şa'bân'ında ref' ve yirlerine Ḥasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi terḫ' olındı. Altmış dört Zî'l-ḳa'de'sinde Burusa pâyesi zamîmesiyle Bahâyi Birâderi Yahyâ Efendi yerine şâniyen İzmir ḳazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Altmış beş Ramażân'ında 'azl olunup yirleri Âvâre-zâde Mes'ûd Efendi'ye virildükde ḳabûl itmemeğın mâḫ-ı Şevvâl'de şâniyen selef-i sâliḫleri Merḫabâ-zâde Efendi ḫalef oldu. Altmış yedi Rebî'ül-âḫir'inde Şu'ayb-zâde İbrâḫim Efendi üzerinden Edremid ḳazâsı arpalıḳ iḫsân olunup altmış sekiz Zî'l-ḳa'de'sinde 'İzzetî Şeyḫ Mehemmed Efendi yerine bi'l-fi'l maḫrûsa-i Burusa ḳazâsında ḫâkim ve revnaḳ-efzâ-yı mecâlis ü maḫâkim olduklarında arpalıḳları Altıbarmaḳ 'Abdü'l-fettâḫ Efendi'ye virildi. Altmış ṭoḳuz Şafer'inde munfaşıl ve maḳâm-ı ḫûkûmetlerine Şâmî Nu'mân Efendi vâşıl oldu. Yetmiş

1 Burada kastedilen eser ya Riyâzî'nin *Riyâzü'ş-şu'arâ*sı veya Zehrimârzâde Ruzâ'nın *Tezkiretü'ş-şu'arâ*sıdır. Zira Üsküdarlı Hâşimî'den bahseden en eski iki kaynak yukarıda zikredilenlerdir. Bkz. Açıkğöz, agt, s. 261; Zavotcu, age, s. 173.

2 S 195b.

üç Muharrem'inde Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laţîf Efendi def'a-i şâniyesi yirine Ğa-laţa kazâsı tefvîz olunup sene-i mezbûre Receb'inde ma'zûl ve yirlerine selef-i sâlifleri Yahyâ Efendi mevşûl oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş altı senesi hilâlinde irtihâl ve dârü'l-ünse isti'câl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr, pîr-i mu'ammer, şalâh-ı hâlle muhammer idi.

Âşârlarından Yetimî maħlaşı ile Türkî eş'arı vardır. Bu birkaç beyt andan nümünedârdur:

Şî'r

Mey-hânedeki neşve ne cāmuñ ne Cem'üñdür
Bir sâki-i şîrîn-dehen ü gönçe-femüñdür

Ey bülbül-i şürîde-i gülzâr-ı maħabbet
Aşûfte iden gülleri hüsn-i nağamuñdur

Kuħl itmegiçün dîde-i cāna gice gündüz
Dil muntazır-ı maħdem-i ħâk-i qademüñdür

Neşve bulamam cām-ı sürürında sipihrüñ
Ser-mest iden 'aşîkı şahbâ-yı ğamuñdur

Bî-çâre Yetimî'yi iden vâlih ü ħayrân
Geh luţf u gehî şîve vü ğâhî sitemüñdür

'Abdü'l-muţtalib Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-muţtalib. Karaman Yenîşehri'ndendir. Burc-ı sarây-ı 'ademden meclis-i şühûda vaz'-ı qadem kıilup muqaddimât-ı 'ulûmı temhîd ve mebânî-i fûnûn-ı sıħhat-ı rûsûmı ihkâm u teşyîd itdükden soñra Şeyhü'l-İslâm Ebû Sa'îd Efendi âsitânesine ittişâl ile ħıdmetlerinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemetle nâ'il-i evvelîn-i âmâl olup maħdûm-ı mükerrerleri Feyzullâh Efendi'ye mu'allim ü mürebbî ta'yîn olunmuş idi. Qânûn-ı ħ'âceġân-ı maħdâdım ü mu'al-limân-ı Aristö-tefhîm üzere idrârât ihşânıyla ser-efrâz olduqdan soñra devr-i

merâtib ve ahz-ı revâtib iderek kırk aççe medreseden ma'zül iken biñ elli dört Şafer'inde Bahşî-zâde Dâmâdî 'Ömer Efendi yirine Hammâmiyye Medresesi ile be-kâm olmuşlar idi. Elli yedi Şa'bân'ında Bosnevî 'Abdü'r¹-rahîm Efendi yirine Orhaniyye-i İznîk Medresesi'ne tahrik olunup altmış Zî'l-ka'de'sinde 'Işkî Hasan Efendi yirine Merdümiyye Medresesi virilmiş idi. Altmış bir Receb'inde Çavuş-zâde Muştafa Efendi yirine Sekbân 'Ali Medresesi'ne müderris olup [181^b] altmış iki Muḥarrem'inde yirlerinde müşila-i Şahñ i'tibâr olunup sene-i mezbûre Şa'bân'ında Halebî Meḥemmed Efendi yirine Sinân Paşa Dâr-ül-ḥadîş'i'ne menkûl, altmış altı Rebî'ül-âḥîr'inde Altıbarmaq İbrâhîm Efendi yirine Şahñ-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilül-me'mûl oldılar. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Kabaḡulaḡ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Hânḡâh Medresesi'n câygâh eyleyüp altmış sekiz Şafer'inde İlahî-zâde Meḥemmed Efendi yirine Zâl Paşa Sulṡânı Medresesi erzânî görildi. Sene-i mezkûre Receb'inde selefi İlahî-zâde Efendi yirine Edrine Selimiyyesi'ne gönderilüp yetmiş Receb'inde Mekke-i Mükerrreme pâyesiyle tekâ'üd ihtiyâr idüp Yalaḡ-âbâd ḡazâsı zamîme-i revâtibleri ḡılınmış idi. 'İlm ü 'ibâdete iştiḡâl üzre iken biñ yetmiş altı senesi ḡilâlinde intikâl ve dârü'n-na'ime irtihâl eyleyüp Edrineḡapusu ḡâricinde Emîr-i Buḡârî Zâviyesi civârında defn olındı.

Mevlânâ-yı mezkûr ḡüsn-i ḡâlî meşḡur, 'ilm ü fazlda vasaṡül-ḡâl, fûnûn-ı nâfi'ada müşârik-i emşâl, vezâ'if-i 'ilm ü 'ibâdete şedîdü'l-ittinâ, mütemaḡḡız-ı umûr-ı uḡbâ, pîr-i şâliḡ, sa'âdetmend-i müfliḡ idi.

Sincâr Mu'izzü'd-dîn Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Mu'izzü'd-dîn Meḥemmed. Gürciyyü'l-aşldur. ṡabaḡa-i Sulṡân Aḡmed Hân-ı Evvel'de tercemesi *Zeyl-i Atâyi*'de maşṡur olan Hekîm-i Gilânî, mezbûrı vâlidesiyle iştirâ eyleyüp vâlidesini teserrî itmekle rebîbi olmuş idi. Taḡşîl-i ser-mâye-i 'ilm ü 'irfân ve tekmi'l-i cins-i râ'ic-i dâniş ü iz'ân itdükden soñra ba'z-ı 'ulemâdan mülâzım ve ṡariḡ-ı tadrîse 'âzim olup kırk aççe medreseden ma'zül ve muntaḡır-ı neyl-i me'mûl iken sâlik-i semt-i ḡazâ olmaḡla Rümili ḡalem-revinde birkaç manşıba ḡâḡı olmuş idi. Biñ elli iki Şevvâl'inde Ya'ḡûb Efendi yirine Şofya ḡazâsı sezâ görilüp elli üç Zî'l-ka'de'sinde Şofya vâlisi olan

Fâ'ik Paşa birkaç kimesneyi bilâ-izn-i şer'î şalb idüp ba'de's-siyâset kâdî efendiden hüccet talebiyle ibrâm ve cefâ itdükde bunlar dahı altı günde ilgâr ile İstanbul'a gelüp rikâb-ı hümayûna ahvâlini 'arz itmekle Fâ'ik Paşa âsitâne-i sa'âdete ihzâr olunup huzûr-ı hümayûnda kâdî efendi ile murâfa'adan sonra cezâsı virilüp katl olunmağla şâhibü't-terceme kâdî efendi haqqında iltifât-ı şehriyârî zuhûr eyleyüp Dâvûd-zâde Muştâfâ Efendi yirine Filibe kazâsına menkûl ve yirlerine Süleymân Efendi mevşûl oldu. Elli dört Rebî'ü'l-âhîr'inde halefleri Kara Süleymân Efendi yirine sâniyen manşib-ı sâbiqlarına i'ade olunup yirlerinde selefleri Süleymân Efendi karar-dâde oldu. Elli beş Cumâde'l-ülâ'sında 'azl ve yirlerine Hâfız Kudsî Seyyid Ahmed Efendi vaşl olındı. Elli sekiz Cumâde'l-âhîre'sinde Bâyezîd Efendi maḥlûlinden Bağdâd-ı bihişt-âbâd kazâsıyla ber-murâd olup elli toḫuz Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Bosnevî Süleymân Efendi' vâşıl oldu. Altmış bir Rebî'ü'l-âhîr'inde İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Maḡnisa kâdîsi olmışlar idi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Üskûdar kâdîsi Ahmed Ramazân Efendi menkûl olduğda anlaruñ yirleri Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi'ye arpalık virildi. Altmış üç Zî'l-ka'de'sinde Başmakçı-zâde Meḥemmed Efendi yirine sâniyen Şofya kazâsı tevcîh olunup altmış dört Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Şâlih Efendi-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Altmış altı Şâfer'inde halefleri yirine kazâ-yı mezkûra ḥâkim oldılar. Sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde 'azl olunup yirleri Kızıklı Meḥemmed Efendi'ye virildi. Altmış toḫuz Rebî'ü'l-evvel'inde Kürd 'Abdü'l-ḡanî Efendi yirine ḥâmisen kazâ-yı mezbûr ḥükûmeti tefvîz olunup yetmiş Zî'l-ka'de'sinde munfaşıl ve yirlerine sâniyen Şahḥâf Şeyḫ-[182*] zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi vâşıl oldu. Yetmiş dört Receb'inde Burusevî Receb-zâde Şeyḫ Meḥemmed Efendi yirine sâdisen kazâ-yı merḫûm tevcîh olınmış idi. Yetmiş altı Rebî'ü'l-âhîr'inde haber-i fevti vâşıl ve manşib-ı maḥlûle sâlişen halef-i sâlifi 'Abdü'l-bâkî Efendi nâ'îl oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i 'ilmiyye ile meşhûr, pîr-i mu'ammer, şalâḫ-ı ḥâlle muḥammer idi. "Sincâr Mu'izzü'd-dîn Efendi" demekle meşhûr ve bu 'unvânla zebân-zed-i cumhûr olmuş idi.

Menkabe¹

Sebebi budur ki efendisi mûmâ ileyh Hekîm-i Gilânî bir mâldâr kimesne olmağla vâfir ğulmân alup ruķ'alara Tûs ve Tebrîz ve Mardin ve Bağdâd ve Hemedân emşâli bilâd esâmîsin yazup ol ķur'aları tevzî' iderdi. Her ğulâmuñ alduğı kâğıdı bulunan ism-i beled ile ol ğulâm müsemmâ olurmuş. Bu tarîķle şâhibü't-terceme Sincâr ruķ'asın almağla ismi Sincâr olmış.

Şeyh Baba Halîl-zâde Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed ibnü'l-mevlâ Mehemmed ibnü's-Şeyh Halîl. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbî'den tercemesi bu ceridede zikr olınan Şeyh Baba Halîl-zâde Mehemmed Efendi'nün ferzend-i ercmeni Mehemmed Efendi'dür. Taşşîl-i fezâ'il-i 'ilmiyyeye bezl-i ictihâd ve i'dâd-ı meleke-i isti'dâd eyleyüp 'ulemâ-yı aşrınıñ birinden mülâzım ve râh-ı tedrîse 'âzim olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırķ açķe medreseden ma'zûl iken biñ otuz altı Ramażân'ında Hâcî 'Abdu'r-raħmân Efendi yerine maħrûsa-i Edrine'de Şeyhî Çelebi Medresesi hâriciyle kâm-revâ, kırķ dört Şa'bân'ında Rodosî-zâde İbrâhîm Efendi yerine maħrûsa-i merķûmede İbrâhîm Paşa Medresesi i'tâ olındı. Kırķ beş Şa'bân'ında selef-i İbrâhîm Efendi yerine Emîniyye Medresesi vririlüp elli üç Şafer'inde selef-i sâlifleri 'Abdu'r-raħmân Efendi yerine yirine Câmî'-i 'Atîķ Medresesi'ne haķîķ olup elli yedi Şa'bân'ında Debbâğ-zâde Hüseyn Efendi yerine Halebiyye Medresesi'nde ferş-i sec-câde-i dirâset eylemişler idi. Elli toķuz Muħarrem'inde Tâci'd-dîn-zâde 'Alî Efendi yerine Üçşerefeli Medresesi'ne vuşul bulup altmış üç Şa'bân'ında yirlerinde Şahñ pâyesi i'tibâr olunup altmış beş Şevvâl'inde 'İvâz Efendi yerine maħrûsa-i mezbûre Dârü'l-ħadîşi ile nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Altmış sekiz² Cumâde'l-âħire'sinde yetmiş Muħarremü'l-ħarâmı ğurresi tevķitiyle Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raħmân Efendi yerine Medîne-i Münevvere kazâsiyla teşrif olunup yetmiş bir Muħarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Fennî Yûsuf Efendi vâşıl oldı. Yetmiş beş Receb'inde Merħabâ-zâde Aħmed Efendi def'a-i şâniyesi yerine Eyyûb kazâsına manşûb kılınup yetmiş altı Cumâde'l-ülâsında sinîn-i 'ömri ķarîn-i hitâm ve 'âlem-i 'uķbâya hürâm eyleyüp Edrineķapusu hâricinde Emîr-i Buħârî Zâviyesi civârında defn olunup manşıb-ı maħlûl Çıracı-zâde Mehemmed Efendi'ye in'âm olındı.

1 Menkabe S: -H.

2 S 197a.

Mevlânâ-yı merķūm dā'ire-nişîn-i erbâb-ı fūhūm, keşirūt-tevāzu', pîr-i edib-i mütevāzî' idi.

Bustân-zâde Aḥmed Efendi [Sāriķu'n-nücūm]

el-Mevlâ Aḥmed ibn'ül-mevlâ Yaḥyâ. Şudür-ı devlet-i Sulţân Murâd Ḥân-ı Râbî'den tercemesi bu cerîdede sebķ iden Bustân-zâde Yaḥyâ Efendi merḥūmuñ şâḥ-ı şecere-i vücûdı ve mağz-ı şemere-i zât-ı mes'ûdı Aḥmed Efendi'dür. Nihâl-i istihâli ḥaḫîre-i 'ilm ü 'irfândan keşide-bâlâ ve livâ-yı fehmi ü iz'ânı himmeti gibi vâlâ olmağın şeb-i taḫşil ü tekmilde ihtidâ necm-i 'ulūm-ı me'ânî-i mersūm ile ber-feḫvâ-yı ¹ «وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ» sālik-i şâḥ-râh-ı 'ilm-i sa'adet-maḫrūn olduķda ḫuḫb-ı felek-i fezâ'il, miḫver-i meḫâsin-i şemâ'il, 'amm-ı büzürgvârı Meḫemmed Efendi'nün neyyir-i a'zam-ı cenâb-ı eḫşamlarından istifâde-i [182^b] şeref-i mülâzemet ve tarîķ-ı 'ilme sevķ-ı râḫile-i 'azîmet ḫılup kırķ aķçe medreseden ma'zûl iken bin otuz iki Receb'inde Tezķireci Aḥmed Efendi yerine Pervîz Efendi Medresesi ḫâricine 'âric, otuz dört Şafer'inde selefi yerine Zâl Paşa Medresesi'ne ḫareketle mübtehic olmuşlar idi. Otuz sekiz Rebî'ül-âḫir'inde Şadr-ı A'zam Ḥusrev Paşa medreselerin kendü imâmı Muşḫafâ Efendi'ye virüp bunlar şıfru'l-yed ma'zûl ḫaldılar. Sene-i mezbûre Şa'bân'ında Ḫiyâmî-zâde Meḫemmed Efendi yerine Maḫmūd Paşa Medresesi ile kâmi-revâ olup otuz ḫoķuz Receb'inde Şânî İbrâḫîm Efendi yerine Siyâvuş Paşa Sulţânı Medresesi erzânî görölüp kırķ Zi'l-ķa'de'sinde Şāriḫü'l-Menâr 'Abdü'l-ḫalîm Efendi taḫillesi yerine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün birine i'tilâ itmişler idi. Kırķ iki Rebî'ül-evvel'inde Ḥamîdî Şeyḫ-zâde Aḥmed Efendi yerine Sinân Paşa Dâr-ül-ḫadîşî'ne revnaķ-baḫşâ, kırķ dört Cumâde'l-âḫire'sinde Baldır-zâde Şeyḫ Meḫemmed Efendi yerine Üsküdar Vâlidesi Medresesi'ne zînet-efzâ oldılar. Elli Cumâde'l-ülâ'sında Hüdhüd 'Abdü'l-ķâdir Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'nün birine terfî', elli iki Şa'bân'ında Sa'dî-zâde Seyfu'llâḫ Efendi yerine Yenîşehr ḫazâsı ḫükümetiyle tevķî' olındılar. Elli dört Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Muḫarrem-zâde Aḥmed Efendi mevşül oldu. Elli beş Zi'l-ḫicce'sinde Ḥasan Efendi-zâde Şeyḫ Meḫemmed Efendi yerine yirine Mışır-ı zâtü'l-ehrâm ḫazâsıyla ikrâm olunup elli altı Rebî'ül-âḫir'inde munfaşil ve yirlerine Re'i-sü'l-eḫibbâ Zeynü'l-'âbidîn Efendi vâşil oldu. Elli yedi Şa'bân'ında selef-i sālifi Seyfu'llâḫ Efendi yerine Ḥalebü's-şehbâ ḫazâsında ḫâkim ve murâ'î-i ḫavânin ü

1 Kur'an-ı Kerim, Nabl Sûresi, 16/16, "Onlar, yıldızlarla da yollarını doğrulturlar."

merâsim oldu. Sene-i mezbûre Zî'l-ħicce'sinde 'azl ve yirlerine 'Uşşâķi-zâde 'Abdü'r-raħîm Efendi' vaşl olındı. Altmış Ramazân'ında selef-i sâlıfı Ğasan Efendi-zâde yirine Şâm-ı dârü's-selâm kazâsı in'am olunup² altmış bir Şa'bân'ında ref' ve yirlerine Kırılı Ğânım-zâde Ğasan Efendi terfi' olındı. Altmış üç Ramazân'ında Edrine pâyesiyle ta'zîm ve Menteş-zâde Aħmed Efendi üzerinden Vize ma'a Sarây kazâsı arpalıklarıyla tekrîm olunup altmış yedi Receb'inde İstanbul pâyesi zamîmesiyle tevķir olındılar. Altmış sekiz Rebî'ül-evvel'inde Bâķi-zâde Es'ad Efendi yirine şâniyen Şâm-ı cennet-meşâm kazâsı rızâ-dâde-leri olmuş idi. Altmış çoķuz Muħarrem'inde ma'zül ve yirlerine 'Abdü'l-ħalîm Efendi mevşül oldu. Yetmiş altı Cumâde'l-ülâ'sında necm-i Ğayâtı Ğarib ü âfil³ ve rûĞ-ı revânı dârü'l-ünse vâşıl oldu. Edrineķapusu Ğâricinde Emîr-i Buħârî Zâviyesi civârında ecdâd-ı 'izâmı cenbinde defn olındı.

Mevlânâ-yı merĞûm maħdûm-ı ma'âlî-rüsûm, fûnûn-ı mütedâvilede mâ-hir bi-taħşîş lisân-ı Fârsîde daĞı aķrânı nâdir idi.

Mervidür ki tãvîlü'l-ķame ve reşyi'l-hey'et olup "Sâriķu'n-nücûm" laķabıyla mevsûm olmaĞın Rodosî Velî Efendi mecmû'a-i evşâfına bu Ğüne muķarrez olmuş idi:

Beyt

Zir-i destüñde zebûn olmuş iken bunca nücûm
Ne 'aceb neķbet-i bî-kevķeb olursuñ maħdûm

Bâķi-zâde Es'ad Efendi {Fa'izi}

el-Mevlâ Es'ad ibnü'l-mevlâ 'Abdü'r-raħmân. Tabaķa-i Sulţân Murâd Ğân-ı Râbî vefeyâtından reste-i naĞlistân-ı suţûr ve tercemesi bu ceridede maşţûr olan Bâķi-zâde 'Abdü'r-raħmân Efendi merĞûmuñ maħdûm-ı mes'ûdı ve şâĞ-ı devĞa-i vücûdı Es'ad Efendi'dür. Biñ yigirmi beş târiħinde nihâl-i Ğül gibi Ğirâmân-ı Ğülistân-ı vücûd ve revnaķ-efzâ-yı bustân-saray-ı [183^a] şühûd olduķdan soñra vâşıl-ı ser-menzil-i isti'dâd ve bâliĞ-i mebâliĞ-i 'aķl-ı müstefâd olup ŞeyĞü'l-İslâm YaĞyâ Efendi Ğıdmetlerinden mülâzım ve tãriķ-ı sa'âdet-refiķ-ı tadrîse 'azîm olmaĞla kırık aķçe medreseden ma'zül iken biñ elli

1 S 197b.

2 olunup S: olındı H.

3 âfil S: dâĞil H.

Zî'l-ka'de'sinde Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi yirine Hâcî Hasan-zâde Medresesi hâricine 'âric, elli dört Şafer'inde Hâmîdî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Hasan Efendi Medresesi'ne hareketle mübtehic oldılar. Elli beş Receb'inde Bolevî Muştafâ Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne haqîk olup¹ elli yedi Muharrem'inde yirlerinde müşıla-i Şaḥn i'tibâr olunup elli sekiz Muharrem'inde 'Abdü'r-raḥîm-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birinde ferş-i seccâde-i ders ü taḥkîk itdiler. Elli toquz Receb'inde Mu'îd Aḥmed Efendi Birâder-zâdesi Aḥmed Efendi yirine Üsküdar Mihrümâhî'na sâye şalup altmış bir Şa'bân'ında Seyyid 'Abdü's-settâr Muştafâ Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi ile tekrîm, altmış üç Ramazân'ında 'İzzetî Şeyḥ Mehemmed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle ta'zîm olınmışlar idi. Altmış altı Cumâde'l-âḥire'sinde H'âce-zâde Mes'ûd Efendi yirine Ğalaṭa każâsı hükümeti tefvîz olunup sene-i mezkûre Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Kecdihân Dâmâdî 'Abdu'llâh Efendi mevşûl olduqda² bunlara halefleri üzerinden Keşân każâsı arpalık virildi. Altmış yedi Receb'inde H'âce Fesâd-zâde Seyyid Aḥmed Efendi yirine Şâm-ı cennet-meşâm każâsıyla ikrâm olunup arpalıkları Menteş-zâde Aḥmed Efendi'ye virildi. Altmış sekiz Rebî'ül-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine şâniyen Bustân-zâde Aḥmed Efendi vâsıl oldu. Yetmiş bir Şafer'inde Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine maḥrûsa-i Burusa każâsı 'inâyet olındı. Yetmiş iki Şafer'inde 'azl ve yirlerine Hâlicî-zâde Aḥmed Efendi vaş olındı. Yetmiş üç Rebî'ül-evvel'inde Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi üzerinden Yeñice-i Kârâşu każâsı arpalık virildi. Yetmiş beş Şafer'inde Baḥşî-zâde Dâmâdî 'Ömer Efendi yirine Edrine każâsı mecrâ-yı zülâl-i hüküm ü imzâları kıılınup arpalıkları seleflerine virildi. Yetmiş altı Şafer'inde müteḫâ'id ve yirlerine 'Abdü'r-raḥîm-zâde Mehemmed Efendi müteşâ'id oldu. Sene-i mezbûre Cumâde'l-âḥire'sinde ḥaṭâ'ir-i kudsî irtihâl idüp cedd-i emcedleri Nişancı Paşa Câmî-i Şerifi ḥaremînde maṭmûre-nişîn-i zîr-i zemîn oldılar.

Mevlânâ-yı merḫûm maḥdûm-ı ma'âlî-rüsûm, ḥasenü'l-aḥlâk, ṭayyibü'l-'arâk, saḥî vü kerîm, mütevâzî' ü besîm, ḥoş-ṭab' u ḥoş-şoḥbet, mâ'il-i vaḳâr u ḥaşmet idi.

Âşârlarından Fâ'izî maḥlaşî ile eş'arları vardır. Bu iki beyt andan nümüne-dârdur:

1 olup H: -S.

2 S 198a.

Nazm

Cân teşne-i zülâl-i leb-i la'l-i yârdur
Dil mübtelâ-yı turre-i zülf-i nigârdur

Hayrân iden ğubâr-ı haţuındur bizi şehâ
Yohsa ruhında hâl ü hadûn âşkârdur

‘İşmeti Mehemmed Efendi {‘İşmeti}

el-Mevlâ Mehemmed ibnü’ş-Şeyh¹ Fazlu’llâh ibnü’l-mevlâ el-‘âlim Mehemmed el-Birgivi. Devlet-i sâniye-i Sultân Muştafâ Hânî meşayihından tercemesi *Zeyl-i ‘Atâyî*²’de merķûm Birgili-zâde Şeyh Fazlu’llâh Efendi merhûmuñ dürr-i şadefçe-i vücûdi ve naķd-i vaķt-i zât-ı mes‘ûdi olan hâlef-i bâhirü’ş-şeref-i ercmendi, şadr-ı celilü’l-ķadr Mehemmed ‘İşmeti Efendi’dür. Refiķ-ı tevfiķ-ı fażl-ı ilâhî ile vâlid-i ‘âlî-şânlarınıñ vücûd-ı âftâb-ı terbiyetlerinden taħşil-i kemâl ve feşâhat-i zebân-ı gevher-efşân ile tekmil-i esbâb-ı cemâl eyleyüp imdâd-ı feyz-i Hudâ-dâd ile ser-mâye-i isti’dâd-ı mâder-zâdi ķaçre iken deryâ ve zerre iken âftâb-ı ‘âlem-ârâ olmuş idi. Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi [183^b] âsitânesine intisâb bâ’iş-i iktisâb-ı luţf-ı bî-hisâb olup hıdmet-i ‘aliyyelerinden mülâzım ve tarih-ı tadrise ‘âzim olmuş iken ba’z-ı cehelenüñ tekaddümünden dil-gir ve sedd-i râh olan aħcârûñ teşâdüminden münkesirü’z-zamir olmağla tarihden bi’l-külliyeye ferâğat ve Yenikapu hâricinde vâķi’ âsitâne-i Mevlânâ’da seccâde-nişin olan Toğanî Hüseyn Dede’den inâbet ve külâh-ı peşmîn giyüp bir müddet semâ’-hânesinde semâ’-zenlik ile ķalb-i mecrûhına merhem-zen olduķdan sonra biñ otuz yedi Rebî’ü’l-evvel’inde yine tarih-ı tadrise duhûl ve Gümülcineli ‘Alî Efendi yirine Şeyhü’l-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Üläsi’na vuşul bulmuş idi. Kırķ Zî’l-ķa’de’sinde Bustân-zâde Aħmed Efendi yirine Siyâvuş Paşa Sultânı Medresesi erzânî görölüp kırķ iki Ramazân’ında Mü’ezzîn-zâde ‘Abdü’l-ķâdir Efendi yirine medâris-i Şahñ’uñ² birine sâye-endâz oldılar. Kırķ dört Şafer’inde Hâsan Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Kâlender-hâne dârü’l-ifâdesinde mesned-efrûz-ı fezâ’il olup kırķ sekiz Muħarrem’inde Astarıcı Sinân-zâde Mehemmed

1 Mehemmed ibnü’ş-Şeyh S: -H.

2 S 198b.

Efendi yirine İstanbul'da vâkı'â Valide Sulţân Medresesi'ne şöhret ü şân virüp kırk ço uz Şevvâl'inde Bahâyi Me emmed Efendi yirine Şâm-ı dârü's-selâm kazâsında murabba'-nişin-i mesned-i a kâm oldılar. Elli bir Receb'inde ma'zül ve yirlerine Haleb kâdîsi Hüsâm-zâde 'Abdu'r-ra mân Efendi men ül, anlaruñ yirine Şeyh-zâde Me emmed Efendi mevşül oldu. Elli dört Zî'l-ka'de'sinde Kudsi-zâde Şeyh Me emmed Efendi yirine ma rûsa-i Burusa kazâsı mecrâ-yı zülâl-i hükm ü imzaları kılındı. Elli beş Rebî'ül-evvel'inde munfaşil ve yirlerine Bolevî Muştafâ Efendi vâşil oldu. Sene-i mezkûre Receb'inde Ca'fer-zâde 'Abdü'l-bâkî Efendi yirine İzmir kazâsı hükümeti tefvîz olunmuş idi. Sene-i mer ûme Şevvâl'inde ma'zül ve yirlerine Eyyüb kâdîsi 'Acem Me emmed Efendi men ül, anlaruñ yirine Üsküdar kâdîsi Dävüd-zâde Muştafâ Efendi mevşül olup anlaruñ yirleri Bahâyi Efendi'ye arpalık virildi. Elli yedi Receb'inde Yahyâ Paşa-zâde Me emmed Nu kî Efendi yirine Edrine pâyesi zamîmesiyle Ebâ Eyyüb-i Enşâri kazâsına manşüb kılınmış iken sene-i mezbûre Şa'bân'ında kazâ-yı mezkûr Re'îsü'l-e tibbâ 'Îsâ Efendi manşübına zamm u ilhâk ve bunlar âteş-i 'azlle ihrâk olindılar. Sene-i mer ûme Zî'l-ka'de'sinde selef-i sâlifleri Kudsi-zâde Efendi üzerinden Güzelhişâr kazâsı arpalık virildi. Elli ço uz Receb'inde 'Abdü'r-ra îm-zâde Me emmed Efendi yirine Ğala a kazâsında mesned-nişin-i hükm ü imzâ olduklarında arpalıkları selef-i sâlifleri Hasan Efendi-zâde'ye tevcih olındı. Altmış Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Şeyh-zâde Me emmed Efendi vaşl olındı. Sene-i mezbûre Ramazân'ında Emrüllâh-zâde Me emmed Efendi üzerinden Tatarbâzârı kazâsı arpalık ta'yîn olındı. Altmış iki Ramazân'ında Beyâzî Hasan Efendi yirine hâkim-i Dârü's-salţana olduklarında arpalıkları Bustân-zâde 'Abdü'l-kerim Efendi'ye virildi. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde İsmâ'il-zâde Me emmed Efendi yirine Selanik kazâsına men ül ve yirlerine Sa'dî-zâde Seyyid Seyfu'llâh Efendi kâdî-i İstanbul oldu. Altmış üç Zî'l-ka'de'sinde munfaşil ve yirlerine şâniyen Ebü Sa'id-zâde Ahmed Efendi vâşil oldu. Altmış dört Zî'l-ka'de'sinde halefleri birâder-i kihteri Feyzu'llâh Efendi üzerinden Midilli kazâsı zamîme-i revâtibleri kılındı. Altmış [184*] altı Şevvâl'inde Bâlî-zâde Muştafâ Efendi üzerinden Tırnova ma'a Şahrâ kazâlarına tebdil olup Midilli kazâsı fu arâ-yı ku ata tevcih olındı. Altmış yedi Ramazân'ında Bolevî Muştafâ Efendi yirine Anaçolı şadrına pîraye-ba ş ve kevkeb-i i bâlleri âftâb-ı dirahş oldu. Arpalıkları halef-i sâlifleri Bustân-zâde

Efendi'ye virildi. Altmış sekiz Şa'bân'ında Kıadrî Efendi üzerinden Dimetoğa ve Tağardı kazâları arpalığıyla munfaşıl ve yirlerine Esîrî Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Altmış çoğuz Rebî'ül-evvel'inde halefleri Bustân-zâde Efendi yirine şadâret-i Rûm-ı behcet-rüsûm ile tekrîm ve arpalıkları ile İmâm-ı¹ Sulţânî Hâfîz Mehemmed Efendi ta'zîm olındı. Yetmiş bir Receb'inde 'uzlet-güzîn ve maqâmalarında Şun'î-zâde Seyyid Mehemmed Efendi şadr-nişîn olup bunlara halefleri üzerinden şâniyen Tırnova ma'a Şahrâ kazâları arpalık ta'yîn olındı. Yetmiş iki Şevvâl'inde halefleri Esîrî Mehemmed Efendi üzerinden Gelibolı kazâsına tebdil ve Tırnova ma'a Şahrâ kazâlarıyla selefleri 'Abdü'l-kâdir Efendi tebcil kılındı. Yetmiş dört Muğarrem'inde halefleri 'Abdü'l-kâdir Efendi yirine şâniyen şadr-ı Rûm ile sâha-i kıadr ü menziletleri bülend olup arpalıkları seleflerine virildi. Yetmiş beş Ramazân'ında vazîfe-i mu'tâde ile mütekkâ'id ve maqâm-ı 'âlilerine selef-i sâlifleri 'Abdü'r-rağîm-zâde Mehemmed Efendi müteşâ'id oldu. Bin yetmiş altı senesi hilâlinde Anaţolihîşârı verâsında Kañlıca nâm mağalde vâkı' yalılarında 'âzim-i bihişt-i câvidân ve temâşa-yı hürü'l-'în-i cinâna revân olduklarında na'şları Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Câmî'-i Şerîfî'ne ihzâr olunup şalâtı edâsından sonra Edrinekapusı hâricinde Şırt Tekye muqâbilindeki mezâristânda medfûn ve naqş-ı seng-i mezârı vâlid-i câmî'ül-hurûf Şeyh Feyzî Hasan Efendi didügi târih-i mevzundur:

Tarih

Ma'den-i fazl u ma'arif İbn-i İbn-i Birgili
'İşmetî merhûma fazlından ide rahmet İlah

Fevtinûn Feyzî du'â ile didüm târihini
İde Bârî 'İşmetî'ye cây-ı 'adni cilvegâh²

Ol şadr-ı kerîmü'ş-şân-ı celilül-menâkıb, ser-efrâz-ı erbâb-ı ma'âlî vü merâtib, revnağ-ı himmeti refi'ül-bünyân, sâha-i şevketi menba'u'l-erkân, aşil-i tayyibül-a'râğ, şemere-i şecere-i mekârim-i ahlâk, küh-ı pür-temkîn-i vaqâr u edeb, mecma'u'l-bağreyn-i kemâl-i mevrûş u mükteseb, enva'-ı 'ulûm u ma'ârifde yegâne, vâdisinde müfred-i zâmâne idi.

1 S 199a.

2 ایده باری عصمتی به جای عدنی جلوه گاه

Âşâr-ı celîlelerinden cedd-i emcedleri Birgili Mehemmed Efendi merhûmuñ *Tarîkat-ı Muhammediyye'sini* Türkî inşâ ile terceme itmişlerdür. Hâkķā ki inşâsı hûb ve elfâzı merġûb eşerdür. Bundan mâ'adâ 'İşmetî maħlaşı ile *Divân-ı belâgat-ı unvânları* vardır. Bu eş'âr-ı âbdâr nümüne-i ġüftâr-ı durer-bârlarıdır:

ez-Kaşâ'id

Demdür ki feyz-yâb ola 'âlem bahârdan
Gül-deste-i neşâţ ala dil rûzgârdan

Bir dil ki süz-ı 'ışķ ile zerd ü nizâr ola
Düşmez hilâlveş nazar-ı i'tibârdan

Hep 'ışķdur hezâr-ı dili naġme-sâz iden
Gül-berg-i na't-ı zât-ı nübüvvet-medârdan

Şâh-ı rüsül ki peyk-i sebük-pâ-yı da'veti
Döndürdi rüy-ı mihri ser-i reh-güzârdan

Fersüde olmayınca per-i şâhbâz-ı çarħ
Şayd-efken-i şerî'ati kıalmaz şikârdan

Ümmîd odur ħalâş ola dâmân-ı cân u dil
Dest-i nesîm-i mekrümetiyle ġubârdan

Yâ Rab be-âb-ı çeşm-i nedâmet-sirişķ-i dil
Maħv it ġubâr-ı cürmi ten-i ħâksârdan

Yâ Râb tebâb-ı sine-i âteş-dilân-ı 'ışķ
Biġâne kıлма şem'-i ümîdüm şerârdan [184^b]

ez-Gazeliyyât

Ĥûn-âb-ı dil ki dîde-i giryâna çıķdı hep
Emvâc-ı derd sâħil-i dermâne çıķdı hep

Zîb-i zemîn-i sîne olan rîze seng-i ğam
Seyl-âb-ı eşk-i çeşm ile meydâne çıktı hep¹

Hûn-ı cigerle besledüm ol nahl-i nâzı hayf
Bâr-ı vişâli bir iki nâdâne çıktı hep

Tûmâr-ı ğamda 'İşmetiyâ hâtem-i dilün
Nağş-ı hıred-firîbi ğarîbâne çıktı hep

Ve lehu

Hemîşe kendüyi dil böyle nâl idüp n'eyler
Vişâle çâre bulunmaz hayâl idüp n'eyler

Naẓîr olur mı felekde meger ol ebrûya
Hilâl kıddini bîhûde dâl idüp n'eyler

Ve lehu

Getürmem hâtıra ğamzeñ girîzân olduğum yirdür
Hayâl itmeme ser-i zülfün perîşân olduğum yirdür

Ġubâr-ı haţtuñ istiġnâ-yı bî-hengâmuñ arturmuş
Ne hikmetdür bilinmez sırrı hayrân olduğum yirdür

Ve lehu

Hemîşe şanma 'aşık şem'veş âh-ı kebûd eyler
Hâbâbâsâ hemân bir âhile maḥv-ı vücûd eyler

Ve lehu

Dem-be-dem eyledükce âh şu'le-i dil büleñ olur
Ḥavf iderüm ki dâmen-i zülfüne bir gezend olur

Rûyına baksa alıma kendüyi dide bir zamân
Pây-ı nigâha zülfinün her hamı bir kemend olur

Sâgar-ı luḫfi sedd ider reh-güzer-i şikâyeti
Ḥâr u ḥas-ı recâ gelür cûy-ı sirişke bend olur

Ve lehu

Râ'ic olmaz her zamân naḫd-i temennâ böyledür
Ağlama ey ḫ'âce kim ümmîd-i dünyâ böyledür

Hem yaḫar pervânesin hem süz-ı dil izhâr olur
Muḫtezâ-yı meşreb-i şem'-i şeb-ârâ böyledür

Ve lehu

Olsa ne deñlü reh-güzerinde tenün ğubâr
Töz ḫondurur mı dâmen-i zülfine rûzgâr

Seng-i cefâya ḫutmağa bâ'ış ne ey felek
Bir sâgar almasun mı ele rind-i bâde-ḫ'âr

Ve lehu

Recâ-yı vaşl ile dest-i vefâya yüz sürerüz
'İtâb iderse düşüp ḫâk-i pâya yüz sürerüz

Ḥicâba ḫoydı bizi cürm-i 'ışḫ 'İşmetiyâ
Ne yüzle ḫâk-i der-i dil-rübâya yüz sürerüz

Ve lehu

Bahâr geldi bu faşl-ı feraḫ-fezâ düşmez
Kenâre 'azm idelüm böyle bir hevâ düşmez

Şemîm-i zülfin umardum nesîmden gördüm
Anuñ da üstine hiç bû-yı âşinâ düşmez

Bu rûzgârda bir pâydar var mı 'aceb
Niçün turur bu kühen-sağf-ı âsiyâ düşmez

Cihânda devlet anuñ kim esîr-i zülfi ola
Her âdemüñ serine sâye-i Hümâ düşmez

Ve lehu

Şikâr üzre yine şebbâz gamzeñ bâller şalmış
Güzel şayd eylemiş murğ-ı dile çengâller şalmış

Hadengün sîneden yir yir aqıtmış cüy-ı hün-âlüd
Ten-i hâkîde nahl-i derd ü miñnet dallar şalmış

Çıkarmış tîğ-ı âteş-tâbını zarf-ı şurâhîden
Yine ceş-i gama sâķi kümeyt-i âller şalmış

Ve lehu

Nâme-i sūziş-i dile âb-ı niyâz degmesün
Âyine-i haķîqate jeng-i mecâz degmesün

Derd-i derünü yâra hep söyleye düşmişüm bu şeb
Sırr-ı nihânuma şaķın dîde-i râz degmesün

Küçe-i ğamda 'aşîķuñ hâne-i teng-i cânına
Hicr gibi bir âteş-i şabr-güdâz degmesün

Bir daķı uğramaz hîred dâ'ire-i hayâle
Güş-ı cününuma meded nağme-i sâz degmesün

Göñlümi yâr 'İşmeti kâ'ilem almasun ele
Hâķıruma tek ol meh-i sifle-nüvâz¹ degmesün

1 meh-i sifle-nüvâz S: dest ile H.

Ve lehu

Dirseñ ey dil çeşm-i bahtuñ derd-i hicrân görmesün
Kıanlı yaşuñ sil nigâh itdükce cânân görmesün

Tärmâr eyler hemân evrâk-ı 'ışın rûzgâr
Bir ser-âmed gönçeyi bir lahza handân görmesün

Ve lehu

Münâsibdür kümeýt-i kil-k-i tab'um cilvegâh itse
Bu şî'rûn 'İşmeti hazz eyledüm gâyet zemîninden

Ve lehu

Mîve-i vaşlına yâruñ gönül ikdâm itmeye
Olacak nesne degüldür tama'-ı hâim itmeye

Ve lehu

Zamâne süz-ı derûnuñdan olmasun âgâh
Çerâğ-ı mihr ise de rûzgâra gösterme

Ve lehu

Gerçi bakmaz 'aşıkuñ ol meh dil-i bîmârına
Kimseler bakmaz anuñ da vaqt olur ruhsârına [185^a]

Şafha-i idrâke taşvîr eylemiş mahv olmaz ol
Nağş-ı 'ışkuñ âferîn üstâd-ı şîrîn-kârına¹

Mevc-hîz olmağda gitdükce yem-i gam el-ğazer
Pür-ğatardur bakma ey dil gevher-i şehvârına

Geç o nahl-i tâzenüñ berg ü berinden 'İşmeti
Mâye-i nâz olsa da güçdür taħammül yârına

1 S 200a.

Ve lehu

Bâzû-yı baht ger pür iderse kemânımı
İster verâ-yı Kâf' a kosunlar nişânımı

Ve lehu

Ey zevrağ-ı ümîd ne ğam rûzgârdan
Emvâc-ı baht bir gün atar qaraya seni

Ve lehu

Bağr-i 'ışkuñ fülk-i dil hîç bir kenârın bulmadı
Zevrağ-ı mihr ü mağabbet rûzgârın bulmadı

Ve lehu

Dest-i¹ bahâr açınca hum-ı gönçe-i teri
Her gül hemân pür eyledi gülşende sāğarı

Ve lehu

Yâr olmazsa murâduñca gehî incinme
Yâ hemân her didüğüñ ey dil-i zâr olsun mı

Ve lehu

Ĥudâ i'zâz idüp Sulţân Murâd-ı dâd-mu'tâdı
Semend-i devletine itdi pây-endâz Bağdâd'ı

Ve lehu

Ey dil ҡo bu şeydâlığı ol tâze nihâlün
Ser-geştligine eşk-i revânum sebeb oldu

Kışt-i emelüm feyz-i hevâ eyledi şādâb
Mağşül-i recâ 'İşmetiyâ bî-ta'b oldu

---

1 Dest-i H: Deşt-i S.

Şadrü'd-dîn-zâde Fethü'llâh Efendi

el-Mevlâ Fethü'llâh ibnü'l-mevlâ Mehemmedü'l-emîn ibnü's-Şadrü'd-dîn eş-Şirvânî. Hîlâl-i terâcim-i devlet-i Sulţân Murâd Hân-ı Râbî'de evşâf-ı celîlesi 'anber-engîz-i kalem-i 'Aţâyî olan maḥdûm-ı fezâ'il-rehîn Şadrü'd-dîn-zâde Mehemmed Emîn Efendi'nün ferzend-i şâlişi Fethü'llâh Efendi'dür. Nihâl-i gül gibi hürâmân-ı vücûd ve revnaḳ-efzâ-yı bustân-sarây-ı şühûd olduḳda vâlid-i mâcidleri pîşgâh-ı ifâdelerinde zânû-zede-i istifâde olmaḳla naḥl-i mütemâyil-i ṭab'-ı bülendi cem'-i fezâ'ile mâ'il ve taḥşil-i nev-bâve-i ma'ârifet müştaḡil olup ba'z-ı 'ulemâdan iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve ṭarîḳ-ı sa'âdet-refîḳe 'azîmet itmiş idi. Devr-i medâris iderek kırık aḳçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli sekiz Şa'bân'ında Börekci-zâde Ḥasan Efendi yerine Çâvuşbaşı Medresesi ḥâricine 'âric, altmış bir Şa'bân'ında Şâriḥü'l-Menâr-zâde Aḫmed Efendi yerine Pervîz Efendi Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuşlar idi. Altmış iki Şa'bân'ında selef-i sâlifî Ḥasan Efendi yerine Kürkcibaşı Medresesi virilüp altmış altı Şa'bân'ında İmâm-zâde Mehemmed Sa'dî Efendi yerine Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görülmüş idi. Altmış yedi Receb'inde Ḥarmencik ḳazâsı arpalığıyla ṭarîḳdan ferâḡat itmeleriyle medreseleri Fenârî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi'ye 'inâyet olındı. Bunlar meşreb-i fenâdan ḥişşedâr olmaḳın Cihân-gîr Şeyḫi Ḥasan Efendi'den inâbet ve dest-yârî-i mücâhede vü riyâzet ile tekmîl-i ṭarîḳâta 'azîmet ešnâsında mînâ-yı dil-i şafâ-evşâfî, evrâd-ı gün-â-gün ile küdüret ḥâşil idüp muḫtelü'd-dimâḡ olmaḳla müddet-i medid daḡdaḡa-i mâli-ḥulyâ ile ṭalib-i kîmyâ olmuş idi. Altmış ṭoḳuz Cumâde'l-ülâ'sında Ḥâfîz 'Abdu'r-raḥmân Efendi def'a-i şâniyesi yerine Erzenü'r-rûm ḳazâsıyla terfîh olınduklarında arpalıkları Şarî 'Abdu'llâh Efendi'ye virildi. Yetmiş Zî'l-ḳa'de'sinde 'azl olunup yirleri Ḳarakaş Şeyḫ-zâde Muşliḥü'd-dîn Efendi'ye tevcîh olındı. Yetmiş bir Zî'l-ḳa'de'sinde Nâ'ib 'Ömer Efendi üzerinden Çirmen ḳazâsı arpalık ta'yîn olındı. Yetmiş beş Muḫarrem'inde Şâmî 'Abdü'l-laṭîf Efendi yerine Ṭrablus-ı Şâm ḳazâsı in'âm olunup yetmiş altı Muḫarrem'inde munfaşl¹ ve yirlerine şâniyen Müvezzi' Aḫmed Efendi vâşil oldu. Bunlar ba'de'l-'azl ḥânelerine dâḫil olduḳdan şoñra sene-i mezkûre Receb'inde irtihâl ve dârü'l-ünse isti'câl itdiler.

Mevlânâ-yı merḳûm maḥdûm-ı fezâ'il-mevsûm idi.

1 S 200b.

'Abdü'l-celil Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-celil. İzâ'at-ı bizâ'at-ı isti'dâd [185^b] itmemege 'azîmet ve Şeyhül-İslâm Yahyâ Efendi'den ihraz-ı şeref-i mülâzemet idüp bıķâ'-ı ted-rîse 'ale't-tertib müzâkere ve ri'âyet-i merâsim-i mu'tâdeye mübâdere iderek kırık aççe medreseye vâsıl ve andan dahı munfaşıl olduķdan soñra biñ alt-mış bir Şa'bân'ında Şarı 'Abdü'llâh Efendi yirine Süheyl Beg Medresesi hâri-cine 'âric olmuş idi. Altmış iki Şa'bân'ında 'azl olunup medreseleri İmâm-zâde İbrâhîm Efendi'ye virildi. Altmış dört Şafer'inde Naşru'llâh-zâde Mehemmed Efendi maħlûlinden Küçükçekmece'de vâķı'a 'Abdü's-selâm Medresesi in'âm olındı. Altmış beş Ramazân'ında yirlerinde dâhîl i'tibâr olunup altmış yedi Zî'l-ķa'de'sinde Mü'ezzin-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Beşiktaş'da vâķı'a Sinân Paşa Medresesi ile ikrâm olındılar. Altmış sekiz Cumâde'l-ülâsın-da Öreke-zâde Aħmed Efendi yirine Şeyhül-İslâm Zekeriyâ Efendi Medresesi Ülâsı'na mevşül, yetmiş Receb'inde Kâdrî Efendi Dâmâdı 'Abdü'llâh Efendi yirine Şaħn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mül olmuşlar idi. Yetmiş iki Şafer'inde selef-i sâlifleri Mü'ezzin-zâde Efendi yirine Sinân Paşa Dârü'l-ħa-dîşi virilüp yetmiş üç Receb'inde İshâķ-zâde Mehemmed Şâlih Efendi yiri-ne Kâsım Paşa Medresesi'ne naķl olındılar. Yetmiş dört Cumâde'l-ülâsında Malġaravî Mehemmed Efendi yirine İsmihân Sulţân Medresesi ihşân, yetmiş beş Muħarrem'inde selef-i Malġaravî Efendi yirine Medîne-i Münevvere *ce'alâl-lâhu bi's-şalâti müsevvere'* kazâsı hûkûmetiyle taħşîl-i 'izz ü şân eylemişler iken yetmiş altı Receb'inde irtiħâl ve 'âlem-i ervâħa isti'câl itdüklerinde manşıb-ı maħlûle selef-i sâlifleri 'Abdü'llâh Efendi ħalef oldu.

Mevlânâ-yı mezbûr zühd ü şalâhla mezkûr, ekşer-i eyyâmı şâ'im, ħıdmet-i 'ibâdetde ķâ'im, ħayr-ħ'âh-ı cümle-i 'âlem, melek-nihâd ve pâķ-i'tiķâd âdem idi.

Maħdûm-ı Kemâl Efendi-zâde Aħmed Efendi {'Ârifî}

el-Mevlâ Aħmed ibnü'l-mevlâ İbrâhîm. Ānifen tercemesi sebķ iden Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi merħûmuñ necl-i necîbi ve maħdûm-ı ħasîb ü nesîbi, câmî'-i fezâ'il-i vehbî vü müktesebî Aħmed Çelebi Efendi'dür. Gev-her-i tâbende-i mâhiyyeti âftâb-ı feyz-i ezeliiden behre-yâb ve ser-mâye-i 'ilm

1 "Allah orayı namazla kuşatsın."

ü fazıldan fâ'iz-i naşib-i nişâb olup 'alâ-ḥasebi'l-'âde devr-i mecâlis-i ifâde ide-
rek Minḳârî-zâde Efendi'den ibrîz-i ḥâliş-i isti'dâdın resîde-i meḥekk-i қа-
bûl ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden şeref-i mülâzemeteye vuşul nuluh kırk aççe
medreseden ma'zûl olduḡdan soñra biñ altmış bir Rebî'ü'l-evvel'inde Yümnî
Efendi maḥlûlinden Cānbāziyye Medresesi ḥāriciyye kām-revā ve altmış dört
Şa'bān'ında Şaḥḥāf 'Abdu'llāh Efendi yirine Ūlā-yı Mesîḥ Paşa Medresesi'ne
revnaḳ-baḥşā oldılar. Altmış yedi Receb'inde Memek-zāde Tezkiyecisi Meḥem-
med Efendi yirine Nişāncı Paşa-yı Cedid Medresesi ile tecdid-i sürür eyleyüp
altmış sekiz Şafer'inde Mūsā Paşa İmāmı Aḥmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîḳ
Medresesi'ne ḥaḳîḳ olmışlar idi. Altmış çoḡuz Muḥarrem'inde Müyesser¹-zāde
Meḥammed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemāniyye'nün birine irtikā eyleyüp yetmiş
Receb'inde Esîrî Birāderi Muştafā Efendi yirine Gevher Ḥān Sulṫān Medresesi
iḥsān olunup yetmiş iki Şafer'inde Ḥāmid Efendi yirine Ḳara Muştafā Paşa
Medresesi'ne i'tilā itdiler. Yetmiş üç Şevvāl'inde Öreke-zāde Aḥmed Efendi
yirine Ḥākāniyye-i Vefāda ferş-i seccāde-i ifāde eyleyüp yetmiş beş Muḥar-
rem'inde 'Oşmān-zāde Feyzu'llāh Efendi yirine Medāris-i Süleymāniyye'nün
biriyle vāşil-ı ümniyye oldılar. Sene-i mezkûre Şa'bān'ında İşḥāḳ-zāde Meḥem-
med Şāliḥ Efendi yirine Dārü'l-ḥadiş-i Süleymāniyye ile ta'zîm, yetmiş altı Re-
bî'ü'l-evvel'inde [186^a] selef-i sālifi 'Oşmān-zāde Efendi yirine Ḥalebü's-şehbā
ḳazāsıyla tekrîm olınmışlar idi. Sene-i mezbûre Şa'bān'ında ḳāzî iken dā'in-i
ecel müteḳāzî ve ḳazā-yı deyn-i vācibü'l-edā-yı cāna rāzî olup yirlerine 'Ab-
dü'l-ḥalîm Efendi ḳāḏî oldı.

Mevlānā-yı mezbûr 'ilm ü fazilla meşḥûr, ḥasenü's-ş-şüre, maḳbûlü's-serîre,
ḥalîm ü selîm, müşfiḳ u kerîm, zāt-ı mükerrerem ve nûr-ı mücessem idi.

Āşārlarından Ārifî maḥlaşı ile eş'arları vardır. Bu beyt güftār-ı âbdārların-
dandır²:

Beyt

Ḳanda bir gül-ruḥ görürse pāyına olur revān
Gülsitān-ı reng ü büyüñ cüybāridur göñül

1 S 201a.

2 güftār-ı âbdārındandır H: güftārındandır S.

Emînî Mehemmed Efendi {Emînî}

el-Mevlâ Mehemmed ibnü's-Şeyh Mehemmed bin Mūsâ. Maħrûsa-i Burusâ'dan zühür ve mâh-ı cihân-tâb gibi istifâza-i nûr-ı şu'ur idüp 'unfuvân-ı şebâbda âheng-i dârü'l-mülk-i Rûm ve belde-i Kostañtiniyye'ye kıdüm itdükde Kara Çelebi-zâde Mehemmed Efendi merhûmuñ kılâde-i ihsânın gerden-i himmetine tavk ve 'inân-ı 'azîmetin t̄arîk-ı sa'âdet-refîke sevķ eyleyüp hıdmetlerinden mülâzemetle nâ'il ve tîr-i me'mûli hedef-i huşûle vâsıl olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk aķçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ kırk üç Şafer'inde Fazlu'llâh Efendi yerine Aħmed Aġa Medresesi'ne hâric ile âric olmış idi. Elli senesi hudûdında medîne-i Şofya'da müftî ve müşkil-güşâ-yı müstefid ü müstefî oldılar. Elli bir Cumâde'l-ülâsında Lefkoşa kazâsı 'inâyet olunup elli iki Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Muştaliğ-zâde Mehemmed Efendi mevşûl oldu. Elli dört Cumâde'l-ülâsında Naķib-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Anķara kazâsıyla i'zâz olındılar. Elli beş Zi'l-ķa'de'sinde Cerrâh Şeyh-i-zâde Mehemmed Efendi yirine Bağdâd-ı bihişt-âbâd kazâsına naklle ber-murâd olduklarında yirlerine Keder-zâde Seyyid Mehemmed Efendi vaş olındı. Elli altı Receb'inde munfaşıl ve yirlerine ģalef-i sâlifleri Muştaliğ-zâde Efendi vâsıl oldu. Elli sekiz Zi'l-ħicce'sinde ģalefleri Keder-zâde Efendi defa-i şâniyesi yirine şâniyen Anķara kazâsı rızâ-dâdeleri olmuş idi. Elli tokuz Receb'inde 'azl olunup yirlerine şâlişen selefleri Keder-zâde Efendi ģalef oldu. Altmış bir Receb'inde Ĥandân Efendi yirine Belġrad kazâsı ģükümeti tefvîz olunup sene-i mezbûre Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine meşġhat-i İslâmiyye'den munfaşıl 'Abdü'r-raħîm Efendi vâsıl oldu. Altmış iki Şa'bân'ında Seyyid 'Abdü's-settâr Muştafâ Efendi yirine Filibe kazâsı ģükümeti müyesser oldu. Altmış üç Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine şâniyen Riyâzi-zâde 'Abdü'l-laťif Efendi vâsıl oldu. Altmış beş Zi'l-ķa'de'sinde 'Abdü'l-ķâdir Efendi üzerinden İzniķ kazâsı arpalık virildi. Altmış altı¹ Cumâde'l-âħire'sinde Mekte-i Mükerreme pâyesi zamîmesiyle Ĥamîdi 'Abdü'r-raħîm Efendi yirine Ebâ Eyyüb-i Enşâri kazâsı 'inâyet olunup altmış yedi Şa'bân'ında Ĥadrî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi üzerinden Çirmen kazâsı arpalığıyla ma'zûl ve yirlerine Şarı 'Abdü'llâh Efendi mevşûl oldu. Altmış sekiz Rebî'ü'l-evvel'inde Çirmen kazâsı Üsküdarî Muştafâ Efendi² ye virilüp² bunlara Şamî Nu'mân Efendi üze-

1 S 201b.

2 virilüp H: virildi S.

rinden Açıranos kazâsı bedel virildi. Altmış toktuz Cumâde'l-âhire'sinde selefleri Hamîdi 'Abdü'r-raĥîm Efendi' üzerinden Bÿy-âbâd kazâsına tebdil ve Açıranos kazâsıyla Hÿseyn Paşa-zâde Aĥmed Efendi tebcil kıldı. Yetmiş üç Muĥarrem'inde Çâker Aĥa-zâde Hâlîl Efendi yirine Üskÿdar kazâsında mesned-ârâyı ĥÿkÿmet olmuşlar idi. Yetmiş dört Rebî'ül-evvel'inde [186^b] Yalaĥ-âbâd ve Bâzârky kazâları arpalıklarıyla munfaşıl ve yirlerine İmâm-zâde Meĥemmed Sa'dî Efendi vâşıl oldu. Yetmiş altı senesi ĥilâlinde Anaĥolıĥıřarı'nda vâķi' yalı-laruñ birinde sâkin iken ĥıřta-i vücÿddan ĥâric ve me'âric-i 'illiyîne 'âric olmuş idi. Kañlıca'da İskender Paşa Câmî'-i şerîfi ĥařiresinde defn olunup maĥlÿl olan arpalıkları Malĥaravî Meĥemmed Efendi'ye tevcĥ olındı.

Mevlânâ-yı merķÿm fezâ'il-i 'ilmiyye ile mevsÿm, emřalinÿn merd-i gÿzî-ni, ĥalem-rev-i belâĥatuñ nâzır ü emîni, hem-kâr-ı ulemâ-yı 'âmilîn, pey-rev-i selef-i řâliĥîn, selimÿ ř-tab'-ı şâfi-nihâd ve ĥalimÿ'n-nefs-i pâk-i'tiķâd olduĥından ibriş-i maĥabbet-i ilâhiyyeyi ĥâlib-i ĥalbe ifrâĥ eyleyÿp ba'z-ı meşâyih-i kirâma ĥıdmet ve tekmil-i âdâb-ı řariķat eylemiş idi. Sinîn-i 'ömrleri 'ıķd-ı sâbi'i mÿtecâviz, 'ıķd-ı şâmine mÿtenâhiz idi.

Beyt

Der-i Mevlâ'da yetmiş yıl 'mÿr sÿrmek sa'âdetdÿr
Yaşı yetmiş ĥulın âzâd ider Mevlâ'sı 'âdetdÿr

Âşarlarından Emînî maĥlařı ile *Divân-ı* belâĥat-üvnânları vardır. Bu eş'âr nuĥbe-i gÿftâr-ı dÿrer-bâridur:

Nazm

Her tıfl-ı nev-âmÿza gnÿl baĥlama zinhâr
'Iřķ oĥlan oyuncaĥı degÿldÿr řaĥın ey yâr

Dâmânına el irmez eger pâyına dÿřsem
Yÿkin yuĥarı yıĥmada ol serv-i hevâdâr

Zinhâr řaĥın ĥurtarıĥr bařuñ elinden
Cellâd-ı felek kendidÿr ol berber-i mekkâr

1 Hamîdi 'Abdü'r-raĥîm Efendi H: 'Abdü'r-raĥîm S.

Ol hüsni ile anı görüp itdüm heves-i vaşl
Dildâr-ı Emînî didi anuñ da yiri var

Ve lehu

Hûşe-çîn olma gönül hırmen-i ruhsârından
Dâne-i hâli seni qor mı hiç âdem yirine

Ve lehu

Sür sâkiyâ kümeýt-i sebük-seyr-i sâgarı
Gezdürmedür 'ilâcı şu inmiş ayağına

Ve lehu

Germ-süz olduñ gönül sineñde dâğuñ var gibi
Süzişüñden añladum yanar çerâğuñ var gibi

Şorduğum 'ayb olmasun cām-ı lebün bî-dâddur
Pâdişâhum bâde-i nâba yasağıñ var gibi

Tüde-i hâkisterinden 'aşıkuñ gül bitdügin
Kim didi şâhum saña yirde qulağıñ var gibi

Ve lehu

Âteşi meşreb imiş bildi gül-i hüd-rüyı
Bülbül-i zâr u hazîñün güle döndi rüyı

Şâmî Yahyâ Efendi

el-Mevlâ Yahyâ. Şâm-ı cennet-meşâmdan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i nâ-mü-tenâhîden istifâza-i nûr-ı şu'ur idüp diyârı 'ulemâsından muqaddimât-ı 'ulû-mı taşşile himmet ba'dehu cânib-i Dârü's-salţana'ya 'azîmet eyleyüp 'ulemâ-yı kirâma hıdmet ve birinden ihrâz-ı şeref-i mülâzemet itdükden soñra devr-i medâris iderek kırq aççe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken

biñ kırk bir târihinde Şadr-ı A'zam Tabanıyaşşı Mehemmed Paşa'ya imâm,¹ kırk iki Muharrem'inde Maqtûl Hasan Paşa Medresesi ile ikrâm olunmuşlar idi. Kırk üç Muharrem'inde Tefsîri Mehemmed Efendi yirine Tahta Kađi Medresesi'ne tahrik olunup elli bir Cumâde'l-ülâ'sında Sa'di Efendi Medresesi virilüp elli beş Receb'inde Vâni Mehemmed Efendi yirine Trablus-ı Şâm kazâsı in'âm olındı. Elli altı Receb'inde ma'zûl ve yirlerine Şâmî Halil Efendi mevşûl oldu. Elli toköz Şa'bân'ında Kebîri Mehemmed Efendi arpalığı olan Şire kazâsı ber-vech-i mevleviyyet inâyet olunup altmış Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine Tavil Hasan Efendi vaşl olındı. Altmış bir Receb'inde 'Uşşâkı-zâde 'Abdü'r-rahîm Efendi def'a-i şâniyesi yirine Diyârbekr kazâsı ihsân olunup altmış iki Şa'bân'ında munfaşıl ve yirlerine Şarı Mu'îd Muştâfâ Efendi vâşıl oldu. Altmış üç Ramazân'ında halefleri Muştâfâ Efendi yirine şâniyen mansıb-ı sâbıklarına i'ade olındılar. Altmış dört Şevvâl'inde müteķâ'id ve yirlerine Dervîş Efendi-zâde Mehemmed Efendi müteşâ'id oldu. Altmış [187^a] yedi Ramazân'ında Üsküdarî Şeyh Maḥmûd Efendi-zâde Seyyid Muştâfâ Efendi yirine şâlişen mansıb-ı mezkûr tevcih olunmuş idi. Altmış sekiz Receb'inde Şâmî 'İvaz Efendi yirine Bağdâd-ı bihişt-âbâd kazâsına menķûl ve yirlerine Kâtil İbrâhîm Efendi mevşûl oldu. Altmış toköz Muharrem'inde munfaşıl ve yirlerine Naķib-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi vâşıl oldu. Bu hâl üzere sübhâ-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş altı senesi hilâlinde dâr-ı fenâdan güzzer ve 'âlem-i bâķiye sefer eyledi.

Mevlânâ-yı merķûm "Şâmî Yaḥyâ Efendi" dimekle ma'lûm, dâḥil-i idâd-ı erbâb-ı fûhûm, ḥişsemend-i ma'ârif ü 'ulûm, ḥayr ile mezkûr, meḥâsin-i aḥlâķ-ı kerîme ile meşhûr, pîr-i mu'ammer, şalâḥ-ı hâlle muḥammer idi.

Bosnevî Şa'bân Efendi²

el-Mevlâ Şa'bân bin Veliyyü'd-dîn. Bosna eṭrafında Novasin nâm kaşabadan zuhûr ve serâ-perde-i ademden menzil-i vücûda feyz-i nûr idüp şem'-i efrûḥte-i taḥşil-i sevâd ve serv-i efrâḥte-i şaḥn ve bustân-ı isti'dâd olduķda biñ yigirmi beş târihinde semend-i 'azîmetin germ-ḥîz ve kemend-i himmetin mâ-

1 S 202a.

2 Evvelü pâye-i ḥâric şüden bi-medreseti Sa'di Çelebi. Fi 6 Receb sene 1060. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

nend-i zülf-i dil-âvîz, şikârgâh-ı talebde şür-engîz kırup Dârü's-salţana cânî-bine 'inân-rîz-i 'azîmet ve yigirmi sekiz senesi hilâlinde Anaţolî şadı Bahşî Mehemmed Efendi'den ikrâz-ı şeref-i mülâzemet itmişler idi. Kaţ'-ı merâtib iderek sene-i mezkûrede kırk akçe¹ ile Sa'dî Efendi Medresesi'ne mevşül, biñ kırk senesi Receb'inde yirlerinde hâric elli itibârıyla nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Kırk bir târihinde hem-şehrîsi Rûz-nâmecî İbrâhîm Efendi taqrîbiyle Şadr-ı A'zam Tabanıyaşşı Mehemmed Paşa'ya tekarub idüp yirlerinde dâhil itibâr olındı. Kırk üç Rebî'ül-evvel'inde vezîr-i mezbûr Revân Seferî'ne serdâr olduklarında bunlar ordu-yı hümayûn kâdîlığıyla tekrîm ve yirlerinde Şahn itibârıyla ta'zîm olunmuşlar idi. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde Bülbül-zâde Emîri Seyyid Mehemmed Efendi yirine Âmid kazâsı 'inâyet olunup nâ'ib irsâliyle zabt olunmuş idi. Kırk beş Cumâde'l-âhîre'sinde Mantıkî Aḡmed Efendi maḡlûlinden Şâm-ı cennet-meşâm kazâsına naḡl ü tebdîl ve yirleriyle Süleymân Efendi tebcîl kılınduḡdan şoñra:

Nazm

Harîm-i 'izzetedür intihâ-yı niyyetimiz
Tavâf-ı beyt-i ilâhîyedür 'azîmetimiz²

vefķınca devlet-i hiccetül İslâm'a fâ'iz ve sa'adet-i ziyâret-i ravza-i seyyidü'l-enâmî hâ'iz olmak ârzüsüyle taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'den istîzân itdüklerinde me'müllerine müsâ'adeden fazla taraf-ı pâdişâh-ı deryâ-nevâlden yüz kırk yedi kırâḡ elmâs irsâl olunup Ravza-i Muḡahharâ'da re's-i şerîf muķâbelesine vaz' içün tevkîl olunmuşlar idi.

Beyt

Gerekse ma'nevî olsun gerekse kuvvet-i şürî
Hele ḡaylî şerefdür maşdar olmak böyle ḡâlâta

terânesiyle ni'met-i ḡayr-ı müterakķıb bilüp ta'yîn olınan Kapucıbaşı Beşîr Aḡa ile ol ḡıdmet-i celîleyi itmâm müyesser oldu. Ba'de'l-ķufûl kırk sekiz Muḡarrem'inde ḡalebî Aḡmed Efendi maḡlûlinden Mısr-ı zâtü'l-ehrâm kazâsına menķül ve yirlerine Bahâyi Mehemmed Efendi mevşül oldu. Kırk

1 akçe H: -S.

2 S 202b.

toğuz Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine H'âce-zâde 'Alî Efendi vâşıl oldu. Elli dört Zî'l-ka'de'sinde K'udsi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Edrine kazâsı hükümeti tefvîz olunup elli beş Cumâde'l-ülâ'sında ma'zûl ve yirlerine Belğrad kâdîsi Başmağcı-zâde Mehemmed Efendi menk'ul, anlaruñ yirine Üsküdar kâdîsi Aħmed Ramazân Efendi mevş'ul ve anlaruñ daħı yirlerine Dâv'ud-zâde Muştafâ Efendi vuş'ul buldı. Elli altı Rebî'ü'l-âħir'inde İstanbul pâyesi zamîmesiyle sâbıkâ Re'isü'l-eṭibbâ M'usâ Efendi maħl'l'inden [187^b] Pravadi kazâsı arpalık ta'yin olındı. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında selefleri K'udsi-zâde Efendi yirine Anaṭolı şadâretiyile kâm-yâb olduklarında arpalıkları Muştaliħ-zâde Mehemmed Efendi'ye virildi. Sene-i mezbûre Ramazân'ında müteķâ'id ve yirlerine H'âce-zâde Mes'ud Efendi müteşâ'id olup bunlara selefleri arpalıkları Güm'ülcine ma'a Yeñice kazâları ta'yin olındı. Altmış beş Zî'l-ħicce'sinde pây-e-i şadâret-i Rüm ile mevsüm, altmış altı Ramazân'ında Kemâl Efendi-zâde İbrâħim Efendi yirine bi'l-fi'l şadr-ı Rüm ve nâ'il-i ğây-e-tül'ġâyât-ı merüm olduklarında mutaşarrıf oldukları arpalıkları seleflerine 'inâyet olındı. Altmış yedi Receb'inde Bustân-zâde 'Abdü'l-kerim¹ Efendi üzerinden Tatarbâzârı kazâsı arpalığıyla ma'zûl ve maķâm-ı hükümetlerine Anaṭolı şadrı Bolevî Muştafâ Efendi menk'ul, anlaruñ yirine 'İşmeti Mehemmed Efendi mevş'ul oldu. Altmış sekiz Rebî'ü'l-âħir'inde K'ara Çelebi-zâde 'Abdü'l-'aziz Efendi maħl'l'inden Gelibolı kazâsı arpalığına tebdil ve Tatarbâzârı kazâsıyla Eb'ü Sa'id-zâde Feyz'ullâh Efendi tebcil kılındı. Yetmiş iki Cumâde'l-âħire'sinde Minķârî-zâde Yahyâ Efendi üzerinden Dimetoķa kazâsı arpalığına naķıl olunup Gelibolı kazâsı meşihât-i İslâmiyye'den munfaşıl Esîri Mehemmed Efendi'ye arpalık virildi. Yetmiş üç Rebî'ü'l-evvel'inde Eb'ü Sa'id Mehemmed Efendi maħl'l'inden arpalıkları Anķara kazâsına tebdil ile ta'zîm olunmuşlar idi. Bin yetmiş yedi Muħarrem'inde terk-i bîmâr-ħâne-i fânî ve 'azm-i dârü's-şifâ-yı raħmet-i Raħmânî idüp Efrâziye'de ittiħâz-ı mezâr ve ol ğüşede haṭṭ-ı raħl-i karâr eyledüklerinde aħbâblarından² biri bu târiħi dimişdür:

Mısrâ'

Cây ola ķaşr-ı cinân bi'l-Fâtiħa³

1 'Abdü'l-kerim S: 'Abdü'r-raħîm H.

2 aħbâblarından H: eħibbâlarından S.

3 جای اوله قصر جنان بالفاتحه

Mevlânâ-yı merķûm 'atf u nezâhet ile mevsûm, saħî vü kerîm, ħalîm ü selîm, mü'min-i müteşerri', dervîş-nihâd u¹ mütevâzi', 'ulûm-ı nâfi'ada² ser-efrâz, şalâh u taķvâ ile mümtâz, pîr-i vâcibü'l-i'zâz idi.

Ķayşeriyeli Seyyid 'Abdü's-selâm Efendi

el-Mevlâ es-Seyyid 'Abdü's-selâm. Ķayşeriyeli'dür. Dârü'l-mülk-i İstanbul'a 'azîmet ve 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp ba'de tekmîli'l-medâris kırķ açķe medreseye mevşül ve andan dahı ma'zül olduķdan soñra sâlik-i semt-i Ķazâ ve mâlik-i ezimme-i ħükm ü imzâ olmuş idi. Biñ altmış bir Receb'inde Bağdâdi Aħmed Efendi yirine Erzenü'r-rûm Ķâdisi olup altmış iki Şa'bân'ında ma'zül ve yirlerine Cüvânķapucıbaşı Ĥ'âcesi 'Abdü'r-raħîm Efendi mevşül oldu. Altmış dört Zî'l-ķa'de'sinde Ķara Ramazân Efendi yirine Ķonya Ķazâsı ħükümeti tefvîz olunup altmış beş Şevvâl'inde 'azl ve yirlerine ħalefleri 'Abdü'r-raħîm Efendi vaşl olındı. Altmış sekiz Zî'l-ķa'de'sinde selef-i sâlihi Bağdâdi Aħmed Efendi yirine Ķayşeriyeye Ķazâsı iħsân olunmuş iken altmış toķuz Muħarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Ĥişâli³ Seyyid 'Abdu'r-raħmân Efendi vâşıl oldu. Yetmiş altı Cumâde'l-ülâsında⁴ Bahâyî Birâderi Aħmed Efendi arpalıķı olan 'Ayntâb Ķazâsı ber-vech-i mevleviyyet tevcîh olunup yetmiş yedi Ramazân'ında fevt olup manşıb-ı maħlûl Fâzıl Uzun Ĥasan Efendi'ye arpalıķ ta'yîn olındı.

Mevlânâ-yı merķûm dâ'ire-nişin-i erbâb-ı fühüm, şâlih ü şâfi-fu'ad, mü'min-i pâk-i'tiķâd idi.

'Abdü'l-hâdi Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-hâdi bin Ĥasan. Ķuṭr-ı Rûm-ı cennet-rüsüm Ķalem-revinde Ķuzât-ı sûtüde-şifâtdan Begbâzârî Ĥasan Efendi'nün ferzend-i dil-bendi ve maħdûm-ı [188^a] ħıredmendi 'Abdü'l-hâdi Efendi'dür. Biñ on beş Zî'l-ħicce'sinde Ķadem-nihâde-i Ķademe-i vücûd ve mâ'ül-ħayât-ı hestîye vürüd itmiş idi. İsti'dâd-ı Ĥudâ-dâd delîl-i râh-ı reşâdi olmağın Bolevi Muştafâ Efendi ħıdmetlerinden taşfiye-i iksîr-i ķîl ü ķâl ve dârü'd-ķarb-ı ifâdelerinden meleke-i 'ilmiyyesin ķâl itdükden soñra Yavuz-zâde Seyyid Muştafâ Efendi'den

1 S 203a.

2 nâfi'ada S: nâfizde H.

3 Ĥişâli S: Ĥişârlı H.

4 Cumâde'l-ülâsında H: Cumâde'l-âhire'sinde S.

mülâzım ve ʔarîk-ı tediise ‘âzim olup kırk aqçe medreseden ma’zül iken biñ altmış dört Şa’bân’ında Fenâri-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Defterdâr Yahyâ Medresesi hâriciyle be-kâm, altmış yedi Muḥarrem’inde Şarı ‘Abdu’llâh-zâde ‘Abdu’r-raḥmân Efendi yirine ‘Abdu’r-raḥmân Paşa Medresesi ile nâ’ilü’l-merâm oldılar. Altmış sekiz Şafer’inde Hâbil-zâde ‘Ömer Efendi yirine Şâniye-i Husrev Kethudâ Medresesi i’ṭâ, sene-i mezkûre Receb’inde Tatar ‘Abdu’llâh Efendi yirine Hâfız Paşa Medresesi’ne irtikâ eylediler. Altmış toquz Muḥarrem’inde Şeyḥ-zâde ‘Abdü’l-laṭîf Efendi yirine Monlâ Gürânî Medresesi erzânî görilüp yetmiş Receb’inde selef-i sâlifleri Fenâri-zâde Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi’ne mevşül, yetmiş iki Şafer’inde Kebîri-zâde Muştafâ Efendi yirine Sinân Paşa Medresesi’ne menḳül, yetmiş üç Receb’inde Medîne-i Münevvere pâyesi zamîmesiyle Arpacı-zâde ‘Alî Efendi yirine Belgrad kazâsı¹ hükümetine vuşül buldılar. Yetmiş beş Muḥarrem’inde munfaşıl ve yirlerine Sofyalı İbrâhîm Efendi vâşıl oldu. Bu hâl üzere güzârende-i eyyâm iken biñ yetmiş yedi Rebî’ü’l-evvel’inde müddet-i ‘ömrî encâm ve ‘âzim-i dârûs-selâm olup Edrineqapusı hâricinde Emîr-i Buḥârî Zâviyesi civârında defn olındı.

Mevlânâ-yı muḥarrerü’l-eṭvâr ehl-i ‘ilm ve şâhib-i vaqâr, edib ü muhteşem, ‘iffet ü diyânetle mu’allem idi.

Çıracı-zâde Efendi [Mehemmed]

el-Mevlâ Mehemmed bin Resül. Vilâyet-i Kaştamonı’dan zuhûr² ve “Çıracı-zâde Efendi” demekle zebân-zed-i cumhûr olup semt-i İstanbul’a ‘atf-ı zimâm ve taḥşîl-i ‘ilm-i şerîfe bezl-i sa’y ü ihtimâm itmekle şadr-ı ‘âlî-ḳadr Çara Çelebi-zâde Mehemmed Efendi’dan iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve i’tilâ-yı me’âric-i ‘izz ü ‘alâya himmet eyleyüp devr-i merâtib iderek kırk aqçe medreseden ma’zül ve muntazır-ı neyl-i me’mül iken biñ kırk toquz Zî’l-ḥicce’sinde Sittî Hâtûn Medresesi hâriciyle memnûn kılınup elli üç Şafer’inde Nâ’ib ‘Ömer Efendi yirine Papasoglı Medresesi’ne taḥrîk olındılar. Elli altı Cumâde’l-ülâsında ḳaşaba-i İznîḳ’de vâḳı’a Süleymân Paşa Medresesi’ne gönderilüp elli sekiz Cumâde’l-ülâsında Halebî Muştafâ Efendi yirine Ḥasan Efendi Medresesi ile ta’zîm, elli toquz Rebî’ü’l-âḥîr’inde Kürd İshâḳ Efendi yirine Rüs-

1 kazâsı H: -S.

2 S 203b.

tem Paşa Medresesi ile tekrîm olunmuşlar idi. Altmış Zi'l-ka'de'sinde yirlerinde müşâla-i Şaḥn i'tibâr olup altmış bir Cumâde'l-âhire'sinde Velî-zâde Aḥmed Efendi yerine Ğazanfer Ağa Medresesi virilüp altmış üç Cumâde'l-ülâ'sında A'rec Muştafâ Efendi maḥlûlinden medâris-i Şaḥn'ın birine hürâm, altmış dört Cumâde'l-ülâ'sında Çukacı-zâde Seyyid 'Abdü'r-raḥîm Efendi yerine ibtidâ almışlı i'tibârıyla şâniyen Ğazanfer Ağa Medresesi'ne kıyâm eyleyüp altmış yedi Receb'inde Çâker Ağa-zâde Ḥalîl Efendi yerine Maḥmûd Paşa Medresesi in'âm olındı. Altmış çoğuz Muharrem'inde Uzun 'Abdu'llâh Efendi yerine Ḥâşekî Sulṭân Medresesi iḥsân, yetmiş Receb'inde Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi yerine Üsküdar kazâsına şâyân olmuşlar idi. Yetmiş iki Şafer'inde 'azl olup yirlerine selefleri Ḥalîl Efendi ḥalef oldu. Yetmiş altı [188^b] Cumâde'l-ülâ'sında Baba Ḥalîl-zâde Meḥammed Efendi maḥlûlinden Ḥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsına manşûb kılınmışlar idi. Yetmiş yedi Rebi'ü'l-evvel'inde selefti gibi menşûr-ı zindegânîsi tayy-kerde-i memât olup manşûb-ı ḥayâtdan ma'zûl ve yirlerine Koçbaş Maḥmûd Efendi mevşûl oldu. Ḥazret-i Ḥalîd'ün *raḍiyâ'llâhu 'anhu'* türbe-i şerîfeleri civârında defn olındılar.

Mevlânâ-yı mezbûr 'iffet ü 'işmetle meşhûr, şâfi-fu'âd, merdüm-i pâk-i'tikâd idi.

Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi {Şeyhî}

el-Mevlâ Aḥmed bin² 'Abdu'llâh bin Ḥıẓr. *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye*'de zîver-i şükûfezâr-ı suṭûr ve "Merḥabâ Çelebi" dimekle meşhûr Meḥammed Efendi'nün ḥafîd-i sa'îdi ve tercemesi *Zeyl-i Atâyyî*'de devlet-i Sulṭân Süleymân Ḥân-ı Evvel 'ulemâsı silkinde manzûm Depegöz Ḥıẓr Efendi merḥûmuñ veled-i reşîdi olup biñ yigirmi târiḥinde Banaluğa kâḍîsi iken fevt olan zümre-i kuzât-ı sûtüde-şîfâtdan Ḥulûşî muḥalleş Merḥabâ-zâde 'Abdu'llâh Efendi'nün lem'a-i şem'a-i vücûdi ve nûr-ı dîde-i zât-ı meş'ûdi Aḥmed Efendi'dür. İ'dâd-ı levâzım-ı isti'dâd ve şadru'l-ifâde Ğanî-zâde Meḥammed Efendi âsitânesine istinâd eyleyüp ḥıdmet-i 'aliyyelerinden mülâzım ve ba'z-ı medârisde müdâreseye müdâvim olmağla kırk aççe medreseden ma'zûl ve ḥâric elli rütbesine muntazır-ı vuşûl iken biñ otuz bir Şafer'inde Gümülcineli 'Alî Efendi

1 "Allah ondan razı olsun."

2 bin H: ibn S.

yirine Kepenekci Sinân Medresesi ihsân olunmuş idi. Otuz iki Zî'l-hicce'sinde Mü'ezzin-zâde 'Abdül-kâdir Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi'ne tahrik olunup otuz üç Cumâde'l-âhire'sinde Bosnevî Maḥmûd Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi'ne i'tilâ idüp otuz beş Şafer'inde Noḡḡa¹-zâde Meḥemmed Efendi yirine Murâd Paşa-yı 'Atîk Medresesi'nde ferş-i seccâde-i ders ü taḥḡik itmişler idi. Kırk Cumâde'l-âhire'sinde selef-i sâlifleri Mü'ezzin-zâde Efendi yirine Ḥadîce Sultân Medresesi ihsân olunup sene-i mezkûre Zî'l-ka'de'sinde Kâdî-zâde Meḥemmed Efendi yirine taḥille ile Şaḡn'a uğrayup ba'de eyyâm Emîr 'Alî Efendi yirine Saḡız każâsına şâyân görildi.² Kırk iki Rebî'ül-evvel'inde ma'zûl ve yirlerine Monlâ Aḥmed-zâde Dâmâdî Maḥmûd Efendi mevşûl oldu. Kırk üç Rebî'ül-evvel'inde Tevfîkî-zâde Meḥemmed Emîn Efendi maḥlûlinden İzmir każâsı 'inâyet olunup kırk dört Zî'l-ka'de'sinde munfaşıl ve yirlerine şâniyen Celeb Mûsâ Efendi vâşıl oldu. Kırk yedi Şevvâl'inde Ḥüseyn Efendi yirine şâniyen Saḡız każâsı virilüp kırk toḡuz Zî'l-ka'de'sinde Mu'îd Aḥmed Efendi yirine Belḡrad każâsına nakl olunduḡlarında yirlerine şâniyen selefleri Ḥüseyn Efendi halef oldu. Elli üç Şafer'inde 'azl ve yirlerine Hâşimî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Elli beş Rebî'ül-âḡir'inde Kâra Süleymân Efendi yirine Filibe każâsı ḡükûmeti tefvîz olunup elli altı Şafer'inde ma'zûl ve yirlerine Başmaḡcı-zâde Meḥemmed Efendi mevşûl oldu. Altmış Receb'inde Beyânî Aḥmed Efendi yirine Eyyûb kâdîsi olup altmış bir Şa'bân'ında Şarî Mu'îd Muştafâ Efendi üzerinden Ḥavâşş-ı Maḥmûd Paşa każâsı arpalığıyla ref ve yirlerine Ebu'l-ḡayr Meḥemmed Efendi terfî olındı. Altmış beş Şevvâl'inde kaḡbûl itmeyen Âvâre-zâde Mes'ûd Efendi yirine Burusa pâyesi zamîmesiyle şâniyen İzmir każâsı rızâ-dâdeleri olduḡda arpalıkları Riyâzî-zâde³ 'Abdül-laḡîf Efendi'ye virildi. Altmış altı Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Şafvetî Meḥemmed Efendi [189^a] mevşûl oldu. Altmış yedi Şa'bân'ında Kâdrî-zâde Seyyid Meḥemmed Efendi üzerinden Bınarḡişâr każâsı arpalık ta'yîn olındı. Altmış toḡuz Muḡarrem'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine maḡrûsa-i Edrine każâsı mec-râ-yı zülâl-i ḡükûm ü imzâları kılınıḡda arpalıkları Altıbarmaḡ 'Abdül-fet-tâḡ Efendi'ye tevcîh olındı. Sene-i mezbûre Receb'inde 'azl ve yirlerine Ya'ḡûb Efendi vaşl olındı. Yetmiş Şevvâl'inde Dîḡkî Muştafâ Efendi üzerinden Kâraşu

1 S 204a.

2 görildi H: oldı S.

3 Riyâzî-zâde H: Riyâzî S.

Yeñicesi kazâsı arpalık virildi. Yetmiş üç Rebî'ül-evvel'inde İstanbul pâyesi zamîmesiyle Muşlî Efendi yirine ber-vech-i arpalık şâniyen Eyyüb kazâsı ihsân olunduğda Karasu Yeñicesi kazâsı Bâkî-zâde Es'ad Efendi'ye 'inâyet olındı. Yetmiş beş Receb'inde selef-i sâlifleri 'İsâ Efendi yirine bi'l-fi'l İstanbul kazâsına mevşûl olduklarında vâlid-i câmi'ül-hurûf Şeyh Feyzî Hasan Efendi bu güne târih dimişdür:

Mısrâ'

Merhabâ-zâde'ye haqqâ ki ehaq İstanbul¹

Arpalıkları olan Ebâ Eyyüb-i Enşârî kazâsı ber-vech-i mevleviyet Baba Halîl-zâde Mehemmed Efendi'ye tevcih olındı. Sene-i mezbûre Ramazân'ında kable't-tekmilî'l-müddeti'l-örfiyye 'azl-i bî-hengâm vâki' olduğda yirleri Bâlî Efendi'ye in'âm olındı. Biñ yetmiş yedi Rebî'ül-âhîr'inde rāh-ı nefesi beste ve revnaq-ı vücûdı şikeste olup Edrinekapusı hâricinde Emîr-i Buḥârî Zâviyesi civârında defn olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr ma'arifle meşhûr, za'ifü'l-ilm-i kıaviyyü'l-i'tikâd,² hâbl-i metîn-i³ şer'e şedîdü'l-istinâd, cüz'-i meclis-i erbâb-ı ma'rifet, hoş-ṭab' u hoş-şoḥbet, cûd u şehâya mâ'il, esbâb-ı ihtişâmı kâmil, hüsn-i kitâbetde kalem gibi 'alem, fenn-i mûsikîde müselleme idi.

Âşârlarından Şeyhî maḥlaşî ile eş'arları olup bu beyt güftârlarındandır:

Beyt

Bağrum ḥayâl-i tâb-ı ruḥuñla kebâb olur
La'lüñ hevâsı ile şu içsem şarâb olur

Sivasî-zâde Efendi H'âcesi 'Ömer Efendi

el-Mevlâ 'Ömer. Taḥtğâh-ı Zül-ḳadriyye olan Mar'as nâm şehr-i meşhûr ḳaşabatından bedîd ve kesb-i fezâ'il-i 'ilm ü 'irfân ile ḳadri mezîd olup dârü'l-mülk-i İstanbul'a ḳudüm ve devr-i mecâlis-i 'ulemâ-yı Rûm eyleyüp 'âlim-i Rabbânî, maḫzar-ı tecelliyât-ı Sübhânî, ḳıdve-i meşâyih-i Rûm Sivasî 'Abdü'l-mecîd Efendi merḫûm âsitânesine intisâb ve şeref-i ihtişâş-ı ḫıdmet-i 'ali-

1 مرحبا زاده به حقا که احق استنبول

2 kıaviyyü'l-i'tikâd S: kuvvetü'l-i'tikâd H.

3 S 204b.

yyelerini iktisâb itdükden sonra maḥdüm-ı ma'âli vü mekârim 'unvânlarına mu'allim-i 'ilm ü 'irfân olmuş idi. Şeyhü'l-İslâm Aḥî-zâde Hüseyn Efendi'den iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet ve medâris-i 'ilmiyyede ifâ-yı ḥidemat-ı 'aliyyeye himmet idüp kırk aççe medreseden ma'zül iken biñ elli Cumâde'l-ülâsında Tâcüd-din-zâde 'Alî Efendi yerine Hammâmiyye Medresesi ile mesrûr ve elli dört Şafer'inde Şafvetî Meḥammed Efendi yerine İbrâhîm Paşa-yı Cedid Medresesi ile tecdid-i sürûr itdiler. Elli altı Rebî'ül-âḥîr'inde 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yerine Mollâ Gürânî Medresesi erzânî görölüp elli yedi Şa'bân'ında Tezkireci Aḥmed Efendi yerine Hânḳâh Medresesi ile taḥşîl-i 'izz ü câh eyleyüp elli tokuz Şa'bân'ında Halebî Meḥammed Efendi yerine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birini cilvegâh itmişler idi. Altmış Zi'l-ka'de'sinde Haṭîb-zâde Aḥmed Efendi yerine Edrineḳapusu Mihrümâhî'na pây-ı himmet koyup altmış bir Şa'bân'ında Kâsım-zâde Meḥammed Efendi yerine 'Âişe Sultân Medresesi iḥsân, altmış iki Zi'l-ka'de'sinde 'Abdü'r-raḥîm-zâde Meḥammed Efendi yerine Hâşekî Sultân Medresesi ile taḥşîl-i şevket ü şân eylediler. Altmış altı Şevvâl'inde Hâlicî-zâde Aḥmed Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye'nün biriyle tekmîl-i devre-i merâtib [189^b] eyleyüp altmış sekiz Muḥarrem'inde Hasan Paşa-zâde 'Abdü'l-bâḳî Efendi yerine kazâ-yı fezâ-yı Halebü's-şehbâ mecrâ-yı zülâl-i ḥükm ü imzâları kılındı. Sene-i mezkûre Şa'bân'ında 'azl ve yirlerine Fâzil Muşlî Efendi vaşl olındı. Altmış tokuz Muḥarrem'inde sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmî guresi tevḳîtiyle Es'ad-zâde Seyyid Meḥammed Efendi yerine Mekke-i Mu'azzama kazâsıyla ta'zîm olunup yetmiş bir Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine Mûsâ Paşa İmâmî Aḥmed Efendi vâşıl oldu. Yetmiş üç Muḥarrem'inde Müderis-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi üzerinden Vize ve Kırkkilisâ kazâları arpalık iḥsân olındı. Yetmiş dört Muḥarrem'inde Ebu's-su'ud-zâde Meḥammed Şadıḳ Efendi yerine Edrine kazâsında murabba'-nişîn-i 'izz ü temkîn olduklarında arpalıklarına seleflerine virildi. Yetmiş beş Şafer'inde ma'zül ve maḳâm-ı ḥükümetlerine Bâḳî-zâde Es'ad Efendi mevşül oldu. Bunlara ḥalefleri üzerinden Karaşu Yefîcesi kazâsı arpalık virildi. Bu ḥâl üzere şümârende-i eyyâm iken biñ yetmiş yedi Cumâde'l-ülâsında vaḥşetgâh-ı dünyâdan beste-dem gāvta-ḥor-ı deryâ-yı 'adem olup maḥlûl olan arpalıklarına Âvâre-zâde Mes'ud Efendi'ye virildi.

Mevlânâ-yı mezbûr “Sivasî-zâde Efendi H'âcesi” demekle meşhûr, ‘ilm ü şalâhla ma‘rûf, iffet ü istikâmet¹ ile mevşûf, pîr-i mu‘ammer ve dîndâr, dî-de-düz-ı şafahât-ı i‘tibâr idi. İbtidâ Hânefi Mehemmed Efendi ile ‘âkd-i peyvend-i muşâheret birle ber-murâd, şâniyen Bahşî-zâde ‘Abdü’l-kâdir Efendi’ye dâmâd olmuş idi.

Muħarrem-zâde Aħmed Efendi²

el-Mevlâ Aħmed ibnü’l-mevlâ Muħarrem. Tabaka-i Sulţân ‘Osmân Hânî ‘ulemâsından tercemesi *Zeyl-i ‘Atâyi*³de merķûm Bafralı Muħarrem Efendi merħûmuñ mâh-ı Muħarrem gibi maħremi ve zâde-i zât-ı mükerremleri Aħmed Efendi’dür. Âftâb-ı ezeliiden istifâza-i nûr-ı şu‘ur idüp ‘ulemâ-yı ‘aşrdan istifâde ve levâzım-ı tarîķ-ı ‘ilmîyi âmâde itdükden sonra Şeyhü’l-İslâm H'âce-zâde Mehemmed Efendi'den ihraz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tadrîse ‘azîmet eyleyüp kırk açķe medreseden ma‘zûl iken bin otuz bir Zi'l-ķa‘de’sinde ‘Abdü’r-raħîm Efendi yerine Siyâvuş Paşa Medresesi hâriciyle kâm-revâ, otuz yedi Rebî’ül-evvel’inde Bosnevî Maħmûd Efendi maħlûlünden Sinân Paşa Medresesi i‘tâ olındı. Kırk Cumâde’l-âhire’sinde Merħabâ-zâde Aħmed Efendi yerine Murâd Paşa-yı ‘Atîķ Medresesi’ne haķîķ olup sene-i mezkûre Zi’l-ķa‘de’sinde selefi Aħmed Efendi yerine Hâdîce Sulţân Medresesi ihsân, kırk iki Rebî’ül-evvel’inde Bustân-zâde Aħmed Efendi yerine Şahn-ı Şemâniyye’nün birine şâyân görildi. Kırk üç Ramazân’ında Mekke-i Mükerremlere pâyesi zamîmesiyle Baldır-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yerine Burusa Sulţâniyyesi Medresesi ile teķâüd ihtiyâr eyleyüp kırk toķuz Rebî’ül-evvel’inde Şaħhâf Şeyh-zâde ‘Abdü’r-raħmân Efendi yerine Hâşekî Sulţân Medresesi ile taħşîl-i ‘izz ü ‘unvân eylemişler³ idi. Elli Zi’l-ķa‘de’sinde Memek-zâde Muştafâ Efendi yerine Medâris-i Süleymâniyye’nün biriyle tekrîm, elli üç Cumâde’l-ülâ’sında Arnavud Hüseyn Efendi yerine Dârü’l-ħadîs-i Süleymânî rütbesi zamîmesiyle Ayaşofıyya-i Kâdim Medresesi ile ta‘zîm olındılar. Elli dört Şafer’inde selefi-i sâlifî Bustân-zâde Efendi yerine Yenişehir każâsı hûķümeti tefvîz olunup elli beş Receb’inde ma‘zûl ve yirlerine Bahşî-zâde ‘Abdü’l-kâdir Efendi mevşûl oldu. Elli toķuz Receb’inde Çeşmî-zâde Muştafâ Efendi yerine Şâm-ı cennet-meşâm każâsıyla

1 S 205a.

2 Aħmed Efendi S: Efendi H.

3 eylemişler H: itmişler S.

ikrâm olunup altmış Receb'inde munfaşıl ve yirlerine [190^a] Hasan Efendi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi vâşıl oldu. Altmış üç Zî'l-hicce'sinde Edrine pâyesi zamîmesiyle Kara Çelebi-zâde Mehemmed Efendi mahlûlünden Ğalaṭa kazâsı rızâ-dâdeleri olup altmış dört Zî'l-ka'de'sinde 'azl ve yirlerine Ebû Sa'îd-zâde Feyzullah Efendi vaşl olındı. Altmış altı Ramazân'ında ḥalefleri Hasan Efendi-zâde üzerinden 'Ayntâb kazâsı arpalığıyla kâm-yâb oldılar. Altmış yedi Şevvâl'inde Kadrî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi yirine Dârû's-salṭana kazâsı 'inâyet olunup arpalıkları Seyrek-zâde Seyyid 'Abdu'r-raḥmân Efendi'ye virildi. Altmış sekiz Muḥarrem'inde Şarı Mu'îd Muşṭafâ Efendi üzerinden Güzelhişâr kazâsı arpalığıyla müteḳâ'id ve yirlerine Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ud Efendi müteşâ'id oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş yedi Cumâde'l-âḥire'sinde dârû'l-beḳâyâ irtihâl eyledükde Keskin Dede Mezâristânı'nda mütevârî-i ḥâk-i fenâ¹ ve muntazır-ı hediye-i du'â oldu.

Mevlânâ-yı merḳûm "Muḥarrem-zâde Efendi"² dimekle ma'lûm, pîr-i şâlih, sa'âdetmend-i müfliḥ, şâfi-fu'ad, müslim-i pâk-i'tikâd idi.

Fenni Yûsuf Efendi {Fenni}

el-Mevlâ Yûsuf. Şehr-i cennet-üslüb-ı Üsküb'den zühûr ve 'arâ'is-i efkâr-ı 'ilmiyyeye şarf-ı nefâ'is-i sinin ü şühûr idüp Şeyhül-İslâm Yaḥyâ Efendi ḥıdmetlerinden mülâzım ve ṭarîḳ-ı 'ilmîye 'âzim olmuş idi. Seyr-i menâzil ve ḳaṭ'-ı merâḥil iderek kırk aḳçe medreseye vâşıl ve andan daḫı munfaşıl olduğdan soñra biñ elli yedi Şa'bân'ında Ramazân Efendi yirine Monlâ Şeref Medresesi ḥâriciyle teşrif, altmış bir Şafer'inde Bosnevî Nüh Efendi yirine Fâtıma Ḥâtûn Medresesi'ne ḥareketle talṭif olındılar. Sene-i mezbûre Şa'bân'ında Ḥüseyn Efendi yirine Ḥammâmiyye Medresesi virilüp altmış dört Şa'bân'ında yirlerinde müşıla-i Şaḥn i'tibâr olındı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde selef-i sâliḫi Nüh Efendi yirine Yaḥyâ Efendi Medresesi'ne mevşûl, altmış yedi Receb'inde Bâli-zâde Mehemmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilül-me'mûl olmuşlar idi. Altmış sekiz Şafer'inde İmâm-zâde Mehemmed Sa'dî Efendi yirine Şâh Sulṭân Medresesi iḥsân³, yetmiş Şafer'inde Şarı 'Abdu'l-

1 fenâ S: fütâde H.

2 S 205b.

3 olunup H: -S.

lâh Efendi yirine Kâalender-hâne Medresesi'ne şâyân oldılar. Sene-i mezbûre Cumâde'l-âhire'sinde sene-i âtiye Muḥarremül-ḥarâmı ğurresi tevḫitiyle Baba Ḥalîl-zâde Meḥemmed Efendi yirine Medîne-i Münevvere *dâmet bi'l-envâri müsevvere*¹ kazâsı 'inâyet olunup yetmiş üç Muḥarrem'inde Mûsâ Paşa İmâmı Aḥmed Efendi yirine Mekke-i Mu'azzama kazâsına naḫlle ta'zîm ve yirleriyle Kaşîr Ḥasan Efendi tekrîm olındılar. Yetmiş dört Muḥarrem'inde müteḫâ'id ve yirlerine² 'Alî Çelebi-zâde Meḥemmed Efendi müteşâ'id oldu. Bunlar Kârîn-âbâd ve Havâşş-ı Aḥî kazâları arpalıklarıyla hoş-ḥâl ve güzârende-i eyyâm ü leyâl iken yetmiş yedi Cumâde'l-âhire'sinde müddet-i 'ömri encâm bulup rûz-ı 'ömri şâma yitişdi. Edrinekapusu ḥâricinde medfündür.

Mevlânâ-yı merḫûm ḥâdim-i maḥâdim-i 'ulûm, zekâ-yı Ḥudâ-dâd, muḫârin-i sa'y ü icthâd olmağla vâşıl-ı mertebe-i kemâl ve ḥâ'iz-i rütbe-i 'âlül-'âl idi.

Âşârlarından Fennî maḥlaşı ile eş'âr-ı belâgat-şi'ârları vardır. Bu beyt andan nümünedârdur:

Beyt

Şadâ-yı ra'd şanma yâd idüp zulm-i şehidânı
Dögüp göğüs dem-â-dem nâle-i şeb-gîr ider gerdün

Tefsîri Meḥemmed Efendi

el-Mevlâ Meḥemmed ibnü's-Şeyḫ 'Alî. Maḥrûsa-i İstanbul'da Şûfiler Ḥammâmı ḫurbinde Şeyḫ 'Alâ'ü'd-dîn [190^b] Zâviyesi'nde seccâde-nişîn ve ḫalka-ı cem'iyetle nigîn olan Şeyḫ 'Alî Efendi'nün ferzend-i dil-bendi ve maḥdûm-ı ercmeni Tefsîri Meḥemmed Efendi'dür. Tıoḫuz yüz tıoḫsan beş târiḫinde dâhil-i meclis-i şühûd ve secde-güzâr-ı şükr-i ni'met-i vücûd olmışlar idi. Taḫşil-i fazl u kemâle rağbet ve cânib-i tekmil-i nefse şarf-ı 'inân-ı 'azîmet eyleyüp efâzıl-ı 'aşrdan 'Azmî-zâde Ḥâletî Muştâfâ Efendi ḫıdmetlerinde iştiğâl ba'dehu Şadrü'd-dîn-zâde Meḥemmed Emîn Efendi âsitânesine ittişâl idüp ol iki fâzıl-ı bî-mu'âdilden telemmüz ve şekkeristân-ı ifâdelerinden telezzüz itdükden soñra Şeyḫül-İslâm Es'ad Efendi'den mülâzım ve tārîḫ-ı tadrîse 'âzîm olup devr-i medâris-i mu'tâde ile kırık aḫçe medreseden ma'zûl iken biñ kırık bir senesi

1 "Çepeçevre nurlar içinde olmaya devam etsin."

2 yirlerine H: yirleriyle S.

hîlâlinde Tahta Kâdî Medresesi ihsân olunmuş idi. Kırk üç senesi¹ hudûdında Şeyhü'l-İslâm Ahî-zâde Hüseyn Efendi etbâ'ından olmak töhmetiyle medrese-i mezbûreden 'azl olındılar. Yedi sene miqdârı 'uzlet ü inzivâ ihtiyâr eyleyüp elli senesinde sâlik-i tarîka-i kazâ ve mâlik-i ezimme-i hüküm ü imzâ olmağla kuçr-ı Rûm-ı cennet-rüsûmda Tımişvar kazâsına mevşûl, ba'dehu Banaluğa kazâsına menkûl olmuşlar idi. Ba'dehu Silistre ve Tırhala kazâlarında müteşaddî-i hüküm ü imzâ olarak biñ yetmiş yedi senesi hîlâlinde Üsküb kâdîsi iken sicill-i 'ömri karîn-i hitâm ve müddet-i zindegânîsi tamâm olup pehlû-zen-i pister-i helâk ve rû-nihâde-i hâk-i muqaddes-i pâk oldu.

Merhûm-ı mezbûr fezâ'il-i celile ile meşhûr, hâkim-i hâsim, kâtı'ul-'ırk-ı mezâlim, ders ü ifâdede mecd ü mecîd, mu'allim-i nâfi' ü müderris-i müfid, her fende mahâreti zâhir ü bedîdâr, bi-taḥşîş 'ilm-i tefsîrde yed-i tûlâsi âşkâr olmağın "Tefsîri Meḥemmed Efendi" dimekle şöhret-şî'âr olmuşlar idi.

Âşârlarından *Tefsîr-i Beyzavî*'nün ekşer-i mevâzi'ine resâ'il-i 'adîdeleri vardır. Her biri pesendide-i kibâr u şîğârdur. Maḥdûmları âti't-terceme Meḥemmed² 'Aṭâ'u'llâh Efendi devr-i merâtib iderek İstanbul kâdîsi olmuşlar idi.

Müderris-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'l-laṭîf. Vilâyet-i Rûmili'nde "Rodoscuğ" dimekle ma'rûf Tekfûrtağı kaşabasından zuhûr ve "Müderris-zâde" 'unvânıyla meşhûr olmuş idi. Nihâl-i bâğ-ı zindegânîsi demîde ve mertebe-i redd ü kabûle resîde oluğda 'ulemâ-yı 'aşr dârü'l-ifâdelerine hîdmet ve şeref-i intisâblarıyla taḥşîl-i vecâhet eyleyüp Şeyhü'l-İslâm Ahî-zâde Hüseyn Efendi âsitânesine irtibâṭ ve murâbitîn-i erbâb-ı ictihâd ile ihtilâṭ itdükde biñ kırk bir senesinde teşrif-i şadâretten şeref-i mülâzemetle vâsıl-ı kâm ve tarîk-ı tadrîse şümârende-i kâm olup kırk aqçe medreseden ma'zûl iken kaşaba-i Vize'de Selcuğ Sulṭân Medresesi ihsân olunup biñ elli sekiz Şafer'inde Ramazân Efendi yerine Gelibolı'da Sâniye-i Mesîḥ Paşa Medresesi'ne naql olındılar. Sene-i mezkûre Zî'l-ḥicce'sinde Çavuş-zâde Muştafâ Efendi yerine Cânbâziyye Medresesi virilüp elli toquz Zî'l-ka'de'sinde Kerâsteci-zâde Meḥemmed Efendi maḥlûlünden Beşiktaş'da vâkı'a Sinân Paşa Medresesi i'tâ olunup altmış bir Şa'bân'ında Hüseyn Paşa-zâ-

1 S 206a.

2 Meḥemmed H: -S.

de Aḥmed Efendi yirine 'Alî Paşa-yı 'Atîk Medresesi'ne ḥaḳîḳ olmuşlar idi. Altmış dört Cumâde'l-ülâ'sında Rodosî Velî Efendi yirine Şaḥn-ı Semâniyye'nün birine [191^a] i'tilâ, altmış beş Ramazân'ında Velî-zâde Aḥmed Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne irtikâ itdiler. Altmış altı Cumâde'l-ülâ'sında sene-i âtiye Muḥarremü'l-ḥarâmî ğurresi tevḳîtiyle Seyrek-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Medîne-i Münevvere ḳazâsıyla tekrîm olunup altmış sekiz Muḥarrem'inde munfaşıl ve yirlerine meşîḥat-i İslâmiyye'den ma'zûl Ḥüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi vâşıl oldu. yetmiş Ramazân'ında Şeyḫü'l-İslâm-ı sâbiḳ Bâlî-zâde Muştafâ Efendi üzerinden Vize ḳazâsı arpalık ta'yîn olındı. Yetmiş üç Muḥarrem'inde Esîrî Birâderi Muştafâ Efendi yirine¹ Şâm-ı cennet-meşâm ḳazâsı in'âm olunup arpalıklarıyla Sivasî-zâde H'âcesi 'Ömer Efendi ikrâm olındı. Yetmiş dört Muḥarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Altıbarmaq İbrâhîm Efendi mevşûl oldu. Bîñ yetmiş yedi senesi ḥilâlinde irtihâl ve rûy-ı niyâzı mâli-de-i ḥâk-i dergâh-ı Zül'celâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezkûr 'ilm ü şalâḥla meşḥûr, müfettiş-i evḳâf ve naẓar-kerde-i eşrâf, edîb ü vaḳûr, ḥâzîm ü şabûr idi.

Selanik Uğrusı 'Abdu'r-raḥmân Efendi

el-Mevlâ 'Abdu'r-raḥmân. Vilâyet-i Anaḫolî'dan Bolı nâm ḳaşabadan zuhûr ve âftâb-ı feyz-i ezelîden istifâza-i nûr-ı şu'ûr eyleyüp ol diyâr 'ulemâsından taḫşîl-i meleke-i isti'dâd ve merâsim-i ḫarîḳî i'dâd eyledükden şoñra medîne-i Ḳoşḫanîniyye'ye ḳudûm ve bi-ḥasebi'l-merâsim devre-i 'ulemâ-yı Rûm itmekle şadr-ı vâlâ-ḳadr 'İşmetî Meḥemmed Efendi'den iḫrâz-ı şeref-i mülâzemet ve râh-ı tadrîse sevḳ-ı rāḫîle-i 'azîmet idüp ba'z-ı medârisde müteşaddî-i² dirâset olarak kırk aḳçe medreseden ma'zûl ne muntaẓır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli altı senesinde ser-bustâniyân vesâḫetiyle muşâḥabe-i şehriyâriden birine intisâb ve sekiz kîse aḳçe virmek üzere Selanik ḳazâsınuñ emri taḫşîliyle kâm-yâb olmuş idi. Lâkin meblağ-ı mezbûrî edâya iḳtidârı olmamağın sekiz kîseyi na'l pâre ile memlû ḳılıp her birinüñ üzerlerine ellişer ğuruş vaz' idüp irsâl itmiş idi. Ḥikmet-i Ḥudâ ol ân aḳçe iktizâsıyla kîselere naẓar olınduḳda na'l pâreleri zâhir olmağla der-'aḳab bustâncılar irsâl olunup mezbûrî menzîlinde ḫarb

1 S 206b.

2 müteşaddî-i S: müdârese-i H.

itdüklerinden mâ'adâ kazâ-yı mezkûrûn emri girü istirdâd olunmağın “Selanik Uğrusı” unvânıyla şöhet bulup on seneden mütecâviz güşe-nişin-i ‘uzlet oldu-
dan soñra biñ altmış toköz Muħarrem’inde Bolevî Birâderi ‘Alî Efendi yirine
Balaban Ağa Medresesi virilmiş idi. Yetmiş Cumâde’l-ülâ’sında Nisbetî ‘Alî Efen-
di yirine ‘Abdu’r-raħmân Paşa Medresesi’ ne taħrîk olınup yetmiş iki Şafer’inde
Bağdâdi-zâde ‘Abdu’llâh Efendi yirine ‘Abdu’llâh Ağa Medresesi tevcîh olunmuş
idi. Yetmiş üç Cumâde’l-âhire’sinde Emîr-i Buħarî Şeyhî Dâmâdı Seyyid Aħ-
med Efendi yirine Kâdî ‘Abdü’l-ħalîm Medresesi ile tekrîm olınup yetmiş dört
Şa’bân’ında selefi Aħmed¹ Efendi yirine Fâtıma Sulţân Medresesi iħsân, yetmiş
beş Cumâde’l-âhire’sinde yine selefi yirine Ca’fer Ağa Dârü’l-ħadişî’ ne şâyân gö-
rildi. Biñ yetmiş yedi Receb’inde ders ü devri tamâm ve ‘âzim-i dârü’s-selâm olup
medrese-i maħlûlesi Yek-çeşm Aħmed Efendi’ye in’âm olındı.

Merħûm-ı mezbûr ‘ilm ü şalâhla meşhûr ve ħayr ile mezkûr idi.

Hâciöğli Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. ‘Alâ’iyye diyârından bedîdar ve “Hâciöğli Muştafâ Efen-
di” demekle şöhet-şi’âr olmuş idi. ‘Ulemâ-yı aşra ħıdmet ve ba’z-ı eşrâfdan
iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp tarîk-ı tedrîsde kaç’-ı menâzil iderek kırk
akçe medreseye vâsil ve andan dahı munfaşıl olduğdan soñra biñ altmış sek-
kiz Cumâde’l-ülâ’sında Ĥandân-zâde Meħemmed Efendi yirine Buħariyye²
Medresesi ħâricine ‘âric, altmış toköz Muħarrem’inde Şâriħ-i *Mültekâ* Seyyid
Meħemmed Efendi yirine Seyyid ‘Abdü’l-ķâdir Efendi Medresesi’ ne ħareketle
mübtehic olmuş idi. Sene-i mezkûre³ Rebî’ü’l-evvel’inde Neffâtî Şeyh Meħem-
med Efendi yirine Fâtıma Sulţân Medresesi iħsân, yetmiş Zî’l-ķa’de’sinde Tõs-
yevî Meħemmed Efendi yirine Kürkcibaşı Medresesi’ ne şâyân oldılar. Yetmiş
iki Şafer’inde ‘Abdü’l-ħadî Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi’ ne i’tilâ, sene-i
[191^b] mezkûre Şevvâl’inde Muħarrem-zâde ‘Abdu’llâh Efendi yirine medâ-
ris-i Şaħn’uñ birine irtikâ itdiler. Yetmiş üç Şafer’inde Ĥaţţât ‘Ömer Efendi
yirine Kalendar-ħâne Medresesi sezâ görilüp yetmiş dört Cumâde’l-âhire’sinde
Şeh-zâde dârü’l-ifâdesine ķadem-nihâde olmuşlar idi. Yetmiş beş Muħarrem’in-

1 Aħmed H: -S.

2 S 207a.

3 mezkûre H: mezbûre S.

de Ser-bendî-zâde İsmâ'îl Efendi yirine Süleymâniyye Medreseleri'nün biriyle tekrîm, yetmiş altı Rebî'ül-evvel'inde Kemâl Efendi-zâde Aḥmed Efendi yirine Dârü'l-ḥadîs-i Süleymâniyye ile ta'zîm olunduḡdan soñra sene-i mezkûre Şevvâl'inde ṭarîḡden bi'l-külliyeye 'arz-ı ferâḡ idüp mensûbun ileyhi Şadr-ı A'zam Köprili-zâde Fâzıl Aḥmed Paşa himmetiyle yevmî üç yüz aḡçe ta'yîniyle teḡâ'üd iḡtiyâr eyledükde medreseleri Debbâḡ-zâde Meḡemmed Efendi'ye tevcîh olındı. Biñ yetmiş yedi târiḡinde vâḡi' cezîre-i Girid Seferi'ne vezîr-i mezkûr ile ma'an revân olmış idi. Ḥîni muḡarebede cebhesine bir ḡurşun işâbetiyle şehîd ve 'arşa-i şühüddan nâ-bedîd oldı.

Mevlânâ-yı mezbûr aḡlâḡ-ı kerîme ile meşhûr, ḡoş-şoḡbet, câlib-i üns ü ülfet idi.

Şiḡâtdan mervîdür ki dâ'imâ temennî-i şehâdet itmekle du'âsı ḡarîn-i icâbet olmış idi.

Menteş-zâde Meḡemmed Efendi

el-Mevlâ Meḡemmed ibnü'l-mevlâ Maḡmûd. Bu ṭabaḡa evâ'ilinde tercemesi zıkr olunan Mentesh-zâde Maḡmûd Efendi'nün ferzend-i ercmendi ve maḡdûm-ı dil-bendi Meḡemmed Efendi'dür. 'Aşrı 'ulemâsından aḡz-ı ser-mâye-i 'ulûm ve kesb-i pîrâye-i mantûḡ u mefhûm eyleyüp kibârûñ birinden mülâzım ve râh-ı tadrîse 'âzîm olup ba'z-ı medârisde ifâ-yı ḡaḡḡ-ı müdârese ve dâd u sited-i ifâde vü istifâdeye mümârese iderek kırḡ aḡçe medreseden ma'zûl iken ibtidâ maḡrûsa-i Burusa'da Ḥ'âce Rüstem Medresesi virilüp biñ altmış sekiz Zî'l-ḡa'de'sinde İlähî-zâde Seyyid Meḡemmed Efendi yirine Monlâ¹ Fenârî Medresesi'ne ḡareket eylemiş idi. Yetmiş dörd Muḡarrem'inde 'Abdü'l-ḡâdir-zâde Receb Efendi yirine Veliyyü'd-dîn-zâde Aḡmed Paşa Medresesi i'tâ olınup revnaḡ-efrûz-ı maḡâfil ü mecâlis iken biñ yetmiş yedi Şa'bân'ınıñ yigirmi üçüncü günü intikâl ve ḡaṭ'-ı peyvend-i ḡıl ü ḡâl eyledi. Maḡrûsa-i merḡûmede Bînarbaşı'nda vâlidî cenbinde defn olındı.

Merḡûm-ı merḡûm kenâre-nişîn-i deryâ-yı 'ulûm, beşûş u ḡalûḡ, selîmü'n-nefs ü şadûḡ idi.

1 Monlâ S: Mollâ H.

'Osmân-zâde Maḥdümü Feyzu'llâh Efendi

el-Mevlâ Feyzu'llâh ibnü'l-mevlâ Meḥammed. Bu tabağa evâ'ilinde tercemesi zıkr olunan 'Osmân-zâde Meḥammed Efendi'nün necl-i necîbi ve maḥdüm-ı mihter-i edîbi Feyzu'llâh Efendi'dür. Levâzım-ı ʔarîkı i'dâd ve taḥşil-i ser-mâye-i isti'dâd idüp Şeyḫü'l-İslâm Yahyâ Efendi ḫıdmetlerinden iḫrâz-ı şeref-i mülâzemetle kırık aḫçe medreseye mevşül ve andan dahı ma'zül olduḫdan soñra biñ elli sekiz Muḫarrem'inde Şeyḫü'l-ḫarem¹ Medresesi ḫâriciyle mazhar-ı iḫsân u kerem oldılar. Altmış bir Şa'bân'ında Berber-zâde 'Abdü'r-raḫîm Efendi yirine Bâlî Efendi Medresesi'ne vâlî olup altmış iki Şa'bân'ında Müyeser-zâde Meḥammed Efendi yirine Ḥâdım Ḥasan Paşa Medresesi virilüp altmış beş Rebî'ül-evvel'inde İlyâs Dede-zâde Aḫmed Efendi yirine Maḫtül Ḥasan Paşa Medresesi'ne taḫrîk olınmışlar idi. Sene-i mezbûre Ramazân'ında Ḥ'âce-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Ḥayrüd-dîn Paşa Medresesi'ne mevşül, altmış sekiz Şafer'inde Edîbî-zâde Seyyid Muştafâ Efendi yirine Şaḫn-ı Şemâniyye'nün biriyle nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Altmış toḫuz Muḫarrem'inde Kâsım-zâde 'Abdü'llâh Efendi yirine Murâd Paşa-yı Cedîd Medresesi ile tecdîd-i sürür eyleyüp yetmiş Şafer'inde Fennî Yûsuf Efendi yirine Şâḫ Sulṫân Medresesi iḫsân olındı. Yetmiş bir Şa'bân'ında Esîrî Birâderi Muştafâ Efendi yirine Sulṫân Selîm-i Qadîm Medresesi ile tekrîm olınup yetmiş üç Receb'inde Kaḫakulaḫ-zâde Meḥammed Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'nün [192^a] biriyle ta'zîm olındılar. Yetmiş beş Muḫarrem'inde ḫabûl itmeyen Çâvuş-zâde 'Osmân Efendi yirine Ḥalebüş-şehbâ ḫazâsına şehbâl-i himmet açmışlar idi.² Yetmiş altı Rebî'ül-evvel'inde ma'zül ve yirlerine Kemâl Efendi-zâde Aḫmed Efendi mevşül oldu. Bu ḫâl üzere şümârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş sekiz Muḫarrem'inde müstaşkiyen irtihâl ve ravza-i cinâna intiḫâl eyledi. Ḥâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî civârında medfundur.

Mevlânâ-yı merḫûm dâḫil-i 'idâd-ı maḫâdim-i Rûm, iḫtişâma mâ'il ve levâzımını taḫşile şifte-dil idi.

1 S 207b.

2 açmışlar idi S: itmişler H.

Üsküdarî Ahmed Ramazân Efendi

el-Mevlâ Ahmed Ramazân. Tahtgâh-ı Zül'l-kadriyye olan Mar'aş nâm şehri meşhûrdan zühûr ve hilâl-i rûze gibi âftâb-ı feyz-i ezelden istifâza-i nûr-ı şü'ur idüp 'alâ-hasebi'l-'âde devr-i menâzil-i ifâde iderek e'âlî-i 'aşrdan birinüñ mazhar-ı 'inâyeti ve nâ'il-i şeref-i mülâzemeti olduğdan sonra devr-i medâris-i mu'tade ile kırık aqçe medreseden ma'zül iken Cüvânkapucıbaşı Mehemmed Paşa âsitânesine intisâb idüp imâmetleri hıdmetiyle şeref-yâb olmağın semti-ı kazâ bâ'îş-i 'iş ü şafâ olmağ mülâhazasıyla yüz elli aqçe kâdî iken biñ elli bir Zî'l-ka'de'sinde vezîr-i merķûm Azak Kâl'ası istihlâşına ser-'asker ta'yîn olmağın ordu kâdîlığıyla muvaqķar kılınmış idi. Ba'de'l-feth ve'z-zafer Kuds-i Şerif pâyesi zamîmesiyle kazâ-yı mezbûr mevleviyetiyle tâbende-ahter oldılar. Elli dört Cumâde'l-ülâ'sında 'İşî Efendi yerine Üsküdar kazâsına sezâvâr olup elli beş Cumâde'l-âhire'sinde ma'zül ve yirlerine Dâvûd-zâde Muştâfâ Efendi mevşûl oldu. Altmış bir Cumâde'l-ülâ'sında selefi maħlûlinden şâniyen kazâ-yı mezbûr¹ 'inâyet olındı.

Menkabe

Naql olunur ki târih-i mezkûrda iki tûğlı beglerbegilerden Trablus-ı Şâm'dan ma'zül Köprili Mehemmed Paşâ'dan bir kimesne beş yüz ğuruş talebiyle şâhibüt-terceme huzûrında mürâfa'â olduklarında vezîr-i mezbûr deynine mu'terif olup lâkin bir vechle edâya iktidârı olmamağla bunlar meblağ-ı mezkûrî müdde'î-i mezbûra edâ ve paşa-yı merķûmuñ zimmetini ibrâ itmeleriyle mâ-beynlerinde maħabbet-i 'azîme² hâşıl olmuş idi.

Sene-i mezbûre Şevvâl'inde Sincâr Mu'izzü'd-dîn Mehemmed Efendi yerine Mağnisa kazâsına naql olunup yirleri Bustân-zâde 'Abdü'l-kerîm Efendi'ye arpalık virildi. Altmış iki Ramazân'ında 'azl ve yirlerine Nevâlî-zâde Maħmûd Efendi vaşl olındı. Altmış yedi Cumâde'l-âhire'sinde Edrine pâyesi zamîmesiyle Şu'ayb-zâde İbrâhîm Efendi yerine şâlişen Üsküdar kazâsı tevcîh olındı. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde munfaşıl ve yirlerine İmâm-zâde 'Abdu'llâh Efendi vâşıl oldu. Altmış sekiz Ramazân'ında Şadr-ı A'zam Köprili Mehemmed Paşa Yanova Kâl'ası üzerine ser-'asker olduklarında ordu-yı hümâyün kazâsıyla memnûn

1 kazâ-yı mezbûr H: Üsküdar kazâsı S.

2 S 208a.

kılınmışlar idi. Ba'de'l-feth ve'z-zafer altmış toğuz Muḥarrem'inde Müderis-zâde Meḥemmed Efendi yirine râbî'an kazâ-yı sâbıqda murabba'-nişin-i mesned-i hükm ü imzâ oldılar. Sene-i mezkûre Rebî'ü'l-âḫir'inde Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laṭîf Efendi yirine Ğalaṭa kazâsına naql ve yirlerine selefleri Riyâzî-zâde Efendi vaşl olındı. Yetmiş Receb'inde müteḳâ'id ve maḳâm-ı hükümetlerine 'Uşşâkı-zâde 'Abdü'r-raḫîm Efendi müteşâ'id oldı. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde Beyânî Aḫmed Efendi üzerinden Birgi kazâsı arpalık iḫsân olındı. Bu ḫâl üzere sübḫa-şümâr-ı eyyâm ü leyâl iken¹ biñ yetmiş sekiz Muḥarrem'inde raḫş-ı bed-râm-ı eyyâm ḫaṭâsı ile üftâde-i ḫâk ve tevsen-i çarḫ-ı güsiste-licâm ilḳâsı ile helâk olmuş idi.

Menḳabe²

Taḫşîli budur ki bir gün dâbbelerine süvâr olup giderken bir taḫrîble cünbiş itdükde ḫâne-i zeynden cüdâ ve üftâde-i rûy-ı şaḫrâ olup ser-be-ser a'zâsı ḫurd olmağla rûḫ-ı revânı a'lâ-yı 'illiyîne vâşıl olmuş idi. Üsküdar'da Ḳaraca Aḫmed Tekyesi'ne [192^b] ḳarîb Ḥırmenlik nâm maḫallede medfûn ve maḫlûl olan arpalıkları ile Ḥâlıcı-zâde Aḫmed Efendi memnûn kılındı.

Mevlânâ-yı merḫûm ma'ârif ü 'ulûm ile mevsûm, yârân-ı şafâ ile enîs, hem-meşreb ehl-i dillerle celîs, cüd u seḫâ şâḫibi, şükr ü şenâ ṭalibi, Fârsî-dân, müsîḳî-şinâs ve Şâḫ-nâme-ḫ'ân, ḫoş-ṭab' u ḫoş-şoḫbet, mevâlî beyninde şâḫib-i servet idi.

Edrineli Baba Ḥüseyn Efendi

el-Mevlâ Ḥüseyn. Maḫmiyye-i Edrine'den zuhûr ve "Baba Ḥüseyn Efendi" dimekle meşḫûr olmuş idi. Ba'de taḫşîlî'l-isti'dâd 'ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup devr-i merâtib ve aḫz-ı revâtib iderek kırık aççe medreseye mevşûl ve andan daḫı ma'zûl iken biñ kırık sekiz târîḫinde maskaṭ-ı re'si olan maḫmiyye-i merḳûmede Yâḳût Paşa Medresesi tevcîḫ olınup elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Şalbaş-zâde 'Abdu'r-raḫmân Efendi yirine Sirâciyye Medresesi'ne taḫrîk olındılar. Elli yedi Şa'bân'ında selefi yirine Ṭaşlık Medresesi

1 iken H: -S.

2 Menḳabe S: -H.

virilüp elli toköz Muḥarrem'inde Baba Ḥalîl-zâde Meḥemmed Efendi yirine Ḥalebiyye Medresesi'ne mevşül, altmış dört Şa'bân'ında 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi Üläsi ile nâ'ilü'l-me'mül olmışlar idi. Altmış yedi Şevvâl'inde Kulaqsız Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Erzenür-rüm kazâsı viril-dükde kabûl itmemekle manşib-ı mezkûr Meḥemmed Faḥri Efendi'ye sezâ ve bunlar şıfru'l-yed ibkâ olındılar. Yetmiş bir Şafer'inde Fındık Muştâfâ Efendi yirine Ḥanya kazâsı hükümeti tefvîz olunup ba'de'l-'azl yetmiş dört Muḥarrem'inde Ḥamdî-zâde Luṭfu'llâh Efendi yirine Mar'aş kazâsı iḥsân olındı. Yetmiş altı Cumâde'l-ülâsında ma'zül ve yirlerine 'Abdu'llâh-zâde 'Abdü'r-raḥîm Efendi' mevşül oldu. Bu ḥâl üzere güzârende-i eyyâm u leyâl iken biñ yetmiş sekiz senesi ḥudûdında intiḳâl ve 'âlem-i 'uḳbâya irtiḳâl eyledi.

Merḥûm-ı merḳûm dâḥil-i 'idâd-ı erbâb-ı rûsûm, pîr-i şâlih, sa'âdetmend-i müfliḥ idi.

Uzun 'Abdu'llâh Efendi {'Abdi}

el-Mevlâ 'Abdu'llâh bin Meḥemmed. Fi'l-aşl vilâyet-i Ḥamîd'de Ağrus nâm kaşabadan zuhûr ve 'arâ'is-i 'ilm ü 'irfâna şarf-ı nefâ'is-i memhûr idüp reh-rev-i himmetine nûr-ı sezâ ve çerâğ ve dağdağa-i dünyâ-yı denîden ferâğ eyleyüp kaşaba-i Top-ḥâne'de Kılıç 'Alî Paşa Câmî'-i Şerîfi'nde imâm ve muḳtedâ-yı enâm olan Meḥemmed Efendi'nün şâḥ-ı şecere-i vücûdı ve nihâl-i ravza-i zât-ı me'sûdı Uzun 'Abdu'llâh Efendi'dür. Taḥşîl-i 'ilme muvaffaḳ ve erbâb-ı isti'dâda mülḥaḳ olduğda Şeyḫü'l-İslâm Aḫî-zâde Ḥüseyn Efendi ḥıdmetlerinden mülâzım ve kaṭ'-ı m enâzil-i ṭarîḳa 'âzim olup devr-i merâtib iderek kırk akçe medreseden ma'zül iken biñ elli beş Receb'inde Meḥemmed Efendi yirine Kâdî Maḥmûd Medresesi ḥâricine 'âric, elli sekiz Cumâde'l-ülâsında Ḥüseyn Efendi yirine Şâḥkulu Medresesi'ne ḥareketle mübtehic olmuş idi. Elli toköz Şa'bân'ında Vâni 'Alî Efendi yirine Şâniye-i Zekerıyyâ Efendi Medresesi i'tâ, altmış iki Muḥarrem'inde Sa'dî-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Dâvûd Paşa Medresesi sezâ görilüp altmış beş Şevvâl'inde Sinobî Ḥalîl Efendi yirine medâris-i Şaḥn'ın birine irtiḳâ, altmış altı Şevvâl'inde Naḳîb-zâde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi yirine Dârü'l-ḥadıṣ-i Sinân Paşa'ya i'tilâ eylediler. Altmış yedi

Ramazân'ında Monlâ¹ Aḥmed-zâde Seyyid Enes Efendi yirine Üsküdar'da vâkı'a Mihrümâh Sulṭân Medresesi iḥsân, altmış sekiz Cumâde'l-âhire'sinde Çömez Aḥmed Efendi yirine Hâşekî Sulṭân Medresesi'ne şâyân oldılar. Altmış toḡuz Muḥarrem'inde Çavuş-zâde Muşṭafâ Efendi yirine Ayaşofıyya-i Qadîm Medresesi ile tekrîm, yetmiş Receb'inde selef-i sâlıfî Sa'dî-zâde Efendi yirine Dârü'l-ḥadîş-i Süleymâniyye ile ta'zîm olındılar. Yetmiş bir Şa'bân'ında Halebî Muşṭafâ Efendi yirine Haleb kazâsıyla nâ'il-i maṭlab olup yetmiş iki Şevvâl'inde ma'zûl ve yirlerine Çeşmî-zâde Meḥemmed Şâlih Efendi mevşûl oldu. Yetmiş altı Cumâde'l-âhire'sinde Burusa [193^a] pâyesi zamîmesiyle Âvâre-zâde Mes'ûd Efendi yirine Şâm-ı dârü's-selâm kazâsıyla be-kâm olmuşlar idi. Yetmiş yedi Ramazân'ında munfaşıl ve yirlerine Debbâğ-zâde Meḥemmed Efendi vâşıl oldu. Biñ yetmiş sekiz senesi ḥudûdında intikâl ve dârü'n-na'ime isti'câl eyleyüp Edrineḡapusu ḥâricinde Emîr-i Buḡârî Zâviyesi civârında defn olındı.

Mevlânâ-yı merḡûm 'ilm ü fûrû'a intisâb ile ma'lûm, zeḡârif-i dünyeviyyeden mu'riz, meşâğil-i 'ibâdâta mütemaḡḡız, şâhib-i sekînet ü vaḡâr, dîde-düz-ı şaḡâ'if-i itti'âz u i'tibâr olup sâbıḡut-terceme Âvâre-zâde Muşṭafâ Efendi ile 'aḡd-i peyvend-i muşâheret itmekle "Âvâre-zâde Dâmâdî" demekle şöhret bulmuş idi.

Âşârlarından 'Abdî maḡlaşî ile *Divân-ı* belâğat-‘unvânları vardır. Bu ebyât andan nümünedârdur:

ez-Ḳaşâ'id

Ne devr-i ferruḡ-ı dil-keş ne özge 'âlem olur
Murâdî üzre döner âdemüñ felek dem olur

Derûnı ḡonçe-şîfat ḡûn olan felek-zedeler
Hezâr şevḡ ile ḡül gibi şâd u ḡurrem olur

Dilerse şâhid-i iḡbâli tükme-i zer ile
Sipih-r-i aṭlas aña bir ḡabâ-yı mu'lem olur²

1 Monlâ H: Mollâ S.

2 S 209a.

ez-Ġazeliyyât

Ĥayâl-i zülfi ile fikr-i la'lin ile dilâ
Şeb-i dirâzda hoşdur şarâb-ı ğam-fersâ

Didüm o şūha lebün ĥaste dillere emdür
Didi keremler idüp naĥd-i cân ile em mâ

Ve lehu

Ĥan çerüñ olup meze meclisde 'Abdiyâ
Süzân cigerle itdi egerçi kebâb baĥş

Ve lehu

Ĥan çerüñ dil uzadup ħalbümü mecrüh eyler
Uyma ey şūĥ-ı cihân sen o dil-âzâra meded

Ve lehu

Leb-i dildâra berâber gelicek meclisde
Ezdiler başını ħabdan ħaba girdi sükker

Ve lehu

Baĥla şikest sözlerüñ vaşf-ı lebinde büselik
Baĥda dest-i muṭribe anı şikeste-beste vir

Ve lehu

Bir meclisün ki sâĥar-ı Cem yâdigârı yok
Ol âsyâba beñzer anuñ cüybârı yok

Ṭurmaz ruĥuñ gehi güle geh mâha beñzedür
Hiç yirde gökde 'Abdi-i zârüñ ħarârı yok

Ve lehu

Rez duḡteri ḡınnâlamış ayağını ey dil
Almış gibi ağızlığını rıtl-ı girânuñ

Ve lehu

Ḥasret-i zülfüñle rûzum şâm-ı mâtemdür benüm
Ḥûn-feşândur merdüm-i çeşmüm niçe demdür benüm

Ve lehu

Şalup râh-ı firâka ben ġarîbi gitdi dildârum
‘Aceb bilsem neye varur bu yolda âḡir-i kârum

Ve lehu

Derûnuñ âyineveş şâf eyle pür-nür ol
İgen açılma dilâ Ka‘be gibi mestür ol

Mürûr-ı dehr ile vîrân olursun ey ḡâḡır
Gerekse Mescid-i Akşâ ya Beyt-i Ma‘mür ol

Zamâne kâse-i ‘ömrüñ şikest ider bir gün
Dilâ cihânda gerek Cem gerekse faġfür ol

Ḳoma gönülde şaḡın naḡş-ı mâ-sivâ ‘Abdî
Derûnuñ âyineveş şâf eyle pür-nür ol

Ve lehu

Ḥayâl-i zülf-i müşkîñüñle çeşmüm ḡûn-feşân şanma
Şehâ ser-rîşte-i cândur anı eşk-i revân şanma

Ve lehu

El irmez dâmenine ġuş tutmaz nâle vü zâra
Hemân ol serv-i âzâde hevâdâr olduġum ḡaldı

Şeyhî-zâde 'Abdü'r-raḥmân Efendi

el-Mevlâ 'Abdü'r-raḥmân ibnü's-Şeyḥ Meḥemmed bin Süleymân. Gelibolılı Şeyhî Efendi'nün maḥdûm-ı kihteri ve ṭabaḳa-i Sulṭân İbrâhîm Ḥânî'de tercemesi zikr olunan Şerîf Meḥemmed Efendi'nün birâderi olmağın “Şeyhî-zâde Efendi” dimekle şöhret ve Şeyḥül-İslâm Yaḥyâ Efendi merḥûmdan iḥrâz-ı şeref-i mülâzemet itmişler idi. 'Alâ-ḥasebî'l-'âde devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırk akçe medreseden ma'zül iken¹ biñ elli Rebî'ü'l-âḥîr'inde Bosnevî 'İsâ Efendi yirine Merdümiyye Medresesi ḥâriciyle be-kâm, elli iki Şa'bân'ında Ḥamîdî 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine Şeyḥül-İslâm Ḥüseyn Efendi Medresesi'ne hareketle nâ'ilü'l-merâm olmuşlar idi. Elli altı Muḥarrem'inde Ebu's-su'üd-zâde Meḥemmed [193^b] Şâdık Efendi yirine Kâsım Paşa Medresesi'ne mevşül, sene-i mezkûre Şa'bân'ında Ḥusrev Paşa İmâmı Muştâfâ Efendi yirine Selanik kazâsı ḥükümetiyle nâ'ilü'l-me'mül oldılar. Elli yedi Rebî'ü'l-âḥîr'inde ma'zül ve yirlerine Kûsec Yaḥyâ Efendi mevşül oldu. Sene-i mezbûre Şevvâl'inde Kebîrî Meḥemmed Efendi yirine Edrine kâdîsi olup elli sekiz Rebî'ü'l-âḥîr'inde 'azl ve yirlerine Muştalih-zâde Meḥemmed Efendi vaşl olındı. Altmış bir Şafer'inde Ankaravî Es'ad Efendi üzerinden Büy-âbâd kazâsı arpalık virildi. Altmış beş Şevvâl'inde Necâtî-zâde Meḥemmed Efendi yirine maḥmiyye-i Koştanınıyye kazâsıyla nâ'il-i ümniyye olduklarında arpalıkları 'Osmân-zâde Meḥemmed Efendi'ye tevcih olındı. Altmış altı Şa'bân'ında selefleri Necâtî-zâde Efendi üzerinden Balıkesri² kazâsı arpalığıyla ref' ve yirlerine Ḥasan Efendi-zâde Şeyḥ Meḥemmed Efendi terfi' olındı. Yetmiş bir Receb'inde Kâdrî Efendi'nün def'a-i şâniyesi³ yirine şâniyen İstanbul kazâsına mevşül olduklarında arpalıkları 'Abdü'r-raḥîm-zâde Meḥemmed Efendi'ye virilüp yetmiş iki Şevvâl'inde selefleri Kâdrî Efendi yirine Anaṭolî şadrına menḳül ve yirleriyle Kec-dehân Dâmâdî 'Abdü'llâh Efendi nâ'ilü'l-me'mül oldu. Yetmiş üç Şevvâl'inde Hezarğrad kazâsı arpalığıyla müteḳâ'id ve maḳâm-ı şadârete İmâm-ı Sulṭânî Ḥâfîz Meḥemmed Efendi müteḳâ'id oldu. Yetmiş altı Cumâde'l-ülâ'sında ḥalefleri yirine şâniyen şadr-ı Anaṭolî'ya kıyâm eylediler. Yetmiş yedi Muḥarrem'inde ḥalef-i sâlifleri 'Abdü'r-raḥîm-zâde Meḥemmed Efendi yirine şadr-ı Rûm'a naḳl ve yirlerine Ebû Sa'id-zâde Feyzüllâh Efendi vaşl olındı. Sene-i mezbûre Şa'bân'ında 'uz-

1 iken S: -H.

2 Balıkesri H: Balıkesir S.

3 S 209b.

let-güzîn ve maqâm-ı hükümetlerine sâniyen selef-i sâlifleri Kâdrî Efendi şadr-nişin oldu. Bunlara halefleri üzerinden Tırnova ma'a Şahrâ kazaları arpalık vi-rildi. Yetmiş sekiz Rebî'ül-evvel'inde nüzhetgâh-ı cinâna irtihâl ve dârü'l-hulde intikâl itdüklerinde Edrinekapusı hâricinde Emîr-i Buḫârî Zâviyesi civârında medfûn ve naqş-ı seng-i mezârı bu târiḫ-i mevzûndur:

Beyt

Bir gedâ çıkdı didi târiḫin
Rabbenâ kıl maqâmını cennet¹

Maḫlûl olan arpalıkları Şa'rânî-zâde Ebu's-su'ûd Efendi'ye 'inâyet olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr 'ilm ü fazlla meşhûr, bi-taḫşîş fenn-i celîl-i fıkḫa in-tisâbla ma'rûf, kazâsında 'iffetle mevşûf, zıkr-i bi'l-hayra şâlih, sa'âdetmend-i müfliḫ idi. Şeyḫü'l-İslâm 'Abdü'r-raḫîm Efendi ile 'aḫd-i peyvend-i muşâheret itmegin mazhar-ı 'inâyetleri olmuşlar idi.

Âşâr-ı 'ilmiyyelerinden *Mecma'ül-enbûr* nâm *Mülteḫâ*'ya şerḫleri vardır.

Âşâr-ı ḫayriyyelerinden şülüş-i mâl vaşiiyetleriyle Hızır Beg Mescidi'ne vezâ'if ta'yîniyle cum'a iḫâmet olunmuşdur.

Fâzıl Müfettiş Süleymân Efendi

el-Mevlâ el-fâzıl Süleymân bin Maḫmûd. Vilâyet-i Anaḫolı'da Silifke san-cağında Eyneliler nâm ḫaryedendür. Vâlidleri tüccâr-ı zevîl-iḫtidârdan ol-mağla vâlidleriyle Lârende şehrine gelüp keşret-i meşayih u 'ulemâ ve vefret-i şuleḫâ vü fuzâlâsını mu'âyene vü müşâhede itmeleriyle bir müddet ḫaşaba-i mezkûrede tavaḫḫun idüp müftî-i beled Naşûḫ Efendi'nün büstân-ı fazlından tefekküh ü telezüz, ba'dehu Beyânî Efendi ḫıdmet-i pür-bereketinden ta'al-lüm ü telemmüz itdükden sonra baḫıyye-i 'ulümü 'ulemâ-yı diyâr-ı Rûm'dan tekmil ḫaşdıyla dârü'l-mülk-i İstanbul'a duḫûl ve Şeyḫü'l-İslâm 'Abdü'r-raḫîm Efendi âsitânesine vuşûl bulup şoḫbetleriyle şeref-yâb ve fezâ'il-i bâhirelerin-den tekmil-i nişâb itmişler idi. Biñ elli sekiz Rebî'ül-âḫir'inde Belḫrad'da vâḫı'a Meḫammed Paşa Medresesi ile belde-i mezkûreye müftî ve müfid-i müsteftî olup altmış Şa'bân'ında yirlerinde dâḫil i'tibâr olındı. Altmış üç Muḫarrem'in-

1 ربنا قل مقامی جنت

de Dırağmanı 'Alî Efendi yirine Hâydar Paşa Medresesi ile kām-revā, altmış beş Ramazân'ında Şarı 'Abdu'llâh Efendi yirine Sekbân 'Alî Medresesi'ne revnağ-[194^a] bahşâ oldılar. Altmış altı Şevvâl'inde Âmidî Hüseyn Efendi yirine Mu'îd Aḥmed Efendi Medresesi virilüp altmış sekiz Cumâde'l-ülâ'sında 'Işķî Ḥasan Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine uğrayup sene-i mezbûre Şa'bân'ında Muşlî Efendi yirine Haremeyn-i Şerîfeyn evķâfî müfettişi olmuşlar idi. Altmış toķuz Muḥarrem'inde Çıracı-zāde Meḥemmed Efendi yirine Maḥmūd Paşa Medresesi i'tā, yetmiş Receb'inde Uzun¹ 'Abdu'llâh Efendi yirine Ayaşo-fıyya Medresesi sezâ görilüp yetmiş iki Şafer'inde Esîri Birāderi Muştafâ Efendi yirine Süleymāniyye Medreseleri'nün biriyle tekml-i devre-i medāris itdiler. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde İmām-zāde 'Abdu'llâh Efendi yirine Selanik kazâ-sıyla şād-kām ve ešnā-yı ḥükümetlerinde Edrine pāyesiyle ikrām olındılar. Yetmiş üç Şevvâl'inde 'Uşşākî-zāde 'Abdü'r-raḥîm Efendi üzerinden Bınarḥişâr ve Keşân kazâları arpalıklarıyla ma'zül ve yirlerine Minķārî-zāde Efendi Dāmādı Muştafâ Efendi mevşül oldu. Yetmiş altı Cumâde'l-âhire'sinde H'âce Fesād-zāde Seyyid Aḥmed Efendi'nün def'a-i şāniyesi yirine Mışr-ı zātü'l-ehrām kazâsı in'âm olunduķda arpalıklarıyla Anķaravî Meḥemmed Efendi ikrām olındı. Ol ešnāda Şeyḫü'l-İslām-ı vaķt olan şadru'l-ifāde Minķārî-zāde Efendi merḥûm telḥîşi ile bilād-ı şelāsedan soñra Mekke-i Mükerrreme ķādîsi olmaduķca İstanbul kazâsı tevcîh olunmamaķ bābında ḥaṭṭ-ı şerîf şadır olduķda ber-muķtezā-yı ḥaṭṭ-ı hümayün-ı sa'ādet-maḥrûn yetmiş yedi Receb'inde sene-i ātiye Muḥarremü'l-ḥarāmı ğurresi tevķitiyle Kāmetî-zāde Meḥemmed Efendi yirine kazâ-yı Ümmü'l-ķurrā'ya ibtidā bunlar naķl ü tebdil ve yirleriyle selef-i sālifleri Esîri Birāderi Muştafâ Efendi tebcil kılındı. Lākin ber-muķtezā-yı beşeriyet neyl-i maṭlaba müsāra'at olmağın ba'de edā'i'l-ḥac mücāveret itmeyüp yetmiş sekiz Rebî'ül-evvel'inde ḥuccāc-ı müslimîn ile şehir-i İstanbul'a vāşil ve selāmet ile ḥānelerine dāḥil oldılar. Manşib-ı mezkûr Kürd İşḫāķ Efendi'ye tevcîh olunduķda isti'fā itmeleriyle Sa'dî-zāde Seyyid 'Abdu'llâh Efendi'ye revā görildi. Sene-i mezkûre Cumâde'l-ülâ'sında eyyām-ı menāzil-i ḥayātı münķazî ve şü'ün-ı ḥālî münḥaşır-ı māzî olup Edrineķapusu ḥāricinde Emîr-i Buḫārî Zāviyesi civārında medfûn ve naķş-ı seng-i mezârı Şeyḫ Nazmî Efendi didüĝi târiḥ-i mevzündür:

1 S 210a.

Tarih

Rihletinün didi Nazmî-i hazîn târihin
Şadr-ı firdevsi ide pâye Süleymân'a muķim¹

Mevlânâ-yı mezbûr fazilet-i 'ilmiyye ile meşhûr, 'ulûm-ı 'Arabiyye'de mâhir, bi-taḥşîş fenn-i naḥv ve bedi' ü beyân kuvvetiyle tefsîr-i me'ânî-i Melik-i Men-nân'da 'adil ü nazîri nâdir ve şâlih ü 'âbid, mecma'-ı maḥâmid, beyt-i istiķâmet ü nezâhetden zâhir, müstecmi'-i ma'âli vü mefâhir idi.

Fikrî Birâderi Hüseyn Efendi

el-Mevlâ Hüseyn. Bu ṭabaķa evâ'ilinde zikri sebķ iden Fikrî Aḥmed Efendi'nün birâder-i kihteri Hüseyn Efendi'dür. Levâzım-ı ṭarîķı i'dâd ve taḥşil-i meleke-i isti'dâd eyleyüp Ḳâf-zâde Fâ'izî Efendi'den mülâzım ve râh-ı tedrise 'âzim olup ḳaṭ'-ı medâris iderek kırık aķķe medreseye mevşül ve andan daḥı ma'zül olduķdan şoıra biñ elli sekiz Cumâde'l-ülâ'sında Yek-çeşm 'Abdü'l-ķâdir Efendi yerine Behrâmiyye Medresesi ḥâriciyle taḥşil-i sürür u behcet, altmış iki Şa'bân'ında Şadrü'd-dîn-zâde Fetḥu'llâh Efendi yerine Pervîz Efendi Medresesi'ne ḥareket itmişler idi. Altmış üç Ramazân'ında yirlerinde dâḥil i'tibâr olunup altmış beş Rebî'ül-evvel'inde Ḳulaķ Şeyḥ-zâde Seyyid Muşṭafâ Efendi yerine Şeyḥü'l-İslâm Zekerıyyâ Efendi Medrese-i Şâniyesi virildi. Altmış altı Şa'bân'ında Hâmid Efendi yerine Ḥasan Efendi Medresesi'ne dâḥil, sene-i mezbûre Şevvâl'inde Fâzıl Süleymân Efendi yerine Sekbân 'Alî Medresesi'ne vâşıl oldılar. Altmış yedi Receb'inde Şarı 'Abdü'llâh Efendi yerine Ḳoca Muşṭafâ Paşa Medresesi² [194^b] sezâ görölüp altmış sekiz Zî'l-ķa'de'sinde Ser-bendî-zâde İsmâ'il Efendi yerine Ḳadırga Limanı'nda vâķı'a Meḥemmed Paşa Medresesi i'tâ olındı. Yetmiş Muḥarrem'inde Şalbaş-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yerine Edrine Dârü'l-ḥadîş'ine gönderölüp sene-i mezkûre Receb'inde 'Işķi Ḥasan Efendi yerine belde-i merķûme Bâyezîdiyye'siyle ķadr ü menziletleri mezîd olmuş idi. Yetmiş üç Ramazân'ında Martolos-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine şehr-i mezbûrda Sulṭân Selîm-i Cedîd Medresesi ile³ tekrîm, yetmiş altı

1 صدر فردوسی ایدہ پایہ سلیمانہ مقیم

2 S 210b.

3 ķadr ü menziletleri mezîd olmuş idi. Yetmiş üç Ramazân'ında Martolos-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi yirine şehr-i mezbûrda Sulṭân Selîm-i Cedîd Medresesi ile S: -H.

Cumâde'l-ülâ'sında Kevâkibi-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Üsküdar Vâlidesi Medresesi ile ta'zîm olındılar. Yetmiş sekiz Şa'bân'ında dârü'l-hulde irtihâl eyledüklerinde medrese-i ma'hlûleleri Bustân-zâde Ebû Bekr Efendi'ye intikâl eyledi.

Mevlânâ-yı mezbûr za'f-ı 'ilm ve kuvvet-i kalble meşhûr, dervîş-nihâd, pâk-i'tikâd idi.

'Alâ'iyeli 'Alî Efendi

el-Mevlâ 'Alî ibnü'l-mevlâ Şeyh Halîl. Vâlid-i mâcidleri Şeyh Halîl Efendi Mar'aş kazâsından ma'zûlen maşkât-ı re'sleri olan 'Alâ'iyye diyârından celâlî istilâsı sebebiyle evlâd u 'iyâliyle ma'hrûsa-i Burusa'ya hicret eyleyüp tarîk-ı kazâdan bi'l-küllüyye ferâgat ve tarîk-ı meşîhate sülûk ile gûşe-nişin-i 'ibâdet ü t'âat iken dâr-ı 'uqbâya rihlet ve 'azm-i 'âlem-i âhîret eylemiş idi. Bunlar 'amm-ı büzürgvârları Hüdhüd 'Abdü'l-kâdir Efendi hizmetlerine vâsıl ve biñ otuz beş Şafer'inde Şa'hn i'âdelerinden şeref-i mülâzemetlerine nâ'il olduğdan sonra devr-i medâris-i mu'tâde iderek kırk akçe medreseden ma'zûl ve muntazır-ı neyl-i me'mûl iken biñ elli altı Şevvâl'inde Süleymân Efendi ma'hlûlinden ibtidâ dâhil i'tibârıyla ma'hrûsa-i merķûmede Müftî Aḥmed Paşa Medresesi virilüp altmış iki Zî'l-ka'de'sinde yirlerinde müşîla-i Şa'hn i'tibâr olunmuş idi. Altmış altı Şa'bân'ında hâric hareketi i'tibârıyla A'rec 'Ömer Efendi yirine Kañlıca'da vâkı'a İskender Paşa Medresesi'ne menķül, altmış yedi Receb'inde yirlerinde dâhil i'tibâr olunup altmış sekiz Receb'inde Zilevî 'Oşmân Efendi yirine Topkapusı dâhilinde Aḥmed Paşa Medresesi'ne mevşûl oldılar. Yetmiş Zî'l-ka'de'sinde Gedâyî 'Alî Efendi yirine Silivri'de Pîri Paşa Medresesi'ne gönderilüp yetmiş bir Zî'l-ka'de'sinde maḥmiyye-i Edrine'de Üçşerefeli Medresesi ihsân, yetmiş iki Cumâde'l-ülâ'sında Halebî Yaḥyâ-zâde Muştâfâ Efendi yirine maḥmiyye-i merķûme Dârü'l-ḥadişi'ne şâyân olup yetmiş sekiz Receb'inde selefleri Muştâfâ Efendi yirine belde-i mezkûrede Sulṭân Bâyezîd Medresesi ile taḥşîl-i 'izz ü şân eylediler. Sene-i mezkûre Ramazân'ında intikâl ve dârü'n-na'îme irtihâl eyleyüp Üçşerefeli Câmî-i Şerîfi mihrâbı hizâsında defn olunup medrese-i ma'hlûleleri Çuḫacı-zâde Mehemmed Efendi'ye tevcih olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr zühed ü şalâhla mezkûr, 'ilmiyle 'âmil, 'ibâdâta müştâgîl idi.

Nâzükî-zâde Muştafâ Efendi {Nâzükî}

el-Mevlâ Muştafâ bin Mehemmed. Sultân Murâd Hân-ı Râbi‘ şu‘arâsı silkinde tercemesi bu ceridede taḥrîr olınan ḳuzât-ı sûtüde-şifâtdan Nâzükî Mehemmed Efendi’nün ferzend-i ercmendi ve maḥdüm-ı ḥıredmendi Muştafâ Efendi’dür. Taḥşîl-i ‘ilm ü ‘irfân için ḥıdmet-i efâzılda dâmen-der-miyân eyle-yüp maḳâm-ı istifâzada şâbit-ḳadem ve “Nâzükî-zâde Efendi” demekle mu‘al-lem olmış idi.¹ Şudür-ı kirâmdan ‘İşmetî Mehemmed Efendi ḥıdmetlerinden mülâzım ve medâris-i resmiyyede müdâreseye müdâvim olarak kırk aççe med-reseye mevşül ve andan daḥı ma‘zül iken biñ altmış sekiz Şafer’inde Küçük Bolevî Muştafâ Efendi yirine Ḥâvaşş-ı Maḥmüd Paşa Medresesi virilmiş idi. Sene-i mezkûre Şa‘bân’ında ‘azl ve yirlerine Bosnevî ‘Alî Efendi vaşl olındı. Altmış toḳuz Muḥarrem’inde ḥalefi yirine şâniyen medrese-i merḳûmeye i‘â-de olunup yetmiş Ramazân’ında Ḥabîb Efendi maḥlûlünden Papasoglı Med-resesi ile be-kâm olmış iken yetmiş bir Şa‘bân’ında ‘azlle telḥ-kâm olup yir-leriyle Tatar Aḥmed Efendi mazhar-ı ikrâm oldı. Yetmiş iki Şevvâl’inde Bâbî Muştafâ Efendi [195^a] yirine Ḥammâmiyye Medresesi’ne nâil, yetmiş altı Cumâde’l-âhire’sinde Burhân-zâde İbrâhîm Efendi yirine Ḥ’âce Ḥayrû’d-dîn Medresesi’ne vâşıl olmuşlar idi. Yetmiş sekiz Ramazân’ında cism-i nâzükî üftâ-de-i ḥâk-i ‘anber-fâm olup ḥaṭâ’ir-i ḳudse ḥırâm itdüklerinde Edrineḳapusu ḥâricinde Emîr-i Buḥârî Zâviyesi civârında defn olunup medrese-i maḥlûleleri Erzurümî Mehemmed Efendi’ye in‘âm olındı.

Mevlânâ-yı mezbûr fazîlet-i ‘ilmiyye ile meşḥûr, ḥoş-şoḫbet, münşî-i pür-ma‘rifet idi.

Âşârlarından Nâzükî maḥlaşı ile eş‘arları vardur. Bu birkaç beyt andan nümûnedârdur:

Nazm

Biz ḥayâl-i lebüñi dilde ki mihmân buluruz
Rûḥımız tâzelenür mürde-dile cân buluruz

Zülf-i dil-berde daḥı eylemez ârâm u ḳarâr
Gâh olur gönlümüzü şöyle perîşân buluruz

1 S 211a.

Derdimüz tâzelenür gülşene varsağ zîrâ
Güllerinde eşer-i çâk-i giribân buluruz

Şol kadar fikr-i ğubâr-ı haţuına düşmiş kim
Her zamân Nâzüki'yi vâlih ü hayrân buluruz

Müderris-zâde Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Mehemmed ibnül-mevlâ 'Alî ibnü's-Şeyh Kemâl. 'Ulemâ-yı devlet-i Sulţân Mehemmed Hân-ı Şâliş'den tercemesi *Zeyl-i Atâyi'*de beyân ve biñ beş Şevvâl'inde maħmiyye-i Edrine'de Dârü'l-ħadîş müderrisi iken 'âzim-i cinân olan Kemâl-zâde 'Alî Efendi'nün maħdüm-ı ħuredmendî "Müderris-zâde" demekle şehîr Mehemmed Efendi'dür. Toğuz yüz toğsan toğuz senesinde zîver-i şaħife-i şühüd ve şahidîn-i 'ilm ü 'irfân ile beyne'l-ağrân işbât-ı vücüd idüp Şeyhü'l-İslâm Şun'u'llâh Efendi ħıdmetlerinden mülâzım ve tarığ-ı tadrîse 'âzim olup kırk aqçe medreseden ma'zül iken biñ otuz Şevvâl'inde Seyrek-zâde Seyyid Yunus Efendi yirine Rodoscuğ'da Rüstem Paşa Medresesi ħâricine 'âric olmuş iken otuz bir Zî'l-ħicce'sinde 'azl olunup yirleri İbrâhîm Efendi'ye tevcih olındı. Otuz beş Zî'l-ħicce'sinde Monlâ Aħmed-zâde Dâmâdı Maħmüd Efendi yirine Mehemmed Ağa Medresesi virilüp otuz yedi Rebî'ül-evvel'inde 'Abdü'n-nebî Efendi yirine maħrûsa-i Edrine'de Câmî'-i 'Atîğ Medresesi'ne ħağkîğ olup otuz sekiz Zî'l-ka'de'sinde Şalbaş Hasan Efendi yirine Üçşerefeli Medresesi ile teşrif olunup kırk dört Receb'inde Malğaralı Muştafa Efendi yirine maħrûsa-i merķûme Dârü'l-ħadîş'inde ferş-i seccâde-i ders ü tağkîğ itmişler idi. Elli Cumâde'l-ülâ'sında Şems Efendi yirine belde-i mezkûrede Sulţân Bâyezîd dârü'l-ifâdesini tenvîr eyleyüp elli üç Cumâde'l-ülâ'sında Mużaffer-zâde Seyyid Mehemmed Şâliħ Efendi yirine Sulţân Selîm-i Cedîd Medresesi ile ħadr ü menziletleri mezîd oldı. Elli sekiz Muħarrem'inde Şiyâmî Efendi yirine Filibe ħazâsı ħükümeti tefvîz olunup sene-i mezkûre Zî'l-ħicce'sinde munfaşıl ve yirlerine Riyâzî-zâde 'Abdü'l-laţîf Efendi vâşıl oldı. Altmış üç Ramazân'ında Baltacı Muştafa Efendi maħlûlinden Ĥazret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî ħazâsına manşüb ħılınup altmış dört Zî'l-ka'de'sinde ma'zül ve yirlerine Ĥalebî Mehemmed Efendi mevşül oldı. Altmış yedi Zî'l-ħicce'sinde Medîne-i Münevvere pâyesi zamîmesiyle Kemâl Efendi-zâde İbrâhîm Efendi maħlûlinden Ķaraşu Yeñicesi ħazâsı arpalığ iħşân olındı. Altmış sekiz Şevvâl'inde Mekke-i

Mükerrerme pāyesi zamīmesiyle İmām-zāde ‘Abdu’llāh Efendi yirine Üsküdar kazāsına sezā görölüp arpalıkları Dıhki Muştāfā Efendi’ye i’tā olındı. Altmış toköz Muhtarrem’inde Nā’ib ‘Ömer Efendi yirine sāniyen Ebā Eyyüb-i Enşārī [195^b] kazāsına menķül ve yirlerine rābi’an Aḫmed Ramazān Efendi mevşul oldı. Sene-i mezküre Cumāde’l-āhire’sinde kazā-yı mezkür şadr-ı Rüm’dan munfaşıl Bustān-zāde ‘Abdü’l-kerim Efendi’ye arpalık virilüp bunlar şıfırul’-yed ma’zül olmışlar idi. Yetmiş iki Ramazān’ında Hüseyn Paşa-zāde Aḫmed Efendi üzerinden Yeñice ve Yeñişehr-i Burusa kazāları arpalık virildi. Bu hāl üzere güzārende-i eyyām u leyāl iken biñ yetmiş sekiz senesi hilālinde intikāl ve civār-ı rahmet-i Raḫmān’a irtihāl eyleyüp Edrineķapusu hāricinde Otaķcılar ķurbinde “Toķmaķdepe” dimekle ma’rūf mezāristānda defn olındı.

Mevlānā-yı mezbūr ‘ilm ü fazlla meşhūr, envā’-ı haḫḫı kātib, münş-i-i şāhib-i mekātib, pāk-nijād, melek-nihād idi.

Riyāzī-zāde ‘Abdü’l-laḫif Efendi¹ {Luḫfi}

el-Mevlā ‘Abdü’l-laḫif ibnü’l-mevlā Meḫemmed. ‘Ulemā-yı devlet-i Sulṫān İbrāhīm Hānī’de tercemesi sebķ iden şu’arā-yı Rüm’uñ ser-bülendi Riyāzī Meḫemmed Efendi’nün şāh-ı şecere-i vücūdı ve nihāl-i ḫadiķa-i zāt-ı mes’ūdi ‘Abdü’l-laḫif Efendi’dür. Biñ on bir senesi ḫudūdında gūşe-i şehristān-ı vücūda vāşıl ve ḫıyābān-ı ‘ālem-i şühūda dāḫil olup ḫālet-i şıģarında şadr-ı vālā-ķadr Bustān-zāde Meḫemmed Efendi ḫıdmetlerinden mülāzemetē nā’il olmış idi. Ba’de tekmilī’l-medāris kırık aķçe medreseye vāşıl ve andan daḫı munfaşıl olduķdan soñra biñ kırık beş Şa’bān’ında Buḫāriyye Medresesi hāric i’tibār olınup ibtidā bunlara tevcih olındı. Elli Receb’inde Şāmī Ḫalīl Efendi yirine Ḫāfiż Paşa Medresesi’ne ḫareketle mübtehic oldılar. Elli bir Receb’inde Muḫahhar Efendi Dāmādı Aḫmed Efendi yirine Rüstem Paşa Medresesi’ne revnaķ-baḫşā olup elli altı Şafer’inde İmām-zāde ‘Abdu’llāh Efendi yirine Ḫādice Sulṫān Medresesi iḫsān olınup sene-i mezküre Şevvāl’inde Bāyezīd Efendi yirine Şāh-ı Şemāniyye’nün birine i’tilā eylediler. Elli yedi Şa’bān’ında Dāye-zāde Muştāfā Efendi yirine Zāl Paşa Sulṫānı Medresesi erzānī görölüp elli sekiz Muhtarrem’inde Müderris-zāde Meḫemmed Efendi yirine maḫrūsa-i Edrine’de Sulṫān Selīm-i Cedīd Medresesi’ne gönderilmiş idi. Sene-i mezbūre Zi’l-ḫicce’sinde

1 Evvelu pāye-i hāric şüden bi-medreseti Buḫāriyye. Fi-Şa’bān sene 1045. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

selefleri Müderris-zâde Efendi yirine Filibe kazâsı hükümeti tevcih olup elli toğuz Ramazân'ında¹ ma'zül ve yirlerine Emru'llâh-zâde Mehemmed Efendi mevşül oldu. Altmış üç Ramazân'ında Emînî Mehemmed Efendi yirine şâniyen manşib-ı sâbıklarına i'ade olındılar. Altmış beş Rebi'ül-evvel'inde munfaşıl ve yirlerine Çuqacı-zâde Seyyid 'Abdü'r-raḥîm Efendi vâşıl oldu. Sene-i merķûme Şevvâl'inde Merḥabâ-zâde Aḥmed Efendi üzerinden Ḥavâşş-ı Maḥmûd Paşa kazâsı arpalık virilüp altmış sekiz Zi'l-ka'de'sinde Ebu's-su'üd-zâde Mehemmed Şâdık Efendi yirine Ğalaṭa kazâsı hükümeti i'tâ olunduğda arpalıkları halefleri Çuqacı-zâde Efendi'ye sezâ görildi. Altmış toğuz Rebi'ül-âḥir'inde Aḥmed Ramazân Efendi yirine Üsküdar kazâsına naql olup yirlerine selefleri Aḥmed Efendi halef oldu.² Lâkin Üsküdar kazâsın kabûl itmeyüp 'azl ihtiyâr itmeleriyle kazâ-yı mezkûr Ünsî 'Abdü'l-laṭîf Efendi'ye tevcih olındı. Yetmiş Receb'inde Mentеш-zâde Aḥmed Efendi üzerinden Keşân ve Celeb Mûsâ Efendi maḥlûlinden Uzunköpri kazâları³ arpalık iḥsân olındı. Sene-i mezkûre Ramazân'ında Altıbarmaq 'Abdü'l-fettâḥ Efendi maḥlûlinden Bınarḥişâr kazâsı daḥı zamm olındı. Yetmiş iki Şafer'inde 'Uşşâķi-zâde 'Abdü'r-raḥîm Efendi yirine şâniyen Ğalaṭa kazâsında ḥâkim olduklarında arpalıkları seleflerine virildi. Yetmiş üç Muḥarrem'inde Celeb Mûsâ [Efendi] maḥlûlinden Uzunköpri kazâsı arpalığıyla⁴ ma'zül ve yirlerine Hâşimî-zâde Seyyid Mehemmed Efendi mevşül oldu. Sene-i mezkûre Şevvâl'inde selefleri 'Uşşâķi-zâde Efendi üzerinden şâniyen [196^a] Uzunköpri arpalık ta'yîn olup⁵ bu ḥâl üzere sübḥa-şümâr-ı eyyâm u leyâl iken bin yetmiş sekiz Ramazân'ında füc'eten intiķâl ve civâr-ı raḥmet-i Raḥmân'a isti'câl eyledüklerinde⁶ Edrineķapusu ḥâricinde Emîr-i Buḥârî Zâviyesi civârında medfûn ve maḥlûl olan arpalıklarıyla Çavuş-zâde 'Oşmân Efendi memnûn kılındı.

Mevlânâ-yı merķûm âşinâ-yı deryâ-yı 'ulûm, ḳabâ-yı i'tibârı elvân-ı ma'ârifte mu'allem, şabâ-yı iştihârı ezḥâr-ı leṭâ'if ile müşkîn-dem, saḥî vü kerîm, ḥalîm ü selîm, dervîş-nihâd, pâk-ı'tiķâd idi. Ehl-i keyf olmağla evâḥir-i 'ömrlerinde za'ifü'l-ḥâl ve şikeste-bâl bî-mecâl olmuşlar idi.

1 S 212a.

2 oldu S: -H.

3 Yetmiş Receb'inde Mentеш-zâde Aḥmed Efendi üzerinden Keşân ve Celeb Mûsâ Efendi maḥlûlinden Uzunköpri kazâları H: Yetmiş bir Receb'inde Mentеш-zâde Aḥmed Efendi üzerinden Keşân kazâsı S.

4 Celeb Mûsâ [Efendi] maḥlûlinden Uzunköpri kazâsı arpalığıyla S: -H.

5 Sene-i mezkûre Şevvâl'inde selefleri 'Uşşâķi-zâde Efendi üzerinden şâniyen Uzunköpri arpalık ta'yîn olup H: -S.

6 eyledüklerinde H: itdüklerinde S.

Aşârlarından Luţfî mahlaşı ile müdevven *Divân-ı eş'arı* vardır. Bu birkaç beyt¹ andan nümünedârdur:

Nazm

Degüldür sinede yir yir fetil-i dağ-ı süzânüm
Gülistân-ı gamuñ hep lâle-i kühsârı âteşdür

Zebân-ı hâme Luţfî la'l-i nâb-ı yârdan söyler
N'ola pür-süz ise endişe-i güftârı âteşdür

Ve lehu

Ser-i küyında ne kanlar dökilür seyr idesün
Böyle kalursa o hûni dağı çok şu götürür

Burusevî Receb-zâde Şeyh Mehemmed Efendi

el-Mevlâ Şeyh Mehemmed ibnül-mevlâ Receb. Maħrûsa-i Burusa müderislerinden ânifen tercemesi sebķ iden Receb Efendi'nün ferzend-i ercmendi ve maħdüm-ı hıredmendi Şeyh Mehemmed Efendi'dür. Kesb-i ser-mâye-i 'ilm ü ma'rifet ve Şeyhül-İslâm Yahyâ Efendi'den iħrâz-ı şeref-i mülâzemet eyleyüp devr-i medâris-i mu'tâde ile kırk akçe medreseden ma'zül ve muntazır-ı neyl-i me'mül iken biñ altmış üç Ramazân'ında Mü'ezzin-zâde Şeyh Mehemmed Efendi yirine Başçı İbrâhîm Medresesi hâriciyle be-kâm, altmış altı Şevvâl'inde Monlâ-zâde Hasan Efendi yirine Tevķî'i Ca'fer Çelebi Medresesi'ne harekete nâ'ilül-merâm oldılar. Altmış yedi Receb'inde yirlerinde dâhil itibâr olunup sene-i mezkûre Ramazân'ında Tatar 'Abdu'llâh Efendi yirine Cānbāziyye Medresesi virilüp altmış sekiz Receb'inde A'rec 'Ömer Efendi yirine Şāhķulı Medresesi'ne² taħrîk olındılar³. Altmış toķuz Şa'bān'ında Ser-ħadli Muştafâ Efendi yirine İbrâhîm Paşa-yı Cedid Medresesi ile tecdid-i sürür eyleyüp yetmiş Şafer'inde 'Osmān-zâde Feyzullâh Efendi yirine Murād Paşa-yı Cedid Medresesi ile ķadr ü menziletleri mezid oldı. Yetmiş üç Receb'inde Tavil Hasan Efendi yirine Şofya ķazāsı sezâ görilüp yetmiş dört Receb'inde ma'zül ve yirlerine sādisen Sincār Mu'izzü'd-din Mehemmed Efendi mevşul oldı. Biñ yetmiş sekiz Ramazân'ında intikāl ve 'âlem-i ervāħa irtiħâl eyledi.

1 beyt S: -H.

2 S 212b.

3 olındılar H: olındı S.

Mevlânâ-yı mezbûr t̄alib-i taḥşil-i 'ulûm, dervîş-nihâd, pâk-i'tikâd idi.

Kilisi Muştafâ Efendi

el-Mevlâ Muştafâ. Halebü'sşehbâ kırbinde Kilis nâm kaşabadan zuhûr ve "Kilisi Muştafâ Efendi" demekle ma'lûm-ı cumhûr olmuş idi. 'Ulemâ-yı 'aşr dârü'l-ifâdelerinde taḥşil-i nâm ü kâm idüp Hüsâm-zâde 'Abdu'r-raḥmân Efendi hıdmetlerinden mülâzemetle vâsıl-ı merâm olduğdan sonra ahz-ı medâris-i 'ilmiyye ve kaç'-ı merâtib-i resmiyye iderek kırk aqçe medreseden ma'zûl iken biñ altmış üç Rebî'ül-evvel'inde Ser-bendî-zâde İsmâ'il Efendi yirine Raḥîkî Medresesi hâriciyle taḥşil-i neşâṭ, altmış altı Şa'bân'ında Mûsâ-zâde 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yirine Temürkapu'da Aḥmed Paşa Medresesi'ne başt-ı bisât-ı inbisât eylediler. Altmış yedi Receb'inde Beyâzî Muştafâ Efendi yirine Kâdî 'Abdü'l-ḥalîm Medresesi ile tekrîm olınup altmış sekiz Rebî'ül-evvel'inde selefi Muştafâ Efendi yirine Ca'fer Ağa Medresesi ile ta'zîm olındılar. Yetmiş Şafer'inde yine selefi yirine Meḥemmed Ağa Medresesi virilüp yetmiş bir Şa'bân'ında Aḥî-zâde 'Abdü'l-ḥalîm Efendi yirine Ğazanfer Ağa Medresesi'ne hareket itdiler. Yetmiş iki Şafer'inde Ders-i 'Âm Meḥemmed Efendi yirine Şaḥn-ı Şemâniyye'nün birine hırâm eyleyüp yetmiş [196^b] üç Receb'inde Tosyevî Meḥemmed Efendi yirine Kılıç 'Alî Paşa Medresesi'ne kıyâm itmişler idi. Yetmiş beş Muḥarrem'inde Debbâğ-zâde Meḥemmed Efendi yirine Kalendar-hâne müderrisi olup sene-i mezkûre Receb'inde Kâdrî Efendi¹ Dâmâdî 'Abdu'llâh Efendi yirine Hâzret-i Ebâ Eyyüb-i Enşârî Medresesi 'inâyet olınup yetmiş altı Zî'l-ka'de'sinde Muḥarrem-zâde 'Abdu'llâh Efendi yirine Medâris-i Süleymâniyye'den biriyle tekmil-i devre-i merâtib itdiler. Yetmiş sekiz Şevvâl'inde 'İdgâh-ı ervâḥa müsâra'at idüp medrese-i maḥlûlerinde Şamtî Meḥemmed Efendi ferş-i seccâde-i dirâset eyledi. Edrinekapusı hâricinde Emîr-i Buḥârî Zâviyesi civârında defn olındı.

Mevlânâ-yı merḥûm 'ilm ü fazlla mevsûm, pîr-i şâlih, sa'âdetmend-i müfliḥ idi. Sarây-ı cedîd-i sulṭânide zülfi baltacılar a ḥ'âce olup niçe t̄alib irşâd itmiş idi.

1 Kâdrî Efendi S: Kıdsî Efendi H.

Neffâtî Şeyh Mehemmed Efendi¹

el-Mevlâ Şeyh Mehemmed eş-şehîr bi-Neffâtî. Tünuslı'dur. Âheng-i dârü'l-mülk-i Rûm ve maḥmiyye-i Kõştanḫınıyye'ye ḳudûm idüp nâr-ı necât maḳûlesi 'ulûm-ı ğarîbeye intisâbı sebebiyle şadr-ı a'zam-ı sâbık Köprili Mehemmed Paşa âsitânesine duḫûl ve 'ulemânuñ birinden şeref-i mülâzemeteye vuşûl bulup kırık aççe medreseden ma'zûl iken biñ altmış Receb'inde Şâlih Paşa İmâmı İsmâ'il Efendi yirine Monlâ Kestel Medresesi ḫâricine 'âric olmış iken altmış bir Cumâde'l-âhire'sinde ma'zûl ve yirlerine Dîvîtcî-zâde Şeyh Muştafâ² Efendi mevşûl oldu. Altmış üç Cumâde'l-ülâ'sında ibtidâ dâhil i'tibârıyla Hâmid Efendi Medresesi virilüp altmış dört Şa'bân'ında yirlerinde müşila-ı Şahn itibâr olınup altmış beş Şa'bân'ında yirlerinde Şahn i'tibâr olındı. Altmış yedi Receb'inde yirlerinde ibtidâ altmışlı i'tibâr olınup sene-i mezbûre Şa'bân'ında Şeh-zâde Medresesi rütbesiyle 'Aḫâu'llâh Efendi yirine Papasoğlı Dârü'l-ḫadîşi erzânî görilüp altmış sekiz Şafer'inde Hâfız Mehemmed Efendi yirine Faḫıma Sultân Medresesi iḫsân olındı. Altmış toḫuz Rebî'ü'l-evvel'inde Tatar 'Abdu'l-lâh Efendi yirine Koca Muştafâ Paşa Medresesi i'tâ, sene-i mezkûre Şa'bân'ında Şehlâ 'Abdü'l-bâķî Efendi yirine Şahn-ı Semâniyye'nün birine i'tilâ eyleyüp yetmiş Şafer'inde Kabaḳulak-zâde Mehemmed Efendi yirine Şeh-zâde dârü'l-ifâdesine irtikâ itmişler idi. Yetmiş bir Şa'bân'ında Uzun 'Abdu'llâh Efendi yirine Dârü'l-ḫadîs-i Süleymâniyye ile talḫîf, yetmiş üç Receb'inde İlahî-zâde Mehemmed Efendi yirine Ḳuds-i Şerîf ḳazâsiyla teşrif olunmuşlar idi. Yetmiş beş Muḫarrem'inde ma'zûl ve yirlerine Ser-bendî-zâde İsmâ'il Efendi mevşûl oldu. Yetmiş yedi Şevvâl'inde selefleri İlahî-zâde Efendi üzerinden Edincik ma'a Ağvirdin ḳazâları arpalık virildi. Yetmiş sekiz Şevvâl'inde dâr-ı fenâdan rıḫlet ve 'âlem-i 'uḳbâya 'azîmet eyleyüp arpalıkları Fâzil Muşli Efendi'ye 'inâyet olındı.

Mevlânâ-yı merḳûm ḫâlib-i iḳtinâ-yı şemerât-ı 'ulûm, paşasınıñ maḫhar-ı iltifât-ı bî-kerânı ve mensûbât-ı vezîr-i müşterî-zamîrûñ ehl-i 'ilm ü 'irfânı, şâfi-fu'ad, pâk-i'tikâd, bâbâ-yı 'âlem, pîr âdem idi.

1 Evvelü päye-i dâhil şüden bi-medreseti Hâmid Efendi. Fî 17 Cumâde'l-ülâ sene 1063. [H nüshasında bu kayıt yoktur.]

2 S 213a.